

Onanto eto kakle fɔfɔ; Sekpele

Sekpele 2008 Edition

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

MATEO	4
MARKO	33
LUKA	53
YOHANES	86
KEYIFO	108
ROMAFƆ	137
1 KORINTOFƆ	151
2 KORINTOFƆ	164
GALATIAFƆ	173
EFESOFƆ	178
FILIPIFƆ	183
KOLOSEFƆ	186
1 TESALONIKAFƆ	189
2 TESALONIKAFƆ	192
1 TIMOTEO	194
2 TIMOTEO	198
TITO	201
FILEMON	203
HEBRIFƆ	204
YAKOBO	214
1 PETRO	218
2 PETRO	222
1 YOHANES	225
2 YOHANES	229
3 YOHANES	230
YUDA	231
KƐLEKƐ KATE	233

MATEO

1 Aye nyamfo ni bana ba əsuə Yesu Kristo wə ni Oka David eto ufluflu ləbɔ utsyi, nya David ni ufluflu wə ləbɔ utsyi Abraham eto kafo.

² Idu lə Abraham ibə Oka David əsuə, nnyə antomə ba ntəkə lə bətsyuə əsuə.

Abraham léle Isak wə léle Yakob wə léle

³ Yuda ku wə bayimisani.

Yuda ku wə usiə Tamai léle Perez ku Zera, nya Perez léle Hezron.

Hezron léle Aram, nya wuntsya léle Aminadab.

⁴ Aminadab léle Naheson wə léle Salmon.

⁵ Salmon ku Rahab léle Boaz, nya Boaz ku Rut léle Obed. Obed léle Isai,

⁶ nya Isai léle Oka David.

Nya idu lə Oka David əsuə isu lefe nə Babiloniafɔ dít-syi lema lə Israel bebi əsuə nya bəmuə mə bésuko mə kasɔɔ, mə antomə ba dítəkə lə bətsyuə əsuə ni mba ləəbə mfo nɛ.

Oka David ku usio wə lídi Uria eto usiə wə ɔ́le ófo úfii, ále Salomo.

⁷ Salomo ále Rehoboam wə léle Abiya. Abiya tsya léle Asa,

⁸ nya Asa léle Yosefat. Yosefat léle Yoram wə léle Uziya.

⁹ Uziya léle Yotam wə léle Ahaz wə léle Hezekiya wə léle Manase.

¹⁰ Manase léle Amon, nya Amon léle Yosiya wə léle

¹¹ Yekoniya ku wə bayimisani lə Babilonia ləkəfe.

¹² Idu lefe nə Israel bebi ditsyi Babilonia bəbə isu ese lefe nə bále Yesu, mba bále ku mə antomə eto aye ni mba ləəbə mfo nɛ.

Yekoniya léle Sealtiel wə léle Zerubabel wə léle

¹³ Abihud, nya wuntsya léle Elyakim. Elyakim léle Azur,

¹⁴ nya Azur léle Sadok wə léle Akim wə léle Elihud.

¹⁵ Elihud léle Eleazar, nya Eleazar léle Matan, nya wuntsya léle

¹⁶ Yakob wə léle Yosef wə dífi Maria wə léle Yesu wə baakpo Nwə Onanto Lékpo ɔ́hile Utsyə.

¹⁷ Itə eso idu lə Abraham isu Oka David eto lelefe eyifo alefe lefosi ana, nya idu lə Oka David əsuə isu lefe nə Babiloniafɔ dímuə Israel bebi besuko mə kasɔ lə Babiloniaa, eyifo alefe lefosi ana. Nya isi idu lefe nəmfó ibə lefe nə bále Nwə Onanto Lékpo ɔ́hile Utsyə, eyifo alefe lefosi ana.

Yesu Eto Lelefe Eto Etiki.

¹⁸ Nnyə mə eyɛ fɛ bále Yesu Kristo. Bátɔ Maria bətə Yosef, tsya fɛ bookpa wəə, Maria ənyə nkə ufi ɔ́le kafo. Onanto eto Ləwɔnɔ eto əsuəale dítə íbə itə nko.

¹⁹ Yosef eyifo utidi sɛɛ lə Onanto eto ənəmi. Fɛɛ se wóanla nkə woakpo Maria eto ənəmi kasɔ lə kusə komə eto ənəmi esoo, úbu disi nkə lə oyani wə kpoo kalɔkalɔ. ²⁰ Lefe nə úfi nsusu bomfoo, Onanto eto ɔ́tɔnkpe utsyuə ələkə əsuə óte wə lə kola kəmiə, nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Yosef, Oka David eto kafo eto ubi, mante sikpi ku fə usiə Maria bokpa kesuko fə ɔ́fɔ. Itsyise kafo ka ɔ́nle mfoo, Onanto eto Ləwɔnɔ eto əsuəale əsuə it-syi. ²¹ Nya woole ubisaibi. Nya fə Yosef luutəkə wə diye fə Yesu, itsyise wə ni nwə luuləkə wə betidi utsyiko lə abua əsuə nɛ.”

²² Asa nyamfo əbə itə lə Maria əsuə fe kase Onanto lɛtɛyi utsyə eyɛ lə wə unyeləkətidi əsuə nkə yuubə itə sitinti. ɔ́tɛyi nkə, ²³ “Kebite kətsyuə ka lenyi osani əbɔle kafo nya woole ubisaibi. Nya betidi lookpo wə bənkə Imanuel.” Nnya kasɔ ni bənkə Onanto si ko bo.

²⁴ Lə nyaso se Yosef lésanklii, ókpa Maria, úyifo wə usiə fe kase Onanto eto ɔ́tɔnkpe əmə lɛtɛyi wə. ²⁵ Fɛɛ Yosef ku Maria mánte bətsyuə fe usə ku usiə isu ese lefe nə óle wə ubisaibi əmə. Nya Yosef dítəkə wə diye nkə Yesu.

Babesibe Bətsyuə Etsyi Kofekatokɔ Bəbə.

2 Bále Yesu lə umə wə baakpo Betlehem lə Yudea eto kasɔ lə lefe nə Oka Herodes díkedi seka lə ke əsuə. Nya lə lefe nəmfó əsuə, babesibe bətsyuə ba léte asa eyɛ lə olələle befandebi eto ətsyəbi əsuə etsyi kofekatokɔ bəbə Yerusalem. ² Nya bátɔ bənkə, “Sieti bále ubi wə luudi Yudafo eto oka əmə? Búnyə wə sefandebi lə kofekatokɔ. Nya búbə boə boesumu wə.”

³ Lefe nə Oka Herodes ləɔnɔ ditiki nəmfoo, difufu əmuə wə ku betidi ba kenke ləkɛ lə Yerusalem mfó. ⁴ Nyaso ókpadi Onanto eto besunyə ninə ku afi eto bateasa nya ɔ́tɔ mə nkə, “Sieti boole Nwə Onanto Lékpo ɔ́hile Utsyə əmə?” ⁵ Mfó nya bátɛyi wə bənkə, “Betlehem lə Yudea eto kasɔ, itsyise nko Onanto eto Unyeləkətidi ləwɔni útsyə nkə,

⁶ ‘Fə Betlehem lə Yuda eto kasɔ,

emenyifo ɔ́kɛkɛ lə Yuda eto kəmənkplɛ nti.

Itsyise lə fəə, nya nwə luudi ɔ́tɔnkotɔnko wə lɔ́ɔyenko mɔ betidi Israelfɔɔ, lɔ́kɔɔ utsyi nɛ.’ ”

⁷ Nyaso Oka Herodes ákpadi bafɔ ba dítsyi kofekatokɔ bamə bəbə mfó nya ókpe disi ku mə kabio əsuə,

nya ʒɔɔ mə ʒɔɔ lefe nə tutuutu sefandebi siamə ləbɔ bənyə. ⁸ Mfó fɛ útə mə kusu nya bédu bésu Betlehem. Nya ʒtɛyi mə nkə, “Bisu lə bisu bɛbɛbɛ dikpefi nəmə kukɔɔɔ. Nya lə binyə wəə, lə bisinkli bibə bɛtɛyi mɛ, bə lə mintsya lə nsu nsumu wə.”

⁹⁻¹⁰ Nyamfo eto kamaa, bafɔ bamə áyifɛ kusu bédu. Nya se bántɔɔ, besi bənyə sefandebi siamə fe nsia bənyə lə kofekatokɔ mfó ke. Nya se bənyə see, bənyə disuəyuə tinti. Sefandebi siamə áyenko mə sisu sínyə lə kaka ubi əmə nlabɛ. ¹¹ Nya se bédufə diyo nəmə kafo nya bənyə ubi əmə ku wə ambe Mariaa, báse akonki nya básumu wə. Nya basini mə kabɔɔɔ nya bəta wə ətəsa nnya lefo koya, nnya ni sika ku lufui ku uyudu.

¹² Lə nnya kamaa, Onanto əlakə óte mə lə kola kəmiə nkə bénsisinkli bayɛ Oka Herodes ɔflɔ. Nyaso báye kusu bamba bésinkli bésu mə kasɔ.

Yosef Étsyetsyiko Maria Ku Yesu Bésu Egipte Eto Kasɔ.

¹³ Se babesibe bamə dísinkli bédu eto kamaa, Onanto eto ɔɔɔnkpe utsyuə əlakə əsuə óte Yosef lə kola kəmiə. Nya ʒtɛyi wə nkə, “Oka Herodes ebutə nkə bati dikpefi nəmə kama lə balo wə. Nyaso taka, lə etsyetsyiko dikpefi nəmə ku ni ambe esuko Egipte eto kasɔ. Bisia mfó isu ese lefe nə mɔɔtɛyi fə minkə bisinkli bibə.”

¹⁴ Ketsye kamfoo, Yosef átaka úfi ubi əmə ku wə ambe útsyetsyiko bésu Egipte eto kasɔ. ¹⁵ Nya bəsia mfó isu ese lefe nə Oka Herodes díkpə. Kase báke mfó əbə itə lə asa nnya Onanto lɛtɛyi utsyə eyɛ lə wə bənyeləkətidi əsuə nkə, “Egipte kee, mínkpadi mɔ ubi míntsyo.”

Oka Herodes ʒtə Báló Bebisaibi Kenke Lə Betlehem.

¹⁶ Lefe nə Oka Herodes dínyə nkə bafɔ ba dítsyi kofekatokɔ mfó áwɛ wə bákpee, kafo ányi wə tinti. Nyaso útə nkə wə bamamanyə su Betlehem ku kaka letsyilama mfó kenke lə balo bebisaibi ba díkafo alɛ ənuə ku ibə kasɔ lə kase bafɔ bamə léte lefe nə sefandebi siamə dílakə əsuə séte. ¹⁷ Mmə ibə bə Onanto eto Unyeləkətidi Yeremiya eto lesa nə ʒtɛyi útsyəə, əbə itə nko sitinti, nnya nle ɔtɛyi nkə,

¹⁸ “Báɔɔ bofa butsyuə lə Rama
ini kekuwiwi ku kaminsə eto kɔɔɔ kekkele.
Rahel lɛ keku buwi itə wə bebi.
Nya ɔnnle ɔtɔɔɔ nkə bammansə wə lɛkɔ,
itsyise bebi bamə əkpə eso.”

Yosef Ku Maria Ku Yesu Esinkli Bétsyi Egipte Bəbə Nasaret.

¹⁹ Se Oka Herodes díkpə eto kamaa, Onanto eto ɔɔɔnkpe utsyuə əlakə əsuə óte Yosef lə kola kəmiə lə Egipte. ²⁰ Nya ʒtɛyi wə nkə, “Taka, lə efi ubi əmə ku wə ambe lə bisinkli bisu Israel eto kasɔ, itsyise mba léla bə baalo ubi əmə ébukpə.”

²¹ Lə nyaso Yosef átaka nya ókpa dikpefi nəmə ku ni ambe nya bédu bésu Israel eto kasɔ. ²² Fɛɛ lefe nə

Yosef lənkə nkə Arkelao, wə ni Oka Herodes eto ubi, béfi bətsyə seka lə Yudea lə wə anto eto kənyɛɛ, óte sikkpi ku mfó busu. Nya se Onanto eto ɔɔɔnkpe utsyuə díka wə ato lə kola kəmiə nkə wensu mfoó, ófloma kusu údu úsu Galilea eto lɛkpɔ mfo. ²³ Nya se úsu mfoó, úsu úsiə lə umə wə baakpo Nasaret. Nya mə eto mfó busiə ətə bə Onanto eto Bənyeləkətidi eto ditiki nə bətsyɛi bətsyə bə, “Bookpo wə bə Nasaretnyə,” əbə itə sitinti.

Ntufləsətidi Yohanes Ábe Letsya.

3 Lə lefe nəmfó əsuəə, Ntufləsətidi Yohanes ésu mfiminti lə Yudea eto kasɔ, nya útsyiko letsya bobɛ katɛyi ² nkə, “Bítsyi mi akɔəsi bəwuninsə lə abuyayifoyifo əsuə, itsyise Onanto eto Sekadidi eboyo selo.” ³ Yohanes əmfo ni utidi wə Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya lɛtɛyi útsyə nkə, “Utidi utsyuə lɛ bofa bembembe lə mfiminti katɛyi nkə,

‘Bɛlɔ Bonamute eto kusu bitsyə.

Betsyɔnsə wə kusu bitsyə itə wə ɔyɛ!’ ”

⁴ Nya awu nnya Yohanes lɛkpee, ɔtɔmini ku lekoko eto bise béfi bédi nnya. Nya úfi kubukikue eto abɔsu ókle nkɛ. Nya wə didisa dídi bekpəsə ku bablɔ. ⁵ Nya betidi dítsyi Yerusalem eto umə ku Yudea eto kasɔ ku Yordan eto Ketu eto lekpake mfó kenke bəbə wə ɔflɔ. ⁶ Bələkə mə asa bua kasɔ nya úfləsə mə ntu lə Yordan eto ketu kafo.

⁷ Se Yohanes dínyə Farisifɔ ku Sadukifɔ kpə ba díbə wə ɔflɔ bə lə ufləsə mə ntuu, ʒtɛyi mə nkə, “Mi mba nte fe bawa eto befluflu! Owɔe lɛlɛ mi kɔlɛ nkə bitsyetsyi lə Onanto eto kotonənə ko nle bubə eto kənyɛ? ⁸ Beté lə mi eyifosa əsuə biənkə bətsyi bəwuninsə lə mi abua əsuə. ⁹ Nya biembu biə se ini Abraham eto befluflu bi-ni esoo, Onanto embunə mi koto. Bɛlɔ bɛɔɔ biə Onanto ebofo befluflu buləkə ketsyiko aba nyamfo əsuə kətə Abraham.

¹⁰ “Bebe se banlɛ kefiəbi bənyə bə baala eyi nyamə taa keyudu ke. Kuyi saa ko laanwɔ ebibi sɛɛ, boola ko befi bakpe lə ditɛfɛnkɔ kəmiə.

¹¹ “Mɔɔ, ntu məəfləsə mi nnya nle bote bə bətsyi bəwuninsə lə mi abuyayifoyifo əsuə. Fɛɛ nwə ntəkə mɛ kama ɔnlɛ bubəə, wə ebufi Onanto eto lɛwɔɔɔ ku ute ufləsə mi ntu. ɔmɔ oso mɛ, nya mənnyə ntə bə nyifo wə keyifo kulaa tsya. ¹² Utsyi wə kɔfɛ ko wuufi ɔflɛ wə kamɔ uləkə kofɔ fɛ lə ufi ke okpo lə unwu. Fɛɛ kofɔ ko luubuu, wootonsə ko lə utə wə laanni kulefe kulefe, kəmiə!”

Yohanes Əfləsə Yesu Ntu.

¹³ Lefe nəmfó, Yesu etsyi Galilea eto kasɔ úbə Yohanes ɔflɔ lə Yordan eto Ketu nkə lə Yohanes lə ufləsə wə ntu. ¹⁴ Fɛɛ se Yohanes mánla nkə lə ufləsə Yesu ntu esoo, ʒtɛyi wə nkə, “Mɔ bomu ele bə mbə fə ɔflɔ, nya inni fə ele bə bə mɔ ɔflɔ fə mfləsə fə ntu.”

¹⁵ Fɛɛ Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Fəə, tɔɔɔ lə eyifo nnya nko te mɔmɔ. Itsyise nko fɛ yuutə buyifo lesa nə ni Onanto eto lelabi nɛ.” Nyaso Yohanes áɔɔɔ útə wə.

¹⁶ Nya se Yohanes díflæsá Yesu ntu ólosá koo, ʒbɔ læ ntu bomá əsuə, nya mfó əmə kato léna nwaá nya únyá Onanto eto Ləwɔɔɔ nle bɔyifá kəbá kasɔ fe lɛblɛkpa seka díbá dísiá læ wə əsuə. ¹⁷ Nya báníɔ ɔkɔɛ dítsyi kato ɔnle bɔtɛyi nkə, “Nwəmfo ni mɔ Ubi Lala wə mankeko, wə eto asa leedufə mə ənə tinti nɛ.”

Obonsam Áto Yesu Óbe.

4 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto Ləwɔɔɔ ákpa Yesu dísuiko mfiminti bæ læ Obonsam læ oto wə obe. ² Nya se Yesu lékle kenye itə eyifosi anaa, kukpen-sə ále wə. ³ Mfó nya olontidi əmə díbá wə ɔflɔ nya ʒtɛyi wə nkə, “Lə Onanto eto Ubi fenii, tɛyi abambi nyamfo læ efiani didisa.”

⁴ Mfó Yesu díta mbuayɛ nkə, “Awɔnisa Kenke eto Kukue læ bɔtɛyi nkə, ‘Inni didisa mate læntə utidi nkɔ. Bomu ditiki saa nə laabɔ ketsyi læ Onanto eto kenye, ni lætə nkɔ sitinti nɛ.’”

⁵ Mfó nya Obonsam əmə lékpa Yesu úsuko Yerusalem, Umə Kenke əmə. Nya úfi wə úsu útəkə læ Yudafɔ eto Disumuyo eto kaka nso botaka eto disinti. ⁶ Mfó ʒtɛyi wə nkə, “Lə Onanto Kosate eto Ubi fenii, sa əbá ənyá læ kasɔ. Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue læ bɔtɛyi nkə,

‘Onanto ebotsyese wə batɔnkpe nkə bakɔbe fə læ ani

bə læ fə kokpa læ kɔyɛ butusə læ abambi əsuə.’”

⁷ Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Fɛɛ Awɔnisa Kenke eto Kukue komə ke læ bɔtɛyi nkə, ‘Manto fə Onamute Onanto abe.’”

⁸ Mfó nya Obonsam əmə lékpa Yesu úsuko kɔtini ko letaka eto disinti nya óte wə kawunsia eto sekakedikɔ kenke ku ke diyənde. ⁹ Nya ʒtɛyi Yesu nkə, “Muufi asa nnyamfo kenke ntə fə, læ ebose akonki esumu mə.”

¹⁰ Mfó nya Yesu díta wə mbuayɛ nkə, “Satana, du mə læ ɔflɔ! Awɔnisa Kenke eto Kukue læ bɔtɛyi nkə, ‘Fə Onamute Onanto hã ele bæ se akonki ətə, esumu.’”

¹¹ Mfó nya Obonsam dídu læ Yesu ɔflɔ, nya Onanto eto batɔnkpe díbá bawunsə ko wə.

Yesu Ətsyá Wə Keyifo Kasɔ Lə Galilea.

¹² Se Yesu lenɔ nkə bəmuə Yohanes béti bákpe læ diyoo, údu úsu Galilea. ¹³ Wənsia læ Nasaret, bomu údu úsu úsia læ Kapernaum, ni umə wə nkpe læ Galilea eto Ditumbu kplɛ ɔflɔ læ Sebulon ku Naftali eto lekpake mfó. ¹⁴ Úsia mfo nya Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya eto kenye ka ʒtɛyi útsyá díbá kətə nkə,

¹⁵⁻¹⁶ “Sebulon eto kasɔ ku Naftali eto kasɔ eto betidi bæ nkɔ læ ketuntu əsuə, læ lekpo eto kusu ɔflɔ læ Yordan eto Ketu eto ditukpenkpe nə nse

læ Galilea eto kasɔ kaka betidi

ba lenni Yudafɔ

luunyə diyənde kplɛ!

Nya mba nkpe læ ukpə eto bulə kəmiə,

Onanto eto diyənde ebuyənde lekpo mə læ əsuə.”

¹⁷ Ídu læ lefe nəmfó Yesu étsyiko letsya bobə kateyi nkə, “Bisinkli læ mi abua kama itsyise Onanto eto Sekadidi ebɔfi.”

Yesu Ákpadi Mba Laata Asabu Ena Nkə Bətəkəko Wə.

¹⁸ Nya se Yesu ləyɛ læ Galilea eto ditumbukplɛ ɔflɔ ɔnɔɔ, únyə bayimisani inuə ba ni mba laata asabu. Mə ni Simon wə baakpo Petro ku wə ɔyimisani Andrea ba díkata asabu læ ditumbukplɛ nəmə. ¹⁹ Yesu áteyi mə nkə, “Bibə bitəkəko mə, idu mɔmɔ ɛntɔɔ, moote mi kase biuləkə betidi bitə Onanto.” ²⁰ Mfó báyanii mə asabu bətsyə nya bətəkəko wə bədu.

²¹ Nya se ʒyɛ sɛkɛ úsu sɛtɔɔ, usi únyə bayimisani inuə ba baakpo Yakobo ku Yohanes ba ni Sebedeo eto bebi. Mə ku mə anto Sebedeo əmə ákɛ læ ɔklɔ kafo bákəlb mə asabu fɛ Yesu lékpadi mə. ²² Lamfolamfoo, báyanii mə anto ku ɔklɔ əmə bətsyə nya bətəkəko wə bədu.

Yesu Átsyá Efimbi Akpa Akpa Lə Mə Nti.

²³ Yesu áyɛ læ Galilea eto kasɔ kenke nya óte asa læ Yudafɔ eto ntsyakɔ. Nya óbe Onanto eto Sekadidi eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya. Nya ótsyá betidi ba efimbi ate ate nle bulə kenke. ²⁴ Nyamfo ətə bæ wə diyɛ ku ditiki nəmə áyɛ éfia Siria eto kasɔ kenke. Nyaso betidi ákpa mə befimfi ba efimbi ate ate nle bulə báboko wə ɔflɔ. Mə bətsyuə, awɔɔɔ bua dísiá mə læ əsuə kakpe mə bulə. Bətsyuə kəkpəkəsanikli eto bufi díkələ nya bətsyuə, ani ku akpa díkpə mə. Yesu átsyá məmblɛ kenke. ²⁵ Sitiditu kplɛ sia dítsyi Galilea eto kasɔ ku Kəmə Lefosi ka nkpe mfó ku Yerusalem ku Yudea eto kasɔ ku nɔ bo nkpe læ Yordan eto Ketu eto lekpake nə nse əbə bətəkə ko wə.

Yesu Áte Betidi Asa Lə Kɔtini Əsuə.

5 Se Yesu dínyə sitiditu sia dítekəko wə, óbe úsu kɔtini kato nya úsia kasɔ. Mfó nya wə bakasebi díbá wə ɔflɔ. ² Nya útsyiko mə asa bote nkə,

³ “Onanto ákpo atsyɔ betidi ba nyi bæ beyifo bakombo læ ləwɔɔ əsuə,

itsyise Onanto eto sekakedikɔ eyifo mə sele.

⁴ Onanto ákpo atsyɔ betidi ba leewi kaminəku.

Mə Onanto loomansə lekɔ nɛ.

⁵ Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laabokosə əsuə kasɔ.

Mə ni mba luudi sɛkplɛ læ kasɔ kamfo eto bikə əsuə.

⁶ Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laakplatsyá keklekə bæ bəəsiá nkɔ sɛɛ læ Onanto eto ənəmi.

Mə ni mba luunyə asa nnya luuyusə mə kafo nɛ.

⁷ Onanto ákpo atsyɔ betidi ba lænyə mə bətsyuə kaminə.

Onanto ebunyə mə kaminə.

⁸ Onanto ákpo atsyɔ betidi ba eto ketu lekpa kənke.

Mə luunyə Onanto nɛ.

⁹ Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laalb bətsyuə nti kaboko diyuə.

Onanto ebokpo mə wə bebi tinti.

¹⁰ Onanto ákpo atsyɔ betidi ba eto kama baati kate ohĩã se bensi nkɔɔ sɛɛ ekeyifo lã Onanto lelabi ɛsuã eso.

Onanto eto sekakedikɔ eyifo mǎ sele.

¹¹ “Onanto ákpo mi atsyɔ lã betidi aaka mi, kate mi ohĩã nya baateyi bidia saa lã mi ɛsuã se bitækako mɛ eso. ¹² Binyã disuãyuã lã beto keyudu, itsyise mi kay- ofofo fui lã Onanto eto kato. Nko ke ete báte Onanto eto banyelækatidi ba letɔ mi setɔ ohĩã nɛ.

Mba Ntækako Yesu Eyifo Fe Mmba Ku Diyãnde.

¹³ “Bite fe mmba bitã betidi ba kenke. Fɛɛ lã kamini ábɔ lã mmba bomã ɛsuã, ɛnsiãmbofo kamini bokpe lã mu bio. Nya se bunsibã kutækã saa esoo, buwui hã ele bã befi mu bewui lã betidi lã bayɛ lã mu ɛsuã bafe.

¹⁴ “Biyifo fe diyãnde bitã kawunsiã kenke. Umã wã bála batakã lã kɔtini ɛsuã, ambio. ¹⁵ Kuutsyuã saa anto okandie kefi asa keti wã. Bomu bufi beefi wã kætãkã lã wã kætãkã ɛsuã kaka wuutã diyãnde utsyuã saa wã nkpe lã diyɔ nãmã. ¹⁶ Nko ke ele bã mi okandie yãnde utã lã betidi lã banyã nɛ. Bã lã banyã asa sɛɛ nnya biyifo lã befi atesã batakã mi Anto wã nkpe kato.”

Yesu Ɛbã Kawunsiã Bã Lã Ubã Ɔflɔsã Asa Nnya Moses Léte.

¹⁷ Yesu esi ɔteyi nkã, “Biembu biã mbã miã maninsã Moses eto afi nnya ókpe, nye Onanto eto banyelækatidi léte. Mambã miã maansã nnya kon. Bomu mbã miã lã mbã mflɔsã nnya. ¹⁸ Nya nla miã bete sitinti minkã, lã kase kato ku kasɔ nsi nkpee, kulesa saa embɔbɔ lã kɔfi komã ɛsuã isu ese lefe nã lesa saa luubã elo. ¹⁹ Lã nyaso lã utsyuã ataka uhyã lã kɔfi komã eto lesa sɛkɛ ditsyuã ɛsuã, nya ote betidi bamba nkã mǎ tsya yifo nkoo, boofi wã fe ɔfɛfɛ lã Onanto eto sekakedikɔ. Fɛɛ utidi wã ke luuyifo lã kɔfi komã ɛsuã nya woote betidi bamba tsya nkã beyifo nkoo, boofi wã fe ɔkplenyã tinti lã Onanto eto sekakedikɔ. ²⁰ Nyaso nle mi bɔteyi wuee minkã, fɛ biofo Onanto eto sekakedikɔ budufã, ele bã bisia nkɔɔ sɛɛ lã Onanto eto ɛnãmi bo lɛlɛkɛ bonso kase kɔfi eto bateasa ku Farisifo kulaa tsya nsi.

Yesu Áte Asa Itsyi Lã Lɛlɔfi Ɛsuã.

²¹ “Kɔɔ bɛnɔ bɔteyi betidi bãnã, ‘Manlo utidi.’ Nya utidi wã leeyifo nkoo, ele bã bakponko wã lekpo. ²² Fɛɛ mɔmɔɔ, mɔ lɛ mi bɔteyi minkã, utsyuã saa ke luunya ɔbɔ lã wã ɔyimi ɛsuã, bookponko wã lekpo. Nya utidi wã tsya lɔɔteyi wã ɔyimitsyuã nkã, ‘Eyifo utidi bimbaa,’ bookpa wã besuko beninã eto ɛnãmi. Nya utidi wã lɔɔteyi wã ɔyimitsyuã nkã, ‘Eyifo ubukii,’ Onanto ebunã wã koto lã difɛnku manlo kãmia. ²³ Nyaso lã ibã bã efi fã ɛtãsa atɔnko lã Onanto kedikãtãkã eto leba ɛsuã, nya fakloma fã lesatsyuã kpe lã fã ku fã ɔyimitsyuã lenti, ²⁴ yani fã kedi kamã ɛtsyã lã Disumuyo mfó lã esu lã fonko fã ɔyimitsyuã lã bekpo ntu lã bɔtsyuã nti fɛ lã efi fã kedi kamã esu ɛtã Onanto.

²⁵ “Lã utsyuã aala nkã weefi fã usuko kɔfi ɔflɔ, bɛbɛ lefe lã fonko wã lã belɔ bɔtsyuã nti. Lenni nkoo, lã

fonko wã esu lekpo etii, utidi ɛmfɔ ebufi fã okpe lã okponkpo eto ani. Nya wuntsya luufi fã okpe mba lɛ- muã betidi eto ani nya bookpe fã lã diyɔ. ²⁶ Nya nle fã bɔteyi kasini minkã ebɔkɛ lã mfó isu ese lefe nã fofofɔ kayo ka fensi alosã.

Yanle Bã Bãsã Ku Bãsiã Fe Bãtsyuã Kama.

²⁷ “Bɛnɔ bɔteyi bãnã, ‘Yanle bã bãsã ku bãsiã fe bãtsyuã kama.’ ²⁸ Fɛɛ mɔ lɛ mi bɔteyi minkã utsyuã saa kee loobe usionko nya wɔkɛ wã ɔkɔɛ, ókpo wã lã wã utu kãmia koko. ²⁹ Nyaso lã fã kodiani eto dinãmi ɛtã nkã dufã lã lebuã ɛsuã, lãkã ni ato akpe. Ɛlɛkɛ itã fã bã nyansã fã ɛsuã eto lekpa ditsyuã enso bã befi fã utidi ɛmã kenke bato bakpe lã utemanlo kãmia. ³⁰ Nya lã fã kodiani ɛtã fãeyifo lebuã, la ko ato akpe. Ɛlɛkã itã fã eso bã nyansã fã ɛsuã eto lekpa lɔni enso bã fã utidi ɛmã kenke dufã lã utemanlo kãmia.

Yesu Áte Asa Itsyi Lã Kusãnini Ku Kusãnini Ɛsuã.

³¹ “Bɔteyi bãnã, ‘Utsyuã saa ke lɔni wã usiã, ele bã utã wã kukue nkã ɔni wã.’ ³² Fɛɛ nle mi bɔteyi minkã, lã osani utsyuã ɔni wã usiã, nya yanyã lã disenkpo ɛsuã esoo, osani ɛmã dítã usio ɛmã lekpo kusã. Nya di- manyã lã osani wã ke luufi usio ɛmã tsya ákpo kusã.

Yesu Áte Asa Itsyi Lã Asakpadikpadi Ɛsuã.

³³ “Kɔɔ bɛnɔ tsya bɔteyi betidi bãnã, ‘Mankpadi asa esi etudi kenye lã nnya ɛsuã. Bomu yifo lã nta mu bo faka fãtã Bonamute ɛsuã.’ ³⁴ Fɛɛ mɔmɔɔ, nle mi bɔteyi minkã mankpadi asa ɛtsyã kenye saa. Mankpadi asa nnya nkpe kato itsyise Onanto eto lekankpomɛ ni mfó. ³⁵ Mankpadi asa nnya nkpe lã kasɔ tsya itsyise Onanto eto akpa eto kætãkã ini. Nya mankpadi Yerusalem, itsyise mfó ni baka eto Oka wã ni Ɛsuãalenyã Kenke eto umã nɛ. ³⁶ Mankpadi fã disi tsya itsyise ɛmbã ɛsuãale fofofɔ fã disi eto sɛwɔni eto lɛ ɔni buyifo uflubi lee ona. ³⁷ Tã lã mi ee lã iyifo ee, nya lã mi oowo lã iyifo oowo ete. Lesa bamba sa enso nyamfo eto bɔteyii, etsyi lã olontidi ɛmã ɔflɔ.

Yesu Áte Bo Nkã Boantisã Oko.

³⁸ “Bɛnɔ bɔteyi bãnã, ‘Bafɔ dinãmi lã dinãmi eto kenye, nya lenyi lã lenyi eto kenye.’ ³⁹ Fɛɛ mɔmɔɔ, mɔ lɛ mi bɔteyi minkã, mantisã fã ɔyimitsyuã eto kabua ka úyifo eto oko. Lã utsyuã áɔɔ fã lã kodianitosii, tsyi nkonse tsya ɛtã wã. ⁴⁰ Nya lã utsyuã aala nkã woasama fã lã ofo fã awu katoo, wuninsã fã kafã tsya ɛtã wã. ⁴¹ Nko ke lã ɛsuãalenyã eto utsyuã anyikã fã okpe nkã tsyi wã bikã lã beyɛ disunkpo lɔnii, yenko wã nnya ɛnuã. ⁴² Lã utsyuã atɔ fã lesatsyuã, fi ni ɛtã wã. Nya lã utsyuã tsya atɔ nkã dia lesa ɛtã wã, dia ni ɛtã wã.

Yesu Áte Bo Nkã Bola Bo Balo.

⁴³ “Bɛnɔ bɔteyi bãnã, ‘La fã bayetsyuã lã ekisi fã olo!’ ⁴⁴ Fɛɛ mɔmɔɔ, nle mi bɔteyi minkã bela mi balo lã beto ola lã mba leekisi mi eto disi. ⁴⁵ Bã lã befiani Onanto

wə nkpe kato eto bebi tinti. Itsyise wə lætə kofe laafa kətə betidi bua ku mba leeyifo kasεε kenke tsyetsyεεt-syε. Nya ɔsɔmi tsya laani kətə betidi ba leeyifo kasεε ku mba leenyifo kasεε ta. ⁴⁶ Lə betidi ba laala mi ete mi tsya laalaa, nte kayofofɔ ka Onanto luutə mi. Nko ke te mba laafo umənkɔ kula tsya leeyifo nε. ⁴⁷ Nya lə mi bayetsyuə mate ete biəsiasəə, nyalε bienyifo tɔ kulesa nə eto ani ele bə basɔ mi. Mamfokanɔfɔ tsya eyifo nko ke. ⁴⁸ Bomuu, bεflɔ fe kase mi Anto wə nkpe kato lεflɔ seka.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kafɔekpɛyifoyifo Ɖsuə.

6 “Bebe kukɔnɔ biə bienyifo kesumu eto kasεε ka ele bə biyifo biləkə bete lə betidi lə bənyə. Itsyise lə biyifo nkoo, biensiembunyə kayofofɔ saa itsyi lə mi Anto wə nkpe kato ɔflɔ. ² Nyaso lə ətə okombo utsyuə lesatsyuəə, mambe nya letsya lə betidi lə banɔ fe kase ənəmi ənəmi eto betidi leeyifo lə ntsyakɔ ku lə umə eto kabia. Beeyifo nko bə lə betidi lə batesə mə. Nlε mi bɔtɛyi sitinti minkə boonyə mə kayofofɔ koko. ³ Nyaso fəə, lə awunsəko okomboo, yifo nko bə fə ɔyetsyuə kulaa tsya embote lesa nə feyifo. ⁴ Itə bə iyifo abinsə nya kuutsyuə saa lembunyə enso fə Anto Onanto wə lænyə asanyata, bə lə ofo fə nya kayo.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Olatoto Ɖsuə.

⁵ “Lə bεlε ola botoo, bienyifo fe kase ənəmi ənəmi eto betidi leeyifo. Baala buńyə lə Yudafo eto kalakatokɔ ku lə obia bə lə utsyuə saa lə unyə mə. Nlε mi bɔtɛyi sitinti miə, bofo mə kayofofɔ saa koko. ⁶ Fεε lə alε ola botoo, dufə lə fə diyo kəmiə lə eti siku lə ato ola ətə fə Anto wə kuutsyuə saa lænnyə. Nya fə Anto wə lænyə fə eyifosa kulakula saa, ebofo fə nya kayo.

⁷ “Lə bεlε ola botoo, biendi etiki kpenkpenkpe katɛyi, kalɔ bɔtɛyi fe kase bamamonyə leeyifo. Beebu bə lə bəteyi etiki kpenkpenkpee, nya mə bəfiə lofo mə olatoto nε. ⁸ Bienyifo fe mə, itsyise Mi Anto Onanto yi asa nnya behiə fε biatɔ wə. ⁹ Nyaso nnyə mmə ele bə beto ola,

‘Boanto wə nkpe kato,
tə lə bakpasə fə diye.

¹⁰ Fə sekakedidi lə sibə.

Beyifo lə fə lelabi əsuə

lə kasɔ mfo fe kase inte kato.

¹¹ Tə bo bo mmi eto didisa.

¹² Fi bo abua atsyε bo

fe kase bo tsya leefi katsyε mba laata bo kebu.

¹³ Məntə lə budufə lə botokabe əsuə,

lələkə bo etsyiko lə abua əsuə.

Itsyi sekadidi ku əsuəale

ku diyənde eyifo fə ale lefe saa.

Ibə itə.’

¹⁴ “Nya lə bifi mi bətsyuə eto botakebu bətsyε məə, mi Anto Onanto tsya ebufi mi ale tsya ɔtsyε mi. ¹⁵ Fεε lə biemfi mi bətsyuə eto botakebu bətsyε məə, mi Anto Onanto tsya embufi mi botakebu ɔtsyε mi.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kenyεklekle Ɖsuə.

¹⁶ “Nya lə bεkle kenyeε, mənyənkisə ənəmi eyifo fe kase ənəmi ənəmi eto betidi leeyifo seka. Beenyənkisə ənəmi sekasitsyuə bə lə utsyuə saa luunyə mə nkə balε kenye bokle. Nlε mi bɔtɛyi wueε minkə bofo mə kayofofɔ saa bəlosə. ¹⁷ Lə bεlε kenye bokle nε, biflə ənəmi lə besadi disi. ¹⁸ Nyamfo luutə bə betidi embote bənkə bεlε kenye bokle. Bomu bə lə mi Anto wə boənyə hā lə ote. Bə lə mi Anto wə lænyə lesa saa, lə ofo mi nya kayo.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Onanto Eto Sekakedikɔ Eto Bikenyənyə Ɖsuə.

¹⁹ “Bianlɔ əsuə eto bikə bitsyε lə kasɔ kamfo, kaka balε ku kosansa laabiasə bikə nya beyu tsya laaba biku kedufə ayo keyu mi. ²⁰ Bomu bεlɔ mi bikə bitsyε lə Onanto eto. Mfoo, balε embobiasə mi nye beto kosonsa nya beyu tsya lemboba siku beyu mi. ²¹ Itsyise kaka fə bikə bia lefo koya ntee, mfo fuufi fə ənəmi ətəkə nε.

Yesu Áte Asa Lə Kase Ɖnəmi Diyifo Diyənde Itə Utidi.

²² “Ɖnəmi eyifo fe okandie itə utidi. Lə fə ənəmi alεkεε, fə əsuə kenke ebokpa fe okandie. ²³ Fεε lə fə ənəmi annlɔ kənyəə, fə utidi eto umu əmə kenke ebɔkε lə ketuntu əsuə. Nyaso lə diyənde nə nkpe lə fə afiani ketuntu, fə ketuntu kamə ebɔkε ale tinti.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Onanto Ku Bikə Kamabutəkəko Ɖsuə.

²⁴ “Kuutsyuə saa embofo banamute inuə busumu. Woola ɔni, ukisi unuəfə. Uutsyue ɔni koto nya wɔɔni unuəfə. Ɖmbofo Onanto ku atabi bɔkɔ kesumu.

²⁵ Nyamfo eso minlε mi bɔtɛyi minkə bianso mi nsusu bufi kətəkə lə lesa nə biudi nye biunə nye asa nnya biɔlε lə mi əsuə. Itsyise nkprə afo koya eso didisa. Nya əsuə eto uyi tsya lefo koya eso asa nnya biɔlε. ²⁶ Bebe baklɔbε, baamfo kakue nya bəmləkə edisa nye eyibibi kətsyε əsuə lə kewū, fεε mi Anto Onanto aabe mə! Nya ntsyε fə woombobe mi enso mə, lefe nə eto lefe befo koya benso mə. ²⁷ Nya mi utsyuə ebofo nkprə busiə diyi lɔni kasonsə kaso kase elee, lə ufi nya okpe lə wə nsusu əsuə kekleke nko?

²⁸ “Bibu bebe kase dituwini mi lə dimə laanɔ bobee. Kaanta olokotutu nya keendi kafia kefi keti əsuə. ²⁹ Fεε nlε mi bɔtɛyi minkə Oka Salomo kulaa tsya lə wə kɔlɔkɔ eto diyənde əsuəə, mánɔnɔ bobε fe dituwini mi nə ləəmə mfó. ³⁰ Lə nko Onanto lætə sɛfa kɔlɔkɔ komfo eto oklee, sɛfa sia læńyə mmi ete nya kəsiasə ete baala se kato kakpé lə ditefenku kəmiəə, ntsyε Onanto lembutə bo alɛsa kprə enso sɛfa eto ale? Ntsyε wəmbutə mi kɔlɔkɔ enso? Bimbə bofokanɔ kprə!

³¹ “Lə nyaso biensisiə bikebu disi katɔ biənkə, ‘Sieti buunyə lesaatsyuə budi nye lesaatsyuə bunə nye lesaatsyuə bɔlε lə əsuə?’ ³² Asa nyamfo eyifo asa nnya bamamonyə læəsia kebu disi ketsyiko. Mi Anto wə nkpe kato yi nkə asa nyamfo kenke ebohiə mi. ³³ Bomu

bitə lə mi abeβesa tutə lə idi kase Onanto luudi seka lə mi əsuə le befiani baseε. Nya wuufi asa bamba nya kenke loofe itə mi tsya, utə mi. ³⁴ Nyaso biənsiə bikebu disi itsyi lə kuse ko nle bubə əsuə. Diyi nəmfó tsya ebubə ku ni bulə. Yanle bə bufi bulə bamba bokpe lə mi eto bole əsuə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Utidi Bamba Eto Lekpo Bokponko Əsuə.

7 “Mankponko betidi bamba lekpo bə lə Onanto tsya lə ɔye fə lekpo bokponko. ² Kase faaklá asa yeeyi kaba kakpo kətə utidii, nko ke eto okle Onanto looklá utə fintsyə nɛ!

³ “Ntsyə fə fanle dikubi kəkə nə ntəkə fə ɔyimitsyuə eto dinəmi bobə fə fannle dikubi kplə nə ntəkə lə fə léle bunyə? ⁴ Ntsyə fə fofo fə ɔyimitsyuə bətəyi fənkə, ‘Lekpakpa, tə lə nləkə dikubi kəkə nə ntəkə fə lə dinəmi,’ se dikubi kplə ntəkə lə fə kosate eto lele əsuə? ⁵ Fə ənəmi ənəmi eto utidi! Ka dikubi kplə nə ntəkə fə lə dinəmi buləkə fə lə ənyə kusu ələkə fə ɔyimitsyuə eto lele kəkə nə ntəkə wə lə dinəmi.

⁶ “Biemfi asa nnya diyifo kənke beto bitə bakpa. Lə bifi bitə məə, mə bomu ebotsyi bawuninsə bənə mi. Biemfi mi atsyabi nya lefo koya beto bekpe bakplako. Lə bifi bitə məə, bɔɔnwɔ nya ku mə akpa bakpe lə kota.

⁷ “Bətɔ asa lə befi bətə mi. Bəbəbə asa lə binyə. Bəsɔ siku lə basini mi. ⁸ Itsyise utsyuə saa wə laato asaa, bəətə wə. Nya utsyuə saa wə laabəbεε, wəənyə. Nya utsyuə saa, wə ləɔɔ sikuu, bɔɔsini wə.

⁹ “Minti eto Owoe lə wə ubi atɔ wə abolo, wuufi lebambi utə wə? ¹⁰ Nye lə ɔtɔ wə lekpe, wuufi owa utə wə? ¹¹ Mimba ni babuayifo kulaa yi kase buifi asa sεε bitə mi bebi. Nya ntsyə yuutsyə ku Boanto wə nkpe kato itə bo? Ntsyə yofo bubə bə weembufi wə asa, asa sεε, utə betidi ba laato wə? ¹² Asa nnya biala biə betidi bamba yifo bətə mii, mitsya yifo nnya bitə mə nko. Nyamfo ete Moses eto kɔfi ku Onanto eto bənyeləkəti-di nle bote nε.

Bəye Lə Kesie Ka Nso Bɔfə Befə.

¹³ “Bəye lə kesie kəkə befə bidufə kəmiə. Itsyise lə bəye lə kesie ka ləmə ku kusu ko disensə ko diyuə ku bɔyεε, yookpa mi isuko katsylɔkɔ ka ni ute kəmiə. Nya ko əsuə betidi kɔpə nyε nε. ¹⁴ Fεε nkɔpə eto kusu afε, nya ko bɔyε kesu mfó kpe ale, nya betidi esiani hā ləənyə ko.

Kuyi Saa Ku Ko Ebibi.

¹⁵ “Bebe mi əsuə sinini lə bidiabidia eto bənyeləkətididi əsuə. Bəəbə mi ɔflɔ fe basamu seka lə dinyəbi əsuə. Fεε lə mə kəmiə, baso bekiti. ¹⁶ Biunyə mə bitsyə lekpo lə mə eyifosa əsuə. Kanyi aannwɔ eyibibi nnya bedi. Nya otonkpa anwɔ nnya bendi. ¹⁷ Nko ini bə kuyi sεε saa aannwɔ ebibi sεε. Nya kuyi bua saa aannwɔ ebibi bua. ¹⁸ Kuyi sεε saa aannwɔ ebibi bua nko ke kuyi bua saa laannwɔ ebibi sεε nε. ¹⁹ Kuyi saa ko laannwɔ ebibi sεε, baala ko kefi kakpe lə ute. ²⁰ Nyaso badiantidi ba

lələkə Onanto eto Ditiki Sεε nəmə kənyεε, biunyə mə bitsyə lekpo lə mə eyifosa əsuə.

Bikeyifo Onanto Eto Alasa.

²¹ “Inni utsyuə saa ke laakpadi mε nkə, ‘Bonamute, Bonamutee,’ luudufə Onanto eto sekakedikɔ. Bomu betidi ba leeyifo mə Anto wə nkpe kato eto alasa luudufə mfó. ²² Lə diyi fεfε ayoo, betidi kɔpə bətəyi mε bə, ‘Bonamute, Bonamute! Lə fə diyε əsuə nya búdi fə Diti-ki Sεε nəmə nya búyifo ayanisa kɔpə bóla awɔɔɔ bua kɔpə búləkə lə betidi əsuə.’ ²³ Mfó nya məɔtəyi mə minkə, ‘Minyi mi kulaa o-o! Bidu mε lə ɔflɔ, mi babuayifotidi.’

Yesu Ate Asa Itsyi Lə Bayoto Inuə Bətsyuə Əsuə.

²⁴ “Nyaso utidi wə ke laanɔ mə etiki nya weeyifo lə nnya əsuəə, wə ni obesibe nε. Ute fe utidi wə léto wə diyə uńyənsə lə koba əsuə. ²⁵ ɔɔɔmi áni nya ntu diyi boba bokpo, nya ufiebi kekkele ləɔɔ ɔye lə diyə nəmə əsuə ófe. Fεε díamba itsyise óto ni utəkə lə koba əsuə. ²⁶ Fεε utsyuə saa wə laanɔ mə etiki fε woanyε lə nnya əsuəə, okateko ubuki. Ute fe utidibuki wə léto wə diyə uńyənsə lə kɔwinimi əsuə. ²⁷ ɔɔɔmi áni nya ntu diyi bóba bókpɔ mfó, nya ufiebi kekkele ləɔɔ ɔye lə diyə nəmə əsuə ófe, nya léba kploo lékpɔ lə kasɔ.”

Yesu Áte Asa Ku Əsuəale.

²⁸ Se Yesu léte asa nyamfo kenke ólosəə, wə asatete eyifo məmblε yanii. ²⁹ Wə asatete ményifo fe kase afi eto bateasa laate. Bomu óte asa fe nwə nkpe əsuəale lə asa nnya óte əsuə.

Yesu Átsya Osani Utsyuə.

8 Lefe nə Yesu leyifə kɔtini komə úbə kasɔɔ, betidi kɔpə ətəkəko wə. ² Mfó nya osani utsyuə wə nle bufi sía bufi díbə óse akonki lə wə ənəmi ɔtəyi nkə, “Bonamute! Lə alaa, ebofo butə bə mə əsuə le.”

³ Yesu ənə wə kɔni útidi wə, nya ɔtəyi wə nkə, “Nla. Fə əsuə le.” Lamfolamfo bufi bomə əyuə utidi əmə. ⁴ Mfó əmə nya Yesu létəyi wə nkə, “Be kukɔɔ, nya mensu atəyi kuutsyuə saa kulesa. Bomu fi fə əsuə esu ate Onanto eto usumunyə wə luudi fə adansie nkə fə bufi əyuə fə sitinti. Nya lə efi kedi ka Moses eto kɔfi létɔ ətə. Bə lə utsyuə saa lə ote nkə bufi bomə əyuə fə sitinti.”

Yesu Átsya Romafɔ Eto Omamanyə Ninə Eto Uyifoyifo Utsyuə.

⁵ Se Yesu dídufə Kapernaun eto uməə, Romafɔ eto Omamanyə Ninə utsyuə əbə ɔle wə lekpakpa nkə, ⁶ “Bonamute! Mə uyifoyifo lə bufi kekkele. Olabe lə diyə ɔnnle bofo botaka.”

⁷ Yesu átəyi wə nkə, “Muusu lε nsu ntsyə wə.”

⁸ Omamanyə ninə əmə ətə wə mbuayε nkə, “Bonamute, oolo! Yəńyə itə bə mə diyə. Təyi ditiki lni ete mə uyifoyifo əmə eto bufi ebuyə wə. ⁹ Mintsya eyifo nwə nkpe lə beninə eto kalɔ, nya bamamanyə bətsyuə tsya

nkpe mɛ kalɔ. Lɛ ntɛyi utsyuɛ miɛ, 'Suu' weesu. Nya lɛ ntɛyi obamba tsya miɛ, 'Bɛɛ,' wɛɛbɛ. Nya lɛ ntɛyi mɔ uyifoyifo miɛ, 'Yifo nɛmfoo,' weeyifo ni."

¹⁰ Se Yesu lɛnɔ etiki nyamfoo, íyifo wɛ yanii nya ɔtɛyi betidi ba díɛkɛko wɛ mfó nkɛ, "Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkɛ lɛ Israelbebi nti kulaa tsyaa, mɛnnɛ tɔ bo-fokanɔ kplɛ bomfo eto okle!" ¹¹ Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkɛ betidi kɔɛ ebutsyi kofekatokɔ ku kɔ diyoke-dufɛkɔ bɛbɛ bɛsiɛ kasɔ bedi lesa ku Abraham, Isak ku Yakob lɛ Onanto eto sekakedikɔ. ¹² Fɛɛ mimba ni sekakedikɔ siamɛ eto bebii, boofi mɛ batobakpe lɛ ke-tuntu ka nkpe lɛ se kama mfo. Mfó boowi nku bayimi anyi."

¹³ Nya kamaa, nya Yesu lɛtɛyi bamamanyɛ eto uninɛ ɛmɛ nkɛ, "Du esu diyo, yuubɛ itɛ fɛ fe kase fáfo fáɔ ɛsuɛ." Nya omamanyɛ ninɛ ɛmɛ eto uyifoyifo eto ɛsuɛ dímuɛ wɛ ale lɛ lefe nɛmfó ɛsuɛ ke.

Yesu Átsya Betidi Kɔɛ Bufi.

¹⁴ Se Yesu dísu Petro eto diyoo, únyɛ nkɛ atikesi ɛmuɛ Petro eto usiɛambe kekleke, nya onlabe. ¹⁵ Mfó ɛmɛ nya Yesu lɛkɔbe wɛ lɛ kɔni nya atikesi nyamɛ léyani wɛ nya ótaka úsu úyifo wɛ afɔ.

¹⁶ Se ditsyitsyo lefe léyoo, bákpa betidi kɔɛ ba awɔnɔ bua díkɛlɛ báboko Yesu ɔflɔ. Yesu lɛ ditikididi lɔni ɛsuɛ, óla awɔnɔ bua nyamɛ úlɛkɛ lɛ mɛ ɛsuɛ. Nya ót-sya befimfi bamɛ kenke mɛ efimbi. ¹⁷ Úyifo nyamfo bɛ lɛ ditiki nɛ Onanto eto Unyelakɛtidi Yesaya lɛtɛyi utsyɛ lɛ ibɛ itɛ nkɛ,

"Wɛ kosate átsya bo kɛsuɛfi, nya ótsya bo efimbi kenke."

Betidi Inuɛ Ba Léla Bɛ Bɛɛtɛkɛko Yesu.

¹⁸ Lefe nɛ Yesu dínyɛ betidi kɔɛ ba ríyɛ wɛ lɛ ɔflɔ, ɔtɛyi wɛ batɔnkpe bamɛ nkɛ, bɛtɛ lɛ bayila ditumbukple nɛmɛ besu ni lekpake nɛnse. ¹⁹ Afi eto oteasa utsyuɛ ɛbɛ wɛ ɔflɔ mfó. Nya ɔtɛyi Yesu nkɛ, "Oteasa, muutɛkɛko fɛ nsu kaka ke fantɔ."

²⁰ Mfó nya Yesu lɛtɛyi wɛ nkɛ, "Nkɔɔflɔbe kpe ɛbiɛ nnya eto kafo baalabe, nya baklɔbe nkpe ayo. Fɛɛ Utidi Eto Ubii, ɛmbɛ kaka wuuluɛ wɛ disi."

²¹ Nya utidi bamba utsyuɛ wɛ ni okasebi lɛtɛyi nkɛ, "Bonamute, tɛ mɛ kusu lɛ nsu mbikɛ mɔ anto fɛ."

²² Yesu ɛtɛ wɛ mbuayɛ nkɛ, "Tɛkɛko mɛ. Tɛ mba nsi nkɔɔ fɛ bekrɛnkɔ lɛ besu bebikɛ mɛ bekrɛnkɔɔtsyuɛ."

Yesu Éti Ufiebɛ Wɛ Lɛsɔ Kekleke Kusu.

²³ Yesu ku wɛ bakasebi édufɛ lɛ ɔklɔ utsyuɛ kafo. ²⁴ Yanklɛ ufiebɛ étsyiko bɔsɔ kekleke lɛ ditumbukple nɛmɛ ɛsuɛ. Nya ɔnlɛ ntu bɔsɔ kakpo lɛ ɔklɔ ɛmɛ kafo, nya íyifo fe woonya udufɛ lɛ ntu kasɔ. Fɛɛ Yesu wɛ lábe selabe. ²⁵ Bakasebi bamɛ ɛsu básanklisɛ wɛ nya báɛyi wɛ bɛnkɛ, "Bonamute, lɛkɛ bo! Boɛbɛ bukrɛ lo."

²⁶ Mfó nya Yesu lɛtɔ mɛ nkɛ, "Beso bɛnlɛ sikpi bote nko? Mi mba eto bofokanɔ lemfui!" Mfó nya ótaka

úúnyɛ nya ókpe ufiebɛ ku ntu bomɛ kɛnyɛ nkɛ bɛyɛ kɛnyɛ. Nya lesa saa díyɛ kɛnyɛ kananana.

²⁷ Íyifo utsyuɛ saa mfó yanii. Nya báɔ ɛsuɛ bɛ, "Nte utidi wɛ eto okle ni nwɛ mfo? Ufiebɛ ku ntu kulaa tsya eetsyue wɛ koto!"

Yesu Átsya Betidi Inuɛ Bɛtsyuɛ Ba ɛsuɛ Awɔnɔ Bua Dísiɛ.

²⁸ Se Yesu léyila ditumbukple úsu ni lekpake nɛnse údufɛ Gadara eto kasɔ, betidi inuɛ ba ɛsuɛ awɔnɔ bua nsi ábɔ betsyi lɛ edi nti bɛbɛ bátsyako wɛ. Nya se bakɛ sikpi tinti esoo, kuutsyuɛ saa mánkatɔnɔ nkɛ woayɛ kusu komfo ofe. ²⁹ Lamfolamfo, báfa ku ɔkɔɛ be-mbembe nya báɔ wɛ bɛnkɛ, "Fɛ Onanto eto Ubi, be nkpe lɛ bonko fɛ lenti mfo? Bubɛ fɛbɛ fɛ etsyiko bo koto bunɛ katɔnsɛ fɛ lɛ lefe nɛmɛ lɛ leyoo?"

³⁰ Bakplako eto lekpa kplɛ ditsyuɛ ɛnyɛ lɛ mfó ɔflɔ békedi lesa. ³¹ Nyaso awɔnɔ bua nyamɛ ále Yesu lekpakpa bɛnkɛ, "Lɛ ebola bo ɛlɛkɛ lɛ mfoo, nyalɛ la bo esu akpe lɛ bakplako eto lekpa kplɛ nɛ ríyɛ mɛ ɛsuɛ."

³² Mfó Yesu dínyɛnkɛ ókpe mɛ ɔtɛyi nkɛ, "Bidu bisu." Nyaso bédú mfó bésu bédufɛ lɛ bakplako bamɛ ɛsuɛ. Nya bakplako bamɛ kenke dítsyetsyi báwunini lɛ kɔtini komɛ eto kotosi bésu bédufɛ lɛ ditumbukple nɛmɛ ɛsuɛ nya bɛnɛ ntu bɛkrɛ. ³³ Lɛ nyaso mba laase bakplako bamɛ étsyetsyi besu umɛ. Báɛyi lesa saa nɛ díbɛ lɛ bakplako bamɛ ku betidi ba awɔnɔ bua disɛ lɛ ɛsuɛ ɛsuɛ. ³⁴ Nyaso utsyuɛ saa lɛ umɛ ɛmɛ ɛsu nkɛ wɛnyɛ Yesu. Nya se bɛnyɛ wɛ, bále wɛ lekpakpa bɛ udu lɛ mɛ kasɔ.

Yesu Átsya Utidi Utsyuɛ Wɛ Leba Onkpo Lɛ Kasɔ.

⁹ Yesu édufɛ lɛ ɔklɔ nya usinkli ɔyɛ lɛ ditumbukple ɛsuɛ úsu wɛ umɛ. ² Mfó nya bákpa osani utsyuɛ wɛ léba onkpo kasɔ lɛ belabekɛ ɛsuɛ báboko wɛ ɔflɔ. Se Yesu dínyɛ nkɛ báfo bɛnkɛ tinti esoo, ɔtɛyi nwɛ léba onkpo kasɔ ɛmɛ nkɛ, "Ubi, kpe utu. Mfi fɛ abua ntsyɛ fɛ."

³ Mfó afi eto bateasa bɛtsyuɛ ba dínyɛ mfó lɛtɛyi bɛnkɛ, "Utidi ɛmfɛ lɛ mbusiotiki budi." ⁴ Yesu ɛnyɛ mɛ nsusu bomfo utsyɛ lekpo nya ɔtɔ mɛ nkɛ, "Beso bɛnlɛ nsusu bua bomfo eto okle bufi?" ⁵ Nya nte etiki nnya eto bɔtɛyi diyuɛ enso, 'Mfi fɛ abua ntsyɛ fɛ,' lee bateyi bɛ 'Taka, lɛ ayɛ edu?' ⁶ Bɛ lɛ nlɛkɛ nte mi miɛ Utidi Eto Ubi kpe ɛsuɛale bɛ lɛ ufi abua ɔtsyɛ lɛ kawunsɛ mfoo," ɔtɛyi utidi ɛmɛ léba onkpo kasɔ mfó nkɛ, "Taka ɛnyɛ, lɛ efi fɛ belabekɛ lɛ edu esu diyo." ⁷ Mfó nya osani ɛmɛ létaka nnya úfi wɛ belabekɛ nnya údu úsu diyo. ⁸ Lefe nɛ betidi bamfó dínyɛ nyamfoo, sikpi ɛmuɛ mɛ nnya bátesɛ Onanto bɛ úfi ɛsuɛale nyamfo eto okle útɛ betidi.

Yesu Ákpadi Mateo Nkɛ Utɛkɛko Wɛ.

⁹ Yesu édu mfó nya se ɔnyɛ ɔntɔ, únyɛ nwɛ laafo umánko utsyuɛ wɛ baakpo Mateo wɛ nsi lɛ wɛ keyifokɔ. Nya ɔtɛyi wɛ nkɛ, "Tɛkɛko mɛ." Mfó ɛmɛ nya Mateo létaka útɛkɛko wɛ.

¹⁰ Lefe nā Yesu nsi ɔnlɛ lesa budi lā Mateo eto diyoo, mba laafo umānko kpə ku babuayifo bātsyuə əbā bāko ku Yesu ku wə bakasebi əsuə lā lesakediko mfó. ¹¹ Mfó nya Farisifo ba dínyə nyamfoo, lɛtɔ wə bakasebi bānkə, “Beso mi oteasa ku mba laafo umānko ku babuayifo leedi lesa kakɔ?”

¹² Yesu áno lesa nā bāteyi nyaso útə mbuayɛ nkə, “Betidi ba nkpe əsuəale manhiā ofanyə enso mba ni befimfi hā. ¹³ Bisu lā bisu bɛbɛbɛ nnya bāwɔni bākpɛ lā Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto kasɔ bānkə, ‘Kamin-sənyənyə maabɛbɛ, nya inni bebukilolo kətə kedi.’ Məmbə miə məəbə nləkə betidi sɛɛ, bomu babuayifo eso mimbə.”

Bátɔ Yesu Etiki Itsyi Lə Wə Asatete Fɔfɔ Əsuə.

¹⁴ Mfó nya Ntufləsətidi Yohanes eto bakasebi díbə bátɔ Yesu bānkə, “Beso bonko Farisifo laakle kɛnyɛ lā lefe lefe əsuə, fɛɛ fə bakasebi laankle kɛnyɛ?”

¹⁵ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Bibubibu biə okafɔsə eto baklɔbo ba nkpe lə wə ɔflɔ yifo mə əsuə yooyooyoo ku kaminsə lə lefe nā eto lefe onkpe lə mə ɔflɔ? Yanle bə ibə nko kulefe! Fɛɛ diyi ditsyuə ebubə nā əsuə bookpa okafɔsə əmə bedunko lə mə ɔflɔ. Lə lefe nəmfo əsuə, bookle kɛnyɛ bəsia.

¹⁶ “Kuutsyuə saa emfi kafia eto lefianku fɔfɔ katalə kətəkə lə kakoko əsuə. Itsyise lefianku fɔfɔ nəmə ebunə ni əsuə diləkə lə lekoko nəmə əsuə itə bə dibia koko nəmə ebola disensə lekpe.

¹⁷ “Nko ke kuutsyuə saa leemfi nte fɔfɔ kakpo lə kubukiketobe koko kafo itsyise nte bomə ebɔkpɔ itə otobə əmə eboba nya nte bomə luuwi nya otobe əmə loobia. Bomu beefi nte fɔfɔ kakpo lə kubukiketobe fɔfɔ kafo. Nya asakpa ənuə nyamə ebutsyə kukɔnɔ.”

Yesu Áwunsəko Usio Utsyuə Ku Yairo Eto Ubi ɔni Tsya.

¹⁸ Lefe nā Yesu nlɛ mə etiki budinkoo, Yudafo eto kat-syakɔ eto uninə utsyuə əbə wə ɔflɔ nya óse akonki, ólɛ wə lekpa kpa ɔteyi nkə, “Mɔ ubisiobi əkpə mɔmɔmɔmɔ, tsya bə lə əbə efi fə ani ətəkə wə lə əsuə lə otaka.”

¹⁹ Nyaso Yesu átaka útəkəko wə ku wə bakasebi.

²⁰ Se ɔntɔ, usionko utsyuə wə kɔtɔ díkakpo lə lefosi alɛ ənuə sɔsɔ əsuə tsya ətəkəko Yesu kama nya útidu wə awu eto kotosi. ²¹ Úyifo nko nya ɔteyi wə əsuə lə bofokanɔ əsuə nkə, “Lə ntidi wə awu koo, mɔ bufi ebɔyɛ mɛ.”

²² Yesu átsyi ɔwuninsə únyə wə nya ɔteyi wə nkə, “Muə utu alɛ, mɔ ubi. Fə bofokanɔ átsya fə.” Lə lefe nəmfo əsuə tututuu, bufi bomə əyuə wə.

²³ Nnya kama, Yesu ésu katsyakɔ eto uninə əmə eto diyo nya se únyə mba leefe nkpatyaku ku mba nlɛ bofa kewi nkuu, ²⁴ ɔteyi mə nkə, “Utsyuə saa bɔ usu lekple, disiobi nəmə mənkpə, bomu selabe ete onlabe.” Mfo bétsyiko wə bumə. ²⁵ Nya se bála betidi bamə babɔsɛɛ, Yesu édufə diyo nā ubisiobi əmə nlabe, nya ɔkɔbe wə lə kɔni, nya ótaka úsia. ²⁶ Ditiki nəmfo ésensə léba lékpo lə kasɔ kamə eto lekpa kpe nəmfo kenke.

Yesu Átsya Bənəmba Inuə Bātsyuə.

²⁷ Se Yesu dídu mfó ɔnyɛ ɔntɔ, bənəmba inuə bātsyuə átaka bətəkəko wə ku kudu bembembe bāteyi bānkə, “Oka, David eto ubi! Nyə bo kaminsə!”

²⁸ Nya se Yesu dísu údufə diyoo, bənəmba inuə bamə edufə mfó. Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Befo bɛnɔ biə mofo mi bɔtsya?”

Mfó bəmənklɛ kɛnyɛ bāteyi bānkə, “ɛɛ! Bofɔ bɔnɔ.”

²⁹ Mfó nya Yesu dítidu mə ənəmi nya ɔteyi mə nkə, “Tə lə ibə itə fe kase befo bɛnɔ.” ³⁰ Nya ete mə ənəmi ləsinɛ. Nya Yesu díkə mə ato kekple nkə, “Bianteyi kuutsyuə saa nyamfo.” ³¹ Fɛɛ se bédú mfó, bábe ditiki nəmfo letsya utidi sa anɔ lə lekpa nəmfo kenke itsyi lə Yesu əsuə.

Yesu Átsya Utidi Utsyuə Lendi Etiki.

³² Se betidi bamfo dídu bantɔ, betidi bātsyuə ákpa osani utsyuə wə ləwɔnɔ bua díte ɔnɔlɛ etiki bofo budi báboko Yesu ɔflɔ. ³³ Ólɛ ləwɔnɔ bua nəmə úləkə lə wə əsuə. Mfó nya utidi əmə dítsyiko etiki budi. Nyamfo éyifo betidi ba ńyə mfó yanii, bāteyi bānkə, “Boənyə tɔ nyamfo eto okle bunyə kulefe lə Israel eto kasɔ!”

³⁴ Fɛɛ Farisifo bātsyuə áteyi bānkə, “Awɔnɔ bua eto oka wə ləətə wə əsuəale, nya úfi ɔnlɛ awɔnɔ bua nyamfo bola kələkə nɛ.”

Betidi Eto Asa Ənə Yesu Kafo.

³⁵ Yesu áyɛ ótsyilama kəmə ku mbuto bo nkpe lə lekpa kpe nā lefi mfó. Óte asa lə Yedafɔ eto ntsyakɔ. Óbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya óte asa itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə. Nya ótsya betidi efimbi efimbi kenke.

³⁶ Nya se únyə sitiditu siamə, mə asa ənə wə kafo itsyise əsuə ába mə, nya bānkɛ ɔwɔnsəkotsyuə saa, nya beyifo fe basamu ba ləmbə obebe. ³⁷ Nyaso ɔteyi wə bakasebi nkə, “Bekuenke bia díkayo buləkə fui, fɛɛ beyifoyifo bamə emfui. ³⁸ Nyaso beɛ ɔkuensate əmə lekpa kpa lə otsyese beyifoyifo lə bəbə bawunsə lə bələkə bekuenkə biamə.”

Yesu Ətə Wə Batɔnkpe Lefosi Inuə Bamə Əsuəale.

10 Yesu ákpadi wə batɔnkpe lefosi inuə bamə ɔkɔ nya útə mə əsuəale nkə bala awɔnɔ bua bələkələ betidi əsuə nya lə batsya mə efimbi, efimbi saa tsya.

² Batɔnkpe lefosi inuə bamə eto aye ni Simon wə bensi baakpo Petro ku wə ɔyimi Andrea ku Yakobo ku wə ɔyimi wə baakpo Yohanes baa ni Sebedeo eto bebi

³ ku Filipo ku Bartolomeo ku Toma ku Mateo wə laafo umānko ku Yakobo wə ni Alfeo eto ubi ku Tadeo ⁴ ku Simon wə ditsyi Kana ku Yuda Iskariot wə dídu Yesu útə.

Bisu Bebe Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya.

⁵ Yesu ətsyə lefosi betidi inuə bamfo kusu nya ót-syese mə nya úkə mə ato nkə, “Biensu betidi ba lenni Yudafɔ eto kasɔ nye bidufə Samariafɔ eto umə saa tsya kafo. ⁶ Bomu bisu Israel bebi ba diyifo fe basamu ba lénya kusu ɔflɔ. ⁷ Bisu bebe letsya biənkə, ‘Onanto eto Sekakedidi eboyo selo.’ ⁸ Betsya befimfi læ betakasə mba díkpə. Betsya mba nle bufisia bufi, læ bela awɔnɔ bua bitsyiko læ betidi əsuə. Bíanya əsuəale nyamfo bit-syiko mɔ ɔflɔ nyaso mi tsya biemfi nnya bete befo atabi. ⁹ Bientsyi atabi saa læ mi katobe. ¹⁰ Mi kuutsyuə mentsyi otobe fe mba laaɔ asa, awu nuəfə, afɔkpa nye ɔlɛ uyi ɔyɛ kusu. Uyifoyifo əhýə utə lesa nə wuudi.

¹¹ “Lə bidufə umə nye kebuto kətsyuəə, bebebe utidi sɛɛ wə loola nkə woafɔ mi. Bɛsɔnɔ læ wə ɔflɔ læ beke mfo isu ese lefe nə biudu. ¹² Lə bidufə diyo ditsyuə, bisiasə mə biənkə, ‘Diyuə itə mi.’ ¹³ Lə báfo mi ku kafo faa, bitə læ mi diyuə eto kəsia kamfó læ kəsia ku diyo nəmfó kenke eto utsyuə saa. Nya læ bamfo mii, diyuə eto kəsia kamfó bæ mi ɔflɔ. ¹⁴ Nya læ diyo nye umə əmə eto betidi mámfɔ mi nye báni bámfɔ mi ditikii, nyale bidu mfó læ befle mi nkpafo eto site bekpɔ læ umə əmə. ¹⁵ Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə læ diyi fɛfɛ nə Onanto lookponko kawunsia eto betidi lekpo əsuəə, wuunyə Sodom ku Gomora eto betidi kaminsə kulaa tsya oso umə əmfɔ eto bale.

Betidi Bətsyuə Əbɔkɔ Mi Bəhýə Mi Lə Əsuə.

¹⁶ “Bɛlɔ bɛnɔ! Nlɛ mi botsyese fe basamu læ bekiti eto nti. Bitəkə ənə fe bawa seka, nya bɛlɛ mi əsuə kukɔnɔ fe ablonima. ¹⁷ Bebe mi əsuə kukɔnɔ, itsyise betidi ebumuə mi, bakpa mi besuko akpokakpokɔ. Bɔɔblɛ mi læ Yudafɔ eto ntsyakɔ. ¹⁸ Lə mɔ disi esoo, bookponko mi akpo læ Aba eto beninə ku baka eto ənəmi. Lə mfóo, bɛtɛyi mə ku mba lenni Yudafɔ Ditiki Sɛɛ nəmə. ¹⁹ Lə bákpa mi bésuko lekpokakpokɔ, biembu disi læ lesa nə bɔtɛyi, nye kase bɔtɛyi nnya. Lə lefe nəmfɔ ayoo, boote mi lesa nə bɔtɛyi. ²⁰ Itsyise inni mi loote etiki nnya buidi, bomu mi Anto Onanto eto lɛwɔnɔ luudi etiki ɔyɛ læ mi əsuə.

²¹ “Betidi ebudu mə bayimi bətə bæ balo. Nya antomə tsya luuyifo nko ke ku mə bebi. Bebi ebotaka bəhýə læ mə antomə əsuə bedu mə bətə bæ balo. ²² Utsyuə saa ebukisi mi læ mɔ disi eso. Fɛɛ utsyuə saa wə luuhýə kekleke læ wə bofokanɔ əsuə isu ese kalosəkɔ, bofo wə læ nkɔ. ²³ Lə bati mi kama læ umə ɔnii, bitsyetsyi bisu umə bamba. Nya nle mi bɔtɛyi sitinti minkə, biembuyifo mi keyifo belosə læ Israel eto kəmə ka kenke fɛ mɔ, Utidi Eto Ubi luubə.

²⁴ “Okasebi saa aanso wə oteasa. Odomunya saa tsya aanso wə onamute. ²⁵ Nyasoo, ele bæ imi, okasebi saa nkə wuubə utsyə fə wə oteasa seka. Nya ndomunya tsya luubə utsyə fe wə onamute. Nya læ bákpadɔ oyosate utsyuə bæ Awɔnɔ bua eto ɔɔnɔkɔnɔ nyaalɛ nte aye bua nya eto okle bembokpo diyo nəmə eto bebi?

Mante Betidi Sikpi.

²⁶ “Nyaso biante betidi sikpi, itsyise lesa saa nə əsuə bėti asa bakulaa, bɔɔsini asa læ nnya əsuə, nya asakulakula saa ebɔbɔɔ lekple banɔ. ²⁷ Lesa nə minlɛ mi bɔtɛyi læ ketuntu lefee, bɛtɛyi nnya læ kalekpakpa əsuə. Nya lesa nə bətɛyi mi læ kawɛ əsuə, bebe nya letsya læ utsyuə saa læ ɔnɔ. ²⁸ Biante mba ini etidisuə ete bofo bolo fɛ bembofo okla bolo sikpi. Bomu bete Onanto wə lofo utidi eto əsuə eto sinə ku lɛwɔnɔ bolo læ ute wə laatonsə asa sikpi. ²⁹ Lə efi kablɛ kani, fofo ntsyue nnuə boya tsyaa, ke kani kplo embukpə læ inni Boanto Onanto eto lelabi. ³⁰ Nya mimii, Onanto yi mi disi eto sɛwɔni eto leklabi kenke. ³¹ Nyaso biante sikpi, itsyise befo koya beso baklɔbɛ kpə.

Kenyebuləkə Kate Lə Yesu Eto Dikiti Sɛɛ Əsuə Ku Wə Bɔni.

³² “Utsyuə saa wə luuləkə kenye læ betidi nti ɔtɛyi nkə uyifo mɔ olee, mintsya ebofo wə fe moole læ mɔ Anto Onanto eto ənəmi kato. ³³ Fɛɛ læ utsyuə áni mə læ betidi ba tǎ eto ənəmi, mintsya ebɔni wə læ mɔ Anto wə kato eto ənəmi.

Betidi Ebusənsə Lə Mɔ Disi.

³⁴ “Biembu biə mbə diyuə kabokokɔ læ kawunsia. Owo lo! Məmbə diyuə kabokokɔ, bomu kabia! ³⁵ Mbə miə məənə kabia nkpe ‘lə bebisaibi ku mə antomə lenti, læ bebisiobi ku mə ambemə lenti, læ bebisia ku mə bese ambe mə lenti. ³⁶ Nya utidi eto olo sitintii, ebutsyi wə kosate eto diyo kafo.’

³⁷ “Nya utsyuə saa wə laala wə anto nye ambe oso mɛɛ, məhýə itə bæ uyifo mɔ okasebi. Nko ke ini bæ utsyuə saa ke laala wə ubisaibi nye ubisiobi kulaa tsya oso mɛɛ, yənhýə itə bæ uyifo mɔ okasebi. ³⁸ Utsyuə saa ke dímentsyi wə uyikabie ɔyɛ mɔ kayekɔ utəkəko mɛɛ, məhýə utə bæ uyifo mɔ okasebi. ³⁹ Utsyuə saa ke lela nkə waata wə nkɔ eto disii, ebonyansə mu. Fɛɛ utsyuə saa ke loonyansə wə nkɔ læ mɔ butəkəko esoo, wuunyə nkɔ manlo sitinti.

Onanto Ebofo Betidi Ba Lefo Yesu Banɔ Kayo.

⁴⁰ “Utsyuə saa ke lofo mii, mɔ ofo. Nya utsyuə saa ke lofo mɛɛ, ofo nwə létsyese mə tsya. ⁴¹ Utsyuə saa ke lofo Onanto eto unyeləkətidi nkə uyifo Onanto eto unyeləkətidi esoo, ebunya kedikɔ læ unyeləkətidi eto kayofɔfo ka wofo læ nnya əsuə. Utsyuə saa ke lofo utidi wə ni ɔsɛɛ itsyise uyifo ɔsɛɛnyə esoo, wə ku utidi əmə ebofo kayofɔfo itsyi læ keyifo ka úyifo eso. ⁴² Bebe nyamfo kukɔnɔ bæ utsyuə saa wə luutə ntu yududu eto lekɔbetɔ mɔ bakasebi bamfo eto utsyuə læ mə nti læ mɔ disii, ebunya kayofɔfo læ nnya eso kokooko.”

Ntufləsətidi Yohanes Átsyese Batɔnkpe Yesu Ɔflɔ.

11 Lefe nɛ Yesu dílakɛ wɛ bakasebi lefosi inuɛ bamfo útsyɛ mɛ kusu ólosɛ, údu mfó úsu óte asa nnya óbe nnya letsya læ kɛmɛ kamɛ ku nka letsyil-ama mfó.

² Lefe nɛmɛ, se Ntufləsətidi Yohanes wɛ nkpe læ Aba eto diyo lænɔ asa nnya Yesu nle buyifoo, ókpe wɛ bakasebi bətsyua Yesu Ɔflɔ. ³ Bésu bátɔ Yesu bənkɛ, “Teyi bo. Fə ni utidi wɛ Yohanes leteyi nkɛ əbɛ bəbɛ, lee bobe obamba kusu?”

⁴ Mfó nya Yesu díta mɛ mbuayɛ nkɛ, “Bisinkli bisu bətɛyi Yohanes asa nnya bɛnlɛ bɔnɔ ku nnya bɛnlɛ bunyɛ. ⁵ Bənɛmba læ bunyɛ, nya mba leba bankpro læ kasɔ læ bɔyɛ. Mba nle bufisia bufi eto əsuɛ læ bokpa, batoti læ bɔnɔ, balɛ bekrɛnkɛ botakasɛ kənyənsɛ, nya banlɛ bakombo Ditiki Sɛɛ nɛmɛ bətɛyi. ⁶ Diyua itɛ mba dimənyɛ kabua saa læ mɛ əsuɛ.”

⁷ Se Yohanes eto bakasebi bamɛ dídu bantɔ, Yesu édi betidi bamɛ etiki itsyi læ Yohanes əsuɛ ɔtɛyi nkɛ, “Se bísu Yohanes Ɔflɔ læ mfimintii, be bəfo bɛnɔ biɛ bi-unyɛ? Lefanto nɛ ufiebi nle bɔnɔ kafe lee? ⁸ Be bísu kabekɔ fɛɛ? Utidi wɛ nkpe bikɛ læ əsuɛ bia laanɔ bobe lee? Betidi ba laakpe bikɛ biamfo eto oklee, Lekayo baakɛ. ⁹ Bətɛyi mɛ lesa nɛ kon bísu kabekɔ! Biɛ biesu bebe Onanto eto unyɛlakətidi lee? Ee, læ sitinti wɛ uni nɛ. Fɛɛ nwɛ bínyɛ, so Onanto eto unyɛlakətidi kulaa tsya. ¹⁰ Itsyise Yohanes ni nwɛ əsuɛ báwɔni bákpe læ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue bənkɛ, Onanto áteyi nkɛ, ‘Mootsyese mɔ ɔtɔnkpe ntɔnsɛ fə bubɛ læ ubɛ ɔlɔ fə kusu utsyɛ.’

¹¹ Nya nle mi bətɛyi sitinti minkɛ Ntufləsətidi Yohanes amɔ oso utsyua saa wɛ usio léle læ kawunsia kamfo. Fɛɛ nwɛ nso bɔfɛ læ Onanto eto sekakedikɔ, amɔ oso Yohanes əmɛ. ¹² Idu læ Ntufləsətidi Yohanes eto lefe ibɛ ese mɔmɔ, balɛ bota kekɛle ku kənəmɛ læ kato eto sekakedikɔ siamɛ əsuɛ. Fɛɛ mba ɲyɛ læ se əsuɛ ku kənəmɛ tinti læ bokplatsya bə beeti se bubɛ kusu.

¹³ Ibɛ ese læ Yohanes eto lefee, Onanto eto bənyɛlakətidi ku Moses eto afi edi etiki itsyi læ sekakedikɔ siamɛ əsuɛ. ¹⁴ Nya læ bela biɛ biafo mɔ díti bɛnɔ, Yohanes ni Elia, wɛ eto bubɛ bátɛyi bətsyɛ. ¹⁵ Nwɛ ato nkpe, utsyue ato læ ɔnɔ.

¹⁶ “Nya mɔmɔ, be muufi mmi eto betidi nkatesɛ ko? Beyifo fe bekrɛfi ba laakpe kɔyɛ læ asi. Lekpa lɔni afa kakpadi mɛ bətsyua katɛyi nkɛ,

¹⁷ ‘Búse kusiəkpakpa eto ese butɛ mi,

Fɛɛ bɛni kewui buwui.

Bóto keku eto ese butɛ mi,

Fɛɛ bienwi nku.’

¹⁸ Itsyise lefe nɛ Yohanes díbɛ, ókle kɛnyɛ nya wənnɛ nte. Nya utsyua saa letɛyi nkɛ, ‘Utsyi læwɔnɔ bua.’ ¹⁹ Fɛɛ se Utidi Eto Ubi díbɛ, údi únɛ. Nya utsyua saa letɛyi nkɛ, ‘Be utidi əmfɔ! Uyifo udikpuu ku utenɛ, mba laafo umənkɔ ku babuayifo eto ɔyetsyua!’ Fɛɛ utidi eto eyifosa əsuɛ, nya wəlakɛ Onanto eto kobe ko nkpe wɛ kate nɛ.”

Kɛmɛ Kətsyua Eto Betidi Mamfo Yesu Banɔ.

²⁰ Kɛmɛ ka əsuɛ Yesu díyifo ayanisa kɛ eto betidi mántsyɛ báwuninsɛ bafo banɔ. Nyaso ilɛ wɛ itɛ mɛ. ²¹ Ɔteyi nkɛ, “Mbɔbɔɛ mɛətɛ fə Korasim! Nya mbɔbɔɛ mɛətɛ fə Betsaida! Lə ayanisa nnya bəyifo læ mi ete bəyifo læ Tiro ku Sidon innii, eni mfó eto betidi ebɔtsyi bawuninsɛ kokoko, befi atoku eto mfiə beti, bediki ntɔ læ əsuɛ ete bə bani mɛ abua. ²² Nlɛ mi bətɛyi sitinti minkɛ, læ Lekpoyi Fɛfɛ, Onanto ebunyɛ Tiro ku Sidon eto kɛmɛ kaminsɛ eso mi. ²³ Nya fə Kapernaum, bubu fanlɛ fə Onanto ebobesɛ fə kato? Boobokosɛ fə kasɔ bato fə bakpe læ ditefenku kəmiə ke! Lə ayanisa nnya minyifo læ fə ete mínyifo læ Sodom, eni usi okpe eyo mmi! ²⁴ Nlɛ fə bətɛyi sitinti minkɛ læ lekpo yi fɛfɛ, Onanto ebunyɛ Sodom kaminsɛ tinti oso fə!”

Yesu Ákpadi Betidi Nkɛ Bəbɛ Bətsyua Ɔwɛ Lə Wɛ Ɔflɔ.

²⁵ Lə lefe nɛmfoo, Yesu áteyi nkɛ, “Anto, kato ku kasɔ eto Onamute. Maasɔ fə ani, itsyise əlakɛ asa nnya lɛkula babesibe ku bekuente áte mba lennyi kulesa.

²⁶ Ee, Anto, sitinti, nko fála fə ibɛ itɛ nɛ.

²⁷ “Mɔ Anto éfi asa nnya kenke útɛ mɛ. Kuutsyua saa enyi Ubi əmɛ enso Anto. Nya kuutsyua saa enyi Anto əmɛ enso Ubi əmɛ ku mba Ubi əmɛ laala nkɛ wəlakɛ wɛ oté.

²⁸ “Bibɛ mɔ Ɔflɔ mimba ntsyi bike kinkinki bia nle mi bulɛ, læ ntɛ læ bitsyɛ ɔnwɛ. ²⁹ Bibɛ læ busie mɔ bitsyike butɛ bətsyua læ bekase asa bitsyiko mɔ Ɔflɔ, itsyise nkpe lefonɛ nya mimbokosɛ əsuɛ kasɔ læ læwɔnɔ əsuɛ.

³⁰ Itsyise bitsyikɛ bia muutsyisɛ mi əyua, nya bitsyikɛ bia muutsyisɛ mi tsya eyifo fomfloo.”

Yesu Ku Farisifɔ Akɛ Kənɛ Lə Ɔnwɛditsyɛi Əsuɛ.

12 Lə lefe kliminti ditsyua kamaa, Yesu ku wɛ bakasebi əsuɛ báyɛ akpa eto ɔkuɛ utsyua kafa báfe læ Ɔnwɛditsyɛi. Se kukpənsɛ lɛlɛ wɛ bakasebi bamɛ, bətsyiko edisa nyamɛ bufəsɛ kayimi. ² Se Farisifɔ bamɛ dínyɛ nyamfoo, bátɛyi Yesu bənkɛ, “Fə bakasebi éyifo lesa nɛ dínyɛ læ bo Ɔnwɛditsyɛi eto afi əsuɛ!”

³ Mfó Yesu díta mɛ mbuayɛ ɔtɔ mɛ nkɛ, “Biankla lesa nɛ Oka David díyifo læ lefe nɛ kukpənsɛ lɛlɛ wɛ ku wɛ betidi? ⁴ Údufɛ Onanto eto diyo, nya wɛ ku wɛ betidi dífi lesa nɛ bákpro atsyɔ bətɛ Onanto bédi, læ lefe nɛ eto lefe kɔfi mɛntɛ kusu nko, ini mba lætɛ Onanto ke-di hɛ nkpe kusu beedi lebolo nɛmɛ. ⁵ Nye bíankla læ Moses eto afi biənkɛ læ Ɔnwɛditsyɛi saa, besumunya ba nkpe læ Onanto eto Disumuyo ékeyifo asa nnya dínyɛ læ diyɛ nɛmɛ əsuɛ, tsya fɛɛ bánlo mɛ dikpi læ nnya əsuɛ? ⁶ Nlɛ mi bətɛyi minkɛ, lesaatsyua kpe mi lenti mfo nɛ læmɔ lenso Disumuyo Kplɛ. ⁷ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nkɛ, ‘Kaminsənyənyə ni lesa nɛ maabɛbɛ, inni bebuki eto keditətɛ.’ Lə bə bɛnɔ nyamfo kasɔ tutuutu, eni biembokpo akpofukutu belo betidi ekpi. ⁸ Itsyise Utidi Eto Ubi ni Ɔnwɛditsyɛi eto Onamute.”

Yesu Átsya Utidi Wə Eto Kɔni Díkprə.

⁹ Mfó nya Yesu dídu úsu Yudafo eto Katsyako kətsyuə. ¹⁰ Mfóo, úsu únyə osani utsyuə wə eto kɔni, kɔni díkprə. Betidi bətsyuə áke mfó ba léla bə bábəbə etiki bətə wə bə óta kɔfi ubu, nyaso bátɔ wə bənkə, “Kɔfi ətə kusu bə bətsya ufimfi lə ɔnweditsyayi?”

¹¹ Yesu áɓtə mənə, “Lə ibə bə mi utsyuə eto osamu ákpia údufə lə dibiəku əsuə lə ɔnweditsyayii, wəmbunə wə uləkə? ¹² Fəe utidi afo koya oso osamu! Nyalə, bo kɔfi məntə bo kusu nkə ɔnwunsəko kuutsyuə lə ɔnweditsyayi.”

¹³ Mfó nya ɔtəyi osani wə eto kɔni díkprə nkə, “Nə fə kɔni etsyue.” Únə ko útsyue, nya kɔni komə disi kótsya wə fe kase kunuəfə komə nte. ¹⁴ Nya Farisifo ba dínyə mfó dídu nya béfi nsusu bə boolo Yesu.

Yesu Ni Uyifoyifo Wə Onanto Díləkə.

¹⁵ Se Yesu lenɔ nkə bákke kənyə lə wə əsuəə, údu mfó, nya betidi kprə díɓəkəko wə. Ótsya befimfi kenke. ¹⁶ Nya úti mə kusu nkə bəntə lə betidi lə bate bə wə uni.

¹⁷ Ótəyi nyamfo nko bə lə Onanto eto nnya ɔtəyi útsyə eyə lə wə Unyeləkətidi Yesaya əsuə lə ibə itə sitinti nkə,

¹⁸ “Nwə mfo ni mɔ uyifoyifo wə mínləkə mintsyə, nwə maala, nya məənyə disuəyuə lə wə tinti. Muutə mɔ Ləwɔɔnɔ lə dibə disia lə wə əsuə, nya woobe mɔ lekprənkprə letsya utə kawunsia kenke.

¹⁹ Weembunə etiki ku betidi nye ofā kuutsyuə, nya bəmbɔnɔ wə etiki ku bofa lə obia.

²⁰ Wɔɔkə dibusə utə mba ləmbə əsuəəle.

Nya wuunyə mba diyifole saa ləmbə lə əsuə kamin-sə.

Wɔɔlenko nko kekkele isu ese lefe nə mɔ ɔnukualə eto lekprənkprə luutəkə kato.

²¹ Nya betidi ba kenke luufi mə kusubebe bətəkə lə wə.”

Bátəyi Bənkə Yesu Eto Əsuəəle Ábɔ Itsyi Wo Buti Lə Awɔnɔ Bua Eto ɔtɔnkɔtɔnko ɔflɔ.

²² Mfó nya betidi bətsyuə lékprə osani utsyuə wə awɔnɔ bua nlə bulə, wə ni unəmba nya uyifo nwə lendi etiki tsya báboko Yesu ɔflɔ. Yesu átsya wə itə ófo etiki budi, kənyə asa tsya. ²³ Ayanisa nnya Yesu díyifo mfó éyifo betidi bamfó yanii, nya bátɔ bənkə, “Inni nwəmfə ni Oka David eto ufluflu wə bákprə ɔhile bətsyə?”

²⁴ Se Farisifo lenɔ nyamfoo, bátəyi bənkə, “Woala ɔwɔnɔ bua kələkə eyə lə əsuəəle nya awɔnɔ bua eto ɔtɔnkɔtɔnko Beelsebul díɓə wə əsuə.”

²⁵ Yesu áte mə nsusu nyaso ɔtəyi mə nkə, “Sekakedikə saa sia laama akpa akpa, kənyə lə bətsyuə əsuəə, ebəkə sekke. Nya umə nye diyo saa nə laama akpa akpa kənyə lə bətsyuə əsuəə, eboba lə akpa. ²⁶ Nyaso lə lekprə lɔni lə lekprə nuəfə ɔkprənkprə lə Obonsam eto sekakedikə, ete bənkə dioba akpa, nya diəmbəkke fe dioba lekprə lə kasɔ. ²⁷ Lə belə bətsyeyi biə awɔnɔ bua eto ɔtɔnkɔtɔnko eto əsuəəle əsuə maayə kala awɔnɔ bua

kələkə lə betidi əsuəə, nyalə bawə eto əsuəəle əsuə mba ntəkəko mi laayə kala mə kələkə? Lesa nə mi kosate eto mba ntəkəko mi leeyifoo, lə bote bə bənlə sitinti bətsyeyi. ²⁸ Inni Beelsebul bomuu, Onanto eto Ləwɔnɔ ni ləətə mə əsuəəle bə nla awɔnɔ bua lə betidi əsuə. Nyamfo lə bote bə Onanto eto Sekadidi ébutsyə kasɔ lə mi nti koko.

²⁹ “Kuutsyuə saa embofo botaka kedufə lə əsuəəletidi eto diyo ete utsyiko wə bikə butsyi, lenni bə ófo əsuəəletidi əmə bumuə kakle fe wofo budufə lə diyo nəmə ketsyi wə bikə.

³⁰ “Utidi wə ke lentəkəko məe, uńyə mə lə əsuə. Nya nwə ke lanwunsəko mə lə ɔɓseketsyue əsuə eesensə nnya. ³¹ Lə nyamfo esoo, nlə mi bətsyeyi minkə, boofi abua saa bəyifo ku etiki bua saa bədi bətsyeyi mə, fəe nwə ke luudi etiki nnya díyə lə Ləwɔnɔ Kenke əsuə aləe, bembufi nnya bətsyeyi wə. ³² Nya utsyuə wə ke luudi etiki uńyə lə Utidi Eto Ubi əsuəə, bofo bufi kətsyeyi wə, fəe utsyuə saa ke luudi etiki uńyə lə Ləwɔnɔ Kenke əsuəə, bembufi bətsyeyi wə lə nkprə bomfo lee mbo luubə əsuə tsya.

Kuyi Saa Kuyi Eto Ebibi Əsuə Baayə Kənyə Nko Eto Okle Kuni.

³³ “Kuyi sɛe saa aanwɔ ebibi sɛe, nya kuyi bua saa tsya aanwɔ ebibi bua. Bəətsyeyi kuyi lekprə eyə lə ebibi nnya koanwɔ əsuə. ³⁴ Mimba ləbɔ bitsyi lə bawa eto kafo əsuə! Asa sɛe aambɔ ketsyi lə mi kənyə! Itsyise lesa nə diyi mi ketu əsuəə, nnya mi kənyə lələkə kətsyeyi nɛ.

³⁵ Utidi sɛe, asa sɛe laabɔ ketsyi lə wə nya ini nnya wəələkə kətsyeyi nɛ. Nya utidi bua tsyaa, abua nnya nkprə lə wəə, nnya wəələkə kətsyeyi nɛ. ³⁶ Nla miə ekpra ko mi wee bə, lə Lekpoyi Fəfəe, utsyuə saa ebutə etiki bimba saa nnya ləbɔ lə wə kənyə eto nkunta. ³⁷ Itsyise fə kosate eto etiki nnya ləbɔ fə lə kənyəe, nya buufi bakprənkprə fə lekprə balofə dikpi lee bətə fə ləbe nɛ.”

Yesu Áni Nkə Weembuyifo Ayanisa Saa Ote.

³⁸ Mfó nya afi eto bateasa ku Farisifo bətsyuə lətsyeyi Yesu bənkə, “Oteasa, bola boə yifo ayanisa ətsyuə átə lə bobə.”

³⁹ Mfó nya Yesu díɓə mbuayə nkə, “Bebe, mi mmi eto betidi ba leesumu bəfiə ku asa bimba. Bela biə biənyə ayanisa itsyi mɔ ɔflɔ, fəe biembunyə ayanisa saa enso nnya dítsyeyi Onanto eto Unyeləkətidi Yona ɔflɔ. ⁴⁰ Fe kase Yona dísiə eyi ətsyə ku ntsyeyi ntsyeyi lə lekprə kplə dítsyeyi eto kafoo, nko ke Utidi Eto Ubi tsya lɔkə lə eyi ətsyeyi ku ntsyeyi ntsyeyi əsuə lə kasɔ kəmiə nɛ. ⁴¹ Lə Lekpoyi Fəfəe, Ninive eto betidi ebuńyə balo mi dikpi itsyise bətsyeyi bawuninsə se bənɔ Yona lébe Ditiki sɛe nəmə letsya. Nya lə nteyi mi, utsyuə kprə mi lenti mfo wə ləmɔ onso Yona. ⁴² Lə Lekpoyi Fəfəe, Besio eto Oka wə dítsyeyi ɔnwedikue ebotaka uńyə olo mi dikpi, itsyise ɔyeyi utsyeyi taa mfó úsu Oka Salomo ɔflɔ nkə lə usu ɔnɔ Oka Salomo eto abesibetiki. Fəe nlə mi bətsyeyi sitinti minkə, lesatsyeyi nə nso Oka Salomo eto kobe kprə mi lenti mfo.

Lɛwɔɔɔ Buɑ Esi Disinkli Dibə Lɛlɛ Kəsiəkɔ Bɔbɛbɛ.

⁴³ "Nlɛ mi bɔtɛyi minkə, lə bala lɛwɔɔɔ buɑ bələkə lə utidi əsuə, diesukayɛ nlebe nlebe bo lekoe kabɛbɛ kasɔɔɔkɔ. Nya lə diannyə kedufəkɔ saa, ⁴⁴ diatɛyi ni əsuə nkə, 'Muusinkli nsu kaka mɪnsiə kɔ.' Lə dibə dinyə nkə mfó te fufuu, bákpra mfó nya betsyue bikə kukɔɔɔ lə ni kafoo. ⁴⁵ Diesinkli kesu kakpra awɔɔɔ buɑ akuanse bamba nnya nkpe ale enso ni nya beesinkli kesu kəsiə mfó. Nya lə kalokɔɔ, utidi əmə eto asayifoyifo aabia kaso nnya kɔ. Nko yuutsyə itə mi mmi eto betidi buɑ bamfo nɛ."

Báwoe Ni Yesu Eto Batokpenyə Tinti?

⁴⁶ Lefe nə Yesu nsi nle etiki budi ku betidi baməə, wə ambe ku wə bayimisani əbə bənyə lə lekple mfó nya bála bə bedinko wə etiki. ⁴⁷ Nya betidi ba dínyə mfó eto ɔni dísu ɔtɛyi Yesu nkə, "Bebe, fə ambe ku fə bayimisani nɔyə lə lekple bə bala bə beedinko fə etiki."

⁴⁸ Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, "Owoe ni mɔ ambe nya bawɛ ni mɔ bayimisani?" ⁴⁹ Nya ótɛ wə bakasebi kɔni ɔtɛyi nkə, "Nnyə mɔ ambe ku mɔ bayimisani! ⁵⁰ Utsyuə saa wə leeyifo mɔ Anto wə nkpe kato eto lelabbii, wə ni mɔ ɔyimisani ku mɔ ɔyimisio ku mɔ ambe nɛ."

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Nwə Dísa Eyibibi Əsuə.

13 Diyi nəmƒó kee, Yesu édu lə diyo úsu lekpo kenye. Úsiə lə kasɔ útsyiko asa boté. ² Betidi ba díbə bátsyilama wə efui tinti eso údufə lə ɔklɔ utsyuə nya úsiə lə kasɔ, nya sitiditu siamə dínyə lə utufɔ mfó.

³ Údi mə etiki kpə ɔyenko lə akpá əsuə nkə, "Lefe nə léfe məə, utsyuə uni əsu úsə eyibibi lə ɔkuɛ. ⁴ Se ɔnlɛ eyibibi nyamə busəə, ətsyuə álo ékpo lə kusu ɔflɔ nya bakɔbɛ díbə básɛ nnya bámini. ⁵ Eyibibi nyamə ətsyuə tsya álo ékpo lə abanse əsuə, kaka sitə lemƒui. Íkə mlə itsyise site siamə memƒui. ⁶ Fɛɛ se kofe lefaa, eyibibi nyamə díkəə, áblobe nya íkpə itsyise nnya keyudu méndufə isu kasɔ ɛtsyo. ⁷ Eyibibi nyamə eto ətsyuə álo ékpo lə biyu nti. Nya se íkee, biyu biamə áto íti nnya. ⁸ Fɛɛ eyibibi nyamə eto ətsyuə álo ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuə nya se íkə ébee, ɛnwɔ ebibi. Ətsyuə anwɔ kolofa, ətsyuə tsya awosi akua, nya ətsyuə tsya lenwɔ awosi ətsyə." ⁹ Nya Yesu letɛyi mə nkə, "Fə ke ato nnya laanɔ asa nkpeɛ, nɔ!"

Onanto Əlakə Wə Sekakedikɔ Eto Asakulakula Óte Mi.

¹⁰ Nya Yesu eto bakasebi díbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, "Beso feedi betidi etiki kayenko lə akpá əsuə?"

¹¹ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, "Mimii, béfi kato eto sekakedikɔ eto asakulakula bətə mi, fɛɛ inni betidi bamba. ¹² Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə wə bawunsə nya wɔkɛ kpə. Nya utidi wə kulesa lentee, nnya nte wə tsyaa, bɔkɛ nnya bafo wə lə ani. ¹³ Nnya eso meedi mə etiki kayenko lə akpá əsuə ni nkə, balɛ asa bunyə ku ənəmi, fɛɛ bəənnə kətsyə lekpo. Balɛ bɔɔɔ, tsya fɛɛ baannɔ nye banɔ kasɔ. ¹⁴ Nyaso Unyeləkətidi Yesaya eto nnya ɔtɛyi utsyə əbə itə nko bə,

'Betidi bamfo ebɔɔɔ bǎǎ, fɛɛ bəmbɔɔɔ kasɔ!

Boonyə asa bǎǎ, fɛɛ bəmbunyə ekpanko mə

¹⁵ Itsyise disi əkpə betidi bamfó.

Lenni nko inii, eni mə ənəmi ebunyə asa wuee.

Mə ato tsya ebɔɔɔ asa nnya mə nsusu tsya ɔɔɔɔ asa kasɔ,

nya bɔɔtsyi mə ənəmi bətə mɛ, nko Onanto letɛyi nɛ, nya mootsya mə bufi.'

¹⁶ Fɛɛ mii, disiekpɛ kpe mi tinti, itsyise mi ənəmi ənyə asa nnya mi ato tsya laanɔ asa. ¹⁷ Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, Onanto eto bənyeləkətidi ku basɛ kpə ábɛbɛ bə lə bənyə asa nnya benlɛ buunyə, fɛɛ bənyə nya lə banɔ asa nnya benlɛ bɔɔɔɔ, fɛɛ bǎnnɔ."

Yesu Əlakə Nwə Dísa Eyibibi Eto Lekpá Kasɔ Óte.

¹⁸ Yesu átɛyi wə bakasebi nkə, "Bitsyue ato lə bəɔɔ lə nləkə nwə dísa eyibibi eto lekpá eto kasɔ nte mi. ¹⁹ Utsyuə saa wə laanɔ Ditiki Sɛɛ nəmə itsyi lə Onanto eto Sekadidi eto letsyabebe fɛ woannɔ ni kasɔɔ, eyifo fe eyibibi nnya lélo ékpo lə usunte ɔflɔ nya olontidi əmə ləəbə kənə nnya bátə mfó kələkə lə mə akɔɛsi. ²⁰ Eyibibi nnya lélo ékpo lə kabansesɔɔ, nɔyə itə betidi ba laanɔ ditiki nəmə nya baafo ni ku disuəyuə lamfolamfo. ²¹ Fɛɛ se dianyɛ kedufə lə mə ketu kesu kəmiə esoo, diənsiə lə mə kaklɛ. Nyaso lə bulə nye kamatiti kətsyuə əbə lə mə əsuə iku lə ditiki nəmə esuəə, yealo mə ani lamfolamfo nya bəətə disi. ²² Eyibibi nnya dídufə lə biyu nti ni betidi ba laanɔ ditiki nəmə. Fɛɛ disibubu lə kawunsia kamfo eto bikə ku ke setabikɛ sia laawɛ utidi kakpɛ, aato keti ditiki nəmə, itə diannwɔ ebibi. ²³ Nya eyibibi nnya lélo ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuə ni betidi ba laanɔ ditiki nəmə nya baanɔ ni kasɔ. Nya dianwɔ ebibi, ətsyuə kolofa, ətsyuə awosi akua, nya ətsyuə tsya awosi ətsyə."

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Sefa Wunyewunyə Əsuə.

²⁴ Yesu átɛyi mə lekpá bamba nkə, "Onanto eto sekakedikɔ ale utsyuə wə dísa eyibibi sɛɛ lə wə ɔkuɛ.

²⁵ Lə ketsyɛ eto lefe nə utsyuə saa nlabe selabee, olontidi utsyuə əsu úsə eyibibi wuliwuli ókpo lə akpra nyamə nti nya údu. ²⁶ Se eyibibi nyamə lébe itsyiko bɔɔɔɔ, sefa sia olontidi əmə dísu úsə ókpo lə ɔkuɛ əmə tsya étsyiko əsuə buləkə kate.

²⁷ "Mfó nya ɔkuensate eto beyifoyifo dísu bátɔ wə bənkə, 'Boanto, búnyə boə eyibibi sɛɛ fesə lə fə ɔkuɛ əmə. Nya se sefa siamfo dítsyi?"

²⁸ "Útə mə mbuayɛ nkə, 'Olontidi utsyuə díyifo nyamfo nɛ.'

"Bátɔ wə bənkə, 'Ala fə busu busu sefa siamə buləkə?"

²⁹ "Útə mə mbuayɛ nkə, 'Owo, itsyise lə bisu sefa siamə kesukɔ kələkəə, biofo akpa eto ətsyuə tsya busu kələkə ku sefa siamə. ³⁰ Bitə lə sefa siamə ku akpa nyamə lə inɔyə isu ese diləkəfe. Lefe nəmƒó, muutə beyifoyifo bamə tɔ baka sefa siamə buləkə kaklɛ ɛtsyu, ɛtsyu batonsə fɛ lə batɔ bələkə akpə nyamə. Nya lə bekpə ebibi nyamə bekpə lə mɔ kenwu əsuə.' "

Yesu Áteyi Lekpá Úfi Diyibibi Nə Nso Bɔfɛ Ókatesə Ko Onanto Eto Sekakedikɔ Busənsə Ɖsuə.

³¹ Yesu esi ɔteyi mə lekpa bamba ditsyuə nkə, “Onanto eto sekakedikɔ ale utidi wə léto diyibibi kéké ditsyuə lə wə kasɔ. ³² Diyifo diyibibi nə nso bɔfɛ lə ni bətsyuə nti. Fɛ lə díkə lébee, diamɔ kafiani kuyi ko laaso bɔmɔ lə ko bətsyuə kenke nti. Diesense kalɛ nya baklɔbɛ ləəbə kato ayo lə ko kalɛ əsuə.”

Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Lə Ɖyənkiəsə Nnya Beefi Katsyakasə Ku Nnamfo Ɖsuə.

³³ Yesu esi ɔteyi mə lekpa bamba nkə, “Nya mə Onanto eto sekakedikɔ nte. Site fe usio wə difi əyənkiəsə otsyakasə ku ntabinamfo eto utu utsyuə isu ese lefe nə nnamfo wɔwɔ bomə kenke letaka.”

Yesu Áte Asa Ɖyɛ Lə Akpa Ɖsuə.

³⁴ Yesu éfi akpá óte betidi bamə asa nyamfo kenke. Wéndi mə etiki saa nnya dímanyɛ lə akpá əsuə. ³⁵ Úyifo nko itə lə ditiki nə Onanto eto Unyeləkətidi ləteyi utsyə lə ibə itə nkə,

“Muudi mə etiki nyenko lə akpá əsuə.

Muudi mə etiki nnya nkpe lə kakula əsuə idu lə kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ ke.”

Yesu Ɖləkə Lekpá Nə Ɖteyi Itsyi Lə Sefa Wunyewunye Ɖsuə Eto Kasɔ.

³⁶ Yesu édu lə betidi bamə ɔflɔ nya úsu diyo. Nya wə bakasebi díbə wə ɔflɔ bəteyi wə bənkə, “Ləkə lekpa nə fáteyi bo itsyi lə sefa wunyewunye sia lɛkɛ lə ɔkue əmə kasɔ ate bo.”

³⁷ Yesu áteyi mə nkə, “Nwə díəsə eyibibi sɛɛ nyamə ni mɔ, Utidi Eto Ubi. ³⁸ Ɖkue əmə ni kawunsiə. Nya eyibibi sɛɛ nyamə ni mba nkpe lə sekakedikɔ siamə. Sefa siamə ni betidi ba ni olontidi əmə eto bale. ³⁹ Nya olontidi wə díəsə sefa bua siamə ni Obonsam. Bidikə diləkəfɛ ni kawunsiə eto kalosəkɔ. Nya mba lələkə bidike biamə ni Onanto eto batɔnkpe.

⁴⁰ “Fe kase baakpa sefa kətsyə ditsyu katonsə, nko ke yuubə lə kawunsiə eto kalosəkɔ nɛ. ⁴¹ Mɔ, Utidi Eto Ubi, ebotsyese mɔ batɔnkpe lə bələkə asa nnya ləətə boeyifo abua ku babuayifo kenke betsyiko Onanto eto sekakedikɔ. ⁴² Boofi məmblɛ bato bakpe lə ditɛfenku manlo kəmiə. Mfó boowi nku bayimi animi! ⁴³ Nya Onanto eto betidi luuyənde fe kofɛ lə mə Onanto eto umə. Mba ato nkpeɛ, tsyue ato lə banɔ!

Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Lə Bike Bia Lefo Konya Bia Béfi Bákula Ɖsuə.

⁴⁴ “Onanto eto sekakedikɔ ale bikə bia lefo koya béfi bákula lə ɔkue utsyuə, nya utsyuə dísu ɔkɛ nnya nya úsi úfi ɔkula. Únyə disuəyua tinti, nyaso úsu úfi wə lesa saa óte nya úfi úsu óya ɔkue əmə.”

Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Lə Otsyabi Wə Léfo Koya Utsyuə Ɖsuə.

⁴⁵ Yesu esi ɔteyi nkə, “Onanto eto sekakedikɔ ale nwə laate bikə wə nɛ atsyabi nnya laanɔ bobɛ tinti bəbɛɛ. ⁴⁶ Se úsu únyə ɔni wə lefo koya tinti onsoo, úfi lesa saa nə nte wə úsu óte nya úsu óya otsyabi əmə.”

Yesu Áteyi Lekpá Itsyi Lə Mba Laata Asabu Ɖsuə.

⁴⁷ Yesu áteyi nkə, “Onanto eto sekakedikɔ esi sele asabu nnya báta bákpo lə lekpo, nnya bələkə akpe ate ate kpə. ⁴⁸ Nya lefe nə asabu nyamə díyii, bənə nnya bábɔnko lə ntu báboko ditukpenkpe nya bəsiə lə kasɔ nya bəse akpe nyamə bələkə. Bəse edidi bákpo lə etsyitsya, nya bəse nnya beendi bəwui. ⁴⁹ Nko ke yuutsyə lə kawunsiə eto kalokɔ nɛ. Onanto eto batɔnkpe ebubə bələkə betidi sɛɛ betsyiko lə babua nti. ⁵⁰ Nya booto babuayifo bakpe lə ditɛfenku manlo kəmiə. Mfó nya nkuwiwi ku anyiyimiyimi lɔkɛ.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asa Fɔfɔ Ku Akoko Ɖsuə.

⁵¹ Yesu áto mə nkə, “Bɛnɔ asa nyamfo kasɔ?” Bətə mbuayɛ bənkə, “Ee.”

⁵² Nyaso Yesu áteyi mə nkə, “Nyalɛ, nyamfo lə bote nkə, afi eto oteasa saa wə léfiani Onanto eto sekakedikɔ eto okasebi, ale Onamute utsyuə wə lələkə bike fɔfɔ ku bekoko lə mi kakulakɔ kaboko lekple.”

Nasaretfɔ Áni Yesu.

⁵³ Nya se Yesu ləteyi akpá nyamfo kenke ólosə, údu mfo. ⁵⁴ Úsinkli úsu mə umə, nya óte asa lə mə katsyakɔ. Nya betidi ba lənɔ wə asateteɛ, íyifo mə yanii, nya bətɔ bə, “Sieti nwə mfo lékase kobe komfo eto okle útsyiko? Nya sie únyə əsuəale nnya ufi ɔnlɛ ayanisa nyamfo buyifo kate? ⁵⁵ Inni wə ni nwə laawoe keyi eto ubi əmə lee? Nya eni Maria tsya ni wə ambe, nya wə bayimisani tsya ni Yakob, Yosef, Simon ku Yuda, nya wə bayimisio kenke tsya nkpe bo lenti mfo lee? ⁵⁶ Nya lə sieti ɔkɛ wə kobe ku əsuəale nyamfo eto okle utsyiko?” ⁵⁷ Nko ini bə wə asa eyifo mə kənyelele, nyaso báni wə.

Mfó nya Yesu ləteyi mə nkə, “Onanto eto Unyeləkətidi kpe dibu lə kalebe saa, enso wə umə ku wə batokpenyə hā eto nti bə beembu wə.”

⁵⁸ Se bəmfo bánɔ esoo, Yesu ménnyifo ayanisa kpə lə mə nti.

Herodes Ɖtə Nkə Balo Yohanes Ntufɛsətidi.

14 Lə lefe nəmfóo, Herodes wə dídi Seka Lə Galilea eto kasɔ, ánɔ etiki itsyi lə Yesu əsuə. ² Ɖteyi wə beyifoyifo nkə, “Utidi emfo ni Ntufɛsətidi Yohanes wə batakəsə betsyiko ɔkɔmə úbə nkpe, nyaso onkpe əsuəale weeyifo ayanisa kate nɛ.”

³ Ɖteyi nko itsyise Herodes ni nwə díta bəmuə Yohanes bákpe lə Aba eto diyo. Úyifo nko lə Herodia

wə ni wə ɔyimi Filipino eto usiə eso. ⁴ Itsyise Ntufləsətidi Yohanes átəyi Herodes nkə, "Onanto eto kɔfi mǎntə kusu bə fi fə ɔyimi eto usiə Herodia." ⁵ Nyamfo eso Herodes ála nkə lə balo Yohanes. Fɛɛ óte Yudafo eto betidi sikpi, itsyise bébu Yohanes fe Onanto eto Unyeləkətidi.

⁶ Diyi lɔnii, se Herodes nle wə leleyi budii, ókpadi betidi bəbə. Nya Herodia eto ubisiobi díbə uwi kewi lə betidi kprə bamə eto ənəmi. Nyamfo ákpe Herodes dis-əyua tinti. ⁷ Mfó útsyá kénye útə wə nkə, "Ekpe lə lesa saa bə muutə fə lesa nə ke fatɔ!"

⁸ Wə ambe ətə ɔtɔ nkə, "Tə mɛ mɔmɔ mɔmɔ mfoo, Ntufləsətidi Yohanes eto disi nə bəfi bətəkə lə ɔkpe tenkle əsuə." ⁹ Lesa nə disioobi nəmfo lətɔ ələ Herodes efense. Fɛɛ lə kénye ka úkətsyá lə wə beninə ku mba ókpadi óboko mfó eto ənəmi esoo, útə nkə beyifo lə disioobi nəmə eto nnya ɔtɔ əsuə bətə wə. ¹⁰ Nyaso ókpe utidi úsu óla Yohanes wə ləke lə Aba eto diyo eto disi. ¹¹ Bəfi disi nəmə nkpe lə ɔkpe tenkle əsuə bətə disioobi nəmə nya wuntsya difi ni úsu útə wə ambe. ¹² Yohanes eto bakasebi əbə bətsyi wə ɔkɔ əmə bəsu bəbike, nya bəsu bətəyi Yesu.

¹³ Lefe nə Yesu lenɔ nkə báló Yohanes, úsiə lə ɔklɔ údu mfó úsu kaka ləbɔ. Fɛɛ se betidi lenɔ nkoo, bədu lə mə kəmə, báye akpa bəsu kaka onkpe. ¹⁴ Mfó nya Yesu ləbɔ lə ɔklɔ əmə kafo. Nya se únyə sitiditu siamə, mə asa ənə wə kafo nya ótsya mba ni befimfi.

Yesu Ƴtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.

¹⁵ Ditsyitsyo nəmfoó, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ nya bətəyi bənkə, "Kale ebolo, nya mfo tsya atsyo ku umə. Nyaso yani betidi bamfo lə besu mbuto bo nkpe mfó lə besu baya lesatsyuə bedi."

¹⁶ Yesu ətə mə mbuayə nkə, "Yanle bə bedu. Mi kosatee, bitə mə lesatsyuə lə bedi."

¹⁷ Bətəyi wə bənkə, "Lesə nə nte bo ete ni abolo anɔ ku akpe ənuə."

¹⁸ Mfó nya Yesu lətəyi mə nkə, "Bifi nnya beboko mɛ mfo." ¹⁹ Ƴtəyi betidi bamfo nkə bəsiə kasɔ lə sɛfə əsuə. Nya ufi abolo anɔ ku akpe ənuə nyamə, nya óbesə wə ənəmi kato nya ɔsɔ Onanto ani. Úbudi abolo nyamə nya úfi útə wə bakasebi. Nya bakasebi bamə tsya dífi nnya bətə betidi bamə. ²⁰ Utsyuə saa édi úmi. Nya se wə bakasebi ləse nnya bédi díbuu, iyi etsyitsya lefosi ənuə. ²¹ Basani ba dídi lesa nəmə eyifo fe basani akpi anɔ. Fɛɛ bánkla besio ku bekpefi bákpe lenti.

Yesu Áyɛ Lə Galilea Eto Ditumbukplɛ Ƴsuə.

²² Mfó nya Yesu díte wə bakasebi lébe bédufə lə ɔklɔ nya ɔtəyi mə nkə bákəɔ lə ditumbukplɛ nəmə eto lek-pake nə nse. Wə akɛ mfó nkə lə utsyá betidi bamə kusu. ²³ Se útsyá betidi bamə kusu olosəə, wə mate ábe úsu kətini kato úsu óto ola. Se ketsyɛ lefe léyoo, wə mate hǎ áke mfó. ²⁴ Lə lefe nəmfoó, ɔklɔ əmə ébɔyɛ ótsyo. Ufiəbi lə bɔsɔ kekkele ketinkəsə kufuə komə, nya ntu nle bɔsɔ kedufə lə ɔklɔ əmə kafo fe wuufusə.

²⁵ Nya fe kolensiəntu kplɛ eto abombo ətsyá ku olosiə eto abombo akua nti sekaa, Yesu áyɛ lə ntu əsuə úbə údufə wə bakasebi bamə ɔflɔ. ²⁶ Lefe nə bənyə bə ɔyɛ lə ntu əsuə mfóó, bətə sikpi nya bətəyi bənkə, "Ƴkɔ uni!" Nyaso bətsyiko bofa ku sikpi bembembe!

²⁷ Fɛɛ Yesu édi mə etiki lamfolamfo ɔtəyi nkə, "Bekpe utu! Mɔ uni! Biantɛ sikpi!"

²⁸ Mfó nya Petro lətəyi nkə, "Bonamute, lə fə uni sitintii, tə lə nyɛ lə ntu əsuə mbə ntu fə."

²⁹ Yesu átəyi wə nkə, "Bə!"

Nya Petro ləbɔ lə ɔklɔ əmə kafo nya útsyiko bɔyɛ lə ntu bomə kesu Yesu ɔflɔ. ³⁰ Fɛɛ se únyə kase ufiəbi əmə nkpe kénye alee, sikpi əmuə wə nya útsyiko bonya kedufə lə ntu bomə kəmiə. Mfó nya Petro ləfá ɔtəyi nkə, "Bonamute, fo ətə mɛ!"

³¹ Lamfolamfo Yesu ənə kɔni útsyue, ɔkɔbe wə nya ɔtəyi wə nkə, "Fə bofokanɔ lə mɛ əmbə ale! Beso fáya-ki?"

³² Se mə inuə bamə dídufə lə ɔklɔ əmə kafo, ufiəbi əmə ko ləyɛ bɔsɔ. ³³ Mfó nya bakasebi bamə lése akonki básumu wə. Nya bətəyi wə bənkə, "Onanto eto ubi feni sitintii!"

Yesu Átsya Befimfi Lə Genesaret.

³⁴ Se báyila ditumbukplɛ nəmə báyo ditukpenkpe nə nsee, báyifə lə Genesaret eto kasɔ. ³⁵ Mfoó, betidi bamə ənyə Yesu bətsyá lekpo. Nyaso bəsu bákpa befimfi ba kenke nkpe lə lekpa kə nəmfoó báboko Yesu ɔflɔ. ³⁶ Báɛ wə lekpa kpa bə lə utə lə befimfi lə betidi wə awu eto atosii ete. Nya mba kenke díti wə awu eto atosii, mə bufi əyua mə.

Bəni Onanto Bə Lə Bítəkəko Mi Batekoko Banakoko Eto Asatete Kama.

15 Nya Farisifo bətsyuə ku afi eto bateasa bətsyuə ba ditsyi Yerusalem díbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, ² "Beso fɛ fə bakasebi leenyifo lə bo banamə eto akpa əsuə? Bəəmfə mə ani kukɔnɔ fe kase bo akpa laate fɛ beedi lesa!"

³ Yesu átɔ mə nkə, "Nya beso biani nya bienyifo lə Onanto eto afi əsuə fɛ biətəkəko mi batekoko, banakoko eto asatete kama?" ⁴ Itsyise Onanto átəyi nkə, 'Bu fə anto ku fə ambe. Nya utidi wə laakpadi wə anto ku ambe diyɛ bua ditsyuəə, ele bə balo wə.' ⁵ Fɛɛ mi áte biə utidi nwə lesatsyuə nte nkə wofo ni bufi kawunsəko wə anto nye ambe fɛ ɔtəyi nkə, 'Mfi lesa nəmfo ntsyá kénye miə muufi ni ntə Onanto.' ⁶ Eyɛ lə nyamfo əsuəə, yensi fe bə bebu mə anto mə. Kusu komfo əsuə nya biayɛ kani Onanto eto kɔfi itə lə bitəkəko mi kosate eto asatete kama nɛ. ⁷ Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Asa nnya Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya lətəyi útsyá lə mi əsuə əbə itə nko sitintii.

⁸ Onanto átəyi nkə,

'Betidi bamfo efi mə kénye eto etiki fufu balɛ mɛ dibu butə.

Fɛɛ lə mə utu kəmiəə, baanla mɛ.

⁹ Bimba ete beeyifo mɔ keyifo.

Itsyise kawunsiä eto betidi eto asa ete baate læ mǝ ale eto kenye.' "

Asa Nnya Leetsyi Utu Kæmiä Nnya Laanansä Utidi Næ.

¹⁰ Mfó nya Yesu lékpadi sitiditu siamä oboko wä çflɔ nya ýteyi mä nkä, "Bitsyue ato læ benc asa nyamfo kasɔ! ¹¹ Inni lesa nä leedufä utidi eto kenye laabiasä wä, bomu etiki nnya laabɔ ketsyi læ wä kenye, nnya laabiasä wä næ."

¹² Nya wä bakasebi díbä wä çflɔ bátëyi wä bänkä, "Eyi fänkä se Farisifɔ lænc asa nnya fáteyii, éla mä kenye lele tinti?"

¹³ Yesu ätə mä mbuayə nkä, "Kuyi saa kuyi ko mǝ Anto wä nkpe Kato dímantoo, boosu ko bewi. ¹⁴ Nyaso biankpe mä kenye. Bete fe bänämba ba nyenko bänämba bamba. Nya læ unämba çni yenko unämba bambaa, mä inuä ba tä ebudu banɔ bedufä læ kubia kafo."

¹⁵ Petro áteyi wä nkä, "Läkä lekpa næmfo kasɔ ate bo."

¹⁶ Nya Yesu læteyi mä nkä, "Nyale betidi ba laannɔ asa kasɔ ete binsi binii? ¹⁷ Binyi biä lesa saa nä didufä utidi læ kenye, ayə kedufä wä læ kafo, nya weesie ni kabɔsə fe çflɔ kewi? ¹⁸ Fæ etiki nnya laabɔ ketsyi læ wä kenye, aabɔ ketsyi læ wä utu kæmiä. Nya nyamfo læätə utidi laanansä äsuä læ kesumu eto kusu äsuä næ. ¹⁹ Itsyise itsyi læ wä utu kæmiä nya diätə weeyifo asa bua fe ditidilo, sæçncɔdi nye disenkpɔ, setsyetɔ, kuyu ku bidiatëyiteyi ku betidi eto ayebiasäbiasä, laabɔ ketsyi næ."

²⁰ Asa nyamfo eto kakle laanansä utidi næ. Fæ læ utidi mämflä kçni fə udi lesa fe kase Farisifɔ laatee, nyamfo aannansä utidi."

Yesu Átsya Usio Utsyuä Eto Ubi.

²¹ Yesu édu mfó úsu lekpake nä læfi kæmænkple inuä ka ni Tiro ku Sidon çflɔ. ²² Mfó nya Kana eto usio utsyuä díbä Yesu çflɔ, nya ókafä bembembe kale wä lekpa nkä, "Mǝ Onamute, Oka David eto kafo eto ubi, nyä mæ kaminä! Læwçnc bua äbä disi læ mǝ ubisiobi äsuä nya dítä çnlæ kanyi bunyä fefe!"

²³ Fæ Yesu ménfe kenye çteyi wä kulesa. Mfó nya wä bakasebi lænyi besu balə wä lekpa nkä bátëyi wä bänkä, "La wä læ udu, itsyise utækäko bo çlæ bofä ketisä bo ato!"

²⁴ Nya Yesu dítä mä mbuayə nkä, "Israel bebi nte fe basamu ba lénya çflɔ hä Onanto lékpe mæ nkä nsu."

²⁵ Mfó nya usio ämfo díbä óse akonki læ wä çflɔ ýteyi wä nkä, "Mǝ Onamute, wunsäko mæ!"

²⁶ Yesu ätə wä mbuayə nkä, "Yanlekə bæ befi bekpefi eto didisa bato bakpe mä bakpa."

²⁷ Usio ämä ätə mbuayə nkä, "Mǝ Onamute, ite nko sitinti. Fæ bakpa bamä tsya aafɔ didisa weləwələ næ lélo lékpo kasɔ læ mä onamute eto çpunu kalɔ budii."

²⁸ Mfó nya Yesu dítä wä mbuayə nkä, "Eyifo usio wä nkpe bofokanɔ tinti! Lesa nä fanlə çbæbæ, læ ibä itä fä." Nyaso læ lefe næmä tutuutu wä ubisiobi ämä ämuä ale.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

²⁹ Yesu édu mfó, nya çyè læ Galilea eto ditumbukplə çflɔ óbe kçtini kutsyuä nya úsiä kasɔ. ³⁰ Betidi kpə äbä wä çflɔ nya bákpa mba léba bankpoo kasɔ, bänämba, abafa, bamumu, ku befimfi bamba kpə báboko wä çflɔ, nya ótsya mä bufi. ³¹ Iyifo betidi bamä yanii se bänyä bamumu nle etiki budi, mba léba bankpoo kasɔ nle botaka kayə, abafa nle bçyè, bänämba nle asa bunyä nya bátësä Israel eto Onanto.

Yesu Ätə Betidi Akpi Ana Lesa Bédi.

³² Yesu ákpadi wä bakasebi óboko wä çflɔ nya ýteyi mä nkä, "Sitiditu siamfo eto asa læ mæ kaminä, itsyise bábä mæ çflɔ diyi tsyäfä ççñ næ, nya kulesa ente mçmç boodi. Manla miä læ yani mä læ bedu ku kafo fufu, læ ənämi læ isu enako mä læ kusu."

³³ Wä bakasebi ätə wä bänkä, "Sieti buunyä didisa butə mä læ mfimnti mfo bæ læ betidi ba kpenkpe mfo læ bedi bemi?"

³⁴ Yesu ätə mä nkä, "Didisa lesia nte mi?"

Nya bátëyi wä bänkä, "Abolo akuanse ku akpe kəkə asiani ete nte."

³⁵ Nyaso Yesu áteyi sitiditu siamä nkä bäsia kasɔ.

³⁶ Úfi abolo akuanse ku akpe nyamä, nya çsɔ Onanto ani, nya úbudi nnya nya úfi útə wä bakasebi bamä. Nya básie nnya bätə betidi bamä. ³⁷ Mæmblə édi lesa næmä bemi. Nya se básə nnya weləwələ nnya díbuu, íyi etsyitsya akuanse. ³⁸ Basani ba dídi lesa næmä eboyo akpi ana. Fæ bänkla besio ku bekpefi bakpe lenti. ³⁹ Se Yesu dítsyä betidi bamä kusu olosä, údufä læ çklɔ nya údu úsu Magadan eto lekpake eti.

Farisifɔ Ku Sadukifɔ Bætsyuä Ätə Yesu Bänkä Uyifo Ayanisa Ätsyuä Ote Mä.

16 Farisifɔ ku Sadukifɔ bætsyuä äbä Yesu çflɔ bæ læ bato wä babe. Nyaso bátëyi wä bänkä, "Yifo ayanisa ätsyuä ate bo læ bote boä etsyi Onanto çflɔ sitinti."

² Fæ Yesu ätə mä mbuayə nkä, "Lə kofə læ diyo budufä nya binyä asçmiloku læsə hæ, biatëyi biänkä kalese ebusiä kuse. ³ Nya kolesiäntu læ kofə læ boto nya kawunsiä ditsyiko bona tũũ, biatëyi biänkä çsçmi äbä bçni. Bialə ola akafo bote kase kawunsiä luubä kətsyä læ binyä asçmiloku eto ditsyäbi. Fæ beso biämbofo asa nnya luubä læ lefe næmä bote! ⁴ Mi mmi eto betidi bua ba leesumu bæfiä! Bela biä nyifo ayanisa nte mi læ binyä? Kulefe, membuyifo! Ayanisa nnya eto okle boote mi ete ni nnya díbä læ Yona äsuä." Nyaso ótaka údu læ mä çflɔ.

Etiki Itsyi Lə Farisifɔ Ku Sadukifɔ Eto Asatete Äsuä.

⁵ Se bakasebi bamä leyila ditumbukplə næmä bésu ni lekpake nä nsee, bänyä bæ báta äsuä béntsyi dídisa saa básuko. ⁶ Yesu áteyi mä nkä, "Bebe sinini læ Farisifɔ ku Sadukifɔ eto äyänkisäsa nnya baakpe læ asa äsuä."

⁷ Mfó nya bétsyiko mə əsuə bɔtɔ bənkə, “Nya bóentsyi didisa saa eso ɔnlɛ bɔtɛyi mmə.”

⁸ Yesu áte lesa nə banlɛ bɔtɛyi, nyaso ʒtɔ mə nkə, “Beso bənɛ bɔtɛyi lə mi nti itsyi lə didisa nəmə bíentsyi eso əsuə? Mi bofokanɔ emfui!” ⁹ Nyaso biannɔ tɔ asa kasɔ? Biankloma tɔ lefe nə mínsie abolo anɔ míntə betidi akpi anɔ dídi bémi? Nya etsyitsya asia nnya wɛlɛwɛlɛ dibu díyi? ¹⁰ Nya abolo akuanse nya mímfí míntə betidi akpi anaa, etsyitsya asia díyi se békpa nnya díbu? ¹¹ Ntsyá ibə fɛ biannɔ kasɔ biə inni didisa əsuə míndi mi etiki mintsyiko? Bebe sinini lə Farisifɔ ku Sadukifɔ lə mə əyənkiəsə əsuə!” ¹² Nyamfo əsuə fɛ bakasebi bamə lɛnɔ kasɔ bə inni əyənkiəsə əsuə ɔnlɛ mə kɔlɛ bɔlɛ nɛ. Bomu lə asa nnya Farisifɔ ku Sadukifɔ laate əsuə ɔnlɛ.

Petro Ələkə ʒtɛyi Nkə Yesu Ni Utidi Wə Bákpo ɔhile Bətsyá.

¹³ Yesu ésu lekpa ke nə lɛfi Kaisarea Filipi eto umə. Mfó nya ʒtɔ wə bakasebi nkə, “Owoe betidi laateyi bə mɔ, Utidi Eto Ubi, ni?”

¹⁴ Bətə mbuayɛ bənkə, “Bətsyuə bə fə ni Ntufləsətidi Yohanes. Bətsyuə tsya bə fə ni Elia, nya babamba tsya bə Yeremiya nye Onanto eto Unyɛləkətidi bamba utsyuə feni.”

¹⁵ Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Nya mi nkɔpə? Owoe biatɛyi biə wə mini?”

¹⁶ Simon Petro ətə mbuayɛ nkə, “Fə ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyá. Fə ni Onanto wə nsi nkɔpə eto Ubi.”

¹⁷ Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Simon, Yona eto ubi, áteyi nnya ɛlɛkɛ. Itsyise ɔnukuale əmfɔ mámbɔ utsyi lə utidinini saa eto kɛnyɛ. Bomu mɔ Anto wə nkɔpə kato, wə díləkə nnya óte fə nɛ. ¹⁸ Nyaso nɛ fə bɔtɛyi minkə fə Petro, fə diye ni leba. Nya leba nəmfɔ əsuə mooto mɔ bafokanɔ eto ditsyukpa nəmə rýənsə, nya ukpə eto əsuəale kulaa tsya embutəkə ni kato. ¹⁹ Muufi Onanto eto sekakedikɔ eto kasafui ntə fə. Lesa saa nə fookle lə kasɔ mfoo, bookle ni kato. Nya lesa saa nə foonyankli lə kasɔ mfoo, boonyankli ni tsya kato.” ²⁰ Mfó nya Yesu lékpɛ wə bakasebi kɔfi nkə, “Biantɛyi kuutsyá saa biənkə mɔ ni Nwə Bákpo ɔhile Bətsyá əmə.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə ʒsuə.

²¹ Idu lə lefe nəmfó ɛntɔ, Yesu étsyiko wə bakasebi etiki bɔtɛyi kakpasə wuee nkə, “Ele bə nsu Yerusalem lə nsu nyə kanyi lə beninə, besumunyə ninə ku lə afi eto bateasa eto ani. Boolo mɛ. Fɛ lə diyi tsyáfə əsuə, Onanto ebotakasə mɛ utsyiko ɔkɔmə nsinkli mbə nkɔpə.”

²² Petro ákpa wə úsuko lekpa, nya utsyiko buyənkɔ kakpɛ wə katɛyi nkə, “Kulefe, Bonamute! Nyamfo eto okle okakaaka! Yəmbə fə lə əsuə kulefe, kulefe!”

²³ Yesu átsyi ʒwuninsə ʒtɛyi Petro nkə, “Obonsam, du mɛ lə ɔflɔ! Eyifo nwə eto eyifosa dínyə mɛ lə əsuə, itsyise fə nsusu bomfo menyifo Onanto eto nɛ, bomu utidinini eto nɛ.”

²⁴ Nya Yesu lɛteyi wə bakasebi nkə, “Lə utsyuə aala nkə wəətəkəko mɛ, ele bə ɔni wə əsuə lə utsyi wə uyikabie utəkəko mɛ. ²⁵ Utsyuə saa wə laala nkə waata wə nkɔpə eto disii, woonyansə mu. Nya utsyuə saa wə loonyansə wə nkɔpə lə mɔ butəkəko əsuə, wuunyə mu. ²⁶ Nte kutəkə ko utidi luunyə lə kawunsie eto bikə kenke afiani wə bele nya ónyansə wə nkɔpə. Nye be utidi luufi oflomako bə lə unyə nkɔpə manlo? ²⁷ Itsyise Utidi Eto Ubi ebubə ku Onanto eto batɔnkɔpɛ lə Onanto eto diyənde əsuə, nya moofu utsyuə saa kayo lə keyifo ka úyifo əsuə. ²⁸ Nɛ mi bɔtɛyi kakpasə wuee minkə, betidi bətsyuə kɔpɛ mi lenti mfo ba lembukpə isu ese lefe nə bənyə Utidi Eto Ubi dibə fe Oka.”

Yesu Eto Ditsyabi Áfloma.

17 Eyi akua kamaa, Yesu ákpa Petro ku Yakobo ku wə ɔyimi Yohanes mate úsuko kɔtini ko letaka eto disi kato. ² Se bənyə mfó, bənyə bə Yesu eto əsuə áfloma. Wə ənəmi lə buyənde fe kofe, nya awu nnya onkɔpɛ diflubi futututu ɛnlɛ boto lə ənəmi. ³ Mfó nya bakasebi itsyá bamə dínyə Moses ku Elia banlɛ etiki budi ku Yesu. ⁴ Nya Petro lébesə ɔkɔɛ kato ʒtɛyi Yesu nkə, “Bonamute, ɛlɛkɛ tinti bə búbə mfo! Lə aalaa, mooto ebu ətsyá. Fə lɔni, Moses lɔni nya Elia tsya lɔni.”

⁵ Se ɔnlɛ nyamfo bɔtɛyii, lɛsɔmiloku nə nɛ buyənde ábɔ díti mə, nya bənkɔ ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi lɛsɔmiloku nəmə kəmiə nɛ bɔtɛyi nkə, “Nyə mɔ Ubi lala, wə əsuə məənyə disuəyú. Bitsyue wə koto!”

⁶ Se bakasebi itsyá bamfo lɛnɔ ɔkɔɛ əmfoo, sikpi əmuə mə tinti nya béfi ənəmi bəfusə kasɔ. ⁷ Yesu ésu mə ɔflɔ nya útidi mə ʒtɛyi nkə, “Betaka bińyá! Biantɛ sikpi!” ⁸ Se bətakasə ənəmi bábe kato, bənyə kuutsyú saa enso Yesu mate hã.

⁹ Se banlɛ bɔyifə lə kɔtini komə kəbə kasɔ, Yesu əkə mə ato nkə, “Biantɛyi kutsyú saa lesa nə bínyə mfo isu ese lefe nə batakasə mɔ, Utidi Eto Ubi, betsyiko ɔkɔmə mimbə.”

¹⁰ Mfó nya bakasebi bamə lɛtɔ Yesu bənkə, “Beso afi eto bateasa laateyi bənkə ele bə Elia ka bubə ɔtɔnsə?”

¹¹ Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Sitinti ele bə Elia ka bubə ɔtɔnsə bə lə ɔlɔ lesa saa utsyá. ¹² Fɛ nɛ mi bɔtɛyi minkə Elia ébubə koko, tsya bənyə wə bətsyá lekpa, nya bəyifo wə disale nə kee bála. Nko ke booyifo mɔ, Utidi Eto Ubi tsya disiale nɛ.” ¹³ Mfó bakasebi bamə léte bə Ntufləsətidi Yohanes ɔnlɛ.

Yesu Ála Ləwɔnɔ Bua Ditsyúə Utsyiko Lə Osaibi Utsyúə ʒsuə.

¹⁴ Lefe nə Yesu ku wə bakasebi díbə báyo sitiditu siamə ɔflɔ, osani utsyúə əbə óse akonki lə Yesu ɔflɔ.

¹⁵ Nya ʒtɛyi wə nkə, “Bonamute, nyə mɔ ubisaibi əmfɔ kaminsə! ɔlɛ budukanɔ eto bufi bufi nya ɔnlɛ kanyi bunyə tinti. Lefe kpə weedu kanɔ kedufə lə ute nye ntu əsuə tsya. ¹⁶ Nkpa wə mboko fə bakasebi ɔflɔ, fɛ bəmfo wə botsyá.”

¹⁷ Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mii, mmi eto betidi, beso biəmfɔ mɛ kanɔ nya bitidi ato mə? Nte lefe nə eto okle

koo, bákpa osani utsyuə wə nsi wə kayo kplə báboko wə ɔ́ɓɓ. ²⁵ Kulesa ente wə wuufi ofo kayo kamə esoo, oka əmə ətə nkə bate wə ku wuusə ku wə bebi ku lesa saa nə nte wə lə befi bafo kayo kamə.

²⁶ "Itə uyifoyifo əmfɔ áse akonki lə oka əmə ənəmi ʒle wə lekpa kpa ʒteyi nkə, 'Tsyə əsuə ko mɛ, moofɔ fə kayo kamə kenke.' ²⁷ Wə asa ənə oka əmə kafo, nyaso úfi kayo kamə kenke ʒtsyɛ wə nya óyani wə údu.

²⁸ "Nya se uyifoyifo əmfɔ díduu, ótsyako wə uyifotsyuə, wə dísiə wə sika flubia seke eto kayo. Mfó nya úmuə wə lə ale əsuə lə simuə ku ləkɔlonlobi ʒteyi wə nkə, 'Fo mɛ kayo ka fensi mɛ!'

²⁹ "Wə uyifotsyuə əmə ále wə lekpa kpa ʒteyi wə nkə, 'Tsyə əsuə ko mɛ, moofɔ fɛ kayo ka kenke minsi fə!'

³⁰ "Fɛɛ ʒni nya útə nkə beti wə bakpe lə Aba eto diyo isu ese lefe nə wofo kayo ka kenke unsi wə. ³¹ Se wə beyifotsyuə dínyə lesa nə díbəə, ílə mə tinti nya bésu báteyi Oka əmə lesa saa nə díbə.

³² "Nyaso ókpadi wə uyifoyifo əmə óboko wə ɔ́ɓɓ nya ʒteyi wə nkə, 'Fə ndomunya bua! Mfi fə kayo ka fensi mɛ kenke ntsyɛ fə itsyise ále mə lekpa kpa eso. ³³ Kase mínyə fə kaminsəə, nko ke ele bə eni fintsyə nya fə ɔ́yimitsyuə uyifoyifo kaminsə nɛ.' ³⁴ Kafo ányi Oka əmə tinti nya útə nkə bənə wə koto bakpe wə lə diyo isu ese lefe nə wofo kayo kamə kenke olosə."

³⁵ Mfó Yesu lélósə nkə, "Nko ke mɔ Anto wə nkpe kato luuyifo utsyuə saa lə mi nti wə lembufi ɔ́tsyɛ wə ɔ́yimitsyuə itsyi taa wə ləkɔsi ke nɛ."

Yesu Átə Asa Itsyi Lə Kusənini Ku Kusianini ʒsuə.

19 Se Yesu leteyi asa nyamfo ólosəə, údu lə Galilea úsu Yudea eto ləkɔ nə nkpe lə Yordan eto ketu eto lekpa ke nə nse. ² Betidi kpə ətəkəko wə nya ótsya mə efimbi, efimbi mfó.

³ Mfó nya Farisifɔ bətsyuə díbə wə ɔ́ɓɓ bə baato wə babe, nya bətɔ wə bənkə, "Bo kɔfi ətə kusu nkə osani ni wə usiə lə kusu saa ola əsuə?"

⁴ Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Biankla tɔ lə Awɔnisa Kenke bə taa ketsyikokɔ, nwə díyifo kawunsiaə, usio ku osani úyifo betidi? ⁵ Nya Onanto leteyi nkə, 'Lə nyamfo eso osani luudu lə wə anto ku ambe utsyə nya wuufi kusia, nya mə inuə bamə loofiani utidi ɔ́ni.' ⁶ Itsyise lə nnya kamaa, bensiyifo betidi inuə. Bomu bafiani utidi ɔ́ni. Nyaso yanle bə utidi sense lesa nə Onanto dífi ʒko lə bətsyuə."

⁷ Farisifɔ bamə átɔ wə bənkə, "Nyale beso Moses díte kusu nkə ele bə osani tə wə usiə kukue nkə ɔ́le wə ɔ́ni fə lə ɔ́ni wə?"

⁸ Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Mi letotidi eso Moses díte kusu nkə beni bese ku bəsiə nɛ. Yentsyə nko lə kasɔ ketsyikokɔ. ⁹ Nyaso nle mi bəteyi minkə osani wə ke leni wə usiə, nya inni lə disenkpɔ eso nya úsu úfi usio bambaa, ókpɔ kusia."

¹⁰ Wə bakasebi áteyi wə bənkə, "Lə nko usə ku usiə eto nti eto etiki ntee, nyale elɛke eso lə bemfi kusia nye bənsia kusə."

¹¹ Yesu áteyi mə nkə, "Inni utsyuə saa lofo asatete nyamfo bofo nko, enso mba Onanto díte nnya nko há.

¹² Esu kpə kpe nyaso betidi leemfi bəsiə. Bətsyuə nko bále mə nɛ. Bətsyuəə, betidi díyifo mə nko. Bətsyuə tsya emfi bəsiə itsyise bala bə beefi mə əsuə bəte Onanto eto sekakedikɔ eto keyifo. Nwə lofo wə əsuə bufi kətə asatete nyamfoo, tə lə uyifo nko."

Bákpa Bekpefi Baboko Yesu ɔ́ɓɓ.

¹³ Betidi bətsyuə ákpa bekpefi báboko Yesu ɔ́ɓɓ bə lə ufi ani utəkə lə mə, lə oto ola utə mə, fɛɛ wə bakasebi ényenki bákpe betidi bamə.

¹⁴ Mfó nya Yesu leteyi wə bakasebi bamə nkə, "Bitə bekpefi kusu lə bəbə mɛ ɔ́ɓɓ, nya bienti mə kusu, itsyise Onanto eto sekakedikɔ eyifo fə mba laabokosə əsuə kasɔ fe ekpefi bamfo eto okle eto kale." ¹⁵ Nya Yesu dífi wə ani útəkə lə mə ókpɔ mə atsyɔ, nya údu lə mə ɔ́ɓɓ.

Yɔ́kɛ Ale Itə Batabinyə Bə Bedufə Onanto Eto Sekakedikɔ.

¹⁶ Osani utsyuə əbə Yesu ɔ́ɓɓ diyi lɔni nya ʒtɔ wə nkə, "Oteasa, nte lesa seɛ nə ele bə nyifo fɛ lə nnya nkprə manlo?"

¹⁷ Mfó Yesu díte wə mbuayɛ nkə, "Beso fanle mɛ kasɛ ka ele bə beyifo ɔ́tɔ? Utidi ɔ́ni há nkpe wə ni ɔ́seɛ. Lə ala fə əənyə nkprə manloo, yɛ lə Onanto eto afi nyamə əsuə."

¹⁸ ʒtɔ nkə, "Nte afi nnya?"

Yesu áteyi wə nkə, "Manlo utidi, mendi seɔɔɔ, menyu, manla fuutsyuə kenye, ¹⁹ bu fə anto ku fə ambe, nya lə ala fə ɔ́yimitsyuə fe kase faala fə əsuə."

²⁰ Mfó nya okosobi əmfɔ díte mbuayɛ nkə, "Mbuyifo lə afi nyamfo kenke əsuə. Be disí ibu bə nyifo?"

²¹ Yesu áteyi wə nkə, "Lə aala fə aafɔɔ, su lə esu efi fə lesa saa nə nte fə ate. Nya lə efi atabi nnya fənyə esu ətə bakombo, nya fuunyə bikə ətsyə kato nɛ. Nyamfo eto kamaa, sinkli əbə ətəkəko mɛ."

²² Fɛɛ se okosobi əmə lenɔ nyamfoo, údu ku bulə lə ləkɔsi. Itsyise bikə kpə ake wə.

²³ Mfó nya Yesu leteyi wə bakasebi nkə, "Nle mi bəteyi kakpasə wuee minkə, yɔ́kɛ ale itə batabinyə bə bedufə Onanto eto sekakedikɔ. ²⁴ Nsi nle bəteyi bio minkə, iyua itə ɔ́tɔmini ku lekoko bə ɔ́yɛ lə okabikə eto ofo ofe enso bə otabinyə dufə lə Onanto eto sekakedikɔ."

²⁵ Lefe nə bakasebi bamə lenɔ nyamfoo, iyifo mə yanii, nyaso bətɔ bənkə, "Nyale owoe ko luunyə nkprə manlo?"

²⁶ Yesu ábe mə tūū nya ʒteyi mə nkə, "Kawunsia eto utidi saa əmbofo nyamfo buyifo. Fɛɛ Onanto, wə ebofo lesa saa buyifo."

²⁷ Mfó nya Petro leteyi wə nkə, "Bee! Bóayani lesa saa bútsyə bə lə butəkəko fə. Be bo luunyə?"

²⁸ Yesu áteyi mə nkə, "Nle mi bəteyi sitinti minkə, lefe nə mɔ, Utidi Eto Ubi, luubə lə mɔ diyənde əsuə mbə nsia lə mɔ lekankpome əsuə lə kawunsia fɔfɔ kaməə, mi lefosi inuə ba díte kəko mɛ tsya ebusia lə akankpome əsuə bə lə bekponko Israel bebi eto lefosi

mmfo nnuə bomə lekpo. ²⁹ Nyaso utsyuə saa wə léyani diyo nye bayimisani nye bayimisiyo nye anto nye ambe nye bebi nye kakue utsyə nkə lə utəkəko mē esoo, ebunyə nnya kayofofo kolofa ku kama. Nya Onanto ebutə wə nkrə bo ləmbəkə kalosək. ³⁰ Fēē betidi kpə ba ntə setə mōmōw, ebubə bafe kama. Nya mba ntəkə kama mōmōw, ebubə bafe batə setə.

Diyi Diyi Eto Beyifoyifo Bətsyuə Lə Eyibibi Eto Ɔkuē.

20 "Onanto eto sekakediko ale eyibibi eto Ɔkuemfo utsyuə wə létaka ku olesiatu nkə weesu ɔbɛbɛ diyi eto beyifoyifo bətsyuə lə beyifo keyifo batə wə lə Ɔkuē. ² Ɔkuemfo əmə ku beyifoyifo bamə átəw lə diyi eto keyifo eto kayofofo əsuə, ini sika flubia sɔni eto atabi, nya bédú bésu eyibibi eto Ɔkuē əmə.

³ "Se ɛsɔ abombo ɔwɔwɔmbəə, osani əmə esi úsu asi nya únyə se basani bətsyuə nýə mfó banlɛ kulesa buyifo. ⁴ Nyaso ɔtɛyi mə nkə, 'Mi tsya su biyifo keyifo lə mɔ eyibibi eto Ɔkuē lə mfo mi kayo ka dińyə itə.' ⁵ Nyaso bésu Ɔkuē əmə.

"Nya lə lefosi abombo ənuə ku lə kakəmi eto abombo ətsyə eto lefee, usi úyifo nko ke. ⁶ Se ibu sɛkɛ lə abombo anɔ lə ɛsɔw, usi úsu asi mfó nya únyə betidi bətsyuə nsi nýə mfó. Ɔtə mə nkə, 'Beso binyə mfo diyi wɔlɔlɔlɔ bɛnlɛ diyi bobiasə keyifo menyifo menyifo?'

⁷ "Bətə wə mbuayɛ bənkə, 'Kuutsyuə saa məntə bo keyifo nkə buyifo.'

"Nyaso ɔtɛyi mə nkə, 'Nyale, mi tsya su mɔ eyibibi eto Ɔkuē bisu biyifo keyifo.'

⁸ "Se ditsyitsyo lefe léyoo, Ɔkuensate əmə átɛyi beyifoyifo eto uninə nkə, 'Kpadi beyifoyifo bamə lə afo mə kayo, tsyiko lə mba díbə fɛfɛ əsuə, lə esu alosə lə mba leka bubə əsuə.'

⁹ "Báfo betidi ba díbə keyifo ku ditsyitsyo eto abombo anɔ eto utsyuə saa sika flubia sɔni sɔni. ¹⁰ Nya se éyo mba leka keyifo bubə ku olesiaə, bédú bə boofu mə kayo baso mə bətsyuə. Fēē mə tsya eto utsyuə saa áfo diyi eto kayofofo kani kamə, ini sika flubia sɔni.

¹¹ Se báfo atabi nyaməə, bətsyiko bunyenki kakpɛ Ɔkuensate əmə bənkə, ¹² 'Betidi fɛfɛ ba báfo éyifo keyifo lebombosɔw lɔni hā, nya bomba mfo dińyə lə kofɛ buyifo keyifo diyi wɔlɔlɔlɔ tsyaa, kayofofo kani ete bətə bo!'

¹³ "Mfó Ɔkuensate əmə lɛtɛyi mə ɔni nkə, 'Ɔyimitsyuə, nɔ. Mántafa fə. Lee, inni diyi lɔni eto keyifo eto kayofofo ka ni sika flubia sɔni əsuə bókpɛ asi? ¹⁴ Nyaso fo fə kayofofo lə edu esu diyo. Iyifo mɔ lelabi miə məətə utidi fɛfɛ əmfo kayofofo fe kase mínkətə fə ke. ¹⁵ Lee, mimbə kusu meeyifo ku mɔ atabi kase maala? Lee, mɔ kafeokpɛ ka meeyifo nɛ fə ənəmi bɔsɛ?'"

¹⁶ Nyaso Yesu álosə ɔtɛyi nkə, "Betidi ba ni bafɛfɛ ebɔfiani betutɛ nya mba ni betutɛ loofiani bafɛfɛ."

Yesu Esi Údi Etiki Ditsyafə Itsyi Lə Wə Ukpə Ɔsuə.

¹⁷ Se Yesu ku wə bakasebi lefosi inuə bamə lɛyɛ bantə lə Yerusalem, ókpa mə úsuko lɛkpɔ nya ɔtɛyi mə nkə,

¹⁸ "Bɛnɔ, bɔtə lə Yerusalem kaka boomuə Utidi Eto Ubi

bakpɛ lə besumunyə ninə ku afi eto bateasa eto ani. Nya boolo wə dikpənkpi. ¹⁹ Nya boofi wə bakpɛ lə mba lenni Yudafɔ eto ani bə bakpɛ wə kofani, bable wə, basɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə bə lə ukpə. Fēē lə diyi tsyafə əsuəə, Onanto ebɔtakasə wə utsyiko ɔkəmə ubə nkrə."

Yakobo Ku Yohanes Eto Ambe Átə Yesu Nkə Ɔwunsəko Wə Bebi.

²⁰ Nya Sebedeo eto usiə lékpa wə bebi inuə óboko nya base akonki lə Yesu ɔflɔ nya ɔlɛ wə lekpa kpa nkə ɔwunsəko mə.

²¹ Nya Yesu lɛtə wə nkə, "Be fanlɛ ɔbɛbɛ?"

Mfó usio əmə díta mbuayɛ nkə, "Tsyə mɛ kɛnyɛ fənkə lə edufə lə fə sekakedikɔw, ebusiəsə mɔ bebisaibi inuə bamfo, ɔni lə fə kodiani nya unuəfə lə fə kəməni."

²² Yesu átɛyi mə nkə, "Biante lesa nə bɛnlɛ bɔtə. Kanyi ka məəbə bunyəə, mi tsya ebofo ke butsyi?"

Bətə mbuayɛ bənkə, "Ee, boofu."

²³ Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Sitinti, biofo butsyi. Fēē mimbə kusu məələkə futsyə luusiə lə mɔ kodiani nye kəməni. Nsiəkɔ bomfo te íta betidi ba mɔ Anto lɛlɔ utsyə itə mə."

²⁴ Lefe nə bakasebi lefosi fɛfɛ lɛnɔ bayimi inuə bamfo eto etiki nyamfoo, kafo ányi mə tinti! ²⁵ Nyaso Yesu ákpadi mə ɔkɔ nya ɔtɛyi mə nkə, "Biyi biə betidi ba lenni Yudafɔ eto baka kpɛ əsuəale kenke lə mə betidi əsuə nya mə batɔnkɔtɔnkɔ tsya nkpɛ əsuəale kekɛle lə mə əsuə. ²⁶ Fēē inni nko ele bə itsyə lə mimbə lefo bɛnɔ nti. Lə utsyuə lə mi nti aala nkə weeyifo ɔkplɛnyə, ele bə uyifo uyifoyifo utə bafɛfɛ. ²⁷ Nyaso lə utsyuə lə mi nti aala nkə weeyifo ututɛɛ, ele bə uyifo wə əsuə uyifoyifo utə bafɛfɛ kenke. ²⁸ Nko ke ini nɛ bə mɔ, Utidi Eto Ubi, məmbə miə besumu mɛ. Bomu bə lə nsumu nya lə mfi mɔ nkrə ntə lə betidi kpə eto disi."

Yesu Átsya Bənəmba Inuə.

²⁹ Kase Yesu ku wə bakasebi nɛ budu lə Yeriko eto umə, betidi kpə ətəkəko mə. ³⁰ Bənəmba inuə ba nsi lə kusu ɔflɔw, ánɔ bə Yesu əbə ɔlɛ bofe, nyaso bətsyiko bofa katɛyi bənkə, "Bonamute, Oka David eto ubi! Nnyə bo kaminsə!"

³¹ Betidi bamə átɛyi bənəmba bamə bənkə bedika. Fēē mfe bomu báfa bembembe enso bətɛyi bənkə, "Bonamute, Oka David eto ubi! Nyə bo kaminsə!"

³² Yesu əkənə únyə nya ókpadi mə nkə bəbə nya ɔtə mə nkə, "Be bela biə nyimfo ntə mi?"

³³ Mfó bətə mbuayɛ bənkə, "Anto, bola boə tə lə bunyə asa."

³⁴ Mə asa ənə Yesu kafo nya utidi mə ənəmi. Lamfolamfo, mə ənəmi ásini nya bənyə asa, nya bətəkəko wə.

Yesu Édufə Yerusalem Fe Oka Seka.

21 Se Yesu ku wə bakasebi lɛnyi bafi Yerusalem nya bédufə Betfage lə Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuəə, Yesu ála wə bakasebi inuə ɔtɔnsə. ² Nya ɔtɛyi

mə nkə, "Bikatɔ læ kebuto ka nkpe sɛtɔ mfó. Mfóo, bi-
unyə ɔflimu wə nńyə læ ukuə nya wə ubi nńyə wə læ
akɔ. Nyankli wə ku ukuə læ akpa mə aboko mɛ. ³ Nya læ
utsyuə átɔ mi lesaatsyuəə, bɛtɛyi wə biənkə, 'Bona-
mute læ mə bohiä.' Ete booyani mə lamfolamfo bətə
mi."

⁴ Nyamfo əbə itə fe kase Onanto eto unyeləkətidi ut-
syuə lætɛyi utsyə nkə,

⁵ "Bɛtɛyi Sion eto umənkplɛ eto betidi biənkə,
'Bebe, mi Oka læ mi ɔflɔ bubə!

Obokosə əsuə kasɔ nya unsi læ ɔflimu
ku ubi əsuə ɔnlɛ bubə.' "

⁶ Nyaso bakasebi inuə bamfó əsu nya bɛyifo fe kase
Yesu lɛkpe mə nkə beyifo. ⁷ Bákpa ɔflimu ku ubi əmə
báboko, nya bɛfi mə mfiə bésensə bákpo læ mə əsuə
nya Yesu lébe úsiə læ mə əsuə. ⁸ Betidi bətsyuə læ
keyudu boto. Nya bətsyuə tsya léla sekabe ku keyilɛ
bésensə bákpo læ kusu. ⁹ Nya betidi ba ntɔ ku mba
ntəkə kenke nle bofa katɛyi bənkə,

"Yuu, yuuduu, itə Oka David eto ubi wə nle bubə o-o!
Atəsə itə nwə nle bubə læ Bonamute eto diye usuə!
Yuu, yuuduu itə Onanto!"

¹⁰ Lefe nə Yesu dídufə Yerusalem, umə əmə kenke ko
dítinkə. Nya betidi lætɔ bənkə, "Owoe uni?"

¹¹ Betidi bətsyuə ətə mbuayɛ bənkə, "Nwə mfo ni
Onanto eto Unyeləkətidi Yesu wə dítsyi Nasaret læ
Galilea eto kasɔ nɛ!"

Yesu Ála Mba Laate Bikə Úlækə Lə Onanto Eto Dis- umuyo.

¹² Yesu əsu údufə Disumuyo Kplɛ nya óla betidi ba
kenke nle bikə bote ku booya mfó úlækə læ diyo nəmə.
Úkə kapunu ka betidi nle atabi bofloma ku mba laate
ablonima eto akpome uwui. ¹³ Nya ɔtɛyi mə nkə,
"Báwɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke eto Kukue bə Onanto
átɛyi nkə, 'Bookpo mɔ diyo nkə, ola katokɔ.' Fɛɛ mi efi
ni bíyifo beyu eto kabɔkɔ!"

¹⁴ Nya bənəmba ku abafa díbə wə ɔflɔ læ Disumuyo
mfó nya Yesu létsya mə bufi. ¹⁵ Se besumunyə ninə ku
afi eto bateasa dínyə ayanisa nya Yesu nle buyifo ku
bekpɛfi ba nle kudu bokpo katɛyi bənkə, "Atəsə itə Oka
David eto ubi," læ Disumuyo mfóo, kafo ányi mə tinti.

¹⁶ Nyaso bátɔ Yesu bənkə, "Alɛ lesa nə bekpɛfi bamə
nle bɔtɛyi mfó bɔkɔ?"

Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Nlɛ bɔkɔ. Nya nyi tsya
minkə békla nyamfo læ Awɔnisa Kenke eto Kukue bə,
'Ətə bekpɛfi ku bebisambi fə befi atəsə
nnya læflɔ tinti bətə fə.' "

¹⁷ Lə nyamfo eto kamaa, Yesu édu læ besumunyə
ninə ku afi eto bateasa bamfó ɔflɔ nya úsu údufə Beta-
nia eto umə kaka úsu ólabe.

Yesu Ékudi Kuidiyi Kutsyuə.

¹⁸ Se kale dísiə nya se úsinkli ɔnlɛ umə bubə ku ole-
siəə, kukpənsɛ ále wə. ¹⁹ Únyə kuidiyi kutsyuə læ kusu
ɔflɔ mfó nya ɔtsyi úsu ko ɔflɔ. Fɛɛ wənnəyə kulesa læ ko
enso ko afanto. Nyaso ɔtɛyi kuyi komə nkə, "Ensiem-

bɔnwɔ ebibi kulefe tsya." Lamfolamfo kuidiyi komə
áblobe.

²⁰ Se bakasebi bamə dínyə nkoo, éyifo mə yanii. Nya
bátɔ bənkə, "Be dítə bə kuidiyi komfo léblobe nko
mmə?"

²¹ Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Sitinti minlə mi bɔtɛyi minkə
lə bekpe bofokanɔ bo læmbə kayakii, biofo nnya míny-
fo kuidiyi komfo buyifo. Fɛɛ inni nyamfo mate. Bomu
biofo kətini komfo bɔtɛyi biə, 'Nyi læ mfo esu edufə læ
lekpo kafo,' nya yuubə itə nko. ²² Nya lesa saa nə bɔkɔ
Onanto læ olatoto əsuə læ bofokanɔ əsuəə, biunyə ni."

Bátɔ Yesu Əsuəale Nnya Onkpe.

²³ Se Yesu dísinkli úbə Disumuyo Kplɛ mfó nya ɔnlɛ
asa botee, besumunyə ninə ku Yudafɔ eto beninə
bamə əbə bátɔ wə bənkə, "Nte əsuəale nnya fankpe
feeyifo asa nyamfo eto okle? Nya owoe dítə fə əsuəale
nyamfo?"

²⁴ Mfó nya Yesu dítə mə mbuayɛ nkə, "Mintsya mɔkɔ
mi ditiki lɔni hā nɔk. Nya læ bitə mɛ mbuayɛ, mɔkɔtɛyi
mi əsuəale nnya minkpe meeyifo asa nyamfo eto okle.

²⁵ Owoe ɔflɔ Yohanes léfo əsuəale fɛ úfləsə betidi ntuu?
Onanto ɔflɔ lee, nye læ utidi ɔflɔ?"

Mfó bɛtsyiko mə əsuə bɔkɔ kanɔ bə, "Be ele bə
bɔtɛyi? Lə bɔtɛyi boə Onanto ɔflɔkɔ, wɔkɔkɔ bo nkə, 'Nyale
beso biamfo Yohanes bɛnɔ?' ²⁶ Fɛɛ læ bɔtɛyi boə utidi
ɔflɔkɔ, bɔlɛ sikpi bote lesa nə betidi luuyifo, itsyise məm-
blɛ áfo bánɔ bə Yohanes eyifo Onanto eto unyeləkəti-
di."

²⁷ Nyaso bətə Yesu mbuayɛ bənkə, "Bunyi kaka ófo
əsuəale utsyiko."

Nya ɔtɛyi mə nkə, "Nko ke mintsya læmbɔtɛyi mi kaka
mímfo əsuəale mintsyiko fɛ meeyifo asa nyamfo eto
okle nɛ."

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Bayimisani Inuə Bətsyuə Əsuə.

²⁸ "Ntsyə bibu itsyi læ ditiki nəmfə əsuə? Utidi utsyuə
áke wə lɛkɛ bebisaibi inuə. ɔtɛyi uninəle nkə, 'Ubi, su
eyifo keyifo læ mɔ eyibibi eto ɔkuɛ mmi.'

²⁹ "Útə mbuayɛ nkə, 'Məmbə busu.' Fɛɛ kamaa, ɔtsyi
wə nsusu ɔwuninsə nya úsu.

³⁰ "Anto əmə əsu wə ubi nuəfə ɔflɔ nya ɔtɛyi wə nko
ke. Wə átɔkɔ nkə, 'Yo o-o, nto, muusu.' Fɛɛ wénsu.

³¹ "Mə inuə bamə eto ntii, mə owoe díyifo læ mə anto
eto lelabi əsuə?"

Bətə mbuayɛ bənkə, "Uninəle əmə."

Nyaso Yesu átɛyi mə nkə, "Nlɛ mi bɔtɛyi kakpasə
minkə beyu ku basɔkɔdi læ mi bofe kaaka mi Onanto
eto sekakedikɔ budufə. ³² Itsyise Ntufłəsətidi Yohanes
əbə mi ɔflɔ nkə wəəbə ote mi kusu sɛɛ ko biɔyɛ, fɛɛ
bíamfo wə bɛnɔ. Fɛɛ beyu ku basɔkɔdi bomu áfo wə
bánɔ. Nya se bínyə nyamfo bítsyə lekpo tsyaa, bíamflo-
ma mi nsusu biə biafo wə bɛnɔ.

³³ "Bɛnɔ lekpa bamba nəmfə. ɔkuɛmfə utsyuə əsiə
wə léfo eyibibi eto ɔkuɛ, nya ókpe ɔkprɔ otsyilama wə.
Óto kaka beeke eyibibi eto nte kəlækə nya óto nwə
laase ɔkuɛ əmə eto kəsiəkɔ. Nya úfi ɔkuɛ əmə ókpe

beyifoyifo bətsyuə lə ani nkə bakase wə, nya údu úsu kusu. ³⁴ Se lefe léyo bə balé eyibibi nyaməə, ɔkuensate əmfo ákpe wə ndomufɔ nkə besu bafo wə kedikɔ baboko wə.

³⁵ “Ɔkuemfo eto beyifoyifo bamfo əmuə wə ndomufɔ bamfo nya báblé ɔni, bálo ɔni, nya bákɔɔ ɔni tsya aba.

³⁶ Nyamfo eto kamaa, osate əmə esi ótsyese ndomufɔ bamba ba nso mba kɔ utu. Nya beyifoyifo bamə disi bəyifo mə tsya nko ke. ³⁷ Kalosəkɔɔ, óla wə kosate eto ubi ótsyese mə. Nya ɔtəyi nkə, ‘Mfo nɔɔ miə boobu mɔ ubi babe.’

³⁸ “Fəe se beyifoyifo bamə dínyə wə ubi əmfoo, bátəyi mə əsuə bənkə, ‘Nnyə ɔkuemfo eto ubi wə ləkə bikə biamə budii. Bibə lə bolo wə lə bɔlɛ wə kedikɔ bofo.’

³⁹ Nyaso bəmuə wə nya báto wə bakpe lə ɔkɔɔ əmə eto kama, nya bálo wə.”

⁴⁰ Mfó nya Yesu létɔ mə nkə, “Mɔmɔɔ, lə eyibibi eto ɔkuensate əmə əbəə, be wuuyifo beyifoyifo bamə?”

⁴¹ Bətə mbuayɛ bənkə, “Woolo betidi bua bamfó kaminsə mənəmənə, ufi eyibibi eto ɔkuə əmə okpe beyifoyifo bamba ba luutə wə, wə kutsyə lə balé eyibibi nyamə.”

⁴² Yesu átəyi mə nkə, “Bíankla tɔ lesa nə nkpe lə

Awɔnisa Kənkə eto Kukue əsuə bənkə,

‘Leba nə mba laato ayo leni bə dimbə kɔɔɔ,
ni bomu díbə lefiani nə nso bofe lə afɛfɛ kənkə nti.
Bonamute ni nwə díyifo nyamfo.

Sitintii, iyifo lesa nə laanɔ bobé tintii!’”

⁴³ Nya Yesu disi ɔtəyi mə nkə, “Nyaso nle mi bətəyi minkə bofo Onanto eto sekakedikɔ lə mi ani befi bətə betidi ba lɔɔnɔɔ ebibi nnya lələkɛ. ⁴⁴ Nya utsyuə saa ke lɔɔtsyinini udu ɔɔ lə leba nə bání mfó əsuəə, wuufəse blublublu. Nya lə ibə bə leba nəmə tsya asɔ utsyuə lə əsuəə, dioba wə dikua wə blublublu.”

⁴⁵ Lefe nə besumunyə ninə ku Farisifɔ lenɔ Yesu eto akpá nyamfoo, bəte bə mə ɔnlɛ. ⁴⁶ Nyaso bála bə bəmuə wə. Fəe báté sitiditu siamə sikpi, itsyise məmble kənkə ébu Yesu fe Onanto eto Unyéləkətidi.

Yesu Átəyi Lekpá Itsyi Lə Kusiəkpakpa Eto Diyikedikɔ Ɔsuə.

22 Yesu esi óté mə asa eyɛ lə akpá əsuə nkə, ² “Onanto eto sekakedikɔ te fe mmə. Lefe lɔnii, Oka utsyuə édi kusiəkpakpa eto diyisɛé útə wə ubi-saibi. ³ Óla wə beyifoyifo ókpe nkə besu bakpo betidi ba ókla utsyə nkə bafe bəbə diyisɛé nəmə kedikɔ. Fəe bánla bə bəbə.

⁴ “Nyaso óla wə beyifoyifo bamba ókpe nkə batəyi betidi ba ókla utsyə nkə, ‘Lesalidife nəmə eboyo! Bálo mɔ banantsyui ku banatsyui eto akpɔ nnya nkpe ayinkua bufi bɔlɛ mi kama bobé. Nya búkalɔ lesa saa bútsyə. Nyaso bibə kusia komə kakpakɔ!’

⁵ “Fəe mbamə bákla eto kuutsyuə saa mémbu wə úbə. Bomu bédu bésu nlebe bamba bo bála. Ɔni édu úsu wə ɔkuə, nya obamba tsya dídu usu wə bikəkatekɔ. ⁶ Nya babamba tsya dímuə beyifoyifo bamə nya báblé mə nya bálo mə. ⁷ Oka əmə ənyə ɔblɔ

tinti, nya ótsyese wə bamamanyə nya bésu bálo be-wudifɔ bamə kənkə nya bátonsə mə umənkplɛ əmə.

⁸ “Nyaso ókpadi wə beyifoyifo nya ɔtəyi mə nkə, ‘Mɔ ubi eto kusiəkpakpa eto diyisɛé didi nəmə eto lefe éboyo. Fəe betidi ba mínkla miə bəbə diyi nəmə kedikɔ mənnyə itə diyisɛé nəmə. ⁹ Nyaso mɔmɔɔ, bisu umə eto kesunte lə bekpadi utsyuə saa wə ke biunyə biə bəbə diyisɛé nəmə kedikɔ mfo.’ ¹⁰ Mfó nya beyifoyifo bamə dísu kesunte nya bákpadi utsyuə saa wə bənyə, babua ku basɛ kənkə nya kusiəkpakpa eto diyi nəmə díyi kənkə.

¹¹ “Nya se Oka əmə díbə diyi nəmə nkə wəbə obé betidi ba díbə mfó, únyə osani wə dímanke awu nnya baakpe kesu kusiəkakpakɔ. ¹² Oka əmə átɔ wə nkə, ‘Ɔhɔ, ntsyɛ ibə bə əbə mfo se fəmanke kusiəkakpa eto awu?’ Fəe wámfo kənyɛ buləkə.

¹³ “Mfó nya ɔtəyi mə beyifoyifo nkə, ‘Bekpe wə amla lə ani ku akpa, lə beto wə bekpe lə ketuntu ka nkpe lekple. Mfó wuuwi keku ɔyimi animi nɛ.’”

¹⁴ Nya Yesu lélósə nkə, “Onanto ákpadi betidi kpə, fəe esiani ete úləkə lə mə nti.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Umənkofofɔ Ɔsuə.

¹⁵ Farisifɔ bətsyuə ésu bákpe disi lə kase bɔɔyɛ bəmuə Yesu eyɛ lə wə kənyɛ eto etikididi əsuə. ¹⁶ Nyaso bətsyese mə bakasebi bətsyuə ku betidi ba ntekeko Herodes eto ditsyukpa kama lə Yesu ɔflɔ. Nya se bésuu, bátəyi wə bənkə, “Oteasa, buyi boə eyifo ɔnukualetidi nya faate Onanto bofokanɔ eto asa lə kusu əsuə sitinti, itsyise aambe utidi eto ənəmi keyifo lesa saa. Nya ememfi kukətsyuə lə betidi eto etikididi əsuə tsya. ¹⁷ Nyaso tɛyi bo lesa nə febu. Bo kɔfi ətə bo kusu nkə bofó umənkɔ butə Romafɔ eto Okankplɛ lee, yəntə kusu nko?”

¹⁸ Fəe se Yesu mfe nyi mə nsusu bua esoo, ɔtəyi mə nkə, “Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Beso biala biə biato mɛ bebe? ¹⁹ Bete mɛ atabi nnya biefi kafo umənkɔ əmə lə mbe.” Bəfi atabi nyamə báboko wə.

²⁰ Mfó nya Yesu létɔ mə nkə, “Owoe bəta bətəkə mfo, nya owoe eto diyə bəwɔni bətəkə mfo?”

²¹ Bətə mbuayɛ bənkə, “Okankplɛ Kaisare eto ale ini.”

Nyaso Yesu átəyi mə nkə, “Bifi lesa nə ni Kaisare eto ale bitə Kaisare. Lə bifi lesa nə ni Onanto eto léle bitə Onanto.”

²² Se bánɔ nyamfo, iyifo mə yanii nya bédu wə lə ɔflɔ.

Yesu Áte Nkə Bekpənkpə Si Bootaka.

²³ Diyí nəmfo kee, Sadukifɔ ba laateyi bə bekpənkpə ensiembotaka bətsyi ɔkɔməə, əbə Yesu ɔflɔ ku etiki ətsyuə. ²⁴ Bátəyi wə bənkə, “Oteasa, Moses átəyi bo nkə, lə osani utsyuə əkpə nya óyani wə usiə utsyə nya wonko wə dímanle bebii, elebe osani əmə eto ɔyimisani fi ɔkɔsiə əmə ufi. Lə wonko wə ale bebii, boofi bebi bamə fe osani əmə díkpe eto bebi. ²⁵ Mɔmɔɔ, ibə bə bayimisani ekuanse əsiə lə bo nti mfo. Ɔyimisani ninə kənkə éfi usio, nya wonko wə mánle fɛ osani əmə díkpə. Nya wə ɔyimisani wə ntəkə wə kama dífi ɔkɔsiə

əmə. ²⁶ Nko ibə ɔyimisani nuəfə ku utsyafə isu ese okuansela məmblə difi usio əmə bafia nya mə nti kuutsyuə ku usio əmə mánle fə békpə. ²⁷ Lə kalosəkə, usio əmə tsya əbə úkpə. ²⁸ Məmə, lə diyi nə bekrənpə lootaka betsyi ɔkəmə, owoe eto usiə wuudi se məmblə kenke díkefi wə bənyə?”

²⁹ Yesu ətə mə mbuayə nkə, “Bénya kusu tinti. Itsyise biannə Awónisa Kenkə eto Kukue komə kasə, nya binyi kulesa lə Onanto eto əsuəale əsuə. ³⁰ Lə bekrənpə esi bataka bəbə nkrə, bootsyə fe Onanto eto batənpə ba nkrə lə Onanto eto kato, nya bembufi bəsiə nye bəsiə besə tsya. ³¹ Nya bíankla asa nnya Onanto létəyi mi itsyi lə bekrənpə eto botaka ketsyi ɔkəmə əsuə? Ǿtəyi nkə, ³² ‘Mə ni Abraham eto Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob eto Onanto!’ Uyifo mba nkrə nkrə eto Onanto inni mba díkekpə.”

³³ Se sitiditu siamə lənc əsa yamfoo, íyifo mə yanii, lə wə asatete əsuə.

Yesu Édi Etiki Lə Kəfi Ko Nso Bofe Əsuə.

³⁴ Se Farisifə lənc bə Yesu ənc Sadukifə kasə, bəsu bətsya. ³⁵ Nya mə ɔni wə ni afi eto oteasa, ála nkə lə ɔtə Yesu etiki ətsyuə lə umuə wə lə wə etiki əsuə. Ǿtəyi nkə, ³⁶ “Oteasa, nte kəfi ko nso bofe lə afi nyamə kenke nti?”

³⁷ Yesu ətə mbuayə nkə, “La fə Onamute wə ni fə Onanto ku fə utu kenke ku fə ləwənc kenke ku fə nsusu kenke. ³⁸ Kəfi komfo ni ɔkplə kenke ko nso bofe tsya nɛ. ³⁹ Kunuəfə ko lefe lele ko ni, ‘La fə ɔyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.’ ⁴⁰ Moses eto kəfi komə ku Onanto eto bənyələkətidi eto asatete kenke kpəsə lə afi ənuə nyamfo əsuə.”

Owoe Ni Nwə Onanto Lékpo Ǿhile Utsyə?

⁴¹ Se Farisifə bətsyuə létsyaa, Yesu átə mə nkə, ⁴² “Ntsyə ni mi nsusu lə Nwə Onanto Lékpo Ǿhile Utsyə Əsuə? Owoe eto ubi uni?”

Bətə mbuayə bənkə, “Oka David eto ubi uni.”

⁴³ Mfó nya Yesu létə mə nkə, “Lə nko inii, ntsyə fe Oka David eyə lə Onanto eto ləwənc Kenkə eto əsuəale əsuə, lékpadi wə nkə Onamute. Oka David átəyi nkə,

⁴⁴ ‘Bonamute átəyi mə Onamute nkə,

“Siə mfo lə mə kodiani

isu ese lefe nə muutə

efi fə akpa ətəkə fə balo lə disinti.”

⁴⁵ Nya lə Oka David ákpə Nwə Onanto Lékpo Ǿhile Utsyə nkə Onamute, ntsyə ibə bə Nwə əmə esi uyifo Oka David eto ubi?” ⁴⁶ Mə nti eto kuutsyuə mámfə Yesu mbuayə butə. Nya idu dinəmfə entə, mə kuutsyuə ménsifo wə ditiki saa bənc.

Yesu Ələkə Afi Eto Bateasa Ku Besumunyə Ninə Eto Asayifoyifo Óte.

23 Nyamfo eto kamaa, Yesu édi sitiditu siamə ku wə bakasebi etiki. ² Ǿtəyi nkə, “Afi eto bateasa ku Farisifə kpe əsuəale, bə baté Moses eto kəfi komə.

³ Nyaso ele bə biyifo lə lesa nə ke batəyi mi əsuə

kukənc. Fəe biəntəkəko mə eyifosa kama itsyise bəənsiə nkrə lə asa nnya baate əsuə. ⁴ Baakle bikə bia nkrə kalende ku nkrə ale ku butsyi ketsyisə betidi, tsya fəe bembokpe fə lə kəni etsyi bikə biamə.

⁵ “Beeyifo lesa saa bə lə betidi lə bənyə mə. Be Awónisa Kenkə eto etiki nnya bəwənci bəkpə lə mə nto ku anii, be kase bəwənci nya emə, ku kase bankpimi nnyaa! Be kase tsya aboyo nnya mfaka lə mə awu nnya bankpe eto nyə əsuə dikulə! ⁶ Baala nkpləkə sɛɛ busiə lə eyi kedikə ku nsiəkə bo bebu bətsyə bakplenyə lə Yudafə eto ntsyakə. ⁷ Baala bə betidi kəsiəsə mə kəbə kasə ku dibu lə asi bakpadi mə bə Oteasa.

⁸ “Yanle bə bakpadi mi bə Oteasa itsyise mimbłə, bayimi bini lə bətsyuə nya Oteasa ɔni kplo nkrə mi.

⁹ Nya yanle bə bakpadi kuutsyuə saa lə kasə mfo biə mi Anto, itsyise Anto ɔni hā nkrə mi lə kato. ¹⁰ Biəntə bakpadi mi Ǿtəncotəncə, itsyise Ǿtəncotəncə ɔni hā ete nkrə bo, wə ni Nwə Onanto Lékpo Ǿhile Utsyə.

¹¹ Nwə ni ɔkplenyə lə mi nti yifo nwə ni mi uyifoyifo.

¹² Utsyuə saa wə laabesə əsuə kato, boobokosə wə kasə. Nya nwə laabokosə wə əsuə kasə, boobesə wə kato.

Boonə Ənəmi Ənəmi Eto Betidi Koto Kekleke.

¹³ “Mbəncə məətə mi, afi eto bateasa ku Farisifə! Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Mi diti Onanto eto sekakedikə eto kusu bekpe betidi, nya mi kosate endufə mfó, nya biəti betidi bamba ba nle bokplatsya kekkeleke tsya kusu biə bendufə. ¹⁴ Mbəncə məətə mi afi eto bateasa ku Farisifə! Mi ni ənəmi ənəmi eto betidi. Biesu bakəbəsia ɔfə biə biawunsəko mə, fəe biawə mə kalə mə lesa saa kafo. Nya biəto kala kentsyɛ bimba. Lə nyamfo esoo, mi kotonəna ebəkə ale eso!

¹⁵ “Mbəncə məətə mi afi eto bateasa ku Farisifə! Ənəmi ənəmi eto betidi bini! Biayila lekpo akpa akpa ku biayə kafe lə nɔc nɔc əsuə lə biləkə utidi ɔni eto okla biə Onanto. Nya lə befo utsyuə buyifo nkoo, biəto woabia nnya ləətə bə udufə lə difənkə nəmə kəmiə enso mi kosate kulaa tsya!

¹⁶ “Mbəncə məətə mi, bənəmba ba ni batəncotəncə! Biətyi biə, ‘Lə utsyuə akpadi Disumuyo eto diyee, yeambiasə kulesa. Fəe lə okpadi sika sia nte lə Disumuyo mfó, nnya akle wə bə uyifo lə akpadi nyamə əsuə kokooko.’ ¹⁷ Bənəmba eto bamumu! Nte nnya nso bofe, sika siamə lee, Disumuyo ka dítə sika siamə diyifo kenkə? ¹⁸ Biəte tsya biə, ‘Lə utsyuə ataninko Disumuyo eto lebaa, kataninko kamə mankle wə, fəe lə otaninko ətəsa nnya ntəkə lə Disumuyo eto leba nəmə əsuə, nnya akle wə.’ ¹⁹ Nya ntsyə bəba ənəmi mmə! Nte nnya nso bofe, ətəsa nnyamə lee, Disumuyo eto leba nə dítə ətəsa nnyamə diyifo kenkə. ²⁰ Nyaso lə utidi éfi Disumuyo eto leba nəmə óka ntamuu, ɔlɛ mu boka eyə lə keditətə eto leba nəmə ku keditətə kenke ka ntəkə lə leba nəmə əsuə. ²¹ Nya lə óka ntamu okpadi Disumuyo Kplɛɛ, ɔlɛ mu boka kakpadi Disumuyo ku Onanto we nsi lə mfó tsya. ²² Nya lə utsyuə ákpadi kato, ɔlɛ Onanto eto lekənkəpə ku nwə ləəsia lə ni bokpadi.

²³ “Mæætə mi mbɔɔɔɛ, mi afi eto bateasa ku Farisifo! Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Biefi kayoma eto bekolenkə bia laanyi fififi bia biakpe eto lekpafofile kətə Onanto, fɛɛ bəni nya bienyifo lə kɔfi eto asa tete nnya nso bofe əsuə, nnya ni bɔyɛ lə kusu əsuə, kamin-sənyənyə, ku ɔnukualedidi. Nyamfo ele bə biyifo bifi bekpe lə afefɛ nyamə əsuə. ²⁴ Mi batɔnkotɔnko ba ni bənəmba! Biayɛ ekubi kələkə lə nte əsuə, fɛɛ asa nnya biamini amɔ eso ɔtɔmini ku lekoko.

²⁵ “Mbɔɔɔɛ mæætə mi afi eto bateasa ku Farisifo! Ənəmi ənəmi eto betidi! Biəflə mi akɔbe ku kakpɛ eto kama, fɛɛ nnya kafoo eyi ku asa bua fe kase mi tsya lebia nya biyi ku asa nnya bəfo lə əsuəale ku lə mɔ hā ete eto lələkəsə əsuə. ²⁶ Fə Farisinyə unəmba, tsyiko fə ləkɔbe buflə lə kafo, ete ni kama tsya ebole kənkenkə.

²⁷ “Mbɔɔɔɛ mæætə mi afi eto bateasa ku Farisifo! Ənəmi ənəmi eto betidi bini! Bite fe edi nnya bákua bənyənsə laanɔ bobɛ. Fɛɛ nnya kəmiə eyi ku bakɔ bubu ku ekubi biabia. ²⁸ Nko ke bele betidi ba lələkə lə betidi eto ənəmi, fɛɛ biyi ku kawɛ ku ditsyəbi bua.

Yesu Átəyi Afi Eto Bateasa Ku Farisifo Eto Kotonəna Ut-syə.

²⁹ “Mbɔɔɔɛ mæætə mi afi eto bateasa ku Farisifo! Ənəmi ənəmi eto betidi! Bieku edi sɛɛ kətə Onanto eto bənyələkətidi ba dísia nkpɛ sɛɛ nya bialɔ nnya kukɔɔ. ³⁰ Nya biatəyi biə, ‘Lə nnya ete busiə nkpɛ lə lefe nə bo banamə dísiaə, eni bienyifo lesa nə bəyifo, balo Onanto eto bənyələkətidi.’ ³¹ Nyaso befo nnya sitinti biə, mi eyifosa afo nnya ekpe bə biyifo mba lélo Onanto eto bənyələkətidi eto beflufu. ³² Nyaso bisukosə lə belosə lesamə mi banamə ditsyə kasɔ.

³³ “Mi betidi bua, biyifo fe bawə eto bebi eto bebi! Bibu biə biofo butsyetsyi kedu lə Onanto eto kotonəna lə ditəfenku manlo əsuə? ³⁴ Lə nyamfo esoo, nle mi bɔtəyi minkə, mootsyese mi Onanto eto bənyələkətidi, babesibe ku bateasa, Biolo mə bətsyuə, bəɔ bətsyuə lə uyikabie, nya biɔblɛ bətsyuə lə Disumuyo, nya bi-utəkəko mə idu lə umə isu umə. ³⁵ Lə nyamfo esoo, kotonəna itə mba lélo betidi ba dímənyifo kabua saa ebutəkə mi lə əsuə, idu lə Abel wə dímənyifo ɔsɛɛ nyə lə Onanto eto ənəmi eto kɔtɔ, isu Sakaria, Barakia eto ubi, nwə belo lə Disumuyo ku kedikətəkɔ eto leba eto nti eto kɔtɔ. ³⁶ Nle mi bɔtəyi sitinti minkə kɔtɔ komfó kenke təkə mmi mba nsi nkpɛ mmi lə əsuə.

Yesu Eto Lelabi Amɔ Itə Yerusalem.

³⁷ “Yerusalem, Yerusalem, fə lélo Onanto eto bənyələkətidi nya fákɔɔ Onanto eto batɔnkpe ba ótsyese aba! Nla sesia sesia miə maasɔ fə betidi lebo lə mɔ akɔ, fe kase ukusesiəle laakpa wə bebi kakpe lə wə mbamba kalɔ, fɛɛ biəntə kusu nko. ³⁸ Lə nnya esoo, fə Disumuyo ebubu kətsyə fufu. ³⁹ Idu mɔmɔ ɛntɔɔ, nle mi bɔtəyi miə, biensi embunyə mɛ bio isu se lefe nə bətəyi biə, ‘Onanto kpo nwə nle bubə lə Bonamute eto diye əsuə atsyə.’”

Yesu Átəyi Kase Booba Yudafɔ Eto Disumuyo Kamə.

²⁴ Se Yesu ləbɔ lə Disumuyo mfo ɔntɔɔ, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ bə baatə wə kase báto Disumuyo nəmə ku ke ayo kenke. ² Fɛɛ ɔtəyi mə nkə, “Bəɔ bebe nyamfo kukɔɔ. Itsyise nle mi bɔtəyi minkə booba ayo nyamfo kenke, bə lə leba lɔni embubu ditəkə lə ni utsyuə əsuə. Boosensə nyamblɛ bewui.”

Yesu Átəyi Wə Bakasebi Lefe Nə Bulə Ku Kamatiti Duutu Mə.

³ Se Yesu dísu unsi lə Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuəə, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ buɛɛ nya báto wə bənkə, “Təyi bo lefe nə kawunsiə eto kalosəkɔ luubə ku lesa nə luubə nnya loote bə fə businkli kəbə eto lefe eboyo.”

⁴ Yesu átəyi mə nkə, “Bebe kukɔɔ biə kuutsyuə saa manwɛ mi okpe. ⁵ Betidi kɔɔ ebubə ba luufi mɔ diye bəbə bətsyɛ mi bənkə, ‘Mɔ ni Nwə Əmə Bákpo ɔhile Bətsyə,’ bə lə bawɛ betidi kɔɔ bakpe. ⁶ Biɔɔ ama eto kudu ku ama eto etiki lə kətsyontsyokɔ ku kaka ləfi. Fɛɛ biəntə lə nyamfo lə ekpe mi sikpi. Ele bə asa nyamfo bə, fɛɛ yante bə kalosəkɔ eboyo tɔ. ⁷ Nsɔ eto betidi ebɔkɔɔ ama ku mə bətsyuə. Nya sekakedikɔ ebotaka siɔnyə lə se utsyuə əsuə. Nya kukpənsɛ luubə lə nlebe kɔɔ. Nya nsɔ tsya luutinkə lə nlebe nlebe. ⁸ Nyamfo kenke ebuyifo fe kase kalelefo lətsyə usio kasɔ ku bunə.

⁹ “Lə lefe nəmfo, boomuə mi befi mi bakpe lə ani bətə bə bate mi ohiə, nya boolo mi kulaa tsya. Kawunsiə eto betidi kenke ebukisi mi lə mɔ disi eso. ¹⁰ Betidi kɔɔ ebonyansə mə bofokanɔ. Boofi mə bətsyuə bakpe lə ani bətə balo nya bookisi mə bayimi bətsyuə. ¹¹ Betidi kɔɔ ebɔɔ bətsyɛ bidia bənkə mə ni Onanto eto bənyələkətidi nya bɔɔwɛ betidi kɔɔ bakpe. ¹² Abuayifoyifo ebufui ekpe nya mba dikafo banɔ kɔɔ eto lelabi itə bətsyuə lɔɔni. ¹³ Fɛɛ nwə luunyə kekkele isu ese kalosəkɔ, ebunyə nkpɛ manlo. ¹⁴ Boobe Onanto eto sekakedikɔ eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya lə kawunsiə bafia, itə lə utsyuə saa lə uɔnyə kusu ɔnɔ ni, nnya kama fə kalosəkɔ luubə nɛ.

Kanyinyənyə Kplɛ Ka Eto Okle Diməmbə Tɔ Kənyə Ebubə.

¹⁵ “Buinyə ekpinsə nyamə luubə iɔnyə lə kakənkə kəmə fe kase Onanto eto unyələkətidi Daniel lətsyɛ út-syə. Yuuɔnyə lə kakənkə kəmə. Nya fə ke lékla kukue komfoo, nɔ nyamfo kasɔ wuee.

¹⁶ “Nya lə lefe nəmfo, mimba nkpe lə Yuda eto kasɔ, tsyetsyi besu atini əsuə. ¹⁷ Utidi wə ntəkə lə diyo disi, wanyifə ubə kasɔ nkə wəəbə ufi kulesa lə wə diyo kafo. ¹⁸ Utidi wə nkpe lə ɔkuɛ mənisi sinkli ubə oto nkə wəəbə ufi wə kafia. ¹⁹ Fɛɛ mbɔɔɔɛ mæætə bafonle ku bebiambe ba nle bebisambi bɔyimisə lə lefe nəmfo əsuə. ²⁰ Bəle Onanto lekpaɔ biə mmi ditsyetsyife nəmə məntəkə lə ləyɔ lefe nye ɔnwəditsyəyi əsuə. ²¹ Itsyise kayinyənyə kekkele ka luubə lə lefe nəmfo, ke okle məmbə tɔ kənyə itsyɛ lə kawunsiə eto kətsyokɔ ke.

Nya ke okle tsya ensiembubə kənyə. ²² Fəe Onanto ébose nnya uyi útsyə nkə wuuləkə eyi nyamə ubu. Lenni nko esoo, eni utidi sa embubu usiə lə nkpə. Fəe lə betidi ba Onanto díkələkə utsyə esoo, wuuləkə eyi nyamə ubu.

²³ "Nyaso lə utsyuə áteyi mi nkə, 'Bebe! Nnyə Nwə Onanto Lékpó ǂhile Utsyə nkpe mfo o-o,' nye 'Nnyə wə nkpe mmə,' mamfo wə anɔ. ²⁴ Itsyise badia ba laateyi bə mə ni mba Bákpo ǂhile Bətsyə ku mba tsya bə mə ni Onanto Eto Bənyələkətidi ebotaka bəbə. Nya booyi-fo ayanisa kplə kplə kpə bate, bə lə boofu kulaa tsya, bɔɔwə betidi ba Onanto díləkə utsyə bakpe. ²⁵ Bənc biə mbɔteyi mi nyamfo ntɔnsə fə lə lefe nəmə lə leyo.

²⁶ "Nye lə betidi áteyi mi bənkə, 'Okpe lə mfimintii,' bi-ensu bebe. Nye lə bəteyi mi bə 'Okpe lə diyo kafo mfoo,' biamfo bənc. ²⁷ Itsyise Utidi Eto Ubi eto bubə ebutsyə fe kase kato laato ɔsi mia mia, lə kofekatokɔ kənyəndə kakpo lə kofe eto diyokedufəkɔ seka. ²⁸ Kaka lesakpənkpə ntee, mfo ebintsyə ləesiə nɛ.

Asa Ɔtsyuə Ebote Lefe Nə Kalosəkɔ Nlɛ Boyo.

²⁹ "Lə kanyinyənyə kamfo eto kamaa, kofe ebona tūū, nya kofande tsya ensiembuyənde, nya befandebi loolo bitsyi kato, nya kato eto əsuəale luutinkə nya ɔɔnyɔni lə nnya ńyənko.

³⁰ "Nya Utidi Eto Ubi eto ditsyəbi nəmə lɔɔɔ bənyə ɔnlɛ bubə lə asɔmiloku əsuə. Nya kawunsia eto betidi kenke luuwi nku lə bənyə Utidi Eto Ubi ntəkə lə asɔmiloku əsuə ɔnlɛ bubə lə diyənde ku əsuəale kplə əsuə. ³¹ Buufe kakpatsyaku kplə nya wootsyese wə batɔnkpe kawunsia eto akpɔ ana nyamə, nya bookpa betidi ba úləkə útsyə idu lə kawunsia eto disɔ lɔni isu disɔ nə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kudiyi Ɔsuə.

³² "Bekase asa itsyi lə kudiyi əsuə lə kase koata kabɔ afanto ɔɔɔ. Lefe nə binyə kudiyi ditsyiko bota kələkə afantoo, biate biə kasɔminte boyo kalo. ³³ Nko ke lə binyə asa nnya kenke mínkateyi míntɔnsə, bete biə kalosəkɔ kamə eboyo kalo. ³⁴ Nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə asa nyamfo kenke ebubə fə mba nsi nkpə mfo luukpə balo. ³⁵ Kato ku kasɔ ebubə kafe, fəe mɔ etiki embubə efe kulefe.

Kuutsyuə Saa Enyi Lefe Nə Yesu Nsi Luubə Bio.

³⁶ "Kuutsyuə saa enyi diyi nye lefe nəmə kalosəkɔ lu-ubə. Onanto eto Batɔnkpe nye Ubi əmə kulaa tsya enyi. Anto hǎ nyi. ³⁷ Utidi Eto Ubi eto bubə ebuyifo fe kase íbə lə Noa eto lefe. ³⁸ Lə lefe nə ləɔɔ ntu eto buyi bomə, betidi ékedi, bəkənə, basani ku besio ákakpa bətsyuə isu ese diyi fəfə nə Noa dídufə lə kufue komə kafo. ³⁹ Fəe bántə lesa nə nlɛ bubə isu ese lefe nə ɔɔmɔ leni, ntu díyi bókpə məmblɛ kenke búdunko. Nko ke yuutsyə lə Utidi Eto Ubi eto dibəfe tsya nɛ. ⁴⁰ Lə lefe nəmfoó, basani inuə ebuńyə lə ɔkuɛ bekeyifo keyifo fe wookpa ɔni udunko nya uubu ɔni bətsyə. ⁴¹ Besio inuə

ebuńyə bəkəkuə antabi, fəe Onanto ebutsyi ɔni udunko nya uubu ɔni utsyə.

⁴² "Nyaso bitəkə ənə, itsyise binnyi diyi nə mi Ona-mute luubə. ⁴³ Lə oyosate áte dinə uyu luubə wə keyukɔ, eni wuutəkə ənə ukase ni. Nya weembutə kusu nkə uyu əmə dufə, oba wə diyo uyu wə. ⁴⁴ Nko ke ele bə fintsya muə əsuə ətsyə, itsyise Utidi Eto Ubi əmə ebubə lə lefe nə fannlɛ wə kusu bobɛ.

Ele Bə Uyifoyifo Yifo Asa Lə Kusu Ɔsuə.

⁴⁵ "Owoe ni uyifoyifo sɛɛ wə ni obesibe? Wə ni uyifoyi-fo wə, wə Onamute dífi útsyə lə wə beyifotsyuə eto kənyɛ, nkə úkətə mə lesa lə lefe əsuə. ⁴⁶ Nte disuəyuə nə eto okle yuudi itə uyifoyifo əmfo lə wə Onamute əbə unyə wə ɔnlɛ buyifo lə kusu əsuə! ⁴⁷ Nlɛ fə bɔteyi sitinti minkə Onamute əmfo ebufi uyifoyifo əmfo utsyə lə wə bikə kenke eto kənyɛ. ⁴⁸ Fəe lə uyifoyifo bua unii, wɔɔteyi wə əsuə nkə, 'Mɔ Onamute embubə mɔmɔ!' ⁴⁹ Nyaso wuutsyiko wə beyifoyifotsyuə bɔblɛ, nya uke-di, ukənə ku betekpe. ⁵⁰ Nya wə Onamute əmə ebubə lə diyi lɔni nə ɔnlɛ wə kusu bobɛ ku lefe nə unnyi.

⁵¹ Onamute əmə ebunə wə koto sitinti. Nya wuunə wə koto keklike fe kase íńyə itə ənəmi ənəmi eto betidi seka! Mfó nya wuuwi keku wɔɔyimi animi!

Ele Bə Bumə Ɔsuə Busiə Bukabe Kusu.

25 "Lefe nəmfoó, mmə seka Onanto eto sekakedikɔ luutsyə nɛ. Yuutsyə fe mbite lefosi ba léto mə kakandie bə beesu batsyako ɔkafɔse utsyuə. ² Mə nti eto enɔ eeninə, nya enɔ fəfə tsya eyifo babesibe. ³ Enɔ ba leeninə étsyi kakandie, fəe béntsyi nnuəbi lə asa əsuə bəwunisə. ⁴ Nya babesibe bamə alɛɛ, mə étsyi nnuəbi bəwunsə lə mə asa əsuə ku kakandie kamə. ⁵ Se Okafɔse əmə léfe kama ku bubə esoo, mbite bomə étsyiko selabe butinkə nya bálabe selabe.

⁶ "Ntsyenti lefee, bənc kudu bənkə, 'Nnyə okafɔse əmə nlɛ bubə! Betaka, bibə betsyako wə!'

⁷ "Mfó nya mbite bomə létaka nya bábəsə mə kakandie eto ute kato. ⁸ Nya mba leeninə létəyi babesibe bamə bə, 'Bitə bo mi nnuəbi bomə eto ntsyuə itsyise bo kakandie lə bɔni.'

⁹ "Nya babesibe bamə létəyi mə bənkə, 'Bo nnuəbi emboyo itə bo ku mi, nyaso bisu mba laate ɔɔɔ, lə bisu beya butsyuə bitə əsuə.'

¹⁰ "Nya kase bésu mu kayakɔ koo, okafɔse əmə əbə údufə. Mbite enɔ ba dímuə əsuə əkəko wə bédufə lə kaka banlɛ kusia komə bokpa mfó nya bėti siku.

¹¹ "Kamaa, mbite fəfə bomə tsya əbə bédufə nya bét-syiko siku bɔɔɔ katəyi nkə, 'Boanto, Boanto! Sini bo lə budufə!'

¹² "Nya okafɔse əmə létəyi mə nkə, 'Kulefe, minnyi mi!'

¹³ Mfó nya Yesu lélosə ɔteyi nkə, "Nyaso bimə əsuə bitsyuə, itsyise binnyi diyi nye lefe nə muubə.

Ele Bə Bəle Asa Nnya Onanto Dífi Ókpe Bo Lə Ani Kukɔɔ.

¹⁴ “Lefe nəmfoo, Onanto eto sekakediko ebutsya fe mmə. Lefe lɔnii, Osani utsyuə ake, wə léla nkə lə usu kusu kutsyuə nyaso ókpadi wə beyifoyifo nya úfi wə bikə ókpe mə lə ani. ¹⁵ Útə utsyuə saa lesa nə wuukefi keyifo lə wə əsuəale əsuə, nya ɔnii, útə wə sika eto atabi akpi anɔ. Nya obambaa, útə wə akpi ənuə. Utsyafəə, útə wə kɔkpi kɔni. Nya údu úsu wə kusu komə. ¹⁶ Uyifoyifo wə léfo atabi eto akpi anɔɔ, ésu ótsyi ówuninsə lə nnya əsuə nya únnyə akpi anɔ útəkəsə. ¹⁷ Nko ke nwə bətə akpi ənuə tsya dínyə akpi ənuə útəkəsə. ¹⁸ Fəe uyifoyifo wə bətə sika eto atabi kɔkpi kɔnwəe, úsu úku dibia nya úfi wə Onamute eto atabi nyamə ókula mfó.

¹⁹ “Lə lefe kəntsye eto kamaa, beyifoyifo bamfo eto Onamute əmə ésinkli úbə nya údufə lə nkunta ku mə. ²⁰ Uyifoyifo wə léfo sika eto atabi akpi anɔ, éfi akpi anɔ bamba óboko nya ótəyi nkə, ‘Bonamute, ətə mə sika eto akpi anɔ, nya mínyə akpi anɔ bamba mínkpe.’

²¹ “Wə Onamute əmə átəyi wə nkə, ‘Ab éyifo, uyifoyifo sɛɛ. Éyifo asa lə kusu əsuə nya fále asa sɛkə ola, nya-so muufi fə ntsyə lə asa kprə eto kenye. Dufə əbə lə əbə ənyənkə mə disuəyuə!’

²² “Nya uyifoyifo nuəfə wə bətə sika eto akpi ənuə tsya díbə nya ótəyi nkə, ‘Bonamute, ətə mə sika eto atabi akpi ənuə nya mínyə akpi ənuə bamba mínkpe.’

²³ “Wə Onamute əmə átəyi wə nkə, ‘Uyifoyifo sɛɛ, éyifo lesa saa lə kusu əsuə tinti! Se fále asa sɛkə ola lə kusu əsuə esoo, muufi fə ntsyə lə kprə eto kenye. Bə lə əbə ənyənkə mə disuəyuə!’

²⁴ “Mfó nya uyifoyifo wə léfo sika eto atabi kɔkpi kɔnwə tsya díbə nya ótəyi nkə, ‘Bonamute, nyi minkə eyifo utidi wə eto asa nkpe ale nnya fəəfəsə asa lə kaka fá-manto kuətsyuə. Nya faale asa lə kaka fémesse kulesa. ²⁵ Nya se mínte sikpi esoo, mfi fə atabi nyamə nya mínkú dibia mímfí nnya mínkpe. Nyaso nyə fə atabi ni nyamfo.’

²⁶ “Wə Onamute əmə átəyi wə nkə, ‘Fə uyifoyifo bua, ɔfɔ. Eyi fə meefi lesa kaka lə mánkpe nya məəfəsə asa lə kaka mánto kulesa. ²⁷ Nyale beso fémemfi mɔ atabi ésko atabi kətsyəkɔ bə lə mbəə, lə nnya nnya kutəkə?’

²⁸ “Mfó nya onamute əmə létəyi nkə, ‘Mɔmɔ, lə atabi nyamfo afo lə wə ani lə befi nnya bitə nwə nkpe akpi lefosi.’ ²⁹ Itsyise utidi wə nkpe asaa, wə ke bonsi boofi ditsyuə bakpe bawunsə nɛ. Nya utidi wə kulesa lentee, sɛkɛ nte wə tsyaa, bɔɔlɛ ni bafo wə lə ani. ³⁰ Nya uyifoyifo bimba əmfə alɛɛ, beto wə bekpe lə ketuntu ka nkpe lə lekple. Kaka mfó, wuwi keku unə wə animi.

Utidi Eto Ubi Ebokponko Kawunsia Eto Betidi Lekpo.

³¹ “Lefe nə Utidi Eto Ubi əmə luubə lə wə diyəndə əsuə ku Onanto eto batɔnkpe kenkee, wuusia lə wə lekankpomə əsuə. ³² Nya kawunsia eto ese eto betidi kenke ɔɔɔ bənyə lə wə ənəmi. Nya wuusənsə mə lə

akpa ənuə fe kase nwə laayenko bebuki leesənsə basamu kələkə lə bate nti. ³³ Wuuhýəsə betidi sɛɛ lə wə kodian, nya wuutə mba ni betidi bua hýə lə wə kəməni.

³⁴ “Nya Oka əmə ɔɔtəyi mba hýə wə lə kodian nkə, ‘Bibə, mi mba mɔ anto lékpo atsyɔ! Bibə bidufə lə sekakediko ka bálɔ bətsyə itə mi idu taa kawunsia eto ketsyikokə ke. ³⁵ Kukpənsɛ ále mə nya bitə mə lesa mín-di, utukue ále mə, nya bitə mə ntu mínna. Nyifo ɔfɔ nya bəfo mə békpe lə mi ayo. ³⁶ Lefe nə mínyə leyaa, bitə mə kafia nti. Nya lefe nə mínle bufii, bɛle mə ola. Lefe nə bákpe mə lə diyo, bibə bebe mə.’

³⁷ “Mfó nya betidi sɛɛ bamə ɔɔɔ wə bənkə, ‘Bonamute, dimanfe búnyə kukpənsɛ nle fə fe bítə lesa fédi, nye bítə fə ntu fəná? ³⁸ Dimanfe búnyə fə ɔfɔ fe bófo fə nye fányə leya bítə fə kafia féti? ³⁹ Dimanfe bóɔɔ bə ale bufi nye bə ake lə diyo fe búbə bóbe fə?’

⁴⁰ “Mfó nya Oka əmə luutə mbuayə nkə, ‘Nle mi ɔtəyi minkə, lefe saa nə fáwunsəko utsyuə wə ləmbə dibu saa lə mɔ bayimi bamfo ntii, mɔ féyifo fəta.’

⁴¹ “Mfó wɔɔtəyi mba hýə lə wə kəməni nkə, ‘Bidu mə lə ɔfɔ, mi mba Onanto díkudi! Bisu bidufə lə difefenku manlo nə Onanto létsyaka útə Obonsam ku wə batɔnkpe! ⁴² Kukpənsɛ ále mə, fəe bəni bíəntə mə lesa ndi. Utukue ále mə, fəe bíəntə mə ntu nko ke. ⁴³ Nyifo ɔfɔ wə díbə ɔɔɔɔ mi, tsya bíamfo mə. Nye leya tsya bíenti mə kafia. Nnɔ bufi, bákpe mə lə diyo, fəe bíəmbə bisiasə mə.’

⁴⁴ “Mfó buutə wə mbuayə bənkə, ‘Boanto, lemanfe búnyə kukpənsɛ lele fə, nye ututkue le fə, nye féyifo ɔfɔ, nye fányə leya, nye fanle bufi, nye fake lə diyo fe bóəmbə bobə nye bówunsəko fə?’

⁴⁵ “Oka əmə ebətə mbuayə nkə, ‘Nle mi ɔtəyi minkə, lefe nə eto lefe bíenyifo kasɛɛ bitə betidi ba bíembu kulesa lə mɔ bətsyuə bamfo ntii, mɔ uni bíenyifo kulesa bitə!’ ”

⁴⁶ Yesu átəyi ólosə nkə, “Nyaso boofi mba mfo bat-syese kanyi kənyəkɔ itə manlo manlo. Nya betidi sɛɛ bamfó, mə ebunyə nkprə bə ləmbɔkɛ kalokɔ kulefe kulefe.”

Yudafɔ Eto Beninə Ákpe Disi Bə Baalo Yesu.

26 Se Yesu létəyi asa nyamfo kenke ólosəə, ótəyi wə bakasebi nkə, ² “Iyifo mi bote bənkə ibu eyi ənuə lə Ukpə Asa Bo Óyila eto Diyi nəmə lə leyoo, nya boofi Utidi Eto Ubi bətə bə basɔ wə bamanklasə lə kuyi əsuə.”

³ Nya besumunyə ninə ku umə eto beninə dísu bətsya lə Usumunyə ninə Kenke Kayafa eto diyo. ⁴ Befi nsusu bə boomuə Yesu kalɔkalɔ lə balo wə. ⁵ Bətəyi tsya bənkə, “Yanle bə bumuə wə lə diyi nəmə budi kəmiə, lenni nko betidi bamə ebunyənkɔ batakə bənyə bə lə əsuə.”

Usio Utsyuə Édiki Yesu Nnuəbi Fifi Lə Betania.

⁶ Yesu ésu Simon wə dífi bufi sia eto diyo lə Betania. ⁷ Lefe nə Yesu nsi ɔnlɛ budii, usio utsyuə əbə wə ɔfɔ,

wə dítsyi nnuəbi alabasta eto dituntu nə ókpo nnuəbi tɔ bo laanyi fififi, bo léfo koya tinti óboko mfó, nya úfi mu ókpo Yesu la disi.

⁸ Se Yesu eto bakasebi dínyə nyamfoo, kafo ányi mə. Bátɔ əsuə bənkə, “Beso óbiasə nnuəbi bomfo nko?”
⁹ Bofo nnuəbi bomfó boté itə koya kplɛ, befi atabi nyamə bətə bakombo!”

¹⁰ Se Yesu lenɔ lesa nə banle bətɛyii, ɔtɛyi mə nkə, “Beso bənle usio əmfo bule? Lesa sɛɛ dini úyifo útə mə.
¹¹ Bakombo kpe mi lenti lefe saa. Fɛ, mɔɔ inni lefe saa mɔɔkɛ mi la ɔflɔ. ¹² Se usio əmfo difi nnuəbi bomfo ókpo mə la əsuə, ɔl mə ɔtsyə itə mɔ bubike. ¹³ Nlɛ mi bətɛyi sitinti minkə kawunsia eto kaka ke boobe Ditiki Sɛɛ nəmfo letsyaa, boofi nnya usio əmfo díyifo bakak-loma wə.”

Yuda Iskariot Átɔ Atabi Nkə Lə Uləkə Yesu Utə.

¹⁴ Mfó nya bakasebi lefosi inuə bamə eto ɔni, wə baakpo Yuda Iskariot dísu besumunyə ninə ɔflɔ. ¹⁵ Nya úsu ɔtɔ mə nkə, “Be biutə mə la ndu Yesu ntə mi?” Bák-la sika flubia fosi ətsyə bəfi bətə wə. ¹⁶ Idu la lefe nəm-fóo, útsyiko esu bɔbɛbɛ kase wuudu Yesu utə mə.

Yesu Ku Wə Bakasebi Édi Ukpə Ása Bo Ɔyila Eto Diyi.

¹⁷ Lə Abolo Menyenki eto Eyididi eto diyi tute əsuə, bakasebi bamə əbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, “Sie faala fə bɔlɔ butsyə butə fə itə Ukpə Ása Bo Ɔyila eto diyi nəmə budi?”

¹⁸ Ɔtɛyi mə nkə, “Bisu osani ɔtsyuə əmə ɔflɔ la umə əmə la bətɛyi wə biə, ‘Oteasa nkə, “Mɔ lefe éboyo. Mɔ ku mɔ bakasebi ebudi Ukpə Ása Bo Ɔyila eto didisa nəmə la fə diyo.” ’ ’ ¹⁹ Bakasebi bamə éyifo fe kase Yesu letɛyi mə, nya bánwa Ukpə Ása Bo Ɔyila eto didisa nəmə bətsyə mfó.

²⁰ Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu ku wə bakasebi lefosi inuə bamə əbə bəsiə kasɔ itə lesa budi. ²¹ Lə lesa nəmə kedikɔɔ, Yesu átɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bətɛyi minkə, mi nti eto ɔni ebudu mə utə.”

²² Ditiki nəmfo ələ bakasebi bamə tinti nya bétsyiko wə bɔtɔ ɔni ɔni bənkə, “Bonamute, mɔ fanle lee?”

²³ Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Utidi wə bonko wə nlɛ kɔni bokpe la ɔkpe ɔni kedi uni luudu mə utə. ²⁴ Mɔ, Utidi Eto Ubi, ebukpə fe kase báwɔni la Awɔnisa Kenkə eto Kukue əsuə. Fɛɛ mbɔɔɔ itə utidi wə luudu Utidi Eto Ubi utə. Lə nnya ete bánle utidi əmə eni elɛkɛ itə wə eso.”

²⁵ Yuda wə ləəbə Yesu budu kətə tsya átɔ nkə, “Oteasa, sitinti inni mɔ fanle, lee?”

Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Fə letɛyi.”

Bedi Kakle Fɔfɔ Eto Lesa.

²⁶ Se banle lesa budii, Yesu éfi abolo, nya ɔsɔ ani nya úbudi wə nya úfi útə wə bakasebi ɔtɛyi nkə, “Befo la bi-di. Nyamfo ni mɔ əsuə eto sinə nɛ.”

²⁷ Nya úfi lɛkɔbe ku nte nya ɔsɔ Onanto ani, nya úfi útə mə nkə, “Mimble fo binə. ²⁸ Nyə mɔ kɔtɔ ko ni kakle la Onanto ku wə betidi eto nti. Kɔtɔ ko minfi minle

bokpo kasɔ la betidi kpə eto disi, bə la Onanto la ufi mə abua ɔtsyɛ mə. ²⁹ Nlɛ mi bətɛyi sitinti minkə, men-siembunə nte bomfo eto okle isu ese lefe nə mɔ ku mi luunə nte fɔfɔ la mɔ Anto eto sekakedikɔ.”

³⁰ Nyamfo eto kamaa, bésə kusə batesə Onanto, nya bədu bésu Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuə.

Yesu Átɛyi Utsyə Nkə Petro Ɔbɔni Wə.

³¹ Nya Yesu letɛyi mə nkə, “Mmi eto ketsyɛ kamfoo, mimble ebutsyetsyi bidu mə la ɔflɔ, nya mɔ mate lu-ubu. Itsyise Awɔnisa Kenkə eto Kukue átɛyi nkə, ‘Onanto ebolo nwə lətsyə basamu bamə nya basamu bamə luusənsə.’

³² Fɛɛ la batakasə mə betsyiko ɔkɔmə, mɔɔtɔ mi setɔ nsu Galilea.”

³³ Petro éfe kənyɛ ɔtɛyi Yesu nkə, “Lə bafɛfɛ kenke ani fə tsyaa, memboyani fə ntsyə kulefe!”

³⁴ Mfó nya Yesu letɛyi Petro nkə, “Nlɛ fə bətɛyi minkə ketsyɛ kamfo fɛ ukusɛ luutə kənyɛ, əbətɛyi sitsyə fənkə enyi mə.”

³⁵ Petro ətə mbuayɛ nkə, “Məmbɔni fə kulefe, la ibə bə bonko fə kpe kulaa tsya.” Nya bakasebi fɛfɛ kenke tsya letɛyi nko.

Yesu Áto Ola Lə Getsemane.

³⁶ Nya Yesu ku wə bakasebi dísu kaka baakpo Getsemane, nya ɔtɛyi mə nkə, “Bisiə mfo la nsu setɔ mə nsu nto ola.” ³⁷ Ókpa Petro ku Sebedeo eto bebi inuə bamə ɔyenko. Údufə la kawendo əsuə, nya útsyiko butinkə kekkeke. ³⁸ Nya ɔtɛyi mə nkə, “Kanyi ka nkpe mə la utu fui tinti bə kába mə əsuə. Bisiə mfo la bikase ku mə.”

³⁹ Ɔyɛ úsu setɔ sɛkɛ nya ókpo la kasɔ úfusə ənəmi, nya óto ola nkə, “Mɔ Anto, la yɔkɛkɛ, takasə bulə bomfo la mə əsuə. Fɛɛ menyifo la mɔ lelabi əsuə bomu la fə lelabi əsuə.”

⁴⁰ Se úsinkli úsu bakasebi itsyə bamə ɔflɔ, únyə nkə bálabe selabe, nya ɔtɔ Petro nkə, “Nyaso mi basini bamfo embofo ənə butəkə ku mə itə lebombosɔɔ ɔni hã ete? ⁴¹ Bitəkə ənə la beto ola bə biembudufə la botokabe əsuə. Ləwɔɔ nəmə lɛ bola, fɛɛ əsuə eto sinə ayɔkpɔ.”

⁴² Yesu esi úsu dinuəfə úsu oto ola ɔtɛyi nkə, “Mɔ Anto, la kanyi eto lɛkɔbe nə məəbə bunə mfo embofe mə, nya iyifo fə lelabi bə nnə ni kokooko, nyalɛ tə la ibə itə nko.”

⁴³ Se úsinkli úbə bioo, únyə nkə bakasebi bamə si balɛ selabe ko, nya bannle ənəmi bofo buminkli kulaa tsya. ⁴⁴ Yesu esi údu la mə ɔflɔ ditsyɛfə úsu óto ola fe kase óto ibə éfe.

⁴⁵ Nya úsinkli úbə bakasebi bamə ɔflɔ nya ɔtɛyi mə nkə, “Bisi belabe selabe bɛlɛ ɔnwɛ butsyə? Bebe! Lefe nəmə eboyo bə befi Utidi Eto Ubi əmə bakpe la betidi bua eto ani. ⁴⁶ Betaka la budu. Bebe, nwə nlɛ mə budu kətə ebɔfi.”

Yudafɔ Eto Beninɔ Ɛmuɔ Yesu.

⁴⁷ Yesu ɔnyɔ ɔlɛ mɛ etiki budinko fɛ Yuda wɛ ni lefosi inuɔ bamɛ eto ɔni dɪbɛ ɔdufɛ. Betidi ba ni besumunya ninɔ ku batɔnkotɔnko ba bɛlɛkɛ ɛtɛkɛko wɛ, nya bɛntsyi nlandɛ ku keyi. ⁴⁸ Udundukɛtɛ ɛmɛ ɛtɛ bɛtɛ batɔnsɛ bɛ, "Utidi wɛ mɔɔbuta nsɪɛsɛ, wɛ ni utidi wɛ bɛnɛlɛ bɔbɛbɛ nɛ. Bimuɔ wɛ." ⁴⁹ Yuda ɛsu Yesu ɔflɔ nya lɛ kase ɔnyɔ wɛ koo, ɔtɛyi wɛ nkɛ, "Oteasa, diyuɛsɛ itɛ fɛ." Mfɔ nya ɔbuta wɛ.

⁵⁰ Yesu ɛtɛ wɛ mbuayɛ nkɛ, "ɔhɔ, kɔsɛ lɛ eyifo lesa nɛ fɛbɛ keyifokɔ!"

Mfɔ nya betidi bamɛ dɪbɛ Yesu ɔflɔ nya bɛmuɔ wɛ nya bɛkɔbɛ wɛ kekɛkɛ. ⁵¹ Mba ntɛkɛko Yesu eto ɔni ɛlɛkɛ wɛ kalandɛ nya ɔwɛ Usumunya Ninɔ eto ndo-munya eto koto.

⁵² Mfɔ nya Yesu lɛtɛyi wɛ nkɛ, "Fi fɛ kalandɛ akpɛ lɛ kɛ kakpɛkɔ. Betidi ba leetsyi kalandɛ lɛ betidi ɛsuɛ, kalandɛ ɛsuɛ baayɛ kɛkpɛ. ⁵³ Biante biɛ moofɔ bɔwun-sɛko bɔtɔ ketsyiiko mɔ Antɔ ɔflɔ lee, nya lamfolamfoo, wootsyese wɛ batɔnkpɛ eto bamamanyɔ eto akpa lefosi ɛnuɔ itsyi kato? ⁵⁴ Fɛɛ lɛ ibɛ nkoo, ntsyɛ fɛ nnya bɛwɔni bɛkpɛ lɛ Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue luubɛ itɛ?"

⁵⁵ Nya Yesu dɪtsyi ɛnɛmi ɔtɛ sitiditu siamɛ nya ɔtɔ mɛ nkɛ, "Besɔ ele bɛ bitsyi keyi ku nlandɛ bibɛ biɛ bibɛ mɛ kɛmuɛkɔ fɛ nwɛ nyɔ lɛ Aba ɛsuɛ? Diyi saa, nkɛ lɛ Onanto eto kesumuyo mfɔ nkate asa, fɛɛ biɛmmuɛ mɛ. ⁵⁶ Asa nyamfo kenkɛ ɛbɛ nko bɛ lɛ asa nnya bɛnyɛlɛkɛtidi lɛtɛyi bɛtsyɛ lɛ Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue ɛsuɛ lɛ ibɛ itɛ nko." Mfɔ nya wɛ bakasebi kenkɛ dɪtsyetsyi bɛdu lɛ wɛ ɔflɔ.

Bɛkɔnko Yesu Lekpɔ Lɛ Yudafɔ Eto Lekpokakpokɔ Kpɛ.

⁵⁷ Mba dɪmuɔ Yesu ɛkpa wɛ bɛsuko Usumunya Ninɔ Kenkɛ Kayafa eto diyo kaka besumunya ninɔ ku umɛ eto beninɔ ku afi eto bateasa lɛtsya bensi. ⁵⁸ Petro ɛtɛko mɛ kama kama ɔsu taa Usumunya Ninɔ Kenkɛ eto lekpaɛ kafo. ɔsu ɔsɪɔ lɛ bamamanyɔ bamɛ ɔflɔ nkɛ lɛ obe kase ditiki nɛmɛ dubɛ ibɛ.

⁵⁹ Besumunya ninɔ ku bɛkɔnko ba dɪsɪɔ mfɔ kenkɛ ɛbɛbɛ betidi ba luubɛ bala etiki bɛtɛkɛ Yesu lɛ bɛnyɔ kusu balo wɛ. ⁶⁰ Fɛɛ bɛnnyɔ kulesa saa, itɛ bɛ betidi kpɛ ɛbɛ bɛlɛ bidia bɛtɛkɛ wɛ lɛ ɛsuɛ tsyafɛ.

Betidi inuɔ bɛtsyuɛ ɛbɛ ⁶¹ nya bɛtɛyi bɛnkɛ, "Utidi ɛmfɔ ɛtɛyi nkɛ, 'Mooba Onanto eto kesumuyo nɛmfɔ, nya lɛ eyi ɛtsyɛ ɛsuɛ, muusinkli nto ni nnyɛnsɛ.'" ⁶² Usumunya Ninɔ Kenkɛ ɛtɛkɛ ɔnyɔ nya ɔtɔ Yesu nkɛ, "Anɛ etiki nnya banɛ bɛtɛyi kɛtɛkɛ fɛ lɛ ɛsuɛ mfɔ bɔɔ? Ɛmbɛ Kulesa fɔtɛyi lɛ nnya ɛsuɛ?" ⁶³ Fɛɛ Yesu ɛdi bi, wɔantɛyi kulesa.

Usumunya Ninɔ Kenkɛ ɛmɛ esi ɔtɛyi wɛ nkɛ, "Lɛ Onanto wɛ nsi nkpɛ eto diye ɛsuɛ, nɛ fɛ bɛtɛyi minkɛ tɛyi bo lɛ fɛ ni Onanto eto Ubi wɛ Bɛkɔnko ɔhɛlɛ Utsyɛ ɛmɛ."

⁶⁴ Mfɔ nya Yesu dɪtɛ mbuayɛ nkɛ, "Ee, itɛ fɛ kase fɛtɛyi. Fɛɛ nɛ mi bɛtɛyi minkɛ idu mɔmɔ ɛntɔɔ, buinyɔ

Utidi Eto Ubi se unsi lɛ Ɛsuɛalenyɔ Kenkɛ eto kodiani. Nya biunyɔ se unsi lɛ ɛsɔmilokɔ ɛsuɛ utsyi kato ɔnɛ bubɛ!"

⁶⁵ Lɛ nyamfo ɛsuɛ, Usumunya Ninɔ Kenkɛ ɛmɛ ɛfuadi wɛ awu ku lɛbɔfi nya ɔfa ɔtɛyi nkɛ, "Ɛdi mbusi-otiki! Boensihɛ badansɛ saa! Biɔnɔ mbusiotiki nnya ɔdi mfo! ⁶⁶ Ntsyɛ bibu?"

Mɛmblɛ ɛtɛ mbuayɛ bɛnkɛ, "Ɛdi dikpi nya unyɔ utɛ ukpɛ!"

⁶⁷ Nya bɛtufɛ ntufɛ bɛkɔpɔ wɛ lɛ ɛnɛmi nya bɛblɛ wɛ. Nya mba lɛsɔ wɛ lɛ atosɪ, ⁶⁸ ɛtɛyi bɛnkɛ, "Lɛ Nwɛ Onanto Lɛkɔpɔ ɔhɛlɛ Utsyɛ fenii, tɛyi bo futsyɛ lɛsɔ fɛ!"

Petro Ɛtudi Nkɛ Ɔnyɔ Yesu.

⁶⁹ Petro ɛsɪɔ lɛ lekplɛ lɛ kpakpaakpɛ mfɔ fɛ Usumunya Ninɔ Kenkɛ eto usumubisiobi dɪbɛ mfɔ nya ɔtɛyi wɛ nkɛ, "Fintsyɛ ɛtɛkɛko Yesu wɛ ditsyi Galilea eto kasɔ."

⁷⁰ Fɛɛ ɔni nnya lɛ betidi bamfo kenkɛ eto ɛnɛmi ɔtɛyi nkɛ, "Mante lesa nɛ fanɛ bɛtɛyi mfo!"

⁷¹ Nya ɔdu mfɔ ɔsu ɔnyɔ lɛ diyo nɛmɛ eto kesie. Usumubisiobi bamba tsyɛ ɛnyɔ Petro nya ɔtɛyi mba dɪnyɔ mfɔ nkɛ, "Wuntsyɛ ɛtɛkɛko Yesu Nasaretnyɔ ɛmɛ."

⁷² Biɔ Petro esi ɔni nya ɔka ntamu ɔtɛyi nkɛ, "Minyi osani ɛmɛ ko!"

⁷³ Yankɛ fɛ mba nyɔ mfɔ dɪbɛ bɛtɛyi Petro bɛnkɛ, "Ɛkpɛ mɛ ɔni feni, itsyise fɛ etikididi ɛlɛkɛ fɛ kate wuee."

⁷⁴ Nya Petro lɛtɛyi nkɛ, "Ɛkpɛ lɛ lesa saa bɛ ɔnukualɛ minɛ bɛtɛyi minkɛ Onanto lɛ unɛ mɛ koto lɛ sidia minɛ bɛtɛyi!"

Lɛfɛ nɛmfɔ tutuutu nnya ukusɛ dɪtɛ kenye. ⁷⁵ Nya Petro lɛklɔma lesa nɛ Yesu lɛtɛyi nkɛ, "Fɛ ukusɛ luutɛ kenyeɛ, ɛbɛtɛyi sitsyɛ fɛnkɛ enyi mɛ." Ɔbɔ ɔsu lekplɛ nya ɔwi keku kekɛkɛ.

Yudafɔ Eto Beninɔ Ɔkpa Yesu Bɛsuko Pilato ɔflɔ.

27 Se kale dɪsɪɔ ku olesɪtu, Besumunya ninɔ ku umɛ eto beninɔ kenkɛ ɛtsyɛ nya bɛsɛ uyi bɛ boolo Yesu. ² Bɛkɔpɛ wɛ lɛ amena nya bɛkɔpɛ wɛ bɛsu bɛkɔpɛ Romafɔ eto Aba eto Uninɔ Pilato lɛ ani.

Yuda Ɔlo Ɛsuɛ.

³ Se Yuda, wɛ dɪdu Yesu lɛnɔ nkɛ balo wɛ dikpɛnkpii, ifi wɛ tinti, nya ɔsinkliko sika flubia awosi ɛtsyɛ nyamɛ ɔsuko besumunya ninɔ ku umɛ eto beninɔ bamɛ.

⁴ Ɔtɛyi nkɛ, "Nyifo kabua bɛ mfi utidi wɛ dɪmenyifo kabua ntɛ miɛ balo!"

Bɛtɛ mbuayɛ bɛnkɛ, "Nyamfo manka bo nkpɛ. Fɛ etiki ni nyamfɔ!" ⁵ Yuda ɛfi atabi nyamɛ ɔto ɔkpɛ lɛ Onanto eto Disumuyo mfɔ, nya usu ɔkpɛ ukuɛ ɔkpɛ.

⁶ Nya besumunya ninɔ bamfɔ lɛsɛ atabi nyamɛ nya bɛtɛyi bɛnkɛ, "Atabi nyamfo eyifo kɔtɔ eto atabi, nya iyifo lesa nɛ nyɔ lɛ bo kesumu eto kɔfi ɛsuɛ bɛ bufi atabi nyamfo bokpɛ lɛ bo kesumu eto otobe. Bo kɔfi eto nyamfo kusu." ⁷ Se bɛkɔpɛ disii, bɛsɛ nya uyi bɛnkɛ befi atabi nyamɛ bɛsu bɛyɛ Asa eto Otonto eto Kasɔ itɛ

bafɔ eto kebikewɔ. ⁸ Nyamfo esoo, batakə kasɔ kamə diye bə Kɔtɔ eto Kasɔ ibə ese lə mmi. ⁹ Itə lesa nə Onanto eto unyeləkətidi Yeremia leteyi útsyə díbə itə nkə, “Béfi sika flubia eto atabi fosi ətsyə, nya Israelfɔ letɔɔ bə bofo lə wə disi ¹⁰ béfi báya Otonto eto Kasɔ, fe kase Bonamute léla nkə nyifo.”

Pilato Átɔ Yesu Etiki.

¹¹ Bákpa Yesu báboko Romafɔ eto Aba eto Unyēsia Ninə Pilato eto ənəmi. Nya ɔtɔ wə nkə, “Fə ni Yudafɔ eto Oka əmə?”

Yesu ətə mbuayə nkə, “Ee. Áteyi kukɔɔ.”

¹² Fɛ wánteyi kulesa itsyi lə besumunyə ninə ku umə eto beninə eto nyɛ bo banlə bola kətəkə wə əsuə.

¹³ Mfó nya Pilato letɔ wə nkə, “Etiki nnya banlə bətɛyi lə fə əsuə mfo manka fə lee?” ¹⁴ Fɛ íyifo Aba eto uninə əmə yani tinti se Yesu leni wémfe kənyɛ útə mbuayə saa.

Pilato Álo Yesu Dikpənkpi.

¹⁵ Ídi Aba eto uninə lesa nə úkeyifo lələ saa lə bəəbə Ukpə Ása Bo ɔyila eto diyi budi, bə oyani mba béti bákpe lə Aba eto diyo eto ɔni wə betidi kpə bamə letɔ, utə mə. ¹⁶ Lə lefe nəmfóo, mba bákpe lə diyo mfó eto ɔni akɛ, wə betidi nyi kukɔɔ nya baakpo wə bə Baraba. ¹⁷ Nyaso lefe nə betidi kpə díbə bətsyaa, Pilato átɔ mə nkə, “Owoe biala biə nyani ntə mi? Baraba lee, lee Yesu wə betidi laakpo bə Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə?” ¹⁸ Úyifo nko itsyise óte nkə kekisi eso Yudafɔ eto beninə bamfo lékpa wə báboko.

¹⁹ Lefe nə Pilato nsi ɔnlɛ lekpo nəmə bokpoo, wə usiə átsyese wə ɔtɔnkpe nkə, “Ləkə fə ani lə utidi wə dímenyifo kabua saa mfo eto etiki əsuə, itsyise nsiə kola kənə eto ketsye itsyi lə wə əsuə, nnya díta sikpi dímuə mɛ tinti!”

²⁰ Besumunyə ninə ku umə eto beninə ábiasə betidi ba létsya mfo eto ato bənkə batɔ Pilato lə oyani Baraba utə mə lə balo Yesu.

²¹ Fɛ Pilato átɔ betidi ba létsya mfó nkə, “Betidi inuə bamfo eto nti, nte nwə bela biə nyani ntə mi?”

Bətə mbuayə bənkə, “Baraba!”

²² Nya Pilato dísi ɔtɔ mə nkə, “Nyale, be ele bə nyifo ku Yesu wə baakpo bə Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə mɔmɔ?”

Məmblə kenke ətə mbuayə bənkə, “Sɔ wə amanklasə lə kuyi əsuə!”

²³ Fɛ Pilato átɔ mə nkə, “Nte kabua ka úyifo?”

Mfóo, bətsyiko bofa bembembe katɛyi bənkə, “Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə!”

²⁴ Se Pilato dínyə nkə wensiembofo kulesa buyifo lenni bulə ebubəə, úfi ntu nya úflə ani lə sitiditu nəmə eto ənəmi nya ɔteyi nkə, “Nnyə mɔ ani, nnyə mɔ akpa, mɔ ani əmbə lə osani əmfo eto bolo əsuə! Mi etiki ini.”

²⁵ Sitiditu siamə kenke ətə mbuayə bənkə, “Wə ukpə bə utəkə lə bo ku bo bebi lə əsuə!”

²⁶ Mfó nya Pilato léyani Baraba útə mə. Nya se útə bábłe Yesu bəlosə, óyani wə útə nkə básɔ wə lə uyi əsuə.

Romafɔ Eto Bamamanyə Ákpe Yesu Kofani.

²⁷ Nya Pilato eto bamamanyə lékpa Yesu bésuko Aba eto uninə eto diyo, nya bamamanyə ba kenke díbə bətsyilama wə. ²⁸ Bələkə wə awu lə əsuə nya béfi awu sia bákpe wə. ²⁹ Nya béfi biyu bédi lekpa bətsyisə wə lə disi fə béfi uyi bákpe wə lə kodiani. Nya bəse akonki lə wə ənəmi fe oka seka nya bəmə wə bətɛyi bənkə, “Yuu, yuuduu,! Yudafɔ eto Oka lə usiə nkə kəntsye!” ³⁰ Bétufə ntufə bákpo wə lə əsuə nya bəle uyi əmə báfo básɔ wə lə disi. ³¹ Se bəmə wə bəlosə nkoo, bələkə wə awu sia nyamə lə əsuə nya besi béfi wə awu nyamə bákpe wə. Nya bákpa wə báyenko bésu wə kasɔ lə uyikabie əsuə.

Básɔ Yesu Bamanklasə Lə Uyikabie Əsuə.

³² Lefe nə bédu lə umə báye bantɔɔ, bətsyako osani utsyuə wə ditsyi Kirene wə baakpo Simon. Bama-manyə bamə áhiɛ wə bə ofo Yesu eto uyikabie komə utsyi. ³³ Nya bésu báyo kaka baakpo Golgata eto kasɔɔ ni Ditidisikɔbe ku kalua. ³⁴ Bətə Yesu nte bo bətsyakasə ku kofa ko nkpe kalo bə unə. Fɛ se útu mu óbee, ɔni wənnə mu. ³⁵ Mfó nya bamamanyə bamə ləssɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə, nya bákpo asa basɛ fə bésie wə awu bətə bətsyuə. ³⁶ Nya kamaa, bəsiə mfó bákase wə. ³⁷ Lə wə disi katoo, bəwɔni asa bəamanklasə lə uyi əmə əsuə. Nnya bəwɔni bənkə lesa nə eso bálo wə ni bə, “Nnyə Yesu, Nwə Ni Yudafɔ Eto Oka.” ³⁸ Básɔ beyu inuə bətsyuə tsya lə uyikabie əsuə bákɔ lə Yesu əsuə. ɔni áfaka lə wə sediani nya ɔni tsya léfaka lə wə siməni. ³⁹ Betidi ba kenke lɛyɛ mfó étinkasə mə esi nya báka Yesu fefe. ⁴⁰ Bətɛyi bənkə, “Fə ni nwə leteyi fənkə eboba Desumuyo Kplɛ akpo lə kasɔ, esinkli ato ni ənyənsə lə eyi ətsyə əsuə nɛ! Ləkə fə əsuə, lə Onanto eto Ubi feni! Yifə lə uyikabie komə əsuə əbə kasɔ.”

⁴¹ Nko ke besumunyə ninə ku afi eto bateasa ku umə eto beninə tsya dímə wə bətɛyi bənkə, ⁴² “Ófo betidi bamba lə nkə, fɛ wəmbəfó wə əsuə buləkə! Lə Yudafɔ eto Oka unii, ɔyifə lə kuyi əsuə mɔmɔ ubə, lə bofo wə bɔɔɔ! ⁴³ Ófó Onanto ɔnɔ, nya waakpadi wə əsuə nkə Onanto eto Ubi. Nyaso bitə lə bobə lə Onanto aala wəə, lə uləkə wə mɔmɔ lə bobə!” ⁴⁴ Nko ken beyu ba ku wə básɔ lə kuyi əsuə tsya léka wə nɛ.

Yesu ɛkpə.

⁴⁵ Idu lə kakɔmi eto abombo lefosi ənuəə, kawunsia kenke ána tũ isu ese lə ketsyitsyokɔmi eto abombo ətsyə. ⁴⁶ Fe abombo ətsyə etii, Yesu áfa bembembe ɔteyi nkə, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Nyamfo eto kasɔ ni, “Mɔ Onanto, mɔ Onanto! Beso fáyani mɛ fətsyə?”

⁴⁷ Betidi bətsyuə dínyə mfó ánɔ lesa nə ɔteyi, nya bətɛyi bənkə, “ɔlɛ Elia bokpadi!”

⁴⁸ Mə ɔni étsyetsyi nya úfi okosa wə bákpe læ nte eto sonkpe, nya úfi mu ku uyi úsuko nkə læ utə wə læ unə. ⁴⁹ Fəe betidi bamba áteyi bənkə, “Bińyə læ bobə! Bitə læ bobə læ Elia ebubə uləkə wə utsyiko kuyi komfo əsuə.” ⁵⁰ Yesu esi ófa bembembe nya úkrə.

⁵¹ Lamfolamfoo, Disumuyo Kplə eto kafia kplə dísie læ akpa ənuə itsyi kato ibə kasɔ. Nya kasɔ kamə kenke dítkə, nya aba léba. ⁵² Edi ásini, nya Onanto eto betidi kenke krə ba díkekə létaka bəbə nkprə. ⁵³ Bábo læ mə edi kafo nya se Yesu létaka útsyi ɔkɔmə úbə nkprə, bəsu Yudafo eto Umə Kenke əmə kafo kaka betidi krə dínyə mə.

⁵⁴ Se Omamanyə ninə ku bamamanyə ba díńyə bákase Yesu dínyə kase kasɔ dítkə ku asa nnya díbə mfó kenke, sikpi əmuə mə tinti! Nya bəteyi bənkə, “Sitintii, utidi əmfo éyifo Onanto eto Ubi.”

⁵⁵ Besio krə ba dítsyi Galilea ba díkawunsəko Yesu əńyə læ kəsəse bákabe asa nnya díbə. ⁵⁶ Mə bətsyuə ni Maria Magdalene, ku Maria wə ni Yakobo ku Yosef eto ambe ku Sebedeo eto usiə.

Yosef Wə Dítsyi Arimatea Ébikə Yesu Eto ɔkɔ.

⁵⁷ Se éyo ditsyitsyo lefee, otabinyə utsyuə wə baakpo Yosef, nya úyifo Yesu eto okasebi wə dítsyi Arimatea əbə. ⁵⁸ Úsu Pilato ɔflə nya ɔtɔ wə nkə læ ofo Yesu eto ɔkɔ. Pilato ətə kusu nkə befi ɔkɔ əmə bətə Yosef.

⁵⁹ Nyaso Yosef áfo ɔkɔ əmə nya úfi kafia flubia kətsyuə úmli wə. ⁶⁰ Nya úfi wə úsu úbikə læ kebikə læ wə kosate eto kudi fɔfɔ ko bələkə læ koba kəmiə. Nya omi-nansə leba nə læmɔ úti ko kənyə nya údu. ⁶¹ Maria Magdalene ku Maria nuəfə əsiə mfó bale kudi komə bobə.

Bamamanyə Áse Yesu Eto Kudi.

⁶² Nya se kale disia nya ini ɔnwéditsyayii esoo, usumunyə ninə ku Farisifo ésu Pilato ɔflə. ⁶³ Nya bəteyi wə bənkə, “Uninə, lefe nə odiantidi əmə dísiə nkprə, ɔteyi nkə, ‘Lə nkprə, bootakasə mə bətsyiko ɔkɔmə læ eyi ətsyə eto kama.’” ⁶⁴ Nyaso tə læ bamamanyə læ base kudi komə kukɔɔ isu ese diyi tsyəfə nəmə, kase wə bakasebi lembusu beyu ɔkɔ əmə bedunko bəteyi betidi bənkə ótaka utsyi ɔkɔmə. Lə ibə nkoo, sidia sia bɔɔteyi əbɔkə seso nsia kɔ.”

⁶⁵ Mfó nya Pilato létəyi mə nkə, “Bitə læ bamamanyə læ besu base kudi komə fe kase bofo.” ⁶⁶ Nyaso bəsu bálb bəti leba nə bəti læ kudi komə kənyə kekkele bətsyə ko lekpo, bə læ utsyuə etidi ni læ bənyə bətsyə lekpo, nya bətsyə bamamanyə bə base ko.

Onanto Átakasə Yesu Utsyiko ɔkɔmə.

28 Lə ɔnwéditsyayii eto kamaa, əni Kəsida eto kolensiantoo, Maria Magdalene ku Maria nuəfə ésu bə besu babe kudi komə.

² Lamfolamfoo, kasɔ étinkə kekkele. Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə áyifə utsyi kato úbə ɔminansə leba kplə nəmə nya úsiə læ ni əsuə. ³ Wə ditsyəbi ékeyənde fe kase ɔsi laato nya wə awu diflubi futututu fe aklala seka. ⁴ Sikpi əmuə mba nle mfó bəse nya bətkə tinti, nya bákpo kasɔ mfó fe bukprə bəkpə.

⁵ Onanto eto ɔtɔnkpe əmfó édinko besio bamə etiki nya ɔteyi mə nkə, “Biante sikpi! Nnyi miə Yesu wə básɔ bāmanklasə læ kuyi əsuə bənlə bəbəbə. ⁶ Umbə mfo! Bátakasə wə fe kase ɔteyi ɔtɔnsə. Bibə bebe kaka ólabee. ⁷ Mɔmɔɔ, bisu mlə læ bisu bəteyi wə bakasebi biə, ‘Bátakasə wə bətsyiko ɔkɔmə úbə nkprə, nya ɔtɔ mi setɔ úsu Galilea. Mfó biunyə wə nə.’ Bekloma nnya míntəyi mi mfo.”

⁸ Nyaso bədu læ kudi komə ɔflə læ sikpitete ku dis-uəyuə tsya əsuə. Nya bətsyetsyi bə beesu bəteyi wə bakasebi. ⁹ Lamfolamfoo, Yesu átsyako mə, nya ɔteyi mə nkə, “Diyuə itə mi.” Báyə bətu wə bábokosə əsuə kasɔ bákəbe wə læ akpa nya bəsumu wə. ¹⁰ Yesu áteyi mə nkə, “Biante sikpi. Bisu bəteyi mə bayimi biə besu Galilea, mfó buunyə mə nə.”

Bamamanyə Ba Lése Kudi Komə Áteyi Lesa Nə Bənyə.

¹¹ Lefe nə besio bamfó dísinkli bantɔɔ, bamamanyə ba lése kudi komə ésu umə nya bəteyi besumunyə ninə bamə asa nnya kenke díbə mfó. ¹² Besumunyə ninə bamə ku umə eto beninə ákpe disi béfi nsusu. Bətə bamamanyə bamə atabi eto akplə, ¹³ nya bəteyi mə bənkə, “Bəteyi biənkə lefe nə bələbe selabe ku ket-syee, wə bakasebi əbə béyu wə ɔkɔ əmə bédunko.

¹⁴ Nya læ Romafɔ eto Aba eto uninə anɔ nyamfoo, bu-utə ɔtɔ kasɔ boə inni mi díyifo kulesa, nyaso yanle bə balo mi dikpi.” ¹⁵ Bamamanyə bamə áfo atabi nyamə nya bəyifo fe kase bəteyi mə. Nyaso nyamfo ni ditiki nə leyə létsyilama Yudafo ntii taa mmi nə.

Yesu Ələkə Əsuə Óte Wə Bakasebi.

¹⁶ Lə nnya eto kamaa, bakasebi lefosi ɔnwə bamə ábe bəsu kɔtini ko nkpe læ Galilea əsuə kaka Yesu létəyi mə utsyə. ¹⁷ Se bənyə wə, bəsumu wə, ite bə mə bətsyuə áyaki tsya. ¹⁸ Yesu ányi ɔfi mə nya ɔteyi mə nkə, “Onanto éfi kato ku kasɔ kenke eto əsuəale útə mə. ¹⁹ Nyaso bisu kawunsia eto betidi kenke ɔflə læ biyifo mə mə bakasebi. Bifləsə mə ntu læ Anto ku Ubi ku Ləwɔɔ Kenke eto diyə əsuə, ²⁰ nya bəte mə bə bətsyue lesa saa nə mínte mi koto. Nya læ sitintii, mɔkə ku mi lefe saa, isu ese læ kawunsia eto kalosəkɔ.”

MARKO

Ntuflesatidi Yohanes Ábe Letsya Itsyi Lə Ditiki Sɛɛ Nəmə Ɖsuə.

1 Nyamfo ni Ditiki Sɛɛ itsyi lə Yesu Kristo wə ni Onanto kosate eto ubi əsuə eto ketsyikokɔ.
² Lə lefe kentsyɛ nə léfe mǎə, Onanto eto unyələkəti-di Yesaya áwɔni utsyǎ nkə Onanto átɛyi wə ubi nkə, “Mootsyese ɔtɔyɛ ntɔnsə.
 Wə ɔɔɔ betidi utsyǎ itə fə bubə.
³ Ɖbɔɔ se nkomə eto utidi əmfo luusu kabe letsya lə mfiminti akatɛyi nkə,
 ‘Bimua əsuə bitsyǎ itə Bonamute əmə.
 Bimua əsuə kukɔɔ itə wə bubə.’”
⁴ Nko eto ɔtɔyɛ əmə ni Yohanes. Wə ni díbǎ ɔkɛ lə mfiminti kaka úkəfləsə betidi ntu lə ketu fe kase Yudafɔ leeyifo. Nya ɔnlɛ bofa kabe letsya nkə ele bə betidi tɛyi mǎ akɛsi bawuninsə lə bayɛ asa bua buyifo lə bafɔ ntu fləsəfləsə eto lekpa lə Onanto lə ufi mǎ abua ɔtsyɛ mǎ.⁵ Betidi kpǎ ɛtsyi Yudea eto kasɔ ku mǎ umənkplɛ wə baakpo Yerusalem nya bésu mfiminti bomfó bǎ lə banɔ Yohanes eto kɔɔ ko bákpe wə eto etiki. Bəlǎkə mǎ abua báte Onanto nya Yohanes dífləsə mǎ ntu lə ketu ka baakpo Yordan.
⁶ Yohanes ákpe ɔflimu eto bisə eto awudindi nya úfi kubukikuə eto abɔsu ókle wə nkɛ. Didisa nǎ úkədi dídi babɔ ku bəkpəsə.
⁷ Wə etiki nnya ɔnlɛ ditsya bobɛ ni nkə, “Utidi wə ntəkə mɛ kama ɔnlɛ bubəə, so mɛ famfamfa nya yǎhɔyǎ itə bǎ hɔyǎ lə wə kɛnyɛ nyifo wə keyifo blɛmblɛ. ⁸ Mɔɔ, ntu eto bufləsə eto lekpa ete maafɔ buyifo. Fɛɛ wə ebufi Onanto eto Lɛwɔɔnɔ ufləsə mi ntu.”

Yohanes Ɖfləsə Yesu Ntu.

⁹ Yanklɛ fɛ Yesu ditsyi umǎ wə baakpo Nasaret lə Galilea eto kasɔ, ubə udufǎ, nya Yohanes díyifo wə ntuflesəfləsə eto lekpa lə Yordan. ¹⁰ Lə kase Yesu nɛ bɔɔɔ lə ntu bomə əsuə kabe kato, únyǎ nkə Onanto eto kato lɛ bɔsini nya Onanto eto Lɛwɔɔnɔ lɛyifǎ dísiǎ lə wə əsuə lə lɛblɛkpa eto ditsyǎbi əsuə. ¹¹ Nya bǎnɔ ɔkuɛ ditsyi kato ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, “Fə ni mɔ ubi wə mankeko, nya mǎənyǎ disuəyua lə fə.”
¹² Lamfolamfo, Onanto eto Lɛwɔɔnɔ ákpa Yesu úsuko mfiminti bomə kafɔ. ¹³ Wə mate əsiǎ mfó eyifosi ana. Lə lefe nǎmfó əsuəə, Obonsam áto Yesu óbɛ. Nya Onanto eto batɔyɛ díbǎ bawunsə ko wə.

Yesu Ɖlǎkə Wə Bakasebi Tutɛ.

¹⁴ Lə lefe nǎ bəmuə Yohanes bákpe lə Aba eto diyoo, Yesu édu mfó úsu Galilea úsu údi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə mfó.

¹⁵ Ɖkɛ mfó katɛyi nkə, “Lefe sɛɛ nəmə eboyɔ. Onanto eto sekakedikɔ eto lefe əbɔfi. Bisinkli lə mi asa bua eto kama lə befo Ditiki Sɛɛ nǎmfɔ bɛnɔ.”

¹⁶ Se Yesu nɛ bɔtsyilama lə ditumbukplɛ nǎ nkpe lə Galilea eto kasɔ ɔflɔɔ, únyǎ mba lǎəlǎkə akpɛ inuə, ba ni Simon ku wə ɔyimisani Andreas, ba nɛ mǎ asabu bota mfó.

¹⁷ Nya Yesu lɛtɛyi mǎ nkə, “Bibǎ bitəkəko mɛ idu mɔmɔ ɛntɔɔ, nya moote mi kase biulǎkə betidi bitə Onanto.” ¹⁸ Lamfolamfo báyanɛ mǎ asabu bətsyǎ nya bǎtaka bətəkəko wə.

¹⁹ Ɖyɛ úsu setɔ sɛkɛ nya únyǎ bayimisani inuə bətsyua ba ni Sebedeo eto bebi ba ni Yakobo ku Yohanes. Besi mǎ ɔklɔ kafɔ balɛ mǎ asabu bɔɔɔ. ²⁰ Kase Yesu dínyǎ mǎ koo, ókpadi mǎ nkə bətəkəko wə. Mǎ tsya átaka akpa akpa báyanɛ mǎ anto Sebedeo ku wə beyi-foyifo bətsyǎ lə ɔklɔ əmə kafɔ bətəkəko Yesu.

Yesu Ála Lɛwɔɔnɔ Bua Lə Osani Utsyua Ɖsuə.

²¹ Yesu ku mba ntəkəko wə əsu bédufǎ umǎ wə baakpo Kapernaum. Nya lə Yudafɔ eto Ɖnwéditsyɔyi nǎ ntəkə lə mǎ mfó eto busu əsuə eto kamaa, Yesu ésu Yudafɔ eto katsyakɔ nya útsyiko mǎ Anantotiki bote. ²² Iyifo mba kenke lɛnɔ wə asatete nyamə yanii, itsyise ɛbɔ lete lə mba laate asa itsyi lə Yudafɔ eto afi əsuə. Bomu wə asatete eyifo nnya nkpe kalende nya itsyi taa wə utu kəmiǎ.

²³ Lə lefe nəmǎ tutuutu, osani utsyua lɛwɔɔnɔ bua nsi wə lə əsuə akɛ lə katsyakɔ kamə mfó, ²⁴ nya ófa bembembɛ ɔtɛyi nkə, “Yesu Nasaretnyǎ, bɛ fanlɛ bɔbɛbɛ ketsyiko lə bo ɔflɔ mfɔ? Bubə fəbǎ fə əəbǎ atsyɔɔsə bo lee? Nyi futsyǎ feni. Fə ni Onanto eto Ɖkenkɛnyǎ wə ótsyese nɛ.”

²⁵ Yesu éti lɛwɔɔnɔ nəmǎ kusu nya ókpe ni kɔfi nkə, “Dika, nya lə abɔ lə osani əmə əsuə.” ²⁶ Lɛwɔɔnɔ nǎmfɔ étinkəsə osani əmə kekɛklɛ nya díta ófa bəmbəəmbə fɛ lɛbɔ lə wə əsuə.

²⁷ Itə iyifo mba kenke dínyǎ mfó yanii, nya bǎtɔ mǎ əsuə bənkə, “Nte asatete fɔfɔ nnya eto okle nɛ? Utidi əmfo kpe əsuəale woafɔ etiki budi ku awɔnɔ bua nya beetsyue wə etiki ato.” ²⁸ Itə esoo, Yesu eto diyɛ áyɛ letsyɔ lə Galilea eto kasɔ kenke.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

²⁹ Yesu ku wə bakasebi ku Yakobo ku Yohanes édu la katsyako kamə nya bésu Simon ku Andreas eto diyo.

³⁰ Se bésu bédufə mfóo, betidi bətsyuə áteyi Yesu bənkə, Simon eto usiəambe áyila, atikesi əmuə wə olabe. ³¹ Nyaso Yesu ésu wə ɔflɔ, nya ɔkɔbe wə la kɔni ótakasə únyənsə. Lamfolamfo wə bufi bomə áye wə nya ótaka útə mɛ lesa bédi.

³² Se ditsyitsyo lefe léyoo, betidi ákpa befimfi kenke ku mba awɔɔɔ bua díkakpe bulə kpə báboko Yesu bə la ɔtsya mə bufi. ³³ Nya umə əmə kenke eto betidi díbə bənyə la kesie mfó bánle bobé. ³⁴ Yesu átsya betidi kpə ba nle bufi ateate bufi nya óla awɔɔɔ bua la betidi kpə əsuə ku mba awɔɔɔ bua nsi la əsuə, itsyise Yesu yi nka awɔɔɔ bua nyamə yi futsyə uni, nyaso wántɔɔɔ nkə awɔɔɔ nyamə tseyi kulesa itsyi la wə əsuə.

Yesu Ábe Ditiki Sɛɛ Nənə Letsya Lə Galilea Eto Kasɔ.

³⁵ Kolensianto fɛ kale luusiəə, Yesu átaka ɔbɔ la diyo nəmə. Úsu kaka kutsyuə saa ləmbə nya óto ola útə Onanto.

³⁶ Kamaa, Simon ku wə bayetsyuə ésu bábəbɛ Yesu. ³⁷ Lə lefe nə bənyə wəə, báteyi wə bənkə, “Utsyuə saa əbə ɔlɛ fə bɔbɛbɛ.”

³⁸ Fɛɛ Yesu áteyi mə nkə, “Bitə la busu umə bamba. Efe bə ndi Anantotiki la mfó tsya, itsyise nyamfo ni mɔ keyifo ka mimbə keyifokə la kawunsia nɛ.”

³⁹ Nyaso ɔye ótsyilama Galilea eto kasɔ kenke, nya úkedi Anantotiki nyamə la Yudafo eto ntsyako kpə nya óla awɔɔɔ bua ɔbɔsə la betidi əsuə tsya.

Yesu Átsya Osani Utsyuə Wə Nle Bufisia Bufi.

⁴⁰ Osani utsyuə wə nle bufisia bufi əbə Yesu ɔflɔ. Óse akonki ɔlɛ wə lekpa kpə nkə la ɔwunsəko wə. ɔteyi wə nkə, “Lə alaa, ebofo mɛ botsya nya yuuyua mɛ tsya.”

⁴¹ Wə etiki nyamə ənə Yesu kafo, nyaso únə wə kɔni nya útidi wə. Nya ɔteyi wə nkə, “Nla nko. Fə əsuə kenke la yele.” ⁴² Lamfolamfo bufi bomə əyuə wə.

⁴³ Mfó nya Yesu leteyi wə nkə udu, nya ókpe wə kɔfi keklekə nkə, ⁴⁴ “Mənyə la kusu ateyi betidi nnya dibə, bomu su la efi fə əsuə esu ate Onanto eto Usumunya. Lə efi nkpata bo Mose eto kɔfi letɔ esuko. Nyamfo lu-ləkə ete bənkə bufi bomə əyuə fə nɛ.”

⁴⁵ Tsya lefe nə nwə əmə dídu ɔntɔɔ, útsyiko bofa kateyi kase Yesu létsya wə. Lə nnya esoo, Yesu ménsifo umə saa busu, itsyise betidi kpə lɛ wə ɔflɔ bubə. Nyamfo esoo, Yesu kosate átsyime la uməmfɔ kaka kuutsya ləmbə. Nya betidi ditsyi nlebe nlebe kpə, bəbə wə ɔflɔ mfó.

Yesu Átsya Abafa Wə Léba Onkpoo Kasɔ.

2 Lə eyi ətsyuə eto kamaa, úsinkli úsu Kapernaum nya la wə businki kəbə əsuəə, betidi áɔɔ bə úsinkli úbə oto. ² Nya betidi kpə díbə diyo nə ɔkɛ, ku ni kay-oma kenke. Nya ɔkɛ mfó úkedi mə etiki. ³ Mfó nya betidi ena léboko ufimfi wə léba onkpo kasɔ wə ɔflɔ. ⁴ Nya

se banle kusu bunyə la bayenko wə la kesie bedufənkə wə diyo kafo la kase betidi mfui esoo, bésu bábe letsya bələkə ofo nya báyenko ufimfi əmə ku wə belabekə báyifəsə bətsyə le Yesu eto akɔ. ⁵ Se Yesu dínyə kase sɔsɔ báfo bánɔ bə wofo ufimfi əmə botsya esoo, Yesu áteyi nwə léba onkpo kasɔ əmə nkə, “Ubi, mfi fə abua ntsyɛ fə.”

⁶ Fɛɛ afi eto bateasa ba lɛkɛ mə lenti mfó ebu la mə akɔəsi əsuə báteyi bənkə, ⁷ “Beso woateyi nko? ɔlɛ mbusiotiki budi. Onanto hā laafo abua bufi katsyɛ!”

⁸ Yesu áte mə nsusu nyaso ɔteyi mə nkə, “Beso ele bə nyamfo la mi? ⁹ Nte nya diyua enso bəteyi, ‘Mfi fə abua ntsyɛ fə,’ lee ‘Taka la efi fə belabekə la ayɛ edu?’ ¹⁰ Nyaso la itə bə befo bəɔɔ biə Utidi Eto Ubii, nkpe əsuəale bə mfi betidi eto abua ntsyɛ le kawunsia kamfo. Bəɔɔ?” Mfó əməə, Yesu esi útsyi wə ənəmi útə ufimfi əmə nya ɔteyi wə nkə, ¹¹ “Taka la efi fə belabekə la esu diyo.”

¹² Nya osani əmfo létaka lamfolamfo úfi wə okla nya údu la betidi bamə nyə mfó nti. Nyamfo éyifo betidi ba kenke nyə mfó yanii. Nya itə béfi atəsə banle Onanto butə. Məmbə áteyi bə bənnə tɔ nyamfo eto okle bənyə.

Yesu Ákpadi Lewi Nkə Utəkənkə Wə.

¹³ Nya Yesu disi údu úsu Galilea eto Ditumbukple kényɛ nya betidi bamə kenke díbə wə ɔflɔ mfó, nya óte mə Anantotiki. ¹⁴ Kase ɔnlɛ bɔyɛ kafe la ditumbukple nəmə ɔflɔ mfóo, úsu únyə Lewi wə ni Alfeo eto ubi wə nsi la kaka woafə umənkə. Nya Yesu leteyi wə nkə, “Taka la ətəkəko mɛ!” Nyaso Lewi átaka kpə nya útəkəko wə.

¹⁵ Ketsyitsyokómii, Yesu ku wə bakasebi ku betidi kpə ba ntəkəko wə, ésu Lewi eto bə la besu bedi lesa ku wə. Mba dítəkəko wə eto bətsyuə éyifo mba laafo umənkə ku babuayifo. ¹⁶ Nya afi eto bateasa ba ni Yudafo eto lekpa nə baakpo Farisifo tsya akɛ mfó. Nyaso lefe nə afi eto bateasa ba ni Farisifo bamə dínyə bə Yesu si ɔlɛ lesa budi ku babuayifo, bəɔɔ wə bakasebi bənkə, “Ntsyəsə wonko mba laafo umənkə ku babuayifo nsi banle lesa budi?”

¹⁷ Se Yesu lenɔ etiki nnya bánle budii, ɔteyi mə nkə, “Betidi ba nkpe əsuəale manhiə ofanyə enso mba ni befimfi hā. Məmbə miə məəbə nləkə betidi sɛɛ, bomu babuayifo eso mimbə.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asatete Koko Ku Afɔfo ɔsuə.

¹⁸ Lə lefe ditsyuə se Yohanes ku wə bakasebi ku Farisifo lɛkɛ la kényekle əsuəə, betidi bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ nya bəɔɔ wə bənkə, “Beso fɛ fə bakasebi laankle kényɛ fe kase Yohanes eto bakasebi ku Farisifo laakle?”

¹⁹ Yesu ətə mə mbuayɛ la lekpa seka ɔteyi nkə, “Nyale Okafɔsə eto baklobo, bani lesa budi la kusia kəkpəkə kamə? Lee, yanle bə bənyə disuəyuə ku okafɔsə əmə nkpe mə lentii? ²⁰ Yuubə diyi ditsyuə bə la bələkə okafɔsə əmə la mə nti, baklobo bamə ebokle kényɛ beyifo yoyoyo. ²¹ Kuutsyuə saa emfi lefianku fɔfɔ kaka

kama la kafia koko ka nle bola asua, lefianku fofa nama ebuna kafia koko kama kala la bafle ka, nya luuta dibie koko nama sansa lamo lesa ko. ²² Nnya kamaa, bankpo nta fofa la kubukikuatobe koko wa bakakpo nta banya kafo. Nta fofa bomae ebokpo bobo kato ita ba kubukikuatobe koko ama ebola ita ba nta ku kubukikuatobe ama ebuyifo asasa. Bomu nta fofa, ubukikuatobe fofa asua baakpo mu."

Yesu Ni Onweditsyayi Eto Onamute.

²³ Lefe lani la Onweditsyayi, se Yesu ku wa bakasebi nye la anta eto kuae utsyua banle bofee, bafasa anta asyua bale boyimi. ²⁴ Nyaso Farisifo batsyua ato Yesu banka, "Beso fa bakasebi laeyifo nko? Bo kofi manta kusu ba beyifo nko la Onweditsyayi."

²⁵⁻²⁶ La nnya asua Yesu ato ma nka, "Biankla la Onanto eto Kuku Kenke eto Awonisa lesa na Oka David diyifo? La lefe na kukpansa lele wa ku wa bayetsyua, Oka David esu kaka baeta Onanto kedi la Usumunya Nina Kenke wa baakpo Abiatar eto lefe. Ulaka didisa kenke na nta mfo ita mba laeta wa kedi ha la Disumuyo udi nya uta wa bayetsyua tsya ditsyua bedi. Moses eto kofi mantanta nkomae eto diyifobi namfo kusu, tsya banteyi ma kulesa."

²⁷ Nya Yesu leteyi ma nka, "Onanto asyua Onweditsyayi ita utidi eto lelekasa. Inni utidi batsyua ita diyi nama eto lelekasa. ²⁸ Nyaso mo, Utidi Eto Ubii, mo ke ni Onweditsyayi eto Onamute."

Yesu Atsya Nwa Eto Koni Dikpa La Onweditsyayi.

3 La lefe bamba asua, Yesu esi usu Yudafo eto kat-syak. Utsyua ake mfo wa eto koni dikpa konyoma.

² Betidi ba leke mfo eto batsyua nya bale bobo la wootsya utidi ama la onweditsyayi nama asua la babe la buunya etiki la wa asua.

³ Yesu akpadi utidi ama eto koni dikpa utsya la betidi ba kenke eto anami. ⁴ Nya utsyi wa anami uta betidi bama kenke nya ato ma nka, "Eleke ba utidi yifo kasee la Onweditsyayi, lee Onweditsyayi eyifo diyi na utidi loobiasa asa? Iyifo diyi na baeta nkpae, lee iyifo diyi na baa biasa nkpae?" Fee bamfo wa kulesa bteyi. ⁵ Yesu etsyi wuninsae nya obe ma ku leblafi itsyise ila wa la lekcesi se banla ba baawunsako ma batsyua eso. Nya tteyi ufimfi ama nka, "Na fa koni etsyue." Unae ko utsyue. Nya ete koni komae latsya wa. ⁶ La nnya asua, Farisifo bama edu nya besu batsya ku Herod eto betidi nya bakpe disi la kase booye balo Yesu.

Yesu Atsya Betidi Kpa La Galilea Eto Ditumbukple Jfo.

⁷⁻⁸ Nya Yesu ku wa bakasebi leye besu Galilea eto ditumbukple jfo. Nya sitiditu kple sia ditsyi Galilea ku Yudea ku Yerusalem ku Idumia eto kaso ku mba ditsyi Yordan eto ketu eto lekpake na nse ku mba ditsyi Tiro ku Sidon tsya atako wa babae. Nnya ni banka wa ayanisa nnya onle buyifo aboye etsyo nyaso betidi kpa ala ba befi ma anami banya wa.

⁹⁻¹⁰ La lefe namfo se Yesu dikatsya betidi kpa esoo, befimfi kpa le bokplatsya ba la betidi wa ko la bamua ale. Nyaso Yesu ateyi wa bakasebi nka babee kolo banyansa la utuflo, ita ba la betidi bama abae befuii, wofo bobo kadufa la wa kafo.

¹¹ Lewoko bua asia la betidi batsyua ba dibae mfo asua. La banya, banya Yesu koo, bekedu kano nya bakafa kateyi banka, "Fa ni Onanto eto Ubi." ¹² Nya Yesu kaninko ma nka banta la betidi la bate futsya uni.

Yesu Elake Lefosi Batankpe Inua Ita Wa Esua.

¹³ Nyamfo eto kamaa, Yesu abe usu kotini disi. Nya mfoo, okpadi mba ola nka ba ke ko wa. ¹⁴ Betidi bamfo abae wa jfo nya ulake lefosi inua la ma nti. Nya utaka ma diyae nka batankpe. Tteyi ma nka, "Nlaka mi minka beke me la jfo lefe saa. Mootsyese mi la bisu bidi Anantotiki. ¹⁵ Nya bike asuaale bela awoko bua bit-syiko la betidi asua."

¹⁶⁻¹⁹ Betidi lefosi inua ba ulake eto aye ni Simon wa Yesu dita diyae nka Petro ku Yakobo ku wa oyimisani keke Yohanes ba ni Sebedeo eto bebi ba Yesu ditaka diyae nka Boanerges eto kaso ni nka, beedi etiki ku uta fe kase kato lafa kekumi bembembe, bafefe ni Andreas ku Filipino ku Bartolomeo ku Mateo ku Toma ku Yakobo wa ni Alfeo eto ubi ku Tadeo ku Simon wa la lefe ditsyua na lefe leta ma kaso disi ku Yuda Iskariot, nwa luuba ulake Yesu uta.

Afi Eto Bateasa Aka Yesu.

²⁰ Se Yesu didu mfoo, udu usu diyae ditsyua. Nya betidi kpa esi babae ma jfo mfo. Ita ba iba eke ale ita Yesu ku wa bakasebi ba banka lefe kulaa tsya la bedi lesa.

²¹ Se wa kosate eto betidi leno nko, besu ba la besu bane wa besuko diyae, itsyise bateyi banka, "Disi abia wa." ²² Nya afi eto bateasa ba ditsyi Yerusalem leteyi banka, "Lewoko bua abae disi la Yesu asua. Nya awoko bua eto onkotankoo, ni nwa dita wa asuaale fe onle awoko bua nyamfo bola kabanko la betidi asua."

²³ Nyaso Yesu akpadi betidi bama nya udi etiki ko ma la lekpa asua nka, "Ntsya yuuba ba Obonsam ebofo wa asua bola ketsyiko la utidi asua?" ²⁴ La iba banka sekakediko ama se asua la akpa, nya akpa akpa nyama nle bokpo la ma asua ntii, nkomae eto sekakediko siama ambofo buya. ²⁵ La diyae ditsyua eto betidi asansa la ma batsyua asua, anto ku anto nle bokpo la ma batsyua asua, diyae namfo ambofo buya. ²⁶ Nyaso la Obonsam ataka uya onle bokpo ku wa asua ku wa sekakediko sia lema akpa akpa, sekakediko siamfo ebusansa nya wa sekakedidi ebolo.

²⁷ "Iyifo etiki eto onkualae ba utidi ambofo botaka kesu ketu asualetidi la wa diyae, ketsyi wa bike. Fe wofo budufa la wa diyae namae, tsyise umua asualetidi ama okle.

²⁸ "Nle mi bteyi sitinti minka Onanto ebufi lebuu saa na betidi diyifo ku diyae bua saa na baakpadi Onanto tsyae. ²⁹ Fee diyae bua saa na utidi lookpadi Onanto eto Lewoko Kenke, Onanto ambufi ni tsyae wa kulefe. It-

syise wuufi lebuwa nãmfɔ fenkã lebuwa nã wembotasuã.”

³⁰ Yesu átɛyi nyamfɔ nko itsyise betidi bãnká lɛwɔnɔ bua kpe lã wã əsuã.

Bawoe Ni Yesu Eto Batokpenyã Tinti?

³¹ Lã lefe nãmã əsuã, Yesu eto bayimisani ku wã ambe əbã mfó. Bãnyã lã lekple nya bákpe wã utidi bã bahiã wã. ³² Nyaso betidi ba létsyilama wã átɛyi Yesu bãnká, “Be, fã ambe ku fã bayimisani nýã lã lekple bã bã.”

³³ Nyaso Yesu átɔ mã nkã, “Owoe ni mɔ ambe? Bawoe ni mɔ bayimisani?”

³⁴ Nya ótsyilamasã ənãmi nya óbe betidi ba nsi letsyilama wã mfó nya ýtɛyi nkã, “Bee, nyã mbamfɔ ni mɔ ambe nye mɔ bayimisani. ³⁵ Utsyuã saa wã leeyifo Onanto eto lelabii, wã ni mɔ ɔyimisani nye mɔ ɔyimisio, nye mɔ ambe nɛ.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lã Eyibisense Əsuã.

4 Yesu esi əsu Galilea eto ditumbukple flɔ nya ɔnlɛ Ditiki Sɛɛ nã mã bote. Nya lã kase betidi ba létsyilama wã mfui esoo, údufã lã ɔklɔ kãfo lã ntu bomã əsuã, nya úsiã kasɔ. Nya betidi bamã dínyã lã ntu kenye fɛ Yesu dídi ko mã etiki. ² Lefe kpã lã wã asatete əsuã, údi etiki ýyenko lã akpa əsuã lã ufi ulãkã asa nnya óla nkã loote mã kasɔ. Asa nnya óte mã ni nkã.

³ “Bɛnɔ! Lefe lɔnii, ɔkuemfɔ ɔni əsu ɔkuɛ nkã lã usu usiã eyibibi ətsyuã. ⁴ Lã lefe nã ɔnlɛ eyibibi nyamã busã, íbã bã ətsyuã álo ékpo lã usunte ɔflɔ, nya baklɔbɛ díbã báse nnya bámini. ⁵ Ətsyuã álo ékpo lã aba əsuã, kaka sitã lemfui. Nyaso eyibibi nyamfɔ akã mlã. ⁶ Fɛɛ se kofe lébe kenye, éblobe nya íkpã. Nnya ni bã, nnya keyudu mǎnnyã didisa itsyi lã aba nyamã eso. ⁷ Eyibibi nyamã eto ətsyuã əsu ékpo lã biyu nti. Nya kanyi kamã léto kɛti nnya. Nyaso yámfɔ bɔnwã. ⁸ Nya íbã bã ətsyuã álo ékpo lã kasɔ sɛɛ əsuã. Nya íkã, nya yébe kukɔnɔ nya yenwã ebibi. Nya ətsyuã lenwã ebibi fosi ətsyã, ebibi fosi akua, ətsyuã lenwã kolofa.”

⁹ Lã kalosãkɔ, Yesu átɛyi mã nkã, “Nyaso fã ke nkpe atoo, tsyuã ato kukunɔ lã anɔ.”

Yesu Əlãkã Lekpa Nãmã Kasɔ Óte Mba Ntãkãko Wã.

¹⁰ Lã lefe nã Yesu mate insii, wã bakasebi lefosi inuã bamã ku mba lætãkãko wã əbã wã ɔflɔ nya bãtɔ wã bã ulãkã lekpa nãmã kasɔ ote mã. ¹¹ Nya Yesu lɛtɛyi mã nkã, “Mimii, béfi Onanto sekakedikɔ eto akulasa bãtã mi. Fɛɛ mba díbuu, nye bafɛfɛ ba lentãkãko mɛ, əbɔnɔ mɔ asatete nyamã ɛyɛ lã akpa əsuã hã. ¹² Nyaso íbã itã fe kase Onanto eto unyelãkãtidi lɛwɔni útsyã nkã, ‘Buukabe tsyaa, bǎembunyã bǎtsyã lekpo.

Buukətsyue ato tsyaa, bǎembɔnɔ kasɔ.

Nnya ni bã lã banɔ nye bǎnyã tsyaa, bǎembɔnɔ kasɔ.

lã bɛtsyi mã ənãmi bãtã Onanto,

bã lã ufi mã abua ɔtsyɛ mã.’”

¹³ Nya Yesu lɛtɔ mã nkã, “Biannɔ lekpa nãmfo eto kasɔ? Ntsyã fɛ biofo lekpa bamba saa kasɔ bɔnɔ?”

¹⁴ ɔkuemfɔ əmã lɛ Onanto eto etiki busãnsã. ¹⁵ Betidi

bǎtsyuã ale kase eyibibi ətsyuã luubã ekpo lã kusu ɔflɔ. Lã kase banlɛ bɔnɔ, ete Obonsam əbã nya wǎnwã nnya kãlãkã lã mã nsusu əsuã. ¹⁶ Betidi bamba tsyã ale eyibibi nnya læbã kakpo lã aba əsuã. Lã lefe nã banlɛ nnya bɔnɔ, yeakpe mã disuãyuã. ¹⁷ Tsyã ditiki nãmã eto keyudu ənhýã kasɔ kukunɔ. Baafɔ kanɔ itã lefe kliminti ete. Nya lefe nã ke kãnã nye bulã sɛkɛ díbã lã mã əsuã lã ditiki nãmã esoo, beesinkli kama.

¹⁸ “Nya betidi bǎtsyuã tsyã te fe eyibibi nnya díbã íkã lã kanyi nti. Nya mbamfó ni betidi ba laanɔ ditiki nãmã. ¹⁹ Fɛɛ kawunsiã kamfɔ eto bulã ku atabi bɔbɛbɛ kek-leke ku əsuã eto lɛlɛkãsã ku kawunsiã eto kamini bɔbɛbɛ aafɔ mã ketu. Nyamfɔ laakle kemli ditiki nãmã itã bã diamfɔ ebibi bɔnwã.

²⁰ “Nya betidi bǎtsyuã te fe eyibibi nnya lélo ékpo lã kasɔ sɛɛ əsuã. Baafɔ etiki nyamã ku utu faa, nya baanwã ebibi kpã. Ətsyuã aanwã ebibi fosi ətsyã, nye awosi akua nye kolofa.”

Okandɛ Eto Keyifo Ndi Bã Utã Diyãnde.

²¹ Yesu esi ýtɔ mã nkã, “Utidi aato okandɛ kefi kakpe lã ditsyitsyã kalɔ nye lã mpa kalɔ? Inni okandɛ eto kãtãkãkã baato okandɛ kãtãkã? ²² Lesã nã ke nkpe lã kakula əsuã, əbɔnɔ lã lekple utidi saa nyã. Lesã nã ke nkpe lã kakula əsuã əbɔnɔ tɛnkle utsyuã saa nyã.

²³ Nyaso lã bekpe atoo, bɛnɔ kukunɔ!”

²⁴ Yesu esi ýtɛyi nkã, “Bifi mi ato bekpe kukunɔ lã lesã nã bɛnlɛ bɔnɔ əsuã. Kase faakla asa yeeyi kaba kakpo kãtã utidii, nko ke eto okle Onanto lookla utã fintsyã nɛ! ²⁵ Utidi wã ke asa ntee, buusi bãtã wã bawunsã. Nya utidi wã kulesa lentee, nnya nte wã tsyaa, bɔnlɛ nnya bafo wã lã ani.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lã Eyibibi Boto Əsuã.

²⁶ Yesu esi ýtɛyi mã nkã, “Onanto eto sekakedikɔ ale osani wã laato eyibibi. ²⁷ Diyi saa woalabe kataka, nya nkomã eto eyibibi nyamã nlɛ bukã kabe. Fɛɛ unnyi kase asa nlɛ butsyã nkomã. ²⁸ Nnya ni bãnká kasɔ ka bãto diyibibi nãmã, ke laale ni ola nko. Tutɛ, lã díkã, díabɔ afanto, nya uyi laabɔ. Nya lã ébee, yeawã ebibi kpã. ²⁹ Lã ebibi nyamã ábe ɛsɛɛ, ɔkuemfɔ əmã əbã kala nnya. Itsyise nnya lɛlɛfe eboyo.”

Lekpa Itsyi Lã Diyibibi Kɛkɛ Əsuã.

³⁰ Yesu átɔ nkã, “Be muufi nkatesã ku Onanto eto sekakedikɔ. Nte lekpa nã ele bã mfi nlãkã nyamfɔ eto kasɔ? ³¹ Ite fenkã utidi éfi diyibibi nã nso bɔfɛ lã kawunsiã úsu óto. ³² Lefe ditsyuã eto kamaa, diãkã kafiani kuyi. Nya nkomã eto kuyi komfɔ laamɔ kaso ɔkuɛ eto ediyi fɛfɛ kenke. Koata kalɛ kpã. Nya baklɔbɛ laato ayo lã kuyi komã eto kalɛ əsuã.”

³³ Yesu édi mã etiki nyamfɔ lã kase utsyuã sa loofɔ kasɔ bɔnɔ. ³⁴ Etiki saa wuudi mã, woatɛyi nnya kayɛ lã akpa əsuã. Lã lefe nã itã kusu bã wonko wã bakasebi bamã hã sii, nya fɛ wǎlãkã nnya kasɔ kate mã nɛ.

Yesu Éti Ufiebi Eto Ɖsuale Kusu.

³⁵ Diyi nɛmfó eto ditsyitsyo lefee, Yesu áteyi wɛ bakasebi nkɛ, “Bitɛ lɛ bɔyila ditumbukplɛ nɛmfɔ busu ni lekpaƙe nɛ nse.” ³⁶ Nyaso bɛdu lɛ betidi ɛto ditsyukpa nɛmfɔ ɔflɔ bɛsu bedufɛ bɛsiɛ lɛ ɔklɔ wɛ Yesu dísiɛ ɛsuɛ, nya bɛtsyiko ditumbukplɛ nɛmfɔ bɔyila. Kaklɔ bamba tsya ɛnyɛ mfó. ³⁷ Yanklɛ fɛ ufiebi ko dítsyiko bɔɔɔ bembembe nya ɔsɔ ntu ókpo lɛ ɔklɔ ɛmɛ kafo, nya ibu sekɛ lɛ ntu lɛ buyi ɔklɔ ɛmɛ lɛ onya udu fɛ lɛ ntu kasɔ. ³⁸ Lɛ lefe nɛmfó, Yesu ɛsiɛ lɛ ɔklɔ ɛmɛ eto kama, úfi wɛ disi útɛkɛ lɛ esunde ɛsuɛ nya ɔnlɛ selabe. Nyaso básanklisɛ wɛ nya bátɛyi wɛ bɛnkɛ, “Oteasa, ɛnlɛ fɛ bulɛ bɛnkɛ boɛbɛ bukpa?”

³⁹ Yesu átaka únyɛ nya ófa ɔteyi nkɛ, “Ufiebi, yɛ bɔɔɔ!” Nya ɔteyi ntu bomɛ tsya nkɛ, “Ntu yɛ bonwa!” Nya ufiebi ɛmɛ disinkli ɔyɛ bɔɔɔ, nya ntu bomɛ eto ɛnɛmi disinkli búyuɛ buɛɛ kananaa.

⁴⁰ Nya Yesu letɔ wɛ bakasebi nkɛ, “Beso biate sikpi mmɛ? Bíamfo tɔ bɛnɔ?”

⁴¹ Sikpi ɛmuɛ mɛ sefensɛ, nya bɛtsyiko mɛ bɛtsyuɛ bɔɔɔ bɛnkɛ, “Owoe ko ni utidi ɛmfɔ? Bɛ ntu bomɛ ku ufiebi kenke ɛtsyue wɛ etiki koto!”

Yesu Ála Awɔnɔ Bua Lɛ Osani Utsyuɛ Ɖsuɛ.

5 Nyamfo eto kama, Yesu ku wɛ bakasebi édu bɛsu Galilea eto Ditumbukplɛ eto situma sia nse lɛ Gerasefɔ eto kasɔ. ² Le kase Yesu lɛbɔ lɛ ɔklɔ ɛmɛ kafo koo, osani utsyuɛ wɛ lɛwɔnɔ bua nsi lɛ ɛsuɛ, ɛbɛ ótsyako wɛ. Osani ɛmfɔ ábɔ lɛ edi nnya lɛfi mfó nti. ³ Itsyise mfó úkɛsiɛ nɛ. Lɛ lefe nɛ lefe mmɛ, betidi ba kenke mɛmfɔ wɛ bumuɛ kakpe lɛ amana. ⁴ Lɛ lefe kpɛ ɛsuɛ, bákafo wɛ ani ku akpa bokle. Fɛɛ wókala nnya bufɛsɛ kabɔ. Utidi ɛmfɔ akɛ ɛsuɛale tinti, itɛ bɛ kutsyuɛ saa mánkamfo wɛ bumuɛ kɛtsyɛ. ⁵ Kɛtsyɛ ku kakɔmi kenke úkatsyilama lɛ betidi eto edi ku atini nyamɛ nti, nya úkakpo kudu, ékefi abambi katsya wɛ ɛsuɛ.

⁶ Utidi ɛmfɔ ɛnyɛ kɔsɛsɛ fɛ únyɛ Yesu. Nyaso útsyetsyi úsu óse akonki lɛ Yesu eto ɛnɛmi. ⁷ Nya ófa bembembe ɔteyi nkɛ, “Onanto Fanlonlo eto Ubi! Bɛ nkpe lɛ mɔ ku fɛ lenti mfo? Nlɛ fɛ lekpaƙpa, se mɛ uyi lɛ Onanto eto diye ɛsuɛ fɛnkɛ embunɛ mɛ koto!” ⁸ Ɖteyi nkoma, itsyise ɔnɔ bɛ Yesu Yesu áto ɔkuɛ nkɛ, “Lɛwɔnɔ bua bɔ lɛ osani ɛmfɔ ɛsuɛ.”

⁹ Nya Yesu letɔ wɛ nkɛ, “Ntsyɛ baakpo fɛ?”

Nya útɛ mbuayɛ nkɛ, “Mɔ baakpo omantsya itsyise bomba nkpe lɛ nwɛ mfo ɛsuɛ, bufui.” ¹⁰ Nya ɔlɛ Yesu lekpaƙpa nkɛ woanla mɛ lɛ kasɔ kama.

¹¹ Lɛ lefe nɛmfó ɛsuɛ, bakplako kpɛ ɛnyɛ lɛ kɔtini komɛ ɔflɔ balɛ budi. ¹² Nya awɔnɔ nyamfo lɛlɛ Yesu lekpaƙpa bɛnkɛ, “La bɔ akpe lɛ bakplako ba nyɛ lɛ mmɛ, lɛ budu budufɛ lɛ mɛ ɛsuɛ.”

¹³ Nya ɔtɔnɔ útɛ mɛ, nya awɔnɔ nyamɛ lɛbɔ lɛ osani ɛmfɔ ɛsuɛ nya bɛdu bɛsu bɛdufɛ lɛ bakplako bamɛ ɛsuɛ. Nya bakplako bamɛ kenke, ba eto utu luuyifo fɛ akpi ɛnuɛ, dítsyetsyi bɛsu báwunini lɛ kɔtini komɛ

eto kotosi bɛsu bɛdufɛ lɛ ditumbukplɛ nɛmfɔ nya bánya bátсыл kenke.

¹⁴ Nya mba nlɛ bakplako bamɛ bobee, dítsyetsyi bɛsu umɛ ɛmɛ ku mba lɛkɛ lɛ wɛ ɔflɔ mfó, nya bɛsu batɛyi betidi ba kenke lesa nɛ díbɛ. Mba bátɛyi ɛsu mfó, bɛsu bábe lesa nɛ díbɛ. ¹⁵ Nya lefe nɛ bɛbɛ Yesu ɔflɔ, bɛnyɛ utidi wɛ awɔnɔ bua kpɛ dísiɛ lɛ ɛsuɛ mfó. Nya únsi lɛ kasɔ, ónkpe awu, íkakpa ko wɛ. Nya sikpi dímuɛ mɛmblɛ kenke. ¹⁶ Betidi ba leka wɛ búnyɛ, áteyi lesa saa nɛ díbɛ lɛ utidi ɛmɛ ku bakplako bamɛ ɛsuɛ. ¹⁷ Nyaso balɛ Yesu lekpaƙpa bɛ udu lɛ mɛ kasɔ. ¹⁸ Lefe nɛ Yesu nlɛ budufɛ lɛ ɔklɔ ɛmɛ ɛsuɛ, osani ɛmɛ ɛsuɛ awɔnɔ bua dísiɛ, alɛ wɛ lekpaƙpa nkɛ, “Tɔnɔ lɛ ntɛkɛko fɛ lɛ bukaɛ katsyilama.”

¹⁹ Fɛɛ Yesu mántɔnɔ. Bomu ɔteyi wɛ nkɛ, “Sinkli esu fɛ betidi ɔflɔ lɛ atɛyi mɛ kase Onamute ɛmɛ lɛwunsɛ ko fɛ ku kase únyɛ fɛ kaminsɛ.”

²⁰ Nyaso osani ɛmfɔ édu úsu ótsyilama Kɛmɛ Lefosi kamɛ nya ɔteyi betidi bamɛ lesa saa nɛ Yesu díyifo útɛ wɛ. Nya íyifo mba lɛnɔ nnya yanii.

Yesu Átsya Yairo Wɛ Ndi Yudafɔ Eto Katsyakɔ Eto Uninɛ Eto Ubisiobi Nya Ótsya Usio Fimfi Utsyuɛ Tsya.

²¹ Yesu ɛsiɛ lɛ ɔklɔ úsinkli úsu ditumbukplɛ nɛmfɔ eto Yudafɔ eto lekpaƙe nɛ nse. Se úsu údufɛ ditumbukplɛ nɛmfɔ eto kɛnyɛ mfó, betidi kpɛ ɛbɛ bátсылilama wɛ.

²² Nya Yudafɔ eto katsyakɔ eto uninɛ ɔni utsyuɛ wɛ baakpo Yairo ɛbɛ mfó. Se únyɛ Yesuu, óse akonki lɛ wɛ akɔ. ²³ Nya ɔlɛ wɛ lekpaƙpa kekɛle nkɛ, “Mɔ ubisiobi kɛkɛ lɛ bufi kekɛle. Nyaso bɛ lɛ ɛbɛ efi fɛ kɔni ɛtɛkɛ lɛ wɛ bɛ lɛ ɛsuɛ lɛ imuɛ wɛ ale lɛ ɔkɛ nkɛ.” ²⁴ Nyaso Yesu átaka útɛkɛko wɛ.

Nya lɛ kase betidi ba díkɛko Yesu difui esoo, bátсылilama wɛ se bántɔ. ²⁵ Nya usio utsyuɛ akɛ lɛ mɛ nti, wɛ kɔtɔ díkakpo lɛ lefosi alɛ ɛnuɛ sɔsɔ ɛsuɛ. ²⁶ Ɖkɛ lɛ kanyi ɛsuɛ lɛ lefe nɛ eto lefe mba leeyifo afa díkɛtɛ wɛ afa kulaatsya. Wóbiasɛ wɛ atabi kenke ótsya bufi bomfo, tsya bufi bomɛ mányuɛ wɛ. Kato bomu bóbe. ²⁷ Ɖnɔ etiki itsyi lɛ Yesu ɛsuɛ, nyaso útɛkɛko betidi ba díkɛko Yesu kama. ²⁸ Ɖteyi wɛ ɛsuɛ nkɛ, “Lɛ mfó wɛ awu butidi koo, eni bufi bomɛ ɛbɔyɛ mɛ.” ²⁹ Nyaso lefe nɛ útidi Yesu eto awuu, kɔtɔ komɛ díkakpo wɛ, ála kplo lamfolamfo! Nya únyɛ utsyɛ lekpo lɛ wɛ ɛsuɛ nkɛ wɛ bufi bomɛ áyɛ wɛ, nyaso kanyi ka ɔnlɛ bunyɛ, álo.

³⁰ Lamfolamfo Yesu áte nkɛ ɛsuɛale ɛtsyuɛ ábɔ wɛ lɛ wɛ ɛsuɛ. Nyaso úkɛnɛ únyɛ, nya ɔtsyi ɔwuninsɛ, nya ɔtɔ betidi bamɛ ntɛkɛko wɛ nkɛ, “Owoe ni futsyɛ dítidɛ mɛ awu?”

³¹ Wɛ bakasebi bamɛ áto wɛ bɛnkɛ, “Bɛ kase betidi bamfo letsyilama fɛ. Beso faatɔ fɛ, owoe ni futsyɛ dítidɛ fɛ?”

³² Tsyaa, Yesu esi úkɛnɛ únyɛ ɔlɛ ɛnɛmi botsyilamasɛ kabe lɛ wofo futsyɛ dítidɛ wɛ bunyɛ. ³³ Usio ɛmɛ mfó ɛnyɛ utsyɛ lekpo nkɛ lesatsyuɛ ɛbɛ wɛ lɛ ɛsuɛ. Nyaso lɛ sikpitete ku ketinkɛ ɛsuɛ, ɔbɔ úbɛ óse akonki lɛ Yesu eto akɔ. Nya ɔteyi wɛ lɛ ɔnukualɛ ɛsuɛ, lesa nɛ díbɛ. ³⁴ Yesu áteyi wɛ nkɛ, “Mɔ ubisiobi, fɛ bofokanɔ á-

sya fə. Su lə diyuə əsuə. Fə kanyi ensiambu sinkli kəbə bio.”

³⁵ Lə lefe nə Yesu nle nyamfo bətəyii, batɔnkpe bətsyuə étsyi Yudafo eto katsyakɔ kamə eto uninə əmə eto diyo bəbə nya bətəyi wə bənkə, “Fə ubi əmə ébukpə koko. Beso fensi fanle Oteasa əmfo bulə?”

³⁶ Yesu méntsyue ditiki nə mba nle bətəyi mfó ato. Bomu ɔtəyi Yairo nkə, “Mante sikpi, fo anɔ ete.”

³⁷ Nya Yesu lékpa Petro ku Yakobo ku wə ɔyimisani Yohanes mate hā, nya bésu Yairo eto diyo. ³⁸ Nya lefe nə bédufə diyo nəmə, nya Yesu dínyə kase banle kanyi bunyə kakpo edu kewi nkuu, ³⁹ údufə lə mənti nya ɔtə mə nkə, “Be léboko kudu komfo bokpo? Beso bənle nku? Dikpəfi nəmfó ménkpə. Selabe ete onlabe.” ⁴⁰ Se ɔtəyi nkoo, betidi ba ńyə mfó étsyiko wə bumə.

Nyaso Yesu ətə nkə məmblə bɔ besu lekple, nya útə ubi əmə eto anto ku ambe ku wə bakasebi itsyə bamə nkə bedufə kaka ubi əmə dikpə ónlabe lə kasɔ. ⁴¹ Yesu ákɔbe usiobi kəke əmə lə kɔni nya ɔtəyi wə nkə, “Talita Koumu.” Nya kasɔ lə sele siamə ni nkə, “Disiobi, nle fə bətəyi minkə, taka əńyə!” ⁴² Lamfolamfo, disiobi nəmə nə dikafo lefosi alə ənuəə, átaka ńnyə nya útsyiko bɔyɛ katsyilama. Se íbə nkoo, iyifo məmblə yanii. ⁴³ Nyaso Yesu əkə mə ato kekleke nkə bantəyi kuutsyuə saa. Nya kamaa, ɔtəyi mə nkə, “Bitə wə lesatsyuə lə udi.”

Yesu Eto Umə Eto Betidi Áni Wə.

6 Yesu édu mfó úsu wə umə kaka úsiə óbe, ku wə bakasebi. ² Nya lə Yudafo eto ɔnwéditsyəyi əsuəə, úsu ɔlə Anantotiki búdi lə Yudafo eto katsyakɔ mfó. Nyaso iyifo betidi ba kenke lenɔ wə asatetee yanii.

Bátɔ bətsyuə bənkə, “Sieti ókase etiki nyamfo eto okle utsyiko? Nte kobe ko eto okle nkpe wə bə woafə ayanisa nyamfo eto okle buyifo? ³ Inni wə ni Maria eto ubi wə ni nwə laawe keyi? Lee inni wə ni Yakobo ku Yose ku Yuda ku Simon eto ɔyimisani? Nya wə bayimisio tsya nkpe mfo!” Nyaso betidi bamfo māmfo wə.

⁴ Yesu átəyi mə nkə, “Onanto eto unyələkətidi kpe dibu lə nlebe kpə. Fə lə wə kosate eto uməə, lə wə betidi ntii, ku lə wə kosate eto diyo eto betidi eto ənəmii, umbə dibu saa.” ⁵⁻⁶ Nnya ni bənkə wə kosate eto umə eto betidi māmfo wə banɔ, etiki nyamfo éyifo Yesu yanii tinti. Lə nyamfo eso wóamfo ayanisa kpə buyifo mfó enso nnya úfi wə ani útəkə befimfi bətsyuə lə əsuə nya mə bufi díyuə mə.

Yesu Ákpe Lefosi Bakasebi Inuə Bamə Kɔtɔ.

Lə nyamfo eto kamaa, Yesu átsyilama mbuto bo letsyilama mfó, kate Anantotiki nyamə. ⁷ Nya ókpadi wə bakasebi lefosi inuə bamə utsyə, nya óla mə ótsyese inuə inuə. Útə mə əsuəale nkə baso awɔnɔ bua ani.

⁸ Nya ɔtəyi mə nkə, “Mi kuutsyuə saa manle kulesa usuko kusu komə, enso uyí wə baalə kɔni hā. Bientsyi didisa nye otobe fenkə mba laato asa kafe. Bientsyi atabi lə mi katobe. ⁹ Bekpe mi afɔkpa, tsya bientsyi akpesa bamba saa enso nnya benkpe.”

¹⁰ Usi ɔtəyi mə nkə, “Kaka kee bafə mii, bəke mfó isu ese lefe nə biuudu. ¹¹ Lə bídufə umə utsyuə nya betidi bamfó dímamfo mi nye báni bə beembutsyue mi ditiki kotoo, bidu lə bəfle mi nkpafo eto sitə bekpo mfó. Nyamfo loote Onanto eto kotonəə eto ditsyəbi nə ləəbə bubə itə mə lə umə əmə.”

¹² Nyaso bakasebi bamə édu bésu bətsyilama bədi Anantotiki nyamə budi kafe bə utsyuə saa sinkli lə abuayifoyifo kama. ¹³ Bála awɔnɔ bua kpə lə betidi əsuə. Nya bédiki befimfi kpə nnuəbi itə bəmuə ale.

Oka Herodes Ətə Bála Yohanes Ntuflesətidi Eto Disi.

¹⁴ Lə lefe nəmfóo, Oka Herodes ákanɔ asa nnya kenke nle búbə bɔnɔ, itsyise Yesu eto diye áyɛ letsyo ésu kalebe saa. Betidi bətsyuə ákatəyi bənkə, “Yohanes wə ni ntuflesətidi ésinkli úbə nkpə! Nyaso onkpe əsuəale ɔnle ayanisa buyifo nle!”

¹⁵ Bətsyuə tsya ákatəyi bənkə, “Wə ni Onanto eto Unyələkətidi Elia.”

Bətsyuə tsya bə, “Wə ni Onanto eto Unyələkətidi, itsyise útə fe Onanto eto bənyələkətidi eto ɔni.”

¹⁶ Lefe nə Herodes lenɔ nyamfóo, wuntsya átəyi nkə, “Yohanes wə útə bála disí uni disí ósankli utsyi ɔkɔmə úbə!”

¹⁷ Ətɔnsəə, Herodes kosate díte kusu nkə bəmuə Yohanes, nya útə kusu nkə bakle wə, befi wə bakpe lə diyo. Herodes éyifo nyamfo itsyi lə Herodia wə úsu úfi, wə dídi wə ɔyimi Filipino eto usiə eso. ¹⁸ Yohanes ákatəyi Herodes nkə, “Yanleke bə fo fə ɔyimisani eto usiə efi.” ¹⁹ Nyaso Yohanes eto etiki əkələ Herodia, nyaso úkəkisi wə. Nya ɔbɛbe kusu nkə lə olo wə. ²⁰ Tsyaa, wámfo kusu bunyə lə Herodes eso. Itsyise Herodes áte Yohanes sikpi se unyi nkə Yohanes éyifo ɔnukualetidi ku utidi wə díyifo kenke eso. Nyaso úkase wə. Lefe kpə, óla nkə lə úkanɔ wə asatete, ite bə wə etiki nyamə káto wə lə ləkɔsi lə ɔnɔ nnya tsya fə.

²¹ Lə kalosəkɔ, íbə bə Herodia ənyə kusu ko ɔnle bɔbɛbe. Diyi nəmfó didi Herodes eto leleyi. Herodes ákpadi wə beninətidi lə wə sekakedikɔ ku wə bama-manyə eto beninə ku Galilea eto kasɔ eto beninə kpləkplə lə wə lesakedikɔ. ²² Herodia eto kebitə əbə mfó úwi kewi ókpe disuəyuə nya Oka Herodes ku wə bahɔ lə lesakedikɔ mfó tinti.

Nyaso Oka Herodes áte kebitə kamə nkə, “Be faala fə lə ntə fə?” ²³ Nya usi ɔtəyi wə tsya nkə, “Ekpe lə mɔ lekankpome, minkə muutə fə lesa nə ke fɔkɔtə mɛ, lə mɔ sekakedikɔ eto kutsyə kulaa tsya!”

²⁴ Nyaso usiobi əmfo átaka úsu ɔtə wə ambe nkə, “Be ele bə ntɔ?”

Nya wə ambe letəyi wə nkə, “Tɔ wə Yohanes Ntuflesətidi eto disí.”

²⁵ Disiobi nəmfó ésinkli kpla dísu diyo nəmə kafe nya ɔtəyi Herodes nkə, “Nla minkə la Yohanes Ntuflesətidi eto disí ətəkə lə ɔkpe tenkle əsuə ətə mɛ mɔmɔmɔmɔ!”

²⁶ Nyamfo ába oka Herodes ləkɔsi, fə wənsiəmbəfo ntamu bo óka utsyə lə beninətidi bamfó eto ənəmi butu. ²⁷ Lə nyaso ókpe wə oblafɔ lamfolamfo nkə usu ola Yohanes eto disí lə ufi oboko. Nya oblafɔ əmfó didu

úsu Aba eto diyo nà baakpe betidi, mfó úsu óla Yohanes eto disi. ²⁸ Kamaa, úfi disi nàmə útəkə lə ɔkpe tenkle əsuə nya úfi ni oboko disioobi nàmə. Nya wuntsya dífi ni úsu útə wə ambe.

²⁹ Lefe nà Yohanes eto bakasebi lenɔ ditiki nəmfoo, bésu báfo wə ɔkɔ bésu békikə.

Yesu Ətə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.

³⁰ Batɔnkpe ba Yesu lékpe nkə besu batsyilama lek-pake mfóo, ésinkli bəbə bátəyi wə nnya kenke bésu beyifo ku asa nnya báte. ³¹ Nya kaka mə ku Yesu lesɔnɔ eto betidi kpə ba nle búbə kédu étsyiko bufui. Nyaso Yesu ku wə bakasebi mánkə lefe lə bedi lesa kula tsya. Nyaso Yesu átəyi mə nkə, “Bitə lə bo há lə busu kaka ləbiɔ lə busiə mfó butsyə ɔnwɛ sɛkɛ.”

³² Nyaso bésu bédufə lə ɔklɔ lə besu kaka betidi ləmbə. ³³ Fɛɛ lefe nà bántɔɔ, betidi kpə ənyə mə bətsyə lekpo, nya bətsyetsyi bátɔ sɛtɔ bésu baka mfó budufə fe Yesu ku wə bakasebi dísu bédufə mfó. ³⁴ Se Yesu ləbɔ lə ɔklɔ əmə únyə sitiditu siaməə, mə asa ənə wə kafo itsyise bətsyə fe basamu ba ləmbə obebe. Nyaso útsyiko mə asa kpə bote itsyi lə Onanto əsuə.

³⁵ Lefe nà ditsyitsyo léyoo, wə bakasebi ányi bésu wə ɔflɔ nya bátəyi wə bənkə, “Kale bolo. Nya kase mfo diyifo ntəntii, bəəmbunyə kulesa bedi. ³⁶ Nyaso ləkə məmblɛ kusu lə bedu. Lə bedufə kəmə ku mbuto bo ləfi mfoo, boofó lesatsyuə bunyə kaya kedi.”

³⁷ Yesu átəyi mə nkə, “Mi kosatee, bitə mə lesatsyuə lə bedi.”

Nya bátəyi wə bənkə, “Nyamfó ebofo fe utsyuə eto afa mflamfla eto kayofofo! Ala fə bobiasə nyamfo lə mə budi əsuə?”

³⁸ Nya Yesu lətɔ mə nkə, “Abolo asia bənle? Bisu bebe!”

Nya se bésu bábee, bátəyi wə bənkə, “Abolo anɔ ku akpɛ ənuə ete ntə.”

³⁹ Yesu átəyi wə bakasebi nkə bətə lə betidi bamə kenke lə bəsiə kasɔ lə sefa siamə əsuə mfó lə etsyukpa etsyukpa əsuə. ⁴⁰ Nyaso betidi bamfo kenke əsiə kasɔ lə etsyukpa etsyukpa əsuə ətsyuə fe betidi kolofa nya ətsyuə fe betidi awosi anɔ.

⁴¹ Nya Yesu dífi abolo ku akpɛ nyamə, nya se óbe kato, nya ɔsɔ Onanto ani. Nya úbudi abolo nyamə nya úfi nnya útə wə bakasebi nkə bəsiə bətə etsyukpa etsyukpa nyamə. Nya úsiə akpɛ nyamɛ tsya nko útə mə.

⁴² Mba kenke ləkɛ mfó édi bəmi.

⁴³ Nya se wə bakasebi ləsɛ didisa nà díbu bakɔɔ, díyi lefosi etsyitsya kpɛ ənuə. ⁴⁴ Nya mba dídi lesa nəmfoo eto basani mate éyifo betidi akpi anɔ.

Yesu Áyɛ Lə Ntu Əsuə.

⁴⁵ Lamfolamfo Yesu átəyi wə bakasebi nkə bedufə lə ɔklɔ əmə lə besu umə wə baakpo Betsaida, lə ditumbukplɛ nəmə eto lekpa nə nse. Nya útə nkə sitiditu siamə sənsə sidu.

⁴⁶ Nyamfo eto kamaa, wuntsya édu óbe kɔtini komə nkə lə usu oto ola. ⁴⁷ Se éyo ketsyee, ɔklɔ əmə áyo di-

tumbukplɛ nəmə eto ntinti, Yesu mate há díbu uńyə mfó. ⁴⁸ Únyə nkə wə betidi édufə lə bulə əsuə ku kase bánle ɔklɔ əmə bofo bonwa itsyise ufiebi lə bɔsɔ kələ mə. Nyaso lə kolensiənto kpɛɛ, Yesu áyɛ lə ntu bomə əsuə úsu mə ɔflɔ eti nkə lə ɔyɛ ofe. ⁴⁹ Nya se bənyə wə lə ntu bomə əsuəə, báfa bátəyi bənkə, “ɔkɔ ni.”

⁵⁰ Məmbɛ áte sikpi se bənyə wə.

Nyaso Yesu átəyi mə lamfolamfo nkə, “Biante sikpi! Mɔ uni! Bimuə utu bɛɛ!” ⁵¹ Nya óbe údufə lə mə ɔklɔ əmə kafo, nya ete ufiebi əmə ləyɛ bɔsɔ. Nyamfo éyifo wə bakasebi yanii ku kafɔsu. ⁵² Itsyise bántɛ kase ko íbə fɛ útə betidi akpi anɔ bamfo lesa bédi banɔ. Mə nsusu mánkpa ko mə lə nyamfó əsuə, itsyise bámfo wə bántɔ.

Yesu Átsya Befimfi Lə Genesaret Eto Kasɔ.

⁵³ Se bédufə ditumbukplɛ nəmə eto lekpa nə nsee, báyifə lə Genesaret eto kasɔ. Nya bətsyasə mə ɔklɔ əmə mfó. ⁵⁴ Kase báyifə lə ɔklɔ əmə koo, betidi ətsyə Yesu lekpo. ⁵⁵ Nyaso betidi bamə étsyetsyi bésu bátəyi mə betidi kenke lə kasɔ kamə. Nya kaka ke bántɔ bə Yesu kpee, bətsyi befimfi lə mə belabekə əsuə báboko wə ɔflɔ. ⁵⁶ Nya kaka ke Yesu dísu koo, umə ni o-o, kebuto keni o-o, betidi ko díketsyi mə befimfi kaboko obia nya bánle wə lekpa bənkə utə lə betidi wə awu eto atosi ete. Nya mba dítidu nnyaa, əmuə ale.

Bianklenko Anasa Beni Onanto.

7 Farisifɔ ku afi eto bateasa ba dítsyi Yerusalem əbə bətsyilama Yesu. ² Bənyə bə wə bakasebi si balɛ lesa budi nya bətsyuə məmflə mə ani fe kase Farisifɔ laate betidi bə ele bə bəflə. ³ Bənyə nyamfo bətsyə lekpo itsyise Farisifɔ ku Yudafo fɛfɛ kenke eeyifo lə mə batekoko, banakoko eto akpa nnya báyani bətsyə nya báte mə əsuə. ⁴ Nya lə báya lesa saa bətsyiko bikəkatekɔ tsyaa, ele bə bəflə mə ani fɛ lə bedi. Nya ele bə beyifo lə afi kpə nnya bəbə bétu, fe kase bəflə akɔbe ku ekplibi ku kalɔtsyi.

⁵ Lə nyaso Farisifɔ ku afi eto bateasa átɔ Yesu bənkə, “Beso fə mba ntəkəko fə ləənyifo lə bo batekoko ku banakoko eto akpa əsuə? Nya banle asa budi lə mə ani məfləmfləmflə əsuə?”

⁶ Yesu ələkə kenye ɔtəyi nkə, “Ənəmi ənəmi eto betidi bini! Lesa nə Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya ləwɔni ɔtəyi utsyə lə mi əsuəə, íbə ítə sitinti! ɔtəyi bo nkə, Onanto átəyi nkə,

‘Betidi bamfoo, ənəmi ənəmi eto dibu ete bətə mə, banla mə itsyi lə mə akɔsi.

⁷ Bimba ete ini bə bále mɔ lelabi buyifo.

Baate kawunsiə eto afi nnya betidi dítsyə fenkə mɔ afi ini.’

⁸ Nnya lete bə bifi mɔ kɔfi bəkula nya bənle mi kawunsiə mfo eto akpa boté.”

⁹ Yesu esi ɔtəyi mə nkə, “Bekpe awesə ətsyuə nnya biefi akayɛ lə nnya əsuə kani Onanto eto kɔfi budi, keyifo batekoko ku banakoko eto akpa. ¹⁰ Onanato eto Unyeləkətidi Moses áwɔni útsyə nkə, ‘Bu fə anto ku fə

ambe. Ɔteyi tsya nkə fə ke léka fə anto ku fə ambee, ele bə balo fə.¹¹ Fəe biateyi biənkə ɛlɛkɛ bə utidi ebofo lesa bəni butə wə anto ku ambe ba lesa lehiä, ku nsusu bə lesa nəmə eyifo kənke, kato tafatsyə ku nsusu bə wuufi lesa nəmə utə Onanto bomu eso.

¹² Nya eyə le bo akpa əsuə, boata Onanto eto kəfi kebu. ¹³ Nko ini bə biefi mi bana eto akpa kaninsə Onanto eto afi. Nya bieyifo asa bamba kpə tsya fe nyamfo eto okle."

Asa Nnya Laabo Ketsyi Utidi Eto Ləkɛsi Ləətə Weeyifo Lebua Nɛ.

¹⁴ Lə nnya kamaa, Yesu esi ókpadi sitiditu siamə nkə bányi bafi wə. Nya Ɔteyi mə nkə, "Mimble kenke bitsyue mɛ ato lə bənc kasɔ. ¹⁵ Lesa nə ke utsyuə dídi ókpe lə kafo əmbutə obiasə wə əsuə. Bomu lesa nə ke ditsyi lə wə ləkɛsi ɔteyii, nnya ni lesa nə ləətə weeyifo lebua nɛ. ¹⁶ Mimble kenke bitsyue ato lə bənc mɛ kasɔ."

¹⁷ Lə nyamfo eto kamaa, se údu lə mə ɔflɔ úsu diyoo, wə bakasebi áɔ wə bənkə uləkə lekpa nəmə eto kasɔ ote mə.

¹⁸ Yesu áteyi mə nkə, "Lə biannɔ lekpa nəmfo kasɔ, nyale mi nsusu əmbə kulesa kasɔ bofo bənc! Ekpa bənkə lesa nə didufə lə utidi kafoo, əmbutə utidi əmə yifo lebua, ¹⁹ itsyise yeendufə lə wə utu kəmiə. Wə kafo bomu yuudufə nya ɔɔyɛ ebɔ lə wə kafo fe lesa biabia." Nyaso nnya Yesu ləteyi mfoo, ate bənkə didisa saa alɛkɛ itə budi.

²⁰ Nya úsukosə Ɔteyi nkə, "Lesa nə ləbɔ itsyi lə utsyuə eto ləkɛsii, ni laabiasə utidi nɛ. ²¹ Itsyise nsusu bua saa aabo ketsyi lə utidi eto ləkɛsi kəmiə nya mu ləətə wəyifo asa bua nɛ. Asa nyamfó ni fenke, ləɔncɔdi ku kuyu ku ditilo ku disənkpo, kusia kamafefe ku sidikpuu, ²² ku nsusu bua fifi ku kawɛ ku disiale, sidia tɛyiteyi kabiasə utidi eto diye ku nsusu bua keklike fifi lə sisə ku sisia əsuə, nya ləənə utidi kakpe lə kofani əsuə, ənəmi səsəsəsə lə utidi bamba eto bikə əsuə, diye biasəbiasə, əsuə kato bobesə, ebukisa yifoyifo, koto mentsyue mentsyue. ²³ Asa bua nyamfo kenke aabo ketsyi lə utidi eto ləkɛsi, nya laabiasə utidi nɛ."

Usio Wə Lenni Yudanyə Áfo Yesu Ɔnc.

²⁴ Nyamfo eto kamaa, Yesu édu úsu umə utsyuə lə Tiro eto kasɔ. Úsu diyoo ditsyue kaka wóanla nkə kuut-syue saa te nkə okpe mfó, tsyafɛ wóamfo bəbɔ.

²⁵ Mfó, se usio utsyuə wə ləwɔnc bua nɛ wə ubi bulə lənc nkə Yesu kpe lə mfó, úbə wə ɔflɔ akpa akpa nya óse akonki lə wə ənəmi. ²⁶ Usio əmfo enni Yudanyə. Bále wə lə umə wə baakpo Foinike lə Siria eto kasɔ. Nya Ɔlɛ Yesu lekpa nka nkə ola ləwɔnc nəmə ɔbncɔ lə wə ubi əsuə.

²⁷ Nya Yesu lékpasə wə nkə, "Tutɛɛ, tə bekpefi lesa etɔ. Yanlɛkɛ bə befi bekpefi eto lesa bətə bakpa."

²⁸ Lə nnya əsuə usio əmfo ətə wə mbuayɛ nkə, "Ao, mɔ Onamute, bakpa bamə lə ɔpunu kalɔ lə lesakedikɔ mfó, ebunyə lesa nə bekpefi bamə nɛ budi eto nə lookpoo kasɔ bedi."

²⁹ Nya Yesu ləteyi wə nkə, "Lə kase fətə mbuayɛ mfo esoo, du esu diyoo. Ebunyə se ləwɔnc nəmə díkayani fə ubi əmə."

³⁰ Nyaso usio əmfo édu úsu diyoo. Lə mfó, únyə nkə wə ubi labe lə wə kalabekɔ, nya ləwɔnc bua nəmə lén-sisi wə lə əsuə.

Yesu Átsya Osani Wə Ni Ototi Ku Ɔmumu.

³¹ Se Yesu lídu lə Tiro eto lekpa ke mfó, ɔyɛ lə Sidon úsu Galilea eto Ditumbukplɛ kama kaka Kəmə Lefosi kamə nkpe eti. ³² Nya mfó, betidi bətsyue ákpa utidi utsyuə wə ni ototi ku ɔmumu báboko wə ɔflɔ nya bále wə lekpa kə bə utəkə ani lə wə əsuə.

³³ Nyaso Yesu ákpa wə usuko lekpa kaka betidi ku kudu ləmbə, nya úfi wə animi ókpe wə lə ato. Útufə ntufə ókpo lə wə animi nya ɔkɔbe utidi əmə eto odiakami. ³⁴ Nya Yesu lébesə wə ənəmi óbe kato nya ɔwɔnc fūú, nya Ɔteyi osani əmə nkə, "Hefata," eto kasɔ ni bəə, "Sini!" ³⁵ Lamfolamfo, osani əmə eto ato ásini nya wə odiakami tsya lényankli nya ófo etiki budi.

³⁶ Yesu ákpe betidi ba dinyə mfó kəfi nkə bánteyi utidi saa kulesa, itsyi lə lesa nə bənyə mfó. Fəe bimbaa ete ɔninko mə, itsyise kase ókpe mə kəfii, nko kə banle nnya bokpantsyasə nɛ. ³⁷ Nya betidi ba kenke lənc asa nyamfó, iyifo mə naa efensə! Nya bəteyi mə əsuə bə, "Wəyifo lesa saa kukɔnc. Wəətə bamumu leedi etiki, nya batoti tsya laanc asa!"

Yesu Ɔtə Betidi Akpi Ana Lesa Bédi.

8 Lə eyi nyamfó əsuə, betidi kpə əbə bətsya mfó. Nya se kulesa díməntsya boodi esoo, Yesu ákpadi wə bakasebi óboko wə akɔ nya Ɔteyi mə nkə, ² "Betidi bamfo eto asa lə mɛ kaminsə, itsyise eyi ətsyə sɔɔ ni nyamfo se bəbə mɔ ɔflɔ nɛ. Nya mɔmɔ, kulesa ente boodi. ³ Lə nyani mə beluu, kukpənsə ebɔlɛ mə kola disi lə kusu itsyise mə bətsyue etsyi katsyontsyokɔ."

⁴ Nya wə bakasebi ləɔ wə bənkə, "Se utidi luunyə lesa utə betidi bamfo lə mfiminti mfo bə bedi bemi?"

⁵ Mfó Yesu ləɔ mə nkə, "Abolo asia nte mi?"

Bəteyi wə bənkə, "Abolo akuanse."

⁶ Yesu áteyi məmble nkə bəsiə kasɔ. Nya úfi abolo akuanse nyamə, nya ɔɔ Onanto ani, nya úbudi nnya úfi útə wə bakasebi nkə befi bətə betidi bamə kenke. Nya mə tsya dífi nnya bəsiə bətə mə. ⁷ Akpə asiani tsya ətsyə. Yesu éfi nnya tsya nya ɔɔ ani. Nya úfi nnya útə wə bakasebi nkə bəsiə nnya tsya bətə mə. ^{8,9} Betidi bamfó kenke édi bəmi. Betidi bamə eto utu ebuyifo akpi ana. Se bədi bəlosə, bakasebi bamə áse abolo wəlewəle nnya díbu nya íyi etsyitsya kplekple akuanse. Nnya kamaa, Yesu ələkə betidi bamfo kenke kusu nya bədu. ¹⁰ Nya Yesu ku wə bakasebi dídufə lə ɔkɔ báyila ditumbukplɛ bəsu Dalmanuta eto lekpa ke.

Farisifɔ Áɔ Yesu Bənkə Uyifo Ayanisa Ote Mə.

¹¹ Farisifɔ bətsyue əbə Yesu ɔflɔ nya bətsyiko wə etiki bunəncɔ lə befi bato wə babe. Nyaso bəteyi wə bə uyifo ayanisa ətsyue ote mə lə bate bə Onanto ɔflɔ útsyi

úbə. ¹² Nyamfo ələ Yesu tinti nya óla ɔwɔɔɔ nya ʒtɔ mə nkə, “Besó kon mmi eto betidi laabebe bə bəənyə ayanisa fə lə bafó banɔ? Kulefe, nle mi bɔtɛyi minkə, membuyifo ayanisa nnya eto okle bela biə biənyə mfo!” ¹³ Nya údu lə mə ɔflɔ, nya úsinkli údufə lə ɔklɔ nya ʒyila ditumbukplɛ nəmə úsu ni lekpa ke nə nse.

Yesu Ɛkə Mə Ato Lə Bidia Eto Asatete Ɛsuə.

¹⁴ Kase banle ditumbukplɛ nəmə bɔyilaa, wə bakasebi bamə áta əsuə béntsyi abolo kpə. ¹⁵ Nya Yesu letɛyi mə nkə, “Bekpe kobe lə bitsyue ato lə bɛnɔ etiki itsyi lə oka Herodes ku Farisifɔ eto əyənkiəsə əsuə.”

¹⁶ Lefe nəmfoó, mə sɔ́ dínɔ məfó bánle etiki búdi katɛyi bə, “Lee nnya buuntsyi abolo kpə eso ɔnle bɔtɛyi nkoo?”

¹⁷ Fɛ se Yesu nyi etiki nnya banle bɔtɛyi esoo, ʒtɔ mə nkə, “Besó bɛnle etiki lə abolo butsyi əsuə? Ibə ese mɔmɔɔ, biənyəɔ nyɛ bɛnɔ kasɔ? Bitidi ato ko! ¹⁸ Bekpe ənəmi, tsya fə biənyə! Bekpe ato, tsya fə biannɔ!

¹⁹ Bíankloma lefe nə ménsie abolo anɔ míntə betidi akpi anɔ dídi? Etsyitsya kplɛ asia nnya wɛlɛwɛlɛ díbu díyi?”

Bátɛyi wə bənkə, “Lefosi etsyitsya ənuə.”

²⁰ Yesu esi ʒtɔ mə nkə, “Nya lə lefe nə mínsiə abolo akuanse míntə betidi akpi anaa, nnya wɛlɛwɛlɛ díbuu, etsyitsya asia íyi?”

Bátɛyi wə bənkə, “Akuanse.”

²¹ Nya ʒtɔ mə nkə, “Ibə ese mɔmɔɔ, biante tɔ futsyə mini?”

Yesu Átsya Unəmba Utsyuə Lə Umə Wə Baakpo Betsaida.

²² Se Yesu ku wə bakasebi dídufə Betsaida, betidi bətsyuə ákpa unəmba utsyuə báboko Yesu ku wə bakasebi ɔflɔ nya bále wə lekpa kpa bə lə ufi wə kɔni utəkə lə wə. ²³ Yesu ákɔbe nwə əmə lə kɔni nya ókpa wə ʒbɔnko lə umə nti. Se útufə ntufə ókpo lə unəmba əmə eto ənəmi, úfi wə aní útəkə lə wə əsuə, nya ʒtɔ wə nkə, “Alɛ lesatsyuə bunyə?”

²⁴ Nya utidi əmə létakasə wə ənəmi óbe kato nya ʒtɛyi nkə, “Ee, nle betidi bunyə, tsya beyifo fe eyi. Fɛ balɛ bɔyɛ katsyilama.”

²⁵ Nya Yesu disi útidi wə ənəmi. Lə lefe nuəfə nəmfoó, utidi əmə ásiní wə ənəmi kukɔɔ, nya wə ənəmi lékpa, nya únyə lesa saa kukɔɔ. ²⁶ Nya Yesu dílakə wə kusu nkə udu usu wə diyó, wensisinkli usu umə əmə nti.

Petro Átɛyi Nkə Yesu Ni Nwə Onanto Lékpó Ɔhile Utsyə.

²⁷ Lə nnya kamaa, Yesu ku wə bakasebi édu mfó bé-su kebuto kətsyuə ka lɛfi Kaisarea Filipi eto kasɔ eti. Nya lefe nə bányɛ lə kusu bantɔɔ, Yesu édi mə etiki ʒtɛyi nkə, “Bɛtɛyi mə, futsyə betidi laatɛyi bə wə mini?”

²⁸ Bátɛyi wə bənkə, “Bətsyuə lɛ bɔtɛyi bə fə ni Ntu-fləsətidi Yohanes. Nya bətsyuə tsya nle bɔtɛyi bənkə fə ni Onanto eto Unyɛləkətidi Elia. Nya bətsyuə tsya nle

bɔtɛyi bənkə fə ni Onanto eto mba ləələkə wə kɛnyɛ eto mba kɔ eto okle ɔni.”

²⁹ Nya Yesu disi ʒtɔ mə nkə, “Mimi nkpa, owoe biebu biə wə mini?”

Petro átɛyi wə nkə, “Fə ni nwə Onanto lékpó ɔhile útsyə.”

³⁰ Nya Yesu díkə mə ato nkə bántɛyi ku utsyuə saa, lesa nə benyi itsyi lə wə mfo.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Ku Wə Businkli Kataka Ɛsuə.

³¹ Nya Yesu dítsyiko wə bakasebi asa ətsyuə bóte, ʒtɛyi mə nkə, “Ele bə ibə itə bə Utidi Eto Ubi nyə kanyi lə Yudafɔ eto beninə ku besumunə ninə ku afi eto bateasa eto ani, bani wə. Boolo wə, tsya lə diyi tsyɛfə wootaka.” ³² Ɔtɛyi mə nyamfo ókpasə, bə lə banɔ kasɔ. Nya Petro lékpa wə usuko ɔflɔ wonko wə inuə, nya ʒninko wə.

³³ Tsyaa, se Yesu díkənsə óbe wə bakasebii, údi etiki ku lɛblɔfi ókpe Petro nkə, “Obansam, du mə lə ɔflɔ!” Nya ɔb bótɛyi nkə, “Anla asa nnya Onanto lala, bomu nnya betidinini lala!”

³⁴ Nyaso Yesu ákpadi betidi eto ditsyukpa nəmə ku wə bakasebi óboko wə ɔflɔ nya ʒtɛyi mə nkə, “Lə utsyuə ala nkə wəətəkəko mə, ele bə uləkə wə ato ku wə əsuə utsyiko lə wə alasa əsuə nya lə utsyi wə uyika-bie utəkəko mə. ³⁵ Itsyise nwə ke lela nkə wəələkə wə nkpa, woo nyansə mu. Nya utidi wə ke loonyansə wə nkpa lə mɔ disi ku lə Ditiki Sɛɛ nəmfo esoo, wuunə nkpa manlo. ³⁶ Nte kutəkə ko utudi luunə lə kawunsia kamfo eto bikə kenke afiani wə bele fə wənyə nkpa manlo? ³⁷ Nye be utidi luufi ofloma ko bə lə unyə nkpa manlo? ³⁸ Mɔmɔ mfoo, betidi kpə lə asa bua buyifo ket-syi kama kakpe Onanto. Nyaso lə utsyuə efi mɔ ku mɔ asatete fe afanisa mɔmɔɔ, wuuntsya ebudi kofani lə mɔ, Utidi Eto Ubi, ɔflɔ lə lefe nə muubə ku Onanto eto Batɔnkpe kɛnkɛ ku lə Onanto eto diyənde əsuə.”

9 Nya Yesu disi ʒtɛyi mə nkə, “Nle mi bɔtɛyi sitinti minkə mi bətsyuə əmbukpə isu ese lefe nə biunə Onanto əmə eto sekakedikɔ luubə ku əsuəale.”

Yesu Eto Ɛsuə Bofloma.

² Eyi akua eto kamaa, Yesu ákpa Petro, ku Yakobo ku Yohanes bésu kɔtini kutsyuə əsuə. Mə hā dísu bəsiə mfó. Lefe nə bakasebi bamfo ríle bobee, bənyə bə Yesu eto ditsyəbi áfloma. ³ Nya wə awu nnya onkpe léfloma íflubi futututu enso kase utidi luufɛ wə bikə ku ntu biolɛ nya bɛnle buyənde.

⁴ Nya bənyə Onanto eto bənyɛləkətidi ba koko, Mose ku Elia lɛbɔ bánle etiki budi ku Yesu.

⁵ Sikpi əmuə bakasebi bamə kenke itsyise bántɛ lesa nə bánle bɔtɛyi. Nya Petro wə dímanɛ lesa nə woatɛyi, letɛyi Yesu nkə, “Oteasa, bo mfo eto bubə alɛkɛ tinti. Tə lə boto ebu ətsyə. Lɔni itə fə, lɔni itə Mose, nya lɔni tsya itə Elia.”

⁷ Nya lesɔmiloku ditsyuə díbə díti məmblɛ kenke, nya bənkɔ ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi lə asɔmiloku nyamə əsuə nle bɔtɛyi

nkā, “Nwā mfo ni mō ubi lala wā mankeko. Bitsyue wā koto.”

⁸ Akpaakpa mfóo, bátsyilamasā ənəmi tsya bənyā ku-utsyuā saa enso Yesu hā nyā ku mā mfó.

⁹ Lefe nā bésinkli banlē kətini komā bəyifā kəbā kasō, Yesu əkə mā ato nkā, “Bianteyi kuutsyuā lesa nā bīnyā mfo isu ese bā, mō, Utidi Eto Ubi, ataka ntsyi ɔkōmā mbā.” ¹⁰ Béti etiki nyamfo bákpe lā mā nti, fē lā mā mate sii, nya bákato mā əsuā bənkā, “Bē ni bā wootaka utsyi ɔkōmā ubā eto kasō?”

¹¹ Nya bātō Yesu bənkā, “Beso afi eto bateasa bamā laateyi bənkā ele bā ibā bā Onanto eto Unyeləkətidi Elia tō Kristo eto bubā?”

¹² Yesu áteyi mā nkā, “Sitinti baateyi. Ele bā Onanto eto Unyeləkətidi Elia tō Kristo eto bubā lā ubā ɔk lesa saa utsyā. Fē bāwōni bákpe lā Awōnisa Kenkē Eto Kukuə tsya bā Utidi Eto Ubi ebudi ohiā tinti nya bōoni wā. Bē bibu biā nyamfo tsya lē bote? ¹³ Nlē mi bəteyi minkā Onanto eto Unyeləkətidi Elia búbā koko. Fē bē-tidi māmfo wā ku dibu. Bomu bēyifo wā kase ke bāla. Nyamfo əbā itā fē kase Onanto eto bənyeləkətidi lēwōni bətsyā lā Awōnisa Kenkē eto Kukue əsuā.”

Yesu Ála Lēwōnɔ Bua Nā Dísiā Lā Osaibi Utsyuā Əsuā.

¹⁴ Lefe nəmfóo, se Yesu ku bakasebi itsyā bamā dísinkli bəbā bakasebi fēfē ɔflō, bənyā bā betidi kpā nyā bátsyilama mā, nya afi eto bateasa bətsyuā nlē mā etiki bunā nko. ¹⁵ Se betidi bamfó kenke dínyā Yesu nlē bubā, iyifo mā yanii, nya bətsyetsyi bésu bátsyako wā bəsiəsā wā.

¹⁶ Yesu ɔtō wā bakasebi bamā nkā, “Nte kənā ka mi ku mā nlē?”

¹⁷ Nya osani utsyuā wā nyā lā betidi bamā nti leteyi Yesu nkā, “Oteasa, nkpa mō ubi mboko fā ɔflō, itsyise lēwōnɔ bua si wā lā əsuā itā waamfo etiki budi.

¹⁸ Lefenā ke lēwōnɔ bua nəmfo nlē wā bulā, dietsyi wā kasō lā kasō, nya efu laabō wā lā kənyē nya woayimi anyi, nya wā əsuā kenke laasie kəkləkā. Nya minkpa wā mimboko fā bakasebi minkā lā batsya wā, fē bamfo.”

¹⁹ Nya Yesu leteyi mā nkā, “Ei! Mii, mmi eto betidi, mi bofo kanō əmbā ale! Nte lefe nā eto okle ele bā bonko mi yē fē lā befo bənō? Nye nte lefe kentsyē nā ele bā nyenko mi fē lā bənō asa kasō? Bekpa ubi əmā beboko mē!” ²⁰ Nya bákpa wā búsuko Yesu. Nya kase lēwōnɔ bua nəmfo dínyā Yesu ko, díntkəsā ubi əmā nya díni wā lēəsō lā kasō lenlē bowaninsā, akaminansā lā kasō, nya efu nlē bōbō lā wā kənyē.

²¹ Nya Yesu letō wā anto nkā, “Se ítsyiko wā buyifo mā, yō klē?”

Osani əmā áteyi wā nkā, “Ítsyā wā kasō lā wā sikpefi lefe ke. ²² Lēwōnɔ nəmā aakplatsya sesiasesia nkā lā lē-lo wā, lā ibā nkoo, dietā nkā lā udu ɔk udufā lā utā nye ntu əsuā. Nlē fā lekpakpa, nya bo kaminsā, lā ebofo lā awunsā ko bo!”

²³ Yesu áteyi wā nkā, “Beso faateyi mē fənkā lā mofo? Lesasa ebofo bubā kətā lā afo mē ɔk.”

²⁴ Lamfolamfo, ubi əmā eto anto áteyi bembembe nkā, “Mfo nō, tsyāa bumbā ale kpā. Wunsəko mē lā mō bofo kanō lā bumū ale.”

²⁵ Nya lefe nā Yesu dínyā nkā betidi kpā lā bōkpō lā banyi bafi mē, údi lēwōnɔ nəmfo etiki nkā, “Lēwōnɔ bua nā ləətā betidi lannō ku leendi etiki, nlē fā bəteyi minkā bō lā ubi əmfo əsuā, nya mensi sinkli edufā lā wā kulefe kulefe bio!”

²⁶ Lēwōnɔ nəmfo áfa bembembe, nya díntkəsā wā kekkeke nya lēbō wā lā əsuā. Ubi əmfo álabē mfó fē bukpā ukpā. Nya utsyuā saa wā nyā mfó nlē bəteyi nkā, “Ukpā!”

²⁷ Nya Yesu lēkōbe ubi əmā lā kōni nya ótaka únyā.

²⁸ Lā nyamfo eto kama se Yesu dídufā diyo ditsyuā, wā bakasebi áto wā buē bənkā, “Beso bo dímamfo lēwōnɔ nəmfo bola kələkā lā ubi əmā əsuā?”

²⁹ Nya Yesu leteyi mā nkā, “Siankpa utidi əmā éboto ola sesia sesia sesia nya ókle kənyē, nya fē wofo lēwōnɔ nəmfo eto okle bola kələkā lā utidi əsuā nē.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lā Wuukpā Əsuā.

³⁰ Yesu ku wā bakasebi édu mfó báye lā Galilea eto kasō. Yesu mánla nkā kuutsyuā saa te kaka onkpe, ³¹ itsyise úkate wā bakasebi asa. Íteyi mā nkā, “Osani utsyuā ebufi Betidi kenke eto Ubi utā, nya wuufi wā utā betidi nkā balo. Nya lā diyi tsyāfā əsuā, wuusinkli otaka ubā nkpā.” ³² Tsyā bānnō lesa nā íteyi mā mfo eto kasō, nya bāte sikpi ku kase bōbō wā ditiki nā íteyi mfo eto kasō.

Yesu Áte Asa Itsyi Lā Nwā Ndi ɔkplenyā Kenkē Əsuā.

³³ Se bésu bédufā Kapernaum eto umā, bésu bédufā diyo lōni. Mfóo, Yesu áto wā bakasebi nkā, “Nte ditiki nā bēnlē bunā lā mi nti se bōnlē bubā?” ³⁴ Tsyā bəntā wā mbuayē saa. Itsyise se bānlē bubā, bəkənā etiki bā bala bā baate utsyā wā ni ɔkplē kenke lā mā nti.

³⁵ Nya Yesu dísiā lā kasō nya ókpadi wā bakasebi lefosi inuā bamā, nya íteyi mā nkā, “Mi futsyā lela nkā weedi ɔkplenyā kenke lā mi ntii, ele bā uyifo wā əsuā fənkā nwā ləmbā kulesa nti, nya wuusumu wā bətsyuā.”

³⁶ Nya útā dikpefi díbā únyā lā mā sətō. Nya útsyi dikpefi nəmfo útākā lā wā akpa nya íteyi mā nkā, ³⁷ “Utsyuā saa léfo dikpefi lā mō disii, mō ni ófo. Nya utsyuā saa lofo mē, inni mō mate ete ofo. Bomu ófo mō Anto wā létsyese mē tsyā.”

Utsyuā Saa Wā Leenkisi Mii, Uyifo Lōni Ku Mi.

³⁸ Nya, okasebi wā baakpo Yohanes leteyi Yesu nkā, “Oteasa, búnyā osani utsyuā wā nlē awōnɔ bua bóla lā fā diye əsuā. Nya búti wā kusu buā usinkli ɔyē, itsyise umbā lā bo nti.”

³⁹ Yesu áteyi mā nkā, “Bienti wā kusu, itsyise utsyuā saa wā leeyifo ayanisa lā mō diye əsuā, əmbudi mō etiki bua. ⁴⁰ Nya utsyuā saa wā ləənyā lā bo əsuā, bonko wā eyifo bani.

⁴¹ “Nya mətə lə bete biə utsyuə saa wə luutə mi ntu nkə binə itsyise biyifo mɔ balee, Onanto ebofo wə nnya kayo.

Biəntə Kulesa Saa Lə Iti Mi Bofokanɔ Kusu.

⁴² “Lə ibə bə utidi utsyuə ətə bə dikpefi nə dikənyə bofokanɔ lə mɛ ésinkli kama lə nnya əsuə, wuunya kotonənə tinti. Lə befi ukuə bətsyasə lə lebambi kplə əsuə befi bakpe wə lə simuə befi wə bato bakpe lə ditumbukplɛ, ɔɔləkɛ itə wə eso.

⁴³⁻⁴⁴ “Nyaso lə fə kɔni kɔni abiasə fə bofokanɔ, tɔnɔ lə ala ko ələkə! Elɛkɛ bə yɛ kɔni kɔwɛ esu nkpə manlo kəmiə enso bə kɛ ani ənuə lə Onanto lə oto fə okpe lə ditəfenku əsuə kaka baatonsə asa bua. ⁴⁵⁻⁴⁶ Nyaso lə fə kokpra kɔni laabiasə fə bofokanɔ, la ko ələkə. Elɛkɛ eso bə kɛ kokpra kɔwɛ lə ənyə nkpə manlo, enso bə akpa ənuə kɛ fə lə bato fə bakpe lə utə əmə kəmiə. ⁴⁷ Nya lə fə dinəmi aakpra fə kesuko asa bua kəmiə, nə ni ələkə. Elɛkɛ eso lə akpe dinəmi ləwɛ nya fedufə lə Onanto eto sekakedikɔ enso bə kɛ ənəmi ənuə lə befi fə bato bakpe lə utə manlo kəmiə, ⁴⁸ wə eto asa bətɛyi bənkə,

‘Ekuklubi nnya laabiasə asa mfó, əənkprə kulefe.

Nya ute wə laatonsə asa mfó, aanni kulefe.’

⁴⁹ Itsyise fe kase befi mba kakpe lə didisa dialɛkɛ, nko kə Onanto leefi kanyinyənyə eto utə kakpasə wə betidi əsuə nɛ.

⁵⁰ “Mba alɛkɛ. Fɛ lə bóyansə mu kamini, ənsiəmbəfo kamini bokpe lə mu bio. Nyaso, tə mba eto lɛləkəsə lə bɔkɛ mi lə əsuə. Lə bisia lə diyuə əsuə ku mi bətsyuə.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kusə Ku Kusianini Əsuə.

10 Nya se Yesu dídu mfó, ýyila Yordan eto ketu úsu Yudea eto kasɔ. Betidi kpə esi bəbə bətsyilama wə mfó tsya, nya úkate mə asa mfó itsyi lə Onanto əsuə fe kase úkala buyifo.

² Farisifɔ bətsyuə əbə wə ɔflɔ bə lə itə kusuu, lə bənyə kusu lə wə əsuə. Bətsɔ Yesu bənkə, “Nyale Onanto eto kɔfi ətə kusu bənkə osani ɔni wə usiə?”

³ Nya Yesu tsya lítə mbuayɛ ɔtɔ mə nkə, “Nte kɔfi ko Mose lékpe mi?”

⁴ Bətə mbuayɛ bənkə, “Mose ətə kusu nkə osani wə ke lensianla wə usiə, ɔwɔni kukuə lə utə wə bote fɛ lə oyani wə.”

⁵ Yesu áteyi mə nkə, “Moses wəə ni Onanto eto Unyéləkətidi áwɔni nyamfo nko útə mi itsyi lə mi letotidi eso. ⁶ Taa kawunsia eto diyifofee, Onanto éyifo osani ku usio, fe kase bəwɔni bəkpɛ lə Kukue Kenke əsuə. ⁷ Awɔnisa Eto Kukuə Kenke áteyi nkə, ‘Lə nyamfo eso osani du lə wə anto ku ambe ɔflɔ usu ɔkɔ ku wə usiə, ⁸ nya mə inuə bamə loofiani əsuə eto sinə ɔni.’ Nyaso lə Onanto eto ənəmi, bafiani utidi ɔni. Inni inuə! ⁹ Nyaso betidi ba Onanto ləko banii, kawunsia kamfo eto utidi saa əmbə kusu wəəsənsə mə nti.”

¹⁰ Kama se bəsu bədufə lə diyo kəmiə, wə bakasebi átsɔ wə asa itsyi lə ləsanə ɔteyi lə kɔfi komfó əsuə.

¹¹ Yesu ələkə kasɔ óte mə nkə, “Osani wə looyani wə

usiə usu nya úfi obambaa, udi kɔɔɔɔ, ota wə usiə koko əmə ubu. ¹² Nko ke lə usio ani wə usiə nya usu usiəko úsiə kusə bamba tsyaa, wuntsya akpo kusə óta wə usiə koko əmə úbu.”

Yesu Ákpo Bekpefi Bətsyuə Atsyɔ.

¹³ Lə lefe nəmə tutuutu, betidi bətsyuə ákpa mə bebi báboko Yesu ɔflɔ bə lə ufi wə ani utəkə mə lə əsuə okpo mə atsyɔ. Fɛ wə bakasebi ənyənki bəkpɛ mə.

¹⁴ Se Yesu dínyə nyamfoo, kafo ányi wə nya ɔteyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə ekpefi lə bəbə mɔ ɔflɔ, bienti mə kusu. Itsyise Onanto eto sekakedikɔ tə itə mba laabokosə mə əsuə kasɔ fe kase ekpefi kɛkɛ bamfo leeyifo. ¹⁵ Nlɛ mi bəteyi sitinti minkə utidi wə ke ləmbəfo Onanto eto Sekadidi fe kase dikpefi kɛkɛ laabokosə wə əsuə kasɔ, wəmbudufə Onanto eto sekakedikɔ kulefe.” ¹⁶ Nya ɔbuta dikpefi saa, útəkə wə kɔni nya ókpo mə atsyɔ.

Otabinyə Utsyuə Átsɔ Yesu Kusu Ko Wɔɔyɛ Lə Unyə Nkpə Manlo.

¹⁷ Lefe nə Yesu létaka únyə lə uluu, osani utsyuə ét-syetsyi úbə óse akonki lə wə ənəmi, nya ɔtɔ wə nkə, “Oteasa Sɛɛ, be ele bə nyifo fɛ lə nyə nkpə manlo?”

¹⁸ Yesu átsɔ wə nkə, “Eyi lesa nə eso fakpadi mɛ fə, ɔsɛɛ? Utidi saa meenyifo ɔsɛɛ, enso Onanto. ¹⁹ Eyi Onanto eto afi nnya kenke. Manlo utidi, mankpo kusə nye mamfe fə usiə kama, menyu, mantɛyi sidia lə fuutsyuə əsuə nye ala wə kənyɛ, manwɛ utidi lə afo wə bikə, bu fə anto ku fə ambe.”

²⁰ Osani əmfo esi ɔteyi wə nkə, “Oteasa, idu lə mɔ sikpefi ibə ese lə mii, nlɛ afi nyamfo kenke budi.”

²¹ Yesu ábe wə ku lelabi nya ɔteyi wə nkə, “Lesakpra lɔni há dibu ele bə yifo. Su lə esu efi fə bikə bia kenke nte fə ate, lə efi atabi nyamfó efi ətə bakombo. Lə nnya əsuə, ebofiani otabinyə lə Onanto eto. Nyamfo eto kamaa, du lə əbə ətəkəko mɛ lefe saa!”

²² Se osani əmfo lənc ditiki nəmfoo, élo wə ani nnya údu ku nkuenlo, itsyise bikə kpə kpe wə.

²³ Yesu átsyi ɔwininsə nya ótsyilamasə ənəmi óbe wə bakasebi nya ɔteyi mə nkə, “Ekpe ale tinti fɛ batabinyə loofu Onanto eto sekakedikɔ budufə.”

²⁴ Ditiki nəmfo ábiasə wə bakasebi bamfo eto nsusu. Fɛ Yesu esi áteyi mə nkə, “Mɔ bebi, bənc kase enkpe ale itə batabinyə bə bənyə kusu bedufə Onanto eto sekakedikɔ! ²⁵ Mə mfó budufə kpe ale eso kase ɔɔmini ku lekoko lɔɔyɛ lə okaasa eto ofo ofe!”

²⁶ Se ɔteyi mə ditiki nəmfoo, isi ébiasə mə nsusu ekpe blɛmblɛ! Nya banlɛ mə əsuə bɔtɔ bənkə, “Nyale owoc ko luunyə nkpə manlo?”

²⁷ Nyaso Yesu ábe mə tū, nya ɔteyi nkə, “Utidi saa əmbə loofu nyamfo buyifo. Fɛ wə Onantoo, wə ebofo lesa saa buyifo.”

²⁸ Nya Petro dídi etiki ɔteyi nkə, “Bóyani bo lesa saa butsyə bubə butəkəko fə!”

²⁹ Nya Yesu létɛyi nkə, “Nlɛ mi bəteyi minke mimi ebunyə bikə kpə enso mbia béyani bitsyɔ. Itsyise utidi

saa wə léyani wə oto nye bayimisani nye bayimisió, nye ambe, nye anto, nye wə bebi, nye wə ɔkuɛ útsya læ mɔ butəkəko esoo, nya læ usənsə Ditiki Sɛɛ nəmfoo, ³⁰ wuunyə asa nyamfó eto nnya kolofa ku kama læ kasɔ kamfo. Wuunyə kato ku bayimisani ku bayimisió, ku ambemə ku bebi ku kakue kpə. Fɛɛ betidi ebokpe wə bulə tsya. Nya nyamfo eto kamaa, wuunyə nkpə manlo læ kawunsia fɔfɔ ka luubə. ³¹ Fɛ betidi kpə ba ntɔ setɔ mɔmɔɔ, ebubə bafe kama. Nya mba nkpe kama mɔmɔɔ, mə loofe batɔ setɔ nɛ.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wuukpə Əsuə.

³² Lə lefe nə bánye læ kusu baatɔ læ Yerusalem eeto umə, Yesu átt setɔ fɛ wə bakasebi dítekə. Nya bulə butsyuə eto okle dídufə læ bakasabi bamfó əsuə nya sikpi dímuə betidi ba ntəkəko mə tsya. Yesu esi ókpadi wə bakasebi nya ókpa mə úsuko kaka kudu læmbə nya óteyi mə asa nnya læəbə wə butu.

³³ Óteyi mə nkə, “Bɛnɔ! Bɔtɔ læ Yerusalem eto umə kaka boomuə mɛ, mɔɔ ni Utidi Eto Ubi, nya boofi mɛ bakpe læ besumunyə ninə ku afi eto bateasa eto ani. Boolo mɛ dikpəkpi nya buufi mɛ bakpe læ mba lenni Yudafɔ eto ani. ³⁴ Nya bookpe mɛ kɔfɔ, nya bootufə ntufə bakpo mɛ læ əsuə, bable mɛ, balo mɛ. Fɛɛ læ diyi tsyefə əsuə, muusinkli ntaka mbə nkpə bio.”

Yakobo Ku Yohanes Álɛ Yesu Lekpakpa Bə Utsyə Mə Lə Nkplɛkɔ.

³⁵ Nya Sebedeo eto bebi ba ni Yakobo ku Yohanes díbə Yesu ɔfɔ nya báteyi wə bankə, “Oteasa, bokpe kətsyuə boə boatəyi læ eyifo ətə bo.”

³⁶ Yesu átt mə nkə, “Be ini?”

³⁷ Báteyi wə bənkə, “Lə əsiə læ fə lekankpomɛ læ fə sekakedikɔ eto diyənde əsuə, bo tsya aala boə læ bubə busiə læ fə akɔ mfó. Bo ɔni læ usiə læ fə kodiani nya unuəfə tsya læ usiə læ fə kəməni.”

³⁸ Yesu áteyi mə nkə, “Biante lesa nə bənle bɔtɔ! Befo bɛnɔ biə biofo ntu bunə læ kanyi eto lɛkɔbe nə məənə əsuə? Nya biofo ntufəsəfləsə eto lekpa nə mofo læ kawunsia mfo bofo?”

³⁹ Nya bətə mbuayɛ bənkə, “Bofo.”

Yesu áteyi mə nkə, “Ee, biofo bunə læ lɛkɔbe bua nə eto okle məənə, nnya biofo ntu fləsəfləsə eto lekpa nə eto okle mafo mfo. ⁴⁰ Fɛɛ mimbə kusu bə nləkə utidi wə luusiə læ mɔ kodiani nye kəməni. Mɔ Anto wə ni futsyə luutə betidi ba úkalɔ mfó utsyə útə.”

⁴¹ Ləfe nə bakasebi lefosi fɛfɛ lɛnɔ etiki nyamfoo, bənyə ɔblɔ bákpe Yakobo ku Yohanes. ⁴² Nyaso Yesu ákpadi məmblɛ kenke utsyə nya óteyi mə nkə, “Biyi biənkə Aba eto beninə kpe əsuəale læ mə betidi ba nkpe læ mə kalɔ əsuə. Nya nkomə eto beninə tidi bamfó akɛ ale əkələkə kayinkə mba nkpe mə kalɔ. ⁴³ Fɛɛ yanle bə itsyə nko læ mi nti. Lə mi nti eto utsyua aala nkə weedi ɔtɔnkotɔnkoo, ele bə obokosə əsuə kasɔ usumu bafɛfɛ. ⁴⁴ Nya læ mi nti eto utsyua aala nkə woafɔ diyə kplɛɛ, ele bə uyifo nwə læənnə əsuə, laabokosə əsuə kasɔ kabɛbɛ bafɛfɛ eto lɛlɛkəsə. ⁴⁵ It-

syise Utidi Eto Ubi kulaa tsya məmbə nkə besumu mɛ. Bomu bə læ usumu betidi læ ufi wə nkpə utə læ betidi kpə eto diləkə.”

Yesu Átsya Unəmba Bartimeo.

⁴⁶ Nnya kamaa, Yesu ku wə bakasebi ésu Yeriko. Nya se banlɛ budu læ umə əmə, betidi kpə ətəkəko mə. Nya lefe nə bánye kusu, báfe unəmba utsyua wə baakpo Bartimeo eto kasɔ ni Timeo eto ubi. Nya unsi mfó ɔnlɛ asa bɔtɔ. ⁴⁷ Se ónɔ nkə Yesu Nasaretnyə uni nɛ bofee, ófa bembembe óteyi nkə, “Yesu! David eto ubi! Be mɛ læ ənyə mɛ kaminsə!”

⁴⁸ Betidi kpə ba nɛ bofe mfó ənyənki bákpe wə bənkə usinkli ɔyɛ kudu komə. Tsya mfe fɛ usi ófa bembembe nkə, “David eto ubi! Be mɛ læ ənyə mɛ kamin-sə!”

⁴⁹ Nya se Yesu lɛnɔ nkoo, úkənə únyə nya óteyi nkə, “Bekpadi wə bitə mɛ.”

Nyaso bákpadi unəmba əmfɔ báteyi bə, “Nyə dis-uyəu! Taka mlə, itsyise ɔlɛ fə bokpadi.” ⁵⁰ Lamfolamfo, úləkə wə awu kato óto ókpe, nya ótaka únyə, nya úsu Yesu flɔ.

⁵¹ Yesu átt wə nkə, “Be faala fə nyifo ntə fə?”

Unəmba əmə áteyi wə nkə, “Oteasa, tə læ mɔ ənəmi læ əsini læ nkənyə!”

⁵² Nya Yesu lɛteyi wə nkə, “Su. Fə bofokanɔ átsya fə.” Nya lamfolamfo, wə ənəmi lɛsini nya útsyiko asa bunyə. Nya útəkəko Yesu, nya məmblɛ lídu.

Báfo Yesu Fe Oka Lə Yerusalem.

11 Ləfe nə bányi bafi Yerusalem nya bédufə Betfage ku kaka letsyilama Betania mfóo, báyo

Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini. Nya mfó Yesu lɛkpe wə bakasebi inuə nkə beákatɔ. ² Nya óteyi mə nkə, “Lə bidufə umə tutɛɛ, biunyə biənkə bátsyasə ɔflimubi wə ku ukuə, wə ku utsyua saa díməsiə tɔ unyə. Benyankli wə læ ukuə læ bifi wə beboko mɛ. ³ Nya læ utsyua átt mi nkə, ‘Beso bənle wə buləkə?’ bəteyi wə biə mi Onamute ahiə wə, nya businkli bufi wə boboko mlɛ.”

⁴ Nyaso betidi inuə bamfo ésu nya bənyə bə ɔflimubi nyə læ ukuə, únyə læ futsyə eto kəsiə. Nya bələkə wə ku ukuə əmə. ⁵ Betidi bətsyua ba nyə mfó átt mə bənkə, “Be bənle wə bonyankli keyifo ko?” ⁶ Báteyi mə fe kase Yesu lɛteyi mə. Nya mə tsya dítt mə kusu bə banyankli wə. ⁷ Se báboko Yesu ubuki əmfoo, bəfi mə mfiə bətəkə læ ubuki əmə əsuə nya Yesu lébe úsiə læ wə. ⁸ Betidi kpə éfi mə mfiə bətsyə læ kasɔ, bətsyua tsya əfəsə kalɛ ku afanto læ kafɔ bésense bákpo læ kusu bə læ ɔyɛ ofe. ⁹ Betidi ba kenke ntɔ setɔ ku mba ntəkə kamaa káfa bembembe kákatəyi bə,

“Hosiana!

Bɔlɛ atəsə butə nwə nɛ bubə læ Onanto eto diyə əsuə.

¹⁰ Bifi atəsə bitə bo ona Oka David eto sekakedikɔ sia nɛ bubə.

Hosiana itə Onanto wə nkpe kato fanlofanlo.”

¹¹ Se údufə Yerusalem, Yesu ésu Yudafɔ eto Dis-umuyo. Nya ótsyilamasə ənəmi ólɛ ola óbe lesa saa nə

nkpe mfó. Fɛɛ se kale mfe nle bolo esoo, údu úsu Betania ku wə bakasebi.

Yesu Ékudi Kuidiyi Kutsyuə.

¹² Se kale dísiə, bédu lə Umə Betania bánle bubəə nya kukpense étsyiko Yesu bɔle.

¹³ Únyə kɔsese nkə kuyi kutsyuə ko laawɔ eyibibi baakpo fiki ko léta afanto kpə nyə mfó. Nyaso úsu nkə weesu obe lə kónwɔ ebibi. Fɛɛ se úsu údufə kuyi komə kalɔɔ, únyə nkə kóanwɔ ebibi saa. Afanto hã kóto. Lefe nə ele bə kusi kónwɔ tsya mányo tɔ. ¹⁴ Nyaso Yesu édi kuyi komə etiki ɔtəyi nkə, “Ensiembɔnɔwɔ ebibi bio.” Wə bakasebi ánc se ɔtəyi nko.

Yesu Ála Mba Nle Bikə Bote Lə Disumuyo.

¹⁵ Se bésu bédufə Yerusalem, Yesu ésu Yudafo eto Disumuyo, nya útsyiko betidi ba nle asa bote ku mba nle bikə bote lə diyo nəmə bola, úkə mba nle atabi bofloma eto kapunu úwi. Nya úkə mba nsi banle ablonima tsya bote eto akpome úwi itsyise wóanla nkə kuutsyuə saa ubə ukayə lə Disumuyo ɔflɔ mfó kafe ku mə bikə.

¹⁶ Nya wóantɔnc nkə kuutsyuə saa fi kulesa úbə katekɔ lə kesumukɔ eto diyo nəmə mfó. ¹⁷ Nya óte betidi bamfó asa ɔtəyi mə nkə, “Bawɔni lə Awɔnisa Kenke Eto Kukuə əsuə bə, Onanto átəyi nkə,

‘Bookpo mɔ diyo,
diyo nə kawunsia kenke eto betidi luubə bato ola bətə Onanto.’
Fɛɛ mimi éfi ni biyifo beyu eto kabikɔ katafa betidi.”

¹⁸ Besumunyə ninə ku afi eto bateasa ba lɛkɛ mfó ánc etiki nnya Yesu letəyi. Nyaso bábəbɛ kusu ko bɔɔyɛ balo wə. Tsyaa balɛ sikpi bote eyɛ lə kase betidi ba tã laala wə asatete eso.

¹⁹ Se éyo ditsyitsyo lefee, Yesu ku wə bakasebi édu lə Yerusalem eto umə əmə.

Bənyə Bə Kuidiyi Komə Yesu Díkudi Ékpə.

²⁰ Se kale dísiə eto olesiaə, nya se bányɛ lə kusu bánle bubəə, bənyə bə kuidiyi komə ébukpə koko kenke taa ko keyudu ke. ²¹ Petro ákloma lesa nə díbə, nya ɔtəyi Yesu nkə, “Oteasa, be kuyi komə fékudii, kúkpə!”

²² Yesu átəyi mə nkə, “Befo Onanto benc. ²³ Nle mi bətəyi sitinti minkə, utsyuə saa wə bətəyi kɔtini komfo nkə kɔnyɛ kusu kudufə lə lekpo, nya wanyaki lə wə lɛkɔesi, nya ófo ɔnc nkə lesa nə ɔtəyi ebubə itəə, Onanto ebuyifo nnya utə wə. ²⁴ Nyaso nle mi bətəyi minkə, lesa nə ke biɔɔ Onanto eyɛ lə olatoto əsuəə, befo benc biə dioka mi kɔni. Onanto ebuyifo lesa nə mə utə mi.

²⁵ Nya lə bibə ola katokɔ kətə Onanto nya bekloma biə utidi utsyuə áta mi úbuu, bifi bətsyɛ wə itə bə mi Anto wə nkpe kato tsyaa, lə ufi mi asa bua ɔtsyɛ mi. ²⁶ Fɛɛ lə biemfi bətsyɛ wəə, mi Anto wə nkpe kato tsya əmbufi ɔtsyɛ mi.”

Betidi Ákpe Kədiə Ku Yesu Itsyi Lə Kaka Wə Əsuəale Ditsyi.

²⁷ Yesu ku wə bakasebi édufə Yerusalem. Nya Yesu nyɛ lə kesumukɔ mfó botsyilamaa, nya besumunyə ninə ku afi eto bateasa ku umə eto beninə bətsyuə díbə wə ɔflɔ. ²⁸ Nya bátɔ wə bənkə, “Owoe díta fə əsuəale fə feeyifo asa nyamfo? Nya owoe tsya díta fə kusu nko?” ²⁹ Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Tutɛɛ, mɔɔɔ mi di-tiki lɔni hã. Nya lə bitə ni mbuayɛɛ, mɔɔɔtəyi mi nwə eto əsuəale əsuə minle asa nyamfo buyifo. ³⁰ Bətəyi mə kaka Yohanes léfo əsuəale utsyiko fə úfləsə betidi ntu? Əsuəale nyaməə, Onanto ɔflɔ itsyi lee utidi ete díta wə kusu?”

³¹ Bətsyiko etiki nyamfo bunə lə mə nti, nya bátɔ mə əsuə bənkə, “Ntsyə ele bə bətəyi kɛɛ? Lə bətəyi boə nkomə eto əsuəale nyamə etsyi Onanto ɔflɔɔ, wɔɔɔ bo nkə, ‘Lə nko inii, beso bíamfo Yohanes benc?’” ³² Fɛɛ lə bətəyi wə boə, utidi ete letsyese wə tsyaa!” Balɛ sikpi bote kase bətəyi nko tsya itsyise utsyuə saa áfo ɔnc nkə Yohanes eyifo Onanto eto unyeləkətidɪ.

³³ Nyaso bátəyi Yesu bənkə, “Bunyi.”

Nya Yesu letəyi mə nkə, “Mintsya əmbətəyi mi itsyi lə əsuəale nnya minkpe eso fə maafə nyamfo buyifo!”

Yesu Átəyi Lekpa Únyə Lə Yudafo Eto Beninə Əsuə.

12 Nya Yesu letəyi mə lekpa nkə, “Lefe lɔnii, osani utsyuə áfo nte eto eyi eto ɔkue. Nya ókpe ɔkpɔ ótsyilama wə. Nya úləkə dibia lə koba əsuə kaka wuukəkə eyibibi nyamə eto ntu ukakpo. Nya óto kalebe kani letaka kaka bookənyə bakase ɔkue əmə. Nya úfi ɔkue əmə ókpe lə wə beyifoyifo bətsyuə eto ani nkə bakase wə, lə lesa nə ke bənyə lə ɔkue əməə, lə befi baboko lə besie bətsyuə. Nya údu úsu kusu. ² Se lefe léyo bə balɛ eyibibi nyaməə, osani əmə ákpe mə wə uyifoyifo ɔni nkə lə bɔɔlɛ eyibibi nyaməə, lə bətsyɛ nya lə akpa ənuə lə osani əmə lə ofo wə lekpa oboko wə. ³ Fɛɛ beyifoyifo bamfo ko dímuə wə uyifoyifo əmfo báblɛ nya bála wə bətsyese nya údu anifufu. ⁴ Nya osani əmfo disɪ ótsyese uyifoyifo bamba. Nya se úsuu, beyifoyifo bamfo lɛblɛ wə nya ófo lefabe lə disɪ, nya bákpe wə kofani tinti. ⁵ Nya osani əmfo disɪ ótsyese wə uyifoyifo bamba bio, nya báblɛ wuntsya nya bálo wə. Nnya kamaa, usi ótsyese wə beyifoyifo kpə. Nya báblɛ bətsyuə nya bálo bafefɛ.

⁶ “Utidi wə dibu wə bio woosyese wə ni osani əmfo kosate eto ubi lala. Lɛfɛfɛɛ, ótsyese wə. Nya ɔtəyi wə əsuə nkə, ‘Mfo nnc miə boobu mɔ ubi.’

⁷ “Fɛɛ beyifoyifo bamə átəyi mə əsuə bənkə, ‘Nyə nwə luudi Bonamute eto bikə. Bibə lə bumuə wə bolo, lə bɔlɛ wə kedikɔ bofo bofianinsə bo kale.’ ⁸ Nyaso bəmuə ubi əmfo. Nya bálo wə. Béfi wə bəduə lə ɔkue əmə eto kama.”

⁹ Nya Yesu letɔ mə nkə, “Be befo benc biə osani əmfo ebuyifo? Mɔɔtəyi mi minkə wusu mfó usu olo beyifoyifo bamfó, ɔlɛ ɔkue əmfo ofo okpe betidi bambaa kɔni.

¹⁰ Ntɔ bíankla læ Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuæ kaka báteyi bɛnkɛ,

‘Leba nɛ mba laato ayo leni bæ dimbɛ kɔnɔɔ,
ni bomu díbɛ lefiani nɛ nso bofe læ afɛfɛ kenke nti.

¹¹ Bonamute ni nwɛ díyifo nyamfo.

Iyifo lesa nɛ laanɔ bobɛ sitinti!’ ”

¹² Nya se bánɔ nyamfoo, Yudafo eto beninɛ ákplatsya kekɛkɛ bæ læ bɛmuæ Yesu. Itsyise bɛnyɛ bæ lekpa nɛmɛ áteyi itsyi læ mɛ æsuæ. Fɛɛ báte sitiditu sia híyɛ mfó sikpi. Nyaso bédu læ wɛ ɔflɔ.

Yudafo Eto Beninɛ Ábio Yesu Uyibi Læ Etiki Ɖsuæ.

¹³ Kamaa, bátsyese Farisifo ku Herodes eto betidi bɛtsyuæ læ Yesu ɔflɔ bæ læ besu bɛtsyue wɛ etikididi ato læ bɛnyɛ kabua læ wɛ esuæ. ¹⁴ Se bésu wɛ ɔflɔɔ, báteyi wɛ bɛnkɛ, “Oteasa, buyi boæ fɛæ, ɔnukualetidi feni. Nya eentsyi fɛ etiki kawuninsɛ læ ædufɛ betidi ənɛ. Aante betidi eto ənɛmi sikpi, ɔkplɛ lee, ɔkɛkɛ. Nya ni bæ Onanto eto kusu sɛɛ æsuæ hɛ faate saa kayenko. Nyaso teyi bo læ ɛkɛkɛ bæ boko oko butɛ Romafɔ eto Okankplɛ Kaisare ¹⁵ Bofɛ lee boamfo?”

Fɛɛ Yesu yi mɛ nkɛ ənɛmi ənɛmi eto betidi beni, nya áɔ mɛ nkɛ, “Beso biala biɛ biato mɛ bebe? Beboko mɛ atabi læ mbe.” ¹⁶ Bábokɛ wɛ ani. Nya áɔ mɛ nkɛ, “Owoe eto disɛ ku diye ntɛkɛ læ nnya æsuæ mfo?”

Mfó bɛtɛ mbuayɛ bæ, “Okankplɛ Kaisare ni.” ¹⁷ Nya Yesu lɛteyi mɛ nkɛ, “Nyaso bifi lesa nɛ ni Okankplɛ Kaisare eto lele bitɛ wɛ. Læ bifi lesa nɛ ni Onanto eto lele bitɛ Onanto.”

Læ nyamfo esoo, iyifo mɛ naa.

Ditsyukpa Bamba Áto Yesu Bábe Læ Bɛkprɛnkɛ Ɖsuæ.

¹⁸ Sadukifo bɛtsyuæ əbɛ Yesu ɔflɔ. Mɛ laate bɛnkɛ læ utidi əkprɛ, woensibusinkli otaka ubɛ nkprɛ. Bɛbɛ bæ bátɔ Yesu ditiki ditsyuæ. ¹⁹ Báteyi wɛ bɛnkɛ, “Oteasa, Moses áwɔni læ afi nnya útɛ bo nkɛ, ‘Læ osani utsyuæ əkprɛ nya óyani wɛ usiɛ utsyɛ nya bánle bebi saa, nyalɛ ele bæ osani əmfo eto ɔyimisani, fi usio əmɛ ufi. Nya wɛ ku ɔkɔsiɛ əmɛ læ bale bebi. Nya bebi bamfóo, betidi ebunyɛ mɛ fe osani wɛ dimankɛ ubi saa eto bale.’

²⁰ Nya íbɛ lefe lɔni bæ, bayimisani ekuanse əsiɛ. Ututɛ éfi kusɛ nya úkprɛ le lefe nɛ bánle ubi saa. ²¹ Nya un- uəfɛ tsya dífi wɛ, nya wuntsya díkprɛ lefe nɛ eto lefe wonko usio əmfo dímanle ubi saa. Nko kɛ íbɛ læ wɛ æsuæ bæ banle ubi saa. ²² Nko íbɛ bæ mɛ ekuanse ba kenke éfi usio əmfo bafia. Fɛɛ mɛmblɛ kenke əkprɛ lefe nɛ mɛ ku usio əmfo dímanle bebi saa. Nnya kama kamaa, usio əmfo tsya əkprɛ. ²³ Mɛmɔɔ, nnya ni bɛnkɛ læ lefe nɛ bɛkprɛnkɛ kenke lootaka bɛtsyi ɔkɔmɛ bɛbɛ nkprɛ, mɛ nti eto owoe luudi usio əmfo eto usɛ se mɛ betidi ekuanse bamɛ læ lefe ditsyuæ, dikefi wɛ fe kusɛ?”

²⁴ Nya Yesu díte mbuayɛ nkɛ, “Inni nko ini kulaa. Nnyɛ minkɛ bíannɔ ditiki nɛmfo kasɔ, itsyise bianno etiki nya nkprɛ læ Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuæ eto kasɔ nya binyi Onanto eto æsuæale. Nyaso beta wɛ bibu.

²⁵ Læ lefe nɛ bɛkprɛnkɛ lootakaa, bootsyɛ fe Onanto

eto batɔnkprɛ, nyaso bembufi bɛsiɛ nye bɛsɛ. ²⁶ Nya læ bɛkprɛnkɛ eto businkli kataka æsuæ, Moses áwɔni lesatsyuæ læ Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuæ æsuæ itsyi læ biyu eto eyi kprufɛ nnya dínyɛ utɛ æsuæ. Onanto lídi wɛ etiki. Lee biankloma? Mfó áwɔni nkɛ Onanto áteyi wɛ nkɛ, ‘Mɛ ni Abraham eto Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob eto Onanto tsya.’ ²⁷ Nnya kasɔ ni bɛnkɛ betidi ba díkɛkprɛ ebusinkli bɛbɛ nkprɛ, nya wɛ kɛ ni mɛ Onanto. Fɛɛ mi bíonya ɔnukualesu komfo koko!”

Kɔfi Eto Oteasa Ɖni Áɔ Yesu Nkɛ Nte Kɔfi Ko Nso Bofɛ Læ Afi Nnya Kenke Nti?

²⁸ Afi eto oteasa wɛ dínyɛ mfó áɔ etiki nya banle bɔteyi. Nya áɔ nkɛ Yesu ətɛ etiki nyamɛ eto mbuayɛ kukɔnɔ. Nyaso ɔnyɛ úsu Yesu ɔflɔ nya áɔ nkɛ, “Nte kɔfi ko ni nko nso bofe læ afi nnya kenke nti?”

²⁹ Mfó Yesu lɛteyi wɛ nkɛ, “Kɔfi ko nso bofe ni nko báweni bɛnkɛ, ‘Israel eto betidi, bɛlɔ bɛnɔ kukɔnɔ! Onanto ni bo Onamute, nya Onanto ɔni hɛ nkprɛ. ³⁰ Nyaso ele bæ ala Onanto wɛ ni fɛ Onamute ku fɛ utu kenke, ku fɛ lɛwɔnɔ kenke ku fɛ nsusu kenke, ku fɛ æsuæale kenke.’ ³¹ Nya kɔfi ko nsi ntɛkɛ læ nkomfo eto kama ni bæ, ‘La fɛ ɔyimitsyuæ fe kase faala fɛ æsuæ.’ Kɔfi saa ensibɛ ko ntɛkɛ afi nyamfo kato.”

³² Nya osani əmɛ díte mbuayɛ nkɛ, “Oteasa, áteyi nnya kukɔnɔ! Lesa nɛ fáteyi eyifo ɔnukuaɛ bæ Onanto ni bo Onamute, wɛ kama Onanto saa ensibɛ. ³³ Nya ele bæ Utidi saa læ Onanto itsyi læ wɛ utu ku wɛ nsusu kenke ku wɛ æsuæale kenke. Nya ele bæ ola wɛ utiditsyuæ fe kase woala wɛ æsuæ. Ɖkɛkɛ eso bæ utidi di afi ənuɛ nyamfo, eso bæ ufi bebuki ku keditɛtɛ bamba utɛ Onanto.”

³⁴ Se Yesu dínyɛ kasɔnɔnɔ ka æsuæ osani əmfo lɛyɛ útɛ mbuayɛ, áteyi wɛ nkɛ, “Fɛ alɛɛ, ibu sɛkɛ ete læ edufɛ Onanto eto sekakedikɔ.” Nyamfo eto kamaa, ku- utsyuæ saa mensi kprɛ ɔkɔɛ nkɛ woatɔ Yesu kulesa tsya.

Nwɛ Onanto Lékpɔ Ɖhile Utsyɛ.

³⁵ Lefenɛ Yesu lɛkɛ læ Yudafo eto Disumuyo ɔnlɛ Anantotiki bote mfóo, áɔ nkɛ, “Ntsyɛ íbɛ fɛ afi eto bateasa bamɛ nlɛ bɔteyi bɛnkɛ Utidi wɛ Nlɛ Bubɛ, ábɔ utsyi Oka David eto kafo? ³⁶ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ áwunsɛko Oka David áteyi nkɛ,

‘Onanto áteyi mɛ Onamute nkɛ,
“Siɛ mfo læ mɛ kɔdiani isu ese lefe nɛ muutɛ efi fɛ akprɛ ətɛkɛ fɛ balo læ disinti.”’

³⁷ Nyalɛ læ David kosate læ Utidi wɛ Nlɛ Bubɛ bokpo nkɛ wɛ Onamutee, nyalɛ ntsyɛ íbɛ fɛ wɛ kosate loofɔ David eto kafo eto ubi budi?”

Nya betidi kprɛ dínyɛ banle etiki nnya Yesu nyɛ ɔnlɛ budi bɔnɔ ku disuayɛ.

Yesu Ɖkɛ Betidi Ato Læ Afi Eto Bateasa Ɖsuæ.

³⁸ Se Yesu nlɛ betidi bamfó asa botee, áteyi mɛ nkɛ, “Bebe sinini læ afi eto bateasa æsuæ. Baala awu kplɛ bokprɛ nya baala bɔyɛ kafe kaka betidi luunyɛ mɛ bɛsiɛsɛ ku dibu. ³⁹ Bala nsiɛkɔ kplɛ busiɛ læ Yudafo eto

ntsyako ku la asakediko. ⁴⁰ Bala ka bakobasi kaha. Kamaa, baale ma bikaka fo. Nya bato kala kentsyee kate asua ba beyi Onanto. Ma kotonana abake ale eso betidi fefe eto ale!"

Ɔkasi Okombo Utsyua Eta Asa Nnya Difu Onanto Ene.

⁴¹ Nya Yesu dikana usia la kedi kataka la Disumuyo kaka banle atabi boko, nya unsi onle bobbe kase betidi nle bofe kesu kako asa. Batabinya kra ako atabi kra. ⁴² Nya kasi okombo utsyua tsya difa ofe nya ufi atabi seke usu oko.

⁴³ Nya Yesu lekpadu wa bakasebi utsyua nya iteyi ma nka, "Nle mi beteyi sitinti minka la Onanto eto anami, kasi okombo amfo eto atabi nnya oko, edufa ana eso nnya betidi bamfo kenke leko. ⁴⁴ Sitintii, betidi bamfo kpe kani kalende. Fee nnya nte ma eto seke ete baboko. Nya usionko amfo ale, ite ba okombo ni tsyaa, ufi lesa na nta wa kenke uba oko. Lesa na ele ba wuufi oya lesa udii, nnya ni lesa na ufi uba oko mfo ne."

Yesu Ateyi Eteki Otansa Utsyiko La Yerusalem Eto Disumuyo Eto Boba Esua.

13 Se Yesu labo la Yudafo eto Disumuyo mfo, wa bakasebi eto oni ateyi wa nka, "Oteasa, be aba nnya laan bobbe mfo befi bato diyo kple namfo ku kase baato nii! Dian bobbe!"

² Yesu ateyi wa nka, "Bel bebe diyo kple namfo kuko, itsyise aba nya befi bato ni eto lee lni embubu ditaka la ni utsyua esua! Diyo namfo kenke eboba lekpo la kasu nnya aba nyamfo kenke looba isense ekpo."

Yesu Ateyi Mba Ntakako Wa Nka Buuba Banya Kanyi Balo Ma.

³ Yesu edu usu usia la Nnuabi eto Eyi eto Kotini komo esua. Nya mfo, usia onle Disumuyo nama bobbe kasyese. Nya Petro ku Yakobo ku Yohanes ku Andreas ha difa wa fln nya bato wa banka, ⁴ "Onamute, dimamfe ayo nyamfo looba? Teyi bo asa nnya luuba la bote boe lefe nama eboyo ba nkomo eto asa nyamfo ebuba?"

⁵ Nya Yesu leteyi ma nka, "Bebe sinini, nya bianta la kuutsyua saa la we mi okpe. ⁶ Betidi kra ebuba la mo diye esua nya boteyi mi banka, 'Nnya mo ni nwa bakpo chile ama,' nya bawe betidi kra bakpe. ⁷ Nya yenyifo mi bul la beno ama eto kasu la mi fln nye la kasyontsyoko. Ele ba asa nyamfo eto kakle ba. Tsya in ni nnya kasu ni banka kawunsi eto kaloko eboyo.

⁸ Kasu ka ebataka nka lema. Nya sekakediko ka ebataka nka lema. Nsu ebutinka la kalebe saa, nya kukpensa luuba. Asa nyamfo ebuyifo fe kase kalefo laena usionko.

⁹ "Ele ba ibe ba la mi kosate bimua esua bitsya. Boomua mi bakpa mi besuko Yudafo eto benina eto anami. Boble mi la ntsyako. Boolaka mi banyansa la baka ku nsu eto benina eto anami la mo disi eso, nya

beteyi ma ditiki itsyi la me esua. ¹⁰ Tsya fe kalosako luuba, yuba ba beteyi kawunsi eto esa kenke eto betidi Onanto eto ditiki namfo. ¹¹ Nya la lefe na bamu mi besuko lekpokakpoko, biembu disi betansa itsyi la lesa na beteyi esua. La lefe nama ayoo, la beteyi ditiki na Onanto eto Lewano lookpe mi kene nka beteyi. Itsyise inni mi kosate laeba etiki budi. Bomu Onanto eto Lewani loote mi lesa na beteyi.

¹² "Yimi ebudu yimi uta ba balo. Nya antoma tsya luuyifo nko ke ku ma bebi. Bebi ebataka banya la ma antoma esua bedu ma bata ba balo. ¹³ Bookisi mi la mo disi. Fee utsyua saa wa luunya keklege la wa bokano esua isu ese kalosako, Onanto ebula wa utsyiko la kotonane ko batsya ita babuyifo esua.

Yesu Eka Ma Ato La Bule Bo Laeba Buba Esua.

¹⁴ "Momo, bifata la bel beno kuko. La binya lesa na Onanto leekisi nle bubu la wa Disumuyo kenke, ka nle mfo kofu bokpe nya dimanle ba eke mfo, betidi ba nke la Yuda tsyetsyi besu babu la atini esua. ¹⁵ Nwa ntaka la wa ditsya esua, mensi bu disi nka woayifa uba ufi kulesa la wa diyo. ¹⁶ Utsyua wa nya la okpe membu disi nka wassinkli uba oto nka waba ufi wa kafia. ¹⁷ Lefe namfo ebake ale tinti ita besionko ba ni bafonde, nye mba nle bebisambi ba nle byimi. ¹⁸ Bel Onanto lekpa ba lefe nama mantaka la ley lefe! ¹⁹ Itsyise bul bo luuba la lefe namfo, abake ale lesu mo ke dikaba bafe saa idu la kawunsi eto kasu ket-syiko ibe ese mi eto lefe namfo. Nya bul bomfo eto okle ensimbuba inya kulefe. ²⁰ Fee Onanto abteyi utsyua nka wulaka eyi nyama ubu. Itsyise lenni nko, ku utsyua saa embubu usia. Tsya la wa betidi ba ukalaka utsyua esoo, wulaka lefe nama ubu.

²¹ "Nyaso la utsyua ateyi fa nka, 'Bebe! Nnya Kristo mfo,' nye utsyua tsya nka, 'Nya wa nke mmama,' mamfo an! ²² Itsyise mba luuyifo ma esua fe Kristo nye Onanto eto banyelakatidii, kra ebataka banya. Booyifo ayanisa kra ku asa nnya nke sikpi, ita ba la boofu, bawe Onanto eto betidi ba ukalaka utsyua taa ku kulaa tsya bakpe. ²³ Nyaso bimua esua bitsya! Nteyi mi lesa saa ntansa fe la lefe nama la leyo.

Yesu Ateyi Kase Utidi Eto Ubi Luuba Bio.

²⁴ "Nya la eyi nnya luutaka la bul bomfo eto kamaa, 'kofe ambofa bio, nya kofande tsya lembuyande.

²⁵ Befandebi ebuyifo fe bokli benle ketsyi kato kaba kasu,

nya kato eto asa kenke luutinka.'

²⁶ "Lefe namfo, betidi ebunya me, Utidi Eto Ubi, nle bubu la asmiloku esua. Nya muuba ku Onanto eto esuaale la diyande kple esua. ²⁷ Nya mootsyese mo kato eto batokpe kawunsi eto akpo ana nyama la nsu nka mo betidi ba minkalaka mintsyua itsyi la kawunsi eto lekpa namfo isu ese la kalosako ka nse.

Yesu Nkə Kuutsyuə Saa Enyi Lefe Nə Wuusinkli Ubə.

²⁸ “Bekase asa itsyi læ koto əsuə. Lə ibə bə binyə se kuyi komfó læ afanto fɔfɔ buləkəə, eté mi bə kasɔmite əbɔfi. ²⁹ Nko ke læ ibə bə binyə asa nnya mínteyi mi mfo læ kasɔ butsyə ku bubəə, ete biote biə kawunsiə kamfo eto kalosəko əbɔfi nnya ikəbə eyo fə kəsiə pɛ! ³⁰ Sitinti nle mi bətəyi minkə asa nyamfo kenke ebubə itə fə efe nəmfo eto betidi luukpə balo. ³¹ Kato ku kasɔ kenke ebubə kafe. Fɛɛ mɔ ditiki embubə lefe kulefe.

³² “Tsyaa, kuutsyuə saa enyi diyi nye lefe nə asa nyamfo luubə itə, Onanto eto batɔnkpe ku mɔ, Onanto eto Ubi kulaa tsya enyi, enso mɔ Anto hã nyi. ³³ Bebe kukɔɔ læ bimua əsuə bitsyā itsyise binyi lefe nə nyamfó luubə itə. ³⁴ Mɔ bubə ebuutsyā fe kase osani utsyuə luudu læ wə umə nkə wəəsu kusu, nya óyani wə beyi-foyifo utsyā læ diyo. Útə utsyuə saa keyifo ka wuukeyi-fo. Nnya kamaa, ɔtəyi nwə laase wə diyo nkə ɔl ose wə diyo kekkele.

³⁵ “Nko kə ele bə mi tsya muə əsuə binyə. Itsyise binyi lefe nə mi Oyosate luubə udufə. Yoofu bubə bə wu-ubə ku kakɔmi lefe, nye ntsyetsyi, nye kolensiənto kplə ko bekusə lætə kenye, nye olesia. ³⁶ Lə ibə bə ubə ofuaa, yanle bə ibə bə ubə unyā mi bənle selabe.

³⁷ Lesa nə minle mi bətəyi mfoo, nle nnya bətəyi itə betidi ba ta. Nnya ni bə bimua əsuə bitsyā.”

Yudafɔ Eto Batɔnkotɔnko Ákle Bə Bəəmua Yesu.

14 Ibu eyi ənuə fə læ Yudafɔ læ bedi mə eyi nnya baakpo Ukpə Ása Bo Ɔyila ku Nnamfokuā Eto Abolo Eto Eyi, nyna beefi kakloma mə budu læ Egipte. Besumunyə ninə ku afi eto bateasa bətsyuə áke mfó békebu disi læ kusu ko bɔɔye kalɔkalɔ bəmuə Yesu balo. ² Bátəyi læ mə nti bənkə, “Yanle bə ibə nko læ eyise nyamə eto lefe. Itsyise lenni nkoo, betidi ebunyə ɔblɔ bataka bənyə bo læ əsuə ibə ekpe bule.”

Usionko Utsyuə Éfi Nnuəbi Bo Laanyi Fififi Ókpo Yesu Lə Disi.

³ Yesu ésu Betania eto umə læ Simon wə díkefi bufisia únyə eto diyo. Lə lefe nə Yesu nsi mfó ɔnle lesa budii, usionko utsyuə wə nle nnuəbi bo laanyi fififi eto dituntu nə baakpo alabasta əbə mfó. Baakpo nnuəbi bomfó, bo lefo koya tintii bə naadi. Usionko əmfo ásini dituntu nəmə nya ɔwuninsə nnuəbi bomə ókpo Yesu læ disi.

⁴ Nyamfo ələ betidi ba dínyə mfó. Nya kafo lenyi mə bátəyi bətsyuə bənkə, “Beso woabiasə nnuəbi bomfo nko? ⁵ Eni ofo mu bote kənyə fe lələ wɔlɔlɔ eto kayo, ufi usu utə bakombo.” Nyaso bəyənki bákpe wə bákpo wə kudu.

⁶ Nyaso Yesu átəyi mə nkə, “Beyani wə kpoo! Be so biayani wə læ beyə wə bulə? Lesa sɛɛ úyifo útə mɛ. ⁷ Bakombo kpe mi lenti lefe saa. Nya biofo mə bɔwun-səko læ lefe nə ke beela. Mɔ alɛɛ, inni lefe saa mɔkɛ mi lenti. ⁸ Usionko əmfo éyifo lesa nə wofu buyifo. Úfi nnuəbi bomfo ókpo mɛ læ əsuə ɔl mɛ utsyā itə

muukpə fə buubikə mɛ. ⁹ Nle mi bətəyi sitinti minkə kaka ke boobe Onanto eto ditiki sɛɛ nəmə letsya læ kawunsiə kamfoo, bətəyi nnya usionko əmfo tsya diyifo mfo kefi kakloma wə.”

Yuda Átɔɔ Nkə Wuudu Yesu Utə.

¹⁰ Nyaso Yuda Iskariot wə ni Yesu eto bakasebi lefosi inuə bamə eto ɔnii, ésu besumunyə ninə bamə ɔflɔ nkə woote Yesu udi utə mə. ¹¹ Ɔsuə əyuə mə tinti se bánɔ etiki nnya úbə ɔtəyi mə, nya mə tsya lætəyi bə buutə wə atabi. Nyaso Yuda ákabɛɛ kusu ko wɔɔnyə ote mə kase boomuə wə.

Yesu Ku Wə Bakasebi Édi Ukpə Ása Bo Ɔyila Eto Lesa.

¹² Lə diyi tutɛ læ Nnamfokuā eto Diyididi nə baalo Ukpə Ása Bo Ɔyila Eto Asamubi læ mə lekpa əsuəə, Yesu eto bakasebi átɔ wə bənkə, “Se faala fə bɔlɔ butsyə itə Ukpə Ása Bo Ɔyila eto diyise nəmə eto budi?”

¹³ Nyaso Yesu əlakə bakasebi inuə læ mə bətsyuə nti nya ɔtəyi mə nkə, “Mi bisu umənkpɛ əmə nya biot-syako utsyuə wə ntsyi ntu ku ɔlɔtsyi. Bitəkəko wə bisu diyo nə əsuə wuudufə. ¹⁴ Nya læ bətəyi Oyosate əmə biənkə, ‘Oteasa əmə læ bətəyi nkə, te bo diyo nə kafo wonko wə bakasebi luubə bedi mə lesa læ Ukpə Ása Bo Ɔyila Eto Diyise nəmə əsuə.’ ¹⁵ Mfóo, woote mi diyo nə læmɔ kafo læ diyo nəmə eto abanslo kaka bálɔ asa bət-syā kukɔɔ itə bo.”

¹⁶ Bakasebi bamfo édu búsu umə, nya bənyə lesa saa fe kase Yesu lætəyi mə. Nya bəyifo Ukpə Ása Bo Ɔyila əmfo eto lesa nəmə bətsyā mfó.

¹⁷ Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu ku wə bakasebi lefosi inuə bamə ésu mfó. ¹⁸ Nya læ lefe nə bənsi bánle búdi, Yesu átəyi nkə, “Nle mi bətəyi sitinti minkə mi ɔni wə bonko wə nle kɔni bokpe læ ɔkpe kedi lesa mfoo, ebote mɛ udi.”

¹⁹ Ditiki nəmfo éyifo mə buɛɛ ku sikpi, nya bətsyiko wə bɔkɔ ɔni, ɔni, bənkə, “Sitinti, nyi miə inni mɔ ni fanle, lee mɔ ni?”

²⁰ Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mi lefosi inuə eto ɔni ni. Nya ni bə bonko wə nle kɔni bokpe læ ɔkpe ɔni mfo kedi.

²¹ Mɔ, wəə ni Utidi Eto Ubi ebukpə fe kase bəwɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke Eto Kukuə əsuə. Fɛɛ ilə mɛ itə futsyā əmə itsyise woəbə ohiā bunyā fefe. Lə nnya ete bánle utsyā əmfóo, eni yɔlɛkɛ eso!”

Bonamute Eto Ditsyitsyosa Fɛfɛ.

²² Lə læ lefe nə bánle lesa búdi, Yesu éfi abolo ətsyuə. Nya lefe nə úkasɔ Onanto anii, úbudi nnya wɛlɛwɛlɛ nnya úsie ni útə wə bakasebi. Nya ɔtəyi mə nkə, “Befo nyamfo læ bidi. Nyamfo ni mɔ usuə eto sinə nɛ.”

²³ Nya úfi ləkɔbe ku nte, nya se ɔsɔ Onanto anii, úfi útə mə nya bənə.

²⁴ Nya ɔtəyi mə nkə, “Nyamfo ni mɔ kɔkɔ ko muufi ntə læ betidi kpə eto disi, ko Onanto luufi uyifo ketsyue fɔfɔ læ wə ku wə betidi eto nti. ²⁵ Lə ɔnukualɛ əsuəə, men-siəmbunə nte fɔfɔ bomfo bio, isu ese lefe nə muunə nte fɔfɔ bomfo eto okle læ Onanto eto sekakedikɔ.”

²⁶ Nya bése kusə béfi batesə Onanto nya bédu bésu Nnuabi eto Eyi eto Kōtini.

Yesu Áteyi Utsya Nkə Petro Ebōni Wə.

²⁷ Mfó Yesu leteyi wə bakasebi nkə, “Mi utsyuə saa ebutsyetsyi óyani mē utsya. Itsyise Onanto áteyi lə Awōnisa Kenke Eto Kukuə əsuə nkə, fe kase bāwōni bətsyā bə

‘Moolo nwə laase basamu bamə, nya wə basamu luusənsə.’

²⁸ Fεε lə ntaka ntsyi lə ɔkwə mbəə, mɔɔɔ mi nsu Galilea.”

²⁹ Nya Petro leteyi wə nkə, “Mɔ alə mambutsyetsyi ndu fə lə ɔflɔ kulefe, lə ibə bə bafefε kenke ebuyifo nko kulaa tsya.”

³⁰ Yesu áteyi Petro nkə, “Nlε fə bəteyi sitinti minkə fε ukusε luutə kenye dinuəfə lə kətsyā kamfoo, fə kosate əbōni mē sitsyā.”

³¹ Petro esi óse wə uyi óka ntamu ɔteyi nkə, “Lə ibə bənkə balo bonko fə tsyaa, mambōni fə nteyi minkə minyi fə.” Nnya ke wə bakasebi bamə tsya leteyi nε.

Yesu Áto Ola Lə Bulə Əsuə Lə Getsemane.

³² Nya bédu Getsemane. Nya Yesu leteyi wə bakasebi nkə, “Bisiə lə kasɔ mfo lə nsu nto ola.” ³³ Nya ókpa Petro ku Yakobo ku Yohanes ɔyenko. Nya se lesa nə nlε wə bubə lə əsuə nlε wə bulə esoo, ³⁴ ɔtsyi ɔwininsə nya ɔteyi mə nkə, “Nyamfo lε mē bulə lə utu ku kanyinyənyə itə ukpə. Bianlabe selabe. Biñyā bisəkə mē mfo.”

³⁵ Se ɔnyi úsu setɔ sεkεε, ókpo lə kasɔ nya óto ola ɔlε wə anto lekpakpa nkə, “Lə yuuyifo fə lelábii, nyalε tə bulə bomfo lə bofe mε.” ³⁶ Nya ɔteyi nkə, “Mɔ Anto, Onanto! Aafo lesa saa buyifo. Lə aalaa, nyalε takasə bulə bomfo lə mē əsuə. Tsya inni lə mɔ lelabi əsuə bo-mu lə fə lele əsuə.”

³⁷ Lefe nə úsinkli úbə wə bakasebi itsyā bamə ɔflɔ, úbə únyə nkə bálabe selabe. Nya ɔtɔ Simon Petro nkə, “Simon, selabe fanlεε? Emboto ənə butəkə lebo-mbosɔɔ lɔni kplon tsya ete?” ³⁸ Nya ɔteyi mə nkə, “Bitəkə ənə bisia bikato ola bə biəmbudufə lə botoo kabe əsuə. Lεwɔɔ nəmə lε bola, fεε əsuəale əmbə.”

³⁹ Úsinkli úsu bio nkə weesu oto ola fe ditute ke.

⁴⁰ Úsinkli úbə wə bakasebi ɔflɔ bio nya usi úbə únyə nkə besia bálε selabe. Bánlε mə ənəmi bofo buminkli. Nya bānte lesa nə bəteyi wə lə nnya əsuə.

⁴¹ Se úsinkli úbə ditsyafəə, ɔtɔ mə nkə, “Bola bela bia bialabe bitsyā ɔnwε? Isia, betaka! Lefe nəmə eboyo. Bebe! Ubə mɔ, Onanto eto Ubi, bufi kakpe babuayifo eto ani. Bebe məə, se baankpee kusu banlε bubə.

⁴² Betaka lə busu botsyako mə. Bebe nwə dífi mē ókpe mə lə ani nlε bubəə.”

Bəmuə Yesu.

⁴³ Mə ku Yesu si bəñyā mfó bálε etiki fε Yuda wə ni lefosi bakasebi inuə bamə eto ɔni díbə. Besumunyə

ninə ku afi eto bateasa ku umə əmə eto beninə kpə ətəkəko wə bəbə. Bétsyi keyi ku nlanle.

⁴⁴ Nwə dídu wə útə mfóo, ébteyi betidi bamfo utsyā nkə, “Utidi wə biunyə muusiasə mfic lə kolaa, wə ni nwə əmə nε. Bimuə wə, lə bekpa wə bidunko.” ⁴⁵ Nya-so se Yuda lεye úsu útu Yesu, ókpadi wə nkə, “Oteasa!” Nya ɔfi wə lə kola. ⁴⁶ Nyaso bəmuə Yesu nya bákɔbe wə kekleke. ⁴⁷ Nya mba díñyā lə Yesu ɔflɔ eto ɔni díləkə wə kalanle nya óla Usumunyə Ninə Kenke eto odomunyə eto koto.

⁴⁸ Nya Yesu letɔ mə nkə, “Beso ele bə bitsyi keyi ku nlanle fε lə bibə bimuə mē lə əsuale əsuə fe uyu mini?

⁴⁹ Bo ku mi ete leke lə Disumuyo mfó diyi saa, nya minke mfó minkate Anantotiki nyamə mfó tsya bíəm-muə mē. Bə lə kase Onanto eto Awōnisa Kenke Eto Kukuə leteyi utsyā, lə ibə itə nko.” ⁵⁰ Nya wə bakasebi kenke dítsyetsyi báyani wə bətsyā.

⁵¹ Lə lefe nəmə mfoo, okosobi utsyūə wə nti kafia əsuə ntəkəko wəə, ənyə lesa nə kenke díbə. Bama-manyə bamə ála lə bəmuə okosobi əmfo. Fε ini wə kafia ete bákɔbe, nya ɔkpɔ ⁵² ɔbɔ mə lə ani. Nya útsyət-syi údu leyaleya. Nya óyani wə kafia ókpe mə lə ani.

Bákpa Yesu Bésuko Yudafɔ Eto Beninə Eto Ənəmi.

⁵³ Nya bákpa Yesu bésuko Usumunyə Ninə Kenke eto diyo. Mfó nya besumunyə beninə bamə ku umə eto beninə ku afi eto bateasa létsya bénsi. Mə ni Yudafɔ eto beninə. ⁵⁴ Petro ətəkəko mə kama kama nya úsu údufə lə usumunyə ninə eto diyo nəmə. Nya úsu úsia lə bamamanyə bamə ɔflɔ ɔnlε ute bɔyifε.

⁵⁵ Besumunyə ninə ku Yudafɔ eto beninə kenke ba dísiə mfó ákplatsya babe lə bofo kabua kətsyūə bun-yə lə Yesu əsuə lə bayε bəmuə wə balo. Tsya bāmfo kabua saa bunyā lə wə əsuə. ⁵⁶ Betidi kpə əbə bedi etiki bəteyi bidia lə wə əsuə, tsyaa mba díbə eto etiki áta ibu lə bətsyūə əsuə.

⁵⁷ Nya bətsyūə létaka bəteyi nya bála wə kenye bənkə, ⁵⁸ “Bɔɔ bə ɔteyi nkə, ‘Mooba Onanto eto Disumuyo nə báto mfo, tsya lə diyi tsyafə əsuəə, muusin-kli nto lebamba nə bémfi betidi eto ani báto.’” ⁵⁹ Fεε mə tsya eto etikididi mánkate ku mə bətsyūə eto ale.

⁶⁰ Usumunyə ninə kenke áta únyə lə mə nti nya ɔtɔ Yesu nkə, “Anlε etiki nnya banlε bɔtɔ bɔɔ? Embutə mbuayε? Be nkpe fə fɔtɔeyi?” ⁶¹ Tsya Yesu édi bi, wémfə kenye ɔteyi kulesa.

Usumunyə ninə kenke əmfo esi ɔtɔ wə nkə, “Fə ni Nwə mə Bákpo ɔhile, Onanto əmə boatesə eto Ubi?”

⁶² Yesu áteyi wə nkə, “Mɔ ni. Nya biunyə Utidi Eto Ubi se unsi lə Əsuəletidi Onanto eto kodiani. Nya biunyə se unsi lə asɔmiloku utsyi kato ɔnlε bubə!”

⁶³ Lə lefe nəmfo tututuu, Usumunyə Ninə Kenke əmfo kosate ko léfuadi wə awu ku ləblɔfi ɔteyi nkə, “Fənkə bee? Badansie sa nńsife itə bo bio itsyi lə mba ñyā mfo kama! ⁶⁴ Údi mbusiotiki únyā lə Onanto əsuə! Ntsyā binyə lə wə əsuə?”

Nya məmblé letɔɔ bálɔ wə dikpi bə ele bə ukpə.

⁶⁵ Mə nti eto bətsyūə étsyiko ntufə butufə kákpo Yesu. Nya bákple wə ənəmi nya bətsyiko wə bɔɔ. Nya bánlε

wə bɔtɛyi bənkə, “Tɛyi bo futsyɛ lɛsɔ fə!” Nya bama-manyə bətsyuə lékpa Yesu bédunko, nya básɔ wə lə atosí.

Petro Étudi Kenye Lə Yesu Əsuə Nkə Unyi Wə.

⁶⁶ Lə lefe nəmfoo, Petro ébubə úsi lə Usumunyə Ninə Kenke əmə eto diyo fə usiobi wə nkpe wə lə ɔflɔ díbə.

⁶⁷ Lefe nə únɔyɛ Petro nsi lə uté ɔflɔ ɔnlɛ wə bɔyifə, ɔtɛyi wə nkə, “Fintsya ébutəkəko Yesu Nasaretnyə əmə ənyə!”

⁶⁸ Nya Petro dítudi kenye ɔtɛyi nkə, “Bee? Mánnɔ lesa nə fanlɛ bɔtɛyi mfo eto kasɔ!” Nya ótaka údu úsu únɔyɛ lə kesíə ɔflɔ. Kase óyo kəsíə kamə ko ukusə ko díta kenye.

⁶⁹ Usiobi əmfɔ esi úbə mfó úbə óbe wə, nya usi út-syiko betidi ba dínyə mfó bɔtɛyi nkə, “Osani əmfɔ eyifo mə nti eto ɔni!” ⁷⁰ Tsyə Petro esi útudi kenye nko ke.

Yanklɛ fə mba ńyɛ mfó lɛtɛyi wə bənkə, “Yanlɛ bə ani fə enni mə ɔni, itsyise fintsya etsyi Galilea eto kasɔ.”

⁷¹ Nya Petro léfa ɔtɛyi nkə, “Ekpe lə Onanto bə lə sidia minlɛ bɔtɛyii, lə unə mɛ koto! Minyi utidi əmə əsuə bɛnlɛ etiki budi ketsyiko mfo!”

⁷² Lamfolamfo, ukusɛ ko disí útə kenye dinuəfə, nya Petro lékloma nkə Yesu átɛyi wə nkə, “Fə ukusɛ luutə kenye dinuəfə, əbutudi kenye sityə fə enyi mɛ.” Nya ílə Petro lə utu nya úwi keku.

Bákpa Yesu Bésuko Pilato Ɔflɔ Lə Bakpronko Wə Lekpo.

15 Olesíənto əmfóo, besumunyə ninə, átsya ku Yudafo eto beninə ku afi eto bateasa ku Yudafo eto batɔnkɔtɔnkɔ kenke. Se béfi nsusu lə etiki nyamə əsuə ku kase bɔɔyɛ ku nnya. Bákple Yesu nya bákpa wə bésuko Aba eto Unyɛsía Ninə itə Romafɔ eto Aba wə baakpo Pilato ɔflɔ.

² Mfóo, Pilato átɔ Yesu nkə, “Fə ni Yudafo eto Oka?”

Yesu átɛyi wə nkə, “Ee, lə kase fanlɛ bɔtɛyi.”

³ Besumunyə ninə bamə ála etiki kpə bətəkə Yesu.

⁴ Nyaso Pilato esi ɔtɔ wə nkə, “Əmbuləkə kenye lə etiki saa əsuə? Tsyue koto lanɔ etiki nnya banlɛ bɔtɛyi lə fə əsuə!”

⁵ Tsyə, Yesu ménsítɛyi kulesa, nyaso íyifo Pilato yanii!

⁶ Lefe saa lə eyo nkomə eto diyididi əsuə, íyifo Pilato eto lekpa nə ókayani betidi bua ba bákpe lə diyo eto ɔni wə bála kətə mə. ⁷ Lə lefe nəmfoo, bəmuə osani wə baakpo Baraba bákpe lə diyo. Úyifo futsyɛ lɛkɛ lə betidi ba létaka bənyə lə Romafɔ eto Aba əsuə nti. Nya lə kudu ko bákpo bəlɛ betidi ku betidi ba bálo esoo, bəmuə wə ku mba dítekəko wə bákpe lə a Aba eto diyo. ⁸ Nyaso se betidi kpə díbə bətsyaa, bətɛyi Pilato bənkə okloma kase wəənyə mba baakpe lə ayo kaminsə fə kase wókala buyifo lɛlɛ saa.

⁹ Ɔtɔ mə nkə, “Bela biənkə nyani Yudafo eto Oka əmə ntə mi?” ¹⁰ Pilato átɔ mə nko itsyise óte nkə kekisi əsuə eso besumunyə ninə lékpa Yesu báboko wə ɔflɔ. ¹¹ Nya besumunyə ninə bamə lídi betidi bamə bákpe bənkə bətɛyi Pilato bənkə, óyani Baraba bomu utə mə.

¹² Pilato esi údi betidi eto ditsyukpa nəmə etiki nya ɔtɔ mə nkə, “Be bela biə nyifo ku utidi əmə biakpo biə Yudafo eto Oka mfo?”

¹³ Nya báfa bətɛyi wə bənkə, “Sɔ wə lə uyikabie əsuə!”

¹⁴ Pilato átɔ mə nkə, “Nte kabua ka úyifo eso?” Tsyə, məmblɛ esi báfa bembembe bətɛyi bənkə, “Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə!”

¹⁵ Se Pilato léla nkə weeyifo lə mə lelabi əsuə esoo, óyani Baraba útə mə. Nya útə béfi kekuefiofio báblɛ Yesu, nya úfi wə ókpe lə bamamanyə eto ani nkə besu basɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə.

Bamamanyə Bamfó Ákpe Yesu Kofani.

¹⁶ Bamamanyə bamə ákpa Yesu bésuko Aba eto Unyɛsía Ninə eto diyo nya bákpa di bamamanyə fɛfɛ bə bəbə mfó. ¹⁷ Nya béfi kafia sia eto awu bákpe Yesu fə Oka nya bəyifo biyu eto lekpa bəti wə lə disí fə lekankpakpa. ¹⁸ Nya banlɛ wə kɔfɔ bokpe ákatɛyi bənkə, “Yuu, yuudu, Yudafo eto Oka lə usíə nkpe kentsyɛ!” ¹⁹ Básɔ wə lə disí ku lekete nya bétufə ntufə bákpo wə lə əsuə. Nya bəse akonki lə wə ɔflɔ bákpe disí kasɔ ku dibu bətə wə. ²⁰ Se bəmə wə nya bákpe wə kofani bəlosə, bələkə awu sia nyamə lə əsuə nya bésinkliko nnya ókpe kɔ bákpe wə. Nya bákpa wə bésuko kaka bɔɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə.

Básɔ Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Əsuə.

²¹ Lefe nə bántɔɔ, bətsyako osani wə baakpo Simon wə ditsyi dibutu ɔntɔ lə Yerusalem. Nyaso bamamanyə bamə áhiɛ wə bənkə ɔwunsəko Yesu lə utsyinko wə uyikabie əmə. Simon əmfó etsyi Sireni eto kasɔ, nya wə bebi ni Aleksandra ku Rufo. ²² Bákpa Yesu bésuko kaka baakpo Ditidisikɔbe. ²³ Mfó bətə wə nte bo bətsyakasə ku kofa ko loobokosə kanyinyənyə kamə kasɔ bə unə, fɛɛ Yesu áni wəñə. ²⁴ Nnya kamaa, bama-manyə bamə áɔ wə bámanklasə lə uyikabie əsuə. Nya béfi afetu bákpo bəse lə bate lekpa nə luutu utsyuə saa fə bésense awu nyamə bətə bətsyuə.

²⁵ Básɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə lə olesíə əmfó eto abombo ɔwɔnɔmbə lefe. ²⁶ Nya bəwɔni asa lə otabo kɛkɛ əsuə básɔ lə wə disí kato nnya nɛ bote lesa nə eso bálo wə ni bənkə, “Ənyə Yudafo Eto Oka.”

²⁷⁻²⁸ Nya básɔ beyu inuə tsyə lə eyi əsuə bəwunsə lə Yesu əsuə. Ɔni áfaka lə wə kodianí eto kutsyə nya ɔni tsyə léfaka lə kəmáni.

²⁹ Mba kenke lɛyɛ mfó bafe étinkəsə mə esi bákpe Yesu kɔfɔ bətɛyi bənkə, “Əhɛɛ! Inni fə lɛtɛyi fə eboba bo Disumuyo kplɛ akpo lə kasɔ esinkli ato kə lə eyi ətsyə əsuə kɛɛ? ³⁰ Yifə əbə kasɔ lə ələkə fə əsuə etsyiko ukpə eto ani lə bobɛ!”

³¹ Nko kə basumufɔ ninə ku afi eto bateasa bamə tsyə dímə wə bətɛyi mə bətsyuə bənkə, “Úləkə betidi bamba utsyiko lə ukpə əsuə, fɛɛ wembofo wə əsuə buləkə ketsyiko lə ukpə əsuə! ³² Lə wə baakpo Israelfɔ eto oka, wə ni Kristo əmə, wə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyə sitintii, uləkə wə əsuə lə ɔyifə lə uyikabie əsuə ubə

kasɔ bə lə bofo bɔɔɔ!" Betidi inuə ba básɔ bafakasə lə eyikabie əsuə ku Yesu mfóo, tsya áka wə.

Yesu Ɛkpə.

³³ Se éyo kakɔmi lefee, kasɔ mfó kenke ko léna. Nya ítsyə nko ísu ése abombo etsyə. ³⁴ Nya lə lefe nəmfóo, Yesu áfa bembembe ɛtɛyi nkə, "Eli, Eli, lama sabak-tani?" Etiki nyamfo eto kasɔ ni bə, "Mɔ Onanto, mɔ Onanto! Beso fáyani mɛ fətsyə?"

³⁵ Betidi bətsyuə dínyə mfó áɔɔ lesa nə ɛtɛyi, nya báteyi bətsyuə bə, "Ɖɛ Onanto eto Unyeləkətidi Elia bokpadi."

³⁶ Mə ɔni étsyetsyi úsu úfi okosa wə bákpe lə ntə eto sonkpe əsuə nya óbesə wə kato ku uyi útə Yesu nkə unə. Nya ɛtɛyi bafefe nkə, "Bińyə lə bobé! Bitə lə bobé lə Onanto eto Unyeləkətidi Elia ebubə uləkə wə utsyiko lə uyikabie komfo əsuə!"

³⁷ Nya Yesu léfa bembembe nya úkpə.

³⁸ Lə lefe nəmfó əsuə tutuutu, kafia kplɛ ka lé-fakanya kéti Yudaɔ eto Disumuyo eto Kakɛnkɛko Kenke eto ənəmii, léfuadi lə akpa ənuə itsyii kato ibə kasɔ.

³⁹ Nya se omamanyə ninə wə dínyə lə uyikabie əmə ɔɔɔ ləɔ Yesu eto bofa nya únyə kase úkpə, ɛtɛyi nkə, "Sitinti utidi əmfo eyifo Onanto eto Ubi."

⁴⁰ Besionko bətsyuə tsya əńyə kɔsɛsɛ bákabe. Maria Magdalene ku Salome ku Maria nwə eto bebi ni Yakobo kɛkɛ ku Yosef, akɛ mə lenti. ⁴¹ Lefe nə Yesu lɛkɛ lə Galileaa, mə díɛkəkə wə bákawunsə ko wə nɛ. Besionko bamba kpə ba díɛkəkə wə bésu Yerusalem tsya əńyə mfó.

Bébiə Yesu.

⁴² Asa nyamfo əbə lə diyi nə bəəmuə əsuə itə bə lə kofe edufə diyoo, lə bedi Ɖnwéditsyayi eto diyi. Nya se kale nɛ boloo, ⁴³ Yudaɔ eto okponkpo ɔni wə baakpo Yosef wə ditsyi Arimatea eto uninə, ákpe ɔkɔɛ úsu únyə Pilato. Yosef éyifo Yudaɔ eto Uninə kplɛ wə lɛkɛ dibu nya úkabe kusu itə Onanto eto Sekakedidi eto bubə. Se óyo Pilato ɔɔɔ, ɔlɛ wə lekpa kpa nkə utə wə kusu lə usu uləkə Yesu eto ɔkɔ əmə usu ubikə fɛ lə eyo Ɖnwéditsyayi əmə. ⁴⁴ Se Pilato ləɔ nkə Yesu ébukpə kokoo, iyifo wə naa. Nyaso ókpadi wə omamanyə ninə wə dínyə lə etsyuesə nyamfó eto kɛnyɛ, nya ɛtɛ wə lə sitinti ini bə Yesu ébukpə koko. ⁴⁵ Nya se uninə əmfo lɛteyi wə nkə ɔnukualɛ inii, Pilato ətə Yosef kusu nkə usu uləkə ɔkɔ əmə.

⁴⁶ Nya Yosef dísu uləkə Yesu eto ɔkɔ nya úfi kafia kpaɔ fɔɔ ka óya úmli wə. Nya úfi wə úsu úbikə lə kudi ko bələkə lə koba kəmiə bətsyə koko lə kɔtini ɔɔɔ. Nya útə nkə baminansə leba kplɛ lɔni beti lə kudi komə eto kɛnyɛ. ⁴⁷ Lə lefe nəmfóo, Maria Magdalene ku Maria wə ni Yosef eto ambe əńyə mfó nya bábe kaka bébiə Yesu eto ɔkɔ əmə.

Yesu Átaka Utsyi Ɖkɔmə.

16 Kəsiəsə eto ditsyitsyoo, lefe nə békedi Ɖnwéditsyayi bálósə, Maria Magdalene ku Maria wə ni Yakobo eto ambe ku Salome ésu báya nnuəbi bo laanyi fififi bənkə beesu bediki Yesu eto ɔkɔ. ² Nyaso se kale dísiə kɔsida eto olesíə, bətaka bésu kudi komə eti.

³ Se bántɔɔ, bákato mə bətsyuə bənkə, "Owoe buun-yə ləminansə leba kplɛ nəmə lə kudi komə eto kɛnyɛ utə bo?" Bəto mə əsuə nko itsyise leba nəmə amɔ tinti. Nya se bésu bédufə mfóo, bənyə bənkə futsyə ébubə ɔminansə leba nəmə lə mfó. ⁵ Nyaso se bédufə kudi komə kafoo, bənyə okosobi utsyuə se únsi lə kodiani. Nya ónkpe awu nnya diflubi futututu! Difufu əmuə mə.

⁶ Nya okosobi əmə lɛteyi mə nkə, "Biante sikpi! Nyi minkə Yesu Nasaretnyə əmə bɛnɛ bɔbɛbɛ, nwə básɔ báfakəsə lə uyikabie əsuə. Umbə mfo! Ótaka okpe nkpə! Bebe! Mfo bálabesə wə nɛ. ⁷ Nyaso bisu bəteyi wə bakasebi ku Petro tsya biənkə, 'Yesu tɔ mi setɔ, ɔtɔ lə Galilea. Mfó ti biunyə wə fe kase ɛtɛyi mi utsyə.'"

⁸ Nyamfo ákpe besionko bamə difufu, nya bédú lə kudi komə ɔɔɔ ku ketinkə, bənte lesa nə beeyifo, nya bákpe etsyi ani. Kase bənkpe lə kusu bántɔɔ, bántɛyi kuutsyuə kulesa, itsyise sikpi əmuə mə.

Yesu Ɛləkə Ɛsuə Óte Maria Magdalenyə.

⁹ Se Yesu létaka utsyi ɔkɔmə Kɔsida komfo eto olesíə, utidi tute wə úləkə əsuə óte ni Maria Magdalenyə, nwə əsuə óla awɔɔɔ bua akuanse utsyiko lə lefe nə ditsyua əsuə. ¹⁰ Úsu ɛtɛyi Yesu eto bayetsyuə ba nɛ nku buwi lə wə ukpə əmə eso. ¹¹ Nya se Maria lɛteyi mə nkə Yesu kpe nkpə nya únyə wə, bəmfo wə bəɔɔ.

Yesu Ɛləkə Ɛsuə Óte Bakasebi Inuə Bətsyuə Lə Kusu.

¹² Nyamfo eto kamaa, Yesu ələkə əsuə óte bakasebi inuə lə lefe nə bányɛ lə kusu bántɔ. Fɛɛ bənyə wə betsyə lekpo mlə. ¹³ Kama se bésu bátee, bésinkli bésu báteyi bafefe. Tsyaa, mbamə māmfo mə bəɔɔ.

Yesu Ɛləkə Wə Ɛsuə Óte Bakasebi Lefosi Ɖnwɛ Bamə.

¹⁴ Fɛfɛfɛɛ, Yesu ələkə wə əsuə óte wə lefosi bakasebi ɔnwɛ lə lefe nə bənsi bənlɛ budi. Nyaso únyenki ókpe mə lə kase mə bofokanɔ ləmbə ale, nya betidi ato fefe, se bamfó betidi ba díkənyə wə se ótaka utsyi ɔkɔmə úbə nkpə bofo kanɔ.

¹⁵ Ɖteyi mə nkə, "Bisu kawunsíə kenke lə bebe Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə ditsya bitə betidi ba kenke.

¹⁶ Utidi wə lefo Ditiki Sɛɛ nəmfɔ ɔɔɔ nya utə bəəfləsə wə ntuu, Onanto ebufi wə abua ɔtsyə wə. Nya utidi wə dimamfo ɔɔɔ, Onanto embofo wə. ¹⁷ Nya Onanto ebutə bafokanɔ lə mɛɛ, əsuəale beyifo ayanisa kpə. Boola awɔɔɔ bua lə mɔ diye əsuə. Bɔɔteyi belebele kpə bia benyi. ¹⁸ Nya lə bəmuə owa nye bənə kenii, yem-buyifo mə kabua saa. Lə bətəkə befimfi anii, boomuə ale."

Onanto Akpa Yesu Usuko Kato.

¹⁹ Lefe nà Bonamute Yesu dídi mà etiki ólosə mfó eto kamaa, Onanto étsyi wə úsuko kato kaka wuunsi lə kakpləkə lə wə Anto ɔ́lɔ lə kodianí. ²⁰ Nya wə batɔnkpe

létsyilama nlebe saa kenke bátɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə. Nya Onamute əmə dísiə ko mà ɔ́wunsəko mà nya béyifo ayanisa nnya lete bə mà ditiki nəmə eyifo ɔ́nukualɛ eyɛ lə ayanisa kpə nnya béyifo əsuə.

LUKA

1 Mɔ ɔyimisani Tiofilo, betidi kpɛ ákplatsya kase boofɔ, lɛ bawɔni lesa saa nɛ díbɛ lɛ bo nti bɛtsyɛ. **2** Báwɔni nnya fe kase betidi ba dínyɛ asa nyamfɔ letɛyi bo idu lɛ nnya kasɔ ketsyikokɔ nya bábe Onanto eto Ditiki nɛmɛ letsya báte tsya. **3** Nyaso, Tiofilo lala, se míndufɛ lɛ asa nyamfɔ mínto nnya mímbɛ kenke idu lɛ kasɔ ketsyikokɔ ke esoo, mfi nsusu lɛ nnya ɛsuɛ minkɛ ɛlɛkɛ bɛ nwɔni asa nyamfɔ lɛ ekpa ɛye lɛ kusu ɛsuɛ mfi ntɛ fɛ. **4** Nlɛ nyamfɔ buyifo nko bɛ lɛ ɔnyɛ ɔnukualɛ eto ditiki nɛmɛ bɛ lɛ ate asa nnya báte fɛ.

Báteyi Yohanes Ntufɛsɛtidi Eto Bole Bɛtsyɛ.

5 Lɛ lefe nɛ Herodes lídi seka lɛ Yudea eto kasɔ ɛsuɛ, Onanto eto usumunyɛ utsyuɛ wɛ baakpo Sakaria akɛ mfɔ. Ɔbɔ utsyi lɛ besumunyɛ ba lɛtɛ kedi eto ditsyukpa nɛ baakpo Abia ɛsuɛ. Sakaria eto usiɛ wɛ baakpo Elisabet tsya ábɔ utsyi lɛ Onanto eto Usumunyɛ wɛ baakpo Aaron ɛto kafo ɛsuɛ. **6** Usɛ ku usiɛ bamfɔ ɛsiɛ nkɛ sɛ lɛ Onanto eto lelabi ɛsuɛ. Nya béyifo lɛ wɛ afi kenke ɛsuɛ kukunɔ. **7** Ubi saa mankɛ mɛ, itsyise Elisabet anle. Nya mɛ inuɛ bamɛ tsya ɛbobe báfe.

8 Diyi lɔnii, Sakaria akɛ lɛ Yudaɔ eto Kedikɛtɛkɔ ɔlɛ wɛ Kesumuyifo buyifo itsyise wɛ ditsyukpa ítu. **9** Nya lɛ mɛ kesumu eto lekpa ɛsuɛ, bákpɔ báse bɔnyɛ bɛ Sakaria ni nwɛ ɛsuɛ ítɛkɛ. Nyaso wɛ ni nwɛ bɛlɛkɛ bɛ usu otonsɛ elufui utɛ Onanto lɛ Kedikɛtɛkɔ eto leba nɛmɛ ɛsuɛ. Mfɔ nya údufɛ Yudaɔ eto kedikɛtɛkɔ kamɛ. **10** Nya lefe nɛ ɔkɛ mfɔ ɔnlɛ elufui botonsɛ, betidi fɛfɛ ɛnyɛ lɛ lekplɛ balɛ ola boto.

11 Mfɔ Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuɛ wɛ dínyɛ lɛ kaka ɔnlɛ elufui botonsɛ eto sediani dílɛkɛ ɛsuɛ óte wɛ. **12** Se Sakaria dínyɛ wɛ, óyakla nya óte sikpi tinti. **13** Fɛɛ Onanto eto ɔtɔnkpe emfɔ áteyi wɛ nkɛ, “Sakaria, mante sikpi! Onanto áɔ fɛ olatoto, nya fɛ usiɛ Elisabet ebole ubisaibi utɛ fɛ. Nya fuutɛkɛ wɛ diye fɛnkɛ Yohanes. **14** Lɛ wɛ bole ɛsuɛ, ebunyɛ disuɛyɛ tinti. Nko ke tsya betidi kpɛ luunyɛ disuɛyɛ nɛ. **15** Woofiani utidi kplɛ lɛ Bonamute eto ɛnɛmi. Yanle bɛ unɛ ntɛ bo nkpe ale nye ntɛ saa eto okle tsya. Nya idu lɛ wɛ lelefee, Lɛwɔɔnɔ Kenkɛ ebusiɛ ko wɛ. **16** Nya ɛye lɛ wɛ ɛsuɛ, Israel bebi ebusinkli bɛbɛ mɛ Onamute Onanto ɔflɔ. **17** Wɛ ni nwɛ lɔɔɔ Bonamute eto bubɛ lɛ ɛsuɛale ku utu bokpe ɛsuɛ fe kase Onanto eto Unyelɛkɛtidi Elia dítsyɛ. Nya wuutɛ diyuɛ luubɛ bebi ku antomɛ nti. Nya wuunɛ koto tsyuetseyue okpe lɛ betidi ba ditidi ato ɛsuɛ bɛ lɛ bekefi nsusu sɛɛ bayɛ lɛ kusu ɛsuɛ lɛ mɛ

asayifoyifo ɛsuɛ. Nyamfɔ luutɛ Bonamute eto betidi lɛ bɛsiɛ bakabe kusu itɛ wɛ bubɛ.”

18 Mfɔ nya Sakaria letɔ ɔtɔnkpe ɛmfɔ nkɛ, “Be luutɛ bɛ mfo nyamfɔ nɔɔ? Itsyise mbobe mfiani uninɛsɛ nya mɔ usiɛ tsya díkafiani uninɛsiɛ.”

19 Lɛ nnya ɛsuɛ ɔtɔnkpe ɛmɛ ɛtɛ mbuayɛ nkɛ, “Mɔ ni Gabriel wɛ lɛáhyɛ lɛ Onanto eto ɛnɛmi. Wɛ létsyese mɛ nkɛ nteyi fɛ Ditiki Sɛɛ nɛmfɔ. **20** Fɛɛ ámamfɔ mɔ kenye eto dikiti nɛmfɔ áɔ. Ite bɛ ámamfɔ áɔ tsyaa, yuubɛ itɛ lɛ lefe nɛ Onanto dítsyue útsyɛ ɛsuɛ. Se fá-mamfɔ áɔ eso ebofiani ɔmumu isu ese lefe nɛ diyi nɛmɛ léyo fɛ fɛ odiakami looyankli edi etiki.”

21 Lɛ lefe nɛ asa nyamfɔ kenke díbɛ, íyifo betidi ba kenke dínyɛ bensekɛ Sakaria lɛ lekplɛ mfɔ yanii, itsyise bánte lesa nɛ eso ɛfo wɛ lefe kpɛ nko lɛ Yudaɔ eto kedikɛtɛkɔ kamɛ nko. **22** Se ɔbɔ úbɛ lekplɛ, wénsifo mɛ etiki budinko. Nyaso bɔnyɛ bɛ únyɛ bulɛkɛkate butsyuɛ lɛ Yudaɔ eto kedikɛtɛkɔ mfɔ. Nyaso ɔnnlɛ etiki bofo budi nɛ, ini ani ete úfi ɔnlɛ mɛ etiki budi.

23 Se Sakaria eto kesumu eto lefe léloo, úsinkli úsu diyɔ. **24** Nyamfɔ eto kamaa, Elisabet ɛsu ɔlɛ kafo, itɛ eso wénsikabɔ kesu umɛ bio. Nya ɔkula ɛsuɛ itɛ afa áɔ sɔsɔ. **25** Lɛ nnya eso Elisabet áteyi nkɛ, “Mɔmɔ, be asa nnya Bonamute díyifo útɛ mɛɛ, nya úlɛkɛ kofani lɛ mɛ ɛsuɛ lɛ betidi ba kenke eto ɛnɛmi.”

Báteyi Yesu Eto Bole Bɛtsyɛ.

26 Lɛ Elisabet eto kafɛlɛ eto kofa kuande ɛsuɛ, Onanto átsyese wɛ ɔtɔnkpe Gabriel nkɛ usu umɛ wɛ baakpo Nasaret lɛ Galilea eto kasɔ. **27** Onanto eto Ɔtɔnkpe ɛmfɔ ɛtsyi kenye úsuko kebite ka báɔ bɛtɛ osani wɛ baakpo Yosef wɛ ditsyi Oka David eto kafo. Kebite kamɛ eto diye ni Maria. **28** Onanto eto Ɔtɔnkpe ɛmfɔ ɛbɛ Maria ɔflɔ nya ɔteyi wɛ nkɛ, “Nsiɛsɛ fɛ lɛ diyuɛ ɛsuɛ! Fɛ bɛnɛ kafo! Bonamute si ko fɛ.”

29 Ɔtɔnkpe ɛmfɔ eto kenye ka óboko ɛyifo Maria yanii, nya itɛ wɛ disibubu lɛ kɛsiɛ kamɛ ɛsuɛ. **30** Lɛ nnya ɛsuɛ ɔtɔnkpe ɛmɛ áteyi wɛ nkɛ, “Maria, mante sikpi. Onanto ɛnɛ fɛ kafo tinti. **31** Ebɔlɛ kafo nya foole ubisaibi, nya fuutɛkɛ wɛ diye fɛ Yesu. **32** Wofo diye tinti nya bookpo wɛ bɛ Onanto wɛ ni Ɔsuɛalenɛ Kenkɛ eto ubi. Nya Boanto Onanto luutɛ nkɛ ubi ɛmɛ di seka fe wɛ ona Oka David ke. **33** Nya wuudi seka lɛ Yakob eto kafo eto bebi ɛsuɛ isu manlo manlo. Nya wɛ sekakedikɔ embolo kulefe kulefe.”

34 Lɛ nnya ɛsuɛ, Maria áɔ Ɔtɔnkpe ɛmɛ nkɛ, “Ntsyɛ nyamfɔ loofɔ bubɛ kɛtɛ, se minyi osani?”

³⁵ Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ətə mbuayɛ nkə, “Lɛwɔɔɔ Kenke ebɔyifə disia lə fə nya ʒsuəalenya Kenke eto əsuəale loola disia lə fə. Nyaso ubi wə foole ebuyifo ɔkenkenya nya bookpo wə bə Onanto eto Ubisaibi.
³⁶ Mɔmɔɔ, nla miə lə ate fə, fə otokpenya wə baakpo Elisabet wə ni uninəsiə wə baakpo okonɔ, fe ʒlɛ kafo kofa kuande nɛ. ³⁷ Itsyise kulesa əmbə ale itə Onanto eto buyifo.”

³⁸ Nya Maria lɛtɛyi wə nkə, “Bee, Boanto Onanto eto uyifoyifo mini. Utə ibə itə mɛ lə əsuə fe kase fátɛyi.” Lə nnya əsuə nya Onanto eto ɔtɔnkpe əmə didu.

Maria ʒsu Elisabet ɔflɔ.

³⁹⁻⁴⁰ Lə lefe nəmə əsuə, Maria əmuə əsuə mləmləm-lə nya ʒkɔse úsu Yudea eto umə wə nkpe lə atini nti. Usu Sakaria eto diyo nya úsiəsə Elisabet. ⁴¹ Se Elisabet lɛɔ Maria eto kəsiə kamə, ubi wə lɛkɛ wə lə kafo ko lɛkɔ, nya Elisabet díyi ku Lɛwɔɔɔ Kenke kenke. ⁴² Mfó nya óbesə ɔkɔɛ kato ʒtɛyi nkə, “Bákpo fə atsyɔ lə besio kenke nti, nya bákpo ubi wə fəəbə bole tsya atsyɔ!
⁴³ Fɛɛ ntsyɛ minyɛ disi ɛkɔɛ mmə bə mɔ Onamute eto ambe lə ubə mɔ ɔflɔ? ⁴⁴ Akpa akpa se míɔɔ fə kəsiə, ubi wə nkpe mɛ lə kafo ábe ósa ku disuəyuə. ⁴⁵ Disuəyuə itə fə sitinti, itsyise áfo kenye ka Bonamute lét-syese fə áɔɔ bə yuubə itə nko.”

Maria ʒsə Atəsə Eto Kusə.

⁴⁶ Lə nnya əsuə, nya Maria lɛtɛyi nkə, “Mɔ okla lɛ mɔ Onamute bɔtəsə.
⁴⁷ Nya mɔ lɛwɔɔɔ nɛ disuəyuə bunyɛ lə fə Onanto wə ni mɔ Ofomfokətə əsuə,
⁴⁸ itsyise ókloma únə mɛ kafo, mɔ, wə uyifoyifo wə dimanle kulesa.
 Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, kawunsiə eto betidi kenke ebokpo mɛ bə nwə bákpo atsyɔ.
⁴⁹ Itsyise ʒsuəalenya Kenke éyifo asa kplɛ útə mɛ, nya wə diye eyifo kenke.
⁵⁰ Wə kaminsənyənyə kpe lefe saa itə wə bebi eto bebi ba kenke ləətə wə dibu.
⁵¹ Wə kɔni éyifo asa kplɛ, nya úsensə mba laabesə əsuə kato lə mə nsusu əsuə.
⁵² Óbokosə baka kplɛ kasɔ lə mə akankpɔmɛ əsuə, nya óbesə mba laabokosə mə əsuə kasɔɔ, kato.
⁵³ Útə nkə betidi ba kukpɛnsɛ nɛ kenke lə bənyə asa sɛɛ bedi bemi tɔ, nya óla batabinyə ótsyese ani fufu.
⁵⁴ Ókloma kenye ka útsyɛ útə bó bana eto bana, nya úbə ɔnlɛ Israel eto kuse eto betidi kenke bɔwun-səko.
⁵⁵ Ókloma ɔlɛ kaminsənyənyə bufi kətə Abraham ku wə bebi eto bebi isu manlo manlo!”
⁵⁶ Maria ákɛ lə Elisabet ɔflɔ fenkə afa ətsyɛ fɛ úsinkli úsu oto.

Bále Yohanes Ntufɛsətidi.

⁵⁷ Se Elisabet eto ubi eto lelefe léyoo, ólɛ ubisaibi.
⁵⁸ Nya Elisabet eto bayotsya ku wə batokpenya lɛɔ asa sɛɛ nnya Bonamute əmə díyifo útə wə. Nya məm-blɛ dínyənkɔ wə disuəyuə tinti. ⁵⁹ Se ubi əmə léfo eyi mflamflaa, bəbə bənkə baala wə lelo nya bála bə lə be-fi wə anto eto diye Sakaria bətəkə wə. ⁶⁰ Fɛɛ wə ambe mántɔɔkɔ mə nko nya ʒtɛyi mə nkə, “Kpa o-o! Bifi diye Yohanes bitəkə wə.”

⁶¹ Mfó bɛtsyiko etiki bunə ku wə katɛyi bənkə, “Fə otokpenya saa əmbə baakpo nko.”

⁶² Nya bátɔ wə anto lə ani eto eyifosa əsuə bə ote diye nə woala nkə bəfi bətəkə wə ubi əmə. ⁶³ Mfó nya Sakaria léfo leba nə əsuə baawɔni asa kətəkə nya ʒwɔni nkə, “Wə diye ni Yohanes.” Nya íyifo məmble yanii. ⁶⁴ Lamfolamfo Sakaria étsyiko etiki budi nya ʒtəsə Onanto. ⁶⁵ Sikpi əmuə mba wonko mə nsi lə koyotsya nya ítə ditiki nəmfo dísensə dísu kəmə kɔɔ lə Yudea eto atini əsuə mfó kenke. ⁶⁶ Betidi ba kenke lɛɔ asa nyamfo etsyiko disi bubu kato mə əsuə bənkə, “Nte utidi wə eto okle ubi əmfɔ luubə ofiani?” Itsyise íləkə ete wuee bə, Bonamute eto kɔni təkə lə wə əsuə.

Sakaria ʒləkə Onanto Eto Kateyikətsyɛ Ótɛ.

⁶⁷ Mfó nya Lɛwɔɔɔ Kenke lɛyifə disia lə ubi əmə eto anto Sakaria əsuə nya údi Onanto etiki ʒtɛyi utsyɛ nkə,
⁶⁸ “Atəsə itə Bonamute, Israel eto Onanto, itsyise úbə nkə woawunsəko wə kuse nya lə uləkə mə.
⁶⁹ Úləkə Ofomfokətə Kplɛ útə bo lə Oka David wə ni wə eto uyifoyifo eto kafo eto ubi.
⁷⁰ Útsyɛ kenye kamfó kokooko ɛyɛ lə wə bənyɛləkətidi kenke əsuə nkə,
⁷¹ wuuləkə bo utsyiko lə balo ku mba leekisi bo kenke eto ani.
⁷² ʒtɛyi útsyɛ nkə wuunyə bo banamə kaminsə nya wookloma kenye ka ókle ku mə.
⁷³ Nya ʒtɛyi bo anto Abraham kenye klekle kamfo ut-syɛ nkə,
⁷⁴ wuuləkə bo utsyiko lə bo balo eto ani, nya wookpe bo əsuəale busumu wə sikpi manté manté.
⁷⁵ Nya wuuyifo bo kenke bə lə buyifo mba nye lə kusu sɛɛ əsuə lə wə ənəmi lə bo nkɔɔ kenke əsuə.
⁷⁶ Nya fə, mɔ ubi, bookpo fə bənkə Onanto wə nso kenke eto Unyɛləkətidi. ɛbɔtɔ Onamute əmə eto bubə nya fɔɔɔ kusu ətsyɛ itə wə.
⁷⁷ Nya ebutə wə betidi te bə boonyə bofokətə itsyise boofi mə abua batsyɛ mə.
⁷⁸ Bo Onanto kpe lefonə nya woabe bo ku kamin-sənyənyə. Wuutə bofokətə eto diyənde bə itə bo itsyi kato.
⁷⁹ Nya wuutə diyənde nəmfo nkə dibə ditə lekpasə itə mba nkpe lə ketuntu əsuə ku mba nkpe lə ukpə eto sikpitete əsuə

bà læ okpa bo ɔyenko udufanko diyuə eto kusu əsuə.”
⁸⁰ Nya ubi əmə lébe nya ɔkɛ ale læ əsuə ku lɛwɔɔɔ əsuə. Nya úsiə læ mfiminti isu ese lefe nə ɔbɔ úbɔ Is-
 rael eto kuse eto ənəmi.

Bále Yesu.

2 Nya læ lefe nəmfoo, Romamfɔ eto Okankplɛ Kaisare Augusto ətə əsuəale nkə bawɔni betidi ba kenke nkpe læ Roma eto sekakedikɔ eto kasɔ eto aye.
² Nya ni betidi eto aye wɔniwɔni tutɛ nɛ, læ Aba eto un-
 inə wə baakpo Kirenio eto Sekadidi læ Siria eto kasɔ
 əsuə. ³ Nyaso utidi saa əsu wə umə læ usu ɔwɔni wə
 diye.

⁴ Lefe nəmfo nya Yosef tsya létaka útsyi Nasaret eto umə læ Galilea eto kasɔ úsu Betlehem eto umə læ Yudea eto kasɔ læ kaka bále Oka David. Yosef əsu mfó itsyise uyifo Oka David eto kafo eto ubi. ⁵ Ókpa Maria wə bátɔ bətə wə nya ɔnlɛ kafo tsya ɔyenko nkə læ ɔwɔni wə diye. ⁶ Nya lefe nə bakɛ læ Betlehem mfóo, lefe áyo Maria bə ole. ⁷ Ólɛ wə ubi tutɛ wə ni osaibi læ diyo nə bebuki laalabe. Nya úfi kafia úmini wə, nya úfi wə ólabesə læ lesa nə əsuə bebuki bamfó leedi lesa, itsyise kasɔɔkɔ mánkɛ læ bafɔ eto kedufəkɔ.

Onanto Eto Batɔnkpe Áboko Mba Laabe Basamu Kenyetsyatsya Eto Ditiki Sɛɛ.

⁸ Lə kasɔ kamə əsuə mfóo, mba laabe basamu bətsyuə akɛ mfo kabe mə bebuki ketsye ka kenke. ⁹ Onanto eto ɔɔnkpe utsyuə ələkə əsuə ótɛ mə nya Onanto əmə eto diyənde əyənde ekpo mə læ əsuə. Lə nyamfo eso bate sikpi tinti! ¹⁰ Fɛɛ Onanto eto ɔɔnkpe əmə áteyi mə nkə, “Biante sikpi. Mboko mi Ditiki Sɛɛ nə looboko disuəyuə ku diyuə tinti itə betidi ba kenke.
¹¹ Nya læ mmi eto diyi nəmfoo, bále Ofomfokətə wə ni Bonamute Kristo bətə mi læ Oka David eto umə. ¹² Nya lesa nə biufi binyə bitsyə lekpo, ni bə biunyə ubisambi wə bəfi kafia bəmli nya onlabe læ bebuki eto kedikɔ.”

¹³ Lefe nəmfo tutuutu, Onanto eto batɔnkpe eto ditsyukpa kplɛ lɔni étsyi kato díbə bələkə əsuə báte, nya bákɔ ku ɔɔnkpe ɔni əmfó nya banlɛ Onanto bətəsə katɛyi bənkə,

¹⁴ “Dibu ku atesə itə Onanto wə nkpe kato fanlofanlo, nya diyuəsə itə kasɔ eto betidi ba kenke lædufə Onanto ənə!”

¹⁵ Nya læ lefe nə Onanto eto batɔnkpe bamfo dídu læ mə ɔflɔ bésinkli bésu kato, mba laabe basamu bamə áteyi mə əsuə bənkə, “Bitə læ busu Betlehem læ busu bobɛ asa nnya díbə fe kase Boanto díləkə ótɛ bo.”

¹⁶ Nyaso bákɔsɛ bésu nya bənyə Maria ku Yosef ku ubisambi wə nlabɛ læ bebuki eto kedikɔ mfó. ¹⁷ Nya se bənyə wə nkoo, báteyi lesa saa nə Onanto eto ɔɔnkpe əmə lɛteyi mə itsyi læ ubi əmə əsuə. ¹⁸ Lefe nəmfo se betidi ba kenke lɛɔ mba laabe basamu bamə eto etiki nyamfoo, iyifo mə yani tinti. ¹⁹ Maria ákloma asa nyamfo kenke nya úkebu disi ketsyi læ nnya əsuə eyɛ etsyo. ²⁰ Lefe nəmfoo, se mba laabe basamu bamə dísinklii, bətəsə Onanto læ lesa saa nə bánɔ ku bənyə

tsya əsuə, itsyise nyamblɛ kenke əbə itə pɛpɛpɛ fe kase Onanto eto ɔɔnkpe əmə lɛteyi mə.

Bətəkə Ubisambi Əmə Diye.

²¹ Nya læ diyi mflamflale əsuə, se lefe léyo bə bala ubi əmə lelloo, bətəkə wə diye bənkə Yesu fe kase Onanto eto ɔɔnkpe əmə lɛteyi utsyə fɛ bále wə kafo.

Bákpa Yesu Bésuko Yudafɔ Eto Disumuyo.

²² Lefe áyo itə bə Yosef ku Maria yifo əsuə eto okla buflə eto lekpa fe kase Moses eto kɔfi lɛɔ. Nyaso bákpa ubisambi əmə tsya bésuko Yerusalem bə læ befi wə bakpe Bonamute læ ani. ²³ Nko ini bawɔni bətsyə læ Onanto eto kɔfi eto kukue əsuə bənkə, “Ubisaibi tutɛ ku ubuki sende tutɛ saa, ele bə bələkə wə bətsyə kutsyə befi bakpe Bonamute læ ani.” ²⁴ Nyaso bésu Yerusalem bə læ befi kedi bətə Bonamute læ kase kɔfi lɛɔ əsuə, ablonima ənuə nye ablekpa ənuə befi kətə kedi kamə.

²⁵ Nya læ lefe nəmfoo, osani utsyuə wə baakpo Simeon ákɛ læ Yerusalem. Nya úyifo utidi sɛɛ wə laate Onanto sikpi nya uñyə ɔnlɛ kusu bobɛ itə Israel eto buləkə. Nya Lɛwɔɔɔ Kenkɛ dísiəko wə, ²⁶ nya lése wə uyi nkə weembukpə isu ese lefe nə eto lefe uunyə Onanto eto Nwə Bákpo ɔhile Bətsyə, wə eto etiki Onanto lɛteyi utsyə. ²⁷ Lefe nəmfoo, Lɛwɔɔɔ Kenkɛ nəmə ákpa Simeon úsuko Yudafɔ eto Disumuyo mfó. Nya se anto ku ambe bamə lékpa ubisambi Yesu əmə bésukoo, báteyi bə bəbə bə beyifo lesa saa nə ele bə beyifo bətə wə fe kase kɔfi létee, ²⁸ Simeon áfo ubisambi əmə ɔlɛ læ wə ani, nya ɔtesə Onanto ɔteyi nkə,

²⁹ “Boanto Onanto, mɔmɔɔ, se fékeyifo læ fə kenyet-
 syətsyə əsuə esoo,

ebofo mɛ kusu buləkə, mɔ fə usumunyə, bə læ nsu læ diyuə əsuə.

³⁰ Mɔ kosate ébufi mɔ ənəmi nnya Ofomfokətə əmə

³¹ fətə fə ubə læ kusə komə eto betidi kenke læ bənyə wə ku dinəmi.

³² Wə ni diyənde nə luuləkə lesa nə faala læ lekplɛ lete betidi ba lenni Yudafɔ.

Nya wuufi dibu oboko fə kusə Israel eto betidi eto nti.”

³³ Asa nnya Simeon lɛteyi mfo éyifo Yosef ku Maria yanii. ³⁴ Nya Simeon lékpo mə atsyɔ nya ɔteyi ubi əmə eto ambe Maria nkə, “Ubi əmfo eyifo Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə. Nya wə ni Ofomfokətə nye budukanɔ itə Israel bebi kpə. Uyifo lekpotyətsyə itsyi læ Onanto ɔflɔ, nya betidi kpə lootaka bənyə læ wə əsuə. ³⁵ Nya wuutə nkə betidi kpə ləkə mə nsusu bo bakula bate utsyuə saa nyə. Nya eyɛ læ nyamfo əsuə esoo, ebunyə kanyi fe kase lesiabi laase utidi eto utu kedunsə.”

³⁶⁻³⁷ Mfó əməə, usio ɔni utsyuə wə ni Onanto eto Unyɛləkətidi ákɛ mfo baakpo bə Hana. Nya wə anto Fanuel étsyi Aser eto kafo. Alɛ akuanse hã úsiə ku wə usə fɛ usə əmə díkpə. Nya úyifo ɔkɔsiə wə lébe bembembe. Ófo alɛ fosi mflamfla alɛ ana. Úkesu Yudafɔ eto

Disumuyo mfo lefe saa, ákatesə Onanto ketsye ku kakəmi nya úkato ola kákle kənye tsya. ³⁸ Lə lefe nəmfo tutuutu, wuntsya əbə ʒɔ Onanto ani, nya ʒteyi itsyi lə ubi əmə əsuə útə betidi ba kenke ńyə banlɛ Onanto kusu bobɛ bə wuuləkə Yerusalem.

Bésinkli Bésu Nasaret.

³⁹ Nya se Yosef ku Maria lélósə mə lekpa nəmə buyifo fe kase Onanto eto kɔfi letee, bésinkli bésu mə umə Nasaret lə Galilea eto kasɔ. ⁴⁰ Ubi əmə ábe ʒɔɔ disu nya ʒke əsuəale, nya óte kobe tinti. Nya Onanto dínyə disuəyua lə wə əsuə.

Yesu Ésu Yudafo Eto Disumuyo.

⁴¹ Lələ saa lələ, Yesu eto anto ku ambə ékesu Yerusalem késu kédi diyi nə baakpo Ukpə Ása Bo ʒyila. ⁴² Nyaso se Yesu léfo lefosi alɛ ənuəə, bési bésu Yerusalem fe kase békeyifo kɔ seka. ⁴³ Nya se bédi diyi nəmə bálósə nya banlɛ businkli kesu mə uməə, Yesu wə esi ʒke kama lə Yerusalem mfó. Fɛɛ wə anto ku ambe mánte nko. ⁴⁴ Mə ébu bənkə ɔkɛ lə betidi bamə nti nyaso bédú báye diyi wɔkwɔkwɔ eto kusu fɛ bétsyiko wə bɔbɛbɛ lə bahɔ ku batokpenyə nti. ⁴⁵ Nya se bənyə wə esoo, bésinkli bésu Yerusalem bésu balɛ wə bɔbɛbɛ. ⁴⁶ Nya lə diyi tsyafəə, bésu bənyə wə lə Yudafo eto Disumuyo kaka wə ku Yudafo eto bateasa nsi. Mfó úsiə ɔnlɛ mə asa nnya bánlɛ bɔteyi ato butsyue nya ɔnlɛ mə etiki bɔtɔ lɔni lɔni kanɔ. ⁴⁷ Nya mba lenɔ asa nnya díkabɔ lə wə kənyɛɛ, íyifo mə yanii lə wə asa kasɔkwɔ kwə ku kase úfi ɔnlɛ asa nnya bátɔ wə kasɔ buləkə eso. ⁴⁸ Íyifo wə anto ku ambə mə yanii se bənyə wə lə mfo nko. Nya wə ambe létɔ wə nkə, “Ubi, ntsyəsə féyifo bo nyamfo eto okle? Mɔ ku fə nto kenke ákɛ lə bulə əsuə nya búsu bɔnlɛ bɔtsyilama kabɛbɛ fə.”

⁴⁹ Mfo nya Yesu díte mbuayɛ ʒtɔ nkə, “Beso ibə bə bísu bɛlɛ bɔtsyilama kabɛbɛ mɛ? Binyi biə mɔ Anto eto diyo ele bə nkɛ lee?” ⁵⁰ Fɛɛ məə, bánno lesa nə ʒteyi mə mfó eto kasɔ.

⁵¹ Mfó nya Yesu dítekəko mə nya bédú bésu Nasaret, nya óbokosə əsuə kasɔ útə mə. Nya asa nyamfo kenke ləkɛ lə wə ambe eto nsusu kəmiə ɛyɛ ɛtsyɔ. ⁵² Nya Yesu lebe ʒɔɔ disu lə kobetete ku lə əsuə eto sinə əsuə, nya ófo diye lə betidi kenke ku lə Onanto eto ənəmi.

Ntufləsətidi Yohanes Ábe Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya.

³ ¹⁻² Íyifo lələ lefosi nɔnde se Okankplɛ Kaisare Tiberio lídi seka, Unyeləkətidi Yohanes wə ni Sakaria eto ubi wə léfo kənyɛ utsyiko Onanto ɔflɔ lə lefe nə ʒke lə mfiminti. Nya Pontio Pilato lídi Aba eto unyɛsiə lə Yudea eto kasɔ əsuə. Nya Herodes díkedi seka lə Galilea eto kasɔ. Nya lə lefe nəmə mfó, Herodes eto ɔyimisani Filipino tsya lídi seka lə kasɔ ka baakpo Iturea ku Trakoniti eto lekpa əsuə. Nya Lisania tsya díkedi seka lə Abilene eto kasɔ əsuə. Nya lə lefe nəmfo, Annas ku Kayafa ni Onanto eto Besumunya Ninə Kenke. ³ Nyaso Yohanes áye ótsyilama Yordan eto Ketu eto ditukpenkpe ku lekpa mfó kédi Anantotiki kátɛyi

nkə, “Bitsyi bəwuninsə lə mi abua əsuə lə befo ntufləsəfləsə eto lekpa lə Onanto lə ufi mi abua ɔtsyɛ mi.”

⁴ Nya nko seka ini báwɔni lə Onanto eto Unyeləkətidi Yesaya eto kukue banlɛ bɔteyi bənkə, “Utidi utsyua kpe lə mfiminti ɔlɛ bofa kateyi nkə, ‘Bińyə bikabe kusu itə Bonamute.

Bimuə mi əsuə bitsyə kukɔɔ itə wə bubə.

⁵ Biti okplo saa okplo

nya beba atini ku akpenkpe kenke bekatesə.

Lə bətsyɔnsə esu nya lebo.

Nya nlebe bo diyifo kplobi kplobii, biyifo mu tsyɛtsyɛtsyɛ.

⁶ Nya betidi kenke luunya Ofomfokətə wə Onanto letseye nɛ! ”

⁷ Betidi kpə əbə bə Yohanes fləsə mə ntu. Fɛɛ

Yohanes áteyi mə nkə, “Mi mba nte fe bawə eto befluflu! Owɔe lələ mi kɔlɛ nkə bitsyetsyi lə Onanto eto kotonənə ko nɛ bubə eto kənyɛ?” ⁸ Bete lə mi eyifosa əsuə biənkə bətsyi bəwuninsə lə mi abua əsuə. Nya biembu biə se ini Abraham eto befluflu bini esoo, Onanto embunə mi koto. Bɛlɔ bɛnɔ biə Onanto ebofo befluflu buləkə ketsyiko aba nyamfo əsuə kətə Abraham. ⁹ Bebe se banlɛ kəfiəbi bəńyə bə baala eyi nyamə taa keyudu ke. Kuyi saa ko laanwɔ ebibi sɛɛ, boola ko befi bakpe lə ditəfenku kəmiə.”

¹⁰ Nyaso betidi bamə áttə wə bənkə, “Nyalɛɛ, be ele bə buyifo mɔmɔ?”

¹¹ Mfó nya útə mə mbuayɛ nkə, “Mi utsyua wə nkpe awu leyo lekpe sinuəə, ufi lekpe lɔni utə utidi wə ləmbə kuətsyua. Nya utidi wə didisa nte tsyaa, usie ni nko ke.”

¹² Mba laafo umənkə bətsyua tsya əbə bə bəfləsə mə ntu. Bátɔ wə bənkə, “Oteasa, be ele bə buyifo?”

¹³ Mfó nya Yohanes létɛyi mə nkə, “Biamfo umənkə besonsə kase kɔfi díte mi kusu nkə befo.”

¹⁴ Bamamanyə bətsyua tsya áttə wə bənkə, “Nya bo nkəpə? Be ele bə buyifo?”

Mfó ʒteyi mə tsya nkə, “Bitə lə mi kayo ka banlɛ mi bofo lə kemi mi. Nya lə nyamfo eto kamaa, biensu bənyinkə utidi kuutsyua bekpe lə əsuəale lə befo wə atabi saa, nye bela utidi kuutsyua kənyɛ lə kusu bua əsuə belo wə dikpi.”

¹⁵ Betidi bamfo eto kusubebe esi ébe kato ekpe nya békebu bə Yohanes nkpa ni Nwə Onanto Lékpo ʒhile Utsyə, wə bəńyə banlɛ kusu bobɛ. ¹⁶ Nyaso Yohanes ákpasə məmblɛ nkə, “Mɔɔ, ntu ete meefi kəfləsə mi. Fɛɛ utidi utsyua təkə mɛ kama ɔlɛ bubə wə ləmbə nya onkpe əsuəale onso mɛ famfamfa! Məńyə tsya kon ntə bə mbə kasɔ miə maanyankli wə afokpa eto kekue lə akpa əsuə ntə wə tsya. Nya utidi əmfo ebufi Ləwɔkwɔ Kenke ku uté ufləsə mi fe ntu. ¹⁷ ɔlɛ wə kɔfɛ ko wuufi ɔflɛ wə kamɔ uləkə kofu uwi nya wookpa kamɔ kosate okpo lə unwū. Fɛɛ kofu saa kofu, wootonsə ko lə ute wə ləmbɔni kulefe kulefe.” ¹⁸ Nya Yohanes lídi betidi Anantotiki lə esu kpə əsuə, nya ʒlɛ mə kɔlɛ nkə batsyi mə ditsyabi ku mə nkəpə bo bensi bawuninsə.

¹⁹ Nya se Oka Herodes wə ni Aba eto Unyɛsiə lələ wə ɔyimi eto usiə wə baakpo Herodia ófo lə əsuəale ku lə

asa bua kpə nya úyifo esoo, Yohanes ənyənki okpe wə.
²⁰ Idu ekɔ lə nyamfo əsuə, útə bəmuə Yohanes bėti bákpe lə diyo.

Yohanes Əfləsə Yesu Ntu.

²¹ Se Yohanes dífləsə betidi kenke ntu ólosəə, úfləsə Yesu tsya ntu. Nya se Yesu nle ola botoo, kato ásini.
²² Ləwɔɔɔ Kenke nə eto ditsyəbi nte fe leblekpaə, áyifə díbə dísiə lə wə əsuə. Mfó nya bɔnɔ Onanto eto ɔkɔ wə dítsyi kato díkatəyi nkə, "Fə ni mɔ Ubi lala. Fə asa eedufə mə ənə tinti."

Nyə Betidi Bamfo Ni Yesu Eto Bana.

²³ Yesu áfo fe alɛ fosi ətsyə fə útsyə wə keyifo kasɔ. Betidi eto nsusu ni bə wə anto ni Yosef wə eto anto ni Eli ²⁴ wə eto anto ni Mata wə eto anto ni Lewi wə eto anto ni Melki wə eto anto ni Yanai wə eto anto ni Yosef ²⁵ wə eto anto ni Matatia wə eto anto ni Amos wə eto anto ni Nahum wə eto anto ni Hesli wə eto anto ni Nagai ²⁶ wə eto anto ni Mahat wə eto anto ni Matatia wə eto anto ni Semein wə eto anto ni Yosef wə eto anto ni Yoda ²⁷ wə eto anto ni Yohanan wə eto anto ni Resa wə eto anto ni Sorobabel wə eto anto ni Sealtiel wə eto anto ni Neri ²⁸ wə eto anto ni Melki wə eto anto ni Adi wə eto anto ni Kosam wə eto anto ni Elmadam wə eto anto ni Er. ²⁹ wə eto anto ni Yosua wə eto anto ni Elieser wə eto anto ni Yorim wə eto anto ni Matat wə eto anto ni Lewi ³⁰ wə eto anto ni Simeon wə eto anto ni Yuda wə eto anto ni Yosef wə eto anto ni Yonam wə eto anto ni Eliakim ³¹ wə eto anto ni Melea wə eto anto ni Mena wə eto anto ni Matata wə eto anto ni Natan wə eto anto ni David ³² wə eto anto ni Isai wə eto anto ni Obed wə eto anto Boas wə eto anto ni Salmon wə eto anto ni Naheson ³³ wə eto anto ni Aminadab wə eto anto ni Admin wə eto anto ni Arni wə eto anto ni Hesron wə eto anto ni Peres wə eto anto ni Yuda ³⁴ wə eto anto ni Yakob wə eto anto ni Isak wə eto anto ni Abraham wə eto anto ni Tara wə eto anto ni Nahor ³⁵ wə eto anto ni Serug wə eto anto ni Regu wə eto anto ni Peleg wə eto anto ni Eber wə eto anto ni Sala ³⁶ wə eto anto ni Kainan wə eto anto ni Arfaksad wə eto anto ni Sem wə eto anto ni Noah wə eto anto ni Lamek ³⁷ wə eto anto ni Metusala wə eto anto ni Henok wə eto anto ni Yared wə eto anto ni Mehaleel wə eto anto ni Kainan ³⁸ wə eto anto ni Enos wə eto anto ni Set wə eto anto ni Adam wə eto anto ni Onanto.

Obonsam Áto Yesu Óbe.

4 Se Ləwɔɔɔ Kenke dísiə lə wə əsuəə, Yesu édu lə Yordan eto Ketu mfó. Nya Ləwɔɔɔ nəmə lékpa wə

dísuko mfiminti kaka kuutsyuə ləmbə. ² Mfo nya Obonsam lékplatsya óto wə óbe lə eyifosi ana sɔɔ əsuə. Nya lefe nəmfó kenke, Yesu méndi kulesa nyaso lə kalosəɔɔ, kukpense ále wə.

³ Mfó nya Obonsam létəyi wə nkə, "Lə Onanto eto Ubi fenii, təyi lebambi nəmfó lə efiani didisa."

⁴ Fə Yesu átəyi wə nkə, "Awɔnisa Kenke Eto Kukue átəyi nkə, 'Inni didisa mate ləətə utidi nkɔpə.'" "

⁵ Lə nnya kamaa, Obonsam esi ókpa wə úsuko kaka letaka fanlofanlo. Nya óte wə kawunsia eto asa ku nnya sekakedikɔ kenke lə lefe kliminti əsuə. ⁶ Nya ɔtəyi wə nkə, "Muufi kawunsia eto əsuəale ku ke setabike ntə fə, itsyise befi nnya bətə mə, nya mofofo nnya bufi kətə nwə ke minla. ⁷ Nyaso asa nyamfo kenke ebofiani fə ale lə akpe disɔ kasɔ esumu mə."

⁸ Mfó nya Yesu létəyi wə nkə, "Awɔnisa Kenke eto Kukue lə bɔtəyi nkə, 'Bonamute Onanto hā ele bə utidi fi dibu utə, okpe disɔ kasɔ usumu.'" "

⁹ Nyamfo eto kamaa, Obonsam ákpa Yesu úsuko Yerusalem lə Yudafo eto Disumuyo eto kaka nso bota-ka nya ɔtəyi wə nkə, "Lə Onanto eto ubi fenii, yani fə əsuə əbə asɔ lə kasɔ. ¹⁰ Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue lə bɔtəyi nkə,

'Onanto ebutə nkə wə batɔnkpe ńyə bakase fə.'

¹¹ 'Bɔɔɔbe fə lə ani,

itə bə embutusə kokpa lə leba əsuə kulaa tsya.'" "

¹² Fə Yesu átəyi wə nkə, "Awɔnisa Kenke eto Kukue átəyi nkə, 'Manto fə Onamute Onanto abe.'" ¹³ Se Obonsam léto Yesu óbe nko ólosəə, údu wə lə ɔfɔ nya ɔyɛ wə bulə itə lefe ditsyuə.

Yesu Étsyiko Wə Keyifo Kasɔ Lə Galilea.

¹⁴ Nya Yesu dísinkli úsu Galilea eto kasɔ nya Ləwɔɔɔ Kenke eto əsuəale ləke wə lə əsuə. Nya wə diye dísensə isu lekpa ke nəmfó kenke. ¹⁵ Óte asa lə Yudafo eto ntsyako nya utidi saa létəsə wə asatete.

Báni Yesu Lə Nasaret.

¹⁶ Lə nyamfó eto kamaa, Yesu ésu Nasaret eto umə wə úsiə óbe. Nya lə ɔnwéditsyayii, úsu Yudafo eto kat-syako fe kase woala buyifo. Nya ótaka ńnyə nkə lə okla asa lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə. ¹⁷ Mfó nya bėti Onanto eto unyeləkətidi Yesaya eto kukue bətə wə. ɔsini kukue komə nya útsyiko bokla lə kaka bəwɔni bənkə,

¹⁸ "Onanto eto Ləwɔɔɔ si mə lə əsuə, bédiki mə nnuəbi,

itsyise úləkə mə nkə

mfó Ditiki Səə nəmfó mboko bakombo.

Nya ótsyese mə nkə nsu mbe buləkə eto letsya ntə betidi ba bəmuə bakpe lə diyo.

Nya mba eto ənəmi lébaa, lə bənyə asa.

Nya betidi ba báyinkə bakpe lə kasɔ nle kanyi bunyə, lə bənyə ɔbɔkəfe.

¹⁹ Nya lə ntə lə bate bə Onanto eto lefe nə wuuləka wə betidi eboyo."

²⁰ Nya Yesu díti kukue ko mā, nya úsinkli ko útə wə ɔwunsəkotsyuə nya úsiə kasɔ. Betidi bamə kenke éfi mā ənəmi bətəkə lə wə əsuə nya bənyə banlɛ wə bobekoo. ²¹ Nya ɔtɛyi mā nkə, “Awɔnisa Kenke nnya eto etiki bənc mɪnkla mfoo, ibə itə lə mmi eto diyi nəmfo.”

²² Nya wə etiki nnya údi əmuə mā lə utu tinti nya kase odiakami tsya létaka wə mləmləmlə, ətə iyifo mā yanii. Nya bātɔ mā əsuə bənkə, “Inni Yosef eto ubi ni nwə mfo, fɛɛ?”

²³ Nya Yesu létɛyi mā nkə, “Nyi miə biɔtɛyi mɛ lekpa lə nnya minlɛ bɔtɛyi mfo əsuə biə, ‘Ofate, tsya fə əsuə.’ Nya binsi biɔtɛyi mɛ tsya biə, ‘Asa nnya eto okle bɔnc bə éyifo lə Kapernaum, yifo nnya lə fə kosate eto umə mfo tsya.’”

²⁴ Nya Yesu disɪ ɔtɛyi mā nkə, “Fɛɛ nɛ mi bɔtɛyi minkə, bəantə Onanto eto unyɛləkətidi kuutsyuə dibu lə wə kosate eto umə. ²⁵ Ekpe ini bə bakɔbəsɪə kpe ákɛ lə Israel eto kasɔ lə lefe nə Onanto eto Unyɛləkətidi Elia lɛkɛ. Nya ɔɔmi lɛyɛ bɔni itə alɛ ətsyɛ ku kutsyɛ. Nya kukpɛnsɛ kplɛ díbɛ lə kasɔ kamə kenke əsuə. ²⁶ Fɛɛ Onanto mánkpe Elia kɔtɔ nkə usu kutsyuə saa ɔflɔ lə Israel, enso ɔkɔsiə utsyuə lə Sarep eto umə lə Sidon eto kasɔ. ²⁷ Nya tsyaa, betidi kpe ákɛ ba díkefi bufisia lə Israel eto kasɔ lə Onanto eto Unyɛləkətidi Elisa eto lefe. Fɛɛ wántsyə mā kuutsyuə enso Naeman wə ditsyi Siria eto kasɔ mate hã.”

²⁸ Se betidi ba lɛkɛ mfó lɛnc nyamfoo, kafo ányi mā tinti. ²⁹ Nya bātaka bənyə nya bála Yesu bələkə lə umə əmə kafo bésu bənyənsə lə umə əmə eto kɔtini ko əsuə bála umə əmə eto kotosi ku nsusu bə lə bəkə wə bakpe lə kukpio kafo. ³⁰ Fɛɛ Yesu áyɛ lə mā nti ɔbɔ údu.

Yesu Ála Lɛwɔnc Bua Lə Utidi Utsyuə Əsuə.

³¹ Lə nyamfo eto kamaa, Yesu édu úsu Kapernaum eto umə lə Galilea eto kasɔ. Mfó nya útsyiko betidi asa bote lə ɔnwɛditsyayi əsuə. ³² Nya lə wə etikididi ku əsuəale esoo, wə asatete éyifo betidi bamə yanii. ³³ Osani utsyuə ákɛ lə Yudafo eto katsyakɔ mfó wə əsuə lɛwɔnc bua dísiə. Nya ófa ku ɔkɛ bembembɛ ɔtɛyi nkə, ³⁴ “Yesu Nasaretnyə, be fanlɛ bɔbɛbɛ ketsyiko lə bo ɔflɔ mfo? Bubə fəbə fə əəbə atsyɔbɔsə bo lee? Nyi futsyɛ feni. Fə ni Onanto eto ɔkɛnkɛnyə wə ótsyese nɛ!”

³⁵ Mfó nya Yesu léla Lɛwɔnc bua nəmə ɔbɔsə lə wə əsuə ɔtɛyi nkə, “Yɛ kudu bokpo! Lə abɔ lə utidi əmə əsuə!” Lɛwɔnc bua nəmə étsyi osani əmə ɔsɔ lə kasɔ lə mā ənəmi, nya lɛbɔ lə wə əsuə dídu. Fɛɛ utidi əmə mámfo lefabe saa.

³⁶ Iyifo betidi bamfó kenke yanii nya bātɔ bətsyuə bənkə, “Nte etiki nnya eto okle ni nyamfo? Utidi əmfɔ kpe əsuəle nya wəkumi kakpe awɔnc bua kələkə lə betidi əsuə.” ³⁷ Nya asa nnya bətɛyi lə Yesu əsuə mfóo, dísensə yɛ ísu kuse komfó kenke.

Yesu Átsya Betidi Kpə.

³⁸ Yesu édu lə Yudafo eto katsyakɔ mfó úsu Simen eto diyɔ. Atikesi əmuə Simon eto usiəambe élabesə kek-leke. Nya bətə Yesu léte. ³⁹ Lə nnya əsuə, úsu únyə lə

wə ɔflɔ lə wə kalabekɔ, nya óla bufi bomə úləkə lə wə əsuə. Nya lefe nə bufi bomə lɛyɛ wə, ótaka nya út-syiko lesa bonwa kətə mā. ⁴⁰ Nya se kofe nɛ diyɔ budufə, bákpa befimfi ba nɛ bufi ate ate kenke báboko Yesu ɔflɔ. Nya úfi ani útəkə mā lə əsuə ɔni, ɔni nya ótsyɛ məmblɛ bufi. ⁴¹ Awɔnc bua kpe eto kakle tsyɛ ábɔ lə betidi kpe əsuə nya báfa bətɛyi bənkə, “Fə ni Onanto eto Ubi kosate əmə!” Fɛɛ Yesu éti awɔnc bua nyamə kusu nya wəntə kusu nkə bətɛyi kulesa, itsyise bəyi bə wə ni Nwə Onanto Lékpo ɔhile Utsyɛ.

Yesu Áte Asa Ótsyilama.

⁴² Se kale disíə, Yesu édu lə umə əmfó úsu kaka lɛbɔ. Mfó nya betidi dítsyiko wə bɔbɛbɛ katsyilama. Nya se bənyə wə, bákplatsyɛ bə lə ɔyɛ budu lə mā ɔflɔ. ⁴³ Fɛɛ ɔtɛyi mā nkə, “Ele bə nsu ndi etiki lə kəmə bamba tsyɛ itsyɛ lə Onanto eto Sekakedidi əsuə, itsyise nyamfo eso Onanto létsyese mɛ nɛ.”

⁴⁴ Nyaso údi Anantotiki lə Yudafo eto ntsyakɔ kenke lə kasɔ kamə.

Yesu Ákpadi Wə Bakasebi Tute.

5 Diyɪ lɔnii, se Yesu dínyə lə ditumbukplɛ nə baakpo bə Genesaret ɔflɔ, betidi kpe ákɔ bə lə banyi bafi wə lə banɔ Anantotiki nnya ɔnlɛ budi. ² Yesu ənyə nkə kaklɔ inuə nyə lə ditumbukplɛ nəmə ɔflɔ mfó nya mba laata asabu kələkə akpe ébudu bésu mā asabu kəfləkɔ. ³ Nya Yesu lébe údufə lə Simon eto ole kafo, nya ɔtɛyi wə nkə, onwa ɔklɔ əmə usuko ntu bomə əsuə sɛkɛ. Yesu əsiə lə ɔklɔ əmə kafo nya óte betidi bamə asa.

⁴ Se óte mā asa ólosə, Yesu átɛyi Simon nkə, “Nwa ɔklɔ əmə esuko kaka ntu letsyɔ sɛkɛ, lə fonko fə bayetsyuə lə beta mi asabu lə biləkə binə.”

⁵ Nya Simon díte mbuayɛ nkə, “Bonamute, ketsyɛ kamfo kenke búyifo keyifo kekɛle tsyɛ bənləkə kulesa. Fɛɛ lə kase fátɛyi esoo, muutə lə bota asabu nyamə.” ⁶ Se bāta asabu nyamə, bələkə akpe kpe itə bə asabu nyamə étsyiko bola. ⁷ Lə nyamfo esoo, básɔ ani bákpadɪ mā bətsyuə ba nkpe lə ɔklɔ nuəfə bətɛyi bənkə bəbə bawunsəko mā. Bəbə nya bənə asabu nyamə bələsə nya binə biamə díyi kaklɔ inuə kamə kinkinki ibu sɛkɛ lə kanya kedufə lə ntu əsuə.

⁸ Se Simon Petro dínyə nnya díbə mfoo, óse akonki lə Yesu eto ənəmi nya ɔtɛyi wə nkə, “Bonamute, mannyi əbə mɛ ɔflɔ, itsyise obuayifo mini.” ⁹ Binə kpe bia bələkə mfó esoo, íyifo wə ku wə bətsyuə yanii. ¹⁰ Nko ke íyifo Simon eto bayetsyuə, Yakobo ku Yohanes ba ni Sebedeo eto bebi tsyɛ nɛ.

Mfó əmə nya Yesu létɛyi Simon nkə, “Mante sikpi. Idu mɔmɔ entɔ, mfe betidi fuukələkə.” ¹¹ Se báyo ditukpenkpe, báyanɪ lesa saa bətsyɛ nya bédú bətəkəko Yesu.

Yesu Átsya Ufimfi Utsyuə Wə Nɛ Bufisia Bufi.

¹² Lefe lɔnii, Yesu ésu umə utsyuə kaka utidi utsyuə nɛ bufisia bufi. Nya se utidi əmfɔ dínyə Yesu, ókpo

kasɔ lə Yesu eto ənəmi nya ɔ́lɛ wə lekpaɔpa ɔ́tɛyi nkə, “Bonamute! Lə aalaa, ebofo butə mɔ bufi bomfo yuə mɛ.”

¹³ Yesu ənə kɔni útidi wə nya ɔ́tɛyi osani əmə nkə, “Nla nko. Lə nyasoo, bufi bomə yuə fə.” Lamfolamfo, bufi bomə əyuə wə.

¹⁴ Mfó nya Yesu lékpe wə kɔfi nkə, “Mantɛyi utidi sa nyamfo. Bomu yɛ tentente lə edu lə efi əsuə esu ate Onanto eto usumunya. Wə loobe fə unyə nkə əmuə ale nya uudi fə adansiɛ itə utidi saa nkə sitintii, bufi bomə əyuə fə. Nya lə efi leninsɔ ətə fe kase Moses eto kɔfi letɔ.”

¹⁵ Fɛɛ Yesu eto etiki nyamfo ésensə ɛyɛ etsyo. Nya betidi kpə díbə bə lə banɔ wə asatete nya lə ótsya mə bufi bo nle mə bulə. ¹⁶ Fɛɛ ɔ́kabɔ kesu kaka lebiɔ úsu úkato ola.

Yesu Átsya Nwə Léba Ónkpo Kasɔ.

¹⁷ Diyi lɔni se Yesu lékɛ mfó ókaté asaa, Yudafɔ eto ditsyukpa lɔni nə baakpo Farisifɔ ku afi eto bateasa bətsyuə ba ditsyi nlebe nlebe lə Galilea ku Yudea eto nsɔ ku Yerusalem əbə mfó. Nya Onanto eto əsuəale nnya Yesu leefi katsya befimfi tsya əsiə wə lə əsuə.

¹⁸ Nya mfóo, betidi bətsyuə étsyi utidi wə léba onkpo kasɔ lə belabekə əsuə báboko wə ɔ́fɔ. Nya bábəbe kusu ko bɔɔyɛ befi wə bedufənkɔ diyo kafo lə befi wə bətsyá lə kasɔ lə Yesu eto ənəmi. ¹⁹ Fɛɛ betidi bamə eto etu esoo, bámfo kusu bunyá. Nko esoo, bətsyi wə báyenko lə diyo eto letsya. Nya bələkə ofo lə letsya əsuə nya báyifəsə wə ku wə belabekə bətsyá lə kasɔ lə Yesu eto ənəmi lə betidi bamə eto nti lə diyo kafo mfó.

²⁰ Nya se Yesu dínyə mə bɔfokanɔ esoo, ɔ́tɛyi utidi əmə nkə, “Osani, mfi fə abua ntsyɛ fə!” ²¹ Mfó nya Farisifɔ ku afi eto bateasa dítsyiko mə əsuə bɔtɔ bə, “Owoe ni nwə mfo leedi mbusiotiki kefi wə əsuə kakatesə ko Onanto nko! Onanto hã ni futsyá wə loofo utidi eto abua bufi katsyɛ wə!”

²² Nya se Yesu dínyə mə nsusu útsyá lekpo esoo, ɔ́tɔ mə nkə, “Beso benle nsusu bomfo eto okle bufi? ²³ Nte nnya nso buyuə ku bɔtɛyi, ‘Befi fə abua bətsyá fə,’ lee ‘Taka ənyá lə ayɛ edu?’ ²⁴ Muuləkə nte mi miə Utidi Eto Ubi kpe əsuəale lə kawunsiə kamfo bə ufi abua ɔ́tsyɛ.” Nyaso ɔ́tsyi ɔ́wuninsə nya ɔ́tɛyi nwə léba oonkpo kasɔ nkə, “Nle fə bɔtɛyi minkə taka lə efi fə okla lə esu diyo!”

²⁵ Mfo əməə, osani əmə átaka uńyá lə betidi bamə eto ənəmi nya úfi wə okla, nya údu ɔ́ntɔ lə diyo ɔ́nle Onanto bɔtɛsə. ²⁶ Nyamfó éyifo betidi bamfó kenke yanii! Nya se sikpi dímuə məmbɛ kenke lə nnya əsuə esoo, bətesə Onanto nya bətsyá bənkə, “Nte ayanisa nnya búnyə mfo mmi məə?”

Yesu Ákpadi Lewi.

²⁷ Nyamfo eto kamaa, Yesu ábɔ útsyi lə diyo nəmə kafo nya únyə utsyá wə laafo umənkɔ wə baakpo Lewi nkpe lə wə keyifokɔ. Mfó nya Yesu letɛyi wə nkə, “Taka lə ətəkəkɔ mɛ.” ²⁸ Lewi áyani lesa saa útsyá nya ótaka útəkəkɔ wə.

²⁹ Lewi ətə bánwa lesa kən nya úfi útsyue ɔ́punu ókpɛ Yesu disuəyuə lə wə diyo. Nya betidi kpə díbə mfó ku mba laafo umənkɔ tsya. ³⁰ Farisifɔ ku afi eto bateasa ba díbə katsyáɔ mfó étsyiko etiki bunə ku Yesu eto bakasebi katɛyi bə, “Beso biedi kənə ku mba laafo umənkɔ ku babuayifo bamfo?”

³¹ Mfó nya Yesu díte mbuayɛ nkə, “Betidi ba nkpe əsuəale manhiä ofanyə enso mba ni Onanto hã. ³² Məmbə miə məəbə nləkə betidi sɛɛ, bomu babuayifo eso mímbə.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Kenyeklekle Əsuə.

³³ Betidi bətsyuə átɔ Yesu bənkə, “Ntsyá ibə bə Yohanes eto bakasebi aakle kenye nya baato ola, nya mba ntəkəkɔ Farisifɔ tsya leeyifo nko, fɛɛ fə bale leedi kənə lefe saa?”

³⁴ Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Bubu bibu biənkə baklobo ebofo kenye bokle lə lefe nə eto lefe okafɔsə əmə nkpe lə mə lenti? Kulefe! Yembubə itə nkomə! ³⁵ Fɛɛ diyi ditsyuə ebubə ni lefe nə bookpa okafɔsə əmə bedunko lə mə ɔ́fɔ. Nya lə lefe nəmfó əsuəə, insini utidi saa luubə ɔ́tɛyi mə fɛ bookle kenye.”

³⁶ Lə nyamfo eto kamaa, Yesu esi ɔ́tɛyi mə lekpa nəmfɔ nkə, “Utidi kuutsyuə embɔfuadi kafia fɔfɔ ufi otale kakoko. Lə utsyuə éyifo nkoo, ebunyə fə obiasə kafia fɔfɔ kamə. Nya kakoko kamfó tsya ku kafɔfɔ kamə əmbɔleke itə boka kətəkə lə bətsyuə əsuə. ³⁷ Nya bemfi nte fɔfɔ kakpo lə kubukikuetobe. Lenni nkoo, nte fɔfɔ bomə ebɔkpɔ bobə kato nnya luutə kubukikuetobe komə la nya nte bomə tsya luuwui buyifo nsɔɔ. ³⁸ Nyasoo, ntə fɔfɔ beefi kakpo lə kubukikuetobe fɔfɔ əsuə. ³⁹ Nya mɔmɔ tsyaa, utidi kuutsyuə ənnə nte koko kesi kala nkə wəəənə mfɔfɔ lamfolamfo, etsyisee, wɔɔtɛyi nkə, ‘Ntute, bo ni nkokoo, alɛke boso!’ ”

Yesu Ku Farisifɔ Ákpɛ Kənə Itsyi Lə ɔ́nweditsyayi Əsuə.

6 Lə Yudafɔ eto ɔ́nweditsyayi lɔnii, Yesu ku wə bakasebi ákayɛ lə kusu kutsyuə ko lɛyɛ lə anta eto ɔ́kuɛ utsyuə kafo kafe. Mfó nya wə bakasebi dítsyiko anta nnya ńyá mfó bufəsə kəfə akayimi. ² Mfó nya Farisifɔ bətsyuə letɔ mə bənkə, “Beso benle lesa nə bo kɔfi diməntə bo kusu nkə buyifo lə ɔ́nweditsyayi əsuə buyifo?”

³ Nya Yesu díte mbuayɛ ɔ́tɔ mə nkə, “Bíankla lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə lesa nə Oka David díyifo lə lefe nə kukpənsɛ lɛlɛ wə ku wə betidi ba dítekəkɔ wə? ⁴ Oka David ésu údufə Onanto eto kedikətəkɔ úsu úfi lesa nə béfi bətə Onanto kedii, údi. Nya útə wə bətsyuə tsya ni ditsyuə bédi lə lefe nə iyifo botakebu lə bo kɔfi əsuə bə utidi bamba lə udi lesa nəmfɔ. Kuutsyuə sa əmbə kusu enso Onanto eto Usumunya hã.”

⁵ Lə nnya kalosəkɔ, Yesu átɛyi mə nkə, “Utidi Eto Ubii, wə ni Onamute itə ɔ́nweditsyayi nɛ.”

Yesu Átsya Osani Wə Eto Kɔni Kɔní Díkpə Konyoma.

⁶ Lə ɔ́nweditsyayi bamba əsuəə, Yesu ésu Yudafɔ eto katsyáɔ nya ɔ́nle asa bote. Osani utsyuə ákɛ mfó wə

eto kodianí díkpá konyoma. ⁷ Nya se kófi eto bateasa ku Farisifó bətsyuə díkabəbɛ kusu ko əsuə bɔɔyɛ bəmuə Yesu bə óta kófi ubu esoo, bəfi ənəmi bətəkə lə wə kekleke balɛ bobɛ lə wootsya bufi lə Ɔnwɛditsyayi. ⁸ Fɛɛ se Yesu dínyə mə nsusu utsyə lekpo esoo, Ɔtɛyi osani əmə nkə, “Taka əńyə, lə abɔ əbə sɛtɔ mfo.” Nya osani əmə létaka úbə úńyə lə mə ənəmi.

⁹ Nya Yesu létɔ mə nkə, “Bɛ kófi díta bo kusu nkə buyifo lə Ɔnwɛditsyayi əsuə? Elɛkɛ bə buyifo kasɛɛ lə Ɔnwɛditsyayi lee bə buyifo kabua? Nye, elɛkɛ bə bafo utidi lə nkɔrə lee babiasə mu bomu?”

¹⁰ Yesu átsyilamasə ənəmi óbɛ mə nya Ɔtɛyi osani əmə nkə, “Nə fə kɔni etsyue, nya úyifo nko.” Nya wə kɔni komə létsya wə. ¹¹ Nyaso məmbɛ kɛnkɛ éyɛnki ku lɛblɔfi nya bətsyiko nsusu bufi lə lesa nə bofo Yesu buyifo əsuə.

Yesu Ələkə Lefosi Batɔnkpe Inuə Bamə.

¹² Lə lefe nəmfóo, Yesu ábɛ úsu kɔtini disí. Ɔkɛ mfó óto ola útə Onanto ketsyɛ kamfó kɛnkɛ. ¹³ Se kale dísiə, ókpadi wə bakasebi kɛnkɛ útsyə nya úləkə lefosi inuə ba útəkə diyɛ nkə wə Batɔnkpe. ¹⁴ Mə ni Simon wə útəkə diyɛ nkə Petro ku wə ɔyimi Andreas ku Yakobo, Yohanes ku Filipino ku Bartolomeo, ¹⁵ ku Mateo ku Tomas, ku Alfeo eto ubi Yakobo ku Simon wə baakpo bə utidi wə laakpɔ kətə wə umə ¹⁶ ku Yakobo eto ubi Yuda ku Yuda Iskariot wə léfiani nwə lídu Yesu útə.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

¹⁷ Lə lefe nə Yesu ku wə batɔnkpe lɛyifə bətsyi kɔtini koə eto disí bəbəə, bəbə bəńyə lə kaka diyifo tsyɛ tsyɛ tsyɛ nya mba dítakəko wə eto bətsyuə kpə ákɛ mfó nya sitiditu kpɛ sia dítsyi Yudea eto kasɔ əsuə kɛnkɛ ku Yerusalem eto kəmə ka lɛfi lekpo kɛnyɛ ka ni Tiro ku Sidon. ¹⁸ Bəbə bə lə banɔ asa nnya Yesu díkatɛ ku lə ot-sya mə efimbi kpə nnya banɛ. Betidi ba awɔnɔ bua díkelə tsya əbə nya ótsya mə bufi. ¹⁹ Betidi bamfo kɛnkɛ ákplatsya bə lə betidi Yesu lə mə efimbi lə eyɛ mə, itsyise əsuəale ətsyuə eto oklɛ ákabɔ ketsyi lə Yesu əsuə nnya díkatsya betidi bamə kɛnkɛ.

Atsyɔkpokpo Itə Bətsyuə Ku Kanyinyənyə Itə Bətsyuə.

²⁰ Yesu átakasə ənəmi óbɛ wə bakasebi, nya Ɔtɛyi mə nkə,

“Əsuə ebuyuə mi bakombo,
itsyise Onanto eto sekakedikɔ eyifo mi kale!

²¹ Əsuə ebuyuə mimba kukpɛnsə nɛ mɔmɔ,
itsyise biumi!

Əsuə ebuyuə mimba nɛ nku mɔmɔ,
itsyise biumə simə!

²² Əsuə ebuyuə mi lə betidi eekisi mi,
nya baani mi, nya baaka mi,
nya baatɛyi mi bənkə bekpe ditsyəbi bua lə mɔ wə ni Utidi Eto Ubi eso!

²³ “Binyə disuəyuə lə nyamfo kɛnkɛ əbə, lə biwi kewi ku disuəyuə, itsyise Onanto ebutə mi kayofofɔ kpɛ lə

Onanto eto oto kato. Itsyise asa nyamfo eto oklɛ mə bana díyifo Onanto eto bənyɛləkətidi ba lɛkɛ kɔ kɛnkɛ nɛ.

²⁴ Fɛɛ mbɔbɔɛ itə mi batabinyə,

itsyise bíofɔ mi disuəyuə eto kayofofɔ lə kasɔ mfo!

²⁵ Mbɔbɔɛ məətə mimba díkedi bími mɔmɔ,
itsyise kukpɛnsɛ ɛbɔɛ mi!

Mbɔbɔɛ məətə mimba nɛ simə bumə mɔmɔ,
itsyise mi asa ɛbɔkɛ kaminsə nya biuwi nku!

²⁶ Mbɔbɔɛ məətə mi mba betidi kɛnkɛ laatesə mɔmɔ,
itsyise nko ke ibə bə mə banamə lɛtesə betidi ba lɛwɛ betidi bə mə ni Onanto eto bənyɛləkətidi nɛ.

Bela Mi Balo.

²⁷ “Fɛɛ mimba nɛ mɔ etiki bɔnɔɔ, nɛ mi bɔtɛyi minkə bela mi balo lə biyifo kasɛɛ bitə mə. ²⁸ Nya betidi ba leekudi mii, bekpo mə atsyɔ. Nya betidi ba laalo fə sɛsi nye beeyifo disiale, to ola lə mə disí. ²⁹ Nya lə utsyuə áɔɔ fə lə kotosii, tsyi nkɔnsɛ tsya ətə wə. Nya lə utidi utsyuə éfi fə awu kato, tə lə ufi nnya kalɔ tsya lə woala. ³⁰ Utidi saa wə laadia asa lə fə ɔflɔɔ, tə wə. Nya lə utsyuə éfi fə ləsatsyuə, mantɛyi fə usinkliko ni oboko. ³¹ Lesa nə faala fə beyifo bətə fə, ni ke ele bə fintsyə yifo ətə betidi nɛ.

³² “Lə ibə bə betidi ba laala mi ete mi tsya laalaa, nte atesə nye leninsɔ nə biunyə bitsyiko lə nnya əsuə? Mba ni babuayifo tsya aala betidi ba laala mə. ³³ Nya lə betidi ba díyifo fə kasɛɛ ete fintsyə leeyifo kasɛɛ kətə, nte leninsɔ nə ele bə befi bətə fə? Mba ni babuayifo tsya eeyifo nkoo. ³⁴ Nya lə betidi ba ni mba leesinkli kəbə kətsyə fə lə nnya kɛnyɛ hā faadia asa kətə, besɔ faala fə batɛsə fə? Babuayifo tsya aaba kətə mə bayɛtsyuə bə lə bətsyə mə nnya lə kɛnyɛ! ³⁵ Bomuu, bela mi balo lə biyifo mə kasɛɛ. Bɛba asa bitə mə, nya biambe kusu biə besinkliko kulesa bəbə bətsyə lə nnya kɛnyɛ kokooko. Lə biyifo nkoo, biunyə kayofofɔ kpɛ lə nnya disí. Nya bookpo mi bə Onanto wə ni Onanto Fanlofanlo eto bebi. Itsyise Onanto kpe kafɔkɔpɛ itə mba ləənnə kasɛɛ kətsyə lekpo ku mba nkpe disiale kulaa tsya. ³⁶ Biyifo mba ləənyə asa kaminsə fe kase mi Anto Onanto ləənyə kaminsə.

Yesu Átɛ Asa Itsyi Lə Ɔyimitsyuə Dikpi Bolo Əsuə.

³⁷ “Biankponko betidi bamba akpo lə Onanto tsya lə ɔyɛ mi lekpo bokponko. Bianlo betidi dikpi, lə Onanto tsya lə ɔyɛ mi dikpi bolo, bifi asa bətsyɛ betidi lə Onanto tsya lə ufi ɔtsyɛ mi. ³⁸ Ele bə bitə betidi asa bə lə Onanto tsya lə utə mi asa. Lə sitintii, Onanto ebuyisə mi kenwu keyi kaba kakpo eyɛ lə wə lefonə eso. Kase faaklá asa yeyi kaba kakpo kətə utidii, nko eto oklɛ kɛ Onanto looklá utə fə nɛ.”

³⁹ Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə lekpa nkə, “Unəmba anyenko wə unəmbatsyuə. Lenni nkoo, mə inuə ba tǎ ebudu banɔ bedufə lə dibia kafa. ⁴⁰ Okasebi saa ante kaso wə oteasa. Fɛɛ lefe nə okasebi əmə lelɔsə asa bokasee, wəətsyɛ fe wə oteasa ke.

⁴¹ "Ntsyə fə fanlɛ dikubi kɛkɛ nɛ ntəkə fə ɔyimitsyuə lə dinəmi bobɛ fə fannlɛ dikubi kplɛ nɛ ntəkə lə fə lele bunyɛ? ⁴² Ntsyə fə fofo fə ɔyimitsyuə bɔtɛyi fənkə, 'Lɛkpakpa, tɛ lə nləkə dikubi kɛkɛ nɛ ntəkə fə lə dinəmi' se dikubi kplɛ ntəkə lə fə kosatɛ eto lele əsuə? Fə, ənəmi ənəmi eto utidi! Ka dikubi kplɛ nɛ ntəkə fə lə dinəmi buləkə fə lə ənyə kusu ələkə fə ɔyimitsyuə eto lele kɛkɛ nɛ ntəkə lə wə lele.

Kuyi Saa Ku Ko Awɔnsa.

⁴³ "Kuyi sɛɛ aannwɔ ebibi bua, nya kuyi bua tsya laannwɔ ebibi sɛɛ. ⁴⁴ Kuyi saa eto ebibi əsuə beefi kətsyɛ ko lekpo. Banlɛ koto eto awɔnsa lə kanyi əsuə, nya banlɛ awɔnsa nya beedi lə otɔnkpa tsya əsuə. ⁴⁵ Utidi sɛɛ saa, asa sɛɛ laabɔ ketsyi lə wə asayifoyifo əsuə nnya leetsyi lə wə utu kəmiə. Nya utidi bua tsya ləələkə asa bua kate ketsyiko lə wə utu kəmiə. Itsyise asa nnya nkpe lə utidi eto utu kəmiə, nnya ni lesa nɛ laabɔ ketsyi lə wə kɛnyɛ nɛ.

Nɔ Yesu Eto Ditiki Lə Ayɛ Lə Ni Əsuə.

⁴⁶ "Beso biakpadi mɛ biə Bonamute, Bonamute, fə bi-enyifo lə lesa nɛ maateyi mi əsuə? ⁴⁷ Utidi saa wə ləəbɔ mɛ ɔflɔ nya wəəbɔ nkə wəəbɔ ɔɔɔ lesa nɛ maateyi nya weeyifo lə nnya əsuə, moote mi futsyɛ eto okle uni. ⁴⁸ Ute fe utidi wə laato diyo nya óba kakplo nya óse ni unyansə lə aba əsuə fə óto diyo nəmə unyansə. Se ketu díyi nya káyɛ mfó káfee, kulesa ményifo diyo nəmə, itsyise dínyə lə kənyəkɔ sɛɛ. ⁴⁹ Fɛɛ utidi saa wə laanɔ mɔ ditiki nya woenyifo lə ni əsuə, uyifo fe utidi wə léto diyo nya wánse ni lə kasɔ ka nkpe ale əsuə nya wénku kasɔ fə útsyiko ofatiə əmə bɔse lə umuə sui. Nyaso lefe nɛ ketu díyi kába káyɛ lə diyo nəmə ɔflɔ káfee, léba kenke lékpo lə kasɔ!"

Yesu Átsya Romafɔ Eto Bamamanyə Eto Uninə Eto Uyi-foyifo.

7 Se Yesu lɛtɛyi betidi bamfo asa nyamfo kenke olosə, údu úsu Kapernaum. ² Romafɔ eto omanyəninə utsyuə akɛ mfó nya ɔkɛ uyifoyifo wə eto asa óla tinti. Uyifoyifo əmə ánɔ bufi kekɛkɛ, nya ɔkɛ lə ukpə ku menkpə eto nti. ³ Se uninə əmfɔ lɛnɔ Yesu eto kɔɔɔ, ókpe Yudaɔ eto beninə bətsyuə nkə batɛyi wə lə ubə otsya wə uyifoyifo əmə utə wə. ⁴ Bəbɔ Yesu ɔflɔ nya bálɛ wə lekpaɔ kekɛkɛ bənkə, "Utidi əmfɔ ənyə utə bə wunsəkɔ wə, ⁵ itsyise woala bo kuse eto betidi. Nya wə kosatɛ léto bo katsyakɔ útə bo." ⁶ Lə nyamfo eso Yesu átaɔka útəkəkɔ mə.

Yesu ménsitsyonko diyo nəmə fə uninə əmfɔ lékpe wə bayetsyuə bətsyuə nkə besu batɛyi wə bənkə, "Boanto, mensilə əsuə fə əbɔ. Itsyise mɔɔ, mənnyə ntə bə lə əbɔ mɔ diyo. ⁷ Nya mənnyə ntə tsya bə mbə ntsyako fə, nnyə lə fə ənəmi. Nyasoo, fə tɛyi ditiki ete, mɔ uyifoyifo eto əsuə ebumuə ale. ⁸ Mintsya nyifo uninə wə nkpe lə beninə ba nsi nso mɛ eto əsuəale eto kalɔ. Nya nkpe bamamanyə ba nkpe mɛ kalɔ. Lə nteyi nwə miəkə, 'Su,' woosu. Nya lə nteyi obamba tsya miə,

'Bə,' wəəbɔ. Nya lə nteyi mɔ uyifoyifo miə, 'Yifo mmə,' wooyifo."

⁹ Se ɔtɛyi nkoo, íyifo Yesu yanii. Mfó əmə nya ɔtsyi ɔwuninsə ɔtɛyi sitiditu sia ba dítaɔkəkɔ wə mfó nkə, "Nlɛ mi bɔtɛyi minkə mənnyə tɔ bɔfokanɔ bomfo eto okle lə Israelfɔ nti tɔ kulatsya!" ¹⁰ Mfó əmə nya betidi ba bətsyese mfó dísinkli bəsu eto nya bənyə bə uyifoyifo əmə eto bufi əyuə wə.

Yesu Átaɔkasə ɔkɔsiə Utsyuə Eto Ubi Wə Díkpə.

¹¹ Nyamfo eto kamaa, Yesu əsu umə wə baakpo Naim, nya wə bakasebi ku betidi kpə bətsyuə dítaɔkəkɔ wə bəsu. ¹² Lefe nɛ óyo umə əmə eto kabɔsɛe, ótsyako bətsyuə ba nɛ keku nya banyɛ banlɛ bɔbɔ lə umə əmə. ɔkɔsiə eto ubi ɔni kplo eto ɔkɔ ni wə bəntsyi banlɛ bɔbɔnkɔ bantɔ kebikəkɔ nɛ. Nya umə eto betidi kpə dítaɔkəkɔ wə. ¹³ Se Yesu dínyə usio əmfɔ, wə asa ále wə kaminsə. Mfó nya ɔtɛyi wə nkə, "Sinkli ayɛ keku."

¹⁴ Yesu édufə mə lenti nya útidi ɔkɔ əmə, nya mba ntsyi wə əmə dínyə. Mfó Yesu lɛtɛyi nkə, "Okosobi! Nlɛ fə bɔtɛyi minkə taka!" ¹⁵ Nya ɔkɔ əmə létaka úsiə nya útsyiko etiki budi. Nya Yesu dífi wə ókpe wə ambe lə kɔni.

¹⁶ Íyifo betidi bamfó kenke yanii ku sikpi tinti, nya bətesə Onanto. Lə nyamfo eso bətsyi bənkə, "Onanto eto Unyɛləkətidi wə nkpe kɛnyɛ ale tinti əbɔ údufə bo lenti! Onanto áyifə úbɔ nkə lə ubə uləkə wə betidi!" ¹⁷ Yesu eto etiki nyamfó esensə éba ékpo lə Yudea eto kasɔ ku lekpaɔ nəmfo kenke.

Yohanes Ntufɛsətidi Átsyese Batɔnkpe Yesu ɔflɔ.

¹⁸ Lefe nəmfo, se Yohanes eto bakasebi lɛtɛyi Yohanes asa nyamfo, ókpadi inuə lə mə nti, ¹⁹ nya óla mə ótsyese Bonamute Yesu ɔflɔ ku kɛnyɛ kamfo nkə, "Fə ni utidi wə bə ɔlɛ bubə lee, lee buńyə bukabe utidi bamba kusu?"

²⁰ Nyaso se bəbɔ Yesu ɔflɔ, batɛyi wə bənkə, "Ntufɛsətidi Yohanes ni nwə lékpe bo nkə bubə bɔɔ fə nkə, 'Fə ni utidi wə bə ɔlɛ bubə lee, lee buńyə bukabe utidi bamba kusu?'"

²¹ Lə lefe nəmfo əsuə, Yesu átsya betidi kpə bufi nya óla awɔnɔ bua, nya útə bənəmba kpə dínyə asa.

²² Mfoti əmə nya útə mbuayɛ ɔtɛyi Yohanes eto batɔnkpe nkə, "Bisinkli bisu bətsyi Yohanes asa nnya bínyə ku nnya bɛnɔ banlɛ bɔtɛyi bənkə bənəmba lə bunyə, mba léba bankpoo kasɔ lə bɔyɛ kafe, mba nɛ bɔfisia bufi eto əsuə lə bokpa, batoti lə asa bɔnɔ, bəkpənkə lə botaka kəbɔ nkə, nya maateyi bakombo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə. ²³ Disuəyuə itə utidi wə dímənyə kabua lə mɛ əsuə."

²⁴ Se Yohanes eto batɔnkpe dídu eto kamaa, Yesu ét-syiko etiki budi ketsyiko lə Yohanes əsuə kate betidi bamfó nkə, "Lə lefe nɛ bəbɔ bisu kaka Yohanes nkpe lə mfiminti mfó, be ni lesa nɛ bibu biə biusu bínyə? Utidi wə nte fe lefanto nɛ ufiebi nɛ bɔɔ ketinkəsə lee?"

²⁵ Be tutuutu ni lesa nɛ bísu kabəkɔ? Lee Utidi wə nkpe

awu nnya laanɔ bobɛ? Betidi ba laakpe awu nnya lefo koya nya beedi nkrɛ, mɛ kakɛnɔ ni bakankplɛ eto ayo. ²⁶ Bɛtɛyi mɛ lesa nɛ bɛsu kabɛkɔ! Onanto eto unyɛlɛkɛtidi utsyuɛ bɛsu kabɛkɔ? Lɛ sitintii, nɛ mi bɛtɛyi minkɛ oso Onanto eto unyɛlɛkɛtidi. ²⁷ Itsyise Yohanes ɛsuɛ eto etiki nya Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi ni nkɛ,

'Mootsyese mɔ ɔtɔnkpe ntɔnsɛ fɛ bubɛ,
nya wɔɔɔɔ ɔɔ kusu utsyuɛ utɛ fɛ bubɛ.'

²⁸ Yesu esi ɔtɛyi mɛ nkɛ, "Yohanes so utidi saa wɛ bale lɛ kawunsia kamfo. Fɛɛ utidi wɛ ni ɔkɛɛ kulaa tsya lɛ Onanto eto sekakedikɔ, so Yohanes."

²⁹ Etɔnsɛ, betidi bamɛ kenke ɔnɔ Yohanes eto Ditiki Sɛɛ nɛ ɔdi nya titlu mɛ ku mba laafo umɛnko tsya ɔfo lesa nɛ Onanto nɛ bɔbɛbɛ ketsyiko mɛ ɔɔɔɔ, ku mɛ ke-tu kenke nya Yohanes diflɛsɛ mɛ ntu. ³⁰ Fɛɛ Farisifɔ ku afi eto bateasa kplɛ ɔni lesa nɛ ni Onanto eto ketsyue itɛ mɛ nya bɔntɔnɔ bɛ Yohanes flɛsɛ mɛ ntu.

³¹ Yesu ɛsukosɛ wɛ etiki setɔ nya ɔtɛyi mɛ nkɛ, "Mɔmɔɔ, bɛ ele bɛ mfi mi mmi eto betidi nkatesɛ ko kɛɛ? Ntsyɛ bente kɛɛ? ³² Bete fe bekpefi kɛkɛ ba laakpe kɔyɛ lɛ obia. Mɛ bɛtsyuɛ lɛ kudu bokpo katɛyi mɛ bɛtsyuɛ bɛ,

'Bɛsɛ kusiɛkpakpa eto ɛsɛ bɛtɛ mi,
fɛɛ bɛnwi kewui!
Bɛsɛ keku eto ɛsɛ bɛtɛ mi,
tsya bɛnwi nku.'

³³ Ntufɛlɛsɛtidi Yohanes ɛbɛ, nya ɔkle kenye, nya wɛnnɛ ntɛ saa tsya, fɛɛ bɛlɛ bɛtɛyi biɛ, 'Lɛwɔnɔ bua si wɛ lɛ ɛsuɛ.' ³⁴ Nya Utidi Eto Ubi tsya difɛ nya wɛ, ɔdi ɔnɛ. Nya bɛnɛ bɛtɛyi biɛnkɛ, 'Bebe udikpu ku utɛnɛ ɛmfoo! Uyifo mba laafo umɛnko ku babuayifo eto ɔyetsyuɛ!' ³⁵ Fɛɛ betidi ba kenke lɛɛtɛkɛko Onanto eto kobe kamaa, balɛ bulɛkɛ kate lɛ mɛ eyifosa ɛsuɛ bɛ nnya ni kobe tinti nɛ."

Yesu ɛsu Simon Eto Diyo.

³⁶ Farisinyɛ utsyuɛ ɔkpadi Yesu nkɛ ubɛ udi lesa lɛ wɛ diyo. Nya se Yesu dɛsu mfɔo, ɔsia kasɔ lɛ ɔpunu ɔɔɔ nkɛ lɛ udi lesa. ³⁷ Usio wɛ dɛsia nkrɛ bua utsyuɛ ɔkɛ lɛ umɛ ɛmɛ. Nyaso se ɔnɔ nkɛ Yesu ɛbɛ Farisinyɛ ɛmɛ eto diyo lesakedikɔ, ɔfi nnuɛbi bo laanyi fififi bo nkpe lɛ dituntu nɛ laanɔ bobɛ ɛsuɛ ɔsuko mfɔ. ³⁸ ɔsu ɔnyɛ lɛ Yesu ɔɔɔ nya ɔwi binɛntu okpo wɛ lɛ akpa. Nya usio ɛmɛ difi wɛ disɛ eto sɛwɔni ɔsi binɛntu bia lɛkpɔ lɛ Yesu eto akpa mfoo, nya ɔkɔbɛ wɛ akpa ɔnɛ ɔɔɔ ku lelabi. Nya ɔfi nnuɛbi bomɛ ɔkpɔ lɛ Yesu eto akpa tsya.

³⁹ Se Farisinyɛ wɛ lɛkpadi Yesu dɛnyɛ nyamfoo, ɔbu disɛ ɔtɛyi nkɛ, "Lɛ utidi ɛmfo ete ni Onanto eto Unyɛlɛkɛtidi tintii, eni ele bɛ ote usio wɛ eto okle difɛ ɔnɛ lɛ wɛ butidi mfo, eni ɔtɛ nkrɛ bua bo tsya unsi!"

⁴⁰ Nya Yesu lɛtɛyi wɛ nkɛ, "Simon, nkpe lesatsyuɛ nɛ minla miɛ matɛyi fɛ."

Nya Simon lɛtɛyi nkɛ, "Oteasa, tɛyi mɛ."

⁴¹ Yesu ɛtsyɛ kasɔ ɔtɛyi Simon nkɛ, "Utidi utsyuɛ ɔkɛ mfo wɛ dɛkaba atabi ukɛtɛ betidi, nya betidi inuɛ bɛtsyuɛ dɛsia wɛ kayo. ɔni dɛsia wɛ sika eto atabi akpi alo-

fa anɔ. Nya unuɛfɛ dɛsia wɛ atabi akpi fosi anɔ. ⁴² Se kulesa dɛmɛtsyɛ mɛ bofo kayo kamɛ esoo, ɔfi kayo kamɛ kenke ɔtsyɛ mɛ. Nya betidi inuɛ bamfo eto nti, owoe fafo fanɔ fɛ woola otabinɛ ɛmfo oso?"

⁴³ Nya Simon lɛtɛyi wɛ nkɛ, "Mfo nɔnɔ miɛ utidi wɛ ɔfi kayo ka nso utu ɔtsyɛ."

Mfɔ nya Yesu lɛtɛyi wɛ nkɛ, "ɔtɛyi ɛlɛkɛ."

⁴⁴ Yesu ɛtsyɛ ɔwuninsɛ ɔbɛ usio ɛmɛ nya ɔtɛyi Simon nkɛ, "Alɛ usio ɛmfo bunyɛ? Se mɛmbɛ fɛ ɔɔɔ, ɛmɛntɛ mɛ ntu fɛ mflɛ akpa. Fɛɛ usio ɛmfo ɛfi wɛ binɛntu ɔflɛ mɛ akpa, nya ɔfi wɛ disɛ eto sɛwɔni ɔsi nnya. ⁴⁵ ɔmamfo mɛ ku disuɛyua abuta mɛ alɛ. Fɛɛ idu lɛ lefe nɛ mɛmbɛ mfo, wɔanyɛ ɔ mɔ akpa bɔlɛ kafɔ. ⁴⁶ Fɛɛ, ɛmɛntɛ mɛ nnuɛbi saa fɛ mfi nkpo lɛ disɛ. Fɛɛ wɛ ɛfi nnuɛbi bo laanyi fififi ɔkpɔ mɛ lɛ akpa. ⁴⁷ Nyaso nɛ fɛ bɛtɛyi minkɛ, lelabi nɛ ɔlɛkɛ ɔtɛ mɛ esoo, ɔfo abua kpɛ nya ɔyifo kenke eto bufikatsyɛ. Nya utidi wɛ dɛyifo abua sɛkɛ bɛfi bɛtsyɛ wɛ, nko ke wɛ lelabi tsya lɛfɛ nɛ."

⁴⁸ Mfɔ nya Yesu lɛtɛyi usio ɛmɛ nkɛ, "Befi fɛ abua bɛtsyɛ fɛ."

⁴⁹ Se betidi ba tsya dɛsia lɛ kedikɔ mfo lɛnɔ Yesu eto asa nnya ɔtɛyii, batɔ mɛ ɛsuɛ bɛnkɛ, "Owoe ni nwɛ mfo wɛ laafo betidi eto abua kulaa tsya bufi katsyɛ?"

⁵⁰ Mfɔ ɛmɛ nya Yesu lɛtɛyi usio ɛmɛ nkɛ, "Fɛ bo-fokanɔ ɛlɛkɛ fɛ, nyaso du esu lɛ dɛyua ɛsuɛ."

Besio Ba Dɛtɛkɛko Yesu.

8 Nya lefe ditsyuɛ eto kamaa, Yesu ɔtsyilama nti bomfo ɔsu kamɛ ku mbuto ntsyuɛ. Nya ɔkedi Ditiki Sɛɛ nɛmɛ itsyɛ lɛ Onanto eto sekakedikɔ ɛsuɛ. Batɔnkpe lefosi inuɛ ba ɔlɛkɛ tsya ɛtɛkɛko wɛ. ² Besio ba Yesu lɛtsyɛ bufi akpa akpa ku mba ɔla awɔnɔ bua ɔlɛkɛ lɛ mɛ ɛsuɛ eto bɛtsyuɛ tsya ɛkɛtɛkɛko wɛ. Nya utsyuɛ wɛ lɛkɛ lɛ mɛ nti ni Maria wɛ baakpo Magdalanya nwɛ ɛsuɛ Yesu lɛla awɔnɔ bua akuanse ɔlɛkɛ. ³ Usio bamba tsya ɔkɛ lɛ mɛ nti mfɔ wɛ baakpo bɛ Yohana nwɛ eto usɛ baakpo Kusa wɛ dɛyifo keyifo lɛ Oka Herodes eto lekpokakpokɔ nya ɔdi uninɛ utsyuɛ wɛ dɛkabe mfɔ. Besio kpɛ bɛtsyuɛ ku nwɛ baakpo Susana tsya ɛtɛkɛko Yesu nya banɛ mɛ asa bufi kawunsɛ ko wɛ ku wɛ bakasebi.

Yesu ɔtɛyi Lekpa Itsyɛ Lɛ Nwɛ Dɛsɛ Eyibibi ɛtsyuɛ ɛsuɛ.

⁴ Betidi kpɛ ɛkɛtsyɛ kamɛ ate ate ate kɛbɛ Yesu ɔɔɔ. Nnya lɛ lefe nɛ betidi kpɛ difɛ bɛtsyaa, Yesu ɔtɛyi mɛ lekpa nɛmfo nkɛ,

⁵ "ɔkuɛmfo utsyuɛ ɛsu nkɛ wɛsɛ eyibibi ɛtsyuɛ. Nya lefe nɛ ɔnɛ eyibibi nyamɛ busɛ, ibɛ bɛ ɛtsyuɛ ɔlo ekpo lɛ kusu nya betidi lɛmankli nya, nya bakɔbɛ lɛsɛ nnya bamini. ⁶ ɛtsyuɛ tsya ɔlo ekpo lɛ akpankplamboe ɛsuɛ. Nya se ikɛ, yɛnyɛ ntu ku sitɛ sɛɛ. Nyaso yeylɔbɛ nya ikpɛ. ⁷ Eyibibi nyamɛ ɛtsyuɛ ɛdufɛ lɛ biyufa nti. Nya biyufa biamɛ lɛbɛ bitɛ eyibibi nyamɛ, nya bɛkle nnya kenke itɛ ikpɛ. ⁸ Nya abamba dɛsu ɛkpɔ lɛ kasɔ sɛɛ ɛsuɛ. Nya se ikɛ, ɛnɔ ebibi alofa, alofa."

Mfɔ ɛmɛ nya Yesu lɛtɛyi mɛ nkɛ, "Nyaso fɛ ke ato nnya laanɔ asa nkpe, tsyue ato lɛ anɔ!"

Lesá Nə Eso Yesu Lídi Mə Etiki Lə Akpa Əsuə.

⁹ Yesu eto bakasebi átc wə lekpa nəmfó eto kasó.
¹⁰ Mfó ́təyi mə nkə, "Onanto éfi wə sekakedikó eto asakulakula eto kobe útə mi. Fəe betidi bambaa, akpá əsuə bəwəwə nnya itə bə,
 'balə bunyə tsyaa, bembunyə.
 Nya balə bəwəwə tsyaa, bəmbə kasó bəwəwə.'

Yesu Əlakə Lekpá Lə Nwə Dísa Eyibibi Eto Kasó.

¹¹ "Lekpá nə míntəyi eto kasó ni bə, eyibibi nyamə ni Onanto eto ditiki. ¹² Nya eyibibi nnya díbə ekpo lə kusu ́flə te fe betidi ba laanə, fə Obonsam əbə kələkə ditiki nəmə lə mə akəsí. Nya wəətə nkə bəmbofo bofo kanə bə lə Onanto lə ofo mə buləkə. ¹³ Nya, nnya díbə ékpo lə akpankplamboe əsuə, te fe betidi ba lenə ditiki nəmə nya báfo ni ku disuəyuə lamfolamfo, fəe díen-dufə lə mə akəsí sitinti. Nyaso baafó kanə itə lefe kliminti há. Nya lə lefe nə botokabe səkə díbə mə lə əsuə, bəətə disí. ¹⁴ Eyibibi nya lékpo lə biyufa ntii, te fe betidi ba laanə ditiki nəmə, fəe kawunsiə eto bulə ku kə asa eto bəbəbə ku kawunsiə kamfo eto kamini eesensə keti mə, nya yəntə kusu bə ebibi nyamə be, səs lə balə nnya. ¹⁵ Nya eyibibi nnya díbə ékpo lə kasó səs əsuə, te fe betidi ba laanə ditiki nəmə nya baafó ni kakpe lə utu kəmiə. Nya baabokosə əsuə kasó nya bəənyə kekkele isu ese lə kalosəkó itə bə baawə ebibi kpə.

Tə Lə Fə Okandíe Lə Uyənde Utə Betidi.

¹⁶ "Utidi kuutsyuə anto okandíe kefi asa keti wə nye ufi wə usu okpe lə lesa kalə. Bomu weefi wə kətəkə lə wə kətəkəkó kaka betidi ba ləəbə mfó luunyə asa wuee. ¹⁷ Lesa saa nə bəfi bákula lə kalebe saa, ebəwə lə lekple bənyə. Nya lesa nə ke bəti bákpee, ebəwə lə lekple bənyə.
¹⁸ "Bebe əsuə kukəwə lə etiki nnya bianə əsuə. Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə wə bawunsə. Nya utidi wə ke kulesa lentee, nnya úbu nkə ite wə tsyaa, bəwəwə nnya bafo wə lə ani."

Owoe Ni Yesu Eto Ambe Ku Wə Bayimi?

¹⁹ Yesu eto bayimi ku mə ambe əbə wə ́flə, fəe bamfó kusu bunyə bənyə Yesu itsyi lə sitiditu sia eso. ²⁰ Uti-di utsyuə əsu ́təyi Yesu nkə, "Fə ambe ku fə bayimi nyə lə lekple balə fə bəbəbə."
²¹ Mfó nya Yesu lətəyi məmblə nkə, "Mə ambe ku mə bayimi ni mba laanə Onanto eto ditiki nya beeyifo lə ni əsuə."

Yesu Éti Ufiəbi Kusu.

²² Diyi ləni, Yesu édufə ́klə kafo ku wə bakasebi. Mfó nya ́təyi mə nkə, "Bitə lə bəyila ditumbukple nəmə busu lekpa ke nə nse." Nyaso bədu bəsu. ²³ Se bányə lə ntu bomə əsuə bantəwə, Yesu əlabə selabə. Nya lə lefe nəmə əsuə, ufiəbi étsyiko bəwəwə kekkele nya ntu dí-

syiko bəwəwə kedufə lə ́klə əmə kafo itə bə bədufə lə ukpə ku mənkpə eto nti. ²⁴ Bakasebi bamə əsu bəsanklisə Yesu nya bətəyi wə bənkə, "Boanto! Boanto! Boəbə bukpə!"

Mfó nya Yesu létaka únyə nya óto ́kəwə uti ufiəbi ku ntu bo nle bonwa kakpanka, nya nyamblə díyuə kənyə nya lesa saa diyuə kanana. ²⁵ Nya ́təwə bakasebi bamə nkə, "Beso bimbə bofokanə?"

Fəe iyifo mə naa, nya sikpi tsya dímuə mə. Nya bətc mə bətsyuə bənkə, "Owoe ko ni utidi əmfo? Woedi ufiəbi ku lekpo etiki nya yetsyue wə koto!"

Yesu Ála Awəwə Bua Úlakə Lə Utidi Utsyuə Əsuə.

²⁶ Yesu ku wə bakasebi áyila bəsu bədufə Gadara eto kasó lə ditumbukple eto lekpa ke nə nkpiə Galilea eto kasó. ²⁷ Se Yesu ləbə lə ́klə əmə əsuə koo, osani utsyuə wə awəwə bua nsi lə əsuə étsyi umə əmə úbə ótsyako wə. Yófo lefe kpə se utidi əmfo díkayə leyaleya katsyil-ama. Nya wóakatəwə nkə woəsíə lə diyó enso lə edi nti. ²⁸ Se únyə Yesuu, ófa nya óto wə əsuə ókpo lə kasó lə Yesu eto akə. Nya ́təwə bəmbembə nkə, "Yesu, Onanto Fanlofanlo eto Ubi! Be nkpe lə bonko ku fə lenti mfo? Nle fə lekpa ke, mənə mē koto!" ²⁹ Utidi əmfo átəyi nyamfo, itsyise Yesu áto ́kəwə ókpe ləwəwə nə nsi lə wə əsuə mfó, nya ́təyi ni nkə, "Bə wə lə əsuə!" Lefe kpə lə ləwəwə nəmə əsiə utidi əmə lə əsuə, lə bákke wə ani ku akpa kulaa tsya bákpe wə lə amanaa, úkəfəsə amana nyamə nya ləwəwə nəmə díkənə wə ke-suko mfiminti. ³⁰ Yesu átc wə nkə, "Ntsyə baakpo fə?"

Mfó nya útə mbuayə nkə, "Mə baakpo bə Omantsya." ́təyi nko itsyise awəwə bua kpə dídufə ísiə wə lə əsuə. ³¹ Mfó, awəwə bua nyamə ále Yesu lekpa ke yənkə woanla nnya otsyese kaka awəwə bua ləəsiə kənyə kanyi.

³² Mfó, bakplako kpə ənyə lə kətini əsuə bəkedi. Nya awəwə bua nyamə ləle Yesu lekpa ke bənkə utə lə bedufə lə bakplako bamə əsuə. Nya Yesu dítc mə kusu. ³³ Nyaso báwə lə utidi əmə əsuə nya bədufə lə bakplako bamə əsuə. Nya məmblə dítsyetsyi bəwunini lə kətini komə eto kotosi nya bədufə lə ditumbukple nəmə nya bányə bətsylə kenke.

³⁴ Lefe nə betidi ba díkabe bakplako bamə dínyə asa nnya díbə mfó, bətsyetsyi bəsu bətəyi betidi ba ləkə lə umə ku mbuto bo letsylama mfó kenke. ³⁵ Nya betidi bamə ləbə bəsu bə lə besu babe lesa nə díbə. Nya se bəsu báyo Yesu ́fləwə, bənyə osani wə əsuə Yesu léla awəwə bua utsyiko nya unsi lə Yesu eto akə untəkə ənə wuee nya onkpe awu lə əsuə unsi kpoo. Mfó, məmblə áte sikpi. ³⁶ Betidi ba dínyə kase asa nyamfó díbə, átəyi mba mfó kase Yesu létsya utidi wə əsuə awəwə bua dísiə fə ikakpa wə. ³⁷ Lə nyamfo esoo, Gadare eto kasó eto betidi átəyi Yesu bənkə udu lə mə kasó, itsyise sikpi əmuə mə tinti. Nyaso Yesu édufə lə ́klə údu.

³⁸ Mfó nya utidi wə əsuə Yesu léla awəwə bua úləkə ále Yesu lekpa ke nkə, "Tə kusu lə ntəkəkó fə." Fəe Yesu mántəwə nya ́təyi wə nkə,

³⁹ "Sinkli esu oto læ esu ateyi lesa nã Onanto diyifo útã fã." Lã nyaso utidi æmfó ésu ýye læ kãmã ka nkpe mfó úkatëyi asa nnya kenke Yesu díyifo útã wã.

Yesu Átsya Yairo Eto Ubisiobi Ku Usio Utsyuã Wã Dítdi Wã.

⁴⁰ Lefe nã Yesu dísinkli úsu ýyila ditumbukplẽ nã nkpe mfó, betidi bamfó áfo wã kukõõ, itsyise mæmblẽ æsiã bákabe wã kusu. ⁴¹ Mfó nya osani wã baakpo Yairo wã lídi Yudafõ eto katsyakõ eto uninã çni æbã óse akonki læ Yesu eto akõ nya ýle wã lekpa kpa nkã utækako wã læ besu wã diyõ, ⁴² itsyise wã ubisiobi çni wã díkafo fe ale lefosi ænuã, labe çle bufi nya okpe læ ukpã ku mænkpã eto nti.

Se Yesu leyẽ çntõ, betidi kpã ætækako wã báma wã bákpe. ⁴³ Nya læ betidi bamfó nti, usio wã kõtõ díkakpo itã lefosi ale ænuã sãã tsya akẽ mã lenti. Usio æmfo ábi-asã wã atabi kenke nkã læ otsya wã bufi bomã, fẽẽ ók-platsya ýõ. ⁴⁴ Ýye buẽ læ Yesu eto kama læ betidi nti nya útidi wã awu eto kotosi. Lamfolamfo kõtõ komã áyẽ wã bokpo.

⁴⁵ Mfó nya Yesu lætõ nkã, "Owoe dítdi mẽ?"

Fẽẽ kuutsyuã saa mántõ. Mfó nya Petro lætëyi wã nkã, "Boanto, be kase betidi kpã ntækako fã nya bama fã bakpe!"

⁴⁶ Tsyaa, Yesu áteyi nkã, "Nnyi miã utidi utsyuã étidi mẽ, itsyise æsuãale ætsyuã ábõ læ mẽ æsuã."

⁴⁷ Se usio æmã léte nkã wæmbofo æsuã bõbõsã esoo, útsyiko butinkã nya óse akonki ókpe disi kasõ læ Yesu eto akõ. Mfó nya ýteyi lesa nã eso útidi Yesu eto awu læ betidi ba kenke eto ænãmi. Nya úlækã ýteyi lesa nã eso útidi wã awu ku kase bufi bomã leyẽ wã lamfolamfo.

⁴⁸ Lã nyamfo eso Yesu áteyi wã nkã, "Mõ ubisiobi, fã bofokanõ átsya fã. Su læ diyuã æsuã."

⁴⁹ Lefenã Yesu nsi çnlẽ etiki budii, çtye çni æbã údufã wã dítsyi Yudafõ eto katsyakõ eto uninã wã baakpo Yairo çflõ. Nya úbã ýteyi wã nkã, "Fã ubisiobi æmã ébukpã koko, nyaso ye oteasa æmã bulã."

⁵⁰ Fẽẽ Yesu ántõ ditiki nãmã nya ýteyi Yairo nkã, "Mante sikpi. Fã fo anõ fã ubi æmã ebõkẽ ale."

⁵¹ Lã lefe nã bésu bédufã Yairo eto diyõ mfóõ, wæntã utidi saa kusu nkã udufã diyõ kafo enso Petro ku Yohanes ku Yakobo ku ubisiobi æmã eto anto ku ambe hã. ⁵² Nya betidi kpã dínyã mfó banlẽ nku buwi ku kudu læ ubi æmã eso. Mfó nya Yesu lætëyi mã nkã, "Bi-ensiwí keku. Ubi æmã mænkpã. Selabe ete çnlẽ."

⁵³ Mfóõ, nya mæmblẽ díma wã, itsyise mã yi bænkã úkpã. ⁵⁴ Yesu ákõbe wã læ kçni nya ókpadi wã nkã, "Ubi, taka ænyã!" ⁵⁵ Usiobi æmã ésinkli úbã nkã nya ótaka únyã lamfolamfo. Nya Yesu lætëyi mã nkã bætã ubisiobi æmã lesatsyuã læ udi. ⁵⁶ Asa nyamfo kenke éyifo wã antomã yanii, fẽẽ Yesu ækã mã ato nkã bantëyi utidi saa lesa nã díbã mfó.

Yesu Ákpe Wã Bakasebi Lefosi Inuã Bamã Kõtõ.

9 Lã nyamfó eto kamaa, Yesu ákpadi wã bakasebi lefosi inuã bamfó óboko wã akõ nya útã mã kusu

ku æsuãale læ befi bala awõõ bua kenke ku læ batsya efimbi akpa akpa tsya. ² Nya óla mã ótsyese nkã besu bedi betidi etiki itsyi læ Onanto eto sekakedikõ æsuã læ batsya befimfi bufi. ³ Fẽ booduu, Yesu áteyi mã nkã, "Bientsyi kulesa bisuko læ mi esu bõyẽ æsuã fe uyilẽ nye fe mba laadia asa eto katobe nye didisa nye atabi. Nya bientsyi akpesa bamba kulaa tsya. ⁴ Diyõ nã kee baafõ mii, bisiã mfó isu ese lefe nã ke biudu læ umã æmã. ⁵ Nya kaka ke bamfõ mii, bidu læ umã æmfó læ beflẽ mi akpa eto utembu bekpo mfó. Nyamfo loote Onanto eto kotonã eto ditsyãbi nã læbã bubã itã læ umã æmã." ⁶ Nya bakasebi bamã dídu bésu bátsyilama mbuto bomã kenke nya bédí Onanto eto Ditiki Sẽẽ nãmã, bátsya befimfi kalebe saa tsya.

Oka Herodes Eto Nsusu Lã Yesu Ýsuã Ákpe Wã Bulã.

⁷ Se Oka Herodes wã nlẽ seka budi læ Galilea eto kasõ lænõ asa nnya kenke nlẽ bubã, wã nsusu ælã wã itsyise betidi bætsyuã læ bõtëyi bænã Ntuflesætidi Yohanes ni nwã disi ótaka utsyi çkõmã úbã nkã. ⁸ Nya bætsyuã tsya nlẽ bõtëyi bænã Elia ni nwã disi úsinkli úbã. Nya bætsyuã tsya nlẽ bõtëyi bænã Onanto eto bænyelækætidi koko bætsyuã eto çni uni wã dísinkli úbã nkã. ⁹ Mfó nya Oka Herodes lætëyi nkã, "Mõ dítdã kusu miã bala Yohanes eto disi, nyaso owoe uni wã disi úbã çnlẽ asa nyamfo buyifo nya maanõ wã diyẽ mfo?" Nyaso Oka Herodes kábẽbẽ kusu ko wõyẽ læ unyã Yesu.

Yesu Ýtã Betidi Akpi Anõ Lesa Bédi Bémi.

¹⁰ Se bakasebi bamã dísinkli bæbã báteyi Yesu lesa saa nã béyifo. Mfó nya ókpa mã hã ýyenko nya bédú bésu umã wã baakpo Betsaida. ¹¹ Se betidi kpã lænõ nkoo, bætækako wã bésu mfó. Yesu tsya áfo mã nya údi mã etiki utsyi læ Onanto eto sekakedikõ æsuã, nya ótsya mba bufi nlẽ bulã.

¹² Se kale nlẽ boloo, lefosi bakasebi inuã bamã æbã Yesu çflõ nya báteyi wã bænã, "Tã læ betidi bamfõ læ bedu læ besu mbuto bo nkpe læ lekpa kpe mfó, læ babẽbẽ lesa ku kasõkõ, itsyise mfo eyifo ntenti."

¹³ Nya Yesu lætëyi mã nkã, "Bitã mã lesatsyuã læ bedi."

Mfó nya báteyi wã bænã, "Didisa nã bõnlẽ mfo eyifo abolo anõ ku akpẽ ænuã. Ala fã busu boyã lesa boboko betidi kpenkpe bamfõ?" ¹⁴ Nya basani bamã eyifo akpi anõ.

Mfó nya Yesu lætëyi wã bakasebi nkã, "Bitã læ betidi bamã læ bæsiã læ etsyukpa etsyukpa fe betidi awosi anõ anõ." ¹⁵ Nya se bakasebi bamã ditã bæsiã nko, ¹⁶ Yesu éfi abolo anõ ku akpẽ ænuã nyamã nya óbesã wã ænãmi kato. Óçõ Onanto ani, úbudi nnya nya úfi útã wã bakasebi nkã befi besã bætã betidi bamã. ¹⁷ Nya mæmblẽ dídi bémi nya bakasebi bamã lesẽ nnya wælewæle díbu nya ýyi etsyitsya lefosi ænuã.

Petro Áteyi Nkə Yesu Ni Nwə Onanto Lékpó Ǿhile Utsyā.

¹⁸ Diyi lɔni se Yesu mate nle ola botoo, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ. Nya ɔtɔ mə nkə, "Owoe betidi laateyi bə wə mini?"

¹⁹ Mfó nya bələkə kənyə báteyi bənkə, "Bətsyuə aateyi bənkə fə ni Ntuflesətidi Yohanes. Betsyuə tsya bə Elia. Nya bətsyuə laateyi bə Onanto eto unyeləkətidi koko eto ɔni wə disɔ úsinkli úbə nkpə feni."

²⁰ Mfó nya ɔtɔ mə nkə, "Nya mimii, owoe biebu biə wə mini?"

Mfó nya Petro dítə mbuayə nkə, "Fə ni Nwə Onanto Lékpó Ǿhile Utsyā."

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Ɔsuə.

²¹ Yesu əkə mə ato kekleke nkə bánteyi utidi saa ditiki nəmfo. ²² Yesu esi ɔteyi mə nkə, "Ele bə ibə bə mɔ, Utidi Eto Ubi, nyə kanyi tinti lə beninə ku besumunyə eto beninə ku afi eto bateasa eto ani nya bɔɔni mɛ boolo mɛ. Fɛɛ lə diyi tsyafə əsuə, Onanto ebotakasə mɛ utsyiko ɔkɔmə mbə nkpə."

²³ Mfó nya ɔteyi məmblɛ kenke nkə, "Lə utsyuə ala nkə wəətəkəko mɛɛ, ele bə uləkə wə ato ku wə əsuə utsyiko lə wə alasa əsuə nya lə utsyi wə uyikabie utəkəko mɛ diyi saa. ²⁴ Itsyise utidi saa wə laala nkə waata wə disɔ eto nkpə, woonyansə mu. Nya utidi saa wə loonyansə wə nkpə nkə lə utəkəko mɛ, wuunyə nkpə manlo. ²⁵ Nte kutəkə ko utidi luunyə lə únyə kawunsia ka kenke eto bikə nya ónyansə wə nkpə manlo? ²⁶ Lə mɔ ku mɔ asa nnya maate kenke ále utidi utsyuə kofanii, wə tsya ebɔle Utidi Eto Ubi kofani lə lefe nə uubə lə wə diyənde ku wə Anto eto diyənde ku batɔnkpe kenke kenke eto diyənde əsuə. ²⁷ Nle mi bɔteyi sitinti minkə mi bətsyuə ba nkpe mfoo, embukpə isu ese lefe nə bənyə Onanto sekadidi siamə."

Yesu Eto Ditsyabi Áfloma Lə Kɔtini Ɔsuə.

²⁸ Fe Kɔsida kɔni eto kama se Yesu leteyi nyamfoo, ókpa Petro ku Yohanes ku Yakobo ɔyenko bésu bábe kɔtini besu ko disinti ola katokɔ. ²⁹ Se ɔnle ola botoo, wə ənəmi eto ditsyabi afloma nya wə awu nnya onkpe léfloma iflubi futututu ɛnle boto lə ənəmi. ³⁰ Lamfolamfoo, betidi inuə bətsyuə əbə bənyə lə wə ɔflɔ ba ni Moses ku Elia nya banle wə etiki budinko. ³¹ Bábo ku Onanto eto sekakedikɔ eto diyənde nya bédi etiki ku Yesu itsyi lə kusu ko diyifo Onanto eto lelabi nkə ɔyɛ lə ko əsuə lə ukpə lə Yerusalem. ³² Petro ku wə bətsyuə álabɛ selabɛ sio sio sio, tsya básankli bənyə diyənde kplɛ nə əsuə Yesu lɛkɛ ku betidi inuə ba wonko mə dínyə mfó. ³³ Se betidi inuə bamfo nle budu lə Yesu flɔɔ, Petro áteyi Yesu nkə, "Bonamute, bo mfo bubə alɛkɛ itə bo tinti! Tə lə boto ebu ətsyə mfo. Lɔni itə fə, lɔni itə Moses, nya lɔni tsya itə Elia." Nya asa nnya ɔnle bɔteyi mfo kenke, wóante lefe nə ɔteyi nnya tsya.

³⁴ Lefe nə únyə ɔnle etiki budii, letɔntɔ ábo díti mə kenke. Nya bakasebi bamə léte sikpi lə lefe nə letɔntɔ nəmfo léba lékpó mə lə əsuə. ³⁵ Mfó əmə bənkɔ ɔkɔɛ utsyuə lə letɔntɔ nəmə kafo wə leteyi nkə, "Nyə nwə mfo ni mɔ Ubi Wə Bákpó Ǿhile Bətsyā. Bitsyue wə ditiki koto!" ³⁶ Se ditiki eto ɔkɔɛ əmə lélaa, bənyə bənkə Yesu mate ete dínyə mfó. Bakasebi bamə éfi nnya bənyə mfó bákula, bánteyi utidi saa nnya kulesa lə lefe nəmə.

Yesu Ála Ləwɔnɔ Bua Utsyiko Lə Osaibi Utsyuə Ɔsuə.

³⁷ Se kale dísiə, Yesu ku wə bakasebi itsyə bamə áyifə betsyi kɔtini komə əsuə bəbə kasɔ. Nya bəbə bétu betidi kpə bətsyuə. ³⁸ Mfó əmə nya osani utsyuə léfa ɔteyi nkə, "Oteasa! Nle fə lekpakpa, be mɔ ubi əmfo! Wə ete ni mɔ ubi nɛ! ³⁹ Ləwɔnɔ bua ditsyuə əsiə wə lə əsuə nya diətə woafa bembembe. Diətinkəsə wə kekleke kəmuə wə kasɔ lə kasɔ nya waafə afabɛ nya efu laabɔ wə lə kənyə. Yeeyifo wə nko kekleke kaklɛ fɛ ləwɔnɔ nəmə laataka lə wə əsuə. ⁴⁰ Nle fə bakasebi lekpakpa minkə bala ləwɔnɔ bua nəmə bətə mɛ, fɛɛ bəmfó ni bola."

⁴¹ Mfó nya Yesu leteyi mə nkə, "Mi mmi eto betidi, beso biamfo mɛ kanɔ nya bitidi ato mmə? Nte lefe nə eto okle ele bə mfi nkɛ mi lə ɔflɔ isu ese? Nya nte lefe nə sɔɔ ele bə nkpe utu ntə mi fɛ lə ndu mi lə ɔflɔ." Nya ɔteyi osani əmə nkə, "Kpə fə ubi əmə aboko mfo."

⁴² Kase ubi əmə nle bubə koo, ləwɔnɔ nəmə ko dísiə wə lə əsuə dímuə wə ləwɔnɔ lə kasɔnti nya dítingəsə wə. Mfó nya Yesu díti ləwɔnɔ nəmə kusu nya ótsya ubi əmə nya úfi wə útə wə anto. ⁴³ Onanto eto əsuəale kplɛ nyamfo éyifo betidi bamfó kenke yanii.

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ɔsuə.

Yesu eto eyifosa kenke édufə mə lə əsuə iyifo mə yanii lə lefe nə Yesu leteyi wə bakasebi nkə, ⁴⁴ "Bianta lesa nə məəbə mi bɔteyi əsuə! Nyamble ebubə itə itsyi lə Utidi Eto Ubi əsuə, buufi wə bakpe lə betidi eto ani." ⁴⁵ Fɛɛ wə bakasebi bamə mánɔnɔ asa nyamfo eto kasɔ. Iyifo lesa nə bəfi bákula mə, fɛɛ bəte sikpi lə kase bɔɔtə wə lesatsyuə itsyi lə nnya əsuə lə banɔ kasɔ.

Yesu Ələkə Utidi Wə Ni Ǿkplenyə Kenke Óte.

⁴⁶ Kənə kətsyuə əbə kédufə lə bakasebi bamə nti itsyi lə futsyuə ni ɔkplenyə onso lə mə nti. ⁴⁷ Nya se Yesu léte mə nsusu esoo, úfi dikpefi ditsyuə úbə únyənsə lə mə ənəmi. ⁴⁸ Mfó nya ɔteyi mə nkə, "Utidi wə ke lofo dikpefi nəmfo lə mɔ diye əsuə, ófo mintsya. Nya utidi wə lofo mɛɛ, oofə utidi wə létsyese mɛ. Itsyise utidi wə laabokosə əsuə kasɔ kenke lə mi ntii, wə ni utidi wə nso kenke nɛ."

Utidi Wə Ke Leenkisi Mii, Únyə Mi Kama.

⁴⁹ Mfó əmə nya Yohanes leteyi wə nkə, "Bonamute, búnyə utidi ɔni wə nle awɔnɔ bua bola kələkə lə fə diye əsuə nya bɔteyi wə boənkə úsinkli ɔyɛ, itsyise umbə bo lenti."

⁵⁰ Mfó nya Yesu leteyi wə bakasebi bamə nkə, “Bienti wə kusu, bete biənkə uñyā mi kama.”

Samaria Eto Betidi Bətsyuə Áni Yesu.

⁵¹ Nya se lefe nə ele bə Onanto kpa Yesu usuko kato nle boyoo, Yesu áse uyi nkə wuusu Yerusalem. ⁵² Ót-syese batənkpe bətsyuə nkə bātə bésu umə utsyuə wə nkpe lə Samaria eto kasɔ lə besu bəmuə əsuə bətsya itə wə bubə. ⁵³ Fəe se umə əmfo eto betidi léte bə wɔɔye mfo ofe lə ɔtə lə Yerusalem esoo, bāmfo wə. ⁵⁴ Mfó se bakasebi ba ni Yohanes ku Yakobo dínýə nko esoo, bātə Yesu bənkə, “Bonamute, aala fə bokpadi ute utsyi kato ubə ɔtsylɔsə mə?” ⁵⁵ Mfó nya Yesu letsyi ɔwuninsə, úyenki ókpe mə. ⁵⁶ Nya Yesu ku wə bakasebi bamə léfe bésu umə bamba.

Betidi Bətsyuə Ála Bə Bəətəkəko Yesu.

⁵⁷ Se banyə bantɔɔ, osani utsyuə áteyi Yesu nkə, “Muutəkəko fə nsu kaka ke fantɔ.”

⁵⁸ Mfó əmə nya Yesu leteyi wə nkə, “Nkpaflɔbɛ kpe əbiə nnya kafo baalabe, nya baklɔbɛ nkpe ayo. Fəe Uti-di Eto Ubi əmbə kaka wuuluə wə disi.”

⁵⁹ Nya Yesu leteyi utidi bamba nkə, “Təkəko mɛ.”

Fəe utidi əmfo nkə, “Bonamute, tə mɛ kusu lə nsu mbikə mɔ anto fɛ.”

⁶⁰ Mfó əmə nya Yesu leteyi wə nkə, “Tə mba nsi nkprə fe bekrənkprə lə besu bebikə mə bekrənkprə tsyuə. Nya mii, bisu bikatɛyi Onanto eto sekakedikɔ eto ditiki nəmə.”

⁶¹ Utidi ɔni tsya nkə, “Bonamute, muutəkəko fə. Fəe tə mɛ kusu lə nsu nkla mɔ betidi fɛ.”

⁶² Mfó nya Yesu leteyi wə nkə, “Nwə ditsyā keyifo kasɔ ku dinwuə, fɛ weesinkli kabe kamaa, məñyā utə keyifo kətə Onanto eto sekakedikɔ.”

Yesu Ákpe Betidi Fosi Akuanse Ku Inuə Kɔtɔ.

10 Lə nyamfo eto kamaa, Bonamute ələkə betidi fosi akuanse ku inuə bamba nya óla mə ótsyese inuə, inuə nkə besu kəmə ku mbuto bo útsyue útsyue nkə lə usu ɔye ofe. ² Nya ɔteyi mə nkə, “Bekuenkə bia díkayo buləkə fui, fəe beyifoyifo bamə emfui. Nyaso beɛ ɔkuensate əmə lekpakpa lə otsyese beyifoyifo lə bəbə bawunsə lə bələkə bekuenkə biamə. ³ Bisu! Nle mi botsyese fe asamubi lə bekiti eto nti. ⁴ Bientsyi atabitobe nye asatɔtɔ eto katobe nye afokpa, nya biəñyā lə kusu bisiasə kuutsyuə saa.

⁵ “Diyə saa biudufə, bisiasə mə beteyi biənkə, ‘Diyuə itə diyə nəmfo ku ni betidi.’ ⁶ Nya lə utidi utsyuə wə laala diyuə kpe lə mfóo, bitə lə mi diyuə lə ditəkəko futsyā əmə. Fəe lə kuutsyuə saa əmbə lə mfóo, bidu ku mi diyuə eto kəsia kama. ⁷ Bisia lə diyə nə ke bɛsɔɔ. Nya lesa saa nə ke boofi bətə mi, bidi lə binə faa. It-syise uyifoyifo saa, əñyā itə kayofofə. Biekedu lə diyə lɔni bisu lebamba.

⁸ “Nya umə saa wə báfo mii, bidi lesa saa nə bootə mi. ⁹ Betsya befimfi ba nkpe lə umə əmə. Nya beteyi umə əmə eto betidi biənkə, ‘Onanto eto sekakedidi

ebɔfi mi.’ ¹⁰ Fəe lə bisu umə utsyuə nya báni bāmfo mii, bidu bisu obia nti lə beteyi biənkə, ¹¹ ‘Mi umə əmfo eto utembu bo nkpo bo lə akpa kulaa tsyaa, nnyə mu bɔfle bókpo mi mfo. Fəe bekloma biə Onanto eto sekadidi eto lefe ebɔfi mi!’ ¹² Nya nle mi bətɛyi sitinti keklege minkə lə diyə nə bookpronko betidi lekpo ayoo, Onanto ebunyə Sodom eto umə kulaa tsya kaminsə eso umə əmfo.

Kəmə Kətsyuə Mámfo Yesu Eto Ditiki.

¹³ “Mbɔbɔɛ mətə mi Korasimfɔ! Nya mbɔbɔɛ mətə mi Betsaidafɔ! Itsyise lə ayanisa nnya mínyifo lə mi nti ete mínyifo lə Tiro ku Sidon eto kəmə bua inii, eni bəsia lə kasɔ, bəfi afianku báyimi, bédiki ntɔ lə əsuə, nnya léte bənkə báni abua nnya bəyifo! ¹⁴ Onanto ebunyə Tiro ku Sidon eto kəmə kaminsə eso mi lə Lekpoyi əsuə. ¹⁵ Nya fə Kapernaum eto umə, bubu fan-lə fə babesə fə ku fə betidi kato eso? Bɔtsylɔsə mi, ba-to mi bakpe lə ute!”

¹⁶ Mfó nya Yesu leteyi wə bakasebi nkə, “Utidi wə ke lɔɔɔ mi ditikii, mɔ ditiki ɔɔɔ. Nya utidi saa wə leni mii, mɔ ɔni. Nya utidi saa wə leni mɛ, wote nkə ɔni Onanto wə létsyese mɛ.”

Betidi Fosi Akuanse Ku Inuə Bamə Ésinkli Bəbə Bésu Yesu ɔflɔ.

¹⁷ Betidi fosi akuanse ku inuə bamə ésinkli bəbə ku disuəyuə. Nya bəbə bətɛyi wə bənkə, “Bonamute, awɔɔɔ bua kulaa tsya étsyue bo ditiki koto se bóla nnya búləkə lə fə diyə əsuə.”

¹⁸ Yesu áteyi mə nkə, “Nnyə Obonsam se ófankli útsyi kato úbə kasɔ fe ofamfa seka. ¹⁹ Bɛɔ kukɔɔ! Ntə mi əsuəale bə biofo buñyā lə bawa ku bakpoe əsuə. Ku lə beso olontidi eto əsuəale kenke ani nya kulesa saa embuyifo mi. ²⁰ Fəe yenyifo mi disuəyuə bə awɔɔɔ bua etsyue mi ditiki ato. Bomu binyə disuəyuə bə Onanto áwɔɔni mi aye ókpe lə wə sekakedikɔ kato.”

Yesu Ənyə Disuəyuə.

²¹ Lə lefe nəmfo əsuəə, Ləwɔɔɔ Kenke ákpe disuəyuə lə Yesu əsuə kenke nya Yesu leteyi nkə, “Anto, kato ku kasɔ eto Onamute, maasɔ fə ani, itsyise asa nnya féfi fákula bekuente ku babesibe, ələkə nnya áte mba lenni kulesa ku mba nte fe bekrəfi. Sitintii, Anto, nko nkpe fə ɔkɔɛ nɛ.”

²² Nya usi ɔteyi nkə, “Mɔ Anto éfi asa nnya kenke utə mɛ. Kuutsyuə saa enyi nwə ni Onanto eto Ubi əmə, enso Onanto mate hă. Nya kuutsyuə saa lenyi utidi wə Anto əmə tsya ni, enso wə Ubi ɔni kplo wə mate hă ku betidi ba Ubi əmə díləkə nkə bate Anto əmə tsya.”

²³ Nya Yesu letsyi ɔwuninsə óbe wə bakasebi bamə nya ɔteyi mə mate buɛɛ nkə, “Əsuə yuə mi sitinti bə beɛ asa nnya benle bunyə mfo bunyə! ²⁴ Nle mi bətɛyi minkə, Onanto eto bənyeləkətidi kprə ku baka tsya ála bə lə bənyə lesa nə benle bunyə, fəe bəñnyə, nya lə bəñnyə lesa nə benle bɔɔɔ, fəe bɔñnyə.”

Yesu Áteyi Mə Samarianyə Wə Diyifo Utidi Utsyuə Uni Kafoekpe Eto Lekpa.

²⁵ Kɔfi eto oteasa utsyuə əbə nkə woato Yesu obe. Nya ɔ́tə wə nkə, "Oteasa, be ele bə nyifo fə lə nyə nkpe manlo?"

²⁶ Yesu ətə mbuayə ɔ́tə wə nkə, "Be Asawɔniwɔni Kenke eto Kukue lətəyi? Nya ntsyə faanɔ ditiki nəmə kasɔ?"

²⁷ Nya osani əmə dítə mbuayə nkə, "La Bonamute Onanto ku fə utu kenke, ku fə ləwɔɔ kenke ku fə əsuəale kenke ku fə nsusu kenke tsya, nya laala fə ɔyimitsyuə fe fə əsuə ke."

²⁸ Mfó nya Yesu lətəyi wə nkə, "Áteyi eləke nko. Yifo nko ete ebunyə nkpe manlo."

²⁹ Fəe se kɔfi eto oteasa əmə léla lə utə wə əsuə ləbe esoo, usi ɔ́tə Yesu nkə, "Owoe ni mɔ ɔyimitsyuə?"

³⁰ Mfó nya Yesu dítə mbuayə nkə, "Lefe ditsyuə nə léfe məə, osani utsyuə étsyi Yerusalem ɔ́tə lə Yeriko nya beyu dímuə wə lə kusu. Báblə wə nya bələkə wə bikə kenke lə əsuə nya báyani wə betsyə mfó lə ukpə ku mənkpə eto nti.³¹ Íbə bə Onanto eto usumunyə utsyuə əbə ɔ́lə bɔyɛ kafe lə kusu komə mfó. Fəe se únyə utidi əmfó lə kusu ɔ́flə, ɔ́yɛ lə lekpake bamba fe údu.³² Nko kə Lewinyə, utsyuə tsya díbə ɔ́yɛ mfo ɔ́nlə bofe. Nya se únyə osani əmə, wuntsya áyɛ lə ɔ́flə bamba ófe údu.³³ Fəe Samarianyə utsyuə wə díbə ɔ́yɛ lə kusu mfo ɔ́nlə bofe, əbə útu utidi əmə. Nya se únyə wə, wə asa ənə wə kafo.³⁴ ɔ́yɛ úsu wə ɔ́flə nya úfi nnuəbi ku ntə ókpo lə wə afabe nyamə əsuə nya ókle nnya kenke, nya útsyi osani əmə útəkə lə wə ubuki əsuə. Nya úfi wə úsuko bafɔ eto kasɔɔɔ nya ɔ́lɛ wə ola óbɛ wə.³⁵ Se kale disia, úləkə atabi ətsyuə útə nwə laabe bafɔ eto kasɔɔɔ kamə nya ɔ́teyi wə nkə, 'Kale wə ola. Nya lə nsinkli mbə nle bofe mfoo, moofó fə lesa nə ke fesi fábiasə lə wə bobɛ əsuə.' "

³⁶ Mfó əmə nya Yesu lətə afi eto oteasa əmə nkə, "Nya lə fə nsusu əsuə, betidi itsyə bamfo nti eto owoe lə fə ənyəsə əsuə, ni utidi wə didufə lə bewudifɔ bamfo eto ani eto ɔyimitsyuə?"

³⁷ Afi eto oteasa əmə ətə mbuayə nkə, "Utidi wə dinyə wə kaminsə." Nya Yesu lətəyi wə nkə, "Fintsya su lə esu eyifo nko."

Yesu Ésu Marta Ku Maria ɔ́flə.

³⁸ Se Yesu ku wə bakasebi ləyɛ lə kusu bantɔ, bésu bedufə kebuto kətsyuə. Usio utsyuə wə baakpo Marta ákpa wə úsuko wə diyó. ³⁹ ɔyimisio utsyuə ákɛ Marta wə baakpo Maria. Usio əmfó əsia lə Yesu ɔ́flə nya ɔ́nlə wə asa nnya ɔ́nlə bote bɔɔ. ⁴⁰ Diyó bobɛ eto asa nnya dísu ítəkə lə Marta mate əsuə étsyiko wə bulə. Nya úbə ɔ́teyi Yesu nkə, "Bonamute, yenyifo fə kulesa bə mɔ ɔyimisio áyani diyó bobɛ eto asa buyifo nyamfó kenke utəkə mɛ lə əsuə? Təyi wə lə ubə ɔwunsəkó mɛ!"

⁴¹ Nya Yesu lətəyi wə nkə, "O Marta! Be kase fanlɛ əsuə bulə lə asa kpə əsuə. ⁴² Fəe lesa lɔni ete loohiä bə

babɛbɛ. Nya lesa nəmə ni nə Maria dílakə nɛ. Nya bensiembofo ni lə wə ani."

Yesu Áte Wə Bakasebi Kase Booto Ola.

11 Diyí lɔnii, Yesu ákɛ lə kalebe kətsyuə ókato ola. Se ólosə, wə bakasebi eto ɔ́ni, əbə wə ɔ́flə úbə ɔ́teyi wə nkə, "Bonamute, te bo kase buukato ola fe kase Yohanes léte wə bakasebi."

² Mfó nya Yesu lətəyi mə nkə, "Lə bɛlɛ ola botoo, bətəyi biənkə,

'Bo Anto, tə lə bakpasə fə diyɛ. Fə sekadidi lə sibə.

Beyifo lə fə lelabi əsuə lə kasɔ mfo fe kase inte kato.

³ Tə bo bo diyí saa eto didisa.

⁴ Nya lə efi bo abua atsyɛ bo, fe kase bo tsya leefi katsyɛ utidi saa wə laata bo kebu.

Nya məntə lə budufə lə botokabɛ əsuə nya le əlakə bo etsyiko lə abua əsuə.' "

⁵ Nya Yesu lətəyi wə bakasebi nkə, "Lə íbə bə mi nti eto utsyuə áyɛ úsu wə ɔyetsyuə eto diyó ku ntsyenti úsu ɔ́teyi wə nkə, 'ɔyetsyuə, dia ələmbo ətsyə ətsyuə ətə mɛ, ⁶ itsyise mɔ ɔyetsyuə ɔ́ni etsyi kusu ubə ɔɔɔ mɛ mɔmɔ. Nya didisa saa ente muutə wə!'

⁷ "Nya fə ɔyetsyuə əmə lətəyi fə nkə, 'Məmbə ələ mɛ! Bonko mɔ bebi ebolabɛ nya búti siku lə diyó. Mensi embofo botaka mɔmɔ kəbə kətə fə kulesa.' ⁸ Lə íbə bə ɔ́teyi nkoo, be ni lesa nə fuuyifo? Nlɛ mi bətəyi minkə lə mə sɛyetsyuə mate esoo, wəmbotaka. Fəe lə kase fənyə fanlɛ wə lekpakpa bɔlɛ hã esoo, wootaka utə fə lesa saa nə fanlɛ bɔbɛbɛ.

⁹ "Bətɔ asa lə befi bətə mi. Bɛbɛbɛ asa lə binyə. Bɛsɔ siku lə basini mi. ¹⁰ Itsyise utsyuə saa wə laatɔ asaa, bəətə wə. Nya utsyuə saa wə laabɛbɛɛ, wəənyə. Nya utsyuə saa wə laasɔ sikuu, bɔɔsini wə.

¹¹ "Nya mimba ni bebiantoməə, biefi owa kətə lə lekpɛ nə ubi lətə mi eto kənyɛ? ¹² Nye okpoe bomu biefi kətə wə lə dikusɛmfɔ nə ɔ́tə eto kənyɛ? ¹³ Mimba ni babuayifo kulaa tsya yi kase buifi asa sɛɛ bitə mi bebi. Nya ntsyə yuutsyə ku Boanto wə nkpe kato itə bo? Ntsyə yoofó bubə bə wəmbufi wə ləwɔɔ Kenke utə betidi ba laatɔ wə?"

Betidi Bətsyuə Ənə Etiki Itsyi Lə Yesu Ku Beelsebul Eto Əsuəale Əsuə.

¹⁴ Lefe lɔnii, Yesu ákala ləwɔɔ bua nə ləəndi etiki kətsyiko lə osani utsyuə əsuə. Nyaso se ləwɔɔ nəmə ləbɔ lə utidi əmə əsuə ko, utidi əmə étsyiko etiki budi. Nyamfo éyifo betidi ba dínyə mfó yanii. ¹⁵ Fəe mə bətsyuə áteyi bənkə, "Awɔɔ bua kenke eto uninə wə baakpo Beelsebul eto əsuəale əsuə woafó nya bola kələkə lə betidi əsuə." ¹⁶ Nya bətsyuə tsya léla bə baato Yesu babe eso bətəyi wə bənkə úyifo ayanisa ətsyuə lə uləkə ote nkə Onanto ɔ́flə utsyi.

¹⁷ Fɛɛ Yesu wə ate mə nsusu lə wə əsuə. Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, “Sekakedikɔ́ saa sia lema akpa akpa nya mə sɔ́sɔ́ nɛ bɔ́kɔ́ lə bətsyuə əsuə, sekakedikɔ́ siamfo ebo-ba. Nya diyo nə ke eto betidi ləəhýə lə bətsyuə əsuə, diyo nəmə eboba. ¹⁸ Nyaso lə boma kpe lə Obonsam eto sekakedikɔ́, ntsyɛ fɛ wə sekakedikɔ́ siamə luunyə? Bɛlɛ bɔ́tɛyi biənkə maala awɔ́ɔ́ bua kələkə ɛyɛ lə Beelsebul eto əsuəale nnya wəətə mɛ eso. ¹⁹ Nya lə Beelsebul əsuə maala məə, bawoe əsuə mba ntəkəkɔ́ mi laayɛ kala awɔ́ɔ́ bua kələkə lə betidi əsuə? Mi kosate eto mba ntəkəkɔ́ mi lə buləkə kate nkə bidia baatɛyi. ²⁰ Owo lo! Onanto eto əsuəale bomu əsuə maala awɔ́ɔ́ bua kələkə. Nyalɛ nyamfo lə buləkə kate mi wuee nkə, Onanto eto sekakedidi ébubə sékpe lə mi nti koko.

²¹ “Lə əsuəaletidi utsyuə əmuə əsuə ku wə bema-makə uńyə ɔ́lɛ wə diyo bosee, te fə bike bia nte wə em-bonya. ²² Fɛɛ lə utidi wə nkpe ale nso wə əbə nkə woakɔ́ ku wə nya óso wə anii, woalɛ wə bemamakə bia əsuə ufi wə disí utəkə kafo nya woalɛ utidi əmə eto bikə kafo kesia kətə bətsyuə.

²³ “Utidi wə ke ləmbə lə mɔ́ lekpakee, te fə uńyə lə mɛ əsuə sitinti. Nya utidi wə ke laankpa asa kətsyɛ ditsyu ku mɛ, te fə ɔ́lɛ nnya busense kewi.

Lɛwɔ́ɔ́ Bua Eto Businkli Kəbə.

²⁴ “Lə lɛwɔ́ɔ́ bua ábɔ́ lə utidi əsuəə, diesu katsyilama nlebe nlebe bo lekoe kabɛbɛ kaka dikɛ ditsyɛ ɔ́nwɛ. Nya lə díənnýə kedufəkɔ́, diatɛyi əsuə nkə, ‘Muusinkli nsu mɔ́ diyo nə mínsiə kɔ́.’ ²⁵ Nyaso diesinkli kesu kabe əkənyə nkə bákpa diyo nəmə kafo kɛnkɛnkɛ nya lesa saa nte kukɔ́ɔ́. ²⁶ Lə nnya esoo, diabɛbɛ awɔ́ɔ́ bua akuanse nnya nkpe disiale enso ni nya bəəbə bə lə bəsiə mfo. Lə kalosəkɔ́, utidi əmfɔ eto nkɔ́ bo woəsiə abia kaso mbo úsiə kɔ́ kulaa tsya.”

Yesu Átɛ Asa Itsyi Lə Utidi Wə Nkpe Le Disuəyua Kosate Əsuə.

²⁷ Lefe nə Yesu lɛtɛyi asa nyamfoo, usio utsyuə wə lɛkɛ lə betidi bamə nti áfa bembembe ɔ́tɛyi nkə, “Onanto lə okpo usio wə lélé fə ku nwə díta fə ləmi fáyimi atsyɔ́!”

²⁸ Nya Yesu díta mbuayɛ nkə, “Betidi ba laanɔ́ Onanto eto ditiki nya beeyifo lə ni əsuə, mə bomu ele bə bənyə disuənyuə nɛ!”

Yesu Áni Nkə Weembuyifo Ayanisa.

²⁹ Nya se betidi bamə ditsyiko bufui lə Yesu əsuəə, úsukosə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bebe kase mi mmi eto betidi nkpe sibusufɔ́! Ayanisa eto buləkə kate nya baala bə bəənyə, fɛɛ bembunyə anyinisa saa enso nya díbə lə Yona əsuə seka. ³⁰ Fe kase Onanto eto unyeləkətidi Yona eto ale díbə itə lə Ninivefɔ́ əsuəə, nko ke Utidi eto Ubi tsya eto ale luubə fe ditsyabi itə mmi eto betidi nɛ. ³¹ Nya lə diyí fɛfɛ eto Lekpoyi əsuəə, Besio eto Oka wə ditsyi ɔ́nwɛdikue ebotaka uńyə nya woote mi lənimí lə lɛwɔ́ olo mi dikpi, itsyise ótaka útsyi lə wə kasɔ́ ka letso

famfamfa úsu nkə lə ɔ́ɔ́ Oka Salomo eto kobetete eto asa. Fɛɛ nɛ mi bɔ́tɛyi minkə utidi wə nso Salomoo, wə ni nwə mfo nɛ. ³² Ninivefɔ́ ebotaka bəhýə lə Lekpoyi Fɛfɛ əsuə nya boolo mi mmi eto betidi bamfo dikpi. Itsyise lefe nə Yona lɛtɛyi mə Onanto eto ditikii, bətsyi báwuninsə nya báyɛ mə abua buyifo. Fɛɛ nɛ mi bɔ́tɛyi sitinti minkə, utidi ɔ́ni utsyuə kpe lə mi nti mfo wə ləmo onso Yona kulaa tsya!

Yesu Ələkə Lesa Nə Ləətə Utidi Ləəyənde Ótɛ.

³³ “Utidi kuutsyuə saa anto okandí kefi kakula nye kakpe lə asa kalɔ́. Bomu weefi wə kətəkə lə wə kətəkəkɔ́ kaka betidi ba ləəbə mfó luunyə asa wue. ³⁴ Utidi eto ənəmi eyifo fe okandí itə wə utidi əmə. Lə fə ənəmi ənyə asa kukɔ́ɔ́, fə utidi əmə kenke tsya, yuutə ənyə asa ekpa kenke. Fɛɛ lə fə ənəmi əmbə kɔ́ɔ́, te fə fə utidi əmə kenke kpe lə ketuntu əsuə. ³⁵ Nyaso lə abe fə əsuə kukɔ́ɔ́ bə diyənde nə nkpe fə lə əsuə mamfiani ketuntu. ³⁶ Lə diyənde akpasə fə əsuə kenke nya fə kukalebe saa ləmbə lə ketuntu əsuəə, te fə fə kalebe saa ebunyə lekpasə fe kase okandí ləəyənde nya wə diyənde laakpo fə lə əsuə seka.”

Yesu Álo Yudafɔ́ Eto Batɔ́nkɔ́ɔ́nkɔ́ Bamə Dikpi.

³⁷ Se Yesu dídi etiki ólosəə, Farisinyə ɔ́ni utsyuə ákpa-di wə nkə ubə udi lesa lə wə diyo. Mfó nya úsu úsiə lə kasɔ́ lə diyo nəmə lə udi lesa. ³⁸ Íyifo Farisinyə əmə buɛ se únyə nkə Yesu məmfɛlɛ kɔ́ni fe kase mə lekpa lete fə útsyiko budi.

³⁹ Nyaso Bonamute Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔ́mɔ́, mi Farisifɔ́ biəflə mi kedikpe ku akɔ́be eto kama, fɛɛ lə ɔ́nukualɛ əsuəə, biyi ku lefomfi ku asa buayifoyifo sɔ́sɔ́. ⁴⁰ Bieninə! Inni Onanto əmə ete ni nwə diyífo asa nnya kenke eto kafo ku kama lee ntsyɛ? ⁴¹ Bifi lesa saa nə nkpe lə mi kakpe ku akɔ́be kafo bitə bakombo bə lə mi lesa saa lə ele kɛnkɛnkɛ lə Onanto eto ənəmi.

⁴² “Mbɔ́bɔ́ɛ məətə mi Farisifɔ́! Biefi mi edisa ku mi nyoma eto bekolenkə ku seko ku afantosi akpa akpa, nnya laanyi fififi eto lekpafofile kətə Onanto. Fɛɛ beni asa sɛɛ buyifo lə kɔ́nukualɛsu əsuə nya biannla Onanto tsya. Nyamfo ni lesa nə ele bə biyifo bəkɔ́ lə nnya bímfí benlɛ buyifo koko, nya yanle bə biləkə ku kuətsyuə bit-syɛ kama.

⁴³ “Mbɔ́bɔ́ɛ məətə mi Farisifɔ́! Itsyise biala biə biəsiə lə nsiəkɔ́ kplɛ bo nso lə ntsyakɔ́. Nya biala biə betidi kəsiəsə mi ku dibu lə obia.

⁴⁴ “Mbɔ́bɔ́ɛ məətə mi, itsyise bite fe edi nnya mbikə lə kasɔ́ bəənyə kətsyɛ lekpo, nya betidi laayɛ lə nnya əsuə kafe itsyise baante nko.”

⁴⁵ Mfó əmə kɔ́fi eto oteasa ɔ́ni lə mə nti átɛyi wə nkə, “Oteasa, lə atɛyi nyamfo nkoo, áka bontsyɛ.”

⁴⁶ Nya Yesu díta wə mbuayɛ nkə, “Mbɔ́bɔ́ɛ məətə mi afi eto bateasa tsya. Itsyise biətsyisə betidi bikə bia bembobo butsyi. Nya biemfi nsusu kabe biə biawunsəkɔ́ mə lə mi butsyi əsuə.

⁴⁷ “Mbɔɔɔɛ mǣtə mi sitinti, itsyise bétó edi kukɔɔ bitə Onanto eto bənyeləkətidi. Fɛɛ Onanto eto bənyeləkətidi bamfoo, lə ɔnukuale əsuə, mi bana mə lélo mə. ⁴⁸ Nya mi kosatee, bɛɔɔɔ lə nyamfo əsuə biə lesa nə mi anto mə díyifo álekɛ. Mə lélo Onanto eto bənyeləkətidi bamə nya mi léto mə edi. ⁴⁹ Nyamfo eso Onanto lə wə kobetete əsuə lɛtɛyi nkə, ‘Mootsyese mə bənyeləkətidi ku batɔnkpe nya boolo mə bətsyuə nya bootəkəko bətsyuə kama.’ ⁵⁰ Nyaso mi mmi eto betidi kenke, boonə mi koto lə Onanto eto bənyeləkətidi ba kenke bálo idu taa kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ kə. ⁵¹ Idu lefe nə bálo Abel ibə eyo Sakaria wə bálo lə kedikətəkɔ eto leba ku kakenkəkɔ eto nti. Sitinti minlə mi bɔtɛyi minkə, Onanto ebunə mi, mmi eto betidi ato lə nyamfo kenke eso!

⁵² “Mbɔɔɔɛ mǣtə mi kɔfi eto bateasa! Itsyise diyo nə kafo kobe nkpee, bíti ni siku bíləkə safui bídunko. Fɛɛ mi kosate áni biə biembudufə lə ni kafo. Nya bieti betidi bamba ba nle bokplatsya bə beedufə lə ni tsya kusu.”

⁵³ Se Yesu dídu lə kaka mfóo, Farisifo ku kɔfi eto bateasa étsyiko bunyənki nya bátɔ wə etiki kɔpə ku ləbɔfi. ⁵⁴ Nya banlə kusu bɔbɛbɛ lə kase bɔɔɔɛ bəmuə wə lə wə ditiki əsuə bə ɔtɛyi kabua.

Yesu Ɛkə Ato Lə Betidi Eto Ənəmi Bobe Keyifo Asa Ɛsuə.

12 Se betidi akpi akpi bətsyuə díbə bətsya mfóo, itə bə bətsyiko bətsyuə bukə kamanklii, Yesu ét-syiko wə bakasebi etiki budi katɛyi nkə, “Bebe sinini lə Farisifo eto bidiabidia eto asayifoyifo nnya laayansə betidi əsuə. ² Lesa saa nə betidi díyifo bákula, əbɔɔɔ lə lekple utidi saa nyə wuə, nya akulasa saa əbɔɔɔ bate. ³ Nyaso lesa saa nə ke bətɛyi lə kaka lenaa, diɔɔɔ lə lekple banɔ. Nya asa nnya bətɛyi lə kawɛ əsuə lə diyo kəmiə, booləkə nnya babe letsya utsyuə saa nɔ.

Bete Onanto Sikpi, Ni Utidi.

⁴ “Bayetsyuə, nle mi bɔtɛyi minkə, bianté sikpi betidi ba laafo etidisuə ete bolo nya bensiembrofo kulesa buyifo lə nnya kama. ⁵ Utidi wə ele bə bete sikpii, muuləkə wə nte mi. Bete sikpi Onanto wə lə ólo fə ólosə, nya unsi onkpe əsuəale uufi fə oto okpe lə ditɛfenku nə ləənyə lefe saa kəmiə. Befo mə bəɔɔ biə, wə ni utsyuə ele bə bete sikpi nɛ. ⁶ Inni pəsewa inuə ete baate ntsyue nɔɔɔ? Fɛɛ Onanto anta mə kuutsyuə saa əsuə. ⁷ Mi disi eto sɛwɔni kulaa tsya, Onanto yi se leklambi. Nyasoo, biensite sikpi itsyise befo koya beso baklɔbɛ kɔpə.

Bińyə Lə Yesu Eto Kama Kekleke.

⁸ “Nle mi bɔtɛyi kasini minkə, utidi wə ke lɔɔtɛyi lə betidi eto ənəmi nkə uyifo mə olee, Utidi Eto Ubi tsya ebofo wə fe wə ole lə Onanto eto batɔnkpe eto ənəmi. ⁹ Fɛɛ utidi wə lɔɔni mə lə betidi eto ənəmii, Utidi Eto Ubi tsya ebɔni wə lə Onanto eto batɔnkpe kenke eto ənəmi. ¹⁰ Nya utidi saa wə lɔɔtɛyi lesatsyuə uńyə lə Uti-

di Eto Ubi əsuə, Onanto ebufi ɔtsyɛ wə. Fɛɛ utidi wə luudi mbusiotiki lə Lɛwɔɔ Kenkɛ əsuə, Onanto embufi nnya ɔtsyɛ wə kulefe.

¹¹ “Lə ibə bə bakpa mi besuko Yudafɔ eto katsyako nye baka eto ənəmi bə baakponko mi lekproo, biəntə lə ilə mi lə lesa nə biusu bətɛyi əsuə nye kase biota mi əsuə disi. ¹² Itsyise Lɛwɔɔ Kenkɛ ebote mi lesa nə biɔtɛyi lə lefe nəmə ayo.”

Lekpa Itsyi Lə Otabinyə Wə Leenina Utsyuə Ɛsuə.

¹³ Utidi utsyuə ákɛ mfo lə betidi nti wə lɛtɛyi Yesu nkə, “Oteasa, tɛyi mə ɔyimi fənkə usie bo anto eto bika bia utsyə bo lə mfo mə bele.”

¹⁴ Mfó Yesu díta mbuayɛ nkə, “Osani, owoe díta mə kusu nkə nsie bikə nye nyifo okponkpo lə mi inuə eto bikə busie əsuə?” ¹⁵ Mfó nya ɔtɛyi məmblɛ nkə, “Bitəkə ənə lə bebe kukɔɔ lə bikətanta ku kunənkɔpə saa eto okle əsuə, itsyise utidi eto nkɔpə sitinti manyə lə bika bia nkpe wə, lə uyifo otabinyə kulaa tsya əsuə.”

¹⁶ Yesu éskosə ɔtɛyi mə lekpa nəmfo nkə, “Otabinyə utsyuə əsiə lə lefe nə léfe mmə wə ləkɛ nɔɔ kɔpə bo ləkɛ bidikə tinti. ¹⁷ Lə nyamfo eso úfi nsusu nkə, ‘Se mənnyə kaka muutsyə mə bidikə biamfoo, be ele bə nyifo?’

¹⁸ “‘Lesa nə ele bə nyifo ni bə mooba mə kenwu ka kɔ nya mooto kafɔɔ ka lɔɔɔ eso nka kɔ. Mfó muunyə kətsyəkɔ itə mə bidikə ku bikə kenke. ¹⁹ Nya mɔɔtɛyi mə əsuə minkə disiekpɛ kpe mə. Nkpe asa sɛɛ kɔpə nnya mɔɔɔ ntsyə itə alɛ kɔpə. Muusiə ntsyə ɔnwɛ nya muudi, nnə nya muudi nkɔpə nyə disuəyú.’

²⁰ “Fɛɛ Onanto átɛyi wə nkə, ‘Fə utidimumu! Ketsyɛ kamfo hā mofo fə nkɔpə lə fə ani. Nya owoe luudi asa nnya fála fə alɔ ɔtsyə fə əsuə mfo?’”

²¹ Mfó nya Yesu lélosə wə etiki nkə, “Mmə yuutsyə itə betidi ba laabɛbɛ asa kɔpə kətsyə əsuə lə kasɔ mfo nya baanlɔ kulesa kətsyə lə Onanto eto nɛ.”

Ka Ase Lə Onanto Ɛsuə.

²² Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, “Nyaso nle mi bɔtɛyi minkə biankɔnko əsuə lə lesa nə biudi bisia nkɔpə nye lesa nə biɔlɛ əsuə. ²³ Nkɔpə afo koya boso didisa, nya etidisuə tsya afo koya eso lesa nə bɔɔlɛ lə əsuə ²⁴ Bɛlɛ ənəmi bebe baklɔbɛ ba laamfó ɔkɔɔ nya bəəmfəsə nye bələkə bidikə lə ɔkue tsya. Bəmbə kenwu nye bikə kətsyəkɔ. Fɛɛ Onanto ətə mə didisa! Nya mimba lefo koya benso baklɔbɛ nkɔpə! ²⁵ Nya mi utsyuə ebofo nkɔpə busiə diyi lɔni kplɔ kasonsə alɛ nnya ele bə usiə eyɛ lə wə lekplatsya əsuə? ²⁶ Nya lə biembrofo kulesa buyifo lə asa kɛkɛ nyamfo əsuə, beso bia bakplatsya kele əsuə lə asa bamba tsya əsuə?

²⁷ “Bibu bebe kase dituwini ləəmə kanɔ bobee. Kaanta olokotutu nya keendi kafia kefi keti əsuə. Fɛɛ nle mi bɔtɛyi minkə Oka Salomo kulaa tsya lə wə kɔlɔkɔ eto diyənde əsuə, mánnɔ bobɛ fe dituwini nə ləəmə mfó. ²⁸ Lə Onanto lətə sefa kɔlɔkɔ komfo eto oklee, sefa sia ləəńyə mmi ete nya lə kəsiəsə ete baala se kato kakpé lə ditɛfenku kəmiə, ntsyə yuubə bə

Onanto əmfə kə embutə mi ələsa nnya ləmboso sefa eto ale nyamə? Be dítə eso mi bofokanɔ ləmbə ale mmə? ²⁹ Nyaso biante sikpi lə bəsəsə ənəmi bikatɔ biənkə be biudi nye be biunə. ³⁰ Itsyise betidi ba dí-mamfo Onanto bánɔɔ, mə ni mba leefi mə ənəmi kətəkə lə asa nyamfo əsuə nɛ. Mi Anto yi nkə asa nyamfo kenke afe itə mi. ³¹ Bomu bikebu disiketsyiko lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə nya uufi nyamfo kenke utə mi.

Bifi Mi Kusubebe Bitəkə Lə Onanto Eto Sekakedikɔ Eto Asa Əsuə.

³² “Mi ditsyukpa kəkə nə ntəkəko mɛ, biante sikpi. Itsyise iyifo Onanto eto lelabi bə utə mi kəsiəkɔ lə wə sekakedikɔ. ³³ Bifi mi bikə bia nte mi bisu bete lə bifi atabi nyamə bitə bakombo. Lə bebebə otabitobe wə ləəmbobia bitsyə əsuə lə Onanto eto. Mfóo, nya mi bikə bia lefo koya luutsyə kpoo nya biembolo kulefe. Itsyise uyu saa əmbofo budufə mfo nya bale lembobi-asə mi. ³⁴ Itsyise kaka fə bikə bia lefo koya ntee, mfo mi ketu tsya luusiə nɛ.

Yesu Áteyi Wə Bakasebi Nkə, Bəmuə Əsuə Bətsyə.

³⁵ “Bimua əsuə bitsyə itə lesa nə ke luubə, lə mi kakandie lə kəkənyə. Nya biəntə lə mi okandie lə ɔni. ³⁶ Bimua əsuə bińyə fe kase beyifoyifo ləəńyə kəsəkə mə Onamute wə luutsyi kusia kakpakɔ ubə. Lə ubə ɔɔɔ sikuu, lə basini bətə wə lamfolamfo. ³⁷ Beyifoyifo ba Onamute luubə unyə nkə bəńyə bale bəse itə wə bubəə, ebunyə disuəyuə tinti! Nlɛ mi bətəyi minkə, wɔɔwuninsə kafia lə ləmkɔɔsi ɔtsyimi, nya wuutə nkə bəsiə lə wə kedikɔ, nya wə kosate luutə mə lesa bedi. ³⁸ Lə ibə bə ntsyenti nye kolensiənto kplɛ úbə nya únyə mə se bəńyə bənsəkə wə bubəə, nte disuəyuə nə eto okle wookpe mə! ³⁹ Mɔmɔɔ, bete biə lə oyosate ebote lefe nə uyu luubə uyu wəə, eni wəmbutə wə kusu nkə oba udufə wə diyo. ⁴⁰ Nyaso nko ele bə itsyə mi tsya bə bińyə bikabe kusu nɛ, itsyise mɔ, Utidi Eto Ubi, ebubə udufə lə lefe nə bənnlɛ wə kusu bobə.”

Uyifoyifo Wə Leetsyue Koto Ku Nwə Leentsyue Koto.

⁴¹ Mfó əmə nya Petro lɛɔ Yesu nkə, “Bonamute, bo fanlɛ lekpa nəmfə bətəyi kətə, lee dińyə itə utidi saa?”

⁴² Nya Yesu ditə mbuayɛ nkə, “Uyifoyifo ni nwə ntəkə ənə nya weeyifo keyifo lə ɔnukuale eto kusu əsuə, wə ni nwə wə Onamute leefi kətsyə lə wə beyifoyifo fɛfɛ eto kənyɛ nɛ. Nya wə ni futsyə luutə wə beyifoyifo fɛfɛ mə didisa lə lefe sɛɛ əsuə nɛ. ⁴³ Bebe, lə uyifoyifo əmə afo nya woeyifo ke kukɔɔ fɛ wə Onamute díbəə, wu-unyə disuəyuə tinti lə uyifoyifo əmə əsuə! ⁴⁴ Sitintii, nlɛ mi bətəyi minkə wə Onamute əmfó ebufi uyifoyifo əmə utsyə lə wə bikə kenke eto kənyɛ.

⁴⁵ “Fɛɛ lə uyifoyifo əmə áteyi nkə, ‘Mɔ Onamute ésu kusu wəəmbubə mlə,’ nyaso útsyiko budi kənə kəkəpə ntə nya woable beyifoyifo fɛfɛ ba ni basani ku besio kenke ku disiale, ⁴⁶ wə Onamute ebubə lə lefe nə wə uyifoyifo lenyi, ɔnnlɛ kusu bobə. Mfó Onamute əmə

ebunə wə koto kekkele ko dinyə itə mba ditidi ato bamfó eto okle.

⁴⁷ “Uyifoyifo wə nyi lesa nə wə Onamute laala nkə uyifo utə wə fɛ woani ni buyifo se woanla nkə woeyifo lə nnya əsuə esoo, able hā buukablɛ wə nya luutə ofo afabe lə wə əsuə. ⁴⁸ Fɛɛ uyifoyifo wə lennyi lesa nə wə Onamute laala nkə uyifo fɛ uyifo lesa nə dińyə itə kotonənə, sɛkɛ ete boonə wə koto. Utidi saa wə bətə asa kpəə, nko ke ele bə uyifo asa kpə nɛ. Nyaso utidi saa wə bətə asa kpə isi ensoo, nko ke ele bə uyifo keyifo isi eso nɛ.

Betidi Eto Nti Ebusənsə Lə Yesu Eso.

⁴⁹ “Mfi Onanto eto kotonənə ko nte fe ute seka mboko kawunsiə. Nya nla sitinti minkə eni utsyiko buńyə koko. ⁵⁰ Ntufləsəfləsə eto bulə kplɛ butsyuə kpɛ ele bə mfo fe kase ketu leetsyi utidi kedunko. Nya membunyə ləwɔɔɔ nsia isu ese lefe nə bulə bomfó díbə bófe. ⁵¹ Bíbu biə mbə kawunsiə miə məətə mi diyuə? Owo lo! Inni diyuəsə, bomu nti busənsə eso. ⁵² Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, ayo nnya fe kaka betidi ɛnɔ nkree, boosənsə lə bətsyūə əsuə. Inuə ebətaka bəńyə lə itsyə əsuə nya itsyə lootaka bəńyə lə inuə əsuə. ⁵³ Ubianto ebətaka úńyə lə wə bebisaibi əsuə, nya bebisaibi lootaka bəńyə lə mə anto əsuə. Ambemə ebətaka bəńyə lə mə bebisiobi əsuə, nya bebisiobi tsya lootaka bəńyə lə mə ambemə əsuə. Nya bəsəambe mə lootaka bəńyə lə mə bebisaibi eto bəsiə əsuə, nya bebi eto bəsiə lootaka bəńyə lə mə bəsəambemə əsuə.”

Yesu Əkə Betidi Ba Údinko Etiki Ato.

⁵⁴ Yesu áteyi betidi bamfó tsya nkə, “Lə binyə biə ləɔmiloku ana ditsyi kofe eto diyo kedufəkɔ lə difule lɛlɛ bubəə, biatəyi mfó əmə biə ɔɔɔmi ebubə ɔni. Nya yəəbə kətə nko. ⁵⁵ Nya lə binyə biə ufiebi lɛ bɔɔɔ ketsyi ɔnwɛdukuə eti ɔnlɛ bubəə, biatəyi biə utefofo nye diwi ebɔkɛ. Nya yəəbə kətə nko. ⁵⁶ Ənəmi, ənəmi eto betidi, lə binyə kato ku kasɔ eto ditsyəbii, biatə lefe nə ɛnlɛ bote, beso bənnlɛ mɔmɔ eto lefe kasɔ bɔɔɔ kələkə kate?”

Yesu Áte Nkə Balɔ Betidi Inuə Eto Nti Bətsyə.

⁵⁷ “Beso biamfo budufə lə asa kəmiə kabe ləɛɛ nə ele bə biyifo? ⁵⁸ Lə utidi utsyūə ákpadi fə etiki lə lekpokakpokɔ nkə fonko wə ákɛ etiki ətsyūəə, yɛ lə kusu saa əsuə lə alɔ etiki nyamə ətsyə fɛ lə bidufə lekpokakpokɔ. Leni nko, wuufi fə utə bakponkpo nya mba ləəmuə betidi luufi fə bato bakpe lə diyo. ⁵⁹ Nya nlɛ fə butə bote minkə ebɔkɛ mfó isu ese lefe nə fəfó fə kotonənə eto kayo kenke falosə.”

Lə Biantsyi Akɔəsi Bəwuninsə, Bionya.

13 Lə lefe nəmfóo, betidi bətsyūə ákɛ mfó ba ləteyi Yesu kase Pilato lélo Galileafɔ bətsyūə lə lefe nə bəkətə Onanto kedi. ² Mfó nya Yesu lɛɔ mə nkə, “Bibu biənkə se bálo Galileafɔ bamfo nko esoo, mə abua nnya bəyifo amɔ eso Galileafɔ fɛfɛ kenke? ³ Owo lo! In-

ni nko ini kon! Fɛɛ nnya mínteyi mi ni bə, lə bianyɛ mi asa bua buyifoo, nko ke mi tsya luubə bikpə nɛ. ⁴ Nya betidi lefosi mflamfla ba Siloa eto diyo kplɛ nəmə léba lékpo mə lə əsuə bəkpəə, bibu biə lə nyamfo eso beyifo babuatidi banso mba nsi lə Yerusalem mfó kenke? ⁵ Owo lo! Inni nko ini kon! Nlɛ mi bətɛyi minkə lə bi-entsyi mi akɛsi bɛwuninsə, nko ke mimblɛ kenke luubə bikpə fe mə ke nɛ.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Kudiyi Ko Laannwə Əsuə.

⁶ Mfó nya Yesu létɛyi mə lekpa nəmfo nkə, “Lefe ditsyuə nə lefe mə, osani utsyuə ákɛ mfó wə lɛkɛ kudiyi kutsyuə lə wə ɔkuɛ. Úsu nkə lə usu ɔbɛbɛ kuyi komə eto ebibi, fɛɛ wənnɔyə ku ətsyuə. ⁷ Mfó əmə ɔtɛyi nwə laabe wə ɔkuɛ əmə nkə, ‘Bebe! Alɛ ətsyɛ ni nyamfo nɛ se məəbə mfo kəbə kabɛbɛ kuyi komfo eto ebibi kanɔ nɛ. La ko akpo kasɔ, itsyise kumbə kutəkə saa itə kasɔ ka əsuə kuńyə mfo.’

⁸ “Fɛɛ nwə laabe ɔkuɛ əmə ətə mbuayɛ nkə, ‘Bonamute, yani ko lə kusi kunyə lɛlɛ lɔni kplo lə bobɛ. Muuku ko kalɔ ntsyilama nkpo asa nnya lɔlɛkəsə kasɔ kamə lə bobɛ. ⁹ Nya lə kofó ebibi kpə bɔnɔwɔ, ɛlɛkɛ. Fɛɛ lə koamfo bɔnɔwɔ lɛlɛ nə luubə, ebofo ko bola kakpo kasɔ.’”

Kənə Bio Esi Kəbə Itsyi Lə Ɔnwɛditsyɛyi Əsuə.

¹⁰ Nya lə Ɔnwɛditsyɛyi lɔni əsuə, Yesu ákɛ mfó úkate asa lə Yudafo eto katsyakɔ kətsyuə. ¹¹ Nya usio utsyuə tsya ákɛ mfó wə lɛwɔnɔ bua ditsyuə díkəlɛ fe lefosi alɛ mflamfla sɔsɔ. Lɛwɔnɔ nəmə ətə bə usio əmə ənwə úkənə lefe saa eso woamfo bɔtsyɔ kəńyə tente. ¹² Se Yesu dínyə wə, ókpadi wə nya ɔtɛyi wə nkə, “Usio, báyankli fə lə fə bufi əsuə!” ¹³ Nya Yesu dífi wə ani útəkə lə usio əmə əsuə. Lamfolamfo, usio əmə átaka úńyə ɔtsyɔ nya ɔtesə Onanto.

¹⁴ Nwə laabe Yudafo eto katsyakɔ kamə ənyə ɔblɔ tinti lə kase Yesu létsya ufimfi əmə lə Ɔnwɛditsyɛyi əsuə eso. Nyaso ɔtɛyi betidi bamfó kenke nkə, “Bokpe eyi akua nnya ele bə bufi buyifo bo nyifo. Nyaso bekpe eyi nyamfo bə lə lesatsyuə lɛ mii, bibə lə batsya mi, inni lə Ɔnwɛditsyɛyi əsuə!”

¹⁵ Mfó əmə nya Bonamute díta wə mbuayɛ nkə, “Mi, ənəmi ənəmi eto betidi, mii, biələkə bebuki ba leeyifo mi keyifo nye leetsyi mi bikə ketsyiko lə kakue nya biakpa mə kesuko ntu kənəkɔ lə Ɔnwɛditsyɛyi. ¹⁶ Nya mɔmɔ, biənyə Abraham eto ketsyikɔ eto ubi sionko wə ńyə mfo, wə Obonsam dífi kəkuə ókle lefosi alɛ mflamfla sɔsɔ ni nyamfo. Yenyifo lesa nə lɛlɛkɛ bə bələkə wə lə kəkuə lə Ɔnwɛditsyɛyi əsuə?”

¹⁷ Etiki nnya Yesu díləkə ɔtɛyi mfo ətə bə kofani əmuə wə balo, nya betidi bamba dínyə disuəyua lə anyinisa nnya kenke ɔnlɛ buləkə kate eso.

Yesu Éfi Onanto Eto Sekakedikɔ Ókatesə Ko Diyibibi Nə Nso Bɔfɛ.

¹⁸ Mfó əmə nya Yesu létɔ mə nkə, “Biyi kase Onanto eto Sekadidi laayɛ kesensə? Nya be ele bə bufi nnya

bokatesə ko? ¹⁹ Bebe! Osani utsyuə éfi diyibibi ditsyuə nə nso bɔfɛ óto lə wə ɔkuɛ. Se diyibibi nəmə díkə, díbə lébɛ léfiani kuyi kplɛ kutsyuə eto kɔlɔmɔ əsuə baklɔbɛ díbə báto ayo bakpe.”

Yesu Éfi Onanto Eto Sekakedikɔ Ókatesə Ko Ənyənkisəsa.

²⁰ Yesu esi ɔtɛyi mə lekpa bamba nkə, “Be muufi Onanto sekadidi nkatesə ko? ²¹ Usio utsyuə éfi əyənkisəsa úfi ótsyakasə ku nnamfo eto ɔkpɛ ɔni, nya ɔfɔkɔtisə ɔwɔ mu isu ese lefe nə əyənkisəsa nyamə léba ídufə lə nnamfo bomə kenke əsuə nya díta botaka.”

Yesu Átɛyi Nkə Nkpə Eto Kesie Mammɔ.

²² Yesu ésu ɔyɛ lə kəmə ku mbuto kafo nya óte betidi asa lə lefe nə ɔntɔ lə Yerusalem. ²³ Mfó əmə nya utidi utsyuə létɔ wə nkə, “Bonamute, ɛkpɛ ini bə betidi ba luubə bənyə bofo, əmbufui lee ntsyɛ ini?”

Mfó əmə nya Yesu díta mbuayɛ nkə, ²⁴ “Bekpe alɛ lə bɛyɛ lə kesie ka nso bɔfɛ bidufə. Itsyise betidi kpə ebola sitinti bə baayɛ mfo lə bedufə, fɛɛ bəmbɔfo budufə. ²⁵ Lefe ebubə leyo itə buudufə nya Onamute əmə lootaka uńyə nya wuuti kesie kamə. Nya mimba dibu biińyə lə lekplɛ biu kasɔ siku katɛyi biənkə, ‘Onamute, sini bo!’

“Fɛɛ Onamute əmə ebuləkə kenye ɔtɛyi nkə, ‘Minnyi mi ku kaka bitsyi!’

²⁶ “Nya biɔtɛyi biənkə, ‘Bo ku fə lídi búna, nya fáte asa lə bo umə!’

²⁷ “Fɛɛ usi ɔtɛyi mi nkə, ‘Minnyi mi! Bidu mɛ lə akɔ mi babuayifotidi.’

²⁸ “Mfo əmə nya nku buwi ku animi bunə lɔkɛ lə lefe nə biunə Abraham ku Isak ku Yakob Ku Onanto eto bənyələkətidi kenke lə Onanto eto sekakedikɔ lə lefe nə Onanto léla mi ɔnlɛ bɔtɛyi nkə biendufə mfó. ²⁹ Betidi ebutsyi kofekatokɔ ku diyo kedufəkɔ bəbə. Nya mba ditsyi ɔnwɛ kato ku ɔnwɛ dikua ebotsya nya boodi bənə lə Onanto eto sekakedikɔ. ³⁰ Nya betidi bətsyuə ba ni bafɛfɛ, mə luubə bedi betutɛ. Nya mba ni betutɛ eto bətsyuə, mə luubə bafiani bafɛfɛ nɛ.”

Yesu Kpe Lelabi Utə Yerusalem.

³¹ Nya lə lefe nəmfo kəmiə, Farisifɔ bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ nya bátɛyi wə bənkə, “Kɔsɛ lə abɔ mfo edu mɔmɔ mɔmɔ lə esu kalebe bamba, itsyise Oka Herodes ala nkə wə alo fə.”

³² Mfo əmə nya Yesu létɛyi mə nkə, “Bisu bɛtɛyi wə obiasətidi əmfó biənkə mɔ nlɛ bɔtɛyi minkə, ‘Mmi, moola awɔnɔ bua nləkə nya mootsya betidi efimbi, efimbi nya banlɛ isu ese kuseɛ. Nya lə diyi tsyɛfə əsuə, moolosə mɔ keyifo.’ ³³ Nyaso ele bə ndiə ndiə ndiə nye nsu setɔ mmi isu ese kuseɛ ku kəsiəsə. Itsyise yanlɛ bə ibə bə balo Onanto eto unyələkətidi ku utsyuə sa lə kalebesa enso lə Yerusalem eto umə kafo.

³⁴ “Yerusalem, Yerusalem! Fə betidi laalo Onanto eto bənyələkətidi, nya biakpɔ aba Onanto eto batɔnkpe ba ótsyese mi. Lə lefe kpə əsuə, nla miə lə nkpa fə betidi

ntsya ditsyu fe kase ukusesiale leesensə wə mbamba keti wə bebi, fεε áni. ³⁵ Lə nyamfo esoo, Onanto ebuləkə wə ato utsyiko lə umə əmfo. Nya lə ntəyi mi sitinti minkə, biensimbunyə mε bio isu ese lefe nə bi-udi etiki bεtəyi biənkə, 'Atesə itə nwə luubə lə Boanto Onanto eto diye əsuə!'

Yesu Esi Ótsya Osani Utsyuə Lə Ɔnwəditsyayi.

14 Lə Ɔnwəditsyayi ditsyuə əsuəə, Yesu ésu Farisifɔ eto beninə ɔni eto diyo lə kaka bákpadɩ wə bə ubə udi lesa. Nya bətsyuə akε mfo ékeyu kalε ola lə wə əsuə kekεleke. ² Mfó nya osani utsyuə wə eto ani ku akpa lεfɔɔ, díbə wə ɔfɔ. ³ Nya Yesu lεtɔ kɔfi eto bateasa ku Farisifɔ bətsyuə nkə, "Bo kɔfi ətə bo kusu nkə bətsya utidi lə Ɔnwəditsyayi əsuə, lee koəntə bo kusu?" ⁴ Fεε bámfo kεnyε bufə katəyi kulesa. Mfó əmə nya Yesu lεkɔbe utidi əmfo ókpa wə úsuko kutsyε nya ótsya wə nya útə wə kusu údu.

⁵ Mfó əmə nya ɔtəyi mə nkə, "Lə mi utsyuə kpe ubi nye onantsyui nya ófankli údufə lə dibia ditsyuə kafo lə Ɔnwəditsyayi, embunə wə ələkə lə Ɔnwəditsyayi lamfo-lamfo?" ⁶ Fεε bámfo wə ditiki eto mbuayε butə bio.

Yesu Átəyi Kase Baabokosə Əsuə Kasɔ Ku Kase Baafɔ Bafɔ.

⁷ Se Yesu dínyə kase betidi ba bákpadɩ báboko mfó eto bətsyuə nle nsiəko kplε bota kətə əsuə, ɔtəyi mə lεkpa ditsyuə nkə, ⁸ "Lə utidi utsyuə ákpadɩ fə nkə bə wə kusiəkakpakɔ, mensu əsiə lə kakplεkɔ. Itsyise ətsyuə ókpadɩ utidi wə nkpe dibu onso fə tsya oboko mfó. ⁹ Nya utidi wə lεkpadɩ mi inuə ba kenke díbə mfó ɔtəyi fə nkə, 'Tə lə utidi əmfo lə ubə usiə mfó.' Yoohiā bə taka lə esu əsiə lə kaka ləmbə dibu ku kofani. ¹⁰ Bomu lə bákpadɩ fə bakoko kalebe kətsyuə, su əsiə lə kaka lenni kakplεkɔ. Nya lə utidi wə lεkpadɩ fə əbəə, mfo wɔɔtəyi fə nkə, 'Ɔyetsyuə, taka lə mfó lə əbə əsiə lə kakplεkɔ mfo.' Nya nyamfo ebokpe fə dibu lə betidi bambə ba bákpadɩ báboko mfó kenke eto ənəmi. ¹¹ Itsyise utidi saa wə labesə əsuə kato, Onanto ebobokosə wə kasɔ. Nya utidi saa wə laabokosə əsuə kasɔ, Onanto ebobesə wə kato."

¹² Mfó nya Yesu lεtəyi utidi wə lεkpadɩ wə nkə ubə kedikɔ mfó nkə, "Lə akpadɩ betidi fə bəbə bedi ləfə diyo, mankpadi fə bayetsyuə nye fə bayimi nye fə betidi nye fə bayotsya ba ni batabinyə. Itsyise mə tsya ebokpadɩ fə nko kə bə, bə lə əbə edi. Nya lə ibə nko, nyalε te fə lesa nə féyifo fətə məə, eto oko banle buləkə kətə fə nε. ¹³ Bomu lə alε diyi nəmfo eto okle budii, kpadɩ bakombo ku betidi ba lamfo bɔyε kukɔɔ ku mba lεtsyini ku benəmbə. ¹⁴ Nyamfo luutə Onanto kpo fə atsyɔ nε. Itsyise betidi bamfó əmbofo fə kayo bofo lə nnya kεnyε kulesa. Onanto ebofo fə nya kayo lə diyi nə əsuə betidi sεε lootaka bεtsyi ɔkɔmə bəbə nkpə."

Bákpadɩ Betidi Bə Bəbə Diyisεε Kedikɔ.

¹⁵ Se betidi ba nsi lə kedikɔ mfó eto ɔni lεɔɔ ditiki nəmfo, ɔtəyi Yesu nkə, "Sitinti, disuəyuə ebɔkε lə betidi ba luubə bedi lesa lə Onanto eto sekakedikɔ!"

¹⁶ Mfó əmə nya Yesu lεtəyi wə nkə, "Lə lefe nə léfe məə, osani utsyuə ákpadɩ betidi kpə lə wə diyi kplε ditsyuə eto lesakedikɔ. ¹⁷ Se lefe léyo bə bεtsyiko budi kənəə, óla wə beyifoyifo ókpe nkə bətsyiko wə betidi ba kenke ókla utsyə nkə bəbə. Itsyise lesa saa ebɔfɔ!"

¹⁸ "Fεε məmblε kenke étsyiko taflatsyε boto. Utidi tute átəyi uyifoyifo ɔni əmə nkə, 'Nya kasɔ kətsyuə nya ele bə nsu mbe kə. Nyaso təyi wə fənkə, "Nlε wə lek-pakpa, məmbofo bubə.'"

¹⁹ "Obamba tsya nkə, 'Nnya banantsyui lefosi ba lɔɔwunsəko mə lə ɔkuε. Nya kusu mintɔ miə lə nsu nto mə mbe lə bofo keyifo buyifo. Nyamfo esoo, təyi wə fənkə, "Nlε wə lek-pakpa, məmbofo bubə.'"

²⁰ "Obamba tsya nkə, 'Mɔmɔ ete minkpa kusie nε, nyaso məmbofo bubə.'

²¹ "Uyifoyifo ɔni əmə esinkli úsu, úsu ɔtəyi wə Onamute asa nyamfo kenke. Mfó kafo ányi wə Onamute əmə tinti nya ɔtəyi wə uyifoyifo əmə nkə, 'Kɔse lə esu ənyə lə esu ku nlebe nlebe kenke lə umə əmə lə akpa bakombo ku betidi ba lεtsyini ku bənəmbə ku mba kenke leba bankpo lə kasɔ aboko mfo.'

²² "Mfo əmə nya uyifoyifo əmə dísu úyifo nko. Nya úsinkli úbə ɔtəyi wə Onamute nkə ókpadɩ mə, fεε nsiəko kpə esi bubu bute. ²³ Mfó əmə nya Onamute lεtəyi wə nkə, 'Su lə esu ayε lə umə ku mbuto eto esu lə akpe nkeale lə akpa betidi ba kenke aboko itə lə diyo nəmə kafo kenke lə diyi. ²⁴ Nya nle fə bɔtəyi kakpasə minkə betidi ba kenke minkpadɩ miə bəbə lesakedikɔ fε báni, mə kuutsyuə saa embutidi mɔ lesa nəmfo kεnyε babe!'"

Ebunyə Kanyi Lə Eyifo Okasebi.

²⁵ Lefe ditsyuə se betidi kpə bətsyuə dítakəko Yesu, ɔtsyi ɔwuninsə nya ɔtəyi mε nkə, ²⁶ "Utidi saa wə luubə mɔ ɔfɔɔ, əmbofo mɔ okasebi budi lə waanla mε kaso wə anto ku wə usiə ku bebi ku wə bayimisani ku bayimisiə ku wə kosate eto əsuə kulaa tsya. ²⁷ Utsyuə saa ke dimentsyi wə uyikabie ɔyε mɔ kayεkɔ utəkəko mεε, mənnyə utə bə uyifo mɔ okasebi.

²⁸ "Lə utidi utsyuə aala nkə woato diyo kplε ditsyuə, tute ele bə usiə kasɔ ubu bikə bia kenke loofε ku mi koya kenke obe lə okpe atabi nya loohiā, bə wofo diyo nəmə boto kalosə fε utsyə ni kasɔ. ²⁹ Nya lə weenyifo nyamfo, wəmbofo diyo nəmə boto kalosə, lə ɔsisə ni kasɔ kekεleke ku abambi fε utsyə kafati kasɔ boto kulaa tsya. Nya utsyuə saa wə luunyə nii, ebumə wə katəyi nkə, ³⁰ 'Utidi əmfo étsyiko diyo nəmfo boto kasɔ, fεε wəmbofo ni boto kalosə.'

³¹ "Lə oka utsyuə átaka ku bamamanyə akpi lefosi nnya usu nkə woakpɔnko oka bambə wə nkpe bamamanyə akpi fosi ənuə, wuusie ubu disi obe kukɔɔ lə wə əsuəale nya onkpε ebutə bə ofo wə olo əmə

bɔkɔɔnko. ³² Nya læ unyæ nkæ umbæ æsuæale nyamfo eto okle, woosyese wæ batɔnkpe nya boosu batsya ku oka æmæ læ lefe næ batsyoko bætɔnyæ nya bɔɔlæ wæ lek-pakpa nkæ baye bɔkɔ læ bafiani bayetsyuæ bomu, fæ læ oka æmfó læ ɔnyi ɔfi kulaa tsya." ³³ Mfó æmæ Yesu lélosæ wæ etiki nyamæ, nya ɔtɔyɔ mæ nkæ, "Nko ini itæ mi bæ mi kutsyuæ æmbofo mɔ okasebi budi læ woenlækæ wæ ato utsyiko læ lesa saa æsuæ.

Lesæ Næ Læmbæ Kutækæ, Buufi Beefi Ni Kato Kakpe.

³⁴ "Mba kpe alækæ. Fæ læ kamini kamæ alo læ mba bomæ æsuæ, kusu ku kutsyuæ saa ensimbæ æsuæ bookpe kamini læ mu bio. ³⁵ Yensilekæ bæ befi mu bakpe balækæsæ kasɔ, nya yanlækæ itæ kuku kulaa tsya. Buwi ele bæ bewi mu.

"Nyaso fæ ke ato nnya laanɔ asa kpee, tsyue ato læ anɔ!"

Bænyæ Osamu Wæ Lényæ.

15 Diyi lɔnii, mba laafo umænko kɔɔ ku babuatidi bamba æbæ Yesu ɔflɔ bæ baanɔ wæ ditiki. ² Mfó nya Farisifɔ ku afi eto bateasa dítsyiko dinyæfi bokpe ku wæ katɔyɔ bænækæ, "Utidi æmfó aafó babuatidi nya wæ ku mæ leedi lesa kulaa tsya!"

³ Nyaso Yesu átsyɔ mæ lekpa næmfó nkæ, ⁴ "Læ utsyuæ læ mi nti kpe basamu kolofa, nya ɔni lényæ læ mæ ntii, be fuuyifo? Eboyani awosi ɔwɔnɔmbæ ɔwɔnɔmbæ bamfó ætsyæ læ kedikɔ mfó, esu kabæbe ɔni wæ lényæ mfó isu ese lefe næ fænyæ wæ. ⁵ Nya læ ænyæ wæ, ebunyæ disuæyuæ tinti, nya fuutsyɔ wæ ætækæ læ simuæ. ⁶ Nya fuufi wæ aboko oto. Nya fookpadi fæ bayetsyuæ ku mba læ koyotsya nya fɔɔtɔyɔ mæ fænkæ, 'Nlæ disuæyuæ bunyæ tinti, itsyise nnyæ mɔ osamu wæ lényæ nyaso binyænko mæ disuæyuæ!' ⁷ Nya nlæ mi bɔtɔyɔ minkæ, nko ke disuæyuæ tinti lɔkæ læ Onanto eto sekakedikɔ læ obuati ɔni wæ hã lætsyɔ lækɔesi ɔwuninsæ enso disuæyuæ næ boonyæ læ fe betidi awosi ɔwɔnɔmbæ ɔwɔnɔmbæ ba dimensihiã bɔtsyɔ kawuninsæ æsuæ.

Bænyæ Sika Flubia Sia Lényæ.

⁸ "Nya læ usio utsyuæ kpe sika flubia lefosi nya ónyan-sæ ɔnii, be ele bæ uyifo? Wooto okandie, okpa wæ diyo kafo kenke, ɔbæbe se læ diyo eto akpɔ nnya kenke kukɔnɔ isu ese lefe næ unyæ atabi nyamæ. ⁹ Nya læ unyæ see, wookpadi wæ bætɔnyæ ku mba nkpe læ koyotsya, nya wɔɔtɔyɔ mæ nkæ, 'Nlæ disuæyuæ bunyæ tinti itsyise nnyæ mɔ atabi nnya lényæ nyaso binyæ ku mæ disuæyuæ.' ¹⁰ Nya nlæ mi bɔtɔyɔ sitinti minkæ, nko ke Onanto eto batɔnkpe tsya luunyæ disuæyuæ læ obuati ɔni wæ ditsyɔ lækɔesi ɔwuninsæ eso."

Ubi Wæ Lényæ, Ésinkli Úbæ Wæ Anto ɔflɔ.

¹¹ Yesu ésukosæ nya ɔtɔyɔ mæ nkæ, "Osani utsyuæ akæ wæ bebisaibi inuæ lækæ. ¹² Nya dikpefile lætsyɔ wæ anto nkæ, 'Nto, fi mɔ kedikɔ ka luutu mæ læ fæ bikæ nti ætæ mæ mɔmɔ mɔmɔ.' Læ nyamfo eso osani æmæ éfi wæ bikæ bi-amæ nya úsie mi læ akpa ænuæ útæ wæ bebi inuæ bamæ.

¹³ "Nya læ eyi asiani eto kamaa, dikpefile næmæ éfi asa nnya kenke dítu wæ óte nya úfi atabi nyamæ nya údu úsu kusu famfamfa kaka úsu úsie údi nkpe bua bua, nya óbiasæ wæ atabi nyamæ kenke. ¹⁴ Údi lesa saa næ dítsyæ wæ ólosæ. Læ nyamfó eto kamaa, kukpense kek-leke kutsyuæ æbæ læ kasɔ kamæ kenke nyaso kukpense æbæ kúmuæ wæ nya kulesa ménsibu wæ læ udi. ¹⁵ Nyamfo eso, úfi æsuæ úsu ɔtsyæ osani utsyuæ nya ɔtɔyɔ nkæ wuukeyifo keyifo saa ka ke eto okle wuutæ wæ nke uyifo. Nya osani æmæ tsya dífi wæ ókpe læ kaka wæ bakplako nkpe banlæ kota bɔnɔw læ wæ kebuto kætsyuæ. ¹⁶ Kukpense eso, óla nkæ eni læ ɔkæ bakplako eto didisa næ bæætæ mæ mfó eto ditsyuæ læ udi, fæ utidi saa mæntæ wæ ni.

¹⁷ "Læ kalosækɔ, úsinkli údufæ læ wæ æsuæ nya ɔtɔyɔ nkæ, 'Betidi ba ni mɔ anto eto beyifoyifo, baakæ lesa ke-di kemi kulaa tsya diebu. Nya mɔ nsi mfo nya kukpense luubæ kolo mæ. ¹⁸ Mootaka ñyæ nsikli nsu mɔ anto ɔflɔ, læ ntɔyɔ wæ minkæ, 'Mɔ Anto, nyifo kabua nya mínta Onanto ku fintɔyɔ mimbu. ¹⁹ Mensiñyæ ntæ bæ kpadi mæ fe fæ ubi. Bomu fi mæ fe betidi ba nlæ keyifo buyifo kætæ fæ eto ɔni.' ²⁰ Mfó æmæ nya ótaka nya úfi wæ bikæ nya ýyifæ kusu ɔntɔ læ wæ anto ɔflɔ.

"Se wæ anto dínyæ wæ, óte nkæ wæ ubi uni nkpe fã ɔnlæ bubæ. Wæ ubi eto asa ále wæ kaminsæ, nya útsyet-syɔ úsu ɔbuta wæ ku disuæyuæ.

²¹ "Mfo nya wæ úbi lætsyɔ wæ nkæ, 'Mɔ Anto, nyifo kabua nta Onanto ku fintɔyɔ mbu. Nya mensinyæ ntæ bæ akpadi mæ fe fæ ubi tsya!"

²² "Fæ wæ anto ákpadi wæ beyifoyifo nya ɔtɔyɔ mæ nkæ, 'Bekse! Bifi awu nnya laanɔ bobæ bibæ bekpe wæ. Nya læ bifi læsukpe ku afokpa nnya laanɔ bobæ tsya bekpe wæ læ ani ku akpa. ²³ Nyamfo eto kamaa, bisu bimua lenantsyukpɔ næ nkpe ayinkua læ belo ni. Nya bitæ læ budi bunyæ disuæyuæ. ²⁴ Itsyise mɔ ubi æmfoo, búfi wæ fe nwæ díkpæ. Fæ úsinkli úbæ nkpe. Ónya nya busi búnyæ wæ.' Nyamfo eso bétɔyɔ diyi budi kænnyæ disuæyuæ.

²⁵ "Læ lefe næmfó kenke æsuæ, wæ ubi ninæ ésu nkæ læ usu obe mæ kakæ. Se utsyɔ ɔnlæ bubæ nya ibu sekæ læ udufæ otoo, ɔnɔ æsæ sænsæ ku nwui wuinwui eto kɔɔ.

²⁶ Mfo nya ókpadi beyifoyifo eto ɔni læ mæ nti nya ɔtɔ wæ nkæ, 'Be nlæ bubæ læ oto?"

²⁷ "Uyifoyifo æmæ ætæ mbuayæ nkæ, 'Fæ ɔyimisani úsinkli úbæ oto nya fæ anto díttæ bálo lenantsyukpɔ næ nkpe ayinkua, itsyise usinkli ubæ fæ kulesa dímányifo wæ eso.'

²⁸ "Nyamfo ætæ kafo ányɔ wæ ɔyimisani ninæ æmæ tinti eso ɔni nkæ wæmbudufæ diyo kulaa tsya. Læ nnya eso wæ anto ábɔ úbæ wæ ɔflɔ mfó, nya úbæ ɔle wæ lekpa nkæ udufæ diyo. ²⁹ Fæ wæ ubi æmæ ésinkli ɔtɔyɔ wæ anto æmæ nkæ, 'Besó miñyæ minlæ keyifo buyifo kætæ fæ alæ kpæ ni nyamfo, fe fæ uyifoyifo nya mænnyæ læ fæ æsuæ kulefe kulefe, nya æmæntæ mæ kulesa fe ote kulaa tsya, fæ læ nyæ disuæyuæ ku mɔ bayetsyuæ? ³⁰ Fæ se fæ ubi wæ lébiasæ fæ bikæ nya úsu útækæko batsyetɔ dísinkli úbæ otoo, álo lenantsyukpɔ næ dísiæ ayinkua ætæ wæ!"

³¹ “Mfó əmə nya wə anto lətəyi nkə, ‘Mɔ ubi, fə kpe mfo lə mɔ ɔflɔ lefe saa nya asa nnya nte mɛ kenke, eyifo fə ale. ³² Fɛɛ ɛlɛkɛ bə budi diyi bunyə disuəyuə, it-syise búfi boə iyifo fe bukrə fə ɔyimi díkrə nya úsinkli úbə nkprə. Iyifo fe bonya ónya nya busi búnyə wə bio.’”

Nwə Laabe Bikə Utsyuə Wə Dímənyifo Asa Lə Kusu Ɔsuə.

16 Yesu áteyi wə bakasebi nkə, “Lefe nə léfe mməə, otabinyə utsyuə akɛ mfó wə lɛkɛ uyifoyifo ɔni wə díkabe wə bikə. Nya bəbə báteyi otabinyə əmə bə nwə laabe wə bikə mfó lɛ wə atabi bobiasə. ² Lə nyamfo eso otabinyə əmə ákpadi nwə laabe wə bikə mfo nya ɔteyi wə nkə, ‘Be ni nnya eto okle míno itsyi lə fə əsuə mməə? Yifo nkunta itsyi lə kase fanlɛ mɔ bikə bobɛ əsuə kenke aboko mɛ, itsyise ensiembofo mɔ bikə bobɛ bio tsya.’

³ “Mfó nya uyifoyifo əmə lətəyi wə əsuə nkə, ‘Mɔ Onamute əbə mɛ bola lə mɔ keyifokɔ. Be muuyifo? Mimbə əsuəale nnya mukeyifo kakuɛnyifo. Nya asa bɔtɔ tsya aale mɛ kofani. ⁴ Ahaa! Mbote lesa nə muuyifo! Itə bə lə mɔ keyifo ábɔ mɛ lə ani tsyaa, lə mɔ bayetsyuə lə bafɔ mɛ lə mə ayo.’

⁵ “Lə nyamfo esoo, ókpadi betidi ba nsi wə Onamute kayo ɔni, ɔni. Ɔtɔ ututɛ nkə, ‘Kayo kasia fensi mɔ Onamute?’

⁶ “Oyonyə əmə ətə mbuayɛ nkə, ‘Nnuə eto atase nnya lɛmɔ kolofa kɔni.’

“Mfó əmə nya nwə laabe bikə biamə lətəyi wə nkə, ‘Be fə kayo eto kukue mfo. Siə lə kasɔ lə awɔni awosi anɔ fe nnya fensi nɛ.’

⁷ “Nko ke ɔtɔ oyonyə bamba nkə, ‘Ntsyə ni fə ale? Kayo kasia fensi?’

“Oyonyə əmə tsya nkə, ‘Iyifo antabi eto atoku kplɛ kolofa kɔni.’

“Mfo nya nwə laabe bikə əmfɔ lətəyi wə nkə, ‘Be fə kayo eto kukue mfo. Wɔni awosi mflamfla ətsyá.’

⁸ “Nyamfo esoo, Onamute əmə átesə nwə laabe bikə wə dímenyifo asa lə kusu əsuə əmə lə wə kobe ko óte mfo eso. Sitintii, betidi ba ləəsiə lə kawunsia kamfo eto asa eto kɛnyɛɛ, mə etsyuesa lə mə asayifoyifo əsuə kulaa tsya so mba difi mə etsyuesa bətəkə lə Onanto eto sekadidi əsuə.” ⁹ Mfó nya Yesu dískosə ɔteyi mə nkə, “Bifi mi kawunsia eto bikə bɔkɛ bɛwunsə ko betidi. Itə lə béloo, Onanto ebofo fə okpe lə wə kəsiəkɔ.

¹⁰ “Utidi wə laalɛ asa nnya ni akɛkɛ lə kusu əsuə, wə lofo asa nnya ni akplɛ enso tsya bɔlɛ lə kusu əsuə nɛ. Nya utidi wə laanyɛ lə kusu əsuə keyifo asa nnya ni akɛkɛ, wəmbɔyɛ lə kusu sɛɛ əsuə uyifo asa nnya ni akplɛ enso tsya. ¹¹ Lə nnya eso lə bianyenko kawunsia kamfo eto asa lə kusu sɛɛ əsuə, ntsyə yofo bubə bə utidi ebofo mi ɔnɔ bə bɔlɛ asa nnya ni lɛwɔnɔ eto ale nnya ni Onanto eto ətəsa ola lə kusu sɛɛ əsuə? ¹² Nya lə amanlɛ utidi bamba eto asa nnya nkpe fə lə ɔflɔ lə kusu sɛɛ əsuə, ntsyə yuubə fɛ booyani fə kosate eto ale bətə fə?

¹³ “Uyifoyifo saa embofo banamute inuə busumu. Woola ɔni, ukisi unuəfə. Wuutsyue ɔni koto nya ɔnɔ unuəfə. Embofo Onanto ku atabi bɔkɔ kesumu.”

Yesu Áte Asa Bamba Tsya.

¹⁴ Lefe nə Farisifɔ lɛnɔ asa nnya Yesu lətəyii, bəmə wə itsyise bála atabi fefe. ¹⁵ Mfó nya Yesu lətəyi mə nkə, “Biyifo betidi ba laate əsuə fe betidi sɛɛ lə babamba eto ənəmi. Fɛɛ Onanto yi mi akɔəsi kafo kenke. Itsyise asa nnya lefo koya lə betidi eto ənəmii, eyifo asinsa lə Onanto eto ənəmi.

¹⁶ “Moses eto kɔfi eto kukue ku Onanto eto bənyeləkətidi eto asa nnya bəwɔni bətsyəə, éyifo mə keyifo isu ese Ntufləsətidi Yohanes eto lefe. Nya idu lə lefe nəmfó əsuəə, bianɔ se baateyi dikiti sɛɛ nə ditsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə. Nya utidi saa nɛ bokplat-sya nkə lə udufə mfó. ¹⁷ Fɛɛ iyua eso itə bə kato ku kasɔ lə enya, enso bə afi nyamfo eto awɔnisa eto lekpa sɛkɛ saa bɔ lə Onanto eto afi nyamə əsuə.

¹⁸ “Osani saa wə lɔnɔni wə usiə nya uufi obambaa, okpo kusia. Nya osani wuufi kusia ko báníi, okpo kusia.

Yesu Áteyi Etiki Itsyi Lə Otabinyə Utsyuə Ku Lasaro Ɔsuə.

¹⁹ “Lə lefe ditsyuəə, otabinyə sani ɔni akɛ wə díkalɛ bikə bia lefo koya tinti, nya úkənyə disuəyuə lefe saa lə wə nkprə kenke əsuə. ²⁰ Nya okombo utsyuə wə baakpo bə Lasaro tsya lɛkɛ mfo. Afabɛ édi okombo əmfɔ əsuə kenke nya béketsyi wə bəkətsyə lə kasɔ lə otabinyə əmə eto diyo eto kesie. ²¹ Úkabe kusu nkə lə otabinyə əmə lɛ budii, ewuliwuli nnya díkakpo lə kasɔ eboyo wə lə udi. Bakpra kula tsya kəbə kadia wə afabɛ nyamə.

²² “Íbə íbə bə Okombo əmə əsu úkrə nya Onanto eto bɔtɔnkpe díbə bétysi wə bésu bətsyə lə Abraham eto akɔ kato. Otabinyə əmə tsya əbə úkrə nya bébikə wə. ²³ Nya lə ɔkɔməə, únyə nkə ɔkɛ lə kanyi kənyəkɔ. Mfó se óbesə ənəmi kato, únyə Abraham famfamfa nya Lasaro dísiə wə lə akɔ. ²⁴ Mfó əmə nya ókpadi bembembe ɔteyi nkə, ‘Anto Abraham! Nyə mɛ kaminsə lə ətə lə Lasaro lə ufi lenimi oto lə ntu ntsyua əsuə lə ufi ubə utəkə lə mɔ odiakami əsuə lə iyua ko mɛ. Itsyise nɛ kanyi bunyə lə ute əsuə mfo!’

²⁵ “Fɛɛ Abraham áteyi wə nkə, ‘Ubi, kloma fənkə lə fə nkprə disiafee, áfo asa sɛɛ kpə tinti. Nya Lasaro wə alɛɛ, asa bua sɔsɔ ófo. Fɛɛ mɔmɔɔ, ɔlɛ disuəyuə bunyə nya fə nɛ kanyi bunyə. ²⁶ Nya, nnya nsi nkpe lə nnyaa, kukpio kplɛ kutsyuə kpe mfo lə bo ku fə eto nti. Nya lə utidi utsyuə aala nkə woayila ubə mfóo, wəəmbɔfo. Nya nko ke kutsyuə tsya ləmbɔfo bɔyɛ kedu mfó kəbə bo ɔflɔ mfo.’

²⁷ “Mfó otabinyə əmə lətəyi wə nkə, ‘Anto Abraham, nɛ fə lekpa kpe Lasaro lə usu mɔ anto eto. ²⁸ Mfóo, nkpe bayimisani ɛnɔ. Tə lə usu ɔlɛ mə kɔlɛ kukɔnɔ itə lə mə lə bayɛ kaka minkpe bubə, kaka kanyi nkpe mfo.’

²⁹ “Mfó əmə nya Abraham lətəyi wə nkə, ‘Fə bayimisani kpe Moses ku Onanto eto bənyeləkətidi lə ɔflɔ. Nya ele bə bətsyue mə koto.’

³⁰ “Mfó nya otabinyə əmə díta mbuayɛ nkə, ‘Anto Abraham, bəmbɔnɔ mə ditiki! Fɛɛ lə utidi utsyuə ataka

utsyi ɔkɔmɛ mfo úsu mɛ ɔfɔɔ, bɔɔɔ wɛ ditiki baye mɛ asa bua buyifo.'

³¹ "Fɛ Abraham áteyi wɛ nkɛ, 'Lɛ bɛbɔɔ Moses ku Onanto eto bɛnyelɛkɛtidi eto ditikii, lɛ yuubɛ bɛ utidi utsyuɛ ataka utsyi ɔkɔmɛ mfo usu mɛ ɔfɔɔ kulaa tsyaa, bembɔfo wɛ ditki banɔ!' "

Mɛntɛ Lɛ Utidi Lɛ Uyifo Lebua Lɛ Fɛ Eso.

17 Yesu áteyi wɛ bakasebi nkɛ, "Asa nnya lætɛ utidi leeyifo lebua, ebubɛ kokooko. Fɛ mbɔɔɔ mɛtɛ utidi wɛ əsuɛ asa nyamfo lɔɔyɛ ibɛ! ² Lɛ bɛfi kukuɛ ko læmɔ kutsyuɛ bátsyasɛ wɛ lɛ simuɛ nya báto wɛ bákpe lɛ lekpo kɛmiɛ kulaa tsyaa, ɛlɛɛ itɛ wɛ eso koto ko Onanto luunɛ nwɛ luutɛ bekpefi kɛkɛ bamfo eto utsyuɛ yifo lebua. ³ Nyaso lɔ abe asa nnya feeyifo kukɔɔ.

"Nya lɛ fɛ ɔyetsyuɛ éyifo fɛ kabua kɛtsyuɛ, kɛ wɛ ato. Nya lɛ údi dikpi nya ɔɔ əsuɛ kasɔɔ, nyalɛ fi atsyɛ wɛ. ⁴ Lɛ úyifo lesa bua óta fɛ úbu sekuanse lɛ diyi lɔni əsuɛ nya usi usinkli úbɛ, úbɛ ɔlɛ fɛ lekprakpa sekuanse diyi nɛmɛ ke əsuɛ, fi atsyɛ wɛ."

Bálɛ Yesu Lekprakpa Bɛ Utɛ Mɛ Bofokanɔ Lɛ Bumɛ Ale Boso.

⁵ Yesu eto batɔnkpe álɛ Yesu lekprakpa bɛnkɛ, "Bonamute, tɛ lɛ bo bofokanɔ lɛ bumɛ ale boso."

⁶ Mfó əmɛ nya Bonamute læteyi mɛ nkɛ, "Lɛ bekpe bofokanɔ bo leyo fe diyibibi nɛ nso bɔfɛ kenkee, biofo kuyi komfo bɔteyi biɛ, 'Su lɛ mfo lɛ esu edufɛ lɛ lekpo kɛmiɛ mɛ.' Nya kuuyifo nko mɛ.

Yesu Áteyi Kase Uyifoyifo Sɛ Leeyifo Keyifo.

⁷ "Bibu nyamfo be be. Lɛ mi utsyuɛ kpe uyifoyifo wɛ laafo ɔkue kɛtɛ wɛ nye ɔnlɛ fɛ basamu bobɛ nya utsyi ɔkue ubɛ udufɛ, bɔteyi fɔteyi wɛ fɛ ubɛ usiɛ lɛ kasɔ mlɛ lɛ udi wɛ lesa? ⁸ Owo lo! Bomu ebɔteyi wɛ fɛ, 'Muɛ fɛ əsuɛ lɛ atsyasɛ kafia lɛ nkɛ, lɛ anwa lesa, lɛ efi mɔ didisa ətsyɛ mɛ lɛ ndi nlosɛ fɛ lɛ fintsyaa lɛ edi.' ⁹ Yanle bɛ ɔ wɛ ani se ini wɛ uyifoyifo eto keyifo ete ini. ¹⁰ Nko ke ini itɛ mi tsyaa nɛ. Lɛ biyifo lesa saa nɛ minteyi mi miɛ biyifoo, ele bɛ bɔteyi biɛ, 'Beyifoyifo ete buni. Nya lesa nɛ buyifoo, eyifo lesa nɛ ete ele bɛ buuyifo.' "

Yesu Átsyaa Betidi Lefosi Bɔtsyuɛ Ba Nlɛ Bufisia Bufi.

¹¹ Nya se Yesu dídu ɔntɔ lɛ Yerusalem, ýyɛ Samaria ku Galilea eto kumɛ əsuɛ. ¹² Nya se ɔnlɛ kebuto kɛtsyuɛ budufɛ, basani lefosi bɔtsyuɛ ba nlɛ bufisia bufi əbɛ batsyako wɛ. Befimfi bamfo ənyɛ kɔsɛsɛ. ¹³ Nya báfa bambembɛ bɔteyi bɛ, "Anto Yesu, be bo lɛ ənyɛ bo kaminsɛ!"

¹⁴ Yesu ənyɛ mɛ nya ɔteyi mɛ nkɛ, "Bisu lɛ bifi mi əsuɛ bisu betɛ Onanto eto nwɛ lætɛ wɛ kedi lɛ ɔlɛ olɛ obe mi." Se bányɛ bantɔɔ, bɛnyɛ bɛ mɛ bufi áyɛ mɛ.

¹⁵ Fɛ se mɛ ɔni dínyɛ nkɛ wɛ bufi əyua wɛ, úsinkli úsu nya ɔnlɛ Onanto bɔtesɛ ku ɔkɔɛ bambembɛ. ¹⁶ Nya úsu ósɛ akonki lɛ Yesu eto ənɛmi nya ɔɔ wɛ ani. Nya utidi əmɛ eyifo Samarianyɛ.

¹⁷ Mfó nya Yesu lætɛ nkɛ, "Nya inni betidi lefosi míntsyaa fɛ? Se ɔwɔɔmbɛ fɛfɛ léfɛ? ¹⁸ Ntsyɛ ibɛ bɛ utidi wɛ lenni Yudanyɛ əmfo hɛ ni nwɛ dísinkli úbɛ nkɛ wɛəbɛ ɔɔ Onanto ani?" ¹⁹ Mfó əmɛ nya Yesu læteyi wɛ nkɛ, "Taka ənyɛ, lɛ edu. Fɛ bofokanɔ átsyaa fɛ bufi."

Yesu Áteyi Kase Onanto Eto Sekadidi Luutsyɛ.

²⁰ Farisifo bɔtsyuɛ áɔ Yesu bɛnkɛ bala bɛ baate lefe nɛ kon Onanto eto sekakedikɔ luubɛ itɛ. Mfó nya Yesu díta mbuayɛ nkɛ, "Onanto eto Sekadidi embubɛ lɛ kusu ko əsuɛ betidi lofo bunyɛ. ²¹ Kuutsyuɛ əmbɔteyi nkɛ, 'Bebe! Nnyɛ se mfo!' nye 'Nnyɛ se mmɛ.' Itsyise Onanto eto Sekadidi siamɛ fe sekpe mfo lɛ mi nti."

²² Nya Yesu læteyi wɛ bakasebi nkɛ, "Lefe ditsyuɛ ebubɛ nɛ biɔbɛ biɛ biɛnyɛ diyi nɛ mɔ, Utidi Eto Ubi, luubɛ. Fɛ biembunyɛ! ²³ Betidi bɔtsyuɛ ebubɛ mi nti ini mba lɔteyi mi nkɛ, 'Bebe, nnyɛ wɛ mmɛ!' nye 'Bebe, nnyɛ wɛ mfo!' Fɛ biensu bɛbɛ mɛ mfó! ²⁴ Itsyise fe kase ofamfa laafa ku ute ketsyi lekprake nɛ kɛsu lebamba, nko kɛ sitinti Utidi Eto Ubi eto bubɛ luutsyɛ nɛ. ²⁵ Fɛ ele bɛ ibɛ bɛ wooka kanyi bunyɛ tinti nya mmi eto betidi lɔni wɛ.

²⁶ "Asa nnya díbɛ lɛ Noa eto lefe, nnya kɛ nnya luubɛ itɛ le lefe nɛ mɔ, Utidi Eto Ubi, luubɛ bio nɛ. ²⁷ Betidi ékedi, bɛkɛnɛ. Nya basani díkakpa bɛsiɛ nya bɛkɛtɛ besio besɛ isu esɛ diyi nɛ əsuɛ Noa dídufɛ lɛ ɔklɔ kplɛ əmɛ kafo. Nya ɔɔmi leni nya ntubibi díyi bóba bókpɔ kasɔ ka kenke nya bólo betidi kenke.

²⁸ "Nko kɛ yuubɛ itɛ fe kase íbɛ lɛ Lot eto lefe tsyaa nɛ. Betidi ékedi, bɛkɛnɛ, nya bákasa asi tsyaa. Bɔtsyuɛ ənyɛ bákakpe bidikɛ, nya bɔtsyuɛ díkato ayo. ²⁹ Nya diyi nɛ Lot læɔ lɛ Sodom, ute ku etebambi nnya nkpe leyimbi bua læwunini itsyi kato íbɛ ékpɔ lɛ umɛ əmɛ əsuɛ nya étonsɛ memblɛ kenke.

³⁰ "Nko ke yuutsyɛ lɛ diyi nɛ əsuɛ mɔ, Utidi Eto Ubi, lɔɔɔ mbɛ nɛ. ³¹ Diyi nɛmfoo, utidi wɛ nyɛ lɛ wɛ letsyaa əsuɛ, mensiteyi nkɛ weesu diyo lɛ usu ufi kulesa. Nko ke ini lɛ ɔkue utsyɛ nyɛ, wensiteyi nkɛ weesinkli ubɛ oto lɛ ubɛ ufi kulesa. ³² Bekloma lesa nɛ díbɛ lɛ Lot eto usiɛ əsuɛ! ³³ Utidi saa wɛ lela nkɛ wɛəlɛkɛ wɛ nkprɛ, wooyansɛ mu. Nya utidi saa wɛ leyansɛ wɛ nkprɛ, wu-sinkli unyɛ mu. ³⁴ Nya ketsyɛ kamfoo, betidi inuɛ ebolabɛ lɛ bikɛ biɔni əsuɛ, nya Onanto ebofo ɔni nya wooyani ɔni olabesɛ. ³⁵ Besio inuɛ ebukɛkuɛ nnamfo lɛ kukuɛ ɔni əsuɛ. Nya Onanto luulɛkɛ ɔni nya wooyani ɔni uhyansɛ mfó. ³⁶ Basani inuɛ ebuhyɛ bakafo nya wuutsyi ɔni udunko nya wooyani unuɛfɛ uhyansɛ mfó."

³⁷ Mfó əmɛ nya bakasebi bamɛ lætɛ Yesu bɛnkɛ, "Bonamute, lɛ sie?"

Nya Yesu díta mbuayɛ nkɛ, "Kaka lesakprɛnkprɛ ntɛ, mfó ebintsyɛ laakpo nɛ."

Yesu Áteyi Lekpa Itsyi ɔkɔsiɛ Ku Okpronkpo Bua Utsyuɛ ɛsuɛ.

18 Yesu áteyi wɛ bakasebi lekpa ditsyuɛ ótɛ mɛ nkɛ ele bɛ bakato ola lefe saa nya yanle bɛ elo

mā ani. ² Ǿteyi mā nkā, “Okpronkpo bua utsyuā akē lā umā utsyuā wā dímanKate Onanto sikpi nya wénkebu utidi tsya. ³ Nya lā umā əmā kee, ɔkɔsiā utsyuā akē mfo wā díkesu wā ɔflɔ úsukalē wā lekprakpa nkā, ‘Ləkā mē lā mɔ olo eto bulə əsuā.’

⁴ “Éfo lefe kpā, okpronkpo əmā áni wényifo kulesa lā etiki nyamā əsuā. Fē lā kalosəkɔɔ, Ǿteyi wā əsuā nkā, ‘Itē bā maanté Onanto sikpi nya meemfi utidi keyifo kulesa, ⁵ lā bulə bo ɔkɔsiā əmfo nlē mē bulə esoo, moobe miā nwunsəkō wā nla wā olo eto etiki nyamā nləkā. Lenni nko, wəəmbɔyē bubā nya wəəmbutə nkē lenwɔ mfe mfe.’”

⁶ Mfó nya Bonamute dísuKosə nya Ǿteyi mā nkā, “Bēnɔ lesa nā okpronkpo bua əmā lēteyi. ⁷ Nya mɔmɔɔ, yuubə bā Onanto embuləkā wā betidi ba leewi kakpadi wā ketsye ku kakɔmi kato ola kətə wā bā ɔwunseko mē? Nye bomu ebu fənkā wā ofe kama lā mē buləkā əsuā? ⁸ Nlē mi bɔteyi sitinti minkā Onanto ebokpo lekpo nya wuutə mē lēbē lamfolamfo. Fē lā Utidi Eto Ubi əbā, wuunyā betidi ba léfo wā bānɔ?”

Yesu Áteyi Lekpa Itsyi Lə Farisinyə Utsyuə Ku Nwə Laafo Oko Utsyuə Əsuə.

⁹ Yesu áteyi lekpa nəmfo utə betidi ba leebu bā mē kakle hā ni basēə nya bensi embunyā utidi sa wā ntə fə mē. ¹⁰ Nya Ǿteyi nkā, “Lə lefe ditsyuā əsuə, betidi inuā bətsyuā əsu Onanto eto Kedikətəkɔ bā lə bato ola. Ǿni eyifo Farisinyā nya unuəfə diyifo nwə laafo oko.

¹¹ Farisinyā əmā ələkā wā əsuā lete nya óto ola nkā, ‘Onanto, maasɔ fə ani, itsyise maansesə ənəmi lā atabi əsuā, nya meenyifo utidi kabua, nya maankpo kusia fə kase betidi bamba leeyifo. Nya maasɔ fə ani tsya, itsyise minte fe nwə laafo oko wā h́yā mmə tsya seka.

¹² Maakle kénye eyi ənuā lā kɔsida saa əsuā. Nya meefi lesa nā kee minyā eto lekrafosile kətə fə.’

¹³ “Fē nwə laafo oko əmā ənyā kɔsese nya wónla nkā woabesə wā ənəmi kato kulaa tsya. Fē ufi wā ani utəkā lā wā lekɔesi nya Ǿteyi nkā, ‘Onanto, be mɔ obuayifo əmfo lā ənyā mē kaminsə!’”

¹⁴ Mfó nya Yesu lēteyi mā nkā, “Nlē mi bɔteyi nkā, se besinkli bésu ayo, nwə laafo oko əmā ale kénkénkē lā Onanto eto ənəmi nya inni Farisinyā əmā. Itsyise utidi saa wā laabesə əsuā kato, Onanto ebobokosə wā kasɔ. Nya utidi saa wā laaboko sə əsuā kasɔ, Onanto ebobesə wā kato.”

Yesu Aala Bekpefi Eto Etiki Tinti.

¹⁵ Betidi bətsyuā éfi mā bebi báboko Yesu ɔflɔ, katēyi bā ufi wā ani utəkā lā mē. Se Yesu eto bakasebi dínyā nyamfo, bényanki bákpe betidi bamā lā nnya eso. ¹⁶ Fē Yesu ákpadi bekpefi bamā óboko wā ɔflɔ nya Ǿteyi nkā, “Bitə lā bekpefi lā bəbā mɔ ɔflɔ nya bienti mā kusu. Itsyise Onanto eto sekakedikɔ te itə betidi ba laabokosə mē əsuā kasɔ fe bekpefi bamfo eto okle. ¹⁷ Nya beklo-ma nyamfo biənkā, utidi saa wā dímamfo Onanto eto sekadidi fe dikpefi seka, wəmbudufə se kafo kulefe kulefe, kulefe.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Batabinyə Ku Lə Onanto Eto Sekadidi Əsuə.

¹⁸ Yudafɔ eto uninə utsyuā áɔtə Yesu nkā, “Oteasa sē, be ele bā nyifo fē lā nyā nkprə manlo?”

¹⁹ Mfó nya Yesu lēɔ wā nkā, “Beso faakpadi mē fə ɔsē? Utidi kuutsyuā saa menyifo ɔsē enso Onanto hā.

²⁰ Nyi miā biyi kɔfi ko laateyi nkā, ‘Mankpo kusə nye kusia, manlo utidi, menyū, manla fə utsyuā kénye, nya bu fə anto ku fə ambe.’”

²¹ Mfó nya utidi əmā díte mbuayē nkā, “Ntsyue afi nyamfo kenke koto kukɔɔ, itsyi lā mɔ sikpefi lefe kə.”

²² Se Yesu lenɔ wā ditiki nəmā, Ǿteyi wā nkā, “Ibu lesa lɔni ele bā yifo. Fi bikə bia kenke nte fə ate, lā efi atabi nyamfó ətə bakombo. Nyamfo luutə ənyā bikə ətsyə lā Onanto eto kato nē. Nyamfo kama lā edu əbā ətəkəko mē.”

²³ Fē lefe nā osani əmā lenɔ nya mfo, əsuā ába wā itsyise bikə kpā kpe wā. ²⁴ Yesu ənyā kase əsuā léba wā nya údi etiki Ǿteyi nkā, “Ekpe ale itə otabinyā fē lā ofo Onanto eto sekakedikɔ budufɔ! ²⁵ Nya ekpe ale itə otabinyā bā lā udufə Onanto eto sekakedikɔ, enso kase ɔɔmli ku lekoko lɔyē lā okasa eto ofo ofe.”

²⁶ Mfó nya betidi ba lenɔ nyamfo lēɔ Yesu bənkā, “Nyale owoe kon luunyā bofo?”

²⁷ Mfó nya Yesu díte mbuayē nkā, “Lesa nā utidi lem-bofo buyifoo, iyū itə Onanto ku buyifo.”

²⁸ Mfó nya Petro lēteyi Yesu nkā, “Bebe, bo áyani bo ayo eto asa kenke butsyə nya búbā búntəkəko fə.”

²⁹ Nya Yesu lēteyi mā nkā, “Sitinti, ɔnkualē uni. Nya nla miā bete biə utidi saa wā léyani wā diyo utsyā nye óyani wā usiā nye bayimisani nye wā antomə nye bebi utsyā lā Onanto eto Sekadidi esoo, ³⁰ wuunyā asa nyamfó eto okle kpā lā nkprə bomfo kəmiā ku nkprə bo ləmbɔkē kalokɔ ku lā lefe nā luubə tsya kəmiā.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Əsuə.

³¹ Yesu ákpa wā bakasebi lefosi inuā ba úkələkā mate hā óboko wā ɔflɔ nya Ǿteyi mā nkā, “Bēnɔ! Bɔɔ lā Yerusalem, kaka asa nnya kenke Onanto eto bənyeləkətidi lewɔni bətsyā lā mē, Utidi Eto Ubi əsuā, luubə itə nko. ³² Betidi ebufi mē bakpe lā betidi ba lenni Yudafɔ eto ani bā lā befi mē beyifo əmānsa. Booka mē nya bootufə ntufə bakpo mē lā əsuā. ³³ Bɔɔblē wā nya boolo wā. Fē lā diyi tsyɔfə əsuə, nsi wootaka utsyi ɔkɔmā ubā.”

³⁴ Nya asa nyamfo kenke, bakasebi bamā mánnɔ nnya kasɔ. Etiki nyamfo eto kasɔnɔnɔ tsya akula mē. Bānnɔ lesa nā Yesu lēteyi mā mfo eto kasɔ.

Yesu Átsya Unəmba Ǿni Wə Laatɔ Asa Kafe.

³⁵ Lə lefe nā Yesu nle bɔnyi kafi Yerikoo, unəmba utsyū əsiā lā kusu ɔflɔ mfó úkatɔ asa. ³⁶ Se ɔnɔ betidi kpā ba nle bofe eto kuduu, ɔtɔ nkā, “Be nle bubə?”

³⁷ Bátēyi wā bənkā, “Yesu Nasaretnyā uni nle bofe.”

³⁸ Mfó nya ófa bembembe nkā, “Yesu, Oka David eto ubi! Be mē lā ənyā mē kaminsə!”

³⁹ Mfó nya betidi ba ntɔ setɔ dínyenki bákpe wə bátɛyi bənkə údika. Fɛɛ mɔmɔ bomu óbesə ɔkɔɛ kato ófa bembembe nkə, “David eto ubi! Be mɛ lə ənyə mɛ kaminsə!”

⁴⁰ Lə nnya eso Yesu ále únyə nya ɔtɛyi nkə bakpa unəmba əmə baboko wə ɔflɔ. Se úbə óyo wə ɔflɔ, Yesu áto wə nkə, ⁴¹ “Be faala fə nyifo ntə fə?”

Unəmba əmə ətə mbuayɛ nkə, “Anto, nla miə lə nsi nnyə asa.”

⁴² Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nyale sinkli ənyə asa! Fə bofokanɔ átsya fə.” ⁴³ Lamfolamfo, usinkli únyə asa nnya útəkəko Yesu nya ɔye ɔntɔ ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə. Nya se betidi kpə bamfó dínyə nyamfoo, məmblɛ kenke átesə Onanto.

Yesu Édinko Sakeo Etiki.

19 Yesu ésu údufə Yeriko, nya ɔye lə umə əmə kafo ɔntɔ. ² Mfó nya mba laafo umənko eto uninə utsyuə wə baakpo Sakeo lɛkɛ, nya úyifo otabinyə tinti. ³ Úkabɛbɛ kusu ko əsuə wɔɔyɛ lə unyə utidi wə kon Yesu ni. Fɛɛ se úyifo utidi kliminti esoo, ɔnlɛ kusu ku kutsyuə bunyə se betidi mfui eso. ⁴ Nyaso útsyetsyi ɔtə betidi bamfo setɔ nya óbe kuyi bə lə unyə Yesu, itsyise óte nkə wuubə ɔye mfo.

⁵ Se Yesu léyo kuyi komə kalɔɔ, úkənə únyə nya óbesə ənəmi kato nya ɔtɛyi Sakeo nkə, “Sakeo, kɔsɛ lə ayifə əbə kasɔ, itsyise fə diyo mɔɔɔɔɔ mi nɛ.” ⁶ Sakeo ákɔsɛ ɔyifə úbə kasɔ nya útə Yesu edufə ku disuəyua tinti.

⁷ Betidi ba dínyə nyamfó étsyiko etiki budi kawɔɔɔɔ lə Yesu əsuə katɛyi bə, “Osani əmfo esukayɛ utidi əmfo wə ni obuayifo eto diyo.”

⁸ Mfó nya Sakeo létaka únyə nya ɔtɛyi Bonamute əmə nkə, “Anto! Muufi mɔ bikə bia nkpe mɛ kenke eto kutsyɛ ntə bakombo. Nya betidi ba kenke eto bikə míntafa mímfoo, moofo mə nnya kayo eto sena ntsyɛ lə nnya kɛnyɛ.”

⁹ Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Mmi əmfo bofo əbə diyo nəmfo, itsyise utidi wə mfo tsya eyifo Abraham eto kafo eto ubi. ¹⁰ Nya mɔ, Utidi Eto Ubii, mbə miə lə nləkə betidi ba kenke lénya kusu mboko nkəpə.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Atabi Əsuə.

¹¹ Mfó nya betidi bamfó nyə banlɛ asa nnya Yesu nlɛ mə bɔtɛyi bɔɔɔ. Nya úsukosə nya ɔtɛyi mə lekpa ditsyuə, itsyise ofe ɔlɛ bɔnyɪ kafi Yerusalem nya bébu bə Onanto eto Sekadidi siamə ebubə sitinti mɔmɔ. ¹² Nya ɔtɛyi nkə, “Lə lefe nə léfe məə, osani wə nkpe dibu utsyuə ákɛ mfó wə létaka úsu kasɔ famfamfa kətsyuə əsuə lə bətsyɛ wə seka. Nya úfi nsusu nkə, wuusinkli ubə wə umə. ¹³ Fɛ úduu, ókpadi wə beyifoyifo lefosi utsyə. Nya útə utsyuə saa atabi eto otobe ɔni. Nya ɔtɛyi mə nkə, ‘Bifi atabi nyamə beto ɔlɔ isu ese lefe nə muubə.’

¹⁴ “Fɛɛ osani əmfo eto umə eto betidi ékekisi wə, nya-so bátsyese batɔnkpe bətsyuə bətəkəko wə bə besu

bətɛyi Okankplɛ nkə, ‘Boanla boə osani əmfo di bo oka.’

¹⁵ “Tsyə, bətsyɛ osani əmə seka nya usi úsinkli úbə umə əmə. Lamfolamfo, útə bákpadi wə beyifoyifo bamə bəbə bátsya lə wə ənəmi nkə lə ɔntɔ kutəkə ko bənyə.

¹⁶ “Uyifoyifo tute əbə nya ɔtɛyi wə nkə, ‘Bonamute, nnyə atabi eto etobe lefosi ntəkə lə ɔni əmə fətə mɛ mfó əsuə.’

¹⁷ “Mfó nya Onamute əmə lɛtesə wə ɔtɛyi nkə, ‘Álɔ eyifo! Eyifo uyifoyifo sɛɛ! Se fále keyifo kɛkɛ kamfo ola fáyenko kɛ lə kusu sɛɛ esoo, muufi fə ntsyɛ seka lə kəmə lefosi əsuə.’

¹⁸ “Uyifoyifo nuəfə tsyɛ əbə ɔtɛyi wə nkə, ‘Bonamute, nnyə atabi eto etobe enɔ ntəkə lə ɔni wə fətə mɛ əsuə!’

¹⁹ “Nya Onamute əmə lɛtɛyi uyifoyifo əmə tsyɛ nkə, ‘Fəə, ebudi seka lə kəmə enɔ əsuə!’

²⁰ “Uyifoyifo bamba əbə nya ɔtɛyi nkə, ‘Bonamute, nyə fə atabi eto otobe ɔni wə fətə mɛ. Mfi nnya nkle lə mɔ ofiamɛ əsuə nkula. ²¹ Nte fə sikpi itsyise eyifo nwə nkpe ale. Nya feefi lesa nə lenni fə lele kafloma keyifo fə lele. Nya feefi didisa nə fəmanke kulaa tsyɛ keyifo fə lele.’

²² “Mfó nya Onamute əmə lɛtɛyi wə nkə, ‘Uyifoyifo bua feni! Fə kosate eto kɛnyɛ eto etiki ni nnya muufi nlo fə dikpi! Eyi fə nyifo utidi wə nkpe ale. Nya meefi lesa nə lenni mɔ lele kafloma keyifo mɔ lele. Nya meefi lesa lə kaka mánke ku ditsyuə. ²³ Nya lə eyi nkoo, beso fémemfi mɔ atabi esu akpe lə atabi kətsyəkɔ? Mfóo, nyi miə muunyə kutəkə lə nnya əsuə lə nsinkli ntsyi mbə.’

²⁴ “Mfó nya ɔtɛyi betidi ba nyə mfo nkə, ‘Bele atabi nyamə befo lə wə ani bitə uyifoyifo wə nkpe atabi eto etobe lefosi.’

²⁵ “Fɛɛ betidi bamfo átɛyi wə bənkə, ‘Bonamute, uyifoyifo əmfó ebunyə atabi eto etobe lefosi útsyɛ!’

²⁶ “Mfó nya Onamute əmə díta mbuayɛ nkə, ‘Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti minkə, utidi wə asa ntee, wə ni nwə Onanto luutə okpe enso nɛ. Nya utidi wə kulesa lentee, nnya nte wə kulaa tsyaa, bɔɔlɛ ni bafo wə lə ani. ²⁷ Nya mɔmɔ, binə mɔ balo ba dímanla bə ndi seka lə mə əsuə beboko mfo lə belo mə lə mɔ ənəmi.’ ”

Yesu Édufə Yerusalem.

²⁸ Se Yesu lɛtɛyi mə asa nyamfo ólosəə, ɔtɔ mə setɔ úsu Yerusalem. ²⁹ Lefe nə ɔnlɛ Betfage ku Betania bɔfi lə Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini ɔflɔ, ótsyese wə bakasebi inuə ɔtɛyi nkə bakatɔ. ³⁰ Mfó nya ɔtɛyi mə nkə, “Bikatɔ lə umə kɛkɛ wə nkpe setɔ mfó. Nya lə beɛ wə budufəə, biunyə ɔflimu eto lekpa ditsyuə nə bátsyasə lə ukua bənyəsə nə utidi kuutsyuə saa dímənsiə tɔ unyə. Benyankli ni ku ukua lə bifi wə beboko mfo. ³¹ Lə utidi utsyuə atɔ mi lesa nə eso bənyankli nii, bɛtɛyi wə biənkə, ‘Bonamute nlɛ ni bohiä.’ ”

³² Bakasebi bamə áyifə lə kusu bésu bənyə lesa saa fe kase Yesu lɛtɛyi mə. ³³ Nya lə lefe nə bənyə banlɛ ubuki əmə bonyankli kələkəə, ubuki əmə eto basate áto mə bənkə, “Beso bɛnlɛ wə bonyankli?”

³⁴ Mfó nya bakasebi bamə díta mbuayə bənkə, “Bonamute ahiā wə.”

³⁵ Nya béfi ubuki əmə báboko Yesu. Mfó nya béfi mə mfiá bésensə bákpo lə ubuki əmə əsuə nya bəwun-səko Yesu óbe úsiə lə wə. ³⁶ Se úsiə lə wə əsuə nya báye bantəw, betidi bətsyuə éfi mə mfiá bésensə bákpo lə kusu.

³⁷ Lefe nə Yesu híle bənyí kafi Yerusalem lə kusu kaka ɔnlɛ Nnuəbi eto Eyi eto Kətini bəyifə kəbəə, wə bakase-bi kprə bamə étsyiko Onanto ani bəwə nya bəto keyudu banle bofa bembembe lə asa kplɛ nnya bənyə eso.

³⁸ Nya bəteyi bənkə,

“Atəsə itə Oka wə nle bubə lə Bonamute eto diye əsuə!

Diyuə lə lefo kato kenke. Nya diyənde itə Onanto!”

³⁹ Mfó nya Farisifə ba lɛkɛ lə sitiditu siamə nti lɛteyi Yesu bənkə, “Oteasa, ninko fə bakasebi lə bayə kudu bokpo!”

⁴⁰ Mfó nya Yesu díta mbuayə nkə, “Nle mi bəteyi sitinti minkə lə bayə kudu bokpo, aba nyamfo kosate ebut-syə kasɔ ku kudu bokpo.”

Yesu Éwi Keku Lə Yerusalem Eto Disi.

⁴¹ Kase Yesu lɛyɛ ɔntɔ lə Yerusalem kedufəkɔw, nya únyə umə əməə, úwi keku lə wə disí. ⁴² Nya ɔteyi nkə, “Nla sitinti miə lə nnya ete biunyə bete mmi eto diyí nəmfo eto lesa nə loohiā itə bə lə binyə diyuə ini! Fɛɛ ibə ese mɔmɔw, bənle bunyə lə bete! ⁴³ Lefe ditsyuə ebubə se mi balo luunýə bətsyilama mi lə kalebe saa kenke. Nya booti əbiə kenke nya kulesa lembfofo budufə nye kabɔ kəbə lekplɛ. ⁴⁴ Betidi ebɔtsylɔsə umə mfo kenke nya boolo betidi ba nkpe lə wə kenke. Nya leba ku ditsyuə sa embubu ditəkə lə ni kətsyəkɔ. It-syise bəni nya bíənyə lə bete lefe nə Onanto díbə nkə lə ofo mi lə nkplə!”

Yesu Ála Mba Laate Bikə Lə Onanto Eto Kedikətəkɔ.

⁴⁵ Yesu ésu údufə Onanto eto kedikətəkɔ nya útsyiko mba nle bikə bote mfó bola kabɔsə. ⁴⁶ Nya ɔteyi mə nkə, “Bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə bə Onanto áteyi nkə, ‘Mɔ diyoo, betidi ebokpadi ni bə diyoo kaka betidi laato ola.’ Nya mi dífi mfó befianisə beyu eto kabɔkɔ!”

⁴⁷ Diyi saa, Yesu ákate asa lə Onanto eto Kedikətəkɔ mfó. Onanto eto besumunyə ninə ku Afi eto bateasa ku betidi eto batɔnkotɔnko ála bə lə balo wə. ⁴⁸ Fɛɛ bənyə kusu kə əsuə bɔwɛ, itsyise betidi kprə akɛ mfó ba eto ato léfo wə etiki nyamə kekkele eso.

Betidi Ənə Etiki Ku Yesu Itsyi Lə Wə Əsuəale Nnya Onkpe Əsuə.

20 Diyi lɔni se Yesu lɛkɛ katé betidi asa lə Onanto eto kedikətəkɔ, kedi mə Ditiki Sɛɛ eto asa, besumunyə ninə ku afi eto bateasa ku umə eto beninə əbə mfó. ² Mfó nya bəbə bəteyi wə bənkə, “Teysi bo əsuəale nnya fankpe fɛ feeyifo asa nyamfo eto okle. Nya owoe díta fə əsuəale nyamə?”

³ Mfó nya Yesu díta mbuayə nkə, “Bitə lə ntɔ mi etiki ətsyuə lə nno. ⁴ Nte əsuəale nnya Yohanes lɛkɛ fɛ úyifo ntufɛsəfləsə eto lekpa útə betidi, Onanto ɔflɔ itsyi lee, betidi bomu ɔflɔ itsyi?”

⁵ Mfó nya bətsyiko kənə kasɔ lə mə nti katəyi bə, “Be ele bə bəteyi? Lə bəteyi boə Onanto ɔflɔ únyə əsuəale nyamə utsyiko, ɔtɔ bo nkə, ‘Be díbə eso biamfó Yohanes bəwɔ?’ ⁶ Nya lə bəteyi boə utidi ɔflɔ ófo nnya utsyiko, kətsyəkɔ eto betidi bamfo kenke ebubə bakpo bo aba, itsyise məmblɛ kenke áfo bəwɔ bə Onanto eto Unyeləkətidi wə Yohanes ni nɛ.”

⁷ Lə nyaso bələkə kənyə bəteyi bənkə, “Boante kaka únyə əsuəale nyamə útsyiko.”

⁸ Mfó nya Yesu tsya lɛteyi mə nkə, “Nko ke eso mintsya məmbəteyi mi kaka mimfo əsuəale fɛ meeyifo asa nyamfo eto okle.”

Yesu Áteyi Lekpa Itsyi Lə Opanyə Utsyuə Əsuə.

⁹ Mfó nya Yesu lɛteyi bətidí bamə lekpa nəmfo nkə, “Lə lefe nə lefe mə, osani utsyuə áfo kudiyi eto ɔkue ut-syuə. Se úsu kusu kutsyuə nkə lə usu usiə itə lefe nə dikulə esoo, úfi wə ɔkue əmə ókpe lə beyifoyifo bətsyuə eto ani. ¹⁰ Se lefe léyo bə bətsyiko eyibibi nyamə bəlɛɛ, ótsyese wə uyifoyifo utsyuə nkə usu ofo wə kedikɔ lə ɔkue əmə əsuə lə beyifoyifo ɔflɔ oboko wə. Fɛɛ beyifoyifo bamə áblɛ uyifoyifo əmə nya bála wə babɔsɛ, nya bəntə wə kulesa. ¹¹ Lə nyaso ótsyese uyifoyifo bamba. Fɛɛ beyifoyifo bamə áblɛ wuntsya, nya bákpe wə kofani, nya bála wə bətsyese, nya bəntə wə kulesa. ¹² Ótsyese uyifoyifo tsyɛfə. Nya beyifoyifo bamə lɛblɛ wə bətakə wə afabɛ lə əsuə nya bála wə bələkə lə mfó.

¹³ “Mfó əmə nya ɔkuensate əmə lɛtɔ wə əsuə nkə, ‘Be ele bə nyifo? Mootsyese mɔ ubi lala nya mfo nno miə boobu wə.’

¹⁴ “Fɛɛ se beyifoyifo bamə dínyə ubi əmə, bəteyi mə əsuə bənkə, ‘Bíənyə ɔkuensate əmə eto ubi kosate ni nwə mfo. Bitə lə bolo wə ete wə bikə biamfo kenke lə befiani bo bele!’ ¹⁵ Nyaso bəwə wə babɔsə lə ɔkprə əmə kafo nya bálo wə.”

Mfó əmə nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Be ɔkuensate əmə luuyifo beyifoyifo bamə mfo? ¹⁶ Nla miə bete biə woolo beyifoyifo bamə kenke nya wuufi ɔkue əmə okpe lə beyifoyifo bamba lə ani.”

Se betidi bamə lɛnɔ nko, bəteyi bənkə, “Owo lo! Yanle bə ibə nko!”

¹⁷ Yesu ábɛ mə tūū nya ɔtɔ mə nkə, “Bíankla Awɔnisa Kenke nyamfo eto kasɔ nle bote,

‘Leba nə mba laato ayo leni bə dimbə kɔnɔw, ni bomu díbə lefiani nə nso bofe lə afɛfɛ kenke nti?’

¹⁸ Utidi saa wə luutusə ɔwɔ lə leba nəmə əsuə, eboba wuli wuli wuli. Nya lə leba nəmə tsya əbə lɛsɔ utsyuə lə əsuəə, diukuə wə muɛmuɛmuɛ.”

Yesu Édi Etidi Itsyi Lə Umənkə Bofə Əsuə.

¹⁹ Afi eto bateasa ku Onanto eto besumunyə eto beninə ákpe nkəale bə lə bəmuə Yesu lamfolamfo, itsyise

bənyə bə mə ɔnlɛ sitinti nyaso ʒtɛyi lekpa nəmə nɛ. Fɛɛ bâte betidi bamfo sikpi. ²⁰ Lə nnya esoo, bákabɛbɛ kusu bamba ko əsuə bɔɔyɛ bəmuə wə. Bələkə betidi bətsyuə kalɔ kalɔ. Nya bákɛ ku mə bənkə besu Yesu ɔflɔ. Nya bɛyifo əsuə fe Ditiki Sɛɛ nəmə mə kosate léla bə lə bate itə mə əsuə. Nya bətsyese mə bənkə babio Yesu uyibi lə etiki əsuə lə bənyə kusu ko bɔɔyɛ befi wə bakpe lə Roma eto Aba eto uninə eto ani. ²¹ Lə nnya esoo, mba laabio kanɔ asa bamfó əsu Yesu ɔflɔ. Nya bātɔ wə bənkə, "Oteasa, buyi boənkə asa nnya faatɛyi ku nnya fate kenke eyifo etiki tlolololo. Nya buyi tɛya boə aambe utidi eto ənəmi lə alɛ asa buyifo. Bomu aate ɔnukualetiki nnya əsuə Onanto laala nkə betidi yi-fo. ²² Lə nyamfo eso bola boə boate lə bo kɔfi ətə kusu bə bofo umənkə butə Romafɔ eto Okankplɛ lee yəntə kusu?"

²³ Fɛɛ Yesu ənyə mə kɔwɛsu bua útsyɛ lekpo nya ʒtɛyi mə nkə, ²⁴ "Bifi sika flubia eto atabi beboko lə mbe. Owɔe eto disɪ ku diye ntəkə mfo?"

²⁵ Bətɛyi bənkə, "Okankplɛ Kaisare eto ale ini."

Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Bifi lesa saa nə ni Okankplɛ eto lele bitə Okankplɛ. Nya bifi lesa saa nə ni Onanto eto lele bitə Onanto."

²⁶ Nya lə betidi eto ənəmi mfóo, bamfó wə bumuə lə kulesa əsuə. Mə kenye əkpə mə nya iyifo mə yani lə ditiki nə Yesu lɛtɛyi eso.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Bəkrənkə Eto Businkli Kataka Ɛsuə.

²⁷ Sadukifɔ bətsyuə mba laatɛyi bənkə bəkrənkə en-si embotakaa, əbə Yesu ɔflɔ nya bətɛyi wə bənkə, ²⁸ "Oteasa, Moses áwɔni lə afi nnya útə bo nkə, 'Lə osani utsyuə əkpə nya oyani wə usiə utsyə nya bánle bebi saa, nyalɛ ele bə osani əmfɔ eto ɔyimisani, fi usio əmə ufi. Nya wə ku ɔkɔsiə əmə lə bale bebi. Nya bebi bamfóo, betidi ebunyə mə fe osani wə dimankɛ ubi saa eto bale.' ²⁹ Lə lefe ditsyuə, bayimisani ekuanse akɛ. Osaibi ninə éfi kusia nya úbə úkpə nya wə ku wə usiə mánle ubi saa. ³⁰ ɔyimisani nuəfə tɛya éfi ɔkɔsiə əmə. ³¹ Utsyafə tɛya nko kə. Nya lesa nəmə diyifo nko itə bayimisani ekuanse bamfo kenke. Məmbɛ kenke əkpə lə lefə nə mə kuutsyuə saa manle. ³² Lə kalosəko kenke, usio əmə kosate əbə úkpə. ³³ Nya mɔmɔɔ, diyi nə əsuə bəkrənkə luusinkli bataka, owɔe eto usiə usio əmə luudi se məmbɛ kenke difi wə lə lefe nə lefe mə?"

³⁴ Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Nkpə bomfo əsuə ete basani ku besio leefi bəsiə kəsiə bese. ³⁵ Fɛɛ basani ku besio kenke ba dínyə itə bə bataka betɛyi ɔkɔmə bəbə nkpə bo lensiembolo kulefee, bensiembufi bəsiə nye bəsiə bese. ³⁶ Bootsya fe kase Onanto eto batɔnkpe nte, nya bensiembukpə tɛya. Beyifo Onanto eto bebi itsyise bataka betɛyi ɔkɔmə. ³⁷ Nyamfo ni ɔnukualɛ wə Moses díləkə ote lə Asawɔni Kenke eto Kukue əsuə nkə bəkrənkə si bootaka bəbə bəsiə nkpə. Itsyise lə lefe nə únyə lə kuyi ko díkənyə ute eto ənəmi, ókpadi Onamute fe Abraham eto Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob tɛya eto Onanto. ³⁸ Nyamfo lə bote bə mba

díkekpə kokoo, besi nkpə. Nyaso uyifo mə Onanto tɛya."

³⁹ Mfó afi eto bateasa bamfo eto bətsyuə díte mbuayɛ bənkə, "Oteasa, ətə mbuayɛ kukɔɔ!" ⁴⁰ Nyamfo eto kamaa, kutsyuə saa ménsikpe ɔkɔɛ lə ɔtə kulesa tɛya.

Owɔe Eto Ubi Ni Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyɛ?

⁴¹ Yesu átɔ mə nkə, "Ntsyɛ ibə fe betidi lɛtɛyi bə Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyɛ ebutsyi Oka David eto bebi eto kafo? ⁴² Nya Oka David əmə kosate átɛyi lə kusə eto kukue əsuə nkə,

'Onamute əmə átɛyi mɔ Onamute nkə,

"Si əsiə lə mɔ kodiani eto kutsyɛ

⁴³ isu ese lefe nə muufi fə balo

nkpe lə fə kokpa kalɔ."'

⁴⁴ Nya lə Oka David ákpadi wə nkə Onamutee, ntsyɛ ibə fe Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyɛ luuyifo Oka David eto kafo eto ubi?"

Yesu Ɛkə Wə Bakasebi Ato Itsyi Lə Afi Eto Bateasa Ɛsuə.

⁴⁵ Lə lefe nə betidi ba tã dínyə béketsyue ato lə asa nnya Yesu nɛ bətɛyi, ʒtɛyi wə bakasebi nkə, ⁴⁶ "Bebe kukɔɔ lə afi eto bateasa əsuə. Betidi ba laala bɔtsyila-ma lə mə awu kplɛ kplɛ əsuə. Nya baala bə betidi kəsiəsə mə ku dibu lə asi kafo. Mə laala nlebe kplɛ busiə lə Yudafo eto katsyako nya baala ndiko kpa busiə lə eyikediko. ⁴⁷ Beesu bakɔsiə ɔflɔ bə lə bawunsə ko mə, fɛɛ baawɛ mə kalɛ mə asa kafo. Nya baato kala kəntsye, kate əsuə lə betidi eto ənəmi. Nyaso mə kotonənə ebɔkɛ ale eso utsyuə saa eto kole!"

Ɔkɔsiə Utsyuə Ɛtə Ɛtəsa Kplɛ.

21 Lə kedikətəko mfoo, Yesu ábesə ənəmi kato nya únyə kase batabinyə leefi mə ətəsa keso kakpe lə kedikətəko eto otobe kafo. ² Nya únyə tɛya kase ɔkɔsiə okombo utsyuə dífi pesewa inuə butsyuə ókpe lə otobe əmə kafo. ³ Nya ʒtɛyi nkə, "Nɛ mi bətɛyi minkə ɔkɔsiə okombo əmfɔo, útə lesa nə nso bafɛfɛ bamfo kenke. ⁴ Itsyise babamba bamfoo, məə, lesa nə baala lə nə bənyə nti, ete ni nə bətə nɛ. Fɛɛ usio əmfɔ wə sekombo, lesa nə kenke ntə wə nə wuudi mfó, nya ni nə úfi útə mfo nɛ."

Yesu Átɛyi Etiki Itsyi Lə Onanto Eto Kedikətəko Eto Boba Ɛsuə.

⁵ Lefe nəmfóo, bakasebi bətsyuə akɛ mfó kedi etiki itsyi lə Onanto eto kedikətəko əsuə. Nya bətɛyi kase kedikətəko kamə laanɔ bobɛ ku kase aba nnya bəfi báto diyɔ nəmə laanɔ bobɛ ku asa nnya betidi díte bəfi bálɔ Onanto eto kedikətəko kamə. Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, ⁶ "Lesa saa nə benle bunyə mfoo, lefe ditsyuə ebubə se leba saa lensiembubu lə ni kəsiəko. Bomu betidi ebusense ditsyuə saa lekpo lə kasɔ."

Kanyinyanya Ku Betidi Eto Bɔkpɔ Ku Mə Bətsyuə.

⁷ Mfó nya bátɔ wə bənkə, “Oteasa, dimamfe yuubə itə nko? Nya be ini buufi bunyə lə bote boə lefe nə asa nyamfo luubə éboyo?”

⁸ Yesu áteyi mə nkə, “Bínyə bikabe kusu itə bə kuutsyuə saa əmbɔwɛ mi okpe. Betidi kpə ebubə batəyi bənkə mɔ ditiki bəbə buləkə kate, bookəbə katəyi bənkə, ‘Mɔ uni,’ nya ‘Lefe nəmə éboyo.’ Fɛɛ biəntəkəko mə kama. ⁹ Bíanté sikpi lə bɛnɔ lema eto kudu nya betidi letaka bənyə lə bətsyuə əsuə. Asa nyamfo eto kakle ebutsyiko bubə, fɛɛ inni nya kasɔ ni bənkə kalosəkɔ ebubə eyo elo.”

¹⁰ Yesu esi úsukosə nya áteyi nkə, “Ese ebɔkpɔ ku mə bətsyuə, nya bekakedikɔ lɔɔɔkpɔ ku mə əsuə. ¹¹ Kasɔ ebutinkə kekleke. Nya kukpɛnsɛ tsya luubə kekleke. Nya efimbi akpa akpa tsya luubə nlebe nlebe kenke. Nya ekpinsa kpə luutsyiko bubə lə difule əsuə.

¹² “Nya fɛ asa nyamfo luubə ibə, betidi ebumuə mi nya bookpe mi bulə, bate mi ohiã. Betidi ebokpa mi besuko akpokakpokɔ lə Yudafo eto ntsyakɔ nya bookpe mi lə ayo. Nya bookpa mi besuko baka ku Aba eto bənyəsia eto ənəmi bə lə bakpronko mi akpo lə mɔ disi eso. ¹³ Nya lə lefe nəmfóo, kusu ebɔsini mi bə lə bidi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə. ¹⁴ Bimua əsuə bitsyə bɛtɔnsɛ itə bə biembulə əsuə lə kusu ko biyɛ biləkə mi əsuə kɛnyɛ eso. ¹⁵ Itsyise muutə mi kobe ku kɛnyɛ yayaya itə bə mi balo eto kuutsyuə embofo buńyə lə mi ənəmi nye bətə mi etiki eto mbuayɛ kulefe. ¹⁶ Mi anto mə ku bayimisani ku mi betidi ku mi bayetsyuə ebufi mi bakpe lə ani. Nya boolo mi bətsyuə. ¹⁷ Betidi ba tã ebukisi mi lə mɔ disi eso. ¹⁸ Fɛɛ mi disi eto sɛwɔnii, lɛ sɔni kplon embonya. ¹⁹ Bínyə kekleke lə binyə nkɔ bə bo ləmbɔkɛ kalokɔ kulefe.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Lefe Nə Booba Yerusalem Eto Umə Əmə Bakpo Kasɔ.

²⁰ “Lefe nə bínyə biə bamamanyə esu bənyə batsyilama Yerusalem, ete biote biə umə əmfo eto boba kakpo lə kasɔ eto lefe eboyo. ²¹ Lefe nə mfóo, betidi ba kenke nkpe lə Yudea, ele bə bətsyetsyi bedu besu babɔ lə atini əsuə lə babɔ lə kanyi əsuə. Nya betidi bakenke nkpe lə umənkplɛ əmə kafo, ele bə babɔ lə wə bedu. Nya betidi ba kenke nkpe lə mbuto ku kəmə ka lɛfi mfo, yanle bə besu umənkplɛ əmə kafo. ²² Itsyise lefe nə mfó ni kotonənə eto eyi nnya ele bə ibə fe kase Awɔnisa Kenke eto Kukue eto etiki léte. ²³ Yɔkɛ ale tinti itə besio ba ni bafonle ku bebiambe ba nle bebi bɔyimisə. Kanyinyanya kekleke kətsyuə ebubə kasɔ kamfo əsuə. Nya Onanto eto kotonənə ebubə betidi bamfo əsuə. ²⁴ Boolo bətsyuə ku asiabi. Nya boomuə bətsyuə lə əsuəale besuko nsɔ bamba kpə əsuə. Nya betidi ba lenni Yudafo, luudi sɛkplɛ baayinkə Yerusalemfo bakpe isu ese lefe nə Onanto lɛtɔnɔ utə mə.

Utidi Eto Ubi Ebusinkli Ubə.

²⁵ “Ekpinsa kpə ebubə lə kofe ku kofande ku befan-debi eto ənəmi əsuə. Nya kasɔ eto betidi kenke eboyan-sə kusubebe saa. Nya sikpi kplɛ ebubə lə betidi əsuə lə kase lekpo eto kudu ku kase diuyənki nyanklaa eso. ²⁶ Ənəmi ebutsyiko betidi bonanko lə sikpi sia luumuə mə lə lefe nə befi bənyə bənsəkə itə lesa nə luubə lə kawunsia kenke əsuə eso. Itsyise asa nnya nkpe lə difule ensiembuńyə lə nnya kənyənkɔ. ²⁷ Nyamfo eto kamaa, Utidi Eto Ubi ebɔɔ ubə lə difule lə asɔmi loku kəmia lə əsuəale kplɛ ku lə diyənde kplɛ əsuə. ²⁸ Lefe nə asa nyamfo mfe nle bubə, bɛlɔ mi əsuə bitsyə lə bikabe kusu, itsyise mi diləkəfe ebɔfi elo.”

Bekase Asa Itsyi Lə Eyi Əsuə.

²⁹ Mfó nya Yesu lɛteyi mə lekpa ditsyuə nkə, “Bibu disi bitsyi lə kudiyi ku eyi bamba kenke əsuə bebe. ³⁰ Lə binyə biə afanto fɔfɔ etsyiko bɔbɔ, bete biə kasɔmite eboyo elo. ³¹ Nko kə ini lə binyə biə asa nyamfo nle bubə, bete biə Onanto eto Sekadidi siamə eto dibəfe fe yaala lə eyo.

³² “Nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə asa nyamfo kenke ebubə fɛ bətsyuə ba nsi nkɔ mfo luukpə balo. ³³ Kato ku kasɔ ebubə efe, fɛɛ mɔ etiki embubə efe kulefe.

Ele Bə Bínyə Bikabe Kusu.

³⁴ “Bebe kukɔnɔ biə biemfi mi lefe bitə budi ku sitekpe eto disuəyuə mate. Nya kuutsyuə memfi wə əsuə utə bɔkpɔ lə kawunsia kamfo eto asa əsuə. Lenni nko, diyi nəmə ebubə ditu mi lə kafuafua əsuə. ³⁵ Nya yuuyifo fe kase uyibibiobio ləələkə ubuki seka. Etsyise yuubə lə kawunsia kenke eto betidi əsuə. ³⁶ Nyaso bitəkə ənə lə bínyə bikato ola lefe saa bə lə binyə əsuəale lə bɛbɔ befe lə keni saa əsuə lə lesa saa nə luubə mfo əsuə lə itə bə biofo buńyə lə mɔ, Utidi Eto Ubi eto lekpokakpokɔ.”

³⁷ Lə eyi nyamfó kenke əsuə, Yesu éfi úle betidi bamfo asa bote lə Onanto eto kedikətəkɔ. Nya lə ditsyitsyo lefee, úkesu Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini ékesu kalabe.

³⁸ Nya olesiatu saa, betidi bamfo ékesu kedikətəkɔ kamə lə banɔ wə asatete.

Besumunya Ninə Ákpe Disi Bə Lə Balo Yesu.

22 Lefe nə Yudafo leedi Nnamfokuã eto Abolo eto Diyi nə baakpo bə Ukpə Asa Bo Ýyila ebɔfi. ² Fɛɛ se Onanto eto besumunya ninə mə ku afi eto bateasa díkate betidi bamfó sikpi esoo, bákabebe kusu ko əsuə bɔɔyɛ balo Yesu lə kabibɔ əsuə.

Yuda Átɔnɔ Nkə Wuudu Yesu Utə.

³ Mfó nya Obonsam dídufə lə Yuda wə baakpo tsya bə Iskariot əsuə. Nyaa uyifo Yesu eto lefosi bakasebi inuə bamə eto ɔni. ⁴ Nyaso Yuda ésu Onanto eto besumunya ninə ku Onanto eto kedikətəkɔ eto mba laase mfó eto beninə ɔflɔ. Nya bédi etiki itsyi lə kusu

ko əsuə wəwəyε fε boomuə Yesu əsuə. ⁵ Bənyə disuəyua, nya bətəyi wə bə bootə wə atabi. ⁶ Nya Yuda tsya lətənk nko. Nyaso útsyiko lefe sεε bəbεbε lə kusu ko əsuə wəwəyε ufi Yesu okpε mə lə ani lə betidi bamə eto mante mante əsuə.

Yesu Əmuə Əsuə Itə Ukpə Asa Bo Óyila Eto Diyi Budi.

⁷ Lə nnya kamaa, diyi nə baalo basamubi itə Ukpə Asa Bo Óyila eto Diyi itə Nnamfokuā eto Diyididi əbə léyo. ⁸ Nya Yesu létsyese Petro ku Yohanes wənsə ku kənyε kamfo nkə, "Bisu bεl Ukpə Asa Bo Óyila eto didisa bitsyε itə bo budi."

⁹ Bátə wə bənkə, "Sie faala fə bəbε ni butsyə?"

¹⁰ Nya útə mbuayε nkə, "Lə bidufə Yerusalem eto umə əməə, osani utsyua ebubə otsyako mi wə ntsyi ntu ku wətsyi. Bitəkəko wə lə bidufə diyo nə wuudufə. ¹¹ Nya lə bətəyi oyosate əmə biənkə, 'Oteasa nkə wəts fə nkə, "Nte diyo nə kafo ele bə Mə ku mə bakasebi luubə bedi Ukpə Asa Bo Óyila eto didisa?"' ¹² Woote mi abanslo kato eto diyo kplε ditsyua nə bálb bətsyε nya bətsyue əsiəsa lə ni kafo bətsyε. Bεl didisa nəmə bit-syε mfó." ¹³ Mfó nya báyifə kusu bésu bənyə lesa saa pεpεpε fε kase Yesu lətəyi mə. Nya bálb Ukpə Ása Bo Óyila eto edisa nyamə bətsyε mfó.

Bédi Bonamute Eto Didisa.

¹⁴ Se lefe léyoo, Yesu ku wə batənkpε bamə ésu bəsiə kasə bə lə bedi lesa. ¹⁵ Ótəyi mə nkə, "Iyifo mə lelabi kokooko bə lə ndi Ukpə Asa Bo Óyila eto didisa nəmfo ku mi fε lə nnyə kanyi. ¹⁶ Nya nle mi bətəyi sitinti minkə mensiembudi ni bio isu ése lefe nə muudi ni lə Onanto eto sekakedikə."

¹⁷ Nnya kamaa, Yesu éfi ditənkəbe nya ówə ani. Nya ótəyi nkə, "Befo nyamfo lə binə bitə bətsyua. ¹⁸ Nle mi bətəyi minkə idu məwə entəwə, mensiembunə ntu bo ləwə itsyi lə wanyi eto awənsa əsuə isu ese lefe nə Onanto eto sekadidi luubə."

¹⁹ Nya úfi abolo utsyua nya ówə Onanto ani. Nya úbu-di nnya nya úfi útə mə. Nya ótəyi mə nkə, "Nyamfo ni mə əsuə eto sinə sia muufi ntə Onanto kedi lə mi disi. Biyifo nyamfo bifi bikakloma mε."

²⁰ Nko ke tsya úfi ntə ku ləkəbe úfi utə mə lə didisa nəmə kama nya ótəyi mə nkə, "Ləkəbetə nəmfo eyifo Onanto eto ketsyue fəfə ka utsyue utsyε fε ditsyəbi, nə ni mə wəts ko mookpo lə kasə lə mi disi. ²¹ Fεε betε biə nwə dídu mε útəə, si wə kəni bokpε ko mε lə wəkpε wəni mfo. ²² Nya mə, Utidi Eto Ubi, mbə nle bofe fε kase Onanto lése uyi utsyε. Fεε mbəwε itə utidi wə luudu mε utə." ²³ Mfó nya beetsyiko bətsyua wəts kanə bə owoe luuyifo nyamfo.

Owoe Ni Wəkpε Lə Bakasebi Bamə Nti?

²⁴ Kənə əbə kedufə bakasebi bamə nti itsyi nwə luudi wəkpε əsuə. ²⁵ Nya Yesu lətəyi mə nkə, "Betidi ba lenni Yuda wə, mə baka kpe əsuəale lə mə betidi əsuə kenke. Nya baka bamfo kpe diye nə baala bə betidi bamfo kakpo məə, nə ni bə 'Bafonətidi.' ²⁶ Fεε inni nko ele bə

itsyε lə mi nti. Bomu utidi wə ni nwə nso kenke lə mi ntii, ele bə uyifo wə əsuə wəkpε enso. Fεε nwə ni wətskotənkoo, ele bə ofiani nwə leesumu betidi. ²⁷ Nya owoe ni wəkpεnyə onso? Nwə ləsiə lə wəpunu ekedi lee, nwə leesumu wə? Lə wənkualεε, nwə ləsiə lə wəpunu ekedi. Fεε məwə, nkpe mi lə nti fε nwə leesumu.

²⁸ Bío kpe wəkpε koko bitəkəko mε lə mə lefe kekεle kenke əsuə. ²⁹ Nya fε kase mə Anto díte mε əsuəale nkə ndi sekaa, nko kə mintsya luutə mi əsuəale nyamə eto okle nε. ³⁰ Biudi binə lə mə lesakedikə lə mə sekakedikə. Nya biusiə lə akankpome əsuə lə bidi seka lə Israel eto lefosi atobi ənuə nyamfo əsuə."

Yesu Átəyi Utsyε Nkə Petro Ebutudi Kənyε Lə Wə Əsuə.

³¹ Mfó nya Yesu lətəyi Simon Petro nkə, "Simon, Si-mon! Tsyue ato lə anə! Onanto ətə Obonsam kusu nkə oto mimble obe lə usense mi nti, mba nkpe wətsku mba ləmbə wəts lə fε kase wəkwεmfo laafle kamə kələkə lə kofo nti. ³² Fεε Simon, mboto ola lə fə disi bə lə fə wəfokanə lə wəyε kənyε buyuə. Nya lefe nə fuusinkli əbə mə wəts, kpe fə bayimitsyua nkεale."

³³ Nya Petro lətəyi wə nkə, "Bonamute, nnyə nle kusu bobε miə bonko fə kenke ebolabe lə Aba eto diyo nya lə nkpe ku fə kulaa tsya!"

³⁴ Nya Yesu lətəyi wə nkə, "Petro, nle fə bətəyi miə ketsyε kamfo fε ukuse luutə kənyεε, ebutudi sitsyε fə enyi mε."

Otabitobe Ku Kusuyeyetobe Ku Kalande Eto Butsyi.

³⁵ Mfó nya Yesu lətə wə bakasebi nkə, "Lefe ditsyua nə léfe se mintsyese mi kusu nya mintsə biətsyi otabitobe nye kusuyeyetobe nye afəkpə kuətsyua, bəhiā lesatsyua?"

Bətə mbuayε bənkə, "Kulesa mánhiā bo kula kon."

³⁶ Nya Yesu lətəyi mə nkə, "Fεε məwəwə, utidi wə nkpe atabi eto otobe utsyua nye kusuyeyetobe utsyua, ufi wə. Nya nwə kalande kukətsyua lentee, ele bə ufi wə awu nye kafia ote, lə usu oya ke. ³⁷ Nya nle mi bətəyi minkə Awənsa Kenke eto Kukue eto lesa nə bəwəni bəkpε mfó lə bətəyi nkə, 'Bákla wə bəkpε lə betidi bua ntii,' ele bə ibə itə nko lə mε əsuə. Itsyise lesa nə bəwəni itsyi lə mε əsuəə, lə bubə kətə." ³⁸ Nya bakasebi bamə lətəyi bənkə, "Bonamute, bee! Nnyə nlanle nnuə nte mfo!"

Mfó nya útə mbuayε nkə, "Isiə."

Yesu Áto Ola Lə Nnuəbi Eto Eyi Eto Kətini Əsuə.

³⁹ Yesu áyε wəts lə umə əmə nya úsu Nnuəbi eto Eyi eto Kətini əsuə fε kase woala buyifo. Nya wə bakasebi bamə tsya díte kəko wə. ⁴⁰ Se óyo kaka əməə, Yesu átəyi wə bakasebi nkə, "Beto ola, lə wəyε disi butə lə botokabe əsuə." ⁴¹ Nnya kamaa, óyani mə utsyε mfó wəyε usu wəts seke nya óse akonki óto ola. ⁴² Nya ótəyi nkə, "Nto, lə alaa, ləkə kanyi eto ləkəbe nəmfo etsyiko lə mə wəts. Fεε menyifo lə mə lelabi əsuə, bomu lə fə lele əsuə." ⁴³ Mfó nya Onanto eto wətskpε ditsyi kato ubə úləkə əsuə óte wə nya ókpε wə nkεale. ⁴⁴ Nya lə

kanyi kplɛ ka ɔnlɛ bunyɛ esoo, usi óto ola keklege ókpe. Nya diwi ná lɛbɔ lekpo wɛ eyifo fe atɔbo nya nɛ bola kakpo lá kasɔ.

⁴⁵ Se Yesu létaka lá kaka ɔnlɛ ola boto mfóo, úsinkli úsu wɛ bakasebi bamɛ ɔflɔ. Nya úbɛ únyɛ nkɛ bálabe selabe itsyi lá lɛwɛnlo ná əsuɛ bakɛ eso. ⁴⁶ Mfo nya ɔtɛyi má nkɛ, “Beso bɛnlɛ selabe? Betaka lá beto ola lá kase biembudufɛ lá botokabe əsuɛ.”

Besumunyɛ Ninɛ Əmuɛ Yesu.

⁴⁷ Lefe ná Yesu nýɛ ɔnlɛ etikii, betidi kpɛ bɔtsyuɛ áyɛ bétu wɛ. Yuda wɛ ni bakasebi lefosi inuɛ bamɛ eto ɔni lɛtɔnko má. Ɔyɛ úsu Yesu ɔflɔ nkɛ lá ɔflɔ wɛ lá kola.

⁴⁸ Fɛɛ Yesu átɛyi Yuda nkɛ, “Yuda, bubɛ fɛbɛ fá aafio mɔ, Utidi Eto Ubi, lá kola lá efi mɛ akpe lá betidi eto ani?”

⁴⁹ Lefe ná bakasebi bá lɛkɛ mfó ku Yesu dínyɛ lesa ná luubɛ íbɛ, bátɔ Yesu bɛnkɛ, “Bonamute, bɔkprɔnko má ku bo nlandɛ lee?” ⁵⁰ Mfó nya bakasebi bamɛ nti eto ɔni lésiabe Usumunyɛ Ninɛ Kenke eto uyifoyifo eto kodianito úfɛ.

⁵¹ Fɛɛ Yesu áni ko má ɔtɛyi nkɛ, “Isiá! Bitɛ má kusu!” Mfó nya útidi uyifoyifo əmɛ eto koto nya wɛ koto dísinkli kótsya wɛ.

⁵² Nya Yesu lɛtɛyi besumufɔ ninɛ ku mba laase Disumuyo eto beninɛ ku kusɛ eto beninɛ bá díbɛ mfo bá lá bɛbɛ bɛmuɛ wɛ nkɛ, “Beso ele bá bifi keyi ku nlandɛ bibɛ fe uwudifɔ mini? ⁵³ Bonko mi ákɛ lá Yudafɔ eto kedikɛtɛkɔ diyi saa tsya bíatɛtsyi bíɛ biɛmuɛ lá əsuɛalɛ mɛ əsuɛ. Fɛɛ mi lefe léyo bá biyifo nko se Obonsam eto əsuɛalɛ ntekɛ kato.”

Petro Áni Yesu.

⁵⁴ Besumunyɛ ninɛ ku baka bamfó əmuɛ Yesu, nya béfi wɛ bésuko Usumunyɛ Ninɛ Kenke eto diyɔ. Nya Petro tsya dítakɛko má kama kama. ⁵⁵ Betidi bɔtsyuɛ ákpe ute utsyuɛ lá diyɔ nɛmɛ eto lekple, nya Petro tsya dísu úsiá lá má nti. ⁵⁶ Se besio eto uyifoyifo ɔni dínyɛ Petro se ute díyɛndɛ okpo wɛ lá əsuɛ se usi mfóo, óbɛ wɛ túú nya ɔtɛyi nkɛ, “Utidi əmfɔ tsya ətɛkɛko Yesu.”

⁵⁷ Fɛɛ Petro áni nyamfo nya ɔtɛyi nkɛ, “Usio, minyi wɛ kulaa tsya!”

⁵⁸ Lá lefe kliminti ditsyuɛ eto kama, osani utsyuɛ tsya ənyɛ Petro wɛ únyi nya ɔtɛyi wɛ nkɛ, “Fintsya má nti eto ɔnɔ feni?”

Fɛɛ Petro esi útɛ mbuayɛ nkɛ, “Osani, nni mɔ uni!”

⁵⁹ Íyifo fe lebombosɔɔ lɔni eto kama, osani bamba utsyuɛ tsya ébɛ únyɛ keklege ɔtɛyi nkɛ, “Kɛnɛ ku kɛtsyuɛ saa əmbɛ lá nyamfo əsuɛ bɛnkɛ osani əmfɔ tsya ətɛkɛko Yesu, itsyise Galileanyɛ uni!”

⁶⁰ Fɛɛ Petro ətɛ mbuayɛ nkɛ, “Osani, mante lesa ná fanlɛ bɔtɛyi mfo kula kula!” Lamfolamfo, fe kase unsi únyɛ ɔnlɛ etikii, ukusɛ ko ditɛ kenye. ⁶¹ Bonamute əmɛ ékɛnsɛ óbɛ Petro. Mfó əmɛ nya Petro lékloma nkɛ Bonamute əmɛ átɛyi wɛ nkɛ, “Fɛ ukusɛ luutɛ kenye

ketsye kamfoo, ebutudi kenye sitsyɛ sɔsɔ fá enyi mɛ.”

⁶² Petro ábɔ úsu lekple nya úwi keku keklege.

Yudafɔ Bá Lése Yesu Əmɛ Wɛ Nya Bábɛ Wɛ.

⁶³ Betidi bá díkase Yesu, əmɛ wɛ nya bábɛ wɛ. ⁶⁴ Bák-lɛ wɛ ənɛmi nya bábɛwɛ, nya bátɔ wɛ bɛnkɛ, “Owoe lɛsɔ fá? Tɛyi bo!” ⁶⁵ Nya báka wɛ lá esu bamba kpɛ əsuɛ tsya.

Yesu Ənyɛ Lá Bakprɔnko Eto Ənɛmi.

⁶⁶ Se kale dísiá, kusɛ komɛ eto beninɛ ku besumunyɛ ninɛ ku afi eto bateasa əbɛ básiá. Nya bákpra Yesu bésuko má ənɛmi. ⁶⁷ Nya betidi bá díbɛ bɔtsya mfó lɛtɔ Yesu bɛnkɛ, “Tɛyi bo lá fá ni Nwɛ Onanto Lékpo Ɔhile Utsyɛ əmɛ.”

Mfo nya útɛ mbuayɛ nkɛ, “Lá ntɛyi mi lesatsyuɛ tsyaa, biɛmbofo bɛnɔ. ⁶⁸ Nya lá ntɔ mi etikii ɔtsyuɛ, biɛmbofo kenye bulɛkɛ kɛtɛyi mɛ kulesa. ⁶⁹ Fɛɛ idu mɔmɔ ɛntɔɔ, Onanto wɛ ni əsuɛalɛnyɛ kenke ebutsyɛ mɔ, Utidi Eto Ubi, lá wɛ kodiani.”

⁷⁰ Mfó nya mɛmblɛ lɛtɔ wɛ bɛnkɛ, “Nyalɛ, fá ni Onanto eto Ubi əmɛ?”

Útɛ mbuayɛ nkɛ, “Mi kosate nɛ bɔtɛyi biɛnkɛ wɛ mini, nya nko ini nɛ.”

⁷¹ Bátɛyi bɛnkɛ, “Yensihíá bo bá kuutsyuɛ saa si ubɛ udi adansiɛ lá nyamfo əsuɛ. Bo kosate ánɔ asa nnya ɔtɛyi!”

Pilato Átɔ Yesu Etiki.

23 Nya mɛmblɛ létaka nya béfi Yesu bésuko Pilato ɔflɔ. ² Mfó bɛtsyiko etikii butsyi lá wɛ əsuɛ kɛtɛyi bɛnkɛ, “Búmuɛ utidi əmfɔ se ɔnlɛ bo kusɛ eto betidi bokpra kayɛnko lá kusu bua əsuɛ. Nya ɔnlɛ má bɔtɛyi nkɛ, bɛnsiko umɛnko bɛtɛ Roma eto Okankplɛ. Nya úsi ɔtɛyi tsya nkɛ wɛ ni Nwɛ Onanto Lékpo Ɔhile Utsyɛ nya uni Oka tsya.”

³ Pilato átɔ wɛ nkɛ, “Fá ni Yudafɔ eto Oka əmɛ?”

Nya Yesu díta mbuayɛ nkɛ, “Nko ini fe kase fanlɛ bɔtɛyi nɛ.”

⁴ Mfó nya Pilato lɛtɛyi besumunyɛ ninɛ ku sitiditu siamɛ nkɛ, “Mɛnnyɛ kulesa lá utidi əmfɔ əsuɛ ná eso ele bá nlo wɛ dikpi.”

⁵ Fɛɛ mɛmɛ ənyɛ keklege bátɛyi bɛnkɛ, “Wɛ asa nnya woate ətɛ botaka kɛnyɛ əbɛ idufɛ lá Yudea eto betidi kenke nti. Útsyɛ nyamfo kasɔ lá Galilea, nya úkaboko nnya mfo tsya.”

Herodes Átɔ Yesu Etiki.

⁶ Se Pilato lɛnɔ ditiki nɛmfoo, ɔtɔ má nkɛ, “Galileanyɛ ni utidi əmfɔ?” ⁷ Nyaso se ótɛ nkɛ Yesu étsyi Galilea eto lekpaɛ ná əsuɛ Herodes nɛ seka budi esoo, úfi wɛ ótsyese Herodes ɔflɔ. Nya Herodes əmfɔ akɛ lá Yerusalem lá lefe nɛmfó əsuɛ.

⁸ Əsuɛ əyuɛ Herodes tinti se únyɛ Yesu, itsyise wɔɔnɔ wɛ kɔɔɔ koko nya óla nkɛ lá unyɛ wɛ kokooko. Nya ɔnlɛ kusu bobɛ nkɛ wuunyɛ Yesu lá uyifo ayanisa ɔtsyuɛ lá obe. ⁹ Nyaso Herodes átɔ Yesu etikii kpɛ, fɛɛ Yesu

ménfe kenye utə mbuayə saa. ¹⁰ Besumunya ninə ku afi eto bateasa ábɔ bəbə sətɔ nya bála nnye kplɛ, kplɛ bətəkə Yesu. ¹¹ Herodes ku wə bamamanyə ákpe Yesu kɔfɔ ku kofani. Nya béfi awu nnya lefo koya ətsyuə bákpe wə nya besi bákpa wə bésuko Pilato ɔflɔ. ¹² Diyi nəmfo hã əsuə nya Herodes ku Pilato léfiani bayət-syuə, itsyise kɔɔ, balo bédi lə bətsyuə.

Pilato Álo Yesu Dikpənkpi.

¹³ Pilato ákpadi besumunya ninə ku umə eto beninə ku betidi ba létsya mfo ɔkɔ. ¹⁴ Nya ɔtɛyi mə nkə, “Mi lékpa utidi əmfo bəboko mɛ biə ɔlɛ betidi bokpa kayenko lə kusu bua əsuə. Nya mɔmɔɔ, ɔtɔ wə etiki lə mi kosate eto ənəmi. Nya mənnyə kabua saa lə wə əsuə fe kase mi léla bítəkə wə. ¹⁵ Herodes tsya mənnyə kulesa bua saa lə wə əsuə, itsyise úsinkliko wə ótsyese bo. Utidi əmfo ményifo kulesa nə ele bə bolo wə dikpənkpi. ¹⁶ Nyaso muutə lə bablɛ wə kuyibi lə nyani wə lə udu.” ¹⁷ Lə Ukpə Ása Bo ɔyila eto eyididi saa əsuə, iyifo Pilato eto ketsyue bə oyani mba bákpe lə diyo eto ɔni lə mə nti utə mə.

¹⁸ Məmbɛ áfa bembembe bətɛyi bənkə, “Lo wə! Lə ayani Baraba ətə bo!” ¹⁹ Baraba əmfoo, bákpe wə lə diyo eyɛ lə bulə butsyuə bo ókpe únyə lə Yerusalem eto umə ku wə utidi wə ólo əsuə eso.

²⁰ Nya se Pilato léla nkə lə oyani Yesu esoo, usi údi betidi bamə etiki. ²¹ Fɛɛ bákpo kudu bembembe bákpe lə wə etiki nnya ɔnlɛ bɔtɛyi əsuə bə “Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə! Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə!”

²² Pilato esi ɔtɛyi mə ditsyafə nkə, “Nya nte kabua ka úyifo? Mənnyə kabua ka úyifo eso ele bə nlo wə dikpənkpi! Muutə lə bablɛ wə keyibi lə nyani wə.”

²³ Fɛɛ bofa ko bensi banlɛ bembembe katɛyi bənkə, “Ele bə lə basɔ Yesu bamanklasə lə uyikabie əsuə.” Nya lə kalosəkɔ, bətəkə wə kato. ²⁴ Nyaso Pilato ála etiki nyamə úləkə fe kase betidi bamə léla. ²⁵ Óyani utidi nwə baala útə mə. Utidi wə bakponkpo lékpe lə diyo itə bulə bo ókpe ku wə utidilolo eso. Nya óyani Yesu ókpe mə lə ani nkə lə beyifo lesa nə bála ku wə.

Bamamanyə Ásɔ Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Əsuə.

²⁶ Bamamanyə bamə ákpa Yesu bédunko. Nya se bányɛ lə kusu bantɔ, bətsyako Kirenenyə utsyuə wə baakpo Simon wə ditsyi kebuto kətsyuə ɔntɔ lə Yerusalem. Bənyənsə wə báyinkə wə bákpe bənkə ofo uyi wə Yesu ntsyi mfo utsyi lə utəkəko wə kama. ²⁷ Betidi kpə bətsyuə ətəkəko Yesu kama. Nya besio bətsyuə akɛ lə mə nti ba díkewi nku ku kaminsə kətə wə. ²⁸ Yesu ékensə óbe nya ɔtɛyi mə nkə, “Yerusalem eto besio, bienwi keku bitə mɛ. Bomu biwi lə mi ku mi bebi eto disi. ²⁹ Itsyise lefe ditsyuə ebubə nə betidi lɔɔtɛyi bənkə, ‘Diyuə itə bakonɔ ku mba eto belefie ubi dímənsiətɔ unyə ku ami nnya bányimi tɔ bənyə!’ ³⁰ Lefe nəmfo ni lefe nə betidi lɔɔtɛyi atini bə, ‘Beba bekpo bo lə əsuə!’ Nya bɔɔtɛyi akpenkpe bə, ‘Bekula bo!’ ³¹ Itsyise lə balɛ asa nyamfo eto okle buyifo lə kuyi kuā əsuə, ntsyɛ yuutsyɛ itə kuyi koya?”

³² Bákpa betidi bamba inuə ba ni babuayifo bésu kalokɔ ku Yesu. ³³ Se bésu báyo kaka baakpo Diti-disikɔbee, básɔ Yesu bámanklasə lə uyikabie əsuə mfó. Nya betidi inuə bamə tsyaa, básɔ mə bámanklasə lə keyi əsuə lə Yesu eto siməni ku sediani. ³⁴ Mfó nya Yesu lɛtɛyi nkə, “Nto, fi atsyɛ mə, itsyise benyi lesa nə banlɛ buyifo.” Lə nyamfo eto kamaa, bamamanyə bamə ésie Yesu eto awu bətə bətsyuə lə kase asa nnya bákpo base lété əsuə.

³⁵ Betidi bamə kenke ənyə mfó balɛ bobɛ nya Yudafɔ eto beninə bamə ɔnyə bənlɛ Yesu bumə katɛyi bənkə, “Ófo betidi bamba lə nkpə, bitə lə úləkə wə əsuə lə bobɛ, lə wə ni Kristo, Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyɛ əmə!”

³⁶ Nko ke bamamanyə bamfó tsya dímə wə nɛ. Bésu wə ɔflɔ nya béfi ntə bo nkpe kalo bətə wə bə unə.

³⁷ Nya bətɛyi bənkə, “Lə fə ni Yudafɔ eto Okaa, nyalɛ kpɔ lə ələkə fə əsuə!”

³⁸ Bəwɔni etiki nyamfo lə wə disikato nya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Nwə mfo ni Yudafɔ eto Oka əmə nɛ.” ³⁹ Babuayifo ba básɔ bámanklasə lə eyi əsuə eto ɔni lə mə nti áka Yesu nkə, “Inni fə ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyɛ? Kpɔ lə ələkə fə əsuə, lə ələkə bo tsya!”

⁴⁰ Fɛɛ unuəfə áni ko wə ɔtɛyi nkə, “Aante Onanto sikpi lee? Kotonənə kɔni eto okle befi bətə fə ku wə kenke.

⁴¹ Nya bo kotonənə, kɔyɛ lə kusu əsuə. Itsyise lesa nə dínyə itə boo, ni ni nə béfi bətə bo nɛ. Fɛɛ wə ményifo kabua saa.”

⁴² Nya ɔtɛyi Yesu nkə, “Yesu, kloma mɛ lə esu edufə fə sekakedikɔ!”

⁴³ Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti miə mmi əmfo kee, ebudufə Paradiso kafo ku mɛ.”

Yesu Əkpə.

⁴⁴⁻⁴⁵ Nya se éyo kakɔmi eto lefosi ənuə, kofɛ áyɛ bofa nya kale ku kawunsiə kenke lena tūú itsyi lə kakɔmi isu ese lə abombo ətsyə. Nya Onanto eto kedikətəkɔ eto kafia ka mfaka mfo léla, kəsie lə akpa ənuə. ⁴⁶ Yesu áfa ku ɔkɔɛ bembembe nkə, “Nto, mfi mɔ lɛwɔɔɔ ɔnkpe fə lə ani!” Se ɔtɛyi nyamfó nkoo, óma kenye.

⁴⁷ Se omamanyə ninə əmə dínyə lesa nə díbə, ɔtesə Onanto ɔtɛyi nkə, “Sitintii, utidi əmfo eyifo utidi sɛɛ.”

⁴⁸ Se betidi ba díbə bə baabe lesa nə díbə nya bənyə lesa nə díbə, bésinkli bésu ayo nya béfi ani bətsyi lə esi ku kaminsə. ⁴⁹ Nya betidi ba kenke léte Yesu ku besio ba dítəkəko wə ditsyi Galilea bəbə, ənyə kɔsɛsɛ balɛ asa nyamfo bobɛ.

Yosɛf Arimateanyə Ébikə Yesu.

⁵⁰⁻⁵¹ Osani utsyuə ákɛ mfó baakpo Yosɛf wə ditsyi Arimatea lə Yudea eto kasɔ. Uyifo utidi sɛɛ wə betidi ləətə dibu tinti. Nya únyə ɔnlɛ kusu bobɛ itə Onanto eto sekadidi sia nlɛ bubə. Itɛ bə ɔkɛ lə Yudafɔ eto bakponkpo nti tsyaa, wántɔɔ ko mə lə lesa nə basé uyi ku lesa nə bəyifo əsuə. ⁵² Úsu Pilato ɔflɔ úsu ɔtɔ wə nkə lə ofo Yesu eto ɔkɔ. ⁵³ Úləkə ɔkɔ əmə nya úfi kafia flubia kətsyuə úmini wə kenke. Nya úfi wə úsu úbikə lə

leba kafo eto kudi kutsyuə ko bembikəto kuutsyuə bənyə. ⁵⁴ Diyi nəmfó eyifo Fida wə bəəmuə əsuə fə Ɔnwəditsyayi læəsiə kale.

⁵⁵ Besio ba dítəkəko Yesu se betsyi Galilea, ətəkəko Yosef bésu kudi komə eti nya bésu bábe kase bəbikə Yesu əmə. ⁵⁶ Nya bésinkli bésu oto nya bəkuə asa nnya laanyi fififi ku nnuəbi bo beefi kediki bakɔ lə əsuə bətsyə. Nya bətsyə ɔnwɛ lə Ɔnwəditsyayi fe kase mə afi nyamə léte.

Yesu Átaka Utsyi Ɔkomə.

24 Lə Kɔsida eto olensiantoo, besio bamə ésu kudi komə ɔflɔ bətsyi afa nnya bálɔ bətsyə bésuko kudi komə ɔflɔ. ² Mfóo, bənyə bə kudi komə eto kənye ásinini kute nya leba kplɛ nə bəfi bəti mfó ámina dite kutsyə. ³ Nyaso bédufə bésu kudi komə kafo, fɛɛ bənyə Bonamute Yesu eto ɔkɔ əmə. ⁴ Nyamfo ətə difufu əmuə mə. Nya ete basani inuə bətsyuə dílakə əsuə bəte mə. Nya bikə bia banlɛ nɛ buyənde kaba mə ənəmi. ⁵ Sikpi əmuə mə tinti nyaso báse esi kasɔ bəte basani bamə. Nya basani bamə lɛtɔ mə bənkə, “Beso bənɛ utidi wə nkpe nkprə bəbɛɛ lə bəkrənkprə nti? ⁶ Umbə mfo. Ótaka! Bekloma lesa nə ɔtəyi mi lefe nə ɔkɛ lə Galilea nkə, ⁷ ele bə bəfi Utidi Eto Ubi bakprə lə betidi bua eto ani. Bɔkɔkɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə. Nya lə eyi ətsyə eto kamaa, wuusinkli otaka utsyi ɔkɔmə ubə.” ⁸ Besio bamə ákloma wə etiki nyamə.

⁹ Nya se bésinkli bətsyi kebikəko mfó bəbəə, bésu bəteyi bakasebi lefosi ɔnwɛ bamə ku babamba kenke tsya asa nyamfo. ¹⁰ Besio bamə ni Maria Magdalene ku Yohana ku Maria wə ni Yakobo eto ambe. Mə ku besio bamba ni mba lɛteyi batɔnkprə bamfo asa nyamfo. ¹¹ Fɛɛ batɔnkprə bamə efi asa nnya besio bamə díbə bəteyi mə fe ebukitiki. Nyaso bámfo mə bánɔ. ¹² Fɛɛ Petro alɛɛ, ótaka nya útsyetsyi úsu kudi komə ɔflɔ. Nya se úsu óbe kudi komə kafo, únyə mfia bo bəbikə ɔkɔ əmə. Fɛɛ wénsinyə kulesa mfó. Nyaso usinkli úsu se íyifo wə yanii lə kase asa nyamə díbə eso.

Betidi Ənyə Yesu Lə Emaus Eto Kusu.

¹³ Nya lə diyi nəmfó ke əsuəə, Yesu eto mba ntəkəko wə eto inuə bətsyuə yɛ lə kusu bətɔ lə umə kɛkɛ utsyuə wə baakpo Emaus. Nya yuutsyə fe esunkpo kəntsye akuanse idu mfo isu Yerusalem. ¹⁴ Nya banye mfó banlɛ etiki budi itsyi lə lesa nə díbə əsuə. ¹⁵ Se bánye bánlɛ etiki budi kedufə lə etiki nyamə əsuəə, Yesu kosate ésu útu mə nya wə ku mə lɛyɛ bantɔ. ¹⁶ Bənyə wə, fɛɛ bəntsya wə lekpo.

¹⁷ Yesu átt mə nkə, “Be əsuə bənyɛ lə kusu bənɛ etiki budi ketsyiko?”

Bəkənə bənyə. Nya mə ənəmi nɛ bote fe baminsəti. ¹⁸ Nya mə ɔni wə baakpo Kleopa lɛtɔ Yesu nkə, “Nyale fə mate hǎ ete ni ɔfɔ lə Yerusalem wə lenyi asa nnya nɛ bubə lə eyi nnya kliminti mfo eto nti lee?”

¹⁹ Ɔtt mə nkə, “Be eto asa?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Asa nnya díbə lə Yesu Nasaret-nyə əsuə. Utidi emfo ni Onanto eto Unyɛləkətidi wə

Onanto ku betidi ba tǎ dínyə bə okpe əsuəale tinti lə wə asayifoyifo ku asa nnya ɔtəyi kenke əsuə. ²⁰ Nya bo besumunə ninə ku bo baka difi wə bákprɛ lə Romamfo eto uninə lə ani bə olo wə dikprənkpi nya básɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə. ²¹ Fɛɛ búfi ənəmi butəkə lə wə əsuə boə wə lofo Israel eto betidi kenke lə nkprə. Nya mmi ni diyi tsyafə sǔs se asa nyamfo díbə nɛ. ²² Bo nti eto besio bətsyuə ətə bo ketu étinkə. Itsyise bésu wə kudi komə ɔflɔ ku olesiatu əmfo. ²³ Fɛɛ bənyə wə ɔkɔ əmə. Nya bésinkli bəbə bəteyi bo bənkə Onanto eto batɔnkprə bətsyuə əbə bələkə əsuə bəte mə. Nya bəteyi mə bənkə Yesu kprɛ nkprə. ²⁴ Bo nti eto bətsyuə ésu kudi komə ɔflɔ mfó nya bənyə fe kase besio bamə lɛteyi pɛpɛpɛ, fɛɛ bənyə wə kosate.”

²⁵ Nya Yesu lɛteyi mə nkə, “Bieninə! Nya tsyaa, mi bofokanɔ lə asa nnya Onanto eto bənyɛləkətidi lɛteyi mi əsuə əmbə ale! ²⁶ Binyi biənkə ele bə, Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyə əmə nyə kanyi kamfo eto okle fɛ lə udufə wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə?” ²⁷ Nya Yesu dílakə asa nyamfo kasɔ óte mə lə asa nnya bəwɔni bakprɛ lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə itsyi lə Moses eto Ɔkue ku asa nnya kenke Onanto eto bənyɛləkətidi lɛwɔni bətsyə itsyi lə wə əsuə. ²⁸ Se íbu sɛkɛ lə bedufə umə kɛkɛ wə bántɔkɔ, Yesu éyifo fe bofe ɔnɛ kedu. ²⁹ Fɛɛ báninko wə bəteyi bənkə, “Kale ébolo kalo nyaso kɛ lə bo ɔflɔ mfo.” Nyaso úsu ɔsɔkɔ lə mə ɔflɔ.

³⁰ Úsiə lə kasɔ nkə lə udi lesa ku mə. Nya úfi abolo nyamə nya ɔsɔ Onanto ani, nya úbudi nnya úfi útə mə. ³¹ Mfó nya mə ənəmi lɛsini nya bənyə wə bətsyə lekpo. Fɛɛ ónya fii lə mə ənəmi. ³² Bəteyi mə bətsyuə bənkə, “Lefe nə ɔkɛ mfó úkedinko bo etiki nya úkələkə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue eto etiki kasɔ kate bo lə kusu, disuəyuə ditsyuə eto okle akɛ bo lə lɛkɔsi!”

³³ Bətaka lamfolamfo nya bésinkli bésu Yerusalem. Nya bésu bənyə lefosi ɔnwɛ bamə ku betidi bamba bákɔ bensi. ³⁴ Nya bánlɛ bəteyi bə, “Bonamute átaka útsyi ɔkɔmə sitinti, nya úləkə əsuə óte Simon.” ³⁵ Mfó nya betidi inuə bamə lɛteyi mə asa nnya díbə lə kusu ku kase bənyə Yesu bətsyə lekpo lefe nə úbudi abolo nyamə útə mə.

Yesu Ɛlakə Ɛsuə Óte Wə Bakasebi.

³⁶ Se betidi inuə bamfo nɛ mə etiki budii, mfó əmə Yesu kosate əbə únyə lə mə nti. Nya ɔtəyi nkə, “Diyuə lə disiake mi.”

³⁷ Báyakla nya bəbu bənkə ɔkɔ banlɛ bunyə. ³⁸ Fɛɛ ɔtəyi mə nkə, “Beso bietinkə mə! Beso biamfo kanɔ? ³⁹ Bebe mɔ ani ku mɔ akpa. Nya bitidi mɛ lə bete biə mɔ uni. Itsyise ɔkɔ əmbə əsuə eto sinə ku ekubi fe kase bənɛ mɛ bunyə minte mmə.”

⁴⁰ Se ɔtəyi nkoo, úfi wə ani ku akpa óte mə. ⁴¹ Lə kase banlɛ disuəyuə bunyə tinti nya asa nyamə díyifo mə yani esoo, bámfo bofo kanɔ. Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Didisa ditsyuə te mi mfo?” ⁴² Bəfi lɛkprɛ sənsə báboko wə. ⁴³ Nya ófo ni ɔyimi lə mə ənəmi mfó.

⁴⁴ Nya ɔtəyi mə nkə, “Asa nyamfo əsuə tututu mɛnteyi mi lefe nə minke mi lə ɔflɔ nɛ. Lesa saa nə bəwɔni lə Moses eto afi eto kukue nye Onanto eto bənyɛləkətidi

eto asa nnya báwóni lə Ʒsənkue itsyi lə mɛ əsuəə, ele bə ibə itə nko.”

⁴⁵ Mfó nya ʒsini mə nsusu itə lə banɔ Awɔnisa Kenke eto Kukue eto etiki nnya nkpe mfó kasɔ. ⁴⁶ Nya ʒtɛyi mə nkə, “Báwóni bətsyə bə Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyə mfo ebunyə kanyi nya wootaka utsyi bekrənkpə nti ubə lə diyi tsyəfə əsuə. ⁴⁷ Nya wə bakasebi ebobe letsya lə wə diye əsuə bətə kawunsia eto betidi kenke bə bətsyi mə akɔsi bawuninsə itə lə Onanto lə ufi mə abua ɔtsyɛ mə. Nya letsyabebe nəmfo ebutsyə kasɔ lə Yerusalem. ⁴⁸ Mi luudi adansiɛ biləkə ditiki nəmfo bete lə kalebe saa. ⁴⁹ Nya mɔ kosate ebufi lesa nə mɔ Anto letɛyi útsyə ntsyese mi. Fɛɛ ele bə bińyə bisəkə Onanto

eto əsuəale nyamfo lə Yerusalem isu ese lefe nə biofo nyamə itsyi kato.”

Onanto Ákpa Yesu Úsuko Kato.

⁵⁰ Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ákpa mə nya bédu lə Yerusalem eto umə bésu Betania eti. Mfó óbesə ani kato nya ókpɔ mə atsyɔ. ⁵¹ Nya lefe nə tututu ɔnlɛ mə atsyɔ bokpo mfó, údu lə mə ɔflɔ nya Onanto étsyi wə úsuko kato. ⁵² Báse akonki bésumu wə nya bésinkli bésu Yerusalem ku disuəyuə tinti. ⁵³ Békesu Onanto eto kedikətəkɔ mlə mlə mlə késu késumu Onanto kasɔ wə ani.

YOHANES

Onanto Eto Ditiki Nni Nə Ləətə Nkpə.

- 1** Ditiki nəmə akε fε béyifo kawunsiə.
Ditiki nəmə ku Onanto lεkε.
Nya Ni ku Onanto ni ɔni.
² Ditiki nəmə ku Onanto lεkε taa kasɔ ketsyikokɔ.
³ Eyε lə wəə, nya Onanto díyifo lesa saa nε.
Bényifo kulesa nə wə dímanke lenti.
⁴ Ditiki nəmə əətə nkpə,
nya nkpə bomə ɔflɔ betidi dínyə diyənde betsyiko.
⁵ Diyənde nəmə əəyənde kakpo lə ketuntu əsuə.
Fεε ketuntu kamə mamfotɔ diyənde nəmə ɔninsə.
⁶ Onanto átsyese utidi utsyuə. Wə diye ni Yohanes.
⁷ Úbə nkə woedi betidi etiki itsyiko lə diyənde nəmə əsuə bə lə utsyuə saa wə lenɔ ditiki nəmə lə ofo ɔnɔ.
⁸ Inni Yohanes kosate ni diyənde nəmə. Bomu úbə nkə lə udi etiki itsyi lə diyənde nəmə əsuə. ⁹ Nyamfo ni lekpasə kosate nəmə nε, lekpasə nə nle kawunsiə bubə nə luuyənde ditə utsyuə saa lekpasə.
¹⁰ Ditiki nəmə ákε lə kawunsiə, nya wə əsuə Onanto lεyε úyifo kawunsiə, fεε kawunsiə eto betidi mənnyə wə bətsyə lekpo. ¹¹ Úbə wə kosate eto betidi ɔflɔ, fεε wə betidi mámfo wə. ¹² Fεε bətsyuə ete léfo wə. Nya mba kenke léfo wə bánɔɔ, útə mə əsuəale nnya díta báfiani Onanto eto bebi. ¹³ Bámfiani Onanto eto bebi eyε lə kawunsiə eto ditsyəbi əsuə nye eyε lə usə ku usiə eto ubilele eto ketsyue əsuə. Bomu Onanto kosate letɔnɔ nkə woafɔ mə lə bafiani wə bebi.
¹⁴ Ditiki nəmə əbə léfiani utidinini wə dísiə lə bo nti, nya úyi ku Onanto eto lefonə ku sitinti kenke. Nya búnyə wə diyənde kplε nə eto okle ófo útsyiko wə anto ɔflɔ fe Onanto eto Ubi ɔni kplo eso.
¹⁵ Yohanes əlakə wə óte betidi lə lefe nə óbe letsya. Ófa ɔtəyi nkə, “Nwəmfo ni utidi wə əsuə míndi etiki mintsyiko minkə, ‘Nwə ntəkə mε kama ɔnle bubəə, amɔ oso mε, itsyise okpe koko fε bále mε.’ ”
¹⁶ Eyε lə wə lefonə kplε əsuəə, ókpo bomblε kenke atsyɔ kpə. ¹⁷ Itsyise Onanto ətə bo kɔfi komə eyε lə Moses əsuə. Fεε wə lefonə ku sitinti siamə əbə bo ɔflɔ eyε lə Yesu Kristo əsuə. ¹⁸ Kuutsyuə saa mənnyə tɔ Onanto unyə. Wə ubi ɔni kplo wə lekate ko Onanto wə nsi lə wə Anto əmə eto akɔɔ, wə ni díbə úləkə futsyε Onanto ni óte bo nε.

Yohanes Əlakə Óte Nkə Inni Wə Ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyε.

- ¹⁹ Yudafɔ eto beninə ba nkpe lə Yerusalem ákpe besumunyə ku Lewifɔ bésu Yohanes ɔflɔ. Bátɔ wə bənkə, “Owoe ko feni?”
²⁰ Mfóo, Yohanes mánni mbuayε butə bomu ókpasə mə nkə, “Inni mɔ ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyε.”
²¹ Bátɔ wə bənkə, “Nyale owoe feni? Fə ni Unyeləkəti-di Elia?”
Útə mə mbuayε nkə, “Inni mɔ ni.”
Bésukosə bátɔ wə bənkə, “Nyale, fə ni Unyeləkəti-di wə bətəyi bətsyə bə wuubə?”
Útə mə mbuayε nkə, “Owo lo.”
²² Nyaso bátɔ wə bənkə, “Təyi bo lesatsyuə nə busu bətəyi mba lékpe bo kɔtɔ! Owoe feni? Nya be fanle bətəyi itsyi lə fə əsuə?”
²³ Yohanes ətə mə mbuayε fe kase Unyeləkəti-di Yesaya ləwɔni utsyε nkə, “Mɔ ni utidi wə nle bofa lə mfiminti kafe eto ɔkɔε kətəyi nkə, ‘Betsyɔnsə Bonamute eto kusu bitsyə itə wə bubə!’ ”
²⁴ Nya betidikpekpe ba dítsyi Yudafɔ ba baakpo Farisifɔ ɔflɔ bəbəə, ²⁵ létɔ Yohanes bə, “Lenni fə ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyε, nye Elia, nye unyeləkəti-di əməə, ntsyε ibə fε fanle ntuflesəfləsə eto lekpa buyifo?”
²⁶ Yohanes ətə mə mbuayε nkə, “Mɔ alεε, meefi ntukeyifo ntuflesəfləsə eto lekpa nəmfo. Fεε utidi utsyuə rýə mi lenti, wə binnyi. ²⁷ Utəkə mε kama ɔlε bubə nya wə afokpa eto kekue mənryə ntə kulaa tsya bə nyankli.”
²⁸ Asa nyamfo əbə lə Betania eto umə lə Yordan eto ketu eto ditukpenkpe nə nse. Mfó Yohanes nle ntuflesəfləsə eto lekpa buyifo kətə betidi nε.
- Yesu Ni Onanto Eto Lesamubi Nə Boofi Bətə Kedi.**
- ²⁹ Kəsiasəə, Yohanes ənyə Yesu nle wə ɔflɔ bubə nya ɔtəyi mba rýə wə lə ɔflɔ nkə, “Nyə Onanto eto Lesamubi nə ntsyi kawunsiə eto abua ɔntɔnko. ³⁰ Wə ni utidi wə əsuə mínteyi mintsyiko lefe nə míndi etiki mínteyi minkə, ‘Utidi utsyuə təkə mε kama ɔnle bubə wə ləmɔ onso mε, itsyise okpe kokooko fε bále mε.’ ³¹ Mɔ kosate tsya mánte utidi əmə. Fεε wə bubə eso mímbə minle ntuflesəfləsə eto lekpa nəmfo buyifo bə lə nləkə wə nte Israel eto kusə eto betidi.”
³² Mfó nya Yohanes disi ɔtəyi lə wə əsuə nkə, “Nnyə miə Onanto eto Ləwɔnɔ áyifə dítsyi kato dísiə lə wə əsuə fe ləblekpa seka. ³³ Tute mánte miə wə uni. Fεε

lefe nà Onanto létsyese mē nkà mbà keyifo ntu-flàsəfləsə eto lekpa nàməə, ʒtɛyɪ mē nkà, 'Ebunyə se mɔ Lɛwɔɔɔ lɔɔyɪfə dɪtsyɪ kato dɪbə dɪsɪə lə utsyua əmə əsuə, ete ebote fə wə ni utidi wə luufi Lɛwɔɔɔ Kɛnkɛ ukeyifo ntufɫəsəfləsə eto lekpa nàməə nɛ.' 34 Nya mínyə se íbà nkómə lə utidi əmfɔ əsuə. Nya minlɛ mi bɔtɛyɪ sitinti miə wə ni Onanto eto Ubi kosate əmə nɛ."

Betidi Tutɛ Ba Dítkəkəko Yesu.

35 Kəsɪəsəə, Yohanes ku wə bakasebi inuə si bənyə mfó ke, 36 nya únyə Yesu díbə ɔnlɛ bofe. Nya se únyə wəə, ʒtɛyɪ nkà, "Bebɛɛ, nyə Onanto eto Lesamubi nàməə!"

37 Bakasebi inuə bamfo áɔɔ nnya Yohanes lɛtɛyɪ nya bédú bésú bətəkəkə wə. 38 Se Yesu lɛtsyɪ ɔwuninsə únyə nkà bətəkəkə wəə, ʒtɔ mə nkà, "Be biabɛɛ?"

Bətə wə mbuayɛ bənkə, "Rabi," eto kasɔ ni Oteasa, "Lekpakpa, se fankpe?"

39 ʒtɛyɪ mə nkà, "Bibə bebɛ." Lefe nəmfó ebutsyə fe dɪtsyɪtsyɔ eto abombo ana seka.

Nyaso bətəkəkə wə bésú kaka onkpe, nya bəsɪə wə lə ɔflɔ diyɪ fɛfɛ nəmə.

40 Bakasebi inuə ba lɛɔɔ Yohanes eto ditiki nəmə fɛ bətətəkə Yesuu, eto ɔni ni Andrea wə ni Simon Petro eto ɔyimi. 41 Lesa tutɛ nə Andrea əmə díyɪfɔ ni bə úsu ʒbebɛ wə ɔyimi, ini Simon nya ʒtɛyɪ wə nkà, "Búnyə Mesia əmə," eto kasɔ ni Kristo wə ni Nwə Onanto Lékpo ɔhile Utsyə. 42 Nya ókpa Simon úsuko Yesu ɔflɔ.

Yesu ábɛ wə tũũ, nya ʒtɛyɪ wə nkà, "Fə ni Simon, Yohanes eto ubi. Idu mɔmɔ entɔɔ, bookpo fə bə Kefas," nye Petro eto kasɔ ni kobansə.

Yesu Ákpadi Filipino Ku Nataniel.

43 Kəsɪəsɪəə, Yesu ála nkà weesu kasɔ ka baakpo bə Galilea. Nya se ɔnyɛ ɔntɔɔ, únyə utsyua wə baakpo Filipino nya ʒtɛyɪ wə nkà, "Bətəkəkə mɛ."

44 Filipino etsyɪ Betsaida, umə wə Andrea ku Petro tsya dɪtsyɪ. 45 Se Filipino dísu únyə Nataniel, ʒtɛyɪ wə nkà, "Búnyə utidi əmə əsuə Moses ku Onanto eto bənyeləkətidi lɛwɔɔni asa betsyɪko bətsyə lə Awɔnɪsə Kɛnkɛ eto Kukue əsuə! Wə ni Yosef eto ubi Yesu wə dɪtsyɪ Nasaret!"

46 Nataniel áɔɔ nkà, "Lesə sɛɛ dɪtsyua ebofo bɔbɔ ket-syɪ Nasaret kəbəə?"

Filipo átɛyɪ wə nkà, "Bə lə əbə abe!"

47 Se Yesu dínyə Nataniel lɛyɛ ɔnlɛ wə ɔflɔ bubəə, ʒtɛyɪ itsyɪ lə wə əsuə nkà, "Nyə Israelnyə tinti nɛ bubə məə, woanwɛ betidi."

48 Nataniel áɔɔ wə nkà, "Ntsyə féyɪfɔ fáte utidi wə eto okle mini?"

Yesu ətə mbuayɛ nkà, "Fɛ Filipino díbə ókpadi fə lə lefe nə fake lə koto komə kalɔɔ, mbúnyə fə koko."

49 Nataniel átɛyɪ wə nkà, "Oteasa, eyɪfɔ Onanto eto Ubi kosate. Fə ni Israelfɔ eto Oka əmə!"

50 Mfó nya Yesu lɛɔɔ wə nkà, "Eni nnya míntɛyɪ fə miə nnya fə lə koto komə kalɔ esə fáfə fánɔɔ? Ebunyə asa nnya nsi nso nyamfo." 51 Nya ʒtɛyɪ mə nkà, "Sitinti min-

lɛ mi bɔtɛyɪ mɪnkə, biunyə se kato lɔɔsɪni nya Onanto eto batɔnkpe nɛ kato bobɛ kɛsu kayɪfə kəbə mɔ, Utidi eto Ubi, ɔflɔ."

Bákpá Kusɪə Lə Kana.

2 Lə diyɪ tsyáfə əsuəə, bákpá kusɪə kutsyua lə umə wə baakpo Kana lə Galilea eto kasɔ. Yesu eto ambe Maria ákɛ mfó. 2 Nya bákpadi Yesu ku wə bakasebi tsya báboko kusɪə kakpakɔ kamə. 3 Se nte bo banlɛ bunə léloo, Yesu eto ambe əbə Yesu ɔflɔ nya ʒtɛyɪ wə nkà, "Nte bo banlɛ bunə álo."

4 Mfó Yesu lɛtɛyɪ wə nkà, "Mbe, yanlɛ bə tɛyɪ mɛ lesa nə ele bə nyɪfɔ. Mɔ lefe mányo tɔ."

5 Nya Yesu eto ambe lɛtɛyɪ besumubi bamə nkà, "Biy-ifo lesa nə kee wɔɔtɛyɪ mi nkà biyɪfɔ."

6 Se ini lekpa ídi itə Yudaɔ bə bəflə mə əsuə esoo, bətsyə ntu eto kalɔtsyɪ kplɛ ekua ka bələkə lə abansə əsuə mfó. Nya ketulɔtsyɪ ɛnɔ nye ekua leeyɪ ɔlɔtsyɪ kplɛ ɔni. 7 Mfó nya Yesu lɛtɛyɪ besumubi bamə nkà békuti ntu bəyɪsə kalɔtsyɪ kplɛ kamə. Nyaso békuti ntu bəyɪsə kalɔtsyɪ kplɛ kamə klɛlɛlɛlɛ.

8 Mfó nya ʒtɛyɪ mə nkà, "Bikuti ntu bomə eto ntsyua bisuko utidi wə nsi lə ketsyue kamə eto kɛnyɛ." Nya békuti mu bésuko wə.

9 Se útu ntu bo léfɪani nte óbɛɛ, wə ántɛ kaka nte bomə dítsyɪ. Fɛɛ besumubi ba díkuti ntu bomə bésuko alɛɛ, məmə áte. Nyaso nwə nsi lə ketsyue kamə eto kɛnyɛ ákpadi okafɔsɛ əmə, 10 nya ʒtɛyɪ wə nkà, "Utsyua saa, nte sɛɛ woaka betidi butə bəəñə, nya lə betidi əñə bəkpə eto kamaa, nya fɛ weefɪ mbo dimanlɛkɛ kətə betidi ləəñə nɛ. Fɛɛ fə ébu nseɛ ətsyə kama!"

11 Nnya díbə lə Kana lə Galilea eto kasɔ mfóo, ni ayanisa tutɛ nnya úyɪfɔ. Úyɪfɔ nyamfo úləkə wə diyəndɛ óte, nya wə bakasebi léfo wə bánɔ.

12 Nyamfo eto kamaa, Yesu ku wə ambe, ku wə bayimi, ku wə bakasebi édu bésú Kapernaum nya bəsɪə mfó eyɪ asiani.

Yesu Ála Mba Nɛ Bíkə Bote Lə Disumuyo.

13 Ukpə Ása Bo ʒyɪla eto didife eboyo elo, nyaso Yesu ésú Yerusalem. 14 Se údufə Onanto eto Disumuyoo, únyə se betidi nɛ banantsyui ku basamu ku ablonuma bote ku mba laafloma atabi tsya nsi lə mə kapunu eto akɔ. 15 Nyaso ófio ukuə nya úfi wə óla basamu ku banantsyui kenke ʒbɔsə lə Disumuyo mfó. Úsensə mba nɛ atabi boba eto atabi úwui nya úkə mə kapunu ókpo lə kasɔ. 16 ʒtɛyɪ mba nɛ ablonuma bote nkà, "Bitsyɪ asa nyamfo bəbɔnko lə mfo, nya biemfi mɔ Anto eto diyɔ biyɪfɔ bikəkatekɔ."

17 Nya wə bakasebi lékloma nnya Awɔnɪsə Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyɪ nkà, "Onanto, mɔ lelabi itə fə Disumuyoo, ətə əñəmi asɛ mɛ lə ni əsuə."

18 Yudaɔ eto beninə əbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, "Se féyɪfɔ asa nyamfo məə, nte ayanisa nnya fuuyɪfɔ ate bo bə akpe kusu feeyɪfɔ nnya okle?"

¹⁹ Yesu aƙa ma mbuaye nka, "Beba Onanto eto Disumuyo kamfo, nya mootakasā ke nyansā la diyi tsyafa asua!"

²⁰ Yudafɔ bamā atɔ wā bānkā, "Disumuyo ka befi al-fosi ana alē akua bāto, bɔɔɔyɔ fanlɛ fā ebusinkli atakasā ke aɔnyansā la eyi aɔsyā asua?"

²¹ Fɛɛ bānte bā wā sinā asua ɔnlɛ etiki budi ketsyiko fe Onanto eto Disumuyo. ²² Nyaso lefe nā Onanto lɛ-takasā wā utsyiko ɔkɔmā, nya fɛ wā bakasebi lɛkloma bā ɔɔyɔ nko utsyā. Nyaso bāfo asa nnya bāwɔni bakpe la Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue ku nnya Yesu lɛɔyɔ bānɔ.

Yesu Yi Asa Itsyi La Utidinini Esua Wuee.

²³ Lefe nā Yesu lɛkɛ la Yerusalem la Ukpe Ása Bo Óyila eto diyididi lefee, betidi kpā áfo wā bānɔ la ayanisa kpā nnya bānyā úyifo eso. ²⁴ Fɛɛ Yesu mémfi wā asua uta mā, itsyise uyi betidi kenke. ²⁵ Yensife bā kuutsyuā saa si ɔɔyɔ wā kulesa itsyi la betidi asua itsyise wā kosate áte lesa nā lɛkɛ la mā ketu kāmia.

Yesu Áte Nikodemo Asa.

3 Lefe nāmfóo, Yudafɔ eto uninā ɔni wā baakpo bā Nikodemo akɛ la mā ditsyukpa nā baakpo Farisifo nti. ² Katsyā kanii, úbā Yesu ɔflɔ nya ɔɔyɔ wā nkā, "Oteasa, buyi boā fā ni nwā ditsyi Onanto ɔflɔ fābā, itsyise kutsyuā saa embofo ayanisa nnya feeyifo buyifo lenni Onanto nsi ko wā."

³ Mfó nya Yesu lɛɔyɔ wā nkā, "Sitinti minlɛ fā bɔɔyɔ minkā, la bensinkli utidi balee, wāmbunyā Onanto eto Sekadidi siamā."

⁴ Nikodemo áɔ wā nkā, "Ntsyā boofu utidi wā díkabe businkli kale bio? Businkli ele bā usinkli udufā la wā ambe eto kafo fɛ la besinkli bale wā dinuafā lee?"

⁵ Mfó nya Yesu lɛɔyɔ wā nkā, "Nlɛ fā bɔɔyɔ sitinti minkā, la bānle utidi betsyiko la ntu ku Onanto eto Lɛwɔnɔ nāmā asua, weembofo budufā la Onanto eto Sekadidi siamā asua. ⁶ Utidinini, bāle wā eyɛ la etidis-uā asua. Fɛɛ nnya ditsyi la Onanto eto Lɛwɔnɔ asua, bāle wā la Lɛwɔnɔ asua. ⁷ Nyaso mātā la iyifo fā naa la nɔyɔ fā miā ele bā bale fā bio. ⁸ Ufiebɔ aasɔ kesu kakake ola, nya wā kɔɔ hā faanɔ, fɛɛ inni la kaka utsyi ku kaka ɔntɔ. Nko inte itā utsyuā saa wā bāle eyɛ la Lɛwɔnɔ asua nɛ."

⁹ Mfó nya Nikodemo lɛɔ wā nkā, "Ntsyā nyamfo lofo bubā kātā?"

¹⁰ Yesu aƙa wā mbuaye nka, "Oteasa kplɛ feni la Israel, ntsyā ibā fāmānɔ nyamfo kasɔ? ¹¹ Nlɛ fā bɔɔyɔ sitinti miā asa nnya bunyii, nnya asua boedi etiki ketsyiko nɛ. Nya lesa nā ke búkenyā, ni asua boedi adansiā nɛ. Fɛɛ biamfo bo etiki nyamā kanɔ. ¹² La ndi fā etiki itsyi la kasɔ mfo eto asa asua nya fāmānɔ mɛ ánɔ, ntsyā fofo mɛ bofo kanɔ la ndi fā etiki itsyi la kato eto asa asua? ¹³ Nya kuutsyuā saa ménsu tɔ kato unyā enso mɔ, Utidi Eto Ubi wā ditsyi kato úbā kawunsiā mfo.

¹⁴ "Fɛ kase Moses lɛbesā owa wā bɛfi situ bɛyifo kato la uyi asua la mfimintii, nko ke ele bā babesā mɔ, Utidi

Eto Ubi kato nɛ, ¹⁵ bā utidi wā ke léfo mɛ ánɔ, la unyā nkpā manlo.

¹⁶ "Itsyise Onanto ála kawunsiā kamfo kon bānkā úfi wā Ubi ɔni kplo útā nkā utsyuā saa ke laafo wā kanɔ, la ɔyɛ bukpā kanya, bomu la unyā nkpā manlo. ¹⁷ Itsyise Onanto mántsyese wā Ubi kawunsiā nkā la ubā olo ke dikpi, bomu bā la uyifo ke Ofomfokɔtā.

¹⁸ "Utidi wā ke laafo wā Ubi kanɔ, bembolo wā dikpi. Fɛɛ utsyuā saa wā laamfo wā kanɔ, bóolo wā dikpi koko itsyise wóamfo Onanto eto Ubi ɔni kplo amā ɔntɔ eso. ¹⁹ Kase baayɛ kaalo dikpi nāmā ni bānkā, diyānde nāmā abā kawunsiā, fɛɛ betidi aala ketuntu kaso diyānde nāmā, itsyise baala asa buayifoyifo kaso. ²⁰ Utsyuā saa wā leeyifo asa buaa, weekisi diyānde, nya woannyi kafi ni. Itsyise woate sikpi nkā la ɔnyi ɔfi diyānde, yuulākā wā asa bua nnya weeyifo ote bānyā. ²¹ Fɛɛ utsyuā saa wā nsi nkpā la kusu sɛɛ asua, aanyi kafi diyānde, itsyise woala nkā diyānde nāmā lākā lete nkā kase unsi nkpā yɛ la Onanto eto lelabi asua."

Yohanes Ntuflesatidi Emā Édi Etiki La Yesu Esua.

²² La nyamfo eto kamaa, Yesu ku wā bakasebi édu bésu Yudea eto lekpake mfó. Basiā mfó itā lefe ditsyuā, nya úkeyifo betidi ntuflesaflesā eto lekpa. ²³ Lefe nāmā, Yohanes tsya ákɛ la Ainon la Salim ɔflɔ kɛflésā betidi ntu, itsyise ntu abɔ la mfó nya betidi ékesu wā ɔflɔ nya úkɛflésā mā ntu. ²⁴ Lefe nāmfóo, bāmmuā tɔ Yohanes beti bakpe la aba eto diyɔ.

²⁵ Diyi lɔnii, etikinānā aɔsyuā édufā la Yohanes eto bakasebi ku Yudanyā utsyuā eto nti itsyi la asuaflɛflɛ eto lekpa asua. ²⁶ Nyaso bābā Yohanes ɔflɔ bāɔyɔ wā bā, "Oteasa, akloma utidi utsyuā wā fā ku wā dínyā la Ketu Yordan eto ditukpenkpe nā nse, ini wā asua fédi adansié fetsyiko? Wā ni nwā mfe nlɛ betidi ntu-flɛsāflɛsā eto lekpa buyifo nɛ, nya betidi bā kenke nlɛ budu kesu wā ɔflɔ."

²⁷ Yohanes áɔyɔ mā nkā, "Kuutsyuā saa embofo kulesa bɔkɛ, lenni Onanto dífi ni útā wā. ²⁸ Mi kosate ni mɔ badansié bā nɔyɔ mi nkpasā wuee miā inni mɔ ni Nwā Onanto Lékpo ɔhile Utsyā amā. Fɛɛ Onanto létsyese mɛ nkā ntɔ wā setɔ. ²⁹ Nwā ni Okafɔsee, wā ni nwā mbā Okafɔ amā nɛ. Fɛɛ nwā ni Okafɔse amā eto oklobo, la unyā ɔlɛ Okafɔse amā eto ɔkɔɔ bɔnɔ, yeakpe wā disuāyū tinti. Nko amā eso mintsya nlɛ disuāyū bunyā tinti fe okafɔse amā eto oklobo nɛ. ³⁰ Nya nko ele bā wā diye be kato la mɔ lele la dibā kasɔ nɛ.

³¹ "Nwā ditsyi kato ubā, so utsyuā saa. Nya nwā ditsyi kasɔ mfo tsyaa, kasɔ mfo eto utidi ete uni. Nya kasɔ mfo eto asa eto etiki ete weedi. Fɛɛ nwā ditsyi kato úbā, tākā māmblɛ kato. ³² Waateyi lesa nā úkányā ku nnya úkanɔ mfó. Fɛɛ kuutsyuā saa aamfo wā sedansié-didi siamā. ³³ Fɛɛ nwā ke léfo wā kényɛ kamā ánɔ, lɛ uyi bose kātā nkā Onanto eyifo utintinyā. ³⁴ Nwā Onanto létsyese, eedi Onanto eto etiki, itsyise Onanto éfi wā Lɛwɔnɔ úyisā wā asua kenke. ³⁵ Anto amā aala wā Ubi amā nya úfi lesa saa ókpe wā la ani nɛ.

³⁶ "Nwā léfo Ubi amā ánɔ, kpe nkpā manlo. Nya nwā laani weentsyue Ubi amā kotoo, weembunyā nkpā

manlo bomə. Bomu Onanto eto kotonənə manlo ebutəkə wə lə əsuə.”

Yesu Édi Etiki Ku Samariasio Utsyuə.

4 Farisifo ánc bə Yesu lə ntuflesəfləsə eto lekpa nəmə buyifo kətə betidi, nyaso betidi kpa təkəko wə baso Yohanes. ² Lə sitintii, Yesu kosate ményifo ntuflesəfləsə eto lekpa útə kuutsyuə saa, bomu wə bakasebi hā díkeyifo nko. ³ Se Yesu léte nkə Farisifo ánc ditiki nəmfo nkoo, údu lə Yudea eto kasɔ úsu Galilea eto kasɔ. ⁴ Nya lə kusu ko ɔnye ɔntɔ, ele bə ɔye Samaria eto kasɔ ofe.

⁵ Yesu ésu óyo Samaria eto umə wə baakpo Sikar, wə lefi kasɔ ka mə onə Yakob díta wə ubi Yosef. ⁶ Letidibo ditsyuə nə Yakob díku aké mfó. Nya se ilə Yesu fə úsu óyo mfó lə nkóminti lefe itsyi lə kusu komə eto bɔye esoo, úkənə úsiə lə letidibo nəmə ɔflɔ.

⁷ Nya ete Samariasio utsyuə díbə ntu kekutikɔ. Nya Yesu leteyi wə nkə, “Tə mɛ ntu lə nnə.” ⁸ Lə lefe nə mfó əsuə, Yesu eto bakasebi ébudu bésu umə didisa kayakɔ.

⁹ Usio əmə áteyi nkə, “Beso fə Yudanyə laato mɔ Samariasio fə ntə fə ntu lə ənə?” Usio əmə áto nko itsyise Yudafo ku Samariafo anka.

¹⁰ Yesu ətə wə mbuayə nkə, “Lə nnya ete fenyi lesa nə Onanto lætə ku nwə nle fə bɔtɔ nkə tə wə ntu lə unə, eni fə bomu ebɔtɔ wə fə utə fə ntu bo lætə nkpa.”

¹¹ Usio əmə áto wə nkə, “Boanto, əmbə lesa nə beefi kekuti ntu, nya letidibo nəmə tsya atsyo. Sie fuunya ntu bo lætə nkpa bomə etsyiko? ¹² Lee fə nso bo Ona Yakob wə díku letidibo nəmfo útə bo, kaka wə ku wə bebi ku wə bebuki kenke dínə ntu betsyiko?”

¹³ Mfó nya Yesu díta wə mbuayə nkə, “Lə betidi ənə ntu bomfoo, utukue si wɔkɛ mə. ¹⁴ Fə ntu bo mɔ lu-utə, utukue ensi əmbɔkɛ nwə luunə mu. Ntu bo mɔ lu-utə wə ebofiani nkpa eto ntu eto kayifəkɔ lə wə. Ntu bomfo ebukabɔdi lə wə nya buutə wə nkpa manlo.”

¹⁵ Usio əmfo áteyi wə nkə, “Boanto, tə mɛ ntu bomfo bə lə utukue lə ɔye mɛ bɔlɛ bio, nya lə nye mfo bubə kekuti ntu.”

¹⁶ Yesu áteyi wə nkə, “Su akpadi fə usə lə bibə.”

¹⁷ Usio əmə áteyi wə nkə, “Minsi kusə.”

Yesu áteyi wə nkə, “Áteyi sitinti fə ensi kusə.

¹⁸ Ébusiəko basani ɛnɔ áfe. Nya nwə fə ku wə nkpe mɔmɔ kulaa tsya enni fə usə. Sitinti fátəyi.”

¹⁹ Usio emə áteyi Yesu nkə, “Bonamute, nnyə miə eyifo Onanto eto unyeləkətidi. ²⁰ Bo Samariafo, bo banamə ésumu Onanto lə kətini komfo əsuə. Fə mi Yudafo aateyi biənkə Yerusalem ni kaka ele bə busumu Onanto.”

²¹ Yesu áteyi wə nkə, “Usionko, fo mɛ anɔ fə lefe ditsyuə lə bubə nə betidi lensiembusumu Onanto lə kətini komfo əsuə nye lə Yerusalem. ²² Mi Samariafo, binyi lesa nə biesumu. Fə bo Yudafo, buyi futsyə boesumu. Itsyise Yudafo əsuə nnya bofokətə laayə kəbə. ²³ Fə lefe lə bubə nya díkəbə tsya koko, se betidi luusumu Anto əmə eyɛ lə kusu sɛɛ ku lə ləwɔnɔ eto əsuəale ku lə sitinti əsuə. Itsyise mə ni besumunya bə eto okle

Onanto laala nkə besumu wə nɛ. ²⁴ Se Onanto ni ləwɔnɔ esoo, betidi ba luusumu wə, ele bə bayɛ lə ləwɔnɔ nəmə eto əsuəale ku lə sitinti əsuə.”

²⁵ Usio əmə áteyi wə nkə, “Nyi miə Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə, wə baakpo Kristoo, ebubə. Nya lə ubə, wuuləkə lesa saa kasɔ ote bo.”

²⁶ Yesu áteyi wə nkə, “Mɔ nwə nle etiki budi ku fə mfoo, mɔ ni wə nɛ.”

²⁷ Lefe nəmfo, wə bakasebi bamə əbə bédufə nya íyifo mə naa se bənyə wə ɔnle etiki budi ku usio. Fə mə kuutsyuə saa mántɔ usio əmə bə be woabəbe nye bátɔ wə bə beso ɔnle etiki budi ku usio əmə.

²⁸ Usio əmə áyani wə ɔltsyi əmə útsyə lə letidibo nəmə ɔflɔ nya údu úsu umə úsu ɔteyi betidi nkə, ²⁹ “Bibə bebe osani utsyuə wə leteyi mɛ lesa saa nə mínkeyifo mínyə lə mɔ nkpa! Lee wə ni Onanto eto nwə Bákpo ɔhile Bətsyə əmə?” ³⁰ Nyaso betidi bamə ábɔ bətsyi umə əmə bésu bə beesu bənyə wə.

³¹ Lefe nəmfo, bakasebi bamə ále Yesu lekpa kpa bátəyi bənkə, “Oteasa, bedi lesa!”

³² Fə ɔteyi mə nkə, “Nkpe lesa nə muudi nə əsuə binyi kulesa saa bitsyiko.”

³³ Nyaso bakasebi bamə étsyiko mə əsuə bɔtɔ bənkə, “Lee utsyuə áboko wə lesa údi?”

³⁴ Yesu áteyi mə nkə, “Mɔ didisa ni bə nyifo nwə lékpe mɛ eto lelabi, nya lə nlosə keyifo ka útə mɛ nkə nyifo.

³⁵ Biateyi biənkə, ‘Afa ana sɔɔ kama fə lesa loobe oto.’ Fə nle mi bəteyi minkə beɛ ola bebe kakue eto ditsyabi lə bebe kase bidikə biamə díkabe! Bíoyo nnya buləkə. ³⁶ Onanto aafɔ kayo nwə ləələkə bidikə lə ɔkue nya waakpa mi kakpo lə unwu itə nkpa manlo. Lə nyamfo eso nwə laato ku nwə ləələkə, məmblɛ ebun-ye disuəyuə tinti. ³⁷ Nyaso nnya baateyi bə utidi ɔni laato nya obamba ləələkə, eyifo sitinti. ³⁸ Mɔ létsyese mi miə bisu biləkə bidikə lə ɔkue wə inni mi léto bikə bi-əmə. Betidi bamba díyifo keyifo kekleke lə kasɔ ket-syikokɔ lə mfó, nya mi dínə kutəkə lə keyifo ka mə díyifo əsuə.”

Samariafo Kpa Áfo Yesu Bánɔ.

³⁹ Samariafo kpa lə umə əmə áfo Yesu bánɔ eyɛ lə nnya usio əmə leteyi nkə, “Óteyi mɛ lesa saa nə mínkeyifo lə mɔ nkpa əsuə mínyə,” eso. ⁴⁰ Nyaso se Samariafo bamə díbə bənyə Yesu lə letidibo nəmə ɔflɔ, bálɛ wə lekpa kpa bə usiə lə mə ɔflɔ nya Yesu dísiə mfó eyi ənuə.

⁴¹ Betidi bamba kpa esi báfo wə bánɔ lə wə ditiki nə údi mə eso.

⁴² Nya bátəyi usio əmə bənkə, “Bófo bónɔ mɔmɔ inni lə nnya fátəyi bo eso, bomu bo kosate ánc etiki nnya údi eso, nya buyi boə wə ni kawunsia kamfo eto Ofom-fokətə tinti əmə.”

⁴³ Lə eyi ənuə eto kamaa, Yesu édu mfó úsu Galilea eto kasɔ. ⁴⁴ Itsyise wə kosate əlakə ɔteyi nkə, “Dibu anke kətə Onanto Eto Unyeləkətidi lə wə kosate eto kasɔ.” ⁴⁵ Fə se Yesu dísu údufə Galilea, betidi bamə áfo wə atuu ku disuəyuə, itsyise se bésu Ukpə Ása Bo

Ɔyila eto Diyisee kediko la Yerusalem, banya asa nnya kenke uyifo.

⁴⁶ La nnya kamaa, Yesu esinkli usu Kana la Galilea eto kasɔ, kaka ukatsyi ntu ɔwuninsa bɔfiani nte. Lefe namfo, Aba eto unyesi ninu utsyua wa ditsyi Kapernaum eto ubi anɔ bufi. ⁴⁷ Se ɔnɔ nkɛ Yesu etsyi Yudea uba Galilea, usu wa ɔflɔ nya ɔle wa lekpakpa nkɛ usu Kapernaum la usu otsya wa ubisaibi utɛ wa, itsyise wa ubi amɛ fe woala la ukpɛ.

⁴⁸ Yesu ateyi wa nkɛ, "La biannyɛ nyifo ayanisa ntee, biamfo mɛ kanɔ."

⁴⁹ Unina amfo ale wa lekpakpa ateyi nkɛ, "Bonamute, ba la abɛ abɛ mɔ ubi amɛ ba la ɔye bukpɛ."

⁵⁰ Mfɔ nya Yesu leteyi wa nkɛ, "Su! Fa ubi amɛ ebɔkɛ nkpɛ."

Unina amɛ afo etiki nnya Yesu leteyi wa ɔnɔ nya usinkli udu. ⁵¹ Se usinkli ɔntɔ, wa diyo eto beyifoyifo betsyua atsyako wa la kusu nya bateyi wa bankɛ wa ubi amɛ kpe nkpɛ. ⁵² Ɔtɔ mɛ lefe na tutuutu iyua wa ubi amɛ. Nya bɛta mbuaye bankɛ, "Kana ku kakomi lefe, fe lebombo lewe eti nnya bɔyila bomɛ leyani wa ne."

⁵³ Ubi anto amɛ akroma nkɛ lefe namfo asua tutuutu Yesu leteyi wa nkɛ, "Fa ubi amɛ ebɔkɛ nkpɛ." Nya unina amfo ku wa diyo eto betidi kenke lefo Yesu banɔ.

⁵⁴ Nyamfo diyifo ayanisa nuafa nnya Yesu diyifo la Galilea se utsyi Yudea eto kasɔ usu mfɔ ne.

Yesu Atsya Ufimfi Utsyua La Ditumbu Ditsyua Ɔflɔ.

5 La nyamfo eto kamaa, Yesu esu Yerusalem se Yudafo eto diyisee ditsyua didife leyo. ² La umɛ amɛ eto kaka baakpo Basamu eto Kesie ɔflɔ, ditumbu ditsyua kpe mfɔ na baakpo ba Betesda la Hebrifo eto sele asua. Bakpo mpatampa enɔ beɔyansa la ditumbu namɛ ɔflɔ. ³ Mfɔ befimfi kpɛ ateate ba ni banamba, mba letsyini, ku mba leba bankpoo kasɔ dibɛ kakpo. Nya banya benseka ntu bomɛ eto butinkasa butsyua. ⁴ (Itsyise afe atsyua, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyua kaba kemunisɛ ntu bomɛ. Nya ufimfi tute wa ke didufɛ la ntu bomɛ asua, anya bufitsyantsya.) ⁵ Osani utsyua kalaba mfɔ wa dikafi ale fosi atsyua ale mflamfla sɔɔ.

⁶ Se Yesu dinya wa nya unyi nkɛ onlabe la ufinkla asua mfɔ ita ale kpɛ, ɔtɔ wa nkɛ, "Ala ba, fa bufi ye fa?"

⁷ Ufimfi amɛ atɛ mbuaye nkɛ, "Unina, mimbɛ kuut-syua wa ɔkwunsako mɛ ndufɛ ntu bomɛ kafo la bemunisa mu. La nkplatsya miɛ meedufɛ tsyaa, utidi bamba eboka mɛ budufɛ koko."

⁸ Yesu ateyi wa nkɛ, "Taka anyɛ, fi fa okla la aye edu!"

⁹ Lamfolamfo, osani amɛ eto asua amua wa ale! Ufi wa okla nya ɔye udu.

Diyi na nyamfo dibɛ, eyifo Yudafo eto Ɔnweditseyi.

¹⁰ Nyaso Yudafo eto benina ateyi osani wa Yesu letsya bufi bankɛ, "Mmi eyifo Ɔnweditseyi. Kɔfi mantɛ kusu ba la etsyi fa okla."

¹¹ Ɔteyi nkɛ, "Nwa letsya mɛ bufi ke leteyi mɛ nkɛ, 'Taka anyɛ, fi fa okla la aye edu!'"

¹² Batɔ wa bankɛ, "Owoe ni utsyua leteyi fa nkɛ, 'Tsyi fa okla la aye?'"

¹³ Fɛɛ nwa batsya bufi bomɛ mante nkɛ utsyua amɛ ni Yesu. Nya Yesu tsya ebonya udufɛ la betidi kpɛ ba dinya mfɔ eto nti.

¹⁴ Nyamfo eto kamaa, Yesu anya wa la Onanto eto kedikatɛkɔ nya ateyi wa nkɛ, "Bebe! Esua bumua fa ale. Nyaso mensiyifo lebu bio! Lenni nkoo, lesa na nkpe ale enso mma ebuyifo fa!" ¹⁵ Nya osani amɛ didu nya usu ateyi Yudafo eto benina bamɛ nkɛ Yesu ni utidi wa letsya wa bufi.

¹⁶ Nyaso betsyiko Yesu bulɛ, itsyise otsya utidi bufi la Ɔnweditseyi asua ¹⁷ Yesu ateyi mɛ nkɛ, "Mɔ Anto si ɔle keyifo buyifo lefe saa, nyaso ele ba mintsya yifo nko."

¹⁸ La nnya ateyi mfo esoo, Yudafo eto benina esi babɛɛ esu kekkeke ba baalo wa. Itsyise inni Ɔnweditseyi asua eto kɔfi ete ɔta ubu, bomu usi ateyi nkɛ Onanto eyifo wa Anto. Nya nyamfo eto kasɔ ni ba wa ku Onanto akate.

Yesu Eto Esuale

¹⁹ Mfɔ nya Yesu leteyi mɛ nkɛ, "Nle mi bɔteyi sitinti minkɛ, Onanto eto Ubi embofo kulesa buyifo la wa kosate eto esuale asua. Bomu lesa na weanya wa Anto leeyifoo, ni wintsya leeyifo ne. ²⁰ Itsyise Anto amɛ aala wa Ubi amɛ nya woate wa lesa saa na wa kosate nle buyifo. Nya woote wa asa kple kpɛ enso nyamfo nnya luuyifo mimble yanii. ²¹ Fe kase Anto amɛ laatakasa bakpenkpe ketsyiko ɔkoma kaboko nkpɛ, nko ke Ubi amɛ tsya luutɛ nkpɛ mba ulaka ne. ²² Nya Anto amɛ kosate tsya ankponko kuutsyua lekpo, bomu utɛ wa Ubi kusu nkɛ okponko betidi kenke lekpo, ²³ ba la utsyua saa la ufi dibu utɛ Ubi amɛ fe kase baeta Anto amɛ dibu. Futsya kee dimembu Ubi amɛ, membu Anto amɛ letsyesa wa tsya.

²⁴ "Nle mi bɔteyi sitinti minkɛ, utsyua saa wa laanɔ mɔ ditiki nya ofo nwa letsyese mɛ ɔnɔ, wuunya nkɛ manlo. Bembokponko wa lekpo, fɛɛ ɔye la ukpɛ asua ofe udufɛ la nkɛ asua koko. ²⁵ Nle mi bɔteyi sitinti miɛ, lefe le bubɛ na bekpɛnkpɛ luutsyue Onanto eto Ubi koto, nya mba leetsyue we ɔkɔ koto ebunya nkɛ tinti. Lefe namɛ kulaatsya ebubɛ koko. ²⁶ Fe kase Anto amɛ ni nkɛ eto ketsyikokɔ, nko ke utɛ nkɛ wa Ubi tsya yifo nkɛ eto ketsyikokɔ ne. ²⁷ Nya utɛ wa esuale nkɛ okponko kawunisa kenke lekpo, itsyise wa ni Utidi Eto Ubi amɛ.

²⁸ "Bianta la nyamfo la iyifo mi yanii, itsyise lefe le bubɛ na bekpɛnkpɛ ba nkpe la edi ɔnɔ Utidi Eto Ubi amɛ eto ɔkɔ. ²⁹ Nya ɔnɔ la edi babɛ. Mba disia nkɛ sɛɛ ebotaka banya nkɛ manlo. Nya mba disia nkɛ bua, tsya ebotaka bafo dikpilolo.

³⁰ "Mambofo kulesa buyifo la mɔ esuale asua. Lesa na Onanto laateyi mɛɛ, nnya meefi kakpo lekpo ne. Nyaso mɔ lekpokponko ye la kusu asua, itsyise meenyifo kulesa la mɔ lelabi asua, bomu la nwa letsyese mɛ eto lelabi asua."

Yohanes Ɛlækə Yesu Kənyə.

³¹ Yesu esi Ɠteyi nkə, “Lə nlækə kənyə lə mɔ kosate əsuə, yanle bə bafo lesa nə mɪnteyi əmbə kalende. ³² Fəe utidi bamba kpe wə leedi adansie lə mɛ əsuə, nya nyi miə adansie nnya ɔnlɛ budi lə mɛɛ, kpe kalende.

³³ “Bíokpe batɔnkpe Yohanes ɔflɔ nya úkatɛyi mi sitinti siamə itsyi lə mɛ əsuə. ³⁴ Fəe mɔɔ, minlɛ bɔteyi miə utidinini eto sedansiedidi lə mɛ əsuə afe itə mɛ. Bomu ńteyi nyamfo bə lə binyə bofokətə. ³⁵ Yohanes ətsyə fe okandie wə nle bunyə nya ɔnlɛ lekpasə butə, nya béla biə biənyə disuəyua lə wə lekpasə nəmə əsuə itə lefe sɛkɛ ete.

³⁶ “Fə mɔɔ, sedansie sia leflɔ senso Yohanes eto selee, se nkpe mɛ nɛ. Itsyise keyifo ka mɔ Anto dítə mɛ nkə nyifo nlose, ka minlɛ buyifoo, ke nle adansie budi lə mɛɛ nɛ. Ke nle bote bə mɔ Anto əmə létsyese mɛ.

³⁷ Nya Anto wə létsyese mɛ tsyaa, wə kosate leedi adansie lə mɛ əsuə. Bíannɔ tɔ wə ɔkɔɛ bɛnɔ, nya bíənyə tɔ kase unte bínyə. ³⁸ Fəe biamfo wə ditiki nəmə kakpe lə mi akɔsi itsyise biamfo utidi wə ótsyese bɛnɔ. ³⁹ Biakase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto asa itsyise bibu biə biunyə nkprə manlo lə nnya əsuə. Nya ko etiki nyamfoo, lɛ etiki budi ketsyi lə mɛ əsuə! ⁴⁰ Fəe bɛni biə biembubə mɛ ɔflɔ lə binyə nkprə.

⁴¹ “Minlɛ kasɔ mfo eto betidi eto atesə bɔbɛbɛ, ⁴² itsyise nyi betidi ba eto okle bini, nya nyi miə bianla Onanto lə mi akɔsi. ⁴³ Mbə lə mɔ Anto eto diye əsuə, fəe biamfo mɛ. Nya lə utidi bamba ebubə lə wə kosate eto diye əsuə alɛɛ, biofo wə. ⁴⁴ Ntsyə yuubə fɛ biofo mɛ bɛnɔ lə lefe nə eto lefe bɛnlɛ atesə bɔbɛbɛ ketsyiko mi bətsyua ɔflɔ, nya biambɛbɛ atesə nnya ditsyi Onanto ɔni kprə əmə ɔflɔ?

⁴⁵ “Fəe biembu biə mɔ ni nwə loolo mi dikpi lə mɔ Anto ɔflɔ. Bomu Moses, nwə əsuə bífi mi kusubebe bítəkə, wə ni futsyə loolo mi dikpi nɛ. ⁴⁶ Lə nnya ete bɛfo Moses bɛnɔ sitintii, eni bɛfo mɛ bɛnɔ, itsyise ɔwɔni asa utsyə itsyi lə mɛ əsuə. ⁴⁷ Fəe se bíamfo lesa nə ɔwɔni utsyə bɛnɔ, ntsyə yuubə fɛ biofo lesa nə maatɛyi bɛnɔ?”

Yesu Ɛtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.

6 Nyamfo eto kamaa, Yesu áyila Galilea eto Ditumbukplɛ nə bensi baakpo bə Tiberia eto Ditumbukplɛ úsu ni lekpaɛ nə nse. ² Nya betidi kprə dítkəkəko wə, itsyise bənyə ayanisa nnya úyifo ótsyā mba nle bufi eso. ³ Yesu ku wə bakasebi ábɛ bésu básiə lə lekpenkpe ditsyua əsuə. ⁴ Lefe nə Yudafɔ leedi Ukpe Ása Bo Ɠyila eto Diyi éboyo elo.

⁵ Se Yesu létakasə ənəmi únə sitiditu kplɛ sia nle wə ɔflɔ bubə, ɔtɔ Filipino nkə, “Sieti buunyə didisa boya butə betidi bamfo kenke lə bedi?” ⁶ Fəe Yesu áɔtɔ nyamfo nkə lə ufi oto Filipino obe, ite bə uyí lesa nə wə kosate ləəbə buyifo tsyā fɛ.

⁷ Filipino ətə wə mbuayɛ nkə, “Lə bufi betidi alofa ənuə eto diyi eto kayofofɔ eto atabi boya didisa kulaa tsyaa,

diembɔyo bə betidi bamfo eto utsyua saa nyə sɛkɛ udi!”

⁸ Mfó nya Yesu eto okasebi wə ni Simon Petro, eto ɔyimi wə baakpo Andrea, letɛyi wə nkə, ⁹ “Okosobi utsyua si mfo wə ntsyi abolo anɔ ku akprə ənuə. Fəe bə ni nyamfo itə betidi ba kpenkpe mfo?”

¹⁰ Yesu áteyi mə nkə, “Bitə lə betidi bamə lə básiə lə kasɔ lə kaka lékpa wuee.” Nyaso betidi bamə kenke əsiə lə kasɔ. Basani mate eyifo fe akpi anɔ. ¹¹ Nya Yesu dífi abolo nyamə, nya ɔsɔ Onanto ani nya úsie nnya útə betidi bamə nsi mfó. Nko ke úyifo ku akprə nyamə tsyā nɛ, nya mə utsyua saa lɛkɛ kase óla.

¹² Se bédii bémii, Yesu áteyi wə bakasebi bamə nkə, “Bəsɛ nnya díbu, bə lə ku ni ditsyua saa lə lɛyɛ bobia.” ¹³ Nyaso básɛ nnya díbu bakɔ. Nya nnya díbu lə abolo anɔ nnya bédii əsuə, éyi lefosi etsyitsyā ənuə.

¹⁴ Se betidi bamə dínyə ayanisa nnya Yesu díyifoo, bátɛyi bənkə, “Sitinti nwə mfo ni Onanto eto Unyéləkə-tidi wə luubə kawunsiə nɛ!” ¹⁵ Nya, Yesu áte nkə bəəbə wə bubə kəmuə lə əsuəale əsuə kətsyə seka. Itə eso úləkə əsuə lə mə nti úsu ɔkɛ lə akpenkpe nnya nkprə mfó nti wə mate.

Yesu Áyɛ Lə Ntu Ɛsuə.

¹⁶ Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu eto bakasebi áyifə bésu ditumbukplɛ nəmə kənyɛ. ¹⁷ Bédufə lə ɔklɔ utsyua əsuə nya bésyiko ditumbukplɛ nəmə bɔyila kesu Kapernaum eti. Kale ébolo, tsyā fəe Yesu məmbə óyotɔ mə ɔflɔ. ¹⁸ Ditumbukplɛ nəmə eto ntu étsyiko bonwa ketu flɛmflɛmfɛ, itsyise ufiebi étsyiko bɔsɔ kekɛkɛ.

¹⁹ Bakasebi bamə ébonwa ɔklɔ əmə báyɛ fe esunkpo ətsyə nye ana ku kama fɛ bənyə se Yesu nye lə ntu bomə əsuə ɔnlɛ ɔklɔ əmə ɔflɔ bubə. Se bənyə wə, sikpi ko dímuə mə! ²⁰ Nya Yesu letɛyi, mə nkə, “Biante sikpi! Mɔ uni.” ²¹ Mfó fɛ əsuə diyua mə nɛ! Nya bətə údufə lə ɔklɔ əmə nya ete bédufə kaka bántɔ tsyā nɛ.

²² Se kale dísiə, betidi ba díbu bənyə lə ditumbukplɛ nəmə eto situma sia nsee, ənyə bətsyə lekpo bə diyi nə léfɛ, ɔklɔ ɔni hǎ dínyə lə utuflɔ mfó. Báte bə Yesu méndufə lə ɔklɔ əmə əsuə ku wə bakasebi fɛ bésyiko ditumbukplɛ nəmə bɔyila. Bakasebi bamə mate ete dídufə lə ɔklɔ əmə kafo. ²³ Nya efue bamba nnya ditsyi Tiberia eto umə əbə ídufə kaka dímantsonko kaka bédii abolo, se Bonamute lékasɔ Onanto ani ólosə eto kama. ²⁴ Se sitiditu nəmə dínyə nkə Yesu nye wə bakasebi mankɛ mfó esoo, bédufə lə efue nyamə nya bédii bésu Kapernaum bésu banlɛ Yesu bɔbɛbɛ.

Yesu Ni Didisa Nə Ləətə Nkprə.

²⁵ Se betidi bamə dínyə Yesu lə ditumbukplɛ eto lekpaɛ nə nsee, bátɔ wə bənkə, “Oteasa, dimamfe fəbə mfo?”

²⁶ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə, inni ayanisa nnya bínyə mínyifo bɛnɔ kasɔ eso bɛnlɛ mɛ bɔbɛbɛ, bomu lə didisa nə bɛkɛ bídi bími eso. ²⁷ Biankplatsyā itə didisa nə laabia, bomu bekplatsyā itə didisa nə lambia, nə luutsyā itə nkprə manlo. Didisa

nəmfoo, ni ni nā Utidi Eto Ubi luutā mi nē, itsyise Anto Onanto ébutākā wā kōni utsyā.”

²⁸ Mfó nya betidi bamā létō Yesu bānkā, “Be ele bā buyifo lā ete bā bōlē Onanto eto keyifo buyifo?”

²⁹ Yesu ātā mā mbuayē nkā, “Lesā nā Onanto lela nkā biyifo ni bā befo utidi wā ótsyese bēnō.”

³⁰ Bātō wā bānkā, “Nte ayanisa nnya fuuyifo ate bo, bā lā bofo fā bōnō? Be fuuyifo? ³¹ Bo banamā édi didisa nā baakpo mana lā mfiminti fe kase bāwōni bātsyā lā Awōnisa Kenke eto Kukue āsuā bānkā, ‘Útā mā didisa nā dítsyi kato nkā bedi.’”

³² Mfó nya Yesu létēyi mā nkā, “Nlē mi bōtēyi sitinti minkā inni Moses ni nwā díta mi didisa nā dítsyi kato. Bomu mā Anto ni nwā lāetā mi didisa tinti nā dítsyi kato. ³³ Itsyise Onanto eto didisa ni nwā dítsyi kato úbā. Wā ni nwā lāetā nkpā kawunsīā nē.”

³⁴ Bātēyi wā bānkā, “Bonamute, tē bo didisa nāmfo lefe saa.”

³⁵ Mfó Yesu létēyi mā nkā, “Mō ni didisa nā lāetā nkpā nē. Fāē ke díbā mā ɔflō, kukpēnsē āmbōlē fā kulefe, nya nwā léfo mē ɔnō, utukue āmbōlē wā kulefe kulefe.

³⁶ Fēē ntēyi mi minkā ite bā bíunyā mē tsyāā, bíamfo mē bēnō. ³⁷ Utsyūā saa ke mā Anto āmā dífi útā mēē, ebubā mē ɔflō, nya nwā díbā mē ɔflō, māmōnī wā kulefe. ³⁸ Itsyise ntsyi kato mbā inni bā lā nyifo lā mā lelabi āsuā, bomu mbā miā lā nyifo lā nwā létsyese mē eto lele āsuā. ³⁹ Nya utidi wā létsyese mē eto lelabi ni nkā mba kenke úfi útā mē eto kutsyūā mannya, bomu bā lā ntakasā mā nryānsā lā diyi fēfē āsuā lā māmble kenke lā bānyā nkpā manlo. ⁴⁰ Itsyise mā Anto eto lelabi ni nkā, utsyūā saa wā dínyā mā Onanto eto Ubi nya ófo mē ɔnō, lā unyā nkpā manlo, nya mootakasā wā nryānsā lā diyi fēfē āsuā.”

⁴¹ Mfó nya Yudafo bamā dítsyiko bōwōnōnō lā wā āsuā itsyise ɔtēyi nkā, “Mō ni didisa nā dítsyi kato díbā” eso. ⁴² Nyaso bātō mā āsuā bānkā, “Inni Yesu āmfo wā ni Yosef eto Ubi lee? Buyi wā anto ku ambe. Ntsyā ibā fē woatēyi nkā, utsyi kato úbā?”

⁴³ Yesu áteyi mā nkā, “Beyē kēnā lā mi nti. ⁴⁴ Kuutsyūā embofo mē ɔflō bubā lenni mā Anto āmā lékpa wā óboko mā ɔflō. Nya mootakasā wā mboko nkpā lā diyi fēfē āsuā. ⁴⁵ Onanto eto bānyelākētidi áwōni bānkā, ‘Onanto ebote māmble kenke asa.’ Nyaso utsyūā saa wā leetsyue ato nya woakase asa ketsyi lā Anto āmā ɔflō, āēbā mā ɔflō. ⁴⁶ Nyamfo mante bā utsyūā ébunyā Anto āmā unyā enso nwā dítsyi Onanto āmā ɔflō hā díkēnyā wā unyā. ⁴⁷ Nlē mi bōtēyi sitinti minkā nwā lefo ɔnō, nkpā manlo kpe wā. ⁴⁸ Mō ni dídisa nā lāetā nkpā. ⁴⁹ Mi banamā édi lesā nā baakpo mana lā mfiminti, fēē bekpā. ⁵⁰ Fēē didisa nā dítsyi kato díbā, eyifo didisa nā utsyūā saa ke leedi nii, embukpā. ⁵¹ Mō ni didisa nā lāetā nkpā, nā dítsyi kato díbā. Utsyūā saa wā leedi lesā nāmfoo, wuusīā nkpā lefe saa. Nya didisa nā muufi ntā kawunsīā eto betidi bā lā bānyā nkpā, eyifo mā āsuā eto sinā sia muumfi ntā.”

⁵² Nyamfo áboko kēnā kekleke lā Yudafo bamā nti nya bātō bā, “Ntsyā utidi āmfo loofō wā āsuā eto sinā bufi kētā bo nkā budi?”

⁵³ Mfó nya Yesu létēyi mā nkā, “Nlē mi bōtēyi sitinti minkā, lā biendi mā Utidi Eto Ubi eto āsuā eto sinā, binā mā kōtō, biembunyā nkpā lā mi āsuā. ⁵⁴ Utsyūā saa ke leedi mā āsuā eto sinā nya wāēnā mā kōtō, ebunyā nkpā manlo, nya mootakasā wā mboko nkpā, lā diyi fēfē āsuā. ⁵⁵ Itsyise mā āsuā eto sinā ni didisa tinti nya mā kōtō ni ānāsā tinti. ⁵⁶ Utsyūā saa ke leedi mā āsuā eto sinā nya wāēnā mā kōtō, okpe lā mē, nya mintsyā nsi nkpā lā wā. ⁵⁷ Fe kase Anto wā nsi nkpā lā mē nya minsi nkpā lā wā, nko ke utidi wā leedi mā āsuā eto sinā, luusīā nkpā eyē lā mē eso nē. ⁵⁸ Nyamfo ni didisa nā dítsyi kato díbā. Dinte fe didisa nā eto okle mi banamā dídi nya bākpā. Utsyūā saa ke leedi didisa nā maatēyi mfoo, ebusīā nkpā itā lefe nāmā kenke.” ⁵⁹ Asa nyamfo Yesu léte mā lā Yudafo eto katsyākō lā Kapernaum nē.

Nkpā Manlo Eto Etiki

⁶⁰ Se Yesu eto bakasebi kpā lenō etiki nyamfoo, bātēyi bānkā, “Ditiki nāmfo eto kasōnōnō kpe ale tinti! Owōe loofō ni bofo?”

⁶¹ Ite bā mā kuutsyūā mēmfe kenye ɔtēyi kulesa tsyāā, Yesu áte nkā íkālā mā lā akōesi nya ɔtō mā nkā, “Nyamfo ālā mi? ⁶² Nyālē, lā ibā bā binyā Utidi eto Ubi āmā ɔntō kato kaka usīā kō, ntsyā biuyifo? ⁶³ Onanto eto Lēwōnō Kenke lāetā nkpā. Utidi eto āsuā eto sinā āmbā kutākā saa. Etiki nnya kenke míntēyi eyifo Onanto eto Lēwōnō eto etiki nnya lāetā nkpā. ⁶⁴ Fēē bātsyūā kpe lā mi nti bā dímamfo bānō.” Yesu áte taa kasō ket-syikokō mba dímamfo wā bānō ku nwā luufi wā okpe kōni. ⁶⁵ ɔtēyi úsukosā nkā, “Nyamfo eso míntēyi mi miā kuutsyūā saa embofo mē ɔflō bubā lenni Anto āmā díta wā kusu.”

⁶⁶ Lā nyamfo eto kamaa, mba dítakāko wā kpā ésinkli lā wā kama nya bākātākāko wā kama bio.

⁶⁷ Mfó nya Yesu létō wā bakasebi lefosi inuā bamā nkā, “Mi tsyāā, biusinkli mē kama?”

⁶⁸ Simon Petro ātā wā mbuayē nkā, “Bonamute, owōe ɔflō buudu busu? Fā nkpe nkpā manlo eto etiki nyamā! ⁶⁹ Nya māwōwō, bófo bóno nya bunyi boā fā ni Onanto eto Ubi, wā ni ɔkenkenyā āmā.”

⁷⁰ Mfó nya Yesu díta mbuayē nkā, “Mō ni nwā dílākā mi lefosi inuā bamā tsyāā, ɔni eyifo oboatidi lā mi nti!” ⁷¹ Yesu áteyi nyamfo itsyi lā Yuda wā ni Simon Iskariot eto ubi āsuā. Itsyise uyifo bakasebi lefosi inuā bamā eto ɔni wā luufi wā okpe kōni.

Yesu Ésu Yudafo Eto Mpatampa Kalōsīāsīā Eto Diyisēē Kedikō.

7 Lā nyamfo eto kamaa, Yesu ésu ɔyē lā Galilea eto kasō, nya wānla nkā weesu Yudea eto kasō itsyise Yudafo akabēbē kusu lā balo wā eso. ² Lefe nāmfoo, Yudafo eto Mpatampa Kalōsīāsīā eto Diyisēē nāmā éboyo. ³ Nyaso Yesu eto bayimisani áteyi wā nkā, “Du mfo lā esu Yudea eto kasō lā fā bakasebi lā bānyā asa nnya fanlē buyifo. ⁴ Itsyise utidi wā laala nkā bate wā, enyifo asa kakula. Se fanlē asa nyamfo buyifoo, lākā

nnya ate kawunsia kenke la betidi la bate fa!" ⁵ Bateyi wa nko itsyise wa bayimisani kulaa tsya mamfo wa banu.

⁶ Yesu ateyi ma nka, "Ma lefe manyo tu. Fee mii, lefe saa aleke ita mi. ⁷ Kawunsia embofo mi bukisi. Fee maa, keekisi me itsyise nle bulaka kate minka ke asayifoyifo eyi ku abuayifoyifo. ⁸ Mii, bisu diyisee nama kediku. Maa, membusu diyi nama kediku itsyise ma lefe manyo tu." ⁹ Se tteyi ma nyamfoo, ttsyime ke la Galilea mfo.

¹⁰ Fee se wa bayimisani bama didu besu diyi nama kediku eto kamaa, Yesu tsya esu mfo, fee wanelaka wa esua ote, ukula esua. ¹¹ Yudafo eto benina akabebe wa la diyisee nama kediku akatu ba, "Sieti osani ama nkpe?"

¹² Betidi kra la sitiditu nama nti ekedi etiki kawekawe la Yesu esua kateyi banka, "Uyifo utidi see."

Nya batsyua tsya dikateyi banka, "Owo lo! De betidi bowe kakpe kanyansa!" ¹³ Fee se banle Yudafo sikpi bote esoo, kuutsyua mamfo nnya bulaka kateyi la betidi la banu.

Yesu Ate Asa La Diyi Nama Kediku.

¹⁴ Se diyisee nama didi eto eyi leyo ni ntinti etii, Yesu esu Yudafo eto Disumuyo nya usu ote asa mfo. ¹⁵ Wa asatete nyama eyifo Yudafo bamanya, nya bateyi banka, "Sieti okosobi amfo ditsyi ku kobe komfo eto okle, se wensu asa kakaseku la kukalebe saa?"

¹⁶ Mfo Yesu dita mbuaye tteyi ma nka, "Ma asatete mentysi ma kosate flu. Bomu itsyi Onanto wa letsyese me flu. ¹⁷ Utidi wa laala nka weeyifo Onanto eto lelabii, ebote la asa nnya maate etsyi Onanto flu lee, ma kosate eto esuale esua maate nnya. ¹⁸ Utidi wa leedi etiki itsyi la wa esuale esua, wa esua eto atesa waabebe. Fe, utidi wa laala nka waatesa nwa letsyese waa, weeyifo asa kayenko la sitinti esua nya waanteyi sidia. ¹⁹ Inni Moses ni nwa dita mi kofi komaa lee? Fee mi kuutsyua entsyue kofi komaa koto. Beso bela bia bialo me?"

²⁰ Mfo sitiditu siama dita wa mbuaye banka, "Lewonu bua takako fa! Owoe nle bola nka waalo fa?"

²¹ Yesu ata ma mbuaye nka, "Ayanisa ani nyamfo minyifo nya iyifo mimble ta yanii mma. ²² Moses ata mi kofi nka bela mi bebisaibi eto alo. Ite ba inni Moses uni ditsyiko nko, bomu itsyi taa mi bana lefe. Nyaso biala osaibi lelo la Onweditsyayi ne. ²³ Nya la bofo osaibi lelo bola la Onweditsyayi esua la kase yembonta Moses eto kofi ibuu, beso bianya cbl kakpe me bia ntsya utidi wa nle bufi, umua ale kenke la Onweditsyayi esua?"

²⁴ Biemfi anyansa bekpo lekpo! Bomu bekpo etiki eto lekpo eye la sitintisu esua."

Betidi Ata Banu La Yesu Ni Utidi Wa Bakpo Chile Batsyue Ama.

²⁵ Betidi batsyua ba ditsyi Yerusalem atu ba, "Inni utidi amfo banle babebe ba baalo? ²⁶ Bebe wa! De etiki budi la obianti, nya banteyi wa kulesa! Lee, bote bakate sitinti bianka wa ni Nwa Onanto Lekpo Chile

Utsyua ama? ²⁷ La Nwa Onanto Lekpo Chile Utsyua ama abaa, kuutsyua saa embote kaka utsyi uba. Fee utidi amfo ale, bomble yi kaka utsyi uba."

²⁸ Lefe na Yesu dikate asa la Disumuyo mfo, ofa be-mbembe atu nka, "Inni bianka biyi me sitinti ku kaka mintsyii? Mamba mfo la ma esuale esua! Nwa letsyese mee, waanteyi sidia. Nya mii, binyi wa. ²⁹ Fee maa, nyi wa, itsyise intsyi wa flu nya wa ni nwa letsyese me."

³⁰ Nya bakplatsya ba bamua wa. Fee ma kuutsyua saa mamfo wa butidi, itsyise wa lefe manyo tu. ³¹ Fee kra la ma nti afo wa banu nyaso batu banka, "Nya la Nwa Onanto Lekpo Chile Utsyua dibaa, uteyifo ayanisa ote enso nnya utidi amfo dikeyifo?"

Batsyese Mba Laase Disumuyo Ba Bamua Yesu.

³² Farisifo bamaa anu se sitiditu siama nle etiki nyamfo bteyi la kawe la ma nti la Yesu esua, nyaso ma ku besumunya ninna atsya nya batsyese kedikataku eto mba laase mfo ba besu bamua Yesu baboko.

³³ Yesu ateyi ma nka, "Nsi maa mi lenti ita lefe kliminti ditsyua ete muusinkli nsu nwa letsyese me flu.

³⁴ Biobebe me, fee biembunya me, itsyise kaka maa, biembofo mfo bubaa."

³⁵ Ete Yudafo eto benina letu ma esua banka, "Sieti nwa mfo laala nka weesu fe boembunya wa? Lee, bubu cule nka weedu usu Helafu eto kama ka bo betidi nkpe ba la ote Helafu bamaa asa mfo? ³⁶ Nya cule bteyi nka, 'Biobebe me, fee biembunya me,' nya 'Kaka maa, biembofo mfo bubaa,' eto kasu ni be?"

³⁷ La diyi fefe na ni diyi na nso bofe la diyididi nama esua, Yesu ataka unya nya obesu kaku kato tteyi nka, "La utukue le utsyua, utsyua ama ba ma flu la uba unu ntu. ³⁸ Fe kase bawoni bakpe la Awonisa Kenke eto Kukue esua bateyi banka, 'Utidi wa lefo me unu, ketukplo ka laeta ntu bo laeta utidi laesia nkpe eto ntu, ebocodi butsyi la wa utu kamia.' " ³⁹ Yesu ateyi nyamfo itsyi la Lewonu na mba lefo wa banu lofo esua. Itsyise eyo lefe namfoo, banta tu Lewonu nama, se bantakasa tu Yesu betsyiko kama baboko wa diyande esua eso.

⁴⁰ Se betidi bamaa lenu etiki nyamfoo, bateyi banka, "Sitintii, utidi amfo eyifo Onanto eto Unyelaketidi ama."

⁴¹ Babamba tsya ateyi banka, "Nwa mfo ni Nwa Onanto Lekpo Chile Utsyua ne."

Fee ma batsyua atu banka, "Nwa Onanto Lekpo Chile Utsyua, ebofo Galilea butsyi? ⁴² Awonisa Kenke eto Kukue ateyi nka Nwa Onanto Lekpo Chile Utsyua ebutsyi Oka David eto kafo la Betlehem eto uma kaka Oka David disia." ⁴³ La nnya eso kabakafa edufa la betidi bamaa eto nti itsyi la Yesu eso. ⁴⁴ Batsyua ala ba bamua wa, fee kuutsyua saa mentidi wa.

Yudafo Eto Benina Mamfo Yesu Banu.

⁴⁵ Se mbalaase Disumuyo eto mba bakpe disinkli besuu, Farisifo ku besumunya ninna bamaa flu, batu ma banka, "Beso biammu wa la esuale beboko?"

⁴⁶ Mfó nya bətə mbuayə bənkə, “Boanno tɔ kuutsyuə saa di etiki fe kase utidi əmfɔ didi kulefe!”

⁴⁷ Farisifɔ bamə átɔ mə bənkə, “Nyale úflu mi tsyaa, mi nsusu, ɔwɛ mi ókpe? ⁴⁸ Bíɔnɔ tɔ bɛnɔ biə beninə bətsyuə nye Farisinyə utsyuə áfɔ wə ɔnɔ? ⁴⁹ Kulefe, kulefe! Ditiditu nəmfo enyi Moses eto kɔfi eto kulesa. Nyaso Onanto eto ekudi təkəko mə!”

⁵⁰ Farisifɔ eto uninə ɔni wə baakpo Nikodemo, ébusu Yesu ɔflɔ únyə. Ɔtɔ mə nkə, ⁵¹ “Nyale, bo kɔfi ətə bo kusu nkə bokponko utidi lekpo bolo wə dikpi lefe nə eto lefe boanno tɔ wə kɛnyɛ eto etiki nye batɔ wə lesa nə úyifo?”

⁵² Bətə mbuayə bátɔ wə bənkə, “Nyale, fintsya Galileanyə feni? Dufə lə Anantotiki eto Ekue abe, ete ebote fə Onanto eto unyɛləkətidi kuutsyuə embɔɔ ut-syi lə Galilea.” ⁵³ (Nya utsyuə saa dídu úsu diyɔ.)

Usio Wə Bəmuə Lə Kusəkpokpo Əsuə.

8 Fɛɛ Yesu wə édu úsu Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuə. ² Kəsiasə eto olesia tuu, úsinklɔ úsu Yudafɔ eto Disumuyo. Betidi bamə kenke əbə bətsyilama wə, nya úsia lə mə nti, útsyiko mə asa bote. ³ Mfóo, kɔfi eto bateasa ku Farisifɔ lékpa usio utsyuə wə bəmuə kɔni kɔni lə disənkpo əsuə báboko mfó. Nya bənyənsə wə lə məmblɛ kenke eto ənəmi. ⁴ Bətɛyi Yesu bənkə, “Oteasa, bəmuə usio əmfɔ kɔni kɔni lə disənkpo əsuə. ⁵ Lə Moses eto kɔfi əsuə, ele bə boto wə okle aba bolo,” lə bənyə etiki lə wə, “Ntsyə fanlɛ bətɛyi lə nnya əsuə?” ⁶ Bátɔ wə nyamfo bə lə befi bato wə babe lə bayɛ lə nnya əsuə bəmuə wə.

Fɛɛ Yesu əbə kasɔ nya úfi wə lenimi útsyiko asa bɔwɔni lə kasɔnti.

⁷ Nya se bensi bənyə banlɛ wə etiki bɔtɔ, óbesə əsuə kato nya ɔtɛyi mə nkə, “Mi nti eto nwə dímenyifo tɔ lebuə unyə, di ututɛ lə oto wə leba.” ⁸ Nya usi úbə kasɔ, ɔwɔni asa lə kasɔnti ku wə lenimi.

⁹ Se beninə bamə lenɔ nnya nkoo, məmblɛ kenke édu ɔni, ɔni, idu lə beninətidi əsuə. Isi íbu Yesu ku usio əmə mate nsi nyə mfó.

¹⁰ Yesu átakasə əsuə únyə nya ɔtɔ usio əmə nkə, “Boambe, se báfe? Nyale, mə kuutsyuə mémbu loolo fə dikpi?”

¹¹ Mfó usio əmə díte mbuayə nkə, “Owo lo, Bona-mute.”

Nyaso Yesu átɛyi wə nkə, “Nko ke mintsya ləmbolo fə dikpi nɛ. Nyaso du esu. Fɛɛ mensisu eyifo lebuə bio.”

Yesu Ni Kawunsia Eto Diyənde.

¹² Yesu esi údi Farisifɔ etiki ɔtɛyi nkə, “Mɔ ni kawunsia eto diyənde. Utidi wə ke ntekəko mə, wuunya diyənde nə ləətə utidi nkɔ tinti nya wəəmbɔyɛ lə kɛ-tuntu əsuə kulefe.”

¹³ Farisifɔ bamə átɛyi wə bənkə, “Alɛ etiki budi ketsyi lə fə əsuə. Nyaso nnya fanlɛ bətɛyi əmbə kalende saa.”

¹⁴ Mfó nya Yesu létɛyi mə nkə, “Owo lo, ite bə nɛ etiki budi ketsyi lə mɔ əsuə tsyaa, lesa nə minlɛ bətɛyi kpe kalende, itsyise nyi kaka mintsyi, nya minyi kaka mintɔ.

Fɛɛ mimii, binyi kaka mintsyi nye kaka mintɔ. ¹⁵ Mii, kawunsia eto nsusu əsuə nnya biefi kakponko asa lekpo nɛ, fɛ mɔɔ, mankponko kuutsyuə lekpo. ¹⁶ Fɛɛ lə bə nyifo nkoo, mɔ lekpokponkpo ebɔyɛ lə sitinti eto kusu əsuə. Itsyise inni mɔ mate lookpo ni. Bomu Anto wə létsyese mɛɛ, əənyə mɛ kama. ¹⁷ Nya lə mi kɔfi əsuə, bəwɔni bákpe bə, lə badansiɛ inuə eto kɛnyɛ akate lə etiki ətsyuə əsuə, lesa nə bətɛyi kpe kalende. ¹⁸ Mɔɔ, meedi adansiɛ lə lesa nə maatɛyi əsuə, nya mɔ Anto wə létsyese mɛ tsya eedi adansiɛ lə mɛ əsuə.”

¹⁹ Mfó bátɔ wə bənkə, “Se fə anto əmə nkpe?”

Yesu ətə mbuayə nkə, “Binyi mɛ nya binyi mɔ Anto əmə tsya. Lə bote ete bete mɛɛ, eni biote mɔ Anto tsya.” ²⁰ Yesu átɛyi nyamfo lə okokakokɔ se ɔnlɛ asa bote lə Disumuyo nəmə. Fɛɛ kuutsyuə saa məmmuə wə, itsyise wə lefe mányo tɔ.

²¹ Yesu esi ɔtɛyi mə nkə, “Məəbə budu lə mi ɔflɔ, nya biɔbɛɛ mɛ, fɛɛ biukpə lə mi abua əsuə. Nya kaka mintɔ, biembofo mfó bubə.”

²² Nyaso Yudafɔ bamə átɔ mə əsuə bənkə, “Wə əsuə ɔntɔ kalokɔ eso ɔtɛyi nkə, ‘Biembofo kaka mintɔ bubə lee?’”

²³ Yesu ətə mə mbuayə nkə, “Mimii, kasɔ mfo eto be-tidi bini. Nya mɔɔ, ntsyi kato. Mi etsyi kawunsia mfo, fɛɛ mɔɔ, mentsyi kawunsia mfo. ²⁴ Nyaso míntɛyi mi minkə biukpə lə mi abua əsuə nɛ. Nya lə biamfo bɛnɔ biə mɔ ni nwə minii, biukpə lə mi abua əsuə sitinti.”

²⁵ Bátɔ wə bə, “Owoe feni?”

Yesu ətə mə mbuayə nkə, “Lesə nə míntɛyi mi itsyi taa kasɔ ketsyikokɔɔ, ni əmə ete nɛ. ²⁶ Nkpe etiki kɔpə lə mi əsuə nnya ele bə mfi nlo mi dikpi. Fɛɛ nwə létsyese mɛɛ, sitintitidi uni. Nya asa nnya minɔ mintsyiko wə ɔflɔɔ, nnya mimfi minlɛ letsya bobɛ kətə kawunsia nɛ.”

²⁷ Mfóo, bənnɔ kasɔ bə Yesuu, Anto əmə əsuə ɔnlɛ etiki budi ketsyiko. ²⁸ Nyaso ɔtɛyi mə nkə, “Lə bebesə Utidi Eto Ubi əmə kato, nyafɛ biote biə mɔ ni nwə mi-ni nɛ, nya meenyifo kulesa lə mɔ əsuəale əsuə. Bomu lesa nə mɔ Anto léte mɛ nkə ntɛyii, ni hǎ maatɛyi nɛ.

²⁹ Nwə lekpe mɛ kɔtɔɔ, si ko mɛ. Wóanyani mɔ mate ut-syɛ, itsyise meeyifo lesa nə ləəyuəsə wə kafo lefe saa.”

³⁰ Nya se ɔtɛyi nyamfo mɛmə, betidi kɔpə ba lenɔ ɔtɛyi nyamfoo, áfo wə bəncɔ.

Yesu Ələkə Betidi Ba Ni Abraham Eto Bebi Óte.

³¹ Nyaso Yesu átɛyi Yudafɔ ba léfo wə bəncɔ nkə, “Lə biyifo lə mɔ asatete əsuə, ete bə biyifo mɔ bakasebi sitinti nɛ. ³² Biote sitinti siamə, nya sitinti siamə ebutə bisia lə mi əsuə əsuə.”

³³ Bətɛyi wə bənkə, “Abraham eto befluflu buni, nya bóendi tɔ ndomufɔ butə kuutsyuə saa tɔ búnyə! Ntsyə ibə fɛ faatɛyi fənkə, bootə busia lə bo əsuə əsuə?”

³⁴ Yesu ətə mə mbuayə nkə, “Nɛ mi bətɛyi sitinti minkə utsyuə saa ke leeyifo lebuə, uyifo ndomunya utə lebuə. ³⁵ Ndomunya aamfiani oyobi wə nkpe kedikɔ kulefe. Bomu oyosate eto ubii, wə kpe kedikɔ lefe saa. ³⁶ Nyaso lə mɔ Onanto eto Ubi ətə kusu nkə bisia lə mi əsuə əsuə əsuə, ete bə bisia lə əsuə əsuə sitinti nɛ. ³⁷ Nyi miə Abraham eto bebi bini. Fɛɛ belə biə

bialo mɛ, itsyise biamfo asa nnya maate mi bɛnɔ, eso. ³⁸ Lesa nɛ mímfo mintsyiko mɔ Anto ɔflɔ, ni maateyi nɛ. Nya mi tsyaa, lesa nɛ bɛnɔ bitsyiko mi anto ɔflɔ, ni bɛnlɛ buyifo nɛ."

³⁹ Yudafɔ bamə áteyi wə bənkə, "Abraham ni bo anto."

Yesu áteyi mə nkə, "Lə Abraham eto bebi bini sitintii, eni biuyifo asa nnya Abraham díyifo seka. ⁴⁰ Fɛɛ bela biə bialo mɔ nwə laateyi mi sitinti sia mínɔ mintsyiko Onanto ɔflɔ. Abraham ményifo nko. ⁴¹ Asa nnya mi anto kosate díyifoo, nya bɛnlɛ buyifo nɛ."

Mfó báteyi wə bənkə, "Bunni basɔnɔbi! Anto ɔni nkpe bo, wə ni Onanto!"

Yesu Ɛləkə Betidi Ba Ni Balo Eto Bebi Ote.

⁴² Yesu áteyi mə nkə, "Lə Onanto ete ni mi antoo, eni biala mɛ. Itsyise Onanto ɔflɔ mímtyi mímɔ mfo. Inni mɔ kosate eto lelabi əsuə mímɔ. Bomu wə ni nwə lét-syese mɛ. ⁴³ Ntsyə eso biannɔ lesa nɛ minlɛ mi bɔteyi kasɔ? Nnya ni bə bianla biə bianɔ ditiki nɛ minlɛ mi bɔteyi. ⁴⁴ Mi anto Obonsam eto bebi bini, nya bela biə bieyifo wə lelabi. Idu taa kasɔ ketsyikokɔ, uyifo nwə laalo betidi. Nya woanla ditiki tinti nɛmə itsyise woan-teyi sitinti kulefe. Lə ɔteyi sidiaa, wəələkə wə ditsyəbi kate. Itsyise nwə laateyi sidia uni, nya wə ni bidia kenke eto anto. ⁴⁵ Fɛɛ mɔ se ini sitinti maateyi mi esoo, biamfo mɛ kanɔ. ⁴⁶ Mi nti eto owoe loofɔ mɛ dikpi bolo nkə nyifo lebuə? Lə nteyi mi sitintii, beso biamfo mɛ kanɔ? ⁴⁷ Utidi wə ni Onanto eto olee, aano Onanto eto etiki. Nnya eso biannɔ Onanto eto etiki ni bə binni wə bale."

Yesu Ɛləkə Asa Nnya Óte Kasɔ Óte Yudafɔ.

⁴⁸ Yudafɔ áto Yesu bənkə, "Lə bɔteyi boənkə Samari-anyə feni nya lɛwɔnɔ bua təkəkɔ fə, bɔteyi sidia?"

⁴⁹ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, "Lɛwɔnɔ bua saa əntəkəkɔ mɛ. Nlɛ mɔ Anto dibu butə, fɛɛ mi əntə mɛ dibu. ⁵⁰ Mɔ, maambɛɛ dibu kətə əsuə. Fɛɛ nwə laabɛɛ nkə betidi tɛsə mɛɛ, kpe. Wə ni nwə laakpo lekpo kayenko lə kusu əsuə nɛ. ⁵¹ Nlɛ mi bɔteyi sitinti minkə, lə utsyuə eetsyue mɔ asatete kotoo, wəmbukpə kulefe!"

⁵² Yudafɔ áteyɛ wə bənkə, "Mfe fɛ buunyə boə lɛwɔnɔ bua təkəkɔ fə nɛ! Abraham əkpə, nya Onanto eto bənyɛləkətidi tsya díkpə, fɛɛ fə lɛ bɔteyi fə nwə ke ditsyue fə asatete kotoo, əmbukpə kulefe! ⁵³ Bubu feebu fə fə lɛmɔ fanso Boanto Abraham wə díkpə, fɛɛ? Onanto eto bənyɛləkətidi tsya əkpə! Owoe eto okle feebu fə wə feni?"

⁵⁴ Mfó nya Yesu díte mbuayɛ nkə, "Lə mɔ əsuə maatesɛɛ, nyalɛ mɔ atesə nyamə manle kulesa. Fɛɛ nwə laatesə mɛɛ, wə ni mɔ Anto. Wə ni nwə bíateyi biə wə ni mi Onanto nɛ. ⁵⁵ Mii, binyi wə. Fɛ mɔ, nyi wə. Lə nteyi miə minnyi wə, nyalɛ moofiani odia fe mi ke, fɛɛ nyi wə, nya meetsyue wə ditiki koto. ⁵⁶ Mi anto Abraham ənyə disuəyua se ɔnɔ mɔ bubə eto asa. Nyaso úfi ənəmi útəkə lə mɔ bubə əsuə nya únyə disuəyua."

⁵⁷ Yudafɔ bamə áteyi wə bənkə, "Ámamfo tɔ alɛ fosi anɔ kulaa tsya, nya bɔteyi fanlɛ bɔteyi fə eyi Abraham?"

⁵⁸ Mfó Yesu lɛteyi mə nkə, "Nlɛ mi bɔteyi sitinti miə, mɔ, mfe nkpe koko fɛ bále Abraham."

⁵⁹ Ete báse abambi bə baato wə, fɛɛ Yesu ákula əsuə nya ɔbɔ údu lə Kedikətəkɔ mfó.

Yesu Átsya Unəmba Utsyua.

9 Se Yesu díbə ófe ɔntɔ, únyə utidi utsyuə wə bále unəmba. ² Wə bakasebi áto wə bənkə, "Oteasa, owoe eto lebuə díte bále osani əmfo unəmba? Wə kosate eso lee wə antomə eto abua eso?"

³ Mfó Yesu díte mə mbuayɛ nkə, "Inni nwə mfo nye wə antomə díyifo lebuə eso. Bomu bále wə nko bə lə eyɛ lə wə əsuə lə Onanto lə uləkə wə keyifo eto əsuəale ote betidi. ⁴ Se bonkpe lə kalesiəsiə əsuə esoo, ele bə buyifo keyifo butə nwə létsyese mɛ. Kale əəbə bolo nya kuutsyua saa lensiembofo keyifo buyifo. ⁵ Lefenə eto lefe minsi minkpe lə kawunsiə, mɔ ni kawunsiə eto diyənde."

⁶ Se Yesu lɛteyi nko ólosə, ókpo ntufə lə kasɔ, ɔwɔ site úfi se údikiti wə lə ənəmi, ⁷ nya ɔteyi wə nkə, "Su lə esu əflə ntu lə Siloa eto Ditubiə əsuə." Siloa eto kasɔ ni nkə Bákpe wə. Nyaso osani əmə əsu úflə ntu bomə. Nya wə ənəmi lɛsini ɔnlɛ asa bunyə, nya úsinklɔ úbə oto.

⁸ Wonko mba nkpe lə koyotsya ku betidi ba kenke díkənyə wə ɔnlɛ asa bɔtɔ, áto bənkə, "Inni osani əmfo ni nwə díkəsiə lə mfó úkatɔ asa?"

⁹ Bətsyua áteyi bə wə uni. Fɛɛ babamba áteyi bənkə, "Owo lo, inni wə uni. Bole ete ole wə."

Mfó nya utidi əmə kosate lɛteyi nkə, "Mɔ uni!"

¹⁰ Bátɔ wə bənkə, "Ntsyə ibə fɛ fanlɛ asa bunyə?"

¹¹ Útə mbuayɛ nkə, "Utidi wə baakpo Yesu lɛwɔ sitə udikiti mɛ lə ənəmi nya ɔteyi mɛ nkə nsu mflə ənəmi lə Siloa eto ditubiə. Nyaso nsu, nya se mímflə ənəmi mínlosə ete mímtyiko asa bunyə."

¹² Bátɔ wə bə, "Sieti onkpe?"

Útə mə mbuayɛ nkə, "Mante kaka onkpe."

Farisifɔ Áto Unəmba Ɛmə Kase Báye Bátisya Wə.

¹³ Bákpa nwə eto ənəmi léba kɔ əmə, bésuko Farisifɔ bamə ɔflɔ. ¹⁴ Diyi nɛ Yesu lɛnwɔ sitə údikiti lə unəmba əmə eto ənəmi fɛ ótsya wə, éyifo ɔnwedit-syayi.

¹⁵ Nya Farisifɔ bamə tsya lɛtɔ osani əmə kase iyifo fɛ útsyiko asa bunyə. ɔteyi mə nkə, "Sitə ɔnwɔ úfi údikiti mɛ lə ənəmi. Nya mímflə mɔ ənəmi ete mímtyiko asa bunyə."

¹⁶ Mfó nya Farisifɔ bamə eto bətsyua lɛteyi wə bənkə, "Utidi wə díyifo nyamfo embofo Onanto ɔflɔ butsyi! Itsyise weenyifo lə ɔnwedit-syayi eto kɔfi əsuə."

Fɛɛ mə bətsyua bamba áteyi bənkə, "Ntsyə yoofɔ bubə bə obuayifo ebofo ayanisa nyamfo eto okle buyifo kate?" Itə kəsənsə édufə mə lenti.

¹⁷ Nyaso Farisifɔ bamə esi bātɔ osani əmə bənkə, “Se fanle bətɛyi fənkə wə lɛsini fə ənəmii, be ni fə nsusu it-syi lə wə əsuə?”

Mfó nya osani əmə dítə mbuayɛ nkə, “Onanto eto Unyeləkətidi uni.”

¹⁸ Yudafɔ bamə māmfo bānɔ sitinti bə osani əmə ába ənəmi fɛ usi útsyiko asa bunyə isu ese lefe nə bákpadɪ wə anto mə díbə.

¹⁹ Bātɔ mə bə, “Mi ubisaibi ni nwə mfo? Biə béle wə unəmba, nya ntsyə iyifo fɛ omfe ɔnlɛ asa bunyə mɔmɔ?”

²⁰ Wə anto mə ətə mbuayɛ bənkə, “Buyi boə bo ubi uni. Nya bunyi tsya boə bole wə unəmba. ²¹ Fɛɛ bunyi kase iyifo fɛ omfe ɔnlɛ asa bunyə. Nya bunyi futsyə tsya létsya wə ənəmi nyamə. Bɛtɔ wə kosate lə ɔtɛyi mi itsyise wóobe!” ²² Wə antomə átɛyi nyamfo nko itsyise balɛ Yudafɔ síkpi bote, itsyise Yudafɔ átɛyi bətsyə bə utsyəə ke lɛtɛyi nkə ófo Yesu ɔnɔ fe Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyəə, boóləkə wə bətsyiko lə mə katsyakɔ.

²³ Nyamfo eso wə antomə lɛtɛyi bənkə, “Wóobe, bɛtɔ wə kosate nɛ!”

²⁴ Bákpadɪ nwə bále unəmba əmə dinuəfə nya bətɛyi wə bənkə, “Te Onanto síkpi lə atɛyi bo sitinti! Buyi boə utidi wə létsya fɛ mfó eyifo obuayifo!”

²⁵ Osani əmə ətə mə mbuayɛ nkə, “Mɔɔ, minnyi lə obuayifo ni osani əmfɔ lee unni. Lesa lɔni minyi mɔɔtɛyi ni bənkə, kɔɔ mba ənəmi. Fɛɛ mɔmɔɔ, mfe nle bunyə!”

²⁶ Bātɔ wə bənkə, “Be úyifo fə nya ntsyə ɔyɛ ótsya fə ənəmi nyamə?”

²⁷ Útə mbuayɛ nkə, “Mboka mi bətɛyi éfe, fɛɛ bianla biə biafo nnya. Beso bela biə bisi bianɔ nnya? Lee, bela biə miitsya afiani wə bakasebii?”

²⁸ Báka wə bətɛyi bənkə, “Fə ete ni wə okasebi. Boo, Moses eto bakasebi buni. ²⁹ Buyi boə Onanto édiko Moses etiki. Nya nwə mfo alɛɛ, boante kaka utsyi kulaa tsya!”

³⁰ Mfó nya osani əmə lɛtɛyi mə nkə, “Nte ditiki nə eto okle ni nəmfo? Binyi kaka utsyi, fɛɛ wə lɛsini mɛ ənəmi nɛ! ³¹ Buyi boə Onanto eentsyue babuayifo koto, fɛɛ lə utsyue eesumu Onanto, nya weeyifo wə lelabii, weetsyue wə koto kanɔ wə olatoto. ³² Idu taa kawunsia eto kasɔ ketsyikokɔɔ, bóannɔ tɔ bə kuutsyue saa wə átsya nwə bále unəmba. ³³ Lenni Onanto ɔflɔ utsyii, eni wəm-bofo kulesa buyifo.”

³⁴ Bətɛyi wə bənkə, “Fəə bále ku lebuə fábe ku nii! Nya fə bomu lela fə aate bo asaa?” Nyaso bála wə, bábɔnko lə Yudafɔ eto katsyakɔ kamə.

Betidi Bətsyue Eebu Bə Bənyə Asa Wuee.

³⁵ Yesu ánɔ nkə bála wə nyaso se únyə osani əməə, ɔtɔ wə nkə, “Áfo Utidi Eto Ubi ánɔ?”

³⁶ Osani əmə ətə wə mbuayɛ nkə, “Nto, te mɛ futsyə uni, bə lə mfo wə nɔɔ.”

³⁷ Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Ébunyə utidi əmə koko, nnyə wə ni nwə nle fə etiki budinko mfo mɔmɔ nɛ.”

³⁸ Osani əmə átɛyi nkə, “Bonamute, mfo nɔnɔ!” Nya óse akonki lə Yesu eto ənəmi úsumu wə.

³⁹ Yesu átɛyi nkə, “Mbə kawunsia kamfo bə lə nkponko betidi lekpo, bə lə bənəmba lə bənyə asa, nya mba ləənyəə, lə bafiani bənəmba.”

⁴⁰ Farisifɔ ba dínyə mfo lenɔ nnya Yesu lɛtɛyii, átɔ wə nkə, “Nyalɛ bətɛyi fanle fə bo tsya ába ənəmi lee?”

⁴¹ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lə boba mi ənəmi lebaa, eni biebudi dikpi, fɛɛ se biə béle bunyə esoo, mi abua təkə mi lə əsuə.”

Nwə Nyi Basamu Bɔyenko, Aalɛ Mə Ola.

10 Yesu átɛyi mə nkə, “Nle mi bətɛyi sitinti miə, ut-syue saa ke dímanyɛ lə lesamuyo eto kesie údufə lesamuyo nəməə, bomu ɔyɛ kusu bamba saa údufə lə ni kafoo, eyifo uyu ku nwə laabiasə asa.

² Nyaa, nwə ke laayɛ lə kesie kedufə lesamuyo nəmə kafoo, wə ni nwə laayenko basamu tinti nɛ. ³ Nya nwə laase lesamuyo eto kesie aasini kesie eto siku kətə wə. Woakpadi basamu bamə lə mə aye nya baanɔ wə ɔkɔɔ nya woakpa mə kabɔnko. ⁴ Lə okpadi mə nya ɔyenko mə ɔbɔnko, woatɔ mə setɔ kayenko mə nya bəətəkəko wə kama itsyise beeyi wə ɔkɔɔ. ⁵ Bəm-butəkəko kuutsyue bamba kama. Bomu bootsyetsyi bedu itsyise benyi wə ɔkɔɔ.”

⁶ Yesu átɛyi mə lekpa nəmfo, fɛɛ bānɔ nnya ɔtɛyi mə eto kasɔ. ⁷ Lə nyamfo esoo, Yesu esi ɔtɛyi mə nkə, “Lə sitintii, mɔ ni kesie itə basamu bamə. ⁸ Betidi ba kenke lɛtɔ mɛ setɔ bəbəə, beyifo beyu ku mba laabiasə asa. Fɛɛ basamu bamə méntsyue mə koto. ⁹ Mɔ ni kesie kamə. Lə utsyue ayɛ lə mɛ údufə lə kafoo, wuunyə bofo. Wuudufə lə mfó ukabɔ, nya wuunyə didisa sɛɛ uke-di. ¹⁰ Uyyu, bubə ete woəbə nkə lə uyu, olo utidi, obi-asə asa. Mɔɔ, mbə miə lə binyə nkɔ, nkɔ bo leflɔ.

¹¹ “Mɔ ni utinti wə laayenko basamu, nwə lɛtɔnɔ nkə weefi wə nkɔ utə lə wə basamu eto disɪ. ¹² Utidi wə laayenko basamu wə baafo diyɪ eto kayo nya benni wə kosate eto balee, weetsyetsyi kedu lə unyə ukiti nle bubə. Ukiti əmə eedufə mə lenti kəmuə mə nya wəəsensə mə. ¹³ Utidi əmfɔ eetsyetsyi kedu itsyise diyɪ eto uyifoyifo ete uni. Nya basamu bamə eto bɔflɔ nye mə kasɛɛ aanka wə.

¹⁴⁻¹⁵ “Mɔ ni utinti wə laayenko basamu. Fe kase Anto əmə nyi mɛɛ, nya mintsya nyi wəə, nko ke mintsya nyi mɔ basamu, nya məətsya nyi mɛ nɛ. Nya míntɔnɔ miə məəkpə lə mə disɪ. ¹⁶ Nkpe basamu bamba ba ləmbə lə lesamuyo nəmfo tɔ. Ele bə nyenko mə tsya mboko, nya mə tsya lə banɔ mɔ ɔkɔɔ. Nya məmblɛ loofiani basamu eto ditsyukpa lɔni lə ɔyenkoyenko ɔni eto kalɔ.

¹⁷ “Anto əmə aala mɛ, itsyise ntɔnɔ miə məəkpə lə mə disɪ, bə lə nsinkli mbə nsia nkɔ bio. ¹⁸ Kuutsyue saa embofo mɔ nkɔ bofo lə mɔ ani, bomu mɔ kosate dífi mu míntə miə məəkpə. Nkpe əsuəale bə mofo mu bufi kətə. Nya əsuəale si ekpe mɛ bə nsinkli mfo mu. Nko əmə mɔ Anto dítə mɛ nkə nyifo nɛ.”

¹⁹ Lə etiki nnya Yesu lɛtɛyi mfo esoo, kabakəfə esi ké-dufə lə Yudafɔ bamə nti. ²⁰ Mə nti eto bətsyue kpə átɛyi

bənkə, “Ləwəwə bua təkəko wə. Ɔlɛ kumunə bukpə! Bəso ele bə besi betsyue wə koto fɛ?”

²¹ Fɛɛ babamba tsya átɛyi bənkə, “Utidi wə əsuə ləwəwə bua nkpe, embofo etiki nyamfo eto okle bətɛyi! Ntsyɛ ləwəwə bua luuyifo unəmba si unyɛ asa fɛ?”

Yudafɔ Mámfo Yesu Bánɔ.

²² Lɛyɔlɛfɛɛ, nya beedi Yudafɔ eto Disumuyo Bufikakpe lə Onanto kɔni eto Diyi lə Yerusalem. ²³ Yesu ákayɛ kafe lə Disumuyo eto lekpaɛ nə baakpo Solo mo eto Ablanase mfó. ²⁴ Mfó nya Yudafɔ bamə létsyilla ma wə, nya bátɔ wə bənkə, “Isu ese dimamfe lefe kon fookpe bo lə ketuntu əsuə esu ase? Tɛyi bo sitinti siamə, lə fə ni Utidi əmə Bákpo Ɔhile Bətsyɛ.”

²⁵ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Mbətɛyi mi nyamfo koko, tsya biamfo mɛ akanɔ. Asa nnya meeyifo lə mɔ Anto eto əsuəale əsuə, lɛ mɛ buləkə kate. ²⁶ Fɛɛ biəmbofo mɛ bɛnɔ, itsyise bientsyi mɔ basamu bamə nti.

²⁷ Mɔ basamu eetsyue mɛ koto. Nyi mə, nya bəətəkəko mɛ. ²⁸ Ntə mə nkprə manlo, nya bemuukprə kulefe. Nya kuutsyue saa embofo mə lə əsuəale əsuə lə mɔ kɔni.

²⁹ Mɔ Anto wə dífi mə útə mɛɛ, kpe ale oso lesa saa. Kuutsyue saa embofo mə bofo lə əsuəale əsuə lə mɔ Anto eto kɔni kulefe kulefe. ³⁰ Anto əmə ku mɔɔ, eyifo bani.”

³¹ Mfó nya Yudafɔ bamə dísi báɛ aba bə bato wə.

³² Yesu átɛyi mə nkə, “Nyifo nnyifo sɛɛ kprə bo mɔ Anto lékpe mɛ lə mi nti. Nya nte nnya eso bela biə biakprə mɛ aba?”

³³ Yudafɔ bamə ətə wə mbuayɛ bənkə, “Inni nnyifo sɛɛ bo féyifo eso boə boakprə fə aba. Bomu mbusiotiki nnya fédi eso! Utidinini ete feni, fɛɛ éfi fə əsuə éyifo fe Onanto!”

³⁴ Mfó nya Yesu díte mbuayɛ nkə, “Báwɔni bákpe lə mi kosate eto Kɔfi eto Kukue bə Onanto átɛyi nkə, ‘Beyifo fe bananto.’ ³⁵ Buyi boə lesa nə báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue, eyifo sitinti itə lefe saa. Nya mfó Onanto lékpadi betidi ba léfo wə Ditiki Sɛɛ nəmə nkə, ‘Beyifo fe bananto.’ ³⁶ Fɛɛ mɔɔ, Anto əmə díləkə mɛ nya ótsyese mɛ kawunsia nɛ. Nya ntsyɛ eso fɛ biɔtɛyi biə ndi mbusiotiki lə nnya míntɛyi miə nyifo Onanto eto Ubi? ³⁷ Lə minlɛ mɔ Anto eto nnyifo buyifoo, nyalɛ biamfo mɛ bɛnɔ. ³⁸ Fɛɛ lə nɛ mu buyifoo, lə biamfo mɛ bɛnɔ tsyaa, ele bə befo asa nnya meeyifo bɛnɔ, bə lə betɛ lə bɛnɔ nnya kasɔ biə Anto əmə si lə mɛ, nya mintsya nsi nkprə lə wə.”

³⁹ Mfó tsyaa, besi bála bə bəəmuə Yesu, fɛɛ usi ɔbɔ lə mɔ nti údu.

⁴⁰ Yesu esi úsu ɔyila Ketu Yordan úsu kaka Yohanes díyifo betidi ntufɛsəfləsə eto lekpa tute, nya ɔtsyime mfó. ⁴¹ Betidi kprə əbə wə ɔflɔ nya bátɛyi bənkə, “Yohanes ményifo ayanisa saa óte. Fɛɛ lesa saa nə ɔtɛyi itsyi lə utidi əmfo əsuə eyifo sitinti.” ⁴² Nya betidi kprə lə mfó léfo wə bánɔ.

Lazaro Eto Ukpə.

11 Osani utsyue baakpo Lazaro wə dísiə lə umə wə baakpo Betania ánɔ bufi. Wə ku wə bayimisiə inuə ba baakpo Maria ku Marta dísiə lə umə əmə.

² Maria əmfo ni nwə dífi nnuəbi bo laanyi fififi ókpo Bonamute Yesu lə akpa nya úfi wə disɛ eto sɛwɔni ɔsi wə akpa nyamə. Wə ɔyimisani ni Lazaro wə lɛnɔ bufi bɔnlɛ bətɛyi mfo nɛ. ³ Wə bayimisiə bamfo átsyese Yesu kɛnyɛ bə, “Bonamute, fə ɔyetsyue lala ánɔ bufi!”

⁴ Se Yesu léfo kɛnyɛ kamfoo, ɔtɛyi nkə, “Bufi bomfo enni bukpəmfi itə wə, bomu iyifo nnya əsuə buufi babesə Onanto eto diye kato, nya ɛyɛ lə nnya əsuə babesə Onanto eto Ubi tsya kato.” ⁵ Nyaa, Yesu ála Marta ku wə ɔyimisiə ku Lazaro eto asa tinti. ⁶ Fɛɛ se ɔnɔ nkə ɔnɔ bufii, usi ɔkɛ mfó eyi ənuə okpe.

⁷ Nyamfo eto kamaa, ɔtɛyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə businkli busu Yudea.”

⁸ Mfó nya wə bakasebi létɛyɛ wə nkə, “Oteasa, kayinkənə ete Yudafɔ díkabebe kusu bə baakprə fə aba, nya fanlɛ bətɛyi fənkə busi boesu mfó?”

⁹ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Inni lefosi abombosɔɔ ənuə nkpe lə diyi eto kalekprakpa əsuə? Lə utsyue lə bɔyɛ lə kalekprakpa əsuə, weentusə itsyise ɔlɛ kawunsia kamfo eto lekpasə bunyɛ. ¹⁰ Fɛɛ lə ketsyɛ ɔnlɛ bɔyɛɛ, wuutusə itsyise lekpasə əmbə itə wə.”

¹¹ Se Yesu létɛyi nyamfo ólosə, usi ɔtɛyi úkə nkə, “Bo ɔyetsyue Lazaro lɛ selabe, nyaso ntɔ wə kasanklisə kɔ.”

¹² Se bakasebi bamə lɛnɔ nkoo, bátɛyi wə bənkə, “Bonamute, lə selabe onlabee, nyalɛ yuuyue wə.” ¹³ Fɛɛ Yesu wə lɛ bətɛyi nkə Lazaro ébukprə, fɛɛ wə bakasebi ébu bənkə selabe tinti ɔtɛyi utsyiko.

¹⁴ Nyaso Yesu ákpasə mə ɔtɛyi nkə, “Lazaro əkprə.

¹⁵ Fɛɛ lə mi esoo, ɛlɛkɛ itə bə mánkɛ lə mfó fɛ úkprə, bə lə befo bɛnɔ esoo. Nyaso bitə lə busu wə ɔflɔ mfó.”

¹⁶ Mfó nya Toma wə baakpo Ɔfimfinyɛ létɛyi wə bakaseyimitsyue bamə nkə, “Bitə lə bo tsya lə butəkəko Oteasa busu bə lə busu bukpə ku wə!”

Yesu Ámansə Lazaro Eto Bayimi Lɛko.

¹⁷ Lefe nə Yesu dísu údufə mfoo, ɔnɔ nkə bəbikə Lazaro diyi nale ni diyi nəmfó nɛ. ¹⁸ Idu lə Betania isu Yerusalem eyifo fe esunkpo ənuə seka. ¹⁹ Nyaso Yudafɔ kprə əbə mfó bə bəəbə bamansə Maria ku Marta lɛkɔ se mə ɔyimisani díkprə eso.

²⁰ Se Marta lɛnɔ nkə Yesu lɛ bubə, úsu nkə weesu otsyako wə, fɛɛ Maria ebu ɔkɛ lə diyo. ²¹ Marta átɛyi Yesu nkə, “Bonamute, lə nnya ete fake mfoo, eni mɔ ɔyimisani mənkpə! ²² Fɛɛ nnyi miə mɔmɔ kulaa tsyaa, lesa saa nə ɔnɔ Onantoo, wuutə fə ni.”

²³ Mfó Yesu létɛyi wə nkə, “Fə ɔyimisani ebotaka ubə nkprə.”

²⁴ Nya Marta létɛyi wə nkə, “Nyi miə wootaka ubə nkprə lə lefe nə bəkpənkprə lootaka lə Diyi Fɛfɛ əsuə.”

²⁵ Mfó Yesu létɛyi wə nkə, “Mɔ ni nwə ləətə bəkpəkpə eto botaka kənyə ku businkli kəbə bəsiə lə nkprə nɛ. Utsyue saa ke léfo mɛ ɔnɔ, lə úkprə kulaa tsyaa, wuusie

nkpə. ²⁶ Nya utsyuə saa ke nsi nkpə nya ófo me ɔ́nnɔ, embukpə kulefe. Afo nyamfo anɔ?"

²⁷ Útə mbuayɛ nkə, "Ee, Bonamute. Mfo nnɔ miə fə ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔ́hile Utsyə, Onanto eto Ubi nwə báteyi bətsyə bə wuubə kawunsia."

²⁸ Se Marta leteyi nyamfo ólosəə, úsu ókpadi wə ɔ́yimisio Maria, nya ɔ́teyi wə buɛ nkə, "Oteasa əmə ebubə nya ɔ́nlɛ fə disɪ bɔ́tɔ." ²⁹ Se Maria lenɔ nkoo, óta-ka mlə nya úsu wə katsyakokɔ. ³⁰ Lefe nəmfoo, Yesu méndufə tɔ umə kafo. Bomu usi únyə lə kaka Marta díbə otsyako wə mfó. ³¹ Se Yudafo ba nsi lə diyo lə Maria ɔ́flɔ banlɛ wə lɛkɔ bomansə dínyə bə ótaka kplaa, mə tsya átaka bətəkəko Maria kama. Bébu bə kudi komə eti ɔ́ntɔ lə usi usu uwi keku.

³² Se Maria dísu údufə kaka Yesu ɔ́nyəə, óse akonki lə wə akɔ nya ɔ́teyi wə nkə, "Bonamute, lə nnya ete fáke mfoo, eni mɔ ɔ́yimisani mənkpə!"

³³ Yesu ənyə kase Maria ku betidi ba dítekəko wə nle nku. Ílə wə lə utu nya óla ɔ́wɔɔ hũ. ³⁴ ɔ́tɔ mə nkə, "Si-eti bíbikə wə?"

Bətə mbuayɛ bənkə, "Bonamute, bə lə əbə abe."

³⁵ Mfóo, Yesu éwi keku.

³⁶ Nya Yudafo bamə leteyi bənkə, "Bebe kase ko óla wə!"

³⁷ Fɛɛ mə bətsyuə áteyi bənkə, "ɔ́sini unemba ənəmi nya ɔ́nlɛ asa bunyə. Beso wəntə lə Lazaro lə ɔ́ye bukpə?"

Yesu Átakasə Lazaro Útsyiko ɔ́kɔmə.

³⁸ Isi ílə Yesu tinti, nya ɔ́nyi úsu kudi komə ɔ́flɔ. Kudi komə eyifo dibia lə koba kafo nya béfi leba béti ko kənyɛ. ³⁹ Yesu áteyi mə nkə, "Bənyi leba nəmə lə kudi komə eto kənyɛ."

Mfó nya Lazaro əmə eto ɔ́yimisio Marta leteyi Yesu nkə, "Bonamute, wuukanyi mɔmɔ, itsyise mmi ni diyi nale se bəbikə wə nɛ!"

⁴⁰ Yesu áteyi wə nkə, "Mánteyi fə minkə lə áfo me áɔ́ɔ, eburnyə Onanto eto diyənde?"

⁴¹ Nyaso bányi leba nəmə lə kudi komə eto kənyɛ. Yesu ábesə ənəmi kato óbe nya ɔ́teyi nkə, "Nto, maaso fə ani, itsyise eetsyue me koto lə nkpadɪ fə. ⁴² Nyi miə eetsyue me koto lefe saa. Fɛɛ mba ɔ́nyə mfo eso minle nyamfo bəteyi nko, bə lə bafo banɔ bə fə lékpe me kɔ́tɔ."

⁴³ Se ɔ́teyi nyamfo nkoo, ófa bembembe nkə, "Lazaro, bɔ́ əbə!" ⁴⁴ Nya ukpənkpə əmə lɛbɔ úbɔ ku kafia ka béfi bəmini wə əsuə ku nka béfi bəmini wə ənəmi.

Nya Yesu leteyi mə nkə, "Beyankli we bikə biamə lə əsuə lə udu."

Yudafo Ákpe Disi Bə Baalo Yesu.

⁴⁵ Lə nyamfo esoo, Yudafo ba díbə Maria ɔ́flɔ nya bənyə nnya Yesu díyifoo, eto bətsyuə kpə áfo wə bánɔ.

⁴⁶ Fɛɛ mə bətsyuə édu bésu Farisifo ɔ́flɔ nya bátəyi mə lesa nə Yesu díyifo. ⁴⁷ Nyaso Farisifo ku besumunyə ninə ákpe disɪ ku Yudafo eto batɔ́nkotɔ́nko nya bátə bətsyuə bənkə, "Be ele bə buyifo? Bebe ayanisa kpə

nnya osani əmfo nle buyifo kate! ⁴⁸ Lə butə wə kusu ɔ́nlɛ nyamfo buyifo nkoo, utsyuə saa ebofo wə ɔ́nɔ. Nya Romafɔ luubə baba bo Disumuyo kənke kamə ku kusə komə tsya!"

⁴⁹ Mfóo, mə nti eto nwə baakpo Kayafa, wə ni Usumunyə Ninə lɛlɛ nəmfoo, leteyi mə nkə, "Ntsyə asakasoɔɔ ləələ mi mmə! ⁵⁰ Binyi tɔ biə élɛkɛ bə utidi ɔ́ni kpə lə kusə komə eto disɪ enso bə kusə komə kenke eto betidi tsylɔ lee?"

⁵¹ Lə sitintii, wóanteyi nyamfo eyɛ lə wə kosate eto nsusu əsuə. Bomu fe nwə ni Usumunyə Ninə itə lɛlɛ nəmfo esoo, Onanto áyɛ lə wə əsuə útə nkə ɔ́teyi nyamfo, nnya ni katəyikətsyə bə Yesu ebubə ukpə lə Yudafo kenke eto disɪ. ⁵² Inni bənkə lə ukpə lə kusə komə eto disɪ mate ete. Bomu bə eyɛ lə nnya əsuəə, lə ɔ́ɔ Onanto eto bebi ba kenke dísensə bankpo lə kawunsia eto akpɔ akpɔ nnya kenke lebo, beyifo bani.

⁵³ Lə nyaso ídu dinəmfo əsuə, Yudafo eto beninə bamə dítsyiko esu bɔ́bɛbɛ kase bomuə Yesu lə balo wə. ⁵⁴ Lə nyamfo esoo, Yesu ménsifo bɔ́yɛ kafe mmə lə Yudafo nti. Bomu údu úsu úsia lə uməbibi wə baakpo Efraim kaka lefi mfiminti. Mfó wonko wə bakasebi dísia.

⁵⁵ Lefe nəmfoo, Yudafo eto Ukpə Ása Bo ɔ́yila eto Diyi didife éboyo elo. Nya betidi kpə dítsyi kasɔ kamə eto akpɔakpɔ bésu Yerusalem lə besu bəmuə əsuə beyifo əsuəfləflə eto lekpa nəmə fɛ lɛ diyididi nəmə lə leyo.

⁵⁶ Se bəɔ́nyə lə Disumuyo nəməə, bákabɛbɛ Yesu nya bákato bətsyuə bənkə, "Ntsyə bibu? Nyi miə wəmbəfo diyi nəmə kedikɔ bubə, lee ntsyə ini?" ⁵⁷ Lefe nəmfoo, besumunyə ninə ku Farisifo ébutə bote bə lə utsyuə yi kaka Yesu nkpee, lə ubə utə mə bote, lə besu bəmuə wə.

Maria Édiki Yesu Nnuəbi Lə Betania.

12 Se ibu eyi akua lə bedi Ukpə Ása Bo ɔ́yila eto Diyii, Yesu ésu Betania, kaka Lazaro wə Yesu lé-takasə utsyiko ɔ́kɔmə ditsyi. ² Mfóo, banwa ditsyitsyosa bətə wə bə lə udi. Marta ni nwə ləwunsəko mə lə lesa nəmə kedikɔ. Lazaro tsya akɛ lə mba ku Yesu dídi lesa nəmə nti. ³ Mfó əmə nya Maria dífi nnuəbi bo laanyi fi-fifi béyifo bətsyiko lə nnya baakpo naadi əsuə, nya bofo koya tinti eto dituntu kplɛ tɔ úsu ókpɔ Yesu lə akpa. Nya úfi wə disɪ eto sɛwɔ́ni ɔ́si wə akpa. Bɔ́nyi fififi bomə éyi diyo nəmə kenke.

⁴ Nya Yesu eto okasebi ɔ́ni wə ni Yuda Iskariot, nwə luubə udu Yesu utə leteyi nkə, ⁵ "Beso bántə nnuəbi bomfo sika flubia alofa ətsyə befi atabi nyamə bətə bakombo?" ⁶ Fɛɛ inni lə kase Yuda dífi kətsyuə lə bakombo eto asa eso ɔ́teyi nyamfo nko. Bomu uyu uni. Wə ɔ́flɔ atabi eto otobe dítsyə, nya úkeyu atabi nyamə eto ətsyuə kələkə kətə əsuə.

⁷ Yesu áteyi nkə, "Beyani wə kpoo. Bitə lə uyifo lesa nə wofo buyifo kətsyə itə mɔ kəbikə. ⁸ Bakombo kpe lə mi ɔ́flɔ lefe saa. Fɛɛ mɔɔ, məmɔkɛ lə mi ɔ́flɔ lefe saa."

Yudafɔ Efi Nsusu Bua Lə Lazaro Ɖsuə.

⁹ Se Yudafɔ kpə lənc bə Yesu kpe lə Betania, béti wə bésu mfó. Nya inni Yesu mate eso bésu mfó, bomu lə bənyə Lazaro wə Yesu létakasə utsyiko ɔkɔmə tsya. ¹⁰ Lə nyaso besumunyə ninə átsya béfi nsusu bə boolo wuntsya. ¹¹ Itsyise ɛyɛ lə Lazaro əsuə esoo, Yudafɔ kpə lə kesumu bɔni kətanko Yesu kama.

Yesu Ɖsu Údufə Yerusalem Ku Disuəyua Kplɛ Fe Oka.

¹² Se kale dísiə, betidi eto ditsyukpa kplɛ nə díbə Ukpə Ása Bo Ɖyila eto diyisɛɛ nəmə kedikɔ, ánc bə Yesu lə Yerusalem bubə. ¹³ Nyaso béfi katodi nya bésu bə baatsyako wə. Bákafa katɛyi bənkə, “Hosiana! Atesə itə Onanto! Bɛtesə nwə nɛ bubə lə Bonamute eto diye əsuə! Atesə itə Israelfɔ eto Oka!”

¹⁴ Yesu ənyə ɔflimubi utsyua nya úsiə lə wə fe kase bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə bənkə, ¹⁵ “Biante sikpi mi Sion eto umə eto betidi!

Nyə fə Oka nsi lə ɔflimubi əsuə ɔnɛ bubə!”

¹⁶ Tutɛɛ, wə bakasebi mánnɔ nyamfo kasɔ. Fɛɛ lefe nə Onanto díkatakasə Yesu utsyi ɔkɔmə úbə ku dibuu, nya fe bákroma bə nnya bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə etsyi lə wə əsuə, nya nnya ni asa nyamfo kenke béyifo bətə wə nɛ.

¹⁷ Betidi ba dínyə mfó fɛ Yesu lékpadi Lazaro útsyiko kudi kafo lə ɔkɔmə óboko nkpəə, ɛsu bətɛyi lesa nə díbə mfó. ¹⁸ Nyamfo esoo, betidi kpə ɛsu bətsyako wə, itsyise bənc ayanisa nnya úyifo óte eso. ¹⁹ Mfó Farisifɔ bamə lɛtɛyi mə bətsyua bənkə, “Bebe, kulesa anɛ bɔlɛkɛ kətə bo! Binyə biə kawunsiə kenke édu bésu bətəkəko wə!”

Yesu Átɛyi Útsyə Nkə Wəəbə Bukpə.

²⁰ Grikifɔ bətsyua tsya akɛ lə betidi ba dísu Disumuyo lə Yerusalem lə diyi nəmə kedikɔ nti. ²¹ Bésu Filipino wə dítsyi Betsaida lə Galilea ɔflɔ, nya bətɛyi wə bənkə, “Boanto, bola boə boənyə Yesu.” ²² Filipino ɛsu ɔtɛyi Andrea nya mə inuə bamə dídu bésu bətɛyi Yesu.

²³ Mfó nya Yesu lɛtɛyi nkə, “Lefe nəmə eboyo bə babesə Utidi Eto Ubi əmə eto diye kato. ²⁴ Nɛ mi bətɛyi sitinti miə lə banto lentabi nəmə lə kasɔ dibuu, lentabi lɔɔni ete disi diudi. Fɛɛ lə dibuu, nya fe diɔnɔwə ebibi kpə nɛ. ²⁵ Utidi wə lela wə kosate eto nkpəə, ebonyansə mu. Fɛɛ nwə dikisi wə kosate eto nkpə lə kawunsiə kamfoo, ebɔlɔ mu utsyə itə nkpə manlo. ²⁶ Utsyua saa ke lela nkə weeyifo mə keyifoo, ele bə utəkəko mɛ, itə bə mə uyifoyofɔ əmə ebusiə lə kaka minsi. Nya utsyua saa ke ni mə uyifoyifoo, mə Anto ebokpe wə dibu.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ɖsuə.

²⁷ “Mɔmɔ, ɛɛ mɛ bulə lə mə lekɔsi. Fɛɛ be ko ele bə nɛyɛ? Bətɛyi ele bə nɛyɛ minkə, ‘Nto, məntə lə kanyi kamfo eto okle lə kətəkə mɛ lə əsuə lee? Owo lo! Fɛɛ nyamfo eso mímbə kawunsiə, bə lə nnya kanyi kamfo eto okle nɛ. ²⁸ Nyaso Nto, tə lə babesə fə diye kato!”

Nya ɔkɔɛ ləbɔ utsyi kato nɛ bətɛyi nkə, “Mbóbesə ni kato koko. Nya nsi muuyifo nko.”

²⁹ Se betidi ba dínyə mfo lənc ɔkɔɛ əməə, mə bətsyua átɛyi bənkə ɔsomi uni díkumi. Nya bətsyua lɛtɛyi bənkə, “Onanto eto ɔtɔnkpe utsyua ni lɛtɛyi wə lesaatsyua.” ³⁰ Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Inni mə eso ɔkɔɛ əmfó ləbɔ, bomu mi eso.

³¹ “Mɔmɔ ni lefe nə Onanto lookponko kawunsiə kamfo eto betidi lekpo. Nya Onanto luutu kawunsiə kamfo eto əsuəalenyə lə wə seka əsuə. ³² Fɛɛ lə bətsyi mɛ lə kasɔ babesə kato, muunə betidi kenke mboko mə ɔflɔ.” ³³ Lefe nə Yesu lɛtɛyi nyamfoo, óte ukpə wə eto okle wəəbə bukpə.

³⁴ Mfó nya sitiditu siamə lɛtɛyi nkə, “Bo kɔfi eto kukue lə bo bətɛyi nkə, Utidi Wə Bákpo Ɖhile Bətsyua ebusiə nkpə isu manlo manlo. Nya ntsyə ibə fɛ fanɛ bətɔyi fənkə boobesə Utidi Eto Ubi əmə kato? Owɔe ni Utidi Eto Ubi əmə mfo?”

³⁵ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Diyənde nəmə si diɔkɛ lə mi nti itə lefe seke ete. Se diyənde nəmə nsi nkpe mi lenti esoo, bɛyɛ bɛtɔ, bə lə kale lə kayɛ mi bolo lə bidufə lə ketuntu əsuə. Itsyise nwə laayɛ lə ketuntuu, ante kaka ɔntɔ. ³⁶ Nyaso se lekpasə nkpe lə mi ntii, befo lekpasə nəmə bənc bə lə biyifo lekpasə eto betidi.”

Se Yesu lɛtɛyi mə nyamfo ólosəə, údu lə mə ɔflɔ úsu ɔbiɔ.

Yudafɔ Ɖləkə Bate Bə Bámfo Yesu Banɔ.

³⁷ Ite bə Yesu éyifo ayanisa kpə lə mə ənəmi óte tsyaa, bámfo wə bənc.

³⁸ Fɛɛ nyamfo əbə itə nko, bə lə Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya eto lesa nə ɔtɛyi utsyə lə ibə itə nko nkə,

“Bonamute, owɔe léfo ditiki nə bətɛyi ɔnc?”

Nya owɔe Bonamute əmə díləkə wə əsuəale óte?”

³⁹ Lə nyamfó eso bámfo bofo kanɔ, itsyise Yesaya esi ɔtɛyi nkə,

⁴⁰ Onanto átɛyi nkə,

“Mba mə ənəmi nya míninəsə mə,

bə lə mə ənəmi lə ɛyɛ asa bunyə.

Nya lə mə nsusu lə bɔyɛ asa kasɔ bɔnc.

Itə bəmbɔtsyi bawuninsə befi mə əsuə bətə mɛ, bə lə ntsya mə bufi.”

⁴¹ Yesaya átɛyi nyamfo itsyise úbunyə Yesu eto diyənde kokoko, nya údi etiki utsyi lə wə əsuə.

⁴² Fɛɛ ite nko tsyaa, Yudafɔ eto beninə kpə áfo Yesu banɔ. Fɛɛ lə Farisifɔ bamə eso baamfo etiki nyamfo bu-di kabɔsəə lekplɛ betidi nɔ, bə lə bayɛ mə bola lə mə katsyakɔ eso. ⁴³ Baala bə baafɔ betidi eto atesə enso atesə nya ditsyi Onanto ɔflɔ.

⁴⁴ Nyaso Yesu édi etiki ófa bembembe ɔtɛyi nkə, “Utsyua saa ke laafɔ mɛ kanɔ, inni mə mate ete ófo ɔnc. Bomu ófo nwə létsyese mɛ tsya ɔnc. ⁴⁵ Nya utsyua saa ke ləənyə mɛɛ, əənyə nwə létsyese mɛ tsya. ⁴⁶ Mbə kawunsiə fe lekpasə, nya utsyua saa ke léfo mɛ ɔnc, ensiembɔkɛ lə ketuntu əsuə bio.

⁴⁷ “Lə utsyua aanc mə ditiki nya weentsyue ni koto, məmbolo wə dikpi, itsyise məmbə miə maalo kawun-

sia eto betidi dikpi. Bomu mbə miə lə mmfo ntə mə.
⁴⁸ Utidi wə kee leni mɛ nya wammfo mɔ ditikii, kpe nwə lookponko wə lekpo. Etiki nya mindii, nya lookponko wə lekpo lə diyi fɛfɛ nəmə nɛ. ⁴⁹ Nyamfo eyifo sitinti itsyise mánteyi kulesa lə mɔ əsuəale əsuə. Bomu mɔ Anto wə létsyese mɛɛ, léte mɛ lesa nə ele bə ntɛyi ku kase ele bə ntɛyi ni. ⁵⁰ Nya nnyi miə wə kɔfi komə ətə nkpə manlo. Nyaso lesa nə kee mánteyii, ni ni lesa nə Anto əmə lɛtɛyi mɛ nkə ntɛyi nɛ.”

Yesu Əflə Wə Bakasebi Eto Akpa.

13 Ibu diyi lɔni fɛ lə bedi Ukpə Ása Bo Óyila eto diyisɛɛ nəmə. Yesu áte nkə wə lefe éboyo bə udu lə kawunsia kamfo usu wə Anto ɔfl. Úkala mba ni wə bale lə kawunsia mfo, nya óla mə sitinti isu ese taa kalosəkɔ.

² Yesu ku wə bakasebi akɛ lə lesakedikɔ ku ditsyitsyo nəmfo. Olo əmə ébusu údufə lə Yuda wə ni Simon Iskariot eto ubi eto nsusu nkə lə udi wə okpe lə udu Yesu utə wə balo. ³ Yesu áte nkə wə Anto éfi əsuəale saa útə wə lə lesa saa əsuə. Uyi nkə útsyi Onanto ɔfl nya usinkli ɔntɔ lə Onanto ɔfl. ⁴ Nyaso ótaka lə lesakedikɔ kamə nya úləkə wə awubunte kplɛ nnya kato útsyɛ nya úfi sebo ótsyase lə nkɛ. ⁵ Úkuti ntu ókpo lə ɔkpe kplɛ utsyuə kafo nya útsyiko wə bakasebi bamə eto akpa buflə, ákasi nnya ku sebo sia ótsyasə lə nkɛ. ⁶ Se éyo Simon Petro əsuə, ɔtɔ Yesu nkə, “Bonamute, buflə fəəbə mɛ akpa lee?”

⁷ Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Amannɔ tɔ lesa nə minlə buyifo mfo eto kasɔ, fɛɛ kamaa, əbɔɔ nnya kasɔ.”

⁸ Simon Petro ətə mbuayɛ nkə, “Kulefe! Məmbutə kusu miə lə əflə mɔ akpa kulefe.”

Mfo nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lə məmflə fə akpa, nyalɛ ensiembuyə kedikɔ lə mɛ.”

⁹ Simon Petro áteyi wə nkə, “Bonamute, nyalɛ məmflə mɔ akpa mate, bomu flə mɔ ani ku mɔ disi tsya!”

¹⁰ Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Utsyuə saa ke díkəflə ntuu, ole. Nya weensihiə bə uflə wə əsuə bio, nnya lehiə ete ni bə uflə akpa. Itsyise wə kalebe saa ebole koko. Mi əsuə ébole, fɛɛ inni mible.” ¹¹ Yesu fe úyi nwə ləəbə wə bokpe lə ani, nyaso ɔteyi nkə, “Inni mible kenke lele.”

¹² Se Yesu díflə mə akpa ólosə, úsinkli úfi wə awu ókpe, nya úsinkli úsu úsiə lə kasɔ lə kedikɔ kamə. Mfo nya ɔtɔ wə bakasebi bamə nkə, “Bɛnɔ lesa nə mínyifo mi mfo eto kasɔ? ¹³ Biakpadi mɛ biə Oteasa ku Onamute, nya əflɔ bə bekpadi mɛ nko. Itsyise wə mini nɛ. ¹⁴ Mɔ, nwə ni mi Onamute ku Oteasa ébuflə mi akpa. Lə nko inii, ele bə mi tsya flə mi bətsyuə eto akpa.

¹⁵ Ditsyəbi dini mínyifo mínte mi, bə mi tsya lə biyifo fe kase mínyifo mínte mi. ¹⁶ Nlɛ mi bəteyi sitinti miə uyi-foyifo mamɔ oso wə Onamute. Nko ke ini bə ɔtɔyɛ mamɔ onso nwə lékpe wə kɔtɔ. ¹⁷ Se binyi sitinti siamfo esoo, Onanto ebokpo mi atsyɔ lə bɛyɛ lə sitintisu əsuə biyifo asa!

¹⁸ “Inni mible eto etiki minlə bəteyi mfo. Nyi mba mínləkə lə mi nti. Fɛɛ ele bə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue eto etiki bə itə fe kase bəwɔni nnya bətsyɛ, ‘Utidi wə

lékpe kɔni lə ɔkpe ɔni ku mɛ búdi lesaa, wə ni nwə léta-ka únyə lə mɛ əsuə nɛ.’

¹⁹ “Nlɛ mi nyamfo bəteyi katɔnsə fɛ lə ibə ibə, bə lə ibə ibə nko sitintii, biofo bɛnɔ biə Mɔ ni Nwə Mini.

²⁰ Sitinti ini minlə mi bəteyi minkə, utsyuə saa ke lefo utidi wə míntsyese, mɔ ófo. Nya utsyuə saa ke léfo mɛɛ, nwə létsyese mɛ uni ófo.”

Yesu Áteyi Nwə Luudu Wə Utə Útsyɛ.

²¹ Se Yesu lɛtɛyi etiki nyamfo ólosə, flə wə tinti lə ləkɛsi. Nya ɔteyi ókpasə nkə, “Sitinti minlə mi bəteyi mi nkə, mi nti eto ɔni ebudu mɛ utə.”

²² Mfo nya Yesu eto bakasebi bamə dítsyi bawuninsə bábɛ mə bətsyuə eto ənəmi itsyise íyifo mə yaa, nya bántɛ mə nti eto nwə Yesu nlɛ. ²³ Bakasebi bamə eto ɔni wə Yesu laala tintii, əsiə ɔfi Yesu. ²⁴ Lə nyaso Simon Petro áma ənəmi ókpe okasebi əmə, ɔteyi wə nkə, “Tɔ wə futsyɛ ɔnlɛ.”

²⁵ Nyaso wuntsya étsyue kenye lə Yesu ɔfl nya ɔtɔ wə buɛ nkə, “Bonamute, owoe ni futsyɛ?”

²⁶ Mfo nya Yesu díte mbuayɛ nkə, “Utidi wə muubudi lesa nto kutu ntə, wə uni nɛ.” Lə nyaso Yesu ébudi lesa sɛkɛ úfi óto kutu nya úfi útə Yuda wə ni Simon Iskariot eto ubi. ²⁷ Kase Yuda lefo lesa nəmə koo, Obonsam ko dídufə wə lə əsuə.

Mfo nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Kɔsɛ mlə lə eyifo lesa nə faala fə eeyifo.” ²⁸ Fɛɛ bafɛfɛ ba nsi lə lesakedikɔ mfo mánnɔ kasɔ lesa nə eso Yesu lɛtɛyi Yuda nko. ²⁹ Mə bətsyuə ébu bə se ini Yuda díkalɛ mə otabitobe esoo, bəteyi Yesu nlɛ wə nkə usu oya bikə bia boohiə itə mə diyisɛɛ nəmə eto budi oboko lee usu utə bakombo lesatsyuə.

³⁰ Nya se Yuda léfo lesa nəmə koo, ete ɔbɔ údu. Kətsyɛ tsya idi lefe nəmfo.

Yesu Ɔtə Wə Bakasebi Kɔfi Fɔfɔ.

³¹ Se Yuda dídu eto kamaa, Yesu áteyi nkə, “Mɔmɔ, bábɛsə Utidi Eto Ubi əmə eto diye kato. Nya eyɛ lə wə əsuə, bábɛsə Onanto eto diye kato. ³² Lə bábɛsə Onanto eto diye kato eyɛ lə Utidi Eto Ubi əmə əsuə, nyalɛ Onanto ebuləkə Utidi Eto Ubi eto diyənde nə əsuə onkpe ote. Nya wuuyifo nkomə mɔmɔ mfoti.

³³ “Mɔ bebi, mensiembusiə lə mi ɔflɔ ekle bio. Biɔbɛbe mɛ, fɛɛ nlɛ mi bəteyi mɔmɔ fe kase mínteyi Yudafo eto beninə léfee miə, ‘Kaka mintɔ, biembofo mfo bubə.’

³⁴ “Nya mɔmɔ, nlɛ mi kɔfi fɔfɔ butə. Bela mi bətsyuə! Kase minla mii, mi tsya la mi bətsyuə nko ke. ³⁵ Lə bela bətsyuə, betidi ba tā ebɔyɛ lə nnya əsuə bate bə mɔ bakasebi bini.”

Yesu Áteyi Nkə Petro Ɔbɔni Wə.

³⁶ Simon Petro áteyi wə nkə, “Bonamute, se fantɔ?”

Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Kaka mintɔ, embofo mɛ butəkəkɔ keso mɔmɔ. Fɛɛ kamaa, ebutəkəkɔ mɛ əbə mfo.”

³⁷ Petro áteyi wə nkə, “Bonamute, beso məmbofo fə butəkəkɔ mɔmɔ keso? Muukpə lə fə disi faa!”

³⁸ Mfó Yesu átə wə mbuayə nkə, “Ebofo bukpə sitinti lə mɔ disi fə? Sitinti, nɛ fə bɔtəyi miə, fə ukusə luutə kənɣɛɛ, əbɔni mɛ sitsyā, fə enyi mɛ kon.”

Yesu Ákpe Wə Bakasebi Nkɛ Ale.

14 Yesu átəyi mə nkə, “Biəntə lə ilə mi lə lɛkɔɛsi. Fə kase béfo Onanto bɛnɔɔ, befo mintsya bɛnɔ. ² Lə mɔ Anto eto diyoo, nsiəko kpə kpe. Ntɔ lə nsu nɔ nsiəko ntsyā mi. Nya məmbɔtəyi mi nko, lenni nko ini. ³ Nya lə nsu nɔ nsiəko ntsyā ntə mi nlosə, muusinkli mbə nkpa mi nsuko mɔ ɔflɔ, itə bə kaka minkpɛ, lə mi tsya lə bisia mfó. ⁴ Biyi kusu ko ntɔ lə kaka mintɔ.”

Yesu Ni Kusu Tinti Ko Əsuə Baayə Kesu Onanto ɔflɔ.

⁵ Toma átəyi wə nkə, “Bonamute, bunyi kaka fantɔ. Nya ntsyā buuyifo bote kusu ko bɔɔyɛ bubə fə aflɔ?”
⁶ Yesu átə wə mbuayə nkə, “Mɔ ni kusu komə, sitinti siamə ku nkpə bomə. Kuutsyue saa embubə Anto əmə ɔflɔ lə woanyɛ lə mɛ əsuə.” ⁷ Yesu átəyi mə nkə, “Mɔmɔ əmə bimfi biinyi mɛɛ, biote mɔ Anto əmə tsya. Nya idu mɔmɔ entɔɔ, bifi biyi wə nya bikənyə wə tsya.”
⁸ Filipino átəyi wə nkə, “Bonamute, te bo Anto əmə ete imi bo.”
⁹ Yesu átəyi wə nkə, “Filipo, kokooko əmə minkpɛ mi lə ɔflɔ, ete binyi mɛ tɔ? Nwə ke dɪkənyə mɛɛ, ənyə mɔ Anto əmə tsya nɛ. Ntsyā eso fanlɛ bɔtəyi fənkə, ‘Te bo Anto əmə?’ ¹⁰ Filipino, nyalɛ ámamfo ánc fə nkpe lə Anto əmə əsuə nya wuntsya nkpe lə mɛ? Etiki nnya míntəyi mii, mentsyi mɔ kosate ɔflɔ. Anto wə nkpe lə mɛɛ, leeyifo wə kosate eto keyifo. ¹¹ Befo mɛ bɛnɔ lə ntəyi mi minkə, nkpe lə Anto əmə əsuə, nya wuntsya nkpe lə mɛ. Lə biamfo bɛnɔɔ, befo bɛnɔ lə ayanisa nnya meeyifo mate eso. ¹² Nlɛ mi bɔtəyi sitinti minkə, nwə ke léfo mɛ ɔnɔɔ, ebuyifo asa nnya meeyifo. Sitinti, wuuyifo asa nnya nso nko kulaa tsya, itsyise ntɔ lɔ mɔ Anto əmə ɔflɔ. ¹³ Nya muuyifo lesa saa nə ke bɛtɔ lə mɔ diyɛ əsuə ntə mi, bə lə babesə Anto əmə eto diyɛ kato ɛyɛ lə Ubi əmə əsuə. ¹⁴ Lə bɛtɔ lesa saa lə mɔ diyɛ əsuə, muuyifo ni ntə mi.”

Yesu Átəyi Wə Bakasebi Nkə Wuutə Mə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.

¹⁵ Yesu esi ɔtəyi nkə, “Lə biala mɛɛ, biutsyue mɔ afi koto. ¹⁶ Mɔɔɔ Anto əmə lə utə mi ɔwunsəkotsyue bamba wə luusie ko mi lefe saa. ¹⁷ Wə ni Lɛwɔnɔ nə lələkə sitinti lə Onanto əsuə kate. Fɛɛ kawunsie eto betidi əmbofo wə bunyə fɛ lə besu bətsyə wə lekpo. Fɛɛ mii, biyi Lɛwɔnɔ nəmə itsyise usi ko mi nya onkpe lə mi əsuə.
¹⁸ “Lə ndu lə mi ɔflɔ, memoonyani mi mate ntsyā fə bakɔbɛbi. Bomu muusinkli mbə mi ɔflɔ. ¹⁹ Lə lefe kliminti əsuə, kawunsie eto betidi ensiembunyə mɛ. Fɛɛ mi ebunyə mɛ. Nya se minsi nkpə esoo, mi tsya ebusie nkpə. ²⁰ Lə lefe nəmfóo, biunyə bitsyā lekpo biə nkpe lə Anto əmə əsuə, nya mi tsya nkpe lə mɛ, fə kase mintsya nkpe lə mi əsuə.
²¹ “Utsyue saa wə laafo mɔ afi nya woeyifo lə nnya əsuə, wə ni nwə laala mɛ nɛ. Mɔ Anto ebola nwə laala

mɛ. Nya mintsya loola wə nya muuləkə mɔ əsuə nte wə.”
²² Nya Yuda, wə lenni Iskariot, lɛtɔ Yesu nkə, “Bonamute, ntsyā fɛ ini bo mate ete fuuləkə əsuə ate, nya fəmbuləkə əsuə ate kawunsie eto betidi?”
²³ Mfó nya Yesu dítə wə mbuayə nkə, “Utsyue saa ke laala mɛɛ, wuutsyue ditiki nə maate koto, nya mɔ Anto loola wə. Nya mɔ ku mɔ Anto əmə luubə bɔɔnɔ wə, busie wə lə ɔflɔ. ²⁴ Utsyue saa ke laanla mɛɛ, entsyue mɔ asatete koto. Nya asatete nnya bikənɔɔ, enni mɔ kosate eto ale. Bomu mɔ Anto wə létsyese mɛ eto ale ini.
²⁵ “Mbɔtəyi mi nyamfo kenke lə lefe minsi minkpɛ mi lə ɔflɔ. ²⁶ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə ni ɔwunsəkotsyue wə Onanto lootsyese lə mɔ diyɛ əsuə, ebote mi lesa saa nya wooklomasə mi lesa saa nə míntəyi mi.
²⁷ “Diyuə lə disieko mi. Nya mɔ diyuə mimfi minlɛ mi butə. Inni lə kase kawunsie eto betidi ləətə. Biəntə lə ilə mi lə lɛkɔɛsi. Nya biante sikpi. ²⁸ Bɛnɔ se míntəyi mi miə, ‘Nlɛ budu lə mi ɔflɔ, nya muusinkli mbə mi ɔflɔ.’ Lə nnya ete biala mɛɛ, eni biunyə disuəyue bə ndu ntɔ lə Anto əmə ɔflɔ. Itsyise ɔmɔ oso mɛ. ²⁹ Mbɔtəyi mi nyamfo mɔmɔ fɛ lə ibə ibə, bə lə ibə ibə itə, lə befo bɛnɔ. ³⁰ Mensiembofo mi etiki budinko kaklɛ itsyise kawunsie kamfo eto oka lɛ bubə. Umbə əsuəale lə mɛ əsuə. ³¹ Fɛɛ ele bə kawunsie te nkə maala Anto əmə, nyaso meeyifo lə kase ɔtəyi mɛ nkə nyifo.
 “Mɔmɔ, bibə lə budu mfo.”

Yesu Ni Kudiyi Tinti Komə.

15 “Mɔ ni kudiyi tinti komə, nya mɔ Anto ni kudiyi komə eto ɔkuemfo əmə. ² Waala mɔ kalɛ ka laanwɔ kələkə lə mɛ əsuə nya nka laanwɔ ebibii, waalɔ ke əsuə lə kase ufiebi lɔɔɔ okpo ke bə lə kafo bɔnɔwɔ kukɔɔ. ³ Mimii, bɔɔɔ mi əsuə bətsyə koko tsya, ɛyɛ lə asa nnya míntɛ mi eso. ⁴ Bɛkɔ lə mɛ lə mintsya lə nyifo lɔni ku mi. Kuyi eto ɔlɛ əmbofo bɔnɔwɔ lə wə mate əsuə, woofɔ bɔnɔwɔ lə ɔlɛ əmə akɔ lə kuyi komə əsuə. Nko ke biembofo ebibi bɔnɔwɔ lə biankɔ lə mɛ əsuə nɛ.
⁵ “Mɔ ni kudiyi komə nɛ, nya mi ni ko kalɛ. Utidi wə ke lɛkɔ lə mɛɛ, nya mintsya lɛkɔ ku wə, ɛbɔnɔwɔ ebibi kpə. Itsyise biembofo kulesa buyifo lə mimbə lə mi. ⁶ Futsyā ke dimankɔ ku mɛɛ, booto wə bakpɛ fe uyilɛ nya wookoe ofiani ɔtɔni. Baakpa kalɛ kamfo eto oklɛ kətsyā ditsyue kakpɛ lə ute katonsə. ⁷ Lə biyifo lɔni ku mɛ nya mɔ etiki tsya nkpe lə mii, bɛtɔ lesa saa nə ke lefe itə mi, ete biofo ni. ⁸ Mɔ Anto eto diyənde ni bə lə bɛnɔwɔ ebibi kpə, nya ɛyɛ lə nyamfo əsuə, nnya yuuləkə ete bə biyifo mɔ bakasebi nɛ. ⁹ Maala mi fe kase mɔ Anto laala mɛ. Nyaso bitə lə mɔ lelabi lə lɛkɛ mi lə əsuə. ¹⁰ Lə bitsyue mɔ afi kotoo, mɔ lelabi itə mi ebɔkɔ lə mi fe kase mintsya leetsyue mɔ Anto koto, nya mintsyime lə wə lelabi əsuə lefe saa.
¹¹ “Nlɛ mi asa nyamfo bɔtəyi bə lə disuəyue nə nkpe lə mɛɛ, lə lɛkɛ mi tsya lə əsuə leflɔ. ¹² Kɔfi ko minlɛ mi butə ni nkə belə bətsyue fe kase maala mi. ¹³ Ləlabi nə utidi lofo bufi kətə wə bayetsyue enso kenke ni bənkə lə ufi wə nkpə utə lə mə disi. ¹⁴ Lə biyifo lə mɔ afi

əsuə, ete bə biyifo mɔ bayetsyuə. ¹⁵ Mensiembokpo mi miə mɔ beyifoyifo mɔmɔ, itsyise nwə leeyifo utidi bamba eto keyifo aante asa nnya wə onamute leeyifo. Bomu maakpo mi miə mɔ bayetsyuə. Itsyise asa nnya kenke mɔnɔ mintsyiko mɔ Anto ɔflɔ, mbɔtɛyi mi nnya. ¹⁶ Inni mi dɪkələkə mɛ. Bomu mɔ dɪləkə mi. Nya nləkə mi miə lə bisu bənwɔ ebibi kpə, nya ebibi nnya biɔn-wɔɔ, lə itsyə lefe saa. Itə bə lesa saa nə biɔɔ Anto lə mɔ diye əsuə, wuutə mi ni. ¹⁷ Lə nyaso kɔfi ko minlə mi butə ni nkə bela mi bətsyuə.”

Kawunsia Eto Betidi Eekisi Yesu Eto Bakasebi.

¹⁸ Yesu əsukosə nkə, “Lə kawunsia eto betidi eekisi mii, bete biə mɔ baka bukisi nko. ¹⁹ Lə kawunsia kamfo eto betidi binii, eni boola mi fe mə ke. Fɛɛ nləkə mi ntsyiko kawunsia kamfo eto betidi nti nyaso binsini mə bale. Nyamfo eso beekisi mi nɛ. ²⁰ Bekloma ditiki nə mɪntɛyi mi minkə, ‘Ndomunyə saa ammɔ kaso wə onamute.’ Lə betidi ənyə mɛ lə əsuə, bete biə boonyə mi tsya lə əsuə. Lə bɛtsyue mɔ etiki kotoo, bootsyue mi ale tsya koto. ²¹ Fɛɛ booyifo mi nyamfo kenke lə mɔ disi eso, itsyise benyi futsyə lɛtsyese mɛ. ²² Lə nnya ete məmbə nɛyi mə kulesaa, eni bəmbolo mə lebuə yifoyifo eto dikpi. Fɛɛ mɔmɔ, bɛyifo lebuə nya taflatsyɛ saa ensibə booto bə bānte. ²³ Utsyuə saa wə leekisi mɛɛ, eekisi mɔ Anto tsya. ²⁴ Lə nnya ete mɛnyifo keyifo ka kuutsyuə saa dɪmenyifo tɔ ɔnyə lə mə ntii, eni bəmbolo mə lebuə yifoyifo eto dikpi. Fɛɛ bənyə asa nnya mɪnyifo, tsyaa balɛ mɔ ku mɔ Anto kenke bukisi. ²⁵ Ele bə nyamfo bə itə nko bə lesa nə bāwɔni bākpe lə mə kɔfi eto kukue əsuə, lə ibə itə nko bə, ‘Bukisi bimba ete bɛkisi mɛ.’

²⁶ “Lə nyasoo, mootsyese mi Lɛwɔnɔ Kenkɛ nə ni ɔwunsəkotsyuə itsyi lə Onanto ɔflɔ. Wə luuləkə sitinti lə Onanto əsuə ote. Lefe nə utsyi Anto əmə ɔflɔ ubə, wuudi adansia lə mɛ əsuə utə mi. ²⁷ Mi tsya badansie biudi bitə mɛ, itsyise bekpe lə mɔ ɔflɔ idu taa kasɔ ket-syikokɔ ke.

16 “Nɛyi mi etiki nyamfo kenke bə lə betidi lə baye butə lə ani lə elo mi lə mi bɔfokanɔ əsuə. ² Booləkə mi lə mə nti lə katsyakɔ, nya lefe ebubə nə lə utsyuə lɛ mi bolo tsyaa, wuubu nkə ɔlɛ Onanto busumu lə nnya əsuə. ³ Betidi ebuyifo mi nyamfo eto okle, itsyise benyi mɛ nye Anto əmə tsya. ⁴ Bomu mbɔtɛyi mi nyamfo ntɔnsə bə lə lefe nəmə əyo bə beyifo nnya nkoo, lə bekloma biə nɛyi mi nnya nko.

“Mántɛyi mi nyamfo lə kasɔ ketsyikokɔ itsyise nkɛ mi lə ɔflɔ lefe nəmfo. ⁵ Fɛ mɔmɔ, ntɔ lə nwə lɛtsyese mɛ ɔflɔ. Fɛɛ mi kuutsyuə saa anlɛ mɛ bɔɔ nkə sieti mintɔ. ⁶ Nya se mɪntɛyi mi nyamfoo, mi ketu eyi ku nkuenlo. ⁷ Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, ɛlɛkɛ itə mi bə ndu lə mi ɔflɔ. Itsyise lə mensuu, ɔwunsəkotsyuə əmə embubə mi ɔflɔ. Fɛɛ lə nsuu, mootsyese wə mi. ⁸ Nya lə ubə, wuuləkə ote kawunsia eto betidi ekpa wue bate bə banya kusu lə lesa nə ni lebuə ku lesa nə ni kasɛ yifoyifo ku lesa nə ni Onanto eto lekpo kpokpo. ⁹ Bembote lesa nə ni lebuə itsyise bāmfo mɛ bānɔ eso. ¹⁰ Nya boonyə bətsyə lekpo se banyɛ lə kusu sɛɛ komə əsuə,

itsyise ntɔ lə Anto əmə ɔflɔ nya biensimbunyə mɛ bio. ¹¹ Nya bebote lesa nə ni lekpo kpokpo itsyise Onanto ébolo kawunsia kamfo eto əsuəalenyə əmə dikpi koko. ¹² “Asa kpə si ekpe nnya ele bə nɛyi mi. Fɛɛ yooso mi butsyi mɔmɔ. ¹³ Fɛɛ lefe nə Lɛwɔnɔ nə ləələkə sitinti lə Onanto əsuə kate əbə, diutə bete sitinti siamə kenke itsyi lə Onanto ɔflɔ. Nya wəmbɔtɛyi kulesa lə wə əsuəale əsuə. Bomu wɔtɛyi mi lesa nə waanɔ ku nnya ləəbə bubə. ¹⁴ Wuutə babesə mɔ diye kato itsyise wuuləkə lesa nə ófo utsyiko mɔ ɔflɔ ote mi. ¹⁵ Lesa saa nə ni Anto əmə eto lelee, eyifo mɔ lele. Nyaso mɪntɛyi mi minkə Lɛwɔnɔ nəmə ebufi lesa nə mintə wə ubə ote mi.”

Bakasebi Bamə Eto Nkuenlo Ebofiani Disuəyuə.

¹⁶ Yesu esi ɔtɛyi nkə, “Ibu sɛkɛ biensimbunyə mɛ bio, nya lə lefe sɛkɛ kama bisi biunyə mɛ.”

¹⁷ Mfó nya wə bakasebi bətsyuə lɛtɔ mə bətsyuə bənkə, “Nya ɔtɛyi mfo eto kasɔ nkɔpə? ɔtɛyi bo nkə, Ibu sɛkɛ boensi embunyə wə bio. Nya sɛkɛ tsya lə nnya kamaa, busi buunyə wə. Nya usi ɔtɛyi bo tsya nkə, ‘Itsyise ntɔ lə Anto əmə ɔflɔ.’ ¹⁸ Nnya ɔtɛyi nkə, ‘Ibu sɛkɛ,’ eto kasɔ ni be? Bóannɔ lesa nə ɔnlɛ bɔtɛyi eto kasɔ!”

¹⁹ Yesu áte nkə etiki ətsyuə kpe bála lə batɔ wə. Nyaso ɔtɛyi mə nkə, “Nɛyi minkə ibu sɛkɛ biensimbunyə mɛ bio, nya sɛkɛ lə nnya kamaa, bisi biunyə mɛ bio. Etiki nyamfo bənle bɔlɛ kabe lə mi bətsyuə nti lee?

²⁰ Sitinti minlə mi bɔtɛyi minkə biuwi kaminsəku, biləkə binəntu. Fɛɛ kawunsia eto betidi luunyə disuəyuə. Nya mii, nkuenlo ebumuə mi, fɛɛ mi nkuenlo bomə ebofiani disuəyuə. ²¹ Lə usio labe kolee, woakɛ lə bulə əsuə itsyise ɔlɛ kanyi bunyə. Fɛɛ lə óle ubi əmə ólosə, woata kanyi ka ɔnyə əsuə, itsyise wəənyə disuəyuə nkə óle ubi ókpe lə kawunsia. ²² Nko seka inte itə mi tsya nɛ. Mɔmɔ, bekpe lə nkuenlo əsuə. Fɛɛ muunyə mi bio. Nya disuəyuə luuyi mi akɔsi kenke, disuəyuə nə eto okle kuutsyuə saa ləmbɔfo bofo ketsyiko mi ani kulefe.

²³ “Lə diyi nəmə ayoo, biembɔtɔ mɛ kulesa. Itsyise nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə lesa nə ke biɔɔ mɔ Anto lə mɔ diye əsuə, wuufi ni utə mi. ²⁴ Ibə ese mɔmɔ, bíantɔ tɔ kulesa lə mɔ diye əsuə. Bɛtɔ ete lə utə mi lə mi disuəyuə lə lɛflɔ lelo.

²⁵ “Ndi mi etiki ɛyɛ lə akpa əsuə. Fɛɛ lefe ebubə nə mensimbudi mi etiki nyenko lə akpa əsuə. Bomu muudi mi etiki wuee itsyi lə Anto əmə əsuə. ²⁶ Lə lefe nəmə ayoo, bɛtɔ wə asa lə mɔ diye əsuə. Minlə bɔtɛyi miə mɔ, mɔɔ nɛ mi. ²⁷ Itsyise Anto əmə kosate aala mi. Waala mi itsyise mi tsya aala mɛ, nya bɛfo bɛnɔ biə Onanto ɔflɔ mintsyi mimbə. ²⁸ Sitintii, Anto əmə ɔflɔ mintsyi mimbə kawunsia, nya mɔmɔ nsi nlɛ budu lə kawunsia kesu Anto əmə ɔflɔ.”

²⁹ Nya wə bakasebi lɛtɛyi wə nkə, “Mɔmɔ, efe alɛ etiki budi kakpasə wuee, insini lə akpa əsuə. ³⁰ Mfe ko bote boə eyi lesa saa, nya yensife bə kuutsyuə saa si ɔtɔ fə etiki eto kasɔ. Nyamfo mate ətə bofo bɔnɔ boə Onanto ɔflɔ fɛtsyi.”

³¹ Mfó Yesu lɛtɔ mə nkə, “Mɔmɔ alɛ befo bɛnɔ? ³² Lefe lə bubə, nya díubə tsya lélo nə boosensə mi nya ut-

syua saa luusu wə umə beyani mɔ mate bitsyā. Fɛɛ lə sitintii, yembuyifo mɔ mate. Itsyise Anto əmə si ko mɛ. ³³ Ntɛyi mi nyamfo lə binyə diyuə se biyifo lɔni ku mɛ eso. Kawunsiə eto betidi ebutə binyə kanyi. Fɛɛ biŋyā keklege! Itsyise mbutəkə kawunsiə kamfo kato!”

Yesu Áto Ola.

17 Se Yesu letɛyi mɛ nyamfo ólosəə, óbesə ənəmi kato nya ʒtɛyi nkə, “Nto, lefe nəmə éboyo. Besə fə Ubi eto diye kato bə lə fə Ubi tsya lə obesə fə diye kato. ² Itsyise éfi əsuəale kenke ətə wə lə kawunsiə eto betidi kenke əsuə bə mba kenke féfi fətə wəə, lə utə mə nkprə manlo. ³ Nya nkprə manlo ni bə lə betidi lə bate fə, fə nwə hã mate ni Onanto kosate əmə nya lə bate Yesu Kristo wə fátsyese. ⁴ Mbesə fə diye kato nte lə betidi nti. Nya mínyifo keyifo ka fákpe mɛ lə kɔni fə nyifo lə kawunsiə mínlosə. ⁵ Mɔmɔɔ, Nto, besə fə Ubi eto diyənde kato lə fə ənəmi, diyənde nə əsuə mínke ku fə féfi diyifo kawunsiə.

Yesu Áto Ola Lə Wə Bakasebi Eto Disi.

⁶ “Ntə miə mba fələkə fətə mɛ lə kawunsiə eto betidi ntii, te fə. Fə bale beni nya féfi mə fətə mɛ nya bétsyue fə ditiki koto. ⁷ Nya mɔmɔɔ, beyi bə lesa saa nə féfi fətə mɛɛ, etsyi fə ɔflɔ. ⁸ Mfi kənyə ka fətə mɛ fə nsu ntɛyi mə nsuko mə nya báfo ke. Nya beyi sitinti bə fə ɔflɔ mintsyi, nya fə ni nwə létsyese mɛ. ⁹ Nlɛ ola boto lə mə disi, minlɛ ola boto lə kawunsiə eto betidi kenke eto disi. Bomu lə mba féfi fətə mɛ eto disi, itsyise fə kosate eto bale beni.

¹⁰ “Mba kenke ni mɔ bale eyifo fə bale, nko ke fə bale tsya diyifo mɔ bale nɛ. Nya mɔ diyənde lébe kato eyɛ lə mə əsuə. ¹¹ Mɔmɔɔ, nlɛ fə ɔflɔ bubə. Minsibə lə kawunsiə mfo. Fɛɛ məə, besi bakpe lə ke. Anto Kənkɛ, fə kosate fi fə diye eto əsuəale nnya fətə mɛ abe mə bə lə beyifo bani fe kase bo ku fə diyifo bani. ¹² Lefe nə mínke lə mə ɔflɔ, nlɛ mə wəkekəkəkɛ nya mínse mə eyɛ lə diye nə fətə mɛ əsuə. Nse mə, itə bə kuutsyuə saa mánnya lə mə nti, enso utidi wə ele bə onya kokooko, bə lə nnya bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kənkɛ eto Kukue əsuə lə ibə itə.

¹³ “Nya mɔmɔɔ, nlɛ fə ɔflɔ bubə. Ntɛyi nyamfo lə kawunsiə bə lə mə tsya lə beyi kenke lə mə akɔesi ku mɔ disuəyuə nə minlɛ bunyā. ¹⁴ Mbe fə ditiki nəmə let-sya ntə mə, nya benni kawunsiə kamə eto bale fe kase mintsya lenni kawunsiə kamfo eto ole ke. Lə nyasoo, kawunsiə kamə eekisi mə.

¹⁵ “Minlɛ bɔtɔ miə ləkə mə lə kawunsiə kamə. Bomu nlɛ bɔtɔ miə lə ase mə, ələkə mə etsyiko Obuale əmə eto ani. ¹⁶ Fe kase minni kawunsiə kamfo eto olee, nko ke mə tsya lenni kawunsiə kamfo eto bale nɛ. ¹⁷ Yifo mə kenke lə sitinti siamə əsuə, itsyise fə ditiki nəmə ey-ifo sitinti. ¹⁸ Ntsyese mə kawunsiə fe kase fintsyā lét-syese mɛ kawunsiə seka. ¹⁹ Lə mə esoo, nyifo mɔ əsuə kənkɛ ntə fə, bə lə mə tsya lə beyifo kenke lə sitinti siamə əsuə.

Yesu Áto Ola Lə Bafokanɔfɔ Kenke Eto Disi.

²⁰ “Minlɛ nyamfo bɔtɔ kətə mə mate, bomu nlɛ bɔtɔ kətə mba kenke lofo mɛ banɔ eyɛ lə fə Ditiki Sɛɛ nəmə mə bɔtɛyi əsuə. ²¹ Anto, nlɛ bɔtɔ miə lə ətə bə lə beyifo bani fe kase fankpe lə mɛ nya mintsya nkpe lə fə əsuə. Tə lə beyifo bani ku bo bə lə kawunsiə eto be-tidi lə bafo banɔ bə fə uni létsyese mɛ.

²² “Ntə mə diyənde nə eto okle ke fətə bə lə məmble lə beyifo bani fe kase bo fə diyifo bani. ²³ Nkpe lə mə, nya fintsyā nkpe lə mɛ. Tə lə beyifo bani kenke bə lə kawunsiə eto betidi lə bate bə fə létsyese mɛ nya faala mə fe kase faala mɛ.

²⁴ “Anto, nla miə mba féfi fətə mɛ lə bəsiə mɛ lə ɔflɔ lə kaka minsi bə lə bənyə mɔ diyənde, diyənde nə fətə mɛ itsyise ála mɛ féfi diyifo kawunsiə.

²⁵ “Anto Sɛɛ, kawunsiə eto betidi enyi fə, fɛɛ mɔ yi fə nya mba mfo tsya yi bə fə létsyese mɛ. ²⁶ Ntə bəte fə wuee, nya muutə besi bate fə eso nko, bə lə lelabi nə féfi fətə mɛɛ, lə ləkɛ lə mə nya lə mintsya lə nkɛ lə mə.”

Yudafɔ ʒmuə Yesu.

18 Se Yesu léto ola əmfo ólosəə, wə ku wə bakase-bi édu mfó nya báye lə Kidron eto utukplo bésu kaka nnuebi eto eyi eto ɔkue kəkɛ utsyuə ləkɛ. Nya Yesu ku wə bakasebi dídufə mfó.

² Yuda wə dídu wə utəə, áte mfó itsyise lefe kprəə, Yesu ku wə bakasebi ála disi busu kakpe mfó. ³ Nya-soo, Yuda áyenko Romafɔ eto bamamanyə ku mba laase Disumuyo eto betsyuə, ba besumunyə ninə ku Farisifo létsyese nya ókpa mə úsuko ɔkue kəkɛ əmə. Bétsyi bemakə ku kakandɛ ku atɛ.

⁴ Se Yesu léte asa nnya kenke ləəbə wə bubə lə əsuə esoo, ʒbɔ úbə ótsyako mə nya ʒtɔ mə nkə, “Owoe bən-lɛ bɔbɛbɛ?”

⁵ Bətə mbuayɛ bənkə, “Yesu Nasaretnyə əmə.”

ʒtɛyi mə nkə, “Nyə mɔ ni wə mfo.” Yuda wə dídu wə útə tsya nyə mə lenti. ⁶ Lefe nə Yesu díte mə mbuayɛ nkə, “Nyə mɔ ni wə mfoo,” bésinkli kama kama nya béd-du bənkɔ.

⁷ Usi ʒtɔ mə nkə, “Owoe bən-lɛ bɔbɛbɛ?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Yesu Nasaretnyə əmə.”

⁸ Mfó nya Yesu letɛyi mə nkə, “Mʒtɛyi mi koko minkə, nyə mɔ ni wə mfoo. Nyaso lə mɔ uni bən-lɛ bɔbɛbɛɛ, bitə lə mbamfo lə bedu.” ⁹ ʒtɛyi nyamfo nko, bə lə lesa nə úkatɛyi kokoo, lə ibə itə sitinti nkə, “Nto, mánypsə mba féfi fətə mɛ eto lɛ ɔni lə mənti.”

¹⁰ Mfó Simon Petro dínə kalande nə untsyi úləkə lə akpatsya, nya ówe Usumunyə Ninə Kenke eto uyifoyifo eto kodianito úfə. Ndomunyə əmə eto diye ni Malko.

¹¹ Fɛɛ Yesu áteyi Petro nkə, “Fi fə kalande kamə akpe lə akpatsya kafo! Bubu febu fə yanle bə nna lesa nə nkpe lə kanyi eto ləkɔbe nə mɔ Anto díte mɛ?”

Yudafɔ Ákpa Yesu Bésuko Annas ɔflɔ.

¹² Nyamfo eto kamaa, Romafɔ eto bamamanyə eto ditsyukpa ku mə ɔtɔnkɔtɔnkɔ ku Yudafɔ eto batɔnkpe

bətsyuə əmuə Yesu lə əsuəale əsuə bákke. ¹³ Tutée, bákpa wə bésuko Annas çfl. Annas əmfo eyifo Kayafa eto usiəanto. Nya Kayafa əmfo ni Usumunyə Ninə Kenke wə díyifo kesumu eto keyifo lələ itə nəmfó. ¹⁴ Kayafa əmfo ni nwə lələ Yudafo eto beninə kələ nkə eləkə eso bə utidi çni kprə lə betidi ba tã eto kenye.

Petro Áteyi Nkə Únyi Yesu.

¹⁵ Simon Petro ku okasebi bamba ətəkəko Yesu kama. Okasebi bamba əmfo eyifo Usumunyə Ninə Kenke eto utidiyi, nyaso wə dítkəko Yesu bésu Usumunyə Ninə Kenke eto diyo, ¹⁶ Fée Petroo, ənyə lə kesie. Okasebi bamba əmə ésinkli úbə údi etiki ku usiobi wə dínyə lə kesie kenye mfó, nya útə nkə Petro tsya dufə lə diyo nəmə kafo.

¹⁷ Mfó nya usiobi əmə lətə Petro nkə, "Fintsya, osani əmfo eto bakasebi eto çni fenii, lee?"

Mfó Petro díte mbuayə nkə, "Owo, minni!"

¹⁸ Nya se ləyç nle mə esoo, beyifobi ku mba laase mfó átsyaka ute nya bənyə banle bəyifə. Nya Petro tsya lenyi úsu únyə lə mə çfl mfó çnle ute əmə bəyifə.

¹⁹ Lefe nəmfóo, Usumunyə Ninə Kenke ákatə Yesu asa itsyi lə wə bakasebi ku asa nnya waate əsuə.

²⁰ Yesu ətə mbuayə nkə, "Meedi betidi ba tã etiki lə obia lə kusə komə kenke eto ənəmi lefe saa. Maate asa lə Disumuyo ku lə ntsyakə kaka Yudafo kenke ləəbə katsya. Méndi etiki saa kulefe lə kabioçk. ²¹ Nya beso ini mə fanle etiki nyamfo bəçk? Tç betidi bamfo lesa nə mínteyi mə. Beyi ləsanə mínteyi."

²² Se Yesu ləteyi nyamfo, mba laase mfó eto çni ko ləç wə lə kotosi nya çtə Yesu nkə, "Ntsyə feebu fə feedi Usumunyə Ninə Kenke əmə etiki nko?"

²³ Yesu ətə wə mbuayə nkə, "Lə ndi etiki bua ətsyuə, teyi utsyuə saa mfo lə çkə lesa nə ini. Fée lə méndi etiki bua saa, beso fásç mə?"

²⁴ Mfó nya Annas difi Yesu wə disi çkə lə bokle lə ukuə əsuə, ótsyese Usumunyə Ninə Kenke Kayafa çfl.

Petro Esi Çni Yesu.

²⁵ Lefe nəmfóo, Simon Petro si uńyə mfó çle ute bəyifə. Nyaso bafefə ba dínyə mfó lətə wə bənkə, "Fintsya, ini osani əmə eto bakasebi eto çni fenii, lee?"

Mfó Petro áni nya çteyi nkə, "Owo lo, minni mə çni!"

²⁶ Mfó nya Usumunyə Ninə Kenke eto ndomunyə çni eto çyimi wə eto koto Petro léwe lətə wə nkə, "Inni fə uni mínyə lə çkuə mfó lee?"

²⁷ Petro esi útudi kenye çteyi nkə, "Owo lo!" Lamfo-lamfoo, nya ukusə díte kenye.

Bákpa Yesu Bésuko Pilato Çfl.

²⁸ Olesiantə əmfóo, bákpa Yesu lə Kayafa eto diyo bésuko Romafo eto Aba eto Unyəsia eto kəsiəçk. Fée Yudafo bamə méndufə mfó, itsyise bánla bə bakpe mə əsuə kəfioç fə lə bedi Ukpə Ása Bo Çyila eto Diyisəə nəmə. ²⁹ Lə nyamfo esoo, Pilato ábç úbə ótsyako mə lə

kesie kenye mfó, nya çtə mə nkə, "Nte kabua ka osani əmfo díyifo?"

³⁰ Bətə wə mbuayə bənkə, "Lenni kabua kplə kukətsyuə úyifo, eni boəmbokpa wə boboko fə çfl."

³¹ Nyaso Pilato áteyi mə nkə, "Nyale bekpa wə bisuko lə mi kosate lə bisu bekponko wə lekpo lə mi kosate eto afi əsuə."

Bətə mbuayə bənkə, "Bəntə bo kusu bənkə bokponko kuutsyuə saa lekpo bolo wə dikpənkpi."

³² Asa nyamfo əbə nko bə lə lesa nə Yesu ləteyi itsyi lə ukpə wə eto okle wəəbə bukpə lə ibə itə nko sitinti.

³³ Mfó nya Pilato dísinkli úsu údufə wə lekanyo mfó, nya ókpadi Yesu çtə wə nkə, "Fə ni Yudafo eto Oka əmə?"

³⁴ Yesu ətə wə mbuayə çtə wə nkə, "Fə kosate ete nle mə etiki nyamfo bəçk lee, betidi bamba ləteyi fə nko itsyi lə mə əsuə?"

³⁵ Pilato ətə mbuayə nkə, "Ebu fə Yudanyə mini? Mi kosate eto betidi ku besumunyə ninə difi fə bákpe mə lə kəni. Be féyifo?"

³⁶ Yesu ətə mbuayə nkə, "Mç sekakedikç mentsyi kasç mfo. Lə nya ete mə sekakedikç dítsyi kasç mfo ini, eni mə batçnkpe ebota mə disi bələkə mə betsyiko Yudafo eto ani. Fée mə sekakedikç mentsyi kawunsia mfo."

³⁷ Se çteyi wə nko, Pilato áç wə nkə, "Nyale Oka feni?"

Mfó Yesu ləteyi wə nkə, "Fə nle bəteyi fə Oka mini. Nyamfo eso bale mə mímbə kawunsia nə, bə lə mbə nləkə sitinti siamə nte. Nya utsyuə saa ke ləətəkəko sitinti siamə, aano lesa nə maateyi."

³⁸ Pilato áç wə nkə, "Nya be ni sitinti siamə?"

Balo Yesu Dikpənkpi.

Se Pilato ləteyi nyamfo ólosə, úsinkli úsu Yudafo çfl lə lekple nya çteyi mə nkə, "Mənyə kabua saa lə wə əsuə lə nnya eso ele bə nlo wə dikpi. ³⁹ Fée lə mi lekpa əsuə, lə éyo Ukpə Ása Bo Çyila eto Diyi eto didifée, ele bə nləkə mba bákpe lə diyo eto çni ntə mi. Nyaso bela biə nyani Yudafo eto Oka əmə ntə mi?"

⁴⁰ Mfó nya məmblə léfə bəteyi bənkə, "Owo lo! Inni nwə mfo, bomu Baraba!" Nya Baraba əmfo eyifo nwə létaka únyə lə aba əsuə.

Pilato Çtə Bábke Yesu.

19 Nyaso Pilato ətə bákpa Yesu bédunko nya bábke wə fefe ku katambo. ² Nya bamamanyə bamə dífi biyu eto kaləmə bəyifo lekpa kpa bəti wə lə disi. Nya bəfi kafia sia bəti wə fe Oka seka. ³ Nya lə bányi bésu wə çflç bákateyi wə bənkə, "Yuu, yuuduu! Yudafo eto Oka o-o!" Nya lə bəteyi wə nkoo, bákanyí kafi wə kasç wə lə atosí.

⁴ Pilato esi çbç úsu sitiditu nəmə çfl lə lekple nya çteyi mə nkə, "Bebe, mookpa wə mboko mi lə bete biə mənyə kabua saa ka úyifo bə lə nlo wə dikpənkpi."

⁵ Nyaso Yesu ábç úbə lekple mfó, ku biyu eto lekpa kpa lə wə disi nya onkpe awusia kəntsye. Mfó Pilato áteyi mə nkə, "Bebe! Nyə utidi əmə nyə mfo!"

⁶ Se besumunya ninā ku mba laase Disumuyo dinya wəə, báfa báteyi bənkə, “Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə! Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə!”

Pilato áteyi mə nkə, “Mi kosate kpa wə bisuko, lə bisu bəɔ wə lə uyikabie əsuə. Mənyə lebuə saa lə wə əsuə nə eso moolo wə dikpənkpi.”

⁷ Yudafo bamə ətə mbuayə bənkə, “Bokpe kɔfi ko léte nkə ele bə ukrə. Itsyise ɔteyi nkə uyifo Onanto eto Ubi.”

⁸ Lefe nə Pilato lenɔ nnya báteyi mfoo, sikpi esi símuə wə sekpe. ⁹ Usinkli údufə lekayo nəmə nya ɔtɔ Yesu nkə, “Se fetsyi?” Fəe Yesu məntə wə mbuayə saa. ¹⁰ Pilato áɔtə wə nkə, “Nyale, bɔni fani fə embudiko mɛ etiki? Lee enyi fə nkpe əsuəale moofə butə miə bayani fə nye basɔ fə lə uyikabie əsuə?”

¹¹ Yesu ətə wə mbuayə nkə, “Eni embɔkə əsuəale saa lə mɔ əsuə lenni Onanto díta fə nnya. Nya əmə eso nwə dífi mɛ ókpe fə lə kɔni díyifo lebuə enso fə nɛ.”

¹² Se Pilato lenɔ nyamfoo, ɔbɛbɛ kusu nkə eni lə oyani wə. Fəe betidi bamə áfa bembembe báteyi bənkə, “Lə ayani wəə, nyale ensini Romafɔ eto Okankplɛ eto ɔyetsyuə! Utsyuə saa wə dífi wə əsuə úyifo oka, átaka únyə lə Romafɔ eto Okankplɛ Kaisare əsuə!”

¹³ Se Pilato lenɔ etiki nyamfoo, ókpa Yesu ɔbɔnko nya úsiə lə lekpokpome əsuə lə kaka baakpo bə leba eto kasɔ nya baakpo bə Gabata lə Hebri eto sele əsuə.

¹⁴ Diyi nəmə éyifo fe kakɔmi eto lefosi ənuə eti lə diyi nə eto kəsiasə boodi Ukrə Ása Bo ɔyila eto diyi.

Nya Pilato leteyi betidi bamə nkə, “Nyə mi Oka!”

¹⁵ Báfa báteyi bənkə, “Lo wə! Lo wə! Sɔ wə lə uyikabie əsuə!”

Pilato áɔtə mə nkə, “Bela biə nɔɔ mi oka əmə mman-klasə lə uyikabie əsuə?”

Mfó nya besumunya ninā díta wə mbuayə benkə, “Bunsibə oka saa enso Romafɔ eto Okankplɛ Kaisare!”

¹⁶ Se báteyi wə nkoo, Pilato áyani Yesu útə bamamanyə nkə basɔ wə lə uyikabie əsuə. Nyaso bákpa Yesu bédunko.

Bamamanyə Ásɔ Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Əsuə.

¹⁷ Bətə wə kosate étsyi wə uyi əmə úsu údufu kaka baakpo Ditidisi Ku Kalua. Baakpo mfó lə Hebri eto sele bə Golgata. ¹⁸ Mfó básɔ wə lə uyikabie əsuə. Básɔ betidi inuə bamba tsya lə mə keyikabie bamba əsuə bakɔ ku wə, ɔni lə Yesu eto kəməni nya unuəfə lə wə kodi-ani.

¹⁹ Pilato áwɔni etiki ətsyuə útə béfi básɔ lə uyi əmə əsuə lə Yesu eto disi kato. Nnya bəwɔni ni bə, “Yesu Nasaretnyə, Yudafo Eto Oka Əmə.” ²⁰ Yudafo kɔpə ákla etiki nyamfo, itsyise kaka básɔ Yesu bamanklasə lə uyikabie mantso ku umənkplɛ əmə. Bəwɔni asa nyamə lə Hebri ku Roma ku Griki eto bele əsuə. ²¹ Besumunya ninā áni etiki nyamfo nya báteyi Pilato bənkə, “Manwɔ ni fənkə, ‘Yudafo eto Oka,’ bomu wɔni fənkə, ‘Utidi əmfo áteyi nkə, ‘Mɔ ni Yudafo eto Oka.’”

²² Mfó Pilato díta mbuayə nkə, “Lesə nə míwɔnii, mbɔwɔni nlosə.”

²³ Se bamamanyə bamə ləɔ Yesu lə uyikabie bəlosəə, béfi wə awu nnya ókpe nya bésie nnya lə akpa ana. Nya utsyuə saa dífi lekpa lɔni. Fəe wə awu ani ébu. Awu nyamfoo, bánka nnya kukalebe saa, bomu budi bédi nnya idu lə simuə isu ekpo lə akpa eti.

²⁴ Bamamanyə bamə áteyi mə bətsyuə bənkə, “Boembusie awu nyamfo bətsyuə. Bomu bitə lə bokpo asa bɔsɛ lə bobə futsyə luudi lə bufi nnya butə wə.”

Nyamfo əbə itə nko bə nnya bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuəə, əbə itə nko sitinti bə, “Bésie mɔ awu bətə bətsyuə.”

Nya bákpo asa baseɛ lə mɔ awu əsuə.”

Nya lə sitinti tsyaa, nko bamamanyə bamə díyifo nɛ.

²⁵ Nya mba dínyə lə Yesu eto uyikabie komə ɔfɔ ni Yesu eto ambe ku wə ambe eto ɔyimisio ku Maria wə ni Klopa eto usiə, ku Maria Magdalenyə. ²⁶ Se Yesu dínyə wə ambe ku wə okasebi wə eto asa waala tinti nyə mfó, ɔteyi wə ambe nkə, “Mbe, nnyə fə ubi!”

²⁷ Mfó nya ɔteyi okasebi əmə tsya nkə, “Nnyə fə ambe.” Nyaso idu lə lefe nəmfó, okasebi əmə ákpa wə úsuko wə diyo nya ɔlɛ wə ola.

Yesu Əkpə.

²⁸ Yesu áte nkə mɔmɔ, wóolosə lesa saa nə ele bə uyifo. Nya, bə lə lesa nə bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə lə ibə itə nko esoo, Yesu áteyi nkə, “Utukɛ lɛ mɛ.”

²⁹ Lə mfó, ɔlɔtsyi utsyuə ətsyə mfó wə bəyisə ku nte bo dínyənki. Nyaso béfi sekuayəbo bákpe lə nte bomə əsuə nya béfi bákpe lə uyi utsyuə wə baakpo hisopo əsuə bábəsə kato bətəkə wə lə kenye. ³⁰ Se Yesu díne nte bomə ólosəə, ɔteyi nkə, “Mɔmɔ, yóolo!”

Nya óbokosə wə disi kasɔ, nya ɔma kenye.

³¹ Diyi nəmfə eyifo Fida, nya ni kəsiasə eyifo ɔnwedit-syayi kplɛ itə Yudafo, nyaso bánla bə bekrənkɔ kɛ bafaka lə uyikabie əsuə eyo ɔnwedit-syayi mfó. Nyaso bətɔ Pilato bə utə mə kusu lə besu bəfəsə mə akpa lə bələkə mə betsyiko lə uyikabie əsuə. ³² Itə bamamanyə bamə əbə bəfəsə utidi tutɛ ku nwə nse eto akpa. Mə básɔ báfakasə lə keyikabie əsuə lə Yesu ɔfɔ. ³³ Fəe se báyo Yesu ɔfɔ, bənyə bə wə ébukpə koko. Nyaso bən-sifəsə wə akpa. ³⁴ Bomu omamanyə ɔni éfi wə lefle óto wə lə lekpa. Lamfolamfo kɔɔ ku ntu ko ləbɔ.

³⁵ Nwə dínyə asa nyamfo, wə dídi nnya adansie bə lə mi tsya lə befo bəɔ. Nya nnya ɔteyi eyifo sitinti. Nya uyi wuee nkə sitinti ini ɔteyi. ³⁶ Bəyifo nyamfo bə lə nnya nkpe lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə lə ibə itə fe kase bəwɔni bənkə, “Lə wə dikubi lɔni kulaa tsyaa, bembufəsə ni.” ³⁷ Nya bəwɔni asa bamba bákpe lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə tsya nɛ bətəyi nkə, “Betidi ebətakəsə ənəmi babe nwə eto lekpa bəse lefle bédunsə.”

Bébikə Yesu.

³⁸ Nyamfo eto kamaa, Yosef wə ditsyi umə wə baakpo Arimatia, əbə ɔtə Pilato nkə lə oyani Yesu eto ɔkɔ utə wə. Yosef əmfo eyifo Yesu eto okasebi utsyuə.

Fɛɛ wóanla nkə betidi te, itsyise úkate Yudafo eto beninə sikpi eso. Pilato átɔɔ útə wə. Nyaso Yosef əbə ófo ɔkɔ əmə údunko. ³⁹ Nikodemo wə ləbiɔ úsu Yesu ɔflɔ ketsye kani tsya ətəkəkə Yosef əmfo. Útsyi afa nnya beefi kalɔ ɔkɔ itə busu kebikə, fe uyudu ku afa nnya laanyi fifiifi baakpo bə alɛ, nya nyamblɛ eto kalende eboyo kilo awosi ətsyɛ, úsuko. ⁴⁰ Betidi inuə bamfo éfi afa nyamfo bédiki Yesu eto ɔkɔ əmə lə əsuə nya béfi kafia flubia ka lefo koya bémlɪ wə lə əsuə fe kase Yudafo díkalɔ ɔkɔ itə bubikə. ⁴¹ Nya ɔkɔɛ kəkɛ utsyuə akɛ lə kaka bálo Yesu ɔflɔ. Nya lə mfóo, béku kudi fɔfɔ ko kafo bembikətɔ kuutsyuə bənyə. ⁴² Se diyi nəmfo eto kəsiəsə luudi ɔnwéditsyɛyi nya kudi komə tsya ləfi mfó esoo, béfi Yesu eto ɔkɔ əmə bésu bəbikə mfó.

Bakasebi Bamə ɔnyə Bə Kudi Komə Tə Kefufu.

20 Kɔsida eto kolensianto se kale dímənsiə tɔ kaloo, Maria Magdalene ésu kudi komə ɔflɔ nya únyə nkə baminansə leba nə díti lə kudi komə kənyɛ mfó. ² Nyaso útsyetsyi úsu Simon Petro ku okasebi wə Yesu laala ɔflɔ. Nya ɔtɛyi mə nkə, “Bətsyɛ əbə bətsyi Bonamute bédunko lə kudi komə kafo. Nya bunyi kaka bətsyi wə bésu bətsyɛ!”

³ Mfó nya Petro ku okasebi ɔni əmə dídu bə beesu kudi komə ɔflɔ. ⁴ Mə inuə bamə étsyetsyi batɔ, fɛɛ okasebi əmə áfe Petro nya oka wə kudi komə ɔflɔ mfó budufə. ⁵ Úbə kasɔ útsyue ənəmi óbe kudi komə kafo. Únyə mfiə flubia bomə, fɛɛ wéndufə ko kafo. ⁶ Simon Petro wə dítekə kama ubəə, áyɛ údufə kudi komə kafo nya únyə se mfiə flubia bomə nkpo lə kudi kafo lə kasɔ mfó. ⁷ Fɛɛ béfi kafia ka béfi bákɛ Yesu disi bətsyɛ lete, ke mánkɔ ku mfiə flubia fɛfɛ bomə. Bəkənə ke bətsyɛ lete. ⁸ Mfó nya okasebi wə leka kudi komə ɔflɔ búdufə tsya dídufə ko kafo. Únyə asa nyamə, nya ófo ɔnɔ. ⁹ Tsya, fɛɛ bánkɔ tɔ kasɔ nnya Awɔnisa Kɛnkɛ lɛtɛyi nkə ele bə Yesu taka utsyi ɔkɔmə ubə nkprə.

Yesu Ələkə Əsuə Ótə Maria Magdalene.

¹⁰ Nyamfo eto kama nya bakasebi bamə dísinkli bésu oto. ¹¹ Fɛɛ Maria əbə únyə lə kudi komə ɔflɔ kewi keku. Nya lefe nə únyə mfó ɔnlɛ keku buwii, usi úbə kasɔ óbe kudi komə kafo. ¹² Mfó únyə Onanto eto batɔnkpe inuə ba nlɛ mfiə flubia bensi lə kafo mfó. ɔni si lə kaka Yesu eto disi dítsyɛ nya unuəfə nsi lə wə akpa eti.

¹³ Bətɔ wə bə, “Boambe, beso fanlɛ keku buwi?”

Mfó nya Maria tsya díte mbuayɛ nkə, “Bətsyɛ əbə bətsyi mɔ Onamute bedunko, nya mante kaka bətsyi wə besuko!” ¹⁴ Lamfolamfo se ɔtsyi ɔwuninsə, únyə se Yesu nyə mfó. Fɛɛ woante nkə Yesu uni.

¹⁵ Mfó Yesu lɛtɔ wə nkə, “Boambe, beso fanlɛ keku buwi? Owɔe fanlɛ bəbɛɛ?”

Fɛɛ úbu nkə, nwə laabe mfó uni, nyaso ɔtɛyi wə nkə, “Boanto, lə fə uni dítsyi wə fédunko, nyalɛ tɛyi mɛ kaka fétsyi wə fésuko lə nsu ntsyi wə ndunko.”

¹⁶ Nya Yesu lékpadi wə nkə, “Maria!”

ɔtsyi ɔwuninsə útə ənəmi Yesu nya ókpadi wə lə Hebrɪ eto sele əsuə nkə, “Rabuni!” Eto kasɔ ni Oteasa.

¹⁷ Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Sinkli ayɛ mɛ butidi eto, itsyise ménsinkli tɔ nsu Anto əmə ɔflɔ kato. Bomu du esu atɛyi mɔ bayimi fə nsinkli ntɔ lə nwə ni mɔ Anto ku mə Anto, mɔ Onanto ku mə Onanto ɔflɔ.”

¹⁸ Nyasoo, Maria Magdalenyə ésu ɔtɛyi bakasebi bamə nkə únyə Bonamute əmə nya ɔtɛyi mə asa nnya Yesu lɛtɛyi wə.

Yesu Ələkə Əsuə Ótə Wə Bakasebi.

¹⁹ Kɔsida komə eto ditsyitsyo lefee, bakasebi bamə ákɔ besi lə diyo nya bėti mə əsuə bákpe kekɛke, se banlɛ Yudafo eto beninə sikpi bote eso. Nya Yesu díbə unyə lə mə ntinti, nya ɔtɛyi mə nkə, “Diyuə lə disiəko mi.” ²⁰ Se ɔtɛyi nyamfo ólosəə, úfi wə ani ku lekpake ótə mə. Əsuə əyuə bakasebi bamə se bənyə Bonamute əmə eso.

²¹ Nnya kamaa, Yesu esi ɔtɛyi mə nkə, “Diyuə lə disiəko mi. Fe kase Anto əmə létsyese mɛɛ, nko ke mintsya nlɛ mi botsyese nɛ.” ²² Se ɔtɛyi nyamfo ólosəə, ɔwula ókpɔ lə mə nya ɔtɛyi mə nkə, “Befo lɛwɔɔ Kɛnkɛ nəmə. ²³ Lə bifi betidi eto abua bətsyɛ məə, Onanto éfi nnya ɔtsyɛ mə, fɛɛ mba eto abua benɪ bufi katsyɛɛ, Onanto tsya mémfi nnya ɔtsyɛ mə.”

Yesu Ələkə Əsuə Ote Toma.

²⁴ Lefe nə Yesu díbəə, Toma, lefosi bakasebi inuə bamə eto ɔni wə bensi baakpo ɔfɪmfɪnyəə, mankɛ mə lenti. ²⁵ Nyaso se úbəə, bakasebi fɛfɛ bamə átɛyi wə bənkə, “Búnyə Bonamute əmə.”

Mfó nya Toma lɛtɛyi mə nkə, “Lə mənnyə belakabi eto afabe lə wə ani bə lə mfi mɔ lenimi inkpe lə nnya kafo nya mimfi mɔ kɔni minkpe lə wə lekpakee, məmbofo nnɔ kulefe.”

²⁶ Kɔsida kɔni eto kamaa, bakasebi bamə esi bákɔ bési lə diyo kafo, nya Toma ákɛ mə lenti. Besi bėti biku le diyo nəmə əsuə bakɛ. Tsya fɛɛ, Yesu əbə únyə lə mə ntinti nya ɔtɛyi nkə, “Diyuə lə disiəko mi.” ²⁷ Nya ɔtɛyi Toma nkə, “Bə lə əbə efi fə lenimi akpe mfo, lə abe mɔ ani. Lə efi fə kɔni akpe lə mɔ lekpake, lə ayɛ fə mamfokanɔ, nya lə afo anɔ!”

²⁸ Tomasi ələkə kənyɛ ɔtɛyi nkə, “Mɔ Onamute ku mɔ Onanto!”

²⁹ Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Se fənyə mɛ esoo, áfo áɔɔ. Diyuə itə mba dímənyə mɛ, fɛɛ báfo bánɔ!”

³⁰ Yesu esi úyifo ayanisa kpə ótə lə wə bakasebi kpə eto ənəmi nnya bəwɔni bákpe lə kukue komfo. ³¹ Fɛɛ bəwɔni nyamfo bətsyɛ bə lə befo bɛnɔ biə Yesu ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyɛ ku Onanto eto Ubi kosate əmə. Nya eyɛ lə bofo kanɔ lə wə əsuəə, biunyə nkprə manlo.

Bənyə Yesu Lə Ditumbukplɛ ɔflɔ.

21 Nyamfo eto kamaa, Yesu esi úləkə wə əsuə ótə wə bakasebi lə Tiberia eto Ditumbukplɛ ɔflɔ. Nya nyə kase íbə. ² Diyi lɔnij, Yesu eto bakasebi bətsyuə átsya besi. Mə ni Simon Petro ku Tomasi nwə tsya bensi baakpo ɔfɪmfɪnyə ku Nataniel nwə ditsyi Kana lə

Galilea eto kasɔ ku Sebedeo eto bebi ku Yesu eto bakasebi bamba. ³ Mfó nya Simon Petro leteyi ma nkə, "Meesu nta asabu la mbə."

Mfó nya ma tsya leteyi wa bənkə, "Bontsya ebutəkəko fa busu." Nyaso bəsu bədufa la ɔklɔ əsuə nya bədu bəsu. Fəe la ketsye ka kenkee, bənləkə akpe saa.

⁴ Nya lefe na kofe lela koə koatoo, Yesu əbə únyə la ditimbu nəmə kənyə. Fəe bakasebi bamə mənnyə wa bətsyə lekpo. ⁵ Nya ɔtɔ mə nkə, "Bakosobi, biənləkə akpe saa lee?"

Bətə mbuayə bənkə, "Owo lo!"

⁶ Nya ɔteyi mə nkə, "Beta mi asabu nyamə bekpo la ɔklɔ əmə eto kodiani, la binyə lesaatsyuə biləkə." Nyaso bəyifo nko. Binə bia bələkə efui bəə, bamfo asabu nyamə bunə kələkə.

⁷ Okasebi wa eto asa Yesu laala áteyi Petro nkə, "Bonamute uni!" Se Simon Petro lenɔ nkə Bonamute unii, úfi wa awukentsye ótsyasə la nkə, itsyese úləkə nnya utsyə, nya ósa údufə la ntu bomə əsuə tuu. ⁸ Fəe bakasebi fəfə bamə əsiə la ɔklɔ əmə balə bubə, balə asabu nnya díyi ku akpe bunə. Bántsyonko utufɔ, yu-utsyə fe akpaləkələkə kolofa. ⁹ Se bábɔ la ɔklɔ əmə kafo bənyə kasɔɔ, bənyə se bətsyaka aka eto ute wa əsuə bəkpe akpe ətsyuə. Abolo utsyuə tsya ətsyə mfó.

¹⁰ Nya Yesu leteyi mə nkə, "Bifi akpe ətsyuə nnya bíləkə mɔmɔ beboko."

¹¹ Mfó nya Simon Petro dísu údufə la ɔklɔ əmə nya únə asabu nnya díyi ku akpe nnya lemɔ óboko ketu kənyə. Akpe nyamə eto etu ni kolofa awosi anɔ ətsyə. Ite bə akpe nyamə efui nko tsyaa, asabu nyamə mánla.

¹² La nyamfo eto kamaa, Yesu áteyi mə nkə, "Bibə bidi lesa." Fəe bakasebi bamə eto kuutsyuə mámfo ɔkɔɔ bokpe katɔ wa nkə, "Owoe feni?" Itsyise báte bə Bonamute uni. ¹³ Nyaso Yesu əsu mə ɔflɔ nya úfi abolo əmə útə mə. Nko ke úfi akpe nyamə tsya útə mə nɛ.

¹⁴ Nyamfo ni ditsyəfə se Yesu díləkə wa əsuə óte wa bakasebi se batakasə wa bətsyiko ɔkɔmə nɛ.

¹⁵ Se bədi lesa bəlosə, Yesu áɔtɔ Simon Petro nkə, "Simon, Yohanes eto ubi, aala mɛ aso kase bafefə bamfo laala mɛ?"

Útə mbuayə nkə, "Ee, Bonamute! Fa kosate yi fənkə maala fa."

Mfó nya Yesu leteyi wa nkə, "Le mɔ basamubi ola."

¹⁶ La nyamfo eto kamaa, Yesu esi ɔtɔ wa dinuəfə nkə, "Simon, Yohanes eto ubi, aala mɛ?"

Petro esi útə wa mbuayə nkə, "Ee, Bonamute! Fa kosate yi fənkə maala fa."

Mfó Yesu disi ɔteyi wa nkə, "Le mɔ basamu ola!"

¹⁷ Yesu esi ɔtɔ wa ditsyəfə nkə, "Simon, Yohanes eto ubi, aala mɛ?"

Bɔtɔ bomfo ələ Petro, itsyise ditsyəfə sɔɔ ni nəmfo nɛ se Yesu letɔ wa nkə, "Aala mɛ?" Nyaso ɔteyi Yesu nkə, "Bonamute, eyi lesa saa. Nya fa kosate nyi fənkə maala fa!"

Mfó nya Yesu leteyi wa nkə, "Le mɔ basamu ola. ¹⁸ Sitinti minlə fa bɔteyi minkə, lefe na fedi okosobii, ákafo kafia buti fa kosate kesu kaka ke fála. Fəe lefe na fák-abee, ebobese fa ani kato nya utidi bamba luubə okle fa kafia fe wookpa fa usuko kaka fanla fa eesu." ¹⁹ Yesu áteyi nyamfo nko la ufi uləkə ukpə wa eto okle Petro ləəbə bukpə wa luuləkə Onanto eto diyənde ote.

Nyamfo eto kamaa, Yesu áteyi wa nkə, "Təkəko mɛ."

²⁰ Se Petro letsyi ɔwuninsəə, únnyə se okasebi wa Yesu laala nyə wa kama. Wa ni okasebi wa dísiə ɔkɔɔ Yesu, la lefe na bəkedi ditsyitsyosa fəfə fe ɔtɔ Yesu nkə, "Bonamute, owoe luudu fa utə?" ²¹ Nyaso se Petro dínyə wəə, ɔtɔ Yesu nkə, "Bonamute, ntsyə ini la wa əsuə?"

²² Yesu ətə wa mbuayə nkə, "La nla miə usiə nkpə isu ese lefe na muusinkli mbə bioo, be eka fa ela? Fəə, təkəko mɛ!"

²³ Etiki nyamfo ába ékpo la mba ntəkəko Yesu kama nti bə okasebi əmfo əmbə bukpə. Fəe Yesu mánteyi wa nkə wəəmbukpə. Nnya ɔteyi ni nkə, "La nla miə usiə nkpə isu ese lefe na muubəə, be eka fa ela?"

²⁴ Wa ni okasebi wa nle adansiə budi la asa nyamfo əsuə, nya wa tsya ni nwə ləwɔni nnya utsyə nɛ. Nya buyi boə nnya əsuə údi adansiə, eyifo sitinti.

²⁵ Yesu esi úyifo asa bamba kpə tsya. La nnya ete bəwɔni nyamble bətsyə lɔni lɔni lɔnii, mfo nɔɔ miə eni bəmbunyə ekue nyamə eto kətsyəkɔ la kawunsiə kamfo kenke kulaa tsya.

KEYIFO

1 ¹⁻² Mɔyimisani Tiofilo, lə mɔ kukue tutɛ ko mɪwɔnii, nteyi asa nnya kenke Yesu díyifo idu lə lefe nə út-syá wə keyifo ku asatete kasɔ isu ese lefe nə Anto Onanto díbá ókpa wə úsuko kato. Fɛ wookpa wə usuko kato, Yesu áyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale əsuə óte asa wə batɔnkpe ba úləkə asa. ³ Lə eyi fosi ana se úkprə ótaka kəmiə, úləkə wə əsuə óte lə esu kprə nnya lete sitinti bə okpe nkprə. Mba dínyə wəə, údi mə etiki itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə. ⁴ Se bəbə bət-sya bensii, ókpe mə kɔfi nkə, “Biendu lə Yerusalem, bo-mu bisia bikabe kusu itə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə mínteyi mi mintɔnsə miə mɔ Anto leteyi utsyə nkə wootsyese mi. ⁵ Yohanes alɛɛ, ntu te úfi úyifo betidi ntufɛsəfləsə eto lekpa nəmə. Fɛ lə eyi asiani eto kamaa, Onanto ebufi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ufləsə mi.”

Anto Onanto Ákpa Yesu Úsuko Kato.

⁶ Lefe nə batɔnkpe bamə ku Yesu létsya bioo, bátɔ wə bənkə, “Bonamute, dimamfe foola fə atakasə Israel eto Sekadidi siamə ənyənsə bio, mɔmɔ lee?”

⁷ Nya Yesu leteyi mə nkə, “Yanle bə bete lefe nye eyi nnya mɔ Anto lə wə əsuəale əsuəə, leteyi utsyə nkə lesatsyuə ebubə itə. ⁸ Nya lə lefe nəmə ayo bə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ bə mi ɔflɔɔ, wuubə udufə mimble kenke lə əsuə nya wuufi wə əsuəale okpe mi nya biudi mɔ badansie lə Yerusalem ku Yudea kenke ku Samaria idu isu ese kawunsia eto nsekɔ ke.”

⁹ Se útəyi nyamfo ólosəə, Onanto étsyi wə úsuko kato nya bənyə banle wə bobə isu ese lefe nə údufə lə difule əsuə ónyə lə mə ənəmi.

¹⁰ Nya se bənyə banle kato bobə tūi lə kase údu ɔn-tɔɔ, lamfolamfo basani inuə bətsyuə ba nkpe awu flubia ələkə əsuə báte mə, ¹¹ nya bətəyi bənkə, “Galilea eto basani, beso bińyə bənlɛ kato bobə mə? Yesu əmfo, wə bínyə Onanto dítsyi úsuko kato, ebusinkli ubə fe kase bínyə ɔnlɛ budu keso kato mmə.”

Matias Əbə Ófo Úsia Lə Yuda Eto Kenyɛ.

¹² Lə nyamfo eto kamaa, batɔnkpe bamə ésinkli bet-syi kɔtini ko baakpo Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuə mfó bésu Yerusalem. Idu mfó ibə umə nti ebutsyə fe disunkpo eto ɔnwəkətsyəkɔ kani eto kusu. ¹³ Se bédufə uməə, bésinkli bésu kaka bakɛ lə abanslo kato. Mə mba lɛkɛ mfó ni Petro, Yohanes, Yakobo, Andreas, Filipo, Tomas, Bartolomeo, Mateo, Yakobo wə ni Alfeo eto ubisaibi, Simon wəə léta mə kasɔ eto disi ku Yuda wə ni Yakobo eto ubisaibi. ¹⁴ Betidi bamfo ákatsya mləmləmlə ku besio bətsyuə ku Maria, Yesu eto ambe

ku Yesu eto bayimisani fe ditsyukpa ákato ola ku nsusu bɔni.

¹⁵ Lə eyi nyamfó əsuə, bafokanɔfɔ ba eto leklabi lídi fe kolofa awosi ənuə ákatsya kato ola. ¹⁶ Mfó nya Petro létaka únyə útəyi mə nkə, “Mɔ bayimi, asa nnya bəwɔni bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə, lə kase Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ɛyɛ lə Oka David əsuə, leteyi utsyə itsyi lə Yuda wə letɔnko betidi bəmuə Yesuu, əbə itə. ¹⁷ Yuda éyifo mba lɛkɛ lə bo ditsyukpa nəmfo eto ɔni, itsyise Yesu ələkə wə nkə wuntsya nyə kedikɔ lə bo keyifo kamfo kəmiə.”

¹⁸ Nyaa, bəfi kabua ka úyifo eto atabi bésu báya kasɔ ka əsuə úsu úkprə. Kaka ófankli úbə ɔsɔ kasɔɔ, óba úsensə nya wə befonkə kenke ləbɔ békpo lə kasɔ mfó. ¹⁹ Wə ukprə əmfo eto etiki ába ékpo lə Yerusalem itə betidi bata ánɔ nnya. Nyaso bəfi kaka úkprə mfó bətəkə bə Akeldama lə mə sele əsuə eto kasɔ ni bə Kɔtɔ eto Kasɔ.

²⁰ Petro ésuksə nkə, “Nyaso bəwɔni bákpe lə David eto Əsə eto Kukue əsuə bənkə,

‘Beyani wə diyo bitsyə nya kutsyuə saa mənsia lə ni!’ Besi bəwɔni bə,

‘Bitə lə utidi bamba lə usia lə wə keyifo eto kenye.’

²¹⁻²² Nyaso ele bə utsyuə dufə bo nti fe futsyə luudi adansie itə Bonamute Yesu itsyi lə wə botaka ketsyi ɔkɔmə kəbə nkprə əsuə. Nya ele bə uyifo futsyə lɛkɛ ləbo nti idu lə lefe nə kenke bo ku Yesu díkatsyilama, idu lefe nə Yohanes lébe letsya itsyi lə ntufɛsəfləsə eto lekpa əsuə ibə ese lefe nə Onanto léfo Yesu úsuko kato.”

²³ Nyaso bələkə betidi inuə ba ni Matias ku Yosef wə baakpo Barsaba nya bensii baakpo wə tsya bə Yusto. ²⁴⁻²⁵ Nya báto ola bətəyi bənkə, “Bonamute, fə nyi utidi saa eto nsusu kəmiə. Nyaso té bo ɔni lə betidi inuə bamfo eto nti, wə luusia fe ɔtɔnkpe lə Yuda eto kenye wə léyani údu úsu kaka dińyə itə wə.” ²⁶ Nya lefe nə bákpo aba bəse lə bələkə betidi inuə bamfo eto ɔnii, Matias ni nwə bələkə bákpe lə betidi lefosi ɔnwɛ bamə əsuə.

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Áyifə Díbá Lə Pentekoste Eto Diyi.

2 Nyaso se Pentekoste eto Diyi léyoo, bafokanɔfɔ kenke átsya lə kalebe kani kplo. ² Lamfolamfoo, bənɔ kɔɔ fe ufiebi kekɛleke eto bɔsɔ ditsyi kato. Nya ufiebi əmə díyi diyo nə kafo bakɛ kenke. ³ Nya lesatsyuə fe ute eto odiakami díbá dísiə lə mə utsyuə saa əsuə. ⁴ Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dídufə lə məmble əsuə, nya

bétsyiko Onanto bɔtɛsə læ bele ate ate əsuə fe kase Lɛwɔɔ nəmə dítə mə nkə bedi.

⁵ Nya læ lefe nəmfo tututu, Yudafo ba lætə Onanto dibu ba dítsyi kawunsia eto ese ese əbə bakɛ læ Yerusalem. ⁶ Nyaso lefe nə bɔɔ kudu kplɛ komfo, betidi kpə əsu bɔtsya mfó. Iyifo mə yanii ku sikpi se mə utsyuə saa læɔ banlɛ etiki budi læ wə sele əsuə. ⁷ Lə nyamfo esoo, iyifo mə yanii ku sikpi nya bétsyiko mə əsuə bɔɔ bənkə, “Nya betidi ba kenke nle etiki budi mfoo, inni Galileafɔ beni fe? ⁸ Nya ntsyə ibə fɛ bo utsyuə saa nle etiki bɔɔ læ bo bele əsuə? ⁹⁻¹⁰ Bo mba ni Partiafɔ ku Mediafɔ ku Elamfɔ, ku mba dítsyi Mesopotamia ku Yudea ku Kapadokia ku Ponto ku Asia ku Frigia ku Pamfilia ku Egipte ku Libia eto lekpa ke nə lɛfi Kirene ku bafɔ bamba ba dítsyi Roma ku Yudafo ku betidi ba díkedufə læ Yudafo eto ditsyukpa əsuə ¹¹ ku Kretafɔ ku Arabiafɔ. Bomblɛ læ bɔɔ se banlɛ Onanto eto asa kplɛ nnya ɔnlɛ buyifo buləkə kate læ bo bele əsuə!” ¹² Kuutsyuə saa wə dínyə mfó mánnɔ eyifosa nyamə kasɔ. Íyifo mə yanii, nya bákato mə əsuə bənkə, “Nnya díbə mfo eto kasɔ nkpə?”

¹³ Fɛɛ mba dínyə mfó eto bətsyuə əkəmə mə ákatɛyi bə, “Ntə ete békpə, inni kulesa ini kon!”

Petro Édi Yudafo Bamə Etiki.

¹⁴ Mfó nya Petro létaka únyə ku lefosi ɔnwɛ fɛfɛ bamə nya óbesə ɔkɛ kato ýtɛyi nkə, “Mi Yudafo ku mimba nkpe læ Yerusalem, nla miə bitsyue ato læ nkpasə mi læ bɛɔ lesa nə díbə mfo. ¹⁵ Inni nte betidi bamfo díkpə fe kase bətsyuə díbu seka, itsyise olesia eto abombo ɔwɔɔmbə ete ni nyamfo nɛ. ¹⁶ Bomu lesa nə nle bubə mfoo, eyifo lesa nə Onanto eto Unyeləkətidi Yoel lɛtɛyi utsyə kokooko nkə,

¹⁷ ‘Onanto átɛyi nkə,

“Lə eyi fɛfɛ nnya luubə əsuə,

muufi mə Lɛwɔɔ nkpo læ utsyuə saa əsuə, nya mi bebisaibi ku bebisiobi loobe mə ditiki letsya, nya mi bakosobi luunya Onanto eto asakulakula, nya mi beninə tsya luusia ala.

¹⁸ Ee, sitinti læ lefe nəmfoo, muutə mə Lɛwɔɔ Kenke yifə disia læ mə beyifoyifo, besio ku basani kenke əsuə. Nya booləkə mə ditiki kɛnyɛ bate.

¹⁹ Nya muutə asa kplɛ kplɛ ku anyinsa bə læ difule ku kasɔ kenke utsyuə saa nyə. Biunya ɔɔtɔ ku ute ku kuyuə kplɛ bɔ.

²⁰ Kofe ebona tũũ,

nya kofande eto ənəmi lɔɔsɛ həə fe ɔɔtɔ, fɛ Bonamute eto diyənde eto diyi kplɛ nəmə looyo.

²¹ Lə lefe nəmfoo, bofo utsyuə saa ke lookpadi Bonamute eto diye,

nya ɔwɔɔ bɔwunsəkoo, wɔkɛ bofo.” ”

²² Petro esi údi etiki ýtɛyi nkə, “Israelfɔ bɛɔ etiki nyamfo. Yesu Nasaretnyə ni Nwə Onanto Lékpo ɔhile Utsyə. Nya óte nyamfo lefe nə ýyɛ læ wə əsuə úləkə wə əsuəale óte, nya úyifo asa kplɛ ku ayanisa kpə óte fe kase mi kosate nyi. Itsyisee, íbə læ mi nti mfo. ²³ Nya Onanto lɛɔɔ faa læ wə ketsyue əsuə óyani wə útə mi nya bíta babuayifo lélo wə læ lefe nə bɛɔ wə bəman-

klasə læ uyikabie əsuə. ²⁴ Tsyaa, Onanto esi ótakasə wə utsyiko ɔkɔmə nya ýbɔ útsyi læ ukpə eto ani, itsyise ukpə embofo wə buti kakpe. ²⁵ Nyamfo Oka David lɛtɛyi itsyi læ wə əsuə nkə,

‘Nnyə se Bonamute nýə læ mə kodiania nya unsiko mə lefe saa esoo,

mante kulesa sikpi.

²⁶ Lə nyamfo esoo, disuəyuə eyi mə əsuə, nyaso muufi atəsə ntə wə lefe saa!

Ite bə utidi wə luukpə mini tsyaa, muusia nkpə nkabe wə kusu.

²⁷ Itsyise əmbutə kusu ukpə təkə mə kato.

Nya fəmbutə tsya bə fə ubi kenke eto sinə bu.

²⁸ Fə díta mínte nkpə eto kusu

itə nnyə læ fə ənəmi koo, muunya disuəyuə lefe saa.’

²⁹ “Nyaso, mə bayimi, nle mi bɔtɛyi sitinti minkə, bo ona Oka David wə lefo diye əkpə nya bɛbikə wə nya wə kudi nkpe læ bo nti mfo eyo mmi. ³⁰ Fɛɛ uyifo Onanto eto unyeləkətidi. Nyaso óte lesa nə Onanto lɛtɛyi utsyə nkə woosyese David eto kafo eto ubi læ ubə udi seka læ David eto kɛnyɛ. ³¹ Se David léte nyamfo ɔɔnsə esoo, ýtɛyi utsyə nkə Kristo ebotaka lɛtɛyi ɔkɔmə. ýtɛyi nkə Onanto mányani wə utsyə læ ɔkɔmə, nya wə əsuə eto sinə tsya mémbu læ wə kudi kafo mfó. ³² Wə ni Yesu əmə Onanto létakasə utsyiko ɔkɔmə, nya ini etiki eto ɔnukualɛɛ, bomblɛ ni wə badansiɛ. ³³ Wə Anto Onanto ábesə wə kato úsu unsi læ wə kodiania, nya ófo Lɛwɔɔ Kenke utsyiko læ wə ɔfɔ fe kase ýtɛyi utsyə. Lesa nə bɛnlɛ bunyə, kanɔ mfoo, eyifo wə ətəsa nnya úfi útə bo. ³⁴⁻³⁵ Ite bə inni David kosate létaka úsu kato mfó tsyaa, ýtɛyi utsyə nkə,

‘Bonamute Onanto əmə átɛyi mə Onamute əmə nkə, “Siə læ mə kodiania

isu ese lefe nə moobokosə fə balo kasɔ ətəkə mə akpa læ disinti.” ’

³⁶ Nyaso nla miə mi Israelfɔ kenke te biənkə wə Anto Onanto ni futsyə díta Yesu wə básɔ læ uyikabie əsuə bélo Onanto díta ófiani Bonamute ku Nwə Onanto Lékpo ɔhile Bətsyə.”

³⁷ Nya se betidi bamfo læɔ Petro eto etiki nyamfoo, ílə mə læ akɔsi. Nyaso bɔtɔ Petro ku batɔnkpe fɛfɛ bənkə, “Bayimi, be ele bə buyifo?”

³⁸ Nyaso Petro átɛyi mə nkə, “Ele bə mi utsyuə saa sinkli ɔyɛ abua buyifo, læ ofloma, læ ofo ntufɛsəfləsə eto lekpa nəmə læ Yesu Kristo eto diye əsuə, læ Onanto læ ufi wə abua ɔtsyɛ wə, læ ofo Onanto eto ətəsa nnya ni Lɛwɔɔ Kenke. ³⁹ Nkomə eto kɛnyetsyətɛyɛ te itə mi ku mi bebi ku mba kenke ditsyi katsyontsyokɔ ku betidi ba kenke Bonamute bo Anto lookpadi bafiani wə bale.”

⁴⁰ Nnya kamaa, Petro édi adansiɛ údi mə etiki kpə nya ýlɛ mə kɔlɛ, ýlɛ mə lekpakpa nkə, “Biləkə mi əsuə bitsyiko læ kotonənə ko nle bubə læ kawunsia bua kamfo eto betidi əsuə.” ⁴¹ Lə nyamfo esoo, betidi kpə ba læɔ Petro eto ditiki nəmə áfo banɔ, nya bəfləsə mə ntu, nya mə utú ébutsyə fe betidi akpi ətsyə. Mə dísu bákɔ diyi nəmfo læ bafokanɔfɔ əsuə nɛ. ⁴² Béfi mə lefe

bətə batɔnkpe bamə nya bəte mə asa, nya bákato ola kətə Onanto, nya békedi lesa kakɔ tsya, nya bəsiə ku bətsyuə lə lɔniyifoyifo əsuə.

Bafokanɔfɔ Əsiə Nkprə Lə Lɔniyifoyifo Əsuə.

⁴³ Se batɔnkpe bamə díyifo ayanisa kpə esoo, íyifo betidi bamə yanii. ⁴⁴ Nyaso bafokanɔfɔ lə mfo ákatsya lefe saa nya békiesie mə asa kenke kətə bətsyuə. ⁴⁵ Nya lə bəte mə bikəə, békəfi atabi nnya bənyə kəsuko békiesie, utsyuə saa lə kase éhiə wə əsuə. ⁴⁶ Nya békiesu kátsya lə Anto Onanto eto Disumuyo diyi saa, nya bákatsya lə etsyukpa etsyukpa kédi asa lə mə ayo ku disuəyuə ku utu faa. ⁴⁷ Nya bákatesə Onanto. Itə betidi ba tā ékebu mə. Nya diyi saa, Bonamute kətə betidi fɔfɔ ba bofo lə nkprə díkəbə kákɔ lə mə əsuə.

Onanto Átsya Utidi Wə Léba Onkpoo Kasɔ.

3 Diyi lɔnii, Petro ku Yohanes əsu Onanto eto Disumuyo lə lefe nə Yudafɔ laato ola kətə Onanto. Iyifo fe kakɔmi eto abombo ətsyə lefe. ² Se báyo Disumuyo nəmə eto kesie ka baakpo Kesie Ka Laanɔ Bobee. Mfó bənyə osani utsyuə wə léba onkpo lə kasɔ taa wə lefe ke. Wə betidi ékətsyi wə kəbəkətsyə mfo diyi saa bə lə úkatɔ asa lə betidi ba laayə kedufə Disumuyo nəmə. ³ Se únyə Petro ku Yohanes nle bofe kédufə diyo nəməə, ʒɔ mə nkə bətə wə lesatsyuə. ⁴ Bále bənyə nya bábe wə tūū, nya Petro létəyi wə nkə, “Be bo mfo!” ⁵ Nya utidi əmə létakasə ənəmi útəkə lə mə, ku nsusu nkə bəbə wə lesatsyuə butə.

⁶ Mfó nya Petro dídi etiki ʒtəyi wə nkə, “Mɔɔ, atabi saa ente mə muutə fə! Nyaso muutə fə lesa nə nte mə. Nle fe bətəyi lə Yesu Kristo Nasaretnyə eto diye əsuə minkə taka ənyə lə ayə edu!” ⁷ Nya Petro ləkɔbe utidi əmfo eto kodiani nya útə nkə otaka únyə. Nya lamfolamfoo, wə akpa ku bəkplɔbe eto ekubi dímuə ale! ⁸ Nya óbe ósa únyə lə wə akpa əsuə. Mfó útsyiko bɔyɛ kesu kesinkli. Nya útəkəko mə údufə Disumuyo mfó, kayə kabé kasa katəsə Onanto. ⁹ Betidi ba kenke ləkə mfó, ənyə wə ɔnlə bɔyɛ nya ɔnlə Onanto bətəsə. ¹⁰ Se bənyə wəə, bətsyə lekpo bə wə ni futsyə díkəsiə lə Kesie Ka Laanɔ Bobe kátɔ asa mfó. Nyaso íyifo mə yanii ku sikpi lə lesa nə bəyifo bətə wə əsuə.

Petro Édi Etiki Itsyi Lə Yesu Eto Əsuəale Əsuə Lə Disumuyo.

¹¹ Se osani əmə dímuə Petro ku Yohanes ɔnlə kekə lə lekpa ke nə baakpo Oka Solomo eto Lekpata nə nkpe lə Onanto eto Disumuyo mfó, betidi kpə étsyetsyi bəsu mə ɔfɔ. Wə botsya éyifo mə yanii sekasitsyuə. ¹² Nya se Petro dínyə betidi baməə, ʒtəyi mə nkə, “Israelfɔ, bə díyifo mi yanii lə nyamfo əsuə fɛ? Nya beso benle bo bobə fe bo kosate eto əsuəale ku Boanto eto sikpitete əsuə eso utidi emfo leyɛ? ¹³ Nnya ni bənkə Onanto lébesə wə Usumubi Yesu kato. Onanto əmfo ni Abraham ku Isak ku Yakob tsya eto Onanto nɛ. Wə tsya nsi ni bo bana eto Onanto. Wə Ubi ni Yesu wə bifi bíta biə balo. Nya beni wə lə Pilato eto ənəmi lə lefe nə bətəyi

biə binyi wə kulaa tsya, lə lefe nə Pilato wə léla nkə wəayani wə fɛ. ¹⁴ Beni utidi kenke ku ɔsɛɛ, nya bətɔnɔ biə oyani uwudifɔ bomu lə wə kənyɛ. ¹⁵ Bélo utidi wə ləətə betidi nkprə. Nya Onanto dísinkli ótakasə wə utsyiko ɔkɔmə! Nya bo kosate dínyə wə ku bo ənəmi! ¹⁶ Eyɛ lə Yesu eto diye əsuəə, nya utidi wə letsyini benle bunyə mfoo, dímuə əsuəale nɛ. Nya se ófo Yesu ʒnɔ esoo, nnya díta únyə bufitsyatsya fe kase mímblɛ nle bunyə ku mi ənəmi mfo nɛ.

¹⁷ “Mɔ bayimi, nyi miə mi ku mi beninə éyifo nyamfo eto okloe eyɛ lə mante mante əsuə. ¹⁸ Fɛɛ Onanto ébɔtəyi utsyə nkə eyɛ lə wə bənyələkətidi əsuə wə ubi Kristo, Utidi Wə Onanto Lékpɔ ʒhile Utsyə ebudi ohiə. Nko eso útə nkə wə bənyələkətidi eto lesa nə bətəyi bətsyə bə itə. ¹⁹⁻²⁰ Nyaso bisinkli lə abuayifoyifo kama lə bitəkəko Onanto, lə uflə ni abua uwi. Lə biyifo nkoo, buinyə Ləwɔnɔ Kenke eto əsuəale itsyi lə Bonamute ɔfɔ, nya wootsyese Yesu wə ni Kristo Wə Onanto Lékpɔ ʒhile Utsyə. ²¹ Nko ini eso Yesu luusiə kato isu ese lefe nə Onanto lɔɔɔ lesa saa utsyə fe kase útə wə bənyələkətidi kenke letəyi bətsyə taa kɔ ke. ²² Fe kase Moses letəyi utsyə nkə, ‘Bonamute Onanto ebuləkə unyələkətidi utsyuə utsyiko lə mi nti fe kase útə mímblɔ. Nyaso bitsyuə wə ditiki nə ke wɔɔtəyi mi koto. ²³ Nyaso nwə ke lembutsyue unyələkətidi əmə kotoo, Onanto ebuləkə wə lə wə betidi nti nya wɔɔtsylɔsə wə.’

²⁴ “Lə sitintii, Onanto eto bənyələkətidi kenke idu lə Samuel ɛntɔɔ, ébɔtəyi asa nnya nle bubə mfo mmi bətsyə. ²⁵ Nnya Onanto letəyi utsyə eyɛ lə wə bənyələkətidi əsuə eyifo mi ale. Nya mi tsya kpe kedikɔ lə kənyɛ ka Onanto lékle ku mi bana əsuə. Fe kase ʒtəyi Abraham nkə, ‘Eyɛ lə fə uflufu əsuəə, mookpo kasɔ eto betidi kenke atsyɔ.’ ²⁶ Nyaso se Onanto dílakə wə Uyifoyifo Kristo ótee, tutɛ ótsyese wə mi ɔfɔ nkə lə okpo mi atsyɔ, nya lə utə mi utsyuə saa lə ɔyɛ abua buyifo.”

Bákpa Petro Ku Yohanes Bésuko Lekpo Eti.

4 Lefe nə Petro ku Yohanes ínyə banle betidi bamə etiki budii, Yudafɔ eto besumunyə ku Disumuyo eto mba laase mfó eto beninə ku Sadukifɔ tsya əbə mfó. ² Se bánɔ bə Petro ku Yohanes ínyə mfó balɛ etiki itsyi lə Yesu eto botaka ketsyi ɔkɔmə əsuə, nnya nle bote bənkə utidi wə díkəkpə ebotaka ubə nkprəə, kafo ányi mə tinti. ³ Nyaso bəmuə mə. Nya se kale mfe nle bolo esoo, bəti mə bákpe le diyo isu əsə kəsiəsə. ⁴ Fɛɛ betidi kpə ba lənɔ mə etikii, báfo etiki sɛɛ nyamfo bánɔ. Mə utú ebuyifo fe basani akpi anɔ.

⁵ Nya se kale dísiə, ibə bə Yudafɔ eto bəsuəaletidi ku beninə ku afi eto bateasa ákpe disi lə Yerusalem. ⁶ Bátsya ku Usumunyə Ninə Kenke Annas ku Kayafa ku Yohanes ku Aleksandro ku besumunyə ninə eto betidi tsya. ⁷ Nyaso bákpa Petro ku Yohanes bamə báboko mə ənəmi. Nya bətɔ mə bənkə, “Owoe eto diye ku əsuəale əsuə bíyifo nyamfo?”

⁸ Petro wə díyi ku Ləwɔnɔ Kenke eto əsuəale átaka únyə nya ʒtəyi mə nkə, “Bo bəsuəaletidi ku umə eto beninə, ⁹ lə bela biənkə bianɔ lesa sɛɛ nə búyifo búta utidi wə letsyini mfo ku kase bótsya wəə, ¹⁰ bitə mə

kusu la nteyi mi ku Israel eto betidi kenke lesatsyuæ. Yesu Kristo wæ ditsyi Nasaret wæ bítæ básæ la uyikabie æsuæ, nya Onanto disi ótakasæ wæ utsyiko çkómæ, wæ diye æsuæ nya utidi æmfo dímuæ ale næ. ¹¹ Nya Yesu æmfo æsuæ Awónisa Kenke leteyi nkæ,

‘Leba næ mba laato ayo leni bæ dimbæ kónç, ni bomu díbæ lefiani næ nso bofe la afefe kenke nti.’ ¹² Wæ hã ni futsyæ loofu utidi bulækæ, itsyise wæ hã ni futsyæ Onanto dítakæ diye nya útæ wæ æsuæale la betidi ba tã nti, nkæ utæ utidi nkpræ.”

¹³ Se bæsuæaletidi ku beninæ dínyæ kase Petro ku Yohanes ba lenni bekuente nya bãmfo bunæ saa, nle etiki budi ku ute ku ute ku æsuæale nkoo, iyifo mæ yanii. Nya bænyæ bætasyæ lekpo sitinti bæ mæ ku Yesu áye béyifo keyifo la bætasyuæ. ¹⁴ Nya se bænyæ utidi æmæ bátsya ñyæ mfó la mæ çflç, kenye ækræ mæ, bante lesa næ baateyi bio. ¹⁵ Nyaso bátæyi mæ bæ banyi besu kama etæ, nya mæ hã dísiæ mfó kefi nsusu la lesa næ booyifo æsuæ. ¹⁶ Mæ bætasyuæ átç bæ, “Be ele bæ buyifo ku betidi bamfo? Boæmbofo bætæyi boæ lesa næ béyifo mfo enni ayanisa itsyise utidi saa wæ nkpe la Yerusalem yi nya çnç ditiki næmfo. ¹⁷ Bomu bæ la etiki nyamfo la eye bokpansyaa, bitæ la bukæ mæ ato boæ bensidi etiki saa la Yesu eto diye æsuæ bio.” ¹⁸ Nya bésinkli bákpadí mæ báboko disikakpekç mfó nya bákpe mæ kçi bæ idu lefe næmfó entç, bénsidi kutsyuæ saa etiki nye báte kulesa itsyi la Yesu æsuæ bio.

¹⁹ Nya Petro ku Yohanes dífe kenye bátæyi mæ bækæ, “Mi kosate bibu nnya bebe biæ nte nnya lçkæ Onanto çkæ? Bæ buyifo la mi kçi æsuæ lee, la Onanto eto kole æsuæ? ²⁰ Bo alee, asa nnya búnyæ ku bónç, boembofo kenye boma la nnya æsuæ kásiæ kpoo nko.”

²¹ Nyaso beninæ bamæ nle disi bokpe mfó ænyænki bákpe nya békæ mæ ato kekleke nya báyani mæ. Kase betidi bamæ kenke dínyæ mfo nle Bonamute bætæse le wæ eyifosa esoo, beninæ bamæ mánte kusu ko bçyæ bænæ mæ koto. ²² Utidi æmæ bátsya ébofo ale fosi ana ku kama.

Bafokançfó Áto Ola Bæ Læ Bakpe Nkæ Ale.

²³ Lefe næ báyani mæ kamaa, Petro ku Yohanes ésu mæ betidi bamæ çflç nya bátæyi mæ lesa næ betidi bamæ leteyi mæ la disikakpekç kamæ. ²⁴ Nyaso bafokançfó la mfó kenke átsya nya báto ola bætæ Onanto bæ, “Bonamute, fæ díyifo kato ku kasç ku lekpo ku asa nnya kenke nkpe la nya. ²⁵ Fæ løyæ la Læwçnç Kenke æsuæ fætæ bo Ona David wæ ni fæ Uyifoyifo dídi etiki çtæyi nkæ, ‘Beso kawunsia eto betidi ba lenni Yudaçfó nle bunyenki

kefi nsusu bua?

²⁶ Kawunsia mfo eto baka átsya, báto ákpatsya, nya bæsuæaletidi lékpe disi béfi nsusu la Onanto æmæ ku Utidi Wæ Ókpo Çhile Utsyæ æsuæ.’

²⁷ Çnukualæ uni bæ Herodes ku Pontio Pilato ku Israelfó ku mba lenni Israelfó átsya la umæ æmfó nya båtaka bænyæ la fæ Uyifoyifo Kenke Yesu wæ fákpo çhile fætasyæ æsuæ. ²⁸ Fæ la fæ æsuæale ku kobe æsuæ, ábe fænkæ la batsyaa, beyifo la asa nnya fétsyue fætasyæ æsuæ. ²⁹ Nya

mçmçç, O Bonamute, be sikpi sia banle bo bokpe, la ætæ bo fæ beyifoyifo lekçesi næ luutæ boofu fæ Ditiki Sæ næmæ budi. ³⁰ Nnæ fæ kçni etsyue la atsyæ betidi, la eyifo ayanisa kpæ, la fæ Uyifoyifo Kenke Yesu eto diye æsuæ.”

³¹ Se báto ola bálosæ, diyo næ kafo bankpe ko dítkæ nya Læwçnç Kenke løyifæ dísiæ la mæmblæ æsuæ nya bætasyiko Ditiki Sæ næmæ bætæyi ku æsuæale.

Bafokançfó Bamæ Áwunsæko Bætasyuæ.

³² Læ lefe næmfo kenke, bafokançfó kenke eyifo kenye kani la ditsyæbi ku nsusu æsuæ mæ kuutsyuæ saa membu wæ hã eto lelekæsæ eto disi, bomu mæ lesa saa eyifo mæmblæ eto lele. ³³ Nya batçnkpe bamfo kenke dífi æsuæale kplæ bábe Onanto eto Ditiki Sæ ditsya itsyi la Bonamute Yesu eto botaka ketsyi çkómæ æsuæ. Nya Onanto eto atsyçkpokpo kplæ dísiæ ko mæ kenke. ³⁴ Mæ kutsyuæ saa mánhiã kulesa, itsyise mba ayo nye nçç nkpe, efi asa nyamfo báte nya béfi atabi nnya bænyæ, ³⁵ bésuko batçnkpe bamæ nya bésie nnya bætæ utsyuæ saa la kase iñyæ itæ wæ.

³⁶ Læ mfó, osani utsyuæ ake la mæ nti baakpo Yosef, wæ ni Lewinyæ wæ ditsyi kasç ka baakpo Kipro. Batçnkpe bamæ ætækæ diye bæ Barnaba, eto kasç ni nwæ laakpe betidi otsyæke. ³⁷ Úfi wæ kasç kætasyuæ óte nya úfi atabi nnya únyæ úsuko batçnkpe bamæ.

Ananias Ku Safira Átæyi Sidia.

5 Nya osani utsyuæ tsya dísiæ wæ baakpo Ananias ku wæ usiæ Safira. Mæ tsya éfi mæ kasç kætasyuæ báte. ² Nya úfi atabi nyamæ eto ætsyuæ çkula fæ úfi afefe óboko batçnkpe bamæ. Ditsyæbi næmfo eyifo wæ usiæ Safira eto bote nya çtçnç nkæ beeyifo nko.

³ Nya Petro letç wæ nkæ, “Ananias, beso fætæ Obon-sam dítakæ fæ kato, nya útæ fátæyi Læwçnç Kenke sidia? Nya féfi fæ kasç ka fátæ eto atabi ætsyuæ fákula fætasyæ æsuæ? ⁴ Kasç kamæ, fæ kale keni fæ fátæ ke, nya atabi nnya báfo fæ kayo tsya eyifo fæ ale. Be díte eso féfi nsusu bua bomfo eto okle? Inni bo betidi bamfo fátæyi sidia, bomu Onanto!”

⁵ Kase Ananias lenç ditiki næmfo koo, lamfolamfo úduçnç ókpo kasç, úkræ! Nyamfo ætæ sikpi kplæ æmuæ mba kenke lenç nnya. ⁶ Nya bakosobi ba lekæ mæ lenti dífi kafia beti wæ nya béfi wæ bésu bébikæ.

⁷ Fe abombosçç ætsyæ eto kamaa, wæ usiæ tsya æbæ údufæ mfó. Fæ wóannç tç lesa næ díkæbæ. ⁸ Nya Petro letç wæ nkæ, “Teyi mæ, se fæ ku fæ usæ dífi mi kasç bétee, atabi nnya kenke báfó mi kayo ni nyamfo?”

Nya usio æmæ díte mbuayæ nkæ, “Ee, nyamblæ næ.”

⁹ Nya Petro leteyi wæ nkæ, “Beso fonko fæ usæ lékle kenye benle Læwçnç Kenke boto kabe? Bebe bakosobi ba dítsyi fæ usæ bésu bébikæ ni mba mfo næ. Mæ ke lu-utsyi fintsyæ besuko næ.”

¹⁰ Lamfolamfo, wuntsya édu çnç nya úkræ. Nya se bakosobi bamæ díbæ bænyæ se úkræ onlabee, bætasyi wuntsya bésu bébikæ la kaka bébikæ wæ usæ ke. ¹¹ Itæ

eso sikpi kplɛ əmuə mba kenke díkafo Ditiki Sɛɛ nɛmə bánɔ ku betidi ba kenke lɛnɔ lesa nɛ díbɛ mfó.

Batɔnkpe Bamə Éyifo Ayanisa Kpə.

¹² Lefe nɛmfɔ kenkee, batɔnkpe bamə éyifo ayanisa kpə lɛ betidi bamə nti. Bafokanɔfɔ ba lɛ mfóo, ákatsya lɛ Yudafɔ eto Disumuyo kaka baakpo Solomo eto Lekpata. ¹³ Ite bɛ betidi bamba kpə éfi lelabi ku díbu bɛta bafokanɔfɔ tsyaa, báte sikpi bámfo budufɔ lɛ mɛ nti. ¹⁴ Tsya fɛɛ betidi kpə, basani ku besio ésinkli lɛ nkpə bua bo bensi kama nya báfo Bonamute bánɔ. ¹⁵ Nya betidi lékpa mɛ befimfi bálabesə lɛ mɛ belabekə əsuə lɛ kpakpaakpe kaka bébu bɛ Petro ebɔyɛ lɛ ɔlɛ bɔtsyilama, lɛ wə koyo lɛ kokpo lɛ befimfi bamfó əsuə lɛ bəmuə ale. ¹⁶ Nya betidi kpə lɛ kəmɛ ka letsyilama Yerusalem lékpa mɛ befimfi ku mba awɔnɔ bua nɛlɛ bule báboko mɛ ɔfɔ nya bátsya mɛmbɛlɛ bufi.

Yudafɔ Eto Beninə Ɔnɛ Etiki Ku Yesu Eto Batɔnkpe.

¹⁷ Nya Yudafɔ eto Usumunyə Ninə Kenke ku wə betidi ba ni Sadukifɔ eto ditsyukpa lɛsɛsə ənəmi kekɛle lɛ batɔnkpe bamə əsuə. ¹⁸ Lɛ nyamfo esoo, bəmuə mɛ bákpe lɛ umə eto diyɔ. ¹⁹ Lɛ kətsyɛ kamfóo, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə əbɛ ɔsini diyɔ nɛmə eto siku nya úləkə mɛ nya ɔtɛyi mɛ nkə, ²⁰ "Bidu bisu Yudafɔ eto Disumuyo lɛ bisu bidi betidi ba kenke etiki itsyi lɛ nkpə fɔfɔ bomə əsuə."

²¹ Nyaso se kale dísiə, lɛ kase Onanto eto ɔtɔnkpe lɛtɛyi mɛ əsuə, bésu bédufɔ Disumuyo mfó nya bét-syiko mɛ asa bote.

Lɛ lefe nɛmfoo, Usumunyə Ninə ku wə betidi ákpadi Yudafɔ kenke eto beninə itə bɔtsya nya bákpe betidi bətsyuə bɛ besu bələkə batɔnkpe bamə lɛ diyɔ nɛmə baboko. ²² Fɛɛ se bésu mfóo, bənnɔ mɛ! Nyaso bésinkli bəbɛ bətɛyi mɛ bənkə, ²³ "Se búsuu, búnyə buə diyɔ nɛmə eto biku kenke ti, nya mba laase kesie ɛnyə mfó. Fɛɛ se bɔsini bikuu biamə, bənnɔ betidi bamə eto kuutsyuə lɛ diyɔ nɛmə kafo." ²⁴ Lefe nɛ mba laase Disumuyo nɛmə eto uninə ku besumunyə ninə bamfɔ lɛnɔ ditiki nɛmfoo, íyifo mɛ yanii tinti, itsyise bántɛ lesa nɛ díbɛ lɛ batɔnkpe bamə lɛ əsuə.

²⁵ Nyamfo eto kamaa, utsyuə əbɛ ɔtɛyi mɛ nkə, "Betidi ba bímuə békpe lɛ diyoo, bebe, nyə mɛ ɛnyə lɛ Disumuyo nɛmə banɛ betidi asa botee!" ²⁶ Lamfolamfoo, mba laase mfo eto uninə ku wə betidi édu bésu Disumuyo mfo bésu bəmuə mɛ baboko. Fɛɛ se báte sikpi bɛ betidi bamə ebubə bato mɛ aba esoo, bənnə mɛ lɛ əsuəale əsuə.

²⁷ Se bákpa mɛ bésuko, bésu bənyənsə mɛ lɛ bakponkpo bamə eto ənəmi. Usumunyə Ninə áɔt mɛ nkə, ²⁸ "Bóantɛyi mi boənkə biensidi etiki bɛtɛyi kulesa itsyi lɛ Yesu əmfo əsuə? Fɛɛ bíusensə wə ditiki nɛmə békpo lɛ Yerusalem kenke. Nya bela biə biefi wə ukpə eto dikpilolo bitəkə bo lɛ əsuə!"

²⁹ Mfó nya Petro ku batɔnkpe bamba bamə díləkə kənyɛ bətɛyi bɛ, "Etiki eto ɔnukualɛ ni bɛ Onanto ni futsyə ele bɛ butsyue koto, inni utidi. ³⁰ Yesu wə bɛlo se

bítə básɔ bámanklasə lɛ uyikabie əsuə, bo bana eto Onantoo, ni nwə létakasə wə utsyiko ɔkɔmɛ úbɛ nkpə nɛ. ³¹ Onanto ətsyɛ wə lɛ wə sediani lɛ kato kaka ni kakplɛkɔ kenke fe ɔtɔnkɔtɔnko ku Ofomfokətə itə lɛ Israelfɔ lɛ bənyə kusu batsyi mɛ akɔsi bawuninsə lɛ Onanto lɛ ufi mɛ abua ɔtsyɛ mɛ. ³² Bo ku Lɛwɔnɔ Kenkɛ, nɛ Onanto leefi kətə mba leetsyue wə koto ni mba ni ditiki nɛmfɔ eto badansie."

³³ Se bakponkpo bamə lɛnɔ ditiki nɛmfɔ lɛ batɔnkpe bamə eto kənyɛ, kafo esi kányi mɛ tinti, nyaso báse nnya uyi bənkə ele bɛ balo mɛ. ³⁴ Fɛɛ Farisifɔ eto osani ɔni wə lɛkɛ lɛ bakponkpo bamə nti baakpo Gamaliel áni ko mɛ. Úyifo utidi wə betidi kenke díkebu tinti, nya úyifo afi eto oteasa tsya. Wə ni futsyə létaka uɛnyə ɔtɛyi nkə, bətə lɛ batɔnkpe bamə lɛ babɔ, fɛ lɛ befi nsusu lɛ etiki nyamə əsuə. ³⁵ Nya ɔtɛyi mɛ nkə, "Israelfɔ, belɔ bebe sinini lɛ lesa nɛ bela biə bieyifo betidi bamfɔ!

³⁶ Lefe ditsyuə nɛ lefe mmə, osani utsyuə wə lɛkɛ baakpo Teuda, wə dífi wə əsuə uyifo fe uninə wə nkpe díbu onso. Betidi alofa ana díɔkəkə wə. Nya lefe nɛ bálɔ wə, wə betidi ba díɔkəkə wə ésensə, nya wə ditsyukpa nɛmə léba. ³⁷ Lɛ nnya kamaa, lɛ betidi eto lekɛlɛ, Yuda wə ni Galileanyə ákpa betidi ókpo lɛ əsuə fe wə bətəkəkotsyuə. Nko ke se úkpə, wə bətəkəkotsyuə mfó ko dísensə. ³⁸ Nyaso lesa nɛ minyə mɔtɛyi mi ko ni bɛ, beyani betidi bamfɔ. Lɛ asa nnya banɛ bote nye asa nnya banɛ buyifo eyifo mɛ kosate eto etsyuesaa, yəmbɔkɛ fe yuusensə ³⁹ Fɛɛ lɛ Onanto eto etsyuesa inii, boəmbofo mɛ kusu buti. Lɛ boambe kukɔnɔ kulaa tsyaa, buubə bunyə boə bɔlɛ botaka kənyə lɛ Onanto Kosate əsuə!"

⁴⁰ Bakponkpo bamə áfo Gamaliel eto nsusu bo úta mɛ. Nyaso bákpadi batɔnkpe bamə báboko mɛ nti, nya bábɛ mɛ. Nya besi bəkə mɛ ato bɛ bensi tɛyi kulesa saa itsyi lɛ Yesu eto ditiki əsuə bio. Nya báyani mɛ bédú.

⁴¹ Se batɔnkpe bamə dídu lɛ lekpokakpɔ bantɔ, bənyə disuəyuə tinti, itsyise bənyə bənkə Onanto ákla mɛ ókpe lɛ betidi ba baakpe kofani lɛ Yesu eto disi nti.

⁴² Nya diyɔ saa, bákate Ditiki Sɛɛ nɛmə kátɛyi lɛ Yudafɔ eto Disumuyo ku ayo ayo kafe bənkə Yesu ni Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyɛ.

Bələkə Bawunsəkotsyuə Ekuanse.

6 Lefe nɛmfɔ se bakasebi bamə dítsyiko bufuii, kənə əbɛ kédufɔ lɛ Yudafɔ ba laateyi Sigriki ku mba laateyi Sihebri eto nti. Nnya ni bɛ lɛ bésie diyɔ eto lesaa, díankayo mba laateyi Sigriki eto bakɔ besie. ² Lɛ nyamfo esoo, lefosi inuə bamə ákpadi bafokanɔfɔ bamə kenke, nya bətɛyi mɛ bənkə, "Yanlɛkɛ bɛ bobiasə lefe lɛ didisa siesie eto etiki əsuə lɛ lefe nɛ ele bɛ bufi bo lefe kenke butə Ditiki Sɛɛ nɛmə eto budi. ³⁻⁴ Nyaso mɔmɔɔ, bayimi, bətsyilamasə ənəmi lɛ biləkə basani ekuanse ba nyi kobe nya Lɛwɔnɔ Kenkɛ nsi ko mɛ. Buufi mɛ butsyə lɛ keyifo kamfo eto kənyɛ itə bɛ bofo lefe bɔkɛ itə olatoto ku Ditiki Sɛɛ nɛmə letsya bobɛ."

⁵ Ditiki nɛmə álɛkɛ itə mɛmbɛlɛ kenke, nyaso bələkə Stefano wə ni utidi wə nkpe bofokanɔ nya Lɛwɔnɔ

Kenke nsi ko wə lefe saa. Nya bələkə Filipo ku Prokoro ku Nikanɔ ku Timona ku Parmena ku nwə díkafiani Yudanə wə baakpo Nikolas wə ditsyi Antiokia. ⁶ Bələkə betidi ekuanse bamfo báte batɔnkpe bamə. Nya báto ola bətəkə mə ani lə disi itə keyifo kamə eto buyifo.

⁷ Lə nyaso Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə dísuksə busənsə kakpe. Nya bafokanɔfɔ lə Yerusalem dífui bakpe. Yudaɔfɔ eto besumunə kɔɔ tsya átsyi báwunin-sə báfo Ditiki Sɛɛ nəmə.

Yudaɔfɔ Eto Beninə Əmuə Stefano.

⁸ Nyaso Stefano wə Onanto lékpo atsyɔ útə əsuəalee, éyifo ayanisa kɔɔ lə betidi bamə nti. ⁹ Fɛɛ Yudaɔfɔ ba díkafo mə əsuə əsuə eto busiə ba dítsyi Kirene ku Aleksandria ku bətsyuə ba dítsyi Kilikia ku Asia eto ditsyukpa étsyiko etiki bunə ku Stefano. ¹⁰ Fɛɛ mə kutsyuə saa mámfo buńyə lə wə ənəmi lə kobe ko Lɛwɔnɔ Kenke díta wə eso. ¹¹ Nyaso bákpe disi ku betidi bamba bə lə batəyi bidia lə wə əsuə bə, “Bónɔ se úkedi etiki uńyə lə Moses ku Onanto tsya əsuə!”

¹² Kenyelala kamfo ənə lefonyi lékpe lə betidi bamfo ku beninə ku afi eto bateasa bamə kenke əsuə. Nya bəmuə Stefano nya béfi wə bésuko bakronkpo eto ənəmi. ¹³ Nya báboko betidi bətsyuə ba lékle kenye bətəyi sidia bənkə, “Osani əmfɔ ékedi etitiki lefe saa kəńyə lə Disumuyo Kenke kamfo ku lə Moses eto kɔfi əsuə. ¹⁴ Nya bónɔ bə ʔtəyi tsya nkə utidi əmə ditsyi Nasaret baakpo Yesu mfóo, átəyi nkə wooba Onanto eto Disumuyo Kenke kamfo nya woofloma akpa nnya Moses díta bo!”

¹⁵ Nya mba kenke ləke lə lekpokakpɔkɔ mfó létakasə ənəmi bákpo lə Stefano əsuə, nya bənyə bə wə ənəmi əkəyənde fe kato eto ɔtɔnkpe eto ale.

Stefano Ábe Onanto Eto Dikiti Sɛ Nəmə Letsya.

7 Nya Usumunə Ninə Kenke lɛɔ Stefano nkə, “Etiki nnya banlɛ budi mfoo, sitinti ini banlɛ ɔtəyi?”

² Nya Stefano díta wə mbuayɛ nkə, “Boantomə ku mɔ bayimi, bitsyue koto kukɔnɔ lə bɛnɔ! Diyənde eto Onanto ələkə wə əsuə óte bo ona Abraham lə Mesopotamia eto kasɔ fe údu mfo úsu úsiə lə kasɔ ka baakpo Haran. ³ ʔtəyi wə nkə, ‘Taka lə edu lə kasɔ kamfo ku lə fá betidi ɔfɔ lə esu kasɔ ka moote fá əsuə!’

⁴ “Nyaso údu lə wə kasɔ nya úsu úsiə lə Haran. Lə Abraham eto anto eto ukpə eto kamaa, nya Onanto lékpa wə óboko kasɔ ka binsi mfo mmi nɛ. ⁵ Onanto mémbudi kasɔ kamfo eto dikuku sɛkɛ saa útə Abraham fe wə kale, inni lɛ kokpa kɔni. Bomu ʔtəyi wə ɔtɔn-sə nkə kasɔ kamə ebofiani wə ku wə beflufu eto kale, ite bə ibə ese lefe nəmfóo, ubi saa mánkɛ wə. ⁶ Nnya Onanto lɛtəyi wə ni nkə, ‘Fə beflufu ebofiani bafɔ lə kasɔ ka lenni mə kalɛ əsuə. Boosiə mfo fe ndomufɔ nya boote mə ohiə itə alɛ alofa ana flɔflɔflɔ.’ ⁷ Nya usi ʔtəyi wə tsya nkə, ‘Moolo betidi ba díyifo mə mə ndomufɔ dikpi. Nya lə nnya kamaa, buudu lə kasɔ kamfó bəbə basumu mə lə kaka mfo.’ ⁸ Mməə ini Onanto lék-le kenye ku Abraham ini lelolala eto kenyelekle nɛ.

Nyaso Abraham ála Isak lelo lə diyi flamflale se bále wə. Isak tsya ála Yakob lelo, nya Yakob tsya léla lelo lefosi bebi inuə ba bále díbə báfiani Yudaɔfɔ eto ese lefosi ənuə ba lefo diye.

⁹ “Yakob eto bebi bamfo ásesə ənəmi lə mə ɔyimi Yosef əsuə. Nya bəmuə wə báte fe ndomunə lə Egipte eto kasɔ. Fɛɛ Onanto əsiəko wə, ¹⁰ nya úləkə wə útsyiko kanyi ku bulə saa əsuə. Se Yosef lɛbɔ úńyə lə Egipte eto Oka Farao eto ənəmi, Onanto ətə wə ditsyəbi sɛɛ ku kobe, itə Oka əmə éfi wə útsyə nwə laabe Egipte eto kasɔ ku wə diyo ku bikə kenke.

¹¹ “Lə lefe nəmfɔo, kukpənsɛ kekleke əbə lə Egipte ku Kanan eto nsɔ kenke, nya inə kanyinyənyə kɔɔ éboko. Bo bana mánkɛ didisa nə buudi. ¹² Nya se Yakob lɛnɔ nkə didisa kpe lə Egipte, ókpe wə bebi ba ni bo bana ditute nkə besu baya didisa baboko wə. ¹³ Lə mə dísu nuəfəə, Yosef ələkə wə əsuə óte wə bayimi nya Egipte eto Oka tsya díbə óte Yosef eto bayimi bamə. ¹⁴ Lə nnya eso Yosef ákpe wə bayimi nkə besu bakpa wə anto Yakob ku wə betidi kenke ba diyifo fe betidi fosi akuanse ku enɔ báboko. ¹⁵ Nyaso Yakob édu úsu Egipte kaka wə ku wə bebi díkɔ. ¹⁶ Kamaa, bətsyi bəkpənkɔ bamə bésinkli bésuko umə wə baakpo Sikem bésu bəbikə mfó. Bəbikə mə lə kudi ko Abraham léya ku sika flubia eto atabi ətsyuə lə Hamɔ eto bebi ɔfɔ.

¹⁷ “Se kenyeɔtsyɔ ka Onanto dítsyɔ útə Abraham eto lefe nɛ boyoo, wə beflufu ba mfe nkpe lə Egipte ébole bəfui tinti. ¹⁸ Kafɛkɔ, Oka ɔfɔ wə dímanɛ Yosef étsyiko seka budi lə Egipte eto kasɔ. ¹⁹ Farao emfo ələkə nsusu bua úyifo Abraham eto beflufu bamfo disiale nya úkisi mə tsya. Itə ʔhiɛ mə bələkə mə bebisambi ba bále lə ayo báto bákpe lə kase buukpə.

²⁰ “Lefe nəmfɔo eto lefe nnya bále Moses nɛ. Nya bənyə bə úyifo ubi wə laanɔ bobɛ tsya. Lə nyamfo esoo, wə antomə éfi wə bákula afa ətsyɔ sɔsɔ lə diyo. ²¹ Nya lefe nə bənyə bə bensiembrofo wə ɔkɔlɔ, bələkə wə lə mə əsuə. Nya Farao eto ubisiobi dísu ʔkɛ wə nya úfi wə ófianisə wə kafo eto ubi. ²² Óbe wə nya békluəsə wə fe Egiptenyə lə mə esu ku mə asayifofo əsuə. Nya óbe ófiani utidi wə ləke əsuəale lə wə etikidi-di ku wə eyifosa kenke əsuə.

²³ “Se Moses léfo alɛ fosi anaa, ibə wə lə nsusu nkə lə usu obe kase banlɛ wə bayimi Israelfɔ buyifo. ²⁴ Lə lefe nə úsu mfoo, únyə kase Egiptenyə nɛ mə ɔni disiale buyifo. Esoo, úsu ʔwunsəko wə ʔsɔ Egiptenyə əmfɔ ólo. ²⁵ Moses ébu nkə wə kosate eto betidi əbɔnɔ kasɔ nkə Onanto ebɔyɛ lə wə əsuə úləkə mə, fɛɛ mə mánɔnɔ nnya kasɔ nko. ²⁶ Kəsiəsəə, únyə Israelfɔ inuə ba nɛ ɔkɔkɔ. Úsu nkə lə usu okpla mə nya ʔtəyi mə nkə, ‘Bee! Bayimi, bini! Yanlɛ bə bikakpɔ keyifo lesafimfi mi bətsyua nko!’

²⁷ “Nya mə inuə bamə eto nwə nɛ wə ɔyimi disiale buyifo dína Moses útsyɔ kutsyɔ nya ʔtɔ wə nkə, ‘Be ləka fá lə nnya əsuə? Owɔe díləkə fá bo ɔtɔnkotɔnko ku okponkpo lə bo etiki nyamfo əsuə fɛ? ²⁸ Lee, ala fá aalo mɛ fe kase fálo Egiptenyə əmə kənə?’ ²⁹ Se Moses lɛnɔ

ditiki nāmfoo, útsyetsyi úsu óbìo lə Midia eto kasɔ fe ɔfɔ. Nya mfó óle bebisaibi inuə.

³⁰ “Lə alɛ fosi ana eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe ələkə əsuə óte wə fe ute wə nɛ biyu eto kuyi botonsə eto ditsyəbi lə Sinai eto kɔtini ɔfɔ lə mfiminti mfo. ³¹ Se Moses dínyə nyamfo nkoo, íyifo wə naa. Nyaso lefe nə ɔnyí ɔfi nkə lə obe lesa nə inii, nnya Onanto eto ɔkɔə ábɔ ɔteyi nkə, ³² ‘Mɔ ni fə banamə eto Onanto, Abraham ku Isak ku Yakob eto Onanto.’ Moses étinkə ku sikpi eso wénsifo mfó bobə.

³³ “Onanto əmə átəyi wə nkə, ‘Ləkə fə afokpa! Itsyise kaka fənyə, kasɔ kɛnkɛ keni. ³⁴ Mbunyə kase mɔ betidi nɛ kanyi bunyə lə Egipte eto kasɔ mfó. Mbɔɔ mə bɔwɔɔɔɔ ku nku bo banɛ kakpadi mɛ. Nyaso mbubə miə lə mbə nɛləkə mə. Bə, mookpe fə kɔtɔ lə Egipte!’

³⁵ “Moses əmfo ni utidi wə Israelfɔ léni nya bátɔ wə bənkə, ‘Owəe díləkə fə bo ɔtɔnkɔtɔnko ku okponkə lə bo etiki nyamfo əsuə fɛ?’ Wə ni nwə Onanto létsyese nkə udi seka lə mə əsuə ku mə Ofomfokətə, ɛyɛ lə Onanto eto ɔtɔnkpe wə díləkə əsuə óte lə ute wə díkənyə lə mfiminti mfó nɛ. ³⁶ Ókpa mə betidi bamə údunko lə Egipte nya úyifo ayanisa úləkə asa kpə óte lə Egipte eto kasɔ ku lə Lekpo Sia eto kɛnyɛ ku lə lefe nə banyɛ lə mfiminti alɛ fosi ana sɔɔ.

³⁷ “Moses əmfo ni nwə létəyi Israelfɔ nkə, ‘Onanto ebotsyese mi wə unyɛləkətidi fe kase ótsyese mɛ, nya wuuləkə wə utsyiko lə mi kosate eto nti.’ ³⁸ Wə ni nwə létɔnko Israelfɔ ba lɛkɛ lə mfiminti mfó. Wə lɛkɛ mfó ku bo banamə. Wə ni nwə dídinko Onanto eto ɔtɔnkpe etiki lə Sinai eto kɔtini əsuə. Wə nsi ni futsyɛ léfo Onanto eto ditiki nə ləətə nkprə óboko bo.

³⁹ “Fɛɛ bo banamə māmfo Moses eto etiki nyamə nyaso bəkə wə bətsyɛ kutsyɛ nya bála bə eni lə beesinkli besu Egipte eto kasɔ. ⁴⁰ Nyaso bátəyi Aaron bənkə, ‘Tsyə bəfiə ba lofo bo bɔtɔnko ətə bo, itsyise boante lesa nə dísu íyifo Moses əmfo wə díne bo ɔbɔnko lə Egipte eto kasɔ.’ ⁴¹ Lə nyaso báto ufíə fe onantsyui eto ubi. Wə bəkətə kedi nya bənyə disuəyua diyi nāmfo lə ufíə əmə béfi mə ani bəyifo mfó eso. ⁴² Lə nyamfo eso Onanto étsyi kama ókpe mə. Nya oyani mə utə kofe ku kofande ku befandebi eto kesumu, fe kase báwɔni bákpe lə bənyɛləkətidi eto kukue nkə, ‘Israelfɔ, inni mɔ bélo bebuki bíte kedi

lə alɛfosi ana nnya bəkɛ lə mfiminti mfó.

⁴³ Bomu Molok eto dibú ku Romfa eto befandebi bia bəfianinsə bəfiə ba bíkətə kedi nɛ.

Lə nyaso muutə bəmuə mi besuko kasɔ fāā lə Babilonia eto kama bisu bəkɛ mfo.’

⁴⁴ “Bo banamə étsyi Onanto eto diyo nya ɔtɔ, ɔyenko mə lə mfiminti kafo. Bátɔ diyo nāmə fe kase Onanto díləkə óte Moses nkə bato ni pɛpɛɛɛ. ⁴⁵ Kama kamaa, bo bana ba léfo diyo nāmə bətsyiko lə mə antomə ɔfɔɔ, étsyi ni ku mə lə lefe nə báye ku Yosua, nya bésu báfo kasɔ kamə bətsyiko lə ese nnya Onanto lélà lə mfó se bántɔ. Nya lɛkɛ lə mə nti mfó isu ese Oka David eto lefe. ⁴⁶ Onanto ála David eto asa tinti. Lə nnya eso David áɔ Onanto nkə utə wə kusu lə oto kəsiəko utə

wə, Yakob eto Onanto. ⁴⁷ Fɛɛ Salomo ko díbə óto diyi nāmə.

⁴⁸ “Fɛɛ Onanto ɔsuəalenyə Kenke ənsiə lə ayo nnya kawunsia mfo eto betidi léto. Onanto áye lə wə bənyɛləkətidi əsuə ɔteyi nkə,

⁴⁹ ‘Kato ni mɔ sekakedikɔ eto lekpomɛ, nya kasɔ ni mɔ akpa eto kətəkəkɔ.

Lə nnya esoo, nte diyi nə eto okle footo ətə mɛ.

Sie ni kaka ele bə nsia?

⁵⁰ Lee, inni mɔ kosate díyifo asa nyamfo kenke?’ ”

⁵¹ Lə nyaso Stefano ési ɔteyi mə nke, “Letotidi kon eto betidi bini! Ntsyɛ bimbə bofokanɔ mə! Bíti ato lə Onanto eto ditiki əsuə fe kase mi antomə díyifo. Lefe saa bi-ataka kənyə lə Ləwɔɔ Kenke əsuə. ⁵² Nte Onanto eto bənyɛləkətidi ba mi banamə dímənyə lə əsuə? Báló Onanto eto bənyɛləkətidi ba díbə bábe letsyɛ taa kɔ bə ɔsɛetidi Wə Onanto Lékpo ɔhile Utsyɛ lə bubə. Nya ɔsɛetidi Wə Onanto Lékpo ɔhile Utsyɛ əmə, wə beni nya bíkə wə bíte báló wə nɛ. ⁵³ Mi ni mba léfo Onanto eto kɔfi ko útə mi ɛyɛ lə Onanto eto ɔtɔnkpe eto ani, fɛɛ beni bíentsyue ko koto!”

Bákɔ Stefano Aba.

⁵⁴ Se bántɔ etiki nnya Stefano létəyi lə mə əsuə, kafo ányi mə tinti nya báyimi mə anyi ku ləbɔfi. ⁵⁵ Fɛɛ se Ləwɔɔ Kenke nsiko Stefano esoo, óbesə wə ənəmi kato fāā, nya únyə Onanto eto diyənde ku Yesu wə nyə lə wə sediani. ⁵⁶ Nya ɔteyi mə nkə, “Bebé! Nnyə se kato lesini nya mínyə Utidi eto Ubi əmə se uńyɛ lə Onanto eto sediani!”

⁵⁷ Nya báfā bembembe nya bėti mə ato eto kafo nya bédufə wə lə əsuə bəmuə wə. ⁵⁸ Nya bənə wə bábɔnko lə umə əmə, nya bətsyiko wə aba. Nya mba əmə díne wə bábɔnkoo, bələkə mə awukplɛ nnya bankpe bətsyɛ lə okosobi wə baakpo Saulo eto akɔ. ⁵⁹ Nya lefe nə banɛ wə aba bɔkɔɔ, Stefano ákpadi Bonamute nya óto ola nkə, “Bonamute Yesu, fo mɔ ləwɔɔ!” ⁶⁰ Óse akonki nya ófa bembembe ɔteyi nkə, “Bonamute, fi mə abua nnya bəyifo mfo atsyɛ mə!” Nya se ɔteyi nyamfo ólosə, úkprə.

8 Lə lefe nə banɛ Stefano boloo, Saulo ni futsyɛ díkədi ute kakpe mə.

Saulo Ákɔ Ku Bafokanɔfɔ.

Diyi nāmfo ke nya bətsyiko bɔkɔ ku bafokanɔfɔ kate mə ohiā lə Yerusalem. Nya məmbɛ dítsyetsyi bésu Yudea ku Samaria eto lekpake. Fɛɛ batɔnkpe bamə alɛ, məmə ake lə mfó. ² Nya mba léfo Yesu bántɔ eto bətsyua ésu bətsyi Stefano bésu bəbikə ku nkuenlo.

³ Lə nnya kamaa, Saulo ətəkəko nya úlə bafokanɔfɔ bamə kekɛke nya údufə ayo kafo úkabəbɛ basani ku besio ta kənə kələkə kakpe mə lə ayo.

Filipo Ábe Onanto Eto Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsyɛ Lə Samaria.

⁴ Nya bafokanɔfɔ lə mfó ésensə bésu kalebe saa banɛ Boanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsyɛ bobə. ⁵ Nya Fil-

ipo wəə, údu úsu Samaria nya ótəyi betidi Ditiki Səe nəmə itsyi lə Nwə Onanto Lékpó Ǫhile Utsyá əsuə.

⁶ Betidi kpə étsyue ato bǎnǒ etiki nnya ǒnlə budi itsyise bənyə ayanisa kpə nnya úyifo eso báfo wə ditiki nəmə.

⁷ Óla awǒnǒ bua kpə utsyiko lə betidi əsuə, nya nkomə eto awǒnǒ bua nyamfó lékpó kudu bembembe fə bǎbǒ lə mə əsuə. Nya ótsya mba eto ani ku akpa díkpə ku mba léba bǎkpó lə kasǒ tsya nya bǎtaka báye. ⁸ Nyamfo esoo, disuəyua ake lə Samaria eto umə tinti!

⁹ Osani utsyuə ake lə Samaria baakpo Simon, uyifo utsyuə wə leeyifo afantosi eto afa. Lə lefe kentsyε nə léfe əsuə, uyifo utsyuə wə díkatsya betidi kekleke nya íkeyifo betidi yanii. Nya úkəbú wə əsuə ǒkplenyə wə lefé lə wə eyifosa ku etiki nnya úkedi eso. ¹⁰ Samariafǒ eto bekpefi ku beninə kenke ékebu wə lə kase úkate əsuə keyifo eso. Le nnya esoo, béfi wə etikididi fe, “Wə ni Onanto eto əsuəale nya baakpo Ǽsuəale Kplε.” ¹¹ Se úkeyifo afa éfo lefe kentsyε esoo, béfi mə ənəmi bətəkə lə wə əsuə. Itsyise beetsyua wə koto kanǒ wə etiki. ¹² Fεε mǒmǒwǒ, báfo Filippo eto ditiki nə ǒnlə bǒtəyi banǒ itsyi lə Onanto eto Sekadidi ku Yesu Kristo əsuə. Nya basani ku besio kpə léfo ntuflesəfləsə eto lekpa lə Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə. ¹³ Nya Simon əmfo tsya léfo ǒnǒ. Nya lefe nə ófo ntuflesəfləsə eto lekpa nəmfoo, úkətəkəko Filippo kesu kalebe saa ka ǒntǒ. Nya lə ənyəsa ku ayanisa nnya úkeyifo esoo, iyifo wə naal!

¹⁴ Nya lefe nə batǒnkpe ba ləkε lə Yerusalem lenǒ bə Samariafǒ ébofo Onanto eto Ditiki Səe nəmə banǒwǒ, bǎkpε Petro ku Yohanes lə mə ǒflǒ. ¹⁵ Se bésu bédufə, báto ola lə bafokanǒfǒ fǒfǒ bamə eto disi bə lə báfo Ləwǒnǒ Kεnkε. ¹⁶ Nko ini nε itsyise isu ese lefe nəmfoo, bǎmfo tǒ Ləwǒnǒ Kεnkε. Ntu ete bəfləsə mə lə Bonamute Yesu eto diye əsuə. ¹⁷ Nyamfo esoo, Petro ku Yohanes éfi mə ani bətəkə mə lə esi, nya mə tsya léfo Ləwǒnǒ Kεnkε.

¹⁸ Se Simon dínyə nkə lə batǒnkpe bamfo éfi ani bətəkə mə lə esi koo, báfo Ləwǒnǒ Kεnkεε, úfi atabi nkə lə utə Petro ku Yohanes nya ótəyi mə nkə, ¹⁹ “Bitə mintsya əsuəale nyamfo itə bə utsyuə saa ke mimfi ani mintəkə lə ofo Ləwǒnǒ Kεnkε.”

²⁰ Nya Petro letəyi wə nkə, “Ekudi itə fə ku fə atabi kenke! Membu fə ebofo Onanto eto atəsə boya ku atabi. ²¹ Embofo lekpa saa bokpa lə keyifo kamfo əsuə itsyise ləkǒesi mankpə fə lə Onanto eto ənəmi. ²² Ləkə fə nsusu lə asa buayifoyifo əsuə lə alε Bonamute lekpa. Ǽtsyənə wuufi fə abua ǒtsyε fə lə fə nsusu bua bufi lə asa nyamfo eto okle əsuə eso. ²³ Itsyise nnya miə akpe kənənse kplε nya asa bua eto buyifo tsya eyi fə utu, nya fafiani ndomunyə itə lebuə.”

²⁴ Nya Simon letəyi Petro ku Yohanes nkə, “Beto ola bεlε Onanto lekpa bitə mε bə kotonənə kekleke ko bətəyi mfo eto okle embubə mε lə əsuə.”

²⁵ Nya lefe nə Petro ku Yohanes díkedi mə sedansie nya bédi etiki itsyi lə Bonamute eto Ditiki Səe nə mə əsuə lə Samaria mfóo, báye lə Samaria eto kəmə kpə bédi mə etiki lə Ditiki Səe nəmə əsuə lefe nə besinkli bantǒ lə Yerusalem.

Filipo Édi Etiki Ku Etiopia Eto Keyifo Eto Uninə.

²⁶ Itə Filipoo, Bonamute eto ǒtǒnkpe wə dítsyi kato əbə ótəyi wə nkə, “Taka lə esu ǒnwədikueti lə mfiminti eto kusu ko lidu lə Yerusalem ǒntǒ lə Gasa.” ²⁷ Mfo ótaka nya ǒyε kusu komə. Lefe nə ǒntǒwǒ, ótsyako utidi utsyuə lə kusu nle bubə. Utidi əmfo éyifo uyifoyifo ninə wə nsi lə Etiopia eto Besio eto Oka baakpo Kandake eto sekakedikǒ eto atabi eto kenye. Uyifoyifo ninə əmfo étsyi olakatokǒ lə Yerusalem. ²⁸ Ǫtǒ lə oto nya unsi lə nkenke bo ǒtǒmini nle bunə kafo, nya lə kase ǒnyε ǒntǒwǒ, úkakla asa itsyi lə Unyeləkətidi Yesaya eto Awǒnisa Kεnkε eto Kukue əsuə. ²⁹ Nya Ləwǒnǒ Kεnkε dídi Filippo etiki ótəyi nkə, “Yε mlə lə etu ǒtǒmini eto nkeke bomfó.”

³⁰ Filippo akǒse ǒyε útu wə nya ǒnǒ se uyifoyifo ninə əmfo nle asa bokla ketsyi ko lə Yesaya eto kukue ko ǒwǒni kafo. Nya ǒtǒ wə nkə, “Asa nnya fanle bokla mfo anǒ nnya kasǒ?”

³¹ Nya uyifoyifo ninə əmfo díte mbuayε nkə, “Owo lo, ntsyε yuubə bə mofofo nnya kasǒ ǒnǒwǒ lə lefe nə kuutsyua saa ləmbə mfo lofofo nnya kasǒ buləkə kate mε?” Nyaso ǒlε Filippo lekpa nka ubə udufə lə nkenke eto kufue komə kafo usiə lə wə ǒflǒ.

³² Nya etiki nnya úkakla lə Kukue Kεnkε eto Awǒnisa nnya nkpe mfó ni nkə, “Bǎkpə wə báyenko fe kase baayenko osamu kesuko wə kalokǒ.

Nya unsi kpoo fe osamu wə dímemfi nnya kulesa lə bǎkǒ wə bisə,

nya wémfe kenye ótəyi kulesa.

³³ Bǎkpε wə kofani, nya bəntə ota wə əsuə disi.

Kuutsyua saa embofo kulesa bətəyi itsyi lə wə befluflu əsuə,

itsyise bála wə nkpə diku lə kasǒ mfo.”

³⁴ Nya uyifoyifo ninə əmfo letəyi Filippo nkə, “Təyi mε, wə kosate Unyeləkətidi Yesaya ǒnlε, lee utidi bamba utsyuə?”

³⁵ Mmə nnya Filippo dítsyiko, ótəyi wə asa lə Awǒnisa Kεnkε eto Kukue komə əsuə, nya úləkə Ditiki Səe nəmə kasǒ ku kase enle bote itsyi lə Yesu əsuə.

³⁶⁻³⁷ Nya se banyε lə kusu bantǒwǒ, bésu báyo kaka ntu ntsyua nnyə lə usunte ǒflǒ. Nya uyifoyifo ninə əmfo letəyi Filippo nkə, “Be, nyə ntu ntsyua! Beso fəmbfofo mε ntuflesəfləsə eto lekpa nəmə buyifo mfó?”

Nya Filippo letəyi wə nkə, “Lə afo anǒ ku fə utu kenke, ebofo mu bofo.”

³⁸ Nya uyifoyifo ninə əmfo letəyi nkə, “Mfo nnǒ miə Yesu Kristo ni Onanto eto Ubi.” Nya útə nkə bənyəsə ǒtǒmini eto nkenke bomə, nya bédufə lə ntu bomə əsuə, nya Filippo dífləsə wə ntu.

³⁹ Nya lə lefe nə bǎbǒ lə ntu bomə əsuə, Bonamute eto Ləwǒnǒ ákpə Filippo díduko, nya uyifoyifo ninə əmfo ménsinyə wə bio. Úsukosə wə kusu ko ǒnyε ku disuəyua.

⁴⁰ Nnya kamaa, Filippo ənyə nkə unyə lə umə wə baakpo Asoto. Idu mfóo, óbe Ditiki Səe nəmə letysa lə kəmə ka nkpe lə kusu mfó kenke isu ese lefe nə údufə Kaisarea eto umə.

Saulo Áyani Èsuà Útə Yesu.

9 Le lefe nəmfo kenke əsuə, Saulo áti kama Bonamute eto bafokanɔfɔ keklege nkə lə olo mə. Nya úsu Yudaɔfɔ eto Usumunyə Ninə Kenke ɔfɔ. ² Mfó úsu ɔtɔ nkə bətə wə ekue lə ufi ɔle usuko Yudaɔfɔ eto ntsyakɔ lə Damasko lə ɔke əsuəale umuə basani ku besio ba kenke díkafo Ditiki Sɛɛ eto kusu ɔfɔ komfo b́anɔ lə okpa mə usuko Yerusalem.

³ Nya lefe nə Saulo díkanyi ɔfi Damasko ku wə nsusu bomfoo, dikunə diyənde ditsyuə ko dítsyi kato lékpo wə lə əsuə. ⁴ Údu ɔnɔ nya ɔnɔ ɔkɔɛ utsyuə nle wə bɔtɛyi nkə, "Saulo, Saulo, beso fanle me bɔkɔnko keklege nko?"

⁵ Nya Saulo letɔ nkə, "Bonamute, fə owoe uni?"

ɔkɔɛ əmə ətə mbuayə nkə, "Mɔ Yesu wə fanle bɔkɔnko keklege uni. ⁶ Mɔmɔ, taka lə esu umə əmə. Bɔtɛyi fə lesa nə ele bə yifo."

⁷ Nya betidi bamə ku Saulo nyə lə kusu bantɔ mfó léle bənyə, b́ante lesa nə baatɛyi. B́anɔ nkomə eto etikididi, fɛɛ bənyə kuutsyuə saa. ⁸ Nya lefe nə Saulo létaka únyə fə úminkli ənəmi, wénsifo bunyə. Nya b́ale wə lə kɔni b́akpa wə bédufənkɔ Damasko eto umə. ⁹ Úsiə mfo eyi ətsyə wənyə asa, wéndi lesa, wənnə kulesa.

¹⁰ Nya lə lefe nəmfó, okasebi wə léfo ɔnɔ áke lə Damasko wə baakpo Ananias. Bonamute əlakə əsuə óte wə ókpadi wə ɔtɛyi nkə, "Ananias!"

Nya ɔtɔnkə nkə, "Bonamute, nnyə mɔ!" ¹¹ Nya Bonamute letɛyi wə nkə, "Taka lə ayə lə kusu ko baakpo Kusutsyɔtsyɔ, nya lə esu Yuda eto diyo lə atɔ nwə baakpo Saulo wə ditsyi Tarso eto disi. Okpe mfo ɔle ɔla boto. ¹² Nya lə buləkəkate bomə əsuə, únyə osani utsyuə wə baakpo Ananias wə díbə úfi ani útəkə wə lə disi itə bə usinkli nyə asa."

¹³ Mfo nya Ananias dílakə kənyə ɔtɛyi nkə, "Bonamute, mbɔnɔ sesiasesia bulə bo eto okle utidi əmfo nle bafokanɔfɔ bokpe lə Yerusalem! ¹⁴ Nya míkanɔ tsya bə ófo əsuəale eto ekue utsyiko lə besumunyə ninə ɔfɔ nkə ubə umuə bafokanɔfɔ kenke lə Damasko!"

¹⁵ Fɛɛ Bonamute átɛyi wə nkə, "Su lə esu eyifo lesa nə míntɛyi fə. Nnya ni bə mbuləkə utidi əmfo miə lə udi mɔ ɔyekpa wə luufi Ditiki Sɛɛ nəmə usuko mba lenni Israelfɔ ku baka ku Israelfɔ kenke lə bate me. ¹⁶ Mɔ kosate ebote wə kase sɔsɔ ele bə ɔyɛ udi ohiə lə mɔ disi."

¹⁷ Nyaso Ananias əsu údufə diyo nə Saulo ləke, nya úfi wə ani útəkə lə wə, nya ɔtɛyi wə nkə, "Mɔyimi Saulo, Bonamute Yesu wə dílakə wə əsuə óte fə lə kusuu, wə Yesu kosate ke ni futsyə létsyese me fə ɔfɔ nkə lə esinkli ənyə asa nnya lə Ləwɔnɔ Kənkə lə disiakɔ fə." ¹⁸ Lamfolamfoo, iyifo Saulo fe bufə bəfə lesatsyuə nə nte fe akpə eto díkpə seka lə wə ənəmi nya útsyiko asa bunyə. Nya se ótaka únyə, b́eyifo wə ntufləsəfləsə eto lekpa lə Yesu eto diyə əsuə. ¹⁹ Nya se údi lesa ólosə, usinkli údufə lə wə əsuə úmuə ale.

Saulo Ábe Dikiti Sɛ Nəmə Letsya Lə Damasko.

Saulo əsiə lə bafokanɔfɔ ɔfɔ lə Damasko itə eyi asiani. ²⁰ Lə lefe nəmfo əsuə, údu úsu Yudaɔfɔ eto ntsyakɔ úsu údi etiki úləkə óte nkə Yesu eyifo Onanto eto Ubi.

²¹ Iyifo mba kenke lenɔ wə ditiki nəmfo yanii. Nya b́atɔ mə əsuə bənkə, "Inni utidi əmfo létsya ófe úkalo Yesu eto mba ntəkəkə wə lə Yerusalem lefe nə léfe məə? Nya inni bubə úbə nkə wəəbə umuə bafokanɔfɔ usuko besumunyə ninə ɔfɔ?" ²² Nya Saulo dískosə wə etiki sɛtɔ ókpase ɔtɛyi nkə sitinti ɔnle bɔtɛyi. Yudaɔfɔ ba ləke lə Damasko mfó eto kuutsyuə ḿamfo kulesa bɔtɛyi kənyə lə wə əsuə. Ókpase mə nkə Yesu ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə əmə. ²³ Lə lefe kpə eto kama, Yudaɔfɔ bamə átsya b́ase uyi bənkə boolo Saulo. ²⁴ Fɛɛ bətsyuə əbə b́atɛyi wə itsyi lə ketsyue kamə əsuə. Lə nyamfo esoo, b́akase umə əmə eto mbɔsie ketsyue ku kakɔmi itə kase buunyə wə balo eso. ²⁵ Nyaso lə ketsyue kanii, Saulo eto bayenkotsyuə éfi wə b́akpə lə ditsyitsya kafo nya b́ayeko wə ku ukuə lə dibia nə nkpe lə ofati əsuə úbə kasɔ ɔbɔ údu lə umə əmə.

Saulo Ésu Údufə Yerusalem.

²⁶ Se úsu údufə Yerusalem, óla nkə lə usu ɔkɔ ku bakasebi ba nkpe mfó. Fɛɛ b́amfo b́annɔ bə uyifo okasebi eso mə tsya áte wə sikpi. ²⁷ Nyaso Barnaba áwunsəko wə ókpa wə úsuko batɔnkpe bamə ɔfɔ ɔtɛyi mə kase ótsyako Bonamute lə kusu, nya Bonamute dídi wə etiki. Usi ɔtɛyi mə kase Saulo dílakə əsuə óte údi etiki lə kpakpaakpe itsyi lə Yesu əsuə lə Damasko. ²⁸ Lə nyasoo, b́afo wə b́akpə lə mə nti, ɔke ku mə nya b́ayə b́abé Ditiki Sɛɛ nəmə letsya lə Yesu eto diyə əsuə lə Yerusalem.

²⁹ Nya kama údi etiki nya ókpe kənə ku Yudaɔfɔ bətsyuə ba laatɛyi Sigriki, fɛɛ b́abəbe kusu bə lə balo wə. ³⁰ Lefe nəmfó, se wə bayimi ba ni bafokanɔfɔ lenɔ nnya nkoo, b́akpa Saulo b́esuko Kaisarea nya b́akpa wə b́atsyese wə umə Tarso.

³¹ Lə lefe nəmfó, bafokanɔfɔ kenke ba ləke lə Yudea ku Galilea ku Samariaa, ála b́awɔnɔ b́asiə, sikpi eto bulə saa mensike mə lə əsuə, nya b́ənyə sɛtɔsusu nya b́asiə nkpə lə Bonamute eto kototsyuetsyue əsuə, nya b́éfi mə əsuə b́akpə lə Ləwɔnɔ Kənkə eto əsuəale eto bɔwunsəko əsuə.

Petro Ésu Lida Ku Yopa.

³² Petro áyɛ ótsyilama nlebe kpə óbe bafokanɔfɔ kenke. Nya úsu únyə bafokanɔfɔ ba nkpe lə umə wə baakpo Lida tsya. ³³ Mfó úsu únyə osani utsyuə wə baakpo Ainea wə nle bufi nlebe lə kalebe kani, ani ku akpa díkpə ale mfamfla sɔsɔ. ³⁴ Nya se Petro dínyə wə, ɔtɛyi wə nkə, "Ainea, Yesu Kristo átsya fə bufi! Taka ənyə lə əkənə fə belabeke!" Lamfolamfo Ainea átake únyə. ³⁵ Nya se betidi ba kenke nkpe lə Lida ku Saron

eto kəmə dínyə bə Ainea átaka ɔlɛ bɔyɛ kafe mfóo, bát-syi bawuninsə béfi əsuə bətə Bonamute əmə.

³⁶ Usio utsyuə wə léfo ɔnɔ akɛ lə Yopa wə baakpo Tabita nya lə Sigriki əsuə bə Dorkas eto kasɔ ni kafɛ. Úfi wə lefe kenke úyifo kasɛ kɔpə nya úyifo kafo ɛkɔpɛ útə bakombo. ³⁷ Úbə ɔnɔ bufi nya úkɔpə. Se bəfləsə wə ntu bálósəə, bésu bálɔ wə bákpo lə abanslo kato. ³⁸ Lefe nəmfó se bánɔ bə Petro əbə údufə Lida itsyise Lida mantsyo lə Yopa ɔflɔ, bafokanɔf lə Yopa ákpe wə betidi inuə bə bakpa wə baboko Yopa akpa akpa.

³⁹ Nyaso Petro əmuə əsuə nya útəkəko mə besu kaka balabesə wə kato. Nya bakɔbəsia bə nkpe mfóo, dínyə batsyilama Petro banlɛ nku buwi, nya béfi awu akpa akpa nya Dorkas léka lə wə nkɔpə lefe banlɛ wə bote.

⁴⁰ Petro ətə nkə məmblɛ bɔ lə diyo nəmə kafo nya óse akonki óto ola. Nya útsyi ənəmi útə ɔkɔ əmə nya ɔtɛyi nkə, "Tabita, taka!" Lamfolamfo úmənklɛ wə ənəmi, nya kase únyə Petro koo, ótaka úsiə. ⁴¹ Nya Petro ənə kɔni utsyuə nya ɔwunsəko wə ótaka únyə. Petro esinklɛ ókpadi bafokanɔf ku bakɔbəsia bamə bəbə, nya úfi wə ókpe mə lə ani ku nkɔpə. ⁴² Nya ditiki nəmfo dísensə lékpo lə Yopa mfó, itə betidi kɔpə áfo Bonamute bánɔ. ⁴³ Lə nnya kamaa, Petro əsiə lə Yopa mfó itə eyi kɔpə lə nwə baakpo Simon wə díkeyifo kubukikue eto keyifo mfó ɔflɔ.

Petro Ésu Únyə Kornelio.

10 Lə lefe nəmfóo, osani utsyuə əsiə lə Kaisarea eto umə wə baakpo Kornelio. Uyifo uninə utə Romafɔ eto bamamanyə eto ditsyukpa nə baakpo Itali-afɔ. ² Uyifo utidi sɛɛ nya wə ku wə diyo eto betidi kenke díyifo mba leesumu Onanto. Utidi əmfo ákawunsəko Yudafɔ eto bakombo, nya úkato ola lefe saa kətə Onanto. ³ Diyi lɔni lə ketsyitsyokɔmi eto abombo ətsyá sekaa, únyə buləkəkate butsyuə. Únyə lə buləkəkate əsuə bomə nkə Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə əbə, nya ókpadi wə nkə, "Kornelio!"

⁴ Nya lefe nə Kornelio dínyə wəə, óbɛ wə tūū ku sikpi nya ɔtɔ wə nkə, "Onamute, be ini?"

Onanto eto ɔtɔnkpe əmfo átɛyi wə nkə, "Kase faato ola ku kase feeyifo kafo ɛkɔpɛ kətə betidi édufə Onanto ənə. ⁵ Kɔpɛ betidi bətsyuə lə besu Yopa lə besu bakpadi osani wə baakpo Simon wə bensi baakpo Petro baboko. ⁶ Okpe lə Simon wə nsi lə lekpo ɔflɔ wə leeyifo kubukikue eto keyifo mfo."

⁷ Se Onanto eto ɔtɔnkpe əmfo díduu, Kornelio ákpadi wə diyo eto betidi inuə ku bamamanyə eto mba laase wə tsya eto ɔni wə ni utidi sɛɛ. ⁸ Nya ɔtɛyi mə lesa nə díbə, nya ókpe mə nkə besu Yopa.

⁹ Se kale dísiə nya banyɛ lə kusu bantɔ nya ibu sɛkɛ lə bedufə Yopa mfóo, Petro ábɛ úsu diyo nə bankpe eto kato itə kakɔmi eto lefosi abombo ənuə eto olato-to. ¹⁰ Kukpensɛ étsyiko wə bɔlɛ, fɛɛ mfe banlɛ lesa bon-wa nɛ. Nya únyə buləkəkate butsyuə. ¹¹ Únyə se kato lesini, nya únyə lesa nə fe kafia flubia kplɛ kətsyuə ka lɛmɔ, nya banlɛ kə lə esi ana nyamə ketsyi kato kanlɛ kasɔ bubə. ¹² Lə kafia kamə kafo aakə bebuki akpa ak-

pa ku bawa ku baklɔbɛ. ¹³ Mfó ɔnɔ ɔkɔɛ utsyuə nɛ bɔtɛyi nkə, "Petro, taka, lo lə edi!"

¹⁴ Fɛɛ Petro édi etiki ɔtɛyi nkə, "Owo lo! Kulefe! Bonamute, méndi tɔ kulesa nə Yudafɔ leekisi budi nyə!"

¹⁵ ɔkɔɛ emfo esi ɔtɛyi wə nkə, "Lesə nə Onanto díyifo kenkɛ, mantɛyi fə iyifo ekisisa!" ¹⁶ Únyə buləkə kate bomfo sitsyə sɔsɔ. Nya ditsyafə kamaa, bətsyi kafia kamfo besuko kato.

¹⁷ Lefe nəmfoo, ditsyəbi nə díləkə əsuə léte mfó éyifo Petro yanii, nyaso ɔtɔ wə əsuə nkə, "Be nnya mínyə mfo lete, nnya kasɔ nkɔpə?" Lefe nəmfo kee, betidi ba Kornelio lékpe mfó əbə bédufə umə əmə. Nya se bənyə diyo nə banlɛ bɔbɔbɛɛ, bəbə bənyə lə ni kesie. ¹⁸ Nya bənyə banlɛ kaka Simon Petro nkpe disi bɔtɔ.

¹⁹ Nya se Petro dísiə úkəbu disi itsyi lə buləkəkate bo únyə əsuəə, Lɛwɔnɔ ídi wə etiki lɛtɛyi nkə, "Bebe basani itsyə əbə balɛ fə bɔbɛbɛ. ²⁰ Taka, muə əsuə lə esi ko mə. Mante sikpi ku mə butəkəko kesu. Mɔ uni létsyese mə."

²¹ Nyaso Petro ésu únyə mə nya ɔtɛyi mə nkə, "Mɔ ni nwə benlɛ bɔbɛbɛ. Bomfo buɛɛ."

²² Bətə wə mbuayɛ bənkə, "Butsyi Kornelio wə ni Romafɔ eto omamanyə ninə ɔflɔ. Uyifo utidi sɛɛ wə ləəsumu Onanto. Nya Yudafɔ kenke laala wə asa tinti. Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə lɛtɛyi wə nkə okpe fə utidi lə əbə wə diyo lə ɔnɔ fə kenyɛ eto etiki nya fanyenko." ²³ Lə nyaso Petro átɔnɔ ókpa mə údufənkɔ kaka onkpe nya ófo mə fe wə bafɔ útə bətsyime wə ɔflɔ.

Se kale dísiəə, ótaka útəkəko mə. Nya bafokanɔf ba ditsyi Yopa mfo eto bətsyuə dítekəko mə bésu.

²⁴ Bésu bédufə Kaisarea kəsiasə. Lefe nəmfóo, Kornelio ébokpo wə diyo eto betidi utsyə ku wə bayetsyuə bətsyuə nya bensi bənsəkə Petro eto bubə kedufə.

²⁵ Kase Petro nɛ diyo nəmə budufəə, Kornelio átsyako wə nya óse akonko lə Petro eto ənəmi nya óbokosə wə disi kasɔ. ²⁶ Fɛɛ Petro átɛyi wə nkə, "Taka ənyə! Mintsya utidi ətə mini." ²⁷ Nya lə kase bantɔ banlɛ etiki budii, Kornelio ákpa wə úsuko kaka betidi fɛfɛ létsyá bensi.

²⁸ Nya Petro lɛtɛyi mə nkə, "Mi kosate yi biə bo Yudafɔ eto kɔfi məntə kusu nkə ndufə utidi wə lenni bo ɔni eto diyo nye nsu wə ɔflɔ kulaatsya. Fɛɛ Onanto ələkə óte mɛ nkə membu kuutsyuə saa fe utidi wə dimeńyá utə lee menyifo kenke. ²⁹ Lə nyaso se fákpe fə bakpadi mɛɛ, mánni nya míntaka mímbə nɛ. Nya besu benlɛ mɛ bokpadi?"

³⁰ Kornelio átɛyi wə nkə, "Fe eyi ana ni nnya léfee mməə, nya lə lefe nəmfo sekaa, se minlɛ ola boto lə kakɔmi eto ətsyə eto lefe lə mɔ diyoo, lefua utidi utsyuə ko lɛbɔ úńyá mɛ lə ənəmi, okpe awu nnya díkəyənde! ³¹⁻³² ɔtɛyi mɛ nkə, 'Kornelio, Onanto ánɔ fə olatoto ku kase feeyifo kafo ɛkɔpɛ kətə betidi. Nyaso kɔpɛ betidi lə besu Yopa lə bakpadi nwə baakpo Simon wə bensi baakpo Petro wə nkpe lə Simon wə leeyifo keyifo kubukikue eto lə lekpo ɔflɔ baboko.' ³³ Nko eso lamfolamfo mínkpe fə ɔtɔnkpe miə ubə okpadi fə lə əbə nya fintsyá lekplatsya fátaka fákpe akpa kusu fəbə nɛ. Nyaso bomblɛ si lə Onanto eto ənəmi mfo busəkə

fə bə lə əbə ateyi bo ditiki nə Bonamute leteyi fə nkə batēyi bo.”

Petro Édi Etiki Úlākə Ditiki Sɛɛ Nəmə Kasɔ Óte Mə.

³⁴ Nyaso Petro édi mə etiki nkə, “Nnyə ntsyá lekpo sitinti minkə Onanto aambe betidi eto ənəmi lə wə eyi-fosa əsuə. ³⁵ Bomu kusə saa eto utidi wə laabokosə wə əsuə kasɔ kətə wə, keyifo kasɛɛ, wə waala nɛ. ³⁶ Mfo nɔɔ miə bɛɔɔ Ditiki Sɛɛ nə Onanto dílākə óte Israelfɔ bə, eyɛ lə Yesu Kristo wə ni betidi kenke eto Onamute əsuə, boonyə diyua. ³⁷ Biyi lesa kplɛ nə díbə Israel eto kasɔ kenke idu lə lefe nə Yohanes lébe letsya lə Galilea eto kasɔ itsyi lə ntufləsəfləsə eto lekpa nəmɔ əsuə. ³⁸ Nya bɛɔɔ tsya kase Onanto lékpo Yesu wə ditsyi Nasaret ɔhile utsyá lə lefe nə úfi Lɛwɔɔɔ Kenke ku əsuəale útə wə. Nya ótsyilama úkeyifo asa sɛɛ, nya ótsya mba Obonsam díkelə kɛkɛ mə ketsyiko lə bulə bomə əsuə itsyise Onanto əsiə ko wə.

³⁹ “Búdi adansiɛ lə asa nnya kenke úyifo lə Israel eto kasɔ ku Yerusalem. Mfó əmə básɔ wə lə uyikabie əsuə bálo nɛ. ⁴⁰ Fɛɛ Onanto esi ótaka wə utsyiko ɔkɔmə úbə nkprə lə diyi tsyáfə əsuə nya úlākə wə óte betidi dínyə. ⁴¹ Fɛɛ inni betidi ba kenke dínyə wə. Bomu bo mba Onanto dílākə nkə budi wə badansiɛ, bo ni mba dínyə wə nɛ. Nya búdi nya búna ku wə lə wə botaka kənyə eto kama. ⁴² Bo ni mba ótsyese nkə busu bɔtɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə lə kalebe saa butə betidi nɛ. Nya lə buləkə bote boənkə, Onanto ni futsyá dílākə Yesu fe Okpronkpo itə bəkrənkprə ku kawunsiə eto betidi kenke. ⁴³ Nya Onanto eto bənyeləkətidi ba kenke dídi etiki itsyi lə wə bənkə utsyua saa kee léfo wə ɔɔɔ, Onanto ebufi wə abua ɔtsyɛ wə lə Yesu eto diye eto əsuəale əsuə.”

Lɛwɔɔɔ Kenke Áyifə Dísiə Lə Mba Lenni Yudaɔ Tsya Əsuə.

⁴⁴ Nya lefe nə Petro ńyá ɔnlɛ etiki nyamfo budii, Lɛwɔɔɔ Kenke áyifə dísiə lə mba kenke lɛkɛ mfo banlɛ Petro eto ditiki nəmə ɔɔɔ əsuə! ⁴⁵ Yudaɔ eto bafokanɔɔ ba dílakəko Petro betsyi Yopa bəbə mfóo, etiki nyamə éyifo mə yanii! Itsyise Onanto ətə wə Lɛwɔɔɔ Kenke nəmə áyifə díbə dísiə lə mba lenni Yudaɔ tsya əsuə. ⁴⁶ Fɛɛ bəmbfo bɔtɛyi bə inni nko ini. Itsyise bánɔ se banlɛ bele bamba kpə bɔtɛyi katɛsɛ Onanto. Nya Petro leteyi nkə, ⁴⁷ “Betidi bamfo tsya áfo Lɛwɔɔɔ Kenke fe kase bo tsya lefo esoo, boəmbofo ɔɔni boə boəmbufləsə mə ntu.” ⁴⁸ Nyaso útə kusu nkə bəfləsə mə ntu lə Yesu Kristo eto diye əsuə. Lə nyamfo eto kama, bálɛ Petro lekpa kpa bə usiə lə mə ɔɔɔ itə eyi asiani.

Petro Əlakə Asa Kasɔ Óte Yerusalem Eto Bafokanɔɔ.

11 Yanklɛ fɛ batɔnkpe bamə ku bafokanɔɔ bamba lə Yudea lɛɔ bə betidi ba lenni Yudaɔ tsya ébɔtsyi báwuninsə báfo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ. ² Nyaso lefe nə Petro dísinkli úsu Yerusalem eto umə, Yudaɔ eto bafokanɔɔ ba lɛkɛ mfóo, mántɔɔ ko wə.

Nya bátɔ wə bənkə, ³ “Beso fésu fásɔɔ lə bafɔ ba dímanla alo nya fákpe ɔɔni lə ɔkpe ɔni əsuə fédi lesa ku mə?”

⁴ Nyaso Petro əlakə etiki nyamfo kenke kasɔ óte mə nkə, ⁵ “Lə lefe nə minlɛ lə Yopa minlɛ ola botoo, nnyə buləkəkate butsyua. Mfó mínyə kafia kplɛ kətsyua ka banlɛ lə esi ana kétsyi kato banlɛ kə kasɔ bobokosə lə mɔ ɔɔɔ. ⁶ Se minlɛ ola mímbɛ, nnyə bebuki akpa akpa eto kakle kpe lə kafia kamə kafo, batobuki ku betubuki ku mba laabɔdi lə kasɔ ku baklɔbɛ ákpo mfó. ⁷ Ete míno ɔkɛ utsyua nɛ etiki budi kateyi nkə, ‘Petro! Taka, lo lə edi!’

⁸ “Nyaso nɔkə kɛnyɛ nteyi minkə, ‘Kula o-o! Kulefe! Bonamute, méndi tɔ kulesa nə Yudaɔ leekisi budi nya.’

⁹ “Fɛɛ ɔkɛ əmfo esi údi etiki útsyi kato ɔtɛyi nkə, ‘Lesə nə Onanto diyifo kɛnkɛ, manteyi fə diyifo di-mankpa.’

¹⁰ “Nnyə buləkəkate bomfo sityə sɔɔ. Lə nnya kama, kafia kplɛ kamfo ka eto kafo bebuki bamfo nkpo, bétsyi ke bábesə kato isu ese lefe nə kánya víi. ¹¹ Lə lefe nəmfo tututu, betidi itsyá ba bákpe bə bakpa mɛ baboko Kaisarea əbə bédufə diyo nə minlɛ.

¹² Nya Lɛwɔɔɔ Kenke leteyi mɛ nkə ntəkəko mə lə busu. Mɔ bayimi ekua bamfo ditsyi Yopaa, ətəkəko mɛ busu Kaisarea búsu búdufə osani wə lekpe mɛ batɔnkpe ini Kornelio eto diyo. ¹³ ɔtɛyi bo kase Onanto eto ɔtɔnkpe dílakə əsuə óte wə nya ɔtɛyi wə nkə, ‘Bɛbɛ utsyua akpe Yopa lə usu ɔbɛbɛ nwə baakpo Simon Petro. ¹⁴ Wuudi mi etiki nnya luutə bə fə ku fə diyo eto betidi kenke lunyá bofo.’

¹⁵ “Fɛ míntsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə bɔtɛyii, Lɛwɔɔɔ Kenke ébubə dídufə mə məmblɛ kenke lə əsuə fe kase dídufə bo lə əsuə lə kasɔ ketsyikokə kamə! ¹⁶ Nyamfo díte mínkloma lesa nə Bonamute leteyi lefe nə ɔtɛyi nkə, ‘Sitinti Yohanes efi ntu ufləsə betidi. Fɛɛ Onanto ebufi Lɛwɔɔɔ Kenke ufləsə mi.’ ¹⁷ Nya lə Onanto ətə betidi ba lenni Yudaɔ ətəsa nyamfo fe kase úfi útə bo lə lefe nə bófo Bonamute Yesu Kristo bɔɔɔ, owoe mini bə lə mmfo Onanto kusu buti nko?”

¹⁸ Se bánɔ etiki nyamfo, bénsite lesa nə bɔtɛyi. Bomu bátɛsə Onanto bátɛyi bənkə, “Sitinti Onanto ətə betidi ba lenni Yudaɔ tsya kusu nkə batsyi bawuninsə lə bənyə nkprə.”

Bafokanɔɔ Lə Antiokia Efui Bakpe.

¹⁹ Nya lefe nə asa nyamfo nɛ bubə nkoo, bafokanɔɔ ba dítsyatsyi bédú lə bulə bo dítu mə itsyi lə kase bálo Stefano əsuə, bésu bédufə Foinike ku Kipro ku Antiokia eto kəmə. Nya bətsyilama banlɛ ditiki sɛɛ nəmə bɔtɛyi Yudaɔ há. ²⁰ Nya bafokanɔɔ ba ditsyi Kipro ku Kirene dísu Antiokia bésu bátɛyi betidi ba lenni Yudaɔ Bonamute Yesu eto Ditiki Sɛɛ nəmə. ²¹ Nya se Bonamute eto əsuəale lɛkɛ ko mə esoo, bafokanɔɔ ba dífi əsuə bətə Bonamute əbə befui bakpe.

²² Lefe nə bafokanɔɔ ba nkpe lə Yerusalem lɛɔ ditiki nəmfo, bətsyese Barnaba bə usu lə usu obe lesa nə nɛ bubə lə Antiokia. ²³ Se úsu údufə mfó nya únyə kase Onanto ləwunsə ko mə, únyə disuəyua tinti nya

usi ókpe mā nkeale nkā bānyā keklege lā bofokanō əsuā nya lā bedi ɔnukuale bətə Bonamute ku mā utu kenke. ²⁴ Barnaba eyifo utidi sɛɛ wə nkpe bofokanō nya Lɛwɔɔ Kɛnɛ nsi ko wə tinti. Eyɛ lā wə bɔwunsəko əsuə, bafokanɔɔ bāmə əbə befui bakpe.

²⁵ Lā nnya kamaa, Barnaba əsu Tarso, úsu ʒbɛbɛ Saulo mfo. ²⁶ Se únyə wə, ókpa wə bədu bəbə Antiokia nya mā inuə bāmə dísiə mfó lɛlɛ wɔɔɔ. Bakɛ mfó bákate betidi kpə asa. Antiokia mfó, nya betsyiko bafokanɔɔ bokpo bə Kristofɔ nɛ.

²⁷ Lā lefe nəmfo tututu, Onanto eto bənyɛləkətidi bətsyuə etsyi Yerusalem bəbə Antiokia. ²⁸ Mfó mā nti eto ɔni wə baakpo Agabo, létaka uńyā lā Lɛwɔɔ Kɛnɛ eto əsuəale əsuā nya ʒtɛyi nkā kukpɛnsɛ keklege ebubə lā kawunsiə kenke. Nyamfo əbə ítə lā lefe nā Romafɔ eto Okankplɛ wə baakpo Klaudio nɛ seka bu-di. ²⁹ Nyaso bafokanɔɔ bāmə éfi nsusu bə baako asa lā befi bətsyese bafokanɔɔ ba nkpe lā Yudea eto kasɔ. Nya mā utsyuə saa léko kase wofo. ³⁰ Nya se bāko bikə biamə, bəfi mi bətə Barnaba ku Saulo nya bəfi mi bəsu bətə Yudea eto bafokanɔɔ eto beninā.

Herodes Ákpe Batɔnkpe Bāmə Bul.

12 Lā lefe nəmfo əsuə, Oka Herodes əmuə bafokanɔɔ eto bətsyuə nkā lā ókpe mā bulə keklege. ² Útə balo Yakobo wə ni Yohanes eto ɔyimisani ku lesiabi. ³ Nya se únyə nkā nnya úyifo ákɛ Yudafɔ ɔkɔɛ, úmuə Petro tsya lā lefe nā beedi Abolo nnya Ƴyənkiəsə Ləmbə eto Diyi. ⁴ Se bəmuə wə, bákpe wə lā diyo kaka mba laase diyo nəmə eto ena ena eto akpa ana ba laafloma bətsyuə ńyā lefe saa banlɛ wə bəse. Herodes eto nsusu ni bə lā ubə ufi wə utə betidi lā bakponko wə lekpo lā mā diyisɛ nā baakpo Ukpə Ása Bo Ƴyila eto kama. ⁵ Nyaso mba laase mfó ákase Petro lā diyo nəmə. Fɛɛ bafokanɔɔ bāmə ákato ola keklege ákale Onanto lekpa kpa lā wə disɛ.

Onanto Ƴləkə Petro Wə Bákpe Lə Diyo.

⁶ Nya lā ketsye ka eto kəsiasə ka Herodes díbu disɛ nkā wútələkə Petro lā diyo utə betidi bāmə, Petro álabɛ selabɛ lā mba laase eto inuə eto nti. Nya bákpe wə lā kɔnyɔ kplɛ ko bəfi bətsyasə lā mā kosate eto ani əsuə. Nya fɛ mba laase mfó eto bətsyuə díńyā banlɛ siku siamə bəse. ⁷ Akpaakpa koo, Kato eto Ɖtɔnkpe ko lɛbɔ nya lekpasə léfo diyo nəmə kenke. Nya Kato eto Ɖtɔnkpe dífi wə kɔni útəkə Petro lā lekpa kə ósanklisə wə nya ʒtɛyi nkā, “Kɔsɛ mlə lā ataka əńyā!” Kɔnyɔ kplɛ ko nkpe wə lā kɔni lɛsini kɔbɔ kókpɔ lā kasɔ. ⁸ Nya Kato eto Ɖtɔnkpe əmā lɛtɛyi wə nkā, “Fi fə awu ku afɔkpa akpe.” Nya Petro díyifo nko. Nya Ɖtɔnkpe əmā disɛ ʒtɛyi wə nkā, “Fi fə awu kentsyɛ akpe lə ətəkəko mɛ.”

⁹ Nya Petro létaka útəkəko wə, nya ʒbɔ lā diyo nəmə kafo. Lefe nəmfo kenke, wánte lā lesa nā Kato eto Ɖtɔnkpe əmā nɛ buyifo eyifo sitinti, úbu nkā kola ete ɔnlɛ busiə. ¹⁰ Nya báye báfe mba laase eto ditsyukpa tutɛ ku bənuəfə. Nya se báyo situ eto kesie kplɛ ka

baayɛ kedufə umə əmā, siku siamə kosate ko lɛsini əsuə. Nya báye lā kesie kamə tsya báfe. Nya se báye bəsu sɛtɔ sɛkɛɛ, Kato eto Ɖtɔnkpe əmā ko lényā údu lā wə ɔflɔ.

¹¹ Lā nnya kamaa, fɛ Petro léte lesa nā díbə wə lā əsuə nya ʒtɛyi wə əsuə nkā, “Mɔmɔ mbote miə sitinti ini bə Bonamute létsyese wə Ɖtɔnkpe əmfo nkā ubə uləkə mɛ utsyiko lā Herodes eto ani ku asa nnya Yudafɔ díbu bə booyifo mɛ tsya lā diyo nəmfo kafo!”

¹² Nya se únyə nnya díbə utsyə lekpo, údu úsu Maria wə ni Yohanes Marko eto ambe eto diyo kaka betidi kpə létsya banlɛ ola boto. ¹³ Nya se Petro léyo diyo nəmə eto kəsiasə, ʒɔ siku siamə. Nya uyifoyifosiobi utsyuə wə baakpo Roda ábɔ úsu nkā woabɛ futsyuə uni. ¹⁴ Se ʒɔ Petro eto ɔkɔɛ utsyə lekpo, únyə dis-uəyú ofensə! Itə wánsini wə siku siamə, bomu útsyet-syi úsu wə betidi ɔflɔ úsu ʒtɛyi mā nkā Petro əbə uńyā lə siku kama.

¹⁵ Bətɛyi wə bənkə, “Ntɔ disɛ ləbia fə?” Nya usi úńyā lā nnya əsuə nkā sitinti ini. Nyaso bətɛyi wə bənkə, “Nyale ətsyuə, wə kato eto ɔtɔnkpe uni!”

¹⁶ Lā lefe nəmfo kenke əsuə, Petro esi úńyā ɔlɛ kesie eto siku bɔɔ. Nya lefe nā básini se nya bənyə wə, iyifo mā yanii. ¹⁷ Úyifo mā kɔni nkā bānkpo kudu. ʒtɛyi mā asa nnya díbə ku kase Bonamute díbə uləkə wə utsyiko lā diyo nəmə kafo. Nya ʒtɛyi mā nkā, “Bisu bətɛyi Yakobo ku bayimi bafɛfɛ asa nnya díbə.” Nya udu mā lā ɔflɔ úsu kalebe bamba.

¹⁸ Nya se kale dísiə, iyifo mba laase mfó yaa, nya éboko bulə kpə. Bátɔ mā əsuə bənkə, “Se tutuutu Petro lefe mɔmɔ?” ¹⁹ Nya Herodes ətə bəbɛbɛ wə tinti, fɛɛ bənnəyə wə. Útə bəmuə mba laase diyo nəmə bákpo mba lekpo, nya útə nkā balo mā. Lā nnya kamaa, Herodes édu lā Yudea úsu úsiə lā Kaisarea itə lefe ditsyuə.

Oka Herodes Eto Ukpə.

²⁰ Lā lefe nəmfo, Herodes ənyə ɔblɔ tinti ókpe Tiro ku Sidon eto betidi, nyaso bəsu lā sitiditu əsuə bə lā bəsu bənyə wə. Bəsu bátɔ bɔwunsəko bətsyi lā Blasto wə ni Herodes eto nwə laabɛ diyo ɔflɔ bə ɔlɛ Herodes lekpa kpa lā utə lā lɔniyifoyifo lā díbə lā mā inuə bāmə ku Herodes eto nti. Ibə nko itsyise Herodes eto kasɔ bəkənyə mā didisa ketsyiko.

²¹ Nya lā diyi nā Oka Herodes ditsyə mə, ókpe wə bəkanə nya úsiə lā wə lekankpɔmɛ əsuə údi betidi bāmə etiki. ²² Se údi etiki ólosə, betidi bāmə áfa básɔ ani bətə wə nya bətɛyi bənkə, “Onanto Kosate eto ɔkɔɛ uni! Inni utidi!”

²³ Lamfolamfo, Bonamute eto Ɖtɔnkpe ákpe Herodes bufi lā əsuə, itsyise wémfi atɛɛ Onanto. Nya bətsyini dídi wə əsuə kenke, nya úkpə.

²⁴ Nya Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə ləyɛ letsyo, dísensə nya bafokanɔɔ difui bakpe.

²⁵ Nya lefe nā Barnaba ku Saulo lélosə mā keyifo ka bákpe mā bə bəsu beyifoo, bəsinkli bətsyi Yerusalem bəbə nya bákpa Yohanes wə tsya baakpo Marko báyenko báboko.

Bákpe Barnaba Ku Saulo Kɔ́ɔ.

13 Lə Antiokiaa, Onanto eto bənyeləkətidi bətsyuə ku bateasa áke lə bafokanɔ́ɔ eto ditsyukpa nəmə nti. Mə ni Barnaba ku Simon wə baakpo utidi naa ku Lukio wə ditsyi Kirene ku Manaen nwə ku Oka Herodes békluasə bakɔ́ taa mə sikpefi lefe ku Saulo. ² Nya lefe nə banle Bonamute bɔ́təsə nya bəke lə kənyeklekle əsuə, Ləwɔ́ɔ Kənke əbə dídi mə etiki nkə, “Biləkə Barnaba ku Saulo bitsyə itə keyifo ka eso mínkpadi mə.” ³ Lə nyamfo esoo, beninə bamə ákle kənyə nya báto ola nya bətəkə mə ani, nya bətsyə mə kusu.

Barnaba Ku Saulo Ésu Kipro.

⁴ Se Ləwɔ́ɔ Kənke ditsyə mə kusu lélosə, bésu umə wə baakpo Seleukia. Mfó béfi ɔ́klɔ́ báyila lekpo nəmə bésu kasɔ́ ka ntu letsyilama eto umə wə baakpo Kipro. ⁵ Se bésu bédufə umə wə baakpo Salamii, bésu Yudafo eto ntsyakɔ́ bésu bédi mə ditiki sɛɛ nəmə. Nya Marko Yohanes díkəko mə fe mə ɔ́wunsəkotsyuə. ⁶ Se bédú mfóo, báye lə kasɔ́ kamə bésu bédufə umə wə baakpo Pafó. Mfó bətsyako Yudanyə wə ni ofate wə ni sedia eto unyéləkətidi wə baakpo Bar-Yesu eto ubi. ⁷ Ofate əmfó ku Aba eto unyəsia wə baakpo Sergio Paulo eyifo bayetsyuə. Nko eto Aba eto unyəsia əmfó wə diyifo obesibe ákpadi Barnaba ku Saulo nkə bəbə bənyə wə, itsyise óla nkə lə ɔ́ɔ Onanto eto ditiki nəmə. ⁸ Nya se bésuu, ofate əmə wə baakpo tsya bə Elima lə Sigriki əsuə, ənə etiki ku mə. Óla nkə lə uləkə Aba eto unyəsia əmfó eto nsusu utsyiko lə etiki nnya Saulo ku Barnaba lela bə beedi əsuə.

⁹⁻¹⁰ Fɛɛ Saulo wə tsya bensi baakpo Pauloo, ábe ofate əmfó ku ləblɔ́fi kekkeke. Nya úləkə óte wə lə Ləwɔ́ɔ Kənke eto əsuəale nkə, “Fə Obonsam eto ubi, eyifo odia ku nwə laawə betidi kakpe. Nya feekisi kasəyifoyifo, nya faatsyi Bonamute eto ɔ́nukualetiki kawuninsə keyifo bidia! ¹¹ Bonamute ebutəkə fə kɔ́ni mɔ́mɔ́ nya wuutə fə ənəmi ba, nya fensiembunyə kofe bio isu ese lə lefe ditsyuə eto kama!”

Lamfolamfo létɔ́ntɔ́ eti Elima lə ənəmi, nya wénsifo asa bunyə bio. Úkawunya ani kabəbɛ utidi nkə lə ɔ́yenko wə. ¹² Lefe nəmfo se Aba eto unyəsia əmfó dínyə nyamfo nkoo, iyifo wə yanii, nya ófo Bonamute eto ditiki nəmə ɔ́ɔ.

Barnaba Ku Saulo Ésu Antiokia Lə Pisidia.

¹³ Nnya kamaa, Paulo ku mba ntəkəko wə ésu bédufə lə ɔ́klɔ́ nya bédú lə Pafó bésu Perge wə ni umənkplɛ wə nkpe lə Pamfilia eto kasɔ́. Mfó nya Marko Yohanes dídu mə lə ɔ́flɔ́ úsinklɔ́ úsu Yerusalem. ¹⁴ Se bédú lə Pergee, bésu Antiokia, umənkplɛ wə nkpe lə Pisidia. Nya lə ɔ́nwéditsyayii, bésu Yudafo eto katsyakɔ́ nya bəsia kasɔ́ lə betidi bamə nti. ¹⁵ Lefe nə bákakla asa bətsyiko lə Moses eto kɔ́fi eto kukue ku Onanto eto bənyeləkətidi eto asawɔ́niwɔ́ni bálósə, katsyakɔ́ eto batɔ́nkotɔ́nko ətə Paulo ku wə bətsyuə bote bə,

“Bayimi, lə utsyuə kpe ditiki ditsyuə nkə woateyi lə ufi okpe bo nkəalee, lə ubə ɔ́teyi.”

¹⁶ Mfó Paulo létaka uńyə nya óte kɔ́ni kato lete bə bədi kaa, nya ɔ́teyi mə nkə, “Israelfɔ́ ku mimba kenke ba lenni Israelfɔ́ ba leetsyue Onanto koto, bitsyue ato lə bəɔ́! ¹⁷ Israelfɔ́ eto Onanto ni nwə díləkə bo banamə nya ókpo mə atsyɔ́. Nya úyifo mə kusə kplɛ eto betidi lə lefe nə bəsia kafɔ́le ka ni Egipte. Onanto ələkə mə utsyiko Egipte eyɛ lə wə əsuəale kplɛ nyamə əsuə. ¹⁸ Óbe mə nya ókpa mə ɔ́yenko lə mfiminti itə alɛ fosi ana nnya bákɛ mfo. ¹⁹ Se ɔ́tsylɔ́sə əsə akuanse lə Kanan eto kasɔ́, úfi mə kasɔ́ kamə utə Israelfɔ́ fe mə kedikɔ́. ²⁰ Nyamfo kenke əbə itə fe alɛ alofa ana awosi anɔ́ eto nti.

“Lə nyamfo eto kamaa, Onanto ətə mə bakponkpo ba dídi seka lə mə əsuə isu ese Onanto eto Unyéləkətidi Samuel eto lefe. ²¹ Nya bále wə lekpa kpa bə utsyə oka utə mə. Nya Onanto díte mə Kis eto ubi Saulo wə ditsyi Benyamin eto kafo, nya údi seka itə alɛ fosi ana. ²² Nnya kamaa, Onanto átakasə wə lə seka əsuə nya úfi David úsiasə lə lekankpome nəmə əsuə. David əmfó ni utidi wə əsuə Onanto dídi etiki utsyiko nkə, ‘Yese eto ubi David ni utidi wə mɔ́ utu laala, itsyise wuuyifo lesa nə maala.’

²³ “Nko ke ini bə Onanto áye lə David eto kafo, nya úləkə Ofomfokətə wə ni Yesu utə Israelfɔ́ fe kase utsyə bo kənyə. ²⁴ Nya fe Yesu luubə, Ntufɛsətidi Yohanes əbə ɔ́teyi Israelfɔ́ kenke nkə batsyi mə nkpe bawuninsə lə mə akɔ́si bayə abua buuyifo lə ufləsə mə ntu. ²⁵ Lə lefe nə Yohanes eto keyifo nle kalosəkɔ́ bubə, ɔ́teyi bətidɔ́ bamə nkə, ‘Owoe bibu biə wə mini? Mɔ́ ni nwə bənle kusu bobɛ le? Owo lo! Fɛɛ wə kpe lə kusu ɔ́le bubə mɛ kama, nya mənńyətə bə nyankli wə afukpa eto kekue kulaa tsya!’

²⁶ “Mɔ́ bayimi, Israel bebi, mi mba ni Abraham eto bebi ku mimba lenni Yudafo fe biesumu Onanto, nkpe manlo eto bofo bomfo əbə itə bomblɛ kenke. ²⁷ Betidi ba nkpe lə Yerusalem ku mə beninə mámfo Yesu bəɔ́ bə wə ni mə Ofomfokətə əmə. Nya bənnɔ́ kasɔ́ Onanto eto bənyeləkətidi eto ditiki nə baakla kate bo lə ɔ́nwéditsyayii saa əsuə. Fɛɛ bətə bənyeləkətidi eto etiki əbə itə se báló wə dikpənkpi eso. ²⁸ Nya ite bə bənyə kabua saa lə wə əsuə tsyaa, bətəyi Pilato bə utə kusu lə balo wə.

²⁹ “Nya lefe nə bəkeyifo lesa nə Awɔ́nisa Kənke eto Kukue létəyi utsyə itsyi lə lə wə əsuə bálósə, bələkə wə lə uyikabie əsuə bésu bebikə. ³⁰ Fɛɛ Onanto átakasə wə utsyiko ɔ́kɔ́mɔ́. ³¹ Nya lə eyi kpe əsuə, úləkə wə əsuə óte betidi ba wonko mə leyɛ itsyi Galilea isu Yerusalem. Mə ni betidi ba nle adansie budi lə wə əsuə lə Israel eto kusə nɛ.

³²⁻³³ “Nya mɔ́mɔ́, búbə mfo boə boefi Ditiki Sɛɛ nəmə boboko mi bə Onanto eto kənyə ka útsyə bo banamə, əbə itə bo, bo mba ni mə bebi. Nnya ni bə Onanto ətə nkə Yesu si otaka utsyi ɔ́kɔ́mɔ́ ubə nkpe. Nyamfo ni lesa nə David ləwɔ́ni lə wə kusənkue nuəfə kafo nkə Onanto áteyi itsyi lə Yesu əsuə nkə, ‘Mɔ́ Ubi feni.

Nya mmii, mbofiani fə anto.'

³⁴ Nya nyamfo ni lesa nə Onanto leteyi itsyi lə wə botakasə ketsyiko ɔkɔmə kəbə ni nkə wembubu lə kudi kafo.

'Mookpo fə atsyɔ nnya diyifo kənke fe kase mínse uyi mintsyə miə mookpo David.'

³⁵ Nko usi ɔteyi lə David eto kusə bamba nkə,

'Məmbutə bə fə uyifoyifo kənke əmfo kə lə kudi kafo ebú.'

³⁶ "Ditiki nəmfo manye lə David eto kutsyə itsyise usiə nkprə úyifo Onanto eto lelabi əsuə, nya ukprə nya bəbikə wə ku wə bana mə nya wə əsuə eto sinə tsya díbú. ³⁷ Fəe nwə Onanto létakasə utsyiko ɔkɔmə, wə əsuə eto sinə mémbú lə kudi kafo.

³⁸ "Nyaso bayimi, bola boə bete lə ekpa bə eye lə Yesu əmfo əsuə, nya bábe abuabufikatsyɛ eto ditiki nəmə letsya bətə mi nɛ. ³⁹ Nya utsyuə saa wə lefo Yesu ɔkɔ, Onanto ebufi wə abua ɔtsyɛ wə nya weembolo wə dikpi. Nyamfo ni lesa lɔni nə Moses eto kɔfi dímamfo buyifo kulefe nɛ. ⁴⁰ Nyaso bebe kukɔnɔ! Biəntə lə Onanto eto bənyeləkətidi eto etiki nnya bətɛyi bətsyɛ lə eye bubə kətə lə mi əsuə nko. ⁴¹ Itsyise Onanto átɛyi nkə,

'Bebe mimba ləəmə mɔ ditiki. Bitə lə iyifo mi yanii lə bətsylɔ!

Itsyise lesa nə minlə buyifo mmii,

iyifo lesa nə biembofo bənc,

lə utsyuə ələkə ni kasɔ ote mi kulaa tsya.'

⁴² Se Paulo ku Barnaba nle bɔbɔ lə disikakpekɔ mfóo, betidi bamə átɛyi mə bə besi bəbə bedi mə etiki nyamfo lə ɔnweditsyua eto diyi nə luubə. ⁴³ Nya lefe nə bésensə lə disikakpekɔ mfóo, Yudafɔ kprə ku bafokanɔfɔ ba léfiani Yudafɔ nya baate Onanto sikpi ba ləkə lə disikakpekɔ mfóo, ətəkəko Paulo ku Barnaba. Batɔnkpe bamə édi mə etiki nya balə mə kɔlɛ bə bənyə kekleke lə bəsia nkprə le lefonə Onanto əsuə.

⁴⁴ Lə ɔnweditsyayi nə disi dítekəko nəmfo, ibu sekɛɛ eni umə əmə kənke eto betidi əbə disikakpekɔ nəmə lə banɔ Bonamute eto ditiki nəmə. ⁴⁵ Nya lefe nə Yudafɔ eto beninə dínyə sitiditu sia díbə disikakpekɔ mfóo, básesə ənəmi lə mə əsuə, nya bətsyiko etiki bunə ku Paulo lə etiki nnya ɔnlɛ bətɛyi əsuə nya báka wə. ⁴⁶ Fəe Paulo ku Barnaba ákpe utu besi bédi etiki bətɛyi mə bənkə, "Ele bə budi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmfo itə Yudafɔ bɔtɔnsə. Nya se bənc ditiki nəmfo nya bətɛyi biənkə bianla nkprə manlo bomfoo, búfi ni bɔlɛ mba lenni Yudafɔ butə. ⁴⁷ Nyamfo ni kɔfi ko Bonamute díte bo nkə,

'Nnyifo fə fe okandie ntə mba lenni Yudafɔ

bə lə efi bofo aboko kawunsia eto ləkɔ saa.'

⁴⁸ Nya lefe nə mba lenni Yudafɔ lenɔ lesa nə bətɛyi mfoo, bənyə disuəyua tinti, nya bətesə Bonamute eto ditiki nəmə. Nya mba kənke Onanto díləkə itə nkprə manloo, áfo bənc. ⁴⁹ Nya Bonamute eto ditiki nəmə dísensə dísu kasɔ kamə kənke.

⁵⁰ Fəe Yudafɔ bətsyua édi ute bákpe lə besio ba nkpe dibu ba leesumu Onanto ku umə eto beninə eto nti. Nya bətsyiko Paulo ku Barnaba bulə kənyə mə lə əsuə,

nya bála mə babɔsə lə mə lekpa ke mfó. ⁵¹ Fəe lefe nə banle budu lə umə əmə, báfle utembu wə nkpo mə lə akpa bákpo lə umə əmə nnya léte bə umə əmə eto betidi áni mə. Nyamfo eto kamaa, bədu mfo bésu Ikonion. ⁵² Nya bafokanɔfɔ ba ləkə lə Antiokia mfó dínyə disuəyua tinti nya béyi ku Ləwɔnɔ Kənke.

Paulo Ku Barnaba Ésu Bédufə Ikonion.

14 Nya se bédufə Ikonion tsyaa, Paulo ku Barnaba ésu Yudafɔ eto katsyako mfó. Nya se bətɛyi Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ Ditiki Sɛɛ nəmə, mə nti eto betidi kprə áfo bənc. ² Nya Yudafɔ ba dímamfo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmfo bənc, ənə etiki ku mə nya bábiasə mba lenni Yudafɔ eto nsusu nya bətə bə bətaka bənyə lə Paulo ku Barnaba lə əsuə. ³ Fəe batɔnkpe bamə əsia lə umə əmə itə lefe kentsyɛ ditsyua ákate Ditiki Sɛɛ nəmə ku ute. Nya Onanto tsya díləkə wə lefonə eto etiki eto sitinti óte eye lə ayanisa kprə nnya útə bəyifo əsuə. ⁴ Ibə bə umə əmə eto betidi áma lə akpa ənuə, bətsyua ətəkə lə Yudafɔ eto kama nya bətsyua tsya dítekə lə batɔnkpe bamə eto kama.

⁵⁶ Lə lefə ditsyua eto kamaa, umə əmə eto betidi bətsyua ba leeni Yudafɔ ku Yudafɔ ku mə beninə éfi nsusu bə bataka bənyə lə mə əsuə bakɔ mə aba. Batɔnkpe bamə ánc mə ketsyue kamə, nya bətsyetsyi bədu bésu Likaonia eto kəmə ka ni Listra ku Derbe ku kəmə ka nkpe lə lekpa ke mfó. ⁷ Nya bédi Ditiki Sɛɛ nəmə mfó.

Paulo Ku Barnaba Lə Listra Ku Derbe.

⁸ Se bésu Listraa, osani utsyua áke mfó wə letsyini taa lefe nə bále wə nya wámfo tɔ botaka kaye kulefe. ⁹ Úsia mfó úkanɔ ditiki sɛɛ nə Paulo híyɔ ɔnlɛ budi. Nya se Paulo lébe wə tũ, únyə nkə ófo ɔnɔ nya wə bufi bomə luuyua wə, ¹⁰ Nyaso Paulo áfā bembembe ɔteyi wə nkə, "Taka ənyə lə fə akpa əsuə!" Nya osani əmfo lésa ótaka únyə nya útsyiko bɔye kafe.

¹¹ Se betidi ba dínyə mfó banle ditiki nəmə ato butsyue dínyə lesa nə Paulo díyifoo, báfā bembembe lə Likaoniafɔ eto sele əsuə bətɛyi nkə, "Bananto beni! Báyifə bəbə bo nti fenke betidi!" ¹² Lə nyaso bətəkə Barnaba diyə bə Seus. Nya bətəkə Paulo tsya bə Herme, itsyise wə ni futsyə dínyə nle etiki budi nɛ.

¹³ Nya Seus eto usumunya, nwə eto kesumukɔ híyə lə umə əmə eto kabanto mfóo, éfi banantsyui ku kaflawasi óboko nkə lə wə ku wə betidi bamə lə befi bətə batɔnkpe bamfo kedi lə umə əmə eto kabɔsie.

¹⁴ Nya lefe nə Paulo ku Barnaba lenɔ lesa nə baala bə beeyifoo, bənə mə kosate eto awu nnya bankpe báfua-di, nya bətsyetsyi bédufə lə betidi bamə nti. Mfó nya báfā ¹⁵ bətɛyi bənkə, "Boantomə, be benle buyifo mfó? Bontsya kasɔ kamfo eto betidi ete buni fe mi ke. Búbə mfo boə boefi ditiki sɛɛ nəmfo boboko mi. Bisinkli bəye asa bimba nyamfo eto kakle buyifo lə bifi atesə bitə Onanto wə díte bo nkprə. Wə ni futsyə díyifo kato ku kasɔ ku lekpo ku asa nnya nkpe lə nnya kənke!" ¹⁶ Kɔɔ Onanto ətə kusu betidi kənke nkə bəsia nkprə lə kase mə léla əsuə. ¹⁷ Tsyə usi wələkə kate mi nkə okpe sit-

inti eye læ asa se nnya weeyifo kætə mi. Wætə mi ɔsɔmi ku bekelenkə læ lefe seɛ əsuə nya wætə mi edisa ku disuəyuə tsya.”¹⁸ Ite bæ bətəyi mə nyamfo kenke tsyaa, ilə fe betidi bamfo læye kedi kamfo mə butə.

¹⁹ Nya Yudafo bətsyuə ditsyi Antiokia, umə wə nkpe læ Pisidia ku Ikonion bəbə bábiasə betidi bamfo eto nsusu, nya bātɔɔ ku mə báto Paulo aba nya bákpi wə læ kasɔ bábɔnko læ umə əmə, nya bébu bæ úkrə. ²⁰ Nya lefe nə bafokanɔɔ ba híkpe mfo díbə bənyə batsyilama wə, ótaka nya usinkli úsu umə əmə. Nya se kale dis-iə, wə ku Barnaba édu bésu Derbe.

Paulo Ku Barnaba Esinkli Besu Antiokia Wə Nkpe Lə Siria.

²¹ Nya besu bedi Ditiki Sɛɛ nəmə læ Derbe. Nya se betidi kpə bətsyuə díkafo bánɔ, bési besinkli bésu Listra ku Ikonion ku Antiokia læ Pisidia eto kasɔ. ²² Mfoo, besi bákpe bafokanɔɔ nkpe mfo nkɛale bæ bənyə keklike læ mə bofokanɔ əsuə. Nya bətəyi mə tsya bæ, “Ele bæ bunyə kanyi kpə fe læ bunyə disuəyuə læ Onanto eto sekakedik.”²³ Lə nnya kama Paulo ku Barnaba tsya əlakə batɔnkotɔnko bətə bafokanɔɔ eto etsyukpa nyamə kenke, nya læ olatoto kətə Onanto ku læ kenyek-lekle əsuə, béfi mə bákpe læ Bonamte wə báfo bánɔ eto ani.

²⁴ Nya lefe nə bábɔ læ kəmə ka nkpe læ Pisidia, bésinkli bésu Pamfilia eto kasɔ. ²⁵ Nya batəyi Ditiki Sɛɛ nəmə læ Perge fe báfe bésu Atalia. ²⁶ Mfó bəsiə læ ɔklɔ báye bésu Antiokia, kaka eto batɔnkotɔnko díkefi batɔnkpe bamə bákpe læ Onanto eto ani itə keyifo ka bákalosə mɔmɔ.

²⁷ Se bésu bédufə Antiokia, bákpadi bafokanɔɔ ba nkpe mfó kenke bətsyə ditsyu nya bətəyi mə kusu ko báye eto etiki. Nya bətəyi mə asa nnya kenke Onanto leyenko mə bəyifo ku kase ɔsini bofokanɔ eto kusu utə mba lenni Yudafo. ²⁸ Nya bəsiə læ Antiokia ku bafokanɔɔ mfo itə lefe kentsyɛɛ ditsyuə.

Batɔnkpe Bamə Ku Beninə Ákpe Disi Lə Yerusalem.

15 Lə lefe nə Paulo ku Barnaba ləkə læ Antiokia, betidi bətsyuə ba ditsyi Yudea əbə mfó nya bákate bafokanɔɔ bamə asa nnya ni bənkə, “Lə bánla fə lelo fe kase Moses eto lekpa letee, embunyə bofo.”

² Paulo ku Barnaba ku betidi bamfo ənə ditiki nəmfo ekle. Lə nyamfo esoo, bətə bənkə bafokanɔɔ eto bətsyuə təkəko Paulo ku Barnaba læ besu Yerusalem læ mə ku batɔnkpe bamə ku bafokanɔɔ eto beninə ba nkpe læ mfó læ balə lelolala eto etiki nyamfo babe.

³ Nyaso se bafokanɔɔ eto ditsyukpa nəmə dítsyə mə kusu báləsə, bédú bésu Foinike ku Samaria eto kəmə nya bésu bənyə bafokanɔɔ ba nkpe mfó. Bətəyi mə bæ mɔmɔ, mba lenni Yudafo tsya éfi mə əsuə bətə Onanto, nnya ni bənkə mə tsya áfo bánɔ. Ditiki nəmfo ákpe məmblə disuəyuə tinti. ⁴ Nya se bésu bédufə Yerusalem, mə beninə bamə ku bafokanɔɔ ku batɔnkpe bamə áfo mə kukɔɔ. Nya Paulo ku Barnaba

difi mə kusu ko bésu eto amaniə bábɔ mə ku asa nnya kenke Onanto díyifo ɔye læ mə əsuə.

⁵ Fɛɛ Farisifo ba díkafo Ditiki Sɛɛ nəmə eto ditsyukpa eto bətsyuə átaka bənyə læ mə nti bətəyi bənkə, “Ele bæ bayimi ba lenni Yudafo tsya læ lelo nya læ beyifo læ Moses eto kɔfi əsuə.”

⁶ Nyaso mə beninə ku batɔnkpe bamə átsya fe ditsyukpa nya bédufə læ ditiki nəmfo əsuə. ⁷ Nya læ katsyakɔ kamfó, læ lefe nə bákale etiki nyamə bábe ekle, Petro átaka únyə nya ɔtəyi mə nkə, “Bayimi, mi kosate yi biə Onanto dílakə mə taa kɔ utsyiko mi nti nkə ntəyi betidi ba lenni Yudafo tsya Ditiki Sɛɛ nəmfo læ mə tsya læ bafo banɔ. ⁸ Nya Onanto wə nyi betidi eto utu kəmiə, əlakə óte nkə ófo mə nya útə mə wə Lɛwɔɔ Kenke fe kase úfi útə bo tsya. ⁹ Wánkpe kabakəfə læ bonko mə nti, nyaso ófo mə læ bofokanɔ əsuə. Nya úfi mə abua ɔtsyə mə fe bo ke. ¹⁰ Nya mɔmɔ, beso biato Onanto kabe mmə? Bo ku bo banamə mámfo bikə bia nkpe kalende butsyi! Beso bɔnlə mi bufi ketsyisə bafokanɔɔ mfo? ¹¹ Owo lo! Nnya ni bæ bófo bóɔ boə kase Onanto dínyə bo kaminsə nya ófo bo læ nkə eye læ Bonamute Yesu eto lefonə əsuə, wofo mə tsya fe kase mətsya léfo bánɔ.”

¹² Lə nyasoo, məmblə kenke ésinkli báye etiki budi nya bəsiə bətsyue ato læ nnya Barnaba ku Paulo lətəyi bənkə, Onanto áye læ mə əsuə úyifo ayanisa kpə itə mba lenni Yudafo. ¹³ Lefe nə bákalosə, Yakobo tsya átaka únyə ɔtəyi nkə, “Bayimi, bitsyue ato læ bɔɔ. ¹⁴ Simon Petro éboklomasə bo ibə efe ditute, læ kase Onanto dílakə wə lelapi óte betidi ba lenni Yudafo nya úlakə bətsyuə útsyiko læ mə nti nkə bafiani wə bale. ¹⁵ Nya ditiki nə wə bənyeləkətidi lətəyi bətsyə əbə ítə fe kase bawɔni bæ Bonamute áteyi nkə,

¹⁶ “Lə nyamfo eto kamaa, muusinkli mbə nya muusinkli nto Oka David eto sekakedik. Nya muusinkli nto asa nnya lébia mfó bæ læ isinkli elɔ itsyə kukɔɔ.

¹⁷ Itə bæ betidi ba díbu,

ku mba lenni Yudafo kenke ba mínkpadi minkə bedi mɔ betidi ebubə mɔ ɔflɔ.

Nko ini nə bæ Bonamute éyifo læ lesa saa nə ɔtəyi út-syə əsuə.

¹⁸ Onanto lətəyi ditiki nəmfo betidi léte taa kɔ ke.’

¹⁹ “Nyaso mɔ, Yakobo, nle mi bətəyi minkə betidi ba lenni Yudafo mfo nya béfi mə əsuə bətə Onantoo, yanle bæ ibə bæ buti mə kusu læ asa nyamfo əsuə. ²⁰ Bomu bitə læ bɔwɔni mə kukue buə baye asa nnya beefi kətə bəfiə kedi nnya lætə baanansə əsuə budi ku sesɔɔndi ku bebuki ba bəwaninsə simuə báló ku kɔɔ eto budi.

²¹ Itsyi taa kɔ, asa nnya Moses ləwɔni utsyə, baakla nnya nya baatəyi nnya læ Yudafo eto katsyakɔ læ ɔnweditseyi saa læ umə saa.”

Báwɔni Kukue Bətə Bafokanɔɔ Ba Lenni Yudafo.

²² Nya batɔnkpe ku beninə ku bafokanɔɔ kenke eto ditsyukpa lətɔɔ bələkə betidi bətsyuə bæ bətəkəko Paulo ku Barnaba besu Antiokia. Betidi inuə bæ bələkə

eyifo bafokanɔɔf eto beninā. Mā ni Yuda wā bensi baakpo tsya bā Barsaba ku Sila.

²³ Nya kukue ko bāle bésuko eto etiki nnya nkpe lā ko əsuə ni nkā,

Bo, batɔnkpe ku beninā ba ni mi bayimi ba nkpe lā Yerusaleṃ, boə boəsiasə mi, bo bayimi ba lenni Yudafɔ mba nkpe lā Antiokia ku Siria ku Kilikia.

²⁴ Bɔnɔ boə bo mfo eto bafokanɔɔf eto bətsyuə əbā mfó bəbā bənə etiki ətsyuə ku mi itsyi lā bo Yudafɔ eto lelolala eto lekpa əsuə. Nyaa, inni bo létsyese mā bə bəbā bəteyi mi etiki nyamfo eto okle. ²⁵⁻²⁶ Nyamfo eso se bókpe disi bətsyuə, bɔle beninā inuə lā bo nti bot-syese ku bo bayimi lala Barnaba ku Paul ba díkefi mā nkpe bətə fə keditətə itə Bonamute Yesu Kristo bə lā bəbā mi ɔflɔ. ²⁷ Yuda ku Sila tsya ebətəyi mi asa nnya bɔwɔni bokpe mfo. ²⁸ Itsyise iyifo Ləwɔnɔ Kenke eto lelabi ku bo lele tsya boənkā yanle bə ibā bə bufi Yudafɔ eto afi buyifo bitsyikā butsyisə mi enso asa nyamfo. ²⁹ Beni asa nnya bəfi bətə bəfi kedi ku kɔtɔ budi ku bebuki ba bāwaninsə simuə bālo eto budi ku səsɔnɔdi. Lā biɔle mi əsuə məə, lesa saa ebuyuə ko mi. Bisia kukɔnɔ.

³⁰ Nyaso batnyə bamfo áma kusu bésu Antiokia. Nya se bésu bédufə, bákpa di bafokanɔɔf bamə kenke bəbā bətsya. Nya bəfi kukue ko bətsyiko Yerusaleṃ mfó bətə mā. ³¹ Nya mba kenke ləke mfo ənyə dis-uəyuə ku nkəale itsyi lā etiki nnya bákla lā kukue komə əso.

³² Nya se Yuda ku Sila díyifo Onanto eto bənyeləkətidi eso, bələkə asa kasɔ bāte mā, bāle mā kɔle, nya bákpe mā nkəale. ³³ Nya se bəsiə mfó eyi asianii, bafokanɔɔf bamə ətə mā kusu bə besinkli besu Yerusaleṃ lā diyuə əsuə. ³⁴ Fəe Sila nkə wuusie mā lā ɔflɔ mfó. ³⁵ Nya Paulo ku Barnaba dísiə lā Antiokia mfó nya mā ku babamba kpe áke mfo bákate mā asa kedi mā etiki utsyi lā Bonamute əsuə.

Paulo Ku Barnaba Ésie Bətsyuə Esu Nti.

³⁶ Lā eyi ətsyuə kamaa, Paulo áteyi Barnaba nkā, “Tə lā busi busu bobə bo bayimi ba nkpe lā kəmə ka kenke búkesu budi Ditiki Səe nəmfó ku nka bɔye bófe lā bobə kase banlenko.” ³⁷ Barnaba átnɔ nya óla nkā lā okpa Yohanes nwə tsya besi baakpo Marko ɔyenko. ³⁸ Fəe Paulo mántɔnɔko wə kulaa! Itsyise lefe nā mā ku wə dí-su Pamfiliaa, Marko Yohanes ésikli lā mā kama údu, nya wənsiə bəlosə mā keyifo. ³⁹ Nyaso Marko Yohanes eto etiki nyamfo əbā ékpe mā inuə bamə kənə ekle, itə bə bəsense lā bətsyuə. Barnaba ákra Marko ɔyenko nya bəfi ɔklɔ bésu Kipro. ⁴⁰ Nya Paulo lékpa Sila ɔyenko, nya bafokanɔɔf ba nkpe mfó dífi mā bákpe lā Onanto eto ani fə bədu. ⁴¹ Nya bəye lā Siria ku Kilikia nya bákpe bafokanɔɔf eto etsyuka nnya kenke nkpe mfó nkəale.

Timoteo Ətəkəko Paulo Ku Sila.

16 Nya Paulo ku Sila dídu bésu umə wə baakpo Derbe, nya bəye mfo bésu Listra. Lā mfó, bésu bənyə ofokanɔɔnyə utsyuə wə baakpo Timoteo. Wə

ambe éyifo Yudanyə wə díkafo Kristo ɔnɔ. Fəe wə anto éyifo Grikinyə. ² Bafokanɔɔf kenke ba nkpe lā Listra ku Ikonion, ékebu Timoteo tinti. ³ Wə ni futsyə Paulo lela keklege nkā lā okpa wə ɔyenko. Nyaso útə bala wə lelo fe kase Yudafɔ eto lekpa léte, itsyise Yudafɔ ba kenke nkpe lā lekpa nəmfo yi bənkə wə anto éyifo Grikinyə.

⁴ Nya se báma kusuu, bəye lā kəmə ka kenke nkpe mfó bəfe, nya bəteyi mā ketsyue ka batɔnkpe eto beninā ba nkpe lā Yerusaleṃ dítsyue bətsyə. Nyaso bəteyi mā bə lā beyifo lā nnya əsuə. ⁵ Nyamfo eso betidi bamə əbā befuí bakpe, nya nko ke tsya mā bəfokanɔɔ tsya dimuə ale enso nē.

Paulo Ənyə Buləkəkate Lə Troa.

⁶ Lā nyamfo eto kamaa, bəye bésu Frigia ku Galatia, itsyise Ləwɔnɔ Kenke məntə mā kusu nkā bəteyi Ditiki Səe nəmā lā Asia eto kasɔ. ⁷ Nya lefe nā bésu bédufə Misiaa, bála bə lā besu Bitinia eto kasɔ. Fəe mfó tsyaa, Yesu eto Ləwɔnɔ Kenke məntə kusu nkā besu mfó.

⁸ Nyaso bésinkli bəye lā Misia eto kasɔ ɔflɔ nya bésu bédufə umə wə nkpe lā lekpa ɔflɔ baakpo Troa. ⁹ Ketsyue kamfó, Paulo ənyə kələkəkate. Únyə nkā osani ut-syuə wə ditsyi Makedonia nya únyə ɔnle wə lekpa kpa bəle ákatəyi nkā, “Yila əbā Makedonia lā əbā mfo lā əbā awunsəko bo o-o!” ¹⁰ Nya lā buləkəkate bomfo eso, búmuə əsuə akpa kpa nya búdu búsu Makedonia. Itsyise nyamfo lā bo bote nkā Onanto ála nkā lā otsyese bo lā busu bəteyi Ditiki Səe nəmā mfó.

Lidia Éfi Wə Əsuə Útə Onanto Lə Filipi.

¹¹ Nyaso búsu búfi ɔklɔ lā Troa, nya bɔye bófe búsu Samotrake. Nya se kale dísiə, búdu búsu Neapoli.

¹² Se búdu mfó, búsu bédufə Filipi wə ni Makedonia eto umə nkpe. Nya mfó tsya eyifo Romafɔ eto umə. Nya búsiə mfó itə eyi ətsyuə.

¹³ Lā ɔnwéditsyayii, búdu lā umə əmfó búsu utuflɔ ut-syuə kaka búbu boə mfó eto bediti aato ola kətə Onanto. Nya búsiə mfó bɔnle besio ba díbā mfó Onanto eto Ditiki Səe nəmā bəteyi. ¹⁴ Nya ɔni áke mā lenti baakpo Lidia Tiatira. Woate ago eto mfia nya uyifo uti-di wə léfo Onanto ɔnɔ keklege. Nya lefe nā unsi mfó ɔnle etiki nya bɔnle bəteyi ato butsyuee, Onanto ásinii wə nsusu nya ófo etiki nnya Paulo nle budi mfó kenke ɔnɔ. ¹⁵ Nya se wonko wə diyoo eto betidi kenke léfo ntu-fləsəfləsə eto lekpa nəmā, ɔle bo lekpa kpa nkā, “Lā befo bənɔ biə mintsya eyifo Bonamute eto ofokanɔɔnyə sitintii, nyale bibə bəsnɔnɔ lā mɔ ɔflɔ.” Nya únənkə bo di-tiki nəmfo isu ese lefe nā bɔtnɔnɔ búsu bɔsnɔnɔ lā wə ɔflɔ.

Bákpe Paulo Ku Sila Lə Aba Eto Diyo.

¹⁶ Nya diyoo lɔni se bɔntɔ lā ola katokɔ, bótsyako ndo-munyə siobi utsyuə wə ləwɔnɔ bua nsi lā əsuə wə ləənyə asa kateyi. Nya woayə lā nnya əsuə keyifo atabi kətə wə banamute mā. ¹⁷ Nya usiobi əmfó dítkəkəko bo ku Paulo kama kafā kateyi nkā, “Betidi bamfo eyifo

Onanto eto beyifoyifo, nya bəbə mfo bə lə bate mi konantosu ko luutə Onanto tə mi nkrə.”

¹⁸ Nko eto eyifosa ətsyə nko éfo eyi krə. Nya se ditsyəbi nəmə díbe dílə Pauloo, útsyi ɔwuninsə nya údi ləwɔɔ nə nsi lə usiobi əmə əsuə nkə, “Nlɛ fə bola lə Yesu Kristo eto diye əsuə miə bɔ lə wə əsuə!” Nya lamfolamfoo, ləwɔɔ bua nəmə ko ləbɔ lə wə əsuə.

¹⁹ Nya se wə banamute dínyə bə mə kudisu étii, bəmuə Paulo ku Silas nya bənə mə bésuko umə əmə eto beninə ɔflɔ lə obia nti. ²⁰ Nya bəteyi lə obia nti mfó bənkə, “Betidi bamfo eyifo Yudafo, nya bəbə mfo banle bo umə bobiasə. ²¹ Bəbə mfo bale asa nnya dínyə lə Romafɔ eto afi əsuə bote.”

²² Nya betidi krə díbə bətsyilama mə, nya bətsyiko Paulo ku Sila bunə kesuko sɛtɔ ku kama. Nya bakponkpo bamə díte kusu bənkə bələkə mə bikə lə əsuə, nya bətə kusu bənkə bəle mə ku akete. ²³ Lefe nə bəle mə báfo afabe lə əsuə tintii, bəfi mə bésu bákpe lə Aba eto diyo. Nya bəteyi utidi wə laase mba bákpe lə diyo mfó bənkə ɔlɔ obe Paulo ku Sila keklege. ²⁴ Nya se bəkə wə ato nko esoo, ókpa mə úsu ókpe diyo nəmə eto kaka nso ale nya úti mə ókpe mfó, ókpe mə lə amana.

²⁵ Nya lə ntsyanti lefe nə Paulo ku Sila ləkə mfo bákato ola kətə Onanto nya banle əsə busə katəsə wə nya mba nkpe lə diyo nəmə ku mə əkətsyuə ato. ²⁶ Dikunə, kasɔ ko dítinke keklege, nya diyo nəmə kenke tsya dítinke itə bə diyo ni biku kenke ásini, nya amana nnya bákpe mba bákape lə diyo nəmə dífasə ebɔ. ²⁷ Se nwə laabe mba bákpe lə diyo lésanklii, únyə nkə ayo nyamə eto biku kenke ásini bite leya. Nyaso se úbu nkə mba bákpe lə diyo nəmə kenke étsyatsyi bəluu, úləkə wə lesiabi nkə lə olo əsuə. ²⁸ Nya se Paulo dínyə lesa nə óla nkə lə uyifo əsuə, ófā ókpadi wə ɔteyi nkə, “Menyifo nko! Bomble kenke kpe mfo.”

²⁹ Nyaso utidi əmfo ákpadi nkə befi okandie baboko. Nya lə ketinkə ku difufu əsuə, úsu óse akonki lə Paulo ku Sila ɔflɔ. ³⁰ Nya se ókpa mə ɔbɔnko lə diyo nəmə kafoo, ɔtɔ mə nkə, “Boantomə, be ele bə nyifo lə nyə bofo?”

³¹ Nya bəteyi wə bənkə, “Fo Bonamute Yesu anɔ nya eyɛ lə nnya əsuə, ebunyə bofo itə fə ku fə diyo eto betidi kenke.” ³² Nya bésu bəteyi wə ku wə diyo eto betidi kenke Bonamute eto ditiki nəmə. ³³ Nya ketsye kamfo ke nya úsə mə afabe nnya báfo, nya wə ku wə diyo eto betidi kenke léfo ntuflesəfləsə eto lekpa nəmə. ³⁴ Lə nnya kamaa, ókpa Paulo ku Sila úsuko wə diyo nya úte mə lesa bədi. Nya wə diyo eto betidi kenke dínyə disuəyuə tinti, itsyise báfo Onanto bənkɔ.

³⁵ Se kale dísiə, umə əmə eto bakponkpo ákpe wə bamamanyə nkə besu bəteyi nwə laabe mba bákpe lə diyo eto uninə nkə, “Nyani bafɔ bamə lə bedu.”

³⁶ Nyaso mə obebe əmfo áteyi Paulo ku Sila bənkə, “Bakponkpo bənkə nyani mi lə bidu. Nyaso bisu lə diyua əsuə.”

³⁷ Nya Paulo ləteyi bamamanyə bamfo bənkə, “Bəle bo lə umə ta eto ənəmi lə lefe nə eto lefe bənkponko bo tɔ lekpo nya bəfi bo bésu bákpe lə Aba eto diyo. Fɛɛ

Romafɔ buni! Nya mɔmɔɔ, beso bala bənkə beyu bələkə kaa lə budu bə lə betidi mante? Kulefe! Tə lə mə kosate lə bəbə bələkə bo kusu!”

³⁸ Nyaso bamamanyə bamfo ésinkli bésu bəteyi bakponkpo bamə kenye kamfo. Nya se bənkɔ bə Paulo ku Sila eyifo Romafɔ, sikpi əmuə mə tinti! ³⁹ Lə nya mfo eso bésu bəle mə lekprakpa bəyuəsə mə kafo, fɛ bələkə mə lə aba eto diyo nəmə. Nya bəle mə lekprakpa bə bədu lə umə əmə lə besu kalebe bamba. ⁴⁰ Nyaso Paulo ku Sila édu bésu Lidia eto. Mfó nya bésu bənyə bafokanɔfɔ bamba. Nya bəsi bákpe mə nkəale enso, fɛ bədu lə umə əmə.

Paulo Ku Sila Édu Bésu Tesalonika.

17 Nya se bésu báye lə Amfipoli ku Apoloniasa, bésu bédufə Tesalonika. Nya mfóo, Yudafo eto katsyakɔ ákɛ. ² Nya fe kase Paulo laala buyifoo, úsu mfó nkə lə úsu udi mə etiki lə disikakpekɔ kamə. Nya lə ɔnwéditsyeyi ətsyə nya díteke lə bətsyuə əsuə, úsukate mə asa itsyi lə etiki nnya nkpe lə Awɔnisa kenke eto kukue əsuə. ³ Nya ókpasə mə bulə bo bəteyi bətsyɛ bə Kristo ebubə unyə ku kase lə nnya kamaa, wootaka utysi ɔkɔmə ubə nkrə. Paulo áteyi mə nkə, “Utidi wə eto etiki minle mi bəteyi mfo ni Yesu wə ni Nwə Onanto Lékpo ɔhile Utsyɛ nɛ.” ⁴ Etiki nnya ókpasə óte mə mfó átsyi mə bətsyuə eto nsusu bɔwuninsə, nya báfo bənkɔ bətəkəko Paulo ku Sila. Nya Grikifɔ krə ba laate Onanto sikpi ku besio krə ba nkpe díbu tsya átsyi bawuninsə lə umə əmə bətəkəko mə.

⁵ Fɛɛ Yudafo asəsə ənəmi lə mə əsuə. Nyaso babebe betidi bua bətsyuə lə umə əmə ba bətə bə umə əmə eto betidi lə bataka bənyə lə mə əsuə. Nyaso bákpa betidi krə ba lánýə lə ditsyəbi saa əsuə ku kudu besu bətsyilama Yason eto diyo ku nsusu bə lə bəmuə Paulo ku Sila lə bakpa mə besuko umə əmə eto katsyakɔ.

⁶ Nya se bənnýə mə esoo, bəmuə Yason ku bafokanɔfɔ bətsyuə nya bənə mə besuko katsyakɔ kamə. Mfó banle bofa kateyi bənkə, “Betidi bətsyuə lə bɔye katsyilama kakpe bulə lə kalebe saa, nya bəbə mfo tsya bə lə bakpe, bulə. ⁷ Nya Yason tsya léfo mə ókpe lə wə diyo. Nya betidi bamə létaka bənyə lə Roma eto Okankple eto kɔfi əsuə. Nya mə asatete nle bəteyi nkə oka bambə wə baakpo Yesu si okpe!” ⁸ Nya se bənkɔ nyamfoo, betidi bamə ku umə eto beninə ənyənkɔ nyanklaa. ⁹ Nya bəteyi bənkə ele bə Yason ku wə betidi fo kayo fe mba dínyə mə kama fɛ lə bayani mə.

Paulo Ku Sila Édu Bésu Beroia.

¹⁰ Nyaso diyi nəmfo eto ketsyee, bafokanɔfɔ lə umə əmə ákpa Paulo ku Sila bətsyetsyiko bésuko Beroia. Nya se bésu bédufə mfóo, bésu Yudafo eto katsyakɔ.

¹¹ Mba lə Beroiasa, mə nsusu ásini lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə esó Tesalonikafɔ. Nyaso bətsyue ato bənkɔ lesa nə banle bəteyi. Nya diyi saa, nya banle budufə lə Awɔnisa Kenke eto Kukue komə əsuə kabe lə etiki nnya Paulo nle bəteyi eyifo sitinti. ¹² Itə eso mə nti eto bətsyuə krə

áfo bǎnɔ. Grikiƒɔ eto besio kpǎ ba nkpe díbu ku basani kpǎ tsya áfo bǎnɔ bátsyi bawuninsǎ.

¹³ Fɛɛ lefe nǎ Yudaƒɔ ba nkpe lǎ Tesalonika lenɔ bǎ Paulo kpe ɔlɛ Ditiki Sɛɛ nǎmǎ budi lǎ Beroiaa, bésu mfó bésu bákpe kǎnǎ ku bulǎ lǎ umǎ ǎmǎ. ¹⁴ Nyaso bafokanɔƒɔ ba nkpe mfoo átaka kpla bǎnyǎ nya bákpa Paulo bésuko lekpo kenye. Nya íbu Sila ku Timoteo lǎ Beroia mfó. ¹⁵ Mba lékpa Paulo bayenko, áyenko wǎ bédufánko Atene. Se bétsyi mfo banle bubǎǎ, Paulo ǎtǎkǎ mǎ kenye nkǎ bǎbǎ batɛyi Sila ku Timoteo lǎ bakɔse bǎbǎ betu wǎ mfó.

Paulo Áke Lǎ Atene.

¹⁶ Lefe nǎ Paulo lǎke lǎ Atene unsi unsǎkǎ Sila ku Timoteo, iyifo lesa nǎ dílǎ wǎ tinti se únyǎ kase betidi bamfo dítsyǎ bǎfiǎ beesumu, nya umǎ ǎmǎ kenke díyi ku bǎfiǎ. ¹⁷ Lǎ nyasoo, úsu mfó nkǎ weesu udi Yudaƒɔ ku betidi bamba ba laate Onanto sikpi tsya etiki lǎ mǎ katsyakɔ. Nya diyi saa, úkedi mba úkǎnyǎ lǎ asi tsya etiki. ¹⁸ Nya lefe lǎnii, betidi bǎtsyuǎ ba ni Epikuroƒɔ ku Stoafɔ ba ni kawunsiǎ eto babesibe kplɛ ǎnǎ etiki ku Paulo nya bǎtɛyi bǎnkǎ, “Be kon utikidi wǎ leenyi kulesa ǎmfo nle bǎtɛyi?”

Nya babamba tsya létɛyi bǎnkǎ, “Iyifo fenkǎ nsɔ bamba eto bǎfiǎ ǎsuǎ ɔnlɛ etiki budi ketsyiko.” Nya betidi bamfó édi etiki nko itsyise bǎnɔ bǎ Paulo édi etiki itsyi lǎ Yesu ku wǎ botaka ketsyi ɔkɔmǎ kǎbǎ ǎsuǎ. ¹⁹ Lǎ nyamfo esoo, bákpa wǎ bésuko kaka baakpo akpo lǎ Areopago ini umǎ eto beninǎ eto disikakpekɔ, nya bǎtɛyi bǎnkǎ, “Bola boǎ boate asafɔƒɔ nnya fanle bote mfo eto kasɔ. ²⁰ Itsyise asa nnya fanle bote eyifo bo yanii. Nyaso bola boǎ boanɔ nnya kasɔ.” ²¹ Nya Atenefɔ kenke ku bafɔ ba nkpe lǎ kasɔ mfóo, eefi mǎ lefe kǎtǎ asafɔƒɔ saa eto etiki bǎtɛyi ku nnya bǎnɔ.

²² Nyaso Paulo átaka únyǎ lǎ disikakpekɔ kamǎ lǎ betidi bamfó eto ǎnǎmi, nya ɔtɛyi mǎ nkǎ, “Lǎ kusu saa ǎsuǎǎ, nyǎ ntsyǎ lekpo miǎ mi Atenefɔ, biyifo betidi ba laala kesumu tinti. ²³ Itsyise se minle botsyilama kale asa ola kabee, nya se mínyǎ mi nsumukɔ, nnyǎ kesumukɔ kani ka bǎwɔni bǎtǎkǎ lǎ kǎ leba ǎsuǎ bǎnkǎǎ, ‘Búfi nyamfo bútǎ bo Anto wǎ bunyi.’ Nya Anto wǎ binyi fɛ benle wǎ busumu mfoo, wǎ ǎsuǎ minla miǎ meedi mi etiki mɔmɔ nɛ.

²⁴ “Anto ǎmfo ni Bonamute wǎ diyifo kawunsiǎ, kato ku kasɔ ku asa nnya kenke nkpe lǎ ke. Nya woǎnsiǎ kpoo lǎ disumuyo fe nǎ kasɔ mfo eto betidi dífi mǎ ani báto. ²⁵ Nya woanhiǎ bǎ udi kulesa itsyi lǎ betidi eto ani ɛye lǎ mǎ keyifo tsya ǎsuǎ, itsyise wǎ kosate ni futsyǎ lǎtǎtǎ utsyuǎ saa nkprǎ ku lesa saa nǎ baahiǎ. ²⁶ Wǎ dílǎkǎ utidi saa ɛye lǎ utidi ɔni ǎsuǎ bǎ lǎ busiǎ nkprǎ fe kɔtɔ kɔni eto bebi lǎ kasɔ kamfo kenke ǎsuǎ. Wǎ kosate dítsyǎ lefe ku kedikɔ útǎ mǎ tsya. ²⁷ Nya Boanto dítsyue nyamfo utǎ bo betidi itǎ bǎ lǎ bǎbɛbɛ wǎ esu lǎ bunyǎ wǎ, ekpe bǎ lǎ sintintii, woantsyonko bo. ²⁸ Itsyise fe kase mi mba laateyi akpa létɛyii, ‘Wǎ ni nwǎ nsi nkprǎ nyaso bo tsya nsi nkprǎ, nya bunsí nkprǎ ku wǎ nya boalabe selabe lǎ wǎ.’ Nya baateyi tsya bǎnkǎ, ‘Bóbnɔ butsyi lǎ wǎ.’

²⁹ “Nya se buni Onanto eto bebi esoo, yanle bǎ ibǎ bǎ bubú boǎ Onanto ǎmfo te fe lesa nǎ bo betidi dífi sika sia nye siflubia nye kuyi nye leba búyifo ku bo ani nye lesaatsyuǎ nǎ baawoe nye lǎ dítsyǎbi saa ǎsuǎ. ³⁰ Nya idu lǎ kawunsiǎ eto kasɔ ketsyikokɔ ibǎ ese mɔmɔ, Onanto mǎnnǎ utidi saa koto itsyise bǎnte wǎ esu. Fɛɛ mɔmɔ mfoo, úkǎ bo ato nkǎ bulǎkǎ bo ǎsuǎ lǎ asa nyamfo eto kakle ǎsuǎ lǎ butsyi ǎnǎmi butǎ wǎ. ³¹ Itsyise útsyǎ diyi nǎ utidi wǎ úlǎkǎ utsyǎ luubǎ okpronko bo lekpo itsyi lǎ bo dítsyǎbi ǎsuǎ ɛye lǎ kɔtsyɔntsyɔsu ǎsuǎ Nya úlǎkǎ Nwǎ Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyǎ óte bo idu lǎ lefe ne ótakasǎ wǎ utsyiko ɔkɔmǎ ubǎ nya unsi nkprǎ.”

³² Nya lefe nǎ bǎnɔ bǎ Paulo edi etiki itsyi lǎ botakaketsyi ɔkɔmǎ kǎ bǎ ǎsuǎǎ, mǎ nti eto bǎtsyuǎ ǎmǎ wǎ. Fɛɛ mǎ bǎtsyuǎ tsya ǎmǎ wǎ bǎtɛyi bǎnkǎ, “Bola boǎ busi boanɔ lesatsyuǎ itsyi lǎ utidi eto businkli katakǎ ketsyi ɔkɔmǎ ǎsuǎ.” ³³ Nyaso se íbǎ nko esoo, Paulo édu mǎ lǎ ǎsuǎ. ³⁴ Fɛɛ betidi bǎtsyuǎ ǎtǎkǎkǎ wǎ nya bétsyi bǎwuninsǎ báfo bǎnɔ. Nya utsyuǎ uní áke mǎ lenti wǎ díyifo Areopago eto uninǎ wǎ baakpo Dionisio ku usio wǎ baakpo Damari ku babamba bǎtsyuǎ tsya áfo bǎnɔ.

Paulo Ésu Korinto.

18 Lǎ nnya kamaa, Paulo édu lǎ Atene úsu Korinto. ² Mfó úsu únyǎ Yudanyǎ wǎ baakpo Akwila, nwǎ bále lǎ Ponto. Wǎ ku wǎ usiǎ Priskila étsyi Italia bǎbǎ mfó yankle tɔ, itsyise kasɔ kamǎ eto Okankplɛ wǎ baakpo Klaudo áteyi nkǎ Yudaƒɔ kenke du lǎ Roma. Paulo ésu úsunyǎ mǎ, ³ nya úsiǎ lǎ mǎ ɔflɔ ɔnlɛ mǎ bɔwunsǎkǎ lǎ kubukikue kanka eto keyifo ka woeyifo kedi ǎsuǎ. ⁴ Nya lǎ ɔnwéditsyǎyi saa, Paulo ékesu Yudaƒɔ eto katsyakɔ nya úlǎkǎkǎ asa kasɔ kate Yudaƒɔ ku Grikiƒɔ kenke itǎ lǎ bǎ lǎ bǎtsyi mǎ akɔesi bawuninsǎ.

⁵ Nya lefe nǎ Sila ku Timoteo dítsyi Makedonia bǎbǎǎ, Paulo ǎnyǎ lefe kpǎ úfi útǎ Ditiki Sɛɛ nǎmǎ bote ku ni kasɔlǎkǎkǎ kate Yudaƒɔ bamǎ nkǎ Yesu ni Nwǎ Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyǎ tinti. ⁶ Nya lǎ lefe nǎ Yudaƒɔ bamfó létaka bǎnyǎ lǎ wǎ ǎsuǎǎ, nya bésie wǎ abie lǎ Yesu eto disi esoo, Paulo áfle sitǎ lǎ wǎ ǎsuǎ, nya ɔtɛyi mǎ nkǎ, “Lǎ bikprǎ nye benyaa, nyǎ mɔ ani, nyǎ mɔ akpa minyi nnya kulesa saa. Idu mɔmɔ mfoo, ndu ntɔ lǎ betidi ba lenni Yudaƒɔ ɔflɔ lǎ nsu nteyi mǎ Ditiki Sɛɛ nǎmfo.”

⁷ Nya se údu mfóo, úsu ɔke lǎ osani utsyuǎ wǎ lenni Yudanyǎ wǎ baakpo Tito Yusto wǎ laate Onanto sikpi nya wǎ diyo nkpe lǎ Yudaƒɔ eto katsyakɔ ɔflɔ. ⁸ Fɛɛ katsyakɔ kamǎ eto uninǎ wǎ baakpo Krispo ku wǎ diyo eto betidi kenke áfo Bonamute bǎnɔ, nya báyifo mǎ ntuflesǎflǎsǎ eto lekpa. Nko ke, báyifo ntuflesǎflǎsǎ eto lekpa bǎtǎ bafokanɔƒɔ kpǎ bamba tsya lǎ Korinto mfó nɛ.

⁹ Nya lǎ diyi lǎni eto ketsyee, Bonamute ǎtǎ Paulo ǎnyǎ kǎlǎkate ka ǎsuǎ ɔtɛyi wǎ nkǎ, “Mante sikpi! Nya mensinkli lǎ Ditiki Sɛɛ nǎmfo bǎtɛyi eto kama. ¹⁰ Itsyise nsiko fǎ, nya kutsyuǎ saa ǎmbofo fǎ kabua buyifo. Be-

tidi kpə kpe lə umə mfó ba ni mɔ bale." ¹¹ Nyaso Paulo əsiə lə umə əmfo lələ lɔni ku kutsyá kedi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmfo kate betidi.

¹² Lə lefe nə bətsyá Galio fe Roma eto Aba eto unyəsia lə Akaia eto kasɔɔ, Yudaɔ bətsyua áɔɔ mə əsuə lebo nya báwoe etiki lə Paulo əsuə nya bəmuə wə bə-suko lekpokakpokɔ. ¹³ Nya bətɛyi Aba eto unyəsia əmə nkə, "Utidi əmfo lə betidi eto nsusu bobiasə nkə basumu Onanto lə kusu ko nhyə lə bo afi əsuə." ¹⁴ Nya kase Paulo nkə lə uləkə kənyɛ lə udi etiki koo, Aba eto Unyəsia Galio əmfo ko dídi etiki ɔtɛyi Yudaɔ bamə nkə, "Mi Yudaɔ bəɔɔ! Lə bənkə etiki nnya bɛyenko bəboko mfo eyifo etiki keklege nnya léta kɔfi ibuu, nyalɛ mɔkɛ nnya lefe ntsyue mi etiki koto. ¹⁵ Fɛɛ se iyifo kənə itsyi lə etiki ku aye ku mi afi eto asa ini esoo, mi kosate su bətɛyi nnya. Bəntsya mɛ okpronkpo lə mi asa nyamfo əsuə." ¹⁶ Nyaso óla mə ɔbɔnko lə wə lekpokakpokɔ mfó. ¹⁷ Nyaso betidi eto ditsyukpa nəmfo əmuə Sostene wə ni mə katsyakɔ kamə eto ununə nya báble wə lə lekpokakpokɔ ɔflɔ mfo. Fɛɛ Galio mánkpe mə kənyɛ.

Paulo Ésinkli Úsu Antiokia.

¹⁸ Paulo esi úsiə lə Korinto eto umə mfó éfo eyi kpə. Lə nnya kamaa, ókla bafokanɔɔ bamfó nya wə ku Akwila ku Priskila léyila lekpo bésu Siria. Tsyá fɛ úduu, Paulo ətə nkə bakpi wə disɔ lə Kenkrea itsyi lə ntamu bo óka utsyá eso. ¹⁹ Se úsu údufə Efesoo, óyani Priskila ku Akwila útsyá mfo. Nya wə dídu úsu Yudaɔ eto katsyakɔ lə úsu ɔlɛ asa obe ku Yudaɔ ba nkpe mfo. ²⁰ Betidi álɛ wə lekpaɔ bə lə ɔkɛ lə mə ɔflɔ sɛkɛ, fɛɛ wán-tɔɔ. ²¹ Lə nyaso se ɔnlɛ buluu, ɔtɛyi mə nkə, "Lə Onanto atɔɔɔ, muusinkli mbə mi ɔflɔ." Nya údufə lə ɔklɔ əsuə nya údu lə Efeso.

²² Se úsu údufə lə Kaisareaa, ófe úsu Yerusalem nya úsu úsiəsə bafokanɔɔ mfo. Nya usi ófe úsu Antiokia. ²³ Se úsiə mfo sɛkɛɛ, usi údu ɔyɛ ɔɔɔ lə Galatia ku Frigia. Nya lə lefe nəmfo əsuə, ótsylama mfó kenke óbe bafokanɔɔ ba nkpe lə dikuku mfó, nya ókakpe mə nkɛale.

Apolo Ésu Efeso.

²⁴ Nya Yudanyə utsyua díbə Efeso. Wə ni Apolo. Bále wə lə Aleksandria. Nya uyifo utidi wə nkpe kənyɛ laafo etiki budi, nya unyi Awɔnisa Kenkɛ eto kúkue eto etiki tsyá. ²⁵ Ekpe bə wɔɔɔ Bonamute eto diye ɔɔɔ nya woe-di etiki itsyi lə Yesu əsuə ku ute tsyaa, Yohanes eto ntu fləsəfləsə eto etiki hā ete unyi. ²⁶ Nya se únhyə ɔnlɛ etiki budi ku wə utu ku əsuəale lə Yudaɔ eto katsyakɔ mfó fɛ Priskila ku Akwila lənɔɔ, bákpa wə bésuko mə diyó bésu bələkə Boanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə kasɔ kukɔɔ bəte wə nya bəte wə asa bawunsə.

²⁷ Nya se Apolo díbu disɔ nkə woosu Akaiaa, Efeso eto bafokanɔɔ ésu báwunsəko wə nya báwɔni kukue bətsyese bafokanɔɔ lə Akaia mfó bə lə úbə mfóo, lə bafó wə kukɔɔ. Se úsu údufə mfóo, ɔwunsəko betidi kpə ba léfiani bafokanɔɔ ɛyɛ lə Onanto eto lefonə əsuə.

²⁸ Nya óso Yudaɔ ani lə kase unə etiki ku ku ute lə betidi nti. Nya etiki nnya nkpe lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə, úfi úləkə óte ékpa wuee bə Yesu ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyá.

Paulo Ésu Efeso.

19 Lə lefe nə Apolo ləkɛ lə Korintoo, Paulo tsyá áyɛ lə akpa eto kusu nya úsu údufə lə Efeso. Mfo úsu únhyə bafokanɔɔ bətsyua. ² Nya ɔtɔ mə nkə, "Idu lefe nə bəfo bənɔɔ, bífo Ləwɔɔ Kenkɛ?"

Nya bətɛyi wə bənkə, "Owo lo! Be ni Ləwɔɔ Kenkɛ fɛ? Bóannɔ tɔ ni kulesa saa."

³ Nya usi ɔtɔ mə nkə, "Nyalɛ nte ntuflesəfləsə eto lekpa beyifo mi?"

Nya bətɛyi wə bənkə, "Yohanes eto ntuflesəfləsə eto lekpa."

⁴ Nya Paulo díləkə kasɔ óte mə nkə, "Yohanes əfləsə betidi ba ditsyi báwuninsə lə mə abua əsuə. Nya ɔtɛyi mə nkə ele bə bafó utidi wə luubə lə wə kama banɔ. Nya utidi əmfo ni Yesu."

⁵ Nya se bánɔ ditiki nəmfoo, bətɔɔ nya úfləsə mə ntu lə Bonamute Yesu eto diyə əsuə. ⁶ Nya se nə Paulo dífi ani útəkə lə mə əsuə, Ləwɔɔ Kenkɛ əbə dísiə lə məmblɛ əsuə, nya bətsyiko bele bele bətɛyi nya bələkə Onanto eto ditiki kənyɛ bəte. ⁷ Nya basani bamə eto utu lídi fe lefosi inuə.

⁸ Nya se Paulo dísu Yudaɔ eto katsyakɔ, údi mə etiki ku ute lə afa ətsyá əsuə, úləkə asa kasɔ óte mə ku kasɔɔɔ nya ókplatsyá keklege lə kase wookpa mə nsusu usuko Onanto eto Sekakedikɔ əsuə. ⁹ Fɛɛ mə bətsyua mentsyue wə ditiki sɛɛ nəmə ato nya báni bəfokanɔ, nya lə betidi eto ənəmii, bədi etiki bua nnya díhyə lə Onanto eto kusu sɛ əsuə. Nyaso Paulo édu lə mə ɔflɔ nya ókpa bafokanɔɔ ɔyenko nya bədu bésu Tirano eto suku eto diyó. Mfóo, nya ókatsyako mə diyi saa, kédufə lə etiki əsuə ku mə. ¹⁰ Itə alɛ ənuə əsuə, ɔkɛ mfó óte mə asa. Nya Ditiki Sɛɛ nəmfo dísensə ɛyɛ ísu Asia ku lekpaɔ nəmfo kenke. Nya mba ni Yudaɔ ku mba lenni Yudaɔ tsyá lənɔ ditiki nəmə.

Skeva Eto Bebi Ekuanse Ábɛbɛ Əsuəale.

¹¹ Nya Onanto díta Paulo əsuəale nnya úfi keyifo ayanisa. ¹² Nya lə bəfi wə ofiamɛ nye wə əsuə eto awu bətidi ufimfi utsyua lə əsuə koo, úkənyə bufitsyatsyá, nya ékala awɔɔɔ bua tysa kabɔnko lə betidi ba əsuə ɛkɛ.

¹³ Nya Yudaɔ bətsyua ba ni bafate ba laatsylama idu kalebe isu kalebee, ébu bənkə boofó bɔyɛ lə Bonamute Yesu eto diyə əsuə bala awɔɔɔ bua lə betidi əsuə. Nya bətɛyi bənkə, "Nnla mi lə Yesu wə eto diyə əsuə Paulo laayɛ kala mi mbɔsə lə utidi əmfo əsuə!" ¹⁴ Nya betidi ba nle nyamfó eto okle buyifo éyifo bakosobi ekuanse ba ni Yudanyə utsyua wə ni Usumunyə Nina wə baakpo Skefa eto bebi.

¹⁵ Fɛɛ se bésu bə beedi ləwɔɔɔ bua ditsyua etikii, létɛyi mə nkə, "Mɔɔ nnyi Yesu, nya minyi Paulo tsyá. Fɛɛ mimii, bawoe bini?"

¹⁶ Nya utidi əmə əsuə ləwɔɔɔ bua nəmfo nsii, ləble mə! Nya báfo afabe tinti, nya bətsyetsyi bábɔ lə diyo nəmə leyaleya!

¹⁷ Nnya díbə mfó ésensə efia Efeso kenke itə bə Yudafo ku mba lenni Yudafo kenke áɔɔ nnya. Lə nyamfo esoo, sikpi əmuə mə tinti, nya Bonamute Yesu eto diye disi lebe kato lekpe. ¹⁸ Nya mba lətsyi akɔəsi bəwuninsə eto bətsyuə kɔə díbə bələkə mə asa bua nnya bəyifo kasɔ lə betidi eto ənəmi. ¹⁹ Nya mba ni bafate lə mə nti dífi mə afa eto ekue ku kekue ku bəbe báboko nya bətonsə nnya lə betidi eto ənəmi mfó. Ekue ku asa nyamfo kenke eto koya ebuyifo fe sika flubia eto akpi fosi aɔɔ. ²⁰ Nyamfo lə bote kase Bonamute eto ditiki dísensə ku əsuəale, nya éfo mfo kenke.

Bulə Əbə Lə Efeso.

²¹ Nyamfo eto kamaa, Ləwɔɔɔ Kənkə ələkə léte Paulo nkə ɔye usu Makedonia ku Akaia lə usu Yerusalem. Nya Paulo ləteyi nkə, "Lə ndufə mfóo, ele bə nye nsu Roma tsya." ²² Nya ótsyese wə bawunsəkotsyuə inuə, Timoteo ku Erasto nkə bákəɔ wə lə Makedonia lə ubə. Nya wə lətsyimə ɔkə kama lə Asia mfó itə lefe sekə.

²³ Nya lə lefe nəmfóo, bulə kplə əbə lə Efeso itsyi lə kusu ko əsuə Kristo nkə bəəsia nkɔə eso. ²⁴ Nwə díne bulə bomfo óboko ni utidi wə baakpo Demetrio wə ni ɔtsyuentsyuə wə leefi sika flubia katsyuə Artemi eto esumuyo kəkə. Nya nnya bote kənə kutəkə kɔə kaboko wə ku wə bawunsəkotsyuə. ²⁵ Diyi lɔnii, Demetrio ákpadi batsyuentsyuə ba kenke bətsya nya ɔteyi mə nkə, "Bayimi, biyi biə buənyə kutəkə kɔə ketsyi lə bo keyifo kamfo əsuə. ²⁶ Nya bənle bɔɔɔ, kənyə sitinti kase Paulo əmfo nle bo keyifo kamfo bobiasə kakpe bo kofani, nya ɔnle betidi kɔə eto nsusu bobiasə nkə befia eto asa nnya boeyifo kenke menyifo lesa nə ele bə bakpe disi kasɔ bətə! Lə nyamfo eso bo bikətete ébubə kasɔ! Nya inni Efeso mfo mate ni kaka nyamfo nle bubə. Bomu éle bubə lə Asia eto kasɔ kenke! ²⁷ Nya inni bo mate eto keyifo ete lɔɔɔ kasɔ! Sitintii, Boambe Ufiə Kplə Artemi eto diyo ku wə dibu ebonya lə Asia mfo ku lə kawunsia kenke!"

²⁸ Se bəɔɔ Demetrio eto etiki nyamfoo, ɔblɔ éfi mə nya bənyenki tinti nya báfə bembembe bəteyi bənkə, "Efoso eto Ambe Artemi ni Ufiə Kplə Kenke!" ²⁹ Nya kudu ko bákpo dísensə kófo umə əmə kenke. Nyaso bətsya fe ditsyukpa nya bəmuə Paulo eto bayetsyuə inuə bətsyuə ba baakpo Gaio ku Aristarko ba ditsyi Makedonia. Nya bákpa mə bəsuko umə əmə eto katsyakɔ. ³⁰ Nya Paulo tsya léla nkə lə wontsya lə usu mfo, fəfə bafokanɔɔ fəfə mántɔɔɔkɔ wə nko. ³¹ Nya lekpake nəmfo eto beninə ba díyifo Paulo eto bayetsyuə tsyaa, léla ɔɔnkpe bákpe wə bále wə lekpakpa bənkə woensu mfó lə usu ufi wə əsuə okpe lə nnya əsuə kulaa!

³² Nya lə lefe nəmfó əsuəə, diyo nəmə kafo eyi ku kudu. Nya betidi ba díbə bətsya mfóo eto utsyuə saa ku wə lesa nə ɔnle bəteyi. Nya mə nti kɔə mánte lesa nə eso bəbə mfo. ³³ Nya Yudafo bətsyuə díkə Aleksandro bə usu unyə setɔ lə okpasə lesa nə díbə. Nya Aleksandro lébesə ani kato nkə utsyuə saa ye kudu bokpo

lə ɔteyi mə lesatsyuə. ³⁴ Nya se betidi bamfo dínyə bə Yudanyə unii, besi bətsyiko kudu bokpo kafa bembembe itə fe abombosɔɔ ənuə. Nya bəteyi bənkə, "Efoso eto Ambe Artemi ni Ufiə Kplə Kenke!"

³⁵ Efo lefe fə Aba eto unyesia ninə wə nkpe mfo léfo mə bəɔɔnsə, nya údi etiki ɔteyi mə nkə, "Mɔ bayimi, Efesofɔ, utsyuə saa lə mi nti yi nkə Efeso mfo ni Ufiə Kplə Artemi eto kəsiakɔ. Nya wə kakpakɔ eto leba kəkə, áfankli ditsyi kato díbə kasɔ, nya lenkpe lə bo nti. ³⁶ Nya kutsyuə saa əmbə loofɔ ditiki nəmfo sidia butəkə. Nyaso biyuəsə mi akɔəsi nya bieyifo kulesa saa lə ləblɔfi əsuə. ³⁷ Itsyise betidi ba bímuə bəkpa bəboko mfoo, bənyu kulesa bətsyiko lə Disumuyo nye babiasə bo Ufiə Artemi eto diye tsya. ³⁸ Fəfə lə Demetrio ku wə batsyuentsyuə ənyə bə bakpe ditiki ditsyuə lə utsyuə əsuəə, bakponkpo kpe mfo. Nya bonkpe eyi nnya əsuə baakpo akpo. Lə bəyifo kabua kətsyuə, boofɔ ke buləkə kate mə mfó. ³⁹ Fəfə lə lesa bamba ditsyuə kpe bela biə biefi bisukoo, bitə lə bufi busuko umə eto beninə ɔflɔ. ⁴⁰ Itsyise nyamfo lə bote fenkə bəle botaka kənyə lə Aba əsuə. Lə Romafɔ eto bamamanyə əbə bənyə mmi eto diyi nəmfo eto asayifoyifoo, bəambofo kənyə buləkə, nya buunə bo koto." ⁴¹ Nya se ɔteyi etiki nyamfo nkoo, útə bəsensə bədu.

Paulo Ésu Makedonia Ku Akaia.

20 Lefe nə bulə bomə díyuə kənyə, Paulo ákpadi bafokanɔɔ bəbə bətsya lə kalebe kani. Nya se ókpe mə nkəale lə mə bəfokanɔ əsuə ólosəə, ókla mə fə údu úsu Makedonia. ² Se údu ɔntɔɔ, Paulo áye lə kəmə ka nkpe lə lekpake nəmfó kenke nya údi mə etiki kɔə úfi ókpe mə nkəale fə úsu údufə Akaia. ³ Úsia mfó fe afa ətsyə. Lefe nə ɔnle əsuə bumuə nkə lə usu Siria, únyə útsyə lekpo nkə Yudafo ba nkpe mfó lə wə ukpə eto esu bəbəbe. Nyaso úfi nsusu bio nkə wesinkli usu ɔye Makedonia. ⁴ Lefe nə ɔnle buduu, betidi kɔə ətəkənkə wə. Betidi bamə ni Sopater wə ditsyi Beroia wə ni Piro eto ubi ku Aristarko ku Sekundo ba ditsyi Tesalonika ku Gaio wə ditsyi Derbe ku Tihiko ku Trofimo ba ditsyi Asia eto lekpake ku Timoteo. ⁵ Mba mfó átɔ bo bə beesu bənyə bəsəkə bo lə umə wə baakpo Troa. ⁶ Nya lə Yudafo eto Nnamfokuə Eto Abolo Eto Eyididi eto kamaa, búfi ɔklɔ nya búdu lə Filipi, nya búsu bútu mə lə Troa lə eyi aɔɔ eto kama. Nya búsia mfó éfo eyi akuanse.

Paulo Ésu Troa Ləfəfə.

⁷ Nya lə Kɔsida eto diyi tutə, bótsya lə kalebe kani boə lə budi Bonamute eto didisa lə bətsyuə. Nya se Paulo ləbə budu kəsiəsə esoo, údi etiki ikulə isu taa ntsyenti. ⁸ Nya báto kakadiə kɔə bətsyə lə abanslo eto diyo nə əsuə bótsya mfó. ⁹ Nya se Paulo eto etiki nle bukulə esoo, selabe éfi okosobi wə baakpo Eutiko lə lefe nə unsi lə diyo nəmə eto mfənsle əsuə. Ófankli utsyi lə abanslo eto botokətəkə tsyəfə mfó úbə ɔɔ lə kasɔ. Nya se bəsu bətsyi wəə, bənyə bə úkpə. ¹⁰ Fəfə Paulo áyifə úsu kasɔ, úsu dikpəfi nəmə ɔflɔ nya úbə

kasɔ ɔbuta ni nya útsyi ni óboko wə akɔ nya ɔteyi mə nkə, “Biankpo kudu! Okpe nkɔ!”¹¹ Nya məmblɛ dísinkli bésu kato mfó bésu bédi Bonamute eto lesa nəmə. Lə nnya kama Paulo esi úsiá údi etiki isu ese kalesiásiá fɛ údu.¹² Nya se bákpa okosobi əmə ku nkɔ besuko diyoo, əsuə əyuə mə tinti.

Paulo Etsyi Troa Úsu Mileto.

¹³ Nya Paulo dífi akpa eto kusu úsu Aso. Fɛɛ lə kase útsyue əsuə, bo éfi ɔklɔ bóɔ wə sɛɔ bə lə busu butsyi wə lə mfó.¹⁴ Nyaso se úbə útu bo lə Aso mfó, údufə lə ɔklɔ əmə əsuə nya bonko wə kenke lídu búsu Mitilene.¹⁵ Búdu lə mfó nya lə kəsiəsə, búsu bóyo Kio. Nya lə diyi nəmfo eto kəsiəsə tsyaa, bóyo Samo. Lə diyi tsyafə əsuə, búsu búdufə Mileto.¹⁶ Paulo mánla nkə bobiasə lefe kɔ lə Asia mfó nyaso útə bókpa Efeso bófe, itsyise ɔlɛ bɔkɔse. Nya utsyue nkə lə woofoo, ele bə udufə Yerusalem lə Pentekoste eto diyi əsuə.

Paulo Ákla Efeso Eto Bafokanɔfɔ.

¹⁷ Nya se búsu búdufə Mileto, ókpe batɔnkpe lə Efe-sofɔ eto bafokanɔfɔ eto beninə ɔflɔ nkə bəbə bənyə wə mfó.¹⁸ Nya se bəbə, ɔteyi mə nkə, “Bayimi, mimblɛ ta yi kase minke lə mi le nti lefe nə kenke minke mfo əsuə, idu lə diyi tutɛ nə mímbə míndufə lə Asia eto kasɔ mfo ibə əsə mɔmɔ.¹⁹ Binyə kase mímbokosə əsuə kasɔ míntə Bonamute, lə kanyi ku binəntu əsuə eyɛ lə Yudafo eto kase bála bə balo mɛ eso.²⁰ Belɛ ola bebe mɛ. Minni futsyə nkpe disiale. Bonamute eto asa nnya minyi lə wə əsuə, nnya ni lesa nə mínte mi nɛ, nya mémfi kulesa nkula mi. Nte Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmə lə betidi nti ku lə mi ayo.²¹ Nya kalebe saa mín-suu, nteyi Yudafo ku mba lenni Yudafo kekkele minke baye asa bua buyifo lə batsyi bawuninsə befi mə əsuə bəɔ Onanto, lə bafo Bonamute Yesu banɔ.

²² “Nya mɔmɔ, Lɛwɔnɔ Kenke lɛ mə bɔteyi nkə nsu Yerusalem, nya minnyi lesa nə ləbə mɛ busu ketu mfó.²³ Fɛɛ lə kəmə ka kenke mínyɛ míntɛ, nyi miə Lɛwɔnɔ Kenke ələkə óte mɛ nkə moolabee diyoo nyə kanyi.²⁴ Fɛɛ meenfi mɔ nkɔ fe lesa nə lefe itə mɛ. Lesa nə lefe itə mɛ ni bə nlosə keyifo ka Bonamute Yesu lékpe mɛ kɔni nkə nyifo. Nya keyifo ka ókpe kɔni nkə nsu nyifo ni bə nteyi betidi Ditiki Sɛɛ nəmə itsyi lə Onanto eto lefonə əsuə.

²⁵ “Nyaso, nyi miə mimba kenke lenɔ mɔ asatete itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə, ensie embotsya ku mɛ bio.²⁶ Nyaso mmii, mətə mi bote minke lə utsyue áyansə wə nkɔ eto kusu, beembufi utidi əmfo eto kabua balo mɛ dikpi.²⁷ Sitintii, mémfi Onanto eto sekakedikɔ eto kusu eto asa nkula mi.²⁸ Lə nnya esoo, bebe mi əsuə kukɔnɔ. Lɛwɔnɔ Kenke díyifo mi mba ni batɔnkotɔnko bə lə belɛ wə bebi ba Onanto dífi útə mi nkə belɛ mə ola. Belɛ mə kukɔnɔ, itsyise Onanto eto ubi dífi wə kɔɔ ókpo kasɔ lə mə disi úfi úləkə mə ut-syiko lə mə abua əsuə.²⁹ Nnya minyi ekpa ko mə ni bənkə lə nyani mi ntsyə, betidi ebubə bataka bənyə bakpɔ mi bələ mi nya boosensə mi fe kase bekiti

laakpɔ ku basamu kesensə mə.³⁰ Nya lə mi nti kulaa tsyaa, mi bətsyue ébusinkli lə Ditiki Sɛɛ nəmə kama bawɛ mi, bákpa betidi kɔ báyenko lə mə kosate eto bidiabidia eto asatete əsuə.³¹ Bitəkə ənə bikabe lə bekloma kase mínkplatsya ku binəntu lə mi disi nya mínte mi asa ketsyɛ ku kakɔmi itə alɛ ətsyə nnya minke mi lenti əsuə.

³² “Nya mɔmɔ mfo, mfi mi nkpe lə Onanto eto ani bə lə ose mi. Lə wə ditiki nə laawunsəko betidii lə lekpe mi nkɛale lə bəfokanɔ əsuə bo luutə biunyə kedikɔ lə Onanto eto, fe mba úləkə ókpo atsyɔ utsyə itə wə əsuə.³³ Mánseəsə ənəmi lə kuutsyue saa eto sika sia nye sika flubia nye bikələle əsuə.³⁴ Mi kosate yi biənkə mɔ ani nyamfo mímfí mínyifo keyifo fɛ minle budi nya mímfí minle betidi ba ləɔtəkəko mɛ bobɛ.³⁵ Nyifo nyamfo kenke lə mfi nte mi kase ele bə bukawunsə ko bakombo, nya lə bekloma ditiki nə Bonamute Yesu ləteyi nkə, ‘Asa butə ətə disuəyue enso bofo.’”

³⁶ Nya lefe nə Paulo dídi etiki nyamfo ólosə, óse akonki nya wə ku mə léto ola.³⁷ Nya məmblɛ ləkɔbə wə bále nya béwi nku itsyise balɛ budu lə bətsyue ɔflɔ.³⁸ Nya nnya kulaa lesə mə nkuenlo bokpe ni nnya ɔteyi mə nkə bensiebunyə wə bio eso. Nya bákpa wə bésu bətsyue kusu lə ɔklɔ əmə ɔflɔ lə lekpo kenye mfó.

Paulo Ési Usu Yerusalem.

21 Nya se bətsyə bo kusu báləsə, búsu búdufə lə ɔklɔ əmə nya bóyila búsu Kos. Se kale dísiə, búsu búdufə Rodo nya búdu mfo búsu Patara.² Mfo nya búfi ɔklɔ wə ntɔ lə Foinike, nya búdu.³ Se bóntɔ, búnyə Kipro eto kasɔ, nya bóye boofe mfo nya búdu bóye ukúe eto lekpa ke búsu búdufə Tiro lə Siria eto kasɔ. Nya búsu kaka booləkə bikə bia nkpe lə ɔklɔ əmə kafo.⁴ Se bóyifə búsu umə, búnyə bafokanɔfɔ ba nkpe mfó. Búsiə lə mə ɔflɔ eyi akuanse, itsyise Lɛwɔnɔ Kenke díkələkə óte bafokanɔfɔ bamfo lesa nə luubə lə Paulo əsuə, nyaso bále Paulo lekpa kpa bə woensu Yerusalem lefe nəmfo.⁵ Fɛɛ se lefe nə ele bə budu lə mə ɔflɔ léyoo, bafokanɔfɔ mfó ku mə besio ku bebi kenke ákpa bo esu bətsyə kusu lə lekpo kenye, nya bomblɛ lése akonki bóto ola.⁶ Nya bútsyue bətsyue esu fɛ búdufə lə ɔklɔ əmə kafo, nya məə tsya dísinkli bésu mə ayo.

⁷ Se búdu lə Tiroo, búnyə lə Ptolemai. Mfo búsu búsiəsə bafokanɔfɔ ba nkpe mfo, nya búsiə lə mə ɔflɔ diyi lɔni.⁸ Nya se kale dísiə, búdu mfó búsu Kaisarea. Búsu bɔɔnɔ Ditiki Sɛɛ eto otsyabe Filipino. Uyifo bawun-səkotsyue ekuanse ba bələkə lə Yerusalem eto ɔni.⁹ ɔke bebisiobi ena ba lensi tɔ bəsə. Beyifo Onanto eto bənyələkətidi.

¹⁰ Nya búsiə mfó eyi ətsyue. Lə lefe nə bɔkɛ mfó, Onanto eto unyeləkətidi utsyue wə baakpo Agabo étsyi Yudea úbə mfó.¹¹ Nya se úbə bo ɔflɔ, ónyankli abɔsu nya Paulo lékle lə nkɛ nya úfi óklə wə kosate eto ani ku akpa nya ɔteyi nkə, “Lɛwɔnɔ Kenke lɛ bɔteyi nkə, ‘Nko ke Yudafo lookle abɔsu nyamfo eto osate lə Yerusalem nya boofi wə besu bakpe lə mba lenni Yudafo eto beninə eto ani nɛ.’”

¹² Nya se bónc etiki nyamfóo, bo ku betidi ba nkpe mfó kenke ále Paulo lekpa kpa boə wensu Yerusalem. ¹³ Mfó nya ýteyi bo nkə, “Beso bænlə nku buwi nya bənlə mē ani bolo mə? Ntənc miə bakle mē lə Yerusalem, lə nsu nkə lə Bonamute Yesu eso.” ¹⁴ Nya-so lefe nə búnyə boə boəmbofo wə nsusu bətsyi kawuninsə, bóyani wə nya bəteyi wə boənkə, “Bonamute Yesu eto lelabi bə itə.” ¹⁵ Lə eyi nyamfo eto kamaa, bomble əmuə bikə nya búdu búsu Yerusalem. ¹⁶ Nya Kaisarea eto bafokanəfo eto bətsyuə tsya dítənkə bo. Bákpa bo besuko Kipro eto uninə wə baakpo Mnason bə lə búsu bəncənc wə əfnc mfó. Uninə əmfó eyifo ofokanənyə koko. ¹⁷ Nya se búdufə Yerusalem bafokanəfo nkpe mfó áfo bo kukənc tinti.

Paulo Esu Nkə Lə Úsu Unyə Yakobo.

¹⁸ Se kale dísiə, Paulo ákpa bo nya búsu búnyə Yakobo ku Yerusalem eto bafokanəfo eto beninə. ¹⁹ Nya se búsiəsə mə bólosə, Paulo áteyi mə asa nnya kenke Onanto leyə lə wə əsuə úyifo lə betidi ba lenni Yudafo nti. ²⁰ Se bətsyue wə ato balosə, məmble kenke átesə Onanto. Nya bəteyi wə bənkə, “Cyimi lala, ənyə kase Yudafo akpi akpi kəpə díkafo bənc nya banle Moses eto afi lə kəni kekkele. ²¹ Bətsyuə áteyi mə bənkə fə ləteyi Yudafo ba nkpe lə nlebe nlebe fə bənsidi Moses eto afi ku bo akpayifoyifo, nya fáteyi tsya fənkə mba ni Yudafo tsya mensila mə bebi alo. ²² Lə nyamfo eso be ele bə buyifo mənc? Buyi boə bəəbə esu bəbəbə kəbə. Itsyise bəncənc bə əbə ákpe lə bo əfnc mfó.”

²³ Nya bəte wə nsusu bənkə, “Bokpe betidi ena bətsyuə lə bo mfo, ba díkaka ntamu. ²⁴ Yenko mə esuko Yudafo eto Disumuyo mfó nya lə fə nku lə bəkpə mi esi nya lə awunsəko mə lə bafo mə disikpinkpi eto kayo. Nyamfo luutə utidi saa nyə nkə sidia bəteyi lə fə əsuə, nyaso fintsyə lə Moses eto kəfi budi lə kəni. ²⁵ Nya bafokanəfo ba lenni Yudafo, bəncənc ekue búte mə bəteyi mə boə, bayə edisa nnya bəfi bəte bəfiə kedi ku kənc ku bebuki ba baawaninsə simuə kaalo eto sinə eto budi, lə bayə səncənc budi.”

²⁶ Nyaso se kale dísiə, Paulo ákpa basani bamə nya bəsu bəyifo disikpinkpi eto lekpa nəmə. Nyamfo eto kamaa, úsu Yudafo eto Disumuyo úsu útə besumunya bote eyi nnya kama fə disikpinkpi eto lekpa nəmə loolo itə lə befi kedi eto bikə baboko lə beyifo keditətə eto lekpa lə mə disi.

Bəmuə Paulo Lə Yudafo Eto Disumuyo.

²⁷ Nya se íbu səkə lə eyi akuanse nyamə lə eyoo, Yudafo bətsyuə étsyi Asia eti bəbə bənyə Paulo lə Yudafo eto Disumuyo mfo. Nyaso bəkpadi betidi bətsyuə básə lebo nya bəmuə wə. ²⁸ Nya bənyə mfó banle kudu bokpo bənkə, “Israel eto basani, bəwunsəko bo! Osani əmfó ni nwə nle bətsyilama kate betidi kenke lə nlebe nlebe asa nnya nyə lə bo betidi ku afi ku Disumuyo nəmfó əsuə. Nya kama tsyaa, woakpa mba

leni Yudafo kedufənkə Disumuyo nnya nle bote nkə bəkpe bo Yudafo eto kənkəkə kamfo kəfi!” ²⁹ Bəteyi nko itsyise lefe nə lefe mə, bənyə bə Paulo ku Trofimo wə ni Efesonyə bale bəyē kafe lə Yerusalem. Lə nyaso bəfi nsusu bə ókpa wə úsuko Yudafo eto Disumuyo mfó.

³⁰ Nyaso se banle kudu bokpo nkoo, étakasə betidi kenke lə umə əmə nya bətaka ku kudu nya bətsyetsyi bəsu bətsya lə kusumukə mfó. Bətsyuə ənə Paulo babənkə lə Disumuyo nya bəti biku kenke. ³¹ Nya lefe nə bala bə lə balo wə, Romafə eto bamamanyə eto əncəkəncənc kplə ánc nkə Yerusalemfə kenke áta bənyə bale bulə bokpe. ³² Lamfolamfo, ókpa bamamanyə ninə ku bamamanyə bətsyuə ýenko nya bəsu kaka banle bulə bokpe mfó. Nya se mba ntənc mba nle bulə bokpe dínyə bamamanyə bamfóo, báyē Paulo bəble.

³³ Mfó nya əncəkəncənc kplə əmə díte kusu nkə bəmuə Paulo nya bəfi amana ənuə bəkpe wə. Nya fə ýte ýnc utschə eto okle utidi əmfó ni ku lesa nə úyifo. ³⁴ Nya betidi bamfó eto utschə saa eto lesa nə ýteyi ləbə lete. Nya se bamamanyə eto əncəkəncənc əmfó māmfo diti-ki saa nə banle bəteyi kasə bənc itsyi lə kudu ko betidi bamə nle bokpo esoo, ýteyi nkə bakpa Paulo besu beti bakpe lə bamamanyə eto diyo. ³⁵⁻³⁶ Nya lefe nə báyo kesiee, ibə bə ele bə bamamanyə bamə tsyi Paulo ku mə ani babesə kato itsyi lə ləbəfi kekkele nə sitiditu siamə dífi lə Paulo əsuə eso. Nya bətekəko mə ku kudu bembembe ku etiki bənkə, “Belo wə!”

Paulo Edi Etiki Uləkə Əsuə Kasə.

³⁷ Nya lə lefe nə baala bə befi wə besu beti bakpe lə diyoo, Paulo áteyi bamamanyə eto əncəkəncənc kplə nkə, “Əntə mē kusu lə ndinko fə etiki səkə?”

Nya bamamanyə eto uninə əmə lənc wə nkə, “Bee! Aanc Sigriki fə?” ³⁸ Nya usi ýte wə nkə, “Inni fə ni Egiptenyə wə lékpa bewudifə akpi ana ba létaka bənyə lə Aba əsuə lefe nə léfe mə lə mfóo, nya bətsyetsyi bədu bəsu mfiminti kafo?”

³⁹ Nya Paulo díləkə kənyə nkə, “Yudanyə mini. Bále mē lə Tarso lə Kilikia eto kasə. Nya umə əmfóo, enni umə kəkə. Lə nyasoo, lekpa kpa tə kusu lə ndi ko betidi bamfo etiki.”

⁴⁰ Nyaso uninə əmfó áncənc útə Paulo kusu nkə udinko mə etiki. Nya Paulo ləbə úbə únyə lə kesie eto atalakpoe mfo nya óbesə ani kato nya ýteyi mə nkə bədi kə. Nya se bədi kə, údi mə etiki lə Yudafo eto sele əsuə nkə,

22 “Boantomə ku bayimi ba letsya mfo, nle mi taflatsyē boto! Bitə kusu lə nkpasə mi etiki nyamfo lə bənc.” ² Nya lefe nə bənc bə Yudafo eto sele əncənc budii, bəsinkli báyē kudu bokpo, bətsyue wə ato. Nya Paulo ləteyi mə nkə, ³ “Yudanyə mini, nya bále mē lə Tarso lə Kilikia eto kasə. Fə Yerusalem mfo mínsu suku. Gamaliel léte mē asa. Bəte mē boantomə eto afi ku mə akpa kenke. Nya mímfí mə ləkəsi kenke míntə Onanto fe kase mē tsya nle buyifo mmi. ⁴ Nya idu lə lefe nəmfóo, ntsyə kasə ku bafokanəfo lə kusu fənc

komfo əsuə butəkəko, nya mínla miə balo mə. Nyaso rímuə basani ku besio nkpe lə Aba eto diyo.

⁵ Usumunyə Ninə Kenke ku katsyakɔ kamə eto uninə saa ebudi nya minlə bətəyi mfo eto adansie, itsyise mə dıkawɔni ekue kətə mə bə nsunkeyifo asa nyamfo. Nya lefe nə míntɔ lə Damaskoo, bətə mə əsuəale bənkə nnyə bafokanɔfɔ ba nkpe mfóo, lə mmuə mə, lə nkle mə mfi mboko Yerusalem bə lə bənə mə koto.

Paulo Édi Etiki Itsyi Lə Kase Ótsyi Ləkɔsi Ówuninsə Əsuə.

⁶ “Lə lefe nə mínyə míntɔ ibu səkə lə ndufə Damaskoo, iyifo fe kakɔmi eto lefosi abombo ənuəə, lamfolamfo diyənde kekkele ditsyuə dítysi kato díbə lékpo mə lə əsuə! ⁷ Nya míndu míno mínkpo lə kasɔ nya míno se ɔkɔe utsyuə nle etiki budi kátəyi mə nkə, ‘Saulo, Saulo, beso fənyə mə lə əsuə mmə?’

⁸ “Nya míntɔ mínkə, ‘Bonamute, owoe feni?’

“Nya usi údi mə etiki nkə, ‘Mɔ ni Yesu Nasaretnyə.’

⁹ Nya betidi ba ku mə nyɛɛ, ənyə diyənde nəmfo. Fɛɛ bánno utsyə wə nle etiki budinko mfo eto ɔkɔɛ.

¹⁰ “Nya míntɔ wə minkə, ‘Bonamute, be ele bə nyifo?’

“Nya usi ótəyi mə nkə, ‘Taka, lə esu Damasko. Mfó moote fə lesa nə mínləkə fə miə lə eyifo.’ ¹¹ Diyənde kplə nəmfo ába mə ənəmi itə bə betidi ba bonko mə nyɛɛ, ləkɔbe mə lə kɔni bále fe búsu búdufə Damasko.

¹² “Nya, osani utsyuə akə mfó wə baakpo Ananias. Uyifo utidi wə leebu Onanto tinti, nya woayə lə bo afi əsuə tsya. Nya Yudafo ba nkpe mfó kenke leebu wə tinti. ¹³ Utidi əmfo əbə únyə mə lə ɔflɔ nya ótəyi mə nkə, ‘Óyimisani Saulo, sinkli ənyə asa!’ Lə nya koo, mɔ ənəmi lékpa kə, nya mínyə wə!

¹⁴ “Nya ótəyi mə nkə, ‘Bo bana eto Onanto ni futsyə díləkə fə nkə laate wə lelabi, nya lə ənyə wə Ubi Kenke lə ate wə tsya, lə anɔ wə etiki itsyi lə wə kenye. ¹⁵ Ele bə fi nkomə eto ditiki nəmfo esuko kalebe saa fe odansie esu atəyi betidi kenke lesa nə fənyə nya fanɔ tsya.

¹⁶ Nya mɔmɔɔ, kulesa mensi bu. Taka ənyə, lə afo ntufləsəfləsə eto lekpa. Lə akpadi wə diye, lə uflə fə abua uwi.’

Onanto Ákpe Paulo Nkə Úsu Mba Lenni Yudafo Óflɔ.

¹⁷ “Nyamfo eto kamaa, nsinkli nsu Yerusalem. Nya lefe nə mínsu Disumuyo minlə ola botoo, iyifo mə fe selabe minlə, nya mínyə buləkəkate butsyuə. ¹⁸ Mfó nya Bonamute kosate letəyi mə nkə, ‘Kɔse lə edu lə Yerusalem, itsyise betidi ba nkpe mfo embutsyue fə ditiki nə fɔɔtəyi itsyi lə mə əsuə koto.’

¹⁹ “Nya míntə mbuayə minkə, ‘Bonamute, məmblə yi bənkə mɔ díkesu katsyakɔ isu katsyakɔ kesu kəmuə bafokanɔfɔ nya minkablə mə. ²⁰ Lə lefe nə banlə Otsyabe Stefano boloo, mintsya áɔɔɔ ku mə, nya bələkə mə awu kato bətə mə mínle fe bákato wə aba kalo.’

²¹ “Nya Bonamute letəyi mə nkə, ‘Taka, lə ama kusu itsyise kaka minlə fə botsyese atsyo tinti lə betidi ba lenni Yudafo nti!’ ”

²² Lə lefe nəmfo kenke, betidi bamfó nyə kproo banlə wə ditiki ato butsyuə. Fɛɛ lefe nə údi wə ditiki nəmfo ólosəə, məmblə ákpo kudu bátəyi bənkə, “Aa! Lo wə ku wə ditsyəbi kenke! Yensile bə ɔkə lə kawunsia kamfo kon!”

²³ Nya məmblə lekpo kudu bembembe ku ləblɔfi bala mə awu lə əsuə, nya bákpa utembu bəsə wə, nya utembu əmə lébe kato ófo mfo kenke. ²⁴ Nya Roma eto bamamanyə eto ɔɔnkotɔnko kplə əmə díte nkə bákpa wə bedufənkɔ diyo kafo lə bablə wə lə babəbe lesa nə eso Yudafo bamfo nle wə kudu bokpo. ²⁵ Fɛɛ lefe nə bákple wə bəəbə wə bɔblɛɛ, Paulo áɔɔ oma-manyə ninə ɔni wə dínyə mfó nkə, “Kusu kpe bə bablə Romanyə wə bánkponko tɔ lekpo?”

²⁶ Se uninə əmfo lenɔ nyafoo, úsu ɔɔnkotɔnko kplə əmə ɔflɔ nya ótə wə nkə, “Be biə biəyifo mfo mmə? Osani əmfoo, Romanyə uni lo!”

²⁷ Nyaso bamamanyə eto ɔɔnkotɔnko kplə əmfo dísu Paulo ɔflɔ nya ótə wə nkə, “Be fanlə bətəyi? Romanyə feni?”

Nya Paulo díte mbuayə nkə, “Ee!”

²⁸ Nya ɔɔnkotɔnko kplə əmfo letəyi wə nkə, “Mintsya Romanyə mini. Fɛɛ mɔɔ, atabi kpə míntə fe mimfiani Romanyə!”

Nya Paulo díte wə mbuayə bio nkə, “Mɔ alɛɛ, mɔ anto ku ambe kenke eyifo Romafɔ.”

²⁹ Lamfolamfo se betidi ba bə bablə wə lə batɔ wə kenye eto etiki banɔ léte bə Romanyə unii, difufu əmuə məmblə kenke nya bányi besu kama. Nya lefe nə mə ɔɔnkotɔnko kplə léte nkə Romanyə unii, sikpi əmuə wə tinti, itsyise wə ni futsyə díte kusu nkə bakpe wə lə amana əsuə.

Bákpa Paulo Bésuko Bakponko Óflɔ.

³⁰ Bamamanyə eto ɔɔnkotɔnko kplə əmfo ála nkə waate lesa nə díbə fe béfi etiki lə Paulo əsuə. Nyaso se kale dísiəə, ókpadi Yudafo eto besumunyə ninə ku mə bakponko kenke nya məmblə díbə bakɔ. Nya útə nkə banyankli Paulo nya bákpa wə báboko mə ənəmi bə lə bedufə lə wə etiki əsuə.

23 Lefe nə Paulo létsyilamasə ənəmi, únyə Yudafo eto bakponko ba díkəbə bensi lə lekpokakpokɔ mfó, nya ótəyi mə nkə, “Bayimi, mɔ ləkɔsi anle mə dikpi bolo lə Onanto eto ənəmi ibə ese lə mmi eto diyi nə mfo.” ² Nya se Ananias wə ni Yudafo eto Usumunyə Ninə Kenke lə mə nti mfó lenɔ kase Paulo díte mbuayə bomfoo, ótəyi mba nyə lə Paulo ɔflɔ mfo nkə basɔ wə lə kenye. ³ Mfó Paulo letəyi wə nkə, “Onanto əbɔɔɔ fə nko ke! Fə nwə ni ofati wə bákua diflubi futututu! Nte okponko wə eto okle fe ni mfo? Nte kɔfi ko eto okle əsuə fáye fanlə mə lekpo bokponko, fɛɛ fə əmə ke nyə lə ko əsuə se fətə kusu fə basɔ mə!”

⁴ Nya mba dínyə lə Paulo ɔflɔ mfó letɔ wə bənkə, “Onanto eto Usumunyə Ninə Kenke fanlə boka mmə?”

⁵ Lə nyasoo, Paulo ətə mbuayə nkə, “Mɔ bayimi, Israelfɔ, mánte nko minkə wə ni Usumunyə Ninə Kenke. Lə nko inii, eni méndi wə etiki nko. Itsyise bátəyi lə

Awonisa Kenke eto Kukue nkə, 'Mánteyi etiki bua saa nnya dínyə lə mi batɔnkotɔnko əsuə.'

⁶ Nya Paulo ənyə nkə, betidi ba díbə bátsya mfó eto bətsyuə eyifo ditsyukpa nə baakpo Sadukifɔ, nya bətsyuə tsya diyifo Farisifɔ. Lə nyasoo, ófā bembembe ʒteyi nkə, "Mɔ bayimi, Farisinyə mini! Nya Farisinyə eto kafo bale mɛ bətsyiko! Nyaso banlɛ mɛ lekpo bokpronko mmi nɛ itsyise mfo nɔɔ miə bəkrənkə si bootaka bətsyi ʒkɔmə bəbə bio!" ⁷ Nya lefe nə Paulo lɛteyi nko eto ditiki nəmfo ólosəə, dikunə kədiə ko dídufə lə etsyukpa ənuə nyamfo eto nti, nya báma lə akpa ənuə. ⁸ Itsyise Sadukifɔ aateyi bənkə bəkrənkə ənsiəmbotaka, nya Onanto eto batɔnkpe ku awɔɔ əmbə, fɛɛ Farisifɔ áfo nyamfo kenke bānɔ.

⁹ Mfo nya kədiə dídufə mɛ lenti nyanklaa. Mfo nya kɔfi eto bateasa ba ni Farisifɔ dínyə lə Paulo eto ditiki nəmə eto kama bə ɔnkualɛ ʒteyi. Nya bákpa kudu bembembe bəteyi bənkə, "Boənyə lesa bua saa lə wə əsuə! Nya lə ləwɔɔ ditsyuə nye Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə nɛ wə etiki budinkoo, be lebia lə nnya əsuə?" ¹⁰ Mfóo, etiki eto kənə kamə əbə kəkɛ ale tinti. Nyaso bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmə áte sikpi nkə boonə Paulo bésense nyasoo, ʒteyi wə bamamanyə nkə bákpa wə besu beti bakpe lə Aba eto diyo.

¹¹ Nya diyi nəmfo eto ntsyántii, Bonamute əbə Paulo ɔflɔ nya ʒteyi wə nkə, "Paulo, kpe utu! Fe kase fənyə fé-di mɔ ditiki nəmə eto adansie lə Yerusalem, nko ke fu-nyə edi ni lə Roma tsya nɛ."

Yudafɔ Ákpe Disi Bənkə Baalo Paulo.

¹² Nya se kale dísiəə, Yudafɔ bətsyuə áka ntamu bənkə bəəmbudi lesa nye bənə ntu isu ese lefe nə eto lefe balo Paulo! ¹³ Nya betidi bamfo ebuyifo fe betidi fosi ana ku kama. ¹⁴ Nya bésu besumunyə ninə kenke ku mɛ batɔnkotɔnko ɔflɔ nya bésu bəteyi mɛ bənkə, "Boka ntamu boənkə boəmbudi nye bunə kulesa isu ese lefe nə boolo Paulo. ¹⁵ Lə nyaso mi ku bakpronkpo teyi bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko bə lə okpa Paulo oboko katsyakɔ mfó. Biyifo fenkə bela biə bisi biatɔ wə etiki nyamə eto lekpasə. Nya lə bákpa wə balɛ bobokoo, lə bolo wə lə kusu."

¹⁶ Nya se Paulo eto utitabo lɛnɔ etiki nya kenke bəteyi mfo esoo, útsyətsyi úsu Aba eto diyo kaka bákpe Paulo nya úsu úyu ʒteyi wə etiki nya bəteyi.

¹⁷ Nyaso Paulo ákpadi omamanyə ninə wə dínyə lə mfó nya ʒteyi wə nkə, "Kpa okosobi əmfɔ esuko mi un-unə ɔflɔ. ʒyenko ditiki kekɛke nkə lə ɔteyi wə."

¹⁸ Lə nya esoo, omamanyə əmə ákpa okosobi əmfɔ úsuko mɛ uninə əmə ɔflɔ. Nya ʒteyi wə nkə, "Paulo wə bákpe lə diyo mfo lekpadɛ mɛ nya ʒteyi mɛ nkə nkpa dikpɛfi nəmfo mboko fə ɔflɔ lə ɔteyi fə ditiki ditsyuə nə ɔnyenko."

¹⁹ Nyaso bamamanyə ninə kenke eto ɔtɔnkotɔnko əmfɔ ákɔbe okosobi əmfɔ lə kɔni nya ókpa wə usuko lekɔɔ nya ʒtɔ wə nkə, "Be fanyenko fə ateyi mɛ?"

²⁰ Nya ʒteyi wə nkə, "Yudafɔ bətsyuə ákle kɛnyɛ ku mɛ beninə bənkə bəəbə balɛ fə lekpa kpa bə lə akpa Paulo aboko katsyakɔ mfó kuseɛ ku nsusu bə lə batɔ

wə etiki ətsyuə. ²¹ Fɛɛ mamfo mɛ etiki, itsyise mɛ betidi fe awosi ana ku kama əbɔbiə lə kusu komə kala wə kusu. Betidi bamfo akle kɛnyɛ bə boolo Paulo fɛ boodi lesa nye bənə ntu. Nyaso balɛ kusu bəbɛbɛ ɛyɛ lə fə. Boomuə əsuə besu babɔ lə kusu mfo, itsyise balɛ kusu bobɛ bə əbɔtɔnɔ ətə mɛ nko."

²² Bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko əmfɔ əkə wə ato nkə, "Məntə lə kutsyuə saa lə usi ɔnɔ ditiki nə fəteyi mɛ mfo blɛmblɛ!" Nya útə okosobi əmfɔ kusu dídu.

Bákpa Paulo Bésuko Aba Eto Unyɛsiə Felike ɔflɔ.

²³ Nyamfo eto kamaa, omamanyə ninə əmfɔ ákpadi wə beninə inuə nya ʒteyi mɛ nkə, "Bəbɛbɛ bamamanyə alofa ənuə ba luusu Kaisarea mmi ku kətsyɛ abombo ɔwɔɔmbɛ. Bəbɛbɛ betidi alofa ənuə ba tsya luutsyi afɛ ku betidi fosi akuanse ba ləəsiə lə batɔmini. ²⁴ Bitə Paulo batɔmini lə usiə lə bəkpa wə bɛyenko buɛ bisuko Aba eto Unyɛsiə Felike ɔflɔ."

²⁵ Nya ʒwɔni kukue kutsyuə nkə befi besuko unyɛsiə əmə nkə,

²⁶ Kukue komfo etsyi mɔ Klaudio Lisia ɔflɔ nya minlɛ ko bufi katsyese fə Boote kplɛ Felike minlɛ fə busiəsə.

²⁷ Yudafɔ dímuə utidi əmfɔ nya yoofɔ budi bə bala bə baalo wə fɛ mintə bamamanyə miə bafɔ wə, itsyise nɔɔ bə Romanyə uni. ²⁸ Nyaso nkpa wə nsuko mɛ katsyakɔ bə lə banɔ lesa nə uyifo. ²⁹ Nnyə ntsyɛ lekpo minkə nnya eso bəmuə wə mfo yɛ lə mɛ Yudafɔ eto afi əsuə nya inni bota kebu bo eso ele bə bakpe wə lə diyo nye balo wə. ³⁰ Lə lefe nə utsyuə lɛteyi mɛ ənkə balɛ disi bubu lə wə əsuə bə lə balo wəə, lamfolamfo mbu disi minkə lə nkpa wə mboko fə ɔflɔ nya lə nteyi mba wə ku mɛ lɛkɛ etiki miə befi kabua ka uyifo baboko fə ɔflɔ.

³¹ Nyaso bamamanyə bamfó eyifo lə lesa nə bəteyi mɛ əsuə. Nyaso ketsyɛ kamfóo, bákpa Paulo báyenko taa Antipatri. ³² Nya se kale dísiəə, bamamanyə ba nye lə akpa ésinkli bésu Aba eto diyokakpekɔ mfó, nya bətə mba ləəsiə lə batɔmini bə bayenko Paulo besuko Kaisarea. ³³ Se bésu bédufəə, bákpa Paulo ku kukue ko bətə mɛ mfo bésu bətə Aba eto Unyɛsiə əmə. ³⁴ Nya lə lefe nə ɔnlɛ kukue komə boklaa, ʒtɔ Paulo kaka útsyi. Se ʒnɔ nkə Paulo etsyi Kilikiaa, ³⁵ usi ʒteyi wə nkə, "Muudufə lə fə etiki nyamfo əsuə nɔɔ nya kukɔnɔ lə lefe nəmə ayo lə fonko betidi ba lɛkɛ etiki mfó əbə." Nya usi útə wə bamamanyə ba rnyə mfó nkə bákpa Paulo besu beti bakpe lə diyo nə Oka Herodes léto lə bakase wə.

Yudafɔ Ála Etiki Bətəkə Paulo.

24 Eyi anɔ eto kamaa, Usumunyə Ninə Kenke Ananias ku Yudafɔ eto beninə bətsyuə ku mɛ Otsyia-mi wə bákpo Tertulo əbə Kaisarea. Bəbə Felike ɔflɔ bə lə bəbə babɔ wə kabua ka Paulo nɛ buyifo.

² Nya se bákpadɛ Pauloo, Tertulo ákpe kɛnyɛ ʒteyi nkə, "Bo Ububutidi, lefe kpa ni nəmfoo, diyuə akɛ bo lenti ɛyɛ lə fə kobe ku bote butsyue bo fefi fanyenko bo eso. Nya bunyə boə bətsyikawuninsə sɛɛ kpa tsya

əbə lə bo kasɔ mfo kenke. ³ Nyamfo eso bo Yudaɔ kenke lɛ fə ani bɔɔ. ⁴ Nya bɔlɛ fə lekpaɔ bɔlɛ boə lə bɔyɛ fə lefe bobiasə, lə etsyue ato anɔ etiki nya boəbə bɔtɛyi itsyi lə osani əmfo əsuə.

⁵ “Se bunyə wə, bunyə boə uyifo nwə laakpe bulə, nya woatsyilama kafe lefe saa akabiasə Yudaɔ eto nsusu lə kalebe saa lə kasɔ kamfo kenke bə lə bənə asa bua baboko lə bənyə Aba lə əsuə. Nya wə ni ditsyukpa nə baakpo Nasareɔ eto ɔtɔnkotɔnko. ⁶ Nya bɔnyə tsya boə úkatsyilama kɛyifo asa nnya díɛ bə ókpe bo Yudaɔ eto Disumuyo kɔfi fə búmuə wə. Bola boə eni boeyifo wə lesa nə dínyə itə asa bua nnya uyifo únyə lə bo afi əsuə. ⁷ Fɛɛ bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko ninə Lisia díbə ɔlɛ wə ófo, nya útə əsuəale nkə wonko mba ləkə etiki bə lekpo eti lə fə ənəmi. ⁸ Nyaso ebofo wə bɔɔ lə anɔ lə etiki nnya bɔtɛyi mfo eyifo sidia.”

⁹ Nya Yudaɔ bamə kenke lekɔ bédí adansie bətɛyi bətəkə lə nnya kenke Tertulo lɛtɛyi bə iyifo ɔnkualɛ.

Paulo Édi Etiki Ókɔnsə Wə Etiki Lə Felike Eto Ənəmi.

¹⁰ Nya lefe nə Aba eto unyəsia emfo diyifo Paulo kɔni nkə udi etikii, Paulo ətsyə kasɔ nkə, “Anto, nnyi miə fə ni futsyuə laakpo akpo lə Yudaɔ nti alɛ kpə ni nyamfo. Lə nyaso iyifo mɛ disuəyua bə ndi etiki nləkə mɔ əsuə kasɔ lə fə ənəmi. ¹¹ Yuuyifo fə bote bənkə iyifo fe lefosi eyi ənuə ni nyamfo se mímbə Yerusalem mímbə lə Yudaɔ eto Disumuyo mfó bə lə ntə kedi. ¹² Nya kuutsyuə mənə se bonko kuutsyuə nɛ etiki bunə nye mínkpe bulə saa lə Yudaɔ eto Disumuyo mfó nye lə Yudaɔ eto ntsyakɔ tsya nnye lə umə əmə kafo. ¹³ Nya betidi bamfo eto kuutsyuə saa əmbofo kulesa bunyə kate sitinti, bə etiki nnya bətɛyi mfo eyifo sitinti.

¹⁴ Nyaa, ditiki nə əsuə mɔɔɔɔ ku mə ni bənkə nnyə lə boantomə eto Onanto eto bɔfokanɔ eto kusu ko mə bənkə iyifo ditsyukpa nə nnyə lə mə əsuə. Nnya ni bə mmfo Moses eto kɔfi nɔ kekɛle ku asa nnya báwɔni bákpe lə Onanto eto bənyeləkətidi eto ekue əsuə.

¹⁵ Mfi ənəmi ntəkə lə Onanto əsuə fe kase mə tsya dífi mə ənəmi bətəkə bə betidi ba kenke, bə basɛ ku babua tǎ ebɔtaka betsyi ɔkɔmə bəbə. ¹⁶ Lə nyamfo esoo, mfi mɔ əsuəale kenke nkpe bə nləkə mɔ nsusu nte lə nkpa lə nyamfo əsuə lə Onanto ku betidi kenke eto ənəmi.

¹⁷ “Alɛ kpə ni nyamfo mensikɛ lə Yerusalem. Nya misinkli mimbə miə mufi ətəsa ntə bakombo ba ni mɔ kosate eto betidi nya lə ntə Onanto kedi tsya. ¹⁸ Lə lefe nə mínyifo disikpinkpi eto lekpa mínlosə, Yudaɔ bətsyuə əbə bənyə mɛ lə Disumuyo mfó. Nya bonko mba laakpo kudu kakpe bulə saa mányɛ. Nya mɔ əmə tsya mánkpe bulə saa. ¹⁹ Yoofu budi bə Yudaɔ ba ditsyi Asia eto kasɔ, mə ele bə bebə fə ɔlɔ. Nya lə mɔ ku mə kpe etiki ətsyuə, nnya booləkə batɛyi nɛ. ²⁰ Nnye betidi ba nsi mfó, yoofu budi bə bɔtɛyi asa bua nnya eto dikpi nə bálo mə lefe nə Yudaɔ eto bakponkpo ninə ba ləkə mfó fə bákponko mɛ lekpo. ²¹ Enso ditiki nə mímbesə ɔkɛ kato míntɛyi lə lefe nə mínyə lə mə ənəmi minkə, ‘Mbə katsyakɔ mfo lə nləkə mɔ əsuə kénye

minkə mfo nɔ minkə bəkpənkpa si bootaka betsyi ɔkɔmə bəbə’ eso békponko mɛ lekpo?”

²² Nyaso Felike wə nyi kusufɔtsyɔntsyɔ eto ditsyukpa nya ófo ditiki nəmfo ɔnɔ tintii, átɛyi Yudaɔ bamfo nkə, “Bisinkli bɛyɛ isu ese lefe nə bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko kpɛ Lisia luubə fɛ lə nɛ ditiki nəmfo nləkə.” ²³ Nya útə kusu nkə omamanyə ninə kpə Paulo usu okpe lə diyɔ. Fɛɛ balɛ wə olə kukɔɔ, lə bətə wə bayetsyuə ba luubə bə bənyə wə nnye baboko wə asaa, kusu.

Paulo Átɛyi Felike Ku Drusila Wə Etiki.

²⁴ Lə eyi asiani ətsyuə eto kamaa, Felike ku wə usiə Drusila wə ni Yudanyə əbə, nya útə nkə bakpa Paulo baboko, nya údi mə etiki itsyi lə Yesu Kristo eto bɔfokanɔ əsuə. ²⁵ Nya lefe nə unsi ɔnɛ asa kasɔ buləkə kate mə itsyi lə nkpa sɛɛ siəsia ku əsuə olə bɔlɛ ku Onanto eto lekpo kponkpo nə ləbə bubə kama kamaa, sikpi alɛ Felike tinti. Mfó, nya Felike lɛtɛyi wə nkə, “Taka lə edu. Nya lə nsi nkɛ lefe sɛɛ, muutə bakpa-di fə bətə mɛ.” ²⁶ Nya se úbu nkə Paulo ebuyifo nte butsyuə utə wə esoo, úkakpe nkə bákakpadi wə lefe saa lə wonko wə lə bəkədi etiki lə bətsyuə.

²⁷ Lə alɛ ənuə eto kamaa, bələkə Felike bédunko nya báboko Porkio Festo lə wə kényɛ. Nya se Felike lɛbɛbɛ nkə Yudaɔ la wə asa esoo, útə kusu nkə Paulo si ɔkɛ diyɔ nəmə mfó.

Paulo Éfi Wə Etiki Úsuko Okankpɛ Kaisare ɔlɔ.

25 Eyí ətsyə eto kama se Festo díbə údufə lə wə sininə kedikɔ, údu lə Kaisarea úsu Yerusalem. ² Mfó nya besumunyə ninə ku Yudaɔ eto beninə lɛtɛyi wə etiki itsyi lə Paulo əsuə. Nya bálɛ wə lekpaɔ bənkə ³ okpa Paulo oboko Yerusalem. Nya mə nsusu ni bənkə bɔɔɔ bəsəkə wə lə kusu. Nya lə ubə ɔlɛ bofee, lə balo wə. ⁴ Nya Festo lɛtɛyi mə nkə, “Paulo labe lə diyɔ lə Kaesarea. Nya mintsya luubə mfo lefe kliminti eto kama. ⁵ Nyaso bitə lə mi beninə lə bəbə mfó lə bəbə bələkə kabua ka úyifo bate.”

⁶ Lə eyi mflamfla nye lefosi eto kamaa, Festo ésinkli úsu Kaesarea. Se kale dísiə, ókpadi Paulo eto lekpo nəmfo. ⁷ Nya se Paulo díbə údufə lekpokakpokɔ mfó, Yudaɔ ba ditsyi Yerusalem əbə bənyə bətsyilama wə nya báwe etiki kpə bətəkə wə lə əsuə nya bəmfo kényɛ buləkə kate ɔnkualɛ wə nkpe lə nnya.

⁸ Paulo édi etiki ɔtɛyi nkə, “Ményifo kabua saa nta Yudaɔ eto kɔfi nye Disumuyo nye Okankpɛ Kaisare eto kɔfi əsuə mbu.”

⁹ Nya se Festo léla nkə lə Yudaɔ la wə asa esoo, ɔtɔ Paulo nkə, “Ala fənkə eesu Yerusalem lə nsu nkponko fə lekpo nəmə mfó?”

¹⁰ Nya Paulo lɛtɛyi wə nkə, “Owo. Iyifo mɛ kusutə bənkə kasɔ kamfo eto Okankpɛ Kaisare kosate kponko mɛ lekpo nəmfo. Fə kosate yi sitinti fənkə manta kɔfi sa mbu nyifo kabua sa lə Yudaɔ əsuə. ¹¹ Lə nyifo lesa nə dínyə itə bə balo mə, mɔɔɔɔ miə balo mɛ! Fɛɛ lə mánta kɔfi saa mbuu, yembutə kusu bə fə

nye utidi bamba læ ufi mē utā betidi bamfo læ balo. Læ nyaso mfi mō etiki nle butsyā læ Okankplē Kaisare eto ənāmi!"

¹² Nyamfo eto kamaa, Festo ku wā beninā ále etiki nyamā bábe nya ýteyi Paulo bānkā, "Se féfi fá etiki fanle Okankplē Kaisare butā esoo, ebusu Okankplē Kaisare eto ənāmi."

Oka Agripa Ku Berenike Ánɔ Paulo Eto Etiki.

¹³ Læ eyi ətsyuā eto kamaa, Oka Agripa ku wā ɔyimisio wā baakpo Bernike əbā Festo ɔfɔ læ Kaisarea bā læ bəbā bənyā wā bəsiāsə. ¹⁴ Bəsiā mfó eyi kpā nya Festo dífi Paulo eto etiki ýteyi Oka əmfo nkā, "Osani utsyuā labe læ Aba eto diyo mfo, nya Felike léyani utsyuā.

¹⁵ Lefe nā mínsu Yerusalem, besumunyā ninā ku mē batɔnkotɔnko áteyi mē etiki nnya bála bətəkā wā, nya bátəyi mē bā ntā kusu læ balo wā dikpi.

¹⁶ "Nya mínləkā kasɔ mínte mē miā Romafɔ eto kɔfi məntā kusu bā balo utidi dikpi fé læ bakponko wā lekpo. Ele bā bətə wā kusu læ wā ku betidi bā ləkē etiki læ batsya bateyi nya fé læ balo wā dikpi. ¹⁷ Lefe nā bəbā mfo læ etiki nyamfo əsuā, mintsya mémfi nnya ntsyā læ əsuā. Læ nnya kəsiāsə eto olesiyā, ntā miā bakpa osani əmfo baboko mō lekpokakpokɔ. ¹⁸ Fē etiki nnya bēfi lē wā, menyifo etiki bua nnya mímbu miā nnya boofi læ wā əsuā. ¹⁹ Asa nnya bátəyi mfó eyifo etiki nnya ditsyi læ mē kafokanɔ ku utidi wā baakpo Yesu wā díkpā, nya Paulo, wā nle bətəyi nkā okpe nkpā əsuā! ²⁰ Iyifo mē basaa nya mante kase mɔɔyē nla etiki nyamā. Læ nyaso ntɔ Paulo læ woola nkā woefi ditiki nāmā usuko Yerusalem læ usu uləkā etiki nyamfo kényē læ Yerusalem mfó. ²¹ Nya Paulo ləteyi nkā óla nkā woefi wā etiki usuko Okankplē Kaisare læ udi, læ nyaso ntā miā beti wā bakpe læ diyo isu ese lefe nā mootsyese wā Okankplē əmā ɔfɔ."

²² Nya Oka Agripa ləteyi Festo nkā, "Nla miā mō kosate læ nɔ wā ditiki nāmā."

Nya Festo ləteyi wā nkā, "Ébɔnɔ ditiki nāmfo kusē!"

Paulo Əbā Agripa Eto Ənāmi.

²³ Nya se kale disiyā, Oka Agripa ku Berenike áɔkɔ ku bekankā bəbā lekayo nya bédufā lekpokakpokɔ mfó. Nya bamamanyā ku umā əmā eto beninā dítkəkā mē bəbā. Nya Festo dítkā əsuāle nkā bakpa Paulo baboko.

²⁴ Nya Festo ləteyi nkā, "Oka Agripa ku mi mba kenke díbā bətsya mfo, osani əmfo ni utidi wā Yudaɔ bā nkpe læ Yerusalem ku Kaisarea mfo kenke tsya léla bā balo! ²⁵ Fē læ mō nsusu əsuā, wényifo kulesa nā dítkā bā balo wā dikpānkpi. Fē wā əmā tsya nkā úfi wā etiki útā bo Okankplē. Nya mintsya mánni nko. ²⁶ Fē be ni lesa nā ele bā nɔnɔ ntā bo Okankplē əmfo? Itsyisee, wényifo tɔ kabua saa mē. Læ nyaso nkpa wā mboko mi ku fá Oka Agripa titlu, minkā læ bidufā læ wā ditiki əsuā læ bete mē ditiki nā ele bā nɔnɔ ntsyese wā. ²⁷ Itsyisee, yanləkē bā nkpa nwā bákpe læ diyo ntsyese kasɔ kamfo

eto Okankplē læ lefe nā eto lefe mənnyā kabua ka úyifo ka mɔɔwɔni ntsyese wā."

Paulo Áta Wā Əsuā Əto Disi Læ Agripa Eto Ənāmi.

26 Nya Agripa ləteyi Paulo nkā, "Kusu kpē bā di fá etiki."

Læ nnya esoo, Paulo ábesə wā kɔni kato nya údi etiki ýteyi nkā, ² "Bo Oka Sē Agripa, disí ekpē kpē mē mmi bā moofo mō ditiki buləkā kate læ fá ənāmi læ nnya eso Yudaɔ dífi etiki læ mē əsuā. ³ Itsyisee nyi miā fá, eyi Yudaɔ eto kənā ka nkpe læ mē nti ku mē akpa kenke kukɔnɔ. Nyamfo esoo, minlē fá lekpa kpa nē. Kpē utu læ anɔ mō etiki ətā mē.

⁴ "Yudaɔ kenke yi kase mínlē mō əsuā ola idu læ mō sikpefi lefe læ mō umā ku læ Yerusalem tsya. ⁵ Læ bɔtəyi ɔnukualē, nko seka mísia nkpā fé Farisinyā itsyi taa mō sikpefi lefe nē. Nya Yudaɔ eto afi ku akpa kpē ale eso nsumu bamba saa eto ale kenke. ⁶ Læ nyaso ete bēfi etiki nyamfo banlē butəkā mē læ əsuā nē læ kase mínyā minlē kusu bobē itā kényē ka Onanto ləteyi bo bana mē utsyā eso. ⁷ Israelfɔ eto lefosi atobi ənuā nnya kenke læ bokplatsya keklike kətsyā ku kakɔmi bā læ mē tsya læ bənyā kusu ko minlē bobē mfo. Bo Oka Sē, nyamfo eso Yudaɔ nle mē kényē bola kətəkā mē etiki læ əsuā nē. ⁸ Beso ele bā ilā bā mi mba nkpe mfo kenke fo bɔnɔ biā Onanto aatakasə bəkpānkpā?

⁹ "Lefe nā léfé mmā, mfi nnya ntəkā læ mō əsuā miā muuyifo lesa saa nā mofo læ nnyā læ Yesu wā ni Nasaretnyā eto mba ntəkəko wā læ əsuā. ¹⁰ Yudaɔ eto besumunyā ninā ətā mē əsuāle bā mmuā betidi kenke kpā nkpe læ diyo læ Yerusalem. Nya mba bálo læ mē nti tsyaa, íyifo mō lelabi bā ibā nko ¹¹ Ntəkəko mē nya mínkɔ mē nya mínte mē ohiā eyē isu kəmə bamba ka letsyo kulaa tsya. Nya míntā miā beyifo mē asafimfi læ Yudaɔ eto ntsyakɔ kenke. Nya mínyā mē læ əsuā ku ləblɔfi miā bedi mbusiotiki nnya dínyā læ Yesu əsuā.

Paulo Áteyi Kase Útsyi ɔwuninsā Útəkəko Yesu Kama.

¹² "Nko eto ditsyābi əsuā minkē minyē mintɔ læ Damasko ku əsuāle fé kase besumunyā ninā dítkā mē. ¹³ Bo Oka Sē, kase minyē kusu læ kakɔmi eto lefosi ənuā lefee, nnyā diyānde nā lekpa lenso mfenti eto kofe ditsyi kato nya lékpo létsyilama bonko mba nyē bɔnɔ. ¹⁴ Nya mfó se bomblē dídu bɔnɔ, nɔnɔ ɔkɔ utsyuā læ Yudaɔ eto sele əsuā nle bətəyi nkā, 'Saulo, Saulo, beso fányā mē læ əsuā nko? Læ áta biyu kokpaa, fá kosate ete lofo lefabe.'

¹⁵ "Nya míntɔ wā minkā, 'Bonamute, owoe fé ni?'

"Nya ɔkɔ əmā ləteyi nkā, 'Mō ni Yesu wā fanlē bəkpānko keklike. ¹⁶ Mɔmɔ, taka ənyā! Se mínkələkā əsuā mínte fá esoo, muufi fá nyifo mō uyifoyifo. Ébətəyi kawunsiā eto betidi kenke lesa nā fányā mfo ku asa nnya muukələkā nkate fá. ¹⁷ Nya kaka minlē fá bətsyesee, moose fá, nləkā fá ntsyiko læ fá betidi ku læ bele bamba tsya nti. ¹⁸ Muutā asini mē ənāmi nnya lutā bā ebuləkā mē etsyiko læ Obonsam eto əsuāle ku

ketuntu ka bankpe əsuə bə lə bafə Onanto eto əsuəale ku diyənde nə əsuə onkpe banɔ. Bə lə Onanto lə ufi mə abua ɔtsyɛ mə itə bə lə bənyə kəsiəko kato fe mba úləkə óboko wə akɔ báfiani mba úləkə utschə itsyise báfo mɛ bánɔ eso.'

Paulo Édi Etiki Itsyi Wə Keyifo Əsuə.

¹⁹ "Lə nyasoo, Oka Agripa, nyamfo eso mányɛ buyifo lə nnya Onanto díləkə óte mɛ itsyi kato əsuə nɛ. ²⁰ Ntsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə budi kate Damaskofɔ lə nnya kama Yerusalemfɔ, lə nnya kama Yudafɔ kenke ku mba lenni Yudafɔ tsya miə besinkli lə mə abua əsuə lə befi mə əsuə bətə Onanto, lə bate lə mə asayifoyifo əsuə bə bətsyi bəwuninsə sitinti. ²¹ Nyamfo eso Yudafɔ dímuə mɛ lə Yudafɔ eto Disumuyo nɛ. Nya bála bə eni baalo mɛ. ²² Fɛɛ Onanto ələkə mɛ utschyiko lə mə ani. Nyaso minsi minkpe nkrə minlə adansie nyamfo budi kate mi beninə ku betidi kenke tsya nɛ. Lesa nə minlə bətəyi mfoo, nnya tututu ni nnya Onanto eto bənyələkətidi ku nnya Moses lətəyi bə yuubə itə nɛ. ²³ Nnya ni bə Nwə Onanto Lékpə ɔhile Utsyə ebubə unyə kanyi. Nya wə ni utidi tute wə lootaka utschyiko kəmə ubə, nya wə luunə diyənde oboko Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ kenke."

²⁴ Lamfolamfoo, Festo áfa ɔtəyi nkə, "Paulo, disi ábia fə! Fə sikuenta kplɛ siamə ábiasə fə disi!"

²⁵ Nya Paulo lətəyi nkə, "Ububutidi Festo, disi mambia mɛ. Biemfi ditiki nəmfo fe ayetiki. Etiki tinti minlə bətəyi. ²⁶ Sitinti, Oka Agripa yi etiki nnya minlə bətəyi mfo. Nyaso minlə wə etiki budinko ku utu faa nɛ. Mfo nno miə nyamfo eto kulesa menyifo wə akulasa, uyi nnya lesa saa. ²⁷ Oka Agripa, áfo nnya Onanto eto bənyələkətidi lətəyi áno? Nyi miə áfo mə áno."

²⁸ Nya Agripa lətə Paulo nkə, "Ala fə ntsyi nwininsə mfiəni Ukristonyə lə lefe kliminti nəmfo əsuə?"

²⁹ Nya Paulo díta mbuayɛ nkə, "Lefe kliminti dini o-o, ləkentsyɛ dinii, nle ola boto mmi minkə, mi mba nkpe mfo kenke tsyi bəwuninsə fe mintsya kə. Fɛɛ biunya kanyi bakpe mi amana fe kase mɔ nle bunyə mə!"

³⁰ Nya Oka Agripa ku Festo ku Bernike ku betidi bambə bamfó kenke létaka bənyə. ³¹ Nya se bataka bábɔ lə mfoo, bákpe disi lə Paulo eto ditiki nəmfo əsuə bətəyi bənkə, "Utidi əmfo menyifo lesa saa bua nə ele bə balo wə nye bakpe wə lə diyo."

³² Nya Agripa lətəyi Festo nkə, "Eni bofo wə boyani lenni nya úkefi ditiki nəmfo útsyə Okankplɛ Kaisare lə ənəmi eso."

Bákpa Paulo Bésuko Roma.

²⁷ Nya lefe nə bəse uyi bənkə ele bə busu Roma lə Italiaa, bákpa Paulo ku mba bákpe lə diyo ku babamba bákpe lə omamanyə ninə wə baakpo Yulio eto ani. We ni Okankplɛ eto bamamanyə eto ditsyukpa eto uninə. ² Nya búfi ɔklɔ wə dítsyi Adramitio nya útə ənəmi Asia eto lekpa ke eti. Nya bo ku Makedoniyə wə baakpo Aristarko wə dítsyi Tesalonika dísiə lə ɔklɔ əmə.

³ Nya lefe nə kale dísiə, bóyo Sidon eto lekpo kenye. Mfó Yulio díta Paulo kusu kafo faa nkə usu umə lə usu unyə wə bayetsyuə itə lə bətə wə asa nnya wuufi ɔyɛ kusu. ⁴ Nya se busi búdu mfóo lə ɔklɔ əsuə nya lə kase ufiebi əmə ləkɛ kenye ale esoo, bɔyɛ Kipro eto ɔnwɛdukue eti kaka bóɔ lə ufiebi əmə əsuə. ⁵ Nya se bófe mfóo, bóyɛ lə Kilikia ku Pamfilia eto lekpo kenye, nya búsu búnyə lə umə wə baakpo Mira lə Likia eto lekpa ke. ⁶ Lə mfó omamanyə ninə wə nyenko bo ənyə ɔklɔ utschyúə wə dítsyi Aleksandria ɔntɔ lə Italia eto kasɔ. Nya útə búsiə lə wə.

⁷ Nya lə eyi krə eto kamaa, ilə fɛ búsu bóyo umə wə baakpo Knido. Nya lə ufiebi wə nle bɔɔ kekleke esoo, bóamfo bɔyɛ kesu setɔ. Nyaso se búdufə Salmonee, bətsyi bóyɛ búsu Kreta ɔflɔ kaka kasɔ kamə díti ufiebi əmə eso wánke kenye ale. ⁸ Disiale fɛ bóyɛ búsu búdufə kaka baakpo ɔklɔ eto Kənyənkɔ ka ləkɛ ka dimensitsyo ku umə wə baakpo Lasea.

⁹ Nya se búkedi eyi krə lə kusu ko bɔnyɛ esoo, Yudafɔ eto kenye lekfele ébofe. Nya bɔyɛ lə ntu əsuə lə lefe nəmfo ebubə ekɛ ale eso. Lə nyamfo esoo, Paulo ále mə kɔle nkə, ¹⁰ "Boanto məə, nnyə minkə bo kusu bɔyɛ idu mɔmɔ ɛntɔ əbə ale bəke kaso, itsyise ɔklɔ əmfo ebudufə lə bulə əsuə, nya asa krə ku betidi tsya ebɔtsyɔ." ¹¹ Fɛɛ bamamanyə eto uninə əmfo áfo ɔklɔ əmə eto okanka ku ɔklɔ sate eto lesa nə bətəyi ɔno enso nnya Paulo lətəyi. ¹² Nyaso se ɔnwəkətsyəkɔ kamə mánləkɛ itə lefe kentsyɛ se ləyɔ lefe nle bubə esoo, mba wə ku mə nye kusu átəyi bənkə bala bə baayɛ besu bedufə Foinike bomu. Mfoti ebɔləkɛ itə mə bəke lə ləyɔ lefe nəmə. Itsyise Foinike eyifo umə lə Kreta eto kasɔ eto kaka kakɔlɔ krə ləətsyə ɔnwɛ nnya leeti ufiebi kusu lə kofe eto diyo kedufəkɔ eti.

Ufiebi Kekleke Ásɔ Lə Lekpo Əsuə.

¹³ Lə lefe nəmfó ufiebi sɛɛ utschyúə etsyiko bɔɔ ketsyi ɔnwɛdikue eti, nya iyifo fe yɔləkɛ itə kusu bɔyɛ. Lə nyaso bəmuə əsuə nya bədu báyɛ lə Kreta ɔflɔ. ¹⁴ Fɛɛ lamfolamfoo, ufiebi bua utschyúə ko dítsyiko bɔɔ itsyi lə kodiani eto lekpa ke itsyi lə Kreta eti. ¹⁵ Nya ɔsɔ útsyi ɔklɔ əmə eto setɔ óbesə kato. Bala bə lə yɔləkɛ lə batsyi ɔklɔ əmə eto ənəmi bawuninsə besuko kasɔ eti, tsya bambfo. Nyaso báyanı wə nya ufiebi əmə lesɔ útsyi wə ɔyenko. ¹⁶ Nya kama kamaa, búsu búnyə kabɔnkɔ sɛkɛ kətsyúə lə kasɔ ka ntu letsyilama ka baakpo Kauda eto kutsyə kɔni. Nya disiale fɛ bófo bo ɔklɔ kɛkɛ əmə bətsyasə lə ɔkplɛ wə əsuə bunsı. ¹⁷ Nya se bənyə bə bulə saa ensibə, bəfi kekuə bákɛ ɔklɔ kplɛ əmə tsya. Bəte sikpi bənkə ufiebi ebɔɔ utschyúə wə usu okpe lə kota eto kɔwunimi bua əsuə lə Libia eto lekpo kenye. Nyaso bábokosə ufiebi nto mfiə bo bətsyasə lə ɔklɔ əmə əsuə kasɔ. Lə nyamfo eso ufiebi əmə ənə wə ɔyenko. ¹⁸ Se kale dísiə fɛ ufiebi əmə dímanye tɔ bɔɔ, bətsyiko bikə bia nkpe lə wə kafo buləkə kato kakpe lə ntu əsuə. ¹⁹ Nya lə diyi tsyəfə əsuə, bətsyiko ɔklɔ əmə eto biyifokə krə tsya bɔsɛ kato kakpe. ²⁰ Lə eyi krə nnya dítakə, ufiebi əmə áɔ kekleke isi eso itə bə bóənyə

kofe nye befandebi. Nya itə bə bo kpə ménsibe kusu boə busi bə́kə nkpə kon!

²¹ Nya lefe kpə əbə léfe banké kóni bendi lesa, mfó Paulo létaka únyə lə mə ənəmi nya ýteyi mə nkə, “Mə bayimi, lə nnya ete bə́nə mə etikii, eni bóendu lə Kreta, enni asa nyamfo kenke məmbə itsyə bo mmə. ²² Nyaso nle mi lekpa kpa tinti minkə bekpe utu, ɔkl əmə ebonya, fəe bo kuutsyuə saa embukpə! ²³ Itsyise kənə ku ketsyee, Onanto wə mbə mē ini wə meesumu, wə ɔ́tə́nkpə əbə únyə mē lə ɔ́fɔ. ²⁴ Nya ýteyi mē nkə, ‘Paulo, mensite sikpi. Ele bə efi fə ditiki əsuko Kaisare əfɔ! Itsyise Onanto kpe kafo ɛkpə, únyə fonko mba nye kusu kamsə eso mi kutsyuə saa ebonya.’ ²⁵ Nyaso mə betidi, bimua utu bələ! Mfo Onanto nno, lesa saa ebubə itə fe kase ýteyi mē. ²⁶ Fəe ele bə ɔkl əmə su ɔsi lə kɔwunimi əsuə lə kasɔ ka ntu letsyilama.”

²⁷ Nya ufiebi dísukosə bɔɔ ketinkəsə bo setɔ ku kama lə Adria eto lekpo əsuə itə lefosi eyi ana. Nya lə lefosi diyi nale eto ntsyentii, bo ɔkl əmə eto beyifoyifo ebu bə́nkə bɔ́ɔnyɪ bafi kasɔ kətsyuə. ²⁸ Mfo nya bésusu ntu bomə eto letsyobi bábe, nya bənyə bə́nkə ntu bomə eto letsyobi eyifo fe akpa kolofa akpafosi ənuə. Nya se besi báye bésu setɔ sekəe, besi bésusu nya bənyə bə ntu bomə eto letsyobi eyifo akpa afosi ɔ́wɔ́ɔmbə. ²⁹ Nya se báte sikpi bə́nkə ufiebi ebɔɔ utsyi ɔkl əmə usu ɔɔ lə abansə ətsyuə əsuə esoo, báyani bitu bə́nə bia nkpe kalende tinti lə́mua ɔkl kə́nyənsə lə kalebe kani. Nya bə́nyə nya bákato ola kekele bə kale lə kəsia mlə. ³⁰ Nyaso se ɔkl əmə eto beyifoyifo léla bə lə betsyetsyi bedu esoo, bələkə ɔkl kəkə əmə bətəkə lə ntu əsuə nya báko bətəyi bə́nkə bála bə babe lə ɔkl kplə əmə eto setɔ sia bákpe bitu bia nkpe kalende ebofo ɔkl əmə bumua kətsyā. ³¹ Fəe Paulo áteyi bamamanyə ku mə uninə nkə, “Lə betidi bamfo manke lə ɔkl əmfə kafo, biukpə.” ³² Nyaso bamamanyə bamfo ála ukua wə lekɔbe ɔkl kəkə əmə ɔ́nle, nya báyani wə bákpe lə ntu bomə əsuə.

³³ Nya lefe nə kale nle busiə, Paulo ále mə lekpa kpa nkə mə́mblə di lesa. Nya usi ýteyi mə nkə, “Eyi lefosi ana nē se bə́kə lə bulə əsuə nya mi kuutsyuə saa mén-sifi tɔ kulesa okpe kənyē. ³⁴ Lə nyaso nle mi lekpa kpa minkə, bidi lesatsyuə lə binyə əsuəale itə bə biembukpə. Itsyise lə ɔ́wɔ́ɔ ɔ́ni embusiə lə mi əsuə.” ³⁵ Nyaso Paulo éfi didisa, nya se ɔ́wɔ́ Onanto ani lə mə́mblə eto ənəmi mfóo, úbudi lesa nəmə ditsyuə údi. ³⁶ Lamfolamfoo, utsyuə saa eto utu əsiə kasɔ nya mə́mblə ditsyiko lesa nəmə budi. ³⁷ Betidi ba ləkə lə ɔkl əmə kafo eyifo betidi alofa ənuə awosi akuanse ku ekua. ³⁸ Nya se bə́di bə́losə, betidi bamə esi bələkə bidikə bia kenke díbu lə ɔkl əmə kafo bákpe lə ntu əsuə, itə bə ɔkl əmə átaka kalende.

ɔkl Əmə Ába Úsensə.

³⁹ Lefe nə kale dísiə kakpaa, bə́nyə lekpo kənyē bə́tsyā lekpo mfó. Fəe bə́nyə ɔkl eto ɔ́nwəkətsyəkɔ kə́tsyuə lə lekpo kənyē mfó kaka beebu bə ɔ́wɔ́ləkə bə baye lə besu bə́nyənsə ɔkl əmə. ⁴⁰ Nyaso bala kekue ka lekɔbe bitu bia lə́mua ɔkl kə́nyənsə, nya bə́nyankli

kekue ka lekɔbe ɔkl əmə eto nnya laate wə kusu lə ɔ́le bə́yē. Nya bábesə ɔkl əmə eto mfia bo ufiebi leetsyi itə lə ufiebi əmə lə unə mə ɔ́yenko usuko. ⁴¹ Nya se báye bantɔ, ɔkl əmə əsu ɔ́si lə kɔ́wunimi əsuə itə bə wénsi-fo bə́yē bio. Nya se ufiebi tsya nle bɔɔ kəkə wə kama esoo, óba úsensə kenke.

⁴² Nya se bamamanyə bamfo díbu bə mba bákpe lə Aba eto diyo bamə ebutsyetsyi beduu, bələkə nsusu bə lə basɔ mə balo. ⁴³ Fəe se mə ɔ́tə́nkpə ɔ́nko əmfə léla nkə woafə Paulo lə nkpə esoo, wántə́nkpə ku mə. Nyaso útə kusu nkə nwə kee loofo, lə basa bedufə lə ntu bomə əsuə lə bake babɔ. ⁴⁴ Nya mba luubu tsyaa, lə bə́siə lə ɔkl əmə eto kətsyā ku lesa nə kee lofo mə butsyi kəyenko lə ntu bomə əsuə kabɔsə kesuko utufɔ. Lə nyaso bomblə éyifo nko nya bə́bɔ búsu lekpo kənyē mfó, bo kutsyuə saa ménkpə.

Paulo Éyifo Ayanisa Ýtsyuə Lə Malta.

28 Lefe nə bə́bɔ bófe lə bulə bomə əsuə, búsu bóte boə́nkə mfó ni kasɔ ka ntu letsyilama baakpo Malta. ² Nya kasɔ kamfo eto betidi léfo bo kukɔɔ. Lefe nəmfə eyifo ɔ́wɔ́mi ku leyɔ lefe, nyaso bə́tsyaka ute kplə lə lekpo kənyē bətə bo nya báfo bo kukɔɔ. ³ Nya lefe nə Paulo nle atə́ni ətsyuə bɔ́sə lə ubə okpe lə ute əmə əsuə, owa utsyuə ko ləkɔ lə atə́ni nyamə nti itsyi lə ute əmə eto leyilabi eso, nya óbe ýyē ókle Paulo eto kóni. ⁴ Nya se mfó eto betidi dínyə bə owa əmfə faka lə wə kóni əsuə, bətəyi bə́nkə, “Utidi əmfə eyifo nwə laalo betidi. Nyaso itə bə ɔ́wɔ́ utsyi lə lekpo eto ukpə kə́miə tsyaa, bo Ufiə ɔ́nukuale em-ɔ́tə́nkpə nkə usiə nkpə.” ⁵ Nya Paulo ləwunya wə lə wə kóni ókpe lə ute əmə kə́miə nya kulesa saa ményifo wə tsya. ⁶ Nya betidi ba dínyə banle wə bobee, díbu bə wɔ́wɔ́ nye wɔ́wɔ́ kasɔ ukpə lamfolamfo. Nya se bə́nyə bábe wə ɛklə fə kulesa mə́mbə, bə́tsyi mə nsusu lə wə əsuə bə́wuninsə nya bətəyi bə́nkə ufiə utsyuə uni. ⁷ Nya kaka búsu bə́yifə mfóo, éyifo kasɔ ka ləfi Oka Publio eto diyo. Nya oka əmfə tsya léfo bo ku dis-uaýuə, nya óbe bo itə eyi ətsyā sɔ́sɔ. ⁸ Lə lefe nəmfə tutu, Publio eto anto áɔ́ bufi. Atikesi ə́muə wə, nya ɔ́nle kafo boto tsya. Nya se Paulo dísu wə ɔ́fɔ lə diyo nya óto ola nya úfi ani útəkə lə wə, bufi bomə áyē wə. ⁹ Se bə́nɔ bə bufi bomə áyē wə, befimfi ba kenke nkpe lə kasɔ kamə mə́mblə ábɔ bə́bə, nya Paulo létsya mə. ¹⁰ Nya lə eyifosa nyamfo esoo, bə́tsyē bo asa kpə. Nya se lefe léyo bə budu mfoo, bə́boko bo asa kpə bə bufi bə́yē kusu.

Bédu Lə Malta Bésu Roma.

¹¹ Búsiə mfó éfo afa ətsyā fə búdu. Lefe nə bə́nle buluu, búsiə lə ɔkl wə baakpo bə́nkə Bafimfi Eto Bə́fia wə dítsyi Aleksandria wə díbə únyə lə kasɔ kamfó lə leyɔ lefe nəmə mfó. ¹² Se búdu mfóo, umə́nkplə wə búsu búnyə ni Sirakusa. Nya búsiə mfo tsya eyi ətsyā. ¹³ Se búdu mfóo, bə́yē búsu búdufə Regio. Nya se kale dísiə, ufiebi sēe etsyiko bɔɔ ketsyi bo kama wə ləwunsəko bo, wə lékpa bo úsuko Puteoli lə diyi nuəfə

əsuə. ¹⁴ Nya mfóo, búsu búnyə mba bafokanɔfɔ bətsyuə, nya bále bo lekpa kpa bə busiə lə mə ɔflɔ eyi akuanse. Lə nyamfo eto kama se búdu mfóo, búsu búdufə Roma. ¹⁵ Nya se bayimi ba nkpe lə Roma tsya lenɔ bə bokpe kusu bɔle bubəə, bətsyuə ba dítsyi faa əbə bákɔ lə bo lə Apia eto asi. Nya bətsyuə tsya díbə bákɔ lə bo lə kaka baakpo Nsɔnɔkɔ Ntsyə. Se Paulo dínyə məə, ɔɔ Onanto ani, nya isi ékpe wə nkəale enso.

Bésu Bédufə Roma.

¹⁶ Nya lefe nə búsu búdufə Romaa, bətə Paulo kusu bə úsiə kaka woala. Nya bətə kusu bə bamamanyə bamə eto ɔni kase wə.

¹⁷ Lə eyi ətsyə kamaa, Paulo ákpadi Yudafo eto batɔnkotɔnko ba nkpe lə mfó kenke bəbə básɔ lebo. Se bátsyaa, ɔtyei mə nkə, “Mɔ bayimi, Yudafo ba nkpe lə Yerusalem dímuə mə nya befi mə bésu bətə Romafɔ eto Aba bənkə okpronko mə lekpo lə lefe nə eto lefe nə ményifo bo Yudafo eto kutsyuə saa kulesa nye níta bo banamə eto lekpa saa mbu. ¹⁸ Romafɔ bamfó ákpronko mə lekpo nya bála bə lə bayani mə. Itsyisee, bənnya lesa nə əsuə bɔɔyɛ balo mə nye balo mə dikpi fe kase Yudafo eto beninə ba dimuə mə lela. ¹⁹ Nya lefe nəmfo se Yudafo bamfó dímantɔnɔ lə nyamfó əsuəə, ɔtɔnɔ nkə ntyei mə lə nla miə bakpa mə lə nsu nnyə Okankple Kaisare kosate ɔflɔ. Nya yenyifo mɔ lelabi miə maala bo kasɔ eto betidi kénye. ²⁰ Nyamfo eso mínkpadi mi lə ndiko mi etiki nɛ. Itsyise Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə ini Israelfɔ kenke eto nwə banle kusu bobee, wə ni nwə mimfo minɔ miə wə ni nwə eso baakpe mə lə amana əsuə nɛ.”

²¹ Nya bətəyi wə bənkə, “Bo alɛɛ, bóamfo tɔ kulesa itsyi lə fə əsuə. Nya bóamfo kukue nye kénye bua saa lə fə əsuə itsyi lə bayimi ba dítsyi Yudea bəbə bo ɔflɔ.

²² Fɛɛ bola boə boanɔ lesatsyuə itsyi lə lesa nə fáfo fáɔnɔ mfo əsuə. Itsyise sintintii, baantəyi kulesa sɛɛ sa itsyi lə ditsyukpa nəmfo əsuə ku kalebe saa.”

²³ Nyaso bətsyə wə diyi lɔni, nya betidi kpə díbə wə ɔflɔ. Mfo nya údi mə etiki itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə. Nya ókpa mə nsusu úsuko kaka Moses ku Onanto eto bənyeləkətidi lewɔni asa bətsyə itsyi lə Yesu əsuə. Nya údi mə etiki idu lə olesia isu ese lə ditsyitsyo lefe. ²⁴ Nya betidi bətsyuə lə mə nti léfo wə bánɔ, fɛɛ bətsyuə tsya dímamfo lesa nə ɔtyei banɔ.

²⁵ Nya etiki nyamfo léboko kənə lə mə nti. Nya se banle busənsə keluu, Paulo átəyi mə etiki fɛfɛ nəmfo nkə, “Onukuale uni bə Léwɔnɔ Kenke leyɛ lə Yesaya əsuə nya ɔtyei bo banamə bənkə,

²⁶ ‘Bisu bikatəyi Yudafo bənkə,

“Bikɔnɔ fɛ biəmbɔnɔ kasɔ,
nya buinyə nya biəmbunyə fɛ bisu bete.”

²⁷ Itsyise betidi bamfo eto ketu kpe ale,

nya mə ato etidi,

nya bėti mə ənəmi tsya.

Lenni nko innii, eni ele bə mə ənəmi nnyə,

nya mə ato tsya ebɔnɔ,

nya mə nsusu tsya ebokpa kɛ

bə lə batsyi bawuninsə lə bəbə mɔ ɔflɔ bə lə mɔ,
Onantoo, lə ntsya mə.”

²⁸⁻²⁹ Nya Paulo lélosə wə etiki nyamə nkə, “Ele bə ntyei mi lə bete biənkə, ditiki nə Onanto luufi ofo betidi lə nkprəə, bəfi ni bésuko mba lenni Yudafo. Nya məə, bofo ni banɔ!”

³⁰ Nya Paulo lékɛ mfoó alɛ ənuə lə diyo nə ófo úkafó kayo, nya úkafo betidi ba kenke ba díkəbə wə ɔflɔ.

³¹ Óbɛ Onanto eto sekakedikɔ letsya ku wə utu ku əsuəale útə mə, nya óte mə asa nnyə leyɛ lə Bonanto Yesu Kristo əsuə. Nya kutsyuə saa ménti wə kusu.

ROMAFƆ

1 Mɔ, Paulo, wɛ ni Yesu Kristo eto uyifoyifo, nya mi-ni nwɛ bɔ́tsyese ku Onanto dílɛkɛ nkɛ mbé wɛ Ditiki Sɛɛ letsyaa, mɔ ni nwɛ lɛwɔ́ni kukue komfo nɛ.

² Onanto eto Ditiki Sɛɛ nɛ ɔ́tɛyi wɛ bɛnyɛlɛkɛtidi ba ɔ́lɛkɛ ɔ́tsyɛ nkɛ wuulɛkɛ ote kawunsiɛ fe kase bɔ́wɔ́ni bákpe lɛ Awɔ́nisa Kɛnkɛ eto Kukue ɛsuɛ. ³ Katɛyiketsyɛ kamfo etsyi lɛ Onanto eto Ubi wɛ ni Bonamute Yesu Kristo ɛsuɛ. Bále wɛ fe kawunsiɛ kamfo eto utidi wɛ ni Oka David eto kafo eto ubi. ⁴ Nya ɛyɛ lɛ Lɛwɔ́nɔ́ Kɛnkɛ ɛsuɛ, Onanto ɛlɛkɛ wɛ ɔ́te betidi lɛ wɛ ɛsuɛale ɛsuɛ nkɛ wɛ ni wɛ ubi wɛ ɔ́takasɛ utsyiko ɔ́kɔmɛ. ⁵ Nya ɛyɛ lɛ Kristo ɛsuɛ, Onanto ɛnyɛ bo kaminsɛ nya úfi bo úyifo wɛ batɔ́nkpe itɛ Kristo bɛ lɛ butɛ kawunsiɛ eto betidi lɛ bafo wɛ banɔ́ lɛ beyifo wɛ lelabi. ⁶ Nya mimba nkpe lɛ Roma tsya, eyifo betidi ba Onanto lékpadi nkɛ bibɛ befiani Yesu Kristo eto bale.

⁷ Nyamfo eso minlɛ kukue komfo bɔ́wɔ́ni kɛtɛ mi mba kenke nkpe lɛ Roma nya Onanto laala mi, nya ókpadi mi nkɛ, bibɛ befiani wɛ bale nɛ.

Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonɔ́ ku diyua lɛ disiɛko mi.

Paulo Ála Nkɛ Lɛ Ubɛ Unyɛ Mɛ.

⁸ Ditutɛɛ, nyɛ lɛ Yesu Kristo ɛsuɛ nɛ mɔ Onanto ani bɔ́ɔ́ lɛ mi disi, itsyise kawunsiɛ eto betidi kenke ánc kase béfo Onanto bɛnɔ́. ⁹ Onanto wɛ eto keyifo meeyifo ku kafo faa, nwɛ eto Ditiki Sɛɛ nɛ maabe letsya itsyi lɛ wɛ ubi ɛsuɛ, wɛ ni futsyɛ luulɛkɛ ote nkɛ maanta mi ɛsuɛ kulefe lɛ nɛ ola boto nɛ. ¹⁰ Nya lefe saa nɛ minlɛ ola botoo, maale Onanto lekpakpa minkɛ lɛ iyifo wɛ lelabil, lɛ nyɛ kusu lɛ mbɛ nyɛ mi lɛ lefe nɛmfo ɛsuɛ.

¹¹ Iyifo mɔ lelabi kekɛleke bɛ lɛ mbɛ nnyɛ mi lɛ nwun-sɛko mi lɛ lɛwɔ́nɔ́ ɛsuɛ bɛ lɛ binyɛ ɛsuɛale. ¹² Lesa nɛ minlɛ bɔ́tɛyi mfo ni bɛnkɛ lɛ bokpe bo ɛsuɛ nkɛale lɛ lefe nɛmfo kemia, lɛ mi bofokanɔ́ lɛ bokpe mɛ nkɛale, lɛ mintsya lɛ nkpe mi nkɛale.

¹³ Mɔ bayimi, nɛ miɛ betɛ biɛnkɛ iyifo mɔ ketsyue lɛ lefe kpɛ ɛsuɛ bɛ lɛ mbɛ mi ɔ́lɔ́, fɛɛ yɛntɛ mɛ kusu nko. Iyifo mɔ lelabi bɛnkɛ nwun-sɛko betidi lɛ bafo Kristo banɔ́ lɛ mi nti fe kase mínyifo lɛ betidi ba lenni Yudafɔ́ bamba nti. ¹⁴ Nko eto keyifo kamfo eyifo lesa nɛ ele bɛ nyifo ntɛ utidi saa, Grikifɔ́ ku mba lenni Grikifɔ́, ku betidi ba nyi ekue ku mba lenyi ekue tsya. ¹⁵ Lɛ nyamfo eso maabɛbɛ kekɛleke bɛ mbɛ nteyi mi mba nkpe lɛ Roma tsya Ditiki Sɛɛ nɛmfo.

Ɛsuɛale Nya Ditiki Sɛɛ Nɛmfo Nkpe.

¹⁶ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ eto bɔ́tɛyi anɛ mɛ kofani, itsyise iyifo Onanto eto ɛsuɛale nya lɛɛtɛ utsyua saa wɛ laafokanɔ́ lɛ unyɛ nkɛpɛ. Yudafɔ́ ni betutɛ ba lɔ́nɔ́ fe mba lenni Yudafɔ́ lɛ bɛtɛkɛ. ¹⁷ Ditiki Sɛɛ nɛmfo ɛlɛkɛ kusu sɛɛ ko lɛlɛkɛ Onanto eto lelabi kate. Nya kusu sɛɛ komfo etsyi lɛ bofokanɔ́ ɛsuɛ idu lɛ kasɔ́ ketsyikokɔ́ isu ese lɛ kalosɛkɔ́. Lɛ fe kase bɔ́wɔ́ni lɛ Awɔ́nisa Kɛnkɛ eto Kukue ɛsuɛ bɛnkɛ, “Utidi wɛ ke ni ɔ́sɛɛ lɛ Onanto eto ɛnɛmi ɛyɛ lɛ bofokanɔ́ ɛsuɛ, wɛ hɛ luusɛ nkɛpɛ nɛ.”

Onanto Ɛɛnyɛ ɔ́blɔ́ Lɛ Lebua Saa Eto Okle Ɛsuɛ.

¹⁸ Onanto ɛlɛkɛ wɛ lɛblɔ́fi itsyi taa kato kate lɛ asa nnya dínyɛ wɛ ɛsuɛ ku asa bua eto eyifosa nnya leeti betidi kusu bɛ lɛ bayɛ ɔ́nukuale ɛmɛ kosate bote.

¹⁹ Wɛɛnyɛ ɔ́blɔ́ itsyise betidi ɛɛnyɛ Onanto eto asa nnya úyifo ketsyɛ lekpo wuee. Itsyise Onanto kosate dílɛkɛ nnya wuee ɔ́te mɛ. ²⁰ Itsyise idu lɛ lefe nɛ Onanto díyifo kawunsiɛ, asa nnya kenke úyifo utsyɛ lɛ kee, ɛlɛkɛ Wɛ ɛsuɛale manlo nnya boɛnnyɛ ku wɛ dit-syɛbi boɛnnyɛ ku bo ɛnɛmi kate. Nyaso kuutsyua saa bio ɛmbofo bɔ́tɛyi nkɛ woamfo Onanto ɔ́nɔ́.

²¹ Ite bɛ betidi yi Onanto tsyaa, beemfi dibu nɛ dínyɛ itɛ wɛ kɛtɛ wɛ. Nya baansɔ́ wɛ ani tsya. Lɛ nnya kɛnyɛɛ, asa bimba eto disi ete beebu. Nsusu sɛ saa ɛmbɛ mɛ nya mɛ nsusu leena túú. ²² Nya bɛɛnyɛ mɛ ɛsuɛ fe babesibe, fɛɛ bamumu beni. ²³ Nya baaye Onanto wɛ ni nkɛpɛ kenke busumu, kefi atɛsɛ kɛtɛ asa bimba nnya lɛmbɛ nkɛpɛ. Beefi asa fe utidi nye baklɔ́be nye bebuki akpa ana nye bebuki ba laakpi lɛ kasɔ́ fe owa eto okle kesumu bon.

²⁴ Lɛ nyasoo, Onanto ɛlɛkɛ mɛ ani, nkɛ beyifo lesa nɛ kee baala. Nya beefi mɛ ɛsuɛ eto sinɛ keyifo asinsa ku afanisa ku mɛ betsyua. ²⁵ Nya beefi bidiatɛyitɛyi kɛtsyɛ lɛ Onanto eto Ditiki Sɛɛ nɛmɛ eto kɛnyɛ. Bomu lɛ kedi bufi kɛtɛ Onanto eto kɛnyɛɛ, beefi ke kɛtɛ asa nnya Onanto ɛmɛ díyifo. Fɛɛ Onanto kosate wɛ dínyɛ utɛ atɛsɛ lefe saa, wɛ ele bɛ besumu nɛ. Ibɛ itɛ nko.

²⁶ Asa nyamfo eto okle eto buyifo eso Onanto léyani betidi bamfó nɛ, nya beeyifo asa nnya ni mɛ sinɛ eto alasa nnya lɛɛnɛ mɛ kakpe lɛ afanisa ɛsuɛ. Nya besio kulaa tsya laayani basani ketsyɛ kesu kalabeko mɛ besiotyua nnya lanyɛ lɛ kusu ɛsuɛ. ²⁷ Nya nko ke ini bɛ mɛ basani tsya laayani besio ketsyɛ nya beeyifo afanisa nyamfo eto okle kalabeko bɛtsyua fe sisɛ ku sisɛ seka. Nya lɛ nyamfo esoo, Onanto ɛnɛ mɛ koto

ko dińya itə mə lə mə ditsyəbi bua nə baate mfo eso. ²⁸ Nya se báni bə bembokase asa nnya dińya itə itsyi lə Onanto əsuə esoo, Onanto ələkə mə ani, nkə béyifo asa nnya dimaləké léfo mə nsusu kenke. Nya beeyifo asa nnya yanle bə beyifo. ²⁹ Nya asa bua saa yifoyifo eto okle lefo mə nkpə kenke. Nya asa bua nyamə ni nsusu bua fifi, kunənkpə ku kabua eto bəbē kətə ut-syuə. Nnya disi iyi mə nkpə əsuə ni kənənsə, betidilolo ku ekiti kṛṅkṛṅ ku bidiatyityeyi ku kekisi ku mə bətsyuə eto ketikimadidi. ³⁰ Nya beedi etiki bua kabiasə mə bətsyuə eto aye. Beyifo betidi ba leekisi Onanto. Baaka bətsyuə, nya baabesə əsuə kato, nya baate əsuə. Nya baabē kabua kətə bətsyuə lə esu kṛə əsuə. Nya bəəmbu mə anto ku ambemə. ³¹ Beyifo betidi ba lenyi kase lə kabua əsuə. Nya mə kosate eto lesa nə baateyi tsyaa, beenyifo lə nnya əsuə. Bakpe lefomfi nya bəənnə utidi kaminə nya bankpe disiale. ³² Beeyi bənkə lə Onanto eto afi əsuə, betidi ba ləəsiə nkpə nkoo, Onanto ebolo mə dikpi. Fə mfe bəəńya kekkele lə mə asa bua nyamfo buyifo əsuə nē. Nya inni nyamfo mate, bomu beekeko betidi ba leeyifo asa nyamfo tsya.

Onanto Aakponko Betidi Kenke Lekpo Lə Onukuale Əsuə.

2 Nyaso, mṅ cyimi, fə nle betidi bamba lekpo bokponko? Niə, niə, niə inii, əmbofo bətəyi fə, fə ye lə kusu sē əsuə. Lə áló fuutsyuə dikpii, nko ke foolo fə əsuə dikpi nē. Itsyise asa nnya beeyifoo, nnya okle ke fintsyə leeyifo nē. ² Buyi boə Onanto hā ni cseə nya okpe əsuəale bə okponko betidi ba leeyifo asa nyamfo eto okle lekpo. ³ Nya lə fə mṅ cyimi, wə ni kawunsiə kamfo eto utidi wə leeyifo asa nyamfo eto kakle lə betidi bamba dikpi boloo, ebu fə ebofo butsyetsyi kedu lə Onanto eto lekprokponko əsuə? ⁴ Nye ebu fə bimba ete ini bə Onanto leeyifo fə kafəkpə nya onkpe dibusə ku disuətsyə itə fə? Enyi sitinti fə, Onanto eeyifo fə kafəkpə kamfo itsyise woala nkə woawunsəko fə lə atsyi awuninsə.

⁵ Nya se fetidi ato, fáni fə əmbətsyi fə ləkəsi awuninsə esoo, fə kosate dítə Onanto ləəbə fə koto bunə kon lə diyi nə əsuə wookponko kawunsiə kenke lekpo tsyṅtsyṅ. Diyi nəmfo nya wuuləkə wə lefonyi ote nē.

⁶ Nya Onanto loobofo utsyuə sa kayo lə wə keyifo ka úyifo kumə əsuə. ⁷ Betidi ba laakpe otsyekle lə kaseyifoyifo əsuə nya baabē Onanto eto diyənde ku dibu ku nkpə manloo, Onanto ebutə mə nkpə manlo. ⁸ Fə betidi ba ini kədiə hā baabē nya beentsyue onukuale əmə koto, nya baala asa bua buyifoo, Onanto ebunə cbl okpe mə unə mə koto kekkele. ⁹ Betidi ba kenke difi asa buayifoyifo bətsyi disii, ebudi ohiə nya boonyə kanyi. Yudafṅ luudi betutē, nya mba lenni Yudafṅ luutəkə. ¹⁰ Fə mba leeyifo asa sē, Onanto ebutə mə kato eto diyənde ku dibu ku diyuəsə. Yudafṅ luudi betutē, nya mba lenni Yudafṅ luutəkə. ¹¹ Itsyise Onanto ambe utidi eto ənəmi fə woala etiki kələkə.

¹² Betidi ba kenke dímante Mose eto afi fə béyifo abuaa, tsya ebukpə banya, ite bə Onanto embufi afi

nyamə okponko mə lekpo tsyafē. Fə mba nyi Moses eto afi nyamə fə beeyifo asa buaa, Onanto ebokponko mə lekpo eyē lə afi nyamə əsuə. ¹³ Itsyise inni betidi ba leetsyue ato kanṅ afi nyamə ba luudi basē lə Onanto eto ənəmi. Bomu, betidi ba leeyifo lə afi nyamə əsuə, mə ni mba luudi basē nē. ¹⁴ Afi nyamfo əmbe mba lenni Yudafṅ, fə lə kawunsiə eto kobetete əsuə mə kosate leeyifo lə kṛfi komə eto etsyuesa əsuə, ínwe efiani kṛfi itə mə ite bə kṛfi komə əmbə mə tsya. ¹⁵ Elə bote bə Onanto éfi asa nnya nkpe lə Moses eto afi nyamə əsuə ókpe lə mə akəsi əsuə. Nya mə akəsi tsya lə bote nko. Nya lefe ditsyuə, mə nsusu aalo mə dikpi nye əələkə mə kaseyifoyifo kate. ¹⁶ Nyamfo ebubə lə lefe nə Onanto luutə kusu Yesu Kristo kponko betidi kenke lekpo lə asa nnya baakula lə mə nsusu kenke kəmiə fe kase Ditiki Sē nəmə maabe letsya nle bṅtəyi.

Moses Eto Afi Áteyi Asa Itsyi Lə Yudafṅ Əsuə.

¹⁷ Nya lə aakpadi fə əsuə fə Yudanyə, nya faayē lə Moses eto afi əsuə, nya faabesə əsuə kato fə, fə eyifo Onanto eto cyetsyuə. ¹⁸ Eyi lesa nə Onanto laala, nya fenyi lesa nə ni lē, fe kase fákase nnya lə kṛfi əsuə. ¹⁹ Eebu fə əsuə fe oteesu itə benəmba nya feni lekpasə itə betidi ba nkpe lə kutuntu. ²⁰ Efi fə əsuə eyifo nwə leekuləsə mba lenyi kobe nya faate asa mba ənə dimankpa tṅ. Eyi kukṅṅ fə kobe ku onukuale sṅ nkpe lə Moses eto aafi nyamə əsuə. ²¹ Beso fə laate betidi bamba asa, fə faante fə əsuə asa nyamə? Aabe letsya fə benyu nya fə kosate enyuu? ²² Aateyi fə bankpo kusia nye kusə, fə fə kosate nkpə? Əfiəsa aale fə səsi, fə eeyu asa nnya beefi kakpa wə. ²³ Aabesə əsuə kato fə eyi Onanto eto afi, fə enyi fənkə, fə ke laata Onanto eto afi kebuu, əəntə wə dibu? ²⁴ Lə Awónisa Kenke eto Kukue əsuə, bətəyi bənkə, “Mi Yudafṅ eto eyifosa eso mba lenni Yudafṅ laakpadi Onanto diye bua.”

²⁵ Lə eeyifo lə afi nyamfo əsuə, fə lelolala eyifo lesa nə nkpe kutəkə. Fə lə eenyifo lə afi nyamə əsuə, nyalē lelolala nəmə eyifo lesa bimba. ²⁶ Nya lə utsyuə wə lenni Yudanyə, wə dímanla lelo eeyifo lə afi nyamə əsuə, Onanto ebunə wə fe utsyuə wə lela lelo.

²⁷ Mṅmṅ, nwə lenni Yudanyə, fə weeyifo lə kṛfi komə əsuə, ebokpe kofani fə Yudanyə wə laata kṛfi ko bəwṅni bətsyə kebu ite bə bála fə lelo tsyafē.

²⁸ Inni əsuə eto sinə əsuə nnya boonyə futsyə ni Yudanyə tinti. Nya lelo eto bola kosate tsyaa, enni lesa nə ete ńy itə əsuə eto sinə eto keyifo ka betidi ləonyə ketsyē lekpo futsyə feni. ²⁹ Bomu utsyə ni Yudanyə tinti ni futsyə wə laate lə wə eyifosa əsuə nkə úfi wə ləkəsi útə Onanto. Inni nnya ləyē lə əsuə eto sinə sia bála eyē lə kṛfikpekpe eto lekpa eto ditiki əsuə. Bomu nnya ləyē lə Ləwṅṅ Kenke əsuə. Nnya ini kawunsiə eto kuutsyuə wə laabesə utidi əmfo eto diye kato, bomu Onanto.

3 Nya lə ite nkoo, nte kutəkə ko Yudanyə wə bála lelo luunyə enso mba lenni Yudafṅ? Nte kutəkə ko nke lə lelolala əsuə? ² Lə esu kṛə əsuə, kutəkə kpe. Tutē, Yudafṅ eto ani nnya Onanto dífi wə Ditiki Sē ókpe.

³ Fɛɛ lə ɪbə bə mə bətsyuə mámfo bǎnɔ? Afo anɔ fə lə nyaso Onanto embuyifo lə wə kɛnyɛ ka útsyá əsuə?

⁴ Kulefe! Lə ɪbə bə utsyuə saa eeyifo odia kulaa tsyaa, te fə Onanto eeyifo lə wə ditiki əsuə. Fe kase bǎwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə nnya nle bɔtɛyi nkə, “Lesá saa aate bə fə kɛnyɛ eto etiki eyifo ɔnukualɛ.

Nya lə bakpronko fə lekpo, buutə fə lɛbɛ.”

⁵ Lə bo etikididi əsuə, boateyi boənkə bo abua nnya boeyifoo, ətə bə betidi nyə asa sɛɛ nnya Onanto leeyifo ketsyɛ lekpo, ntsyá ini nnya tsyá? Lə nyasoo, bɔtɛyi boənkə yɛmbɔlɛkɛ bə Onanto nə bo kotoo? Kulefe! Fɛɛ nko bətsyuə leebu nɛ!

⁶ Nya lə Onanto eni nwə leeyifo asa lə kusu əsuə, be əsuə wuunyə okpronko kawunsiə eto betidi kenke lekpo? ⁷ Bətsyuə aala bɔtɔ bə, “Fɛɛ lə mɔ bidia bia maateyi ələkə Onanto eto ɔnukualɛtiki kate wee, itə bə batesə wə, nyalɛ beso baalo mɛ dikpi bənkə utidi bua mini?” ⁸ Lə bufi nnya nko, bofo bɔtɛyi boənkə, “Bətə lə bukeyifo asa bua lə asɛɛ lə ɛbɔ itsyi lə nnya əsuə.” Fɛɛ betidi bətsyuə lə bo abie busə kaka bo, nya banlɛ bɔtɛyi bənkə bo bomu nle etiki budi nko. Betidi ba luufi nnya nkoo, bənyə itə bə Onanto lo mə dikpi.

Betidi Ba Kenke Eeyifo Kabua.

⁹ Nya mɔmɔ, be bofo bɔtɛyi lə bomba ni Yudafɔ əsuə? Bɔtɛyi bɔnlɛ boə bo ale alɛkɛ eso mba lenni Yudafɔ eto alee? Kulefe! Itsyise mótɛyi ntɔnsə koko minkə kabua ébudi Yudafɔ əsuə ku mba lenni Yudafɔ kenke tsyá əsuə. ¹⁰ Itsyise nyamfo eto okle bǎwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nɛ bənkə, “Kuutsyuə saa əmbə bə wə eyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi. Lɛ ɔni kplɔ əmbə!

¹¹ Kuutsyuə saa əmbə wə ləənyə kasɛɛ kətsyá lekpo.

Nya kuutsyuə saa tsyá əmbə wə laayɛ lə Onanto eto kusu sɛɛ əsuə.

¹² Betidi ba kenke etsyi kama bakpe Onanto, nya məmblɛ kenke ébota bébu.

Nya kutsyuə saa əmbə wə leeyifo kasɛɛ. Lɛ ɔni kplɔn əmbə!

¹³ Mə akuelonlobi eyifo fe kudi ko lɛsini kɛnyɛ kunte.

Nya mə kadiakami nyə itə bidia bɔtɛyi.

Nya mə nyɛ eyifo fe owa eto keni.

¹⁴ Nya mə nyɛ kenke diyi ekudi ku kalo kpinikpini.

¹⁵ Mə akpa aataka mlə mlə lə utidi eto bolo əsuə.

¹⁶ Bensi nkpə sɛɛ saa nya ini kanyinyənyə hǎ bəəne kaboko.

¹⁷ Nya benyi kase ele bə bəsiə nkpə lə diyuə əsuə.

¹⁸ Nya mə ditsyabi ante bə baate Onanto sikpi.”

¹⁹ Mɔmɔ, buyi boənkə lesa saa nə bətɛyi lə Moses eto afi əsuə, bətɛyi nnya bətə betidi ba nkpe lə afi nyamə kalɔ, bə lə utsyuə saa lə ɔyɛ wə əsuə kɛnyɛ buləkə, bə lə kawunsiə kenke kake lə Onanto eto lekpokpo eto kalɔ. ²⁰ Nyasoo, kuutsyuə saa embuyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi bə ɔyɛ lə afi əsuə eso. Bomuu, lesa nə afi nyamfo leeyifo ni bə yəələkə kate utidi nkə uyifo obuayifo.

Onanto Ku Kawunsiə Eto Betidi Eeyifo Bani Eyɛ Lə Kristo Bofokanɔ Ɔsuə.

²¹ Fɛɛ kusu ko əsuə Onanto leyɛ úləkə óte nkə betidi eyifo basɛɛ, mánɔyɛ lə afi əsuə. Afi ku Onanto eto bənyələkətidi ələkə nyamfo báte wuee. ²² Onanto ətə nkə betidi ba léfo Kristo bǎnɔ, yifo basɛɛ. Úyifo nyamfo útə betidi ba kenke léfo Kristo bǎnɔ. Nya wóankpe kabakefe lə betidi nti. ²³ Betidi baa tǎ eyifo kabua, nya bǎnnyi báfi Onanto eto diyənde blɛmblɛ kon.

²⁴ Fɛɛ Onanto, eyɛ lə Kristo Yesu wə léfo kayo lə bo disɪ ətə nkə bofiani basɛɛ lə wə lefonə əsuə eso.

²⁵ Onanto éfi Yesu útə fe kedi lə bo abua eto disɪ. Nya eyɛ lə wə ukpə əsuə, lə befi bo abua batsyɛ lə bofo Kristo banɔ ko. Onanto éyifo nyamfo lə ufi ote bo nkə wə eyifosa yɛ lə kusu sɛ əsuə. Ɔkɛ dibusə lə lefe nə léfe mmə, nya úfəsɛ ənəmi úti betidi eto abua nnya bəyifo.

²⁶ Úyifo nyamfo nkə lə ote bo lefe nəmfo nkə wə kosate eyifo nwə diyifo ɔsɛɛ, nya weebu nwə léfo Yesu ɔnɔ tsyá nkə wuuntsyá eyifo ɔsɛɛ lə wə ənəmi.

²⁷ Nya be əsuə bofo buńyə kasɔ lɛkɔsɪ? Bumbə kulesa! Bə boayɛ lə afi əsuə eso lee? Owo, bomu eyɛ lə bofokanɔ əsuə, Onanto laalɔ bonko wə eto nti. ²⁸ Itsyise buyi wuee boə, eyɛ lə bo bofokanɔ əsuə, nya utidi laafiani ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi, nya inni lə wə bɔyɛ lə afi nyamfo əsuə eso. ²⁹ Nyee, Yudafɔ hǎ ete ni Onanto eto bale? Nya unni mba lenni Yudafɔ tsyá eto Onanto? Ee, uyifo mə tsyá eto ole. ³⁰ Onanto ɔni kplɔ nkpe. Wə luubu Yudafɔ nkə beyifo basɛɛ eyɛ lə mə bofokanɔ əsuə. Nko ke eso wuubu mba lenni Yudafɔ tsyá basɛɛ, eyɛ lə bofokanɔ əsuə nɛ. ³¹ Nyaso be nyamfo nle bote? Bote ɛnlɛ bə bóyani afi nyamə butsyə bə lə bofokanɔ lə bofo busiə lə nnya kɛnyɛ? Kulefe! Inni nko, bomu bə lə bɔlɛ afi nyamə lə kɔni kekkele.

Abraham Eto Nkpesiəsiə Aate Kase Bofokanɔ Nkpɛ Kutəkə.

4 Be ni lesa nə bofo bɔtɛyi ketsyiko lə bo Ona Abraham əsuə boə únyə utsyá lekpo itsyi lə ditiki nəmfo əsuə? ² Lə eyɛ lə keyifo ka úyifo əsuə eso Onanto dínyə nkə Abraham eyifo ɔsɛɛ, nyalɛ okpe keńyankɔ wofo bɔtɛyi nko kasɔ lɛkɔsɪ. Fɛɛ umbə kəńyankɔ nko lə Onanto eto ənəmi, itsyise inni Abraham eto keyifo inni únyə. ³ Itsyise lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue kemiaə, bətɛyi bənkə, “Abraham áfo Onanto ɔnɔ. Lə nnya eso Onanto ənyə nkə uyifo ɔsɛɛ.”

⁴ Lə utsyuə eyifo keyifoo, wə kayofofɔ eni atsyɛsa, bomu iyifo lesa nə dínyə itə wə lə wə keyifo kamə eto kɛnyɛ. ⁵ Fɛ lə utsyuə afo ɔnɔ nkə Onanto eeyifo utidi wə laante wə sikpi woafiani ɔsɛɛ, lə wóenyifo keyifo saa tsyaa, fɛ ini lə wə bofokanɔ əsuə esoo, Onanto eefi wə fe ɔsɛɛ. ⁶ Nko eso Oka David letɛyi nkə utidi wə Onanto dibu nkə uyifo ɔsɛɛ, fɛ yánɔyɛ lə wə keyifo ka úyifo esoo, uyifo utidi wə baakpo atsyɔ. Oka David átɛyi nkə,

⁷ “Onanto ákpo atsyɔ betidi

ba úfi mə abua ɔtsyɛ,

nya úlækə mə utsyiko læ mə abua əsuə.

⁸ Onanto ákpo atsyɔ utidi

wə eto abua Bonamute dímanwɔni útsyá wə bləm-
blɛ.”

⁹ Nya atsyɔkpkokpo eto etiki Oka David létɛyi mfoo, mba léla alo ete luunyə ni nnya? Kulefe! Eka mba dímanla alo tsya, itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue læ bɔtɛyi nkə, “Abraham áfo Onanto ɔ́nɔ, nyaso Onanto léfo wə nkə uyifo ɔ́sɛɛ nɛ.” ¹⁰ Nya dimamfe ini Onanto dínyə wə nkə uyifo ɔ́sɛɛ nko? Lefe nə Abraham dímanla tɔ lelo lee, lee lefe nə úkala lelo eto kamaa? Inni læ lefe nə óla lelo. Bomu fɛ wóla lelo. ¹¹ Lelolala eto lekpa nə Abraham díyifo mfóo, eyifo lekpotyatsyá nə laate bæ Onanto áfo wə. Itsyise wə bofokanɔ ətə bæ Onanto áfo wə nkə uyifo ɔ́sɛɛ fɛ óla lelo. Nya ɛyɛ læ wə bofokanɔ əsuə, Abraham afiani mba léfo bánɔ kenke eto anto. Nya Onanto áfo mə nkə beyifo baseɛ læ lefe nə eto lefe bánla lelo kulaa tsya. ¹² Abraham eyifo anto itə mba bála alo tsya. Fɛ inni fɛ kase bála alo eso, bomu bæ besi nkpə læ bofokanɔ əsuə fɛ kase Boanto Abraham dísiə fɛ óla lelo eso.

Onanto Átɛyi Kɛnyɛ Utsyá Útə Abraham.

¹³ Onanto átɛyi kɛnyɛ utsyá útə Abraham ku wə kafo eto bebi nkə boodi kawunsiə kamfo eto bikə fe benake. Wə kɛnyɛ ka ɔ́tɛyi útsyá mfo manka kase Abraham léyɛ læ afi nyamə əsuə eso. Bomuu, ɔ́tɛyi utsyá nko itsyise ófo Abraham fɛ ɔ́sɛɛ ɛyɛ læ wə bofokanɔ əsuə eso. ¹⁴ Nya læ ite bæ mba leeyifo læ afi əsuə loofɔ Onanto eto kɛnyetsyatsyá eto asaa, nyalɛ bofokanɔ mensi fɛ itə, ete kɛnyetsyatsyá tsya ensi əmbɔkɛ nɛ. ¹⁵ Itsyise afi əəlækə Onanto eto læblɔfi kate. Fɛ læ afi əmbə, nyalɛ kɔfi botakebu tsya əmbɔkɛ.

¹⁶ Lə nyasoo, kɛnyetsyatsyá kamfo aka bafokanɔfɔ nya ini kɛnyetsyatsyá itə Onanto eto betidi nya ini wə lefonə nə úfi útə betidi ba kenke ni Abraham eto kafo eto betidi. Nya inni mba Onanto díta afi mate hã ete ni wə kafo eto betidi. Bomu mba léfo bánɔ tsya fɛ Abraham. Itsyisee, Abraham eyifo mba léfo bánɔ kenke eto anto. ¹⁷ Nya fɛ kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue létɛyii, “Mfi fə ntsyá ese kpə eto anto.” Nya kɛnyetsyatsyá kamfo díbə itə læ Onanto eto ənəmi. Onanto əmfoo, wə Abraham léfo ɔ́nɔ, kpɛ əsuəale itsyise wə lootakasə bəkpənkpə besinkli bəbə nkpə. Nya wə lætə asa nnya dímanke kɔ læbə kake!

¹⁸ Itə bæ kusubebe si kɔkɛ tsyaa, Abraham esi úkabe kusu kokoko, nkə woofiani ese kpə eto betidi eto anto fɛ kase Onanto létɛyi nkə, “Fə kafo eto bebi tsya ebufui kpenkpenkpɛ fɛ befandebi.” ¹⁹ Abraham ébobɛ ófo fɛ alɛ kolofa. Fɛ ani mánlo wə læ wə bofokanɔ əsuə, ite bæ wə əsuə eto sinə ébobɛ efe nya únɔ nkə útəkə læ nkpə eto kotosi nya Sara tsya ébobɛ ófe ku bole. ²⁰ Fɛ nyamfo mánlo wə ani læ wə bofokanɔ əsuə. Bomu ɔ́kɔbɛ Onanto eto kɛnyetsyatsyá ɔ́lɛ kekɛkɛ, nya ókpɛ nkɛale læ wə bofokanɔ bomfo əsuə nya úfi atəsə útə Onanto. ²¹ Nya ótɛ wuee nkə Onanto kpɛ əsuəale wofo lesa nə ke ɔ́tɛyi utsyá buyifo. ²² Nya læ bofokanɔ bo lɛkɛ wə esoo, Onanto ənyə nkə uyifo ɔ́sɛɛ. ²³ Nya in-

ni wə mate əsuə ete báwɔni etiki nyamfo betsyiko bənkə, “Onanto ənyə nkə uyifo ɔ́sɛɛ.” ²⁴ Bomu eka bomba tsya Onanto dínyə nkə bo tsya eyifo baseɛ ɛyɛ læ kase bófo Onanto wə létakasə Bonamute Yesu utsyiko ɔ́kɔmə bóɔnɔ eso. ²⁵ Onanto ətə kusu bálo Kristo læ bo abua nnya búyifo eso. Nya Onanto létakasə wə utsyiko ɔ́kɔmə bæ læ wə Onanto læ unyə bo baseɛ læ wə ənəmi.

Onanto Ənyə Bo Fe Baseɛ.

⁵ Nya mɔ́mɔ́, se Onanto díyifo bo baseɛ ɛyɛ læ bo bofokanɔ əsuə esoo, Onanto ətə diyuə édufə bonko wə nti ɛyɛ læ Bonamute Yesu Kristo əsuə. ² Nya se bófo Kristo bɔ́nɔ esoo, útə nkə bofo Onanto eto lefonə nə əsuə bonkpɛ mɔ́mɔ́. Nya bɔ́nɔlɛ disuəyua bunyə sitinti, itsyise bɔ́lɛ kusu bobɛ boə buunyə kesiə̀kə læ Kristo ɔ́fɔ læ Onanto eto sekakedikɔ eto diyəndɛ əsuə. ³ Lə nnya kamaa, boənyə disuəyua læ bɔ́lɛ kanyi bunyə itsyise buyi boə kanyinyənyə kamfo eto oklɛ lætə boənyə kekɛkɛ nɛ. ⁴ Nya bo buńyə kekɛkɛ, ətə bo ditsyəbi sɛɛ. Nyamfo luutə bæ bunyə kusubebe. ⁵ Nya kusubebe komfo əntə boedi kofani. Itsyise Onanto áyɛ læ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə útə bo əsuə útə nkə wə lelabi ba didufə bo læ əsuə kenke.

⁶ Lefe nə diyifolɛ saa dímensi fo bo bɔ́kɛɛ, Kristo əbə læ lefe sɛɛ əsuə nya úbə úkpə læ bo babuayifo eto disi. ⁷ Mɔ́mɔ́, iyifo lesa nə nkɛ ale bæ utsyua kpə læ utidi wə ni ɔ́sɛɛ eto disi. Fɛ yoofo budi bæ utsyua ebofo bɔ́tɔ́nɔ nkə læ ukpə læ utidi wə lɛlɛkɛ eto disi. ⁸ Fɛ Onanto əlækə ótɛ bo wuee kase woala bo. Itsyise lefe nə bókɛ læ lebuə əsuə, útə nkə Kristo kpə læ bo disi.

⁹ Nya se ɛyɛ læ Kristo eto kɔ́tɔ əsuə nya úyifo bo baseɛ læ Onanto eto ənəmi, ukpə əmfo ebulækə bo utsyiko læ Onanto eto læblɔfi kpɛ əsuə eso. ¹⁰ Nya læ Onanto álɔ bonko wə nti ɛyɛ læ wə ubi eto ukpə əsuə læ lefe nə búyifo wə balontidi mfóo, nyalɛ lefe nə bonko wə eto nti díkalɛkɛ, Onanto ebunyə bo kaminsə, úlækə bo kulaa tsya oso itsyise Kristo kpɛ nkpə. ¹¹ Nya inni nyamfo mate ete, bomu buunyə disuəyua tinti ku wə itsyise Onanto kosate, ɛyɛ læ Bonamute Yesu Kristo wə Onanto álɔ bonko wə eto sete nti eso.

Nnya Əsuə Adam Nkpɛ Lete Lə Kristo Əsuə.

¹² Lebuə áyɛ læ utidi ɔ́ni əsuə díbə kawunsiə, nya lebuə nəmə dínyə ukpə léboko kawunsiə. Nyamfo esoo, ukpə læbə utsyua saa læ əsuə. Itsyise utsyua saa éyifo lebuə. ¹³ Lebuə akɛ læ kawunsiə fɛ Onanto díta bo Moses eto afi. Fɛ læ kaka afi læmbə, Onanto anlo utidi dikpi. ¹⁴ Fɛ idu læ Adam lefe ibə Moses eto lefee, ukpə ákaso ani kawunsiə kenke eto betidi ku mba dímənyifo lebuə fɛ kase Adam díyifo se wényifo læ Onanto eto afi əsuə. Nya Adam əmfo ńyá itə utidi wə læbə bubə.

¹⁵ Fɛ mə inuə bamə menyifo bani. Itsyise Onanto eto kafo faa eto etəsa so Adam eto lebuə nə úyifo. Adam ni utidi ɔ́ni wə eto lebuə nə úyifo eso betidi kpə díkpə. Fɛ Onanto eto lefonə nə amɔ lesɔ nya nko ke ini wə kafo faa eto etəsa itə betidi kpə tsya ɛyɛ læ utidi

ɔni əsuə nɛ, nya wə ni Yesu Kristo nɛ. ¹⁶ Nsi nɛ bɔtɛyi minkə Onanto eto lefonə ku asa nnya lɛbɔ itsyi abua nnya utidi əmfɔ diyifo mankate. Itsyise abua dinə lekprokponkpo ku dikpilolo eboko nɛ. Fɛɛ lə botakebu kɔpə eto kamaa, Yesu eto lefonə ətə bə betidi eyifo baseɛ. ¹⁷ Eyɛ lə utidi ɔni əmfɔ eto lebuə əsuə nya ukpə dítəkə betidi kato nɛ. Nko ke eyɛ lə Yesu Kristo əsuə, nya betidi ba kenke dínyə Onanto eto lefonə nə díyifo mə baseɛ, bənyə nkpə manlo ku sekakedidi enso kenke nɛ.

¹⁸ Nyasoo, se eyɛ lə lebuə lɔni nəmə əsuə bálo betidi kenke dikpii, nko ke yɔɔyɛ lə kaseɛ kani əsuə Onanto luufi ɔtsyɛ betidi nya wuutə mə lɛbɛ nɛ. ¹⁹ Nya eyɛ lə kase utidi ɔni əmfɔ létaka únyə lə Onanto eto ditiki əsuə nya betidi kenke lefiani babuayifoo, nko ke eyɛ lə kase utidi ɔni əmfɔ dítsyue wə ditiki kotoo, Onanto ebutə betidi kɔpə fiani baseɛ nɛ.

²⁰ Se afi nyamə díbəə, itə bə betidi ənyə mə abuayifoyifo bətsyə lekpo. Nya se bənyə mə abua kɔpə nyamə bətsyə lekpo, nko ke Onanto eto lefonə nye kamin-sənyənyə ka úfi útə bo tsya leefui kakpe nɛ. ²¹ Nyaso kase lebuə dítə ukpə dídi betidi əsuə, nko ke ini bə Onanto eto lefonə ebutə bənkə bofiani baseɛ lə budufə lə nkpə manlo eyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə nɛ.

Kristo Eso Bunsɪ Nkpɛ.

6 Lə nyamfo esoo, be ele bə bɔtɛyi? Yɔɔlɛkɛ bə busukosə bukeyifo abua bə lə Onanto lə ukətə bo wə lefonə kawunsə? ² Owo lo! Kulefe! Se búkɔpə itə lebuə esoo, yensile bə butə lebuə di bo ketu! Beso ele bə busi busiə nkpə ekeyifo lebuə? ³ Lefe nə bófo ntu-fləsəfləsə eto lekpa eyɛ lə Yesu Kristo əsuə bə lə buyifo bani ku wə, biyi biə ntu bo bəfləsə bo mfo ətə bə búyifo lɔni ku wə lə wə ukpə əsuə tsya. ⁴ Nya eyɛ lə ntu-fləsəfləsə bomə esoo, ete bə bo tsya əkpə nya bəbikə bo ku wə. Nya Onanto leyɛ lə wə diyənde ku əsuəale əsuə ótakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə bə lə bo tsya lə bə-taka busiə nkpə fɔfɔ bomə ku wə.

⁵ Nya se bonko wə díkeyifo bani lə wə ukpə əsuə, nko ke buyifo bani ku wə lə wə botaka əsuə nɛ. ⁶ Nya buyi boə básɔ bo dítsyəbi koko nəmə bámanklasə lə uyikabie əsuə ku Kristo itə bə bo əsuə eto sinə sia laala abuayifoyifo lə setsyɔ kenke bə bɔyɛ ndomufɔ budi kətə lebuə bio. ⁷ Itsyise lə utidi əkpə, lebuə ensiəm-bokɛ əsuəale lə wə əsuə bio.

⁸ Nya lə búkɔpə ku Kristo, bófo bóɔ boə buusiə nkpə ku wə tsya. ⁹ Buyi boə se Onanto létakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə, woensiəmbukpə bio. Ukpə ensibə əsuəale lə wə əsuə bio. ¹⁰ Kristo eto ukpə wə úkpə, úkpə itə ɔni hā bə lə lebuə ensiəmbutəkə kuutsyua saa kato. Nya nkpə bo unsi mɔmɔ, usi mu ku Onanto. ¹¹ Nya nko ke ele bə itsyə nɛ bə, mi tsya əkpə nya yanle bə lebuə si dítəkə mi kato. Nyaso ele bə bisiə nkpə bitə Onanto lə mi lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə.

¹² Nyaso biəntə lə lebuə fo lekpe lə mi əsuə eto sinə sia ləəbə bukɔpə mfo əsuə, bə lə əsuə eto sinə lə sitəkə mi kato lə asa bua buyifo əsuə. ¹³ Nye biəntə kusu lə

abua lə idi mi utu lə əsuə eto uyi eto kukalebe saa lə lebuayifoyifo əsuə. Bomu bifi mi əsuə bitə Onanto fe betidi ba Onanto díləkə utsyiko lə ukpə kemiə óboko nkpə əsuə. Beyani mi əsuə eto kalebe saa bitə Onanto fənkə mba bələkə betsyiko ukpə kənyɛ baboko nkpə. Beyani mi əsuə bitə Onanto lə ufi mi uyifo asa sɛɛ eto keyifo. ¹⁴ Yanle bə lebuə si dítəkə mi kato bio diyifo mi eto onamute, itsyise binsibə lə afi kalɔ. Bomu bekpe lə Onanto eto lefonə kalɔ.

Bifi Mi Əsuə Bitə Asaseɛ Buyifo.

¹⁵ Nya be bɔnlɛ bɔtɛyi? Bə bunsibə lə afi kalɔ itsyise bokpe lə Onanto eto lefonə kalɔ eso, nyaso ele bə bukeyifo abua? Owo lo. Inni nko ini! ¹⁶ Biyi sintinti biə, lə bifi mi əsuə bekpe lə nwə eto keyifo biyifo kalɔ, nyale biyifo utidi əmə eto beyifoyifo nye ndomufɔ. Lə lebuə eto sele bianɔ, nnya laabɔ ketsyiko mfó ni ukpə. Lə Onanto eto sele bianɔ, nya laabɔ ketsyi mfó ni kaseɛ yifoyifo.

¹⁷ Boasɔ Onanto ani, bə lə lefe nə léfe mə əsuə, bíyifo babuayifo, nya mɔmɔ, bifi mii lekɔesi kenke béfo Dítiki Sɛɛ nə mínte mi. ¹⁸ Nya bəbɔ lə lebuə əsuə, béfloma nya biyifo ndomufɔ itə asaseɛ buyifo.

¹⁹ Nɛ mi etiki budi eyɛ lə kase betidi leedi əsuə, lə nləkə nyamfo kasɔ nte mi lə befo nnya kasɔ bɔɔ. Lə lefe nə léfe mmə, béyani mi əsuə nya bífiani ndomufɔ bitə abua buyifo ku asa nnya dimankpa ku disiale eto asa bua saa eto okle buyifo. Nko ke ini bə mɔmɔ, bífi mi əsuə bífianisə ndomufɔ bitə asa sɛ buyifo nya ete bə biyifo mba leeyifo asa kenke. ²⁰ Lefe nə bíyifo ndomufɔ itə lebuə, yángle mi bə biyifo kaseɛ. ²¹ Nya nte kutəkə ko bínyə itsyi lə asa nnya bíkeyifo mfó nnya díyifo mi afanisa mɔmɔ? Asa nnya, nyamfó kenke ləənə kaboko ete ni ukpe.

²² Nya mɔmɔ, Onanto ələkə mi utsyiko lə lebuə eto ani, nya bíbə bíyifo wə ndomufɔ. Kutəkə ko bínyə se bífi mi əsuə bitə wə kenke nya bíyifo kenke ni bə, lə kalosəkɔ, buinyə nkpə manlo. ²³ Lebuə eto kayofofi ni ukpə. Fɛɛ Onanto eto ətəsa nnya wəətə bo kafo faa ni nkpə bo ləmbə kalosəkɔ eyɛ lə Kristo Yesu wə ni Bonamute eto lɔniyifoyifo ku bo əsuə eso.

Usə Ku Usiə Eto Nkpɛ Aate Bo Lesaatsyua.

7 Sitintii, mɔ bayimi, bɛnɔ nnya məəbə bɔtɛyi mfo eto kasɔ, itsyise mible yi afi nyamə. Afi aakle utidi wə nkpɛ lə nnya kalɔ lə lefe nə unsi nkpə hā əsuə.

² Tə mfi nyamfo nte dítsyəbi nəmə. Usio wə nsi kusə, sisə ku sisə eto kɔfi aakle wə kamanklasə lə wə usə əsuə lə lefe nə osani əmə nsi nkpə əsuə. Fɛɛ lə osani əmə əkpə, kɔfi komə mensikle usio əmə. ³ Nyaso lə usio əmfɔ esu usiə ko osani bamba lə lefe nə wə usə nsi nsi nkpə, betidi ebɔtɛyi bə okpo kusə. Fɛ lə usə əmə əkpə, kɔfi komə mensikle wə. Nya onkpe kusu wəəsiə kusə bamba nya wəmbudi usənkpo.

⁴ Mɔ bayimi, nko ke ini itə mi tsya nɛ. Itsyise lə afi nyamə əsuə, əlɛ bote bənkə bíkɔpə ku Kristo itsyise biyifo Kristo eto lekpa dítsyua, nya biefiani mi bətsyua

eto bale. Nya mɔmɔɔ befiani wə, nwə batakasə betsyiko ɔkɔmə eto ole, bə lə biyifo keyifo sɛ ka luubə kutəkə itə Onanto. ⁵ Lə lefe nə búsiə nkrə lə kawunsiə kamfo eto nkrə eto lɛkɔende əsuə, lebuə eto lɛkɔende nə kɔfi ləənə bo əsuə eto sinə kakpee, ábesə bo abuayifoyifo kato ekpe. Nya asa nnya lɛbɔ lə nkrə bomfó siəsiə ətə bo ukrə. ⁶ Fɛ mɔmɔɔ, se búkrə nya bɔbɔ lə asa nnya lékle bo itsyə esoo, afi nyamə ensibə əsuəale lə bo əsuə. Lə nnya eso boensiyibuyifo kulesa eyɛ lə kusu koko ku ko kɔfi əsuə. Bomuu, bo eyifosa ebɔyɛ lə kusu fɔfɔ ko laayɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə.

Afi Ɖtə Bə Bunyə Lebuə Butsyə Lekpo.

⁷ Nya lə nyamfo esoo, be ele bə bukatɛyi? Boə, nyalɛ afi nyamə əbə kɔnɔɔ? Inni nko ini! Lə sitintii, eyɛ lə afi nyamfo əsuə nya boənyə lesa nə ni lebuə ketsyɛ lekpo nɛ. Lə kɔfi komfo ete dímantɛyi nkə, “Mansesə ənəmi lə utidi bamba eto asa əsuə,” eni yoofɔ budi bə mín-tante kase basəsə ənəmi lə sas əsuə. ⁸ Fɛɛ eyɛ lə kɔfi komə əsuə, lebuə ənyə kusu lesanklisə kənənsə saa eto okle lə mɛ əsuə. Nya lə kɔfi saa əmbəə, eni lebuayifoyifo tsyá əmbəkɛ əsuəale saa. ⁹ Mɔ kosate əsiə nkrə bomfo eto okle lə lefe nə léfe mmə nə mánte afi nyamə. Fɛ lefe nə mímbə mínte afi nyamə nya yénsitə mɛ kusu bə nyifo asa krəə, abuayifoyifo tsyá átaka ínyə lə mɛ əsuə nya mínyə miə nkrə.

¹⁰ Nya afi nnya eni ele bə itə mɛ nkrə, nnya bomu leboko mɛ ukrə nɛ. ¹¹ Nya eyɛ lə afi əsuə, abuayifoyifo ənyə kusu ewɛ mɛ ekpe nya élo mɛ.

¹² Lə nyamfo esoo, afi alɛɛ, lesa kɛnkɛ ini fɛ, nya asa nnya yaate tsyá eyifo kɛnkɛ, nya enyɛ lə kusu sɛ əsuə, nya élɛkɛ. ¹³ Nyalɛɛ, bɔtɛyi bɔnlɛ boə lesa sɛ nəmfo ni nə léboko mɛ ukrə? Inni nko ini! Bomu bə lə bunyə butsyə lekpo boə lebuayifoyifo eyifo lesa bua esoo, lebuayifoyifo ayɛ lə lesa nə nkpe kɔnɔ əsuə nya díne ukrə léboko. Nya eyɛ lə afi nyamfo əsuə, lebuayifoyifo ələkə ni ditsyabi kosate léte.

Lema Nə Nkrə Lə Ɖsuə Eto Sinə Ku Lɛwɔnɔ Lenti.

¹⁴ Bomblɛ yi boə Kɔfi eyifo lɛwɔnɔ eto lesa. Fɛɛ nkrə bo minsi eyifo kawunsiə kamfo eto utidi eto nle, nya lebuayifoyifo diyɛ mɛ əsuə. ¹⁵ Maamfó asa nnya meeyifo kasɔ bɔnɔ. Itsyise lesa nə maala miə lə nyifoo, inni ni meeyifo. Bomu asa nnya meekisi sitintii, nnya ni nnya meeyifo nɛ. ¹⁶ Nya lə asa nnya maanla miə meeyifo nnya ni nnya meeyifoo, nyalɛ élɛ bote bə ntɔnɔ miə afi nyamfo alɛkɛ. ¹⁷ Lə nyasoo, élɛ bote bə inni mɔ kosate nle lesa nəmfo buyifo, bomu lebuə nə nkpe lə mɛ ni nnya eso meeyifo nko.

¹⁸ Nya nyi lə mɔ kosate eto əsuə kemiə miə, lesa sɛɛ saa əmbə lə mɛ. Nya nle nyamfo bɔtɛyi itsyɛ lə mɔ əsuə eto sinə eto ditsyabi koko nəmə əsuə eso. Itsyise maala sitinti miə ele bə eni nyifo kasɛɛ, fɛɛ meenyifo nko. ¹⁹ Itsyise kasɛɛ ka maala miə meeyifoo, inni ke ni lesa nə meeyifo. Nya lebuə nə bomu maanla miə meeyifo, nii ni nə meeyifo nɛ. ²⁰ Nyaso lə meeyifo asa

nnya maanla miə meeyifoo, inni mɔ kosate ləətsyə keyifoo nnya. Bomuu, lebuə nə nkpe lə mɛ leeyifo nnya.

²¹ Lə nyamfo esoo, nsu nnyə lesakpa ditsyua ntsyá lekpo. Lə nla miə meeyifo kasɛɛ, lebuə hā meeyifo kek-leke. ²² Lə kusu bambaa əsuə, lə mɔ utu kemiə sitintii, Onanto eto afi aakpe mə disuəyua tinti. ²³ Fɛɛ nnyə miə asa bamba nnya laabɔ ketsyɛ lə mɛɛ, aakpɔ lema ku lesa nə mɔ nsusu laate mɛ nkə élɛkɛ. Nya ləətə abuayifoyifo lɛbɔ lə mɛ nya yeeti mɛ kusu fe nwə bákpe lə diyɔ. ²⁴ Mɔ əsuə kpe kaminsə tinti. Nya owoe luuləkə mɛ utsyiko lə əsuə eto sinə eto abua nya kɔ, nya laakpa mɛ kesuko ukrə kemiə mfo? ²⁵ Maasɔ Onanto ani, itsyise nnyə buləkə eyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə!

Nya mɔmɔɔ, lə mɔ nsusu əsuə, nyifo nwə leeyifo lə Onanto eto afi əsuə. Fɛɛ mɔ lə utidi əmə eto əsuə eto sinə əsuə, meeyifo lə lebuə eto kɔfi əsuə.

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Ɖtə Nkə Busiə Nkrə.

⁸ Lə nyamfo esoo, mba nsi nkrə lə lɔnyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə, Onanto embolo mə dikpi. ² Itsyise eyɛ lə Kristo Yesu əsuə, afi nnya nyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə ləətə betidi nkrə, ətə nkə mbɔ lə afi nnya ləənə utidi kakpe ku ukrə əsuə. ³ Lesa nə kɔfi ko Onanto díte Moses dímamfo buyifo, se utidi lɛyɔkpɔ nya wóanfo ko budi esoo, nnya Onanto díyifo mɔmɔ nɛ. Ótsyese wə ubi fənkə utidi wə nkpe lə əsuə eto sinə əsuə sia lebuə laakpɔ nko. Úbə lə betidi eto abua eto disi nya úfi wə əsuə útə fe kedi, nya útəkə lebuə kato nya úsensə lebuə nə nsi lə bo eto əsuəale. ⁴ Onanto éyifo nyamfo útə bo mba nsi nkrə lə kase Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ laala, inni lə kase əsuə eto sinə eto ditsyabi koko nəmə laala. Úyifo asa nyamfo kɛnkɛ bə ləbusiə nkrə lə kusu sɛɛ əsuə fe kase wə afi lete.

⁵ Betidi ba nsi nkrə lə mə əsuə eto ditsyabi fe kɔɔ, lə kase baalaa, mə nsusu si buteke lə asa nnya mə əsuə eto sinə laala əsuə. Fɛɛ mba nsi nkrə eyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə, mə nsusu teke lə nnya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ laalaa əsuə. ⁶ Utidi wə eto nsusu nteke lə əsuə eto sinə eto asa əsuə, wəənyə ukrə. Fɛɛ utidi wə eto nsusu nteke lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə, wəənyə nkrə manlo ku diyuəsə. ⁷ Nya utidi wə eto nsusu nteke lə əsuə eto sinə eto asa əsuə hāa, uyifo Onanto eto olo, itsyise weentsyue Onanto eto afi koto. Nya lə sitinti, wəəmbɔfo nnya koto butsyue tsyá kulefe. ⁸ Mba díte bə mə əsuə eto sinə təkə mə kato, baamfo Onanto eto lelabi buyifo.

⁹ Lə Onanto eto Lɛwɔnɔ afo disia lə mi əsuə, nyalɛ binsisi nkrə lə mi əsuə eto sinə eto lɛkuende əsuə, bomu fe kase Onanto eto Lɛwɔnɔ laala. Nya lə Kristo eto Lɛwɔnɔ mamfo disia lə utsyua əsuə, nyalɛɛ unni Kristo eto ole. ¹⁰ Mɔmɔ lə wə Kristo afo disia unsi lə mii, mi əsuə eto sinə ebukpə lə lebuə eso. Fɛɛ mi lɛwɔnɔ ebusi disia nkrə itsyise Onanto eyifo mi basɛɛ eso. ¹¹ Nya lə Onanto eto Lɛwɔnɔ nə létakasə Yesu ditsyiko ɔkɔmə si lə mi əsuə, wə létakasə Kristo Yesu utsyiko ɔkɔmə, wə ni futsyá luutə mi əsuə eto sinə sia luukpə mfo, nkrə, eyɛ lə wə Lɛwɔnɔ nə nsi nkrə lə mi əsuə eso.

¹² Nyaso, mɔ bayimi, keyifo ketsyuə abe bo læ ənəmi ka ele bə buyifo, fɛɛ inni əsuə eto sinə siamfo bunsu kayo, bə læ busiə nkrə læ se lelabi əsuə. ¹³ Lə bitəkəko bisiə nkrə læ əsuə eto sinə eto lelabi əsuə, biukrə. Fɛɛ læ bɛyɛ læ Onanto eto Lɛwɔɔn əsuə belo mi əsuə eto sinə eto ditsyabi bua nəməə, buisiə nkrə manlo. ¹⁴ Itsyise betidi ba Onanto eto Lɛwɔɔn laayenkoo, mə ni Onanto eto bebi nɛ. ¹⁵ Onanto məntə mi ndomufɔ eto Lɛwɔɔn nə luutə bikate sikpi. Bomu útə mi Lɛwɔɔn nə ni bebi eto lele nya diətə boakpadi Onanto boə, "Abba" eto kasɔ ni, "Nto lala."

¹⁶ Onanto eto Lɛwɔɔn ku bo awɔɔn kenke lɛkɔ iyifo kɛnyɛ ka nɛ bote bə buyifo Onanto eto bebi. ¹⁷ Nya læ buyifo wə bebi, nyalɛ buyifo mba leedi wə bikə. Nya bo ku Kristo ebudi Onanto eto bikə bɔkɔ. Nya fe kase búnɔyə kanyi fe Kristo, nko ke bo tsya luuyənle fe wə nɛ.

Buunyə Disuəyuə.

¹⁸ Lə mɔ dinyəbi əsuə, sitinti læ befi kanyi ka bɔnle bunyə mɔmɔ mfoo, kanle kulesa saa kon læ befi bakatesəko ku diyənde ku disuəyuə nə Onanto luuta bunyə. ¹⁹ Asa nnya Onanto díyifo kenke si ɛɛ kusu bobə kekleke itə lefe nə Onanto luuləkə wə bebi ote. ²⁰ Nya Onanto eto asayifoyifo nyamfo kenke, kpe læ kanyinyənyə əsuə. Fɛɛ inni asa nyamfo mate ete díta ibə nko, bomu Onanto kosate wə díta kusu nko. Nya utə kusu nkə bənyə kusubebe bə ²¹ wuuləkə asa nnya Onanto díyifo kenke utsyiko læ ukpə eto sedomu eto kabiasə eto ani læ bətsyə ɔnwɛ, nya wuutə kusu nkə bəyənde fe wə bebi ke.

²² Nya buyi boə ibə ese mɔmɔ, asa nnya Onanto díyifo kenke læ kanyi bunyə tinti, kakɔɛ fe usio wə nɛlabe kole. ²³ Nya inni nyamfo mate ete, bomu bo mba Onanto dífi wə ditəsa tute nə ni wə Lɛwɔɔn útə tsyaa, læ kanyi bunyə kukakɔɛ læ bo əsuə kemiə, nya buufi ənəmi butəkə kekleke boə Onanto læ ufi bo fe wə bebi læ butsyə ɔnwɛ. ²⁴ Nya se bonkpe kusubebe komfo esoo, búnyə bofo. Fɛɛ asa nnya boənyə ku bo ənəmi, boensiabe nnya kusu. Itsyise kuutsyuə ensi ambe kusu kətə asa nnya mfi nkpe wə koko. ²⁵ Fɛɛ læ bufi bo ənəmi butəkə læ asa nnya boənyə əsuə, nyalɛ ele bə bokpe utu buɛɛ, bukabe nnya kusu.

²⁶ Nya læ nko eto kusu komfo əsuə, nya Onanto eto Lɛwɔɔn laawunsəko bo kekleke nɛ, itsyise bumbə ale nya bunyi kase ele bə boto ola butə Onanto bɔyenko. Fɛɛ wə Lɛwɔɔn kosate laakɔɛ kalɛ lekpa kətə bo fe kase iɣyə itə bo læ kusu ko boəbofo buləkə kate əsuə. ²⁷ Nya Onanto wə nyi betidi eto ketu kemiə, yi lesa nə nkpe læ Lɛwɔɔn eto nsusu əsuə tsya. Itsyise Lɛwɔɔn nəmə aalɛ Onanto lekpa kətə læ bo disi fe kase Onanto laala.

²⁸ Buyi boə lesa saa nə Onanto leeyifoo, iyifo itə lɛlɛkəsə itə betidi ba laala wə nya ókpadi mə nkə beyifo wə keyifo. ²⁹ Nya betidi ba Onanto léte utsyə, úləkə mə utsyə nkə læ bale wə Ubi itə bə wə Ubi læ udi ututə utə wə bayimi kpə bamə. ³⁰ Lə nyaso mba Onanto dílakə utsyə, mə ókpadi nɛ. Nya mba ókpadii, úyifo

mə basɛɛ. Nya mba úyifo basɛɛ, mə ókpasə əsuə bəyənde fe wə ke.

Yesu Kristo Əlakə Kase Onanto Laala Bo Tinti Óte.

³¹ Lə nyamfo esoo, be ele bə bɔtɛyi? Lə Onanto nýə bo kamaa, owoe lofo buńyə bo læ əsuə? ³² Nya læ Onanto mánni wə Ubi bufi kətə bo, bomu úfi wə útə kedi læ bo disii, beso wəmbufi asa nnya ta utə bo kafo faa ɛyɛ læ wə Ubi əmfo əsuə? ³³ Nya owoe luufi etiki læ Onanto eto betidi ba úləkə utsyə əsuə? Onanto kosate ébuləkə mə kɛnyɛ nkə bédi lɛbɛ. ³⁴ Nya owoe lofo mə dikpi bolo? Kuutsyuə saa əmbə! Kristo Yesu wə ni utidi wə díkprə, nya nnya nsi nso ni bəə, wə ni nwə batakasə betsyiko ɔkɔmə nya unsi læ Onanto eto kodiani nɛ bofo kətə bo. ³⁵ Nya owoe lofo lelabi nə nkpe læ bonko Kristo eto nti bola? Kanyinyənyə lee bulə, lee ohiətete, lee kukpɛnsɛ, lee leyasiəsiə, lee sikpi bokpe, lee ukpə lee lesiabi eto kɛnyɛ? ³⁶ Ekpe læ Awɔɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə,

"Lə fə disi esoo, bokpe læ ukpə eto bulə əsuə diyi saa diyi.

Nya beeyifo bo fe basamu ba bantɔɔ kalokɔ."

³⁷ Nya læ nyamfo kenke əsuə, butəkə kato ɛyɛ læ kase Kristo laala bo eso. ³⁸⁻³⁹ Itsyise ékpako mɛ wueɛ bɛ kulesa saa əmbə nə luusənsə bo ku wə nti læ lelabi nə ufi utə bo eso. Ukpə nye nkrə lee kato eto batɔnkpe lee awɔɔn eto əsuəale ətsyuə, lefe nəmfo lee nə luubə nye əsuəale ətsyuə ditsyi kato fanloo nye læ kasɔ mfo nye lesa saa nə beyifoo, kulesa saa əmbə nə lofo bo nti bola kulefe ketsyiko læ Onanto eto lelabi nə úfi útə bo ɛyɛ læ Kristo Yesu Bonamute əsuə.

Onanto Dílakə Yudafɔ, Nya Beyifo Wə Betidi.

9 Lesa nə minle bɔtɛyi eyifo ɔnukualɛ, inni sidia minle bɔtɛyi, itsyise nyifo Kristo eto ole. Mɔ lɛkɔɛsi nə əsuə Onanto eto Lɛwɔɔn nsii, læ mɛ bɔtɛyi sitinti nkə minle sidia bɔtɛyi. ² Nnla miə bete biə ɛɛ mɛ bulə læ taa utu nya yenle mɛ bufi tinti taa læ mɔ utu kemiə? ³ Iyifo mɔ lelabi miə, læ yɔɔwunsə ko mɔ betidi ba bonko mə ni kusə kɔni eto betidi eto disii, muutə kusu bə Onanto kudi mɛ nkə woəfə mɛ læ Kristo əsuə. ⁴ Itsyise mə ni Israel eto kusə ko Onanto dílakə utsyə. Nya úfi mə uyifo wə bebi. Nya úləkə wə sekakedikɔ eto diyənde óte mə. Nya úləkə kɛnyɛ ka ókle ku mə óte. Nya útə mə wə afi. Mə ni mba Onanto léte kase ele bə bayɛ besumu wə nɛ. Nya mə ni mba ókle kɛnyɛ ko utsyə. ⁵ Mə bana ni mba lefo aye, ba ni baseke, ba Onanto dílakə utsyə. Nya læ mə ntii, nya Kristo lɛbɔ utsyi úbə fe kawunsia eto utidi. Idu mɔmɔ entɔ lefe saa bitə læ bufi atesə butə Onanto, wə ntəkə lesa saa kato. Ibə itə.

⁶ Inni bɔtɛyi minle miə Onanto eto kɛnyɛ ka ɔtɛyi utsyə eyifo kebimba, nya wényifo læ ke əsuə. Itsyise inni Israelfɔ kenke ni Onanto eto betidi. ⁷ Nya inni Abraham eto kafo eto bebi kenke ni Onanto eto bebi. Onanto atɛyi Abraham nkə, "Mɔɔyɛ læ Isak əsuə mɔn-sə fə kafo eto bebi." ⁸ Nyamfo læ bote nkə, inni Abraham eto bebi ba kenke ole ni Onanto eto bebi. Bomu

Onanto eto bebi ni mba lefo wə kənyetsyatsya banɔ. Nya mbamfo woənyə fənkə Abraham eto bebi kosate nɛ. ⁹ Ditiki nə Onanto lɛtɛyi lə wə kənyetsyatsya əsuə ni nkə, “Muusinkli mbə lɛlɛ amba mfiəmato. Nya Sara ebolɛ ubisaibi.”

¹⁰ Nya inni nyamfo mate. Fɛɛ Rebeka tsya ále bafimfi ini bebisaibi itsyi lə anto ɔni hã wə ni bo ona Isak əsuə. ¹¹⁻¹² Fɛɛ Onanto kpe kusu ko woayɛ kələkə betidi. Nya fe kase ibə itə nkoo, Onanto áteyi lesatsyuə utsyə fɛ bále bafimfi bamfo, fɛ lə bafimfi bamfo lə beyifo keyifo sɛɛ lee kabua saa. Nya kusu ko əsuə woayɛ mfo enni lə mə keyifo saa əsuə. Bomu ɔteyi Rebeka nkə, “Ubi ninə ebofiani nwə luusumu dikpəfile.” ¹³ Íbə itə fe kase Onanto lɛtɛyi lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə nkə, “Nla Yakob, nya minkisi Esau.”

¹⁴ Lə nyamfo esoo, be ele bə bɔteyi mɔmɔ? Bɔteyi bɔnlɛ boə Onanto eenyifo asa lə kusu sɛɛ əsuə? Kulefel! Inni nko inte kon. ¹⁵ Fɛɛ ɔteyi Moses nkə, “Utidi wə maala miə muunə kafoo, wə muunə kafo nɛ.

Nya utidi wə minla miə məənyə kaminsəə, wə muunyə kaminsə nɛ.”

¹⁶ Nyaso kase Onanto ləənyə utidi kaminsəə, aanyɛ lə utidi əmə eto lesa nə woala nye wəəyifo əsuə. Bomuu, itsyi lə kase Onanto kosate laabe lə kaminsənyənyə əsuə. ¹⁷ Nya lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə, Onanto áteyi Egipte eto Oka Farao nkə, “Lə nyamfo esoo, nle fə seka butsyə bə lə nləkə mɔ əsuəale nte betidi eyɛ lə fə əsuə, nya bə lə mɔ diyɛ lə lɛyɛ letsyo bə lə kawunsia eto betidi kenke lə banɔ.” ¹⁸ Lə nyasoo, utidi wə Onanto laala nkə wəənyə kaminsəə, wə wəənyə kaminsə nɛ. Nya nwə waala nkə utidi atoo, wə wəətə wəətidi ato nɛ.

Onanto Əənyə Ɔblɔ Lə Bo Əsuə Nya Wəənyə Bo Kamin-sə Tsya.

¹⁹ Mi bətsyuə ebɔtɔ mɛ nkə, “Lə ite nkoo, beso Onanto nsi laalo utidi dikpi? Owɛ lofo botaka kənyə lə Onanto eto lɛkɔlɛ əsuə.” ²⁰ Nya owɛ feni kon bə lə edi etiki ənyə lə Onanto əsuə? Dikplibi antɔ utidi wə léto ni nkə, “Beso fɛ fáto mɛ mmə?” ²¹ Lə nyamfo eto kamaa, utidi wə laato ekplibi kpe kusu woasɔ sɛfɔtə fe kase ke woala. Nya wofo sɛfɔtə sia ɔminansə bufi kato ekplibi ənuə, nya wuufi dikplibi lɔɔni nə óto, laanɔ bobɛ utsyə itə eyididi. Nya wuufi dikplibi nuəfə utsyə itə ekubi bokpa kakpo. ²² Nya nko ke Onanto tsya díyifo nɛ. Woala nkə wələkə wə lɛblɔfi ote mba əsuə únyə ɔblɔ, bə lə bənyə wə əsuəale. Fɛɛ woefi disuətsyə tinti kətə mba ɔnlɛ ɔblɔ bunyə kakpe lə lefe nə eto lefe úkase uyi nkə wɔɔtsylɔsə mə. ²³ Nya nko ini bə óla nkə lə uləkə asa sɛɛ nnya nkpe lə wə diyənde kplɛ kemia ote mba woola nkə wəənyə kaminsə. Nya buyifo betidi ba ɔlɔ utsyə nkə lə bubə bunyə wə diyənde kplɛ. ²⁴ Lə nyaso úləkə bo tsya, inni Yudafɔ mate. Bomu ku mba lenni Yudafɔ tsya. ²⁵ Ɔteyi ekpa wuee lə Onanto eto Unyɛləkətidi Hosea eto kukue əsuə nkə, “Betidi ba díməndi mɔ balee, mookpadi mə ‘Mɔ betidi.’

Nya kuse ko eto betidi maanlaa, mookpadi mə ‘Mɔ balala.’

²⁶ Nya lə kaka tutuutu bətɛyi mə bə,

Binni mɔ betidi,
mfo əmə tutuutu bookpadi mə bə Onanto Wə Nsi Nkpe Lefe Saa eto bebi.”

²⁷ Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya ábe letsya bembembe útə Israelfɔ katɛyi nkə,
“Lə ibə bə Israelfɔ fui kpenkpenkpe fe lekpo eto ləwinimi tsyaa,

mə nti esiani hã luunyə buləkə.

²⁸ Itsyise Bonamute ebokponko kawunsia eto betidi kenke lekpo mlə.”

²⁹ Nya yuubə itə fe kase Yesaya lɛtɛyi lə lefe nə léfe mə nkə,

“Lenni Bonamute Əsuəletidi Kenke díbu bo kafo eto bebi bətsyuə utsyəə,
eni bɔɔtsylɔsɔ bo tsya fe Sodom seka, nya butsyə fe Gomora seka!”

Ditiki Sɛɛ Nəmə Te Ditə Yudafɔ Tsya.

³⁰ Lə nyamfo esoo, be ini bɔnlɛ bɔteyi? Nko ini bə betidi ba lenni Israelfɔ nya bennsi nkpe lə kusu sɛɛ əsuəə, mə díbə báfiani betidi ba ni basɛɛ mɔmɔ lə Onanto eto ənemi se báfo wə bánɔ eso. ³¹ Fɛɛ Israelfɔ ba léfo afi nyamə nya banlɛ bokplatsya kekkele bə lə beyifo kasɛɛ, mámfɔ buyifo lə nnya əsuə bafiani basɛɛ.

³² Nya besɔ íbə nko? Itsyise bányɛ lə bofokanɔ əsuə báfo kasɛɛ buyifo, bomu béfi mə ənəmi bətəkə lə mə kosate eto eyisafa əsuə, nya bétusə lə Kristo wə nte fe leba nə əsuə utidi leetusə. ³³ Fe kase bəwɔni bətsyə bə lə nyaso bétusə lə Kristo wə ni fe leba nə nte lə mə kusu əsuə fe kase inte lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə nnya nle bɔteyi nkə,

“Bebe! Mfi leba nə luutə betidi tusə lə ni nle butsyə lə Sion eto umə.

Nya bɔɔtsyinini lə ni əsuə bedu banɔ.

Fɛɛ utidi wə ke lefo wə ɔnɔɔ,
wəmbudi kafoni lə wə ɔflɔ kulefe.”

10 Mɔ bayimi, iyifo mɔ lelabi nə ditsyi lə mɔ utu kemia ku mɔ olatoto itə Onanto miə Yudafɔ lə bənyə bofo. ² Nnyə mə kama nle bɔteyi minkəə, baakpe otsyɛkle sitinti lə Onanto busumu əsuə. Fɛɛ benyi kusu komə. ³ Itsyise bántɛ kusu ko Onanto laala nkə utidi yɛ lə uyifo ɔsɛɛ lə wə ənəmi. Bomu mə kosate lɛbɛbɛ mə kusu bətə əsuə. Lə nyamfo eso bábokosə əsuə kasɔ bətə Onanto itə bə lə ote mə kusu ko əsuə bɔɔyɛ lə uyifo mə basɛɛ. ⁴ Itsyise Kristo díbə ófo əsuəale lə Moses eto afi eto ani. Nya utidi saa léfo Kristo ɔnɔɔ, úyifo wə ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi.

Utidi Saa Ebofo Butə Bə Onanto Fo Wə Lə Nkpe.

⁵ Moses áwɔni asa utsyiko lə kase utidi leeyifo ɔsɛɛ eyɛ lə afi əsuə katɛyi nkə, “Utidi saa wə leeyifo lə afi nyamfo əsuəə, afi nyamfo ebutə wə nkpe.” ⁶ Fɛɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue áteyi itsyi lə kase utidi leeyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi eyɛ lə bofokanɔ əsuə nkə,

“Mantɔ fə əsuə fənkə, ‘Owoe loobe usu Kato?’ Nya kasɔ ni bə, ‘Owoe loobe usu Kato usu okpa Kristo oboko?’
 7 Nya mantɔ fə əsuə fəнке, ‘Owoe luudufə usu kasɔ mfo ke?’ Nya kɔɔɔ ni bə, ‘Owoe luusu ɔkɔmə usu oboko Kristo ku wə?’ ”

8 Bomu lesa nə ɛnlɛ bote ni bənkə, “Onanto eto ditiki nəmə ebɔfi fə pɛɛ, nya lenkpe lə fə kɛnyɛ ku fə lɛkɔɛsi kemia.” Nya nyamfo ni bofokanɔ eto ditiki nə bɔnlɛ let-sya bobɛ nɛ. 9 Nya lə emenkli kɛnyɛ, fatɛyi fə Yesu ni Bonamute, nya fafo fanɔ lə fə lɔkɔɛsi kemia fə Onanto átakasə wə utsyiko ɔkɔmə, Onanto ebutə fə nkrpə.
 10 Itsyise ɛyɛ lə fə lɛkɔɛsi kemia nya faafo kanɔɔ, nya feeyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi nɛ. Nya ɛyɛ lə fə kɛnyɛ ka fefi fələkə nyamfo fatee, nya əsuə fuunyə bofo nɛ. 11 Itsyise lə nyamfo seka əsuə nya Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue letɛyi nkə, “Utsyuə saa wə léfo wə ɔnɔɔ, kofani əmbɔlɛ wə kulefe.”

12 Nyamfo lɛ bote nkə, letekekɛ saa əmbə lə Yudafɔ ku mba lenni Yudanyə nti. Nya Onanto ni bomblɛ eto Onamute, nya wookpo betidi ba kenke laato ola kətə wə atsyɔ. 13 Fe kase enkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə, “Utidi saa wə laato ola kakpadi Bonamute eto diyee, ebunyə bofo.”

14 Fɛɛ utsyuə saa ke dímamfo ɔnɔɔ, ntsyə woofə wə bokpadi katɔ wə lesa? Nya utidi wə kee eto ditiki bámfə bábe ni letsyaa, ntsyə fɛ boofə wə bofo kanɔ? Nya lə kuutsyuə mámbɛ ditiki nəmə letsya bətə mə lə lefe nə léfe mmə, ntsyə fɛ bɔnɔɔ ni? 15 Nya lə bántsyese batɔnkpe, ntsyə boobe ditiki nəmə letsya? Báwɔni bakpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə, “Kase mba léboko Ditiki Sɛɛ nəmə díbə bédufə, aano bobɛ tinti.”

16 Fɛɛ inni məmblɛ kenke ni mba díkafo Ditiki Sɛɛ nə mə. Itsyise Yesaya kosate átɛyi nkə, “Bonamute, owoe léfo ditiki nə bóbe letsya ɔnɔɔ?” 17 Lə nyasoo, bofokanɔ yɛ lə ditiki nə bɔnɔ əsuə. Nya ditiki nəmə bɔnɔ yɛ lə Kristo letsya bobɛ əsuə. 18 Fɛɛ lesa nə minlɛ bɔɔ ni bə, sitinti ini bə Israelfɔ mánnɔ ditiki nəmə? Bánɔ ni fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue letɛyi nkə,

“Bánɔ mə kudu lə kawunsiə kenke,
 nya mə ditiki dísensə dísu kawunsiə eto kaseko kenke.”

19 Nya lə nsi nɔɔ miə nyalɛ Israel eto kusə mánnɔ ni kasɔɔ? Moses kosate ni utidi tutɛ wə dítsyiko Onanto eto ditiki nəmə kɛnyɛ buləkə kate katɛyi nkə,

“Muutə miə bɛsɛsɛ ənəmi lə betidi ba lenni kusə əsuə.
 Nya ɛyɛ lə betidibuki ba eto ənəmi dimansini tɔ lə bətə binyə ɔblɔ.”

20 Nya Yesaya esi ókpe ɔkɔɛ ɔtɛyi mə wuee nkə Onanto atɛyi nkə,

“Betidi ba dímambebe mɛɛ, mɔmɔ bənyə mɛ.

Nya mínləkə mɔ əsuə mínte betidi ba dímantɔ kulesa itsyi lə mɛ əsuə bánɔ.”

21 Fɛɛ lə Israelfɔ əsuə, ɔtɛyi nkə,

“Nsensə mɔ ani ntsyə lefe nə ta, bə lə mfo betidi ba lembu kuutsyuə saa nya bátaka bənyə lə mɛ əsuə.”

Onanto ɔnyə Israelfɔ Kaminsə.

11 Nyaso nɛ bɔɔ mɔmɔ miə nyalɛ Onanto áni wə Betidi? Owo lo. Inni nko ini kulaa! Mɔ kosate eyi-fo Israelnyə nya mini Abraham eto kafo eto ubi wə dit-syi Benyamin eto kafo. 2 Onanto manni wə betidi ba unyi, úləkə utsyə taa kasɔkɛtsyikɔ ke. Nya biyi lesa nə báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue bə Un-yeləkətidi Elia átɛyi Onanto itsyi lə Israelfɔ eto disiale əsuə nkə, 3 “Bonamute, betidi bamfo lélo fə bənyeləkə-tidi nya bésensə fə kedi eto leba kenke! Ini mɔ hã ni utidi wə díbu, nya banlɛ bɔbɛbɛ bə lə balo mɛ!” 4 Nte mbuayɛ bo Onanto díte wə? ɔtɛyi wə nkə, “Nləkə beti-di akpi akuanse ntsyə itə mɔ əsuə ba dímanse akonki bətə ufiə Baal.” 5 Nko ke itsyə fe kase inte mɔmɔ nɛ. Israel eto betidi esiani bətsyuə ebu ba Onanto díləkə ut-syə itə wə əsuə ɛyɛ lə wə lefonə eso. 6 Wə lefonə əsuə nya ɔyɛ úləkə mə, nya inni lesa nə bəyifo eso úləkə mə. Nya lə Onanto ələkə betidi lə mə keyifo ka banlɛ esoo, nyalɛ eni wə lefonə menyifo lefonə tinti.

7 Nyalɛ ntsyə nɛ? Lesa nə əsuə Israelfɔ difi kusubebe bətəkə keklekee, bənnɔ ni. Fɛɛ mba sɛkɛ Onanto díləkə utsyə ənyə ni. Bafɛfɛ éti ato bətə Onanto eto bokpadi. 8 Fe nyamfo əsuə, Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi nkə,

“Onanto ələkə mə ani, nya kuninə dídi mə utu ku mə nsusu kenke.

Nya ibə nko ibə ese taa mi eto bale tsya əsuə,
 beentsyue koto nya bənyə kulesa kətsyə lekpo.”

9 Nyaso Oka David átɛyi nkə,

“Lə itə mə diyi saa eto lesa kedikɔ lə efiani uyibi wə bábio lə banɔ lə wə.

Nya lə bédú bánɔ bédufə lə kotonənə əsuə.

10 Nya lə itə mə ənəmi lə eba bə bensiembunyə kulesa bətsyə lekpo.

Nya lə itə mə kanyinyənyə lə kafiani bitsyike itə mə lefe saa.”

11 Nya maato tsya minkə lefe nə Yudafɔ letsyinini bédú bánɔ, bánɔ kenke nya bénsifo botaka kənyə? Owo! Inni nko ini? Bomu itsyi lə mə botakebu esoo, mba lenni Yudafɔ tsya əbə bənyə bofo bə lə itə lə ənəmi lə ɛsɛ mə lə Yudafɔ bakpɔ mɛ kutsyuə. 12 Yudafɔ eto lebuə nə bəyifo eso Onanto ətə nkə kawunsiə kenke nyə asa sɛɛ. Nya lefe nə Yudafɔ ku Onanto eto nti lebiaa, asa sɛɛ esi íbə, íləkə mba lenni Yudafɔ eto disi lə ntu nya báfo Onanto eto atsyɔkɔkɔ kɔpə. Nya lə mə botakebu áboko atsyɔkɔkɔ nyamfo eto okle kawunsiə, lə ibə bə Yudafɔ kenke esinkli bəbə bakɔ ku Onantoo, wə atsyɔkɔkɔ nnya luubə ebufui ekpe tinti.

Betidi Ba Lenni Yudafɔ ɔnyə Bofɔ.

13 Nya mɔmɔ mimba lenni Yudafɔ, nɛ mi bɔtɛyi lə lefe nəmfo nə minyifo nwə bátsyese mi mfoo, bə nləkə mɔ keyifo eto bofe nte mi. 14 Nya ətsyuə ɛyɛ lə nyamfo əsuə, muutə ənəmi ebɔsɛ mɔ betidi, bakpɔ kutsyuə se itə ətsyuə Onanto ebofo mə bətsyuə. 15 Itsyise se

Onanto dílakə mə anii, diyua əbə Onanto ku kawunsia eto betidi eto nti. Nya be luubə lə Onanto esinkli ofo mə? Yuuyifo fe kase utidi leekpe kesinkli kataka kəbə nkpə! ¹⁶ Lə didisa eto kutsya tutə ko befi bətə Onanto eyifo kənke, nyalə didisa nəmə kənke eyifo kənke, Nko ke lə kuyi komə eto keyudu eyifo kənke, nyalə ko kalə tsya eyifo kənke.

¹⁷ Bala kuyi ko bətsyi eto kalə, nya bəfi mimba lenni Yudafo ba nte fe dibutu eto kuyi ko bala bəkle bəmaklasə lə nko bətsyi eto ɔlɛ wə bala eto kənyɛ. Itə bə mi tsya əbə bələ kedi bunyə ketsyiko lə kuyitsyitsyi komə, ko ni Yudafo eto keyudu ɔflɔ. ¹⁸ Nyaso bebe sinini biə biambesə əsuə kato lə uyilɛ wə bala əsuə. Itsyise lə biyifo nkoo, ele bə binyə bitsyə lekpo biə inni mi ni ko uyudu. Bomu uyudu nle mi lə nkpə nɛ. ¹⁹ Ebofo bətəyi fənkə, “Bala uyilɛ əmə bələkə bə lə befi fə bəkə lə wə kənyɛ.” ²⁰ Nya nko ini nɛ. Fɛɛ biyi biə mə mamfokanɔ esə bala mə bələkə. Nya mi ənyə kaffɔkɔ se befo bənɔ esə. Fɛɛ nyamfo anle bote bə bebesə mi əsuə kato, bomu ele bə bikate sikpi. ²¹ Itsyise lə Onanto mənəyə mə kaminəsə ɔkɔbɛ Yudafo ba ni fe kuyi komfo eto ɔlɛ ɔlɛɛ, befo bənɔ biə wuunəyə mi kaminəsə ɔkɔbɛ mi ɔlɛ?

²² Nyamfo lə bo bote kase Onanto ləənyə kaminəsə ku kase wə ditiki nkpe ale. Okpe ale itə betidi ba dímentsyue wə koto, nya woefi wə lefonə kətə mi mba léfo wə bənɔ kekkele lefe saa. Lə bienyifo nkoo, Onanto ebola mi uləkə lə kuyi komə əsuə. ²³ Nya lə Yudafo tsya áyɛ mə mamfokanɔ, Onanto ebufi mə tsya okpe lə kuyi komə əsuə. Itsyise Onanto kpe əsuəale bə usinkli otsyasə kuyi eto kalə lə kuyi komə əsuə bə lə ɛkɔbɛ ɛlɛ. ²⁴ Mimba lenni Yudafo te fe kuyi ko nyə lə dibutu, nya bala ko kalə bəbə bəkle bəkə lə umə eto kuyi ko bətsyi əsuə. Israel eto kusə eyifo fe kuyi ko bətsyi. Eso imbə ale itə Onanto bə ufi kuyitsyitsyi komə eto kalə ka bala usinkliko ke otsyasə ukɔ lə nko əsuə bala ke, nya yɔɔlɛkɛ esə.

Onanto Eto Betidi Kenke Ebunyə Bofɔ.

²⁵ Mɔ bayimi, asa ətsyuə kpe nnya ləkula mi nya minla miə mələkə nte mi bə yensikula mi lə bəyɛ bubu biə biyi kobe tinti besə. Nnya ni bə, Yudafo bətsyuə eto atotitidi nnya bankpe embutsyə ɛklɛ. Bomu atotitidi nyamfo ebola lefe nə Onanto dínyə sitiditu sia woala lə mba lenni Yudafo eto nti ólosə. ²⁶ Nya kusu komfo əsuə yɔɔyɛ bə Yudafo kənke lə bənyə bofo fe kase Onanto lətəyi lə Awɔnisa Kənke eto Kukue nkə, “Ofomfokətə ebutsyi Sion ubə, nya wuubə uləkə disiale saa lə Yakob eto kato eto bebi nti.

²⁷ Nya kənyɛklɛklɛ kamfo ebɔkɛ lə bonko mə eto nti lə lefe nə minləkə abuayifoyifo lə mə nti.”

²⁸ Yudafo eyifo Onanto eto balo, itsyise bəmfo Ditiki Sɛɛ nəmə banɔ. Lə nyamfo esoo, mimba lenni Yudafo kpe kənyənkɔ. Fɛɛ se Onanto dílakə mə utsyə taa banamə lefe esoo, woala mə. ²⁹ Itsyise lə Onanto ələkə betidi bətsyuə nya úte mə wə lefonə ditsyuə, wəmbəfloma ni. ³⁰ Nya mimba lenni Yudafo, bəta Onanto bíbu lə lefe nə léfe mə əsuə, fɛ mɔmɔ, Onanto ənyə

mi kaminəsə lə Yudafo eto atotitidi esoo, ³¹ nko ini bə lə kase Onanto dínyə mi kaminəsə esoo, Yudafo en-sientsyue Onanto koto mɔmɔ bə lə Onanto lə unyə mə tsya kaminəsə. ³² Onanto ələkə betidi ba ta ani, nya mə atotitidi díti mə kusu iyifo fe diyo bəkpɛ mə, lə itə bə unyə məmblɛ kaminəsə.

Tə Lə Bətesə Onanto.

³³ Onanto amɔ tinti! Nya asa sɛɛ kənke etsyi wə ɔflɔ. Nya sitintii, wə ni kobe nya unyi asa nnya kənke eto kemia kukɔnɔ.

kələkə kasɔ bɔnɔ.

Nya kutsyuə sa əmbofo esu nya əsuə waayɛ keyifo wə asa kasɔ bɔnɔ.

Nya kutsyuə saa əmbofo esu nya əsuə wə ayɛ keyifo wə asa kasɔ bɔnɔ.

³⁴ Nko esə bəwɔni bəkpɛ lə Awɔnisa Kənke eto Kukue əsuə nkə, “Owoe laanɔ Bonamute eto nsusu kasɔ?”

Nya owoe ni wə ɔwunsəkotsyuə?

³⁵ Owoe díkətə wə lesatsyuə unyə bə lə ubə utsyə wə lə nnya kənyɛ?”

³⁶ Wə díyifo lesa saa, nya wə dímuə asa nnya kənke ɔnlɛ, nya wə ni lesa saa eto kalosəkɔ.

Atesə itə Onanto idu mɔmɔ isu manlo manlo. Ibə itə.

Bitə Lə Busiə Nkpe Bukeyifo Onanto Eto Keyifo.

12 Nyaso, mɔ bayimi, se Onanto nle bo kaminəsə bunyə ɛyɛ lə wə kafo ɛkpɛ tinti esoo, nle mi lekpa sitinti miə, bifi mi əsuə bitə Onanto fe keditətə seka nnya diyifo kənke, nnya ləyuaesə wə kafo tsya lə mi nkpə bo binsi mfo esə. Nyamfo ni kase ele bə bɔyɛ busumu Onanto lə ləkɔsi kəmiə nɛ. ² Biensia nkpə fe kase kawunsia kamfo eto betidi ləəsiə mu. Bomu bitə lə Onanto lə ɔtsyi mi nsusu ɔwuninsə lə befiani betidi fɔfɔ. Nyamfo luutə binyə lesa nə Onanto laala, ku lesa nə lələkɛ, nya diakɛ wə ɔkɔɛ nya leflɔ kənke tsya.

³ Nya ɛyɛ lə keyifo ka útə mɛ lə wə lefonə əsuə esoo, nle mimbə bətəyi minkə biambesə əsuə kato enso kase ele bə itsyə. Bomu bitə lə mi nsusu lə bote bə bebokosə əsuə kasɔ nya utsyuə saa lə ukato wə əsuə ukabe lə wə bofakanɔ bo Onanto díte wə eto ale əsuə.

⁴ Fe kase bonkpe əsuə ani nnya nkpe akpa akpa nnya leeyifo keyifo kani eto oklee, ⁵ nko ke ini bə buyifo betidi kpe tsya. Buyifo utidi eto əsuə ani nnya ntsyi akpa akpa kpe nyamfo lə bo lənyifoyifo ku Kristo esə, nya akpa akpa nyamə ləkɔ bətsyuə iyifo utidi ɔni. ⁶ Nyaso bitə lə bufi ətəsə akpa akpa nnya Onanto díte bo ɛyɛ lə wə lefonə əsuə buyifo keyifo. Lə utidi utsyuə afo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə eto buləkəkate eto ətəsaa, ele bə obe ni letsya ku bofokanɔ bo nkpe wə. ⁷ Lə utidi utsyuə eto ətəsə ni bə ɔwunsəkə betidi bamba eto keyifo, ele bə uyifo ke ku kafo faa ka wofo. Lə asabote inii, ele bə ote asa nyamə fe kase wofo. ⁸ Lə betidi nkəale kpekpe inii, ele bə okpe betidi nkəale lə nnya əsuə. Lə kafoekpe buyifo kətə betidi inii, ele bə uyifo nnya ku kafo faa. Nya lə betidi bɔyenko tsya inii, ele bə

ufi wə kobe kenke utə keyifo kamə eto buyifo, lə ɔtɔnko mə. Lə kaminšənyənyə inii, ele bə unyə kaminšə ku wə utu kenke.

⁹ Bela mi betidi ku lelabi kenke. Bikisi lebuə lə bəkɔbe lesa sɛɛ bɛlɛ kekkele. ¹⁰ Bifi lelabi bitə mi bətsyuə ku utu faa fənkə bayimi ba léfo bānɔ. Nya bitə mi bətsyuə dibu enso mi əsuə. ¹¹ Bienyifo sɛflɔ, bomu bekre ɔtsyi-ni lə mi keyifo əsuə. Bisumu Bonamute əmə ku mi utu kenke. ¹² Se bənle kusu bobə itə lesatsyuə esoo, binyə disuəyuə lə keyifo saa ka bənle buyifo əsuə. Nya binyə kekkele lə kanyi əsuə. Nya bikato ola lefe saa.

¹³ Bəwunsəko mi bayimitsyuə ba léfo bānɔ ba asa nle bohīā. Nya bifi kafo faa befo bafɔ.

¹⁴ Bɛtɔ Onanto lə okpo betidi ba laabɛbɛ mi kabua at-syɔ. Tɔ atsyɔkɔkɔpɔkɔ ətə mə, menkudi mə. ¹⁵ Binyə disuəyuə ku mba nle disuəyuə bunyə. Nya biwinko mba nle buwi. ¹⁶ Biyifo bani ku mi bətsyuə lə mə nkɔpəsiasə əsuə. Biambesə əsuə kato, bomu bəkɔ ani ku mba di-manle betidi lə betidi eto ənəmi. Nya mənnyə fə əsuə fe nwə ni obesibe onso.

¹⁷ Lə utsyuə eyifo mi kabua biemfi kabua bətisə wə oko. Kplatsya lə eyifo lesa nə lələkɛ lə bitidi eto ənəmi.

¹⁸ Bɛyɛ kusu saa ko luunə diyuə eboko mi ku betidi bamba eto nti. ¹⁹ Mɔ bayimi, biantisɛ utidi eto lebuə oko kulefe. Bomu bitə Onanto kusu lə utə utidi əmə ni kayofofo utə mi. Itsyise Onanto áteyi lə Awɔnisa Kenke eto Kukue nkə, “Mɔ ni Onamute wə laaɔ kənyɛ kətə, nya mɔ ni futsyɛ ləətə kayofofo.” ²⁰ Bomu lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə, bətəyi bo bə,

“Lə kukpənsɛ lə fə oloo, tə wə lesa lə udi.

Lə utukue lə wəə, tə wə ntu lə unə.”

Itsyise lə eyifo nkoo, akpa kutəmbli akpo wə lə disinti, nye ətə kofani alɛ wə

²¹ Biəntə lə kabua lə kedi mi utu, bomu bifi kasɛɛ buyi-bitəkə lebuə kato.

Bifi Dibú Bitə Kasɔ Ka Əsuə Binsi Eto Batɔnkotɔnko.

13 Ele bə utidi saa fi dibu utə Aba eto ɔtɔnkotɔnko. Itsyise aba saa əmbə əsuəale leni Onanto ɔflɔ it-syi. Nya Aba wə nsi mɔmɔɔ, Onanto difi mə utsyə mfb. ² Lə utidi utsyuə átaka uńyə lə Aba utsyuə əsuəə, Onanto eto lesa nə útsyue útsyə əsuəə, ni ótaka uńyə nɛ. Nya betidi ba leeyifo nkoo, bəənə kotonənə kaboko əsuə.

³ Betidi ba leeyifo kasɛɛ, aante Aba sikpi, bomu betidi buaa, mə laate asa sikpi nɛ. Lə bela biə biayɛ Aba sikpi botee, ele bə biyifo lesa saa lə kusu əsuə lə befo atesə.

⁴ Itsyise uyifo Onanto eto uyifoyifo wə laabɛbɛ fə kasɛɛ. Fɛɛ lə eeyifo kabua, nyalɛ te wə sikpi. Itsyise inni bimba ini bə bətə wə əsuəale! Onanto eto uyifoyifo uni. Nya uyifo utidi wə laabe nkə beyifo lesa saa lə kusu əsuə nya wəənə obuayifo saa koto.

⁵ Nyamfo eso ele bə bebokosə əsuə kasɔ bitə batɔnkotɔnko. Nya inni lə Onanto eto ləblɔfi mate nɛ luubə fə əsuə eso, bomu lə fə ləkɔəsi nə loolo fə dikpi tsya eso.

⁶ Lə nyamfo tsya eso ele bə befo oko bitə mi kasɔ eto batɔnkotɔnko, itsyise Onanto eto keyifo banle buyifo.

Nya béfi mə lefe kenke bətə bə lə batɔnko betidi.

⁷ Nyasoo, befo oko bitə utsyuə saa wə ele bə befo bitə. Lə kasɔ kamfo eto atabi ni nnya bensi bə lə befi bətə utsyuə saa wə ele bə bətəə, bifi bitə. Lə oko unii, ele bə befo wuntsya. Lə futsyə ele bə bifi dibu bitəə, bifi bitə wə. Nya lə atesə tsya ele bə idii, nyalɛ bifi atesə bitə.

Ele Bə Bola Bətsyuə.

⁸ Lə bisi utsyuə kayoo, manni ke bofo. Fo kemble alosə. Fɛɛ kayofofo ka biusiə ka biembofo ke bofo kalosəə, ke ni lelabi itə mi bayimitsyuə. Itsyise utidi saa wə nkpe lelabi itə wə ɔyimitsyuəə, ete bə utsyue Onanto eto afi nyamə koto. ⁹ Afi nnya bətə bo lə bɔtəyi nkə, “Mankɔ kusia nye kusə, manlo utidi, menyu, mansesə ənəmi lə kuutsyuə eto asa əsuə,” nya lə befi afi nnya kenke bakɔɔ, eka lesa lɔni klɔn nə ni bə, “La fə ɔyimitsyuə fe fə əsuə.” ¹⁰ Lə aala fə ɔyimitsyuəə, embuyifo wə kabua. Nyaso lelabi ni lesa nə əsuə afi nyamfo kenke nkɔpəsə.

¹¹ Besankli lə selabe əsuə! Lə bɛyɛ lə kusu komfo əsuə. Itsyise biyi lefe nə əsuə bonkpe mɔmɔ. Lefe nə əsuə Onanto luuləkə bo ebɔfi mɔmɔ enso lefe nə boto Kristo bofo kanɔ. ¹² Ketsyɛ lefe ébubə éfe, nya kale fe kale busiə. Nyaso bɛyɛ ketsyɛ eto asa buyifo, lə bifi amamawu nya dińyə itə betidi ba nkpe lə lekpasə eto diyənde əsuə bekre. ¹³ Bitə lə bɔlɛ bo əsuə ola fe betidi ba laayɛ lə lekpasə eto diyənde əsuə. Nya yenyifo udikpuu eto budi ku sitəkpə ku asɔnɔdidi eto abua ku disialeiyifoyifo eto asa ku ntimama ku kenəmisɛ eto eyifosa. ¹⁴ Bomu bifi Bonamute Yesu Kristo bekre fe awu, lə biləkə nsusu bitsyiko lə əsuə eto sinə eto asa bimba nnya laakle mi lə ɔkɔɛ əsuə.

Biankponko Mi Bayimitsyuə Lekpo.

14 Befo mi utidi wə eto bofokanɔ diməmmuə tɔ ale ku kafo faa bekre lə mi nti. Biemfi kedia betsyako wə lə lesa nə ele bə uyifo lee yanle nə bə uyifo əsuə. ² Utsyuə eto bofokanɔ ətə wə kusu bə ofo lesa saa budi, fɛ, bətsyuə ba eto bofokanɔ məmmuə tɔ alee, didisa nə bānkpesinə ni nə hā beedi. ³ Nya yanle bə utidi wə leedi lesa saa mfoo, nyə wə fe nwə dimənyə utə. Nya nko ini yanle bə nwə leekisi didisa ditsyuə tsya kpo nwə leedi lesa saa eto ənəmi kasɔ. Itsyise Onanto áfo wuntsya lə nkɔpə.

⁴ Owə feni bə lə akponko utidi bamba eto uyifoyifo lekpo? Wə kosate eto Onamute eto ənəmi eebe lə nwə mə ńyə kekkele utə wə lee, lee unńyə. Nya uyifoyifo əmə tsya ebuńyə kekkele, itsyise Bonamute ebofo butə nkə uńyə kekkele utə wə.

⁵ Utidi utsyuə eebu nkə diyi ditsyuə afé lesə abamba. Nya utsyuə tsya əənyə eyi nnya kenke nkə iyifo ani. Ele be utsyuə saa nyə nkə lesa nɛ weeyifo alekɛ. ⁶ Utsyuə saa ke leefi dibu kətə diyi dutsyuəə, woeyifo nko kefi kətə Bonamute dibu. Nya utidi utsyuə wə ke leedi didisa ditsyuə tsya, woedi ni kefi kətə Bonamute dibu, itsyise woasɔ Onanto ani lə didisa nəmə eto disi. Nya utidi wə lənni nkə woembudi lesa ditsyuə eto okle

tsyaa, woeyifo nko kefi kətə Bonamute dibu. Nya woaso Onanto ani. ⁷ Bo kuutsyuə saa ensi nkpə itə wə əsuə hā. Nya nko ke ini bə bo kuutsyuə saa tsya ənkpə kətə wə əsuə. ⁸ Lə busi nkpə, busi mu itə Bonamute. Nya lə bukpə tsyaa, bukpə itə Bonamute. Nyaso lə busi o-o nye bukpə o-o, buyifo Bonamute eto bale.

⁹ Nyamfo eso sitintii, Kristo əkpə, nya usi ótaka utsyi ɔkɔmə úbə nkpə bə lə ofiani Onamute utə bəkpənkpə ku bəkpənsiə kenke. ¹⁰ Beso ele bə lo fə ɔyimitsyuə dikpi? Nyee, beso fənyə fə ɔyimitsyuə fə wə mamflɔ? Bomblə ebunyə lə Onanto eto lekankpome eto ənəmi bə lə okponkobo lekpo. ¹¹ Itsyise bəwɔni bákpe lə Awɔninsa Eto Kukue Kenke bə,

“Bonamute áteyi nkə, ‘Lə lefe nə minsi nkpə mfoo, nle mi bəteyi kekleke minkə, utsyuə saa ebose akonki utə mē.

Nya utidi saa ebofo ɔnɔ nkə mɔ mi Onanto.’”

¹² Nyaso utsyuə saa lə bo nti ebuləkə wə əsuə kenye lə Onanto ɔflɔ.

Menyifo Kulesa Nə Luutə Fə ɔyimitsyuə Lə Udu ɔnɔ Lə Wə Bofokanɔ Əsuə.

¹³ Lə nyaso bitə lə bɔye bo bətsyuə bəteyi bə bamflɔ. Bomu bitə lə bose lesatsyuə uyi bə boembuyifo kulesa nə luuti kuutsyuə saa kusu lə wə bofokanɔ əsuə bə yembunə kuutsyuə ekpe lə lebuə əsuə. ¹⁴ Se minsi nkpə lə ləniyifoyifo ku Bonamute Yesu esoo, nyi sitinti lə mɔ lekɔsi kemia miə didisa saa əmbə nə laabiasə kuutsyuə. Fə lə utsyuə ənyə lesatsyuə fe lesa nə laabiasə wə, lesa nə əmə ebobiasə wə əsuə.

¹⁵ Lə eedi lesatsyuə nnya fenyi fə nnyakpe fə ɔyimitsyuə buləə, yenyifo lelabi fanle buləkə kate wə. Məntə lə lesa nə feedi lə lebiasə fə ɔyimitsyuə eto bofokanɔ, itsyise Kristo əkpə lə wə disi tsya. ¹⁶ Nya biəntə lə betidi bamba lə bakpe lesa nə mi nyi biə diyifo lesa sɛɛ, kɔfiɔ. ¹⁷ Itsyise lə Onanto eto sekakedikɔ kato, budi ku bunə manle kulesa. Bomu nnya əsuə inkpesə ni kaseyifoyifo, diyuə ku disuəyuə nə ləwɔnɔ Kenke ləətə. ¹⁸ Itsyise nwə leesumu Kristo lə kusu komfo əsuə, wə Onanto laala nya betidi tsya ləətə dibu nɛ.

¹⁹ Nyaso bitə lə bokpe nkəale saa bofo lə buyifo lesa nə laaboko betidi diyuə lə itə betidi lə babé disi lə ləwɔnɔ əsuə. ²⁰ Bianye lə didisa eso bebiasə Onanto eto keyifo. Edisa saa eyifo kenke, fɛɛ yanleke bə eye lə didisa nə utidi luudi eso yuutə utsyuə dufə lə kabua əsuə. ²¹ Lesa sɛɛ ete ini bənkə, ye sinə nye nte nye lesa nə luunə fə ɔyimitsyuə lekpe lə lebuə əsuə budi nye bunə.

²² Nyaso tə lə lesa nə fafo fanɔ lə asa nyamfo əsuə, lə ɛke lə fə ku Onanto eto nti ete. Disuəyuə aake utidi lə əsuə lə wə lekɔsi aanlo wə dikpi lə lesa nə úyifo alɛke itə wə. ²³ Fɛɛ lə utidi utsyuə edi lesa nə wə lekɔsi diməntə wə kusuu, Onanto aalo wə dikpi lə udi ni, itsyise weentsyue lesa nə ófo ɔnɔ koto. Nya lesa saa nə bəyifo dímanyə lə bofokanɔ əsuə, eyifo lebuə.

Bitə Lə Buyifo Asa Nnya Ləwɔke Betidi Bamba ɔkɔe Bomu.

15 Bomba eto bofokanɔ díkamua alee, ele bə bəwunsəko mba eto bofokanɔ ləmbətɔ ale bənyə. Nya yanle bə búyifo nya leleke itə bo əsuə ete. ² Lə nyaso ele bə bo nti eto utsyuə saa yifo lesa nə ləwɔke itə wə ɔyimitsyuə nya luutə bə obe lə ləwɔnɔ əsuə. ³ Itsyise Kristo kulaa tsyaa, inni lesa nə leleke itə wə əsuə úyifo. Bəwɔni bákpe lə Awɔninsa Kenke eto Kukue əsuə bə, Kristo áteyi Onanto nkə, “Aka nnya betidi laaka fə, əbə ékpo mə lə əsuə.” ⁴ Nya asa nnya kenke bəwɔni bətsyə lə lefe nə léfe mmə lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə, bəwɔni nnya bətsyə bə lə bokase asa lə nnya əsuə, bə lə bokpe lə kanyi əsuə tsyaa, utsyuə saa lə uńyə kekleke eye lə Awɔnisa Kenke eto bəwunsəko bo nkpe itə bo əsuə bə lə bunyə kusubebe.

⁵ Onanto wə laawunsəko bo bə lə bofo buńyə kekleke lə kanyi nyənyə saa əsuə, nya woakpe bo nkəalee, lə utə ləniyifoyifo lə leke mi lə nti lə Kristo Yesu eto kama butənkə əsuə. ⁶ Nya lə mible lə bufi ɔkɔe ɔni bebesə Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto kato.

Báteyi Mba Lenni Yudafɔ Tsya Ditiki Sɛɛ Nəmə.

⁷ Lə nnya esoo, bisensə mi ani lə befo bətsyuə fe kase Kristo dísensə ani ófo mi. Biyifo nyamfo lə betidi lə batesə Onanto. ⁸ Nyaso nle mi bəteyi kakpasə minkə Kristo əbə ófiani Yudafɔ eto usumunyə bə lə uləkə diti-ki nə Onanto ləteyi Yudafɔ eto bana eto bana útsyə ote nkə ditiki nəmfə eyifo ɔnukuale nya bə lə ibə itə nko sitinti. ⁹ Nya bə betidi ba lenni Yudafɔ tsya lə batesə Onanto lə wə kaminsənyənyə eso. Bəwɔni lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə nkə,

“Lə nyamfo esoo, mɔɔtesə fə lə betidi ba lenni Yudafɔ eto nti.

Nya muusə əsə mfi ntesə fə diye.”

¹⁰ Nya besi bəteyi bənkə,

“Mimba lenni Yudafɔ nyə disuəyuə ku Onanto eto kusə.”

¹¹ Besi bəteyi tsya bə,

“Mimba lenni Yudafɔ kenke bətesə Bonamute əmə.

Nya mi ese ese eto betidi kenke bətesə wə.”

¹² Yesaya tsya esi ɔwɔni ɔlɛ bəteyi nkə,

“Yese eto kafo eto ubi ebuke ɔbɔ.

Nya wə ni utidi wə lootaka udi seka lə ese ese eto betidi ba kenke lenni Yudafɔ əsuə.

Nya buufi mə kusubebe bətəkə lə wə əsuə.”

¹³ Nle lekpakpa miə Onanto wə ni bo kusubebe tə lə disuəyuə lə diyi mi əsuə kenke, nya lə binyə diyuə lə kase bifi mi əsuə bítəkə lə wə əsuəale əsuə, lə Onanto eto ləwɔnɔ Kenke eto əsuəale lə itə bə mi kusubebe lə kobe kokpe mi lə əsuə.

**Paulo Elakə Nnya Eso Ówɔni Kukue Ko Nkpe Kasɔɔɔ
Kpə Mfo Ótsyese Mə.**

¹⁴ Mɔ bayimi, mɔ kosate mfo nɔɔ sitinti miə asa sɛɛ buyifo aba ekpo mi lə əsuə kenke. Nya biyi asa nnya kenke itə bə biofo mi bətsyuə asa bote lə nnya əsuə. ¹⁵ Mfi mɔ utu ntəkə sitinti lə ni nya minwɔni asa kpə lə kukue komfo fe kəklomasə itə mi lə asa nyamfo ɛyɛ lə Onanto eto lefonə nə útə mɛ eto əsuəale əsuə. ¹⁶ It-syise úyifo mɛ nkə ntsyi nwuninsə nyifo Kristo eto uyi-foyifo ntə betidi ba lenni Yudafɔ. Nya lə nyifo kesumu eto keyifo ka ni bənkə mbe Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə betidi ba lenni Yudafɔ bə lə nnə mə mboko Onanto fe kesumu eto asa nnya nnya luudufə Onanto ənə, ini Lɛwɔɔɔ Kenke díyifo nnya kenke.

¹⁷ Lə nyamfo eso mofo ləkɔɔsi bɔɔɔ lə lesa nə Yesu Kristo díyifo ɛyɛ lə keyifo ka minlɛ buyifo kətə Onanto eso. ¹⁸ Məmbobo ləkɔɔsi bɔɔɔ kedi etiki lə lesatsyuə bamba əsuə enso nnya Kristo díyifo ɛyɛ lə mɛ əsuə hã. Utə nkə nnə betidi ba lenni Yudafɔ mboko, bə lə bəbə betsyue Onanto eto ditiki koto ɛyɛ lə lesa nə míntɛyi mə ku nə mínyifo əsuə tsya. ¹⁹ Nya úyifo nko ɛyɛ lə asa nnya mínləkə mínte ku ayanisa nnya bənyə mínyifo ɛyɛ lə Lɛwɔɔɔ Kenke eto əsuəale əsuə eso. Lə nyaso ídu lə Yerusaleɔm ɛyɛ etsyilama ísu Iliriko eto ləkɔɔ mfó, mbe Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya éfia kenke. ²⁰ Ídu taa kɔ kenke, íyifo mɔ lelabi keklege minkə lə mbé Ditiki Sɛɛ nəmə letsya lə nlebe bo bənnɔ tɔ Kristo eto diye. Nya inni bə lə nto ntəkə lə utsyuə bamba eto lesa nə útsyə kasɔ ku boto əsuə. ²¹ Bomu bə lesa nə bəwɔni bətsyɛ lə Awɔnisa Kenke eto Kukue kafo lə ibə itə nko bə,

“Betidi ba bántɛyi mə itsyi lə ditiki nəmə lefe nə léfee, mə luunyə bətsyɛ wə lekpo bate wə nɛ.

Nya mba tsya dimannɔ tɔ kulesa lə wə əsuə lə lefe nə léfee, mə kɔɔɔ wə kasɔ nɛ.”

²² Keyifo ka minlɛ buyifo mfo əntə mɛ kusu nyaso maamfo mi ɔflɔ bubə nɛ.

²³ Fɛ mɔmɔɔ, se mínkəlosə mɔ keyifo lə ləkɔɔ nəmfoo, nya se minlɛ kusu bəbɛbɛ lə alɛ kpə nnya léfe bə lə mbə nyə mi esoo, ²⁴ mfi nsusu miə lə mbə nle Spania bofee, lə nyɛ mi ɔflɔ. Nla miə maayɛ mi ɔflɔ lə bəwunsəko mɛ lə mɔ mfó busu əsuə lə nsia lə mi ɔflɔ lə búnyə disuəyua ku bətsyuə itə lefe kliminti ditsyuə eto kama bólosə. ²⁵ Tsyafɛ mɔmɔɔ, ntɔ lə Yerusaleɔm lə nsu nwunsəko Onanto eto betidi ba nkpe mfó. ²⁶ Itsyise iyifo bafokanɔɔ lə Makedonia ku Akaia eto lelabi faa bə baako atabi ətsyuə lə befi batsyese bakombo ba nkpe lə bafokanɔɔ nti lə Yerusaleɔm mfó. ²⁷ Iyifo mə lelabi kafo faa bə beyifo nko. Nya lə sitintii, beyifo bayodi lə mɔ ɔflɔ! Itsyise lə betidi ba lenni Yudafɔ ənyə kedikɔ ku Yudafɔ eto lɛwɔɔɔ eto asa sɛ əsuəə, eyi fənkə ele bə mə tsya wunsəko Yudafɔ ku mə asa nnya banlɛ bunyə ketsyiko lə nnya əsuə.

²⁸ Nyaso lə nyifo keyifo kamfo nlosə nya bəfo asa nnya bənyə basɔ leboo, muusu Spania nya mɔɔyɛ mi ɔflɔ mfó lə mfe ntɔ. ²⁹ Nyi miə lefe nə muubə mi ɔflɔ, nyenko Kristo eto atsyɔkpokpo kenke nle mi boboko.

³⁰ Mɔ bayimi, nlə mi lekpa kpa tinti lə Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə ku Lɛwɔɔɔ Kenke eto lelabi əsuə miə bəwunsəko mɛ lə boto ola keklege butə Onanto lə mɔ disi. ³¹ Beto ola bɛlɛ Onanto lekpa kpa bə lə uləkə mɛ utsyiko Yudea eto betidi ba ni mankokafɔ eto ani nya lə mɔ keyifo lə Yerusaleɔm mfó lə kəkɛ Onanto eto betidi mfó ɔkɔɔ bamə. ³² Nya lə Onanto atɔɔɔ, muubə ndufə mi nti ku disuəyua, bə lə bomblɛ lə bola bəwɔni busiə. ³³ Onanto wə ləətə diyuaə, lə usiəko mible kenke. Ibə itə.

Paulo Əsiəsə Betidi Akpa Akpa Ba Nkpe Lə Roma Ót-syese.

16 Nla miə mələkə bo ɔyimisio Foebe nte mi. Uyi-fo ɔwunsəkotsyuə utə Kenkrea lə bafokanɔɔ nti.

² Nya nle mi lekpa kpa miə lə befo wə kukɔɔ lə Bonamute eto diye əsuə lə kusu ko dínyə itə Onanto eto betidi əsuə. Bitə wə bəwunsəko saa bo wɔɔɔ utsyiko mi ɔflɔ, itsyise ɔwunsəko betidi kpə ku mɔ əmə tsya.

³ Siəsə Priska ku wə usə Akwila ba bomə diyifo mɔ beyifoyifotsyuə lə Kristo Yesu əsuə. ⁴ Bəmuə əsuə bənyə bə boofu bukpa lə mɔ disi kulaa tsya. Nya inni mɔ mate ete nle mə ani bɔɔɔ, bomu ku betidi ba lenni Yudafɔ eto bafokanɔɔ eto etsyukpa bamba ətsyuə kenke tsya.

⁵ Lə əsiəsə bafokanɔɔ ba laatsya lə mə diyo mfó tsya. Siəsə mɔ ɔyetsyuə lala Epaineto wə ni ututɛ wə letsyi ləkɔɔsi ɔwuninsə ófo Kristo lə Asia eto kasɔ mfó.

⁶ Nya lə əsiəsə Maria wə díyifo keyifo keklege útə mi ditsyukpa nəmfo.

⁷ Siəsə Androniko ku Yunia ba ni mɔ kusə eto betidi ba ni bonko mə bəkpɛ lə aba eto diyo mfó. Betidi yi mə tinti fe mba baatsyese nkpe lə batɔnkpe nti. Nya bɔɔ mɛ lə Kristo bofo kanɔ əsuə.

⁸ Siəsə Amplia wə maala tinti lə Bonamute əsuə ətə mɛ.

⁹ Nya lə əsiəsə Urbana wə ni bo uyifotsyuə ku ɔyetsyuə lə Kristo əsuə ətə mɛ. Nya lə əsiəsə mɔ ɔyimitsyuə lala Staki.

¹⁰ Siəsə Apele wə bóto bóbe nya búnyə boə uńyə itə Kristo. Nya lə əsiəsə Aristobulo eto diyo eto betidi kenke ətə mə.

¹¹ Siəsə Herodion mɔ otokponyə ətə mɛ. Nya lə əsiəsə Narkiso eto diyo eto betidi ba dífi mə əsuə bətə Kristo.

¹² Siəsə besio ba ni Trifaena ku Trifosa ba diyifo Bonamute eto keyifo. Nya lə əsiəsə mɔ ɔyimitsyuə lala Persi wə ni usio ɔni wə tsya díyifo keyifo tinti utə Bonamute.

¹³ Siəsə Rufo wə Bonamute díləkə fe wə ole ku wə ambe wə tsya lɛlɛ mɛ fe mɔ ambe ke.

¹⁴ Siəsə Asinkrito, Flegon, Herme, Patroba, Herma ku mə bayimi bafokanɔɔ ba nkpe lə mə ɔflɔ.

¹⁵ Siəsə Filologo, Yulia, Nereo ku wə ɔyimisio, ku Olimpa ku Onanto eto betidi kenke ba nkpe lə mə ɔflɔ.

¹⁶ Bisiasə bətsyuə lə bəkɔbe bətsyuə bɛlɛ lə Kristo eto kusu əsuə. Bafokanɔɔ lə Kristo əsuə eto etsyukpa kenke bə bəəsiəsə mi o-o.

¹⁷ Mɔ bayimi, nɛ mi kɔɛ bɔɛ kekɛɛle minkɛ bimua ɛsuɛ biɲyɛ bikabe kusu itɛ betidi ba lela bɛ beesensɛ mi nti. Kɛnyɛ lɛ asa nnya bɔte mi ɛsuɛ kefi keti mi kusu. Bilɛkɛ mi ɛsuɛ bitsyiko lɛ mɛ ɛsuɛ. ¹⁸ Itsyise betidi ba leeyifo asa nyamfo eto kaklee, beenyifo Bonamute Yesu Kristo eto keyifo. Bomu mɛ kosatee, mɛ alasa nnya beeyifo nɛ. Nya bakpe kɛnyɛ mlimlimli lɛ mɛ etikididi nnya baawɛ betidi ketitlisɛ asa kakpe mba lanɛ kulesa bote. ¹⁹ Utidi saa ɛnɔ kase bietsyue Ditiki Sɛɛ nɛmɛ koto, lɛ nyaso mɛɛnyɛ disuɛnyɛ tinti lɛ mi ɛsuɛ. Fɛɛ lesa nɛ mimbebe mintsyiko mi ɔflɔ ni bɛ binyɛ lesa sɛɛ bitsyɛ lekpo. Nya lɛ befiani betidi ba lanla asa bua buyifo. ²⁰ Onanto wɛ lɛtɛ diyuɛsɛ, ebusɛnsɛ oba Obonsam kenke okpo, nya wuutɛ nkɛ bitɛkɛ wɛ kato lɛ lefe kliminti ɛsuɛ. Bonamute Yesu Kristo eto lefonɛ lɛ disiɛko mi.

²¹ Timoteo wɛ ni mɔ uyifotsyuɛ nkɛ wɛɛsiɛsɛ mi. Nko ke ini Lukio tsya ku Yason ku Sosipatro ba bomɛ ni kusɛ kɔni eto betidi bɛ bɛɛsiɛsɛ mi.

²² Mɔ Tertio wɛ lɛwɔni kukue komfo ɛsiɛsɛ mi lɛ Bonamute eto diye ɛsuɛ.

²³ Gaio wɛ lefo mɛ kafo faa ku bafokanɔfɔ eto dit-syukpa nɛ laakpe disi mfo kenke bɛ bɛsiɛsɛ mi.

Nya Erasto wɛ ni umɛ ɛmfo eto nwɛ lɛɛtsyɛ mɛ atabi ku bo ɔyimisani Kwarto bɛ bɛsiɛsɛ mi. ²⁴ Bonamute Yesu Kristo eto lefonɛ lɛ disiɛko mimble kenke. Ibɛ itɛ.

²⁵ Nya mɔmɔɔ, bitɛ lɛ bɔtesɛ Onanto, wɛ loofɔ mi nkɛale bokpe nkɛ lɛ biɲyɛ kekɛɛle fe kase minɛ bɔteyi lɛ Ditiki Sɛɛ nɛ minɛ bulɛkɛ kate itsyi lɛ Yesu Kristo ɛsuɛ. Ditiki Sɛɛ nɛmfo aka asa nnya bakula nya Onanto dilɛkɛ ɔte nya lɛkula bo alɛ kpɛ nnya lɛfe ɛsuɛ. ²⁶ Fɛ, mɔmɔɔ, bɛlɛkɛ asa bate bɛ lɛ betidi ba kenke lɛ banɔ kasɔ fe kase wɛ bɛnyɛlɛkɛtidi lɛwɔni bɛtsyɛ. Onanto wɛ nsi nkɛ lefe saa eto lelabi ni bɛnkɛ, ele bɛ babe Ditiki Sɛɛ nɛmfo letsya itɛ kawunsɛ ka kenke lɛ bafɔ wɛ banɔ lɛ betsyue wɛ ditiki koto. ²⁷ Ele bɛ bɔtesɛ Onanto wɛ hɛ ni obesibe idu mɔmɔ ɛntɔ lefe saa ɛyɛ lɛ Yesu Kristo eto diye ɛsuɛ! Ibɛ itɛ.

1 KORINTOFƆ

1 Mɔ, Paulo, wə eyɛ lə Onanto eto lelabi əsuə mimfiani Yesu Kristo eto ɔtɔnkpee, mɔ ku bo ɔyimisani Sostene nle mi kukue komfo bɔwɔni nɛ.

² Bɔwɔni kukue komfo bɔlɛ Korintofɔ eto bafokanɔfɔ ba eyɛ lə Yesu Kristo əsuə Onanto dɪlɛkə nya ókpadi mɛ nkə bafiani wə betidi kɛnkɛ. Fe kase úyifo betidi ba kɛnkɛ tsya lefo Bonamute Yesu Kristo banɔ. Wə ni bonko mɛmblɛ eto Onamute.

³ Bɔlɛ bɔtɔ boə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyua lə ditəkəko mi.

Onanto Ɔətə Bo Asa Sɛɛ Eyɛ Lə Yesu Kristo Eso.

⁴ Maasɔ Onanto ani lefe saa lə mi disi lə wə lefonə nə úfi útə mi ɔyenko lə Yesu Kristo əsuə eso. ⁵ Ídu lə lefe nə bíyifo lɔni ku Kristo, biobe lə kusu saa əsuə titlu lə etikididi ka ku kobe tete əsuə. ⁶ Yesu Kristo eto ditiki nɛmfo afo disia lə miinti kukɔnɔ. ⁷ Lə nyamfo esoo, lə lefe nə biinyə binsəke Boanto Onanto bə utə Bonamute Yesu Kristo kusu lə uləkə wə əsuə otee, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto ətasa saa eyi mi əsuə. ⁸ Nya woose mi lə mi bofokanɔ əsuə kukɔnɔ isu ese lə kalosəkɔ. Wə ni futsyɛ luutə nkə lə Bonamute Yesu Kristo əbə nkə woakponko kawunsiə eto betidi lekpo lə Ditiki Sɛɛ nɛmə əsuə, bembolo mi dikpi. ⁹ Onanto wə lékpadi mi nkə biyifo lɔni ku wə ubi Bonamute Yesu Kristo, wə ni nwə əsuə bioka bese nɛ.

Bebe Sinini Biə Kəsənsə Embudufə Mi Lenti.

¹⁰ Nye lə Bonamute Yesu Kristo eto əsuəale nya utə mɛ əsuə, nle mi bɔtɛyi kekleke fe mɔ bayimi bafokanɔfɔ miə lə mimblɛ lə bɛnɔ bətsyuə kasɔ itə bə kəsənsə embɔke mi lenti. Nya lə mi kɛnyɛ lə keyifo kani lə asa nnya biebu disi ketsyiko ku nsusu bo əsuə bese uyi. ¹¹ Itsyise bayimi, betidi bətsyuə ba ditsyi Klo eto diyo áteyi mɛ bə kədiə kpe mi lenti mfó. ¹² Lesa nə minlɛ ni bə utsyuə saa ku lesa nə ɔnlɛ bɔtɛyi. Bətsyuə bə, “Paulo eto kama mintəkə.” Nya obamba tsya nle bɔtɛyi nkə, “Mɔ alɛ Apolo eto kama mintəkə.” Nya obamba tsya nle bɔtɛyi nkə, “Petro eto kama mintəkə.” Nya obamba tsya nle bɔtɛyi nkə, “Kristo eto kama mintəkə.”

¹³ Mɔɔtɔ mi miə nyalɛ bofo Kristo boba kakpe lə akpa akpa? Nye Paulo ni nwə díkrə lə uyi əsuə lə mi disi? Nye bəfləsə utsyuə ku ntu lə Paulo eto diye əsuə? Owo lo! ¹⁴ Maasɔ Onanto ani bə ményifo kutsyuə saa ntufləsəfləsə eto lekpa lə mi nti enso Krispo ku Gaio mate hă. ¹⁵ Nyaso kutsyuə saa, embofo bɔtɛyi nkə mɔ diye kpe lə mba difləsə wə ntu nti. ¹⁶ Mookloma miə híyifo Stefana ntufləsəfləsə eto lekpa ntə wə ku wə diyo eto

betidi, nya mensikloma lə rífləsə kuutsyuə bamba saa tsya ntu. ¹⁷ Kristo mántsyesɛ mɛ nkə mbə nkeyifo ntufləsəfləsə eto lekpa kətə betidi. Bomu ótsyese mɛ nkə mbe Ditiki Sɛɛ nɛmə letsya ntə betidi. Nya maanyɛ lə kawunsiə kamfo eto kobetete eto kusu əsuə kabe Ditiki Sɛɛ nɛmə letsya. Itsyise lə nyifo nkoo, nyalɛ Yesu Kristo eto ukprə wə úkrə eto əsuəale ebuyifo ubimba.

Kristo Eto Ditiki Sɛɛ Ni Onanto Eto Ɔsuəale Ku Kobe.

¹⁸ Nyi kase betidi bamə eto ditsyɛbi ditə bə bale bukrə lə lɛwɔnɔ əsuə. Kristo eto ukprə lə kuyi əsuə eto etiki eyifo ebukisa lə mɔ ɔflɔ. Fɛɛ bomba Onanto ləətə nkə bunyə bofoo, buyi boə Onanto eto Ditiki Sɛɛ nɛmə eyifo Onanto eto wə əsuəale. ¹⁹ Lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə, Onanto áteyi nkə

“Mɔɔtsylɔsə babesibe eto kobetete.

Nya muuləkə nte miə bekuente eto etiki eyifo əsuəale itə mi.”

²⁰ Nyamfo lɛ bote bə kawunsiə kamfo eto babesibe ku bekuente ku betidi ba krə nyɛ laafo etiki bunə kɛnkɛ eyifo ebimbasa. ²¹ Onanto yi, eyɛ lə wə kobetete əsuə úyifo betidi nko, nkə lə bayɛ bɔyɛ lə mɔ kawunsiə eto kobetete əsuə bate wə. Nya wə Ditiki Sɛɛ nə eto letsya boabe mfoo, nya woələkə eyifo ebukisa lə betidi bətsyuə ɔflɔ. Fɛɛ Onanto aayɛ lə nnya əsuə nya woələkə betidi ba léfo bánɔ lə nkprə. ²² Yudafɔ aabɛbɛ bə bəənyə ayanisa buyifo. Nya Grikifɔ, mɔ aala bɛ baate kawunsiə kamfo eto kobe. ²³ Fɛ boo, Kristo wə bász bámanklasə lə uyikabie usuə eto Ditiki Sɛɛ nɛmə eto letsya boabe. Nya Ditiki Sɛɛ nɛmfo laayɛ kedufə kelə Yudafɔ lə akɔɛsi. Nya betidi ba lenni Yudafɔ tsya, laanɔ nya fe ebukisa. ²⁴ Fɛɛ betidi ba Onanto dɪlɛkə utə lə Yudafɔ ku Grikifɔ nti, Kristo wə eto Ditiki Sɛɛ boabe letsya mfo, wə ni Onanto eto əsuəale ku wə kobetete nɛ. ²⁵ Itsyise lesa nə betidi ləənyə bə iyifo Onanto eto ebukisaa, iyifo kobetete eso betidi eto ale. Nya Onanto eto eyifosa nya diyifo fe yɔkrɔɔ, kpe əsuəale eso betidi eto ale.

²⁶ Mɔ bayimi, fɛ Onanto lə uləkə mii, biokloma kase bítseyə lə betidi eto ənəmi! Mi krə mánte kobe nya bíanke əsuəale saa. Nye bíambɔ bítseyi mmfo bo lɛke dibu kafo saa. ²⁷ Bomu Onanto étsyue úləkə betidi ba lə kawunsiə eto ənəmi leeninə nkə lə okpe kawunsiə kamfo eto babesibe kofani. Nya úləkə betidi ba dimanle kulesa lə kawunsiə eto ənəmi itə lə ufi okpe kawunsiə eto bəsuəaletidi bamfo kofani. ²⁸ Onanto ələkə betidi ba dimanle kulesa lə kawunsiə eto betidi eto ənəmi, nya beembu mɔ kakpe ku lesa nti nkə lə ɔyɛ lə mɔ

usuə okpe betidi ba kawunsiä leebu bæ mä ni mba nkpə dibu nya bankpə kalende kofani, se benni kulesa eso. ²⁹ Nyamfo luutə bæ kutsyuə saa embofo botaka keñyā kasɔ lɛkɔsi lə Onanto eto ənəmi. ³⁰ Onanto uni ditə kusu nkə biyifo bani ku Yesu Kristo. Nya Kristo əmə ni bo kobetete ko Onanto difi útə bo. Nya eyə lə Kristo əmə əsuə eso Onanto ləənyə bo nkə bɔyɛ lə kusu sɛɛ əsuə. Nya bófiāni Onanto eto betidi kɛnkɛ. Nya ófo kayo lə bo disi úləkə bo útsyiko abuayifoyifo əsuə. ³¹ Nyamfo eso Awónisa Kɛnkɛ eto Kukue nɛ bɔtɛyi nkə, “Utidi wə laasɔ wə lɛkɔsii, ele bæ ɔɔ wə lɛkɔsi lə lesa nə Bonamute díyifo utə wə əsuə.”

Paulo Édi Etiki Utsyi Lə Kristo Əsuə.

2 Mɔ bayimi, lefe nə mímbə mi ɔflɔ miə lə mbé Onanto eto etiki kulakula tinti letsya nte mii, ményifo nko ku kɛnyɛ kamini nye lə kawunsiä kamfo eto kobe əsuə ntə mi. ² Lefe nə mímbə mínkɛ mi lə ɔflɔ, ni mi etiki itsyi lə Yesu Kristo ete əsuə. Nya naya nsi nso kenke ni lə wə ukpə lə uyikabie əsuə. ³ Nyaso lefe nə mímbə mi ɔflɔ, mbə fe ɔɔɔɔbi. Nya sikpi dí-muə mɛ ku ketinkə tsya. ⁴ Nya biunyə biə asa nnya mínte áte nko ke, yényifo fe utidi wə eto kɛnyɛ nkpe kobe nya únyi kobe. Bomu mɔ etiki nya mikədii, áte sitinti kase Onanto eto Lɛwɔɔ nkpe əsuəale. ⁵ Lə nyamfo esoo, inni kawunsiä eto utidi eto kobetete əsuə bɛyɛ béte Kristo, bomu eyə lə Onanto eto əsuəale əsuə.

Lɛwɔɔ Kɛnkɛ Yi Lesa Saa Lə Onanto Əsuə.

⁶ Fɛɛ mɔ etiki nnya meedi, meedi nya kətə betide ba nyi kobe nya bekesu sɛɔ lə lɛwɔɔ eto asa kasɔɔɔ əsuə. Nya yanka kawunsiä kamfo eto kobetete nye bə-suəaletidi ba leedi seka lə kasɔ kamfo əsuə nya banlɛ mə əsuə bonyansə. ⁷ Kobetete ko eto etiki minlɛ bɔtɛyi mfoo, etsyi lə Onanto eto kobe ko bákula betidi əsuə. Fɛɛ Onanto étsyue ketsyue kamfo útsyā kokoko nkə wuuləkə bo fɛ úyifo kawunsiä. ⁸ Kawunsiä kamfo eto bəsuəaletidi eto kuutsyuə mánte kulesa itsyi lə kobe komfo əsuə. Itsyise lə nnya ete bátee, eni bānsɔ Bonamute le uyikabie əsuə. ⁹ Fɛɛ Awónisa Kɛnkɛ eto Kukue lə bɔtɛyi nkə,

“Lesa nə kuutsyuə saa mənyə nye woannɔ ɔɔ, nya kuutsyuə saa mémbu ɔɔ disi utsyiko tsya nkə yu-ubə itə, nya tutuutu ni lesa nə Onanto dítsyue utsyə utə betidi ba laala wə nɛ.”

¹⁰ Fɛɛ bo alɛɛ, Onanto diləkə wə asakulakula nyamfo lə lekplɛ óte bo, eyə lə wə Lɛwɔɔ əsuə.

Onanto eto Lɛwɔɔ eedufə lə lesa saa əsuə nya kaate, nya diate Onanto eto asakulakula kulaa tsya. ¹¹ Fe kase utidi eto lɛwɔɔ nə nkpe lə wə əsuə hā nyi wə kemia eto lesa saa itsyi lə wə əsuə, nko ke ini bæ Onanto eto Lɛwɔɔ hā nyi lesa saa itsyi lə Onanto əsuə nɛ. ¹² Nya boo, inni kawunsiä kamfo eto lɛwɔɔ nə ləətə beeyifo asa bua nkpe lə bo əsuə. Bomu Onanto eto Lɛwɔɔ nə luutə bote ətəsa nnya bófo butsyiko lə

wə ɔflɔ, kafo faa, ni ni nnə nkpə lə bo əsuə nɛ. ¹³ Lə nyamfo esoo, inni kawunsiä kamfo eto kobe eto asa nnya betidi laate bófo búfi bɔnlɛ mi etiki budi. Bomu asa nnya Onanto eto Lɛwɔɔ díləkə óte bo, nya ni asa nnya boələkə kate mba léfo Lɛwɔɔ nəmə nɛ. ¹⁴ Utidi saa wə Onanto eto Lɛwɔɔ nəmfo dímamfo disia lə wə əsuə, wəmbəfo ətəsa nnya Onanto eto Lɛwɔɔ ləətə bofo. Nya utidi əmfó tsya əmbəfo asa nyamfo kasɔ ɔɔɔ, itsyise asa nyamfó eyifo wə ebukisa. Nyaso Onanto eto Lɛwɔɔ əsuə nya utidi lɔɔyɛ fe wuunyə ətəsa nyamfó utsyə lekpo kase efo koya. ¹⁵ Utidi wə Onanto eto Lɛwɔɔ lefo disia lə əsuə, wə lofo lesa saa bunyə kətsyā nɛ. Fɛɛ wə alɛɛ, betidi embofo wə bunyə ketsyə lekpo nɛ. ¹⁶ Awónisa Kɛnkɛ eto Kukue lə bɔtɛyi nkə,

“Utidi saa enyi lesa nə nkpə lə Bonamute eto nsusu. Nya kuutsyuə saa tsya anté wə kulesa.” Fɛɛ boo, Kristo eto nsusu kpɛ lə bo əsuə.

Bo Ni Onanto Eto Beyifoyifo.

3 Mɔ bayimi, məmbəfo mi etiki budinko lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə fe kase muudinko betidi ba Onanto eto Lɛwɔɔ nəmə díkafo dísiə lə mə əsuə. Bomu muudinko mi etiki fe betidi ba eto ənəmi nsi ntəkə lə kawunsiä eto asa əsuə. Nya bisi biyifo ekpɛfi kɛkɛ lə Kristo bofokanə əsuə. ² Mɔ asa nnya maate mii, eyifo nya diyuə imbə ale fe kase mintu lɛlɛkɛ itə bebifɔfɔ butə. Nya yenyifo asa nnya eto kasɔɔɔ nkpe ale fe kase inte itə utidi wə díkabe wə leedi asa nnya nkpə kalende seka. Nya ta mɔmɔ biambe ɔɔ itə lesa nə nkpə kalende budi. ³ Itsyise bisi bisi nkpə fe betidi ba difi mə nsusu bətəkə lə kawunsiä kamfo hā eto asa əsuə. Nya lə kənəmise si kakpɛ lə mi nti nya biədiə nniə lə bətsyuə əsuə, nyamfo mate kulaa ate nkə bisi bisi nkpə itə kawunsiä kamfo eto asa. ⁴ Lə mi nti utsyuə esi ɔtɛyi nkə, “Mɔɔ, Paulo eto kama mintəkə,” nya obamba tsya nɛ bɔtɛyi nkə, “Mɔɔ, Apolo eto kama mintəkə,” bieyifo asa fe betidi ba kawunsiä kamfo eto eyifosa léfo disia dinsi lə mi əsuə.

⁵ Nya lə nyamfo kenke kamaa, owoe ni Apolo? Nya owoe ni Paulo? Onanto eto beyifoyifo ete buni. Nya bɔyɛ lə mi əsuə lə bofo ɔɔɔ. Nya bo nti eto utsyuə saa nlenko keyifo ka Onanto ditə wə nkə uyifo. ⁶ Mɔ ni dítsyiko keyifo kamə kasɔ fe kase beetsyi diyibibi. Nya Apolo lékpo ni ntu. Fɛɛ Onanto ni nwə díte lébe lébɔ disi. ⁷ Lə nyamfo esoo, utidi wə dítsyii, ku utidi wə lékpo ni ntuu, məmblɛ ményifo kulesa kinki. Nya Onanto bomu ni nwə díyifo, itsyise wə ni nwə díte lébe lébɔ disi. ⁸ Bobakɛfə kubutsyuə saa əmbə lə utidi wə leetsyi kuyi ku nwə laakpo ko ntu nti. Onanto ni futsyə wə lofo mə kayo lə mə keyifo eto kɛnyɛ. ⁹ Itsyise buyifo beyifotsyuə lə keyifo kani əsuə. Nya boakɔ ani keyifo ke kətə Onanto. Nya biyifo Onanto eto ɔkue wə əsuə bunyə bɔnlɛ keyifo. Nya bini diyo nə tsya Onanto léto.

¹⁰ Nya lə Onanto eto kətə ka útə mɛ əsuə, ətə mfiani fe diyo eto otonto sɛɛ. Nya mintsyā diyo nəmə kasɔ lə leba əsuə. Nya utidi bamba díbə ɔnlɛ boto kətəkə lə ni. Fɛɛ utsyuə saa wə dibə ɔnlɛ boto kətəkə, ele bæ ɔɔ obe

kase ɔnlɛ diyo nɛmɛ boto kayenko. ¹¹ Itsyise Yesu Kristo ni leba nɛ ɛsuɛ Onanto dɛfi ɔtsyɛ diyo nɛmɛ kasɔ ele bɛ betidi be bato diyo nɛmɛ besukosɛ. Nya kuut-syuɛ bamba saa ensi embofo leba bamba bufi ketsyɛ ni kasɔ boto bio. ¹² Bɛtsyuɛ ebufi sika sia nye siflubia nye aba nya nkpe koya, nye keyi nye sefa kato diyo nɛmɛ. ¹³ Fɛɛ lɛ diyo nɛ ɔtsyuɛ saa lɛto alɛkɛ nye dian-lɛkɛɛ, Kristo eto disumuyo nɛmɛ ni nnɛ luulɛkɛ lete nɛ. Itsyise lɛ disumuyo nɛmɛ ɛsuɛ, ute buufi bɛlɛkɛ ut-syuɛ saa eto keyifo lɛ lekple bate. Ute ɛmfo ni nwɛ lu-ubɛ ukedi keyifo saa obe, lɛ obe lɛ keyifo kamɛ alɛkɛ. ¹⁴ Lɛ ɔtsyuɛ eto bikɛ bia ɔfi ɔto diyo nɛmɛ ɛnyɛ, lɛ ute ɛto ɔyɛ mfo ɔfee, otonto ɛmfɔ ebofo kayofofɔ. ¹⁵ Fɛɛ lɛ ɔtsyuɛ eto bikɛ bia ɔfi ɔto diyo nɛmɛ ato utee, wɛmbofo kayofofɔ saa. Fɛɛ wɛ kosate ebunyɛ bulɛkɛ fe nwɛ dɛtsyetsyi ɔbɔ lɛ ute ɛmɛ ɛsuɛ.

Mi Kosate Eyifo Onanto Eto Disumuyo Kenkɛ.

¹⁶ Ele bɛ bete lɛ ekpako mi wuee biɛ mi kosate eyifo Onanto eto disumuyo. Nya Onanto eto lɛwɔnɔ nkpe lɛ mi ɛsuɛ. ¹⁷ Itsyise Onanto eto disumuyo eyifo kakenkɛkɔ, nya mi ni wɛ disumuyo nɛmɛ. Nyaso lɛ ut-syuɛ ata Onanto eto disumuyo nɛmɛ ubuu, Onanto ebɔtsylbɛ wuntsya.

¹⁸ Kuut-syuɛ saa manwɛ wɛ ɛsuɛ lɛ mi nti. Lɛ ɔtsyuɛ lɛ mi nti eebu wɛ ɛsuɛ fe kawunsiɛ kamfo eto obesi-bee, ufi wɛ ɛsuɛ uyifo ubuki bomu lɛ betidi eto ɛnɛmi lɛ itɛ bɛ woofiani obesibe tinti lɛ Onanto eto ɛnɛmi. ¹⁹ Itsyise lesa nɛ kawunsiɛ eto betidi leebu fe kobete-tee, nyamfɔ eyifo ebukisa lɛ Onanto eto ɛnɛmi. Nyaso Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue lɛtɛyi nkɛ, "Bebesibe eto asayifoyifo ɛsuɛ nya Onanto laayɛ kemuɛ mɛ lɛ kubu ɛsuɛ nɛ." ²⁰ Nya besi bɛwɔni bɛtɛyi bɛnkɛ, "Onanto yi nkɛ babesibe eto nsusu bufi manle kulesa saa kon." ²¹ Lɛ nyamfo esoo, yanle bɛ utidi saa kabesɛ ɛsuɛ kato lɛ lesa nɛ betidi lofo buyifo ɛsuɛ. Itsyise lɛ sitintii, lesa saa te mfɔ itɛ mi lɛlɛkɛsɛ. ²² Paulo nye Apolo nye Petro nye kawunsiɛ kamfoo, nye ukpɛ ku nkprɛ, mɔmɔ nye lefe nɛ luubɛ, asa nyamfo kenke eyifo mi ale. ²³ Nyaa, biyifo Kristo eto bale. Nya Kristo tsya diyifo Onanto eto ole.

Boeyifo Kristo Eto Keyifo Lɛ Ɔnukualɛ Ɖsuɛ.

4 Utsyuɛ saa kɛnyɛ bo fe Kristo eto beyifoyifo ba bɛfi Onanto eto etiki kulakula lɛ lefe nɛ lɛfe mmɛ, bɛkpɛ kɔni bɛ bɔlɛ nya ola. ² Nya lesa nɛ lɛfɛ itɛ nwɛ laabe Boanto Onanto eto asa ɛsuɛ ni bɛ ɔyifo keyifo kamɛ lɛ ɔnukualɛ ɛsuɛ. ³ Lɛ mɔ kutsyee, yanlɛ mɛ bɛ kuut-syuɛ kponko mɛ lekpo lɛ mɔ ditiki ɛsuɛ nye ɛyɛ lɛ kawunsiɛ kamfo eto kobe ɛsuɛ unyɛ nkɛ nta mbu. Maankponko mɔ ɛsuɛ lekpo kulaa tsya lɛ ditiki nɛmɛ ɛsuɛ. ⁴ Mɔ lɛkɔsi anlo mɛ dikpi saa. Fɛɛ nyamfo anlɛ bote nkɛ meenyifo kabua saa, eso mbɔbɔ mfe lɛ kabua ku lɛ mɔ etikididi kemɛ. Itsyisee, Bonamute wɛ lofo mɛ lekpo bokponko nɛ. ⁵ Nyaso yanle bɛ kuut-syuɛ saa kponko wɛ ɔtsyuɛ lekpo isu ese lefe nɛ Bonamute Yesu eto dibɛfe nɛmɛ leyo. Lɛ ubɛ, wɛ ni futsyɛ

lookponko ɔtsyuɛ saa lekpo nɛ. Nya wɛ ni nwɛ luulɛkɛ asa bua kenke nnya lɛkula lɛ lekple ote nya wuulɛkɛ asa bua nya betidi nɛ bubu tsya ote. Mfo nya Onanto lɔkɔtɛsɛ utidi saa dɛnyɛ itɛ atesɛ.

⁶ Mɔ bayimi, bɛ lɛ befo asa nnya bɔnlɛ bɔtɛyi ɛyɛ lɛ mɔ ku Apolo ɛsuɛ kasɔ bɔkɔ, nwɔni nyamfo bɛ lɛ bebe bekase. Nya lɛ bekase asa nnya eto kasɔ etiki nyamfo nɛ bulɛkɛ kate nya bɛwɔni bɛtɛyi bɛnkɛ, "Bikeyifo asa bikayɛ lɛ kusu ɛsuɛ tlolololo." Lɛ nyamfo esoo, biambu betidi bɛtsyuɛ bakplɛnyɛ beso babamba. ⁷ Owɛ dɛyifo fɛ nya fankpɛ kutɛkɛ fanso fuutsyuɛ? Asa nnya nkprɛ fɛ kenke, Onanto ni nwɛ dɛfi ɔtɛ fɛ. Lɛ nko intee, beso faabesɛ ɛsuɛ kato fenkɛ inni Onanto ni wɛ dɛtɛ fɛ asa nnya nte fɛ.

⁸ Lee asa nnya bela biɛ biakɛɛ, biɛnyɛ nyamble kokoo? Nye batabinɛ bɛkafiani? Lee bɛofiani baka lɛ lefe nɛ eto lefe bo lenni tɔ baka? Ɖlɛkɛ! Eni seka ele bɛnkɛ bikedi pɛfɛ bɛ lɛ bo tsya lɛ budi se ku mi! ⁹ Itsyise ele mɛ fenkɛ bo mba ni batɔnkprɛ, kesɛkɔ ka Onanto dɛfi utɛ bo ni kafɛfɛkɔ. Nya buyifo fe betidi ba bɛlo dikpi bɛ lɛ balo mɛ lɛ mba kenke eto ɛnɛmi. Nya buyifo abesa nnya kawunsiɛ kenke ku Onanto eto batɔnkprɛ nyɛ baanlɛ bobɛ. ¹⁰ Buyifo bamumu lɛ Kristo eso. Fɛɛ mi eyifo babesibe se biyifo bani ku Kristo eso! Bo eyifo betidi ba lɛyɔkɔ eso bumbɛ ale. Fɛɛ mii, biyifo mba nkpe ale. Buyifo betidi bimba lɛ betidi eto ɛnɛmi. Fɛɛ mii, bekpe dibu. ¹¹ Ibɛ ese mɔmɔ, bɔɛsiɛ kukpɛnsɛ ku utukue. Nya bikɛ kpɛɛ saa ɛmbɛ bo boalɛ. Nya betidi laable bo. Nya bumbɛ kakɛkɔ saa bɔɛsiɛ. ¹² Nya boeyifo keyifo kekple kabe bo ɛsuɛ. Lɛ betidi ɛkudi bo, bo, boakpo mɛ atsyɔ. Lɛ ibɛ bɛ bɛtɛkɛkɛ bo lɛ bate bo ohiɛ, bo boakpe nkɛale. ¹³ Lɛ bɛka bo, boefi kafo buɛ eto etiki kɛtɛ mɛ mbuayɛ. Betidi ɛnyɛ bo fe kuku. Buyifo kawunsiɛ kamfo eto kuku ku ekubi ibɛ ɛsɛ mɔmɔ.

¹⁴ Minlɛ mi kukue komfo eto okle bɔwɔni bɛ lɛ mfi nkpe mi kofani. Bomu bɛ lɛ nɛ mi kɔlɛ fe mɔ bebi lala seka. ¹⁵ Itsyise lɛ ite bɛ bekpe betidi akpi lefosi ba laale mi ola kulaa tsya lɛ mi bofokanɔ eto nkprɛ bo binsi ɛsuɛ, bimba antomɛ kpɛ. Itsyise fe kase binsi nkprɛ nya biyifo lɔni ku Kristo esoo, mɔ ni mi anto, se mɔ ni Ditiki Sɛɛ nɛmɛ boboko mi eso.

¹⁶ Lɛ nya esoo, nɛ mi lekpa miɛ lɛ bitɛkɛkɛ mɔ ditsyɛbi kama. ¹⁷ Nyamfo ɛsuɛ eso minlɛ Timoteo bot-syese mi nɛ. Uyifo mɔ ubi lala wɛ leeyifo Bonamute Yesu eto keyifo lɛ kusu ɛsuɛ. Wuubɛ oklomasɛ mi kase mɛsiɛ nkprɛ fe Kristo eto nɛ bo eto kusu mɛtɛkɛkɛ. Nya nyamfo maate bafokanɔ kenke kaka kee minsu.

¹⁸ Mi nti eto bɛtsyuɛ ɛtaka bɛnyɛ abesɛ mɛ ɛsuɛ kato eso mɛ bɛtsyuɛ fɛfɛ, itsyise bɛbu bɛnkɛ, mensi embusinkli mbɛ mi ɔflɔ. ¹⁹ Nya lɛ Bonamute Yesu ɛtɔkɔ, muubɛ nyɛ mi lɛ lefe kliminti ɛsuɛ. Nya mɔ kosate muubɛnyɛ ɛsuale nnya betidi ba laabesɛ ɛsuɛ kato nkpe, nya moobe lɛ inni etiki bimba banlɛ budii. ²⁰ Itsyise Onanto eto sekadidi aanyɛ ku etiki bimba budi. Bomu yaayɛ ku ɛsuɛale. ²¹ Bela biɛ mbɛ mi ɔflɔ lɛ mbɛ nnɛ mi kato lee, lee mbɛ mi ɔflɔ lɛ lelabi ku diyuɛ ɛsuɛ?

Bilækə Səsonɔdidi Lə Mi Mba Léfo Bənc Eto Nti.

5 Nya mɔmɔɔ, betidi lɛ bɔtɛyi kpə bənkə, sɛsonɔdidi kpe lə mi nti. Nya mamfokanɔfɔ kulaa tsya anla nnya okle buyifo. Bátɛyi mɛ bənkə osani utsyuə ku wə anto eto usiə ákɔ okla. ² Nya beso biate əsuə nko? Keku bomu ele bə bikewi. Nya utidi wə díyifo nyamfo eto okle, ele bə bilækə wə lə mimba léfo bənc nti. ³ Ite bə ntsyo lə mi ɔflɔ nya boənyə bətsyuə ənəmi ku ənəmi tsyaa, nkpe lə mi nti lə ləwɔɔ əsuə. Nya se minkpe lə mi nti esoo, nlo utidi wə díyifo lebuə nəmfo eto okle dikpi ⁴ lə Bonamute Yesu Kristo eto əsuəale əsuə. Lə bətsya bisii, ele bə bete biə mintsya kpe mi lenti lə ləwɔɔ əsuə. Nya Bonamute Yesu Kristo eto əsuəale ebɔkɛ bo lenti. ⁵ Ele bə beyani utidi əmfo bitə Obonsam lə ɔtsylɔsə wə əsuə eto sinə. Nya lə ukpə kula tsyaa, wə ləwɔɔ lə dinyə bofo lə diyi nə əsuə Yesu lookponko kawunsiə kenke eto betidi lekpo lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə.

⁶ Yanle bə bikabesə əsuə kato. Binyi biə əyənkiəsə səkɛ ete laatsyakasə ku nnamfo bo banwɔ nnya ləətə boataka kabe kato? ⁷ Bilækə əyənkiəsə saa, nnya ni lebuə, bitsyiko lə mii nti. Nya biyifo nnamfo ɔfɔ bo bənwɔ, bo əsuə əyənkiəsə saa ləmbə, fe kase minyi miə bite seka sitinti. Itsyise bo Ukpə Asa Bo Ƴyila eto Diyi eboyo. Nya mɔmɔɔ, boolo bo Ukpə Asa Bo Ƴyila eto Lesambi nə ni Kristo. ⁸ Nyaso, biəntə lə budi bo Ukpə Asa Bo Ƴyila eto Diyi ku abolo nnya əsuə əyənkiəsə koko nkpe, nnya nsusu bua ku asa bua boeyifo. Bomu bitə lə budi diyi nəmfo ku abolo wə əsuə əyənkiəsə saa ləmbə nya lə bote boə boenyifo ənəmi ənəmi eto betidi. Bomu lə bɔyɛ ku Ditiki Sɛɛ nəmə lə ɔnukuale əsuə.

⁹ Nya lə kukue ko miwɔni mintə mi kafoo, ɔtɛyi mi minkə bianyɛ ku betidi ba ni basɔɔɔdi. ¹⁰ Mɔmɔɔ, inni betidi ba dimamfo banɔ ete minlɛ. Betidi ba minlɛ ni basɔɔɔdi nya baasesə ənəmi lə asa əsuə, mba ni beyu, leeyu betidi eto atabi kedi, ku mba ləətə bəfiə kedi tsya. Nya lə atɛyi fə əələkə əsuə lə mə əsuə kenke, ete bə ele bə ləkə əsuə etsyiko lə kawunsiə kamfo kenke əsuə! ¹¹ Bomu lesa nə minlɛ bɔtɛyi ni bə nwə laakpo wə əsuə nkə ɔyimi wə díkafo ɔɔ fɛ weedi sɛsonɔɔ nye onkpə kenəmisɛ nye ləətə bəfiə kedi nye laakpo betidi aye bua nye leekpə ntə nye leeyu, ləkə fə əsuə lə wə. Nyanle bə fə ku wə kɔ ani lə ɔkpɛ ɔni bidi lesa kulaa tsya.

¹²⁻¹³ Iyifo lesa nə lekpa bə, inni mɔ keyifo keni bə nkpo betidi ba lenni bafokanɔfɔ eto itiki eto lekpo. Bomu Onanto ni nwə lookpo mə etiki eto lekpo. Fɛɛ ele bə bokponko bafokanɔfɔ mə nti eto lekpo fe kase Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue nɛ bɔtɛyi nkə, “Bela utidi bua bilækə lə mi katsyako nti.”

Ele Bə Bafokanɔfɔ Lɔ Bətsyuə Nti.

6 Lə etiki edufə lə ofokanɔnyə ku wə utsyuə eto ntii, yanle bə ufi etiki nyamə usuko manfokanɔfɔ ɔflɔ nkə bedufə lə nnya əsuə bəətə wə. Bomu mi nti eto

ɔni, wə ele bə udi etiki nyamə nɛ. ² Biyi biə Onanto eto betidi ni mba lookponko kawunsiə eto betidi lekpo. Nya lə biyi biə mi ele bə bekponko kawunsiə eto betidi lekpo, ele bə befo budufə lə etiki wɛlɛwɛlɛ esuə bɛlɔ bitsyɔ. ³ Biyi wəə biə bo bafokanɔfɔ bo ni mba lookponko kato eto batɔkpe lekpo. Lə nyamfo esoo, yanle bə ibə bə kawunsiə mfo eto etiki wɛlɛwɛlɛ, so bo ani ku bɔlɛ kabe. ⁴ Nyaso lə etiki nyamfo eto okle edufə mi lentii, ele bə bilækə betidi ba biembu kakpe lə kulesa nti kulaa tsya biə bedufə lə nnya əsuə, enso bə bifi etiki nyamə bisuko lekple kalebe bamba. ⁵ Nɛɛ mi etiki nyamfo bɔtɛyi bə lə kofani lə kɔlɛ mi. Nya bɔtɛyi bɛnlɛ biə obesibe saa əmbə mi mba lefo bənc nti wə loofu etiki nyamfo ɔɔlɔ ketsyɔ. ⁶ Fɛɛ lə ofokanɔnyə aakpa wə ɔyimitsyuə usuko betidi bamba ba ni mamfokanɔfɔ ɔflɔ nkə lə bedi mə etiki bəətə məə, nyamfo alɛkɛɛ?

⁷ Nsusu bo nkpə mi fɛ biefi mi əsuə kesuko lekpokakpokɔ aate nkə mi bofokanɔ mamflə kon. Fe nwə léfo ɔɔ, lə utidi utsyuə áta fə ubu nya fəmuə utu fale famankpe wə kenyeɛ, yenyifo lesa nə lɛlɛkɛ ensoo? Nko ini bə lə utidi utsyuə efi fə lesatsyuə, mankpe utidi əmfo kenye. ⁸ Fɛɛ mi kosate bomu ni bətsyɔ léta bibu. Nya bieyu mi bayimitsyuə bafokanɔfɔ eto bike kulaa tsya. ⁹⁻¹⁰ Nya biyi sitinti biə betidi ba leeyifo asa bua embudufə Onanto eto sekakedikɔ. Bianwɛ mi əsuə lə sibuki əsuə! Itsyise betidi ba leeyifo akuensa, nye mba ləətə bəfiə kedi nye leedi sɛsonɔɔ, nye basani ba laalabe ko mə basanitsyuə, nye mba leeyu, nye mba laasesə ənəmi lə asa əsuə, nye mba ləənə nte bo nkpə ale kəkpə, nye baabiasə betidi eto aye, nye mba leefi betidi eto atabi lə əsuəale kedi, mə nti eto kuutsyuə saa embudufə Onanto eto sekakedikɔ. ¹¹ Asa nyamfo mi bətsyuə díkeyifo kɔ. Fɛɛ Bonamute Yesu ébuflə mi asa bua úwui lə mi əsuə nya úyifo mi kenkɛ útə Onanto. Nya úsinklɔ ɔlɛkɛsə mi ku Onanto eto nti eyɛ lə Bonamute Yesu Kristo ku Onanto eto ləwɔɔ əsuə.

Bɛlɛ Mi Ƴsuə Ola Kukɔɔ Nya Lə Bifi Dibu Bitə Onanto.

¹² Mi nti eto utsyuə ebɔtɛyi nkə, “Nkpə kusu meeyifo lesa saa.” Sitinti ini. Fɛɛ inni lesa saa lɛlɛkɛ itə fə. Mofo bɔtɛyi minkə, “Nkpə kusu meeyifo lesa saa.” Fɛɛ yanle bə ibə bə lesa saa di mɛ utu. ¹³ Utidi bamba tsya ebofo bɔtɛyi nkə, “Buyifo bəyifo didisa itə kafo, nya kafo tsya nkpə itə didisa.” Sitinti ini, fɛɛ Onanto ebutə nkə nyamfo kenke eto lefe lə dibə lefe. Nya inni bə lə bufi bo əsuə eto sinə bukeyifo akɔnsa eto asa eso ete. Bomu bə lə bufi nnya bukeyifo Boanto Onanto eto keyifo. Nya wuutə əsuə eto sinə lesa nə diɔnyə itə se. ¹⁴ Fe kase Onanto létakasə Bonamute Yesu utsyiko ɔkɔmə, nko ke wootakasə bo tsya uɔnyənsə lə wə əsuəale nɛ. ¹⁵ Biyi biə mi əsuə eto sinə eyifo Kristo eto əsuə eto sinə sit-syuə. Nya yanlɛkɛ bə efi Kristo eto əsuə eto sinə sit-syuə akɔ ku utidi wə difi sɛsonɔɔdi uyifo wə keyifo. ¹⁶ Biyi tsya biə lə utidi éfi wə əsuə ɔkɔ ku nwə nsi nkpə lə sɛsonɔɔdidi əsuə, uyifo ɔni ku wə lə əsuə eto sinə əsuə. Awɔnisa Kenkɛ Eto Kukue átɛyi ékpa wuee nkə, “Mə inuə bamə ebuyifo bani lə sinə əsuə.” ¹⁷ Fɛɛ utidi wə dífi

wə əsuə omanklasə lə Bonamute əsuə, uyifo ɔni ku wə lə ləwɔɔ əsuə.

¹⁸ Biensiyifo abua eyə lə səsɔɔɔdidi əsuə. Lebuə bamba saa eto okle nə utidi díyifo, diammankla lə wə əsuə eto sinə əsuə. Fəe utidi saa wə leedi səsɔɔɔ, weeyifo lebuə keñyá lə wə kosate eto əsuə eto sinə əsuə. ¹⁹ Biyi wuee biá, mi əsuə eto sinə eyifo ləwɔɔ Kənkə nkpe lə mi eto kəsiákw nya ini Onanto dífi wə útə mi. Inni mi mbə mi əsuə. ²⁰ Itsyise Onanto áfo kayo kpə lə mi disi. Nyaso bifi mi əsuə eto sinə bikeyifo asa nnya laakpe Onanto dibu.

Bəle Mi Əsuə Kukɔɔ Lə Bofokanɔ Eto Kusu Əsuə.

7 Nya eyə lə kukue ko bəwɔni bítə mɛ eto etiki əsuə, nle mi bɔtɛyi minkə lə osani utsyuə si nkpe nya waanla nkə weefi kusia, bete biá utsyue nnya kukɔɔ. ² Fəe se səsɔɔɔdidi ləbɔ esoo, ele bə osani saa fi kusia. Nya usio saa tsya lə usiə kusə. ³ Yanle bə osani ni nkə wəəmbɔkɔ okla ku wə usiə. Nko ke yanle bə usio ni nkə wəəmbutsyá wə usə okla. ⁴ Itsyise usio saa eto əsuə eni wə fate eto ale. Bomu iyifo wə usə tsya eto ale. Nko ke ini bə osani eto əsuə tsya eni wə fate eto ale. Bomu wə usiə tsya eto ale ini. ⁵ Lə mə nti eto ɔni aala nkə weesu wə utsyuə ɔfɔɔ, ele bə wə unuəfə tɔɔ utə wə enso bəə, lə iyifo mə inuə bamə eto ketsyue ketsyue etɔnsə bə lə kusu kutsyue əsuə itə lefe kliminti, fe itə olatoto seka esoo, fe yembutə kusu nɛ. Nya lə nnya kamaa, ele bə besinkli bəsiə nkpe fe kase bisiə kɔ. Lə biyifo nkoo, biembudufə lə Obonsam eto bulə saa əsuə. ⁶ Nyamfo menyifo kɔfi minle mi butə. Bomu nsusu butsyuə ete minle mi butə. ⁷ Lə sitintii, nta nla miə utsyuə saa siə fe kase minsi. Fəe utsyuə saa ku wə ditəsa nə Onanto dítə wə. Utidi saa ku wə lele nə bətə wə.

⁸ Mɔmɔɔ, itə mba lemfi tɔ bəsiə nye lensi tɔ bəsə ku bakɔbəsiə nye bakɔsee, nle mi bɔtɛyi minkə lə bisia kusia memfimemfi, kusə mənisiəmənisiə fe kase minsii, elɛkɛ itə mi eso. ⁹ Fəe lə biəmbɔfo mi əsuə ola bɔle kəsiə lə asa nnya lookpe mi bulə əsuə esoo, biofo bəsiə bufi nye besə busiə. Itsyise lə eyifo nkoo, elɛkɛ itə utsyu əmə eso bə okaye katsyilama kedi səsɔɔ ukafe.

¹⁰ Nya mi bəsə ku bəsiə, kɔfi ko minle mi bokpe mfo eni mɔ kole. Bomu, Boanto Onanto nle mi ko bokpe. Nnya ni bə kusia manni kusə. ¹¹ Fəe lə ɔni wə əsuə, ele bə wə mate siə nye wə ku wə usə sinkli bəsiə. Nya yanle bə osani tsya ni wə usiə.

¹² Nya mi bafefɛɛ, nle mi nyamfo bɔtɛyi, fəe inni Bonamute eto kɔfi. Lə mi mba lefo bəɔɔ fi kusia ko dímamfo ɔɔ nya usio əmə ləɔɔ nkə bəəsiə fe usə ku usiə, osani əmə manni wə. ¹³ Nko ke lə usio wə léfo ɔɔ utsyuə si kusə ko dímamfo ɔɔ nya osani əmə ləɔ kəɔ nkə bəəsiə fe usə ku usiə, yanle bə usio əmə du lə osani əmə eto diyo. ¹⁴ Itsyise osani wə dímamfo ɔɔ əmə, Onanto ebuyifo wə kənkə eyə lə usio wə léfo ɔɔ əmə eso. Nya nko ke ini bə Onanto ebuyifo usio wə dímamfo ɔɔ tsya kənkə lə wə usə wə léfo ɔɔ eso. Lenni

nkoo, mə bebi embuyifo kənkə. Fəe fe kase intee, Onanto eeyifo bebi bamə kənkə.

¹⁵ Fəe lə utidi wə ni mamfokanɔnyə aala nkə wanyani nwə ni ofokanɔnyə, kusu kpe itə nko faa. Nya lə kusu komfo eto oklee əsuə, usio nye osani wə ni ofokanɔnyə, kpe kusu weeyifo lesa nə kee ola. Onanto ákpadi bo nkə bubə busiə nkpe lə diyuə əsuə.

¹⁶ Nyaso fə usio wə ni ofokanɔnyə, lə əsiə ku fə usə nkoo, etsyuə nə ebuləkə wə etsyiko lə lebuə eto nkpe əsuə. Nko ke ini bə lə fə ofokanɔsani tsya ku fə usiə əsiə nkoo, etsyuə nə ebuləkə wə etsyiko lə lebuə eto nkpe əsuə.

Bisiə Nkpə Eyə Lə Kusu Ko Onanto Dítə Kəsinii Kutə Fə Ku Fə Usiə.

¹⁷ Lesa nə maate lə bafokanɔ eto etsyukpa kənkə nti, ni bənkə lə utsyuə saa lə usu sɛɔ lə usiə nkpe lə kusu ko Bonamute díte wə eyə lə kase unsi lə lefe nə Onanto lékpadi wə əsuə. ¹⁸ Lə ála lelo fə Onanto lékpadi fəə, nyale sukose nko. Nya lə ámanla tɔ lelo fə Onanto lékpadi fə, mantɛyi tsya fə esi esu ala lelo. ¹⁹ Itsyise lə ála lelo nye ámanla leloo, nyamfo menyifo kulesa. Bomu nnya lefe ni kase ele bə boola lesa nə Onanto léte bo nkə buyifo, nnya ni lesa nə lefe nɛ. ²⁰ Nyaso siə nkpe lə ditsyabi nə əsuə fake fe Onanto lékpadi fə.

²¹ Lə utidi bamba eto opanyə feni fe Onanto lékpadi fəə, nyamfo mənle fə kon. Fəe lə aye lə kusu ko əsuə fɔɔye aye utidi bamba eto opanyə budi nya lə ələkə fə əsuə, ye lə kusu komə əsuə. ²² Lə ndomunə feni fe Bonamute lékpadi fəə, eyifo Bonamute eto nwə nsi lə wə əsuə əsuə. Nya lə eyifo nwə nsi lə fə esuə əsuə fe Bonamute lékpadi fəə, afiani Bonamute ndomunə. ²³ Onanto áfo nya kayo kpə lə fə disi. Nyaso mensiyifo fə əsuə ndomunə ətə utidi bamba saa. ²⁴ Mɔ bayimi, mi nti eto utsyuə saa yifo lɔni ku Onanto lə utidi wə fe-di əsuə fe bákpadi fə.

Tɛ Lə Fə Nsusu Lə Butəkə Lə Boanto Onanto Eto Keyifo Əsuə.

²⁵ Mɔmɔɔ, itsyi lə nnya bəɔ itsyi lə mba lensitɔ bəsə əsuə, mámfo kɔfi saa itsyi lə Bonamute ɔfɔ. Fəe se Bonamute dínyə mɛ kaminsə nya únyə mɛ nwə dínyə utə esoo, nnyə mɔ nsusu lə nnya əsuə. ²⁶ Lə utidi ebu obe nya unyə kase asa nle ale bɔke lə lefe nəmfo əsuə, nnyə miə elɛkɛ itə bə osani siə nko lə ɔye kusia bufi. ²⁷ Nya lə éfi kusia, mantɛyi fə aani wə. Nya lə émemfi tɔ kusia, mantɛyi fə eesu abəbɛ usio lə efi.

²⁸ Fəe lə ébufi kusia, émenyifo kabua. Nya lə usio wə dímənsiə tɔ kusə esu usiə kusə, wényifo kabua saa. Fəe nla minkə lə nləkə mi ntsyiko lə bulə bo leetu usə ku usiə lə nkpe bomfo əsuə.

²⁹ Mɔ bayimi, lesa nə minle mi bɔtɛyi ni bənkə, lefe nə díbu mensi kulə. Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, ele bə mimba mfi bəsiə, siə nkpe fe bimfi bəsiə. ³⁰ Nya betidi ba bulə nle butuu, beyifo fe bulə saa anle mə butu. Nya mba ləənyə disuəyuə, beyifo fe banle disuəyuə bunyə. Nya betidi ba laaya asaa, beyifo fe asa nnya baaya kənkə

eni mə kosate eto ale. ³¹ Nya mba difi kawunsiə kamfo eto bikə bəbēbē betsyi lə disii, bemfi mə ənəmi bətəkə lə asa nyamfó əsuə. Itsyise fe kase boənyə kawunsiə kamfo eto bikə məmɔɔ, inni nko biubə bitsyə lə lefe klíminti nə luubə kama.

³² Nla miə biləkə mi nsusu bitsyiko lə lesa saa əsuə. Itsyise osani wə lemfi kusiaə, eefi wə nsusu kətəkə lə Bonamute eto keyifo əsuə nya woakpe nkəale keyifo lesa nə ləkə Bonamute ɔkɔɔ. ³³ Fə osani wə mfi kusiaə, wə nsusu ətəkə lə kawunsiə kamfo eto asa əsuə. Itsyise woala nkə woeyifo asa nnya ləkə wə usiə ɔkɔɔ. ³⁴ Nko ini nɛ, bə okpe lə asakpa ənuə eto nti, lekpa nəmfo ku nənse, ditsyuə saa lə wə bunə. Nya usio wə lensi kusə nye kebitɛ, eefi wə lefe kətəkə lə Bonamute eto keyifo əsuə. Itsyise woala nkə woefi wə əsuə kenke ku ləwɔɔ utə wə. Nya usio wə nsi kusə, wə nsusu ətəkə lə kawunsiə eto asa əsuə, itsyise woala nkə woeyifo asa nnya ləkə wə usə ɔkɔɔ. ³⁵ Nla miə lə nwnsəko mi. Nyamfo eso meedi mi etiki lə asa nyamfo əsuə nɛ. Inni kɔfi saa mimfi minlə mi bokpe. Bomu nla miə lə bisia nkrə lə kusu sɛɛ əsuə. Nya biofo mi əsuə kenke bufi kətə lə Bonamute hā kenke ku mi ketu kenke.

³⁶ Nya lə osani átɔ usio disii nkə weefii, nya únyə nkə bembofo busiə kpo eyo lefe nə beebuu, bofo bətsyuə bokpa. Nyamfo menyifo lebuə. ³⁷ Fə osani wə difi nsusu kekleke nkə weembufi tɔ usio əmə fə wofo busiə sɛkɛ, wofo ko bɔyɛ bokpa eto. Osani əmfo tsya éyifo ɛlɛkɛ. ³⁸ Nyaso, osani wə dífi kusiaə, eyifo ɛlɛkɛ. Fə nwa əmə dímemfi kusiaə mfó. Wə ale ɛlɛkɛ eso nwə.

³⁹ Usio wə díkesiə kusəə, umbə kusu unsi wəəsiə kusə bamba lə lefə nə w'usə nsi nsi nkrə. Nya lə usə əmə əkrə, nya fə wofo kusə bamba ko woala busiəko nɛ. Fə ele bə osani əmə yifo nwə lefo ɔɔ. ⁴⁰ Nya lə nnya ete wofo busiə kusə mənisiə, eni weebunyə disuəyua enso nko. Nko mə mɔ nsusu nɛ mɛ bətɛyi nɛ, nya mfo nɔɔ miə iyifo Onanto eto ləwɔɔ eto lelabi tsya.

Onanto ɔni hā ete nkrə.

8 Nya məmɔɔ, nla miə maatɛyi mi lesatsyuə itsyi lə didisa nə béfi bətə bəfiə kedi əsuə. Boatɛyi boə bo utsyuə sa yi kobe. Fə buyi tsya boə kobe komfo ətə bə utidi abesə əsuə kato nya woate əsuə. Fə lesa nə laakpe betidi nkəale ni lelabi. ² Utidi saa wə leebu nkə uyi lesaa, lə sitinti, unyi ni fe kase ele bə ote. ³ Fə utidi wə laala Onantoo, Onanto yi wə.

⁴ Nya nyamfo ni lesa nə minla miə maatɛyi mi itsyi lə didisa nə béfi bətə bəfiə kedi lə kedikətəkə əsuə. Buyi boə asa nnya betidi díyifo bətsyə bətə kedii, eyifo asa bimba lə kawunsiə kamfo. Itsyise buyi sitinti boə Onanto ɔni hā nkrə. ⁵ Lə betidi lə etikii, baatɛyi bənkə bəfiə kpe lə kato nye kasɔ mfo nya bəfiə akpa akpa bamfo fui ku mə banamute kula tsya. ⁶ Tsyafe boo, buyi boə Onanto ɔni hā ete nkrə. Wə ni Anto wə díləkə asa nyamfo kenke. Nya wə ni nwə bunsii nkrə butə. Nya Bonamute ɔni hā wə nkrə, wə ni Yesu Kristo wə

əsuə Onanto ləyɛ úyifo asa nnya kenke. Nya ɛyɛ lə wə əsuə nya bunsii nkrə nɛ.

⁷ Inni utidi saa nyi Ditiki Sɛɛ nəmfo. Asa nnya betidi diləkə bətsyə beesumuu, iyifo mə bətsyuə fe sitinti ini ibə ese lə mmi, bə lə bedi lesa nəmfo eto oklee, beebu bə bəfiə eto lesa dini bədi. Nya mə nsusu bo ləmbə ale laalo mə dikpi bə edisa nyamfo ətə baabiasə mə əsuə. ⁸ Inni didisa nə boedi nə loobiasə bonko Onanto eto nti. Nya yembobiasə kulesa lə búdi ni. Nya nko ke ini boəbunyə kulesa lə budi lesa kuditsyuə.

⁹ Bebe kukɔɔ lə kusu ko benkrə əsuə, bə lə bɛyɛ utidi wə eto bofokanɔ ləmbə ale bunə kakpe lə lebuə əsuə. ¹⁰ Bu abe lə utidi wə eto bofokanɔ ləmbə ale nya fə nwə nyi nyamfo ni nwə únyə nɛ lesa nə béfi bətə bəfiə kedi budi lə difiəyo. Wuntsya ebunyə əsuəale bə lə udi lesa nə béfi bətə bəfiə kedi mfó. ¹¹ Lə nyamfo esoo, fə ɔyimitsyuə wə eto disii eso Kristo díkpa nya wə bofokanɔ ləmbə ale átsylɔ lə fə lesa nə fənyə fe lesesa eso. ¹² Lə ibə nkoo, nyalɛ alɛ fə bətsyuə ba ni bafokanɔ bota kebu. Nya ətə fə mba eto bofokanɔ ləmbə ale lə ikelə mə lə mə akɔəsi kemia. Nya lə ibə nkoo, éyifo lebuə ale Kristo bota kebu. ¹³ Nyaso lə lesa nə meedi ebuta mɔ ɔyimitsyuə lə uyifo lebuə, men-siembudi lesa nə béfi bətə bəfiə kedi kulefe lə kase yu-unə mɔ ɔnyimitsyuə ekpe lə lebuə kəmiə eso.

ɔtənkpe Eto Əsuəale Ku Wə Nyifo.

9 Bibu biə mimbə kusu bə nyifo lesa nə maala? Nye minni ɔtənkpe nya mənnyə Bonamute Yesu lee? Nya inni mi ni eyibibi nnya ləbɔ itsyi lə mɔ keyifo ka minyifo mintə Bonamute Yesu əsuə? ² Lə ibə bə bətsyuə embofo mɛ fe Bonamute Yesu eto ɔtənkpe, mi áfo mɛ nko. Nya fe kase bíyifo lɔni ku Bonamute Yesu, nyamfó mate áte bənkə mi kosate lə nyamfo buləkə kate wuee biənkə nyifo Bonamute Yesu eto ɔtənkpe. ³ Nya lə betidi aala bə bəənə nko mɛ eto etiki lə nyamfo əsuəə, nyamfo muufi nɛkə mɔ əsuə kənyɛ nɛ. ⁴ ɛyɛ lə kusu əsuə bə bətə bo didisa ku ənəsa nye ntu. ⁵ Itə kusu bə bo tsya yenko bo bəsiə fe kase batənkpe bamba ku Bonamute Yesu eto bayimisani ku Petro tsya leeyifo. ⁶ Lee mɔ ku Barnaba mate ete ele bə buyifo keyifo bobə bo əsuə?

⁷ Omamanyə kuutsyuə enyifo keyifo kafo wə əsuə wə kayofofo. Nya ɔkuemfo saa, kpe kusu weedi bidikə bia únyə utsyiko lə wə ɔkuɛ. Nya nwə ləatsyə bebuki kpe kusu bə unə mmintu bo beeke betsyiko lə bebuki bamə əsuə. ⁸ Minlə asa nyamfo bətɛyi ɛyɛ, lə asa nnya betidi eto nsusu dinyə bə ɛlɛkɛ əsuə. Nko ini lesa nə kɔfi nɛ bətɛyi nɛ. ⁹ Boakla lə Moses eto afi eto kukue esuə bə, ubuki wə fakpa fesuko keyifo ɔnɛ keyifo kətə fəə, mankle wə kənyɛ lə únyə ɔlɛ keyifo. Fə inni bebuki bamfo tinti əsuə nya Onanto nɛ etikii budi. ¹⁰ Bo əsuə eso Onanto nɛ ditiki nəmfo bətɛyi nɛ. Lə sitintii, bo eso bəwɔni ditiki nəmfo nɛ. Utidi wə lekpe bidikə ku utidi wə ləfəsə nye ləələkə bidikəə, eeyifo nko ku nsusu nye kusubebe nkə utsyuə saa ebunyə bidikə biamə eto bitsyuə udi. ¹¹ Boto ləwɔɔ sɛɛ eto eyibibi bokpe lə mi nti. Nya lə mi tsya efi əsuə eto sinə eto bikə bitə boo,

ebiasə lesa ətsyuə? ¹² Le betidi bamba əənyə kusu kenya kutəkə kutsyuə ketsyi lə mi ɔflɔ, nyalə ele bə bo nyə kutəkə kpe enso mə kulaa tsya.

Fəe boo, boanye lə kusu komfó bə lə bunyə kulesa lə mi ɔflɔ. Bomu bufi lesa saa butəkə lə bo əsuə itə lə Kristo eto Ditiki Səe nəmə lə ləyɛ lə kusu sɛe əsuə lə disensə disu kalebe saa. ¹³ Biyi wuee biənkə betidi ba leeyifo keyifo lə Onanto eto disumuyoo, mfó bəənyə mə didisa ketsyiko nɛ. Nya betidi ba leefi mə keditətə eto asa kusu kətəkə lə kedikətəkə eto leba əsuəə, nnya ətsyuə bəətə mə fe mə kedikɔ nɛ. ¹⁴ Nko əmə ke ini sitinti bə Bonamute ditə kɔfi nkə betidi ba laabe Ditiki Səe nəme letsya be kətə betidii, letsya bobə nəmə əsuə ele bə bedi lesa nɛ.

¹⁵ Fəe mənfi kusu komfo nyifo keyifo saa ntə əsuə. Nye bɔwɔni minlə mi kukue komfo bə lə ntə lesatsyuə ntsyiko mi ɔflɔ? Lə nyamfó esoo, lə nkrə kulaa tsya aləkɛ itə mɛ eso. Itsyise manla miə lesanə əsuə itə mɛ kusu bə mbesə əsuə kato, utidi utsyuə yɛ lə nnya əsuə uyifo nnya etiki bimba. ¹⁶ Yəntə mə kusu bə nkabesə əsuə kato bə maabe ditiki sɛe nəmə letsya eso. Boanto Onanto ebunə mɛ koto lə mambe Ditiki Səe nəmə letsya ntə betidi! ¹⁷ Lə nnya ete iyifo bə mɔ kosate ete dɪləkə keyifo kamfo mintə mɔ əsuəə, eni moobe kusu miə ele bə bafə mɛ kayo lə nnya disi. Fəe iyifo keyifo ka Boanto Onanto dɪləkə utə mə nkə ele bə nyifo. Itsyise iyifo keyifo ka Onanto dɪfi mɛ utsyɛ lə ke kɛnyɛ. ¹⁸ Nya nte kayo ka baafo mɛ lə ke disi? Kayofofə ka məənyə lə nnya əsuə ni maabe Ditiki Səe nəmə letsya kafo faa. Nya membunyə kayofofə saa lə Ditiki Səe nə meedi əsuə.

¹⁹ Kusu saa asini kutə mɛ se mimbə lə kuutsyuə kalb eso. Fəe nyifo mɔ əsuə fe utidi wə leeyifo betidi ba tǎ eto keyifo bə lə nnə betidi kprə moko Boanto Onanto. ²⁰ Lə nlɛ keyifo lə Yudafo ntii, mə əsiə nkrə fe Yudanya bə lə itə bə moofə mə bunə kaboko Boanto Onanto. Itə bə mimbə lə Moses eto kɔfi kalb tsyaa, məəsiə nkrə nko seka ku mba leetsyue wə kɔfi koto lə lefe nə minkpe lə mə nti itə lə mfo mə bunə kətə Boanto Onanto. ²¹ Nko ke meeyifo ku betidi ba lenni Yudafo tsya nɛ. Nya məəsiə lə mə nti fe utidi wə lenni Yudanya. Nya meentsyue Yudafo eto kɔfi koto itə lə nnə məəntə Bonamute Boanto Onanto. Nyamfo aante bə ntaka rɣə lə Onanto eto kɔfi əsuə itsyise lə sitintii, Kristo eto kɔfi əsuə nya meentsyue koto nɛ. ²² Lə nkpe lə mba eto bofokanɔ ləmbə ale ntii, meeyifo mɔ əsuə fe mə ke bə lə nnə mə mboko Boanto Onanto. Meeyifo əsuə kakatesə ko betidi ba eto nti minkpe itə lə nyɛ lə kusu saa əsuə bə lə nnə betidi mboko Boanto Onanto. ²³ Meeyifo asa nyamfo kenke itə lə Ditiki Səe nəmə eso bə lə nyə disuəyua nə laabɔ ketsyiko lə ni keyifo buyifo əsuə.

²⁴ Biyi wuee biə betidi kprə ləəkə ketsyetsyi etsyi. Fəe mə nti utidi ɔni hǎ ləətəkə kato kenya nnya kayofofə. Nyaso bitsyetsyi nko əmə itə lə bitəkə kato lə binyə nnya kayofofə. ²⁵ Utidi saa wə ləəmuə əsuə fe weesu ketsyetsyii, waabokosə əsuə kasɔ kakase lesa nə baate wə ku nnya esu kenke bə lə ofo kato butəkə kafo

lekankpakpa nə laanklɛ fe laa bia. Fəe boo, boəmuə əsuə lə bofo lekpa kprə nə ləmbobia kulefe. ²⁶ Nyamfo eso meetsyetsyi sidididi kesu sɛtɔ bə lə nsu nla ukua wə nkrə sɛtɔ. Nya nyifo utidi wə laalɔ kabe fe woato kekpe nya maanto kekpe waata kebu. ²⁷ Məətə miə kekpe lɛ mɛ, bə mɔ əsuə lə inyə kanyi saa eto okle. Itsyise lə mbe Ditiki Səe nəmfo letsya ntə betidi bamba nya bubə botsya bokatesə əsuə bobee, manla miə bələkə mɛ lenti bə mənyə ntə kayofofə!

Paulo Əkə Mə Ato Lə Bəfiə Eto Kesumu Əsuə.

10 Mɔ bayimi, nnla miə bekloma lesa nə dɪbə lə bo bana ba dɪtəkeko Moses əsuə. Ləsmiloku ləyɛ ko mə, nya lése məmblɛ kenke. Nya báyɛ lə ditumbukplɛ sia eto nti bafə. ² Onanto éfi ləsmiloku ku ditumbukplɛ sia úyifo fe mə ntufəsəfləsə eto lekpa fe betidi ba dɪtəkeko Moses kama seka. ³ Məmblɛ edi Ləwɔnɔ eto didisa nəmə tutuutu, ⁴ nya bənə Ləwɔnɔ eto ntu bomə tsya ke. Bənə ntu betsyiko lə Ləwɔnɔ nəmə eto kobansə nə ləyenko mə lidufənko mfo. Nya kobansə komə ni Kristo əmə kosate. ⁵ Lefe nəmfo kemia kulaa tsya, Onanto mənnyə disuəyua lə mə kprə eto ditsyəbi əsuə. Lə nyasoo, bəkpə lə ntenti.

⁶ Asa nyamfo nnya ele bə bunyə bokase asa bə lə abua buyifo eto kamini lensiəmbəke bo lə əsuə kakpe bo bulə, ⁷ nye bufi əsuə butə bəfiə busumu eto asayifoyifo fe mə ke. Nyamfo eto okle Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lətsyi nkə, "Betidi bamfo álo bebuki, bədi bənə ku sitəkpə ku sɛsɔnɔdidi eto asa, nya báke bəwui əfiəkə." ⁸ Yanle bə ibə bə bola asɔnɔsa buyifo fe kase mə betidi dɪyifo, nya betidi akpi fosi ənuə akpi ətsyə dɪkpə lə dɪyi lɔni əsuə. ⁹ Nya biəntə lə boto Boanto bobə. Nko ibə mə bətsyuə dɪyifo nya bawa dɪnə mə nya bəkpə. ¹⁰ Nya yanle bə botaka buñyə lə Onanto əsuə fe kase mə bətsyuə dɪyifo, eso nya Onanto eto ɔtɔnkpe wə nkpe ukprə eto əsuəale lətsylɔsə mə.

¹¹ Nyamfo kenke əbə itə bə lə bufi bokase kobe. Nnya bə bəwɔni nnya bətsyuə bə lə bufi bɔlɛ bo kɔlɛ. Itsyise lefe nə əsuə bonkpə mfoo, eboyo kalosəko.

¹² Utsyuə saa wə leebu nkə urɣə keklekee, be kukɔnɔ nkə weedu ɔnɔ. ¹³ Lesa saa nə laato fə kabee, nnya okle ebofo bubə lə utidi saa əsuə. Fəe Onanto eeyifo lə wə katəyi ketsyɛ əsuə. Nya wookpe fə nkɛale bə lə afo bunyə lə lesa nə ke nlɛ fə bulə əsuə, nya yemboso fə əsuəale, bə lə afo bunyə kekleke lə nnya əsuə. Lefe nə lesatsyuə nlɛ fə bɔkpɔnkoo, Onanto ebutə fə əsuəale bə lə efi ənyə lə asa nyamfo kenke lə əsuə, nya woote fə kusu ko əsuə fə ɔyɛ abɔ afe lə nnya əsuə.

¹⁴ Nyaso, mɔ bayimi, biləkə mi əsuə bitsyiko lə bəfiə busumu saa əsuə. ¹⁵ Nlɛ mi etiki budi fe betidi ba nyi kobe. Nyaso bitsyue asa nya maatəyi mi mfo koto lə bɛnɔ. ¹⁶ Ləkɔbe nə boefi kasɔ Onanto anii, rɣə itə Boanto eto kɔtɔ. Nya abolo nnya boedi lə bɔlɛ Boanto eto lesa kɛnkɛ budii, aate bə bo ku Kristo eyifo bani. ¹⁷ Ite bə bufufi tsyaa, lə sitintii, buyifo əsuə eto sinə ɔni kplo. Itsyise abolo ani ete ini boedi.

¹⁸ Bibu Israel bebi ba leedi lesa nə befi bətə Onanto kedi, beyifo bani ku Onanto. Itsyise wə uni befi asa

bətə kedi læ wə keditətə eto leba əsuə. ¹⁹ Nya məmɔɔ, bubu fanlə fə bətəyi minlə miə bəfiə ba befi ani batoo, nya məətsya eyifo Onanto kosate? Nye lesa nə bəfi bətə kedi bətə asa bamba, nyamfo eyifo lesa tinti ditsyuə? ²⁰ Owo lo! Lesa nə minlə mi bətəyi, nya ni bə, asa nnya bəfi bətə kedi læ kedikətəkə eto aba əsuə, befi nya bətə kedi bətə awɔɔɔ bua, inni Onanto. Nya manla miə biyifo bani ku awɔɔɔ bua nyamfo. ²¹ Yanləkə bə binə asa itsyi læ Boanto eto ləkɔbe kafo nya bisi bisu binə itsyi læ awɔɔɔ bua tsya eto ləkɔbe kafo. Yanlə bə edi lesa læ Boanto eto kedikətəkə nya esi esu edi lesa læ awɔɔɔ bua eto kedikətəkə tsya. ²² Nye bela biə Boanto læ unyə ɔɔɔ okpe bo? Biembu disi biə bokpe əsuəale beso wə.

²³ Baatəyi lekpa bənkə, “Kusu kpe bə buyifo lesa saa.” Sitinti ini. Fəe inni lesa saa lələkə bə buyifo. Kusu kpe bə buyifo lesa saa, fəe inni lesa saa laaboko bo kutəkə. ²⁴ Yanlə bə nwə ləfo ɔɔɔ bəbə wə maate hā eto kasəe, bomu ele bə ɔbɛbɛ kasəe utə wə utsyuə tsya.

²⁵ Bekpe kusu biaya sinə saa sia banlə bote læ asi kayimi. Nya yanhiā bə læ bətɔ bəntɔ sinə sia eto okle sini fə læ beya. ²⁶ Itsyise Awɔnisa Kənkə eto Kukue læ bətəyi nkə, “Kawunsia ku asa nnya nkpe læ ke kenkee, Boanto eto ale ini.”

²⁷ Lə manfokanɔnyə utsyuə akpadi fə nkə bə læ bidi lesa nya fatɔɔ fesu, lesa nə ke dii, di ni nya mantɔ kulesa anɔ læ disa nəmə eyifo kənkə lee dienyifo. ²⁸ Bomu læ utidi utsyuə atəyi fə nkə befi lesa nəmə bətə bəfiə kedi, mendi ni. Nyamfo luutə bə utidi əmə eto ləkɔsi lembulə wə nɛ. ²⁹ Itsyise inni fə nwə lidi lesa nəmə eto utu eso yuukələ bomu nwə nse. Utidi utsyuə ebofo bɔɔ nkə, “Beso læ nkpe kusu meeyifo lesa atsyuə fə ini utidi bamba yookpe bulə læ ləkɔsii, nya ele bə nyə lesa nəmə buyifo? ³⁰ Lə nɔɔ Onanto ani læ lesa nə míndi əsuə, beso ele bə utidi bamba bu nkə nta mbu læ nyamfo əsuə se minsɔ Onanto ani?”

³¹ Fəe kloma fənkə lesa saa nə utsyuə leeyifo nye leedi nye ləənə, ele bə uyifo nnyamble kenke bə læ befi dibu bətə Onanto. ³² Bienyifo kulesa nə luuńyə læ Yudafɔ nye mba lenni Yudafɔ nye Onanto eto bafokanɔɔ eto ditsyukpa əsuə. ³³ Biyifo fe kase meeyifo lesa saa. Maabe kusu miə məmbuyifo kulesa nə luuńyə læ kutsyuə saa əsuə. Mambe kusu itə mɔ lələkəsə, bomu itə lesa nə lɔɔləkə itə utsyuə saa bə læ bənyə buləkə.

11 Bebe læ bekase mɔ ditsyabi fe kase mintsya laabe Kristo eto lele.

Kristo Ni Utsyuə Saa Eto Disi.

² Maatəsə mi itsyise biakloma mɛ lefe saa nya biakloma asa nnya minte mi nya biayə læ nnya əsuə lefe saa.

³ Fəe nla miə bekloma wuee biə, Kristo eyifo utidi saa eto disi. Nya usə tsya eyifo disi itə usio. Nya Onanto ni disi itə Kristo. ⁴ Nyaso osani wə laato ola nye laabe Onanto eto Ditiki Səe letsya læ Onanto eto Disumuyo nya úfi lesatsyuə úti disi, wəəntə Kristo dibu. ⁵ Nya usio wə laato ola nye laabe Onanto eto Ditiki Səe letsya læ Disumuyo nya weemfi ofiamə keti disii, wəəntə wə

usə dibu. Nya letekekə saa əmbə læ wə ku usio wə lekpi disii nya wanlə wə əsuə ola eto nti. ⁶ Lə usio əmfo mémfi ofiamə úti disii, nyalə ete bənkə ɔkpi disii. Nya se iyifo afanisa bənkə usio kɔ disii nye ɔkpi disii esoo, ele bə ufi ofamə uti disii. ⁷ Yanlə bə osani fi kulesa uti disii læ Disumuyo itsyise Onanto éyifo osani læ wə ditsyabi əsuə. Nya wələkə Onanto eto dibu kate. Fə kusia wə, əələkə osani eto dibu kate. ⁸ Itsyise Onanto mánka usio buyifo ketsyiko osani əsuə. Bomu usio úyifo útsyiko læ osani əsuə. ⁹ Nya inni usio eso Onanto díyifo osani. Bomu osani eso Onanto díyifo usio. ¹⁰ Nya læ Onanto eto batɔnkpə esoo, ele bə usio fi ofiamə uti disii læ ete bə okpe læ osani eto kalɔ.

¹¹ Nya læ bo bofokanɔ eto nkpəsiasia əsuə, usio ənsia lete læ osani əsuə, nya osani tsya ənsia lete læ usio əsuə. ¹² Itsyise fe kase bələkə usio bətsyiko læ osani əsuə, nko ke ini bə usio tsya lele osani nɛ. Fəe læ nyamfo kenkee, Onanto ɔɔɔ itsyi.

¹³ Mi kosate bu bebe læ eləkə bə usio ńyə ukato ola lefe nə eto lefe weefi kulesa uti læ disii? ¹⁴ Fe kase Onanto díyifo kawunsia, nyamfo mate læ bo lasatsyuə bote. Yanləkə bə osani yani wə disii utsyə diyi nya sɛwɔni nyoma. Iyifo afanisa. ¹⁵ Fəe læ usio eto sɛwɔni ekulə seyoma nko, iyifo dibu itə wə. Itsyise Onanto ətə wə sɛwɔni sia dikulə fe lesa nə díti wə disii. ¹⁶ Fəe læ utidi utsyuə ala nkə wəəntə etiki læ nyamfo əsuə, lesa nə ete mɔɔtəyi wə ni bə bo Onanto eto bafokanɔɔ eto etsyukpa kenke ensibə kusumu eto ketsyue bamba saa enso nkamfo.

¹⁷ Nya læ asa nnya minlə muuləkə kate nte mfo əsuə, inni atəsə ini məəbə mi butə. Itsyise læ mi bətsya læ Onanto eto kesumu əsuə, lesa nə laabɔ ketsyi læ mi bətsya əsuə eni lesa sɛ. Bomu asa bua nso bɔɔ ketsyi mfó. ¹⁸ Itsyise ditutɛ, nɔɔ bə læ bətsya fe bafokanɔɔ, biama mi əsuə læ akpa akpa. Nya iyifo mɛ fe nyamfo eyifo ɔnukualə. ¹⁹ Kusu kuni bə kəntə dufə mi lenti bə læ iləkəkə mba ni bafokanɔɔ ba ni banikualetidi læ mi nti ete bə læ betidi læ bənyə mə bətsyə lekpo. ²⁰ Nya læ bətsya fe ditsyukpaa, inni Bonamute Yesu eto didisa kənkə nə bibə kedikɔ. ²¹ Itsyise læ bibə bekpe disii, biənnə kəsiəkə mi bətsyuə fə utsyuə saa leefi wə lesa kedi. Nyamfo ətə bə kukpənsə aalə bətsyuə nya bətsyuə ləənə nte kekpə. ²² Nya bimbə ayo bə læ bisia læ nnya kafo læ bidi binə? Nye bola bela biə biəntə bafokanɔɔ eto etsyukpa nyamə bekpe læ kofani əsuə, ku læ bekpe bakombo ba nkpe læ bo nti kofani. Be ele bə ntəyi mi? Bətəsə ele bə ntəsə mi læ nyamfo eso lee? Owo lo!

²³ Itsyise lesa nə mímfɔ mintsyiko læ Bonamute Yesu ɔɔɔ, ni ni nnə minte mi nɛ. Nya læ ketsyue ka əsuə fe boofi wə bakpəe kɔni, úfi abolo, ²⁴ nya se ɔɔɔ Onanto anii, úbudi nnya nya ɔtəyi nkə, “Nnyə nyamfo ni mɔ əsuə eto sinə sia muufi ntə Onanto kedi læ mi disii. Bəfo læ bidi læ bifi bikakloma mɛ.” ²⁵ Nko ke ini læ didisa nəmə eto kamaa, úfi ləkɔbe nəmə nya ɔtəyi nkə, “Ləkɔbe nəmfɔ ni Onanto eto ketsyue ɔɔɔ ka mɔ kɔɔ úfi óse uyi. Nya lefe saa nə biunə læ ni, binə læ bifi bikakloma mɛ.” ²⁶ Nyamfo læ bote nkə lefe saa nə biudi

nye biuna læ lekɔbe nɛmfɔ kafoo, bæle Bonamute Yesu eto ukpɛ bokloma isu ese lefe nɛ usi wuubɛ.

²⁷ Nyaso utidi saa wɛ luudi Bonamute Yesu eto lesa nɛmfɔ nye wuuna læ lekɔbe nɛmfɔ kafo læ kusu ko dimantsyɛ ɛsuɛ, ebote bæ uyifo lebuɛ se wɛantɛ Bonamute Yesu eto ɛsuɛ eto sinɛ ku kɔtɔ dibu eso. ²⁸ Læ nyamfo esoo, ele bæ utsyuɛ saa to wɛ ɛsuɛ obe kukɔnɔ fɛ læ udi abolo nye unɛ utsyiko læ Bonamute Yesu eto lekɔbe kafo. ²⁹ Itsyise læ wante lesa nɛ Bonamute Yesu eto ɛsuɛ eto sinɛ ni fɛ udi abolo nyamɛ nye unɛ utsyiko læ lekɔbe nɛmfɔ kafoo, weedi nya wɛɛnɛ lekɔkɔnɔkɔ kaboko ɛsuɛ. ³⁰ Nyamfo dɛtɛ bæ mii nti eto betidi kpɛ ɛmbɛ ɛsuɛale nya bɛtsyuɛ diyifo befinfi. Nya kpɛ tsya dɛkpɛ nɛ. ³¹ Nya læ bote kobe nya butsyiko bo ɛsuɛ budufɛ kobe, yuutɛ bæ Onanto embokponko bo lekɔ. ³² Fɛɛ Bonamute Yesu aakponko bo lekɔ nya wɛɛnɛ bo koto bæ læ Onanto læ ɔyɛ bo bɛtsylɔsɛ ku manfokanɔfɔ.

³³ Læ nyamfo esoo, mɔ bayimi, læ bɛtsya biɛ biedi Bonamute Yesu eto lesaa, binyɛ bisiɛkɛ utsyuɛ. ³⁴ Nya læ kukpɛnsɛ læ utsyuɛ, ele bæ udi læ wɛ diyo bæ læ Onanto wankponko mi lekɔ læ bɛtsya fɛ ditsyukɔ seka. Nya læ etiki bamba kpe, læ mbɛ mfɔo, bɔɔlɛ nnya bobɛ.

12 Nya mɔmɔ, læ asa nnya leka Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto ɛtɛsa ɛsuɛ, mɔ bayimi, nɛnla miɛ betɛ ɔnukuɛle eto ditiki nɛ nkpe læ nyamfo ɛsuɛ. ² Biyi wueɛ biɛ lefe nɛ bɛante tɔ Onanto, biɛtɛ asa nnya læmbɛ nkɛ kɛdi mi nya bɛkesumu asa nyamfɔ nya bɛnya kusu komɛ. ³ Nya ele bæ betɛ biɛ utidi saa wɛ Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi læ ɛsuɛ, ɛbɛmbɔfo etiki budi nkɛ, “Mbusiɔtidi ni Yesu.” Nko ke tsya ini bæ kuutsyuɛ saa embofo bɔtɛyi nkɛ, “Yesu ni Boanto,” lenni Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi wɛ læ ɛsuɛ.

⁴ Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ɛɛtɛ ɛtɛsa kpɛ, fɛɛ Lɛwɔnɔ lɔni nɛmfɛ ete diini. ⁵ Esu kpɛ kpe nnya ɛsuɛ boeyifo keyifo kɛtɛ Bonamute, fɛɛ Bonamute ɔni ɛmfɛ ete uni nɛ. ⁶ Nya nyifo akpa akpa akpa tsya kpe, fɛɛ Onanto ɔni ɛmfɛ ete lætɛ ɛsuɛle utsyuɛ saa weeyifo ke.

⁷ ɛtɛsa nnya utsyuɛ saa nkpeɛ, Onanto eto Lɛwɔnɔ ni nɛwɛ dɛtɛ wɛ ɛtɛsa nyamɛ bæ læ betidi ba kenke læ bakɛ wɛ ɛsuɛ eto kutɛkɛ. ⁸ Utsyuɛ, Onanto eto Lɛwɔnɔ ɛtɛ wɛ ɛtɛsa nnya lætɛ bæ weedi etiki budi ku kobe ɛyɛ læ Lɛwɔnɔ nɛmfɛ ɛsuɛ. Nya utsyuɛ tsyaa, Lɛwɔnɔ nɛmfɛ ɛtɛ wɛ ɛtɛsa nnya lætɛ bæ uyi etikibudi ketsyiko lesa nɛ unyi ɛsuɛ ɛyɛ læ Lɛwɔnɔ nɛmfɛ ke ɛsuɛ. ⁹ Nya obamba kpe bɔfokanɔ kekɛle ɛyɛ læ Lɛwɔnɔ nɛmfɛ ke ɛsuɛ. Nya utsyuɛ, okpɛ ɛtɛsa nnya weefi katsya bufi ɛyɛ læ Lɛwɔnɔ nɛmfɛ ke ɛsuɛ. ¹⁰ Utidi bamba aafɔ ayanisa buyifo kate. Nya utsyuɛ, læ kase wuudi Onanto eto ditiki nɛmfɛ. Nya utidi bambaa, bæ læ unyɛ awɔnɔ akpa akpa utsyɛ lekɔ. Nya utsyuɛ, beɛ beɛ eto bɔtɛyi. Nya obamba tsyaa, beɛ beɛ eto kasɔ bulɛkɛ. ¹¹ Asa nyamfo kenke, Onanto eto Lɛwɔnɔ lɔni nɛmfɛ eto eyifɔsa ete ini. Lɛwɔnɔ ni leesie ɛtɛsa nyamɛ kɛtɛ utsyuɛ saa ɛyɛ læ kase waala ɛsuɛ.

¹² Kristo eyifo utidi eto ɛsuɛ eto uyi wɛ nkpe ɛsuɛ eto akpa lete lete kpɛ. Etidisuɛ ani ete ini tsya ɛsuɛ eto akpa lete lete, lækɔ iyifo ani. ¹³ Nko ke ini læ bomba ni Yudafɔ ku ɛsɛ bamba eto betidi ku betidi ba ni ndomunyɛ ku betide ba nsi læ mɛ ɛsuɛ ɛsuɛ tsya eto nti nɛ. Lɛwɔnɔ lɔni nɛ ete bɛfi bɛyifo bo ntufɛlɛsɛlɛsɛ eto lekɔpaa, ni ɛmfɛ dɛyifo bo ɛsuɛ eto sinɛ ɔni nɛ. Nya Lɛwɔnɔ lɔni nɛmfɛ eto ntu ete bɛfi bɛtɛ bombɛ dɛnɛ nɛ.

¹⁴ Itsyise etidisuɛ ani eenyifo utidi. Bomu ɛsuɛ eto akpa lete lete kpɛ bɛfi bɛkɔ fɛ iyifo utidi ɔni. ¹⁵ Læ kɔkɔpɛ ɛtɛyi nkɛ, “Se minni kɔni esoo, mɛmbɔkɔ ku ɛsuɛ eto sinɛ siamɛ,” nyamfo anlɛ bote sitinti nkɛ kuni ɛsuɛ eto sinɛ eto lekɔpaa ditsyuɛ. ¹⁶ Nya læ koto tsya nkɛ, “Se minni dinɛmi esoo, mɛmbɔkɔ ku ɛsuɛ nyamɛ,” nnya tsya anlɛ bote sitinti nkɛ kuni ɛsuɛ eto lekɔpaa ditsyuɛ.

¹⁷ Nya læ ɛsuɛ nyamɛ kenke ete ni dinɛmi, ntsyɛ yuubɛ fɛ dɔnɔ lesatsyuɛ? Nya læ koto mate tsya inii, ntsyɛ yuutsyɛ fɛ kɔnɔ asa eto bɔnyɛ? ¹⁸ Fɛɛ læ bɔlɛ ola bobee, buunyɛ boɛ Onanto efi akpa lete lete uyifo utidi eto dimu nɛmfɛ fɛ kase wɛ kosate lela nkɛ utsyɛ.

¹⁹ Læ ɛsuɛ eto lekɔpaa lɔni ete ni utidii, ntsyɛ wuutsyɛ!

²⁰ Fɛɛ fɛ kase boɛnyɛ, akpa nyamɛ fui. Tsya utidi ɔni ete uni.

²¹ Fɛɛ se inni ɔni ete unii, dinɛmi embofo kɔni bɔtɛyi nkɛ, “Manhiɛ fɛ læ mɔ kulesa ɛsuɛ.” Nya nko ke disɛ tsya lembofo kɔkɔpɛ bɔtɛyi nkɛ, “Manhiɛ fɛ læ mɔ kulesa kɛmiɛ.” ²² Læ kusu kutsyuɛ, akpa nya nte fɛ nnya læmbɛ ale saa, nnya bomu læ bæ imbɛ bo læ ɛsuɛ, boɛmbofo kulesa buyifo. ²³ Nya akpa nya boembu kakpɛ læ kulesa kɛmiɛ, nnya bomu buunyi bæ ele bæ bɔlɛ ola nɛ. Nya akpa nnya laannɔ bobɛ bæ bulɛkɛ bote betidi læ bɛnyɛ, nnya boalɛ ola kalɔ kalɛ kukɔnɔ nɛ.

²⁴ Nya boenyifo nko kɛtɛ akpa nnya betidi lænyɛ lefe saa. Fɛɛ Onanto dɛfi nnya ɔkɔ ku akpa nyamfɔ nko nya útɛ nkɛ bufi dibu butɛ akpa nnya bomu boɛnyɛ boɛ bambɛ kutɛkɛ saa. ²⁵ Nyamfo te nko bæ læ ntimama læ boyɛ bɔkɛ læ akpa nyamɛ nti. Bomu læ akpa nyamfo kenke læ ifi lɔnyifoyifo itɛ mɛ bɛtsyuɛ. ²⁶ Nya læ ɛsuɛ eto lekɔpaa ditsyuɛ læ kanyi bunyɛ, ɛsuɛ nyamɛ kenke ɛnyɛ kanyi nya ɛsuɛ eto akpa bamba tsya lænyɛ kanyi. Nya læ batɛsɛ lekɔpaa ditsyuɛ, ɛsuɛ eto akpa nyamfo kenke ɛnyɛ disuɛyɛ.

²⁷ Nyaso mimbɛ lekɔ biyifo Kristo eto ɛsuɛ eto sinɛ siamɛ nya mi utsyuɛ saa eyifo wɛ ɛsuɛ nyamɛ eto lekɔpaa lɔni. ²⁸ Nya betidi ateate ba Onanto dɛfi ókpɛ læ bafokanɔfɔ nti ni tutɛɛ, batɔnkpɛ bamɛ, nya dinuɛfɛ, bɛnyɛlɛkɛtidi, nya ditsyɛfɛ, bateasa, fɛ mba leeyifo ayanisa. Nya mba nkpe ɛsuɛale laatsya bufi nye laawunsɛko betidi nye batɔnkɔtɔnkɔ nye mba laateyi beɛ beɛ. ²⁹ Inni betidi ba kenke ni batɔnkpɛ nye bɛnyɛlɛkɛtidi nye bateasa. Nya inni utsyuɛ saa nkpe ɛsuɛale laafɔ ayanisa buyifo kɛlɛkɛ kate. ³⁰ Nya inni utsyuɛ saa nkpe ɛsuɛale laafɔ bufi bɔtsya nye laafɔ beɛbeɛ bɔtɛyi nye laafɔ beɛbeɛ kasɔ bulɛkɛ kate.

³¹ Nyamfo esoo, bifi mi akɔsi bitɛkɛ læ asa nnya nkpe kutɛkɛ enso ɛsuɛ.

Asa nnya nkpe kutākā enso nyamble kenke ni nnya muubā nte mi mfo nē.

Paulo Ɛlākā BafokanƆ Eto Lelabi Óte.

13 Lā nnya ete mofofo bele bele bia betidi ku Onanto eto batɔnkpā kenke latēyi nya maanla betidii, mɔ etiki nnya meedi kenke eyifo efufu fe kase lā basɔ tsyensi eto kakpē laale. ² Nya lā nlakā Onanto eto kenye nte nya maanɔ asakulakula kasɔ nya minyi asa nnya kenkee, nya minkpe bofokanɔ bo mofofo bufi kanyi atini ketsyiko lā nnya kanyākɔ fē mimbē lelabii, minni kulesa. ³ Nya lā mfi mɔ bikā bia nte mē kulaa tsya ntā bakombo nya mintā miā batonsā mē kulaa tsya fē mimbē lelabii, minni kulesa kon.

⁴ Lelabi kpe dibusā nya lenkpe kafokpē. Diansesā ənāmi nya diambesā əsuā kato nya diate əsuā. ⁵ Lelabi entidi ato nya dianta asa kətā əsuā nye dinyā ɔɓɓ. Nnya lelabi emfi nsusu bua lā utidi əsuā. ⁶ Nya diannyā disuəyuā lā asa bua əsuā. Bomu diānyā disuəyuā lā asa sē əsuā. ⁷ Lelabi əntā disi lā bofokanɔ ku kusubebe əsuā nya diānyā kekleke lā bulā saa bulā əsuā.

⁸ Lelabi əmbā kasekɔ. Onanto eto kenye bulākā kpe, fē ekpe ke kalokɔ. Bele akpa akpa bɔtēyi tsya kpe, fē biubā mi kasekɔ. Kobetete kpe sitinti, fē ko lefe ebubā efe. ⁹ Itsyise kobetete ku kenye ləkəlākā eto kətā ka Onanto dītā bo, mamflɔ. ¹⁰ Fē lā lesa nā leflɔ kenke abɔ dibā, lesa nā dimamflɔ ensi əmbākē. ¹¹ Lefe nā minyifo dikpefi, nkādi etiki nya minkanɔ asa kasɔ nya minkebu disi fe dikpefi. Mɔmɔ wā minkabee, ekpefisa nyamfo mensile mē kulesa. ¹² Asa nnya boānyā mɔmɔ, iyifo flufufu fe kase boānyā lesa lā ahuhɔ əsuā. Nya kama fē buunyā nnya wuee, ənāmi ku ənāmi. Nya lesa nā minyi mɔmɔ, mankpako mē elo. Fē kamaa, muubā nyā lesa saa nya yeokpa wuee fe kase Onanto nyi mē mɔmɔ kenke.

¹³ Sitintii, asakpa ətsyā ni nnya nkpe mfo. Nya nyamfo ni bofokanɔ ku kusubebe ku lelabi. Fē nnya nso lā nnya nti kenke ni lelabi.

Paulo Áte Asa Itsyi Lā Ləwɔnɔ Eto Ɛtəsa Bamba Ɛsuā.

14 Nyaso bitā lā lelabi lā diyifo lesa nā mi utsyuā saa lɔɔbēbē kekleke nkā lā ɔkē. Nya bifi mi ənāmi bitākā lā ləwɔnɔ eto ətəsa əsuā. Nya ətəsa nnya nso bofe kenke nibā lā afo Onanto eto ditiki sē kenyebulākā. ² Utidi wā laateyi bele bele, weedi etiki ku betidi, bomu Onanto ni nwā weedinko etiki. Itsyise utidi kuutsyuā əmbɔnɔ nnya kasɔ, nya lā etikididi əsuā waateyi asa ketsyi lā asakulakula əsuā eyē lā Onanto eto Ləwɔnɔ eto əsuāale əsuā ³ Fē utidi wā ləlākā Onanto eto ditiki kenye kətā betidi, waawunsā ko mē nya waakpe mē nya woakpe mē nkēale nya wəəyuəsā mē utu. ⁴ Utidi wā laateyi bele bele bia eto kasɔ betidi laanɔ, wā əsuā ete waawunsāko. Fē utidi wā lətākā Onanto eto ditiki kenye, waawunsāko bafokanɔ eto ditsyukpānā kenke.

⁵ Iyifo mɔ lelabi lā mimblē ebofo bele bele bɔtēyi. Fē lā biofo Onanto eto ditiki kenye bulākā kətā betidii, yɔɔlākē itā mē eso. Itsyise utidi wā ləlākā Onanto eto ditiki kenye kətā betidii, kpe kutākā eso utidi wā laateyi bele bele, siankpa utidi utsyuā kpe wā lofofo asa nnya waateyi kasɔ bulākā kətā mba nti onkpā mfo, itā lā bafokanɔ eto ditsyukpā nāmā lā bafokanɔ.

⁶ Nyamfo esoo, mɔ bayimi, lā mbā mi ɔflɔ nya minlē bele bele bele bia kuutsyuā saa laanɔ bɔtēyii, nte kutākā ko biunyā lā nnya esuā? Biembunyā kutākā saa, enso lā nlakā Onanto eto kenye tsyatsyā kasɔ nte-mi, nye minte mi lesa ətsyū, nye minlākā Onanto eto Ditiki Sē kenye minte, nye minte mi asa ətsyū.

⁷ Bu abe asa nnya buasɔ nye buefā nya əsuā nkpā lembā fe kakpatsyaku nye osanku nya lembofo əsā bufā lā nnya kosate əsuā. Ntsyā yuutā bā utidi utsyuā ebɔnɔ lā ote kusā ko banlē bufē lā utidi wā leefe kakpatsyaku nye osanku əmfɔ, amfo nnya bufā kukɔnɔ bā lā afo kusā komā eto ɔkɔnɔ wuee ketsyā lekpo?

⁸ Nya lā utidi wā leefe kakpatsyaku amfo ke bufā kakpadi asa nyamā kukɔnɔ, ntsyā yuutā bā betidi fo əsuā bumu itā lema? ⁹ Nko ke ete ini bā utidi di etiki lā sele sityuā əsuā sia betidi lembofo lesa nā waateyi kasɔ bɔnɔ. Bomu wuubā uyifo fe ufiebi wā lēnyā údufā lā difule əsuā, nya kasɔnɔnɔ ləmbā. ¹⁰ Bele kpā kpe lā kawunsā, sele kusityuā saa əmbā sia ləmbā kasɔnɔnɔ. ¹¹ Fē lā utsyuā anɔ sele sia maateyi eto kasɔ, ete mfiani ɔflɔ lā wā ɔflɔ, nya wā tsya áfiani ɔflɔ lā mɔ ɔflɔ. ¹² Se ənāmi lesē mi lā Ləwɔnɔ eto ətəsa bofo əsuā, bitā lā ənāmi lā esē mi lā befo ətəsa nnya lɔwunsāko bafokanɔ eto ditsyukpā nā luunā mē isuko sətɔ enso.

¹³ Nya utidi wā laateyi bele bele, ele bā ɔnɔ Onanto lā utā wā ətəsa bā lā ofo nnya waateyi kenyebulākā. ¹⁴ Itsyise lā nyē lā kusu komfo əsuā nto ola, mɔ ləwɔnɔ ete nlē olaa, fē inni lā mɔ nsusu əsuā. ¹⁵ Nyaso be ele bā nyifo? Mooto ola ku mɔ ləwɔnɔ kekleke, fē mooto ola ku mɔ nsusu tsya. Nya muusā əsā ku mɔ ləwɔnɔ, fē əsā nnya muusā ebutsyi taa mɔ nsusu kemiā tsya. ¹⁶ Nya lā ənyā alē Onanto ani bɔnɔ itsyi lā fā ləwɔnɔ əsuā kee, ntsyā yuuyifo fe utidi wā nyā fā lā akɔ mfo lɔnɔ lesa nā fanlē bɔtēyi fē wɔtēyi nkā fā olatoto lā ibā itā fe kase fanlē Onanto ani bɔnɔ se woannɔ lesa nā fanlē bɔtēyi mfɔ? ¹⁷ Nya lā fā ani nnya faasɔ Onanto alēkē kula tsya, betidi bamba embunyā kutākā saa betsyiko lā nnya əsuā.

¹⁸ Maasɔ Onanto ani bā meedinko Onanto etiki lā bele bele əsuā enso mi nti eto utsyuā saa. ¹⁹ Fē lā bo katsyakɔ, moola miā maateyi etiki anɔ nnya eto kasɔ betidi lɔnɔ lā mfi nnya nte betidi asa enso bā nkādi etiki kpā lā bele bele əsuā sia betidi laanɔ kasɔ.

²⁰ Mɔ bayimi, bienyifo mi əsuā fe bekpefi lā mi disibubu əsuā. Bomu biyifo mi əsuā fe beninā lā mi disibubu əsuā. Fē lā abua eto esu əsuā, biyifo mi əsuā fe bekpefi seka. ²¹ Nya lā Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuā, Boanto Onanto áteyi nkā,

“Muudi etiki ku mɔ Kusā eto betidi

eyē lā betidi ba laateyi bele bele əsuā.

Nya muudi etiki eye læ bafj eto kenye əsuə,
Fəe bembutsyue mɔ ɔkɔe koto."

²² Nyaso bele bele bɔtɛyi eyifo lesatsyuə buləkəkate manfokanɔfj fəe inni itə bafokanɔfj. Fəe Onanto eto ditiki kenye buləkəə, nnya ni lesa nə muufi nte bafokanɔfj asa nnya inni itə mamfokanɔfj.

²³ Lə nyamfo esoo, læ bafokanɔfj kenke eto utsyuə saa etsyiko etiki budi læ bele bele əsuə nya utidi utsyuə bamba kpe mfo læ mi nti nye betidi ba mamfokanɔfj nkpe mi læ ntii, biənyə biə bɔtɛyi bənkə disi abia mi fe bebuki? ²⁴ Fəe læ mi nti eto utsyuə saa eyifo Onanto eto Unyeləkətidi nya utidi bimba nye utidi wə mamfokanɔnyə utsyuə əbə údufə læ mi ntii, wuunyə wə lebuə utsyuə lekpo eye læ lesa nə wɔanɔ eso. Asa nnya woanɔ eboté wə nkə Onanto ebokponko wə lekpo.

²⁵ Nya wə kosate ebuləkə asa nnya lebiɔ enkpe læ wə læ lekple nya woobokosə əsuə kasɔ ɔtesə Onanto ɔtɛyi nkə, "Sitinti, Onanto kpe mi lenti!"

²⁶ Mɔ bayimi, nla miə mateyi lesatsyuə nə nkpe læ nyamfo əsuə læ mi disikakpekɔ. Lə betsya biə biato olaa, utsyuə kpe kusə ko waala nkə wəəsə, nya utsyuə kpe lesatsyuə waala nkə waate. Nya utsyuə tsya ala nkə wəələkə Onanto eto lesatsyuə ote. Nya utsyuə tsya kpe kenye læ bele bele əsuə, nya utsyuə tsya ala nkə wəələkə asa nyamfo kasɔ. Fəe bebe biə biyifo asa nyamfo kenke bæ ewunsəko bafokanɔfj eto ditsyukpa nəmə. ²⁷ Lə utsyuə kpe kenye kətsyuə ka ola nkə waateyi læ bele bele əsuəə, utidi fe inuə nye itsyə hă te ele bæ bedi etiki nnya nkpe mə ɔni, ɔni. Nya ele bæ bənyə uti bamba wə tsya luuləkə asa nyamə bətɛyi mfó eto kasɔ. ²⁸ Nya læ mba mfó wə luuləkə nnya kasɔ, utidi wə nle etiki mfó, ele bæ ɔye læ wə ku Onanto hă læ bedi etiki læ bətsyuə əsuə.

²⁹ Betidi inuə nye itsyə ba lefo etiki ətsyuə itsyi læ Onanto ɔfj ebefo kenye buləkə katɛyi nnya le mba dibu læ bedufə læ nyamfo əsuə babe kukɔnɔ. ³⁰ Nya læ mba nkpe læ katsyakɔ mfó eto utsyuə áfo kenye ket-syuə itsyi læ Onanto ɔfj, ele bæ utidi wə nle etiki budi mfo ye wə etiki nnya ɔnle budi læ utə utidi əmə kusu. ³¹ Mimble kenke ebofo mi kenye ka bənyenko bɔtɛyi ɔni ɔni itə bæ utsyuə saa ebofo lesatsyuə nnya lookpe wə əsuəəle. ³² Betidi ba ləələkə Onanto eto ditiki kenye aafə əsuə bunwə kale læ etiki nnya budi əsuə. ³³ Itsyise Onanto aala nkə buyifo asa læ kusu ku diyuə əsuə.

Kase seka inte læ Onanto eto bafokanɔfj eto etsyukpa kenke ntii, ³⁴ ele bæ besio di kăä læ bafokanɔfj eto katsyakɔ. Bomuu, ele bæ babokosə mə əsuə kasɔ fe kase Onanto eto kɔfi laate. Nya bəmbə kusu bæ læ bedi etiki. ³⁵ Nya læ bala bæ baatɔ lesatsyuə eto kasɔ banɔ, mə bəsə ele bæ batɔ læ mə ayo. Itsyise iyifo afanisa bæ usio řyə ukedi etiki læ bafokanɔfj eto katsyakɔ.

³⁶ Nye, bɔtɛyi bənlə bæ mi ɔfj Onanto eto ditiki nəmə ditsyi dibəə? Nye mi ɔfj ete ditiki nəmə dibə leyoo?

³⁷ Lə mi nti eto utsyuə eebu nkə Onanto eto unyeləkətidi unii, nye okpe ləwɔnɔ eto ətəsaa, ele bæ ibə bæ ote nkə, nya minlə bɔwɔni kətə mi eyifo kɔfi itsyi læ Onanto ɔfj. ³⁸ Nya læ utidi əmə áni ditiki nəmfoo, ele bæ mi tsya ni wə.

³⁹ Nyaso, mɔ bayimi, bifi mi kusubebe kenke bitəkə læ Onanto eto ditiki kenyeləkələkə əsuə. Fəe bienti mba laateyi bele bele kusu. ⁴⁰ Nyaso ele bæ biyifo lesa saa læ kusu sɛə əsuə.

Bekloma Lesa Nə Bófo Bónɔ.

15 Mɔ bayimi, mɔmɔ, nla miə bekloma ditiki sɛə nə mímboko mi béfo. Ditiki nə béfo bənc nya biřyə læ ni əsuə keklege læ bofokanɔ əsuə. ² Nya nyamfó ni ditiki sɛə nəmə ku ni letsya nə mímbə míntə mi nə. Ditiki nə mə ebutə mi nkprə læ belə ni keklege, le inni nko mi bofokanɔ eyifo ebimba.

³ Lesa nə mímfə mintsyiko Boanto Onanto ɔfj, ni ke mímfə míntə mi nə. Nya nyamfo ni lesa nə mímfə ku koya kprə enso kenke bæ Kristo əkprə læ bo abua eto disi fe kase báwɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke eto Kukue kemia. ⁴ Nya bəbikə wə, nya Onanto létakasə wə utsyiko ɔkɔmə óboko nkprə læ eyi ətsyə eto kama, nya ubə unsi læ nkprə fe kase bawɔni bákpe læ Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə. ⁵ Nya uləkə əsuə óte Petro ku batɔnkpe lefosi inuə bamə.

⁶ Nyamfo eto kamaa, wəələkə əsuə óte mba ditəkəko wə ba eso betidi lofa anɔ læ lefe ditsyuə əsuə. Nya mə nti eto bətsyuə kprə si besi nkprə mmi, ite bæ mə bətsyuə ébukprə koko. ⁷ Nya nyamfo eto kamaa, úləkə əsuə óte Yakobo ku batɔnkpe bamə kenke. ⁸ Nya læ kalosəkɔ, úləkə əsuə óte mintsya, mɔ nte fe utidi wə bále læ lefe nə dímanyə əsuə.

⁹ Itsyise mɔ ni batɔnkpe kenke nti eto nwə nso bɔfə. Nya məřyə ntə bæ bakpo mə bæ ɔtɔnkpe kulaa tsya, et-syise ntəkəko Onanto eto bafokanɔfj eto ditsyukpa kama nte mə ohiä. ¹⁰ Fəe eye læ Onanto eto lefonə esoo, nyifo utidi wə mini mmi. Nya wə lefonə eto asa nnya útə mə, əbə kutəkə. Nya mínyifo keyifo keklege enso batɔnkpe bamba ba əsuə kulaa betidi dífi ənəmi bətəkə nya inni læ mɔ əsuəəle əsuə. Bomu læ Onanto eto əsuəəle nya ləwunsəko mə mímfə nyamfo buyifo. ¹¹ Nyaso læ mɔ ni letɛyi mi lesaatsyuə o-o, nye mə letɛyi mi o-o, lesa lɔni nəmə ete bɔnlə bɔtɛyi nə. Nya nyamfo ni nnya béfo bənc nə.

Onanto Átakasə Kristo Úřyənsə Utsyiko Bəkrənkprə Nti.

¹² Mɔmɔ se bɔnlə bɔtɛyi boə Onanto átakasə Kristo úřyənsə utsyiko ɔkɔmə úbə nkprəə, besə ini bæ mi bətsyuə læ bɔtɛyi nkə, Onanto ensiembotakasə bəkrənkprə utsyiko ɔkɔmə oboko nkprə bio? ¹³ Lə nko ini sitintii, nyalə Onanto mántakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə óboko nkprə. ¹⁴ Nya læ Onanto mántakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə úbə nkprə sitintii, nyalə nnya letsyabebe əmbɔke kutəkə itə mi. Nya mi bofokanɔ tsya eyifo bimba.

¹⁵ Nya nte lesa nə nsi lookpe bo nkəale læ lefe nə eto lefe inni sidia bɔnlə bɔtɛyi læ Onanto əsuə boə ótakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə úbə nkprə. Fəe læ sitinti ini bæ bəkrənkprə aantaka ketsyi ɔkɔmə kəbə nkprəə, nyalə wátakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə. ¹⁶ Nyaso læ sitinti ini bæ baatakasə bəkrənkprə ketsyiko ɔkɔmə, nyalə, bete bia

wantakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə óboko nkɔpə. ¹⁷ Nya læ Onanto mántakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə sitintii, nyalɛ mi bofokanɔ əmbə kutəkə saa, nya bisi benkpɛ læ mi abua əsuə. ¹⁸ Nya kasɔ ni bənkə mba léfo Kristo bánɔ ba díkpɛ tsya ánya. ¹⁹ Nya læ kawunsiə kamfo eto nkɔpə eso ete bufi bo kusubebe butəkə læ Kristo əsuəə, nyalɛ bo nkɔpə kpe kaminsə enso læ kawunsiə kenke eto betidi nti.

²⁰ Fɛɛ ɔnukualɛ ini bənkə Onanto átakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə. Nya wə ni utidi tutɛ wə létaka utsyi ɔkɔmə læ bəkpənkɔpə nti nnya nɛ bo uyi bose nkə mba kenke díkekpɛ si bootaka. ²¹ Itsyise fe kase ukpɛ læyɛ læ utidi ɔni əsuə úbə kawunsiə, nko ke ini bə bəkpənkɔpə ebɔtaka betsyi ɔkɔmə ɛyɛ læ utidi ɔni hā əsuə nɛ. ²² Fe kase betidi kenke ɛyɛ læ Adam əsuə læəkpɛ se beyifo lɔni ku wə esoo, nko ke ini tsya bə Onanto ebɔtakasə betidi ba díkekpɛ kenke bə læ bəbə bəsiə nkɔpə ɛyɛ læ mə lɔniyifoyifo ku Kristo eso. ²³ Fɛɛ Onanto ebɔtakasə utsyuə saa wə nsi nkɔpə læ kusu ko Onanto kosate ditsyue utsyə əsuə. Nya Kristo ni ututɛ. Nya læ lefe nə luubə bio əsuəə, mba dífi mə əsuə bətə Kristoo, mə usi wootakasə uñyansə nɛ. ²⁴ Lə nnya kamaa, kalosəko ebubə. Nya Kristo ebɔtsylɔsə læwɔnɔ eto əsuəale saa, betidi ba nsi læ ndikɔ ndikɔ kenye ku mba nkɔpə læwɔnɔ eto əsuəale saa eto okle. Nya Kristo luufi sekakedikɔ siamə okpe læ Onanto wə ni Anto eto ani. ²⁵ Itsyise ele bə Kristo di seka isu ese lefe nə Onanto luufi wə balo kenke okpe læ Kristo eto akpa kalɔ.

²⁶ Nya olo fɛfɛ wə eto ditsyəbi wɔtsylɔsə ni ukpɛ.

²⁷ Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue áteyi nkə, "Onanto éfi asa kenke ókpe læ wə akpa kalɔ." Nya ekpa wuee bə læ bətɛyi bə asa kenke, nyamfo anlɛ bote bə Onanto wə dífi asa nyamfo ókpe læ Kristo eto akpa kalɔ tsya bébu wə bakpe lenti. ²⁸ Nya læ lefe nə Onanto difi asa nnya kenke ókpe læ Kristo kalɔ ólesəə, wə Kristo wə ni Onanto Eto Ubi əmə ebufi wə əsuə okpe læ Onanto əmə eto kalɔ bə læ Onanto læ udi seka læ asa nnya kenke əsuə.

²⁹ Mɔmɔɔ, itsyi læ betidi ba laafo ntufɛsəfləsə eto lekpa əsuə, læ betidi ba díkekpɛ koko eto disi, be ni diyifobi nəmə eto kasɔ? Nya be nkpe læ nnya əsuə? Lə sitinti ini fe kase bətsyue laateyi bənkə bensiembɔtakasə bəkpənkɔpə bəbə nkɔpəə be ini eso ele bə bəfləsə betidi bamə ntu læ mba díkekpɛ bafe eto disi? ³⁰ Nya bo mba ni batɔnkpe tsya nkɔpə? Beso bo tsya eto nkɔpə nkpe læ bulə əsuə lefe saa? ³¹ Mɔ bayimi, ukpɛ eto bulə təkəko mɛ diyi saa nə kale disia! Nya maabesə əsuə kato kətə ukpɛ læ mi disi itsyi læ kase buyifo bani ku Bonamute Kristo Yesu eso. Nyaso məələkə nyamfo kate wuee nɛ. ³² Fɛɛ læ kawunsiə kamfo eto nsusu əsuə eso ete mɔnkɔ ku betidi ba nte fe bebutubuki læ Efesoo, be ni kutəkə ko mínyə læ nnya əsuə? Nya læ betidi ensiembɔtaka betsyi ɔkɔmə bəbə nkɔpə sitintii, nyalɛ biyi biə iyifo fenkə, buyifo fe kase lekpa ditsyue nɛ bətɛyi nkə,

"Bitə læ budi læ bunə,

itsyise kuse ete boə bəkpə nɛ."

³³ Biəntə læ bawɛ mi bakpe. Seyetsyue bua eto betidi aabiasə ditsyəbi sɛɛ eto ole. ³⁴ Bisinkli bifi nsusu læ asa

sɛɛ buyifo əsuə, læ bɛyɛ asa bua buyifo. Nɛ mi etiki bu-di wuee bə læ kofani læ kɔlɛ mi, itsyise mi bətsyue enyi Onanto.

Paulo Édi Etiki Itsyi Lə Bəkpənkɔpə Eto Businkli Kataka Əsuə.

³⁵ Utsyue ebɔtɔ nkə, "Ntsyə bunsi bootakasə bəkpənkɔpə nya ntsyə boosinkli bəbə bəsiə nkɔpə? Nya nte əsuə nnya eto okle lɔkɛ mə?" ³⁶ Mi betidi eto bamumu! Lə ato diyibibi læ kasɔɔ, dienkə kafiani lesa nə nkpe nkɔpə læ díembu læ sitə əsuə. ³⁷ Nya lesa nə bétoo, edisa eto dibibi ete yeedi fe lentabi nye edisa ətsyue eto dibibi ete dini. Nya inni lesa nəmə eto uyibi ni nnya bífi békpe læ kasɔ fɛ diabe. ³⁸ Onanto ətə diyibibi nəmə ditsyəbi nə ke woala. Wəətə diyibibi saa ku ni uyi eto okle nə lɛlɛkɛ itə ni.

³⁹ Nya asa nnya kenke nkpe nkɔpəə, ətsyue saa ku nnya əsuə eto sinə. Betidi eto əsuə eto sinə kpe lete. Nya nko ni bebuki tsya eto əsuə eto sinə nɛ. Baklɔbɛ tsya eto əsuə eto sinə kpe lete nya ketu eto sinə tsya əsuənkpe lete.

⁴⁰ Kato eto asa kpe. Nya kasɔ mfo eto asa tsya nkpe. Asa nnya nkpe kato eto əsuə eto bɔnɔ bobɛ kpe lete læ nnya nkpe læ kasɔ mfo eto əsuə eto bɔnɔ bobɛ. ⁴¹ Kofɛ ku ko diyəndebi ku kofande tsya eto diyəndebi nkpe lete. Nya befandebi tsyaa, mə diyənde kpe lete. Nya læ befandebi nti kulaa tsyaa, letekekɛ kpe læ mə diyəndebi əsuə.

⁴² Nko ke yuutsyə læ lefe nə Onanto lootakasə bəkpənkɔpə utsyiko ɔkɔmə nya boosinkli bəbə bəsiə nkɔpə nɛ. Lə bebikə utidi eto sinəə, siyifo lesa nə luubu ebia. Nya læ batakasə wə baboko nkɔpəə, weensi embukpə. ⁴³ Lə bebikə wəə, weensiannɔ bobɛ nya wəəyue. Nya lefe nə batakasə wə betsyiko ɔkɔməə, woanɔ bobɛ nya woakɛ əsuəale. ⁴⁴ Lefe nə bebikə wəə, uyifo kawunsiə eto əsuə eto sinə sia díkpɛ.

Nya læ batakasə wə baboko nkɔpə, uyifo læwɔnɔ eto əsuə. Lə kawunsiə eto əsuə kpee, nyalɛ betɛ biə læwɔnɔ kemia eto əsuə tsya kpe. ⁴⁵ Itsyise ekpe læ Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə bə, "Utidi tutɛ wə ni Adam, Onanto uni diyifo wə nya útə wə nkɔpə fe kawunsiə eto utidi." Nya Adam fɛfɛ əmfoo, wə ni læwɔnɔ nə læətə nkɔpə nɛ. ⁴⁶ Inni læwɔnɔ nə nkpe læ bo læətə boeyifo asaa, laaɔ. Bomu əsuə eto sinə laaɔ. Nya kama fɛ læwɔnɔ nə nkɔpə kemia læləkə. ⁴⁷ Adam tutɛ wə Onanto díyifoo, úləkə wə utsyiko sitə əsuə. Nya Adam nuəfə alɛ, kato utsyi úbə. ⁴⁸ Nya betidi ba nkpe læ kasɔ mfoo, mə eyifo fe utidi wə buləkə betsyiko læ kasɔ eto sitə hā əsuə. Nya mba beyifo itə kato, mə tsya eyifo fe utidi wə ditsyi kato, úbə. ⁴⁹ Fe kase bunte fe utidi wə læbɔ utsyi læ kasɔ mfo eto ditsyibii, nko ke ini bə utidi wə ditsyi kato ubəə, ebətə nkə bofo wə ditsyəbi nɛ.

⁵⁰ Mɔ bayimi, nyamfo eto kasɔ læləkə ni bənkə lesa nə ni əsuə eto sinə ku kɔtɔ, əmbofo kedikɔ bunyə læ Onanto eto sekakedikɔ. Nya lesa nə laabiasə, embofo kedikɔ bunyə læ lesa nə laambia əsuə.

⁵¹⁻⁵² Bɛnɔ akulasa nyamfo. Inni bomble kenke luukpɛ. Fɛɛ lɛ bɛfɛ kakpatsyaku fɛfɛɛ, bɔɔtsyi bomble eto ditsyɛbi bawuninsɛ. Nya wuuyifo nnya nko lɛ dinɛmɛsɔɔ lɔni kplo ɛsuɛ. Itsyise lɛ kakpatsyaku fɛfɛ ɛfɛ, Onanto ebatakasɛ bɛkrɛnkɛrɛ ɔboko nkɛrɛ itɛ bensiembukpɛ kulefe. Nya woofloma bo ditsyɛbi kenke. ⁵³ Itsyise lesa nɛ labiaa, ele bɛ lefloma ku nɛ lambia lɛ dibɛ lefo lɛ nɛ labia eto kɛnyɛ. Nya lesa nɛ lɛɛkrɛ tayaa, woofloma ni lɛ nɛ lɛɛnkɛrɛ lɛ dibɛ lefo lɛ ni kɛnyɛ. ⁵⁴ Nyaso lɛ asa nyamfo ɛbɛ itɛ nko nya baafoma asa nnya laabia isu nnya lensiambiaa, nyalɛ Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue eto etiki nnya nɛ bɔtɛyi nkɛ, "Bɔtsylɔ ukrɛ eto ditsyɛbi butɛkɛ wɛ kato!" ɛbɛ itɛ nko sitinti. ⁵⁵ Nya bɔwɔni tsya balɛ bɔtɛyi bɛnkɛ,

"O Ukrɛ, sieti fɛ ɛsuɛalɛ nyamɛ nte?"

Nya se fɛ ɛsuɛalɛ eto obɛ ɛmɛ faata bo nte?" ⁵⁶ Ukrɛ ɛɛnyɛ ɛsuɛalɛ nya woata bo obɛ ɛyɛ lɛ lebuayifoyifo eso. Nya ɛsuɛalɛ nnya lebuɛ lɛɛnyɛ ɛtsyi lɛ kɔfi ɛsuɛ. ⁵⁷ Fɛɛ boasɔ Onanto ani. Wɛ uni ditɛ nkɛ butɛkɛ lebuɛ kato ɛyɛ lɛ Bonamute Yesu Kristo ɛsuɛ!

⁵⁸ Nyaso, mɔ bayimi lala, biɛnyɛ kekɛleke, biɛntɛ disi. Nya biɛnyɛ kekɛleke lɛ Bonamute eto keyifo ɛsuɛ lefe saa. Itsyise biyi biɛ kulesa ɛmbɛ bɛ biuyifo ni lɛ Bonamute Yesu eto keyifo ɛsuɛ ka luuyifo kebimbale.

Okokoko Kɛtɛ Mba Lɛfo Onanto Bɔnɔ Bamba.

16 Mɔmɔɔ, bɛwɔni mɛ lesatsyuɛ itsyi lɛ atabi nnya bela biɛ biako lɛ bifi bisu bɛwunsɛko Onanto eto betidi ba nkɛrɛ lɛ Yudea eto kasɔ ɛsuɛ. Nya ɛlɛkɛ bɛ biyifo nya eto okɛ mɛntɛyi Galatiafɔ eto bafokanɔfɔ miɛ beyifo. ² Nya lɛ Kɔsida saa Kɔsida eto diyi ɛsuɛ, ele bɛ utsyuɛ saa muɛ ɛsuɛ utsyɛ ku lesa nɛ wofo boko itsyi lɛ lesa nɛ ofo bunyɛ ɛsuɛ bɛ yembusu iyifo bɛ bako oko ɛmɛ lekɛlɛwɛ lɛ lefe nɛ mɛnkɛ mɛndufɛ mi ɔflɔ mfɔ. ³ Nya lɛ mbɛ ndufɛ, mɔwɔni kukue nkɛrɛ lɛ betidi ba bilɛkɛ lɛ kɔni, ko boofi balɛ bayenko ku mi ɛtɛsa nnya befi bantɔnko lɛ Yerusalem. ⁴ Nya lɛ ɛlɛkɛ bɛ mintsya suu, nyalɛ bonko mɛ ɛbɔyɛ busu.

Paulo Eto Kusuyɛyɛ Eto Ketsyue.

⁵ Mɔwɛ Makedonia fɛ mooyo mi ɔflɔ, itsyise ele bɛ nyɛ mfɔ fɛ lɛ mbɛ. ⁶ Iyifo mɛ fe muudi eyi asiani lɛ mi ɔflɔ mfɔ. Ditsyuɛ mɔkɛ lɛ mi ɔflɔ ku lɛyɔ lefe. Lɛ nnya kamaa, biɔwunsɛko mɛ lɛ mɔ kusuyɛyɛ ɛsuɛ kɛsu kaka ke elɛ bɛ nsu. ⁷ Manla miɛ maakpɔ mbɛ nyɛ mi ɔflɔ ete.

Bomuu, moola miɛ maakɛ lɛ mi ɔflɔ itɛ lefe sɛkɛ ditsyuɛ lɛ Bonamute ɛtɛ mɛ kusu nko.

⁸ Mɔkɛ lɛ Efeso mfo isu ese lɛ Pentekoste eto diyi ɛsuɛ. ⁹ Kusu sɛɛ asini mɛ tinti lɛ mfɔ, bɛ nyifo keyifo ka nkɛrɛ kutɛkɛ tinti, ite bɛ betidi ba ɛnyɛ mɛ lɛ ɛsuɛ fui itsyi lɛ keyifo ka meeyifo ɛsuɛ eso.

¹⁰ Lɛ Timoteo ɛbɛ udufɛ mi ɔflɔ, bebe biɛ befo wɛ kukɔnɔ. Itsyise Bonamute eto keyifo tsya ete ɔnlɛ buyifo fe mɔ ke. ¹¹ Yanle bɛ mi kuutsyuɛ saa ɛnyɛ wɛ lɛ ɛsuɛ ubu wɛ sikpɛfi. Bomu befo wɛ, lɛ bɛwunsɛko wɛ bɛ lɛ wɛ kusu bɔyɛ ɛsuɛ ku diyuɛ bɛ lɛ usi usinkli ubɛ mɔ ɔflɔ buɛɛ. Itsyise nɛ wɛ kusu bobɛ miɛ wɛ usinkli ubɛ ku bo bayimisani lefo banɔ.

¹² Mɔmɔɔ itsyi lɛ bɔyimi Apolo eto etiki ɛsuɛ, mbɔlɛ wɛ kola kekɛleke miɛ ubɛ mi ɔflɔ ku wɛ bayimi bɛtsyuɛ. Fɛɛ woantɔnɔ tɔ nkɛ wɛɛbɛ lɛ lefe nɛmfo ɛsuɛ tɔ. Fɛɛ mfo nɔnɔ miɛ lɛ lefe ɛtɛ wɛ kusu koo, wuubɛ.

Bokla Ku Kusutɔtɔ.

¹³ Bitɛkɛ ɛnɛ, lɛ biɛnyɛ kekɛleke lɛ mi bɔfokanɔ ɛsuɛ. Bekpɛ utu lɛ binyɛ kekɛleke. ¹⁴ Nya biyifo mi keyifo saa ku lelabi.

¹⁵ Biyi Stefana ku wɛ diyo eto betidi. Mɛ ni betidi tute ba letsyi bawuninsɛ bɔfo bɔnɔ lɛ Akaia eto kasɔ eto lekɛpake mfɔ. Nya bɛfi mɛ ɛsuɛ bɛtɛkawunsɛko mba eto ɛsuɛ bɔkɛpasɛ. Mɔ bayimi, nɛ mi lekɛpakɛ minkɛ ¹⁶ bitɛ kusu faa batɔnkɔtɔnkɔ bamfo ku babamba ba laawunsɛko mɛ lɛ mɛ keyifo lɛ batɔnko mi.

¹⁷ Yiafo mɛ disuɛyɛ bɛ Stefana ku Fortunato ku Akaiko ɛbɛ bedufɛ, nya eyifo mɛ fe mi ini minyɛ.

¹⁸ Bɛtɛ bɛ insi nyɛ ɛsuɛalɛ fe kase bɔkɛ mi ɛsuɛalɛ. Nya betidi bamfo eto okɛlɛ, inyɛ bɛ bitɛ mɛ dibu sitinti nɛ.

¹⁹ Bafokanɔfɔ ba nkɛrɛ lɛ Asia eto kasɔ eto lekɛpake mfo kenke bɛ bɛɛsiɛsɛ mi! Akwila ku Priskila ku mɛ mbaa laatsya lɛ mɛ diyo bɛ bɛɛsiɛsɛ mi kukɔnɔ lɛ Bonamute eto diye ɛsuɛ. ²⁰ Bo bayimi ba nkɛrɛ mfo kenke bɛ bɛɛsiɛsɛ mi o-o!

Bɛbuta bɛtsyuɛ lɛ bisɛsɛ bɛtsyuɛ fe bayimi lala.

²¹ Mɔ, Paulo kosate, dɛfi mɔ kɔni minɛ nyamfo bɔwɔni kɛsiɛsɛ mi. ²² Utsyuɛ saa wɛ laanla Bonamutee, yoole wɛ lɛ ɛsuɛ. O Bonamute, bɛ!

²³ Bonamute Yesu eto lefonɛ lɛ disiɛko mi. ²⁴ Mfi mɔ lelabi tinti nɛ mimble kenke butɛ lɛ Kristo Yesu eto diye ɛsuɛ. Ibɛ itɛ.

2 KORINTOƆ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto lelabi əsuə mimfiani Bonamute Yesu Kristo eto ɔtɔnkpee, mɔ ku bo ɔyimisani Timoteo nɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mi, Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə nkpe lə Korinto ku betidi ba kenke Onanto eto betidi lə Akaia eto kasɔ kenke.

² Bɔlɛ bɔtɔ boə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyua lə disiaƆo mi.

Paulo Aasɔ Onanto Ani Lə Bo Kanyinyənyə Saa Əsuə.

³ Bitə lə bufi atɛsɛ butə Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto. Wə ni anto wə ləənyə bo kaminsə, nya woawunsəko bo. ⁴ Waamansə bo lɛkɔ lə bulə saa bo leetu bo, itə bə lə bo tsya lə bofo bo bətsyuə bɔwunsəko lə mə bulə saa kəmiə. Nya fe kase Onanto laawunsə ko boo, nko ke ele bə bo tsya wunsəko bo betidi ba nɛ kanyi bunyə nɛ. ⁵ Itsyise fe kase boənyə kanyi kpə fe nka eto okle Kristo tsya dɪnyə, nko ke ini bə lə bo lɔniyifoyifo ku Kristoo, Onanto tsya laamansə bo lɛkɔ sitinti nɛ. ⁶ Lə bāte bo ohiā, bāte bo ohiā bə lə Onanto lə omansə mi lɛkɔ, lə ofo mi lə nkpə. Lə bāmansə bo lɛkɔ, bāmansə bo lɛkɔ itə lə Onanto lə omansə mi lɛkɔ bə lə befo buŋyə kekkele lə mi kanyinyənyə kamfo eto okle əsuə fe kase bo tsya leeyifo lə kanyinyənyə kamfo eto okle seka kəmiə. ⁷ Kulesa saa embofo bo kusubebe lə mi disɪ butinkəsə, itsyise fe kanyi ka biənyə fe bo ke sekaa, nko ke Onanto loomansə mi lɛkɔ fe kase úkamansə bo tsya lɛkɔ seka.

⁸ Bayimi, bola boə bete bulə bo eto okle dɪtu bo lə Asia eto kasɔ kukɔnɔ. Kanyi ka búnyə áke ale itə bo tinti itə bə bóensibe kusu boə bɔkɛ nkpə kulaa tsya. ⁹ Lə sitintii, iyifo bo fe dikpənkpi bálo bo! Fɛɛ nyamfo əbə itə nko bə lə bufi bo kusubebe butəkə lə Onanto wə laatakasə bekpənkpə ketsyiko ɔkɔmə kaboko nkpə əsuə, inni lə bo mate eto əsuəale əsuə. ¹⁰ Úləkə bo utsyiko lə ukpə eto bulə kplɛ kəmiə. Nya unsi wuukələkə bo tsya lefe saa. Sitintii, wə ini bɔnɛ kusu bobə boə usi wuuləkə bo tsya kokoko, ¹¹ lə kase biato ola lə bo disɪ eso. Itsyise lə betidi kpə aato olaa, Onanto ebɔnɔ mə olatoto nya betidi kpə lɔkɔ wə ani lə kase ɔwunsəko bo eso.

Paulo Áteyi Lesa Nə Eso Ɔtsyi Wə Ketsyue Ɔwuninsə.

¹² Lesa nə eso boabesə əsuə kato ni bənkə bo akɔsi anlo bo dikpi, itsyise bóle bo əsuə kukɔnɔ lə betidi kenke eto ənəmi. Nya bo ku mi eto nkpəsiasɪ əyɛ lə Onanto eto kusu əsuə, nya kawɛ ləmbə lə nnya kəmiə. Inni kawunsɪ kamfo eto kobetete əsuə buufi bunsɪ

nkpə ku mi nko, bomu lə Onanto eto lefonə ku wə əsuəale nnya əsuə bútekəko eso. ¹³⁻¹⁴ Asa nnya biofo bokla kanɔ kasɔ, nnya hā ete boawɔni kətə mi nɛ. Nya ite bə asa nyamfo eto ətsyuə eto kasɔ ete bɛnɔ mɔmɔ tsyaa, mfo nɔnɔ miə biubə bɛnɔ bo kasɔ belosə kenke, nya yuutə bə biofo əsuə kato bobesə lə bo disɪ, nya bo tsya loofo əsuə kato bobesə lə mi disɪ lə Bonamute Yesu eto diyɪ nəmə əsuə.

¹⁵ Lə nnya mimfo nyamfo kenke minɔ nko esoo, minka nsusu búləkə miə eni lə nka mi ɔflɔ bɔyɛ bə lə mi disuəyua lə diyifo sinua. ¹⁶ Tutɛɛ, eni lə mbə nyɛ mfó lə ntɔ lə Makedoniaa, ku lə nɛ businkli nɛ bubə, bə lə bəwunsəko mɛ lə nsu Yudea. ¹⁷ Se minləkə mɔ nsusu miə lə nyifo nkoo, bote nyamfo nɛ bə meenyifo asa lə kusu əsuə? Nya bote nyamfo nɛ bə kawunsɪ kamfo eto nsusu meefi keyifo asa fe utidi wə laatsyi wə nsusu kawuninsə mləməmlə katɛyi nkə, ee ku owo lə lefe lɔni nəmə ke əsuə?

¹⁸ Bomu fe kase Onanto laateyi ɔnukualeɛ, nko ke ini lesa saa nə bɔwɔni bótsyese mi ni nɛ. Nya inni fe kase utidi laakpɔ katɛyi nkə ee kesinkli katɛyi nkə owo, inni. ¹⁹ Onanto eto Ubi Yesu Kristo eto ditiki nə mɔ ku Silvano ku Timoteo lébe letsya búte mii, inni nwə laateyi nkə ee usi ɔteyi nkə owo tsya. Bomu uyifo nwə eto ditiki ni ee lefe saa. ²⁰ Itsyise Onanto eto kɛnyɛ saa ka ɔteyi útsyə, əbə itə ɛyɛ lə Yesu Kristo əsuə. Nyamfo eso boateyi ɛyɛ lə wə əsuə boənkə, “Ibə itə nko.” Bə lə bufi atɛsɛ butə Onanto. ²¹ Onanto ətə nkə bo ku mimblɛ kenke yifo bani ku Kristo nya wə kosate díləkə bo útsyə nkə buyifo wə kekyifo. ²² Wə ni nwə dítekə bo léba útsyə úfi óte nkə wə mbə bo lefe saa, nya úfi Lɛwɔnɔ Kenkɛ ókpe bo lə akɔsi fenkə lekpotyatsyə itə lə asa nnya kenke buubə bofo butsyiko lə wə ani.

²³ Onanto ni adansɪ lə mɔ ku mi nti nkə kaminsə mínyə mi eso mínyɛ Korinto busu nɛ. ²⁴ Inni bənkə lə bufi lesa nə bofo bɔnɔ bɔnyinkə mi bokpe eso, itsyise mi bofokanɔ fe dínyə kekkele koko. Nyaso bɔnɛ keyifo buyifo ku mi bə lə binyə disuəyua nɛ.

2 Nyaso nyifo mɔ nsusu minkə mɛnsiembubə mi ɔflɔ bə lə mbə nló mi ani. ² Itsyise lə mbə nló mi anii, owoe nsi lɔkɛ wə lookpe mɛ disuəyua, enso mimba mə ke mintə ani léló mfó? ³ Nyaso míwɔni kukue kekkele nkomə míntsyese mi nɛ, itsyise mánla miə lə mbə mfó, yuutə buitə bə ani ló mɛ. Fɛɛ mi ni betidi ba ele bə bekpɛ mɛ disuəyua nɛ. Nya mfo nɔnɔ miə lə nɛ disuəyua bunyə, mi tsya ənyə disuəyua nkomə ke. ⁴ Sitintii, kukue ko míwɔni míntə mi mfó, nwɔni ko lə bulə kpə ku lə binəntu əsuə. Nya mánwɔni ko bə lə itə

ani læ eló mi kutsyuæ, bomu bæ le binyæ bitsyæ lekpo kase maala mi sitinti eso.

Paulo Éfi Obuayifo Utsyuæ Eto Lebuæ Ótsyæ Wæ.

⁵ Nyaso læ utsyuæ útæ ani áló utsyææ, inni mɔ mate ete úyifo nko. Bomu boofu bɔtɛyi læ kusu kutsyuæ æsuæ boæ bomblæ kenke utæ ani léló. Fæe manla miæ boækæ wæ kotomæ bosonsæ. ⁶ Kase mi kpæ díkænæ utidi æmfo koto læ mi ntii, æsiæ itæ wæ. ⁷ Nyaso bifi lesa næ úyifo bɛtsyæ wæ læ bekpe wæ nkæale bæ læ eyæ wæ bulæ læ eló wæ ani kenke. ⁸ Læ nyamfo esoo, nle mi lekpa kpa miæ bekpe wæ nkæale læ bilækæ bete wæ biæ bisi biala wæ sitinti. ⁹ Nwɔni mi kukue komfo itsyise nla miæ læ mfi nto mi mbe miæ bińyæ keklege ku læ bietsyue asa nnya kenke maate mi koto lefe saa. ¹⁰ Læ bífi utsyuæ eto bɔtakebu bɛtsyæ wææ, mintsya éfi ntsyæ wæ. Nya læ mfi bɔtakebu butsyuæ ntsyæ læ butsyuæ kpe bæ ele bæ mfi ntsyæ kulaa tsyaa, læ mi eso mímfí míntsye læ Kristo eto ænæmi. ¹¹ Nnyifo nyamfo nko læ kase Obonsam læmbotafa mi, itsyise buyi wæ kobe.

Paulo Ála Nkæ Læ Ɔnɔ Mæ Etiki Læ Tito Ɔflɔ.

¹² Se mínsu míndufæ Troas eto Umæ miæ læ nsu mbe Ditiki Sæe næmæ letsya itsyi læ Kristo æsuææ, nnyæ miæ Bonamute ébɔsini kusu itæ keyifo kamæ læ mfó. ¹³ Fæe ilæ mæ tinti itsyise mænnyæ mɔ ɔyimisani Tito mfó. Læ nyaso ntɔ kusu nya mímfæ mínsu Makedonia.

Boætækæ Kato Læ Kristo Eso.

¹⁴ Fæe boasɔ Onanto ani! Nya eyæ læ lɔniyifoyifo ku Kristoo, Onanto aayenko bo lefe saa fe ndomufɔ ba læætækæ Kristo læ wæ katobutækæ eto bɔyæ æsuæ. Nya Onanto aayæ læ bo æsuæ kabe Kristo letsya kate kawunsiæ kenke fe kase nnuæbi bo laanyi fififi eto ufiebi laayæ katsyo kesu kalebe saa. ¹⁵ Itsyise buyifo fe ufiebi wæ laanyi fififi wæ Kristo dífi útæ Onanto wæ leesensæ kesu betidi ba nyæ læ kusu sæe æsuæ itæ bofo ku mba nyæ læ kusu buæ æsuæ ntɔ læ bonyæ æsuæ. ¹⁶ Itæ betidi ba lembunýæ nkpe manloo, buyifo fe ufiebi wæ laate mæ bæ bonyæ eto ole beni. Fæe betidi ba luunýæ bofoo, buyifo fe ufiebi wæ læætæ nkpe manlo itæ mæ. Nya læ sitinti, owoe lofo keyifo kamfo eto okle buyifo? ¹⁷ Bunte fe betidi kpæ ba laafo Ditiki Sæe næmæ kayenko fe bikæ bia baate læ asi. Fæe se ini Onanto dílækæ bo esoo, buyifo bani ku Kristo nya boedi etiki læ ɔnukuale æsuæ læ Onanto eto ænæmi fe Kristo eto beyifoyifo.

Onanto Ɔtæ Bo Nkpæ Læ Kenyeklekle Fɔfɔ Ɔsuæ.

3 Bote nyamfo nle nkæ busi bɔle bo æsuæ bɔtæsɛ? Fe kase inte itæ betidi bɛtsyuæ sekaa, isi ehiã kukue bofo ketsyiko mi ɔflɔ nyæ kaboko mi itæ bo bulækæ kate? ² Mi kosate ni kukue ko nkpe bo, ko bákawɔni bákpe læ bo ketu kæmiæ itæ le utsyuæ saa lofo bote ku læ okla. ³ Ekpa wuee bæ Kristo kosate læyæ læ bo æsuæ nya útæ nkæ bofo bɔnɔ. Nyaso mi ni kukue ko ɔwɔni. Inni awɔnisa eto ntu úfi ɔwɔni asa nyamfo. Bomu Onanto Eto Læwɔnɔ næ nsi nkpe eto æsuæalæ úfi ɔwɔni nnya.

Nya wánwɔni nnya læ aba æsuæ fe kase úyifo nnya læ lefe næ léfe mmæ, bomu læ betidi eto ketu kæmiæ.

Kenyeklekle Fɔfɔ Eto Batyæ.

⁴ Boofu bɔtɛyi nko boæ bokpe kæńyækɔ ka Onanto díta bo eyæ læ Kristo æsuæ eso. ⁵ Bumbæ kenyæ boofu bɔtɛyi boæ bokpe æsuæale læ bo æsuæ boafu keyifo kamfo buyifo. Bomu æsuæale nnya nkpe bo etsyi Onanto ɔflɔ. ⁶ Wæ ni nwæ díyifo nkæ bɔkæ æsuæale læ bofiani kenyeklekle fɔfɔ kamæ eto batɔnkpe. Nya kenyeklekle fɔfɔ kamfo anyæ læ afi koko nnya báwɔni bɛtsyæ æsuæ. Bomu kayæ læ Onanto eto Læwɔnɔ æsuæ. Itsyise afi nya báwɔni bɛtsyææ, aaboko ukpæ. Fæe Onanto eto Læwɔnɔ ætæ nkpe.

⁷ Onanto eto afi nnya báwɔni kokoko mfóo, eyifo etiki nnya báwɔni bætækæ læ aba æsuæ. Nya lefe næ béfi nnya bætæ betidi, Onanto eto diyænde ætæ bæ Moses eto ænæmi æyænde. Nya ite bæ diyænde næmæ ælækæ ibu læ Moses eto ænæmi tsyaa, Israel bebi mámfu buńyæ kabe wæ ænæmi. Nya læ afi nnya laafo bo dikpænkpi bo lo ælækæ æsuæ ete ku Onanto eto diyænde nkoo, ⁸ nya læ wæ Læwɔnɔ eto læbɔbi eto diyænde so ditute famfamfa. ⁹ Nya læ kɔfi koko ko laalo utidi dikpænkpi áfo diyænde næmfu eto okle butæ, ele bæ bote boæ Ditiki Sæe næ leeyifo bomba leeyifo kasæe eto diyænde eboso ditute eto lele kenke. ¹⁰ Bɔlæ bɔtɛyi nko itsyise diyænde kplæ næ nkpe mfo mɔmɔɔ, éyifo dinyændæ næ lækæ kɔ fe læni. ¹¹ Nya læ lesa næ lækæ itæ lefe kliminti ænyæ diyænde næmfu eto oklee, nyalæ lesa næ nte itæ manlo manlo eto diyænde eboso famfamfa. Ni diyænde so næmfó kon.

¹² Nya se bonkpe kusubebe læ lesa fɔfɔ næ læmbæ kalokɔ esoo, nyaso boedi etiki saa wuee ku ɔkɔe nɛ. ¹³ Nya bunte fe Moses wæ dífi ofiamæ úti wæ ænæmi itæ læ Israel bebi læ buunnyæ bæ Onanto eto diyænde næ lækæ læ wæ ænæmi læ bɔni kalo. ¹⁴ Sitintii, mæ nsusu mányæ etsyo, ibæ ese læ mi. Ite fe ofiamæ wæ mfo eto okle si uti mæ læ nsusu læ balæ kɔfi koko eto kukue komfo eto ditiki bokla. Itsyise lesa næ hã luutæ bælækæ ofiamæ æmfó bato bakpe ni læ utidi læ ufi wæ æsuæ okpe læ Kristo æsuæ. ¹⁵ Sitinti ibæ ese taa mmii, læ balæ Moses eto afi eto kukue eto etiki nyamfo boklaa, iyifo fe ofiamæ æmæ si uti mæ læ nsusu. ¹⁶ Fæe læ utidi átsyi ɔwuninsæ úfi æsuæ útæ Bonamutee, ófiamæ wæ leeti wæ nsusuu, aasini nya waanɔ etiki nyamæ kasɔ. ¹⁷ Nya mɔmɔɔ, Bonamute wæ bɔnle bokpadi mfo, ni Læwɔnɔ næmæ nɛ. Nya kaka Bonamute eto Læwɔnɔ nkpeæ, ætæ kusu itæ æsuæ æsuæ eto busiæ. ¹⁸ Nya bomba mblæ kenke ba kulesa saa enti bo læ ænæmi bɔnle Bonamute eto diyænde næmæ bulækæ kate wuee. Balæ bo bɔtsyi kawuninsæ kætsyæ læ wæ ditsyæbi næmæ æsuæ nya bo diyænde næmæ nle kato bobæ kakpe. Bonamute æmæ ni Læwɔnɔ næ nle nyamfo buyifo nko nɛ.

Bute Fe Ekplibi Nnya Báto.

4 Onanto læ wæ kaminsænyænyæ æsuææ, dífi keyifo kamfo ókpe bo læ kɔni. Læ nyaso ani anló bo læ ke buyifo æsuæ. ² Búlækæ ato læ asabiɔmbiɔ ku afanisa saa

buyifo əsuə. Bóni awesu saa ku Onanto eto ditiki nəmə bətsyi kawuninsə lə kusu saa əsuə. Bomu boələkə ɔnukualə kate. Boəsiə nkrə bo lekpa wuee lə Onanto eto ənəmi itə utsyuə saa ebunyə bo ditsyəbi sɛɛ utsyə lekpo. ³ Nya lə Ditiki Sɛɛ nə boabé letsya mfo eyifo akulasa itə betidi betsyuə, bete biə mba nyɛ lə konyasu əsuə ete iyifo akulasaa itə. ⁴ Nya betidi bamfó mámfó bānɔ itsyise kawunsiə kamfo eto olo, Obonsam, éti mə ənəmi. Nya weeti mə kusu bə baamfo Ditiki Sɛɛ eto lekpasə nə mə bunyə. Lekpasə nə laabɔ ketsyi lə Ditiki Sɛɛ nə ditsyi Kristo eto diyənde əsuə wə ni Onanto kosate eto ditsyəbi. ⁵ Boambe bo kosate eto əsuə letsya kətə mi, bomu Yesu Kristo ni nwə eto ditiki boabé letsya kətə mi boə wə ni Bonamute. Nya bo eyifo beyifoyifo itə mi lə Yesu eto disi eso. ⁶ Onanto wə létəyi lə kawunsiə eto ketsyikokɔ nkə, “Lekpasə yənde ləbɔ ditsyi ketuntu əsuə,” ke ni Onanto wə díta nkə wə lekpasə yənde lə bo ketu kəmiə lə díta nkə bunyə Onanto eto diyənde nə nɛ buyənde lə Yesu Kristo eto ənəmi butsyə lekpo.

⁷ Fɛɛ bomba léfo asafokoya nyamfo itsyi Onanto ɔfɔɔ, te fe sɛfɔte eto ekplibi. Nya ite nko lə iləkə eté sitinti bə, inni bo ɔfɔ əsuəale kplɛ kenke nyamə ditsyi, bomu itsyi Onanto ɔfɔ. ⁸ Boənyə kanyi lə lefe kɔpə əsuə, fɛɛ bulə bomə aanso bo ani. Yaakpe bo nsusu bulə, fɛɛ yaanló bo ani. ⁹ Balo kɔpə ətəkəkə bo, fɛɛ Onanto aanyani bo kətsyə. Itə bə baayinkə bo kakpe lə kasɔ tsyaa, bambiasə bo. ¹⁰ Lefe saa, bo əsuə eto sinə əənyə kanyi ka laale Yesu eto ukpə eto okle. Bə lə nkrə bo bunsii, lə bole Yesu eto nle. ¹¹ Lə sitintii, nkrə bo bunsii kenke kpe lə ukpə eto bulə kəmiə lə Yesu eto disi eso bə lə bənyə Yesu eto nkrə eto ditsyəbi lə bo əsuə eto sinə bətsyə lekpo lə bo. ¹² Lə mmə esoo, ukpə lə keyifo lə bo lefe saa, fɛɛ nkrə lə keyifo lə mi əsuə.

¹³ Bawɔni lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə bənkə, “Mfo nɔɔ, nyaso mímbə wə letsya nɛ.” Nko ke ini bə bo tsya áfo bóɔnɔ eso bóbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya nɛ.

¹⁴ Nya buyi boə Onanto wə létakasə Bonamute Yesu utsyiko ɔkɔmə óboko nkrə, wə əmə ke ebotakasə bo tsya ku Yesu oboko nkrə nya wookpa bo ku mi kenke oboko wə ənəmi. ¹⁵ Mi lələkəsə eso asa nyamfo kenke nte nko. Nya kase mba Onanto nle wə lefonə bote nle bufui kakpe, ebutə bə mə leninsɔ lə lebe kato lekpe bə lə befi batesə Onanto.

Bunyə Dibu Ku Dusuənyuə Kpə.

¹⁶ Lə nyamfo eso boəntə ani laalo bo, lə bo əsuə eto sinə lə buku kulaa tsyaa, buyi boə bo ləwɔnɔ kəmiə eto nkrə lə boto kətəkə lefe saa. ¹⁷ Nya kanyi sɛkɛ ka bɔnlɛ bunyə mɔmɔɔ, embutsyə ekle, bomu bɔlɔ kanle bo əsuə kətsyə itə diyənde kplɛ nə ləmbə kalosəkɔ. Boəmbəfo ni bufi katesə kɔ kanyi saa. ¹⁸ Inni asa nnya boənyə əsuə boefi bo ənəmi kətəkə, bomu lə asa nnya boənyə əsuə. Nya asa nnya boənyə ku ənəmi te itə lefe kliminti ditsyua ete. Nya nnya bo ənəmi lembofo bunyə, te itə lefe saa.

5 Nya lə bo əsuə eto sinə sia ni dibú nə kafo boəsiə lə kasɔ mfo abaa, bokpe diyə bamba lə Onanto

eto Umə kato. Nya diyə nəmfoo, wə kosate dífi wə ani óto, nya diuńyə lefe saa. ² Nya lefe nə əsuə bunsii lə kasɔ mfo lə sinə əsuə, boala kawɔnɔ. Nya boabe kusu kekkeke boə lə bofo Onanto eto sekakedikɔ eto umə eto əsuə eto sinə. ³ Nya lə bofo kato eto əsuə eto sinə siamfo, yensiembutsyə fe busi leya. ⁴ Nya se bunsii lə kasɔ kamfo eto sinə eto dibú kafo, busi boala kawɔnɔ lə bulə əsuə. Nya inni bənkə bola boə lə bɔbɔ lə kasɔ kamfo eto sinə əsuə. Bomu bola boə lə bofo Onanto eto sekakedikɔ eto sinə buti lə əsuə bə lə sinə sia ləənkɔpə lə sefo nsia ləəkpə eto kənyɛ kenke. ⁵ Onanto ni nwə lɛlɔ bo utsyə itə nko eto bofloma bomfo eto bubə. Nya úfi wə Ləwɔnɔ útə bo fe lesa nə bufi bɔnlɛ kusu bobə uyi bəse itə asa nnya kenke ɔlɔ utsyə bo eto bubə.

⁶ Nyamfo eso bonkpe ɔkɔɔ lefe saa nɛ. Nya buyi boənkə lə bokpe lə əsuə eto sinə siamfo əsuə, boany-ɔtɔ Bonamute ɔfɔɔ nyɛ wə ənəmi. ⁷ Nya nkrə bo bunsii mfo, busi mu lə bofokanɔ əsuə. Nya inni lə lesa nə bo ənəmi kənyə lə bote ini. ⁸ Bokpe ɔkɔɔ tinti nya enkpe bo ɔkɔɔ enso lə boyani əsuə eto sinə siamfo butsyə lə budufə Bonamute eto ku bo ənəmi bomu. ⁹ Nya lesa nə bɔnlɛ bəbɛɛ enso kenke ni bə, bokpe mfo o-o, bokpe lə Onanto eto umə o-o, ele bə buyifo lesa nə lu-udufə wə ənə. ¹⁰ Itsyise ele bə bomblɛ bɔ lə Kristo eto ənəmi bə lə okponko bo lekpo. Nya utsyua saa loofə kayo ka dinyə itə lə nkrə bo usiə lə kawunsiə kamfo. Kase keni o-o, kabua keni o-o, Kristo ebofo wə kayo eyɛ lə nkrə bo úsiə lə kasɔ kamfo kənyɛ.

Bitə Lə Lɔniyifoyifo Lə Ləkə Bo Ku Onanto Nti Eyɛ Lə Kristo Əsuə.

¹¹ Se bunyi boə ele bə bote Bonamute əmə sikpii, eso boakplatsya kefi nya kakpe betidi bamba əsuə bə mə tsya yifo nko. Onanto wə yi kase bunte kenke nya mfo nɔɔ miə mi tsya yi bo ditsyəbi taa utu kəmiə. ¹² Inni bənkə busi bɔlɛ bo əsuə bɔtesə kate mi, bomu bɔlɛ bokplatsya boə boətə mi lə bebesə əsuə kato lə bo disi eso. Nnla miə binyə kəńyənkɔ befo mbuayɛ butə betidi bə leefi əsuə eto dinyəsa kabesə əsuə kato, nya inni bə lə ditsyəbi sɛɛ eso. ¹³ Lə iyifo bətsyua fe betidi ba disi lebia bunii, nyalɛ itsyi lə keyifo ka boeyifo əsuə eyɛ lə Onanto wə boala eso. Nya lə disi mambia boo, ite nko itə mi lələkəsə. ¹⁴ Kristo eto lelabi nə onkpe itə bo eyi bo əsuə. Nya se ekpako bo boə utidi ɔni ete díkpə lə betidi ba kenke eto disi esoo, nyamfo lə bote bə bomblɛ díkpə. ¹⁵ Kristo əkpə lə betidi ba kenke eto disi bə lə mba nsi nkrə, mensisiə nkrə itə mə əsuə nyɛ mə lelabi. Bomu lə bəsiə nkrə itə Kristo wə díkpə lə mə disi esoo, wə batakasə betsyiko ɔkɔmə.

¹⁶ Nya lə nyamfo eto kamaa, boensiemfi kawunsiə kamfo eto betidi eto kənyɛ kakponko kuutsyua lekpo. Itə bə bókpənkɔ Kristo lekpo lə kusu komfo əsuə lə lefe nə léfe mmə, mɔmɔɔ, boesienyifo nko.

¹⁷ Nyaso lə utsyua ku Kristo éyifo banii, útə nkə ofiani utidi fɔfɔ. Nya wə utidi eto ditsyəbi koko nəmə ébubə lefe. Nya ləfɔfɔ ébubə lefo lə ni kənyɛ. ¹⁸ Onanto ni nwə díyifo asa nyamfo kenke. Nya úləkə asa nnya ləbiasə

bo ku wə nti bæ læ buyifo bani ku wə ɛyɛ læ Kristo əsuə. Nya wə ke ni nwə difi keyifo kamfo ókpe bo læ ani nkə læ bunə betidi bamba boboko wə ɔfɔ læ ɔfɔ mə ku wə nti bafiani bahɔ. ¹⁹ Nya letsyabebe nəmfo ni nkə, Onanto, ɛyɛ læ Kristo əsuə, ɔfɔ wə ku betidi ba kenke eto nti. Nya úləkə ato læ mə abuayifoyifo kenke əsuə. Nya keyifo ka úfi ókpe bo læ kɔni ni nkə, læ bɔtɛyi betidi ba kenke ditiki nə díyifo mə wə bahɔ.

²⁰ Nya bo buni nyə læ Kristo eto kɛnyɛ. Nya Onanto kosate ni nwə nyə læ bo əsuə ɔnlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ. Nyamfo eso bunyə læ Kristo eto kɛnyɛ bɔnlɛ mi lekpa kpa boə bitə læ balɔ mi ku Onanto eto nti. ²¹ Kristo mɛnnyifo lebuə saa. Fɛɛ læ bo disi esoo, Onanto eyifo wə ófo bo abua útsyi, bæ læ buyifo bani ku wə, læ bɔfiani mba nyɛ læ kusu sɛɛ əsuə læ Onanto eto ənəmi.

6 Se ini bonko Onanto nyɛ bɔnlɛ keyifo esoo, bɔlɛ mi lekpa kpa boə mimba díkafo Onanto eto lefonəə, biambiasə ni. ² Itsyise Onanto áteyi nkə, “Se lefe léyo bæ nnyə fə kaminsəə, nno fə olatoto. Nya se éyo diyi nə ele bæ mmfo fə tsyaa, nwunsəko fə.”

Bɛnɔ! Nlɛ mi bɔtɛyi minkə mɔmɔ ni lefe nə ele bæ Onanto nyə mi kaminsə nɛ. Nya mmi ni diyi nə ele bæ Onanto fo fə læ nkpə nɛ.

Paulo Ənyə Kanyi.

³ Boanla boə kuutsyuə saa nyə kabua læ bo keyifo əsuə. Lə nyaso boanla boə boeyifo kulesa nə luuti kuutsyuə saa bɔfokanɔ eto kusu. ⁴ Bomu læ lesa saa nə boeyifo əsuəə, boələkə kate wuee boə Onanto eto beyifoyifo buni. Boənyə kekkeke læ kusu saa əsuə, læ bulə əsuə ku læ kanyinyənyə əsuə ku læ ohiä kəmiə. ⁵ Lə báblɛ bo nyɛ bákpe bo læ Aba eto diyo nyɛ báyele bo nyɛ búyifo keyifo bosonsə əsuə nyɛ bóənyə lefe bolabe selabe nyɛ búsiə kukpɛnsɛ tsya.

⁶ Boələkə kate boə buyifo Onanto eto beyifoyifo ɛyɛ læ kase boalɛ əsuə kenke læ kobe ku dibusə ku kafo ɛkpe əsuə. Nya Onanto eto Lɛwɔnɔ nsi ko bo nya boala betidi ku kafo faa. ⁷ Boanwɛ betidi læ bo Ditiki Sɛɛ eto letsyabebe əsuə. Nya Onanto eto əsuəale nnyə ntəkəko bo tsya aate nkə buyifo wə beyifoyifo. Bo nkpə sɛɛ siəsiə eyifo fe bemamakə bia boefi kakpɔ lema, kata bo əsuə disi tsya. ⁸ Bətsyuə əətə bo dibu nya bətsyuə tsya laakpe bo kofani. Bətsyuə aaka bo nya bətsyuə tsya laatesə bo. Betidi əənyə bo fe badia, fɛɛ ditiki eto ɔnukualɛ ni nə boatɛyi. ⁹ Betidi eyifo fe benyi bo, fɛɛ beyi bo kenke. Fe búkpə, fɛɛ busi nkpə! Bənə bo koto sitinti, tsya bánlo bo. ¹⁰ Itɛ bæ beefi bo fe baminsətidi tsyaa, bɔlɛ disuəyuə bunyə lefe saa. Bəənyə bo fe bakombo, fɛɛ boətə betidi laafiani Onanto eto umə eto batabinyə. Bəənyə bo fe betidi ba kulesa lente. Fɛɛ bo bomu lesa saa nte nɛ.

¹¹ Bo bayimi, Korintofɔ, búdi mi etiki kafo faa nya búmenkli bo akɔsi faa bítə mi. ¹² Inni bo dímansini bo akɔsi bítə mi! Mi, bomu, dímansini mi akɔsi bítə bo. ¹³ Nnlɛ mi etiki budi mɔmɔ fe kase ubianto leedi wə be-

bi etiki. Nya fe kase búmenkli bo akɔsi bófo mii, mi tsya menkli mi akɔsi bitə bo læ befo bo nko.

Mimba Ni Bafokanɔ Ku Mamfokanɔ Eni Bani.

¹⁴ Bebe biə mimba ni bafokanɔ ku mba ni mamfokanɔ menyifo bani. Itsyise lesa nə nyɛ læ kusu əsuə ku lesa nə lannye læ kusu əsuə əmbofo bɔkɔ keyifo lesa lɔni kon. Nko ke diyənde ku ketuntu lembofo bɔkɛ læ kalebe kani nɛ. ¹⁵ Kristo ku Obonsam embofo bani buyifo. Nko ini bæ nwə léfo ɔnɔ ku nwə dímamfo ɔnɔ əmbofo bani buyifo nɛ.

¹⁶ Ntsyə difiəyo ku Lenantoyo loofɔ bɔkɔ kake læ kalebe kani? Nyaso bo tsya mənnyə butə difiəyo, itsyise bo ni Onanto wə leenkpe eto kakɛnɔ nyɛ kəsiəkɔ. Fe kase Onanto kosate létɛyi nkə, “Muutsyə kəsiəkɔ læ mə nti nya muusiəkɔ mə, nya moofiani mə Onanto, nya mə tsya loofiani mɔ betidi.” ¹⁷ Nyaso Bonamute læ wə betidi bɔtɛyi nkə, “Bəbɔ læ mə nti, nya biləkə mi əsuə bitsyiko læ betidi ba lætə bəfia kedi nti.

Bientidi mə asa nnyə laanansə əsuə mfó, nya mofo mi atuu.

¹⁸ Nya moofiani mi Anto, nya mi tsya loofiani mɔ bebisani ku bebisio. Nko Bonamute Əsuəalenyə Kenke létɛyi nɛ.”

7 Mɔ bayimi lala, se Onanto dítsyə bo nyamfo kenke eto kɛnyɛ esoo, bitə læ buyifo bo əsuə kenke, læ buləkə bo əsuə butsyiko læ lesa saa nə loonansə bo əsuə eto sinə ku lɛwɔnɔ. Nya læ buyifo bo əsuə kenke butə Onanto, se boebu wə nya boate wə sikpi eso.

Paulo Ənyə Disuəyuə Se Korintofɔ Letsyi Mə Nkpə Bəwuninsə.

² Bifi lelabi bitə bo læ mi akɔsi. Bóanta kuutsyuə saa búbu nya bóantafa mi kuutsyuə saa ku bówɛ kutsyuə saa bókpe. ³ Minlɛ nyamfo bɔtɛyi læ nlo mi dikpi. Itsyise mótɛyi mi læ lefe ditsyuə léfe miə, bóla mi asa sitinti bæ læ ukpə kəmiə o-o, nkpə kəmiə o-o, kulesa embofo bo nti busensə. ⁴ Mmfo mi nno tinti! Nya maasɔ lɛkɔsi kabesə əsuə kato læ mi disi. Lə mi kanyinyənyə əsuə tsyaa, məəmuə utu kalɛ læ disuəyuə nə diyi mɛ əsuə kenke læ mi eso!

⁵ Se búsu búdufə Makedonia kulaa tsyaa, boənyə lefe butsyə ɔnwɛ saa. Bulə kpə etu bo, betidi ədiənkɔ bo læ kalebe saa. Nya betidi díkakpɔnko bo nya búkate sikpi. ⁶ Fɛɛ Onanto wə laamansə betidi ba nɛ nku buwi ku nkuenlo lɛkɔ, ákpe bo nkeale se Tito dítsyi mi ɔfɔ úbə údufə. ⁷ Nya inni wə bubə mate ete díte bæ búnyə disuəyuə. Bomu ɔtɛyi bo kase békpe wə otsyikle nya lɛkɛ wə ɔkɔɛ nya ɔtɛyi kase béla kekkeke biə biənyə mɛ læ befo mɛ kafo faa, ku kase ilə mi itə mɛ læ nnyə díbə əsuə ku kase bínyə mə kama kekkeke læ beta mɛ disi. Nyamfo eso minsi mínyə disuəyuə tinti minso nɛ.

⁸ Kukue ko míwɔni míntə mii, álo mi ani tinti. Fɛɛ yenlɛ mɛ bæ nwɔni ko ntə mi. Itɛ bæ kukue ko míntsyese

mi álo mi ani tsyaa, álo mi ani ità lefe kliminti ete. Tutεε, ilà mε, ⁹ fεε mómw, nle disuəyuə bunya. Inni nnya ani lélo mi eso, bomu bə ità bə mi lehua nə bíyifo éfi mi nya bətsyi bəwuninsə lə nnya eso. Se bínyə kanyi fe kase Onanto lélaa, nyaso bóenyifo mi kabua saa lə nnya əsuə. ¹⁰ Nya lə utsyuə ənyə kanyi fe kase Onanto laalaa, wəənyə bətsyi kawuninsə nya baafo wə lə nkprə, itə yensianlə wə. Fεε lə utsyuə ənyə kanyi lə kawunsiə eto bola əsuə, ukprə hā wuunyə utə wə əsuə. ¹¹ Bebe kase kanyi kamfo eto okle ka Onanto lεbεbε útə mi nle keyifo lə mi əsuə. Itə biakplatsya kekleke keyifo asa kələkə əsuə ketsyiko lə lebuayifoyifo əsuə, kəsia nkprə sεε. Itə biantwoko asa nnya ləmbə kəw eto buyifo nya itə biate sikpi. Itə biabe kusu itə asa nnya luubə nya biankpe otsyekle lə asabuyifo əsuə ku itə biala biə bəna nwə leeyifo kabua koto. Lə asa nnya kenke əsuə, biləkə bete fe mba nyε lə kusu əsuə, ba kabua saa ləmbə lə əsuə lə etiki nyamə əsuə.

¹² Nya ite bə n̄woni kukue komfo ntsyese mi tsyaa, ini lə n̄wə díyifo kabua nye n̄wə báta bébu eso. Bomu n̄woni ko miə lə Onanto eto ənəmi, n̄ləkə nte mi kase dibu biətə bo mfui tinti. ¹³ Nyamfo kenke lékpe bo nkεale nε.

Inni bə ékpe bo nkεale ete, bomu lə kase Tito lékpe bo disuəyuə ku wə disuəyuə nə únyə ku kase bəwunsə békpe wə anyo eso. Itsyise mible ətə bə wə nsusu əsiə kaso buεε. ¹⁴ Bíəntə ndi kofani lə wə ənəmi se mímbesə əsuə kato lə mi disi eso. Nya lə kase lesa saa nə bəteyi mi eyifo wukualεε, nyaso kase bóso ləkəsi lə mi əsuə búta Tito tsyaa, əb itə itsyise eyε lə kusu əsuə. ¹⁵ Nyaso wə lelabi itə aabe kakanwu lə okloma kase bítsyue wə asatete koto ku kase béfo wə lə əsuə kaso bobokosə ku dibu əsuə eso. ¹⁶ Iyifo mε disuəyuə bə mofo mi bofo kanw lə kusu saa əsuə.

Bitə Betidi Asa Kafo Faa.

8 Mə bayimi, bola boə bete asa nnya Onanto díyifo útə bafokanw eto etsyukpa nnya kenke nkpe lə Makedonia eyε lə wə lefonə əsuə. ² Bédufə lə boto kabe kekleke əsuə eyε lə bulə bo dítu mə əsuə eso. Fεε lə nyamfo kenke kamaa, bənyə disuəyuə tinti nya béyifo kafo ekprə bəta betidi asa kprə ku kafo faa, ite bə beyifo bakombo tinti kulaa tsya fε. ³ Mofo bəteyi miə bəta betidi asa fe kase bofo. Nya nle mi bəteyi lə wukualε əsuə minkə, bəta asa básonsə kase inte mə kulaa tsya lə mə kosate eto lelabi faa əsuə. Lə mə kosate eto kafo faa əsuə, ⁴ bálε boo lekprakpa sitinti bə lə butə mə kusu lə bawunsəko betidi ba leeyifo Onanto eto keyifo lə Yudea eto kaso əsuə. ⁵ Nya asa nnya béyifo mfóo, so kase bo kosate lébe kusu boə bátafo buyifo! Tutεε, béfi mə əsuə bəta Bonamute nya lə nnya kamaa, lə Onanto eto lelabi əsuə, báyani mə əsuə bəta bo tsya.

⁶ Lə nyamfo esoo, bəteyi Tito wə dítsyə keyifo kamfo kaso lə mi nti boə, úsukosə lə wunsəko mi lə belosə lelabi eto keyifo kamfo. ⁷ Mómw, bíusu seto lə lesa saa nə nkpe mi əsuə. Sitintii, bíusu seto lə mi bafokanw ku etikididi ku kobetete ku otsyekle kpekpe ku kase biala

bo tsya əsuə. Nyaso bola boə bekpe nkεale lə bisu seto lə mi lelabi faa eto asatəta nyamfo əsuə nko tsya.

⁸ Inni kəfi minle mi bokpe, bomu mfi lekplatsya nə betidi bamba nleε, bufi kakatesə ko mi lele lə mbe lə mi ditidila tsya eyifo lelabi tinti. ⁹ Itsyise biyi kase Bonamute Yesu Kristo dífi lefonə útə mi. Nya ite bə otabinyə uni tsyaa, úyifo wə əsuə okombo lə mi disi eso bə lə eyε lə wə sekombo əsuə, uyifo mi batabinyə.

¹⁰ Nsusu bo muutə mi ni bənkə wəleke bə belosə mómw, keyifo ka bítsyə kaso lεleko. Mi ni betute ba dítsyə kaso nyamfo buyifo nya bini betidi tute kulaa tsya lə nsusu bomfo eto bufi əsuə. ¹¹ Nya fe kase bífi lelabi bítsyə keyifo kamfo kaso, bisukosə ke seto fe kase ini mi kosate dífi nnya buyifo eto nsusu bomə. Nya bífi lesa nə nte mi biyifo ke belosə. ¹² Lə iyifo mi lelabi kekleke biə biətə betidi asaa, Onanto ebofo lesa nə nte mi biə biətə. Nya inni lə lesa nə lente mi əsuə.

¹³⁻¹⁴ Inni bəteyi minle miə meeyifo lə itə betidi bamba eto bitsyikə lə biyifo fomflo, lə nyifo mi bele lə bεke kalende, fεε se asa kprə nte mi mómw esoo, εleke bə bəwunsəko mba inte. Nya lefe nə ehiā mi fe kprə nte mə tsyaa, wəwunsəko mi. Lə ibə nkoo, ete bəwunsəko bətsyuə lə kase in̄yə itə nε. ¹⁵ Nko seka bāwoni bākpe lə Awonisa Kenke eto Kukue nε bənkə, “Nwə dínyə bike kprə, mənyə kprə osonsə nya n̄wə dínyə sekεε, klolεsa máhiā wə.”

Bátsyese Tito Ku Wə Bayetsyuə Korinto.

¹⁶ Boaso Onanto ani, itsyise útə ənəmi áse Tito nkə lə wunsəko mi fe kase bola boə boawunsəko mi. ¹⁷ Se bóto butsyiko wə wfo boə ubə wunsəko mii, útə it-syise iyifo wə lelabi nko, nkə lə ubə wunsə, inni lə kase bóto wə eso, bomu iyifo wə lelabi nko, nkə lə ubə mi wfo. ¹⁸ Nya kamaa, bəle Tito ku wimisanani wə nkpe dibu lə bafokanw kenke nti bətsyese mi lə kase woedi etiki kesensə Ditiki Sεε nəmə eso. ¹⁹ Lə nnya kamaa, uyifo utidi wə bafokanw eto etsyukpa dílakə bə utəkəko bo lə ubə wunsə lə lelabi eto əsuəbufikətə eto keyifo ka boeyifo kefi atesə kətə Bonamute lə bufi bote tsya bənkə iyifo bo lelabi boə boawunsəko bətsyuə.

²⁰ Bəle bo əsuə kukw nya boale ola kukw ətəsa asa nnya betidi díta bo ku kafo faa mfó tsya, le kase kuut-syuə saa lembubə okpe kənə ku bo lə kase bənlε atabi nyamə buyifoko əsuə. ²¹ Itsyise inni lə Bonamute eto ənəmi mate ete bola boə boeyifo lesa nə lεleke, bomu lə betidi kenke eto ənəmi tsya.

²² Nyamfo esoo, búfi bo wimi əmfo bóko ku mə bətsyese mi nε. Bóto wə bóbe kprə búnyə boə bófo wə bóko nya buyi wə bə okpe otsyekle tinti. Nya se ófo mi wfo nko esoo, iyifo wə lelabi kekleke nkə woawunsəko mi. ²³ Nya itsyi lə Tito əsuə, uyifo mə wetsyuə kekleke wə leeyifo keyifo ku mε kefi kawunsəko mi. Nya bayimi fεfε ba nyε ku wə, ni bafokanw eto etsyukpa eto bənyesiə. Nya befi dibu kətə Kristo. ²⁴ Nyaso biləkə mi lelabi bete mə lə bafokanw fεfε kenke lə bənyə lə

bate sitinti bə, ɔnukualɛ ini bə nyamfo eso boabesə əsuə kato lə mə disi nɛ.

Bɔwunsəko Butə Kristofọ Bamba.

9 Nyə miə yanle bə nsi nwonni kukue ntə mi itsyi lə bɔwunsəko bo ele bə butə Onanto eto bafokanɔfọ lə Yudea eto kasɔ. ² Nyi minkə iyifo mi lelabi biə bi-awunsəko betidi bamfó. Nya maasɔ lɛkɔesi lə mi disi lə nyamfo əsuə lefe saa kate bafokanɔfọ nkpe lə Makedonia. Nteyi mə minkə bayimi ba nkpe lə Akaia eto kasɔ, əmuə əsuə bətsyə taa leleko bə buutə bɔwunsəko bomfo. Nya itsyi lə mi ute bokpe lə nnya əsuə, nya lésanklisə mə nti betidi kpə nɛ. ³ Nya mɔmɔɔ, nle bayimi bamfo botsyese mi bə lə bənyə bə bo əsuə katobesəbesə lə mi disii, eni bimba. Nya fe kase maatɛyi mə lefe saa, nla miə biumuə əsuə bitsyə ku mi bɔwunsəko. ⁴ Nya lə nnya ete bayimi ba nkpe lə Makedonia bətsyua dítəkəko mɛ bəbə mi ɔflɔ nya bəbə bənyə bə bíəmmuə əsuə bítseyə fe kase míntɛyii, bo ku mi ta eto ənəmi ebokpoo kasɔ sitinti, tsya fɛɛ mi kole eboso le kase bufi ənəmi butəkə lə mi əsuə eso. ⁵ Nyamfo eso mímbu miə efe bə ntsyese bayimi bamfo mi ntɔnsə nɛ. Be lə bawunsəko mi bəbɛ ətəsa nnya bɛteyi biə biutə bitsyə fɛ lə mbə ndufə. Nyamfo loote bə mi kətə kamə eyifo lesa nə bítə ku kafo faa. Inni bə kuutsyua lenyinkə mi ókpe eso bɛnle asa nyamə butə.

Onanto Aala Utidi Wə Ləətə Lesa Ku Kafo Faa.

⁶ Bekloma biə utidi wə laato asa sɛkɛɛ, sɛkɛ ete wuufəsə. Nya nwə laato asa kpə, nko ke wuufəsə asa kpə tsya nɛ. ⁷ Nyaso mi utsyua saa tə lesa nə wə kosate léla nkə wəətə kafo faa. Nya inni ku kanyinyənyə nye iyifo fe kuutsyua nýə kuutsyua lə əsuə fɛ útə nnya. Itsyise Onanto aala nwə ləətə lesa ku disuəyua. ⁸ Nya Onanto ebofo fə lesa saa butə enso kase lehiā fə. Itə bə lə lefe saa əbɔkɛ kpə nya fofo keyifo sɛɛ saa buyifo ku nnya. ⁹ Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue áteyi itsyi lə utidi əmfo eto okle əsuə nkə, “Wə ləətə betidi ba ni bakombo asa ku kafo faa, nya wə kafoəkpe te lefe saa.”

¹⁰ Onanto wə ləətə ɔkuəmfo eyibibi nkə oto nya woənyə didisa kedii, ebutə fə eyibibi nnya kenke lefe itə fə. Nya wuutə yoobe itə fə didisa kpə itsyi lə fə lefonə eto keyifo itə betidi kpə eso. ¹¹ Wuutə nkə asa kpə kɛ fə lefe saa bə lə ekeyifo kafoəkpe, bə betidi kpə ebɔɔ Onanto ani eyɛ lə fə ətəsa nnya baafə kayenko lə bo əsuə eso.

¹² Itsyise bɔwunsəko bo biətə, aawunsəko Onanto eto betidi. Fɛɛ isi ensoo, yəətə Onanto leninsɔ kpə lefe saa. ¹³ Nya lə bɔwunsəko bomfo eto nnya laabɔ ket-syiko lə nnya əsuə, betidi kpə ebufi atesə bətə Onanto lə bɔfokanɔ nkpe mi lə Kristo eto Ditiki Sɛɛ nə b́fo bɛnɔ, ku mi kafoəkpe ka bifi bitə mə ku utsyua saa.

¹⁴ Nya lə lelabi kplɛ əsuə, mə eboto ola lə mi disi lə lefonə kpə nə Onanto dítə mi eso. ¹⁵ Bitə bɔɔ Onanto ani lə wə dítəsa nə boebofo bɛteyi nə úfi útə bo eso.

Paulo Áta Disi Keyifo Ka Weeyifo.

10 Mɔ, Paulo, kosate éfi Kristo eto əsuə kasɔ bokosə bokosə ku əsuə buyuəsə nle mi kɔlɛ bɔlɛ ku lekpaɔlɛlɛ miə mɔ nwə laabokosə əsuə kasɔ lə mi ənəmi fɛ meeyifo asa ku utu lə mimbə mi lə ɔflɔ uni. ² Lekpakpa minle mi bə lə mbə mi ɔflɔ, biəntə bə etiki kumi ku mi lə senyanya əsuə. Fɛɛ mi nti eto bətsyua bə leebu bənkə kawunsia kamfo eto kobe əsuə ete boeyifo bo asa kayenko, muunyənki nkpe mə. ³ Sitinti ini bə bokpə lə kawunsia kamfo, fɛɛ inni kase kawunsia kamfo laakpɔ lema bɔnle bɔkpɔ. ⁴ Itsyise bemakə bia boefi kakpɔ lemaa, mentsyi kawunsia kamfo. Bomu Onanto eto əsuəale nnya nkpe ale boefi katsylɔɔ balo bamə eto nýənkɔ kekkele bomə. ⁵ Boatsylɔsə bidia, bidia eto etikinənə ku lesa saa nə beefi kataka kənyə nnya leeti betidi kusu bə bate Onanto. Nya boəmuə nsusu saa fe betidi ba lema lɛkpɔ boə butsyue Kristo koto. ⁶ Nya lefe nə bunyə buə beyani mi əsuə kenke bitə Kristo eto ditikii, buunə koto utsyua saa ke dímentsyue wə kotoo.

⁷ Asa nnya ni ənəmi ənəmi eto asa hā ete bɛnle bobɛ. Lə mi utsyua áfo ɔnɔ nkə uyifo Kristo eto olee, okloma nkə fe kase wuuntsya ni Kristo eto olee, nko ke bo tsya nýə butə Kristo nɛ. ⁸ Nya lə nsɔ lɛkɔesi mbesə əsuə kato enso kase ele bə nyifo lə əsuəale nnya Bonamute dífi útə bo nkə bufi bunə mi lə bebe lə wə bɔfokanɔ əsuə, nya inni bə lə bufi bunə mi bobokosə kamaa, kofani embɔlɛ mɛ lə nnya əsuə. ⁹ Məmbola miə bibu biə sikpi minle mi bokpe eyɛ lə ekue nnya maawɔni kətə mi əsuə. ¹⁰ Lə mi ntii, utsyua ebɔteyi nkə, “Paulo eto ekue nya waawɔni kətə mi eto kenye kpe ale ku əsuəale tinti. Fɛɛ lə okpe lə bo ɔflɔ, uyua nya wə etiki əmbə kasɔnɔnɔ saa.” ¹¹ Nla miə utidi emfo eto okle te nkə, asa nnya boawɔni katsyese mi lə ekue əsuə ku nnya boeyifo lə bokpe mi lə ɔflɔ, letetekekɛ saa əmbə lə nnya nti.

¹² Imbə bo ɔkɔɛ kon tsya boə boefi əsuə bokatesəko betidi ba diyifo fe mba leebu bə bakplenyə beni. Beyifo mba leeninə. Beefi mə əsuə kakatesəko mə bətsyua lə mə asayifoyifo əsuə nya mə kosate dítseyə nnya beefi əsuə kakatesəko. ¹³ Fɛɛ boo, bo əsuə katobesəbesə əmboso kase inýə itə. Nya boombesə əsuə kato boso keyifo ka Onanto dítə bo nya nka bɔnle buyifo lə mi nti tsyaa, nkpe lə nti.

¹⁴ Nya se mi tsya nkpe lə kaka Onanto dítə bo nkə buyifo ke bɔse esoo, bóenyifo ke bɔyilasə ke kasekɔ. Itsyise bo ni mba dítseyiko mi ɔflɔ bubə ku Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə. ¹⁵ Nyaso boambesə əsuə kato kayila betidi bamba eto keyifo ka b́yifo itsyise kaso nka Onanto dítə bo. Bomu bo kusubebe təkə lə mi bɔfokanɔ eto katobebe əsuə nya lə bofo asa buyifo kaso nko lə mi nti le kase Onanto dítə bo nkə buyifo. ¹⁶ Lə nnya kamaa, bofo Ditiki Sɛɛ nəmə bɛteyi lə nlebe bo kuutsyua dímanyɛtɔ óyo tsya. Nya yembudi bə bɔlɛ əsuə kato bobesə lə keyifo ka betidi bamba díyifo əsuə. ¹⁷ Nko seka báwɔni bákpɛ lə Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue əsuə bə, “Nwə ke laala nkə woabesə əsuə kato, ele bə

obesə əsuə kato lə lesa nə Bonamute díyifo əsuə.”¹⁸ It-syise inni utidi wə laatesə wə əsuə ni utidi sɛɛ, bomu nwə Onanto laatesə.

Məntə Lə Olontidi Obonsam Lə Obiasə Fə Nsusu.

11 Nla miə lə asini ani afo mɛ ku kafo faa, lə nyifo fe nwə leeninə kulaa tsya. Nlɛ fə lekprakpa, fo nnya ətə mɛ nko ete.² Maakpɔ kutsyuəsɛ lə mi disɪ fe kase Onanto leeyifo lə mi disɪ. Ntɔ mi disɪ ntə Kristo hã fe kase baatɔ kebɪtɛ ka lenyɪtɔ osani disɪ kətə kusə.

³ Fɛɛ nlɛ sikpi bote miə Obonsam ebobiasə mi nsusu bə biembudi ɔnukualɛ bitə Kristo mate, bisumu wə fe kase bíkeyifo. Nko íbə bə owa əmə efi wə kawəsɔ obiasə Eva eto nsusu nɛ.⁴ Nlɛ mi nyamfo bɔtɛyi nko it-syise biatɔnɔ mlə kafo utidi saa wə ləəbə katɛyi mi diti-ki bamba nə ləbɔ lete itsyilə lə Yesu wə əsuə bobɛ let-sya butə mi. Nya biafo ləwɔnɔ ku ditiki nə ləbɔ lete lə Onanto eto Ləwɔnɔ ku bo Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə kanɔ.

⁵ Fɛɛ mfo rɪnɔ miə məmbə kasɔ nso betidi bamfó ba bieminkli ani kafo ku kafo faa fe mba diyifo batɔnkpe sɛɛ banso mba bətsyese sitinti.⁶ Lə maamfo etiki budi kukɔnɔ tsyaa, inni lə Onanto eto Ditiki Sɛɛ əsuə minyi. Lə ɔnukualɛ əsuə, bútə bɛnɔ nyamfo kasɔ wuee lə kusu saa kusu əsuə.

⁷ Lefe nə mímbé Ditiki Sɛɛ nəmə letsya míntə mii, mámfɔ mi kulesa fe kayofɔfo seka. Bomu mbokosə mɔ əsuə kasɔ ntə mi bə lə ebesə mi kato. Nyaalɛ se mínyifo nyamfo nko esoo, kabua keni mínyifo?⁸ Lefe nə minke mfo keyifo keyifo lə mi nti, etsyukpa bamba díkafo mɛ kayo, boofɔ bɔtɛyi bə nkeyu mə bə lə mfi nwunsə ko mi.

⁹ Lefe nə mínkɛ lə mi nti mínkabe mɔ əsuə, mənlə mi itə ɔwunsəko se atabi lehiã mɛ. Bayimi ba ditsyi Makedonia dikawunsəko mɛ lə lesa saa əsuə. Nya məmfɪ bulə saa ntəkə mi lə əsuə nya membufi bulə saa tsya mbə nkətəkə mi lə əsuə kulefe.¹⁰ Se Kristo eto ɔnukualɛtiki nkpe lə mɛ esoo, nlɛ bokakase miə kuutsyuə saa embofo mɛ kusu buti lə ləkɔsi nə maasɔ lə ditiki nəmfɔ əsuə lə Akaia eto kasɔ lə kalebe saa.

¹¹ Bɔtɛyi minlɛ nyamfo nko se manla mi eso lee? Onanto kosate yi nkə maala mi.¹² Muusukosə keyifo ka minlɛ buyifo nya membofo kulesa intsyiko miə ɔflɔ. Nya lutə bə mba nlɛ mə əsuə bokpo bə batɔnkpe beni kabesə əsuə katoo, bayɛ kusu bunyə katɛyi bənkə keyifo ka banlɛ akateko nka ɔnɔlɛ.

¹³ Betidi bamfó eni batɔnkpe kosate. Baawɛ betidi katɛyi bidia lə mə keyifo əsuə. Beeyifo mə əsuə bə lə betidi lə bənyə mə fe Kristo eto batɔnkpe kosate beni.

¹⁴ Nya nyamfo menyifo lesa fɔfɔ, itsyise Obonsam aafɔ əsuə bofloma keyifo fe kato eto ɔtɔnkpe wə ləəyənde.

¹⁵ Nyaso nyamfo menyifo bo naa bə mba ntəkəko wə aatsyi mə əsuə kawuninsə keyifo fe basɛɛ ba leeyifo Onanto eto keyifo. Fɛɛ lə kalosəkɔ, boonyə nnya kayofɔfo fe kase ínyə itə.

Paulo Ábesə Əsuə Kato Lə Asa Nnya Úləkə Óte Əsuə.

¹⁶ Nsi nlɛ bɔtɛyi miə, kuutsyuə saa membu nkə meeninə. Fɛɛ lə utsyuə eebu nkoo, bifi nnya nko bitə mɛ bə moofɔ əsuə kato bobesə sɛkɛ ete eso.¹⁷ Nya lesa nə minlɛ bɔtɛyi mfoo, eni lesa nə Bonamute loola nkə ntɛyi. Fɛɛ əsuə kato bobesə eto ditiki nə minlɛ bɔtɛyi mfo, eyifo fe kase nwə leeninə laabesə əsuə kato kedi ebukitiki.¹⁸ Fɛɛ se betidi kpə leefi kawunsɪə kamfo eto asa kabesə əsuə kato esoo, bitə lə mintsya lə mbesə əsuə kato sɛkɛ.¹⁹ Se mi kosate diyifo babesibe nko esoo, nyaso bitsyəsɔkɔ mba leeninə lə disuəyuə əsuə.²⁰ Biakɛ lefe kulaa tsya kətə lə utsyuə efi mi uyifo wə odomunyə nye díyifo mi lesafimfi, nye otafa mi nye woənyə mi lə kulesa əsuə nye ɔɔ mi lə kotosi kulaa tsya.²¹ Fɛɛ boo, iyifo bo kofani bə bóenyifo mi nyamfo eto okle. Lee bíbu biə eni búyifo nko?

Fɛɛ lə utsyuə ebofo utu bokpe kabesə əsuə kato lə lesatsyuə əsuə, nlɛ etiki budu fe nwə leeninə lo, nyaɛɛ, mintsya ebofo utu bokpe nko seka, mbesə əsuə kato.²² Bɔtɛyi banlɛ bə Hebrifɔ benii lee? Mintsya mə mini nɛ. Bɔtɛyi banlɛ bə Israelfɔ beni lee? Mintsya mə mini nɛ. Bɔtɛyi banlɛ bə Abraham eto kafo eto bebi beni tsya lee? Mintsya mə mini nɛ.²³ Kristo eto beyifoyifo beni lee? Nlɛ etiki budi fenkə nwə disɪ lebia, fɛɛ etiki eto ɔnukualɛ ni nlɛkɛ nso mə. Nyifo keyifo kekɛle nso mə, bakpe mɛ lə Aba eto diyɔ sesia sesia baso mə. Bable mɛ tsya sesia sesia baso mə. Nya minke lə ukpə ku mənkpə eto nti sesia sesia.²⁴ Sɛnɔ sɔɔ Yudaɔ ləblɛ mɛ awosi ətsyɛ sɛwɔnɔmbə ku ukue fiofio.²⁵ Nya Romaɔ ləblɛ mɛ ku lekete sitsyɛ. Báto mɛ aba ɔni. Nsiə lə ɔklɔ sitsyɛ nya séba ku mɛ nya míndufə lə lekpo eto ntu əsuə. Nya lefe lɔnii, nkɛ lə ntu ketsyɛ kani ku diyɪ wɔlɔlɔlɔ.

²⁶ Sesia sesia sesia sia mínyɛ kusuu, rɪndufə lə bulə akpa akpa əsuə. Lə mɔ kusu ɔnyɛ kpə kəmiə, ndufə lə ketuyiyi ku beyu eto ani. Meedufə lə bulə kəmiə lə mɔ betidi Yudaɔ kosate ku mba lenni Yudaɔ tsya eto ani. Meedufə lə bulə əsuə lə kəmə nkplɛ eto betidi eto ani ku lə ntenti. Ndufə lə bulə lə lekpo əsuə ku bayimi ba ni bayimi ba ni badia eto ani.²⁷ Nkplatsya rɪnyifo keyifo kekɛle. Mánke lefe nlabe selabe ntsyɛ kpə. Məəsiə kukpɛnsɛ nya utukɔɛ laalɛ mɛ, nya lefe kpə maanke lesa kedi kemi. Leyɔ aalɛ mɛ, nya məənyə kulesa nə muufi nti əsuə.²⁸ Nya ɛkɔ ku nyamfo kenkee, maanke lefe kala kəsiə itsyi lə kase məəsiə kebu disɪ lə bafokanɔfɔ eto etsyukpa kpə nnya nkpe lə nlebe nlebe eto lələkɛsə əsuə eso.²⁹ Lə utsyuə əbə kama lə wə bofokanɔ əsuə, yəətə bə ani aalo mintsya. Nya lə bətə utsyuə edufə lə lebuə əsuə, yəələ mɛ lə utu.

³⁰ Lə ele bə mbesə əsuə katoo, yuutsyi lə kase minyɔkpɔ eso.³¹ Onanto wə ni Bonamute Yesu eto Antɔ, wə ni nwə boatɛsɛ lefe saa, wə ni nwə nyi sitinti nkə asa nnya minlɛ bɔtɛyi mfoo, minlɛ sídia bɔtɛyi.³² Lefe nə minke lə Damasko, Aba eto Unyɛsiə ninə wə ləkɛ lə Oka Areta kalɔ, ala nkə lə umuə mɛ. Lə nyaso unyənsə mba laase asa lə ofati wə báto batsyilama umə əmə eto mbɔsiə nkə lə bəmuə mɛ.³³ Fɛɛ befi mɛ bakpe lə

ditsyitsya bayenko ku ukuə eye la ofo wə nkpe la ofati əmə babokosə kasə rıbcə ntsyetsyi řdu la wə cflə.

12 Ele bə nsc ləkəsi mbesə əsuə kato ite bə kutəkə saa əmbə la nnya əsuə. Fəe muudi etiki itsyi la asa nnya minyə ku asa nnya Bonamute dītə mē ku nnya úləkə óte mē əsuə. ² Nyi osani utsyuə wə ni Kristonyə wə Bonamute lékpa usuko kato alē lefosi ana ni nnya léfe mmə. Fəe mante la əsuə eto sinə əsuə dītsyi wə usuko kato lee, la ləwəncə mate əsuə ókpa wə usuko kato fanlo fanlo Onanto hā ete nyi. ³⁴ Nnya hā minyi ni nkə Onanto ni nwə dītsyi utidi əmfə úsuko Paradiso kato mfó. Fəe nle mi bətəyi minkə minyi la əsuə eto sinə əsuə útsyi wə úsuko lee, la ləwəncə əsuə fe buləkə kate əsuə seka. Onanto tsya hā ete nyi. Nya mfóo, óncə asa nnya bəntə kusu bə tətəyi nya boəmbəfo nnya kasə buləkə kate tsya. ⁵ Nyaso moobesə əsuə kato la osani əmfə əsuə. Fəe mēbosə əsuə kato la mč kosate əsuə, enso asa nnya dītsyi la mč bəycəkpə əsuə hā ete. ⁶ Lə řla kulaa tsya miə maabesə əsuə kato, membuninə nyifo nko. Itsyise cncəuale eto ditiki ni nə muudi. Fəe memuyifo nko, itsyise manla miə kuutsyuə nyə mē utidi bamba enso nwə mini la asa nnya úkənyə mínyifo ku nnya míntəyi eso.

⁷ Fəe la itə bə la nyə mč əsuə kato bobesə la asa kpə nnya Onanto dílakə óte mē əsuə esoo, útə nkə nyə əsuə eto sinə eto kanyi. Kanyinyənyə kamfo te fe Obonsam eto cəncəkpə utsyuə wə nle mē bəble keklege nya yəətə maayə əsuə kato bobesə. ⁸ Nto ola řkpadí Bonamute sityə sđđ la nyamfo əsuə bə la otakasə mē nnya la əsuə. ⁹ Bomu tətəyi mē nkə, “Mč lefonə ni lesa nə hā lehiā itə fə, itsyise məələkə mč əsuəale kate la asa nnya meeyifo kətə betidi ba ləmbə əsuəale saa enso.” Lə nyamfo esoo, məənyə disuəyuə kaso la mč bəycəkpə əsuə itə la Kristo eto əsuəale la lefo disia la mē kenke. ¹⁰ Lə Kristo eto disi esoo, ələkə itə mē bə nyčkpə ku betidi aka mē ku nle kanyi bunyə ku la betidi ati mē kama ku la asa anle bətsyč kukčkcə kətə mē. Itsyise lefe nə əsuəale lelo mē la əsuəə, nya məənyə əsuəale bamba nē.

Bafokancəf Lə Korinto Eto Ditsyəbi Ələ Paulo.

¹¹ Meedi etiki fe nwə leeninə seka, fəe mi diíə íbə nko. Itsyise mi ni mba ele bə eni bətesə mē fē. Lə íbə bə manle kulesa kulaa tsyaa, batəncəkpə kpaa bamfó manləkə baso mē kon. ¹² Ayanisa ku ekpinsa kpə nnya mínyifo la dibusə əsuə la mi ntii, áse uyi sitinti nkə cəncəkpə kpa mini. ¹³ Məənyə kulesa nə mínyifo míntə bafokancəf eto etsyukpa bamba ənsə mi, enso bə māmfo kulesa ntsyiko mi cflə bə nyifo mi bitsyikə lee. Nyale nle mi lekpakpa miə bifi bətsyē mē bə ményifo nko!

¹⁴ Ditsyəfə ni nəmfə se mímuə əsuə minlə mi cflə bubə nē, tsya memohiā bəwənsəko saa ntsyiko mi cflə. Mi kosate minhiā, inni mi atabi. Itsyise inni bekpefi ele bə bəmuə əsuə bətsyə la befi babe mə antomə. Bomu antomə ni mba ele bə bəmuə əsuə bətsyə la befi babe mə bebi. ¹⁵ Yuuyifo mē disuəyuə bə muufi lesa nə nte mē ku mč əsuə kulaa tsya nwənsəko mi. Nya se maala

mi sđđ nko esoo, besə ele bə mi lelabi itə mē bə kasə bomu nko?

¹⁶ Bictəncə ku mē biə, məmbə mfiani bitsyikə ntə mi. Fəe utsyuə ebətəyi nkə nyenko mi la kəwəbe eto kusu əsuə nnyə kutəkə la mi əsuə. ¹⁷ Lee, nyə la betidi ba míncəkpə mi eto utsyuə əsuə ntəfa mi? ¹⁸ Nle Tito lekpakpa nya míncəkpə wə ku bo cymisani bamba cni tsya miə bəbə mi cflə. Nya bətəyi bənle biə Tito áyē la kusu kut-syuə əsuə ótəfa mi lee? Inni nsusu bənci ete nkpe bonko wə búfi búyifo nnya? Nya inni kusu kənci ete bóyē?

¹⁹ Bubu bənle lefe nəmfó kenke biə bo əsuə eto disi ete bəncə bota la mi ənəmi? Owo lo! Bəle mi etiki budinko fe kase Kristo lela nkə budi la Onanto eto ənəmi. Balala, lesa saa nə bətəyi mii, nnya ete ni bənkə la bəwənsəko mi la mi bəfokancə la bumuə ale boso.

²⁰ Nle sikpi bote miə la mē mfóo, ətsyuə ditsyəbi nə əsuə muubənyə mii, ebəbcə lete la nē əsuə moola miə məənyə mi. Nko ke ini bə mi tsya ebunyə mē fe mflo-ma la kase biola biə biənyə mē. Nle sikpi bote miə muubənyə miə bēle ndiə, kasəsə ənəmiə keklege nya lefonyi ləkə la mi nti nya biola biə ələkə itə mi hā ete ku bikakpadi bətsyuə aye bua kedi bətsyuə ketikima ku bikabesə əsuə kato nya kabakəfə luudufə mi lenti la lesa saa əsuə. ²¹ Nle sikpi bote miə la nsi mbə mfóo, ani ebolo mē la Onanto eto ənəmi. Nya muuwi keku la betidi kpə eto disi, itsyise bantsyi bawuninsə la mə ke-tu bənyə kanyi la asa bua nnya bəyifo la lefe nə léfe mmə eso. Asa nnya bəyifo bəbiasə mə əsuə ini, akčən-sa ku disəncəkpə ku disičkpə ku nkəpə bua busiə.

Paulo Ále Korintofj Kəle Ku Kəsiə Fəfē.

13 Ditsyəfə ni nəmfə se minlə mi cflə bubə nē. Bawənci bəkpə la Awəncisa Kəncə eto Kukue əsuə bənkə, “Lə befi etiki la utidi əsuəə, ele bə bənyə badansie inuə nye itsyə la etiki nyamə əsuə fē la balo wə dikpi.” ² Se mímbə mi cflə dinuəfəə, nnkə mba díyifo abua kč ku babamba saa ato. Məncə, minsibə mi la cflə mfó, nya nsi nle mə ato bukə bio, bətəyi minlə miə la nsi mbə mi cflə, məmbənci mba kenke diyifo asa bua koto bunə. ³ Nyamfo ebuyifo uyibose itə mi se bela biə biə Kristo eedi etiki eye la mē əsuə. Wəənyuəsə əsuə la nnya weeyifo ku mi kulaa, bomu wəələkə wə əsuəale kate la mi nti sitinti. ⁴ Itə bə bəycəkpə əsuə básə wə bāmanklasə la uyikabie əsuəə, tsya eye la Onanto eto əsuəale əsuəə, ótaka úbə nkəpə. Nko esoo, bo mba tsya diyifo bani ku wəə, ayčkpə. Fəe Onanto ebokpe bo nkəale nya otakasə bo bə bo tsya bofo lesa nə ele bə buyifo la mi nti buyifo, itsyise bo ku wə si nkəpə la Onanto eto əsuəale əsuə.

⁵ Beto mi əsuə bebe la bisi nkəpə la bəfokancə bomə əsuə. Bekatesə mi əsuə bebe kukəncə. Lee bínyə bít-syə lekpo biə Yesu Kristo kpe la mi əsuə sitinti? Biyi nko, nyale íbə bə binyə bitsyə lekpo biə bíambə bēfe la botokabe bomə əsuə. ⁶ Mfo nncə miə biunyə bitsyə lekpo biə bo alē, bđflə.

⁷ Bəle ola boto katə Onanto boə wəntə la biyifo kole-sa saa nə leni lēsē. Bəle nyamfo bətcə, inni la bufi boté

betidi boə bɔflɔ lə bo batɔnkpe eto keyifo ka bɔnlɛ buyifo əsuə eso. Bomu bɔlɛ nyamfo bɔtɛyi bə lə mi kosate lə bikeyifo lesa nə ni lɛsɛ lə ibə bə bóabɔ bófe lə boto kabe bomə əsuə kulaa tsya. ⁸ Itsyise boəmbofo kulesa buyifo kənyə lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə, bomu lesa nə buyifo hã ni nə luusukosə ni sɛtɔ. ⁹ Əsuə əəyuə bo lə binyə sɛtɔsusu lə mi bofokanɔ əsuə, nya iyifo fe bo əsuəale əəbə kasɔ lə mi nti lə nnya əsuə. Nyaso tsya boato ola boə lə bebe bɛbɔ disi lə mi bofokanɔ əsuə nɛ. ¹⁰ Lə nyamfo eso minlɛ nyamfo bɔwɔni kətə mi lefe nə mimmbə mi lə ɔflɔ nɛ, itə bə lə mbə mi ɔflɔ, lə nyɛ mi etiki bunənkɔ kekleke lə əsuəale nnya Bonamute ditə mɛ əsuə. Útə mɛ əsuəale nyamfo bə lə mi bo-

fokanɔ lə bobɛ kato bumuə ale boso, nya inni bə lə ntə lə buyuə kenye.

¹¹ Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi, nɛ mi bokla miə bisia kukɔɔ. Bebe bɛbɔ disi kenke lə mi bofokanɔ əsuə. Bit-syue koto bɛnɔ asa nnya kenke əsuə minlɛ mi kɔlɛ lə kukue komfo əsuə. Bitə lə mi kenye lə keyifo kani nya lə bisia lə diyuə əsuə. Nya Onanto wə laala betidi nya wə ətə diyuə, lə usiəko mi.

¹² Bisiasə mi bətsyuə lə lelabi əsuə fe bayimi seka.

¹³ Bafokanɔɔ kenke bə bəəsiəsə mi!

¹⁴ Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku Onanto eto lelabi ku Lɛwɔɔ Kenkɛ eto lɔniyifoyifo lə disiəko mimblɛ kenke.

GALATIAFO

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Paulo, wə ni ɔtɔnkpe ɔflɔ. Mɔ, Paulo, nwə eto bokpadi dímentsyi utidinini saa ɔflɔ nye eyɛ lə utidi saa əsuə, bomu Bonamute Yesu Kristo ku Boanto Onanto wə létakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə óboko nkɔ ɔflɔ. ² Mɔ ku mɔ bayimi bafokanɔfɔ kenke ba nkpe mfo nle kukue komfo bɔwɔni kəsiasə mi bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke nnya nkpe lə Galatia katsyese.

³ Lə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko mi, ditə mi diyuə.

⁴ Yesu Kristo éfi wə əsuə útə lə bo abua eto disi nkə lə uləkə bo utsyiko lə mmi eto kawunsia bua ka bunsu mfo eto abuayifoyifo əsuə. Yesu Kristo éyifo nyamfo, nnya ni bo Anto Onanto eto lelabi nɛ. ⁵ Atesə itə Onanto itsyi manlo isu manlo. Ibə itə.

Onanto Eto Ditiki Sɛɛ Lɔni Ete Nkpe.

⁶ Iyifo mɛ naa tinti bə kayinkənə mfo ete ini nya bimfi bɛnlɛ budu lə nwə lékpadi mi eyɛ lə Kristo eto lefonə əsuə, ekesu kətəkəko ditiki bamba kama. ⁷ Sitintii, “Ditiki Sɛɛ bamba saa ensibə,” nya nle nyamfo bɔtɛyi it-syise betidi bətsyuə lə bola bə baabiasə mi nsusu, nya banle bokplatsya bə baaflo ma Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə. ⁸ Fɛɛ lə bo nye Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə etsyi kato, nya ubə nkə woatɛyi mi Ditiki Sɛɛ bamba nə lenni lesa nə bóbe letsya bɔtɛyi mii, Onanto lə unə wə koto ɔtsylɔsə wə lə utə. ⁹ Bɔtɛyi mi nnya bunyə nya minsi minle mi nnya ke bɔtɛyi bio minkə, lə utsyuə bamba saa esi ubə nkə woatɛyi mi Ditiki Sɛɛ bamba nə lenni lesa nə bóbe letsya bɔtɛyi mii, Onanto lə unə wə koto ɔtsylɔsə wə lə utə.

¹⁰ Nyale nnya minle bɔtɛyi mfoo, bibu biə betidi eto atesə minle bɔbɛbɛ? Owo lo! Inni nko ini. Lesa nə mim-bɛbɛ ni bə lə Onanto eto kɔni lə kutəkə lə nnya əsuə. Bola minla miə maalekɛ lə betidi ɔflɔ lee? Lə nko ini minla miə meeyifoo, eni membuyifo Kristo eto uyifoyifo.

Paulo Əbə Ofiani ɔtɔnkpe.

¹¹ Mɔ bayimi, nla miə maatɛyi mi miə Ditiki Sɛɛ nə maabe letsyaa, dientsyi utidinini saa ɔflɔ. ¹² Mámfo ni ntsyiko utidi saa ɔflɔ, nye kutsyuə saa tsya léte mɛ ni. Bomuu, Yesu Kristo kosate díləkə ni óte mɛ.

¹³ Bɛnɔ nkɔ bo mínsiə mímfɛ lə lefe nə eto lefe min-di Yudanyə kosate kosate. Bátɛyi mi kase mínti Onanto eto besumunyə eto ditsyukpa kama kaminsə mənɔmənɔ nya míkplatsya kekleke miə lə mba ni.

¹⁴ Mbə nso mɔ Yudafo eto babentsyuə kɔ lə Yudafo

eto kesumu əsuə nya minke otsyekle kekleke lə bo ba-namə eto akpayifoyifo əsuə. ¹⁵⁻¹⁶ Fɛɛ lə Onanto eto lefonə esoo, úləkə mɛ útsyə fɛ bá le mɛ, nya ókpadi mɛ nkə mbə nyifo wə keyifo. Únə mɛ kafo úləkə wə ubi óte mɛ nkə lə nsu mbe wə Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə mba lenni Yudafo. Ménsu kuutsyuə saa ɔflɔ nsu mfo nsusu ¹⁷ nye nsu Yerusalem nsu nyə mba ni batɔnkpe mfó fɛ Onanto díləkə mɛ. Bomuu, ndu nsu Arabia lam-folamfo fɛ kamaa, mínsinkli mímbə Damasko.

¹⁸ Alɛ ətsyə kama fɛ mínsu Yerusalem mínsu mínyə Petro nya mínsiə lə wə ɔflɔ lefosi eyi anɔ. ¹⁹ Fɛɛ mənnyə batɔnkpe bamə eto kuutsyuə tsya, enso Yakobo wə ni Bonamute eto ɔyimisani há.

²⁰ Nya lə sitintii, Onanto kosate yi nkə ditiki nə minle mi bɔwɔni mfoo, inni sidia minle bɔtɛyi.

²¹ Lə nyamfo eto kama tsyaa, nsu Siria ku Kilikia eto akɔ mfó. ²² Lə lefe nəmfoo, Kristo eto bafokanɔfɔ eto etsyukpa nnya nkpe lə Yudea eto kasɔ mfó, mənnyə mɛ tɔ bənyə. ²³ Lesa nə há bánɔ betidi díkatɛyi ni bənkə, “Osani utsyuə wə lɛkɛ úkate bo ohiə nya ókplat-sya nkə lə ɔtsylɔsə bəfokanɔ bomə, wə bomu díbə ɔnlɛ mu letsya bobɛ mɔmɔ nɛ.” ²⁴ Lə nyaso básɔ Onanto ani lə mɔ disi.

Paulo Ésu Ótsya Ku Bafokanɔfɔ Eto Batɔnkotɔnko.

2 Lefosi alɛ ana kamaa, nsinkli nsu Yerusalem ku Barnaba. Nkpa Tito tsya nyenko. ² Nsu mfó itsyise Onanto díləkə nnya óte mɛ nko. Nya lə mɔ botsya but-syuə ku mba ni batɔnkotɔnko maate há əsuə, nləkə letsya nə maabe kətə mba lenni Yudafo itsyi lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə, nte mə. Itsyise maanla miə keyifo ka mínyifo lə lefe nə lefee ku nka minle buyifo lə kayɛ buyifo kebimba. ³ Bánhiɛ Tito, mɔ ɔyetsyuə, wə ni Grikinyə boə ola lelo. ⁴ Itɛ bə bətsyuə ála bə eni ola ni kokooko. Fɛɛ betidi bətsyuə ba díyifo mə əsuə fɛ bayimitsyuə ba léfo bánɔ, éyu bédufə lə bo ditsyukpa nti fɛ mba laasɔ asakanɔ lə babɛbɛ kusu ko bɔɔyɛ babisə əsuə əsuə busiə bo Kristo Yesu díte bo, lə beyifo lə bofiani ndomufɔ. ⁵ Fɛɛ se ini bola boola boə ɔnukuale wə nkpe lə Ditiki Sɛɛ nəmə lə lɛbɔ lə utsyuə saa lə unyə esoo, bóantɔnɔ lə mə ditiki nəmə əsuə kon.

⁶ Fɛɛ betidi ba mənnyə fɛ batɔnkotɔnko benii, məntə mɛ nsusu fɔfɔ saa. Nle mə bokpo nko tsyaa, mɔ, ini ɔtɔnkotɔnko lefe mɛ. Itsyise Onantoo, waambe betidi eto ənəmi. ⁷ Bomuu, bənyə bə Onanto díte mɛ keyifo nkə nsu mbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə mba lenni Yudafo, fɛ kase úfi Ditiki Sɛɛ nəmə eto letsyabɛbɛ kətə Yudafo ókpe lə Petro eto kɔni. ⁸ Nya eyɛ lə Onanto eto

əsuəale əsuəə, ótsyese mɛ, fe wə ɔtɔnkpe itə mba lenni YudaƆ fe kase ɔyelə əsuəale əsuə ótsyese Petro wə ɔtɔnkpe itə YudaƆ seka. ⁹ Yakobo ku Petro ku Yohanes ba beefi fe batɔnkotɔnko itə bafokanɔƆ eto etsyukpaa, ənyə bətsyə lekpo bə Onanto dífi keyifo kamə ókpe mɛ lə ani. Nyaso bətə Barnaba ku mɔ kɔni, nyamfo lete bə báfo bo fe mba nle keyifo kani eto okle buyifo lə bətsyuə. Bóse nnya uyi boə Barnaba ku mɔ, ebuyifo keyifo lə mba lenni YudaƆ nti, nya məə tsya lu-uyifo keyifo lə YudaƆ nti. ¹⁰ Nnya hā bátɔ bətsyiko lə bo ɔflɔ ni bə, lə bokloma kase bɔɔlɛ bakombo ba nkpe mə lenti, bunyə mə kaminsə. Nnya nyamfo eyifo lesa nə mintsya dítsyue míntsya miə muuyifo.

Paul Átaka Úrɔyə Lə Petro Əsuə Lə Antiokia.

¹¹ Lefe nə Petro díbə Antiokiaa, ntaka ɔnyə lə wə əsuə itsyise úyifo lesa nə dimanleke kon. ¹² Itsyise fɛ betidi ba Yakobo létsyese lúubə bedufəə, Petro ku wə bayimi ba lenni YudaƆ kátsya kedi lesa kakɔ. Fɛ se betidi bamə díbə koo, ɔye lesa budi ku mə nya údu úsu mba díbə eto lekpaake, itsyise óte sikpi lə betidi ba díkatɛyi bə ele bə mba lenni YudaƆ la lelo əsuə. ¹³ YudaƆ eto bafokanɔƆ bamba tsya étsyiko sikpi bote kətəkəko Petro kama. Barnaba tsya éyifo nko ke útəkəko mə kama.

¹⁴ Nya se mínyə miə bánye lə Ditiki Sɛɛ nəmə eto kusu əsuə esoo, ntɛyi Petro lə məmblɛ kenke eto ənəmi minkə, “Yudanyə feni, fɛɛ esi nkprə fe nwə lenni Yudanyə, nya inni nko ele bə Yudanyə siə nkprə. Ntsyə ibə bə alɛ bokplatsya fə aayinkə mba lenni YudaƆ akpe fə bəsiə nkprə fe YudaƆ?”

YudaƆ Ku Mba Leni YudaƆ Ənyə Buləkə Eyɛ Lə Bofokanɔ Əsuə.

¹⁵ Sitintii, YudaƆ buni bále bo, bunnii mba bále lenni YudaƆ ba ni babuayifo. ¹⁶ Fɛɛ buyi boə Onanto aalɔ wə ku utidi eto nti eyɛ lə wə bofokanɔ bo utidi nkpe lə Yesu Kristo əsuə. Nya inni lə wə buyifo lə kɔfi əsuə eso. Bontsya áfo Kristo Yesu bɔnɔ, lə nnya eso Onanto áɔlɔ bonko wə eto nti eyɛ lə bo Kristo bofokanɔ əsuə eso. Nya inni lə nnya boeyifo lə kɔfi əsuə eso. Itsyise Onanto mánɔlɔ wə ku kuutsyuə saa eto nti eyɛ lə kɔfi komə eto kotobutsyue əsuə eso.

¹⁷ Lə nyaso bɔlɛ bokplatsya boə Onanto lɔ bonko wə eto nti eyɛ lə Kristo əsuə. Fɛɛ lə buyifo nko fe utsyuə lənyə bo fe mba leeyifo asa bua fe kase mba lenni YudaƆ ntee, bote ɛnlɛ bə Kristo aatɔnɔ ku lebuayifoyifo? Owo lo, kulefe! ¹⁸ Lə nye kɔfi buyifoo, míndi ko minwui, nya mínsinkli minle ko botakasə kənyənsəə, nyale mɔ kosate lə mɔ əsuə buləkə kate fe nwə laanye lə kɔfi əsuə. ¹⁹ Itsyi lə kɔfi əsuəə, mbofiani ukprənkprə, kɔfi komə kosate lélo mɛ, bə lə nsia nkprə ntə Onanto bomu. ²⁰ Bonko Kristo básɔ bámanklasə lə uyikabie əsuə. Nya insini mɔ ni nsi nkprə, bomu Kristo nsi nkprə lə mɛ. Nya nkprə bo minsi mɔmɔ lə sinə əsuəə, nsi mu eyɛ lə əsuəale nnya maafo se mímfɔ Onanto eto Ubi míno eso. Wə ni nwə dífi wə nkprə útə lə mɔ disi, itsyise

waala mɛ. ²¹ Məmbuləkə Onanto eto lefonə nə weefi kətə betidi nwui kulefe. Itsyise lə yofobudi bə utidi ebuyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi eyɛ lə kɔfi əsuəə, nyale ɛlɛ bote bə Kristo eto ukprə wə úkprəə, eyifo ubimba.

Onanto Ətə Mi Wə Ləwɔnɔ Eyɛ Lə Mi Wə Bofokanɔ Eso.

3 Mi, GalatiaƆ, bamumu! Owɔe kon lébiasə mi nsusu mmə? Inni mi kosate eto ənəmi bələkə bəte mi kase Kristo eto ukprə ləye lə wə bɔnɔ kaman-klasə lə uyikabie əsuə? ² Bitə lə ntɔ mi ditiki nəmfɔ. Onanto eto Ləwɔnɔ nə béfoo, béfo ni eyɛ lə kɔfi komə buyifo əsuə lee, eyɛ lə Ditiki Sɛɛ nəmə bɔnɔ kafo ni kanɔ əsuə? ³ Bamumu bini nkomə? Se bítsyə nkprə kasɔ ku Onanto eto Ləwɔnɔ eto əsuəalee, bela benle mɔmɔ biə biefi mi kosate eto əsuəale belosə? ⁴ Nyale, bela biə nnya kenke əsuə bɛye bínyə, yifo ebimbale? Fɛɛ yembuyifo ebimbale nko nkprə! ⁵ Kase bíyifo lə kɔfi əsuə eso Onanto dífi wə Ləwɔnɔ útə mi, nya ɔnlɛ ayanisa buyifo lə mi nti lee, eyɛ lə kase bianɔ wə Ditiki Sɛɛ nəmə kafo ni kanɔ eso?

⁶ Bibu Abraham bebe lə kase Awɔnisa Kenke nle bɔtɛyi nkə, “Se ófo Onanto ɔnɔ esoo, Onanto ənyə nkə úyifo utidi sɛɛ.” ⁷ Nyaso ele bə binyə bitsyə lekpo biə mba nkpe bofokanɔ, mə ni Abraham eto bebi nɛ. ⁸ Awɔnisa Kenke nyamə áteyi itsyə nkə Onanto ebɔlɔ wə ku mba lenni YudaƆ eto nti. Nyaso Awɔnisa Kenke ábe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya útə Abraham nkə, “Eyɛ lə fə əsuə Onanto ebokpo betidi kenke atsyɔ.” ⁹ Abraham áfo ɔnɔ, nyaso bákpo wə atsyɔ nya ku mba kenke léfo bánɔ tsya.

¹⁰ Ekudi te itə mba nsi nkprə lə afi əsuə, itsyise bəwɔni bətsyə lə Awɔnisa Kenke əsuə bə, “Utsyuə saa ke lembutsyue asa nnya kenke bəwɔni bákpe lə Afi eto Kukue kotoo, ekudi ebutəkəko wə.” ¹¹ Sitinti ekpa wuee bənkə Onanto eembu kuutsyuə saa nkə uyifo ɔsɛɛ eyɛ lə kase úyifo lə kɔfi komə əsuə eso, itsyise bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenke əsuə bə, “Utidi wə ke díyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi eyɛ lə bofokanɔ əsuəə, wə hā luusie nkprə nɛ.” ¹² Fɛɛ kɔfi komə ménfi kukətsyuə lə bofokanɔ əsuə. Bomu fe kase Awɔnisa Kenke letɛyi, “Utsyuə saa ke leeyifo lə lesa saa nə kɔfi komə létɔ əsuə, ebusie nkprə eyɛ lə nnya əsuə.”

¹³ Fɛɛ se Kristo léfiani ekudi lə bo disi esoo, úləkə bo utsyiko lə kɔfi komə eto ekudi əsuə, itsyise bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenke əsuə bənkə, “Onanto eto eku-di ebutəkəko utsyuə saa wə boolo lə bofakasə lə uyi əsuə.” ¹⁴ Kristo éyifo nyamfo bə lə atsyɔkprə nnya Onanto letɛyi utsyə nkə yuutəkəko Abraham, lə itəkəko mba lenni YudaƆ tsya eyɛ lə Kristo Yesu əsuə, bə lə eyɛ lə bofokanɔ əsuəə, bo tsya lə bofo Ləwɔnɔ nə Onanto dítsyə kənyə útsyə bo.

Letekeke Ditsyuə Kpe Lə Kɔfi Ku Kənyetsyətsyə Eto Nti.

¹⁵ Mɔ bayimi, nla miə meefi ditsyəbi ditsyuə nkatesə ko bo diyi saa diyi eto nkprə bo bunsii. Lə betidi inuə áɔnɔ nya bəse uyi lə ditiki ditsyuə əsuəə, mə nti eto

kuutsyuə əmbə kusu laaba ni nye ufi kulesa okpe la ni. ¹⁶ Kase inii, kenye ka Onanto ditsyaa, útsyá ke útá Abraham ku wə ubi. Nya la Awónisa Kénké eto Kukue əsuə, Onanto méndi etiki tseyi nkə Abraham ku wə bebi. Lə tseyi nkə ku wə bebi, nyalé élé bote bə bebi bamə fui. Bomu nnya tseyi ni nkə wə ubi. Nya nyamfo lé bote nkə utidi tñi kplo tñlé. Nya utidi əmə ni Kristo. ¹⁷ Lesa nə minlé bətseyi ni bənkə, Onanto ákle kenye ku Abraham, nya útsyá kenye nkə wuuyifo la ke əsuə. Nyalé lofa ana alé fosi ana ku awosi ətsyá la nnya kama eto kəfi ko Onanto dítá Moses, embofo kenye ka Onanto lékle útsyá mfó bñinsə. ¹⁸ Nya la Onanto eto ətəsa nyamə yé la kəfi komə əsuə, nyalé yinsiye la wə kenye tsyatsyá kamə əsuə. Fée inni nko ini. Bomu eyé la Onanto kosate eto lefonə əsuə, nya úfi ətəsa nyamə útsyá kenye útá Abraham nē.

¹⁹ Nyalé be ni kəfi komə eto kutəkə kon? Béfi kəfi komə báboko bə la bunyá lesa nə ni lebuə, nya yuutsyá nko isu ese lefe nə Abraham eto ubi əmə luubə. Wə ini eso Onanto ditsyá kenye kamə nē. Onanto eto batənkpe léfo kəfi komə báboko bo eyé la utidi wə rýə la bonko Onanto la nti. ²⁰ Fée utidi lənti mensife, se ini wə tñi əmə ke nlé lesa saa buyifo eso. Nya wə tñi əmə ni Onanto.

Kəfi Ayenko Bo Bə Bunyá Kristo.

²¹ Bote yenlé bə kəfi komə rýə la Onanto eto kenye tsyatsyá əsuə? Owo lo, kulefe! Itsyise la nnya ete kəfi komə nkpe əsuəale bə kutə utidinini nkrə, eni efe bə utsyuə saa ebuyifo la kəfi əsuə la uyifo tseyé la Onanto eto ənəmi. ²² Fée Awónisa Kénké eto Kukue átye nkə kawunsia kenke kpe la lebuə eto əsuəale kalb, nyaso ətəsa nnya Onanto ditsyá kenye útsyá nkə wuutə betidi ba nkpe bəfokanə la Yesu Kristo əsuə, mə ni mba Onanto leefi kətə nē.

²³ Fée isu ese lefe nə bəfokanə la Kristo əsuə díbə, kəfi komə éti bo kokpe fe mba bəti bákpe banlabé la diyo isu ese lefe nə Onanto luuləkə bəfokanə la Kristo bomfo oboko. ²⁴ Nyaso kəfi komə ékabe bo, isu ese lefe nə Kristo díbə, bə la buyifo basé la Onanto eto ənəmi eyé la bəfokanə əsuə. ²⁵ Nya məm se Kristo bəfokanə díkəbə, kəfi komə ensiabe bo.

²⁶ Mimbé kenke áfiani Onanto eto bebi eyé la Kristo Yesu bəfokanə əsuə. ²⁷ Mimba kenke léfo ntuflesəfləsə eto lekpa nəmə bə la biyifo bani ku Kristo, bifi Kristo beke fe awu seka. ²⁸ Nyaso letekeké saa ensibə la Yudanə nye Grikinə eto nti, lee ndomunə nye nwə nsi la wə əsuə əsuə eto nti lee osani nye usio eto nti. Itsyise mimbé kenke áfiani bani la ləniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə. ²⁹ Lə biyifo Kristo eto ole, itə bə biyifo Abraham eto kafo eto bebi, itə bə biyifo kenye ka Onanto ditsyá eto mba luudi ke bikə.

4 Lesa nə minlé bətseyi ni bənkə, lefe nə ubi wə luudi wə anto eto bikə fé díyifo dikpəfii, ubi əmə eyifo fe utidi wə ni ndomunə seka. Ite bə lesa saa eyifo wə lele tsyá fé. ² Lefe nə uni dikpəfii, betidi kpe laabe wə kalé wə ku wə bikə ola isu ese lefe nə wə anto ditsyá. ³ Nko əmə ke ini itə bo əmə tsyá la bo sikkəfi lefe, bəke

la awəntə nya léké la kawunsia eto əsuəale kalb fe ndomufə seka. ⁴ Fée se lefe nəmə léyoo, Onanto átsyese wə kosate eto ubi. Útə usio ále wə nya təkə la Yudafo eto kəfi kalb ⁵ bə la ofo mə disi eto kayo utə mba nkpe la kəfi komə kalb bə la bəfiani wə Onanto kosate eto bebi. ⁶ Onanto aala nkə wələkə ote nkə wə bebi bini, nyaso ótsyese wə Ubi eto Ləwəntə la bo utu kəmiə katseyi nkə, “Abba” eto kasə ni nkə, “Mə Anto!” ⁷ Nko ini bə la Onanto esoo, ensini ndomunə bio, bomu Onanto eto ubi wə luudi wə bikə.

Paulo Eto Nsusu Ələ Wə Lə Galatiafo Əsuə.

⁸ Lefe nə léfe mə, bíante Onanto, nyaso bíyifo ndomufə bitə əsuəale nya lenni Onanto eto ale. ⁹ Fée məm əmə bimfi binyi Onanto nye mətseyi minkə Onanto mfe nyi mii, beso bela biə biesinkli bifi əsuə bitə kawunsia eto awəntə nnya ləmbə əsuəale saa? Beso bela biə bəfiani mə ndomufə bio? ¹⁰ Nya bíləkə eyi ku afa ku lefe ku alé ətsyuə bitsyá nya biesu keyifo akpa ətsyuə la nnya əsuə? ¹¹ Sikpi aale mə kətə mi la nnya əsuə. Nya yeeyifo mə fe keyifo ka mínyifo míntə mi kenke eyifo kebimba.

¹² Mə bayimi, nlé mi lekpa kpa miə bekase mə la bele mə. Itsyise mintsya te fe mi ke. Nya bíenyifo mə kabua saa. ¹³ Biokloma diyi tute nə mímbə mi tñlə mfó, se ini Ditiki Sée nəmə ete mímbə mínteyi mii, əsuə tsyá mánke mə ale. ¹⁴ Ite bə kase əsuə ditsyá mə ini bufi lékpe mə bulə nya díyifo mi boto kabe tsyaa, bianyani mə bitsyá nye bəni mə. Bomu befo mə fe kase biofo Onanto eto tənkpe, nya bəfo mə tsyá fe kase biofo Kristo Yesu əmə kosate. ¹⁵ Disuəyú ku leləbi nə bété mə lefe nəmfó, se yéfe məm? Moofó nnya adansié bu-di katseyi minkə, la nnya ete yofo kusu butə eni bitatseyi biə biəni mi ənəmi bíləkə bitə mə fé. ¹⁶ Lee, se mínteyi mi ditiki nəmə eto tñukualé eso mímfiani mi olo?

¹⁷ Mba ləsesə ənəmi la mi əsuə, bəwé ete banlé mi. Kusu ete banlé bəbəbə bə la bəfə mi la mə əsuə, bə la bitsyá bəwuninsə bifi mi əsuə bitə mə hā mate eso. ¹⁸ Élékə bə ənəmi sée utidi la lesa sée eto buyifo əsuə tñtlu la nsusu bo eso nkə weeyifo lesa nəmə la lélékə. Nya ele bə itsyá nko lefe saa inni la lefe nə minkpe mi la tñlə hā ete. ¹⁹ Mə bebi lala! Iyifo fe kase ambe laake la kalelefo eto bunə əsuə, nko ke minlé kanyi bunyá la mi disi isu ese lefe nə muunə miə Kristo eto ditsyabi edufə mi la əsuə kenke nē. ²⁰ Lə mi tñlə minkpe məm, eni élékə itə mə tinti, nya mə təkə ta floma iləkə ete kase binte itə mə. Élé mə bulə tinti la ləkəsə la kase binte əsuə!

Etiki Itsyi Lə Hagar Ku Sara Əsuə.

²¹ Nla míə maatə mimba lela biə kəfi komə təkə mi kato etiki nyamfo, bənle bəntə kase kəfi komə nle bətseyi? ²² Kələ bətseyi nkə, bebisaibi inuə léké Abraham. Ututə ni ndomunəyisio eto ole. Nya unuəfə eyifo diyo eto kusia ko bətə wə eto ole. ²³ Ubi wə ndomunəyisio əmə léle útə wə, bále wə fe kase osani ku usio ləəsə

kale ubi. Fɛɛ ubi nuɛfə əmə ábɔ utsyi læ diyo eto kusia ko bətə wə əsuə wə ini ətəsa nnya Onanto lətɛyi útsya læ lefe nə osani ku usio dímensibe kusu itə bolé.

²⁴ Asa nyamfo læ asa ətsyuə eto okle bote. Besio inuə bamfo ɲya læ kenyekekke koko ku kafɔfɔ eto kenye. Mə ɔni ni Hagar, nya bebi ba óle, eyifo ndomufɔ, nya ɲya itə kenye ka bákke læ Sinai eto Kətini. ²⁵ Hagar wə ɲya itə Sinai eto Kətini læ Arabia eto kasɔ əsuəə, eyifo fe lekpa nə nle bote kase mmi eto Yerusalem ku mba nkpe læ wə kenke nsi ni ndomufɔ kokooko. ²⁶ Fɛɛ Yerusalem wə nkpe kato ale si ute læ wə əsuə əsuə. Wə ni ɲya itə bo ambe nɛ. ²⁷ Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue átɛyi nkə,

“Fə okonɔ, nyə disuəyuə!

Fə usio wə dímanle tɔ ubi ənyə,
fā ku disuəyuə eto binəntu,
fə nwə dímənyə kalelefo eto bunə tɔ ənyə!
Itsyise usio wə wə usə díləkə nsusu læ wə əsuəə,
wə bebi ebufui baso usio wə nsi ku kusə lefe saa eto bale.”

²⁸ Nya mɔmɔɔ, mɔ bayimi, mi eyifo Onanto eto bebi eyɛ læ wə kenye ka útsya əsuə fe kase útsya Isak eto kale fɛ bále wə. ²⁹ Lefe nəmɔfó, nwə bále fe kase uti-dinini laale ubii, áti ubi wə bále eyɛ læ Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə kama nkə læ okpe wə bulə, nya nko ke in-si inte mmi nɛ. ³⁰ Fɛɛ be Awɔnisa Kenke eto Kukue nle bətɛyi? Kótɛyi nkə, “La ndomunyasio əmə ku wə ubi læ bedu, itsyise ndomunyasio eto ubi əmə əmbəkke kedikɔ saa ku diyo eto usio əmə eto ole læ mə anto eto bikə əsuə.” ³¹ Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, bunni ndomunyasio əmə eto bebi, bomu diyo eto kusia komə eto bale buni.

Bisi Bəkə Lə Kristo Eto Əsuə Eto Kalɔ.

5 Kristo ələkə bo nkə læ busia læ bo əsuə əsuə. Nya-so biɲya kekkeke, biəntə læ banyinkə mi bakpe læ kasɔ bæ læ bisi befiani ndomufɔ bio.

² Bənɔ nyamfo! Mɔ, Paulo, nle mi bətɛyi minkə læ bitə bala mi leloo, nyaale biənyə kutəkə saa læ Kristo əsuə. ³ Nsi nle mi ato bukə bio minkə, utsyuə saa ke lɔɔɔɔ bala wə lelo, nyaale usi ufi kɔfi koko komə okle əsuə nya ele bæ uyifo læ ko əsuə. ⁴ Mimba nle bokplatsya biə bieyifo basɛ læ Onanto eto ənəmi læ buyifo læ kɔfi komə əsuəə, te biə bíləkə mi əsuə bitsyiko læ Kristo əsuə. Nya biensi embunyə Onanto eto lefonə bio. ⁵ Bo alɛɛ, bo kusubebe ni bənkə Onanto ebuyifo bo basɛ læ wə əsuəəle əsuə itsyise bófo Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə eyɛ læ bo bofokanɔ əsuə. ⁶ Lə buyifo bani ku Kristo Yesuu, bala utsyuə lelo o-o, bánla o-o, yenyifo kulesa. Lesa nə nso bofe ete ni bofokanɔ bo nye læ bo bət-syuə eto lelabi əsuə.

⁷ Kɔɔ bəkakplatsya tinti. Owəe díti mi kusu nkə bi-entsyue ɔnukuale əmə koto? ⁸ Inni Onanto wə lékpadi mi oboko lətsyi mi nsusu ɔwuninsə nko. ⁹ Əyənkiəsə seke ete baakpe læ nnamfowɔwɔ əsuə fɛ boataka. ¹⁰ Mi-fo nɔɔ miə Bonamute ebutə nkə boensiembofo kuut-syuə bamba saa eto nsusu enso mɔ nle hə. Nya nwəə ke nle mi nsusu bətɛyi kawuninsə tsyaa, Onanto ebunə

wə koto kokooko. ¹¹ Mɔ bayimi, læ nnya ete minsi minle lətsya bobə kate betidi miə ele bæ bala lelo kokooko, beso bensi banle mə kama bətɔ? Lə nko ini, nyale mɔ lətsyabebe itsyi læ Kristo eto ukpə læ uyikabie əsuə em-boboko bulə saa nkpə. ¹² Nla miə eni betidi ba nle mi nsusu bulə bokpe sukosə setɔ, læ bəkə əsuə kula tsya ko ete læ elo!

¹³ Mɔ bayimi, bokpadi bəkpadi mi báboko bæ bibə bisia læ mi əsuə əsuə. Fɛɛ mi busia læ mi əsuə əsuəə, menyifo kusutətə itə mi abuyifoyifo. Bomuu, ele bæ bifi nnya læ mi bətsyuə ɔwunsəko læ lelabi əsuə. ¹⁴ Itsyise kɔfi komə eto nnya kɔnle bətɛyi kenke ete ni bənkə, “La fə ɔyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.” ¹⁵ Fɛɛ bekpe kobe kukɔnɔ bæ læ bələ asafimfi buyifo bətsyuə, kəmuə bətsyuə kayimii, nyale biəbə bətsyuə bətɛylɔsə kalosə.

Onanto Eto Lɛwɔnɔ Ku Utidi Eto Ditsyəbi.

¹⁶ Nya minle mi bətɛyi ni nkə bitə læ Onanto eto Lɛwɔnɔ læ lete mi kase biusia nkpə, læ itə bæ bəyɛ ɔyɛ læ utidi eto ditsyəbi eto asa nnya yəənə utidi kakpe əsuə. ¹⁷ Itsyise lesa nə utidi eto ditsyəbi laala, ɲya læ lesa nə Lɛwɔnɔ laala əsuə nya lesa nə Lɛwɔnɔ tsya laala, ɲya læ lesa nə utidi eto ditsyəbi tsya laala əsuə. Asakpa ənuə nyamfo eyifo balo læ bətsyuə əsuə, nnya eto kasɔ ni bənkə biembofo lesa nə ke biala buyifo. ¹⁸ Lə Lɛwɔnɔ nəmə nyenko mii, ete bæ binsibə læ kɔfi komə kalɔ.

¹⁹ Lesa nə utidi eto ditsyəbi leeyifo akpa wuee. Diate ni ditsyəbi læ sənɔdi, asinsa yifoyifo ku akuensa yifoyifo, ²⁰ læ bəfiə kprakpa ku læ sesilolo əsuə. Kolo tsyatsya ku ndiə diədiə, kənənse ku kafo nyinsənyinsə ku mɔ ale hə læ eləkə əsuə. Nyamfo eesensə betidi ku etsyukpa eto nti ²¹ yəətə kənəminse, sitekpe ku disuəyuə bimba nyənyə ku nyamfo eto kakle. Nle mi kələ ɔlə læ nyamfo əsuə fe kase minkakabətɛyi læ lefe nə léfe mə miə betidi ba leeyifo asa nyamfo eto kaklee, embunyə kedikɔ læ Onanto eto sekakedikɔ!

²² Fɛɛ Lɛwɔnɔ eto asa nnya laabɔ ketsyi ni əsuə ni lelabi ku disuəyuə ku diyuə, disuətsyə ku kafoekpe ku lələkəsə ku asayifoyifo læ kusu sɛɛ əsuə ²³ ku əsuə kasɔ bobokosə ku əsuə bumuə kalɛ. Kɔfi saa əmbə ɲya læ asa nyamfo əsuə. ²⁴ Nya mba ni Kristo Yesu eto balee, ébɔɔ læ uyikabie əsuə mə əsuə eto sinə eto ditsyəbi ku nnya laale mə ɔkɛ kənə mə kakpe læ lebuə əsuəə, báló. ²⁵ Nya se ini Lɛwɔnɔ nəmə əsuə ɔnyɛ bunsu nkpəə, nyale bitə læ busia nkpə læ Lɛwɔnɔ nəmə eto lelabi əsuə. ²⁶ Biəntə læ bobesə bo əsuə kato, nye bun-yə ɔbɔ bokpe bətsyuə, nye ɔsɛsə ənəmi læ bətsyuə əsuə.

Bəwunsəko Bətsyuə.

6 Mɔ bayimi, læ lebuə əbə léso utsyuə ani læ mi ntii, ele bæ mi mba Onanto eto Lɛwɔnɔ nyenko tsyəsua ko wə buə bələ wə bitsyə bæ læ ɔyɛ lebuə nəmə buyifo. Fɛɛ bebe mi disi kukɔnɔ bæ mi tsya mendufə læ bulə bomfó eto okle kəmiə. ² Bəwunsəko bətsyuə læ bulə

əsuə bə eyə lə nnya əsuəə, biyē lə Kristo eto kɔfi ko okpe mi əsuə. ³Lə utsyuə ebu nkə utsyuə eto okle uni fē unni nkoo, wə əsuə ete ɔnlɛ bɔwɛ. ⁴Ele bə utsyuə saa to wə əsuə obe. Lə unyə nkə elɛkɛ, nyalɛ wofo wə əsuə kato bobesə lə nnya úyifo əsuə, fɛɛ inni bə lə ufi nnya okatesəko ku utsyuə bamba saa eto ale tsya. ⁵Itsyise ele bə utsyuə saa tsiyi wə kosate eto bikə.

⁶Utidi wə banlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə bofokanɔ botee, ele bə wuntsya ufi asa sɛɛ nnya kenke nkpe wə usie ku wə oteasa.

⁷Kuutsyuə saa manwɛ wə əsuə. Itsyise kuutsyuə saa embofo Onanto sibuki bubu. Lesa nə ke utidi laato, ni ke wəəfəsə nɛ. ⁸Lə áto asa lə sinə eto alasa əsuəə, asa nnya fuufəsə ni ukpə. Fɛɛ lə áto asa lə Lɛwɔnɔ əsuəə, lesa nə fuufəsə ni nkpə manlo. ⁹Boəntə lə ani lə elo bo lə kasəbuyifo əsuə. Itsyise lə ani manlo boo, lefe ebubə nə buufəsə lesa nə bóto. ¹⁰Nyaso se kusu nsi nkpə boo, bitə lə buyifo kasɛɛ butə utsyuə saa, enso kulaa ni mba buyifo lɔni ko lə bofokanɔ lə Kristo əsuə.

Lesə Nə Lefe Itə Bo Ni Nkpe Fɔfo Siəsia.

¹¹Bebe awɔnisa kplɛ nnya mímfɪ mɔ kosate eto kɔni míwɔni mfo.

¹²Betidi ba nɛ mi bɔnyinkə kakpe bənkə bela alo mfó, mə ni mba laabesə əsuə kato lə əsuə eto asa əsuə nɛ. Beeyifo nyamfo lə betidi lə bayɛ mə bulə bokpe lə Kristo eto ukpə lə uyikabie eto Ditiki Sɛɛ nəmə eso. ¹³Mba laala alo mfó kulaa tsya entsyue kɔfi komə koto. Fɛɛ baala bə mi tsya la alo bə lə babesə əsuə kato bə mi tsya efi mi əsuə bekpe lə mə kɔfi kalɔ, bitə bála mi alo. ¹⁴Mɔ alɛ, mensila miə maabesə mɔ əsuə kato enso lə ukpə wə Yesu Kristo díkpe lə uyikabie əsuə. Itsyise eyə lə wə ukpə lə uyikabie əsuə nya básɔ kawunsiə kamə lə uyikabie əsuə lə mɔ disi. Nya eyə lə Kristo əmə kɛ əsuə nya básɔ mintsya lə uyikabie əsuə itə kawunsiə mensile kulesa saa itə mɛ. ¹⁵Bála utsyuə lelo o-o, bánla utsyuə lelo o-o, nnya mamfé. Bomu utidi fɔfo bofiani ni nnya lefé nɛ. ¹⁶Onanto eto diyuə ku kamisə nyənyə lə disiəko mba laayɛ lə kusu komfo əsuə lə mə nkpə, ku Onanto eto betidi kenke.

¹⁷Fɛfɛɛ, kuutsyuə saa mensilosə mɛ ɔnwɛ, itsyise mɔɔ, bɛmɔ bia ntəkə mɛ lə əsuə, lə bote bə Yesu eto ndomunyə mini.

¹⁸Mɔ bayimi, nɛ bɔtɔ miə Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko mible kenke. Ibə itə.

EFESOFƆ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto lelabi əsuə eso mini Kristo Yesu eto ɔtɔnkpee, mɔ nɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mimba léfo Onanto bɛnɔ nkpe lə Efeso nya biyifo bani ku Kristo Yesu nya bietsyue wə etiki koto. ² Lə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo lə befi mə lefonə ku diyuə bətə mi.

Onanto Aakpo Bo Atsyɔ Lə Kristo Eso.

³ Bitə lə bɔwɔ Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani. Wə ni nwə difi ləwɔnɔ eto atsyɔkpokpo nya nkpe kato kenke útə bo, se buyifo bani ku Kristo eso. ⁴ Itsyise fɛ Onanto lə uyifo kawunsiə, wúləkə bo utsyə koko nkə lə bubə buyifo bani ku Kristo, bə lə buyifo kɛnkɛ ku mba əsuə lebuə ləmbɔkɛ lə əsuə lə wə ənəmi. ⁵ Se Onanto laala bo esoo, wúutsyue utsyə koko nkə ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Yesu Kristo esoo, lə bubə bofi-ani wə bebi. Nyamfo kon didi wə nsusu kokoko nɛ. ⁶ Lə nyamfo eso ele bə bɔtɛsɛ Onanto lə wə lefonə kplɛ nə úfi útə bo kafo faa ɛyɛ lə wə ubi lala əsuə eso. ⁷ Itsyise ɛyɛ lə Kristo eto kɔtɔ əsuə, búnyə bofo, nyamfo ni bə búnyə abua eto bufikatsyɛ. Nte Onanto eto lefonɛ kplɛ eto okle ni nə úfi útə bo mfo. ⁸ Lefonə nə eto kakle ləmbə bɔtɛyi. ɛyɛ lə wə kobetete ku kase wə nsusu nyi lesa saa eso. ⁹ Útə bɔwɔ kasɔ ékpa wuee ketsyue kulakula ka béyifo bətsyə itə kə bolosə ɛyɛ lə Kristo əsuə. ¹⁰ Nyamfo ni bənkə lə lefe nəmə ayoo, bookpa eyifosa kenke bakɔ, lesa saa nə nkpe kato ku kasɔ nya boofi asa nyamfo kenke bakpe lə Kristo eto kalɔ.

¹¹ Onanto ətə lesa saa əbə itə fe kase óla. Nya Onanto díləkə bo nkə bofi-ani wə betidi ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Kristo lə lesa nə útsyue útsyə taa kasɔ ketsyikokɔ kɛ əsuə. ¹² Nyaso bitə bomba ni betidi tute Onanto díkələkə útsyə kokoko bɔnɛ kusu bobɛ itə Kristo, lə busiə nkɔ bɔtɛsɛ Onanto eto diyənde. ¹³ Nya mi tsya léfiani Onanto eto betidi se bɛnɔ ɔnukualɛtiki nəmə ini Ditiki Sɛɛ nəmə eto letsyabebe, be bínyə bofo, itsyise béfo wə bɛnɔ eso. Úfi ləwɔnɔ kɛnkɛ nə eto kɛnyɛ ɔtɛyi útsyə nkə wootsyese bo, útsyə mi lekpo nkə biyifo wə bale. ¹⁴ Ləwɔnɔ nəmfo ni nnya Onanto dífi óse uyi útə bo nkə bo tsya ebunyə asa nnya útsyə kɛnyə útə mba ni wə bale kokooko. Uyisese əmfo lɛ bo bote bə Onanto ebutə bomba ni wə bale nyə kedikɔ lə wə. Bitə bɔtɛsɛ wə diyənde!

Paulo Áto Ola Lə Mba Léfo Kukue Komfo Eto Disi.

¹⁵ Lə nyamfo esoo, idu lə lefe nə mínɔ miə béfo Bonamute Yesu bɛnɔ, ku kase biala mba kenke díkafo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə banɔ, ¹⁶ maanye Onanto

ani bɔwɔ lə mi disí. Maakloma mi lefe saa lə mɔ olatoto əsuə. ¹⁷ Nya maatɔ Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto, ɔkɛnkɛnyə kenke miə utə mi wə ləwɔnɔ nə luutə bitsyə ənə nya lə uləkə Onanto əmə ote mi, bə lə betɛ wə kukɔnɔ. ¹⁸ Nya maatɔ wə minkə lə ɔsini mi ənəmi, bə lə binyə nnya eso ókpadi mi óboko nkə lə bibə betɛ kusubebe ko eso ókpadi mi ku kase atsyɔkpokpo itə mba ni wə balee, lefo koya ¹⁹ ku kase wə əsuəale kplɛ nyamə nɛ keyifo kekɛle lə bomba léfo wə bɔwɔ əsuə. Nya əsuəale nyamfo, nnya nɛ keyifo lə boo, lekateko wə əsuəale kplɛ nyamə, ²⁰ nnya úfi ótakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə úbə nkɔ nya úfi wə útsyə lə wə kodianí lə kato kenke. ²¹ Mfó Kristo nsi ɔnɛ seka budi nya kato eto sekadidi saa ku kasɔ mfo eto əsuəale saa əsuə ku əsuəale bamba saa nkpe wə kalɔ. Wə diye teke kato əsuəale saa ku sekakedikɔ saa lə kawunsiə kamfo ku nka nsi luubə. ²² Onanto éfi lesa saa ókpe lə Kristo eto akpa kalɔ nya úfi wə útə bafokanɔfɔ eto et-syukpa kenke fe asa kenke eto Onamute wə nso kenke. ²³ Bafokanɔfɔ bamfo ni Kristo eto əsuə nnya díta ɔfɔ kenke, nya Kristo tsya ni nwə ləətə asa nnya kenke laafɔ kalo.

Onanto Díta Nkə Binyə Nkpe ɛyɛ Lə Kristo Əsuə.

2 Kɔw se béta bibu nya bíyifo lebuə itsyi lə mi koto mentsyuəmentsyue əsuə esoo, bíyifo fe betidi ba díkpe lə ləwɔnɔ əsuə. ² Lefe nəmfo, bisíə nkɔ fe kawunsiə bua kamfo eto nkɔpəsíə seka. Bitəkəkɔ əsuəale nnya nɛ difule kato eto seka budi eto kama. Wə ni ləwɔnɔ nə nɛ keyifo mɔmɔ lə mba leni bə bem-buttsyue Onanto koto. ³ Lə sitintii, bomblɛ kenke ətsyə fe mə nya búsiə nkɔ lə bo alasa əsuə, lə kase ínɔ itə bo əsuə eto sínə ku nsusu seka. Ditsyabi nəmfo ləkɛ lə bo eso Onanto dínyə ɔblɔ ókpe bo, fe kase únɔ ókpe kawunsiə eto betidi kenke, únə mə koto nɛ. ⁴ Fɛɛ se Onanto eto kaminsənyənyə itə bo mfui nya kasekɔ ləmbə lə lelabi kplɛ nə onkpe utə bo esoo, ⁵ se búkpa lə ləwɔnɔ əsuə lə bo abua yifoyifo esoo, útə busikli búbə nkɔ ku Kristo. Nya ɛyɛ lə Onanto eto lefonə əsuə, búnyə bofokətə nɛ. ⁶ Se buyifo bani ku Kristo Yesu esoo, ótakasə bo únɔnsə ku wə, nya útə buudi seka ku Kristo lə kato. ⁷ Onanto éyifo nyamfo nkə lə ufi ote mba luubə kama kenke wə lefonə nə ləmbə bokatesəko ku kulesa saa ku wə kafekɛ lə kase únɔ bo kaminsə lə Kristo Yesu eso. ⁸⁻⁹ Itsyise ɛyɛ lə Onanto eto lefonə eso bínyə bofokətə, se béfo wə bɛnɔ eso. Nya inni lə mi kosate eto kulesa saa eto buyifo eso. Bomu iyifo Onanto eto ətəsa nnya úfi útə bə lə kuutsyue

saa læ ɔye əsuə kato bobesə læ nnya əsuə. ¹⁰ Onanto díyifo bo ku wə kosate eto ani nkə læ buyifo bani ku Kristo Yesu nkə læ busiə kasεε yifoyifo eto nkpə bo wə kosate lælɔ utsyā nkə bubə busiə.

Kristo Éfi Betidi Kenke Ókɔ Beyifo Bani.

¹¹ Bekloma biə bíambɔ bitsyi læ Yudafɔ əsuə, bomu bále mi fe betidi ba lenyi Onanto. Yudafɔ eyifo mba laala alo, nya baaka mi bafefɛ bæ betidi laanla alo. Fεε sitintii, mba laala alo eeyifo əsuə eto sinə eto lekpa nə betidi leefi ani keeyifo. ¹² Bekloma biə læ lefe nəmfoó, bínyə kɔsεε læ Kristo ɔflɔ nya bíyifo bafɔ nya bíenyifo Onanto eto betidi ba úləkə fe kase Yudafɔ. Nya bíanke læ kənyɛ ka Onanto lékle ku wə betidi ku asa nnya eto kənyɛ útsyā ku mə. Nya isi enso ni bæ kusubebe kukut-syuə saa manke mi itə kulesa nya Onanto saa tsya manke mi. ¹³ Fεε mɔmɔɔ, eyɛ læ Kristo eto ukpə wə úkpə læ disí əsuə, bóokpa mi mba díhýə kɔsεε kɔ tsya bíbə bíyifo bani ku Kristo Yesu.

¹⁴ Itsyise Kristo kosate léboko diyuə læ bo nti læ lefe nə eto lefe únə lɔniyifoyifo óboko Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ nti. Nya úfi wə əsuə óba kekisi ka nte fe ofati wə lɛkɛ læ mi nti úləkə. ¹⁵ Úləkə Yudafɔ eto kɔfi ku mə akpayifoyifo lenti eyɛ læ mə nkpə bo úsiə læ əsuə eto sinə əsuə bæ læ ɔkɔ akpa ənuə nyamə beyifo mə utidi fɔfɔ ɔni bæ læ beyifo bani ku wə, itə læ diyuə læ dibə læ mə nti. ¹⁶ Eyɛ læ Kristo eto ukpə wə úkpə læ uyikabie əsuə, ókpla kədiə ka lɛkɛ læ akpa ənuə nyamə eto nti. Nya eyɛ læ ukpə əmə əsuə, ótsyasə betidi akpa ənuə bamə eto nti béyifo utidi ɔni nya úyifo mə bani ku Onanto. ¹⁷ Nyaso se Kristo díbə, óbe diyuə eto Ditiki Sεε letsya útə mi betidi ba letsyonko Onanto ku bom-ba lefi wə. ¹⁸ Eyɛ læ Kristo əsuə nnya bo akpa ənuə nyamə kenke, Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ eyɛ læ Lɛwɔɔnɔ Kεnke əsuə, bofo buhýə læ Anto Onanto eto ənəmi.

¹⁹ Nyaso mimba lenni Yudafɔ ensini bafɔ ku bayekusutidi bio. Biyifo betidi bani ku mba ni Onanto eto bebi, ku bəməmbi læ wə diyo eto betidi nti. ²⁰ Mi tsya eyifo fe ofati wə báto bətəkə kekleke læ ketsyikokɔ eto leba nə batɔnkpe ku bənyeləkətidi lékpe læ kasɔ nya Kristo Yesu kosate ni oseke əmə. ²¹ Wə ni utidi wə lɛkɔbe diyo nə báto bətəkə mfó eto akpa nnya kenke ɔkɔ, nya útə léfiani Onanto eto kedikətəkɔ kenke. ²² Nya læ mi lɔniyifoyifo ku wə, balɛ mi tsya booto fe diyo kakɔ ku mi bətsyuə bæ læ befiani kəsiəkɔ itə Onanto eyɛ læ wə Lɛwɔɔnɔ nəmə əsuə.

Paulo Éfi Ditiki Sεε Nəmə Úsuko Betidi Ba Lenni Yudafɔ.

3 Læ nyamfo esoo, mɔ, Paulo, wə bakpe læ Aba eto diyo læ Kristo Yesu eto disí læ mi mba lenni Yudafɔ esoo, maato ola kətə Onanto. ² Sitintii, mfo nɔɔ miə bíɔnɔ kase Onanto læ wə lefonə əsuə, dífi keyifo kamfo ókpe mɛ læ kɔni nkə nyifo itə mi kasεε esoo. ³ Fe kase mínkawɔni kliminti míntsyese mii, Onanto ələkə wə ketsyue ka úyifo ókulaa, óte mɛ. ⁴ Læ bekla kukue kom-

foo, biunye kase minɔ akulasa nnya nkpe læ Kristo əsuə kasɔ. ⁵ Kɔɔ Onanto məntə kawunsia eto betidi te akulasa nyamfo. Fεε mɔmɔɔ, útə eyɛ læ wə Lɛwɔɔnɔ əsuə úləkə asa nyamfo ótə wə batɔnkpe kεnke ku wə bənyeləkətidi. ⁶ Asakulakula nyamə ni bæ útə nkə eyɛ læ wə Ditiki Sεε nəmə əsuə, mba lenni Yudafɔ tsya əbə báfiani mba leedi Onanto eto bikə ku Yudafɔ, bákɔ beyifo əsuə eto uyi ɔni, bənyə kedikɔ læ kənyetsyatsyā ka Onanto dítsyā eyɛ læ Kristo Yesu əsuə.

⁷ Onanto éyifo mɛ wə Ditiki Sεε nəmfo eto uyifoyifo eyɛ læ wə ətəsa nnya úfi útə mɛ læ wə əsuəale əsuə esoo. ⁸ Mɔ nwə ni ɔfɛfɛ kenke minso læ mba léfo Onanto bánɔ ntii, ətə eyɛ læ wə lefonə əsuə mfi wə Ditiki Sεε fokoya nɛ nkpe læ Kristo əsuə mbe letsya ntə mba lenni Yudafɔ. ⁹ Nya læ nyifo betidi læ bənyə kase ele bæ befi Onanto eto akulasa eto ketsyue beyifo keyifoo, Onanto wə ni nwə díyifo asa nnya ta, éfi wə akulasa nyamfo ókula taa læ lefe kokoko nə léfe əsuə. ¹⁰ Itə læ bayɛ læ bafokanɔfɔ əsuə bələkə Onanto eto kobe ateate kpə nyamə bate kato eto batɔnkpe ku bə-suəalenýə ba nle seka budi læ kato eto kawunsia. ¹¹ Nyamfo eyifo ketsyue manlo ka Onanto díyifo útsyā taa kokoko. Mɔmɔɔ, útə ketsyue kamfo əbə itə eyɛ læ Bonamute Yesu Kristo əsuə. ¹² Læ lɔniyifoyifo ku Kristo se bófo wə bóɔnɔ esoo, ókpe bo nkeale bæ bɔnyí bɔfi Onanto læ bokakase əsuə. ¹³ Nyaso nle mi lekpa kpa minkə læ kanyi ka minle bunýə læ mi kənyɛ esoo, məntə læ elo mi ani itsyise biunýə kutəkə læ nnya əsuə.

Kristo Aala Bo.

¹⁴ Fe kase minle bɔteyíi, nyamfo esoo maase akonki kato ola læ Anto əmə eto ənəmi nɛ. ¹⁵ Wə ɔflɔ asa nnya kenke nkpe kato ku kasɔ laafo mə diye ketsyiko. ¹⁶ Nle ola boto miə Onanto læ utə wə Lɛwɔɔnɔ læ dífi ni əsuəale nə nkpe læ wə diyənde nə léba lékpoo, læ didufə læ mi ketu kəmiə ke. ¹⁷ Nya nle bɔtɔ tsya miə Kristo læ uyifo wə kəsiəkɔ læ mi ketu kəmiə eyɛ læ bofokanɔ əsuə nya læ mi lelabi eto keyudu læ kedufə læ kasɔ kekleke fe kase kuyi eto kale leeyifo nya læ dimuə ale, ¹⁸ bæ læ mi ku mba léfo Onanto bánɔ kenke læ binyə əsuəale læ bɛnɔ kase Kristo laala mi kasɔ, lelabi nə leba lenkpo, lɛye letsyo, lebe kato fanloo nya letsyo disu kasɔ tsya. ¹⁹ Nya læ bíbə bete Kristo eto lelabi nə biembofo kasɔ bɔnɔ kalosə bæ læ Onanto eto dítsyābi nəmə læ diyi mi əsuə kenke.

Paulo Átesə Onanto.

²⁰ Onanto eto əsuəale ni nnya nle keyifo læ bo əsuə. Woafɔ lesa saa nə lefe itə bo buyifo kətə bo enso kase boatɔ nye boebu disí ketsyiko kulaa tsya. ²¹ Átesə itə Onanto læ bafokanɔfɔ nti eyɛ læ Kristo Yesu əsuə itə lefe saa ku idu mɔmɔ isu manlo manlo! Ibə itə.

Kristo Ətə Nkə Bafokanɔfɔ Kenke Yifo Bani.

4 Nyaso mɔ nwə nlabɛ læ diyo, se meeyifo Bonamute eto keyifo esoo, nle mi kɔlɛ bɔlɛ minkə bisia nkpə bo leflɔ bokate ko bokpadi bo Onanto lékpadi mi.

² Bebokosə əsuə kasɔ lefe saa, biyuə buɛɛ ku lə bɛkɛ disuətsyə. Biləkə mi lelabi bete bətsyuə ku lə bɛkɛ dibusə bitə mi bətsyuə. ³ Bekplatsya lə biyifo lesa saa lə kɛnyɛ kani əsuə fe kase Lɛwɔɔɔ Kɛnkɛ nəmə difi mi ʒkɔ, lə bisia nkrə lə diyuə əsuə. ⁴ Əsuə ani ku Lɛwɔɔɔ lɔni ete nkpe fe kase kusubebe kɔni hã nkpe mi nya ini nko eso Onanto lékpadi mi nɛ. ⁵ Onamute ɔni ku bofokanɔ bɔni ku ntuflesəfləsə eto lekpa lɔni tsya ete nkpe. ⁶ Nko ini bə Onamute ku Anto ɔni ete nkpe itə betidi ba kenke nya uyifo asa kenke eto Onamute, weeyifo keyifo kayɛ lə bo əsuə nya onkpe lə bomblɛ əsuə.

⁷ Nya ətəsa nnya únə kafo útə bo utsyuə saa, akate ko kase Kristo dítə. ⁸ Nyaso Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue letɛyi nkə,

“Se óbe úsu kato fanlofanloo,

ókpa mba kpə úləkə utsyiko lə sidomu əsuə úsuko.

Nya úsie ətəsa útə betidi.”

⁹ Nya se bătɛyi bə óbe úsu kato fanlofanloo, nnya kasɔ nkrə? Nnya kasɔ ni bə tutɛɛ, ʒyifə úbə taa kawunsia kamfo eto kasɔ ke. ¹⁰ Nya utidi ɔni əmə ləyifə úbə kasɔɔ, wə ke disí óbe úsu kato fanlofanloo nɛ, oso utsyuə saa nya ófo unsi lə lesa saa əsuə lə kato ku kasɔ kenke. ¹¹ Wə ni nwə dísie ətəsa útə utidi saa nya úləkə bətsyuə báfiani batɔnkpe nya bətsyuə tsya lefiani bənyeləkətidi, nya bətsyuə tsya lefiani mba laabe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya, bətsyuə ni mba laale bafokanɔɔ ola, nya bətsyuə lefiani bateasa. ¹² Úsie ətəsa nyamfo útə nkə lə ufi ɔl Onanto eto betidi utsyə bə lə ufi ɔl bafokanɔɔ utsyə lə beyifo wə keyifo, nya yekɔ ku nyamfoo, lə ufi əsuəale okpe Kristo eto əsuə nnya ni bafokanɔɔ eto ditsyukpa nəmə. ¹³ Onanto éyifo nyamfo nkə lə bomblɛ lə bubə buyifo bani lə nnya bofo bɔnɔ əsuə, ku lə bubə bote Onanto eto Ubi əmə. Lə bubə bobɛ bɔflɔ butsyə fe Kristo nya lə wə ditsyabi nəmə kenke lə leba didufə bo lə əsuə butsyə fe wə ke.

¹⁴ Nya boensi embutsyə fe bekpefi ba eto nsusu dí-mambe, ba asatete fɔɔ saa nte fə ufiebi wə laasɔ keke mə kesuko sɛtɔ ku kama, nya bidiabidia eto bateasa laawɛ mə kakpe lə mə nsusu bua əsuə. ¹⁵ Lə nyamfo eto kɛnyɛ, bə lə bɔtɛyi ɔnukualɛ lə lelabi əsuə, bubə bobé lə kusu saa əsuə fe Kristo wə nwə ni bo disí.

¹⁶ Wə lekɔbe utidi eto uyi əmə kenke eto ntsyakɔ ku kate kenke ɔnɛ ɔni, itə bə utidi eto uyi əmə kenke eeyifo keyifo lə kusu əsuə, kabé kafɔ kawunsə lə lelabi əsuə.

Bisia Nkrə Fe Onanto Eto Bebi Seka.

¹⁷ Nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ lə Bonamute eto diye əsuə minkə biensisiə nkrə fe mba lenyi Onanto, ini asa bimba hã eto disí beebu. ¹⁸ Nya mə nsusu nkpe lə ketuntu əsuə. Nya bəmbə kedikɔ saa lə Onanto eto nkrə bo wəətə əsuə, itsyise benyi nnya kulesa kon tsya, nya bankpe letotidi. ¹⁹ Benyi kofani nyaso asa buayifoyifo eto kama hã bəətəkəko. Nya baasesə ənəmi lə asa nnya laabiasə əsuə eto sinə saa eto buyifo əsuə.

²⁰ Bebe, inni nyamfo eto okle békase bitsyi lə Kristo əsuə. ²¹ Mɔ éfi nnya minkə bɛnɔ asa itsyi lə wə Ditiki

Sɛɛ nəmə əsuə. Nya fe mba ntəkəko wə kamaa, báte mi ɔnukualɛtiki nnya nkpe lə Yesu əsuə. ²² Beyani ditsyabi koko eto nkrə bo bisia, nə dítə bisia nkrə bo eto okle bisia léfe. Asa nyamfo dikawɛ mi kakpe nya bıkətəkəko əsuə eto sinə eto eyifosa eto nkrə bo laabi-asə utidi eto nkrə. ²³ Betsyi mi ketu ku nsusu bəwunin-sə lə biyifo bafɔɔ. ²⁴ Nya bifi ditsyabi fɔɔ nə bəyifo lə Onanto eto ditsyabi əsuə nya weeyifo asa lə kusu ko diyifo kɛnkɛ bekpe fe awu.

²⁵ Nyaso bəyɛ sidia bɔtɛyi. Utsyuə saa tɛyi wə ɔyimit-syuə ɔnukualɛ itsyise bo nti eto utsyuə saa ləkɔ buyifo Kristo eto əsuə. ²⁶ Lə ənyə ɔblɔɔ, məntə lə fə ɔblɔ əmə lə okpa fə okpe lə lebuə əsuə nya məntə lə kofɛ lə kudufə fə diyoo ku ɔblɔ. ²⁷ Biəntə Obonsam kusu saa. ²⁸ Utidi wə leeyuu, sinkli ɔyɛ buyu lə ufi wə ani uyifo keyifo sɛɛ lə ɔkɛ lesatsyuə nə ofo bufi kawunsəko bakombo.

²⁹ Biəntə lə ditiki bua saa lə ləbɔ ditsyi lə mi kɛnyɛ, bomu bidi etiki nnya lɔɔwunsəko utidi lə wə utsyə, lə iyifo ləwunsəkobi itə mba lenɔ nnya. ³⁰ Biényifo kulesa nə lembutə Lɛwɔɔɔ Kɛnkɛ nyə disuəyuə. Itsyise Lɛwɔɔɔ Kɛnkɛ befi bətsyə mi lekpo nə lete bə nə Onanto ebofo mi lə nkrə lə diyí fɛfɛ nəmə əsuə. ³¹ Biəntə lefonfi ləkɛ lə mi əsuə, biləkə ɔblɔ kekleke ku lefonyi bitsyiko lə mi akɔesi. Biləkə lə mi nti kudukpokpo bimba, betidi eto diebiasəbiasə ku nsusu bua saa kenke fifi lə utidi əsuə. ³² Lə nnya kɛnyɛ, bitə lə mi bətsyuə eto asa lə ɛlɛ mi kaminsə lə biyifo kafo ekpɛ bitə bətsyuə. Bifi abua bətsyɛ bətsyuə fe kase Onanto tsya dífi mi ale ʒtsyɛ mi ɛyɛ lə Kristo əsuə.

Bisia Nkrə Bo Lɔkɛ Onanto Ɔkɛ.

5 Se biyifo Onanto eto bebi lala esoo, ele bə beklplatsya lə bitsyə fe wə. ² Biləkə lelabi bete lə mi nkrəsiəsiə əsuə fe kase Kristo laala bo nya úfi wə əsuə fe kedi ka laanyi fififi útə Onanto lə bo disí. Nyamfo eyifo keditətə ka laakpe Onanto disuəyuə.

³ Se biyifo Onanto eto betidi esoo, yensile bə bakpo sɛsɔɔɔdi ku asinsayifoyifo saa nye kunəkpə eto diye ko lə mi nti. ⁴ Nko ke yensile bə bɔtɛyi kulesa butsyiko lə asinsa əsuə ku akɔensa nye amumusa əsuə. Bomu ele bə bufi leninɔɔ butə Onanto. ⁵ Itsyise mi kosate yi biə utidi wə kee ni ɔɔɔɔdi nye leeyifo asinsa nye nkpe kunəkpə, embunyə kedikɔ lə Kristo ku Onanto eto sekakedikɔ kəmiə. Lə ɔnukualɛ əsuə, kənənsɛ lə asa əsuə akateko sifiəsumu.

⁶ Biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe ku etiki bim-ba saa, itsyise asa nyamfo eto kakle eso Onanto eto lefonyi looba lekpo lə mba nkpe letotidi əsuə nɛ. ⁷ Nyaso mi ku mə mamfloma ani bətsyuə lə mə eyifosa əsuə.

⁸ Itsyise kɔɔ, bɛkɛ lə ketuntu əsuə, fɛɛ məmɔɔ, se bıkafiani Bonamute eto betidi esoo, bifi bekpe lə diyənde əsuə. ⁹ Nyaso bisia nkrə fe betidi ba nkpe lə diyənde əsuə, ⁹ itsyise awɔnsa nnya laabɔ ketsyi lə betidi ba nsi nkrə lə diyənde əsuə ni asa sɛɛ buyifo, asa buyifo lə kusu əsuə ku ɔnukualɛ tɛyitɛyi. ¹⁰ Bekplatsya lə bekase asayifoyifo nnya laakpe Bonamute disuəyuə. ¹¹ Biankɔ ani ku mba eto eyifosa nsi nyɛ lə ketuntu

nnya laambɔ awɔnsa saa əsuə. Bomu biləkə mə bete.
¹² Itsyise iyifo afanisa tinti bə bedi etiki itsyiko lə eyi-
 fosa nyamfo eto okle əsuə lə kabɔɔɔ əsuə kula tsya.
¹³ Nya lə bələkə asa nyamə kenke lə diyənde əsuə
 batée, ete boonyə mə ditsyəbi nəmə kosate wuee nɛ.
¹⁴ Itsyise lesa saa nə bələkə batee lekplee, aabɔ bəənyə
 lə diyənde əsuə. Nyamfo eso baatəyi bə,
 “Sankli fə nwə nɛ selabe,
 taka etsyi ɔkɔmə əbə,
 lə Kristo lə uyənde okpo fə lə əsuə.”
¹⁵ Nyaso bebe sinini kase binsi nkrə. Biənsiə nkrə fe
 betidi ba lenyi kobe. Bomu bisia nkrə fe betidi ba nyi
 kobe. ¹⁶ Biyifo kusu ko ditu mi mfo eto keyifo kukɔɔ,
 itsyise asa buayifoyifo lə lefe nə bonkpe mfo əbə ebe
 kato tinti. ¹⁷ Le nyasoo, bienyifo mi əsuə fe betidibuki.
 Bomu bəbɛbɛ lə bete asa nnya Bonamute əmə laala
 nkə biyifo. ¹⁸ Biənnə nte bikpə itsyise nyamfo akpe mi
 lə abuayifoyifo əsuə. Bomu bitə lə Lɛwɔɔ Kenkɛ lə lefo
 disia lə mi kenke. ¹⁹ Nya bifi Awɔnisa Kenkɛ eto Kukue
 eto əsə eto etiki, ku atɛsɛ eto əsə, ku bofokanɔ eto əsə
 bidinko mi bətsyuə etiki. Nya bifi atɛsɛ eto əsə ku əsə
 minimini bətesə Bonamute lə mi akɔsi. ²⁰ Bɛsɔ Boanto
 Onanto ani lefe saa lə lesa saa əsuə ɛyɛ lə Bonamute
 Yesu Kristo eto diye əsuə.

Usə Ku Usiə Eto Nkpesiəsiə

²¹ Bebokosə mi əsuə kasɔ bitə bətsyuə fe kase biebu
 Kristo seka.

²² Besio bokosə mə əsuə kasɔ bətə mə kosate eto
 bəsə fe kase baabokosə əsuə kasɔ kətə Bonamute
 əmə. ²³ Itsyise usə ni disia utə usiə fe kase bafokanɔ
 eto ditsyukpa eto disia ni Kristo. Ditsyukpa nəmə ni
 Kristo eto əsuə eto sinə nya Kristo kosate əmə ni se
 Ofomfokətə. ²⁴ Lə nyamfo esoo, fe kase bafokanɔ eto
 ditsyukpa nəmə lebokosə əsuə kasɔ dītə Kristoo, nko
 ke ini bə bəsiə tsya bokasə mə əsuə kasɔ bətə mə bəsə
 lə lesa saa əsuə nɛ.

²⁵ Bəsə, bela mi bəsiə fe kase Kristo léla bafokanɔ
 eto ditsyukpa nəmə nya úfi wə nkrə útə lə ni disia seka.
²⁶ Úyifo nyamfo lə ufi uyifo bafokanɔ eto ditsyukpa
 nəmə kenke utə Onanto lə lefe nə eto lefe úflə ni ku
 wə ditiki fe ntu ókpasə. ²⁷ Waanla nkə keni kukətsyuə
 saa lə kələ ni kukalebe saa lə kakpətsyi, nye lə keni
 kukətsyuə saa eto okle lə kətəkə lə ni. Ola nkə lə
 bafokanɔ eto ditsyukpa nəmə lə diyifo kenke, bənyə
 kabiakɔ saa lə ni. Lə balɔkɔsə ni kukɔɔ fɛ befi ni
 babɔnko lə wə ənəmi. ²⁸ Mmə ke ele bə bəsə la mə
 bəsiə fe kase baala mə kosate eto əsuə eto sinə nɛ.
 Nya osani wə laala wə usiə, wə kosate ɔnɛ bola.
²⁹ Kuutsyuə saa eenyifo wə əsuə eto sinə disiale. Bo-
 muu, waale se ola bə lə sɛkɛ ale, fe kase Kristo leeyifo
 kətə mba bafokanɔ eto ditsyukpa nəmə. ³⁰ Itsyise wə
 əsuə eto lekpa buni butə wə. ³¹ Fe kase Awɔnisa Kenkɛ
 eto Kukue letəyi nkə, “Lə nyamfo eso osani du lə wə
 anto ku ambe ɔɔl usu ɔkɔ ku wə usiə nya mə inuə
 bamə loofiani əsuə eto sinə ɔkɔni.” ³² Kasɔɔnɔ ka letsy-
 oo, abɔ kakpe lə ditiki nəmfo kəmiə. Mɔ éfi nnya fe
 Kristo ku bafokanɔ eto ditsyukpa əsuə, banɛ etiki

budi ketsyiko. ³³ Fɛɛ ɛɛ etiki budi ketsyiko lə fintsyə
 əsuə. Nya ni bə, ele bə mi utsyuə saa la wə usiə fe wə
 əsuə, nya usiə saa tsya lə ubu wə usə.

Bisia Nkrə Bo Dińyə Itə Bebi Ku Antomə.

6 Mi bebii, bitsyue mi antomə ku ambemə koto fe
 kase ɛnyɛ lə Kristo eto kusu əsuə itsyise nnya ni
 lesa nə letsyɛ bə biyifo nɛ. ² Kɔfi kpekpe tute ko kənyet-
 syətsyə nkpe ni bənkə, “Bu fə anto ku fə ambe.”
³ Isukosə etəyi nkə, “Bə lə ɛlekɛko fə lə əsiə nkrə
 kəntsye lə kasɔ kamfo əsuə.”

⁴ Antomə, biankpe mi bebi ləɔɔfi. Bomuu, bikulesə
 mə lə binə mə ku ɔɔlɛɛ ɛyɛ lə Bonamute eto bo-
 fokanɔ eto kusu əsuə.

Ele Bə Bisia Nkrə Kukɔɔ Ku Mi Banamute.

⁵ Ndomufɔ, mimba leeyifo betidi bamba eto nyifoo,
 bebokosə əsuə kasɔ lə bitsyue mi kasɔ mfo eto bana-
 mute koto itsyie taa mi ketu kəmiə fe kase bietsyue
 Kristo eto ditiki koto. ⁶ Bienyifo nko lə lefe nə mə ənə-
 mi ntəkə lə mi əsuə bə lə batesə mi eso bomuu, bifi mi
 əsuəale kenke biyifo lesa nə Onanto laala, fe Kristo eto
 ndomufɔ. ⁷ Biləkə kafo faa biyifo keyifo fe Bonamute
 əmə benɛ ke buyifo kətə seka, nya inni utidinini saa.
⁸ Bekloma biə Bonamute ebofo utsyuə saa kayo, ndo-
 munyə feni o-o, nwə nsi wə əsuə əsuə feni o-o ɛyɛ lə
 keyifo sɛɛ ka feeyifo kumə.

⁹ Banamute, mi tsya yifo nkomə ke bitə mi ndomufɔ.
 Biankpe mə sikpi, itsyise biyi biə nwə ni mi ku mə Ona-
 mute əmə kpe kato. Waambe utidi eto ənəmi lə etiki
 bola kələkə əsuə.

Bifi Lɛwɔɔ Kenkɛ Eto Bemake Bikakpɔ Lema.

¹⁰ Lə kalosəkɔ, kase biyifo bani ku Bonamute, lə isi
 ɛkɛ ale beso ɛyɛ lə wə əsuəale kplɛ nyamə əsuə.
¹¹ Bekpe mi bemake kenke bia Onanto dītə mi bə lə
 befo buńyə kekleke lə Obonsam eto awɛsu bua nyamə
 əsuə. ¹² Itsyise inni bo kuu betidi nɛ bəkpɔ. Bomu bo
 ku awɔɔ bua eto əsuəale, lɛwɔɔ eto əsuəale eto ba-
 ka, kawunsia tuu kamfo eto əsuəale eto baka, ku asa
 buayifoyifo eto baka ba nkpe kato eto əsuəale bɔnɛ
 bəkpɔnko. ¹³ Lə nyamfo esoo, bifi Onanto eto bemake
 kenke bekpe. Bə lə diyi bua nəmə əbə ditu mii, biofo
 buńyə kekleke kakpɔ lema nəmə isu kalosəkɔ, nya lə
 əsuəale lə isi ibu ɛkɛ mi lə əsuə.

¹⁴ Nyaso bińyə kekleke! Bifi ɔnukualɛ eto Ditiki Sɛɛ
 nəmə bekle nkɛ fe abɔsu lə bifi kasəyifoyifo biti fe
 akɔsibi eto situ eto etisa. ¹⁵ Ditiki Sɛɛ nə ləənə diyuə
 kabokoo eto bətsyi, lə diyifo mi afɔkpa nya biokpe bisu
 lema. ¹⁶ ɛwunsə lə nyamfo əsuə, bifi bofokanɔ beɛ lə
 ani lə idi lesa nə loota mi əsuə lə lema. Itsyise nnya ni
 lesa nə lofo itə mi lə olontidi əmə ata mi wə kabe ka
 nte fe ute wə nɛ bunyə fla fla fla nya yaninsə ute əmə.
¹⁷ Nya bifi situ eto lemankpakpa nə ni Onanto eto nkrə
 bofokətə biti lə disia ku Onanto eto ditiki nə ni kalande
 nə Lɛwɔɔ dītə mi beɛ kekleke lə kɔni. ¹⁸ Bikato ola lefe
 saa kətə Onanto. Bɛɔ Onanto eto bɔwunsəkɔ kekleke

fe kase Lɛwɔɔ nɛmɛ loote. Lɛ nyamfo esoo, biɲyɛ bik-
abe kusu, nya yaanlo mi ani. Bikato ola lefe saa lɛ mba
lefiani Onanto eto betidi kenke eto disi.

¹⁹ Beto ola tsya lɛ mɔ disi bɛ lɛ Onanto lɛ ufi lesa nɛ
ele bɛ ntɛyi okpe mɛ lɛ kɛnyɛ bɛ lɛ ntɛyi Ditiki Sɛɛ
nɛmɛ ku bofokanɔ lɛ sikpi mante mante ɛsuɛ, bɛ lɛ
mbe letsya nlɛkɛ asakulakula nnya nkpe lɛ Ditiki Sɛɛ
nɛmɛ ɛsuɛ nte. ²⁰ Ditiki Sɛɛ nɛmfo eso mini ɔɔnkpe wɛ
bɛti bɛkpe lɛ diyo mfo nɛ. Beto ola bɛ lɛ mfo ni bɔɔyi
ku unnya fe kase ele bɛ ntɛyi ni.

Bɔɛ Mi Bokla.

²¹ Tihiko, bo ɔyimisani lala, wɛ leeyifo asa lɛ Bona-
mute eto kusu ɛsuɛ, ebubɛ ɔɔyi mi kase mintɛ ku
keyifo ka kenke minɛ mfo. ²² Botsyese ko minɛ wɛ miɛ
ubɛ ɔɔyi mi kase bonkpe mfo nya lɛ okpe mi nkeale.

²³ Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo lɛ bɛtɛ
mi bafokanɔ kenke, diyuɛ ku lelabi ku bofokanɔ.
²⁴ Onanto eto lefonɛ lɛ ditɛkɛko betidi ba kenke laala
Bonamute Yesu Kristo ku lelabi manlo.

FILIFIPO

1 Mɔ, Paulo, ku Timoteo ba ni Kristo Yesu eto beyi-foyifo lɛwɔni kukue komfo.

Bufi bɔnlɛ kɛtɛ mi Onanto eto bafokanɔfɔ kenke ba nkpe lɛ Filipi nya biyifo bani ku Kristo Yesu, ɛwunsɛ lɛ mi batɔnkotɔnko ku mi bawunsɛkotsyuɛ tsya. ² Bɔlɛ bɔtɔ boɛ Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonɛ ku diyua lɛ disiaɔko mi.

Paulo Ɔto Ola Lɛ Bafokanɔfɔ Ba Nkpe Lɛ Filipi Eto Disi.

³ Lefe saa nɛ ke minkloma mii, maasɔ mɔ Onanto ani lɛ mi disia ⁴ Nya lefe saa nɛ ke minlɛ ola boto lɛ mimble kenke eto disii, maato wɛ ku disuɛyuɛ. ⁵ Itsyi lɛ kase bɛwunsɛko mɛ lɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ eto keyifo ɛsuɛ idu lɛ kasɔ ketsyikokɔ ibɛ ese mɔmɔ eso. ⁶ Mfo nɔɔ miɛ Onanto wɛ ditsyiko keyifo sɛɛ kamfo kasɔ lɛ mi ntii, ebusukosɛ ke isu ese kalosɛkɔ lɛ Kristo Yesu eto dibɛfe nɛmɛ.

⁷ Bekpe mɛ lɛ nsusu lefe saa nya ɛlɛkɛ itɛ bɛ nkebu disia ketsyiko lɛ mimble ɛsuɛ nko. Itsyise mimble efi kɛtsyuɛ lɛ kusu ko Onanto dɪtɛ mɛ, mɔmɔ ɛmɛ minlabe lɛ diyoo ku lɛ lefe nɛ mɪsiɛ lɛ mɔ ɛsuɛ ɛsuɛ bɛ lɛ nta Ditiki Sɛɛ nɛmɛ disia bɛ lɛ betidi lɛ bafɔ ni banɔ bɛɲyɛ kekkele. ⁸ Onanto ni mɔ odansiɛ nkɛ sitinti minlɛ bɔtɛyi minkɛ lelabi nɛ eto okle nkpe lɛ Kristo Yesu ɛsuɛ ɛtɛ boɔ, ni okle minfi minlɛ mi butɛ nɛ.

⁹ Nlɛ ola boto miɛ mi lelabi nɛ nkpe mii, lɛ disia lebe kato lekpe lesɔ, lɛ befo ditiki nɛmɛ kasɔ bɔnɔ kala kɛlɛkɛ kukɔnɔ kɛtɛ ɛsuɛ. ¹⁰ Nyamfo luutɛ befo lesa sɛɛ bulɛkɛ kɛtɛ ɛsuɛ bɛ lɛ Kristo eto diyoo nɛmɛ ɛsuɛ, biuyifo basɛɛ ba ɛsuɛ dikpilolo saa lɛmbɔkɛ. ¹¹ Ɔwunsɛ lɛ nyamfo ɛsuɛ, bɛ lɛ kaseyifofoyofo ka eto okle Yesu Kristo hɛ lɛtɛ utidi leeyifofo, lɛ keyi mi ɛsuɛ, bɛ lɛ befi babese Onanto kato, bɛtɛ wɛ dibu ku atesɛ.

Utidi Wɛ Leeyifofo Yesu Eto Keyifo, Ebunyɛ Nkpe.

¹² Mɔ bayimi, nla miɛ bete sitinti miɛ asa nnya dɪtu mɛɛ, ɛbɛ ɛwunsɛ bɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ ɛbɛ dɪnyɛ sɛtɔsusu bomu. ¹³ Itɛ nyasoo, bamamanyɛ ba kenke nkpe lɛ lekayo mfo ku betidi bamba kpɛ ba kenke nkpe lɛ lekayo mfo ɛnyɛ bɛtsyuɛ lekpo bɛ bɔkpɛ mɛ lɛ diyoo itsyise nyifo Kristo eto uyifofofo eso. ¹⁴ Ɔwunsɛ ku nyamfo, mɔ bokpe lɛ diyoo esi itɛ bafokanɔfɔ kpɛ esi bakpe utu bawunsɛ lɛ Bonamute ɛmɛ ɛsuɛ itɛ bensiate sikpi lɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ budi ku ute.

¹⁵ Lɛ sitintii, mɛ nti betidi eto bɛtsyuɛ aayɛ lɛ kut-syuɛ kɔkɔ ɛsuɛ kedi Kristo eto ditiki nɛmɛ kate, nya baala bɛ baatanko mɛ lɛ ni bɔtɛyi ɛsuɛ, fɛɛ bɛtsyuɛ eeyifofo nnya ku nsusu sɛɛ. ¹⁶ Lɛlabi dɪtɛ betidi eto

lekpa nuɛfɛ nɛmfo bɛ babe Ditiki Sɛɛ nɛmɛ letsya mmɛ, itsyise beyi bɛnkɛ bokpe Onanto lɛkpɛ mɛ nke nta Ditiki Sɛɛ nɛmɛ disia. ¹⁷ Fɛɛ betidi eto lekpa tutɛ ɛbe Kristo letsya lɛ kusu ko ɛmɛ boonyɛ kutɛkɛ kɛtɛ mɛ suɛ eso, nya inni lɛ ɔnukuale ɛsuɛ, bomu bɛ lɛ beyifo nko lɛ kanyi ka minlɛ bunyɛ lɛ diyoo nɛmɛ kafɔ lɛ kabe kato kaso.

¹⁸ Fɛɛ nyamfo menyifo kulesa. Nya ni bɛ utsyuɛ abe Kristo letsya lɛ sidia, sidia ɛsuɛ o-o, lɛ ɔnukuale ɛsuɛ o-o, mɔ alɛɛ, bɛ bɛbe Kristo letsyaa, nnya mate aakpe mɛ disuɛyuɛ. ¹⁹ Nya muusukosɛ disuɛyuɛ nɛmɛ bunyɛ itsyise nyi miɛ ɛyɛ lɛ mi olatoto ɛsuɛ ku lɛ bɔwunsɛko bo laabɔ ketsyi lɛ Yesu Kristo eto lɛwɔnɔ ɛsuɛ, boolɛkɛ mɛ lɛ diyoo. ²⁰ Nnya ɛsuɛ mimfi ɛnɛ mintɛkɛ ku minlɛ kusu bobɛ kekkele ni bɛ medi kofani lɛ mɔ keyifo ɛsuɛ. Bomu bɛ lefe saa, ku lɛ titlu mɔmɔ, lɛ nkpe nkɛale ku mɔ ɛsuɛale kenke, bɛ muunɛ dibu mboko Kristo, lɛ nkpe nkɛ o-o nye lɛ bukɛ mɪnkpe tsya.

²¹ Nya be ni nkɛ? Lɛ mɔ kutsyɛ, nnya ni bɛ lɛ nsi nkɛ nta Kristo. Nya lɛ nkɛ, nnya bomu luusi yooboko mɛ kutɛkɛ eso nɛ. ²² Lɛ nnya ete minsi muusɛ nkɛ, eni muuyifo keyifo ka luubɛ kutɛkɛ. Fɛɛ mante nnya ele bɛ mfi lenti, ukpɛ lee nkɛ. ²³ Mɔ nsusu ɛmɛ lɛ akpɛ ɛsuɛ. Eni moola tinti miɛ maabɔ lɛ nkɛ bomfo nsu nsiɛ lɛ Kristo ɔfɔ, itsyise nyamfo alɛkɛ eso famfamfamfa. ²⁴ Fɛɛ lɛ mi esoo, efe bɛ nsi nsi nkɛ lɛ kawunsɛ kamfo. ²⁵ Se mimfo nyamfo minɔ nko esoo, nyi miɛ muusɛ lɛ mimble kenke ɔfɔ nsukosɛ nyifo bo kenke minlɛ buyifo bɛ lɛ busu setɔ, lɛ bunyɛ disuɛyuɛ lɛ Kristo bɔfokanɔ ɛsuɛ. ²⁶ Nyamfo luutɛ bɛ lɛ mbɛ mi ɔfɔ bioo, biunyɛ kusu bebesɛ ɛsuɛ kato ɛyɛ lɛ mɛ ɛsuɛ bɛ biyifofofo bani ku Kristo Yesu eso.

²⁷ Lesa nɛ lefɛ mɔmɔ ni bɛnkɛ bisia nkɛ bo dinyɛnko mba lɛfo Kristo eto Ditiki Sɛɛ nɛmɛ bɔnɔ. Itɛ bɛ lɛ mbɛ mi ɔfɔ o-o, mɛmbɛ o-o, lɛ nɔ ntsyiko lɛ mi ɛsuɛ bɛnkɛ biɲyɛ kekkele lɛ lɛwɔnɔ ku nsusu ɛsuɛ nya biɲyɛ kɛnyekani lɛ mi bɔfokanɔ ɛsuɛ bɛnlɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ disia bota. ²⁸ Biante mi balo sikpi. Bomu biɲyɛ ku utu kekkele. Nyamfo loote mɛ bɛ mɛ ebonyɛ bedufɛ kasɔ nya mi ebutɛkɛ mɛ kato, itsyise Onanto nɛ nɛ bɔkpɔ kɛtɛ mi, ebutɛ bitɛkɛ kato. ²⁹ Itsyise bɛtɛ mi kusu bɛ bisumu Kristo inni bɛ lɛ befo wɛ bɛnɔ ete eso, bomu bɛ lɛ binyɛ kanyi tsya lɛ wɛ disia eso. ³⁰ Nya mɔmɔ, bɛkɔnko mɛ lema nɛmɛ. Lema nɛmɛ bɪnyɛ mɪkakɔ kɔ ɛmɛ ete nɛ. Nya fe kase bɛnɔ, ni ɛmɛ ke ete minsi minlɛ bɔkpɔ nɛ.

Ele Bə Bebokosə Əsuə Kasɔ Bitə Mi Bətsyuə.

2 Mfo nɔɔ miə mi nkɔɔ bo benkpɛ lə Kristo əsuəə, ətə binyə əsuəale. Nya wə lelabi ləəyuəsə mi ketu. Biyifo bani ku wə ləwɔɔɔ, nya bənle mi əsuə wɔkɔkɔkɔkɔ lə kafoəkɔɔ ku kaminsənyənyə əsuə bitə bətsyuə. ² Nnya lə nko ini sitintii, nyalɛ muukənkɔ mi miə bitə lə nyə disuəyuə bə nsusu bɔni ku lelabi lə ləkɛ bo nya lə biyifo lɔni lə ləwɔɔɔ ku disibubu əsuə. ³ Bi-enyifo kulesa nə lete mɔ mate hə eto lələkəsə nye əsuə katobəsəbəsesə eto ditsyəbi. Bebokosə əsuə kasɔ, nya bibu betidi bamba fe baləkɛ baso mi. ⁴ Nya bəbɛbɛ betidi bamba eto kasɛ, inni fə mate eto lələkəsə ete. ⁵ Bitə lə nsusu bo ləkɛ Kristo Yesu, lə bɔkɛ mi tsya. ⁶ Nnya ni bə ite bə okpɛ Onanto eto ditsyebi tsyaa, wóemfi nnya lə əsuəale əsuə nkə lə okate ku Onanto. ⁷ Bomu lə wə kosate eto lelabi əsuəə, úfi lesa saa nə nte wə útə kafo faa, nya úyifo wə əsuə usumutidi. Nya úbə bále fe kawunsiə kamfo eto utidi. ⁸ Utidi eto ditsyəbi ləkɛ wə nya óbokosə əsuə kasɔ nya ýyɛ lə kototsyuetsyue eto kusu əsuə úsu taa ukpə kəmiə, ukpə lə uyikabie əsuə. ⁹ Eyɛ lə nyamfo esoo, Onanto ábesə wə kato ka nso kenke, nya úfi diye nə nso bɔmɔ kaso diye saa útəkə wə. ¹⁰ Nya lə bakpadi Yesu eto diyee, ele bə asayifoyifo nnya kenke nkpe kato ku kasɔ ku nnya nkpe lə kasɔnti se akonki bətə wə. ¹¹ Nya məmblɛ luufe kənyɛ batəyi bə Yesu Kristo ni Bonamute, bə lə befɪ batəsə Onanto wə ni Boanto.

Biyənde Fe Befandebi Lə Kawunsiə Kamfo.

¹² Nyaso, mɔ bayimi, fe kase bietsyue mɛ koto lefe saa, ite bə mimbə lə mi ɔflɔ mɔmɔ tsyaa kulaa, isi efe bə bitsyuə koto beso. Bekplatsya kekɛleke lə bifi sikpitete ku ketinkə biyifo keyifo ka diyənkɔ mi buləkə. ¹³ Itsyise Onanto lɛ keyifo lə mi əsuə lefe saa nkə lə yu-utə bɛtɔɔ bitsyue asa nnya útsyue utsalə koto. ¹⁴ Biankpɛ kənə nye beto taflatsyə lə kulesa buyifo əsuə. ¹⁵ Itə bə lə kawunsuə biabia ka diyɪ ku abuyifoyifo mfoo, mii, biyifo Onanto eto bebi ba lekpa nya beele ku dikpilolo saa ləmbə lə mi əsuə. Lə biyənde lə kawunsiə eto betidi eto nti fe kase befandebi ləyənde lə kato seka. ¹⁶ Befo ditiki nə ləətə nkɔɔ nəmə bɛle kek-keke, bə lə Kristo eto diyɪ nəmə əsuəə, mofo ləkɔəsi bɔɔ katəyi minkə méntsuyetsyi bimba nye ményifo keyifo bimba. ¹⁷ Mi bofokanɔ lə Bonamute əsuə ku mi keyifoyifoyifo te fenkə keditətə kətə wə. Eni mɔ kɔɔ bokpo lə kasɔ ekɔkɔ keditətə kamfo. Nya lə ibə nkoo, yɔkɛ mɛ ɔkɛ nya muunyə disuəyuə tinti ku mi mblɛ. ¹⁸ Nko ke ini nɛ bə mi tsya nyə disuəyuə beto keyudu ku mɛ nɛ!

Timoteo Ku Epafrodito.

¹⁹ Lə Bonamte atɔɔɔ, yəmbɔklɛ, mootsyese Timoteo mi ɔflɔ, bə lə usinkli ubə ɔtəyi mɛ kase asa nte lə mi ɔflɔ, lə nsi nyə disuəyuə. ²⁰ Lə ɔnkualɛ əsuəə, mimbə kuutsyuə saa wə leefi kətsyuə lə mɔ ku mi etiki əsuə fe wə. ²¹ Nya bafɛfɛ, utsalə saa lɛ wə lələkəsə ete bobɛ,

nya inni nnya ni Yesu Kristo eto kusu eto ale. ²² Fɛɛ mi kosate yi biə Timoteo alɛɛ, ɔwunsəkotsyuə uni utə mɛ, kase wəəkənkɔ mɛ lə keyifo kamə əsuə fe ubi ku anto itə Ditiki Sɛɛ nəmə eto busənsə əsuə. ²³ Nyaso nɛ kusu bobɛ miə, lə nyə kase asa nyamə luubə itsyə ku mɛ koo, mootsyese wə mi ɔflɔ mlə. ²⁴ Nya mfo nɔɔ tsya miə Bonamute əmə kosate ebutə mɛ kusu nkə mbə mi ɔflɔ lə lefe kliminti əsuə.

²⁵ Mbu tsya miə ele bə ntsyese bo ɔyimi Epafrodito mi ɔflɔ, wə dínyəko mɛ kekɛleke lə Onanto eto keyifo əsuə. Wə ni mi ɔtɔyɛ wə bətsyese mɔ ɔflɔ biə ubə ɔwunsəko mɛ. ²⁶ Se unyi nkə bɛnɔ biə əsuə abia wə esoo, ílə wə tinti nya óla kekɛleke nkə wəəbə unyə mim-ble. ²⁷ Lə sitintii, ɔnɔ bufi kekɛleke ibu sɛkɛ lə ukpə. Fɛɛ Onanto ənyə wə kaminsə, nya inni wə mate bomu ku mɔ tǎ. Lenni nko eni mɔ kanyinyənyə eto bitsyikə eboso mɛ ani ku butsyi. ²⁸ Nyamfo kulaa eso minla miə matsyese wə mi ɔflɔ lə binyə wə, lə binyənkɔ wə disuənyə, nya mintsya loola nɔɔɔ mɔ utu siə kasɔ sɛkɛ. ²⁹ Nyaso befo wə ani ənuə, binyəko wə disuəyuə lə Bonamute eto diyɛ əsuə. Bitə betidi bamfo eto okle díbu. ³⁰ Itsyise ufi wə əsuə utə nya untə kpə lə Kristo eto keyifo ka nkə woawunsəko mɛ lə nyifo ka biamfo mə bɔwunsəko nyifo eso.

Biemfi Əsuə Bitə Əsuə Əto Sinə Eto Asayifoyifo.

3 Kafɛfɛkɔɔ, mɔ bayimi, binyə disuəyuə bə biyifo bani ku Bonamute. Yenlə mɛ bə nsi nɔɔni asa nyamfo ke ntsyese mi, itsyise nyamfo luutə buinyə kekɛleke nɛ.

² Bɛle ola birnyə bikabe babuayifo bamfó ba leeyifo asa fe bakpa, betidi ba ləənyə kekɛleke bə bala əsuə eto sinə, ini lelolala. ³ Bo ni mba léfo lelolala eto lekpa inni mə, itsyise boesumu Onanto eyɛ lə wə ləwɔɔɔ əsuə nya boənyə disuəyuə se buyifo bani ku Kristo Yesu eso. Nya boemfi əsuə butə əsuə eto sinə bola eto lekpayifoyifo.

⁴ Nya lə utsalə ebu nkə wofo əsuə bufi kətə lelolala eto lekpa buyifoo, eni mɔ bomu ele bə mfo əsuə eto sinə eto lekpayifoyifo eto asa ntə əsuə nso. ⁵ Mɔɔ, se bále mɛ eto diyɪ flamfla lee, nnya bála mɛ lelo nɛ, Israelnə tinti mini nya mbɔ ntsyi lə Benyamin eto kafo. Hebrinyə kosate kosate wə eto anto ni Hebrinyə tinti wə mini nɛ. Nya lə Yudafo eto kɔfi əsuəə, nyifo Farisinyə. ⁶ Nya lə kətsyuəfifi lə Yudanyədidi əsuəə, nyifo lə nnya əsuə kekɛleke itə bə ntəkəko Kristo eto bafokanɔɔ kama nte mə ohiə tinti. Nya lə bɔyɛ lə Yudafo eto kɔfi əsuəə, dikpilolo saa əmbɔkə lə mɛ itsyise, nyifo lə ko əsuə tinti.

⁷ Fɛɛ lə kutəkə kutsyuə akɛ lə nnya əsuə itə mɛ kɔ əmə tsyaa, mɔmɔɔ, lə Kristo esoo, efiani asa bimba nnya ləmbə kutəkə saa itə mɛ. ⁸ Sitintii, mfi nyamfo kenke fe asa nnya ləmbə kutəkə saa, itsyise mbə nyə ntsyə lekpo miə Kristo Yesu hə ni Bonamute nya nyamfo afe mɛ eso asa fɛfɛ kenke. Lə wə esoo, ntó lesa saa nkpe nya mimfi asa fɛfɛ kenke fe kuku eto ekubi bə lə Kristo lə oka mɛ kɔni bonko wə lə buyifo bani, ⁹ lə mfi mɔ əsuə kenke ntə wə. Nyasoo, minsini

ɔsɛɛ itə mɔ əsuə ɛyɛ lə asayifoyifo lə kusu əsuə lə kɔfi komə kalb. Kasɛɛ ka ni lə Kristo bofo kanɔ əsuə hã mooyo buyifo. Kasɛɛ ka Onanto hã ləɛtə ɛyɛ lə bofokanɔ lə wə əsuə. ¹⁰ Nya lesa nə minla ni bə lə nte Kristo ku əsuəale nnya dítə ótakasə wə utsyi ɔkɔmə úbə nkrə. Nya lə nnya kanyi ku wə, lə nyifo lɔni ku wə lə wə ukpə əsuə, ¹¹ ku kusubebe bə Onanto ebentakasə mintsya utsyiko ɔkɔmə oboko nkrə.

Paulo Áteyi Kase Ele Bə Uyifo Bə Lə Unyə Kayofofɔ.

¹² Minlə bɔteyi minke mbutəkə kato nye mbɔflɔ nlo. Bomu nle bokplatsya keklike bə lə mfo kayofofɔ ka Kristo Yesu luufi utə mɛ. Itsyise Kristo Yesu éyifo mɛ nkə mfiani wə ole. ¹³ Lə sitintii, mɔ bayimi lala, mamfo nɔɔ miə mɔ kɔni éboka kayofofɔ kamə. Bomu lesa nə minlə bokplatsya lə nyifo ni lə nta nnya díkafe əsuə le mfi ənəmi ntəkə lə nnya nte setɔ eto kɔniboka əsuə.

¹⁴ Nyaso meetsyetsyi bebembe bə lə nsu nsa usunklu əmə nyila, bə lə mfo kayofofɔ ka Onanto lékpadi mɛ nkə mbə mfo lə kato ɛyɛ lə Kristo Yesu eso.

¹⁵ Bitə lə nsusu bomfo lə bɔkɛ bomba díkabe lə Lɛwɔɔ Kɛnkɛ əsuə. Nya lə mi utsyuə kpe nsusu bam-ba ntsyuə, Onanto ebuləkə nyamfo ote mi ekpa wuee. ¹⁶ Niə, niə, nniə, bitə lə bɔyɛ busu setɔ lə kusu kɔ əsuə búkayɛ ibə ese mɔmɔ.

¹⁷ Mɔ bayimi, bebe mɔ eyifobi əsuə beyɛ. Belɛ ola bebe mba nsi nkrə lə ditsyabi sɛɛ əsuə fe kase búsiə bote mi seka. ¹⁸ Mbɔteyi mi nyamfo sesia, sesia mfe nya mɔmɔ, nsi nle mi nnya bɔteyi ku binəntu miə bətsyuə kpə eto nkrə bo bensi ətə beyifo balo itə Kristo eto ukpə lə uyikabie əsuə. ¹⁹ Betidi bamfo eebudufe lə kanyimanlo manlo eto ute əsuə. Itsyise mə kafo ni mə onanto. Nnya ni afanisaa, nnya əsuə bomu bəənyə disuəyua nya befi mə nsusu bəɛəkə lə kawunsia eto bikə əsuə. ²⁰ Fɛ, bo alɛɛ, bo umə ni kato nya buńyə bɔnlɛ bo Ofomfokətə wə ni Bonamute Yesu Kristo kusu bobɛ bə lə utsyi kato ubə. ²¹ Wə loofloma bo əsuə eto sinə sia ləmbə ale uyifo se fe wə kosate eto əsuə eto sinə sia nkpe lə dinyəndə əsuə ɛyɛ lə wə əsuəale əsuə. Nya lə əsuəalə nyamə ke əsuə, wuunə lesa saa okpe lə wə kɔfi kalb.

Paulo Áteyi Filipifɔ Lesa Nə Ele Bə Beyifo.

4 Nyaso, mɔ bayimi lala ba lefe bitə mɛ, ba minla miə məkənyə. Biakpe mɛ disuəyua tinti nya maasɔ lɛkɔesi kabesə əsuə kato lə mi disi. Mɔ bayimi lala, nko ele bə bińyə keklike lə mi nkrə lə Bonamute əsuə nɛ.

² Nlɛ Ewodia ku Sinteke lekpa kpa miə bɛnɔ bətsyuə kasɔ lə besinkli bisia fe bayimisio lə Bonamute eso.

³ Nya mi tsya ba ni mɔ beyifotsyuə lalaa, nla miə bəwunsəko besio bamfo. Itsyise béyifo keyifo keklike bəwunsəko mɛ bə lə busənsə Ditiki Sɛɛ nəmə ku Kle-mens ku mɔ beyifotsyuə bamba kenke ba eto aye nkpe lə Onanto eto Nkrə eto Kukue kafo.

⁴ Binyə disuəyua lefe saa bə biyifo bani ku Bonamute əmə. Nsi nle bɔteyi bio miə binyə disuəyua.

⁵ Bɛkɛ disuətsyā bitə utsyuə saa. Itsyise Bonamute əmə eto dibəfe ebɔfi. ⁶ Biənsiə bikala kawɔɔ lə kulesa əsuə, bomu bikato ola bikətə Onanto lə lesa saa nə lehiā mi əsuə, bikasɔ wə ani itsyi taa mi ketu kəmiə ke. ⁷ Nya Onanto eto diyua nə nso kawunsia eto utidi eto kasɔɔɔ saa, lə lɛlɔ mi ketu ku nsusu ditsyā lə lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə.

⁸ Lə kalosəkɔ, mɔ bayimi, bitə lə lesa nə nso kɔɔ ku nnya dińyā itə atesə lə iyi mi nsusu kəmiə, nyamfo ni lesa nə ni ɔnukualɛ, lesa saa nə dińyā itə dibu, lesa saa nə ni lɛsɛɛ, lesa saa nə lekpa, lesa saa nə laanɔ bobɛ ku lesa sa nə dinyənkɔ utidi nɛ. ⁹ Bisia nkrə lə ləsanə bəkase ku bəfo bitsyiko mɔ ɔflɔ, itsyi lə mɔ etikididi ku mɔ eyifosa tã əsuə. Nya lə Onanto wə ləɛtə diyua lə usiəko mi.

Paulo Ásɔ Filipifɔ Ani Lə Ətəsa Nya Bətə Wə Eso.

¹⁰ Lə mɔ lɔniyifoyifo ku Bonamute əsuə, iyifo mɛ disuəyua tinti bə lə lefe kentsyɛ kamaa bisi belɛ buləkə kate mɛ biə bifi kətsyuə lə mɛ əsuə. Inni bɔteyi minlə miə bəni mɛ lə lefe nəmə, bomu kusu ete yəntə bə biləkə betɛ nko. ¹¹ Nya inni bɔteyi minlə miə lesaatsyuə ahiā mɛ, bomu mbókase lə lesa saa əsuə ku lə kalebe saa miə lesa nə kee nte mɛɛ, dufə mɛ ənə. ¹² Nya lesa nə ini bə lesa hiā fə ku lesa nə ini bə, ləsa tsyā fə eso kase fahiā, mbokase kobɛ komfo. Itə bə lə kalebe saa ku lefe saa nyi kase muusia nkrə, imi mɛ o-o, kukpənsə lɛ mɛ o-o, elɛkɛ itə mɛ. Lə ite mɛ kpə o-o nye elonko mɛ tsya. ¹³ Əsuəale nnya Kristo dítə mɛɛ, nnya ləɛtə maafo nyamfo kenke əsuə nɛ.

¹⁴ Fɛɛ bíyifo elɛkɛ tinti bə bəwunsəko mɛ lə mɔ bulə kəmiə. ¹⁵ Nya mi Filipifɔ kosate yi biə idu lefe nə míndu lə Makedoniaa, nya mítsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobɛ kasɔ, mi hã ni bafokanɔ eto ditsyukpa nə nle mɛ bəwunsəko, kətə mɛ asa. Kutəkə mínyə o-o, bɔsɔ esɔ mɛ o-o, mi hã ni mba díkənkɔ mɛ. ¹⁶ Lefe nə minke lə Tesalonika kulaa tsyaa, se mínhii bəwunsəko, bəwunsəko mɛ lefe kpə. ¹⁷ Nya inni ətəsa minhiā itsyi mi ɔflɔ eso, bomu kutəkə ko mi luunyə bəyenko lə ətəsa nyamfo əsuə. ¹⁸ Bəfo mɛ kayo kenke. Nya bəfo mɛ kayo besonsə kase ele be itsyā. Ətəsa nya kenke bətsyese mɛ bəyenko lə Epafrodito əsuə əbə éka mɛ kɔni. Ətəsa nyamfo eyifo fe keditətə eto asa nnya laanyi fifififi befi bətə Onanto nnya dídufə wə ənə nya ékpɛ wə disuəyua. ¹⁹ Nya bo Onanto kosate ebutə mi ətəsa nnya kenke loohiā mi ɛyɛ lə Kristo Yesu eto setabikɛ ku diyənde kplɛ nəmə esuə.

²⁰ Bitə lə bɔtesə Boanto Onanto itsyi manlo isu manlo kenke. Ibə itə.

Kəsiə Fɛfɛ.

²¹ Məəsiəsə mba ni Onanto eto bebi ba ni Kristo Yesu eto bale kenke o-o. Nya bayimi ba nkpe lə mɔ ɔflɔ mfo tsyaa, bə bəə siəsə mi o-o! ²² Betidi ba kenke léfo Onanto bānɔ nkpe mfo əsiəsə mi kukɔɔ, titlu mba nkpe lə Roma eto Okankplɛ eto diyɔ.

²³ Lə Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko mi.

KOLOSEFD

1 Mɔ, Paulo, wə eyɛ lə Onanto eto ketsyue əsuə eso mimfiani Kristo Yesu eto ɔtɔnkpee, boko bo ɔyimisani Timoteo wə nɛ kukue komfo bɔwɔni. ² Bufi ko bɔlɛ bo bayimi ba nkpe lə Kolose ba dikafo Kristo bānɔ sitinti butə. Bɔlɛ Onanto wə ni bo Anto bɔtɔ boə lə ufi wə lefonə ku diyua utə mi.

Paulo Ásɔ Onanto Ani Lə Kolosefd Eto Disi.

³ Lefe saa lə bɔlɛ ola botoo, boasɔ Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani lə mi disɔ. ⁴ Itsyise bɔnɔ kase bəfo Kristo Yesu bənɔ ku kase biala mi bayimitsyua bafokanɔfɔ kenke. ⁵ Lefe nə Ditiki Sɛɛ tinti nəmə leka mi ɔfn bubəə, bənɔ kusubebe ko nkpe lə ni. Yanso mi bofokanɔ ku lelabi teke lə lesa nə bənɛ kusu bobə balɔ bətsyə mi lə Onanto eto kato əsuə. ⁶ Ditiki Sɛɛ nəmə lɛ bobə kakpe nya lənɛ ebibi bɔnɔwɔ lə kawunsɔ kamə kenke, fe kase diyifo lə mi tsya əsuə seka, idu lefe nə bənɔ kase Onanto ləənə utidi kafo nya bənɔ ni kasɔ tututu. ⁷ Bənɔ Onanto eto lefonə nəmfo eto etiki eyɛ lə bo uyifotsyua lala Epafrə wə diyifo Kristo eto keyifo ku ɔnukualɛ lə bo kənyɛ. ⁸ Wə dɪbə ʒtɛyi bo lelabi nə Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə dɪfi útə mi.

⁹ Lə nya esoo, idu lə lefe nə bɔnɔ mi kɔsɔ, búkato ola lefe saa lə mi disɔ katɔ Onanto boə, ufi wə bote ku lelabi eto nsusu okpe mi lə əsuə, eyɛ lə kobe kenke ku kasɔnɔnɔ ka Lɛwɔnɔ nəmə ləətə əsuə. ¹⁰ Itə lə befo nkprə busɔ fe kase Bonamute əmə laala nya lə bofo wə lelabi buyifo lefe saa. Lə mi nkprəsiəsɔ lə buyi ku kaseyifoyifo ku Onanto eto bote kakpe. ¹¹⁻¹² Onanto lə ufi wə əsuəale kplɛ nnya ntəkə əsuəale saa kato okpe mi lə befo buɲyə lə bulə saa eto kənyɛ ku dibusə. Lə bi-fi disuənyua ku lənɔsɔ bitə Boanto Onanto wə dɪtə bɔfn bofo kedikɔ bunyə lə nka ʒn útsyua wə betidi lə wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə. ¹³ Wə dɪləkə bo utsyiko lə ketuntu eto əsuəale əsuə nya ókpa bo oboko wə Ubi lala eto sekakedikɔ. ¹⁴ Nwə əsuə eyɛ búnyə bofo itə úfi bo abua ʒtsyɛ bo.

Nwə Eto Okle Ni Onanto Eto Ubi Emə Ku Keyifo Ka Úyifo.

¹⁵ Kristo eto ditsyabi əələkə Onanto wə boənyə ku ənəmi eto ditsyabi kate. Ɔkɛ fe bəyifo asayifoyifo saa kenke. ¹⁶ Itsyise eyɛ lə wəə, nya Onanto diyifo asa nnya kenke nkpe kato ku kasɔ, nnya bəənyə ku nnya bənyə, ɛkɔ lə awɔnɔ eto əsuəale kenke, banamute, baka ku əsuəalefɔ saa tsya eto okle. Onanto éyifo kawunsɔ kenke eyɛ lə wə itə wə. ¹⁷ Kristo akɛ fe Onanto diyifo lesa saa, nya eyɛ lə lɔniyifoyifo ku wəə, nya lesa saa

dɪnyə ni kənyənkɔ pɛpɛpɛ nɛ. ¹⁸ Wə ni disɔ itə wə əsuə nnya ni bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə. Wə ni kaka dɪənyə ni nkpe ketsyiko. Onanto eto Ubi əmə ni utute nya wə ni nwə létaka utsyiko ɔkɔmə úbə nkprə, bə lə udi utute lə asa nnya kenke nti. ¹⁹ Iyifo Onanto eto lalabi nkə ditsyabi nə tututu nkpe wəə, lə lɛkɛ wə ubi əmə tsya. ²⁰ Isi iyifo wə lelabi tsya nkə lə uyifo bani ku kawunsɔ kenke, nnya nkpe lə kasɔ mfo ku nnya nkpe kato kenke. Ubi əmə eto kɔtɔ ko ókpo kasɔ eyɛ lə wə ukprə lə uyikabie esuəə, ko dɪnə diyua nəmfo leboke nɛ.

²¹ Kɔ kabia ákɛ lə mi ku Onanto eto nti, nya bikisi wə lə mi nsusu kəmiə lə abua nnya biyifo eso. ²² Fe mɔmɔ, úsikli ófo mi kafo faa, eyɛ lə uyikabie eto ukprə wə Ubi dɪkpe lə mi disɔ eso. Eyɛ lə ukprə əmfɔ əsuəə, nya Onanto dɪsinkli ʒn mi utsyə lə wə ənəmi fe mba bəfləsə ntu nya keni nye dikpilolo saa ləmbə lə əsuə, lékpa kənkɛ seka. ²³ Nyaso efe tinti bə befo buɲyə bɛlɛ mi bofokanɔ lə kɔni kekleke. Bunte kekleke lə bofo bunyə sitinti, nya boembu ləkə bo nsusu butsyiko lə kusubebe ko Ditiki Sɛɛ nəmə dɪnə léboku bo əsuə. Diti-ki Sɛɛ nəmfo əsuə bábe letsya bətə kawunsɔ eto asayifoyifo kenke, nnya eto uyifoyifo mɔ Paulo dɪbə ófiani.

Paulo Éyifo Keyifo Fe Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa Eto Uyifoyifo.

²⁴ Mɔmɔ, iyifo mɛ disuəyua bə nɛ kanyi bunyə lə mi disɔ eso. Nya kanyi ka minɛ bunyə lə əsuə eto sinə əsuə mfoo, lɛ mɛ bɔwunsəkɔ bə lə mfnɔsə Kristo eto kanyi útə nkə nyə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə ni wə əsuə eto sinə eto disɔ. ²⁵ Onanto átsyese mɛ nkə mfiani wə uyifoyifo bə lə mbe wə ditiki nəmə letsya ntə mi ku betidi ba kenke lə banɔ kasɔ ekpa wuee. ²⁶ Ditiki Sɛɛ nəmfo eyifo lekulasa kɔkɔ, nya úkələkə óte wə betidi. ²⁷ Onanto eto ketsyue keni bə lə uləkə akulasa nyamfo ote wə betidi lə bate, akulasa fo asi nya diyi ku atɛsɛ mfo. Nya akulasa nyamfo ni bə Kristo nkpe lə mi ketu kəmiə itə mi tsya nkpe kedikɔ lə Onanto eto diyənde əsuə. ²⁸ Nya Kristo əmfɔ bɔnɛ letsya bobə kətə utsyua saa nɛ, nya lə kobe saa əsuə boale mə kɔlɛ kate mə asa bə lə bokpa mə utsyua saa busuko Onanto eto ənəmi fe mba diyifo bani ku Kristo ba dɪkabe bafn seka. ²⁹ Nyamfo eto otsyikle mimɛ kakplatsya ku əsuəale nnya kenke Kristo leefi kakpe mɛ lə əsuə nnya nɛ keyifo lə mɛ nɛ.

2 Nla miə bete lekplatsya nə minɛ lə mi ku Laodikeafɔ ku betidi ba kenke bo ku mə dimantsya tɔ ənəmi ku ənəmi bote bətsyua eto disɔ.

² Meeyifo nko bæ læ bənyə əsuəale læ mə ketu kəmiə læ beyifo bani tsya ku mə bətsyuə læ lelabi əsuə. Isi ensoo, itə kase boofu asa kasɔ bɔɔɔ kukɔɔ, bæ bətsyə lekpo Onanto eto asakulakula əmə ni Kristo. Nyamfo ni bikesinɔke bia lefo koya tinti. ³ Kristo ni safui sia laasini Onanto eto kobe ku kobetete eto akulasafu koya nyamfo. ⁴ Nyaso nle mi bətɛyi minke biəntə læ ku-uttsyua saa læ ɔwɛ mi okpe ku etiki eto kənə bimba niə niə niə ete fe ɔnukualɛ kpe læ nnya tsya. ⁵ Itsyise ite bæ bənle mɛ bunyə læ əsuə eto sinə əsuə tsyaa, nkpe læ mi nti læ ləwɔɔ əsuə, nya iyifo mɛ disuənyuə læ kase bəkɔ binyə keklege læ mi Kristo bofokanɔ əsuə eso.

Utidi Eto Nkpesiasia Bo Lɛflɔ, Kpe Lə Kristo Kəmiə.

⁶ Kase befo Kristo Yesu ku mi ləkɛsi kenke fe mi Onamutee, biyifo bani ku wə nko. ⁷ Bitə læ keyudu læ kənyə kedufəkɔ katsyo læ wə, fe kuyi eto keyudu leedufe læ kasɔ. Beto mi nkprə bitəkə læ wə mi bofokanɔ læ bumuə ale fe kase bāte mi. Lə biyi ku lɛninsɔ itə Onanto lefe saa.

⁸ Nyaso bebe biə kuuttsyua saa manwɛ mi uyifo mi ndomufɔ ɛyɛ læ betidinini eto kobetete bimba ko nye læ akpa nya báyani bətsyə betidi ku kawunsia eto awɔɔ eto əsuəale eto kate ka lanyə læ Kristo eto asatete eto esu əsuə. ⁹ Itsyise Onantotidi eto ditsyabi kenke nə lɛflɔ akɛ læ Kristo eto əsuəale eto sinə əsuə læ wə utidididi eto ditsyabi nəmə əsuə. ¹⁰ Nya se buyifo bani ku wə, wə ni disi itə awɔɔ eto əsuəale saa ku awɔɔ eto baka saa, ete bæ bo nkprə tsya aflɔ læ kusu saa əsuə.

¹¹ Se buyifo bani ku Kristo eso biyifo fe mba bála lelo, inni læ kase kawunsia eto betidi leeyifo, bomuu ɛyɛ læ Kristo əsuə, Onanto ələkə mi ɔbɔnko læ əsuə eto sinə eto abuayifoyifo eto əsuəale eto kalɔ. Nyamfo ni lelo nə bála mi ɛyɛ læ Kristo əsuə nɛ. ¹² Itsyise lefe nə bəfləsə mi ntuu, bəbikə mi ku Kristo, nya ɛyɛ læ nnya əsuə, batakasə mi bənyənsə ku Kristo læ mi bofokanɔ eso, læ Onanto eto əsuəale nyamə əsuə, wə nwə ni létakasə wə utsyiko ɔkɔmə óboko nkprə.

¹³ Lefe ditsyua nə léfee, bıkpe læ ləwɔɔ əsuə læ mi abua nnya biyifo eso, itsyise biedi Yudaɔ ba dímanke læ kɔfi kalɔ. Fɛ mɔmɔ, Onanto ébokpa mi óboko nkprə kəmiə ku Kristo. Onanto éfi mi abua kenke ɔtsyɛ mi. ¹⁴ Ótsya ɔfi læ kayo ka búsiə ku nnya aɔfi nnya kenke lékle bo úləkə bo læ nnya əsuə kenke ɔsɔ læ uyikabie əsuə ku Kristo. ¹⁵ Nya læ uyikabie komfo əsuə, Kristo ələkə wə əsuə ɔbɔnko læ awɔɔ eto əsuəale ku baka saa eto kalɔ nya ótsyilamako mə ókpe mə kofani nya úləkə mə óte fe ndomufɔ ba óso ani utəkə mə kato.

¹⁶ Nyaso biətə læ kuuttsyua saa læ okpe mi aɔfi læ lesa nə biudi nye biunə lee biembudi nye buinə əsuə, nye nnya ni eyi sɛɛ lee, læ kofa fɔɔ abe lee nye ɔnwedit-syayi əsuə. ¹⁷ Nyamfo kenke eyifo nnya nkpe kama enle bubə eto koyo ete! Nnya eto koyo bənle bunyə ni Kristo kosate. ¹⁸ Biəntə læ ənəmi ənəmi eto utidi kuuttsyua wə laateyi nkə utətə kato itsyise wəənyə ənətəkətəkə eto kələkəkate, ba laayinkə betidi kakpe læ kawɛ eto əsuə bokosəbokosə kasɔ ku kato eto batɔnkpe eto bɔsumu əsuə læ balo mi dikpi. Asa bimba ku utidi eto

nsusu ləkələkə ete ini. Lə bitəkəko utidi əmfo eto okle eto kamaa, biemunyə asa nnya eto kama bənle bəti.

¹⁹ Nwəmfu eto okle ménsikɔ uyifo lɔni læ Kristo, wə nwə ni disi utə utidi əmə. Wə əsuə utidi əmə eto əsuə eto nlokɔ ku wə əmə eto umu kenke tsya nkprəsə, wə ɔflɔ wəənyə lesa sɛɛ saa, nya woabe fe kase Onanto laala.

Nkpeɔɔ Siəsia Ɔyɛ Lə Kristo Ɔsuə.

²⁰ Se bıkprə ku Kristo esoo, bəbɔ læ kawunsia eto awɔɔ eto əsuəale kalɔ. Beso binsi biətə baakpe mi aɔfi fe bisi bekpe læ kawunsia kamə kalɔ seka? ²¹ Beso biesikeyifo læ nnya əsuə læ baateyi mi bənkə bienyifo nyamfo eto keyifo ku biandia nəmə bebe nye bientidi nə nse? ²² Asa nnya eto aɔfi bıkpe mi mfo eyifo asa nnya læ beyifo nnya keyifo balosə koo, iyifo ebimbasa nnya lensibe kutəkə saa. Aɔfi nyamfo kenke eyifo betidi eto ketsyue ku asatete ete. ²³ Ele fe asa nnya bətɛyi mi mfo te fe kobe kutsyua kpe læ nnya nya iyifo fe bələkə nnya betsyiko læ Onanto eto ketsyue ka útsyue utsyə əsuə. Yəətə bæ utidi bokosə əsuə kasɔ, utə wə əsuə eto sine nyə kanyi nnya luutə ola Onanto oso ku ofo əsuə bumuə kale. Fɛɛ asa nyamfo eto okle buyifo anwunsəko kuuttsyua bæ læ oso wə əsuə eto sinə eto alasa ani.

3 Se ini botakasə Onanto létakase mi ku Kristo utsyiko ɔkɔmə óboko nkprə esoo, bəti asa nnya nkpe kato kama kaka Kristo kosate nsi læ wə lekankpomɛ əsuə læ Onanto eto kodiani. ² Bitə mi nsusu læ butəkə læ asa nnya nkpe kato mfó əsuə, inni læ asa nnya nkpe læ kasɔ mfo. ³ Itsyise se bıkpee, mi nkprə eɔfi bokpe læ Kristo eto nle əsuə bo lɛbiɔ bonkpe læ Onanto əsuə tsya. ⁴ Mi nkprə kosate eyifo nkprə læ Kristo əsuə. Nya lefe nə wɔɔɔ bənyə, mi tsya ebɔbɔ ku wə nya buinyə kedikɔ læ wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə.

Befiani Betidi Fɔɔ.

⁵ Nyaso belo kasɔ mfo eto asa eto nkprə bo nkpe læ mi əsuə fenke asɔɔdidi, asinasayifoyifo, əsuə eto sinə eto kamininyənyə, kənənsɛ læ kawunsia eto bikə bɔkɛ əsuə sia diyifo ufiasumusumu. ⁶ Asa nyamfo eto okle əəə Onanto eto lɛblɔfi kaboko mba ditidi ato lentsyue wə koto əsuə. ⁷ Lə nkprə bo bisia kɔ əsuə, mi tsya éyifo asa nyamfo eto kakle.

⁸ Fɛɛ mɔmɔ, ele bæ bɛyɛ asa nyamfo kenke eto kakle buyifo nnya ni ɔblɔnyənyə, lefonyi, kabua bɔbɛbɛ kətə fə utsyua, aka ku etikibua saa didi. ⁹ Se bıkələkə mi ditsyabi koko nəmə ku ni eyifosa læ mi əsuə esoo, biesiteyi bətsyua bidia bio. ¹⁰ Bifi békpe læ ditsyabi fɔɔ nəmə əsuə mɔmɔ. Nya ditsyabi fɔɔ nəmfo ni wə Onanto kosate eto ditsyabi nə ɔnlɛ bufi kakpe læ mi lefe saa, læ bəbé bisu sɛɔ bæ læ bibə bete wə bəwunsə.

¹¹ Lə nyamfo esoo, kaba kəfə saa ensibə læ mba lenni Yudaɔ ku mba ni Yudaɔ, mba bála alo ku mba bánla alo, bafɔ ku mba dimankpa əsuə, ndomufɔ ku mba nsi læ mə əsuə əsuə nti. Məmbɛ kenke eyifo bani læ Kristo əsuə, nya Kristo nkpe læ məmbɛ kəmiə.

¹² Mimble eyifo Onanto eto betidi, nya óla mimble nya úlákà mimble uyifo wà kosate eto bale. Lè nyasoo, bifi ditsyábi nà dińyà dità nkomà seka bęyenko àsuà. Nya ni kaminsányànyà, kafoekpè, àsuà kasò bokosàbokosà, diyuàsà ku disuàtsyuà. ¹³ Bitsyàsua ku mi bàtsyuà, lè bifi bàtsyè bàtsyuà lè utsyuà áta wà utsyuà ubu. Ele bà bifi bàtsyè bàtsyuà fe kase Bonamute dífi çtsyè mi. ¹⁴ Èwunsà lè nyamfo kenke àsuà, bifi lelabi bità bàtsyuà, itsyise ni laakò lesa saa kalè lè bàtsyuà keyifo mà bani nè.

¹⁵ Kristo eto diyuà nà wàetà, lè didi seka lè mi ketu àsuà, itsyise nyamfo eso Onanto lékpadi mi çkò biyifo bani nè. Lè nnya àsuà, bèsò Onanto ani. ¹⁶ Bità lè Kristo eto Ditiki Sèè nàmà, nà lefo koya tinti lè diyi mi ketu kàmià. Bete bàtsyuà asa, bèlè bàtsyuà kòlè lè kobe àsuà. Bifi Awónisa Kénkè eto àsà ku bafokançfò eto àsà ku lèwòkò eto àsà bità léninsò Onanto lè mi ketu kàmià. ¹⁷ Nyaso bità lesa saa nà bictęyi nye buiyifoo, lè eyè lè Bonamute Yesu àsuà, le bifi léninsò bità Boanto Onanto eyè lè wà diye àsuà.

Bisià Nkpà Fɔfɔ Fe Mba Ni Kristo Eto Bale Seka.

¹⁸ Mi besensia, bebokesà àsuà kasò bità mi bese, itsyise nko dińyà ità bà biyifo fe Kristo eto bafokançfò nè.

¹⁹ Nko ke, mi bàsiàfi tsyaa, bifi lelabi bità mi bàsià. Nya bienyifo mà disiale.

²⁰ Mi bebi, bitsyue anto ku ambe mà koto lè lesa saa àsuà, itsyise nyamfo laakè Onanto çkuè nè.

²¹ Mi bebiantomà, biankpe mi bebi lèblɔfi bà lè ani lè nyanlo mà.

²² Mi ndomufò, bitsyuà mi banamutemà koto lè lesa saa àsuà, inni lè lefe nà mà ànàmi ntàkà lè mi àsuà ete, bà lè batèsà mi lè keyifo àsuà eso, bomuu, biyifo ke ku mi ketu kenke lè dibu biàtə Bonamute eso.

²³ Nya keyifo saa biuyifoo, biyifo ke ku kafo faa fe Bonamute benlè ke buyifo kətə inni utidinini saa.

²⁴ Bekloma bià Bonamute ebofo mi kayo fe kayofofo ka úlè utsyà utà wà betidi. Itsyise Kristo ni Onamute wà benlè busumu. ²⁵ Nya utsyuà saa wà luuyifo kabuaa, ebunyà kayofofo ità kabua ka weeyifo. Itsyise Onanto aakpronko utsyuà saa lekpo lè kusu tsyòntsyò àsuà.

4 Mba ni banamute, bèlè mi ndomufò ba leeyifo mi nyifo ola lè kusu sèè kò dińyà ità àsuà. Bekloma bià mi tsya kpe Onamute wà nkpe kato.

Kòlèlèlè Ku Kate Eto Asa.

² Bianyè ola boto kətə Onanto lefe saa. Bitàkà ànə lə bèlè ola boto lə bifi léninsò bikətə Onanto. ³ Beto ola lə

bo tsya eto disi, bà lə Onanto lə çsini bo kusu lə bofo Kristo eto ditiki nà diyifo lekulasa kòkò, nà eso minlabe lə aba eto diyoo, letsya bobè kəlè ni kate. ⁴ Beto ola bà lə mfo lekulasa nàmfo bulàkà kate lə lekpa wuee fe kase ele bà nyifo.

⁵ Bęyè ku mamfokançfò lə kobe àsuà, lə biyifo kusu saa kò ləçsini kutə mi eto keyifo fe kase efe ità. ⁶ Bidi etiki ku dibu, bà lə lèlèkè bòkò ku koto lefe saa, lə bete kase buitə etiki eto mbuayè sèè itə utsyuà saa.

Bòlè Mi Bokla.

⁷ Bo çyimisani Tasiko lala, wà nwà leeyifo asa lə kusu sèè àsuà ku uyifoyifotsyuà lə Bonamute eto keyifo àsuà, eebctęyi mi lesa saa nà nlè mè bubə lə àsuà mfo. ⁸ Nyamfo eso minlè wà botsyese mi çflò bà lə çtęyi mi bo mfo eto etiki saa nya lə okpe mi otsyèkle tsya. ⁹ Onesimo wà ni bo çyimi lala wà bofobòkò nwà ni mi nti eto çnii, tsya akò ku wà bale bubè. Bòctęyi mi lesa saa nà nlè bubə mfo eto etiki.

¹⁰ Aristarko nwà boko wà nlabe lə diyo mfo ku Marko wà ni Barnaba eto çyimisani bà bəəsiasə mi o-o! Bóotə mi bote koko bà lə Marko àmfo àbə mi çflò, bisensà ani befo wà kafo faa. ¹¹ Yosua wà bensi bakpo Yusto tsya àəsiasə mi. Mà itsyà bamfo hā ni Yudafò eto bafokançfò ba nlè keyifo ku mè itə Onanto eto sekakedikò kamə nè. Beyifo bawunsəkotsyuà tinti bətə mè.

¹² Epafra wà ni mi nti eto çni wà ni Kristo eto uyifoyifo tsya nkə wəəsiasə mi o-o. Woato ola kekkele lefe saa lə mi disi katò Onanto nkə lə binyà kekkele, lə beflò lə kòtotsyuentisyue Onanto eto ditiki nàmà. ¹³ Mofo wə kényè budi lə keyifo kekkele ka weeyifo kətə mi ku betidi ba nkpe lə Laodikea ku Hierapoli. ¹⁴ Bo çyimitsyuà lala ofala kplè Luka ku Dema bà bəəsiasə mi o-o. ¹⁵ Bəəsiasə bayimi ba nkpe lə Laodikea ku Bçyimisio Nimfa ku bafokançfò eto ditsyukpa nà laakpe disi lə wà diyo o-o.

¹⁶ Lə beklà kukue komfo belosà, bifi kò betsyese bafokançfò eto ditsyukpa nà nkpe lə Laodikea lə mà tsya lə bakla. Nko kee, mi tsya lə beklà kukue kò míwòni míntə Laodikea eto bafokançfò eto ditsyukpa tsya.

¹⁷ Nya lə betęyi Arkipo bià lə okpe otsyese lə olosə Bonamute eto keyifo ka úfi ókpe wà lə ani mfó.

¹⁸ Mò, Paulo, kosate dífi mò kòni minlè kəsia kamfo bòwòni katsyese mi. Nya bianta àsuà bià nsi nlabe lə aba eto diyo. Nlè Onanto bòtò mià utà lə wə lefonə lə disiàko mi.

1 TESALONIKAFƆ

Boəsiasə Mi.

1 Mɔ, Paulo, ku Silvano ku Timoteo bo ləwɔni kukue komfo bɔnlɛ mi mba ni Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto bale lə Tesalonika butə. Nya bɔnlɛ ola boto kətə Boanto Onanto katɔ wə lefonə ku diyua kətə mi.

Boasɔ Onanto Ani Bə Bifi Mi Əsuə Bítə Wə.

2 Boasɔ Onanto ani lə mible eto disi. Nya lefe sa lə bɔlɛ ola botoo, boalɛ wə lekpaɔpa lə mi disi. **3** Nya boanye Boanto Onanto bɔteyi lə mi bofokanɔ lə keyifo ka bənle buyifo eso. Boatəyi wə tsya kase bənle betidi lelaba butə, nya bənle kusu bobə kekleke itə Bonamute Yesu Kristo.

4 Bo bayimi, buyi boənkə Onanto aala mi tinti nya úləkə mi fe wə bale. **5** Nya Ditiki Sɛɛ nə búbə bɔteyi mii, menyifo ditiki fufu nə ete bóbo mi. Bomu eyɛ lə Ləwɔnɔ Kenkɛ eto əsuəale nya nle ni əsuəale buləkə kate bə nya béfo bənɔ eyifo sitinti. Bínyə kase bóle bo əsuə lə mi nti, nya búyifo nko itə lə mi lekəsə eso. **6** Nya lə ɔnukualɛ, mi tsya áfo nnya binsi bo ku Bonamute eto nkpə bomə. Itə bə bələ kanyi bunyə tsyaa, béfo ditiki nəmfo ku disuəyua nə Ləwɔnɔ Kenkɛ díta mi.

7 Lə nyamfo eso bafokanɔfɔ nkpe lə Makedonia ku Akaia eto kasɔ kenke, lə bobə kakasə asa ketsyiko mi ɔflɔ. **8** Fɛɛ inni Bonamute eto ditiki nəmfo ete dísensə ditsyi mi ɔflɔ dísu Makedonia ku Akaia kenke. Bomu mi Onanto bofokanɔ tsya ébusənsə isu kalebe saa. Nya insi ni bo nsi lɔɔteyi kulesa, itsyise betidi ba tā ébɔnɔ nya. **9** Nya mə kosate nle etiki budi ketsyiko lə kase béfo bo lə lefe nə búbə mi ɔflɔ ku kase bisinkli bəyɛ bəfia kedi butə, nya bífi mi əsuə bítə Onanto wə hã nkpe nkpə. **10** Nya biińyə binsəkə wə Ubi Yesu wə ótakasə utsyiko ɔkɔmə, nya úbə usiə nkpə ku Onanto, nya wuutsyi Onanto eto kato ubə. Yesu əmfo hã lofo bo bofo ketsyiko kotonənə ko Onanto luutə babuayifo kenke.

Béfo Bo Ditiki Fe Onanto Kosate Eto Lele.

2 Mɔ bayimi, mi kosate yi lesa nə eso búbə mi ɔflɔ, nya bo mi ɔflɔ bubə ményifo bimba. **2** Nya biyi kase búnyə kanyi nya banle bo boka kakpo bo ənəmi kasɔ lə Filipi fɛ bubə boyo mi ɔflɔ lə Tesalonika mfó. Itə bə bələ bo lə mi mfó tsya, Bonamute ákpe bo nkəale nya bɔteyi mi wə Ditiki Sɛɛ nəmə. **3** Nya kɔlɛ ko bɔnlɛ mi bɔlɛ, mentsyi lə bo mantebutsyuə nye lə nsusu bua saa nye lə bɔwɛ kuutsyuə saa bokpe. **4** Bomu Ditiki Sɛɛ nəmə eto ɔnukualɛ bɔteyi minle. Nya lesa nə ele bə

bɔteyi mi lefe saa dini nə Onanto lela nkə buyifo nɛ. Itsyise wə kosate ənyə tutətutɛ nkə buńyə butə bə bɔteyi mi wə Ditiki Sɛɛ nəmə. Nya yentsyi lə kase betidi léla, bomu lə kase Onanto wəə nyi utudi saa eto lekɔsi kəmiə léla. **5** Biyi biə inni kawɛ eto etiki búfi bóbo mi. Nya bóanteyi mi Ditiki Sɛɛ nəmə lə bunyə kutəkə itsyi lə mi əsuə. Nya Onanto kosate ebudi bo odansiɛ lə ditiki nəmə əsuə. **6** Boantɔ atəsə itsyi lə mi ɔflɔ nye betidi bamba ɔflɔ.

Itə bə bokpe kusu fe Kristo eto batɔnkpe bə lə bɔbɛbɛ bo lələkəsə bə bufi lesa saa butəkə mi lə əsuə tsyaa, **7** bóle bo əsuə fe kase ubiambe laabe wə bebi ku lefonə. **8** Se boala mi sitinti esoo, iyifo bo lelaba boə mi tsya lə bənɔ Ditiki Sɛɛ nəmfo. Nya inni Onanto eto Ditiki Sɛɛ mate. Bomu bufi bo nkpə tsya búta lə mi disi, itsyise befo koya tinti bitə bo. **9** Mɔ bayimi, bekloma biə lefe nə búbə mi ɔflɔ búbə bɔteyi mi Ditiki Sɛɛ nəmə mfóo, bókpatsya bóto diwi ketsye ku kakɔmi búyifo keyifo itə bə, bóəmfi bo əsuə buyifo bitsyikə butəkə lə mi kutsyuə saa lə əsuə.

10 Mi kosate ku Onanto ebudi bo adansiɛ lə nnya əsuə lə kase bóle bo əsuə kukɔnɔ lə mi mba díkafo bənɔ nti. Búyifo lesa saa kukɔnɔ. Nya kuutsyuə saa mənnyə kabua saa lə bo əsuə. **11** Biyi tsya biə bóle mi utsyuə saa fe kase ubianto laale wə bebi ola wəkəkəkɛ. **12** Bókpe mi nkəale, bómansə mi ləkɔ nya búkalɛ mi kɔlɛ kase biusiə nkpə sɛɛ itə bə Boanto Onanto ebunyə disuəyua lə mi əsuə. Itsyise wə kosate wə lékpadi mi nkə lə binyə bofo lə wə sekakedikɔ ku diyənde kenke.

13 Nya eso ele bə bɔɔɔ Onanto ani tsya ni bənkəə, lefe nə bɔteyi mi Ditiki Sɛɛ nəmfo, biəmfi ni fe ditiki bimba. Bomu béfo ni fenkə Onanto eto ditiki. ɔnukualɛ ini bə wə ditiki dini. Nya íkaboko bɔtsyikawuninsə tsya lə mi mba díkafo bənɔ eto nkpəsiasisə əsuə.

14 Mɔ bayimi, asa nnya díbə mi lə əsuə mfóo, nya ke ni lesa nə díbə lə Onanto eto betidi əsuə lə Yudafɔ eto kasɔ nɛ. Nya kanyi ka bínyə lə mi betidi eto anii, nko kə íbə lə Yudafɔ eto kasɔ eto betidi ba léfo Yesu bánɔ lə Yudafɔ eto ani nɛ. **15** Yudafɔ bamfó álo Bonamute Yesu ku Onanto eto bənyələkətidi tsya nya báte bo tsya ohiā. Mə eyifosa átaka iníyə lə Onanto əsuə nya bātaka ku sikpi bəńyə betidi ba tā lə əsuə. **16** Bákplatsya bə lə beti bo kusu bə boatəyi mba lenni Yudafɔ Ditiki Sɛɛ nəmə bə lə bənyə nkpə manlo. Lə nyaso mə asa buayifoyifo əbə ifui ékpia efe isu eyo kaka mɔmɔɔ, ísu inə Onanto eto kotonənə eboko mə lə əsuə.

Befo Koya Bitə Bo Tinti.

¹⁷ Mə bayimi, yoofu eyi asiani se búdu lə miə ɔfl. Tsyə bekpe bo lə nsusu kəmiə. Nya bokplatsya lə kusu saa əsuə boofu, lə bubə botsya ku mi ənəmi ku ənəmi tsya yəntə kusu. ¹⁸ Bóla boə lə busi bubə bunyə mi. Nya mə, Paulo, kosatee, nyə esu saa nya moofu bə lə mfo bubə. Fəe obuəle əmə məntə kusu. ¹⁹ Nla tinti miə lə mbə nyə mi, itsyise bufi bo ənə butəkə lə mi. Nya mi ni bo disuəyua, itsyise mi ku bafokanɔ bamba ni bo kutəkə ko eso boofu ləkəsi bəɔ lə lefe nə Bonamute Yesu luubə bio. ²⁰ Sitintii, mi ni bo ləmɔ ku bo disuəyua nɛ.

3 Nya se ɛnlə bo bulə se boensinyə mi tɔ esoo, bóse nya uyi boə bo inuə lə bətsyime lə Atene. ² Nya bótsyese Timoteo lə ubə okpe mi nke alɛ, nya lə ɔwunsə ko mi lə mi bofokanɔ əsuə. Uyiyo bo ɔyimisami wə laawunsəko bo lə kanantoyifo ku Kristo eto Ditiki Sɛɛ eto bətəyi əsuə. ³ Bo nsusu ni bənkə boanla bə bulə ku kanyi ka bənlə bunyə lə elo mi kuutsyuə saa ani. Mi kosate fe biyi koko biə bulə ku kanyibunyə ni nnya leetu nwə ke ntəkəko Kristo. ⁴ Biokloma biə lefe nə bəkə mi lə ɔflɔ, búta mi bote katənsə boənkə bulə kprə ebutu mi. Nya fe kase binyii, íbə itə nko sitinti. ⁵ Nyamfo eso míntsyese Timoteo minkə ubə obe lə bisi bińyə kekləkə lə mi bofokanɔ əsuə. Itsyise mmuə utu nno. Nya mə sikpitete ni bənkə ətsyua oboale əmə ébubə óbiasə mi nsusu itə bə bo bokplatsya kenke əbə íyifo bimba.

Mi Bofokanɔ Ʒətə Bo Disuənyuə.

⁶ Nya se Timoteo dísinkli ubəə, ɔtəyi bo ku disuəyua nkə bisi bińyə kekleke lə mi bofokanɔ ku mi lelabi itə mi bətsyuə insi enso. Ɔtəyi bo tsya nkə biakloma bo tinti nya bənlə kusu bobə biə biənyə bo fe kase bo tsya nlə bola boə boənyə mi. ⁷ Lə nyamfo esoo, mə bayimi, ite bə bələ kanyi bunyə nya asa nyamfo lekle bo tsyaa, mi bofokanɔ aakpe bo disuəyua kəyuaə bo ketu. ⁸ Se bəɔnə kase bińyə kekleke lə Bonamute eto bofokanɔ es-uəə, mfe fe nkrə ɔfɔ dídufə bo lə əsuə nɛ.

⁹ Boəmbəfo Onanto ani bəɔɔ yooyo disuəyua nə bənlə bunyə lə wə ənəmi lə mi disi eso. ¹⁰ Bələ Boanto Onanto lekprə bələ ketsye ku kakəmi boə utə lə busi botsya lə bokpe mi nkəale lə mi bofokanɔ əsuə.

¹¹ Nyaso məmɔ, Boanto Onanto kosate ku Bonamute Yesu lə basini bo kusu bə lə bofo mi ɔfl bubə. ¹² Nya Bonamute lə utə kusu bə mi lelabi itə mi bətsyuə ku betidi bamba lə difui lekpe fe kase boala mi ke. Nya lə bela betidi bamba tsya fe kase boala mi. ¹³ Nyamfo luutə Boanto Onanto lookpe mi əsuəale, uləkə mi utsyiko lə Obonsam eto esu kenke əsuə nya lə uyiyo mi kenke lə wə ənəmi isu ese diyi nə Bonamute Yesu luusinkli ubə kawunsia kamfo ku wə mba kenke diyifo kenke.

Siə Nkrə Bo Ləkə Onanto Ɔkə.

4 Mə bayimi, mə ditiki fəfə nə minla miə malə mi lekprə lə ntəyi ni bə, bisia nkrə bo ləkə Boanto Onanto ɔkə fe kase bóte mi. Bəlenko nko kekleke, tsya bələ mi nkəale bokpe lə Bonamute Yesu eto diyə əsuə bə lə bisi biyifo besu nko. ² Itsyise biyi asa nnya bote mi ɛyɛ lə Bonamute Yesu eto əsuəale əsuə. ³ Onanto aala nkə biyifo mi əsuə kenke lə biləkə mi əsuə bitsyiko lə asəɔdididi kenke əsuə. ⁴ Ele bə usə ku usiə te kase bələ mə əsuə bəsiə nkrə bo diyifo kenke ku lə dibu əsuə. ⁵ Nya biəntəkəko əsuə eto sinə eto kamini bisia nkrə fe betidi ba laante Onanto sikpi. ⁶ Lə nyamfo esoo, kuutsyuə saa mansəsə ənəmi lə wə ɔyimitsyuə eto usiə əsuə bə lə usu ota wə ubu. Bətəyi mi nko bunyə nya bələ mi ato bukə kekleke boənkəə, Bonamute ebunə mba ləyifo asa nyamfo eto kakle koto kekleke. ⁷ Onanto ákpadi bo nkə buyifo betidi kenke. Nyaso bitə lə buləkə bo əsuə butsyiko lə asinsa əsuə. ⁸ Nyaso lə mi nti eto utsyua ani buyifo lə etsyuesa nyamfo əsuəə, inni betidi əsuə ótaka úńyə. Bomu Onanto, nwə leefi wə ləwəɔnə kenke kətə mi, eto əsuə ótaka úńyə.

⁹ Nya lə lelabi itə mi bayimitsyuə bafokanɔɔ, yensife bə bəwəni kulesa butə mi lə nnya əsuə. Itsyi Onanto ébote mi kase ele bə bela mi bətsyuə koko. ¹⁰ Nya lə ɔnukuale əsuəə, sitinti ini bə biala mi bayimitsyuə bə kenke díkafo banɔ ba nkrə lə Makedonia eto kasɔ kenke. Nya bunsu bənlə mi bətəyi lekprəalə əsuə boənkə biyifo besu nko. ¹¹ Bisia nkrə lə əsuə kasɔ bobokosə əsuə, nya utsyua saa eto ənəmi lə itəkə lə wə keyifo əsuə, nya bifi mi ani biyifo keyifo bebebe lesa nə biudi fe kase bóteyi mi bofe. ¹² Nyamfo luutə bə mba dímamfo banɔ, ebubu mi nya biemukpese lə ku-utsyua saa əsuə itə lesa nə loohiə mi.

Biensikewi Fe Bitidi Ba Ləmbə Kusubebe.

¹³ Mə bayimi, bola boə betə ɔnukuale itsyi lə betidi ba díkekpe əsuə, itə bə lə bəyɛ nku buwi nku ku kaminsə fe betidi ba ləmbə setɔ saa. ¹⁴ Bofu bəɔnə boə Yesu əkrə nya usi ótaka utsyi ɔkəmə úbə nkrə. Nya Onanto luutə Yesu kprə mba əmə oboko ku wə lə wə bubə bio əsuə. ¹⁵ Lesa nə Bonamute letəyi, ni əsuə buuńyə bəɔnlə mi bətəyi boəə, bo mba nsi nkrə lə Bonamute eto businkli kəbə lefee, boəmbəɔ mba díkekpe kato busu. ¹⁶ Lə lefe nəmfo o-o, bəɔnə Bonamute eto bubə eto kulu ku ɔkə eto boto. Bəɔnə Onanto eto ɔtənkpe ninə kenke eto ɔkə. Nya buufə Onanto eto kakpatsyaku. Nya Bonamute kosate ləyifə utsyi kato ubə. Nya betidi ba lefo Kristo baanɔ fe bəkrəə, mə loka botaka kəbə nkrə. ¹⁷ Nyamfo eto kamaa, Onanto ebokprə bomba dibu nsi nkrə nya wookprə bo usu ɔkə ku betidi ba letəka busu botsyako Bonamute kato. Nya buusia ku Bonamute isu manlo manlo. ¹⁸ Nyaso bifi etiki nyamfo bemansə bətsyuə ləkə.

Bisiã Bikabe Kusu Itã Bonamute Eto Bubã.

5 Mɔ bayimi, yamfe bã nsi nwɔni mi kulesa itsyi læ lefe nye eyi nnya asa nyamfo luubã. ² Itsyise mi kosate yi sitinti biã Bonamute eto diyi nã wuubã ebuyifo fe kase uyu laabɔ læ wã kabiakɔ ku ketsye, ³ kãbã keyu utidi. Nya læ lefe nã utidi saa nle bɔtɛyi nkã lesa saa tã buɛ ku diyuã, lefe nãmfɔ ni lefe nã lesabua nã banlɛ kusu bobee nya diãbã kasɔ læ nti nɛ. Diubã fe kase kalelefo lænã ofonlɛ. Kalebe saa butsyetsyi kesu ãmbã.

⁴ Fɛɛ, mɔ bayimi, mimii binsibã læ ketuntu ãsuã. Nyaso yanle bã diyi nãmfã bã lefua mi fe kase uyu leeyifo. ⁵ Itsyise mimblɛ kenke kpe læ diyãnde ãsuã. Nya buunte fe betidi ba leefi mã ãsuã kakpe læ abua ãsuã keyifo asa kakula. ⁶ Nyaso biensitã læ selabe læ sifi mi bilãkã ato fe mba leennyi Bonamute. Bomu bitã læ buɔnyã kekkele læ bɔlɛ bo ãsuã kukɔɔ. ⁷ Itsyise mba laalabe selabee, ketsye baalabe se. Nya mba ba nle ntã bukpã tsyaa, kãtsyã nya beekpã mu nɛ. ⁸ Fɛ bo mba nkpe læ diyãnde ãsuã, bitã læ butãkã ãnã kukɔɔ. Lɛ bufi bo bɔfokanɔ ku bo lelabi bukase ãsuã fe kase lekɔsibi eto situ eto awu laawunsã ko bamamanyã. Nya læ bufi bo ãnãmi butãkã læ Boanto Onanto eto bɔfokãtã ãsuã fe kase omamanyã eto disi eto lema ankpakpa laafo wã læ nkpã. ⁹ Itsyise Onanto mãnlãkã bo itã wã lefonyi nɛ nle bubã. Bomu bã læ bɔyɛ læ Bonamute Yesu Kristo ãsuã læ bunyã nkpã manlo. ¹⁰ Yesu ãmfɔ ãkpã læ bo disi bã læ busi nkpã o-o, bukpã o-o, buusiã ku wã læ wã dibã bio ãsuã. ¹¹ Lã nyamfo esoo, bikakpe nkẽale læ bikawunsãko bãtsyuã fe kase bẽnlɛ buyifo mãmɔ.

Bɛlɛ Ɛsuã Ola Lã Bilãkã Asa Bua Saa Lã Ɛsuã.

¹² Bo bayimi, bɔlɛ mi lekpa kpa bã bifi dibu kpã bitã mi batɔnkɔtɔnko ba laakplatsya kate mi Kristo eto

nkpã busiã eto esu. ¹³ Bela mã læ bibu mã kukɔɔ læ kusu sɛɛ ko ãsuã banlɛ mi bokpa akanyãnko eso. Lã mimblɛ læ bisiã læ diyuã ãsuã.

¹⁴ Nnya kamaa, bo bayimi, bola tinti boã bɛlɛ kɔlɛ mba lanlɛ otsyekle bokpe. Bekpe mba laate sikpi nkẽale. Bɛwunsã ko mba lehiã bɔwunsã ko. Nya læ bifi dibusã bitã utsyuã saa. ¹⁵ Bɛlɔ bebe kukɔɔ biã kuut-syuã saa mãmfi kabua ofo kabua kayo. Bomu lefe saa, bikeyifo kaseɛ bikãtã mi bãtsyuã ku betidi ba kenke.

¹⁶ Bitã læ diyuã læ lɛkɛ mi læ ãsuã lefe saa. ¹⁷ Biãntã læ ani læ elo mi læ olatoto ãsuã. ¹⁸ Nya bifi leninsɔ bitã Boanto Onanto læ lesa saa ãsuã. Itsyise nyamfo ni lesa nã Onanto nle bɔtɔ ketsyiko læ mimba kenke ntãkãko Yesu Kristo nɛ.

¹⁹ Bienti Lɛwɔɔ Kenkɛ kusu læ mi nti. ²⁰ Biemfi lesa nã laabɔ ketsyi læ Onanto eto bãnyɛlãkãtidi eto kɛnyɛ fe lesa bimba. ²¹ Bomu bekplatsya læ bɛbɛbɛ ɔnɔkualɛ wã nkpe lesa saa nã bɔnɔ læ bifi kaseɛ ka nkpe læ nnya kekkele. ²² Bilãkã mi ãsuã bitsyiko læ lebuã saa ãsuã.

²³ Nya bɔlɛ Onanto wã lætã bo diyuã saa bɔtɔ bã læ uyifo bo kenkɛ læ kusu saa ãsuã. Nya læ ose mi lɛwɔɔ ku nsusu ku mi ãsuã eto sinã kenke bã bemunyã kabua saa læ mi ãsuã læ lefe nã Bonamute Yesu Kristo nsi luubã. ²⁴ Nya Onanto wã lɛkpadi mi nkã befiani wã balee ebɔwunsãko mi isu ese læ kalosãkɔ. Itsyise lesa nã ke ɔtɛyi nkã wuuyifoo, weeyifo ni.

²⁵ Mɔ bayimi, bikato ola kãtã Onanto læ bo disi. ²⁶ Bilãkã kafo faa bɛbuta læ bisiasã bafokanɔfɔ. ²⁷ Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti fe nwã ɔnyã læ Bonamute Yesu Kristo eto kɛnyɛ minkã bekla kukue komfo bete bafokanɔfɔ kenke.

²⁸ Bonamute Yesu Kristo eto lefonã læ disiã ko mi.

2 TESALONIKAFƆ

1 Mɔ, Paulo, ku Silvano ku Timoteo bo lewɔni kukue komfo butɛ mi mba ni bo Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto bale la Tesalonika. ² Bɔle bɔtɔ minkɛ Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto diyua ku lefonɛ la disia ko mi.

Bɔle Onanto Lekpakpa Bɛ Fe Nkpesiasia La Bokate Ko Bokpadi Bo Okpadi Fa.

³ Mɔ bayimi, ele bɛ bɔɔ Onanto ani lefe saa la mi disi. La nyaso eleke bɛ bukato ola, kasɔ wɛ ani bɛ mi bofokanɔ la busi bɔke ale boso ku mi lelabi tsya la difuli lekpe enso. ⁴ Nyamfo eso boakpo mi diye sɛɛ la mba lefo Onanto banɔ nti. Iyifo bo lemɔ nya boatesa mi itsyise biɔnya keklege la mi bofo kanɔ asua nya benle ot-syekle bokpe la lefe na eto lefe banle mi bulɛ kakpɔ mi ku kanyi ka benle bunya eso.

⁵ Nyamfo le bote nkɛ Onanto aakpo akpo la kusut-syɔntsyɔ asua. Nya wuuta mi kasiakɔ la wɛ sekakediko kasɔ benle kanyi ka benle bunya eso. ⁶ Onanto ebuyifo lesa na leyɛ. Nya wuuna mba nle mi bulɛ kenke koto. ⁷ Nya wuuta nkɛ bo ku mi mba kenke nle kanyi bunya la buunya ɔnwɛkɛsyakɔ sɛɛ. Onanto ebuyifo nyamfo la lefe na Bonamute Yesu ku Onanto eto batɔnkpe nkpe asuale kplɛ lɔɔɔɔ betsyi kato ku asuaale. ⁸ Buuna betidi ba laambu Onanto nya bamfo Bonamute Yesu Kristo eto Ditiki Sɛɛ banɔɔ, koto. ⁹ Nya Bonamute loola ma udunko la wɛ anami. Nya baambunya wɛ diyande ku wɛ asuaale. Nya wɔɔtsylɔsɛ ma ku ma ditsyabi bua namɛ. ¹⁰ Asa nyamfo ebuba ita la diyi kplɛ na asua Yesu luusinkli uba. Nya la diyi namfo asua, bafokanɔɔ kenke ebutakako wɛ ku atesɛ eto asɛ ku kudu. Nya miitsya abɔke ma lenti, itsyise befo wɛ Ditiki Sɛɛ na bɔteyi mi mfɔ benɔ.

¹¹ Nyamfo eso boato ola la mi disi lefe saa ne. Nya boale bo Onanto lekpakpa bo la uta la mi nkpesiasia la bokate ku mi bokpadi bo okpadi mi. Nya la wɛ asuaale la ewunsɛ ko mi la ita mi nsusu sɛɛ bo lookpe mi nkɛale bɛ lesa saa na biuyifo la mi wɛ bofokanɔ esoo la iba ita kukɔɔ. ¹² Bɔle asa nyamfo bɔtɔ katɛ mi ku lekpaalele bɛ la babesɛ Bonamute Yesu Kristo eto diye kato eyɛ la mi eso. Nya wuuntsya la obesɛ mi diye kato la wɛ ku Onanto eto kafoekpe eso.

Bianta La Kuutsyua Saa La ɔwe Mi Okpe.

2 Mɔ bayimi, itsyi la Bonamute Yesu Kristo eto businkli kabɛ bio ku bo bɔkɔ bɔtsyanko wɛ. ² Bianta la nyamfo la ile mi nsusu nye ekpe mi bule, la nya banle bɔteyi bɛ Bonamute eto dibayi ebuba koko. Ɔt-

syua biubu bɛ ebɔ la Onanto eto kenye bulakɛ kate nye bo asatete nye etiki nya bɔwɔni buta mi asua. ³ Bianta la kuutsyua saa la ɔwe mi la kusu saa asua kon. Itsyise Bonamute eto diyi namɛ ambuba tɔ isu ese lefe na usialetidi ama lootaka uɔnya la Onanto asua nya obuale ama laeba bɔtsylɔ la ute luulakɛ asua ote. ⁴ Nya wootaka uɔnya nkɛ la uti lewɔɔɔ Kenke eto asuaale kusu la ote nkɛ wɛ ha ni awɔɔɔ kenke eto asualetidi. Nya wootaka uba usia la Onanto eto Disumuyo nya wuuyifo wɛ asua, fe wɛ ni Onanto.

⁵ Biakloma bia lefe na minke mi la ɔlɔɔ, nteyi mi asa nyamfo kenke. ⁶ Fɛɛ lesatsyua leeti asa nyamfo kusu nkɛ yaaba tɔ mɔmɔ. Nya mi kosate yi lesa na ini. Nya obuale ama ebulakɛ wɛ asua lekple la wɛ lefe ayo. ⁷ Nya disiale eto asa nya banle buyifo kakula kokoko efe ele bubɛ. Nya asa nya luubaa, ambuba tɔ isu ese le fe na Onanto dilakɛ nwɛ diti obusle ama kusu. ⁸ Nya la nyamfo eto kamaa, Onanto ebulakɛ obuale ama ote. Nya la lefe na Bonamute Yesu luubaa, wuufi wɛ kenye eto ufiebi ku wɛ diyande otonsɛ wɛ obiasɛ wɛ ditsyabi kenke. ⁹ Usialetidi ama bɛ ku Obonsam eto asuaale, nya wuuyifo bidia eto ayanisa akpa akpaa ote. ¹⁰ Nya betidi ba kenke lɔɔɔɔ la nya asua, ebunya kenke, wɔɔɔɔ la disiale ku kɔwesɛ saa bɛ la ɔwe ma okpe. Boonya itsyise bamfo Ditiki Sɛɛ na Onanto lete ma bɛ banya nkpe banɔ. ¹¹ Nyamfo eso Onanto eboyani ma uta kawɛ eto lewɔɔɔ na luuta bafɔ bidia banɔ. ¹² La kalosakɔɔ, Onanto ebolo ma dikpi, itsyise bamfo Ditiki Sɛɛ namɛ banɔ. Bomu banya disuayua la asa buayifoyifo asua.

Biɔnya Keklege.

¹³ Mɔ bayimi, ele bɛ bokasɔ Onanto ani lefe saa la mi disi eso. Buyi boɛ woala mi sitinti. Mi ni betidi tute Onanto dilakɛ nkɛ binya bofo. Úfi lewɔɔɔ Kenke úfla mi abua úwi nya befo ɔnukuale benɔ. ¹⁴ Nya eyɛ la bo Ditiki Sɛɛ namfo budi asua, Onanto akpadi mi nkɛ biba befo diye fe kase Bonamute Yesu Kristo lefo. ¹⁵ La nyamfo esoo, mɔ bayimi, biɔnya keklege la bekɔbe ɔnukuale eto asatete nya bote mi la bo kukue ko bɔwɔni ku etiki nya budi mi, beɛ nya kɔni keklege.

¹⁶ Nyaso bɔle ɔwunsakɔ bɔtɔ ku lekpaalele itsyi la Bonamute Yesu Kristo ku Boanto Onanto wɛ laala bo, nya eyɛ la wɛ lefonɛ asua okpe bo nkɛale nya uta bo kusubebe tinti. ¹⁷ Bɔle wɛ lekpakpa buankɛ, uta mi asuaale la okpe mi utu wɛ nkpe osa, bɛ la bidi etiki ku la biyifo asa sɛɛ lefe saa.

Bekloma Lə Bikato Ola Kətə Onanto Lə Bo Disi.

3 Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi, bekloma lə bikato ola kətə Onanto lə bo disisi, itə bə lə Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmfo lə disənsə disu nlebe ku dibu fe kase mi-itsya seka. ² Nya lə bətɔ Boanto Onanto tsya biə lə uləkə bo utsyiko lə betidibua ku besialetidi eto ani əsuə, itsyise inni betidi ba tã léfo Ditiki Sɛɛ nə mə bǎnɔ. ³ Bonamute eyifo ɔnukualetidi, uuhya mi kama, ookpe mi nkəale nya woobe mi bə olo Obonsam əmbutəkə bo kato. ⁴ Bonamute ətə bufi bo utu butəkə lə mi bə bɛlɛ bɔyɛ lə esu nya bote mi əsuə, nya buyi boənkə biofo buyifo lə nnya əsuə enso. ⁵ Bɔlɛ Bonamute lekpakpa bə ɔsini mi ənəmi lə binyə lə bete kase wə, Kristo laakpe bo nkəale ku kase Onanto laala bo.

Binyə Kekleke Itə Keyifoyifoyifo.

⁶ Mɔ bayimi, bɔlɛ mi kɔfi bokpe keklege lə Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə boə biləkə mi əsuə bitsyiko lə bayimi ba ni bafɔ nya banlɛ buyifo lə bo asatete əsuə. ⁷ Mi kosate biyi kukɔnɔ biə ele bə biyifo keyifo fe kase buyifo, itsyise bóenyifo sɛfɔ lefe nə bókɛ mi lenti. ⁸ Bóamfo bɔwunsəko itsyi lə kuutsyuə saa ɔfɔ bə bóamfo kayo. Bomu búyifo keyifo keklege ketsye ku kakɔmi bə bo bobə ményifo bitsyikə itə kuutsyuə saa. ⁹ Inni nnya kasɔ ni bənkə bumbə kusu boatyi mi bə bebe bo eso. Bomu bóla boə bekase kase ele be beyifo

keyifo. ¹⁰ Biokloma biə lefe nə bókɛ mi lenti, bókpe mi kɔfi boənkə utidi wə ke laani nkə woəmbuyifo keyifoo, mendi tsya.

¹¹ Bɔlɛ mi nyamfo bətɛyi itsyise bɔlɛ bɔnɔ boə bafɔ bətsyuə kpe mi lenti nya ini mə bayimitsyuə eto ketiki-ma hã te baayɛ kedi. ¹² Bɔninko betidi bamfo ditsyabi nəmfo keklege lə Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə, bə lə balɛ mə əsuə kukɔnɔ lə be fi mə ani beyifo keyifo bedi.

¹³ Fɛɛ mii, bayimi, biəntə lə ani lə elo mi lə lesa sɛɛ buyifo əsuə. ¹⁴ Nya lə utsyuə nkə woəmbuyifo lə ditiki nə bətɛyi mi lə kukue ko mfoo, bitsyə wə lekpo nya lə biləkə wə lə mi nti, lə kofami lə kɔlɛ wə. ¹⁵ Tsyaa bienkisi utidi əmə. Bomu ele bə bɛlɛ wə kɔlɛ fe mi ɔyimi seka.

Bɔlɛ Mi Bokla.

¹⁶ Bɔlɛ Bonamute kosate wə ləətə diyuəsə lekpakpa bɔlɛ bə lə utə mi kəmiə eto diyuəsə lə mi lə kusu saa əsuə. Lə Bonamute lə ɔlɛ mimbɛ kenke ola.

¹⁷ Mɔ, Paulo, kosate uni nle etiki fɛfɛ nye nkla bomfo bɔwɔni kətə mi ku mɔ kɔni. Iyifo mɔ kosate eto lenimi eto awɔnisa fe kase maawɔni kakpe lə mɔ kukuwɔni-wɔni saa kalɔ.

¹⁸ Bɔlɛ ola boto boə Bonamute Yesu Kristo lə ɔlɛ mi mblɛ kenke ola lə wə lefonə əsuə.

1 TIMOTEO

1 Mɔ, Paulo, wə ni Yesu Kristo eto nɔwə ótsyese eyɛ lə bo Ofomfokətə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo wə bɔnlɛ kusu bobee, nɛ kukue komfo bɔwɔni. ² Nya mimfi minlɛ fə Timoteo botsyese. Eyi fə eyifo mɛ fe ubi lə bofokanɔ əsuə. Nyaso minlɛ Bonamute Onanto Ku Boanto Yesu bɔtɔ miə lə mə kamin-sənyənyə lə kətəkəko fə lə bənyə fə kaminsə lə bətə fə diyuəsə.

Paulo Álɛ Wə Kɔlɛ Itsyi Lə Bidia Eto Bateasa Əsuə.

³ Nla miə lə esi əsiə lə Efeso mfó fe kase míntɛyi fə lefe nə mínyɛ mfo mímfɛ mintɔ lə Makedonia. Nnya ni bə eyi fənkə betidi bətsyuə kpə lə mfo ba nɛ asa nnya loobiasə nsusu itsyi lə bo asatete lə Kristo bofokanɔ əsuə. Ele bə ani komə nye ala betidi bamfo bə lə bayɛ nya kakloe buyifo. ⁴ Tɛyi mə lə bayɛ lefe bobiasə lə akokosatete ku bakoko eto ntsyikɔ eto katobobesə əsuə. Asa nyamfo eto okle bote akpɛ kənə lə betidi nti. Nya yaanyɛ lə Onanto eto nsusu əsuə. Nsusu bo nyɛ lə bofokanɔ əsuə hā ele bə bote. ⁵ Nya lesa nə lefe bə biyifo ni bə ele bə bola bo bafokanɔfɔ tsyuə ku kafo faa, ku utu wə ləmbolo bo dikpi lə asa buayifoyifo saa əsuə. Nya ele bə bo bofokanɔ lə Kristo əsuə tsya yifo sitinti. ⁶ Fɛ betidi bətsyuə étsyi kama bakpɛ asa nyamfo. Nyaso bányɛ kusu sɛɛ komfo. Nya bəənə etiki bimba nya ləmbə kutəkə. ⁷ Baala bə baatsyi bawuninsə bafiani Mose eto kɔfi eto bateasa. Fɛɛ mə bamə kosate mannɔ etiki nyamə kasɔ tsya. Beedi etiki keklege itsyi lə kɔfi komə əsuə, fɛ mə bamə kosate maannɔ lesa nə banlɛ bɔtɛyi kasɔ.

⁸ Bomblɛ kenke yi boə Mose eto kɔfi komə alɛkɛ, fɛɛ ele bə bətsyue ko koto fe kase boate ko. ⁹ Nya ele bə bukakloma tsya boə, inni betidi sɛɛ eso béyifo afi kəkə mə ato, bomu mba ditidi ato baata Onanto eto afi kebu ku mba leeyifo asa bua ku mə kakle ba eto nkprə diyɛ ku abuyifoyifo. Mə ni betidi ba ləmbə bofokanɔ saa, mba laalo mə antomə ku ambemə ku mba ni bewudifɔ. ¹⁰ Mba ni betidi ba leedi asɔnɔ ku basani ba laalabeko mə basanitsyuə. Mə ni betidi ba leeyu betidi bamba kəmuə kate ku mba ni badia ku mba laasɔ akɔsi nye kakpadi asa katɛyi bidia. Nya ku mba kenke ba dímamfo Ditiki Sɛɛ nəmə eto asatete bánɔɔ, mə ni mba baanlɛ ato nyamfo bukə nɛ. ¹¹ Boonyə asa nnya minlɛ bote lə Ditiki Sɛɛ nə béfi bákpe mɛ lə kɔni bə nte itsyi diyənde eto Onanto wə boatesə nte ɔflɔ.

Paul Ásɔ Onanto Ani Lə Wə Kaminsənyənyə Eso.

¹² Məambofo Bonamute Yesu Kristo ani bɔsɔ lə əsuəale nnya ufi utə mɛ nkə lə mfo keyifo kamfo buyifo eso. Nya lə ɔnukualɛɛ, úfi ke ókpɛ mɛ lə ani. Itsyise únyə mɛ nya uunyi nkə məmbutsyetsyi ke nyani wə ntsyə. ¹³ Ite bə lə lefe ditsyuə nə lefee, nnyə lə wə əsuə, lə etikibuadidi ku lə aka əsuə fɛ mímbə míntsyi mɔ ləkɔsi minwuninsə, Onanto ənyə mɛ kaminsə. Itsyise lə lefe nəmfoo, māmfo wə nnɔ tɔ nya mánte lesa nə mínkeyifo tsya. ¹⁴ Bonamute ənə mɛ kafo tinti nya útə mɛ bofokanɔ ku lelabi se buunyə lə bo lɔniyifoyifo ku Yesu Kristo.

¹⁵ Ditiki nə minlɛ bɔtɛyi mfo eyifo etiki eto ɔnukualɛ, nya ele bə utidi saa fo ɔnɔ. Kristo Yesu wə ni Nwə Onanto Lékpɔ ɔhile Utsyə, díbə kawunsia kamfo nkə lə ubə uləkə babuayifo. Nya mɔ ni obuayifo kenke enso lə babuayifo nti. ¹⁶ Fɛɛ Onanto dínyə mɛ kaminsə nkə lə eyɛ lə mɔɔ ni obuayifo kenke enso əsuə, Kristo Yesu lə utə lə betidi lə bənyə bə okpɛ lelabi nə eso woefi katsyɛ babuayifo ba lefo wə banɔ. Lə nya esoo, wuutə mə nkprə bo ləmbə kalosəɔ kulefe tsya. ¹⁷ Nyaso bitə lə bukatəsə bo Oka wə nkprɛ kato wə boənyə ku bo ənəmi wə hā ni Onanto wə nsi nkprə isu manlo manlo. Nya lə bukabesə wə Onanto wə leenkprə eto diye kato lefe saa. Ibə itə.

¹⁸ Mɔ ubi Timoteo, keyifo ku afi nnya mimfi mintə fə mfoo, eka asa nnya bo Onanto eto bənyələkətidi létɛyi itsyi le fə əsuə. Lɛ etiki nyamfo kɔni keklege fe bəmake, ebutəkə kabua kato lə lema nəmfo əsuə. ¹⁹ Lɛ fə bofokanɔ kɔni keklege, tə bə fə utu manlo fə dikpi. Betidi bətsyuə ba díməntsyue mə ketu eto kɔlɛ kotoo, mə dídu bánɔ banyansə mə bofokanɔ nɛ. ²⁰ Nya lə mə nti, ni Himeneo ku Aleksandro. Nnə mə ato lə se mímfɛ mə míntə Obonsam bə lə bənyə kanyi lə wə ani. Nyamfo luutə bə bakase bə bayɛ etiki bua budi lə Onanto əsuə.

Bikato Ola.

2 Lesa tute nə moola miə bete ni bə bikato ola bikətə Onanto lə bikalɛ wə lekpakpa kasɔ wə ani lə betidi ba tã eto disi. Bikəfi mi ku mə mblɛ eto ahiā bikətsyə lə Onanto eto ənəmi. ² Nya bikato ola kətə Onanto lə baka ku betidi ba kenke ntɔnko betidi bə lə bomblɛ lə bɔkɛ lə diyuə əsuə kalebe saa. Itə bə lə bobokosə bo əsuə kasɔ butə Onanto nya bufi dibu butə utsyuə saa. ³ Olatoto eyifo lesa nə laakɛ bo Ofomfokətə Onanto ɔkɔɛ. ⁴ Itsyise ola nkə utsyuə saa te wə Ditiki Sɛɛ nəmə lə ote ɔnukualɛ əmə bə lə utə wə nkprə.

⁵ Lə ɔnukuale, Onanto ɔni ete nkpe. Nya Ofomfokətə tsya ɔni ete nkpe. Wə ni utidi wə baakpo Kristo Yesu. Wə ni futsyā laal bonko Onanto eto nti. ⁶ Wə ni fuutsyua difi wə əsuə útə fe kedi lə kawunsia kenke eto betidi eto disi. Yesu éyifo nyamfo sitinti bə Onanto eto kənyə ka útsyā nkə wofo utə wə betidi kenke eto lefe eboyo. ⁷ Nyamfo eso Onanto lékpe mē fe wə ɔtɔnkpe ku wə oteasa. Nyamfo menyifo bə sidia minlə bəteyi. Nlē mi bəteyi sitinti minkə wə díləkə mē fe oteasa nkə lə mbə nləkə wə bofokanɔ eto Ditiki Sɛɛ nəmā nte betidi ba lennitɔ Yudafo.

⁸ Lə bafokanɔ eto katsyako saa, nla minkə basani besə mə ani kato bato ola ku ketu ka lekpa kənke. Nya ɔblɔ nye kənə saa manke mi lə nti. ⁹ Nla tsya miə besio lə mə əsuə ola eyē lə mə bikelēlē əsuə, lə ete bə bale mə əsuə kasɔ bobokosə. Inni bə bakle mə esi ku sika eto bikə akpa akpa nya lefo koya kpə nya loote bə bale mə əsuə kato bobesə. ¹⁰ Bomuu, ele bə mə ditsyabi sɛɛ te bə beyifo besio ba laate Onanto sikpi. ¹¹ Nya ele bə usio saa bokosə wə əsuə kasɔ lə okase asa, lə busiə kpə əsuə. ¹² Minlə mə kusu butə minkə baté basani asa nye bətəkə basani kato. Bomu ele bə bəsiə kpoo, betsyue koto. ¹³ Itsyise Adam ni futsyā Onanto leka buyifo fe úləkə Eva utsyiko lə wə. ¹⁴ Nya inni Adam ni nwə olo əmə ləwɛ, bomu usio əmə ni nwə ɔwɛ. Nya útə úyifo lebuə. ¹⁵ Nya lə usio eburýā keklege lə wə bofokanɔ əsuə ku lə lelabi əsuə nya wuusiə nkpe kənke nya woobokosə əsuə kasɔ, wɔɔyɛ lə kanyi ka nkpe lə ubilele əsuə ɔbɔ ofe.

Ditsyabi Nə Ele Bə Ləke Bofokanɔ Eto Batɔnkotɔnko.

3 ɔnukuale uni, baateyi bənkə, lə utsyua aala nkə woeyifo bafokanɔ eto ɔtɔnkotɔnkoo, ete bə woala nkə woeyifo keyifo sɛɛ. ² Fe bafokanɔ eto ɔtɔnkotɔnkoo, ele bə uyifo utidi wə bulə saa ləmbə lə əsuə, uufi kusia ɔni, uyifo obesibe, ɔkɛ dibusə, ɔlɛ əsuə ola, nya betidi leebu wə. ɔkɛ kafokpɛ kəfo bəfo nya uyifo oteasa sɛɛ. ³ Yanle bə uyifo utəkpe, nya woankpɔ ekiti. Ele bə uyifo utidi wə diyua, nya woenyifo nwə ləənə etiki, nya woansesə ənəmi lə atabi əsuə tsya. ⁴ Ele bə uyifo nwə laale wə diyoo eto betidi ola, nya wəətə nkə wə bebi tsyue ditiki koto lə kusu saa əsuə. ⁵ Nya lə utidi utsyua kpe wə leenyi kase woobe wə diyoo, ntsyā wɔɔyɛ obe Onanto eto betidi ba wɔɔyenko? ⁶ Yanle bə uyifo nwə léfo Onanto ɔnɔ ɔfɔ kase woembobesə əsuə kato, nya eyē lə nnya əsuə ote əsuə, lə ubə udu ɔnɔ, nya Onanto luunə wə koto fe kase únə olontidi əmə koto. ⁷ Ele bə uyifo utidi wə nkpe diyee sɛɛ lə mba dímamfo banɔ tsya eto ənəmi, nya luutə bəmbəteyi kulesa bua saa bakpe wə kofani bə lə obuəle əmə lə unyā wə umuə.

⁸ Nko kə ini bə wə bawunsəkotsyua tsyaa, ele bə mə tsya yifo betidi ba nkpe ditsyabi sɛɛ, nya baalɛ keyifo ola keklege. Ele bə beyifo betidi ba ləənnə ntə kəkpe, nya baansesə ənəmi lə atabi əsuə tsya. ⁹ Ele bə beyifo bətsyua léfo Ditiki Sɛɛ nəmā báboko mfo banɔ keklege ketu ka laanlo mə dikpi. ¹⁰ Nya ele bə beto mə ditsyibi bebe fe. Nya lə bənyə kabua saa lə mə əsuə, bitə lə

beyifo bawunsəkotsyua. ¹¹ Ele bə mə bəsiə tsya, yifo besio ba nkpe ditsyabi sɛɛ, nya beyifo betidi ba leedi betidi eto ntikima. Bomu ele bə beyifo besio ba leekpə ntə, nya beeyifo lesa saa lə kusu əsuə. ¹² Be fə, bawunsəkotsyua bamfo eto utsyua saa fi kusia ɔni kplon, nya woalɛ wə bebi ku wə diyoo eto betidi kenke ola. ¹³ Nya bawunsəkotsyua bə nlē mə keyifo olaa, mə kosate ebunyə dibu ku kənyəsə sɛɛ lə betidi eto ənəmi. Nya bɔkɛ utu bedi etiki lə mə bofokanɔ lə Yesu Kristo əsuə kate betidi bamba.

¹⁴⁻¹⁵ Nlɛ bobɛ bə yəmbɔklɛ muubə nyə mi. Fɛɛ nlɛ asa nyamfo ɔwɔnɔ kətə fə bə lə minlə bubə mlə, lə efo fə ɔwɔunsəko lə ate lesa nə ele bə yifo fe ɔtɔnkotɔnko lə Onanto eto bebi nti. Nya mə ba ni Onanto wə nkpe nkpe eto bebii, mə ni omayi itə Ditiki Sɛɛ nəmā.

¹⁶ Onanto eto ditiki kənke nə bələkə bətee, kpe kalende tinti nya kuutsyua saa əmbofo ɔni nko. Nya ni bənkə, “Bonamute əbə bale fe kawunsia eto utidi.

Ləwɔnɔ Kənke ələkə óte nkə uyifo kənke.

Nya Onanto eto batɔnkpe dínyə wə.

Nya bələkə wə bəte lə kawunsia eto betidi kənke nti. Kawunsia eto betidi kpə áfo wə bənkə.

Nya Onanto dítsyi wə úsuko kato lə diyənde kplɛ əsuə.”

Betidi Ebutəkəko Bidia Eto Bateasa Kama.

4 Ləwɔnɔ Kənke ələkə óte bo ókpasə nkə, fe kawunsia eto kalosəko looyoo, betidi bətsyua ebɔbɔ lə bofokanɔ eto Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə bətəkəko bidia eto awɔnɔ nnya mba luufi mə əsuə bəte obuəle əmə eto asatete. ² Bidia eto asa betidi bamfo laate, nya buufi mə disiale eto asatete bakula, itsyise mə akɔsi əkpə fe situ ku ute bəfi bátonsə nnya, bəmbə ɔnukuale. ³ Mə laate bə yanle bə betidi fi kusia. Nya baateyi bənkə yanle bə bedi edisa ətsyua eto okle tsya. Fɛɛ Onanto wə díyifo edisa kənke utsyā nkə mba léfo wə ditiki banɔ bentekəko wə, lə bedi ku leninsɔ. ⁴ Nya sitintii, asa nnya kənke Onanto díyifoo, alɛkɛ. Nyaso yanle bə utidi saa kisi didisa kuditsyua. Bomu ele bə bəfo ditsyua saa ku olatoto ku leninsɔ. ⁵ Itsyise Onanto eto ditiki nəmā ku bo leninsɔ ləyifoo didisa nəmā kənke.

Kristo Yesu Eto Usumunyə Sɛ.

⁶ Lə até fə bayimitsyua asa nyamfoo, nya əsuə fɔɔyɛ afiani Yesu Kristo eto ɔwɔunsəko sɛɛ nɛ. Lə nya féfi bofokanɔ eto etiki nyamə ku asatete féklusə əsuə esoo, nyamfo luutə fə əsuəle nɛ. ⁷ Nyaso ləkə fə əsuə etsyiko lə amamosa nnya betidi laateyi nya dimanyɛ lə konantosu nya ləmbə kutəkə saa. Nya kase konantosu lə atəkəko ko keklege. ⁸ Əsuə eto bunə itə ale bəke alɛkɛ lə kusu kutsyua, tsya Anantotiki bufi kekuləsə əsuə ku nya bokase kpe kutəkə eso nyamble kənke. Itsyise yuutə fə kutəkə lə nkpe bomfo ku lə kəkprəma eto nlɛ tsya. ⁹ Nyamfo eyifo ɔnukuale wə ele bə utsyua saa fə ɔnɔ. ¹⁰ Nyamfo eso ɔnɔnlɛ keyifo keklege nya ɔnɔnlɛ kanyi saa bunyā nɛ. Itsyise bo kusubebe təkə lə nkpe manlo

bo Onanto wə ni betidi ba tā eto Ofomfokətə əsuə. Nya mba luunyə wə bofokətə ni mba léfo wə bánə.

¹¹ Nyamfo ni asa nnya ele bə te mə nə. ¹² Məntə lə betidi bətsyuə lə bənyə fe amamfɔ itsyise eyifo okoso-bi eso. Bomuu, fiani ditsyəbi sɛɛ itə bafokanɔf kənke ɛyɛ lə fə etikididi ku fə ditsyəbi ku fə lelabi itə betidi ku fə bofokanɔ ku fə nkɔ kənke busiə tsya əsuə. ¹³ Nya keklege lə akakla Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə əkətə bafokanɔf kənke. Nyaso ləkə nya kasɔ lə ate mə asa nyamə isu ese lefe nə muusinkli mbə. ¹⁴ Nya manye Onanto eto Ləwɔnɔ eto ətəsa nnya úfi útə fə ɛyɛ lə wə bənyeləkətidi ku bafokanɔf eto batɔnkotɔnko ba dítəkə fə anii, eto keyifo buyifo. ¹⁵ Tə lə fə nsusu lə butəkə lə nyamfo əsuə, nya lə alɛ nko ekeyifo itə lə betidi ba tā lə bənyə lə fə nkɔ sɛɛ bo fensi eto sɛtɔsusu. ¹⁶ Lə fə əsuə kukɔnɔ ku asa nnya faate. Nya keklege lə keyifo ka fanlɛ əsuə. Itsyise lə eyifo nkoo, ebuləkə fə əsuə ku betidi kənke ba laanɔ fə ditiki etsyiko lə kotonənə əsuə.

Ele Bə Lə Bakɔbəsia Ku Batɔnkotɔnko Ku Beyifoyifo Ola Kukɔnɔ.

5 Meyenki akpe nye manɔ osani wə ni fə sininə ətsyə ku kudu. Bomu ləkə asa kasɔ ate wə ku utu buɛɛ fe fanto seka. Lə bakosobi fe bayanisani. ² Lə besio ba lebe banso fə fe fambe mə. Nya lə alɛ mbite tsya fe fə bayimisio, nya lə alɛ fə əsuə kənke.

³ Bakɔbəsia ba ləmbə bawunsəkotsyuə, lə mə kukɔnɔ ku dibu. ⁴ Fə lə bakɔbəsia bətsyuə kpe bebi nye bəflufuu, tə lə bebi bamə lə bakase tute, bakase kase bɔɔlɛ mə diyo eto betidi ku mə mba léle mə ola fe kase mə bofokanɔ eto keyifo lete. Ele bə bedi betidi ba ləətsyə mba léle mə kɔlɛ. Nyamfo ləədufə Onanto ənə nə.

⁵ Nya ɔkɔsiə wə ləmbə ɔwunsəkotsyuə saa, ufi wə kusubebe utəkə lə Onanto əsuə lə ukato ola ukətə Onanto ketsye ku kakɔmi itsyise ohiə wə ɔwunsəko. ⁶ Fɛɛ ɔkɔsiə wə leedi sɛsɔnɔnɔ, umbə nkɔ lə Onanto eto ənəmi, ite bə usi nkɔ tsya. ⁷ Di mə etiki əkə mə ato itsyi lə asa nyamfo əsuə bə lə mə bətsyuə nye betidi bamba lembudi mə ketikima. ⁸ Nya lə utsyuə lə mi nti áni nkə woəmbɔlɛ wə diyo eto betidi ola kukɔnɔ, nyalɛ te fə ɔni wə bofokanɔ eto kusu komə, nya wə etiki abia eso utidi wə dimamfo ɔnɔ kulaa tsya.

⁹ Memfi ɔkɔsiə wə dimamfo tɔ alɛ fosi akua eto diye akɔ ku bakɔbəsia eto ditsyukpa nə nkpe lə bafokanɔf nti. Nya nnya nsi nso ni bəə, ɔkɔsiə wə nkpe lə ditsyukpa məmfɔ nti di usio ni kusə kɔni hā úkəsiə. ¹⁰ Uyifo nwə betidi laakpadi diye sɛɛ lə kase unsi nkɔ sɛɛ eso. Ele bə udi usio wə nkpe ditsyəbi sɛɛ wə dínə wə bebi kukɔnɔ nya onkpe kəfoəkpe itə bəfɔbofo. Ele bə uyifo usio wə nkpe kafo ɛkpe itə wə bətsyuə ku bafokanɔf tsyuə. Nya woawunsə ko betidi ba kənke nkpe lə bulə əsuə. Nya lə ɔnukualɛɛ, ufi nkɔ bo kənke unsi itə kaseɛ eto buyifo.

¹¹ Bakɔbəsia ba dimamfo tɔ alɛ fosi akua, məmfɔ mə aye akɔ lə bakɔbəsia eto ditsyukpa nəmfɔ nti. Itsyise lə kusəsiəsiə lə mə ɔkɔɛ, boosinkli lə Kristo kama besu bəsiə bese fɔfɔ. ¹² Nya nyamfo ebutə bata kakle ka

nkpe lə mə ku Onanto nti bebu itə bedi dikpi. ¹³ Lə nnya kamaa, boofiani bafɔ bakatsyilama betidi eto ayo kedi etiki bimba nnya ləmbə kutəkə. Nya nnya nsi lebia enso ni bəə, bookakpadi betidi aye bua kedi mə ketikima katyɛ etiki nnya dimamfe. ¹⁴ Nyasoo, nla miə bakɔbəsia bamfo eto kakle siə bese lə bale bebi lə bəsiə babe mə ayo bomu. Nyamfo ebutə bə bembuyifo asa nnya dimənyə itə nya luutə bo balo kusu bə bəkedi etiki bua saa lə bo əsuə. ¹⁵ Itsyise bakɔbəsia bətsyuə ébusinkli bésu bətəko Obonsam.

¹⁶ Lə bakɔbəsia bətsyuə kpe lə usio wə dikafo banɔ eto diyoo, ele bə obe mə ɔlɛ mə ola, itə bə mə bitsyikə əmbubə itəkə lə Onanto eto bafokanɔf əsuə. Nyamfo luutə kusu bə bafokanɔf mfɔ eto ditsyukpa ebofo bakɔsiə bamba ba ləmbə bawunsəkotsyuə ola bɔlɛ.

¹⁷ Nya bafokanɔf eto batɔnkotɔnko ba nlə mə keyifo kamə olaa, ele bə bətə mə kayofofo ka disu sɛtɔ eto sinuə. Titlu mba laate asa fə bensi beedi betidi Ditiki Sɛɛ nəmə tsya. ¹⁸ Itsyise bətəyi lə Awɔnisa Eto Kukue Kənke bənkə, “Mankle onantsyui wə laafodi kamə kətə fə eto kənyɛ lə ɔlɛ keyifo.” Besi bətəyi tsya bəə, “Ele bə uyifoyifo saa nya wə kayofofo itsyi lə keyifo ka ɔnlɛ əsuə.” ¹⁹ Lə utidi utsyuə əbə ɔlɛ ɔnɔnkotɔnko utsyuə kənyɛ bolaa, mamfo nnya anɔ isu ese lefe nə eflɔ betidi inuə ku kama. ²⁰ Nya betidi ba ləəsiə nkɔ buaa, ləkə mə até lə mə bətsyuə nti lə əkə mə ato lə bafokanɔf kənke eto ənəmi. Nyamfo luutə bafɛfɛ te sikpi nə.

²¹ Nyaso nlə fə kɔlɛ bɔlɛ lə Onanto ku Kristo ku Onanto eto batɔnkpe kənke eto ənəmi minkə lə nyamfo ola kukɔnɔ lə ayɛ betidi eto ənəmi bobɛ bə lə esu ala utsyuə aso utsyuə. ²² Tsyə əsuə, mankɔ lə ani butəkə lə utsyuə əsuə itə kanantoyifo buyifo. Nya makɔko babuayifo saa, bomu ləkə fə əsuə lə lebuayifoyifo saa əsuə.

²³ Nya se kafo eto bufi nkpe fə lə əsuə esoo, mantəyi fə əkənə ntu fufu ete. Yɔɔlɛkɛ bə əkənə nte sɛkɛ sɛkɛ fe kofa seka.

²⁴ Betidi bətsyuə eto abua nnya beeyifo amfo bɔbɔ nyaso yəələkə mə dikpididi kate koko. Fə bətsyuə, kama kama fə mə asabuayifoyifo tsya ləbə kabɔ bəənyə. ²⁵ Nko kə ini bə asəyifoyifo tsya əmbofo bɔbɔ, nya nnya ləbiɔ tsya ebubə ebɔɔ lekple utsyuə saa nyə.

6 Təyi bafokanɔf ba ni ndomufɔ kənke fənkə ele bə babokosə mə əsuə kasɔ bətə mə banamute lə keyifokɔ, bə betidi saa embudi etiki bua saa itsyi lə Onanto ku bo bofokanɔ eto asatete əsuə. ² Nya ndomufɔ eto banamute ni bafokanɔfɔ, mántaka bənyə lə banamute bamə əsuə lə bofokanɔ eto sɛyimididi bataka. Bomu ele bə babokosə əsuə kasɔ bətə mə bawunsəko mə kulaa enso. Itsyise betidi ba baanlɛ ɔwunsəko mfoo, beyifo mba lefo Yesu banɔ. Nya mə ku məmə kənke eyifo wə bale ba woala tinti. Nyamfo ele bə te mə lə akpe mə nkəale lə beyifo ele bə beyifo lə bakpe mə nkəale.

Binyə Keklege Lə Mi Onanto Kama Butəkəko Əsuə.

³⁴ Utidi wə ke laate asa bamba nya laanlɛ bɔyɛ lə Bonamute Yesu Kristo eto Ditiki Sɛɛ əsuə, utsyə əmə lə

wə əsuə kato bobesə unyi kulesa. Iyifo etiki bunə bimba ku kədiə ku bulə bimba ete woakpe. Nyamfo ləətə betidi kənənsə, ndiəkpekpe ku abiesese, ku nsusu bua bufi lə utidi əsuə nɛ. ⁵ Nya bəənə etiki kəntsye lefe saa. Betidi bamfo eto okle eto nsunsu ebukpə nya bensiyi Ditiki Sɛɛ nəmə eto ɔnukualɛ. Mə nsusu ete ni bənkə bəətəkəko Ditiki Sɛɛ nɛ mə kama lə bayɛ lə nnya əsuə bafiani batabinyə. Ləkə fə əsuə etsyiko mbamfo eto okle əsuə.

⁶ Fɛɛ lə utidi akpe ɔtsyini kekleke lə Onanto eto bɔsumu əsuə nya asa nnya nte wə tsya dídufə wə ənə, uyifo otabinyə. ⁷ Itsyise fe kase bále boo, bóanlɛ kulesa boboko kawunsiə. Nya lə bukpə tsyaa, boəmbufi kulesa busuko. ⁸ Nyaso bitə lə bikə ku edisa nya ntə bo lə imi bo. ⁹ Fɛɛ betidi ba laasəsə ənəmi lə bikə eto bəkɛ əsuə, mə leedufə lə Obonsam eto uyibi wə obio utsyə mə nɛ. Nya beetsyiko asa bimba buyifo, nya beefi kawunsiə eto bikə bəbɛɛ kəkpimi lə əsuə nya baabi-asə mə nkpə itə bəəkpə kanya kulaa. ¹⁰ Itsyise ənəmi bɔsɛsə lə atabi bəbɛɛ əsuə laayenko asa bua kpə eto buyifo. Betidi bətsyuə lə kənənsə lə atabi eto bəkɛ eso áyansə mə bofokanɔ eto kusu. Nya mə nkpə kenke édufə lə bulə əsuə.

Ñyə Lə Bofokanɔ Eto Keyifo Eto Kusu Əsuə Kekleke.

¹¹ Nya se feyifo utidi wə dífi fə əsuə utə Onanto esoo, ləkə əsuə lə asa bua nyamfo kenke eto buyifo əsuə lə efi fə ənəmi ətəkə lə asa sɛɛ buyifo əsuə. Təkəko Boanto Onanto lə bofokanɔ ku lelabi əsuə. Kɛ dibusə lə alɛ betidi buɛɛ. ¹² Ñyə kekleke lə bofokanɔ eto keyifo əsuə lə akpe nkɛale lə ənyə nkpə manlo manlo. Nkpə bomfo eso Onanto lékpadi fə lə lefe nə fáfo wə bokpadi eto bofokanɔ fáte lə mba díkafo babɔ ku babamba eto ənəmi nɛ.

¹³ Nya lə Onanto wə diyifo lesa saa ku Kristo wə dífə wə kɛnyɛ úləkə wə bofokanɔ óte lə Pontio Pilato eto ənəmi, nɛ mə Ditiki Sɛɛ bufi kətə fə, ini mə kɔfi. ¹⁴ Nya-so nɛ fə bɔtɛyi minkə lɛ asa nyamfo ola kase kuutsyuə ləmbɔtɛyi kulesa bua itsyi lə fə əsuə isu ese lefe nə Bonamute Yesu Kristo luusinkli ubə. ¹⁵ Nya Onanto ebutə Yesu Kristo sinkli ubə lə lefe nə ɛlɛkɛ itə wə. Onanto ni nwə nso kenke ku ni nwə fate nɛ seka budi lə lesa saa əsuə, nya uni baka kenke eto oka. Nya lesa saa laakpo wə Bonamute Onanto. Nya wə ni nwə boatəsə. ¹⁶ Wə fate insi nkpə itsyise wəəkpɛ kulefe kulefe. Nya wəəyənde itə bə kuutsyuə saa əmbofo bufya lə wə ənəmi lə ɔlɛ bubə. Kuutsyuə saa mənnyə wə tɔ unyə nya kuutsyuə saa tsya əmbofo wə ənəmi bobɛ. Nya atəsə ku əsuəale ni wə ale lefe saa. Ibə itə.

¹⁷ Tɛyi mba nkpe kawunsiə kamfo eto bikə fənkə, bambesə əsuə kato befi mə ənəmi bətəkə lə mi, bikə bia lalo əsuə. Bomu befi mə ənəmi bətəkə lə Onanto əsuə. Wə uni ləətə bo lesa saa kafo faa nkə lə bunyə disuəyuə. ¹⁸ Tɛyi mə fə bekeyifo kasɛɛ nya luutə boofi-ani batabinyə bənyə atsyɔkpokpo lə nnya buuyifo əsuə. Nya lə bəkətə betidi asa kafo faa. ¹⁹ Lə beyifo nkoo, balɛ bikə bia lambia bɔɔɔ kətsyɛ itə mə əsuə lə kama ka nɛ bubə. Lə nya əsuə boonyə nkpə tinti bətə əsuə.

²⁰ Timoteo, be fə alɔ asa nnya Onanto dífi útə fə ətsyə kukɔɔ. Memfi fə əsuə akpe lə eyifosa bimba ku etikinənə bimba əsuə. Nyamfo əsuə betidi bətsyuə laayɛ kawɛ betidi fe mba ni babesibe. ²¹ Itsyise bətsyuə efi bə beyi asa nyamfo. Fɛɛ eyɛ lə nyamfo əsuə bányansə mə bofokanɔ eto kusu.

Nɛ Onanto bɔɔ miə ufi wə lefonə obe mi.

2 TIMOTEO

1 Mɔ, Paulo, wə eyɛ lə Onanto eto lefonə əsuə mimfiani Yesu Kristo eto ɔtɔnkpe, wə nɛ letsya bobɛ it-syi lə nkɔɔ bo buunyə lə Bonamute Yesu Kristo əsuə lə bo ku wə eto lɔniyifoyifo əsuə nɛ kukue komfo bɔwɛni kətə fə.

2 Mɔ ubi lala Timoteo, nɛ Boanto Onanto ku Bonamute Kristo Yesu bɔtɔ miə mə lefonə lə disiaɔo fə lə bənyə fə kaminə, lə bətə fə diyuəsə.

Nyə Kekleke Lə Bofokanɔ Əsuə.

3 Maasɔ Onanto wə meesumu fe kase mɔ banamə diyifo ani. Nya meeyifo nko ku mɔ utu wə laanlo mɛ dikpi əsuə. Nya, masɔ wə ani ketsye ku kakɔmi kalɛ wə lekɔakpa lə fə disɔ lə nɛ ola boto. **4** Nya lə nkloma binəntu bia féwii, mala tinti miə məənyə fə lə əsuə lə iyua mɛ. **5** Maakloma bofokanɔ kekɛɛ bo nkpe fə. Bofokanɔ bo eto okɛ lɛkɛ fə ewu Lois ku fambe Eunike mə. Mfo nno miə fintsyə kpe mu okɛ. **6** Nsusu bomfo eso minɛ fə kukue komfo bɔwɛni bə lə aɛ kekɛɛlɛ ətəsa nnya Onanto dítə fə lə lefe nə mímfɔ ani míntəkə fə lə əsuə mínto ola. **7** Itsyise ləwɔnɔ nə Onanto dítə boo, əəntə boate sikpi. Bomuu, útə bo ləwɔnɔ nə ləətə boənyə əsuəale, ku lelabi, ku əsuə eto ləkɔɛle kato butəkə tsya.

8 Lə nyamfo esoo, məntə lə kofani lə kɔɛ fə bə ənyə aɛ Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nə mə bɔtɛyi nye lə kofani lə kɔɛ fə lə mɔ disɔ nwə bákpe le diyɔ lə Kristo eto disɔ. Bomuu, fintsyə nyə kekɛɛ lə ənyə kanyi lə wə disɔ lə ələkə Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmə ate. Itsyise Onanto ətə fə əsuəale bə lə afo nyamfo buyifo. **9** Onanto ni nwə dítə bo nkɔɔ nya ókpadi bo nkə bofiani wə betidi. Inni lə bo kasɛ ka búyifo eso. Bomuu, iyifo wə Onanto eto nsusu ku kafo ɛkɛ ka úfi útə bo eso. Nya eyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Bonamute Yesu Kristo əsuə nya búnyə Onanto eto lefonə nəmfo fə úyifo kawunsia kulaa tsya. **10** Nya mɔmɔ, Onanto ébuləkə nyamfo ótə bo ekpa wuə lə Ofomfokətə Kristo Yesu əmfo eto bubə əsuə. Wə ni futsyə léso ukpə ku eto əsuəale ani. Nya eyɛ lə wə Ditiki Sɛɛ əsuə, óboko bo nkɔɔ bo kalosɛkɔ lənsiembəkə kulefe. **11** Onanto efi mɛ uyifo nwə loobe wə letsya ku ɔtɔnkpe ku wə Ditiki Sɛɛ nəmfo eto oteasa. **12** Nya lə nyamfo esoo, nya minɛ kanyi bunyə nɛ. Fɛɛ kofani annɛ mɛ. Itsyise mfo nno sitinti, nya nyi utidi wə əsuə mɔ bofokanɔ nkpe. Nya nyi tsya miə woosɛ mɛ ku nya kenke mimfi minɛ bokpe lə wə ani isu esɛ lə Diyi nəmə.

13 Lə etiki sɛɛ ku nnya kenke míntə fə kukɔnɔ kekɛɛ, nya lə aye lə nnya əsuə. Fə nya anɔ kekɛɛ lə nyə eyifo

lɔni ku Kristo Yesu lə lelabi əsuə. **14** Nya eyɛ lə ləwɔnɔ Kenkɛ eto əsuəale nya nkpe lə bo əsuə, lə aɛ asa sɛɛ nya kenke béfi bətə fə kukɔnɔ.

15 Eyi fə Asiafɔ eto bafokanɔfɔ kenke édu mɛ lə ɔflɔ, nko ke ni Figelo ku Hermefene tsya lídu mɛ lə ɔflɔ nɛ.

16 Nɛ Bonamute lekɔakpa miə unyə Onesiforo ku wə diyɔ eto betidi kaminə itsyise yéanɛ wə kofani bə bákpe mɛ lə diyɔ. Bomuu, únyə ko mɛ nnya ɔwunsə ko mɛ tinti. **17** Nya lefe nə úbə Romaa, ótsyilama kenke ɔbɛbɛ mɛ isu esɛ lefene eto lefe únyə mɛ. **18** Nɛ bɔtɔ miə lə Onanto lə unyə wə kaminə lə wə Lekpoyi əsuə. Fə kosate yi esu kɔɔ nnya əsuə ɔwunsəko mɛ lə Efeso.

2 Nya fə, mɔ ubi, kpe nkɛale eyɛ lə Onanto eto lefonə nə úfi útə bo bə bookpe lə lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə. **2** Nya lə asa nnya fáncɔ bə nte lə betidi kɔɔ eto ənəmii, nko kə ele bə fintsyə fi akpe lə betidi bə léfobanɔ eto ani bə lə befi besu bate betidi bamba tsya. **3** Nyə kekɛɛ lə kanyi əsuə fe kase omamanyə sɛɛ ləənyə, ətə Kristo Yesu. **4** Omamanyə wə nyə sitinti itə wə keyifoo, woola nkə wə eyifosa lə ekpe wə uninə disuəyua. Nyaso woənsiəmbufi ani okpe lə betidi bə lenni bamamanyə eto asa nnya beeyifo əsuə. **5** Nko ini nɛ bə fɛ nwə leetsyetsyi lə udi ututɛɛ, ele bə uyifo lə afi nnya baakpe əsuə kukɔnɔ. **6** ɔkuemfo wə leeyifo keyifo ku otsyɛkɛ lə wə ɔkuɛɛ, wə ni futsyə laaka wə bidikə bia budi nɛ. **7** Bu disɔ lə etiki nnya minɛ fə bɔtɛyi mfo kenke laabe, itsyise nyi minkə Bonamute ebutə anɔ nyamɛ kenke kasɔ.

8 Kloma Yesu Kristo wə ni Oka David eto uflufu wə Onanto létakasə únyənsə utsyi ɔkɔmə úbə fe kase Ditiki Sɛɛ nə minɛ bɔtɛyi mfo nɛ bote. **9** Nnɛ kanyi bunyə lə Ditiki Sɛɛ nə maatɛyi eso. Nya bakpe mɛ lə amana kulaa tsya fe utidi wə leeyifo asa bua. Fɛɛ Onanto eto etiki aɛɛ, bəmbɔfo ni kusu buti! **10** Lə nyamfo eso maafɔ lesa saa akamini itə Onanto eto betidi bə ukələkə utsyə esoo, bə lə mə tsya lə bənyə bofo bo eyɛ lə Kristo Yesu mate əsuə lə bɔyɛ lə nnya əsuə bunyə nkɔɔ manlo eto disuəyua.

11 ɔnukualɛ uni baatɛyi bənkə,

“Lə búkpe ku wə,
bo tsya ebusiə nkɔɔ ku wə.

12 Lə bofo bunyə kekɛɛ lə kanyinyənyə saa əsuə,
buudi seka ku wə.

Lə bɔni wə,
wuntsya ebɔni bo.

13 Lə ibə bə bɔyɛ bofokanɔ lə wə kula tsyaa,
wə, əmbɔyɛ buyifo lə kenyɛ ka utsyə əsuə.
Itsyise wəmbɔni wə əsuə kulefe.”

Lə Fə Əsuə Kukonɔ Bə Lə Onanto Lə Ofo Fə Kayo Sə.

¹⁴ Kaklomasə mə asa nyamfo nya lə əkə mə ato kek-leke lə Onanto eto ənəmi bə lə baye etiki bunə. Itsyise kasee saa aambɔ le nya əsuə. Bomu asa nyamfo ətə bə yaabiasə mba laanɔ nya. Mə bofokanɔ ebɔyue. ¹⁵ Lə fə əsuə kukonɔ lə kusu saa əsuə bə lə Onanto utə fə kay- ofofo sɛɛ. Yifo fə keyifo kukonɔ bə kofani lə kɔyɛ fə bɔlɛ. Bomu yifo utidi wə laate Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə lə ɔnukuale kosate əsuə.

¹⁶ Ləkə fə əsuə etsyiko lə akuentiki ku asa bimba bɔtɛyi əsuə. Itsyise betidi ba leeyifo asa nyamfo eto ok-lee, yələkə mə nsusu ketsyiko lə Onanto sikpibote əsuə famfamfa. ¹⁷ Asa nyamfo eto okle bote ale lefabe nə leenkprə nə laanyi kpitikpitikpiti. Nya betidi inuə ba léte asa nyamfo eto kakle ni Himeneo ku Fileto.

¹⁸ Banya kusu itsyi lə Ditiki Sɛɛ nəmə eto ɔnukuale əsuə, nya banlɛ bafokanɔ eto nsusu bobiasə katɛyi bənkə botaka ketsyi ɔkɔmə kəbə nkprə eto lefe ébubə éfe. ¹⁹ Fɛɛ Onanto eto diyɔ eto leba nə əsuə óse ofati únyənsəə, ni nsi nyə. Nya leba nəmfo əsuəə, ɔwɔni eti-ki nya ləəbə mfo nkə, “Bonamute yi betidi ba ni wə bale nya,” nya “Utidi wə laateyi nkə ɔlɛ Bonamute busumuu, ele bə usinkli lə asa bua buyifo kama.”

²⁰ Lə diyɔ kplɛ saa, kedikprɛ akpa akpa ləətsyɛ mfo. Befi sika sia béyifo kətsyuə kətsyuə ku sika flubia. Nya kətsyuə tsya sitə beefi baato kə fɛ nka baawoe tsya nkpe. Beeyifo kakprɛ kamfo lə esu esu əsuə, kətsyuə itə eyi sɛɛ eto budi eto keyifo. Nya kətsyuə tsya itə diyi saa eto keyifo buyifo.²¹ Nyaso lə utidi utsyuə ələkə wə əsuə utsyiko lə asa bua əsuə nya uyifo wə əsuə kɛnkɛɛ, ofo koya utə Bonamute fenkə kakprɛ ka baalɔ bəətsyɛ itə eyisədidi. Itə bə bofofo wə bufi itə keyifo sɛɛ saa buyifo.

²² Ləkə fə əsuə etsyiko lə bakosobi eto alasa bimba butəkəko əsuə. Nya yifo lesa saa lə kusu sɛɛ əsuə, lə əsiə bofokanɔ eto nkprə sɛɛ, lə akala betidi, nya lə əsiə nkprə kprɔo ku mə lə diyuə əsuə. Yifo asa nyamfo ku mba nsi nkoə sɛɛ, laato ola ku ketu ka lekpa bə ɔwun- səkɔ mi. ²³ Ləkə fə əsuə etsyiko lə ebukitiki ku etiki bimba budi əsuə, itsyise kədiə ete asa nyamfo eto ok-lee, ləənə kaboko. ²⁴ Nya yanlɛ bə Bonamute eto usumunyə, lə ukədiə kədiə. Bomu ele bə ukəyifo kəfoekprɛ kətə utsyuə saa, udi oteasa sɛɛ, nya uyifo uti- di wə diyuə. ²⁵ Nya betidi ba laataka kənyə lə Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuəə, ele bə ofo asa kasɔ buləkə kate mə ku utu buɛɛ. Nya ditsyuə Onanto ebutə nkə batsyi ləkɔsi bawuninsə lə bafo Ditiki Sɛɛ nəmə. ²⁶ Lə nyamfo əsuəə, mə nsusu ebɔsini bə lə bani Obonsam wə dífi mə úyifo mba leyifo wə leləbi əsuə.

Betidi Ebɔni Onanto Lə Eyi Fɛfɛ Əsuə.

3 Tsyə nyamfo lekprɔ fəə, lə eyi fɛfɛ əsuəə, lefe nə lɔkɛ ale ebubə. ² Betidi ebola asa nnya luutə mə hã eto lələkəsə nya boola atabi. Boobesə əsuə kato nya bookənə əsuə. Booyifo betidi ba luukaka, betidi kedi etiki bua lə betidi əsuə nya booyifo mba lembubu mə antomə ku ambemə. Booyifo mba ləəntsɔyɛ kɔlɛ ku be-

tididi ba ləmbɔfo Ditiki Sɛɛ nəmə banɔ tsya. ³ Booyifo be- tidi ba ləəmbɔkɛ lefonə itə betidi bamba ku mba ba ləənyə mə bətsyuə kaminsə. Booyifo betidi ba laateyi bidia kalɛ betidi lə kafo kabiasə mə aye ku betidi ba ləəmbə disuətsyɛ kabuasə asa. Nya mə ənəmi əmbun- yə, bankpe disiale. Nya mə ni betidi ba laanla asa sɛɛ nɛ. ⁴ Mə ni betidi ba leedu mə bətsyuə. Nya mə ni beti- di ba leebu bə mə ete ni babesibe ku betidi ba leebu bə mə hã ni bakplɛ banso ku betidi ba laala kawunsia kamfo eto kamini enso Onanto. ⁵ Betidi bamfo eto okle ákplatsya kate bə mə ni betidi sɛɛ, fɛɛ bəmfo Onanto eto əsuəale bə bɔkɛ lə mə nkprə bo bensi əsuə. Nə fə əsuə ələkə lə betidi bamfi nti.

⁶ Itsyise betidi bamfo eto okloee, beeyu kedufə lə be- tidi eto ayo kabiasə besio ba eto nsusu ləmbə ale. Be- sio bamfó eto abua eyifo bitsyike itə mə itsyise beyifo abua akpa akpa nnya laakpa mə kakpe lə abua kprə əsuə. ⁷ Besio bamfo eto kakle aakase asa lefe saa, tsya bamfó etiki nyamə kasɔ bɔnɔ sitinti kulefe. ⁸ Kase eyɛ fɛ Yane ku Yambre letaka bənyə lə Mose əsuə lefe nə léfe məə, kusu komfo əsuə ke bidia eto bateasa bamfo tsya leyɛ bətaka bənyə lə ɔnukuale eto Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə nɛ. Asa bua nya betidi bamfo nɛ buyifo afo mə nsusu kenke, itə bə bányansə mə bofo kanɔ eto ɔnukualesu. ⁹ Fɛɛ betidi bamfo eto okle əmbə setɔ bu- usu, itsyise mə sɛmumu sia nkpe mə ebɔbɔ ete utidi saa nyə fe mba nɛ asa nyamfo eto okle buyifo nko, fe kase ibə lə Yane ku Yambre əsuə.

Boanto Onanto Ebuləkə Fə Utsyiko Lə Bulə Saa Eto Ok- le Əsuə.

¹⁰ Fɛ fəə, ébunyə nya feenyi mɔ asatete, mɔ nkprə bo minsi, mɔ nsusu ku mɔ bofokanɔ, kase maakplatsya, kase maala betidi, ku kase məəmuə utu kalɛ lə kanyinyənyə əsuə. ¹¹ Eyi kase bətənkɔ mɛ, bákpe mɛ bulə, mínyə kanyi lefe nə mímbə Antiokia ku Ikonion ku Listra. Kloma ohiã kplɛ wə bəte mɛ. Fɛ lə nnya am- ble əsuəə, Bonamute ələkə mɛ utsyiko lə nnya kəmiə.

¹² ɔnukuale əmə ni bənkəə, betidi ba kenke ləəsiə nkprə sɛɛ lə Kristo əsuəə, boonyə kanyi nya bookpe mə bulə bənyə mə lə əsuə. ¹³ Fɛɛ Betidi bua ku bidiabidida eto bateasa məə, kato ko mə asa bua buyifo loobe fe kase baanlɛ betidi bɔwɛ kakpe ke. Nya mə kosate tsya betidi bamba ebukawɛ mə kakpe. ¹⁴ Nya fəə, nla miə lə ənyə lə asa nnya fákase nya fáfo fánɔ tsya əsuə kek- leke. Itsyise eyi betidi ba ɔflɔ fákase nya. ¹⁵ Idu lə fə sikpefi lefe kee, áte Kukue Kɛnkɛ eto Awɔnisa eto etiki nya díbə yəwunsəkɔ fə fafiani obesibe, lə nyaso bo- fokətə eyɛ lə Kristo əsuə fánɔ.

¹⁶ Eyi lə Onanto eto əsuəale əsuə nya bɔyɛɛ buunyə asa nnya kenke baawɔni baakpe lə Kukue Kɛnkɛ eto Asawɔniwɔni kəmiə. Nya elɛkɛ itə asatete ku bunyenki kakpe utidi ku kɔlɛlɛ ku bunəfofo itə nkprə sɛɛ siəsia. ¹⁷ Bávɔni nya nko bə lə utidi saa wə difi wə əsuə utə Onanto ebɔflɔ nya yɔɔlɔ wə itsyɛ itə keyifo sɛɛ saa buyi- fo.

Fi Fə Kenye Edi Ditiki Sɛɛ Nə Mə Ate.

4 Nnyə lə Onanto ku Kristo Yesu wə luusinkli ubə okponko kawunsiə eto betidi ku bəkrənkpə akpo eto kenye. Nya se wuusinkli ubə bio lə wə Sekadidi əsuə esoo, nɛ fə kɔlɛ bɔlɛ kekleke minkə, ² bekpe kɔni o-o, bimbə kɔni o-o tsyaa, biləkə Ditiki Sɛɛ nəmə kenye bete. Bɛlɛ mə kɔlɛ, nya binyenki bekpe mə, lə bekpe mə nkɛale. Nya lə alɛ asakasɔ buləkə kate məə, tsyə əsuə lə efi utu buɛ ku disuətsyə até mə. ³ Itsyise lefe ditsyuə ebubə lefe nə betidi lensiəmbɔtɔnə bə bəətsyue ato banɔ Ditiki Sɛɛ nəmfo. Bomu boola bə baanɔ bateasa bamba ba bɔtɛyi mə etiki nya eto okle boola bə baakanɔ. ⁴ Bootsyiko kama butsyi kakpe Ditiki Sɛɛ nəmfo kətəko etiki tsyuentsyue eto kama. ⁵ Nya fəə, lə fə əsuə kukɔɔ lə ayɛ lə kusu ko lɛlɛkɛ əsuə lə ekakpe ale lə kanyi saa əsuə. Nya lə eyifo keyifo kamə fe Ditiki Sɛɛ nəmə eto nwə laabe ni letsya. Nya lə eyifo fə keyifo kukɔɔ fe bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnko.

⁶ Itsyise mɔɔ, mɔ nkpə fe bɔlɛ kalosəkɔ bubə nya boofi mə fe keditətə. Nya lefe tsya boyo bə mfe ndu lə kawunsiə kamfo. ⁷ Nkpɔ bɔkpɔ sɛɛ nya mɪnlosə mɔ keyifo fe nwə leetsyetsyi etsyi sɛɛ. Nya minlɛ mɔ bɔfokanɔ lə Kristo əsuə isu ese lə kalosəkɔ. ⁸ Nya idu mɔmɔɔ, Onanto ebutə mə kayofofo sɛɛ ka nɛ bote nkə nsi nkpə lə kusu əsuə fe nwə lefo ɔɔ eto kayofofo ka bálb bətsyə itə mə. Iyifo kayofofo sɛɛ ka Bonamute wə laakpo lekpo lə kusu sɛɛ əsuə luutə mə lə duyɛ fɛfɛ əsuə. Nya inni mɔ mate ete lofo ni, bomu bonko betidi bamba ba kenke tsya díkəfi mə kusubebe bətəkə lə Bonamute eto bubə bio əsuə.

Bə Mlə, Lə Əbə Ənyə Mɛ.

⁹ Yɛ kusu saa fofo lə əbə ənyə mə. ¹⁰ Itsyise Dema edu mə lə ɔfɔ lə usu utəkəko kawunsiə kamfo eto bikə

lə Tesalonika. Nya Kreskee, usu Galatia nya Tito dísu Dalmatia. ¹¹ Luka hǎ dibu onkpe mə lə ɔfɔ mfo. Nyaso kpa Marko lə bibə, itsyise uuyifo ɔwunsəkotsyuə tinti utə mə. ¹² Ntsyese Tihiko Efeso. ¹³ Nya lə alɛ bubə, fo mɔ lɛyɔlefe eto awu nya míyani mintsyə lə Karpo ɔfɔ lə Troia aboko mə. Nya lə efi mɔ ekue titlu nya bɛfi kubukikue bɛyifo tsya aboko.

¹⁴ Aleksandro wə ni ɔtsyuentsyue eyifo mə kabua tinti. Nya Bonamute ebofo wə kayo lə nnya kenye. ¹⁵ Nyaso fintsyə nýə kekleke lə abe kukɔɔ lə wə əsuə, itsyise ɔtaka uńyə lə bo asa nnya bɔnlɛ bote əsuə kekleke.

¹⁶ Lefe nə bákpadɪ mə ditutɛ lə lekpo etii, kutsyuə sa mámfo bubə kəńyə mə kama lə etiki nyamə eti, bomu báyanɪ mə bətsyə bédú. Fɛɛ nɛ Onanto lekprakpa minkə wəənnə mə koto lə nyamfo əsuə. ¹⁷ Fɛɛ Bonamute əńyə mə kama nya ókpe mə nkɛale nya díta mimfo Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobe kətə mba lenni Yudafo mfo. Nya Bonamute díləkə mə utsyiko lə ukpə əsuə. ¹⁸ Bonamute ebuləkə mə utsyiko lə kabua saa əsuə, nya wookpa mə ɔyenko buɛ buɛ isu ese lefe nə mindufə wə sekakedikɔ kato. Diyənde eto atesə bufi bɔnlɛ Wə butə idu mɔmɔ isu manlo manlo. Ibə itə.

Nnɛ Mi Bokla.

¹⁹ Məəsiəsə Priska ku Akwila ku Onesiforo eto diyo eto betidi kenke. ²⁰ Erasto si okpe lə Korinto. Trofimo tsya lə bufi, nyaso nyani wə ntsyə lə Mileto. ²¹ Kpɛ əsuə ku nkɛale lə əbə etu mə mfo fɛ lɛyɔlefe lə eyo. Eubulo ku Pude ku Lino ku Klaudia ku bayimi fɛfɛ kenke bafokanɔfɔ kenke bə bəəsiəsə kukɔɔ!

²² Bonamute lə usiəkə fə, nya nɛ wə lekprakpa bə lə ɔlɛ mi ola lə wə lefonə əsuə.

TITO

1 Mɔ, Paulo, wə ni Onanto eto usumunyə ku Yesu Kristo eto ɔtɔnkpe, mɔ ni futsyɛ nɛ fə kukue komfo bɔwɔni. Onanto dɪlɛkə mɛ nya ɔtsyese mɛ nkə nsu nwunsəkɔ wə betidi ba ɪlɛkə ɪtsyɛ eto bafobanɔ lə nyenko mɛ lə bafo Ditiki Sɛɛ nɛmɛ bɔnɔ lə bo bafokanɔsu əsuə. ² Bofokanɔsu komfo dɪtɛ bɔnɛ kusu bobɛ itɛ nkɔ mɛnlo bo əsuə bɔfo bɔnɔ nɛ. Nya Onanto wə lɛmbɔwɛ bo kosatee, wə lɛtɛyi ditiki nɛmfo ɪtsyɛ fɛ ɪyifo kawunsɪ. ³ Wə dɪlɛkə nkɔ mɛnlo eto Ditiki Sɛɛ nɛmfo ɔtɛ bo ɛyɛ lə wə ditiki nɛ minɛ mi bɔtɛyi lə lefe nɛ wə kosate lɛtɛyi utsyɛ əsuə. Nyamfo ni lesa nɛ ufi okpe mɛ lə ani nya mimfi minɛ letsya bobɛ kɛtə betidi. Boanto Onanto wə ni bo Ofomfokɛtə, wə lɛtɛyi mɛ nkə mbe ni letsya nɛ.

⁴ Mɔ olala Tito, nɛ kukue komfo bɔwɔni kɛtə fə it-syise eyifo mɔ ubi tinti lə bofokanɔ bɔni bo əsuə bonkpe eso. Nya nɛ Boanto Onanto ku Kristo Yesu wə ni bo Ofomfokɛtə lekpa kpa bə ɔlɛ fə ku lefonə ku diyuə əsuə, nya lə utə fə diyuəsə.

Paulo Ɛtə Tito Keyifo Katsyuə Lə Kreta.

⁵ Nyani fə ntsyɛ lə Kreta ku nsusu bə lə alb lesa saa nɛ dɪbu bɔɔkɛtsyɛ ɔtsyɛ. Nya lə umə saa, lɛkə batɔnkotɔnko ba lofo buɲyɛ lə bafokanɔfɔ eto kenye fɛ kase mɪntɛyi fə miə yifo. ⁶ Fɛ bafokanɔfɔ eto batɔnkotɔnko, yanɛ bə etiki bua saa kɛ lə mɛ əsuə. Nya ele bə uyifo utidi wə mfi kusɪ kɔni hɛ. Nya wə bebi tsya eyifo bebi ba lɛfo banɔ kekɛkɛ, nya beenyifo mba ditidi ato, nya beebu mɛ antomə. ⁷ Fɛ bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnko wə laabe Onanto eto keyifoo, yanɛ bə bənyɛ nye befi etiki bua saa lə wə nye ukabesə əsuə kato nye kafo kanyi wə mlɛmlɛmlɛ. Nya yanɛ bə udui utekpe, nya yanɛ bə okakpɔ ekiti kekɛkɛ nye ukasɛsə ənəmi tsya lə atabi əsuə. ⁸ Ele bə ofo bafɔ bofo, keyifo kafoekpɛ nya woala asa sɛɛ nya woalɛ wə əsuə ola. Nya ele bə uyifo utidi wə nkpe ditsyɛbi sɛɛ, nya uyifo kɛnkɛ lə lɛwɔnɔ əsuə, nya wooyɛ lə kɔfi əsuə. ⁹ Ele bə uyifo nwɛ nɛ Ditiki Sɛɛ nɛmɛ lə kɔni kekɛkɛ fɛ kase bofokanɔ eto kusu letɛ. Nya kusu komfo əsuə hɛ ele bə wuukayɛ bə lə okpe betidi bamba tsya ute lə əsuə, nya lə ofo mba laataka kənyɛ lə Ditiki Sɛɛ nɛmfo əsuə eto botakebu bulɛkə kate mɛ.

¹⁰ Itsyise betidi kɔ kɔ ba nɛ betidi bɔwɛ nya bɔtaka bənyɛ lə ditiki nɛmɛ əsuə ku mɛ ebukisa buyifo. Nya mba nso asa nyamfo kenke buyifo, mɛ ni Yudafo eto bafokanɔfɔ. ¹¹ Efe bə taka ənyɛ lə mɛ asa nyamfo eto okɛ eto bote əsuə, itsyise asa nyamfo ənə bulɛ kakpɛ lə diyɔ eto betidi eto bofokanɔ əsuə. Nya se ini

atabi asa buabote eto bateasa bamfo lənyɛ ketsyiko lə nya əsuə esoo, nyaso banɛ asa bua nyamfo bote nɛ.

¹² Nya Kreta eto utidi ɔni wə ni mɛ unyɛlɛkɛtidi lɛtɛyi nkə, "Kretafo, bidia baatɛyi mi lefe saa nya beeyifo mba laabiasə asa kakpɛ fɛ bebuki, nya bedikpɪ beni nya bankpɛ sɛflɔ tsya." ¹³ Asa nya unyɛlɛkɛtidi əmfo lɛtɛyi eyifo ɔnukualɛ. Nyaso bikə mɛ ato bə lə bayɛ ditsyɛbi bua nɛmfo bote itɛ lə mɛ bofokanɔ lə buyifo sitinti. ¹⁴ Nyamfo luutə bə bɛlɛkə mɛ ato betsyiko lə Yudafo eto etikitsyuentsyue ku betidi ba eto asatete nnya lanyɛ lə ɔnukualɛ eto Ditiki Sɛɛ nɛmɛ əsuə nɛ.

¹⁵ Betidi ba kenke diyifo mɛ əsuə kɛnkɛ, mɛ eyifosa tsya eyifo kɛnkɛ. Fɛɛ lə betidi ba diyifo mɛ əsuə betidi bua nya bɔmfo banɔ ɔflɔ, kulesa menyifo kɛnkɛ. Mɛ esibubu ku mɛ ketu eyi ku asa bua, lə nyaso bəəmbɔfo nya ni asɛ lekpo butsyɛ ketsyiko lə abua əsuə. ¹⁶ Mɛ kosate aatɛyi bə beebu Onanto, fɛɛ mɛ eyifosa mante nko. Beyifo betidi ba laabiasə mɛ əsuə nya beembu kulesa nya bəənyɛ bətə lesa sɛɛ saa buyifo.

Te Bofokanɔ Eto Asa Nnya Nyɛ Lə ɔnukualɛsu Ɛsuə.

2 Fɛ fəə, te asa nnya nyɛ lə bofokanɔ eto kusu sɛɛ əsuə. ² Te basani eto beninə kenke bə ele bə bebu mɛ əsuə, lə bakafo mɛ lekɔle ani boso ku bətə ənə lefe saa. Nya lə balɛ mɛ əsuə kukɔnɔ, balɛ mɛ bofokanɔ kɔni kekɛkɛ, lə bala mɛ bətsyuə, nya lə bakpɛ nkɛalɛ ku lə bakɛ dibusə tsya. ³ Nko ke ini itɛ besioninə tsya nɛ, te mɛ kase ele bə bəsiə nkɔ bo dinyɛ itɛ besio ba diyifo kɛnkɛ. Yanɛ bə bakakpadi betidi aye bua. Nya yanɛ bə bənə nte bəkpɛ tsya. Bomu ele bə bate betidi ditsyɛbi sɛɛ. ⁴ Nya ele bə batɛ besio bɛtɛ ba nsi bese kase ele bə bala mɛ bese ku mɛ bebi tsya. ⁵ Nya ele bə bate mɛ kase bɔɔlɛ mɛ əsuə ola, nya ele bə bəsiə nkɔ bo diyifo kɛnkɛ, nya lə beyifo bəsiə ba laalɛ mɛ bese ola kukɔnɔ, mba leebu mɛ bese. Nyamfo luutə bə kuutsyuə saa əmbɔtɛyi kulesa bua saa iitsyi lə Ditiki Sɛɛ nɛ ditsyi lə Onanto ɔflɔ əsuə nɛ.

⁶ Nko ke ɛyɛ lə kusu komfo əsuə ele bə lə ayenko bakosobi bamə tsya lə akpɛ mɛ nkɛalɛ lə kase ele bə balɛ mɛ əsuə ola. ⁷ Lə asa nyamfo kenke eto kamaa, ele bə yifo fə əsuə futsyɛ eto ditsyɛbi ele bə utidi saa be lə okase utsyiko. Nya lə ənyɛ kekɛkɛ lə akate asa ku ɔnukualɛ. ⁸ Be kukɔnɔ lə ekedi betidi etiki ku lə kusu sɛɛ əsuə itɛ bə bəmbunyɛ kabua saa itsyi lə fə əsuə, nya luutə bə fə baló tsya embɔtɛyi kabua saa lə bo əsuə, bomu lə kofani lə kɔlɛ mɛ.

⁹ Ele bə ndomufɔ bokosə mɛ əsuə kasɔ bətə mɛ banamute. Nya ele bə mɛ eyifosa kɔ mɛ banamute dis-

uəyuə lə lesa saa əsuə. Nya yanle bə bənənkə mə etiki.
¹⁰ Yanle bə beyu mə tsya, bomu ele bə baté mə bənkə
 betidi sɛɛ beni, nya beeyifo asa lə kusu əsuə kətə mə.
 Nyamfo luutə buunyə bətsyə lekpo bə bo asa nnya
 boate iitsyi lə Boanto Onanto wə ni bo Ofomfokətə
 əsuəə, eyifo asa sɛɛ.

¹¹ Itsyise Onanto ələkə wə lefonə onkpe óte bo, bə
 kawunsia eto betidi kenke nyə diləkə. ¹² Onanto eto
 kəfoəkpe kamə lɛ bo bote nkə, buləkə bo ato butsyiko
 lə nkprə bua busiə ku kawunsia eto asa bimba kama
 butəkəko əsuə. Nyaso ele bə bɔlɛ bo əsuə kukɔɔ, nya
 lə busiə nkprə sɛɛ, lə buyifo əsuə kenke lə kawunsia
 kamfo əsuə ¹³ Kusu komfo buufi bukabe sɛɔ itə diyi
 kplɛ nə əsuə búfi bo kusubebe bútakə nɛ. Diyi nəmfo
 ni diyi nə əsuə bo Onanto Okplenyə, bo Ofomfokətə
 Yesu Kristo eto diyənde lɔɔɔ utsyuə saa nyə. ¹⁴ Úfi wə
 əsuə útə lə bo disɪ, bə lə uləkə bo utsyiko lə bo abua
 saa əsuə lə bofiani betidi kenke ba ni wə kosate eto
 bale, nyaso bíala bə biekeyifo kasɛɛ hā nɛ.

¹⁵ Te asa nyamfo ku əsuəale nya Onanto díte fə, nya
 lə akpe nkəale betidi ba kenke laanɔ fə Ditiki Sɛɛ nəmə
 keklege, nya lə ənyənki akpe mba lanlɛ bɔyɛ lə kusu
 əsuə tsya. Nyaso mənətu kuutsyuə saa kusu lə unyə fə
 olosə.

Bikəyifo Kasɛɛ Ka Looboko Kutəkə Itə Betidi Ba Ta.

3 Klomasə mə lə məmblɛ bakloma lə babokosə
 əsuə kasɔ kətə mə batɔnkotɔnkɔ ku aba lə bət-
 syue mə ditiki koto, nya lə bekeyifo kasɛɛ lə kusu saa
 əsuə. ² Tɛyi mə fənkə bankatɛyi betidi eto kabua. Bo-
 mu beyifo sɛhɔ ku utsyuə saa lə bəsiə lə diyuə əsuə ku
 utsyuə saa. Nya lə bekebu utidi saa lə kusu saa əsuə.

³ Fɛɛ bo əmə tsya ébuyifo ebukisa bunyə ku ato titli,
 nya bóta bubu kɔ əmə. Nya əsuə eto sinə eto abua yi-
 foyifo butəkəko tsya diyi bo əsuə kɔ. Nya búfi bo lefe
 búte disialeiyifoyifo, asabuyifo ku kənəminse, nya beti-
 di díkisi bo nya bo tsya díkisi mə. ⁴ Fɛɛ lə lefe nə Boan-

to Onanto, bo Ofomfokətə, díləkə wə kəfoəkpe ku
 lelabi óte boo, ⁵ ófo bo lə nkprə. Inni lə bo kasɛɛ ka búy-
 ifo eso, bomu eyɛ lə Onanto lə wə kosate eto kamin-
 sənyənyə əsuə, itsyise útə nkə wə Ləwɔɔ bə didufə lə
 bo əsuə. Ləwɔɔ nəmfo esi díte besinkli bále bo nya
 díte bo nkprə fɔfɔ, nya díflə bo itə bə buyifo kenke.

⁶ Onanto efi wə Ləwɔɔ útə bo kpə eyɛ lə bo Ofom-
 fokətə Yesu Kristo əsuə. ⁷ Nya eyɛ lə wə lefonə esoo,
 bonko wə eto nti əbə bɔlɛkɛ itə eso bontsya ditiki əbə
 búnyə nkprə manlo bo bɔnlɛ kusu bobɛ. ⁸ Ditiki nəmfo
 eyifo ɔnukualɛ.

Nya nla miə lə afo nya keklege. Nya betidi ba díkafo
 Onanto banɔɔ, ele bə befi mə lefe bətə asa sɛɛ buyifo
 nya looboko kutəkə itə betidi ba kenke.

⁹ Məənnə etiki ku utidi lə asa bimba əsuə. Mambiasə
 lefe lə betidi eto ketsyikɔ bokla kate əsuə, mändiə
 kadiə lə efi Mose eto afi eto etiki eyifo kənə eto etiki.
 Asa nyamfo kenke əmbə kutəkə saa. ¹⁰ Kə ato utidi wə
 laakpe ntisensəsensə lə bafokanɔɔ nti sinuə. Lə nnya
 kamaa, yani wə. ¹¹ Eyi fə utidi əmfo eto oklee, lebuə edi
 wə əsuə nya wə asa buayifoyifo ələkə wə kate, nya
 ókalo wə əsuə dikpi.

Etiki Fɛfɛ Ku Nkla.

¹² Lə ntsyese fə Artema nye Tihikoo, yɛ kusu saa əsuə
 lə əbə ənyə mɛ lə Nikopoli. Itsyise mfó mimfi nsusu
 miə mɔkɛ lə lɛyɔ lefe nɛ. ¹³ Kplatsya lə ayɛ kusu saa lə
 awunsəko Zena wə ni afi eto ukunte ku Apolo bə lə
 bəmuə əsuə itə mə kusu komə busu. Nya laabe fə
 bakɛ lesa saa nə baahiä. ¹⁴ Ele bə mba díkafo baanɔ
 kasé kase boofi mə lefe kenke bətə asaseyifoyifo nya
 looboko kutəkə itə mə. Nya kamaa, ele bə bəfo betidi
 bamba tsya bɔwunsəko lə bayɛ aflɔsa.

¹⁵ Bayimi ba kenke nkpe mɛ lə ɔflɔ mfo bə bəsiəsə
 fə. Fintsya siəsə bayimi mba díkafo baanɔ ba nkpe mfó
 ətə bo.

Onanto lə ɔlɛ mimblɛ kenke lə wə lefonə əsuə.

FILEMON

1 ¹⁻² Mɔ, Paulo, wə nlabɛ lə Aba eto diyo lə Kristo Yesu eto disɪ, ɛyɛ lə letsya nə mímbe wə eso ku bo ɔyimi Timoteo, bo nɛ kukue komfo bɔwɔni kətə fə Filemon bo uyifotsyuə lala, bo ɔyimisio Apia ku bo ɔyetsyuə ku uyifotsyuə Arkipo ku bafokakɔfɔ eto ditsyukpa nə laatsya lə fə diyo. ³ Bɔlɛ bɔtɔ boə Onanto wə ni Boanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə lə disɪəko mi.

Filemon Eto Lelabi Ku Wə Bofokanɔ.

⁴ ɔyimi Filemon, maakloma fə lefe saa lə mɔ olatoto əsuə. Nya maasɔ Onanto ani lə fə disɪ. ⁵ Itsyise maanɔ kase faala Onanto eto betidi ku kase fáfo Bonamute Yesu fánɔ. ⁶ Maato ola minkə bo sɛyetsyuə ku fə fe bafokanɔfɔ, eboboko kasɔnɔnɔ enso lə bonti. Itə ínə atsyɔkɔkɔpɔ kenke nnya nkpe lə nkɔɔ ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Kristo əsuə. ⁷ ɔyimi lala, lelabi nə nkpe fə ətə nyə disuəyuə kɔɔ ku nkɛalekpeke! Ɖtə diyuəsə mba kenke lefo Onanto banɔ eto ketu.

Paulo Álɛ Filemon Lekpakpa Nkə Usinkli Ofo Onesimo.

⁸⁻⁹ Se minyifo fə ɔyimisani ɛyɛ lə sɛyetsyuə sia əsuə bonkpe lə Kristo əsuə esoo, eni mofo fə bɔtɛyi miə yifo lesa nə ele bə yifo. Tsyaa, se maala fə esoo, nla miə maale fə lekpakpa bomu. Ite bə mɔ ni Paulo wə ni Kristo Yesu eto ɔtɔnkpe. Nya mɔmɔkɔ, nyifo nwə bėti bákpe lə diyo lə wə disɪ eso. ¹⁰ Nyaso mɔmɔkɔ, nɛ fə lekpakpa lə Onesimo wə díkafiani mɔ kosate eto ubi eto disɪ lə lefe nə bakpe mɛ lə amla lə aba eto diyo. ¹¹ Ite bə wə diye eto kasɔ ni kutəkə tsyaa, kɔkɔ utidi ko ete udi, wánkɛ kutəkə saa utə fə. Fɛ mɔmɔkɔ, okpe kutəkə útə bonko fə ta.

¹² Mɔmɔkɔ, nsinkliko wə nɛ fə botsyese. Iyifo mɛ fe mɔ kosate eto utu minfi minɛ fə botsyese. ¹³ Eni moola miə ɔkɛ mɛ lə ɔfɔ mfo lefe nə eto lefe minlabe lə diyo

lə Ditiki Sɛɛ nəmə eso, bə lə ofo mɛ bɔwunsəko lə fə kɛnyɛ. ¹⁴ Fɛɛ manla miə maanyinkə fə nkpe miə lə awunsəko mɛ. Bomu moola miə iyifo lesa nə ditsyi fə utu kəmiə, diyifo fə lelabi. Nyaso membuyifo kulesa nə dimenyifo fə lelabi.

¹⁵ Ditsyuə nnya eso Onesimo dídu lə fə ɔfɔ lefe kliminti ditsyuə nəmfo ni bə lə ofo busikli kəbə kəsɪə fə lə ɔfɔ itə lefe nə ta. ¹⁶ Nya mɔmɔkɔ, unsini ndomunyə fufu, bomu oso ndomunyə. Uyifo ɔyimi lala lə Kristo eso. Ofo koya utə mɛ tinti. Fɛɛ itə fəə, ofo koya utə fə oso, itsyise uyifo fə ndomunyə fe utidinini, nya unsi uni ɔyimisani lə Bonamute əsuə.

¹⁷ Nyaso lə əənyə mɛ fe fə uyifotsyuə, sinkli afo wə fe kase fofo mɔ kosate. ¹⁸ Lə óta fə ubu nye unsi fə kayo kətsyuə, bu kə ətə mɛ. ¹⁹ Mɔ, Paulo, kosate difi mɔ kɔni míwɔni nyamfo minkə mofo fə ke. Fɛɛ manla miə maaklomasə fə miə esi mɛ fə nkɔɔ eto koya. ²⁰ Nya mɔ ɔyimi, tə lə nnya kutəkə sɛkɛ ntsyi lə fə ɔfɔ, lə Bonamute eso ete. Yifo nyamfo nko lə lekpe mɛ lə disuəyuə lə lekɔesi kəmiə.

²¹ Nɛ kukue komfo bɔwɔni kətə fə ku bofokanɔ miə ebuyifo lə lesa nə mintɔ fə əsuə, nnya ni bə ebuyifo lə nnya əsuə nya uusi eso nko kulaa tsya. ²² Lə nnya kamaa, lɔ kasɔnɔkɔ ətsyɛ mɛ mfó. Itsyise mfo nɔk miə Onanto ebɔnɔ mible eto olatoto utə bayani mɛ nsinkli mbə mi ɔfɔ.

Paul Eto Kəsɪə Fɛfɛ.

²³ Epafra, wə bonko nkpe lə Aba eto diyo lə Kristo Yesu eto disɪ esoo, nkə wəsɪəsə fə! ²⁴ Nko ke ini Marko ku Aristarko ku Dema ku Luka ba ni mɔ keyifo eto bawunsəkotsyuə, tsya bə bəəsɪəsə fə kukɔnɔ!

²⁵ Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disɪəko mible kenke.

HEBRIFD

Onanto Eto Ditiki Eyε Lε Wuubi Ξsuα.

1 Koko lefee, Onanto εdi bo banamε etiki sesia sesia sesia, nya lε esu kpε αsuα tsyaa, eyε lε wε bεnyelakεtidi αsuα. ² Fεε lε eyi fεfε nyamfo αsuα, udi bo etiki eyε lε wε Ubi αsuα. Wε αsuα Onanto lεyε uyifo kawunsiα, nya wε ni nwε Onanto dilεkε nkε udi wε bikε kenke nε. ³ Ubi αmfo dilεkε Onanto eto diyεnde ote nya Onanto eto ditsyabi tututu nkpe wuntsya. Nya ufi Onanto eto Ditiki Sεε kplε nεmε umuε kawunsiα kenke εnlε. Se uflε bo abua kenke uwii, usu usiα lε Onanto, Ξsuαlenyε Kenke, eto kodiani kato.

Onanto Eto Ubi Eto Sεkplε.

⁴ Onanto eyifo wε ubi εkplε enso wε batεnkpe, fe kase wε diye nε Onanto ditε wε nso mε lele.

⁵ Itsyise Onanto mεnteyi wε batεnkpe eto kuutsyua saa nkε,

“Fε ni mε Ubi.

Mmii, minle fε.”

Nye Onanto mεnteyi itsyi lε wε εtεnkpe saa αsuα nkε,

“Muudi wε Anto,

nya wuuyifo mε Ubi.”

⁶ Fεε lefe nε Onanto lεla nkε woatsyese wε Ubi tute kawunsiα kamfoo, εteyi nkε,

“Onanto eto batεnkpe kenke ebusumu wε.”

⁷ Fεε Onanto αteyi lε wε batεnkpe αsuα nkε,

“Onanto eeyifo wε batεnkpe fe ufiebi,

nya wε kato eto besumunyε bamfó fe ute eto kadi-akami.”

⁸ Fεε Onanto αteyi itsyi lε wε Ubi αsuα nkε,

“Onanto, fε sekakedikε, kalosεkε embεkε lε se kulefe kulefe!

Fε sekakedidi lε fε betidi αsuα ebuyi ku kaseyifoyifo.

⁹ Aala kaseyifoyifo nya feekisi kabuayifoyifo.

Nyamfo eso Onanto, fε Onantoo, dilεkε fε, nya ufi disuayyε nε nso nε utε fε bayetsyua kenke utε fε.”

¹⁰ Usi εteyi nkε,

“Fε, Bonamute, fε ni nwε taa kasε ketsyikokε diyifo kasε,

nya fεyifo kato ku fε kosate eto ani.

¹¹ Asa nyamfo kenke ebubε efe. Fεε fε ebubu akε lefe saa.

Asa nyamfo kenke ebobia isensε fe kase mfia laala kafiani afianku.

¹² Ebukεnε nnya fe kase bεkεnε awu ku mfia itε bofloma.

Fεε fε, nko ete fuutsyε nε, embofloma, nya fε nkpe embolo kulefe.”

¹³ Nte εtεnkpe wε Onanto lεteyi nkε,

“Siε lε mε kodiani, isu ese lefe nε muufi

fε balo nkpe fε kalε bafiani nnya αsuα fuutεkε akpa”?

¹⁴ Nyalεε, bawoe ni kato eto batεnkpe fε? Mε ni awεnε nnya leesumu Onanto nya woakpe mε atε nkε besu bawunsεko mba ele bε bafo lε nkpe manlo.

Onanto Ebutε Nkε Betidi Nyε Bofu Tinti.

2 Nyamfo eso ele bε bεle εnukualetiki nnya bεnε ola kekleke nε. Lenni nkoo, boonya kusu lε nnya αsuα. ² Kenyε ka Onanto eto batεnkpe ditε bo banamε, eyifo εnukuaε, nya lε utsyua utε ubu nye utidi ato lε nnya αsuα, bεnε wε koto sitinti fe kase inyε itε.

³ Nyalεε, ntsyε boofu butsyetsyi lε kotonεnε eto kenyε, lε bεni koto butsyue akafo Ditiki Sεε kplε nεmfo? Bonamute kosate leka bofo eto Ditiki Sεε nεmfo bεteyi tute tute, fε mba kenke lenε ni lε wε kenyε tsya dibe bεteyi ni bεse uyi bεtε bo bε, diyifo εnukuaε. ⁴ Lε nnya αsuα, Onanto kosate tsya εdi nnya adansiε ku εnukuaε, lε nyaso uyifo ayanisa ku ayanisa lε esu kpε αsuα, nya usiε lεwεnε Kenke eto εtεsα utε lε kase waala αsuα.

Nwε Ξsuα Bεyε Bunyε Nkpe Manlo.

⁵ Onanto mεmfι kawunsiα fεfε ka lεbε bubε ka αsuα bεnε etiki budi okpe lε batεnkpe kalε. ⁶ Fεε Anantotiki eto lekpa ditsyua εdi nnya adansiε εteyi nkε,

“Be ni utidi, O Onanto, bε fε εnεmii, lε itεkε lε wε αsuα nko?

Be ko ni utidinini bε lε aale wε ola nko?

⁷ Abokosε wε kasε itε lefe kliminti ditsyua enso Onanto eto batεnkpe.

Fεε εbε εfi diyεnde kplε ku dibu εtsyisε wε fe lekankpakpa.

⁸ Nya fεtε udi seka lε lesa saa αsuα.”

Bεteyi bεnkε Onanto eyifo utidi nkε udi seka lε lesa saa αsuα nya nyamfo lε bote wueε bεnkε, lesa saa banε. Tsya lε kase intee, bεnε tε bunyε kase utidi nle seka budi lε lesa saa αsuα. ⁹ Fεε Yesu εmfoo, wε lε lefe kliminti αsuα bεbokosε kasε fe okpe lε Onanto eto batεnkpe kalε, itε eyε lε Onanto eto lefonε αsuα, lε ukpε lε utsyue saa eto disi. Bεle wε bunyε mεmε nwε bεti εtεsα ku dibu kenke eto lenkpakpa, eyε lε ukpε wε ukpε eso.

¹⁰ Elɛkɛ bə Onanto wə díyifo nya woalɔ lesa saa kət-syəə, tə Yesu lə ɔflɔ eyɛ lə kanyi ka únyə əsuə bə eyɛ lə nnya əsuə unə bebi kpə oboko lə bənyə kedikɔ lə wə diyənde əsuə. Itsyise Yesu ni nwə lookpra mə usuko nkpə manlo kəmiə. ¹¹ Wə ləəflə abua lə betidi əsuə kewui, nya wə ku mba əsuə bəflə abua bəwui, anto ɔni uni mə. Nyaso yenyifo Yesu afanisa bə ókpadi mə nkə wə bayimi. ¹² Woatɛyi Onanto nkə, “Mɔɔtɛyi mɔ bayimi lesa nə féyifo. Nya mɔɔtɛsə fə lə mə katsyako.”

¹³ Usi ɔtɛyi nkə, “Muufi mɔ kusubebe ntəkə lə Onanto əsuə.”

Nya usi ɔtɛyi nkə, “Nnyə mɔ ku bebi ba Onanto dífi útə mɛ.”

¹⁴ Se betidi ba woakpadi nkə bebi ni betidi ba ləbɔ betsyi lə sinə ku kɔtɔ əsuəə, Yesu kosate əbə ófiani fe mə nnya úsiə nkpə fe mə ke. Úyifo nyamfo nko bə eyɛ lə wə ukpə əsuəə, lə ɔtsylɔsə Obonsam wə nkpe ukpə eto əsuəəle. ¹⁵ Nya eyɛ lə kusu komfo əsuəə, lə uləkə mba kenke lɛkɛ lə sidomu əsuə lə mə nkpə əsuə lə nnya bəte ukpə sikpi eso. ¹⁶ Nya ekpa bə inni Onanto eto batɔnkpe úbə kawunsəko kɔ, bomu Abraham eto bebi eto bebi. ¹⁷ Nnya kasɔ ni bənkə, ele bə ofiani fe wə bayimi lə kusu saa əsuə bə lə ofiani omínsənyətidi ku nwə leesumu Onanto lə kusu əsuə eto Usumunyə Ninə Kenke lə utə kedi lə betidi eto abua eto disi.

¹⁸ Nya se wə kosate dínyə kanyi nya báto wə bábe esoo, wofo mba nkpe lə botokabe əsuə bɔwunsəko.

Yesu Eto Kəńyankɔ Kpe Kalende Kaso Moses Eto Kale.

3 Mɔ bayimi lala lə Kristo əsuə, mi mba Onanto tsya lékpadi! Bibu Yesu bebe, nwə Onanto lét-syese nkə ubə ofiani Usumunyə Ninə Kenke lə bofokanɔ bo bonkpɛ əsuə. ² Úyifo wə keyifo lə kusu əsuə útə nwə dílɛkə wə nkə uyifo wə keyifo fe kase Moses díyifo asa lə kusu əsuə lə wə keyifo əsuə lə Onanto eto diyo. ³ Beefi dibu kətə nwə léto diyo kaso diyo nə báto kosate. Nko ke Yesu nkpe dibu kplɛ enso Moses nɛ. ⁴ Itsyise diyo saa kpe ni otonto. Fɛɛ Onanto ni nwə léto lesa saa. ⁵ Moses éyifo uyifoyifo ɔnukualenyə lə Onanto eto diyo. Nya ɔtɛyi asa nnya əsuə Onanto luubə udi etiki utsyiko lə lefe nə luubəə, ɔtɔnsə. ⁶ Fɛɛ Kristo eyifo ɔnukualenyə fe Onanto eto Ubi wə nsi lə Onanto eto diyo eto kenye. Bo ni wə diyo nəmə nɛ, lə bokpe utu nya bofo bɔnɔ kekleke lə nnya əsuə bɔnlɛ kusu bobɛ.

Dwəkətsyəkɔ Kpe Itə Onanto Eto Betidi.

⁷ Nnya lɛwɔnɔ Kenke létɛyi nkə,

“Lə bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ mmii,

⁸ bientidi ato

fe kase ítsyə lə mi banamə eto lefe,

nya bətaka bəńyə mɛ lə əsuə fe kase báto mɛ bábe lə mfiminti mfó.

⁹ Mfó nya báto mɛ bábe, lə babe lesa nə muuyifo, ite bə bənyə asa nnya mínyifo lə alɛ fosi ana əsuə.

¹⁰ Lə nnya eso nnya ɔblɔ nkpe betidi bamə.

Nya míntɛyi minkə, ‘Baamfo mɛ akanɔ,

nya baani beentsyue mɔ afi koto.’

¹¹ Lə nyaso kafo ányi mɛ nya mínka ntamu míntɛyi minkə,

‘Bembudufə kasɔ ka eni míntə tə mə ɔnwəkətsyəkɔ kulefe!’ ”

¹² Mɔ bayimi bafokanɔtsyua, bebe sinini biə mi nti eto kuutsyua əmbɔkɛ lɛkɔɛsi bua nya wəmbɔkɛ bofokanɔ bə wəəmbɔtsyi kama okpe Onanto wə nsi nkpə. ¹³ Bomuu, bɛlɛ mi bətsyua kɔlɛ diyi saa fe kase Mmii əmə bəwɔni bákpe lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuə leka mi. Lə itə bə biəmbɔwɛ mi əsuə bekpɛ lə lebuə lə befiani mba ditidi ato.

¹⁴ Itsyise buyifo bani ku Kristo lə bɔlɛ bo bofokanɔ lə kɔni kekleke isu ese lə kalosəko fe kase bútsyiko kasɔ.

¹⁵ Awɔnisa Kenke eto Kukue átɛyi nkə,

“Lə bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ mmii,

bientidi ato

fe kase ítsyə lə mi bana mə eto lefe,

nya bətaka bəńyə lə Onanto əsuə.”

¹⁶ Bawɛ ni betidi ba lɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ nya bətaka bəńyə lə wə əsuə? Mba kenke Moses lékpa ɔyenko utsyiko Egipte eto kasɔ əsuə.

¹⁷ Nya bawoe Onanto dínyə ɔblɔ ókpe itə alɛ fosi ana sɔɔ? Mə ni betidi ba díyifo lebuə ba díkpə lə mfiminti.

¹⁸ Bawoe əsuə Onanto léka ntamu ɔtɛyi nkə, “Kulefe, bembudufə kasɔ ka əsuə eni míntətə mə ɔnwəkətsyəkɔ.” Bawoe ɔnlɛ? Mba létaka bəńyə wə lə əsuə.

¹⁹ Bunyə boə lə nnya eso bəmfo kasɔ kamə budufə, it-syise bəmfo banɔ.

4 Mɔmɔɔ, se kusubebe nsi nkpe bo bə buunyə ɔn-

wətsyətsyə wə Onanto dítsyə bo kenye útsyəə, bitə lə bobɛ kukɔnɔ bə, yəəmbə bə mi kuutsyua saa mamfo ɔnwətsyətsyə wə útsyə bo kenye útsyə. ² Itsyise bətɛyi bo Ditiki Sɛɛ nəmə fe kase bətɛyi mə tsya. Bánɔ kenye kamə, fɛɛ yényifo mə keyifo sɛɛ saa lə əsuə, it-

tsyise se banɔ nii, bəmfo ni bánɔ tsya. ³ Fɛɛ bomba léfo bɔnɔɔ, búdufə ɔnwəkətsyəkɔ kamə, ka Onanto dítsyə kenye. Ite fe kase ɔtɛyi útsyə nkə,

“Kafo ányi mɛ nya mínka ntamu míntsyə miə,

‘Bembudufə kasɔ ka eni míntətə mə ɔnwətsyətsyə kulefe!’ ”

ɔtɛyi nyamfo nko ite bə wə kosate eto keyifo álo, idu lə

lefe nə úyifo kawunsia ólosə fɛ. ⁴ Itsyise lə Awɔnisa Kenke eto Kukue əsuəə, bəwɔni asa ətsyua itsyi lə diyi kuansele əsuə bənkə,

“Onanto ətsyə ɔnwɛ lə diyi kuansele əsuə

lə keyifo saa buyifo əsuə.”

⁵ Besi bətɛyi ditiki nəmfɔ bə, “Bembudufə kasɔ ka eni míntətə mə bafo ɔnwətsyətsyə əmə!”

⁶ Mba leka Ditiki Sɛɛ nəmə bɔnɔ məmfo ɔnwətsyətsyə əmə, itsyise bəmfo ni banɔ. Fɛɛ itə bətsyuaə, kusu si kokpɛ bə bafo ɔnwətsyətsyə əmə. ⁷ Bəlɛkə nyamfo bəte itsyise Onanto esi útsyə diyi bamba nə baakpo Mmi. Alɛ kpə lə nnya kamaa, fe údi etiki utsyi lə nnya əsuə, eyɛ lə Oka David əsuə eyɛ lə Awɔnisa Kenke eto nnya búkatɛyi bofe bə,

“Lə bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ mmii,

bientidi ato.”

⁸ Lə nnya ete Yosua ləyenko betidi bamə bédufə lə ɔnwetsyatsyə əmə Onanto ditsyə kənyə útsyā, eni Onanto ménsidi etiki kama kama utsyiko lə diyi bamba əsuə. ⁹ Lə nyamfo esoo, ɔnweditsyayi bamba si lekpe itə Onanto eto betidi fe diyi kuansele nə əsuə Onanto ditsyə ɔnwə. ¹⁰ Itsyise nwə kee léfo ɔnweditsyayi nə Onanto lətyi utsyā, ebutsyā ɔnwə lə wə kosate eto keyifo kenke əsuə fe kase Onanto ditsyə ɔnwə lə wə kale əsuə. ¹¹ Nyaso bitə lə bokplatsya lə bofo ɔnwetsyatsyə əmfə, bə lə bo kuutsyuə saa mentidi ato lə nnya əsuə fe kase bəyifo.

¹² Itsyisee, Onanto eto Ditiki Səe kpe nkprə nya lenlə keyifo keklege, nya lenkpe kobe lenso lesiabi nye nnuə. Diala lesa saa kələkə lə nsusu ku ləwɔɔ kəmiə, isu ese taa əsuə eto ntsyakɔ ku dikubi ku afɔ eto katsyakɔ eto nti nya diakpo utidi eto nsusu ku utu kəmiə kasee kukɔɔ. ¹³ Asayifoyifo saa menyifo akulasa lə Onanto eto ənəmi. Wəənyə asayifoyifo saa tenkləe nya ekpa wuee lə wə ənəmi. Nya wə ni nwə ele bə bo utsyuə saa tə wə nkprə eto nkunta.

Yesu Ni Onanto Eto Usumunyə Ninə Kenke.

¹⁴ Nyaso bitə lə bɔlə bo bofokanɔ bo boələkə kate keklege. Itsyise bokpe Usumunyə Ninə Kenke wə ni Yesu, Onanto eto Ubi wə díkatɔ bo úsu kato úsu únyə lə Onanto kosate eto ənəmi. ¹⁵ Bo Usumunyə Ninə Kenke enni nwə ləənnə bo kaminsə, se bumbə ale eso. Bomu bokpe utidi wə báto babe lə kusu saa əsuə fe bo ke. Fəe wényifo lebuə saa. ¹⁶ Lə nyaso bitə lə buñyə bembə, lə bɔnyɪ bɔfi Onanto eto lekankpome kaka buunyə wə lefonə. Mfó wuunyə bo kaminsə bunyə wə lefonə nə ləwunsəko bo lə lefe nə ke ehiə bo.

⁵ Usumunyə Ninə Kenke saa, betidinini nti ete bəələkə wə ketsyiko, nya bəətsyə wə bə lə únyə lə mə kənyə lə Onanto eto kesumu əsuə, lə utə wə kedi lə bənyə mə abua eto bufikatsyē. ² Se wə kosate, lə esu kprə əsuə, ləmbə ale lə okla əsuə esoo, okpe disuətsyə kətə mba lenyi kusu ko əsuə ele bə baye eso baata kebu. ³ Nya se wə kosate ləmbə ale lə esu kprə əsuə esoo, ele bə utə kedi, enni lə wə betidi hā eto abua eto disite bomuu, lə wə kosate tsya eto abua eto disite.

⁴ Kuutsyuə saa ənləkə wə əsuə Usumunyə Ninə Kenke kefi dibu nə laamankla lə ni kətə wə əsuə. Bomu Onanto hā laakpadi utidi, keyifo wə Usumunyə Ninə Kenke fe kase ókpadi Aaron seka. ⁵ Nko əmə ke, Kristo mémfi Usumunyə Ninə Kenke eto dibu útə wə əsuə, bomu Onanto lətyi wə nkə,

“Mɔ Ubisaibi fe ni.

Mmi mínle fə.”

⁶ Usi ɔtyi lə kalebe bamba tsya nkə,
“Usumunyə feni idu manlo isu manlo fe Melkisedek eto okle.”

⁷ Se Yesu dídi utidi lə kasɔ kamfoo, óto ola ku lekpakpalələ keklege ku bofa bembembe ku binəntu útə nwə lofo wə buləkə ketsyiko ukprə kəmiə. Nya se óbokosə əsuə kasɔ nya woate Onanto sikpi esoo, Onanto áno wə olatoto. ⁸ Ite bə uyifo Onanto eto Ubi tsyaa, lə wə kanyinyənyə əsuə ókase kase baabokosə əsuə kasɔ.

⁹ Se Onanto díyifo wə nwə ləflə lə kusu saa əsuə ólosə, úbə úyifo wə nwə əsuə mba kenke leetsyue wə koto laaye kənyə nkprə manlo. ¹⁰ Wə ni nwə Onanto lətyi útsyə nkə wuubə ofiani Usumunyə Ninə Kenke fe Melkisedek eto okle.

¹¹ Etiki kprə kpe bo lə kənyə bo ele bə bətyi itsyi lə etiki nyamfo əsuə fə, fəe nnya bətyi kpe bulə, itsyise bənle asa kasɔ bɔɔ mləmləmlə. ¹² Lefe kprə áke bə eni befi-ani bateasa, fəe bisi behiə utsyuə bə lə ote mi asa tute itsyi lə Onanto eto Ditiki Səe nəmə əsuə, lefe nə eto lefe ele bə bidi lesa nə nkpe ale, isi efe bə bəyimi mmintu. ¹³ Utsyuə saa wə ele bə ɔyimi mmintuu, esi uyifo ubisambi wə lenyitɔ lesa nə ni ləse nye lebuə.

¹⁴ Lesa nə nkpe alee, eyifo lesa nə lələke itə mba dikabe eye lə buyifokənyə əsuə, lofo lekpo butsyə lə nə ni ləse ku lebuə eto nti.

⁶ Nyaso bitə lə busu setɔ lə bobé lə asatete əsuə, lə bɔɔ lə asatete tute nnya bófo itsyi lə Kristo əsuə. Nyamfo ni bənkə bətsyi bo akəsəi bɔwuninsə bɔɔ lə abua əsuə ku nyifo bo ləmbə kutəkə saa ku lə Onanto bofokanɔ əsuə. ² Bəte mi asa lə ntufəsəfləsə, an-itəkətəkə lə betidi əsuə, lə bekrənkprə eto businkli kataka kəbə nkprə ku lə lekpokponkpo fəfə əsuə. ³ Bitə lə busu setɔ! Nya nyamfo ele bə buyifo lə Onanto atɔɔ nkə busu setɔ nē.

⁴ Itsyise ntsyə yuubə bə mba léfo bəno kɔ nya bésinkli kamaa, besinkliko mə baboko bətsyikawuninsə eto kusu? Kɔɔ báke lə Onanto eto diyənde əsuə, bádia kato eto atəsa babe nya báfo ləwɔɔ Kenke eto əsuəale.

⁵ Bəte lə asa nnya díkəbə éfe əsuə bə Onanto eto ditiki aləke nya bəkənyə kutəkə ko nkpe lə əsuəale nnya nkpe lə lefe nə luubə əsuə. ⁶ Lə nnya əsuə, bəni mə bofokanɔ lə Onanto əsuə! Esoo, ɔɔke ale bə besi bəno mə baboko bətsyikawuninsə əsuə, itsyise besi bale Onanto eto Ubi bɔɔ lə uyikabie əsuə, kənə wə kakpe lə kofani əsuə lə kawunsia kenke eto ənəmi.

⁷ Onanto aakpo atsyɔ kasɔ ka ləənə nɔɔmintu bo laani kakpo lə ke, ka leeke eyi ku sefa nnya laaleke itə mba eso baafə ke kakpe bidikə. ⁸ Fəe kasɔ ka leeke biyu ku kanyii, kaanləke kətə kulesa, kakpe lə bulə əsuə bə Onanto ebukudi ke nya wootonsə ke ku ute.

⁹ Fəe balala, lə búdi etiki mmə tsyaa, bófo mi bɔɔ boə lə mi kutsyə alee, buyi boə bəfo atsyəkpokpo sēe nnya lofo mi lə nkprə. ¹⁰ Onanto enni nwə lanye lə kusutsyɔntsyɔ əsuə. Weembota keyifo ka bíyifo nye lelabi nə bíte wə lə ləwunsəko bo bíte nya binsi bənle butə bafokanɔɔ bamba. ¹¹ Bo lelabi itə mi ni bənkə mi utsyuə saa lə nnya keklege nko isu ese lə kalosəkɔ, bə lesa nə bənle kusu bobee, le ibə itə nko. ¹² Boanla boə biyifo səflə, bomu lə biyifo asa fe bafokanɔɔ ba nkpe dibusə bə lə bafo lesa nə Onanto ditsyə kənyə útə mə.

Onanto Eto Kenyē Ka Útsyā Eyifo Sitinti.

¹³ Lefe nə Onanto ditsyə Abraham kənyē, ɔtyi óse uyi nkə, wuyifo lə lesa nə ɔtyi útsyə əsuə. Se kuutsyuə ləmbə ləmo onso wə esoo, úfi wə kosate eto diye únyənsə kama. ¹⁴ ɔtyi nkə, “Nlɛ fə kənyə butsyə minkə, mookpo fə atsyɔ, ntə fə befluflu kprə.” ¹⁵ Nya se

Abraham lēke dibusə, úmuə utu ɔlɛ esoo, únyə asa nnya kenke Onanto dítsyə wə kénye.

¹⁶ Betidi aakpadi asa nnya ləmə enso mə kosate eto diye lə befi bala etiki nnya bātəyi, lə befi bala etiki nnya tã. ¹⁷ Nyamfo eso Onanto lékpadi asa úfi óse wə kényetsyatsyə uyi nɛ, bə lə ekpako mba luubə bafo wə kényetsyatsyə wuee bə wə ketsyue amfloma kulefe.

¹⁸ Onanto áyɛ lə esu ənuə əsuə, nya ni kényetsyatsyə ku asakpadikpadi nnya lantsyi kawuninsə, nya bembu-fi batəyi sidia tsya, nya bomba díkənyə kabɔkɔ lə wə, bonkpe kusubebe lə wə əsuə, lə bɔkɔbe nnya bɔlɛ kek-leke ku kusubebe ko eto kénye bətsyə bo.

¹⁹ Kusubebe ko nkpe bo mfo eyifo fe lesa nə dímuə bo nkpə butsyə kek-leke. Nya kusubebe komfo aakpia kafia ka nti Disumuyo eto sɛtɔ kafe kedufə lə kedikətəkɔ kəmiə. ²⁰ Mfó əmə Yesu díkatɔ úsu lə bo kénye fe ɔtɔusu seka. Wə díbə ofiani fe Usumunyə Ninə Kenke Melkisedek eto okle isu ese manlo manlo.

Usumunyə Melkisedek

7 Melkisedek əmfo édi seka lə Salem, nya úyifo usumunyə útə Onanto wə ntəkə kato fanlo fanlo. Óbɔ ótsyako Abraham lə lefe nə útsyi lema nə úsu ókpɔ nya útəkə baka ena ba létsyilama mfó kato. Melkisedek əmfo ésu ótsyako wə nya ókpɔ wə atsyɔ. ² Nya Abraham díta wə bikə bia ɔkɛ utsyiko mfó eto lekpafofile.

Tutɛɛ, diye Melkisedek eto kasɔ ni Kasɛyifoyifo eto Oka. Nnya kama se údi Salem eto Oka esoo, wə diye eto kasɔ ni Diyuəsə eto Oka. ³ Bánwɔni kulesa bətsyə itsyi lə wə anto nye ambe nye lə wə ketsyikɔ əsuə nye wə leleyi lee lə wə ukpə əsuə. Uyifo fe Onanto eto Ubi, nya úyifo usumunyə idu lə ketsyikokɔ isu kalosəkɔ.

⁴ Bebe kase úyifo utidi wə lefo diye. Abraham wə ni bo ona wə léfo diye éfi bikə bia útsyiko kamato eto lekpafofile kulaa tsya útə wə! ⁵ Nya mɔmɔɔ, bətsyə kɔfi ko díta kusu bənkə, Lewi eto befluflu di besumunyə.

Baafɔ bikə bia Israel bebi ba ni mə betidi eto lekpafofile lə mə ɔflɔ, ite bə mə betidi bamə tsya eyifo Abraham eto befluflu tsya fɛ. ⁶ Melkisedek əmfo ményifo Lewi eto kafo eto ubi, tsyaa ófo lekpafofile utsyiko lə Abraham ɔflɔ, wə ni utidi Onanto dítsyə kénye nya ókpɔ wə atsyɔ tsya. ⁷ Onukualɛ əmə ni bənkə, utidi wə laakpo atsyɔ kpe kalende oso utidi wə bákpo atsyɔ.

⁸ Lə besumunyə eto kutsyəə, mba laafɔ asa eto lekpafofilee, eyifo besumunyə ba ləəkpə. Lə Melkisedek eto kutsyəə, ófo lekpafofile nəmə fe usumunyə, fɛɛ wə nsi nkpə manlo fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nɛ bətəyi. ⁹ Nya boofɔ bətəyi kulaa tsya boə Lewi wə laafɔ lekpafofile nəmfɔ, ýyɛ lə Abraham eto kutsyə ófo asa eto lekpafofile nəmfɔ útə Melkisedek. ¹⁰ Itsyise lefe nə Abraham létsyako Melkisedek nya útə wə asa eto lekpafofile nəmfɔ, bánle tɔ Lewi, usi ókɛ lə wə ona eto kɔtɔ kəmiə.

¹¹ Lewi bebi eto besumunyədidi əsuə nnya kɔfi ləyɛ kubə itə Israel bebi nɛ. Nya lə nnya ete Lewi bebi eto besumunyədidi ləflɔɔ, eni yensife bə usumunyə bamba eto okle si ubə, nwə ləbɔ utsyi lə Melkisedek eto okle

eto kutsyə əsuə, inni lə Aaron eto kutsyə. ¹² Lə besumunyədidi eto kutsyə átsyi kɔwuninsəə, ele bə kɔfi ko nyenko ko tsya tsyi kɔwuninsə. ¹³ Nya Bonamute wə əsuə bātəyi asa nyamfo betsyikoo, étsyi lekpake bam-ba nə eto utidi kuutsyue díməndi tɔ usumunyə unyə. ¹⁴ Ékpə wuee bə bále wə lə Yuda eto kafo, nya Moses mánkpɔ kafo kamfo eto diye ókpɛ lə mba luudi besumunyə nti.

Usumunyə Bamba Wə Ni Fe Melkisedek.

¹⁵ Etiki nyamfo esi ekpa eso, lə lefe nə eto lefe usumunyə bamba eto okle fe Melkisedek disi úbə údufə. ¹⁶ Utidi əmfo əbə ófiani usumunyə wə dímanyɛ lə utidi eto afi ku bunə əsuə, bə ofiani usumunyə lə diyo nə leedi əsuə, bomu eyɛ lə əsuəale nnya eto nkpə ləmbə kalokɔ kulefe əsuə. ¹⁷ Awɔnisa Kɛnkɛ nyamə átyi ekpa wuee nkə,

“Usumunyə feni idu manlo isu manlo fe Melkisedek eto okle.”

¹⁸ Nyamfo lə bote nkə bələkə kɔfi koko komə bətsyə kutsyə itsyise kumbə kényeale nya koənyə kutə kulesa. ¹⁹ Itsyise Moses eto kɔfi mamfo kulesa nə ləflɔ buyifo. Nya mɔmɔɔ, bətə bo kusubebe ɔfɔ ko lələkɛ konso, nya bɔɔyɛ lə ko əsuə bɔfi Onanto enso.

²⁰ Ewunsəə, Onanto aká ntamu ówunsə lə usumunyədidi ɔfɔ əmfo əsuə. Kɔɔ Onanto mánka ntamu ówunsə lə usumunyədidi əsuə. ²¹ Fɛɛ se Yesu léfiani usumunyəə, Onanto áka ntamu útə wə ótyi nkə,

“Bonamute áka ntamu,

nya wəmbɔtsyi wə kénye ɔwuninsə lə nnya əsuə nkə, ‘Usumunyə feni idu manlo isu manlo.’ ”

²² Nyamfo ətə bə Yesu əbə ófiani nwə rýə kényeklekle kamfo kama, ka lələkɛ kanso.

²³ Bɔtsyi kawuninsə bamba tsya əbə. Besumunyə ba kɔ éfui tinti, nya bánkəklɛ lə mə keyifo əsuə. Itsyise békekəpə. ²⁴ Fɛɛ se Yesu, wə nsi nkpə itə manlo manlo esoo, wə keyifo fe usumunyə amfloma ani kesu utidi-amba ɔflɔ. ²⁵ Lə nyasoo, woafɔ mba ləəbə Onanto ɔflɔ lə nkpə lefe saa eyɛ lə wə kosate əsuə, itsyise usi nkpə lefe saa ɔlɛ bofokətə mə lə Onanto ɔflɔ.

²⁶ Lə nyamfo esoo, ele bə Usumunyə Ninə fe Yesu kɛ bo. Nwə diyifo kɛnkɛ, nya kabua saa ləmbə wə lə əsuə, nya woambiasə əsuə, wə bələkə lete lə babuayifo nti, wə bábəsə kato fanlofanlofanlo. ²⁷ Yanhiã kulaa bə Usumunyə Ninə Kenke əmfo eto oklee, kətə Onanto kedi lefe saa, tutɛ lə wə kosate eto disi esoo, nnya kama lə betidi bamba eto disi eso, fe kase besumunyə ninə kenke fɛfɛ leeyifo. Uyifo nyamfo diyifo ləwɛ itə lefe nə kenke lə lefe nə úfi wə əsuə útə. ²⁸ Lə onukualɛ əsuə, Moses eto kɔfi komə ətsyə betidinini ba dímam-flɔɔ, besumunyə ninə kplɛ, fɛɛ Onanto eto ntamu bo óka lə Moses eto kɔfi komə kamaa, ətsyə wə Ubi Usumunyə Ninə Kenke wə úyifo ləflɔ itə lefe nə kenke.

Yesu Ni Bo Usumunyə Ninə Kenke.

8 Nnya kenke bɔnlɛ bətəyi ete ni bənkə, bokpe Usumunyə Ninə Kenke əmfo eto okle, wə nsi lə

Ɔkplenyā Kenke eto lekankpomε eto kodiani lā kato.

² Usumunya Ninā Kenke amfo eesumu lā kakēnkēkō ka ni Disumuyo tinti ka Bonamute dīyifo, inni betidi dīyifo.

³ Bātsyā Usumunya Ninā Kenke saa bā lā ufi ātāsa saa ku bebuki utā Onanto. Nyaso ele bā bo usumunya tsya kε lesaatsyua nā uufi utā kedi. ⁴ Nya lā kasō mfo ete onkpee, eni wā ambuyifo usumunya, itsyise besumunya bā lāētā kedi lā YudaƆ eto kōfi eto kusuu, fe bakpe koko. ⁵ Keyifo ka beeyifo fe besumunya mfo eyifo nka nte beeyifo lā Onanto eto kato eto koyo ete.

Nko esoo, lā lefe nā Moses nkā woato disumunyo, Onanto leteyi wā nkā, “Be fānkā eyifo ni lekateko ku ditsyābi nā bāte fā lā kōtini āsuā.” ⁶ Fεε mōmōw, bātā Yesu kesumu eto keyifo ka ntākā mā kale kato, fe kase kenyelekke lā ūtsyue lā wā betidi ku Onanto eto ntii, alēkε kaso nka kō, itsyise wā kenyeŋtsyātsyā eto asa alēkε eso asa nnya nkpe lā nka kō.

⁷ Lā nya ete kulesa dimambia lā kenyelekke tute kamā āsuā, eni yensife itā kənuāfā kamfo. ⁸ Fεε Onanto ānyā kabua lā wā betidi āsuā se ūteyi nkā,

“Lefe lε bubā se mō, fā Onamutee,
lookle kenye fōfō
ku Israel eto betidi
ku Yuda eto betidi.

⁹ Kenyelekke kamfo embutsyā fe nka mīnkle ku mā bana mā,

lā lefe nā mīnkōbe mā minlε lā kōni
nya mīnkpa mā mīmōnkō lā Egipte eto kasō.
Itsyise bēntsuyε mō kenyelekke kamā koto.

Nyaso mīntsyi kama mīnkpe mā nε.
Mmā Bonamute nlε bōteyi nε!

¹⁰ Mōmōw, nyā kenye ka mookle ku Israel eto betidi
lā lefe nā lābā mā.

Muufi mō kōfi nkpe mā lā mā nsusu kāmīā.

Nya mōmōwōni ko nkpe lā mā ketu kāmīā.
Muuyifo mā Onanto,

nya mā tsya ebuyifo mō betidi.

¹¹ Nya mā kuutsyūā ensi embote wā utsyūā kulesa
nye wā ŋyimitsyūā teyi nkā bete Bonamute āmā.

Itsyise mā utsyūā saa ebote mε
idu lā dikpefi isu ese lā uninā āsuā.

¹² Nya muufi mā abua nnya kenke bēyifo ntsyε mā.
Nya mensiembokloma mā abua nya bēyifo kulefe.”

¹³ Se Onanto līdi etiki utsyiko lā kenyelekke fōfō
āsuā, ete kasō bā nka kō eyifo kakoko. Nya lesa saa
nā lefiani lekoko nā lesibā kutākā, āmbōklε fε dionya
kenke.

Kase Biusumu Onanto Lā Kasō Ku Lā Onanto Eto Oto Kato.

9 Kenyelekke tute eto afi ākε kesumu eto afi, nya bēyifo kasō mfo eto Disumuyo tsya bātsyā. ² Bēyifo Kafia eto Mpatampa Kenke nya bēsie ni lā akpa ānuā ku kafia. Baakpo setō eto lekpa bā Kakēnkēkō. Mfō bānyānsā okandīε eto keyi ku kesumu eto ŋpunu wā āsuā bātākā abolo nnya beefi kātā Onanto kedi.

³ Lā Disumuyo eto kaka befi kafia bala eto kamaa, ni

kaka baakpo Kakēnkēkō Kenke. ⁴ Mfō bēfi sika sia eto ŋpunu wā āsuā baatonsā lifui ku kenyelekke eto lelaka nā befi sika sia beti batsyilama bātsyā. Nya kenyelekke eto lelaka nāmā kafoo, bākpε asa nnya ni sika sia eto okase utsyūā wā eto kafo bākpε didisa nā baakpo mana, ku Aaron eto uyilelε wā dīkā ku afanto, ku aba blēketε ānuā nya āsuā bāwōni Onanto eto afi bātākā.

⁵ Lā lelaka nāmā eto kato bāwe Onanto eto asa nnya nkpe nkpā baakpo bā Kerubi eto ditsyābi bātākā bā nlε Onanto eto diyānde bulākā kate. Mā mbamba eto koyo ēti kaka bānyā betidi kāmīnsā kefi mā abua katsyε mā. Fεε bōambofo etiki budi mfo kālākā asa nyamfo kenke kasō kate mōmō.

⁶ Nko ini bētsyue asa nyamfo bātsyā mfō nε. Besumunya bamā eedufā Disumuyo tute kamā diyi saa kesu keyifo mā kesumuyifo mfō. ⁷ Kāmīā eto Disumuyo nāmā, Usumunya Ninā Kenke hā nkpe kusu weedufā mfō lεlε ŋōni hā. Nya lā ŋōw, ele bā ufi ubuki eto kōtō usuko mfō usu utā Onanto kedi lā wā ku kusā komā kenke eto betidi eto abua nnya bēyifo lā mā mante mante āsuā eto disī. ⁸ Eyε lā nyamfo āsuā, Lēwōwō Kenke ālākā ōte nkā se setō eto Disumuyo nāmā nsi nte koo, yāntā kusu bā kuutsyūā saa kpīā mfō ofe udufā lā Kakēnkēkō Kenke kāmīā. ⁹ Nyamfo eyifo asabulākā kate ātsyūā itā utidi taa mmi, lā mmi eto kesumu āsuā. Ite bā bātā ātāsa ku keditātā eto asa nyamfo lā ketsyue kamfo eto kusu āsuā tsyāā, nyamfo āntā bā nwā nlε Onanto kesumu butā eto lēkōesi laakpa kenke. ¹⁰ Itsyise nyamfo kenke nyā lā budi ku bunā ku akpa eto etsyuesa kpā kpā, nnya lēyε lā utidi eto āsuā bokpasā eto esu āsuā ete. Bēyifo etsyuesa nyamfo kenke itā utidi isu ese lefe nā Onanto luubā ŋō lesa saa utsyā eyε lā kusu fōfō āsuā.

Kristo Eto Kōtō Eālākā Abuayifoyifo Kalosā Lā Betidi Etsuā!

¹¹ Fεε Kristo ebubā koko fe Usumunya Ninā Kenke itā asa sεε nya dīkābā. Uyifo usumunya lā Kafia eto Mpatampa nā lēmō, nya lēflō lenso Kafia eto Mpatampa nā kō. Dienyifo dibu nā utidinini difi wā ani uyifo eto kasō ni bānkā dienyifo kasō kamfo eto asayifoyifo.

¹² Lefe nā Kristo dīdufā disumuyo nā mā, ŋyε lā ni ofe lōni kpō, ūdufā lā kaka ni Kakēnkēkō Kenke. Nya wēmfi bate nye banantsyui eto kōtō uyifo fe keditātā, bomu wā kosate eto kōtō itā lefe nā ta! Nya ūyifo nko bā lā Onanto lā utā bo nkpā manlo.

¹³ Weefi bate ku banantsyui eto kōtō ku onantsyui eto lēkpō nā baatonsā eto ntō beefi kese lā nwā eto āsuā dimanle itā lā wā āsuā lā ele, iyifo wā kenke. ¹⁴ Lā nyamfo eyifo sitinti, nyalε ntsyā yuutsyā bā Kristo eto kōtō bomu embokpasā bo esuā eso nko! Eyε lā wā Lēwōwō nā nsi nkpā lefe saa āsuā, ūfi wā āsuā ūtā fe keditātā ka lēflō utā Onanto. Wā kōtō ebuflāsā bo akōesi itsyiko lā akpa bimba eto eyifosa nnya lāmbā kutākā saa bā lā busumu Onanto wā nsi nkpā lefe saa.

¹⁵ Nyaso Kristo ni nwā eyε lā kenyelekke fōfō kamā āsuā, dīnyā lā bo kenye ōfo ūtā bo, bā lā betidi bā Onanto lēkpadi lā bānyā nkpā manlo eto kedikō ka

Onanto dítsyá kénye útsyá. Nyamfo ebofo bubá kətá it-syise utidi ɔni wá díkpee, dílaká abuyifoyifo nnya lékə lá kényeklekə koko eto lefe úwui, bənyá bufikatsyá.

¹⁶ Lə kase yəəbəə, lə utidi mənkrəə, beensensə wə kényetsyatsyá eto kukue eto bikə. ¹⁷ Lə utidi wá dítsyá kénye si usi nkrəə, bəmbofo utidi əmə eto bike busən-sə. ¹⁸ Lə nnya eso béfi kɔtɔ bákpe əsuəale kényeklekə koko kamə əsuə nɛ.

¹⁹ Tutɛɛ, Moses ábe letsya úləkə aklesa nnya nkpe lə kɔfi komə óte kusə komə kenke eto betidi. Nya úfi bate ku banatsyui eto kɔtɔ otsyakasə ku ntu ku basamu eto bisə sia ku afantosi nnya laanyi fififi fɛ úfi úse lə kɔfi eto kukue ku betidi bamə lə əsuə. ²⁰ Nya ɔtɛyi nkə, “Nyamfo ni kɔtɔ ko Onanto difi ose kɔfi ko utə bo uyi nkə butsyue ko koto.” ²¹ Nko ke Moses difi kɔtɔ komə úsə lə Kafia eto Mpatampa nəmə ku asa nnya kenke béfi béyifo kesumu kamə nɛ. ²² Sitinti lə kɔfi komə əsuə kɔtɔ beefi kəflə lesa saa əsuə. Nya lə bankpo kɔtɔ kasɔɔ, beemfi lebuə katsyɛ.

Kristo Eto Əsuə Nya Úfi Útə Te Fe Kedi Ka Ləəflə Bə Abua Kewui.

²³ Ínyə itə bə béyifo nkomə eto akpa nyamfo lə befi bakpasə asa nnya lele kato eto ale əsuə. Fɛɛ lə asa nnya ni kato eto ale eto kutsyá, befi keditətə eto asa nnya lekpa əsuə enso kasɔ mfo eto alee, bákpasə nnya əsuə. ²⁴ Itsyise Kristo mensu kakənkekɔ ka befi kawunsiə kamfo eto betidi eto ani beyifo, ka ni kakənkekɔ kato eto okle ete. Bomu úsu kato kosate, kaka woala kənyá kətə bo lə Onanto eto ənəmi. ²⁵ Kristo ménsu mfó nkə lə ufi wə əsuə utə kedi sesia sesia lə bo disi, fɛ kase Yudafɔ eto Usumunyə Ninə Kenke leedufə Kakənkekɔ Kenke mfó keyifo lələ saa lələ ku ubuki eto kɔtɔ, ko lenni wə kosate eto kole. ²⁶ Lə nko ini, eni yoofe bə ufi wə əsuə utə, unyá kanyi sesia sesia idu lə kawunsiə eto ketsyikokɔ ke. Bomu kase inte mɔmɔ, Kristo əbə lɔni kplo lə kawunsiə eto kalokɔ eto eyi nyamfo lə ufi wə kosate eto əsuə utə fe kedi lə uləkə lebuə uwui, lə bo disi.

²⁷ Onanto dítsyá nnya nkə utidi kpə sɔni kplo, nya lə nnya kamaa, bakponko wə lekpo. ²⁸ Nko ke ini Kristo difi wə əsuə útə fe kedi sɔni kplo, itə betidi kpə eto bofo ketsyiko lə abua əsuə. Wuusinkli ubə dinuəfə, insini lə lebuə eso, bomu bə lə ubə uləkə mba nsi banlɛ wə kusu bobə itə nkrəə manlo.

Kristo Éfi Wə Əsuə Útə Fe Kedi Sɔni Kplo Lə Betidi Eto Disi.

10 Yudafɔ eto kɔfi koməə, asa sɛɛ nnya nle bubə eto koyo ete kuni, inni asɛ nnya kosate ləəbə bubə ini. Nyaso kɔfi komə embofo bɔyɛ lə keditətə ka beeyifo lələ saa lələ keyifo betidi ba laanyi kafi Onantoo, bafɔ balo kulefe. ² Lə nnya ete bofo betidi ba nle Onanto busumu buyifo kənkenkə babɔ lə mə abua əsuəə, eni mə ketu ensiembolo mə dikpi bio, nya keditətə saa ebolo. ³ Fɛɛ keditətə lələ saa lələ nyamfo aaklomasə betidi mə abuyifoyifo hă te. ⁴ Itsyise bate ku

banantsyui eto kɔtɔ embofo abua buflə kewui lə utidi əsuə.

⁵ Lə nyamfo eso fɛ Kristo luubə kawunsiə kamfoo, ɔtɛyi Onanto nkə,

“Ámanhiă keditətə ku asatətə, bomu éyifo əsuə eto sinə ətə mɛ.

⁶ Bebuki botonsə kətə kedi ku lebuayifoyifo eto asatətə lə kedikətəkɔ eto leba əsuəə, aankpe fə disuəyua.

⁷ Nya míntɛyi minkə, ‘Nyə mɔɔ, mbə miə meyifo fə lelabi

fe kase bawɔni lə mɛ əsuə lə kɔfi eto Kukue kəmiə.’”

⁸ Tutɛɛ, ɔtɛyi nkə, “Ámanhiă keditətə ku asatətə, bebuki botonsə kətə kedi ku lebuayifoyifo eto keditətə.” Nya yənyuəsəfə kafo tsya, ite bə kɔfi komə áte nkə beyifo nko fɛ. ⁹ Mfó ɔtɛyi nkə, “Nyə mɔ mfo. Mbə miə meeyifo fə lelabi.” Eyɛ lə nyamfo əsuə esoo, Onanto əlakə keditətə eto asa nnya kɔ útsyá kutsyá. Nya úfi Kristo eto keditətə útsyá lə nnya kényɛ. ¹⁰ Se Yesu Kristo díyifo lə Onanto eto lelabi əsuə eyɛ lə kase úfi wə əsuə eto sinə útə sɔni kplo itə afe nnya ta esoo, Onanto ákpasə bo əsuə lə nnya eso.

¹¹ Diyi saa, Yudafɔ eto usumunyə ányə lə Onanto eto Disumuyo. We efi ətəsa nyamə ke kətə kedi lefe saa, ite bə yembofo abua nyamə buflə kewui tsya. ¹² Fɛɛ se Kristo díbə útə kedi kani kamə hă lə abua eto disi itə lefe nə kenke ólosəə, úsu úsiə lə Onanto eto kodiani. ¹³ Mfó unsi mɔmɔ idu isu esə lefe nə Onanto luufi wə balo okpe lə wə nkrəakalɔ. ¹⁴ Kristo efi wə əsuə útə fe kedi ditə ləwɛ, nya úyifo mba eto əsuə bákpasə leflə beyifo kənke isu manlo.

¹⁵ Nya, Ləwɔnɔ Kənke əlakə nya ote wee nkə,

¹⁶ “Nyə kényɛ ka mookle ku mə lə eyi nnya ləəbə mma kama.

Muufi mɔ kɔfi nkpe lə mə ketu kəmiə.

Nya mɔwɔnɔni nya lə mə nsusu kəmiə.”

¹⁷ Nya usi ɔtɛyi nkə,

“Mensi embokloma mə abua ku mə eyifosa bua saa.”

¹⁸ Lə befi asa nyamfo bátsyɛɛ, yensiembofe bə, besi bətə kedi lə abua eto disi.

¹⁹ Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, bokpe kusu buedufə Kakənkekɔ Kenke kamə eyɛ lə Yesu eto ukpə wə úkpə eso. ²⁰ Itsyise ɔsini kusu fɔfɔ utə bo, ko ni nkrəə eto kusu eyɛ lə kafia ka bėti lə Kakənkekɔ Kenke eto kényɛ mfó ka ńyə itə wə kosate eto əsuə eto sinə. ²¹ Bokpe Usumunyə Kplɛ wə nsi lə Onanto eto diyo nəmə eto kényɛ. ²² Nyaso bitə lə bɔnyi bɔfi Onanto ku sitinti eto utu, ku bofokanɔ kekəleke ku akɔsi nnya bəflə éle kənkenkə bələkə betsyiko lə abua əsuə ku ntu bo keni saa ləmbə bə bo akɔsi ensi aalo bo dikpi. ²³ Bitə lə bɔle nnya bofo bɔnɔ, bɔnlɛ kusu bobə kətə nya boələkə katee lə kɔni kekəleke, itsyise Onanto wə dítsyá bo kényɛɛ, eyifo ɔnukualenyə. ²⁴ Bitə bukebu disi lə bukakpe bo bətsyua otsyekle lə leyimila ku nkrəə sɛɛ busiə ku bətsyua əsuə. ²⁵ Biəntə lə bɔyɛ disikakpekɔ busu fe kase bo nti eto bətsyua leeyifo seka. Bomu bitə lə bokpe bətsyua nkəale enso, se binyi biə Bonamute eto Diyi nəmə fe lələ bɔnyi kafi.

²⁶ Fɛɛ lə buyi ɔnukuale əmə, fɛ busi butsyə bɔnlɛ asa bua buyifo, nyalɛ keditətə saa ensibə ka duləkə abua iwui itə bunyə bufikatsyɛ bio. ²⁷ Bomu nya lesa saa nə luubu ni bə Onanto ookponko bo lekpo, nya wɔɔt-sylɔsə mba létaka bənyə lə wə əsuə lə ditefenku nə nkpe kenye ale! ²⁸ Utsyuə saa ke dímentsyue Moses eto kɔfi kotoo, bolo baalo wə kaminsə mənɔmənɔ, lə bakponko wə lekpo balo wə dikpi lə badansiɛ inuə nye itsyɛ eto kenye kama.

²⁹ Nya ntsyɛ yuutsyɛ itə nwə laani Onanto eto Ubi, nwə ləəntə dibu Onanto eto kenyekekɛle eto kɔɔ ko diflɛ wə əsuə nya úləkə wə utsyiko lə lebuə əsuə nya waaka lefonə eto Lɛwɔɔɔ? Ntsyɛ fɛ kotonənə kekɛle kutsyuə eto okle lembunyə kutə wə! ³⁰ Itsyise buyi nwə lɛtɛyi nkə, “Muutsyɛ nnya kenye. Mɔɔ, maatisə oko.” Nya owoe tsyɛ lɛtɛyi nkə, “Bonamute ebokponko wə betidi lekpo.” ³¹ Mbɔɔɔɔ mɛətə nwə luudufə lə Onanto wə nkpe nkpe eto lefonɔi əsuə.

³² Bekloma kase itsyɛ lə lefe nə lefe mmə. Lə lefe nə Onanto eto diyənde dɛkɔɔ lékpo mi lə əsuə, nya bulə kpə dɛtu mi, fɛɛ bulə bomə mɛntəkə mi kato. ³³ Lefe ditsyuə, baaka mi kulaa tsyɛ lə betidi nti nya beeyifo mi disiale, nya lə afe bamba ətsyuə tsyaa, beebu mi kakpe lə mba əsuə banlɛ asa nyamfo buyifo kakpe eto nti. ³⁴ Biɛnyə kanyi ku mba befi bakpe lə aba eto diyo. Nya lefe nə bəmuə mi balɛ mi bikə bafo lə əsuəale əsuə tsyaa, yənlə mi itsyise betɛ biə bisi bekpe bikə bia lefo koya enso mi, bia lembobia kulefe.

³⁵ Lə nyaso biəntə lə elo mi ani itsyise yuunə kutəkə kpə eboko mi. ³⁶ Ele bə bekpe dibusə lə biyifo Onanto eto lelabi lə befo lesa nə útsyɛ kenye utsyɛ mi. ³⁷ Itsyise fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyii, “Ibu sɛkɛɛ, lə nwə nlɛ bubə lə ubə udufə, wəəmbofe kama ku bubə.

³⁸ Mɔ utidi wə ni ɔsɛɛ, ebunyə bofokanɔ usiə nkprə. Fɛɛ lə mə utsyuə etsyi kama okpe mɛɛ, membunyə disuəyuə lə wə əsuə.”

³⁹ Fɛɛ boo, bunny betidi ba leetsyi kama kakpe bo bofokanɔ bə lə bonya. Bomu boo, bófo bɔnɔ, nya Onanto léfo bo.

Lesə Nə Ni Bofokanɔ.

11 Lə akpe bofokanɔ, eté bə akpe kusubebe kekɛle itə lesa nə fanlɛ kusu bobɛ kətə. Itɛ bə anlɛ ni bunyə tsyɛ. ² Bofokanɔ dítə Onanto dɛnyə disuəyuə lə bo bana əsuə lə kokolefe.

³ Eyɛ lə bofokanɔ əsuə, nya bɔnɔ kasɔ boə Onanto éyifo kawunsiə kenke lə wə ditiki əsuə. Nya úyifo nnya utsyiko lə lesa nə dimanke bənyə kɔ əsuə.

⁴ Bofokanɔ əsuə eyɛ nya Abel dɛfi asa nnya lɛlɛkɛ enso Kain eto ale útə Onanto kedi eso Onanto dɛnyə wə nwə leeyifo kasɛɛ. Onanto áfo wə ətəsə nnya ýɛ lə nnya əsuə údi wə kenye nkə uyifo ɔsɛɛ. Itɛ bə Abel ékpe tsyaa, wə bofokanɔ si bɔlɛ etiki budi ketsyiko lə wə əsuə.

⁵ Eyɛ lə Enok eto bofokanɔ esoo, weenkpe. Onanto étsyi wə úsuko kato. Kuutsyuə saa mənnyə wə, itsyise Onanto étsyi wə usuko kato. Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue

lɛ bɔtɛyi nkə, fɛ útsyi Enok úsuko kato, wə asa édufə Onanto ənə. ⁶ Kuutsyuə eto etiki embudufə Onanto ənə, lenni eyɛ lə wə bofokanɔ əsuə. Itsyise utsyuə saa wə ke ləəbə Onanto ɔflɔ, ele bə ofo ɔnɔ nkə Onanto kpɛ nya wəətə mba laabɛɛ wə ləənyə wə.

⁷ Eyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya Onanto dɛkə Noa ato kekɛle itsyɛ lə asa nnya ləəbə bubə nya wəənnɔ tɔ unyə əsuə. Útsyue Onanto koto nya ówɛ lelaka eto ɔkɔlɔ nə léfo wə ku wə diyo eto betidi lə nkprə. Eyɛ lə wə bofokanɔ bomfo əsuə Noa ələkə ótɛ nkə kawunsiə eto betidi kenke édi dikpi. Nya ófiani ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi nya únyə kedikɔ lə wə ɔflɔ.

⁸ Eyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya Abraham lɛnɔ Onanto eto bokpadi bo ókpadi wə nkə usu kasɔ ka Onanto dít-syɛ kenye útsyɛ nkə wuufi utə wə fe wə kedikɔ əsuə. Udu lə wə kasɔ úsu kaka wántɛ kulaa tsyɛ. ⁹ Eyɛ lə bofokanɔ əsuə, úsiə fe ɔflɔ lə kasɔ ka Onanto dít-syɛ wə kenye. Úsiə lə ebu fe Isak ku Yakob ba léfo kenye tsyət-syɛ itsyɛ lə Onanto ɔflɔ. ¹⁰ Abraham ákabe kusu itə umənkplɛ wə báto bənyənsə wə ni nwə Onanto kosatɛ léto.

¹¹ Eyɛ lə bofokanɔ əsuə, itɛ bə Abraham wə dɛkabe ófɛɛ, léfiani anto nya Sara wə dɛkabe ofiani uninəsia tsyɛ lɛlɛ kafo, Onanto ətə nkə Abraham fiani ubianto itsyise uyi nkə Onanto wə dít-syɛ kenye útsyɛ, éyifo lə wə kenye əsuə. ¹² Itɛ bə Abraham obobe uku tsyɛ, eyɛ lə utidi ɔni əmfɔ əsuə, nya beflufɛ kpə ləbɔ betsyɛ fe befandɛbi nkpe kato, fe kase lekpa eto kɔwunumi ko bəmbɔfo lə lekpa kenye.

¹³ Betidi bamfo kenke əsiə nkprə lə bofokanɔ əsuə isu esɛ lefe nə bəkpə. Bámfo asa nnya Onanto dít-syɛ kenye útsyɛ. Fɛɛ bənyə nya famfamfama nya bətə nya edufə nya batɛyi bənkə sitinti bafɔ ku mba nye kusu ete beni lə kasɔ kamfo əsuə. ¹⁴ Nya betidi ba latɛyi asa nyamfoo, ələkə kate wuee bənkə balɛ kusu bobɛ kətə mə kosatɛ eto kəmənɔ. ¹⁵ Lə kasɔ ka əsuə bétu ete banlɛ bɔbɛɛɛ, eni bátafo businkli kesu mfó. ¹⁶ Bomuu, bákabe kusu itə kasɔ ka lɛlɛkɛ kanso nkamfó. Ke ni Onanto eto kato. Nyamfo eso yaanlɛ Onanto kofani lə bakpadi wə bə mə Onanto nɛ, itsyise ɔlɔ umənkplɛ ut-syuə útsyɛ itə mə.

¹⁷ Eyɛ lə Abraham eto bofokanɔ eso lə lefe nə Onanto léto wə óbɛɛ, itɛ bə Abraham ni nwə Onanto dít-syɛ kenye utsyɛ tsyaa, ɔtɔnɔ lə ufi wə ubi ɔni kpɛ Isak utə Onanto kedi. ¹⁸ Itɛ bə Onanto ébɔtɛyi wə nkə, “Eyɛ lə fá ubi Isak əsuə nya fuunyə beflufɛ kpə ba míntɛyi míntsyɛ.” ¹⁹ Abraham éfi nnya nkə, Onanto ebofo wə ubi Isak botakasə ketsyiko ɔkɔmə kaboko nkprə. Nya fe kase íbə, Abraham ésinkli ófo Isak fe ɔkɔmə útsyi úbə.

²⁰ Eyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya Isak lékpo Yakob ku Esau atsyɔ itə sɛtɔ sia nlɛ bubə.

²¹ Eyɛ lə bofokanɔ əsuə nya Yakob le lefe nə ɔnlɛ bukpə, ókpɔ Yosef eto bebi atsyɔ, nya ɔtɛsə Onanto se úkpəsə lə uyi wə waalɛ əsuə.

²² Eyɛ lə bofokanɔ əsuə se Yosef dɛnyə nkə wə dikpəfɛ éboyoo, údi etiki utsyi lə Israel bebi eto budu

læ Egipte eto kasɔ əsuə nya ʒteyi mə kase ele bæ beyifo ku wə ɔkɔ.

²³ Eyə læ bofokanɔ əsuə eso Moses eto antomə dífi wə bákula læ afa ətsyá əsuə se bále wə. Bənyə bæ úyifo dikpefi nə laanɔ bobə nya bántə sikpi ku oka əmə eto kɔfi bota kebu əsuə.

²⁴ Eyə læ bofokanɔ əsuə nya Moses leni nkə bánkpadí wə bæ Oka Farao eto ubisiobi eto ubi lefe nə úkabé.

²⁵ Iyifo wə lelabi nkə læ unyə kanyi ku Onanto eto betidi enso bæ unyə kamini læ lebuayifoyifo əsuə itə lefe kliminti.

²⁶ Úbu nnya óbe nkə læ bakpé wə kofani læ Kristo eto disii, éleké famfamfamfa eso kedi ka wuunyə læ utəkəko Egipte eto kasɔ eto asa nnya wuunyə kama. Itsyise úfi wə ənəmi utəkə læ kutəkə ko Onanto luutə wə læ setɔ əsuə. ²⁷ Nya eyə læ bofokanɔ bomə esoo, údu læ Egipte eto kasɔ nya wəántə oka əmə eto kafo ka lɔɔnyí wə sikpi. Nya fenkə únyə Onanto wə bo ənəmi læmbofo bunyə, ʒni nkə wembusinkli kama. ²⁸ Bofokanɔ əsuə eyə nya útsyá Ukpe Ása Bo ʒyila eto lekpa kasɔ lefe nə béfi kɔtɔ bese læ biku ku keyi əsuə. Nya eyə læ nnya əsuə, Onanto eto ɔtɔnkpe wə díbá ólo Egiptefɔ eto ubisaibi ninə saa læ Egipte eto kasɔ nya yanlə bæ utidi Israelfɔ eto bebi saa.

²⁹ Eyə læ bofokanɔ əsuə nnya díttə Israel bebi léfo Lekpo Sia bɔyila fe kasɔnti fufu əsuə bákayə nɛ. Fɛə lefe nə Egiptefɔ lekplatsya bæ baayila ni, ntu bomə étsyiko mə búdunko. ³⁰ Eyə læ bofokanɔ əsuə, se Israel bebi leyə bátisylama kafati ka báto bátisylama Yeriko eto umə eyi akuansee, nnya díttə kafati kamə léba kákpoɔ kasɔ nɛ.

³¹ Eyə læ bofokanɔ əsuə nyaso bánlo Rahab wə ni ot-syeto mfó fe kase bálo mba dimamfo Onanto banɔ. Itsyise ófo Israelfɔ eto betidi ba bátisyese ba dísu mfó bésu bátisylama béyu kasɔ kamə bábe kukɔɔ.

³² Be tsya ele bæ nsi nteyi mi? Lefe krə əmbə mɛ bæ læ ndi etiki ntsyiko læ Gideon, Barak, Samson, Yefta, David ku Samuel ku Onanto eto bənyeləkətidi əsuə. ³³ Eyə læ bofokanɔ əsuə, bákprɔ nɔ krə bətəkə mə kato. Bəyifo lesa nə dínyə itə nya bənyə kənyə ka Onanto dítsyá útə mə. Nya bətsyuə díti bətsyata eto nnye. ³⁴ Nya bətsyuə leninsə etefenku kplə nnya díkatonsə asa. Nya bətsyuə læbɔ báfe læ lesiabi eto kənyə læ lema əsuə. Itə bæ betidi bamfó kenke manke əsuəale saa tsya, Onanto ətə nkə bənyə əsuəale! Bənyə əsuəale fe bamamanyə ba ləkə ale kekkeke, nya bətəkə bafɔ eto bamamanyə bamə kenke kato. ³⁵ Nya eyə læ bofokanɔ əsuə, besio léfo mə batokpenyə ba díkrə disi bəbə nkprə. Nya bətsyuə, lenni bæ betidi mənłəkə mə bətsyiko læ kanyinyənyə ka əsuə bákə, bomu bála bæ læ bəkrə, bæ læ bənyə botaka kəbə nkprə bo nso kɔɔ.

³⁶ Bákpe bətsyuə kɔfi nya bábłə mə ku keyibi. Nya bákpe bətsyuə læ amena nya beti mə bákpe læ Aba eto diyo. ³⁷ Bákprɔ bətsyuə aba nya bákpe bətsyuə tsya eku ənuə ku nlande, nya báto bətsyuə ku asiabi bálo. Nya béfi basamu ku bate eto ekue bəmini mə əsuə nya báye bákafe itsyise kulesa məntsya mə. Nya betidi lékpe mə bulə, nya bənyə kanyi tinti. ³⁸ Lə mə nkprə sɛɛ bo bəsiə esoo, kawunsiə kamfo eto betidi māmfo mə.

Nyaso bákayə bákafe læ mfiminti ku atiniku ku kanyinyənyə fe mba bála læ mə nɔɔ, nya bákə læ aba kalɔ ku læ əbiə læ kasɔnti.

³⁹ Itə bæ bătəsə betidi bamfo kenke ba bákpe bofokanɔ tsyaa, bāmfo kənyə ka Onanto léteyi útsyá mə. ⁴⁰ Itsyise Onanto ənye asa bamba nya lələkə enso útsyá bo. Nya læ bo manke mə læ ntii, bembuyifo mə báfłɔ balo.

Onanto Ni Bo Anto.

12 Lə nyaso se bonkpe bamanyə krə bamfo ba let-sylama bo nya banlə bo otsyekle bokpe esoo, bitə læ buləkə asa nnya leeti bo kusu ku lebuə nə laakpa bo kekkeke kalə lefe krə buwui. Nya læ butsyetsyi et-syi nnya nte bo setɔ ku unyə, kama bebe manke. ² Bitə læ bo ənəmi læ itəkə læ Yesu hā əsuə. Wə hā ni nwə əsuə bo bofokanɔ nkprə itsyi læ kasɔ ketsyikokɔ isu ese læ kalosəkɔ. Se óte disuəyua nə nte setɔ wuunyə esoo, ókpe utu únyə kanyi læ uyikabie əsuə. Nya wémfi kofani ko wuudi læ uyikabie əsuə kulesa. Nya mɔmɔɔ, úsu usi læ Onanto eto lekankpome ɔflə læ wə kodiani.

³ Bibu Yesu bebe, læ kanyi ka únyə læ babuayifo ba dínyə wə læ əsuə eto ani, bæ læ ani læ eyə mi bolo læ bitə disi. ⁴ Itə bæ bełə lema bəkrɔ ku lebuə tsyaa, yányo kaka ele bæ bəkrɔ læ bakpo mi kɔtɔ læ kasɔ tɔ. ⁵ Nye biota əsuə Onanto eto lekɔmansəmansə eto etiki nnya ʒteyi úfi ókpe mi nkəale fe wə bebi? ʒteyi nkə, “Mɔ Ubi, tsyue ato nya memfi Bonamute eto bunətətə fe asa bimba.

Nya məntə læ ilə fə læ unyəkí okpe fə.

⁶ Itsyise nwə Bonamute laalaa, wə wəənə læ kusu sɛɛ əsuə nɛ.

Nya nwə tsya woafɔ fe ubii, wə wəənə koto nɛ.”

⁷ Bifi mi kanyi saa ka biənyə fe Onanto nłə mi bunə butə fe wə bebi. Ubi utsyuə kpe bæ anto əənə wə? ⁸ Lə bəənnə mi fe kase bunyi boə bəənnə ubi saa, nyalə bi-enyifo wə bebi tinti. Etə bæ biyifo fe bebi ba anto dí-mamfo seka. ⁹ Lə bo betidinini eto antomə seka læ kasɔ mfoo, bəənnə bo nya boebu mə tsya læ nyamfo eso. Ntsyá eso yanlə bæ bobokosə əsuə kasɔ enso butə Onanto wə ni bo Anto læ ləwɔɔ əsuə bæ busiə nkprə! ¹⁰ Bo kasɔ mfo eto antomə əənnə bo itə lefe kliminti dit-syuə fe kase bənyə bæ iinýə itə bo. Fɛə Onanto wə əənnə bo fe kase éleké itə bo bæ læ bo tsya læ bunyə kedikɔ læ wə sɛkənke əsuə. ¹¹ Bunətətə utidii, aanke kutsyuə kamini, bomu yeefi wə. Fɛə læ nnya kamaa, mba bətə bunə nkoo, əətə beeyifo asa læ kusu əsuə, nnya læətə bəəsiə nkprə læ diyuə əsuə.

¹² Lə nyamfo esoo, bekpe mi ani ku akpa nnya leetinkə ale, læ bitə əsuəale ɔflə læ idufə læ nnya əsuə.

¹³ Biləkə esu nnya lekpa læ bəyɛ læ nnya əsuə bæ læ mba eto akpa læmbə ale læ bafo bɔyɛ læ nnya əsuə bæ bentusə. Bomu læ bətəkəko mi kama læ bənyə əsuəale balosə.

¹⁴ Bekplatsya bæ læ diyuə læ ləkə læ mi ku betidi kenke eto nti, nya læ bekplatsya læ bisiə nkprə kenke. Itsyise kuutsyuə saa embunyə Bonamute læ wenyifo kənke.

¹⁵ Bebe kukɔɔ biä lä Onanto eto lefonä eto kusu manya mi. Bebe kukɔɔ biä biäntä kuutsyuä saa tä lä binyä çblç kekleke bæ inä bulä eboko betidi kpä äsuä lä bafiani babuayifo. ¹⁶ Bebe biä mi kuutsyuä saa mamfiani çwɔɔdi nye fe nwä lämbä bofokanç fe Esau seka, wä difi wä sininädidi ófloma ku didisa eto çkpä çni hä. ¹⁷ Kama kama fe kase binyii, óbebe ku binäntu nkä eni lä ofo wä anto eto atsyçkpkoko. Fëe wátɔɔç ütä wä, it-syise wámfo kusu saa bunyä lä ofloma lesa nä úkeyifo útsyä.

¹⁸ Itsyise inni Sinai eto kätini ko utidi lofo bunyä ketidi çflç bíbä, fe kase Israel bebi díyifo. Mfó ketuntu suu ka diti kpíi, nya ufiebi nle çwɔɔ kekleke nkpe, fëe kɔɔni komä nle bunyä diadiadia. ¹⁹ Kakpatsyaku ka nle bufä ku çkç wä nle çwɔɔ ketsyi mfó le bole, nya mba nle nya çwɔɔ ále lekpaçpa bänkä bensila bæ baanç kole-sa nko bio. ²⁰ Itsyise bembobo buñnyä kanç kçfi ko nle mä çtëyi nkä, "Lä ubuki uni kulaa tsya wä eto kokpa ditidi kätini komä, bakpç wä aba balo." ²¹ Lä sitintii, nya bäläkä báte mfó kpe sikpi tinti bæ Moses kosate áteyi nkä, "Sikpi ko dímuä mē, nya mintinkä!"

²² Bomu mi alëe, Sion eto kätini komä çflç bíbä. Bíbä Onanto wä nsi nkpä eto umä wä ni Yerusalem kato ku wä batçnkpe bæ bembobo bokla bæ lekpe disi mfo çflç. ²³ Bíbä disuäyuä eto disikakpëç ku Onanto eto bebininä bæ eto aye báwçni bakpe lä Onanto eto kukue kato çflç. Bíbä biñnyä lä Onanto, kawunsia kenke eto okponkpo ku basëe bæ bëyifo læflç eto awçwç eto nti. ²⁴ Nya mfó bíbä Yesu wä laafo kätä lä kakle fçfç kama çflç kaka kɔɔ ko ókpo læ bo disi luunä asa sëe kpä eboko nnya nso Abel eto kɔɔ.

²⁵ Bebe kukɔɔ biä bianni nwä nle mi etiki budinko eto çkç. Itsyise læ mba dímentsyue koto nwä léboko mä Ditiki Sëe nãmä læ kasç mfo mámfö butsyetsyi kedu læ mä kotonänä äsuä, ntsyä yofo bubä bæ bo mba báteyi Ditiki Sëe nãmä itsyi kato ebofo butsyetsyi læ ni kenye? ²⁶ Lefe nãmfó wä çkç étingäsä kawunsia kenke. Fëe mçwç útsyä bo kenye nkä, "Bioo, mäebä kawunsia kamä butinkäsä. Nya inni nko mate tsya, bomu muutinkäsä kato tsya nwunsä." ²⁷ Ditiki nãmfö bæ, "Bioo" læ bote bæ, Onanto ebuläkä asa nnya díntinkä nnya ni asa nnya úyifo uwui læ nnya këhyänkç. Nya asa nnya dímentinkä, ebubu itsyä.

²⁸ Nyaso bitä læ çwɔɔ ani bæ sekakedikç ka lembobo butinkä äka bo çwɔɔ. Lä nnya esoo, bítä læ bufi dibu ku sikpitete busumu wä læ kusu ko lçkç wä çkç äsuä. ²⁹ Itsyise bo Onanto ämä eyifo ute wä laatonsä lesa saa.

Lë Äsuä Lë Kase Yuudufä Onanto Änä.

13 Bitä læ sëyimila læ siyi mi äsuä fe bayimi. ² Bianni bafç bofo, itsyise eyë læ nyamfo äsuä, bätisyuä äfo Onanto eto batçnkpe, fëe bãnte nko. ³ Bekloma mba bákpe læ Aba eto diyö tsya fe mba mi ku mä nlabe mfó. Nko kee, bekloma mba banle ohiä bote fe mi ku mä banle ohiä bote.

⁴ Usä ku usia siä nkpä læ lelabi äsuä, nya ele bæ ut-syuä saa fi dibu utä kësia. Nya kuutsyuä mamfe wä ut-

syuä kama, itsyise Onanto ebokponko mba leedi asçwç, kakpo kusä nye kusia lekpo. ⁵ Mansësä änami tsya læ atabi äsuä. Bomu bitä læ lesa nä nte mi læ didufä mi änä. Itsyise Onanto áteyi nkä,

"Mämboyani mi ntsyä kulefe, nya membuläkä ato læ mi äsuä tsya kulefe."

⁶ Nyaso bitä læ çtëyi taa bo ketu këmia boä, "Bonamute ni mç wunsäkotsyuä, nyaso mämbote sikpi.

Be utiditsyuä lofo mē buyifo?"

⁷ Bekloma mi batçnkotçnko bæ dísiä bæ læteyi mi Onanto eto Ditiki Sëe nãmä. Bekloma kase bäsia nkpä ku kase báfo Onanto bánç læ bëye le mä kayëç læ bo-fokanç äsuä. ⁸ Yesu Kristo aamfloma kulefe. Fe kase útsyä læ lefe nä léfe mä, nko ke unte mçwç ku lefe nä luubä kenke tsya nē.

⁹ Biäntä læ asatete akpa akpa nnya lämbä disi ku akpa læ ewë mi ekpe læ benya kusu. Onanto eto lefonä hä laakpe bo nkëale, nya inni afi nnya læye læ lesadidi äsuä. Mba laayë læ afi nyamfo äsuä ännnyä çwunsäko nye kutäkä ketsyiko læ nnya äsuä.

¹⁰ Boo, bokpe kedikätäkç eto leba nä äsuä asa nnya boedi, nya mba lætätä kedi læ Yudafç eto kedikätäkç, yanle bæ bedi betsyiko læ bo ole.

¹¹ Usumunya Ninä Kenke ämä eefi ubuki eto kɔɔ kedufänko kaka ni Kakënkëç Kenke. Mfó weesu kätä kedi katç bufikatsyë læ betidi bæ kenke eto abua eto disi. Fëe baatonsä bebuki eto sinä siamä læ kabanto. ¹² Mmä kenke seka ini bæ Yesu tsya änyä kanyi læ umä ämä eto kabanto bæ læ uflä betidi eto abua uwui eyë læ wä kɔɔ äsuä. ¹³ Nyaso bitä læ busu botsyako wä læ kabanto mfó læ bakpe bo kofani faa, fe kase bákpe wuntsya kofani. ¹⁴ Itsyise umä saa ämbä bo læ kasç mfo wä luutsyë lefe saa manlo manlo. Bomu bunyä çblç kusu bobë itä umä wä luubä.

¹⁵ Nyaso bitä læ bëye læ Kristo äsuä bufi atesä fe ked-itätä bukätä Onanto lefe saa. Nya ni nnya laabç ketsyi læ mba léfo wä diyë bánç eto kenye. ¹⁶ Bianta asa sëe buyifo kätä bätisyuä ku bätisyuä çwunsäko äsuä. It-syise ite fe keditätä ka eto okle laakpe Onanto disuäyuä.

¹⁷ Bitsyue mi batçnkotçnko koto læ bebokosä äsuä kasç bitä mä itsyise mä nle mi kakla bobë lefe saa nē, itsyise ele bæ bäläkä nya kenye læ Onanto çflç. Lä bitsyue mä kotoo, booyifo mä keyifo ku disuäyuä, fëe lenni nkoo, kuulä mä ku buyifo nya lämbäwunsäko mi.

¹⁸ Bikato ola læ bo disi. Buyi boä bo akçesi akpa wuee, itsyise bola boä boeyifo kasëe lefe saa. ¹⁹ Nya nle mi lekpaçpa kekleke miä læ beto ola biä læ Onanto læ utä kusu læ nsinkli mbä mi çflç mlä.

Olatoto Fëfë.

²⁰ Nle çwɔɔ miä Onanto wä lætätä diyuä, wä létakasä Bonamute Yesu wä ni basamu eto çyenkonyä kpilë ut-syiko çkçmä eyë læ kënyeklekë manlo eto kɔɔ komä äsuä, ²¹ læ ufi asa sëe kenke utä mi kafo faa bæ læ befo wä lelabi buyifo. Læ eyë læ Yesu Kristo äsuä læ Onanto

lè uyifo lesa nè nkpe wè ɔkɔɛ lè bo nti. Wè ale lè idi diyènde kpè idu manlo isu manlo əsuə! Ibè itè.

Etiki Fɛfɛ.

²² Mɔ bayimi, nɛ mi lekpaɔpa tinti miə lè bitsyue ato lè bɛnɔ kɔlɛ ko minɛ mi bɔlɛ itsyi lè Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə. Itsyise kukue kliminti ete miwɔni minɛ mi bot-syese.

²³ Nla miə mæətə mi bote miə bələkə bo ɔyimi Timoteo lè Aba eto diyɔ. Lè wuubə mɔ ɔflɔ mləə, bonko wè ebubə bunyè mi busiəsə.

²⁴ Bisiasə mi batɔnkotɔnko kenke ku Onanto eto betidi bamfó kenke bitə bo. Bo bayimi ba nkpe lè Italia kenke tsya əsiəsə mi.

²⁵ Lè Onanto eto lefonə lè disiəko mible kenke.

YAKOBO

1 Mɔ, Yakobo, wə ni Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto uyifoyifo nle mi Onanto eto betidi ba kenke disensə bankpo lə kawunsia eto akpa nyamə kenke busiasə.

Binyə Disuəyuə Lə Bulə Lə Mi Butu.

² Mɔ bayimi, binyə disuəyuə lə bulə kpə lete, lete lə mi butu. ³ Itsyise biyi biənkə lə bulə lə mi butu nya mi bofokanɔ dītə befo buñyə lə mu kənyɛɛ, nyamfo ebutə biofo buñyə keklege lə bulə saa eto kənyɛ. ⁴ Bitə lə mi bofo buñyə keklege disiməntəməntə, lə ekpa mi ɛyenko bə lə beflɔ belo kenke, bə kulesa saa ensiebofe itə mi. ⁵ Fɛɛ lə mi nti eto utsyuə ebu dɪmamflɔ lə ko-betete əsuə, ɔɔ Onanto nya wuufi utə wə, itsyise Onanto eefi asa kətə utidi saa kafo faa lə kafoekpe əsuə. ⁶ Fɛɛ lə alɛ ola boto katɔ wə lesatsyuə, ele bə fo wə anɔ fə wuutə fə lesa nə mə, manyaki wə. Itsyise utidi wə kayakii, uyifo fe lekpo eto utuwa ufiebi laasɔ ket-syi katsyilamako. ⁷⁻⁸ Utidi wə nte nko, mi mba eto nsusu lafloma mlə mlə lə lesa nə ɔnlɛ buyifo əsuə, membu nkə wofo kulesa utsyiko lə Bonamute ɔflɔ.

⁹ Lə Onanto abesə ɔyimi okombo wə ni ofokanɔnyə kato, ele bə unyə disuəyuə. ¹⁰ Nko ke ini itə otabinyə wə ni ofokanɔnyə nɛ, bə lə Onanto əbokosə wə kasɔ, ele bə unyə disuəyuə. Itsyise otabinyə eto nkprə ebubə bofe fe kase efukpokpo laalo lə ofa əsuə kakpo lə kasɔ. ¹¹ Lə kofe ato kobe kənyɛ keklege, koafa kakpo lə sefa eto esi əsuə, itə efukpokpo nyamə aylɔbe, kaalo kakpo lə kasɔ nya katsylɔ. Nko ke ini itə otabinyə tsya wə lookakplatsya lə wə keyifoyifo əsuə keklege fə ubə ukpə nɛ.

¹² Onanto ebokpo atsyɔ nwə ke ləkpe utu uñyə keklege lə botokabe əsuə nya útəkə bulə nye kabua kamə kato. Itsyise ɛyɛ lə nnya əsuə wuunə kayofofo ka nkpe, ini bo Onanto luufi utə mba laala wə. ¹³ Lə utsyuə edufə lə botokabe əsuə, wanteyi nkə Onanto ɔflɔ itsyi. Itsyise kulesa embofo Onanto boto kabe lə uyifo lebua, nya wə tsya emfi lebua kanto kuutsyuə kabe. ¹⁴ Bomu utidi eto əsuə eto sinə eto alasa, nnya laawɛ wə kənə wə kakpe lə botokabe əsuə nɛ. ¹⁵ Nya lə əsuə eto sinə eto alasa nyamfo alɛ kafoo, kaale lebuayifoyifo. Nya lə lebuayifoyifo nəmə abee, diale ukpe. ¹⁶ Mɔ bayimi, biəntə lə kutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe.

¹⁷ Asa sɛɛ nnya nkpe bo kenke ku ətəsa nnya ləflɔ kenke boənyə, etsyi Boanto Onanto wə dɪyifo kato eto ənyələsa ɔflɔ. Nya woamfloma kakpe ketuntu fe kase úyifo kofe ku kofande leeyifo. ¹⁸ Onato áyɛ lə wə kosate eto lelabi əsuə, nya úləkə bo ɛyɛ lə wə

ɔnukualetiki əsuə bə lə budi betute lə wə asayifoyifo kenke nti.

Ele Bə Bikeyifo Lə Bonamute Eto Ditiki Ɔsuə.

¹⁹ Mɔ bayimi lala, bekloma lə bitəkə ənə nyamfo əsuə. Bekɔse lə bitsyue ato mlə lə utsyuə lə etiki budi, fɛɛ bitsyəsua lə etikididi ku ɔblɔnyənyə mlə mlə əsuə. ²⁰ Itsyise ɔblɔ əntə utidi leeyifo kasɛɛ ka Onanto laala nkə uyifo. ²¹ Nyaso biləkə ani bitsyiko lə asinsa saa yifoyifo ku nkprə bua saa eto okle busia əsuə. Bebokosə əsuə kasɔ bitə Onanto bə lə befo wə ditiki nə ókpe mi lə akɔsi, nnya ni lofo utə mi lə nkprə nɛ.

²² Bianwɛ mi əsuə biə beɛ Ditiki Sɛɛ nəmə bɔnɔ ete, bomu bifi ni bekpe lə mi eyifosa əsuə. ²³⁻²⁴ Itsyise nwə laanɔ Ditiki Sɛɛ nəmə ete fə weenyifo lə ni əsuə, akate ko utidi wə ləənyə wə əsuə lə ahuhɔɛ əsuə kənyə kase unte. Fɛɛ lə kokpə ləkələkə kedu mfo koo, woatasuə kase unte. ²⁵ Fɛɛ nwə leebu disi lə kɔfi ko ləflɔ koətə utidi ləsiə lə wə əsuə əsuə, nya woalɛ ola keyifo lə ko əsuə inni bɔnɔ te waanɔ koo, Onanto ebokpo wə atsyɔ lə lesa saa nə weeyifo əsuə.

²⁶ Lə utsyuə eebu nkə nwə leesumu Onanto uni, fə woanlɛ wə odiakami ola lə etikididi əsuə, ɔwɛ əsuə nya wə kesumu əmbə kutəkə saa. ²⁷ Kesumu ka nyɛ lə kusu əsuə, ka Boanto Onanto ləənyə nkə kakpa nya botakebu saa ləmbə lə muu, ni mbo mfo nɛ bə, balɛ bakɔbebi ku bakɔbəsia ba nle kanyi bunyə ola, nya lə balɛ əsuə ola, bələkə əsuə betsyiko lə kawunsia eto abuayifoyifo əsuə.

Biankpe Kabakefe Lə Betidi Nti.

2 Mɔ bayimi, fe mba lefo Bonamute Yesu Kristo, wə nwə ni Diyənde eto Onamute bənɔɔ, yanle bə bikabe betidi eto ənəmi ku mə nyənkɔɔ, bikeyifo asa. ² Boefi boə betidi inuə bətsyuə əbə mi katsyakɔ. Ɔni eyifo ɔkplenyə wə nti kafia kplɛ ka lefo koya nya onkpe si-ka sia eto lesukpe lə lenimi, nya unuəfə wə ni okombo nti lefianku. ³ Békpasə ənəmi bítə ɔkplenyə əmə nya bəfo wə ku dibu, beteyi wə biənkə, “Nlɛ fə lekprakpa, bə əsia lə kakplekɔ mfo.” Nya beteyi okombo əmə biəkə, “Fəə nýə mməə, nye bəsia lə kasɔnti lə mɔ ɔflɔ mfo.” ⁴ Lə biyifo nkomə, nyalɛ eni nsusu bua ini bifi bəla etiki bíləkə, békpe kabakefe lə betidi nti nɛ?

⁵ Bənɔ! Mɔ bayimi lala, Onanto ələkə bakombo lə kawunsia kamfo nkə bafiani ləwɔnɔ eto bakplenyə lə bofokanɔ əsuə, lə bənyə kedikɔ lə wə sekakedikɔ ka úləkə utsyɛ itə mba laala wə. ⁶ Fɛɛ mii, biembu bakombo nya biakpe mə kafani. Inni batabinyə bomu

laanyinkə mi kakpe kasɔ? Inni mə ləənə mi kesuko akpokakpokɔ? ⁷ Nya inni bakplenyə bamfo laateyi kabua ketsyiko dibu eto diye nə béfi bətəkə mi se béfi-ani Kristo eto bafokanɔwɔ?

⁸ Lə biyifo lə Onanto eto sekakedikɔ eto kɔfi komə əsuə tututu, fe kase bəwɔni bakpe lə Awɔnisa Kenkə eto Kukue əsuə bə, “La fə ɔyimitsyuə fe fə əsuə sekaa,” ete eyifo lesa nə dińyā itə nɛ. ⁹ Fɛɛ lə biabe betidi eto ənəmi fə biyifo asaa, nyalɛ biyifo lebuə. Nya kɔfi komə tsya lélo mi dikpi fe babuayifo. ¹⁰ Utsyuə saa ke léta kɔfi kɔni ubuu, údi dikpi, óta nyamble kenke ubu. ¹¹ Itsyise nwə lékpe kɔfi komə nkə, “Mankpo kusia nye kusə.” Wə ke leteyi nkə, “Manlo utidi nɛ.” Nyaso lə émendi sɛwɔwɔ fɛ fálo utidii, ete bɛ áta kɔfi ebu. ¹² Nyaso bitə lə bo etikididi ku bo eyifosa lə iləkə ete bə kɔfi ko díta bófo bunsí lə bo əsuə əsuəə, ko kefi Onanto lu-ufi okponko bo lekpo tsya nɛ. ¹³ Itsyi lə lekpokponko nəmə əsuəə, Onanto embunyə kaminsə kuutsyuə saa wə ləənnə wə utsyuə kaminsə. Fɛɛ Onanto embolo dikpi nwə ləənyə wə utsyuə kaminsə.

Biyifo Asa Nnya Laate Bə Béfo Bɛnɔ.

¹⁴ Mɔ bayimi, lə mi utsyuə nkə okpe bofokanɔ fɛ wə eyifosa lənləkə nnya kate nkoo, nte kutəkə ko uunyə lə nnya əsuə? Wə bofokanɔ bomfo ebofo wə buləkə?

¹⁵ Bifi nnya biə, bayimisani nye bayimisio bətsyuə kpe ba mfiə léla mə lə əsuə nye bəmbə lesa nə looyo mə budi ekemi. ¹⁶ Nte kasɛ ka nkpe lə nnya lə mi ɔni áteyi mə nkə, “Bisu lə diyuə əsuə, mi əsuə lə iyifo kpankpa, lə bidi bimi,” fɛ biambɛbɛ asa nnya lefe itə əsuə eto sinə eto nkprəkɛkɛ bitə məə, nte kutəkə ko nkpe lə nnya əsuə? ¹⁷ Nyaso lə bofokanɔ mate kpe utsyuə nya keyifo sa dimankɔ lə mu, wə bofokanɔ bomə eyifo bu-fufu.

¹⁸ Fɛɛ bətsyuə ebɔteyi bə, “Utidi ɔni kpe bofokanɔ, nya obamba tsya leeyifo keyifo.” Mɔ mbuayɛ ni nkə, “Ləkə ate mɛ kase utsyuə lɔkɛ bofokanɔ fɛ weenyifo keyifo sɛɛ. Muuləkə mɔ bofokanɔ nte wə eyɛ lə keyifo sɛɛ ka meeyifo əsuə.” ¹⁹ Afo anɔ fə Onanto ɔni ete nkpe? Nko ini sitinti nɛ. Fɛɛ kloma fə awɔwɔ bua tsya áfo banɔ nko, nya baate sikpi, ketinkə. ²⁰ ɔmumu! Ala fə nləkə nte fə bə bofokanɔ bo keyifo sɛɛ saa dí-makɔkoo, eyifo bofokanɔ fufu? ²¹ Ntsyā ibə fɛ bo Ona Abraham díyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi? Eyɛ lə lesa nə úyifo eso nɛ, itsyise úfi wə ubi Isak úsu útəkə lə kedikətəkɔ eto leba əsuə bə lə ufi wə utə Onanto kedi. ²² Bɛnlɛ bunyā? Wə bofokanɔ ku keyifo lɛkɔ iyifo lɔni. Nya keyifo ka úyifo lɛkɔ nya fɛ wə bofokanɔ lɛflɔ bolo nɛ. ²³ Itə etiki nnya nkpe lə Awɔnisa Kenkə eto Kukue əsuə əbə itə bə, “Abraham áfo Onanto ɔwɔ, nya lə wə bofokanɔ esoo, Onanto ákpe wə dibu fe utidi wə ni ɔsɛɛ.” Nyaso Onanto dífi wə fe wə ɔyetsyuə nɛ. ²⁴ Búnyə mɔwɔ! Onanto ənnə utidi eto bofokanɔ mate ete kebu wə bə uyifo ɔsɛɛ, wə keyifoyifoyifo ka laakɔko mu eso. Nya inni lə kase ófo ɔwɔ eso ete.

²⁵ Nko əmə ke eso Onanto léfo útə Rahab, otsyetsə əmə nɛ. Wə ku Onanto eto nti əbə ɛlɛkɛ eyɛ lə kase ófo Israelfɔwɔ eto batɔnkpe ba laabiɔ kabe asa lə wə diyo,

nya ɔwunsəko mə báye kusu bamba bətsyetsyi bədu eso.

²⁶ Nyaso ekpa wuee be fe kase lə utidi eto əsuə eyifo lesakpenkpe lə ləwɔwɔ əmbə lə nii, nko ini lə eyifosa saa mankɔkoo, bofokanɔ tsya ekpe.

Bɛlɛ Mi Odiakami Ola.

3 Mɔ bayimi, biəntə lə mi nti eto betidi kprə lə bafi-ani bateasa. Buyi buə bo mba ni bateasaa, Onanto ebokponko bo lekpo kekɛkɛ lə diyi nəmə əsuə eso utsyuə saa. ² Itsyise bomblɛ kenke aata kebu. Fɛ lə utidi utsyuə kpe wə laanta kebu lə lesa nə waateyi əsuə nyalɛ utidi əmfɔ aflɔ nya waafɔ wə əsuə kenke tsya bɔlɛ kukɔwɔ. ³ Boefi situ kakɛ ɔwɔmimi eto kɛnyɛ bə lə utsyue bo koto bə lə bɔyenko wə busuko kaka kee boala. ⁴ Bibu ɔklɔ kplɛ wə ufiebi kplɛ laafɔ se bukə kayenko lə lekpo əsuə, fɛɛ wə ɔyenkoyi kɛkɛ ete laaka wə kayenko. Nya baaka wə kayenko kesuko kaka kee okanka əmə ləla nkə weesuko ko. ⁵ Nko ke ini odoakami tsya nɛ. Itə bə ɔfɛ tinti lə etidisuə kəmiə tsyaa, wə əsuə utidi laayɛ kabesə əsuə kato lə eyifosa kplɛ əsuə nɛ. Bebe kase ini bə ute eto odiakami kɛkɛ te lətə kusəmbia kplɛ ləənyə ute kaato.

⁶ Nko seka odiakami tsya nte fe ute nɛ. Uyifo fe kawunsia ka diyi ku lebuə eto asa nnya nkpe lə bo lə əsuə eto sinə nti. Woanansə əsuə eto uyi əmə kenke nya woatsylɔsə bo nkprəsiəsia. Fɛɛ wə kosate, ute manlo kosate laato ute kakpe lə wə nya woanyə lə bo əsuə flafɛfla. ⁷ Utidi áfo bebutubuki buyuəsə, nya wəətsyə mba tsya nkpe sisenle ku baklɔbɛ ku mba laakpii kasɔ ku akpe ku abamba kenke. ⁸ Fɛɛ kuutsyuə saa māmfo tɔ odiakami eto nkprə buyuəsə. Uyifo obuəle wə bembɔfo binyinkə kakpe, wə diyi ku keni ka laalo utidi fe owa eto keni. ⁹ Boefi wə katesə Bonamute ku Boanto Onanto. Boefi wə kekudi bo bayimitsyuə, utidi wə beyifo lə Onanto eto ditsyəbi əsuə. ¹⁰ Aninsɔtiki ku ekuditikii, nyamble aabɔ ketsyi lə kɛnyɛ kamə ke əsuə. Mɔ bayimi, yanle bə nyamfo tsyə nko nkprə. ¹¹ Ditubiə ku ditsyuə aanyifə ntu bo nkpe kamini kesi kaayifə mbo nkpe mba. ¹² Mɔ bayimi, kototsyabi ebofo lɛbesi bɔwɔwɔ? Nye aketekubi eto ukue nwɔ kototsyabi eto awɔwɔsa? Nko ke ditubiə nə laayifə mbantu ləmbɔfo ntu bo nkpe kamini bɔyifə tsya nɛ.

Onanto Eto Kobe Ɔtə Utidi Aabokosə Əsuə Kasɔ.

¹³ Owoe ni obesibe ku nwə laanɔ asa kasɔ lə mi nti? Ufi nkprəsiəsə sɛɛ uləkə nyamfo ote lə wə eyifosa əsuə, nya uyifo nnya ku əsuə kasɔ bokosəbokosə ku lə kobe əsuə. ¹⁴ Fɛɛ lə mi ketu kəmiə biasəsə ənəmi lə asa əsuə, lefonyi nkpe mi, nya mi nti eto utsyuə saa laabɛbɛ wə mate eto lɛlɛkəsə, bianteyi sidia bela ɔnukualɛ kɛnyɛ, bifi mi bebesə əsuə kato biə biyi kobe. ¹⁵ Kobe komfo eto okle mentsyi kato, bomu kawunsia mfo eto kole kuni, kunni nko nyɛ lə ləwɔwɔ sɛɛ əsuə bomu nko nyɛ lə ləwɔwɔ bua əsuə. ¹⁶ Itsyise kaka kutsyuəsɛ kprɔnkprɔ ku mɔ hā eto ale lə ɛlɛkɛ nkpe, kəna ku asa buayifoyifo saa eto okle hā laakɛ mfo. ¹⁷ Fɛɛ

tutεε, kobe ko ditsyi kato akpa, kuyi ku diyua, disuatsyuε ku seyemitsyuε kasɔɔɔɔ, kuyi ku kamin-sɔnyɔnyɔ, nya koawɔ ebibi sεε. Koannla ntisensense la betidi εsuε, nya bɔtsyuε mamfokanɔ ku kawε saa anke lenti. ¹⁸ Betidi ba laakpla bɔtsyuε nti, kɔnɔ diyuε kaboko la betidi ntii, aato eyibibi nnya eto awɔnsa ni nkpɔ sεε siεsiε.

Ele Bɔ Bebokosε εsuε Kasɔ Bitε Bonamute.

4 Be lɔnɔ amakpɔnkpɔ ku niε kakpe mi lenti? Yeetsyi la mi kɔnɔnsε la nkpɔdidi eto alasa nnya nle mi bɔkpɔnko la kɔmiε lefe saa εsuε. ² Biabεbε kawunsia eto bikε, fεε biambɔfo mi bɔkε. Nyaso bialo bɔtsyuε. Biabεbε asa keklege, fεε biamfo nnya bunyε, nyaso biadiε niε kakpɔ bɔtsyuε. Biankε lesa nε biabεbε, itsyise biantɔ Onantɔ biε utε mi nnya. ³ Nya la betɔ Onantɔ asa tsyaa, biamfo nnya, itsyise biantɔ nnya ku nsusu sεε, biatɔ asa kɔtε mi εsuε mate. Asa nnya biufi bekpe εsuε disuayua hɔ biatɔ. ⁴ Biyifo betidi ba lenti ɔnukuale! Binyi biε mba difi mε εsuε beyifo seyetsyuε ku kawunsia kamfo eto nkpɔdidi eyifo Onantɔ eto balo? Nyaso fεε ke lela fɔnkε εlεkε kawunsia kamfo seyetsyuε, εfi fε εsuε εyifo Onantɔ eto olo. ⁵ Biembu biεnkε ɔnukuale εmbε la Anantotiki nnya leteyi nkε, "Lεwɔɔ nε Onantɔ difi okpe la boo, eyifo lεwɔɔ nε laakpɔ sitsyuεε keklege la bo disi." ⁶ Fεε Onantɔ eto lefonε nε wɔtε boo, kpe ale lesɔ kulaa. Fe kase Awɔnsa Kenkε nyamε leteyi nkε, "Onantɔ εhnyε la mba laabesε εsuε kato εsuε, fεε wɔtε wε lefonε mba laabokosε εsuε kasɔ."

⁷ La nyasoo, bebokosε εsuε kasɔ bitε Onantɔ. Bihyε la Obonsam la εsuε, ete wuutsyetsyi udu la mi ɔflɔ. ⁸ Beyi bεfi Onantɔ, ete wuutsya ebɔyi ɔfi mi. Biflε mi ani, mi mba ni babuayifo. Biflε abua bilεkε la mi akɔesi, mi mba eto nsusu laafloma la bofokanɔ εsuε! ⁹ Binyε kanyi la mi akɔesi, befa bembembe, biwu keku. Bεfloma mi simεmεmε la sefiani nkuwuiwui, la mi disuayua la diyifo kpɔminii. ¹⁰ Bebokosε εsuε kasɔ bitε Bonamute εmε, ete woobesε mi kato.

¹¹ Mɔ bayimi, biendi ditiki nε dihyε itε la mi bɔtsyuε εsuε. Nwε laateyi wε ɔyimitsyuε ditiki nε dimatsyε nye ditiki fimfi, nye laakpoko wε ɔyimitsyuε lekpo, aateyi ditiki nε dimanlεkε ihnyε la kɔfi εsuε, nya waakponko kɔfi komε lekpo. La kɔfi komε faakponko lekpo, nyale εmɔnyifo nwε leeyifo la kɔfi εsuε, bomu ko okponkpo feni. ¹² Onantɔ hɔ ni nwε laakpe afi nya uni okponkpo tsya. Wε hɔ lofo bofo kɔtε utidi nye ɔtsylɔsε wε tsya. Owε feebu fε wε feni fε faakponko fuutsyuε lekpo?

Mambesε εsuε Kato.

¹³ Mɔmɔɔ, bitsyue koto bεnɔ, mimba laateyi biεkε, "Mmi nye kusεε, buusu kusu umε nkplε utsyuε nya bu-di fe lεlε lɔni mfɔ, buuyifo nyifo bɔkε atabi kpenkpe." ¹⁴ Biyi lesa nε luubε kusεε? Mi nkpɔ te fe kuyua ko laabɔ itε lefe kliminti, kesinkli kanya. ¹⁵ Lesa nε ele bε beteyi ni bεnkε, "Lε Bonamute atɔnɔ bonkpe nkpɔrε, buyifo nεmfo nye nεmε." ¹⁶ Fε mɔmɔɔ, biaka kase

kabesε εsuε kato. εsuε kato bobesε bomfo kenke manlεkε.

¹⁷ La nya esoo, nwε ke nyi lεsε ele bε uyifo fε ɔni weenyifo nii, aata kebu keyifo lebuε.

Atokεkε Itε Batabinyε.

5 Nya mɔmɔɔ, mi batabinyε bεnɔ! Biwi nku bεsɔ ani kɔnyε la bulε kplε bo lεabε mi butu εsuε. ² Mi betabikε abia nya balε didi mi awu ku mfia bɔbiasε kenke. ³ Mi sika sia ku sika flubia ato nkanda nya nyamfo luudi sedansie ihnyε la mi εsuε nya yotonsε mi εsuε eto sinε fe ute seka. Bebeε bikε bihyansε lεto la eyi fεfε nyamfo. ⁴ Bebeε! Beyifoyifo ba diyifo keyifo bεtε mi la kakueε, bεni biamfo mε nyo. Bidi kaa bεnɔ kase banlε mminsεku buwui bembembe! Nya mba difsε bεkuenke bεtε mi fe bεni biamfo mε nyo eto kudu dikayo Boantɔ Onantɔ ɔkplenyε εmε eto kotoo. ⁵ Mi nkpɔ bo binsi la kasɔ mfo eyi ku nkpɔdidi ku disuayuanynynε sɔsɔ. Nya biyifo mi εsuε bisiε ayinkua itε diyi nεmε itε bolo. ⁶ Bεlo betidi ba dimanta mi bebu dikpi, nya bεlo mε la lefe nε bantaka bεhyε mi la εsuε kulaa tsya.

Bekpe Utu Buεε, Bihyε Bisεkε Bonamute εmε Eto Bubε Bio.

⁷ Nyaso, mɔ bayimi, bifi disuatsyε la bekpe utu buεε bihyε isu ese lefe nε Bonamute εmε luubε bio. Bebe kase ɔkuεmfo nkpe disuatsyε! Bebe kase woahnyε buεε kεsεkε bεkuenkε kpenkpe bia wεabε bunyε ketsyiko la wε kasɔ, nya wεahnyε buεε kεsεkε ɔsɔmi eto bɔni la lefe sεε εsuε. ⁸ Nko ele bε mi tsya muε utu bεlε nε. Biεntε la ani elo mi, itsyise Bonamute εmε eto dibεfe bio eboyo elo.

⁹ Mɔ bayimi, biendiε niε la bɔtsyuε, bε la Onantɔ la ɔyε mi lekpo bokponko. Itsyise okponkpo εmε eto bube bɔfi. ¹⁰ Mɔ bayimi, bekloma Onantɔ eto banyelεkεtidi ba lεbe ditiki nε mε letsya la Bonamute εmε eti diyε εsuε. Bitε la bobε kase banyε kanyi nya bεmuε utu balεε, la bokase asa la nnya εsuε.

¹¹ Boakpo betidi bamba bεε mba bakpo atsyɔ, itsyise bεhyε bembe la kanyi εsuε. Biɔnɔ kase Hiob dimuε utu ɔlε ku kase Onantɔ lεfo wε nnya layo la kalosεkɔ. Itsyise Bonamute kpe kafokpe nya woahnyε utidi kaminsε.

¹² Mɔ bayimi, ditiki keklege nε mɔtεyi mi ni bεnkε biankpadi asa, kato keni o-o, kasɔ keni o-o, nye lesa bamba saa dini o-o, biankpadi. La ditiki nεmε kpee, bεtεyi biε ee. Nya la dimbεε, bεtεyi biε oowo, la Onantɔ la ɔyε mi dikpi bolo.

¹³ La utsyuε kpe la bulε εsuε nye ɔnlε kanyi bunyε la mi ntii, oto ola utε Onantɔ. La utsyuε lε disuayua bunyε, usε atesε eto εsε. ¹⁴ La mi nti eto utsyuε lε bufii, bekpadi bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto beninε la bato ola la wε disi, la bediki wε nuabi la Bonamute eto diyε εsuε. ¹⁵ Ola wε bato la bofokanɔ εsuε εbotsya ufunfi εmε, nya Bonamute lootakε wε, nya lufi wε abua ɔtsyε wε. ¹⁶ Nyaso bilεkε mi abua kasɔ bitε bɔtsyuε la

beto ola læ mi bətsyuə eto disi læ binyə bufitsyantsya. Utidi sɛɛ eto olatoto kpe əsuəale nya weeyifo keyifo tinti. ¹⁷ Elia éyifo utidi fe kase bo tsya ni. Se óto ala kek-leke nkə ɔsɔmi ye bɔnii, ýe bɔni læ alɛ ətsyə ku kutsyə əsuə sɔsɔ. ¹⁸ Lə nnya kamaa, usi óto ola, nya Onanto díta ɔsɔmi leni nya bidikə leleke læ kasɔ kamə.

¹⁹ Mɔ bayimi, læ utsyuə əbə kama læ ɔnukualetiki nəməə, bekplatsya læ beekpa wə beboko, ²⁰ bekloma biə utsyuə saa ke lookpa obuayifo utsyiko læ kabuayifoyifo əsuə obokoo, wuutə obuayifo əmə nyə nkpə ku abua kpə nnya úyifo eto bufukatsyɛ.

1 PETRO

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Petro, wə ni Yesu Kristo eto ɔtɔnkpe ɔflɔ. Nlɛ ko bɔwɔni kətə mimba ni Onanto eto betidiləkəkəkə ba dísensə bísu benkpe fe bafɔ lə Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia ku Bitinia eto nɔɔ əsuə. ² Anto Onanto kosate díləkə mi ɛyɛ lə wə lelabi əsuə. Nya itə Lɛwɔɔnɔ Kɛnkɛ lékpasə mi əsuə biyifo betidi kɛnkɛ bə lə bitsyue Yesu Kristo koto, lə befi wə kɔɔ bəflə mi lə bele.

Lə Onanto eto lefonə ku diyua lə difui disiəko mi lefe saa.

Bafokanɔɔ Eto Lesa Nə Banlɛ Kusu Bobe Kətə.

³ Bitə lə bɔɔɔ Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani. Lə wə kaminsənyənyə kplɛ əsuə, útə bo nkpə fɔɔ ɛyɛ lə nnya ótakase Yesu Kristo utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə eso. Nyamfo ətə bo kusubebe fɔɔ ko leflɔ. ⁴ Lə nyasoo, beɛ kusu bobɛ kətə kedikɔ eto atsyɔkɔkɔpko fokoya ko Onanto leɔ utsyə lə kato itə wə betidi ke lembobia, ka lemboto kɔti, ka ləmbɔflɛ tsya. ⁵ Kedikɔ kamfo luudi mi kale, mimba ɛyɛ lə bofo kanɔ əsuə bálɔ mi bətsyə lə Onanto eto əsuəale əsuə itə bofokətə lə nkpə bo buuləkə bate lə lefe fɛfɛ əsuə.

⁶ Binyə disuəyua lə nyamfo əsuə, ite bə biunyə kanyi lə lefe kliminti əsuə ɛyɛ lə botokabe kpə əsuə tsya.

⁷ Nnya ni bə lə befi bato mi babe bə befo bɛnɔ sitinti. Fe kase baato sika sia laafo bobia kabe lə utee, nko ke bəəbə mi bəfokanɔ bo lefo koya bonso sika kulaa tsya boto kabe lə ute əsuə, lə befi babe bə buutsyə itə lefe saa. Nyamfo ebutə Onanto atesə mi obesə mi kato ufi dibu utə mi lə diyi nə Yesu Kristo lɔɔɔ ubə bənyə wə.

⁸ Itə bə biənyə wə tɔ binyə tsyaa, biala wə. Se bənnlɛ wə bunyə mɔmɔ tsyaa, bəfo wə bɛnɔ nya mi disuəyūənyənyə nso buləkə katɛyi. ⁹ Kase bəfo wə bɛnɔ esoo, itə bə Onato ətə nkə mi kakla nyə nkpə.

¹⁰ Onanto eto bənyeləkətidi ba lébe letsya itsyi lə kase Onanto ləəbə mi ətəsa butə, átə bānɔ nya báfefe kekleke lə kase Onanto ləəbə mi bofo lə nkpə.

¹¹ Báfefe bə lə bate itsyi lə lefe nə yuubə ku kase yəəbə bubə. Lefe nəmfo ni lefe nə Kristo eto Lɛwɔɔnɔ nə nkpɛ lə mə əsuə nlɛ kɔni bote, kələkə kate kanyi ka Kristo ele bə unyə ku diyənde nə luutəkə nnya kama.

¹² Onanto ələkə óte bənyeləkətidi bamfo nkə inni itə mə əsuə eto kutəkə eso banlɛ keyifo, bomu itə mi. Bé-di etiki betsyiko asa nnya mba nlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə let-sya bobɛ kətə mi mɔmɔ ɛyɛ lə Lɛwɔɔnɔ Kɛnkɛ nə Onanto létsyese itsyi kato eto əsuəale əsuə. Onanto eto batɔnkpe kulaa tsya ála kokoko bə eni lə bate lesaatsyua itsyi lə asa nyamfo əsuə fɛ.

Ele Bə Bafokanɔɔ Siə Nkpe Kɛnkɛ.

¹³ Nyaso bimua əsuə bitsyə itə keyifo. Bimua əsuə bitsyə kukɔɔ lə bikabe kusu kekleke itə Onanto eto atsyɔkɔkɔpko nnya wuutə mi lə lefe nə Yesu Kristo lɔɔɔ bənyə. ¹⁴ Bitsyue Onanto eto ditiki koto nya biəntə lə asa nnya díkənə mi kakpe lə abua əsuə kɔ, lə lefe nə Onanto eto ditiki dímankpako mi tɔɔ, lə isi eso mi ani mɔmɔ. ¹⁵ Bomuu, fe kase Onanto wə lékpadi mi nte kɛnkɛ, mi tsya tsyə kɛnkɛ lə lesa saa nə biuyifo əsuə. ¹⁶ Itsyise bəwɔni bakpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ əsuə bə Onanto áteyi nkə, “Biyifo kɛnkɛ, itsyise nyifo kɛnkɛ.”

¹⁷ Biakpadi wə biə Boanto lə beɛ ola boto kətə Onanto wə laambe utidi eto ənəmi lə ɔlɛ lekpo bokpo ku utidi lə lesa nə utsyua saa díyifo əsuə. Lə nyasoo, fe bafɔ lə kasɔ mfoo, bisia mi nkpə fɛfɛ bifi dibu bitə Onanto.

¹⁸ Itsyise biyi kayo ka Onanto léfo lə mi disi fɛ úləkə mi utsyiko lə nkɔsiasia ləmbə kutəkə bo bəfo bitsyiko lə mi banamə ɔflɔ. Inni lesa nə bofo bobiasə fe sika sia lee sika flubia seka. ¹⁹ Bomu iyifo Kristo eto kɔɔ ko lefo koya, wə díyifo fe Lesamubi nə lebuə saa ləmbə lə əsuə, lékpa leflɔ kɛnkɛ Onanto dífi útə kedi lə mi disi.

²⁰ Onanto ələkə wə utsyə fɛ bəyifo kawunsiə nya úləkə wə óte lə eyifefɛ nyamfo əsuə lə mi disi eso. ²¹ Nya ɛyɛ lə Kristo əmfo əsuə esoo, bəfo Onanto bɛnɔ. Nya wə ni futsyə létakasə wə utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə nya útə wə kedikɔ ka nkpɛ dibu kanso kɛnkɛ. Lə nyamfo eso bəfo Onanto bɛnɔ, nya bifi mi kusubebe bítəkə lə wə əsuə.

²² Nya se bitsyue ɔnukualɛ əmə koto, ɛyɛ lə nnya əsuə békpasə mi əsuə biə biola mi bafokanɔɔ tsyua lə ɔnukualɛ əmə esoo, ele bə bela mi bətsyua itsyi taa mi utu kəmiə ke. ²³ Onanto ətə mi nkpə fɔɔ eto businkli kale. Inni utidi wə leekpe dísinkli óle mi, bomu nwə leenkpe kulefe léle mi ɛyɛ lə Onanto eto ditiki nə nsi nkpə lefe saa əsuə. ²⁴ Itsyise Anantotiki áteyi nkə, “Betidi kɛnkɛ te fe sefa seka.

Nya mə kɔlɔkɔ kɛnkɛ te fe sefa eto efukpɔkpo seka. Nya se efukpɔkpo laaylɔbe kalo kewui.

²⁵ Fɛɛ Onanto eto ditiki te lefe saa.”

Ditiki nəmfo ni Ditiki Sɛɛ nə bəbɛ letsya bətə mi nɛ.

Bafokanɔɔ Ni Onanto Eto Betidi Kɛnkɛ.

2 Nyaso bisinkli bəyɛ asa buə saa eto okle buyifo. Biləkə mi əsuə bitsyiko lə sediatɛyitɛyi, ənəmi ənəmi eto nkɔsiasia, kutsyuəsekɔnkɔ, ku utidi eto diyebiasəbiasə əsuə. ² Bela Onanto eto ditiki tinti nəmə fe kase bebisambi laala mmintu kekleke bə lə bebe bekpɛ lə mi bofo kanɔ əsuə fe kase Onanto laala. ³ It-

syise Anantotiki átɛyi nkə, “Mi kosate ebunyə kase Bonamute nkpe kafo ɛkpe.”

⁴ Bibə Bonamute ɔflɔ. Wə ni nkpe eto leba nə batonto leni bə dimbə kulesa nti, fɛɛ Onanto ələkə ni utsyə nkə lefo koya tinti lə wə ənəmi. ⁵ Mi tsya eyifo fe aba nnya nkpe nkpe, nyaso bifi mi əsuə bitə Onanto lə oto ləwɔɔ eto diyo. Diyo nəmfo kafo biəkɛ fe besumunya kənke, nya biɔyɛ lə Yesu Kristo əsuə bitə Onanto ləwɔɔ eto kedi ka lɔkɛ wə ɔkɛ. ⁶ Itsyise Awɔnisa Kənke eto Kukue átɛyi nkə,

“Nləkə leba nə lefo koya,
nya mimfi ni mɪntəkə lə Sion eto diyo eto kaka nso bofe.

Nya utsyua saa wə loofɔ wə ɔɔɔ,
wembudi kofani kulefe.”

⁷ Nya leba nəmfo áfo koya tinti lə mimba lefo wə bəɔɔ ɔflɔ, nya lə mba dímamfo wə bəɔɔ ɔflɔ, ele bə bate bənkə, diyifo

“Leba nə batonto leni bə dimbə kɔɔɔ,
fɛɛ ni bomu díbə léfiani leba nə léfo koya lenso kənke nɛ.”

⁸ Nya Awɔnisa Kənke eto Kukue eto lekpa ditsyua tsya átɛyi nkə,

“Diyifo leba nə luutə betidi tusə,
lə ni bedu bəɔɔ.”

Bétusə lə ni itsyise bámfɔ Ditiki Sɛɛ nəmə bəɔɔ. Nko ini Onanto eto Ditiki Sɛɛ nə ɔtɛyi útsyə nkə yuubə itə mə nɛ.

⁹ Fɛɛ mii, biyifo betidi ba Onanto díləkə utsyə fe besumunya ba laatesə wə wə ni oka, ku kusə kənke ko bákpo atsyɔ, Onanto eto betidi ba bələkə bətsyə bə babe Onanto eto eyifosa kplɛ nyamə letsya. Nya ókpa-di mi utsyiko lə ketuntu kamə kəmiə óboko wə diyənde kplɛ nəmə əsuə. ¹⁰ Lefe ditsyua nə léfee, bíenyifo Onanto eto betidi fɛ mɔmɔɔ, biyifo wə betidi. Fɛ lefe nə léfe məə, báante Onanto eto kamin-sənyənyə fɛ mɔɔ, biofo wə kamin-sənyənyə.

Bisiə Nkpe Bo Lɔɔtəsə Onanto.

¹¹ Mɔ balala, nɛ mi kɔlɛ bɔlɛ fe mba ni bafɔ ku mba nye kusu lə kawunsia kamfo minkə, biləkə əsuə bit-syiko lə etidisua eto alasa bua nnya nɛ lema bɔkɔɔnkɔ mi lefe saa əsuə. ¹² Bisiə nkpe sɛɛ lə bamamonyə ba nti bənkpe bə lə bədi etiki bua lə mi əsuə bə biyifo babuayifo tsyaa, kamaa, lə bəbə bənyə bətsyə lekpo kaseɛ ka bíyifo bítsyə itə lə batəsə Onanto lə wə Lekpoyi Fɛfɛ nəmə.

¹³ Lə Bonamute əmə esoo, bebokosə əsuə kasɔ bitə betidi eto aba saa ke bətsyə lə kɔfi əsuə ku Romafɔ eto Okankplɛ wə ni uninə kənke, ¹⁴ ku aba eto bənyesiə bə útə əsuəale nkə bənə babuayifo koto nya lə batəsə betidi ba leeyifo kaseɛ tsya. ¹⁵ Itsyise Onanto aala nkə biti mba ini ebukitiki ete beedi eto nye lə asa sɛɛ nya bieyifo eso. ¹⁶ Bisiə nkpe fe betidi ba nsi lə mi əsuə əsuə. Fɛɛ biemfi mi əsuə əsuə busiə bomfo biyifo asa bua. Bomu bisiə nkpe fe Onanto eto ndomufɔ seka. ¹⁷ Bitə utidi saa dibu. Bela mi bafokanfɔ tsyua. Bete Onanto sikpi. Nya lə bitə Okankplɛ tsya dibu.

Bebokosə Əsuə Kasɔ Bitə Mi Banamute.

¹⁸ Mimba ni beyifoyifoo, bebokosə mi əsuə kasɔ bitə mi banamute lə bibu mə tsya. Nya inni banamute ba nkpe kafo ɛkpe nya baala mi ete, bomu mba leeyifo mi disiale tsya. ¹⁹ Lə utsyua lə kanyi bunyə lə kusu ko dimantsyɛ əsuə fɛ ini lə Onanto eto disi eso uńyəkɛ kɛkɛ-kee, Onanto ebokpo wə atsyɔ. ²⁰ Lə bíyifo kabua nya lə nnya eso bənə mi kotoo, nte atesə nnya biunya lə nnya əsuə? Fɛɛ lə bíyifo kaseɛ nya bínyə kanyi lə ke buyifo esuaə, Onanto ebokpo mi atsyɔ lə nnya disi. ²¹ Nya nyamfo ni nnya Onanto lela nkə bikeyifo nɛ. Itsyise Kristo kosate ənyə kanyi lə mi disi nya óte mi nkə bɛyɛ lə wə kayɛkɔ.

²² “Wényifo lebuə saa,
nya wántɛyi sedia saa tsya.”

²³ Se báka wəə, wánka kuutsyua saa lə nnya kɛnyɛ. Se bəte wə ohiə wénkudi wə balo saa. Bomu úfi lesa saa útə Onanto wə laakpo lekpo lə kusu əsuə.

²⁴ Kristo kosate léfo bo abua útsyi, úsu úkpe lə uyika-bie əsuə. Úyifo nyamfo nko bə lə bɔbɔ butsyi lə bo abua əsuə lə busiə nkpe butə kaseyifoyifo. Úfi afabe nnya ófo ótsya mi bufi. ²⁵ Lə ɔnukuale əsuəə, kɔɔ bíyifo fe basamu ba lénya kusu. Fɛɛ mɔmɔɔ, Onanto ákpa mi óboko bə bitəkəko nwə laayenko mi ku nwə laase mi ɔflɔ.

Ele Bə Bese Ku Bəsiə Fi Dibú Bətə Bətsyua Lə Kristo Eso.

3 Nya mi besio tsyaa, nko ele bə bebokosə mi əsuə kasɔ bitə mi bese. Nyamfo luutə bə lə mə utsyua mámfɔ ɔɔɔ tsyaa, wuufi wə əsuə utə Onanto ɛyɛ lə fə ditsyabi sɛɛ nəmə eso. Nya inni bə ele bə bətɛyi mə kulesa kulaa tsya. ² Bomu mə kosate ebunyə kase mi ditsyabi lekpa nya bəbokosə əsuə kasɔ. ³ Biənləkə mi bɔɔbobe bete lə asa nnya biakpe nye kase biakle esi nye atsyabi nnya biakpe kefi kalɔkɔsə əsuə. ⁴ Bomuu, bəlɔkɔsə ləwɔɔ nə nkpe lə mi əsuə ku alɔkɔsəə nnya luutə bə ditsyə kpoə nya diyua buɛɛ tsya. Kɔkɔ komfo ambia kulefe nya kofɔ koya tinti lə Onanto eto ənəmi. ⁵ Nkomə seka besio kənke ba dísiə kɔ, ba dífi mə əsuə bətəkə lə Onanto əsuəə, lébokosə mə əsuə kasɔ bətə mə bese nnya iyifo kɔkɔ itə mə nɛ. ⁶ Nko ke Sara tsya dítsyue Abraham koto nya ókpo wə nkə, “Mɔ onamute.” Mi tsya afiani Sara əmfɔ eto bebisiobi lə biyifo asa sɛɛ, nya sikpi laanɛ mi lə kulesa saa əsuə.

⁷ Nko ke ini itə mi bese tsya nɛ, bitə lə asakasɔɔɔ lə ɛkɛ lə mi ku mi bəsiə nti, binyə mə fe mba ləmbə əsuəale fe mi. Bitə mə dibu itsyise mi ku mə ta Onanto léfo utə nkə bibə bisiə nkpe lə binyə nkpe manlo. Lə biyifo nkoo, kulesa embuti mi olatoto kusu lə Onanto ɔflɔ.

Biemfi Lebua Befo Lebua Kayo.

⁸ Lə kalosəkɔɔ, bitə lə mimblɛ eto nsusu lə buyifo bɔni, utidi eto asa lə ɛlɛ mi kamin-sə, bela bətsyua fe bayimi, biyifo kafeokpe nya lə bebokosə əsuə kasɔ bitə

bətsyuə. ⁹ Biemfi lebuə befo lebuə kayo, nye bukudi lə bukidi eto kenye. Bomu bele Onanto lekpa kpa lə utə mə atsyəkpokpo, itsyise nyamfo Onanto ditsyə kenye nkə bibə beke se ókpadi mi nē.

¹⁰ Fe kase Awónisa Kenke eto Kukue leteyii,

“Utsyuə saa ke lela nkə wəəsiə nkpə lə unyə mu kami-ni,

nya lə usiə nkpə kentsyee,
wəəntə lə ditiki bua saa lə lebo itsyi lə wə kenye
nya yanle bə tseyi sidia tsya.

¹¹ Ele bə tye lebuə buyifo lə uyifo kasεε,
nya lə tbebe diyua ku wə utu kenke.

¹² Itsyise Bonamute ətəkə ənə lə mba leeyifo kasεε
əsuə,

nya woanɔ mə olatoto.

Fe mba ni babuayifoo, waataka kənyə lə mə əsuə.”

¹³ Lə biakplatsya keyifo kasεε, owoe lookpe mi bulə?

¹⁴ Fεε lə efe bə nyə kanyi lə kasεε ka feyifo eto disi esoo, nyə disuəyuə lə nnya əsuə. Biantə mə sikpi, nya biəntə kulesa lə ilə mi. ¹⁵ Bomu bifi dibu bitə Kristo lə mi akčesi lə bitə wə dibu fe mi Onamute. Nya biofo mi əsuə kenye buləkə kate utsyuə saa wə lela nkə woanɔ itsyiko lə kusubebe ko əsuə benkpe. Nya lə biyifo nko ku disuətsyā ku əsuə kasɔ bokosəbokosə. ¹⁶ Biyifo nnya ku utu wuee, bə lə utsyuə aka mi lə nkpə sεε bo binsi lə Kristo esoo, lə kofani lə kələ mə lə nnya bātēyi əsuə. ¹⁷ Itsyise eleke eso bə nyə kanyi lə kasεε ka feeyifo eso lə nyamfo eyifo Onanto eto lelabi, enso bə lə kabua eso. ¹⁸ Itsyise Kristo wə ni tseε, ékpe lə betidi ba ni babuayifo eto disi dikpe lenwε itə lefe nə kenke, bə lə ofó bo bokpa kesuko Onanto tɔɔ. Báló wə lə əsuə eto sinə əsuə, fεε Onanto lə ləwɔɔ əsuə átakasə wə úbə nkpə. ¹⁹ Nya lə ləwɔɔ əsuə, úsu óbé Onanto eto ditiki nəmə letsya útə bekpenkpe ba bėti bákpe lə edi kafo mfó. ²⁰ Mbamfó ni betidi ba dímentsyue Onanto eto kələ koto lə lefe nə tke dibusə utə mə lə lefe nə Noa díkawe wə tklə kplε əmə nē. Betidi esiani ba ni mflamfla ba dídufə lə tklə əmə kafoo, mə báfó lə nkpə se ntu bomə díyi nē. ²¹ Nyamfo eyifo ditsyəbi nə nle bo bote kase ntuflesəfləsə eto lekpa lekateko ntuyiyi bomfóo, mɔmɔ laafo bo lə nkpə. Yenyifo əsuə eto sinə eto keni buflə kewui bomuu, iyifo kenyekekpe ku Onanto, kenyekekpe ka lekpa nya ketsyi taa bo akčesi kəmiə ke. Onanto aafó bo lə nkpə tye lə Yesu Kristo eto botaka ketsyi tkmə kəbə nkpə əsuə eso. ²² Kristo əmfó ni nwə dísu kato nya unsi lə Onanto eto sediani, wə nle seka budi lə Onanto eto batɔnkpe kenke ku kato eto bəsuəalenyə ku əsuəale nnya nkpe kenke əsuə.

Bisiə Nkpe Fe Bafokanɔfə Seka.

4 Nyaso se Kristo dínýə kanyi lə sinə əsuə esoo, mi tsya fi wə nsusu bomfo ke eto okle bekré mi əsuə nkεale, itsyise utsyuə saa ke ləənyə kanyi lə əsuə eto sinə əsuə, ensifi əsuə kakré lebuayifoyifo əsuə. ² Lə nyaso idu mɔmɔ entɔɔ, bisia mi nkpə fεfε lə Onanto eto lelabi əsuə, inni lə nnya laale utidi tke əsuə. ³ Kɔɔ bisia nkpə bíyifo asa fe bamamonyə ekle tinti. Nkpe bo bisia lə lefe nəmfó áye lə setsyetɔ eto nkpəsiəsiə, əsuə eto

sinə eto nkpəsiəsiə, sitekpe, sidikpūū, budi ku bunə eto ake eti susu ku sifiəsumu eto eyifosa əsuə. ⁴ Nya se biensiankɔ ani ku mə keyifo mə eyifosa kpa nnya ləm-bə kasɔɔ esoo, yeeyifo mə yanii nya baaka mi. ⁵ Fεε yuubə ibə bə buuləkə mə əsuə kenye lə Onanto wə lookponko mba nsi nkpə ku bekpenkpe akpo. ⁶ Nyamfo eso Kristo ábe Ditiki Sεε nəmə letsya bəta bekpenkpe tsya, ite bə Onanto ákponko mə lekpo fe kase baakponko utidinini saa lekpo tsyaa, bə lə ləwɔɔ əsuə, lə bəsiə nkpə fe kase Onanto nsi seka.

Ele Bə Bafokanɔfə Kenke Kawunsəko Bətsyuə.

⁷ Asa nnya kenke eto kalosəko boyo elo. Nyaso bińya bikabe kusu lə bele əsuə kukɔɔ, bə lə befo ola boto. ⁸ Fεε nnya nso bofe enso kenke ni bə bikala bətsyuə kafo faa. Itsyise lelabi ətəkə tɔyimitsyuə eto kabua kpa ka uyifo kato. ⁹ Befo mi bayimitsyuə kafo faa, tɔwɔɔɔɔ saa manke. ¹⁰ Mi nti eto utsyuə saa áfo ətəsa ate ate itsyi lə Onanto tɔɔ. Nya fe unyēsia sεε saa wə laale ətəsa ate ate nyamfo ola kətə Onantoo, biyifo ətəsa nyamfo eto keyifo, bə lə ibə kutəkə itə mi bətsyuə. ¹¹ Lə utsyuə lə Anantotiki budii, udi nnya fe kase Onanto díta wə nkə udi nnya utə betidi. Nya lə utsyuə lə kesumu eto keyifoo, uyifo ke ku əsuəale nnya Onanto dífi útə wə nkə uyifo ke əsuə, itə lə befi atesə bəta Onanto lefe saa tye lə Yesu Kristo, wə eto ale ni diyənde ku əsuəalə idu manlo isu manlo. Ibə itə.

Binyə Kanyi Fe Kristo Seka.

¹² Mɔ bayimi lala, kase banle mi boto kabe benle kanyi bunyə kekleeke, yenyifo mi naa bənkə lesa nə bennle kusi bobε kətə, məəmbə tɔ lə kutsyuə saa əsuə inyə. ¹³ Bomu lə nyamfo esoo, binyə disuənyuə bə mi tsya lə kanyi bunyə fe Kristo ke seka, bə lə tɔɔ lə wə diyənde əsuə, mi tsya ebofo disuənyuə bunyə kato keyuluu. ¹⁴ Binyə disuənyuə lə betidi áka mi se bintəkəko Kristo eso. Itsyise diyənde eto ləwɔɔ nə ni Onanto eto ləwɔɔ siko mi. ¹⁵ Lə mi utsyuə əənyə kanyii, yenyifo bə uyifo uwudifɔ, uyu, obuayifo, nye nwə laakpe ditiki nə dimanle wə kenye eso. ¹⁶ Fεε lə biənyə kanyi lə mi bafokanɔfə esoo, biəntə lə tye mi kofani. Bomu bəɔ Onanto ani bə Kristo eto diye teke fə lə əsuə. ¹⁷ Lefe nəmə eboyo elo bə bətsyiko lekpokponkpo nəmə kasɔ, nya Onanto eto betidi əsuə yuutsyā kasɔ itsyiko. Lə bətsyiko kasɔ itsyi lə bo əsuə, ntsyā yuutsyā itə mba dímamfo Onanto eto Ditiki Sεε nəmə banɔ? ¹⁸ Bawɔni bakpe lə Awónisa Kenke eto Kukue bənkə,

“Lə ite mə, bə tɔtke ale fe betidi sεε lə bənyə bofoo, ntsyā yuutsyā itə babuayifo ba dímamfo banɔ?”

¹⁹ Lə nyasoo, mba ləənyə kanyi ka diyifo Onanto eto lelabil, lə mə asa sεε buyifo əsuə, lə befi mə əsuə bakpe lə nwə díyifo mə lə kɔni kenke, nwə leeyifo lefe saa lə wə kenye tsyət syə əsuə.

Bikalē Onanto Eto Bebi Ola.

5 Mɔ kosate nwə ni bafokanɔfɔ eto uninə lə mi ntii, nla miə maale bafokanɔfɔ eto beninə ba nkpe mi lenti kɔlɛ. Mɔ kosate ənyə kase Kristo dɨnyə kanyi, nya lə bələkə wə batee, muunyə kedikɔ lə wə diyənde nəmə kəmiə. Nla miə maateyi mi minkɛ, ² bələ Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə bəfi bákpe mi lə kɔni bə bebe ola ku kafo faa, fe kase Onanto lɛtɔ utsyiko mi ɔfɔ. Bienyifo keyifo kamfo bə lə bifi bəbɛbɛ kutəkə ko dimənyə itə, bomu biyifo ke ku kesumu seka. ³ Bienyifo ke bidi sekplɛ lə mba bəfi bákpe mi kalɔ əsuə, bomu bete ditsyəbi sɛɛ itə basamu eto etsyukpa nnya nkpe mi kalɔ. ⁴ Nya lefe nə Kristo, Nwə Laayenko Basamu eto Uninə Kenke luubə, lə uti mi lekankpakpa kosate nəmə, nə ni nə laambia kulefe.

⁵ Nko ke ini itə mi lekososa tsya nɛ, bə bebokosə əsuə kasɔ bitə bafokanɔfɔ ninə ba eto kalɔ benkpe. Mible kenke bebokosə əsuə kasɔ bitə bətsyuə lə mi eyifosa əsuə. Itsyise Awɔnisa Kenke eto Kukue lɛ bɔteyi nkə,

“Onanto əənyə lə mba laabesə əsuə kato əsuə, fɛɛ woawunsəko mba laabokosə mə əsuə kasɔ.”

⁶ Nyaso beboksə mi əsuə kasɔ bəkɛ lə Onanto eto kɔni kekleke komə kalɔ, bə lə obesə mi kato lə wə lefe sɛɛ əsuə. ⁷ Bifi mi asa nnya kenke laakpé mi bulə bekpɛ lə Onanto eto ani, itsyise wə laalɛ mi ola.

⁸ Bitəkə ənə, bisia bikabe kusu. Mi olo Obonsam lɛ botsyilama kafa, kato ɔkɛ fe tsyata, nya ɔnlɛ utidi bɔbɛbɛ nkə lə usənsə ɔyimi. ⁹ Bifi bafokanɔ kekleke bińyə lə wə əsuə, se binyi biə mi bayimi bafokanɔfɔ lə kawunsia kenke tsya kpé lə kanyinyənyə kamfo ke eto okle əsuə.

¹⁰ Fɛ lə binyə kanyi kamfo itə lefe kliminti kamaa, Onanto, nwə eto lefonə ləmbə kalokɔ, wə ləkpadɨ mi nkə bibə binyə kedikɔ lə wə diyənde manlo nə diyifo lɔni ku Kristoo, wə kosate əbɔfɔsə mi, okpe mi nkə ale lə binyə kekleke. ¹¹ Wə ni əsuəale idu manlo isu manlo. Ibə itə.

Bokla Fɛfɛ

¹² Nlɛ kukue kliminti komfo bɔwɔni kətə mi ɛyɛ lə Silvano wə mimfi fe ɔyimi wə lefo ɔnɔ əsuə. Nla miə maakpe mi nkeale ku nnya mɔ kosate dɨnyə miə Onanto eto lefonə kosate nəmə ni nəmfo. Nyaso bińyə kekleke lə nnya əsuə.

¹³ Mi bafokanɔfɔ tsyuə ba tsya Onanto dɨləkə lə Babilonia eto kasɔ ku mɔ ubi Marko bə bəəsiəsə mi o-o.

¹⁴ Bəbuta bətsyuə lə bisiasə bətsyuə ku bafokanɔfɔ eto lelabi.

Diyuəsə lə disiəko mible ba kenke diyifo bani ku Kristo.

2 PETRO

1 Mɔ, Simon Petro, wə ni Yesu Kristo eto uyifoyifo ku ɔtɔnkpe, mɔ ni nwə nɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mimba eyɛ lə Onanto ku Ofomfokətə Yesu Kristo eto kaseyifoyifo əsuə, dítə bínɔyə bofokanɔ bo lefo koya fe bo bole bomfo eto okle.

² Onanto lə usi unə mi kafo eso mmə, nya lə utə mi diyua kpə eyɛ lə mi Onanto əmə ku Bonamute Yesu eto bote əsuə eso.

Kase Onanto Lékpadi Nya Úləkə Betidi.

³ Onanto éfi wə kosate eto əsuəale útə bo lesa saa nə loofe itə bo faa lə bo nkprə əsuə, bə lə bofó nkprə busiə fe bafokanɔfɔ. Úyifo nyamfo itsyise buyi wə nwə lékpadi bo nkə bunyə kedikɔ lə wə kosate eto diyənde ku kasɛɛ kəmiə. ⁴ Onanto áyɛ lə kusu komfo əsuə útə bo ətəsa kpaa nya lefo koya, nya eto kenye útsyá bo, bə lə bofó bɔyɛ lə ətəsa nyamfo əsuə buləkə bo əsuə butsyiko lə asa bua nya laale utidi ɔkɔɛ kabiasɛ wə lə kawunsia kamfo əsuə. Bə eyɛ lə nya əsuə, lə bubə bofiani mba luunyə kedikɔ lə Onanto eto ditsyabi nəmə kəmiə.

⁵ Lə nsusu sɛɛ bomfo əsuə esoo, bekpe otsyεkle saa biofó lə bifi kaseyifoyifo bəwunsəko ku mi bofokanɔ. Nya lə bifi kobetete bɛkɔ lə kaseyifoyifo əsuə. ⁶ Nya lə bifi əsuəkatotəkətəkə bəwunsəko kobetete, lə bifi utukpekpe bəwunsəko əsuəkatotəkətəkə, lə bifi Onanto sikpitete bəwunsəko utukpekpe. ⁷ Seyimila wunsəko Onanto sikpitete, nya lə lelabi lə ləwunsəko seyimila. ⁸ Etsyabi nyamfo lefe itə mi nɛ nya lə nyambɛ kenke aka mi kɔni nya yefo disia isia lə mii, yuutə mi eyifosa ebokpa wuee, nya yɔɔbɔ kutəkə se binyi Bonamute Yesu Kristo eso. ⁹ Nya lə utsyua əmbə ditsyabi nəmfoo, nyalɛ utidi əmfɔ ənnɔyə asa kukɔɔ, eso weemunyə asa lə katsyontsyokɔ. Itə bə ótasuə nkə Onanto əflə abua nya úyifo kɔ bewui.

¹⁰ Nyaso, mɔ bayimi, bekplatsya lə bińyə kekɛle eso kɔ, itə lə Onanto eto bokpadi bo ókpadi mi nya úləkə mii, menyifo ebimbale, nya lə biyifo nkoo, nyafe biemubə kama lə mi bofokanɔ əsuə nɛ. ¹¹ Lə biyifo nkoo, biunyə kusu wuee bidufə Bonamute ku Ofomfokətə Yesu Kristo eto seka kedikɔ manlo siamə əsuə.

¹² Ite bə bíyi nyamfo koko nya bíkabɔ keyudu lə mi bofokanɔ əsuə tsyaa, nyifo nya minkə muukaklomasə mi asa nyamfo lefe saa. ¹³ Nya se minsi minkpe nkprə koo, yɔɔɛkɛ bə nkaklomasə mi asa nyamfo nya lə nkasanklisə mi lə nya əsuə. ¹⁴ Nyi minkə ibu seke lə mbɔ lə əsuə eto sinə siamfo əsuə fe kase Bonamute Yesu Kristo lɛtyi mɛ okpasə. ¹⁵ Mɔɔbɛɛ kusu saa ko

əsuə biokakloma asa nyamfo lefe saa lə mɔ ukprə kama ntsyá.

Bo Kosate Ɔnyə Yesu Eto Diyənde Nəmə Ku Bo Ɔnəmi.

¹⁶ Etiki nnya bótɛyi mi itsyi lə Bonamute Yesu Kristo eto businkli kəbə lə əsuəale kpɛ əsuə, menyifo etiki woenwoe. Bo kosate dínɔyə wə ku bo ənəmi lə wə sekplɛ əsuə. ¹⁷ Búńyə mfó lə lefe nə Anto Onanto dífi dibu ku diyənde útə wə. Nya ɔkɔɛ lɛbɔ útsyi diyənde kenke eto Onanto ɔflɔ nɛ bótɛyi nkə, “Nyə nwəmfɔ ni mɔ ubi lala, wə əsuə mənnyə disuəyua nɛ.” ¹⁸ Bo kosate lɛnɔ ɔkɔɛ əmfɔ lɛbɔ utsyi kato, lə lefe nə bókɛ lə wə ɔflɔ lə kɔtini kenke komə əsuə.

¹⁹ Nyamfo eso busi bófo Onanto eto bənyeləkətidi eto etiki nnya bábe letsya bətsyə enso nɛ. Bekplatsya lə bɛɛ letsyabebe nəmə fe okandɛ wə nɛ buyənde lə ketuntu əsuə, isu ese lə kolensianto ko kalesiasia eto sefandebi luubɛ siyənde lə mi ketu kəmiə. ²⁰ Lesa nə lefe ele bə binyə bitsyə lekpo ni bənkə, kuutsyua saa antaka mmə ete uləkə Onanto eto katɛyikətsyə ka nkprə lə Awɔnisa Kenke əsuə kasɔ lə wə kosate eto kobetete əsuə. ²¹ Itsyise Onanto eto katɛyikətsyə eto diti ki saa méntsyi lə utidi kuutsyua eto lelabi əsuə díbə. Bomu Onanto eto Ləwɔnɔ Kenke lɛyɛ lə betidi əsuə bátɛyi kenye ka ditsyi Onanto ɔflɔ kəbə bətsyə.

Petro Áɛ Bafokanɔfɔ Kɔɛ Lə Bidiabidia Eto Bateasa Ɔsuə.

2 Fe kase bidiabidia eto bənyeləkətidi lɛkɛ lə betidi nti kɔɔ, nko ke bidiabidia eto bateasa lɔɔbɔ bake mi lenti nɛ. Bɔɔyɛ lə awɛsu bate bidiabidia eto asa nya laabiasə betidi eto bofokanɔ. Nya bɔɔni Bonamute wə díləkə mə kulaa tsya. Mə eyifosa nyamfo ebutə batsylɔsə əsuə mlə. ² Betidi kpə ebutəkəko mə nkprə bua siasia kama, nya lə bateasa eto eyifosa esoo, betidi ebótɛyi asa bua bəńyə lə kɔnukualesu komə əsuə. ³ Se bateasa bamə dífi kənənsɛ bətəkə lə atabi bɔbɛɛ əsuə esoo, boowoe etiki nnya ni bidiabidia befi bənyə kutəkə lə mi əsuə, Onanto ébolo mə dikpi koko, nya úkəmuə utsyua əsuə itə mə bətsylɔsə!

⁴ Onanto mémfi ótsyɛ wə batɔnkpe ba léta wə bebui. Bomu okpé mə lə amana óto mə ókpɛ lə ute kəmiə lə kaka lena tūū isu ese lefe nə okponko mə lekpo. ⁵ Nko ke Onanto dímənyə betidi ba dísiə nkprə kɔ lə kawunsia kamfo əsuə kaminsə se báni nkprə sɛɛ busiə eso. Bəntə Onanto dibu esoo, útə ɔɔmɔ áni nya ntu díyi bófo kawunsia kenke nya betidi letsylɔ. Ini Noah wə lébe

nkpə sɛɛ siəsiə letsya útə betidi bamə ku bitidi ekuanse bamba ba Onanto dílakə hā díbu.

⁶ Onanto álo Sodom ku Gomora díkpi nya útə ute let-sylsə imənkplɛ inuə nyamfó kenke káfiani nɔ, úfi óte lesa nə luutu betidi ba leni bə bembufi dibu bətə wə.

⁷ Onanto əlakə Lot wə ni utidi sɛɛ, nwə betidi bamfó eto nkpə bua siəsiə díkelə lə ləkɔəsi. ⁸ Utidi sɛɛ əmfo áke lə mə nti lefe saa. Ónɔ nnya kenke nle bubə, nya únyə nnya ku wə ənəmi tsya, itə bə betidi bamfó eto nkpə bua siəsiə bomə əkələ wə tinti lə ləkɔəsi. ⁹ Nyamfo lə bote kase Boanto laafo betidi sɛɛ buləkə ketsyiko lə botokabe bo əsuə bankpe ku kase waalɔ babuayifo kətsyá itə lefe nə Lekpoyi Fɛfɛ looyo itə mə kotonənə.

¹⁰ Nya mba wuunə koto enso ni mba ləətəkəko əsuə eto sinə biabia eto nkpəsiəsiə kama nya baani beentsyue Onanto eto afi koto. Bidiabidia eto bateasa bamfo kpé ale nya bembu kulesa ku diyənde eto əsuəalə nnya nkpe kato bomuu, baaka mə kulaa tsya.

¹¹ Fɛɛ Onanto eto batɔnkpe ba nkpe əsuəalə nya bankpe kənyəale banso bidiabidia eto bateasa bamfo kulaa tsya anla əsuəale nnya nkpe kato kənyə, kaaka mə lə Boanto eto ənəmi. ¹² Betidi bamfo eto okle te fe bebubuki ba lenyi kobe ba bofo bumuə kalo, nya bəənyə lə lesa saa nə bannɔ kasɔ əsuə nya beedi etiki bua saa eto okle. Bɔɔtsylsə mə fe kase baalo bebubuki seka.

¹³ Boonyə kanyi fe kase bətə betidi dínyə kanyi ke. Beedi nkpe keyifo lesa saa nə ke baala lə nkɔminti tsya itsyise beefi nnya fe lesa nə lookpe mə disuəyua. Beyifo mba leeyifo afanisa ku mba leeyifo asa nnya laanno bobə. Baako ku mi mba nle eyi budi nya bəənyə disuəyua lə mə asa bua nnya beeyifo əsuə. ¹⁴ Bakpé disənkpro eto ənəmi nya beeyifo lebuə lefe saa nya yennlə mə. Baawɛ betidi ba eto bofokanɔ ləmbə ale kakpe lə lebuə əsuə. Mə ketu emmi kulefe. Onanto ékudi betidi bamfo sitinti! ¹⁵ Báyani kususe bətsyá nya bányá kusu! Bəətənkɔ Onanto eto unyələkətidi Baalam wə ni Boer eto ubi eto ditsyabi kama. Waala atabi nnya wuunyə lə asa buayifoyifo əsuə. ¹⁶ Lə nyaso Onanto əyənki ókpe wə lə lebuə nə úyifo əsuə. Wə Baalam kosate eto ɔflimu édi wə etiki lə utidi eto ɔkɔɛ əsuə nya úti wə kusu lə disibiabia eto asa nnya ɔnlɛ buyifo əsuə.

¹⁷ Betidi bamfo eyifo fe etubiə nnya lensianyifə ntu, fe asɔmiloku nnya ufiebi lekpa ɔnyeko. Onanto ébu kəsiəko utsyə mbamfo eto okle lə ketuntu tūú kəmiə. ¹⁸ Beedi etiki bimba kabesə əsuə kato. Nya beedi akɔentiki nnya laabiasə utidi əsuə, kawɛ mba nle bɔbɔ lə betidi ba nsi nkpə bua əsuə eto nti kakpe. ¹⁹ Bidiabidia eto bateasa bamfo əətsyá mə kənyə bənkə bootə bənyə əsuə buusiə lə mə əsuə əsuə lə lefe nə eto lefe mə kosate nsi nkpə bo loobiasə mə bafiani ndomufɔ, itsyise lesa nə eto kalɔ fankpɛ, aafiani ni ndomunya.

²⁰ Lə bətsyua əbə bate Bonamute Yesu Kristo wə ni Ofomfokətə, nya bənə mə əsuə bələkə lə asa nnya laanansə etidisua lə kawunsiə kamfo, nya yanklɛ fɛ asa nyamə disinkli ibə imuə mə itəkə mə katoo, bəəbə kəsiə nkpə bo lə kalosəkɔ, laabia kaso mbo bəsiə kɔ.

²¹ Lə nnya ete betidi bamfo dímantə kulesa itsyi lə

nkpə sɛɛ siəsiə eto kusu əsuə, eni élɛkɛ itə mə, eso bə lə bate kusu sɛɛ komə fɛ lə besinkli lə kɔfi kənkɛ ko Onanto lékpe mə eto kama.

²² Lesa nə díbə mə lə əsuə əlakə ete wuee lesa nə akpa nyamfo nle bətyi bə, “Okpa esinkli ɔlɛ wə kala bu-di,” nya “Okplako wə bəfləsə ntu kukɔnɔ esinkli úsu ɔlɛ kota boke.”

Birnyə Bikabe Kusu Itə Bonamute Yesu Kristo Eto Businkli Kəbə.

3 Mə bayimi lala, nyamfo ni kukue nuəfə ko minlə bɔwɔni kətə mi nɛ. Lə ekue ənuə nyamfo əsuə, nkplatsya miə lə nsi nnə mi nsusu nsuko asa sɛɛ nyamfo əsuə lə ekpako mi wuee. ² Nla miə lə nklomasə mi etiki nya Onanto eto bənyələkətidi kənkɛ letyeyi lə lefe nə lefe mə, ku lesa nə batɔnkpe bamə lété mi itsyi lə Bonamute we ni Ofomfokətə əsuə.

³ Tutɛɛ, bitə lə ekpako mi wuee biə, lə eyi fɛfɛ nyamfo əsuə, betidi bətsyua ebubə ba difi mə əsuə bətə mə əsuə eto sinə eto afanisa yifoyifo. Boomə mi. ⁴ Nya bɔɔtɔ mi bənkə, “Nwə dítsyá kənyə nkə ɔlɛ bubə nkpə, sieti onkpe? Itsyise idu lefe nə bo bana mə díkpe ibə ese mmi, nko ete asa nsi nte fe kase itsyá taa lefe nə Onato díyifo kawunsiə nɛ.” ⁵ Beyi fɛ bətsyá báni ɔnukualɛ mə bə etiki te Onanto didi nya úyifo kato ku kasɔ. Wə ke díta kasɔ ləbɔ ketsyi lə ntu əsuə nya kabɔ lə ntu əsuə kankpe. ⁶ Nya eyɛ lə ntuyiyi əsuə nya Onanto letsylsə kawunsiə ka kɔ kenke. ⁷ Onanto eto ditiki nəmə ke dimuə kato ku kasɔ kanlɛ nya ɔnlɛ ke bɔlɔ kətsyá itə ke botonsə. Ólɔ mə utsyá itə diyi nə woopkonko betidi ba laante Onanto lekpo batsylsə mə.

⁸ Mə bayimi lala, bianta əsuə biənkə lə Onanto eto ənəmii, letekekɛ saa əmbə lə diyi lɔni ku alɛ kəkpi eto nti. Lə wə ɔflɔɔ, nyamble akate iyifo ani. ⁹ Lə bətsyua eto nsusu əsuə, Onanto annlɛ bɔkɔsɛ lə kənyə ka utsyá əsuə. Inni nko ini. Bomu ɔlɛ əsuə butsyá ku mi itsyise waanla nkə batsylsə kuutsyua saa. Fɛɛ ola nkə utsyua saa tsyi ɔwuninsə lə ɔyɛ abua buyifo.

¹⁰ Fɛɛ Bonamute eto diyi nəmə ebubə fe kase uyu ləəbə. Diyi nəmfoo, lə ɔkɔɛ kənenɛnɛ eto bɔbɔ ketsyi kato əsuə asa nnya nkpe kato ebonya. Nya asa nnya nkpe kato kenke looto etsylɔ nya asa nnya kenke nkpe lə kasɔ loonya.

¹¹ Se asa nyamfo kenke loobia mmə, nte betidi ba eto okle ele bə bidi? Ele bə bisia nkpə bo diyifo kənkɛ lə bifi əsuə bitə Onanto. ¹² Nya lə kase binsi bənlɛ kusu bobə itə Onanto eto diyi nəmə bekplatsya lə dibə mlə. Diyi nəmfoo, kato kenke looto katsylɔ, nya ute loolon-sə kato eto əsuəale kenke ebiasə. ¹³ Fɛɛ boo, buunya bukabe kusu itə Onanto eto kənyə ka úsyá. Kato fɔfɔ ku kasɔ fɔfɔ ka luubə kaka kaseyifoyifo sɔ́sɔ́ lɔkɛ mfó kenke.

¹⁴ Nyaso, mə bayimi, se bifi mi kusubebe kenke bitəkə lə diyi nəmə əsuə esoo, bekplatsya lə biyifo mi əsuə kənkɛ, kabua saa mankɛ lə mi əsuə lə Onanto eto ənəmi, lə bəkɛ lɛ diyua əsuə ku wə. ¹⁵ Ele bə bifi kase Bonamute dífi dibusə útə, fe kusu ko útə mi nkə lə bafo mi lə binyə buləkə fe kase bo ɔyimi lala Paulo

lɛwɔni útə mi ɛɛ lə kobe ko Onanto dítə wə əsuə.

¹⁶ Nyamfo ni lesa nə waatɛyi lə wə ekue nnya kenke waawɔni katsyese mi lə etiki nyamfo əsuə nɛ. Asa ət-syuə nnya waawɔni katsyese kpé ale nyaso betidi ba lenyi ku mba lənhýə kekleke lə mə bofokanɔ əsuəə, eefi kasɔləkələkə ka dimamflɔ kətə nnya fe kase beeyifo lə Awɔnisa Kenkɛ eto nlebe ntsyuə. Nyamfo luutə baatsylɔsə əsuə nɛ.

¹⁷ Fɛɛ, mɔ balala, bifi biyi nyamfo koko. Nyaso bitəkə ənə bə babuatidi saa embɔwɛ mi bakpe lə mə abuyi-foyifo saa ku mə esubuayɛɛ əsuə. Manla miə lə beta bibu lə mi bofokanɔ əsuə! ¹⁸ Bomu bisukosə lə bebe lə Onanto eto lefonə ku Bonamute Yesu Kristo wə ni bo Ofomfokətə eto bote əsuə. Wə boətə dibu idu mɔmɔ isu manlo manlo. Ibə itə.

1 YOHANES

Onanto Eto Nkræ Eto Ditiki Ni Yesu Kristo.

1 Bɔlɛ kukue komfo bɔwɔni kætə mi, ko nye lə Nkræ eto ditiki nə nsi nkræ itsyi ta kawunsiə eto ketsyikokɔ ke əsuə. Bɔnɔ etiki itsyi lə ni əsuə nya bɔkənyə ni ku bo ənəmi tsya. Sitinti ini bə bɔnyə ni ku bo ənəmi nya bɔkətidi ni ku bo ani tsya. ² Se Onanto dɔləkə ditiki nə ləətə nkræ le lekpelee, bɔnyə wə nya bɔdi etiki itsyi lə wə əsuə. Bɔbe letsya lə nkræ manlo bo nkræ lə wə, nya onkræ lə Anto Onanto əmə ɔflɔ. Nya Onanto dɔləkə wə ɔte bo tsya. ³ Lesa nə bɔkənyə nya bɔnɔ, ni bɔnlɛ letsya bobɛ kætə mi nɛ, bə lə mi tsya lə bibə bɛkɔ ku bo lə lɔniyifoyifo nə əsuə bonkræ ku Anto əmə ku wə ubi Yesu Kristo. ⁴ Nyaso bɔnlɛ kukue komfo bɔwɔni kætə mi, bə disuəyua nə bɔnlɛ bunyə, lə lɛflɔ lelo.

Onanto Ni Diyənde.

⁵ Mɔwɔ, ditiki nə bɔnɔ butsyiko lə wə Ubi əmə ɔflɔ nya bɔfi ni bɔnlɛ letsya bobɛ kætə mi ni nkræ Onanto ni diyənde, nya ketuntu saa ləmbə lə wə. ⁶ Nyaso lə bɔlɛ bɔtɛyi boə buyifo bani ku wə, fɛ busi bunsɔ nkræ lə ketuntu əsuə, nyalɛ bɔlɛ sɔdia bɔtɛyi lə bo etiki ku lə bo eyifosa əsuə. ⁷ Fɛ lə busi nkræ lə diyənde əsuə fe kase unsi lə diyənde əsuə, nyalɛ ete bə busi lə lɔniyifoyifo əsuə ku bo bayimitsyua. Nya Yesu Kristo wə ni wə Ubi eto ɔkɔ əflɔ lebuə saa lebuə lə bo əsuə kɔwi.

⁸ Lə bɔtɛyi boə lebuə saa əmbə lə bo əsuə, bɔwɛ əsuə nya bɔnnlɛ ɔnukuale bɔtɛyi. ⁹ Fɛ lə buləkə bo abua kasɔ butə Onantoo, wɔwɛ lə wə kɛnyɛtsyɛtsyɛ əsuə uyifo lesa nə lɛlɛkɛ utə bo, wuufi bo abua ɔtsyɛ bo, uflɔ nnya uwui lə bo. ¹⁰ Fɛ lə bɔni boə lebuə saa mbə bo lə əsuə, nyalɛ bɔtəkə Onanto sɔdia, nya wə ditiki əmbə lə bo əsuə.

Yesu Kristo Eyifo Bo ɔwunsəkotsyua.

2 Mɔ bebi lala, nɛ nyamfo bɔwɔni katsyese mi bə lə bienyifo lebuə. Fɛ lə utsyua əyifo lebuə, bokpɛ utsyua wə ləənyə lə bo kɛnyɛ kalɛ Onanto lekrakpa kætə bo. Wə ni Yesu Kristo wə ni ɔsɛ əmə. ² Nya Kristo kosate ni nwə əsuə Onanto laayɛ kefi bo abua katsyɛ bo. Inni bo mate eto ale ete woefi katsyɛ, bomu kawunsiə kenke eto betidi eto ale.

³ Lə butsyue Onanto eto afi kotoo, etɛ bə buyi wə. ⁴ Lə utsyua lə bɔtɛyi nkræ, "Nyi wə," fɛ woenyifo lə wə afi əsuə, utsyua əmfo eyifo odia. Nya ɔnukuale saa əmbə lə wə. ⁵ Fɛ utsyua saa ke leetsyue wə ditiki koto, wə lelabi itə Onanto ni nə lɛflɔ nɛ. Bitə lə nɛyɛ mi kase boate boə buyifo bani ku Onanto nya ni benkə, ⁶ ut-

syua saa ke laateyi nkræ uyifo ɔni ku Onanto, ele bə usiə nkræ fe kase Yesu Kristo dɔsiə.

Ele Bə Siə Nkræ Lə Diyənde Əsuə.

⁷ Mɔ balala, nnya minlɛ bɔwɔni katsyese mi enni kɔfi ɔɔ. Bomu kɔfi koko ko nte taa kasɔ ketsyikokɔ ke. Kɔfi koko komfo eyifo nko fákankɔ taa kɔ. ⁸ Fɛ kɔfi ko minlɛ bɔwɔni kætə mi mfoo, lə sitinti kuyifo kɔkɔ itsyise ko ɔnukuale yɛ lə Kristo ku mi tsya əsuə. Itsyise ketuntu kamə lə bofe nya diyənde nəmə kosate fe lɛlɛ buyənde.

⁹ Nya utsyua saa ke laateyi nkræ okpɛ lə diyənde nəmə əsuə fɛ weekisi wə ɔyimitsyua, si okpɛ lə ketuntu əsuə ibə ese mɔwɔ. ¹⁰ Nya utsyua saa ke laala wə ɔyimitsyua, kpɛ lə diyənde əsuə, nya kulesa əmbə lə wə nə luutə bə utsyua bamba dufə lə lebuə əsuə. ¹¹ Fɛ utsyua saa wə leekisi wə ɔyimitsyua, kpɛ lə ketuntu əsuə, nya ɔnyɛ lə ke kəmiə. Nya unyi kaka ɔntɔ, itsyise ketuntu kamə ətə ɔba ənəmi.

¹² Mɔ bebi lala, nɛ kukue komfo bɔwɔni kætə mi lə betɛ biə yɛ lə Kristo əsuə, Onanto əfi mi abua ɔtsyɛ mi.

¹³ Antomə, mi minlɛ kukue komfo bɔwɔni kætə nɛ itsyise biyi Kristo wə nsi nkræ taa kasɔ ketsyikokɔ əmə.

Nya nko əmə ke minlɛ bɔwɔni kætə mi bakosobi nɛ itsyise bitəkə Obuale əmə tsya kato.

¹⁴ Nya mi, mɔ bebi lala, nɛ mi kukue komfo bɔwɔni itsyise biyi Anto əmə. Mi antomə, mi minlɛ kukue komfo bɔwɔni kætə itsyise biyi Kristo wə nsi nkræ taa kasɔ ketsyikokɔ əmə.

Nya mi bakosobi, nɛ kukue komfo bɔwɔni kætə itsyise bekrpɛ əsuəale, nya Onanto eto ditiki nəmə nsi nkræ lə mi nya bɔkətəkə Obuale əmə kato.

¹⁵ Biemfi lelabi bitə kawunsiə kamfo nye kulesa nə nkræ lə ke, itsyise utsyua saa ke laala kawunsiə kamfoo, anla Anto əmə. ¹⁶ Lesa saa nə ni kawunsiə kamfo eto lele ni fe asa buə nnya laalɛ utidi ɔkɔ, asa buə nnya betidi ləənyə nya nnya akɛ mə ɔkɔ ku lesa saa nə nkræ lə kawunsiə nə əsuə utidi laabesə əsuə kato, nyamfo eto kuditsyua mentsyi Anto əmə flɔ. Bomu nyamble etsyi kawunsiə mfo. ¹⁷ Kawunsiə kamfo ku kə asa nnya laalɛ utidi ɔkɔ, əbə ɛlɛ bofe. Fɛ nwə leeyifo lə Onanto eto lelabi əsuə, ebusiə nkræ lefe saa.

Mimble Kenke Yi Onanto Eto Ditiki Nəmə Kosate.

¹⁸ Mə bebi lala, kawunsiə kamfo eto kalosəko eboyo kalo! Nya fe kase bātəyi mii, bičnə biə Kristo eto olo əmə ébubə, nya məwəwə, Kristo eto balo kpə ébubə bakpe. Nyaso buyi boə kawunsiə eto kalosəko ebəfi.

¹⁹ Lə sitintii, betidi bamfo əmbə lə bo ditsyukpa nəmfo əsuə, nyaso bábə bo lə nti nə. Lə bo betidi kosate benii, eni besi bakpé lə bo nti. Fəə mə budu lə bo nti lə bote nkə mə nti eto kuutsyuə menyifo bo ole.

²⁰ Fə mii, Kristo éfi Ləwəwə Kenke nəmə ókpé mi lə əsuə, nya mimble kenke nyi ənukuale eto ditiki nəmə.

²¹ Inni lə kase binnyi ənukuale əmə eso minlə Ditiki Səə nəmfo bəwəwəni katsyese mi, bomu se binyi ni eso. Nya binyi tsya biə sidia saa eni Ditiki Səə nəmə.

²² Nya owoe ni odia əmə? Odia əmə ni nwə leni nkə Yesu eni Nwə Onanto Lékpə Čhile Utsya. Utidi əmfo eto okle tututu ni Kristo eto olo nə. Nya wə ni nwə leni Onanto ku wə Ubi əmə nə. ²³ Itsyise nwə ke leni Ubi əmfo áni Anto əmə tsya. Nwə ke léfo Ubi əmə ɔnəwə, áfo Anto əmə tsya.

²⁴ Bebe kukəwə biə ditiki nə béfo idu taa kasə ket-syikokə eyo məwəwə, edufə mi lə akčəsi kenke. Nya lə belə nnya kukəwəwə, nyalə biusie nkəpə lə Ubi əmə ku Anto əmə eto ləniyifoyifo əsuə lefe saa. ²⁵ Nya nkəpə manlo bomfo ni kenye ka Kristo dítsyə nkə wuufi utə bo nə.

²⁶ Nlə nyamfo bəwəwəni kətə mi itsyi lə betidi ba loola bə baawə mi bakpé eso. ²⁷ Fə mimii, Kristo eto Ləwəwə nə ókpə lə mi əsuə, áfo disie lə mi əsuə kenke. Lə nyasoo, yensife bə kuutsyuə saa lə usi ote mi kulesa bio. Itsyise wə Ləwəwə nəmə aate mi lesa saa. Nya asa nnya diate eyifo ənukuale nya sidia saa ləmbə nnya əsuə. Nyaso bitsyue koto lesa nə Ləwəwə nəmə léte mi lə bisie lə ləniyifoyifo ku Kristo əsuə.

²⁸ Nko ini nə, mə bebi lala, biyifo ləni ku Kristo bə lə lefe nə wəwə ubəə, biofo bəwəwə kənyə lə wə ənəmi ku utu wuee kofanimante lə Diyi nəmə əsuə. ²⁹ Lə biyi biə Kristo eyifo wəwə, ele bə befo bəwəwə biə utsyuə saa wə leeyifo asa lə kusu səə əsuə, eyifo Onanto eto ubi.

Buyifo Onanto Eto Bebi.

3 Bebe kase sɔɔ Anto Onanto laala bomba léfo Yesu bəwəwə. Nyaso waakpadi bo nkə wə bebi nə. Nya boyifo Onanto eto bebi sitinti. Nnya eso kawunsiə eto betidi lenyi bo ni bənkə, benyi Onanto. ² Mə bayimi lala, məwəwə, buyifo Onanto eto bebi. Fəə betidi ba eto okle buubə bofiani, Onanto mənəkə óte bo tə. Fəə buyi buə lefe nə Kristo luubə, buutsyə fe wə ke seka. Itsyise buunyə wə fe kase unte sitinti. ³ Nya utsyuə saa ke nkpe kusubebe komfo lə Kristo əsuə, aalə wə əsuə kətsyəsə kenke fe kase Kristo tsya diyifo kenke.

⁴ Utsyuə saa ke leeyifo lebuə, aata Onanto eto kəfi kebu. Itsyise lebuə eyifo Onanto eto kəfi bota kebu.

⁵ Nya biyi biə bubə Kristo díbə nkə lə uləkə bo utsyiko lə lebuayifoyifo əsuə. Nya wəə, lebuə saa əmbə lə wə əsuə. ⁶ Nyaso utsyuə saa ke nsi nkəpə lə Kristo əsuə, ənsie nkəpə keyifo lebuə. Fəə utsyuə saa ke ləəsie nkəpə

keyifo lebuə, lə bote nkə wənyə tə Kristo, nya taa məwəwə kulaa tsya wante wə tə.

⁷ Mə bebi lalaa, biəntə lə kuutsyuə saa lə wəə mi okpé. Utsyuə saa ke leeyifo asa lə kusu səə əsuə, wə ni wəwə fe kase Kristo diyifo wəwə nə. ⁸ Utsyuə saa ke nsi nkəpə lə lebuə əsuə, eyifo Obonsam eto ole. Itsyise Obonsam éyifo lebuə taa kasə ketsyikokə kamə ke. Nyamfo eso Onanto eto Ubi díbə kawunsiə nə nkə lə obiasə Obonsam eto eyifosa buə nyamə.

⁹ Utsyuə saa ke ni Onanto eto ubii, ənsie nkəpə keyifo lebuə. Itsyise Onanto eto ditsyəbi kpé lə wə. Wəmbəfo busie keyifo lebuə se Onanto ni wə Anto eso.

¹⁰ Letekəkə nə nkpe lə Onanto eto bebi ku Obonsam eto bebi nti ni bə, utsyuə saa wə ke leenyifo kasəə nye waanla wə wəymitsyuə, eni Onanto eto ubi.

Bela Bətsyuə.

¹¹ Kenye ka bəwəwə taa kasə ketsyikokə ni bənkə, ele bə bola bətsyuə. ¹² Yanlə bə butsyə fe Kain, nwə didi Obonsam eto ubi, nya ólo wə wəymisani. Nya besə Kain lelo wə? Ólo wə itsyise wə Kain eto eyifosa mányə lə kusu səə əsuə nya wə wəymisani eto eyifosa áyē lə kusu səə əsuə eso.

¹³ Nyaso, mə bayimi, yenyifo mi naa lə kawunsiə eto betidi ekisi mi. ¹⁴ Buyi boə bəwəwə lə ukpe kəmiə bubə busi lə nkəpə əsuə. Buyi nko itsyise boala bo bayimitsyuə. Utsyuə saa wə laanla wə wəymitsyuə si nkəpə lə ukpe eto əsuəale kəmiə. ¹⁵ Utsyuə saa ke leekisi wə wəymitsyuə, uyifo uwudifə. Nya mi kosate yi biə uwudifə saa əmbə nkəpə manlo lə wə.

¹⁶ Eyē lə nyamfo əsuə, nya bunyi lesa nə ni lelabi nə, nya nnya ni bə Kristo éfi wə nkəpə útə lə bo disie. Nyaso ele bə bo tsya fi bo nkəpə butə lə bo bayimitsyuə eto disie. ¹⁷ Lə utsyuə wə nkpe kənikalende ənyə nkə lesa ahiə wə wəymitsyuə fe wənwənsəko wə bomu útsyi kama ókpé wəə, ntsyə wofo bəwəwə nkə woala Onanto?

¹⁸ Mə bebi lala, biəntə lə buləkə lelabi bote lə kenye fu-fu eto etiki əsuə ete. Bomu bitə lə eyē lə bətsyuə bəwəwənsəko lə sitinti əsuə. ¹⁹ Eyē lə nyamfo əsuə, boote boə buyifo ənukuale əmə eto bale, nya buunyə kənyəkə lə Onanto eto ənəmi. ²⁰ Lə bo akčəsi alo bo dikpi kulaa tsyaa, buyi boə Onanto amə oso bo akčəsi, nya unyi lesa saa.

²¹ Nyaso, mə bayimi lala, lə bo akčəsi manlo bo dikpii, bokpe kənyəkə ku nkəale lə Onanto eto ənəmi.

²² Boafə lesa nə boətə ketsyiko lə wə wəwə itsyise boetsyue wə afi nyamə koto nya boeyifo lə wə lelabi əsuə.

²³ Kəfi ko ókpə bo ni nkə bofo wə ubi Yesu Kristo bəwəwə lə bola bətsyuə fe kase Kristo létə utsyiko bo wəwə. ²⁴ Utsyuə saa ke leetsyue Onanto eto kəfi koto əsə nkəpə lə ləniyifoyifo əsuə ku Onanto, nya Onanto tsya ləəsəko wə. Nya lə Ləwəwə nə Onanto difi útə bo esoo, buyi boə Onanto si ko bo.

Beto Ləwəwə Saa Bebe.

4 Mə bayimi lala, biamfo utsyuə saa wə laateyi nkə Onanto eto Ləwəwə si lə wə bəwəwə. Bomu beto mə

bebe la bete la lewawo namə etsyi Onanto wɔlɔ. Itsyise bidia, bidia eto bənyeləkətidi éboba bákpo la kawunsiə eto kalebe saa. ² Nya kase fɔɔyɛ ate la lewawo namə etsyi Onanto wɔlɔ ni bə utsyuə saa laateyi nkə Yesu Kristo əbə kawunsiə fe utidinini, kɔ́pé Ləwawo nə ditsyi Onanto wɔlɔ. ³ Fɛɛ utsyuə saa ke dímamfo ɔ́nɔ nkə Yesu əbə kawunsiə kamfo fe utidinini, eto lewawo mentsyi Onanto wɔlɔ. Ləwawo nə nkpe wə la əsuə eyifo Kristo eto olo eto lewawo. Bɛnɔ biə lewawo namə ebubə. Nya mɔmɔ, díubə lekpé la kawunsiə mfo koko.

⁴ Fɛɛ, mɔ bebi lala, biyifo Onanto eto bale nya bitəkə bidiabidia eto bənyeləkətidi kato itsyise Ləwawo kɛnkɛ nə nkpe la mii, kɔ́pé kɛnyɛale lesu mba ni kawunsiə mfo eto betidi eto lewawo. ⁵ Se ini kawunsiə mfo betsyi esoo, kawunsiə mfo eto asa əsuə ete beedi etiki ketsyiko, nya mba ditsyi kawunsiə mfo leetsyue mə koto. ⁶ Fɛ boo, Onanto eto bale buni. Utsyuə saa wə nyi Onantoo, eetsyue bo ditiki koto, nya nwə ke leni Onanto eto olee, entsyue bo koto. Nyamfo ni kase boənyə kətsyə lekpo, Ləwawo nə ni ɔ́nɔkualɛ eto lele ku nə ni bidia-bidia eto lele.

Nyamfo Ləələkə Onanto Eto Lelabi Kate Nɛ.

⁷ Mɔ bayimi lala, bitə la bola bətsyuə. Itsyise lelabi etsyi Onanto wɔlɔ. Nya utsyuə saa wə laala utidii, eyifo Onanto eto ubi, nya unyi Onanto tsya. ⁸ Nya utsyuə saa ke laanla betidii, enyi Onanto. Itsyise Onanto eyifo lelabi. ⁹ Kusu ko Onanto lɛyɛ úləkə wə lelabi ote bo ni bə ótsyese wə Ubi lala ɔ́ni əmə kplo la kawunsiə, bə ɛyɛ la wə əsuə, la bunyə nkɔ́pə manlo. ¹⁰ ɛyɛ la nyamfo əsuə, nya bóte lesa nə ko ni lelabi nɛ. Inni la kase boala Onanto bomu bə waala bo nya ótsyese wə Ubi nkə la ɛyɛ wə əsuə, la ufi bo abua batsyɛ bo.

¹¹ Bayimi lala, la mmə ni kase Onanto léla boo, nyalɛ ele bə bola bo bətsyuə. ¹² Kuutsyuə mənɔ́yɛ tɔ́ Onanto unyɛ. Fɛɛ la boala bətsyuə, Onanto eyifo ɔ́ni ku bo, nya wɔ́lɔsə wə lelabi la bo əsuə.

¹³ Buyi sitinti boə bokpé la Onanto əsuə nya wuutsya nkpe la bo, itsyise úfi wə Ləwawo útə bo. ¹⁴ Búnyə nya búfi nnya bóbe letsya butə bətidi bamba boə Onanto átsyese wə Ubi nkə la ubə ofiani Ofomfokətə itə kawunsiə kenke. ¹⁵ Lə utsyuə ələkə ote nkə Yesu eyifo Onanto eto Ubii, ete bə Onanto kɔ́pé wə əsuə nya wuutsya nkpe la Onanto əsuə. ¹⁶ Nya bunyi nya bófo lelabi nə Onanto dífi útə bo bóɔ́nɔ. Onanto eyifo lelabi, nya nwə nsi nkɔ́pə la lelabi əsuə, si nkɔ́pə la lɔ́niyifoyifo əsuə ku Onanto nya Onanto tsya nsi nkɔ́pə la lɔ́niyifoyifo əsuə ku bo. ¹⁷ Nyamfo eso ele bə lelabi flɔ́ la bofo əsuə, bə la bofo buńyɛ kekɛleke la Lekpoyi Fɛfɛ namə əsuə, itsyise bo nkɔ́pəsiəsiə la kawunsiə mfo akateko Kristo eto nle. ¹⁸ Sikpitete saa əmbə la lelabi əsuə. Bomu lelabi nə lɛflɔ́ aala sikpitete katsyese kama. Nyaso nwə laate asa sikpi eto lelabi mamflɔ́ lelo, itsyise sikpitete ku kotonənə ayenko bətsyuə.

¹⁹ Boala Onanto itsyise wə leka bo bola. ²⁰ Lə utsyuə aateyi nkə waala Onanto fɛ weekisi wə ɔ́yimitsyuə, odia uni. Itsyise utsyuə saa wə laanla wə ɔ́yimitsyuə wə wəənyə ku ənəmi, ntsyɛ wofo Onanto wə wəən-

nyə ku ənəmi bola? ²¹ Kɔ́fi ko Kristo díta bo ni nkə, utsyuə saa ke laala Onanto, ele bə ola wə ɔ́yimitsyuə tsya.

Bo Bofokanɔ́ Ɔ́təkə Kawunsiə Kato.

⁵ Betidi ba kenke lefo banɔ́ bə Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔ́hile Utsyɛə, eyifo Onanto eto bebi. Nya utsyuə saa ke laala antoo, ala wə ubi tsya. ² Nyaso la boala Onanto nya boeyifo la wə afi əsuə, eté bo boə boala Onanto eto bebi tsya. ³ Lə buyifo la Onanto eto afi əsuə, ete bə boala wə. Onanto eto afi əsuə buyifoo, enni lesa nə nso ale bɔ́kɛ. ⁴ Itsyise utsyuə saa wə ni Onanto eto ubi, ətəkə kawunsiə kamfo kato. Nya boafɔ́ nyamfo buyifo ɛyɛ la bofokanɔ́ əsuə. ⁵ Nya owoo loofɔ́ kawunsiə kato butəkə? Nwə hɔ́ te léfo ɔ́nɔ́ nkə Yesu ni Onanto eto ubi.

Adansiedidi Lə Yesu Ɔ́suə.

⁶ Yesu Kristo ni utidi wə díbə kawunsiə la ntu ku kɔ́tɔ́ əsuə, nya ntu ɛyɛ la ntufɛsəfləsə eto lekpa əsuə ku kɔ́tɔ́ ɛyɛ la wə ukpe əsuə. Wəəmbə la ntu mate əsuə, bomu la ntu ku kɔ́tɔ́ əsuə. Nya Ləwawo kɛnkɛ kosate lɛ adansie budi kate nkə nyamfo eyifo sitinti, itsyise Ləwawo namə eyifo ɔ́nɔkualɛ. ⁷ Badansie itsyɛ nkpe. ⁸ Mə ni Ləwawo namə, ntu bomə ku kɔ́tɔ́ komə. Nya mə itsyɛ bamə lɛ adansie ani budi. ⁹ Bofɔ́ utidi eto adansie bɔ́nɔ́, fɛɛ Onanto eto adansie kɔ́pé kɛnyɛale kaso, nya wə dídi adansie nyamfo itsyi la wə Ubi əsuə. ¹⁰ Nyaso utidi wə ke lefo Onanto eto Ubi ɔ́nɔ́, waafɔ́ asa nnya Onanto lɛtɛyi itsyi la wə Ubi əsuə ɔ́nɔ́. Fɛɛ utidi wə ke dímamfo Onanto ɔ́nɔ́, əənyə Onanto fe odia etsyise wámfo sedansie sia údi la wə Ubi əsuə ɔ́nɔ́. ¹¹ Nnya ɔ́tɛyi ni nkə, útə bo nkɔ́pə bo ləmbə kalosəko ɛyɛ la wə Ubi əsuə. ¹² Utsyuə saa wə léfo Onanto eto Ubi ɔ́nɔ́, nkɔ́pə bomfo éboka mi kɔ́ni nkoko. Fɛɛ utsyuə saa wə dímamfo Ubi əmə ɔ́nɔ́, embə nkɔ́pə bomfo.

Akpe Nkpe Bo Lembolo Kulefe.

¹³ Nlɛ kukue komfo bɔ́wɔ́nɔ́ kətə mimba léfo Onanto eto Ubi əmə bɛnɔ́ la bete biə nkɔ́pə manlo éboka mi kɔ́ni. ¹⁴ Boakpé utu, kefi ənə kətəkə la Onantoo əsuə boə la bɔ́tɔ́ wə lesaatsyuə ɛyɛ la wə lelabi əsuə, woanɔ́ nnya. ¹⁵ Waanɔ́ lefe nə ke bɔ́tɔ́ wə asa, nya se bunyi nko esoo, buyi tsya boə wəətə bo lesa nə bɔ́tɔ́ wə.

¹⁶ Lə utsyuə ənyə wə ɔ́yimitsyuə ɔ́nlɛ lebuə ditsyue nə ləənnə ukpe kaboko buyifoo, ele bə oto ola utə Onantoo wə luutə wə nkɔ́pə. Mba leeyifo lebuə nə ləənnə ukpe kaboko eto etiki ni nyamfo nɛ. Fɛɛ lebuə ditsyue kpe nə ləənnə ukpe kaboko. Inni lebuə nəmfo eto okle eto disi minlɛ miə bato ola. ¹⁷ Lesa saa nə lanyɛ la kusu əsuə buyifo eyifo lebuə, fɛɛ abua ətsyuə kɔ́pé nya ləənnə utidi kakpe la ukpe əsuə.

¹⁸ Buyi boə utsyuə saa ke ni Onanto eto ubii, enyifo lebuə, itsyise Onanto eto Ubi əmə aabe wə, nya obuale əmə amfo wə kabua saa buyifo.

¹⁹ Buyi boə Onanto eto bale buni, fεε kawunsiə kenke kpré lə obuəle əmə eto əsuəale kalɔ. ²⁰ Buyi boə Onanto eto Ubi əbə, nya útə bóno asa kasɔ nya lə bote Onanto tinti əmə. Busi nkpə lə lɔniyifoyifo ku wə ni sitinti ku wə Ubi Yesu Kristo. Nwəmfo ni Onanto tinti əmə, ləətə bo nkpə manlo nε.

²¹ Nyaso, mɔ bebi lala, biləkə mi əsuə bitsyiko lə bəfiə eto keditətə əsuə.

2 YOHANES

1 Kukue komfo etsyi mi bafokanɔɔ eto ditsyukpa eto uninə ɔɔɔ kutə fə usio wə Onanto díləkə útə wə əsuə ku wə bebi ba maala tinti. Enni mɔ maate laala mi, bomu ku mba tã nyi ɔɔɔkualɛ eto ditiki nəmə laala mi sitinti. ² Itsyise ɔɔɔkualɛ eto ditiki nəmə eyi bo lə əsuə nya dɔkɛ lə bo isu ese manlo.

³ Boanto Onanto əmə ku Yesu Kristo, Anto eto Ubi əmə lə bənə bo kafo nya lə bənyə bo kaminsə, bətə bo diyuə, bo mba laala bo bətsyuə lə ɔɔɔkualɛ nəmə əsuə.

Bitəkəko Kristo Eto Asatete Kama.

⁴ Iyifo mɛ disuəyuə tinti se mínyə miə fə bebi bətsyuə si nkɔ lə ɔɔɔkualɛ əmə əsuə fe kase Anto əmə lɛɔ ut-syiko bo ɔɔɔ. ⁵ Mmə eso minlə kukue komfo bɔwɔni katsyese mi, Ambe Ububutidi, bə bola bətsyuə. Nyamfo enni kɔfi fɔɔ minlə bɔwɔni kətə mi, bomu iyifo kɔfi ko bófo itsyi taa kasɔ ketsyikokɔ ke. ⁶ Lelabi eto asa nnya minlə mi bɔtɛyi ni nkə ele bə buyifo lə Onanto eto kɔfi əsuə. Nya kɔfi komfo, fe kase mible kenke lenɔ idu taa kasɔ ketsyikokɔ ni bənkə, mible siə lelabi əsuə ku mi bətsyuə.

⁷ Betidi ba laawɛ betidi kɔə ébɔbɔ batsyilama kawunsiə. Mə ni betidi ba laawɛ bənkə Yesu Kristo məmbə kawunsiə mfo fe utidinini seka. Nwə laawɛ betidi əmə, eyifo Kristo eto olo. ⁸ Nyaso bebe mi əsuə kukɔɔ bə nnya bekplatsya bənle kusu bobə kətəə, manya, bomu bə lə binyə nnya kayofofo ka lɛɔɔ.

⁹ Utsyuə saa ke dímanlə Kristo eto asatete nyamə lə kɔni bomu óté asa bambaa, Onanto ensiko wə. Fɛɛ ut-syuə saa ke lɛɛ Kristo eto asatete lə kɔni, Anto əmə ku Ubi əmə tsya si ko wə. ¹⁰ Nyamfo esoo, lə utsyuə əbə mi ɔɔɔ nya ɔɔnle asateete nyamfo lə kɔnii, biamfo wə lə mi ayo, nya biəntə wə diyuə eto edufə. ¹¹ Itsyise ut-syuə saa wə lofo wə utə wə diyuə eto edufəə, éyifo ani ku wə lə wə asa buayifoyifo əsuə.

Yohanes Ákla Mə.

¹² Nkpe asa kpe nya ele bə ntɛyi mi, fɛɛ manla miə lə nɔwɔni nya lə kukue əsuə ntsyese mi. Bomu nle kusu bɔbɛbɛ bə lə mbə mi ɔɔɔ lə budi etiki ənəmi ku ənəmi butə bətsyuə bə lə bo disuəyuə nəmə lə lɛɔɔ.

¹³ Fə ɔyimisio wə tsya Onanto díləkə eto bebi bə bəəsiəsə fə kukɔɔ.

3 YOHANES

1 Ɔyetsyuə lala Gaio, mɔ bafokanɔfɔ eto uninə nle kukue komfo bɔwɔni kətə fə. Maala fə lə sitinti eto ditiki nəmə əsuə.

² Mɔ ɔyetsyuə lala, nle ola boto miə lə lesa saa lə lələkɛ ditə fə nya lə akɛ əsuəale. Nyi miə ite fe kase fəɲyə kekleke lə lɛwɔɔ əsuə. ³ Nnyə disuəyua tinti se bafokanɔfɔ eto bayimitsyuə díbə bátɛyi mɛ kase fanlɛ ɔnukualetiki nəmə kekleke lə kɔni fe kase fále ni kɔ seka ke. ⁴ Se míɔ bə mɔ bebi lɛ nkɔrə busiə lə ɔnukualetiki nəmə eto kusu əsuə, nnyə disuəyua tinti.

Bafokanɔfɔ Átesə Gaio.

⁵ Mɔ ɔyetsyuə lala, eyifo nwə leeyifo kaseyifo kətə fə bayimi bafokanɔfɔ tsyuə, lə bafɔ beni kulaa tsya.

⁶ Bəbə bátɛyi bafokanɔfɔ eto ditsyukpa mfo kase fala mə. Nyaso nle fə lekɔkɔ lə awunsəko mə lə bakɛ mə asa nnya loofɛ itə mə fe kase iɲyə itə Onanto eto keyifo bə lə besukosə mə kusu kɔ banyɛ sɛtɔ. ⁷ Itsyise bətsyə kasɔ mə kusu bɔyɛ kafe lə Kristo eto keyifo əsuə nya bámfo bɔwunsəko saa bətsyiko lə mba lenni bafokanɔfɔ ɔfɔ. ⁸ Mmə eso ele bə bafokanɔfɔ wunsəko betidi bamfo eto okle. Nyamfo loote bə buyifo bani ku mə lə keyifo kətə Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə.

Yohanes Edi Etiki Itsyi Lə Diotrefo Ku Demetrio Esuə.

⁹ Nwɔni kukuə kutsyuə ntsyese bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə, fɛɛ Diotrefo wə léla nkə weedi mə

ɔtɔnkpe mfó anla nkə wetsyue lesa nə maatɛyi koto.

¹⁰ Lə mbəə, muuləkə lesa saa nə úyifo nte, asa bua nnya ɔnlɛ bɔtɛyi lə bo əsuə ku bidia bia waatɛyi. Fɛɛ nyamfo mənsiə tɔ, wəəmbofo bayimi ba ni bafokanɔfɔ ku kafo faa lə bəbə mfó. Nya weeti mba laala bə baafɔ mə kusu nya waala nkə waala mə uləkə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə nti.

¹¹ Mɔ ɔyetsyuə lala, məntəkəkə lebuayifoyifo kama. Bomu təkəkə kaseyifoyifo kama. Utsyuə saa wə leeyifo kasɛɛ eyifo Onanto eto ole. Fɛɛ nwə leeyifo asa buaa, mánte tɔ Onanto.

¹² Utsyuə saa eedi etiki sɛɛ ketsyiko lə Demetrio əsuə. Nya ɔnukuale əmə kosate eedi etiki sɛɛ ketsyiko lə wə əsuə. Bo əmə tsya lɛ adansiɛ budi lə wə əsuə, nya eyi fə lesa nə boatɛyi eyifo ɔnukuale.

Yohanes Ákla Mə.

¹³ Asa kɔrə kpe ele bə ntɛyi fə, fɛɛ manla miə maawɔni nnya ntsyese fə. ¹⁴ Bomu nla miə məəbə fə ɔfɔ lə lefe kliminti əsuə nya lə budi etiki butə bətsyuə ənəmi ku ənəmi.

¹⁵ Diyua lə disiənkɔ fə. Fə bayimitsyuə lə mfo kenke bə bəəsiəsə fə kukɔɔ. Məəsiəsə bayimitsyuə saa kukɔɔ.

YUDA

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Yuda, wə ni Yesu Kristo eto ɔtɔyɛ ku Yakobo eto ɔyimisani ɔflɔ, itə mba Onanto lékpadi ba nsi nkpə lə Anto Onanto eto lelabi ku Bonamute Yesu Kristo eto bobɛ əsuə. ² Onanto eto kaminsənyənyə, diyuə ku lelabi lə disiaɔko mi kenke, lebé lekpe lə mi əsuə.

Bulə Ebutu Bidiabidia Eto Bateasa.

³ Mɔ bayimitsyuə lala, iyifo mɔ lelabi keklege miə eni nɔwɔni kukue ntə mi itsyi lə kase Onanto léfo bomble lə nkpə əsuə. Fɛɛ nsusu bamba esi búbə mɛ nkə efe bə nɔwɔni kukue komfo ntə mi mlə lə mfi nkpe mi nkɛale bə lə beta bofokanɔ eto kusu komə disi keklege. Bofokanɔ bo Onanto dífi útə wə betidi lɔni kplo. ⁴ Itsyise betidi bətsyuə ba laante Onanto sikpi ábiɔ bédufə lə mi nti, betidi ba laatsyi Onanto eto lefonə nəmə kawunisə, bə lə ekate itə mə nkpə bua bo bensi əsuə. Betidi bamfo áni bo Okankplɛ ɔni kplo əmə Yesu Kristo wə ni Bonamute. Lefe kpə nə díbə lefe məə, Awɔnisa Kenkɛ átyei itsyá dikpilolo nə bákafo eyɛ lə mə asa buayifoyifo əsuə.

⁵ Ite bə biyi nyamfo kenke tsyaa, nsi nla miə meedi mi etiki itsyi lə lefe nə Onanto dílɛkə Israelfɔ utsyiko Egipte eto kasɔ əsuə, nya ɔtsylɔsə mba dímamfo wə bánɔ kenke. ⁶ Bekloma biə Onanto eto batɔnkpe ba dímanke lə əsuəale nnya bətə mə kalɔɔ, nya báni mə nsiaɔ bo Onanto díte mə, nya ókle mə lə amana əsuə óto ókpe lə ketuntu kamə kəmiə kaka úfi mə útsyə isu eyo Diyi Kplɛ Fɛfɛ nɛ əsuə boolo mə dikpi. ⁷ Bekloma Sodom ku Gomora ku kəmə ka letsyilama mfó əsuə, ba eto betidi díyifo fe batɔnkpe ba dísiə nkpe bua seka ku lə sɛsɔɔndi eto nkpesiasia əsuə. Lə nnya esoo, Onanto dífi ute manlo ótonsə mə bə lə iyifo kotonənə eto buləkə kate eto ditsyabi.

⁸ Nkomə ke betidi bamə mfo ləənyə kələkəkate bo lətə beeyifo lebuə kənyə lə mə əsuə eto sinə kula tsya əsuə. Bəənyə lə Onanto eto əsuəale əsuə nya beedi etiki kənyə lə kato eto asa nnya nkpé dibu əsuə. ⁹ Kato eto ɔtɔnkpe Ninə Mikael kula tsya ményifo nko. Lə lefe nə wə ku Obonsam lékpe dinyəfi lə futsyə loofu Moses eto ɔkɔ əsuəə, Mikael méntsyue Obonsam kənyɛ ku aka. Bomu ɔtyei nkə, "Bonamute lə uyənki okpe fə!" ¹⁰ Fɛɛ betidi bamfo eto oklee, lesa nə ke eto kasɔ bannɔ koo, baaka nya beekudi katsyese. Nya asa nnya benyi eyɛ lə kolebe əsuə fe kase bebuki tsya nyi sekaa, nnya ni lesa nə tututu laatsylɔsə mə nə.

¹¹ Mbɔbuɛ itə mə! Itsyise kusu ko əsuə Kain leyɛɛ, ko əsuə ke mə tsya leyɛ nɛ. Lə atabi esoo, mə tsya lə

kənənsɛ əsuə áyɛ lə kusu bua fe Balam ke, bataka bənyə lə Onanto əsuə nya bátsylɔsɛ mə fe Kora seka ke. ¹² Lə betsyá lə lɔniyifoyifo əsuə biə biedi Bonamute eto didisaa, mə afanisa yifoyifo aabiasə mi botsya bomə. Baate əsuə nya beedi kemi lə kase ke baala əsuə. Mə əsuə eto lələkəsə hǎ ete baabɛbɛ. Bete fe asɔmiloku nnya laanni ɔɔwɔmi nya ufiebi laasɔ nnya ket-syi kedunko. Nya beyifo fe eyi nnya laannwɔ lə nnya lɛwɔfɛ, nnya díyifo fe béku ku keyudu bákpo lə kasɔ nya nyambɛ kenke díkpə ékoe. Nya bente fe befandebi bia nɛ botsyilama bia Onanto lɛlɔ kalebe útsyə útə lə ketuntu eto ketuntu əsuə itə lefe manlo. ¹³ Beyifo fe ufiebi wə laasɔ lə lekpo əsuə nnya yəətə mə afanisayifoyifo laakpɔ kabe kato fe lekpo eto efukpɔkpɔ seka.

¹⁴ Betidi bamfo əsuə Henok wə ni Adam eto kafo kuansɛle eto ubilele dídi etiki ɔtyɛ útsyə nkə, "Bonamute ku wə batɔnkpe kənke akpi akpi ebubə. ¹⁵ Nya ookpronko betidi ba kenke lekpo. Ookpronko betidi ba leentsyue koto lə asa bua nnya kenke béyifo ku lə etiki bua nnya betidi ba leentsyue wə koto mfo dídi bənyə lə Onanto əsuə tsya eso." ¹⁶ Betidi bamfo eedi etiki kawɔɔɔɔ kalo betidi bamba dikpi. Beefi nsusu lə asa bua əsuə lə betidi əsuə nya bəətəko mə kosate et alasa bua əsuə, kabesə əsuə kato nya beedi etiki ku kənyɛ minimini kawɛ betidi bə lə bayɛ lə nnya əsuə bəənyə lesa nə banɛ bɔbɛbɛ.

Bifi Mi Əsuə Bitəkə Lə Kristo Əsuə.

¹⁷ Fɛɛ mɔ bayimi, bekloma etiki nnya Bonamute Yesu Kristo eto batɔnkpe lətyei mi lə lefe nə léfe mma.

¹⁸ Bətɛyi bənkə, "Lə eyi fɛfɛ əsuəə, betidi ebɔɔɔ bəbə bedi etiki bəkəmə mi nya booyifo lesa saa nə baala lə Onanto membukabe əsuə." ¹⁹ Mə ni betidi ba laakpe kəsənsə lə betidi nti, ba ini mə əsuə eto lələkəsə ete baabɛbɛ, nya Onanto eto lɛwɔɔɔ ləmbə lə mə əsuə.

²⁰ Fɛɛ mi, mɔ bayimii, bifi mi əsuə bitəkə lə əsuəale muəmuə lə mi bofokanɔ kənke əsuə. Beto ola bɛyenko lə lɛwɔɔɔ kənke eto əsuəale əsuə. ²¹ Bifi mi əsuə bekpe lə Onanto eto lelabi əsuə lə lefe nə bənɛ kusu bobɛ bə Bonamute Yesu Kristo ebunyə mi kaminsə utə mi nkpə manlo.

²² Lə nyamfo esoo, binyə mba eto bofokanɔ diməmuə tɔ ale kaminsə. ²³ Bətsyuə ba nɛ budufə lə ute əsuəə, binə mə biləkə, nya bətsyuə tsyaa, binyə mə kaminsə, tsya fɛɛ lə sikpitete əsuə. Nya bikisi mə ditsyabi bua nə nte fe əsuə eto bikələlɛ bia diyi ku asinsa nnya loofu mi bobiasə.

Maato Ola Kətə Onanto Lə Mi Disi.

²⁴ Nya wə nwə lofo mi bəkɔbe kalɛ lə wə ani nya biemutusə bidu bɛnɔɔ, lə uyifo mi kɛnkɛ bə kabua saa mankɛ mi lə əsuə, lə binyə disuəyuə lə bisu bɛbɔ lə wə

diyənde nəmə eto ənəmi. ²⁵ Wə ni Onanto ɔni kplo wə ni bo Ofomfokətə ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuəə, diyənde, sɛkplɛ, lɛmɔ ku əsuəale itə wə idu lə lefe nə léfe, ku mɔmɔ isu manlo! Ibə itə.

KƐLƐKƐ KATE

1 Kukue komfo eto asa eyifo asa nnya Onanto díta nká Yesu Kristo ləká ote beyifoyifo lə nnya ləbá bubá lə lefe kliminti əsuá. Kristo ətə Yohanes wə ni wə uyifoyifo áte nyamfo lə lefe nə ótsyese Onanto eto ɔtɔnkpe wə ɔfɔ. ² Nya Yohanes leteyi asa nnya kenke únyá. Nyá nyamfo ni kenye ka ditsyi Onanto ɔfɔ ku ɔnukualə eto ditiki nə Yesu Kristo díləká óte. ³ Disuəyua itə nwə lookla kukue komfo, nya disuəyua itə betidi ba tsya ɔkɔkɔ Onanto eto katəyikətsyá eto etiki nyamfo nya bootsyue asa nnya báwɔni bákpe lə kukue komfo koto. Itsyise lefe nə əsuá asa nyamfo luubá ebɔfi.

Yohanes Əsiəsə Bafokanɔfɔ Eto Etsyukpa Akuanse Nya Nkpe Lə Asia Eto Lekpake Mfó.

⁴ Mɔ Yohanes uni ləwɔni kukue komfo minlə mi bafokanɔfɔ eto etsyukpa akuanse nnya nkpe lə Asia eto lekpake nəmfo botsyese.

Lefonə ku diyua nə ditsyi Onanto wə nsi nkprə mɔmɔ, wə dísiá taa kasɔ ketsyikokɔ, wə nsi nle bubá, lə usiəko mi lefe nə kenke. Nko ke awɔkɔ akuanse nnya íyá lə Onanto eto lekankpomə eto ənəmi ⁵ ku Yesu Kristo wə ni ɔnukualə odansienyá wə ni nwə Onanto létakasə utsyiko ɔkɔmá tutə nya uni kasɔ mfo eto baka kenke eto oka wə ntəká kato eto lefonə ku diyua lə disíəko mi. Waala bo, nya úləká bo utsyiko lə bo abua əsuá ku wə kɔɔ. ⁶ Nya útsyá sekakedikɔ útə bo, úyifo bo besumunyá lə busumu wə Onanto ku Anto əmə. Yesu Kristo eto ale ni diyənde ku əsuəale idu manlo isu manlo. Ibə itə.

⁷ Bebe! Utəká lə asɔmiloku əsuá ɔlə bubé!

Utsyuá saa ebunyá wə

ku mba léto wə afle kenke tsya.

Kawunsia eto betidi kenke ebuwi kaminsəku bembe ku binəntu lə wə əsuá!

Ibə itə.

⁸ Bonamute Onanto, Əsuəalenyá Kenke əmə leteyi nká, “Mɔ ni kasɔ ketsyikokɔ ku kaalosəkɔ, wə nkpe mɔmɔ, wə ləkə taa ketsyikokɔ, wə nsi nle bubá.”

Yesu Kpe Əsuəale Lə Ukpe Ku Bekpenkpe Əsuá.

⁹ Mɔ Yohanes, mi ɔyimi wə dítəkəko Yesu ku mi, nya biakpe utu kakplatsya lə disuətsyá əsuá kənyá kanyi ka leetu mba ni wə sekakedikɔ kamə eto bale. Béti mɛ bakpe lə kasɔ ka ntu letsyilama baakpo Patmos itsyise mbe Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmá letsya ku ɔnukualə wə Yesu díləká óte eso. ¹⁰ Lə Bonamute eto diyi nəmá əsuəá, Ləwɔkɔ Kenke áyifá dísiá lə mɛ, ete mínnɔ ɔkɔ wə léle bembembe fe kakpatsyaku eto kakle lə mɔ kama eti. ¹¹ ɔkɔ əmə áteyi nká, “Wɔni lesa nə fənyá ətsyá

nya lə efi kukue komfo atsyese bafokanɔfɔ eto etsyukpa nnya nkpe lə kəmənkpɛ ekuanse kamfo. Ke ni Efeso, Smirna, Pergamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ku Laodikea.”

¹² Nya lefe nə míntsyi míwunisəmiá lə mbe futsyá nle mɛ etiki budinkoo, nnyá sika sia eto kakandiyi ekuanse. ¹³ Nnyá lə ke nti lesa nə lele utidi eto ditsyabi nə nkpe awukentsyɛ nnya dikulá ekpo wə lə nkpató nya seka eto abɔsu nkle wə lə ləkɔsi. ¹⁴ Wə disí eto sewɔni eflubi futututu fe osamu eto sele nye olokotuku nya wə ənəmi nle buyənde fe ute wə nle buńyá. ¹⁵ Wə nkpató lə buyənde fe ayiwa nnya bələkə lə ute bási lele nya wə ɔkɔ eto nnya nle bɔkɔ lele ketu eto ntu bo ditsyi koba kato bɔnlə boto lə ditumbu kasɔ eto kudu. ¹⁶ Utidi əmə ákɔbe befandebi bekuanse ɔlə lə wə kodiani. Nya lesiabi nye nnuá yayaya ləbɔ ditsyi lə wə kenye. Nya wə ənəmi kenke nle buyənde fe nkɔminti eto kofe.

¹⁷ Se mínyá wəə, ndu nnɔ lə wə akɔ fe utidi wə díkpe. Úfi wə kodiani útəká mɛ lə əsuá nya ɔteyi nká, “Mante sikipi! Mɔ ni Ututɛ ku ɔfɛfɛ. ¹⁸ Mɔ ni nwə nsi nkpe nɛ! Nkpe, fɛ mɔmɔkɔ, nsi nkpe idu isu manlo manlo. Nkpe əsuəale lə ukpe ku bekpenkpe eto kawunsia əsuá. ¹⁹ Nyaso wɔni asa nnya fənyá, asa nnya nkpe mɔmɔ ku nnya luubá kama tsya ətsyá. ²⁰ Akulasa nnya nkpe lə befandebi akuanse nnya fənyá lə mɔ kodiani ku sika sia eto kakandiyi eto keyi ekuanse kamə ni bənkə befandebi bekuanse biamə ni Onanto batɔnkpe itə bafokanɔfɔ eto etsyukpa akuanse nyamə. Nya iyi ekuanse nyamə ni etsyukpa akuanse nyamə.”

Kukue Ko ɔwɔni Utə Efeso Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

2 Mfo nya ɔteyi mɔ Yohanes nká, “Wɔni etiki nyamfo atsyese Efeso eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto Onanto eto ɔtɔnkpe fənká, Mɔ, Yesu, nwə nle befandebi bekuanse lə kodiani, nya ɔnlə bɔyɛ lə sika sia eto kakandiyi eto keyifo ekuanse nti eto etiki ni nnya nle bubá mfo nɛ.

² Nnyi keyifo ka fékeyifo, nyi kase fákplatsya ku kase fákpe dibusə ku kase fákpe nkəale fənyá kanyi. Nnyi miá aanla babuyifo tidi eto asa. Áto mba laakpo mə əsuá bə batɔnkpe abe, fɛɛ benni, nya fənyá fə beyifo badiantidi. ³ Nyi miá akpe dibusə nya fənyá kanyi lə mɔ disí nya ani mánlo fə.

⁴ Fɛɛ kabua ka minyá lə fə əsuá ni bənkə, ensi anla mɛ mɔmɔ fe kase fákala mɛ kɔ. ⁵ Nyaso kloma kaka fətəká fe fáfankli fetsyi əsuá. Tsyi awuninsə lə ətsyá fe kase

fətsyə kɔ. Nya lə tsi awunisə lə fə abua əsuə, lə inni nko muubə ntsyi fə okandie eto uyi əmə lə wə kənyəkɔ.
⁶ Fə nnya ni fə afele ni bənkə, leekisi asa nnya Nikolatia eto betidi leeyifo fe kase mintsya leekisi nya.
⁷ Lə akpe atoo, nyalə tsyue ato lə anɔ lesa nə Ləwɔnɔ nəmə nle bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bətəyi. Mba ditəkə kato, muutə mə kuyi kə ləətə nkrə kə rıyə lə Onanto eto ɔkɔ kəfo eto eyibibi ətsyuə miə bedi.”

Kukue Ko Ówɔni Útə Smirna Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

⁸ Nya ıtəyi mə nkə, “Wɔni kukue komfo atsyese Smirnaɔfɔ eto bafokanɔfɔ eto Onanto eto ɔtɔnkpe fə, Mɔ, Yesu, wə ni ututə ku ɔfəfəfə, wə díkpe fə usi ótaka útsyi ɔkɔmə úbə nkrə, nle nyamfo bətəyi minkə,
⁹ Nnyi kanyi ka bənle bunyə kə ohiə wə bənle bunyə. Fə lə sitinti, biyifo batabinyə. Nnyi asa bua nnya mba bə mə ni Yudafɔ fə benni Yudafɔ, laatəyi kefi kabiasə mi. Bomu beyifo mba nkpe lə Obonsam eto ditsyukpa nti. ¹⁰ Biantə kanyi saa kə biəbə bunyə sikpi. Bitsyue ato lə bəɔ. Obonsam eboto mi bətsyuə obe, utə bə beti mi bətsyuə bakpe lə aba eto diyo, biunyə kanyi itə eyi lefosi. Bidi ɔnukualə bitə mə lə ibə bə balo mi kulaa tsya, nya muutə mi nkrə manlo eto lekankpakpa fe mba ditəkə kato.
¹¹ Lə bekpe atoo, nyalə bəɔ lesa nə Ləwɔnɔ nəmə nle bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bətəyi! Mba luutəkə lebuə kato, embudufə lə ukrə nuəfə manlo manlo əsuə.”

Kukue Ko Ówɔni Útə Pergamo Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

¹² Nya ıtəyi mə nkə, “Wɔni kukue ətə Pergamo eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto Onanto eto ɔtɔnkpe nkə, Mɔ, Yesu, wə nkpe lesiabi nyə nnuə yayaya eto etiki ni nkə,
¹³ Nnyi kaka binsi, kaka Obonsam dítsyə wə sekakedikɔ. Befo mə bəɔ kekəleke. Nya bianyani mi bəfokanɔ lə mə lə lefe nə bálo Antipa kulaa tsya, wə didi mɔ etiki lə ɔnukualə eto kusu əsuə lə kaka Obonsam nsi.
¹⁴ Fə nkpe etiki səkə lə mi əsuə. Bekpé betidi bətsyuə lə mi nti ba ntekeko Balam eto asatete. Utidi əmfo ni nwə léte Balak kase ɔwə Israel bebi okpe lə lebuə əsuə, nya ıwə mə ókpe bədi lesa nə bəfi bətə bəfiə ke-di, nya bədi sɔɔnɔ. ¹⁵ Nko kee, mi bətsyuə tsya ntəkəko Nikolatiaɔfɔ eto asatete kama. ¹⁶ Bisinkli lə mi abua kama! Lenni nkoo, yəmbɔklə muubə mi ɔflə nya muufi lesiabi nə nkpe mə lə kənyə nkrənkə betidi bamfó lema.
¹⁷ Lə bekpe atoo, nyalə bəɔ lesa nə Ləwɔnɔ nəmə nle bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bətəyi. Mba ditəkə kato, muutə mə manna eto didisa kulakula nəmə ditsyuə. Muutə mə utsyuə saa tsya lebaflubia nə əsuə bəwɔni diye ɔfɔ nə kuutsyuə saa lenyi bətəkə enso nwə hă léfo ni.”

Kukue Ko Ówɔni Útə Tiatira Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

¹⁸ “Wɔni kukue komfo atsyese Tiatira eto bafokanɔfɔ eto Onanto eto ɔtɔnkpe fənkə, Kənyə kamfo etsyi Onanto eto Ubi wə eto ənəmi nle bunyə fe ute seka, nya wə akpa nle buyənde fe ayiwa nnya bási ele kənkə.
¹⁹ Nyi keyifo kə feyifo. Nyi kase fala mə, fə bəfokanɔ lə mə ku fə kesumu lə kanyinyənyə əsuə ku dibusə nə nkpe fə, nyi miə alə bokplatsya mɔmɔ kaso kə.
²⁰ Fə nnya minyə ləmbə kɔnɔ lə fə əsuə ni bənkə bitə usio wə baakpo Isabel, wə nkə uyifo Onanto eto unyələkətidi kusu ɔnle asa bote mɔ beyifoyifo, kanyansə mə kusu kedi asɔnɔ, nya beedi edisa nnya bəfi bətə bəfiə kedi. ²¹ Ntə wə lefe miə ɔtsyi ɔwuninsə lə ɔyə abua buyifo, fə ıni nkə wəmbɔyə wə sɔɔnɔdi. ²² Lə nnya esoo, muutə unyə kanyi lə wə belabeke biamə əsuə nya mba laakpo wə ebunyə kanyi sitinti. Muuyifo nyamfo nko lə bantsyi bawuninsə bayə asa bua nyamfo buyifo ku wə. ²³ Moolo mba ntəkəko wə tsya lə bafokanɔfɔ eto etsyukpa kənkə tsya lə bate bə nyifo nwə nyi utsyuə saa eto nsusu kəmiə ku wə alasa. Mofo utsyuə saa kayo eyə lə wə eyifosa eto kənyə.
²⁴ Fə mi Tiatiraɔfɔ fəfə ba dímamfo wə asatete bua nyamə, mimba dímananse wə asatete nnya baakpo bə Obonsam eto asakulakula nnya eto kəmiə letsyo, bəɔ, mensimbutsyisə mi bitsyike bamba saa. ²⁵ Fə isu ese lefe nə muubə, bəkbə lesa nə bənle kɔni kekəleke bəle.
²⁶⁻²⁷ Nya mi bətsyuə ba luutəkə lebuə kato nya bɔɔlənko nko isu ese lə kalosəkɔ, muutə mə əsuəale fe kase mímfɔ mintsyiko mɔ Anto ɔflə. Muutə mə əsuəale bedi seka lə ese ese əsuə,
‘Bedi seka lə mə əsuə ku kɔni alə,
baba mə besense bakpo fe kase baaba ekplibi seka.’
²⁸ Muutə bəyənde fe kolensiantə eto sefandebi ke tsya.
²⁹ Lə bekpe atoo, nyalə bitsyue koto lesa nə Ləwɔnɔ nəmə nle bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bətəyi.”

Kukue Ko Ówɔni Útə Sardisɔfɔ Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

3 “Wɔni etiki nyamfo atsyese Sardisɔfɔ eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto Onanto eto ɔtɔnkpe fənkə, Mɔ nwə nle Onanto eto awɔnɔ akuanse ku befandebi bekuanse lə kɔni nle bətəyi nɛ. Nyi keyifo kə fanle buyifo, nyi miə afo diye bə esi nkrə, fə ebukpə fə fanyə! ² Nyaso taka lə akpe əsuə nkəale fə lə ekpe alo kənkə. Itsyise nyə ntsyə lekpo miə nnya fékeyifo mamflɔ tɔ elo lə mɔ Onanto eto ənəmi. ³ Nyaso kloma lesa nə bəte fə ku lesa nə fánɔ, tsyue nnya koto lə etsyi fə nkrə awunisə ələkə fə əsuə lə abua əsuə. Fə lə əmansankli atsyi awuninsə, muubə fə ɔflə fe uyu seka, nya fəmbote lefe nə muubə. ⁴ Fə betidi esiani lə mi nti lə Sardis ebu ba dímanansə tɔ mə awu. Bookpe awu flubia bətəkəko mə, itsyise mə dínyə itə bə beyifo mɔ bale. ⁵ Utsyuə saa ke luutəkə lebuə kato,

okpe awu flubia fe mə kee, membuləkə wə aye lə mba nsi nkrə eto kukue komə kafo. Muudi wə adansie lə mɔ Anto ku Onanto eto batɔnkpe kenke eto ənəmi miə uyifo mɔ bale.

⁶ Lə bekpe atoo, nyalə bitsyue koto lesa nə Ləwɔɔ nle bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bɔtəyi.”

Kukue Ko Ówɔni Útə Filadelfia Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

⁷ Lə nyamfo eto kamaa, ýtəyi mɛ nkə, “Wɔni nyamfo atsyese Filadelfia eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto Onanto eto ɔɔnkpe fənkə, Nwəmfɔ eyifo ɔkənkenyā nya wə ditiki eyifo ɔnukuale. Wə nle Oka David eto əsuəale eto safui sia lə ɔsini siku sitsyuaə, kuutsyuaə saa əmbə wə lofo se buti. Nya lə uti see, kuutsyuaə saa embofo se bɔsini.

⁸ Nyi keyifo ka feeyifo. Nyi miə akpé əsuəale səkə tsya, áfo mɔ asatete nya fámani mɛ. Nsini kusu ntsyā fə sɛtɔ ko kuutsyuaə saa ləmbɔfo buti. ⁹ Lɔ abe! Betidi bətsyuaə kpe ba nkpe lə Obonsam eto ditsyukpa əsuə nya baakpo mə əsuə bə Yudaɔfɔ, fɛɛ benni Yudaɔfɔ, badia beni. Muuyifo mə bəbə base akonki lə fə akɔ. Muutə məmblə te bə maala fə. ¹⁰ Nya se bitsyue mɔ etiki koto, nya bínyā kekkeleke bínyā kanyi saa eto okloe esoo, muuləkə mi ntsyiko lə kanyinyənyə eto bulək kekkeleke eto lefe nə ləəbə bubə lə kawunsiə kamfo əsuə ka buufi bato kasɔ mfo eto betidi kenke babe.

¹¹ Nle bubə lə lefe kliminti əsuə. Bəkɔbe lesa nə benle lə kɔni bələ kekkeleke bə kuutsyuaə saa embələ lesa nə ni mi kayofofo ofo. ¹² Muuyifo nwə luutəkə kato, oseke lə mɔ Onanto eto Disumuyo eto diyo. Únyā mfó lefe nə kenke nya bembudi wə bewui kulefe. Mɔwɔɔni mɔ Onanto eto diye ku mɔ Onanto eto umənkplə, Yerusalem fɔfɔ, wə kɔkɔ ɔtsyi mɔ Onanto ɔfɔ kato ubə kasɔ ntəkə lə wə. Mɔwɔɔni mɔ diye fɔfɔ tsya ntəkə lə wə.

¹³ Lə bekpe atoo, nyalə benɔ lesa nə Ləwɔɔ nle bafokanɔfɔ eto etsyukpa bɔtəyi.”

Kukue Ko Ówɔni Útə Laodikea Eto Bafokanɔfɔ Eto Etsyukpa.

¹⁴ Nya usi ýtəyi mɛ nkə, “Wɔni ətə Laodikea eto bafokanɔfɔ eto Onanto eto ɔɔnkpe fənkə, Nwə ni ibə itə wə ni nwə leeyifo asa lə kusu əsuə ku nwə laateyi Onanto eto ɔnukuale, wə əsuə eyə Onanto díyifo asa nnya kenke, eto etiki ni bə,

¹⁵ Nyi keyifo ka féyifo nya minyi miə əmənyuaə nya famamfo ute tsya. Fɛɛ eni nla miə yuə nye fo ute. ¹⁶ Fɛɛ se feyifo lentilenti, fəmənyuaə nye famamfo ute esoo, muutufə fə nwui lə mɔ kənyə. ¹⁷ Aateyi fə, ‘Otabinyə mi-ni, bike kpé mɛ nya kulesa manhiā mɛ.’ Fɛɛ enyi fə uminsətidi ku ohiāfɔ, utidi wə dimamfɔ, unəmba ku nwə nye leyaleya feni. ¹⁸ Nyaso nle fə kɔlə bələ minkə ya sika sia lələkə, sia báyinklísə lə ute etsyiko mɔ ɔfɔ bə lə afiani otabinyə, ya kafia flubia lə eti bə lə aye leya bɔyɛ kakpe fə əsuə kofani. Ya ənəmi eto afa akpo lə ənəmi lə ənyə asa kukɔɔ. ¹⁹ Betidi ba maalaa, mə məəyənki

kakpe kənə koto nɛ. Nyaso fo ute lə akɔse atsyi ləkɔsi awunísə lə fə abua əsuə. ²⁰ Nɔɔ! Nínyə lə kesie nle siku bɔɔ. Lə ɔtsyuaə anɔ mɔ ɔkɔɛ nya ɔsini mɛ sikuu, muudufə wə diyo nya bonko wə lookpe kɔni lə ɔkpe ɔni budi lesa. ²¹ Utsyuaə saa ke ləkɔ utəkə lebuə kato, muutə kusu usiə lə mɔ ɔfɔ lə kaka minsi lə mɔ lekankpome əsuə, fe kase míntəkə kato nya minsi lə mɔ Anto eto lekankpome ɔfɔ seka.

²² Lə bekpe ato, nyalə benɔ lesa nə Ləwɔɔ nəmə nle bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bɔtəyi.”

Kase Banle Onanto Bɔtesə Lə Wə Sekakedikɔ.

4 Lə lefe nəmfóo, nsi nya buləkəkate butsyuaə nya mínyə siku sia básini bətsyə leya lə Onanto eto.

Nya mfó míno ɔkɔɛ ɔtsyuaə wə nle bole fe kakpat-syaku nsi nle bufə katəyi mɛ nkə, “Bə kato mfo, lə nləkə nnya ləəbə bubə kama nte fə.” ² Lamfolamfo, Ləwɔɔ nəmə áyifə dísiə lə mɛ nya mínyə lekankpome ditsyuaə kato mfó nə əsuə ɔtsyə nsi. ³ Nwə nsi lə lekankpome nəmə lə buyənde fe yaspa ku sardis eto aba nnya lefo koya nya kələsensə ko nle buyənde fe emeralda eto leba seka létsyilama lekankpome nəmə. ⁴ Bétsyue akankpome awosi ənuə ana tsya nya létsyilama lekankpome nəmə, nya beninə fosi ənuə ana tsya ba nkpe awuflubia, nya benti sika sia eto akankpakpa nsi lə akpome nyamə əsuə. ⁵ Nya ofamfa ku ɔsitoto eto kɔɔ lə bɔbɔ ketsyi lə lekankpome nəmə əsuə. Ate akuanse nle bunyə lə lekankpome nəmə eto sɛtɔ. Nyamfo ni Onanto eto awɔɔ akunse nyamə nɛ. ⁶ Nya lekankpome nəmə eto sɛtɔ akpa wuee, fe lekpo befi ahūhue beyifo.

Asayifoyifo nya nkpe nkrə, nya dikə ənəmi kpenkpenkpe sɛtɔ ku kama, rýyə etsyilama lekankpome nəmə eto akpake nnya ta kenke ⁷ Etute ále tsyata. Ənuəfə ale ɔɔɔmu. Ətsyəfə kpe ənəmi fe utidi. Nya anale ale kɔlikpo ko nle bufunini. ⁸ Asa nnya nkpe mfó eto əsuə saa kpe mbamba akua akua, nya ənəmi diyi nnya etsyilama kalebe saa, nya enle ese busə lefe saa katəyi nkə,

“Kənkə, kənkə, kənkə
ni Bonamute Onanto wə ni əsuəalenyə lefe nə ta,
wə nsi nkpe mɔmɔ, wə dísiə taa kasɔ ketsyikokɔ,
wə nsi nle bubə.”

⁹ Asa nnya nsi nkpe mfó eese atəse, dibu ku leninsɔ eto ese itə nwə nsi lə lekankpome əsuə wə nsi nkrə lefe saa isu lefe saa. ¹⁰ Lə beyifo nkoo, beninə fosi ənuə əna bamə aataka kakpoo kasɔ lə nwə nsi lə lekankpome eto ənəmi kesumu wə ke ni nwə nsi nkpe itə lefe manlo manlo nya bəələkə mə akankpakpa kətsyā lə lekankpome nəmə eto sɛtɔ kəse ese katəyi nkə, ¹¹ “Bonamute ku bo Onanto!

Fə dínyə itə atəse ku dibu ku əsuəale.
Itsyise fə diyifo asa nnya ta kenke,
nya fətə fə məmblə siə nkpe
bo ləfɔ lə fə leləbi əsuə.”

Lesamubi Nəmә Áfo Kukue Ko Bəkənә Mfó.

5 Nyamfo eto kamaa, nnyә kukue kutsyuә ko bəkənә ko nwә nsi lә lekankpomә әsuә nлe lә wә kodiani. Báwɔni asa lә ko lekpaке nә ku nne, nya béfi sitә eto etinsa beti ko kenyә lә akpa akuanse. ² Mfó mínyә Onanto eto ɔtɔnkpe kplә utsyuә wә léto ɔkɔe be-mbembe ɔtɔ nkә, "Owoe ni nwә dínyә utә bә ufә sitә eto etinsa siamә lә ɔsini kukue komfo?" ³ Fәә bәnnyә kutsyuә saa lә kato lee kasɔ lee lә ɔkɔmә wә loofo kukue komә bɔsini lә obe ko kafo. ⁴ Nwi keku tinti se bámfo kutsyuә saa bunyә wә dínyә utә bә umәnkli ko lә okla.

⁵ Mfó әmә nya beninә bamә eto ɔni lәtәyi mе nkә, "Mensiwi keku. Bee! Yesu wә baakpo Tsyata wә lәbɔ ut-syi lә Yuda eto kusә, ɔkplenyә wә ni Oka David eto uflufu, wә dítkә kato, wә dínyә utә bә ɔsini sitә eto etinsa akpa akuanse nya béfi bәti kukue komә eto kenyә nе."

⁶ Lә nnyә kamaa, nnyә Lesamubi nә nnyә lә lekankpomә nәмә eto ntinti, nya asa ana nnyә nsi nkpe mfó әmә létsyilama wә ku beninә bamә. Nya ýi-fo fe bolo bálo lesamubi nәмә. Aakpә akuanse ýyә ni lә disi ku әnәmi akuanse, nya ni Onanto eto awɔnɔ akuanse nnyә bátsyese kawunsiә kamә kenke.

⁷ Lesamubi nәмә әsu ófo kukue ko nwә nsi lә lekankpomә nәмә nлe lә wә kodiani. ⁸ Kase ófo kukue komә, asa ana nnyә nsi nkpe nyamә ku beninә fos-iәnuә ena bamә ákpo kasɔ lә lesamubi nәмә eto әnәmi. Mә utsyuә saa lә osanku ku sika eto ɔkpe lә kɔni. Kakpә kamә ýyi ku lufui nnyә ni Onanto eto betidi ba lefo banɔ eto olatoto. ⁹ Bése kusә fɔfɔ ko nлe bɔtәyi nkә, "Aflɔ әtә bә afo kukue komә,

nya bә lә efe sitә eto etinsa ekuanse sia nti lә kukue komә eto kenyә.

Itsyise bálo fә,

nya eyә lә fә әsuә bufi kәtә kedi eto ukpe әsuәә, áfó betidi kpә eto disi eto kayo әtә Onanto.

Betidi bamfo etsyi ese ese, bele bele, nsɔ nsɔ, ku kawunsiә eto betidi kenke.

¹⁰ Ýyifo mә báfiani besumunyә eto sekakedikɔ ba leesumu bo Onanto,

nya boodi seka lә kasɔ kamfo."

¹¹ Nya se minsi mímbе, nnyә kato eto batɔnkpe akpi, akpi ku awo, awo ba lәmbә leklabii, ýyә batsyilama lekankpomә nәмә ku asa ana nnyә nkpe nkpe nyamә ku beninә bamә. ¹² Nya banлe ese busә bembembe bәnkә,

"Lesamubi nә bálo әnyә ditә bә,

lәkә әsuәale, setabike, kobe, bofobuyifo, dibu, diyәnde ku atesә."

¹³ Nya mínɔ se asa nnyә kenke Onanto díyifo nkpe kato ku kasɔ mfo, kasɔ kәmiә ku lekpo kafo ku asa nnyә kenke nsi nkpe nлe ese busә katәyi nkә,

"Nwә nsi lә lekankpomә әsuә ku Lesamubi nәмә, mә mbә atesә, dibu, diyәnde ku әsuәale idu manlo isu manlo."

¹⁴ Nya asa ana nnyә nsi nkpe léfo bātanɔ bә, "Ibә itә." Nya beninә bamә lékpo lә kasɔ, nya bәsumu Onanto ku Lesamubi nәмә.

Lesamubi Nmә Ásini Sitә Eto Etisa Nyamә.

6 Nya mínyә se Lesamubi nәмә dífә sitә eto etinsa tutә nyamә ɔsini kukue komә nya mínɔ se asa ana nnyә nsi nkpe eto ani léto ɔkɔe íkumi fe ofamfa se-ka etәyi nkә, "Bә!" ² Mbe, nya mínyә ɔtɔmli flubia ut-syuә. Nwә nsi lә wә lә sifie lә kɔni nya bәtә wә lekankpakpa ditsyuә. Úsiә lә wә nya ɔbɔ fe omamanya wә lәtәkә kato ntɔ kato kәtәkәkɔ.

³ Nnyә kamaa, Lesamubi nәмә әfә lәsini sitә eto etinsa eto etinsa nuәfә nyamә nya mínɔ asa ana nnyә nsi nkpe eto unuәfә lәtәyi nkә, "Bә!" ⁴ Nya ɔtɔmini bamba wә lәsә lәbɔ úbә. Bәtә nwә lәәsiә wә әsuәale bә unә lema oboko kawunsiә eto betidi lә balo mә bәtsyuә. Bәtә wә lesiabi nyә nuә nә lәmɔ.

⁵ Nyamfo eto kamaa, Lesamubi nәмә әfә sitә eto etinsa tsyәfә nyamә nti lә wә kukue komә eto kenyә. Mfó mínɔ se asa ana nnyә nsi nkpe eto әtsyәfә lәtәyi nkә, "Bә!" Nya se mímbе, nnyә ɔtɔmini naa bamba nya nwә nsi lә wә lә nseni lә kɔni. ⁶ Nnɔ ɔkɔe utsyuә wә nte fe bɔbɔ ɔbɔ utsyi lә asa nnyә nsi nkpe ɔflɔ wә lәtәyi nkә, "Kamɔ eto ɔkpe tɔ itә diyi lɔni eto kayofofu nya antabi eto ekpә itsyә ýyә itә diyi eto kayofofu. Fәә mambiasә nnuәbi ku wain eto eyi nnyә ýyә mfó!"

⁷ Nya kama nnyә Lesamubi nәмә dífә sitә eto etinsa nale. Nya mínɔ asa nnyә nsi nkpe eto anale didi etiki etәyi nkә, "Bә!" ⁸ Lә mbe mfó, nnyә miә ɔtɔmini wә nte fe ntɔ eto ditsyәbi nnyә. Baakpo nwә lәәsiә lә wә bә ukpe. Nya utidi bamba tsya tәkәko wә kama baakpo ɔkɔmә. Bәtә mә әsuәale bә balo kawunsiә eto betidi eto lekpa nale, eyә lә lema, kukpense, bufi ku eyә lә be-butubuki ba lәәmuә betidi әsuә.

⁹ Se Lesamubi nәмә dífә sitә eto etinsa nɔnde, ýyә awɔnɔ әtsyuә lә kedikәtәkɔ eto lәba nәмә kalɔ, mba bálo eto awɔnɔ, se bәbә Onanto eto leba nәмә kalɔ, mә ni mba bálo se bábé Onanto eto Ditiki Sәә nәмә letsya nya bәdi ni ɔnukualә eso. ¹⁰ Awɔnɔ nyamә áfә bembеbe etәyi nkә, "Bonamute, eni әsuәalenyә kenke, ɔkenkenyә ku ɔnukualenyә. Nte lefe nә eto lefe ko, fookponko kawunsiә eto betidi lekpo, әnә mba lélo bo koto?" ¹¹ Bәtә mә utsyuә saa awu flubia kentsyә ókpe, nya bәtәyi mә bәnkә besi babe mә kusu seke isu ese lefe nә eto lefe bálo mә beyifotsyuә ku mә bayimi eto sitiditu kenke balosә fe kase bálo mә tsya.

¹² Lә nyamfo eto kamaa, nnyә se Lesamubi nәмә dífә sitә eto etinsa lә lekpa kuande әsuә, kawunsiә kenke étinkә kekleke, nya kofe lәyә bofa nya lesa saa lena sũü fe kafia na, nya kofande lәsә hәә fe kɔtɔ. ¹³ Befandebi, álo bitsyi kato bibә besɔ kasɔ fe kase eyibibi mambemambe laalo kakpo lә kasɔ lә ufiebi asɔ kek-leke. ¹⁴ Difule ánya lamfolamfo fe kase bәәkәnә kukue seka nya kɔtini saa ku kasɔ ka ntu letsyilama lenyi lә nyәnkɔ.

¹⁵ Mfó nya kawunsiә eto baka, Aba bamamanyә ninә, batabinyә ku bәsuәalenyә, ku betidi ba kenke, ndo-

mufɔ ku mba nsi lə mə əsuə əsuə, difi mə əsuə bákula lə əbiaku ku abanse kalɔ ku lə atini əsuə. ¹⁶ Báfa bák-padi atini ku abanse bə, “Beba bekpɔ bo lə əsuə biti bo bekpɔ itsyi lə nwə nsi lə lekankpome eto ənəmi ku lə Lesamubi nəmə eto ləblɔfi eto ənəmi. ¹⁷ Itsyise Onanto ku Lesamubi bamə eto ləblɔfi eto diyi nəmə eboyo! Nya owoe loofɔ bunyɛ lə nnyə ənəmi?”

Únyə Israel Eto Betidi Kəkpi Lofa Betidi Fosi Ana Betidi Ena.

7 Lə nyamfo eto kamaa, rínyə Onanto eto batɔnkpe ena bətsyuə ba nyə lə kawunsiə eto esi ana nyamə ba ləkɔbe kefiəbi əna kamə banlɛ, beti kefiəbi kamə bə kayɛ bɔɔɔ lə kasɔ, lə lekpo nye lə eyi əsuə.

² Nya minsi minyə Onanto eto ɔtɔnkpe bamba wə ləbɔ utsyi lə kofekatokɔ ɔnlɛ kato bobɛ, nya Onanto wə nsi nkɔ eto lekpotɔsyəsa ntəkə lə wə. Onanto ditə əsuəalɛ nkə beyifo lesafimfi kasɔ ku lekpo, ³ nya ɔtɛyi nkə, “Bienyifo lesafimfi kasɔ, lekpo nye eyi saa, isu eyo lefe nə buufi sitə eto etinsa butɔsyə Onanto eto beyifoyifo eto nto lekpo.” ⁴ Nya bətɛyi mɛ bənkə betidi ba bəfi Onanto eto sitə eto etinsa bətsyɛ lekpo lə mə nto eto leklabi ebuyifo betidi akpi kolofa awosi ana ana (144,000). Betidi bamfo étsyi Israel eto lefosi mfo nuə kafo.

⁵⁸ Betidi lefosi akpi ənuə étsyi Israel eto kafo əsuə.

Mə ni

Yuda, Ruben, Gad, Aser, Naftali,
Manase, Simeon, Lewi, Isakar,
Sebulon, Yosef ku Benyamin.

⁹ Lə nyamfo eto kamaa, rínyə sitiditu kplɛ ditsyuə nə eto betidi kuutsyuə lembofo bokla! Betsyi kasɔ saa, ese saa, bele tɛyi tɛyi saa, betidi betidi saa eto okle, nya bənyə lə lekankpome nəmə ku Lesamubi nəmə eto ənəmi, nya bankpe awuflubia, nya banlɛ bekabe lə ani. ¹⁰ Nya báfa ku ɔkɔɛ bembembe bətɛyi bənkə,

“Bofokətə etsyi Boanto Onanto
wə nsi lə lekankpome əsuə
ku Lesamubi nəmə ɔflɔ!”

¹¹ Onanto eto batɔnkpe kenke bənyə batsyilama lekankpome nəmə ku beninə bamə ku asa ana nyamə, nya batɔnkpe bəmə difusə ənəmii kasɔ lə lekankpome nəmə eto ənəmi, besumu Onanto, ¹² katɛyi nkə,

“Ibə itə! Atesə, diyənde, kobe,
lɛninsɔ, dibu, əsuəalɛ ku kakplɛkɔ
lə idi bo Onanto əmə eto ale
idu manlo isu manlo!

Ibə itə!”

¹³ Beninə bamə eto ɔni átɔ mɛ nkə, “Bawoe ni betidi ba nkpe awu flubia kentsyɛ mfo? Nya se bətsyi?”

¹⁴ Mfó nya mintɛyi mə miə, “Bonamute, minnyi. Fə nyi.”

Mfo nya ɔtɛyi mɛ nkə, “Mba mfó ni betidi ba dínyə kanyi keklege fɛ bábɔ báfe. Bəflə mə awu éle futufutu lə Lesamubi nəmə eto kɔtɔ əsuə. ¹⁵ Nyasoo, bəənyə lə Onanto eto lekakpome nəmə eto ənəmi kesumu wə ketsyɛ ku kakɔmi lə wə Disumuyo.

Itsyise nwə nsi lə lekankpome nəmə əsuə ebota mə disi lə wə ənəmi.

¹⁶ Kukpənsɛ nye utukue
esi əmbɔlɛ mə kulefe.

Nya kofɛ nye utefofo saa ensiembufi mə.

¹⁷ Itsyise Lesamubi nə nkpe lə lekankpome nəmə eto ntinti mfóo, ebɔlɛ mə ola, obe mə.

Wookpa mə ɔyenko usuko kaka nkɔ eto ntu bo laayifə lefe saa nkpe.

Nya Onanto tsya lɔɔsi mə binəntu saa lə ənəmi.”

Lesamubi Nəmə Éfe Sitə Siamə Lə Lekpa Kuansele.

8 Se Lesamubi nəmə difə sitə eto etinsa sia nti lə lekpa kuansele əsuə, idi kanana lə kato itə fe lebombosɔɔ eto kutsyɛ.

² Nnya kamaa, nnyə Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba ləənyə lə Onanto eto ənəmi, nya útə mə nkɔpatsyaku nkuanse.

³ Nya Onanto eto ɔtɔnkpe bamba wə lele sika sia eto dikplibi nə kafo baatonsə lufui kɔnii, ləbɔ únyə lə leba nə əsuə bəətə kedi ɔflɔ. Bətə wə lufui kɔɔ bə ufi ɔkɔ ku Onanto eto betidi ba kenke eto olatoto əsuə lə ufi útə kedi lə sika sia eto kedikətəkɔ eto leba nə rínyə lə lekankpome nəmə ɔflɔ. ⁴ Se banlɛ lufui nəmə boton-səə, ni kuyə ko nlɛ boto kabɔ lə dikplibi nəmə kafo ákɔ ku Onanto eto betidi eto olatoto eyɛ lə Onanto eto ɔtɔnkpe wə rínyə lə wə ənəmi eto ani isu Onanto ɔflɔ.

⁵ Lə nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ələkə ute lə Disumuyo eto leba nəmə əsuə úfi úyisə lufui eto dikplibi nəmə nya úsə wə ókɔ lə kasɔ əsuə. Se úyifo nkoo, nkɔ se kato díkumi bembembe, nya kato léto ɔsi, nya kasɔ dítkə.

Onanto Eto Batɔnkpe Bamə Éfe Mə Nkɔpatsyaku.

⁶ Mfó nya Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba nlɛ nkɔpatsyaku dímuə əsuə bə beefə mə nkɔpatsyaku bomə.

⁷ Onato eto ɔtɔnkpe tute əmə éfe wə kakpatsyaku. Lamfolamfo, etubankli ku ute wə létsyaka ku kɔtɔ ábɔ ékɔ lə kasɔ nya étonsə kawunsiə eto lekpa tsyáfə, nya eyi eto lekpa tsyáfə léto. Fɛɛ sefaa, semblɛ kenke áto.

⁸ Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe nuəfə tsya éfe wə kakpatsyaku. Nya lesa nə lele kɔtini kplɛ ko nlɛ ute bunyə ləbɔ nya báto ko bákpe lə lekpo kəmiə. Nya lekpo eto ntu bomə eto lekpa tsyáfə léfiani kɔtɔ. ⁹ Nya akɔɔ ku bebuki ba nkpe lə ntu bomə eto lekpa tsyáfə kenke díkpe. Nya ntu eto efue nnyə ntəkə lə ntu bomə eto lekpa tsyáfə lébia.

¹⁰ Onanto eto ɔtɔnkpe tsyáfə éfe wə kakpatsyaku. Mfó nya sefandebi kplɛ sityuə sia nlɛ ute bunyə fe létə léfankli sityi kato sídufə lə ntu bo laabɔdi ku mbo ni ntuyifəyifə eto lekpa tsyáfə əsuə. ¹¹ Baakpo sefandebi siamə bə Kalokatakata. Ntu eto lekpa tsyáfə áfiani ntu bo nkpe kalo, nya betidi kɔɔ bətsyuə díkɔɔ itsyise bənə ntu bomə eso.

¹² Mfó nya ɔtɔnkpe nale difə wə kakpatsyaku. Ítə bə kofɛ eto lekpa tsyáfə, kofande eto lekpa tsyáfə ku be-

fandebi eto lekpa tsyafə, nnya ətsyuə saa eto diyənde eto lekpa tsyafə áni. Lə nyaso ketsye ku diyi eto lekpasə nə laake eto lekpa tsyafə áni.

¹³ Lə nyamfo eto kamaa, se minyə minlə bobə, nnyə kəlikpo kplə kutsyuə se kənlə bufunini kato fanlo, kafe katəyi ku ɔkɔɔ bembembe katəyi nkə, “Mbɔɔɔɔ, mbɔɔɔɔ, mbɔɔɔɔ məətə betidi ba luubu besia lə kawunsia lə lefe nə Onanto eto batənkpe fəfə itsyə ba luubu luufe mə nkpatsyaku ntsyə bomə.”

9 Mfó Onanto eto ɔtənkpe nənde dífe wə kakpat-syaku. Nya minyə sefandebi sitsyuə ditsyi kato síbə səsɔ lə kasɔ, nya béfi ukpe kəmiə eto dibia nə lena sũũ eto safui bətə se. ² Səsinini ukpe kəmiə eto dibia kplə nəmfə nya kuyua ko nte fe ditefenku əsuə kɔɔɔ kutsyii, diti kofe eto ənəmi ku ko diyənde itə difule kenke lena sũũ lə kuyua ko ləɔ kutsyi lə dikpəmbia nəmə eso. ³ Bekpese áló betsyi kuyua komə əsuə bəbə bákpo lə kasɔ nya Onanto dítə mə əsuəale fe bakpə ba laata seka. ⁴ Bətəyi mə bənkə, bambiansə afanto nye seefa nye kuyi saa enso betidi ba Onanto díməntəkə mə leba lə mə nto. ⁵ Bətə bekpese bamə kusu bə bate betidi bamə ohiā itə afa anɔ, fəe banlo mə. Lə bata utidi, yeefi fe kanyi ka fuunyə lə okpə ata utidi seka. ⁶ Lə afa anɔ nyamfo nti, bɔɔɔɔɔɔ ukpe bə beekpe, fəe bembunyə wə bekpə. Boola bə beekpe, fəe ukpe ebutsyet-syi udu lə mə ɔflɔ.

⁷ Bekpese bamə eto ditsyabi te fe batəmli ba léto akpatsya itə lema bɔkɔɔ. Béti mə akpakpa nnya lele sika sia eto akankpakpa lə mə esi. Nya mə ənəmi lele betidi eto ənəmi. ⁸ Mə disini eto sewɔni ekulə fe besio eto sele, nya mə anyi lele tsyata eto ale. ⁹ Nya béfi asa ətsyuə nnya nte fe bitu eto awu nnya leeti ləkəsibi bákpe. Kudu ko nle bɔɔɔ ketsyi lə mə mbamba əsuə ale nkeke bo batəmini ləənə kpə bo batəmini nle bunə bantənkə lə lema. ¹⁰ Bekpese bamfo kpé kəkə ku kabé bo laata fe okpə eto ale, nya bankpə əsuəale lə mə kəkə əsuə bofo bufi keyifo utidi lesafimfi itə afa anɔ. ¹¹ Bakpé Oka wə nle seka budi lə mə əsuə. Wə ni ɔtənkpe wə nsi lə ukpe eto dibia eto kənyə mfó. Wə diye ni Abadon lə Sihibri əsuə. Nya lə Sigriki əsuə, Apolion eto kasɔ ni nwə laabiasə asa.

¹² Kanyinyənyə kplə tute ébubə káfe. Nyamfo eto kamaa, nnuə bamba si bɔle bubə.

¹³ Nnya kama, nya Onanto eto ɔtənkpe kuande dífe wə kakpatsyaku. Nya míɔ se ɔkɔɔ utsyuə ləɔ utsyi lə sika sia eto Disumuyo eto leba nə nnyə lə Onanto eto ənəmi eto akpə ana nyamə əsuə. ¹⁴ ɔkɔɔ əmə áteyi Onanto eto ɔtənkpe kuande əmə nkə, “Benyankli batənkpe ena ba bákə bətsyə lə Ketukplə Frate ɔflɔ!” ¹⁵ Mfo báyanli batənkpe ena bamə. Bálɔ mə bətsyə nya bəmuə əsuə itə lebombosɔɔ nəmə, diyi nənə, kofa komə ku ləle nəmə bəmuə əsuə bətsyə lə balo kawunsia eto betidi kenke eto lekpa tsyafə.

¹⁶ Bətəyi mə bə bamamanyə ba nsi lə batəmli dimuə əsuə bənyə itə lema bɔkɔɔ eto utu. Beyifo awo alofa ənuə. ¹⁷ Nya lə ənətətə eto kələkəkəte eto bunyə əsuə, nnyə batəmli bamə ku mba nsi lə mə əsuə. Bakpə ləkəsibi eto bitu eti awu nya nle buyənde fe ute

eto ləsebi seka ku safir eto leba eto diyəndebi ku ətsyuə ləse fe dikusəmfə eto kasiakɔ seka. Batəmli bamə eto esi eyifo fe tsyata eto disini seka, nya ute kuyua ku ute ku etenli eto aba nle bɔɔ ketsyiko lə mə nnyə.

¹⁸ Nya kanyinyənyə eto akpa ətsyə nyamfo, ini ute, kuyua ku ute eto leba nə ditsyi lə batəmli bamfo eto nnyə lelo kawunsie eto betidi eto lekpa tsyafə kenke.

¹⁹ Batəmli eto əsuəale nyamfo áɔɔ itsyi lə mə nnyə ku mə kəkə əsuə. Nya mə kəkə eyifo fe bawa ku esi nnya beefi keyifo betidi asafimfi.

²⁰ Betidi fəfə ba kenke dímenkpe eyə lə kanyi kamə əsuə, ménsinkle lə asa nnya mə kosate dífi ani bəyifo eto busumu kama. Bénsinkli lə awɔɔɔ bua, sika sia ku sika flubia, bitu sia, abambi ku eyi nnya bəwoe, nnya ləənnə, laanyə nye laannɔ eto busumu kama.

²¹ Bántsyi bawuninsə lə mə betidilolo, asabɔɔkanɔ, səsɔɔɔdi ku mə kuyua əsuə.

Onanto Eto ɔtənkpe Lə Kukue Kəkə Kutsyuə.

10 Nnya kamaa, nnyə Onanto eto ɔtənkpe kplə utsyuə wə ləyifə utsyi kato úbə kasɔ. Okpə lə difule əsuə nya kələsensə letsyilama wə lə disini. Wə ənəmi lə buyənde fe kofe seka nya wə akpa nte fe ute eto ala nnya nnyə kasɔ. ² ɔlə kukue kəkə kutsyuə ko básini lə kɔni. Úfi wə kodianikpa útəkə lə lekpo əsuə, nya úfi wə kəmənikpa útəkə lə kasɔ əsuə. ³ Mfo nya óto ɔkɔɔ bembembe fe tsyata seka. Nya se ófə nkoo, bálnɔ bukumi sekuanse eto ɔkue kato. ⁴ Lefe nə míɔɔ bukumi bomfo, nla lə nwɔni asa nnya míɔɔ ntsyə. Fəe nɔɔ ɔkɔɔ utsyuə wə ləɔ utsyi kato ləteyi nkə, “Ti akulasa nnya bukumi sekuanse siamə ləteyi ətsyə, manwɔni nnya ətsyə.”

⁵ Ete minyə Onanto eto ɔtənkpe wə nnyə lə kasɔ ku lekpo əsuə lébesə wə kodianini kato. ⁶ Nya óka ntamu lə Onanto wə nsi nkə lefe saa, wə díyifo kato ku nnya nkpe kasɔ mfo ku asa nnya nkpe lə ke, lekpo ku asa nnya nkpe lə ni eto diye əsuə ɔteyi nkə, “Lefe biasəbi-asə saa ensibə. ⁷ Nya lə ɔtənkpe kuansele əmə efe wə kakpatsyaku koo, ete Onanto eto ketsyue kulakula ka bəbe letsya bətə wə bənyələkətidi ba ni wə beyifoyifo ebubə itə.”

⁸ Lə nnya kamaa, ɔkɔɔ wə ditsyi kato dídinko mə etiki esi ɔteyi mə nkə, “Su afo kukue kəkə ko básini bətsyə nkpe lə Onanto eto ɔtənkpe wə nnyə lə lekpo ku kasɔ əsuə eto kɔni.”

⁹ Mfó nya mínsu ɔtənkpe əmə ɔflɔ nya mínteyi wə minkə ufi kukue kəkə kome utə mə. ɔteyi mə nkə, “Fo lə ayimi ko. Kɔkə kalo lə fə kafo, fəe lə kənyə kɔkə kamini fe babl seka.”

¹⁰ Mmfo kukue kəkə komə lə wə kɔni, nya míyimi ko, nya kəkə kamuni fe babl lə mə kənyə. Fəe lefe nə mímini ko mínləsə, kəkə kalo lə mə kafo kəmiə. ¹¹ Lə nnya kamaa, ɔtənkpe əmə áteyi mə nkə, “Ele bə esi abe Onanto eto Ditiki Səe nəmə letsya ətə ese kpə, betidi kpə, bele bele ku baka kpə.”

Onanto Ɛtə Bənyələkətidi Inuə Ɛsuəale.

11 Nyamfo eto kamaa, Onanto éfi uyi wə lele nwə beefi kesusu asa utə mɛ. Nya Ɛtəyi mɛ nkə, “Su esusu mɔ kedikətəkɔ ku leba nə əsuə bəətə kedi ku lə akla betidi ba nle busumu lə kedikətekɔ mfó. ² Fɛɛ mensusu diyo nəmə eto lekpaata, itsyise béfi mfo bətə mba lenni Yudafɔ. Mə ləəbə botaka kəńyə lə umə kənke əmə əsuə itə afa fosi ana afa ənuə. ³ Mootsyese mɔ badansiə inuə ba lɔkɛ lə nkumfia əsuə babé mɔ Ditiki Sɛɛ nəmə letsya itə eyi kɔkpi alofa ənuə awosi akua (1,260) nyamfó.”

⁴ Bənyələkətidi inuə bamfo ni nnuəbi eto eyi ənuə ku kakandiəyi inuə nnya rýə lə kawunsie eto Onamute eto ənəmi nɛ. ⁵ Lə utsyuə ala nkə weeyifo mə kabuaa, ute aabɔ ketsyi lə mə nnyɛ katsylɔsə mə. Nyaso utidi wə ke laala nkə weeyifo mə kabuaa, kusu komfo əsuə bɔɔyɛ balo wə nɛ. ⁶ Bakpe əsuəale baafo ɔɔɔmi kusu buti bə woanni lefe nə banle Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobee. Bakpe əsuəale tsya lə etubiə kenke əsuə nya bootə bə ntu bomə fiani kɔɔɔ. Bakpe əsuəale tsya bə kanyinyənyə ate ate bə lə kawunsia kenke əsuə lə lefe nə kee baala əsuə.

⁷ Lefe nə ke babé Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya balosəə, ubutubuki kplɛ wə ləbɔ utsyi lə dikpembia kplɛ nəmə ubəə, ebɔkprɔnko mə utəkə mə kato olo mə. ⁸ Mə əsuə eto sinə kpenkpe siamə ebolabelə obia lə umənkplɛ əmə bətəkə diye kulakula bə Egipte nye Sodom eto obia. Mfo básɔ mə Onamute lə uyikabie əsuə nɛ. ⁹ Lə eyi ətsyə ku kutsyə əsuəə, betidi ebutsyi ese saa ese, nle saa nle, bele tɛyitɛyi saa beletɛyitɛyi ku kawunsia eto betidi ba tã bəbə babe mə bakɔ nya bəmbɔtɔɔɔ bə bebikə mə. ¹⁰ Nya kaawunsia eto betidi ebunyə disuəyuə lə betidi inuə bamfo eto ukpe eso. Booto keyudu, bətə bətsyuə asa, itsyise Onanto eto bənyələkətidi inuə bamfo ekpe esoo, lə kanyi kɔə ka bənə baboko betidi əsuə eso.

¹¹ Lə eyi ətsyə ku kutsyə kama, ufiebi wə ləətə nkɔə ditsyi Onanto ɔflɔ əbə údufə lə mə nya bətaka bəńyə bəbə nkɔə! Sikpi əmuə mba kenke dínyə mə tinti.

¹² Nnya kamaa, bənyələkətidi inuə bamə áncɔ kɔɔɔɔ utsyuə wə ləbɔ útsyi kato wə lɛtɛyi mə nkə, “Bibə kato mfo!” Kase mə balo ńyə banle mə bobee, bédufə lə ləɔmiloku əsuə nya dítsyi mə disuko kato.

¹³ Lə lefe nəmfó əsuə tututuu, kasɔ étinkə kekleke nya umə eto lekpafoşile léba lékpo kasɔ muɛmuɛmuɛ, nya betidi akpi akuanse díkpe. Sikpi əmuə betidi fɛfɛ bamə nya bətəsə Onanto wə nkpe kato eto diye!

¹⁴ Kanyinyənyə nuəfə ébubəkəfe, fɛɛ kətsyɛfə teke kama éle bubə kitikpo.

Béfe Kakpatsyaku Kuansele.

¹⁵ Lə nnya kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe kuansele éfe wə kakpatsyaku, nya míncɔ kakɔɔɔ bembembe lə kato ka nle bɔtɛyi nkə,

“Kawunsia kamfo eto sekakedikɔ áfiani Boanto Onanto ku Wə Nwə Bákpo Ɔhile Bətsyə eto kale,

nya wuudi seka idu manlo isu manlo!”

¹⁶ Mfó əmə nya beninə fosi ənuə ena ba nsi lə Onanto eto ənəmi lə mə akankpome əsuə lékpo kasɔ bəfusə ənəmi nya bətəsə Onanto ¹⁷ banle bɔtɛyi bənkə, “Bonamute wə ni əsuəalenyə kenke, wə nkpe nya ɔkɛ! Bɔasɔ fə ani,

itsyise éfi fə əsuəale kplɛ nyamə nya fétsyiko seka budi.

¹⁸ Kafo ányi betidi ba dímamfo fə bánɔ.

Lefe nə ele bə ləkə fə ləblɔfi ate eboyo.

Lefe nə ele bə bakprɔnko bekpenkpe lekpo eboyo.

Lefe nəmə eboyo bə lə afo fə bənyələkətidi ba ni fə beyifoyifo, bamə kayo sɛɛ,

ku fə betidi kenke ba nkpe dibu itə fə,

bakplenyə ku betidi wuewue ta kenke.

Nya lefe eboyo bə lə atsyɔɔsə betidi bua ba lélo fə betidi lə kawunsia.”

¹⁹ Básini Onanto eto kedikətəkɔ kenke ka kato, nya mínyə kənyeklekle eto lelaka nəmə mfó. Nya difule léto ɔsi díńyə ute ku kudu kplɛ. Kato ékumi nya kasɔ dífinkə nya etubankli kplɛ kɔə lélo.

Usio Ku Kola Komə.

12 Mfo nya ayanisa ətsyuə dílakə əsuə éte lə difule əsuə. Usio utsyuə wə nkpe awu nnya nte fe kofe seka, dílakə əsuə óte. Ómankli kofande uńyə nya lekankpakpa nə béfi lefo befandebi binuə bəyifo nti wə lə disi. ² Usio əmə lɛ kafo. Kafo kamə lɛ wə bunə, nya se kafo nle wə bunə esoo, úkafa bembembe. ³ Ekpinsa bamba esi ébɔ lə difule bio! Owa kplɛ wə nkpe sikpi, lɛsɛ, nkpe esi akuanse ku akpe lefosi, nya wə disi saa ntsyi lekankpakpa tsya ləbɔ. ⁴ Úfi wə uke únə befandebi eto lekpa tsyɛfə utsyiko difule nəmə əsuə kato ókpo lə kasɔ əsuə. Nnya kamaa, ótaka uńyə lə usio əmə eto setɔ nkə lə ole ubi əmə koo, lə umuə wə ɔmini. ⁵ Nya usio əmə léle osaibi, wə luudi seka lə kawunsia kenke əsuə, ku situ eto oka eto uyi. Fɛɛ Onanto eto lɛwɔɔɔ étsyi ubi əmə údunko mlə úsuko Onanto ku wə lekankpome nəmə ɔflɔ. ⁶ Usio əmə étsyetsyi úsu mfim nti kaka Onanto ləbɔ kəsiəɔ utsyə wə, kaka bɔɔɔlɛ wə ola itə eyi kɔkpi kɔni eyi alofa ənuə eyi fosiakua (1,260).

⁷ Mfo nya lema díbə lə kato. Nya Onanto eto ɔtɔnkpe ninə kenke wə baakpo Mikael lɛtɔnko Onanto eto batɔnkpe bətaka lema lə owa kplɛ ku wə batɔnkpe bamə əsuə nya batsyaka lema. ⁸ Bətəkə owa kplɛ ku wə batɔnkpe bamə kato, nya bənsitə wə ku wə batɔnkpe bamə kusu bə bəsiə lə kato mfó bio. ⁹ Bála owa kplɛ əmə bələkə lə kato mfó. Wə ni owa koko kplɛ əmə baakpo olo əmə nye Obonsam nɛ, wə lɛwɛ kawunsia kenke okpe nɛ. Nya bála wə ku wə batɔnkpe kenke bətsyese kasɔ mfo.

¹⁰ Nyamfo eto kamaa, nya míncɔ kɔɔɔ kplɛ utsyuə lə kato nle bɔtɛyi nkə,

“Mɔmɔɔ, Onanto eto bofokətə utidi ebubə!

Onanto eto əsuəale ku sekadidi ebubə.

Wuuləkə wə Nwə Onanto Lékpɔ Ɔhile Utsyə eto əsuəale ote.

Itsyise bələkə nwə díkala bo bayimi kenye ketsye ku kakəmi kətə Onanto báto bákpe itsyi kato.

¹¹ Bətəkə wə kato eyə lə

Lesamubi nəmə eto kətə

ku ənukualetiki nnya əsuə bábə letsya.

Itsyise bātəwə faa bə bookpe

nya bəfi mə nkprə bətə fe keditətə seka.

¹² Nyaso binyə disuəyua

mimba nkpe kato mfo!

Fəe məətə kasə ku lekpo mbəwə!

Itsyise Obonsam áyifə úbə mi əflə ku lebləfi.

Itsyise uyi nkə lefe səke hā dibu itə wə."

¹³ Se owa kplə əmə dínýə utsýə lekpo nkə bala wə báto bakpe lə kasə mfóo, ətí usio wə léle osaibi əmə kama. ¹⁴ Nya bəfi kəlikpo eto mbaba kplə nuə bətə wə lə ufunini usu kaka wəwə lə mfiminti kaka bəwə wə ola itə ale ətsýə ku kutsýə bə lə əwə ofe lə owa kplə əmə eto ani. ¹⁵ Lə nnya kamaa, owa kplə əmə ala ntu kpenkpenkpe ntsýə bə lə bəwədi fe ketu kplə busu butsyi usio əmə budunko. ¹⁶ Fəe kasə áfo kətə usio əmə nya kəminli kenye kámini ntu boə kenke owa kplə əmə léla. ¹⁷ Ete owa kplə əmə dínýə əwəwə keklege ókpe usio əmə, nya údu úsu nkə weesu əkəwə usio əmə eto beflufu ba díbu ba leetsýue Onanto eto etiki koto nya báfo ənukualetə wə bələkə bate mə lə Yesu əsuə bəwə. ¹⁸ Nya owa kplə əmə dínýə lə lekpo kenye mfó.

Yohanes Ənyə Bebutubuki Bua Inuə.

13 Nyamfo eto kamaa, nnya ubutubuki utsýuə nle bəwə ketsyi lekpo kəmiə. Okpe esi akuanse ku aakpe lefosi. Ləkpe saa tsyi lekankpakpa. Nya bəwəwə mbusiotiki nnya rýə lə Onanto əsuə bətəkə lə wə disí saa əsuə. ² Ubutubuki əmə ale əkpləle, nya wə akpa te fe ukiti eto ale, nya wə kenye te fe tsyata eto kale. Owa kplə əmə éfi wə kosate eto əsuəale, wə lekankpome ku wə sekadidi eto əsuəale kplə nyamə útə ubuki əmfo. ³ Ubutubuki əmə eto disí ləni te fenke léfo dikpempfabə keklege ditsýuə, fəe lefabe nəmə ébukpe. Nyamfo éyifo kawunsia eto betidi kenke naa, nya bətəkəko ubutubuki əmə kama. ⁴ Betidi ésumu owa kplə əmə, itsýise kúfi ko əsuəale kútə ubutubuki əmfo. Bémusu ubuki əmə bətəyi bənkə, "Owoe nte fe ubutubuki əmfo? Nya owoe lofo wə əkəwəwə?"

⁵ Bətə ubutubuki əmə əsuəale údi emutiki nya lə Onanto əsuə, nya ditə únyə əsuəale itə afa fosi ana afa ənuə. ⁶ Útsýiko Onanto eto diye, wə kəsiəko ku betidi ba kenke nsi lə wə əflə kato bukudi. ⁷ Bətə wə kusu bə əkəwəwə Onanto eto betidi lə utəkə mə kato, nya besi bətə wə əsuəale lə ese saa ese, betidi saa betidi, bele saa bele ku kafo saa kafo əsuə. ⁸ Nya betidi ba kenke nsi lə kasə mfo ebusumu wə enso betidi ba hā eto aye bəwəwə fe bəyifo kawunsia bákpe lə nkprə eto kukue ko ni Lesamubi nə bəlo eto bale.

⁹ Nwə ato nkpe, lə əwə.

¹⁰ Utidi wə ele bə bəmuə, boomuə wə.

Nya nwə tsya ele bə balo ku lesiabi tsyaa,

ele bə balo wə nko.

Nyamfo esoo, mi Onanto eto betidi, ele bə bińýə keklege lə kanyinyənyə əsuə nya lə bidi ənukualetə bitə wə.

¹¹ Mfo minsi mínyə ubutubuki bua bamba wə ləwə utsyi kasə. Ukə aakpe ənuə lə disí fe lekposubi eto ale, fəe údi etiki fe owa kplə əmə seka. ¹² Ófo əsuəale kplə nnya nkpe wə utsýiko lə ututə əmə əflə, nya úyifo nnya keyifo lə wə ənəmi. Útə nkə betidi ba nsi kasə mfo ku ke betidi kenke lə besumu ubutubuki bua tutə əmə wə bətəkə dikpempfabə keklege fe díkəkrə. ¹³ Ubutubuki nuəfə əmfo éyifo ayanisa kplə. Útə ute kulaa tsya áwə utsyi kato úbə kasə lə betidi ba kenke eto ənəmi.

¹⁴ Úwə betidi ba kenke nsi lə kasə lə ayanisa nnya bətə wə kusu bə uyifo lə ubutubuki tutə eto ənəmi eso. Ubuki əmə átəyi kawunsia eto betidi nkə bəto ubutubuki bua wə eto disí bətəkə lefabe ku lesiabi fe əke nkprə eto ditsýabi lə befi bakpe wə dibu. ¹⁵ Bətə bə ubutubuki bua nuəfə əmə nkpe əsuəale mfo, wəwə nkprə okpo lə ubukitonto tutə əmə əsuə bə lə ofo etiki budi nya lə utə lə balo betidi ba kenke lebusumu wə.

¹⁶ Ubutubuki əmə ətə nkə bətəkə betidi ba kenke, betidi wuewue ku beninə, batabinýə ku bakombo, ndomufu ku mba nsi lə mə əsuə əsuə leba lə mə kodiani lee lə mə nto. ¹⁷ Kuutsýuə saa embofo lesa bote lee oya lə bəntəkə wə leba nəmfo, ini ubutubuki bua əmə eto diye nye leklabi nə nyə itə wə diye.

¹⁸ Ditiki nəmfo atə itə kobetete. Utsýuə saa wə laanə asa kasə bu ubutubuki bua eto leklabi nəmfo obe. Itsyise leklambi nəmfo rýə ditə utidi eto diye. Ni leklabi ni alofa akua awosi akua akua (666).

Yohanes Ənyə Lesamubi Ku Wə Betidi.

14 Nyamfo eto kamaa, nnya Lesamubi nəmə se dínýə lə Sion eto kətini əsuə. Nnya betidi akpi kolofa awosi ana ana (144,000) ba eto nto bəwəwə wə diye ku wə Anto əmə eto diye bətəkə, nya bəńýə wə lə akə. ² Ete míwə əkəwə utsyuə wə ditsýi kato fe ntu bo nle boto lə ketsýue kplə nye ofamfa seka bembembe. Əkəwə wə míwə esi ole fe betidi nle kasanku bəwə. ³ Betidi akpi kolofa awosi ana ana bəmə rýə lə lekankpome nəmə əflə, asa ana nya nsi nkprə ku beninə bəmə. Balə kusə əwəwə ko mə hā lekase busə. Lə betidi kenke ntii, mə hā ni mba dínýə bofo nə. ⁴ Mə ni basani ba ləle mə əsuə kenke betsyiko lə səwəwəwə əsuə. Mə ni mba díkəwəwə Lesamubi nəmə kaka ke ləntə. Mə disí báfo kayo nə lə betidi nti nya mə ni betidi tutə ba befi bətə Onanto ku Lesamubi nəmə nə. ⁵ Bantəyi tə sidia bənyə, nya bənyə tə kabua saa lə mə əsuə bənyə.

Yohanes Ənyə Kato Eto Bəwəwəwə Itsýə Bətsýuə.

⁶ Nyamfo eto kamaa, nnya Onanto eto əwəwəwəwə bəmə utsyuə wə nle bufunini kabe kato fanlofanlo ku nkprə manlo eto Ditiki Səe nəmə itə betidi ba nkpe kasə eto lekpaqe saa, ese saa, bele saa ku nsə saa nsə. ⁷ Ófə átəyi nkə, "Bibu Onanto lə bətəsə wə səkplə siamə! Itsyise lefe éboyo bə okponko kawunsia kenke lekpo.

Bisumu wəə diyifo kato ku kasɔ, lekpo ku ntu bo laay-ifə saa eto okle!”

⁸ Onato eto ɔtɔnkpe nuəfə ətəkəko utute nya ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, “Oba o-o! Babilonia wə lefo diye əmə aba sitinti! Útə betidi kenke ba díkpe nte ɛye lə mə sɛsɔɔ-didi eto lebuə əsuə əkpə nte fe bunə bənə mu bəkpə!”

⁹ Onanto eto ɔtɔnkpe tsyafə ətəkəko betute inuə kama nya ɔnlɛ bofa bembembe katɛyi nkə, “Utsyuə saa ke lusumu ubutubuki əmə ku wə awesa nyamə nya utə bətəkə leba lə wə kato nye lə wə kɔni, ¹⁰ ebunə Onanto eto lɛblɔfi ku wə lefonyi kekkele nəmə fe nte bo nkpe ale ləkɔbetɔ nə bəfi bákpo lə wə lɛblɔfi əsuə! Boofi ute ku ute eto leba bətəkə mba diyifo nyamfo bənyə kanyi lə Onanto eto batɔnkpe kənke ku Lesamubi nəmə eto ənəmi. ¹¹ Ute wə nlɛ mə botonsə eto kuyua ko nlɛ bɔbɔ ketsyi lə kanyinyənyə kamə əsuə ebukabe kato idu manlo isu manlo. Nya lefe saa, ket-sye ku kakɔmii, betidi ba dísumu ubutubuki əmə ku wə awesa ku mba əsuə wə diye eto leba ntəkə embɔkə diyua kulefe.

¹² “Nyamfo lɛ bote nkə mba ni Onanto eto betidi nya beetsyue Onanto eto etiki koto nya báfo Yesu banɔ, rnyə kekkele lə mə kanyinyənyə əsuə.”

¹³ Nya míncɔ ɔkɔɛ utsyua kato ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, “Wɔni nyamfo ətsyə bə idu mɔmɔ entɔɔ, bákpo betidi ba diyifo bani ku Bonamute fe békpe atsy!” Nya lɛwɔɔ nəmə léfo lə nnya əsuə nkə, “Ee, bootsyə ɔnwɛ lə mə nyifo əsuə. Nya boonyə mə kayofofo.”

Kawunsia Eto Bəkuenke Eto Lefodife Eboyo.

¹⁴ Nnya kamaa, nnyə asɔmiloku flubia ətsyua, nnya əsuə lele utidi eto ditsyabi nsi. Úti sika eto lekankpakpa lə disi nya ɔnlɛ sɛyikpɛbe sia nkpe kobe lə kɔni.

¹⁵ Mfó nya ɔtɔnkpe bamba utsyua lɛbɔ utsyi lə Disumuyo nəmə kafo nya ófə bembembe ótsyese nwə nsi lə asɔmiloku nyamə əsuə ɔtɛyi nkə, “Bike biamə lefodife éboyo, nyaso fi fə sɛyikpɛbe lə afodi bidike biamə it-syise kasɔ eto bidike biamə eboyo lefodife!” ¹⁶ Nya nwə nsi lə lɛsɔmiloku nəmə əsuə lɛwunya wə sɛyikpɛbe siamə ofia nya ófodi kawunsie eto bəkuenke biamə kenke.

¹⁷ Nnya kama, nnyə Onanto eto ɔtɔnkpe bamba wə lɛbɔ utsyi Onanto eto kedikətəkɔ, nya wə tsya nlɛ sɛyikpɛbe sia nkpe kobe.

¹⁸ Nya Onanto eto ɔtɔnkpe bamba tsya wə nsi lə ute eto kɛnyɛ, lɛbɔ utsyi kedikətəkɔ eto leba mfó úbə. ɔtɔnkpe əmfó áfə ku ɔkɔɛ bembembe ɔtɛyi ɔtɔnkpe wə nlɛ sɛyikpɛbe nkə, “Fi fə sɛyikpɛbe sia nkpe kobe lə ale nte eto eyibibi nnya nkpe lə kawunsia eto ɔkpɔ əmə kafo, itsyise eyibibi nyamə ebobe itə bɔlɛ.”

¹⁹ Nyaso Onanto eto ɔtɔnkpe əmə awunya wə sɛyikpɛbe siamə ofia nya ɔlɛ ebibi nyamə lə kawunsia kenke ókpo lə kaka bəəkə eyibibi eto ntu kakpo ka ni Onanto eto lɛblɔfi kplɛ nəmə əsuə. ²⁰ Nya béké eyibibi nyamə lə kaka əsuə beeke eyibibi eto ntu kakpo əmə lə uməmfɔ, nya kɔtɔ lɛbɔ kɔbɔdi fe esunkpo lofa ənu sɔɔ lə dikuləbi əsuə nya kotsyo tsya fe akpa anɔ.

Onanto Eto Batɔnkpe Bətsyua Ənə Kanyinyənyə Fəfə Báboko.

15 Nyamfo eto kamaa, nsi nnyə ənyəsa kplɛ bam-ba kato nnya díyifo ənyəsa nnya lɛkɛ ale. Nnyə Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba lɛkɔbe kanyinyənyə akuanse fəfə banlɛ, itsyise nnya díləkə Onanto eto lɛblɔfi fəfə éte nɛ.

² Nya mínyə lesa nə nte fe ahuhɔɛ eto lekpo nnya let-syaka ku nte wə lɛsɛ hee. Nnyə betidi ba tsya díləkə ubutubuki bua əmə ku wə asawenwe nyamə ku nwə eto diyee, aklansa díləkə éte. Bəryə lə ahuhɔɛ eto lekpo nəmə nya banlɛ kasanku ka Onanto díta mə.³ Nya banlɛ Moses, Onanto eto uyifoyifo ku Lesamubi nəmə eto kusə busə katɛyi bənkə, “Bonamute Onanto, ɛsuəalenyə Kenke, ntsyə fə eyifosa lɛmɔ iyifo yanii mmə! ɛse nnya kenke eto Oka, nya fə asayifoyifo lɛfbɔ nya fə etiki diyifo ɔnukualɛ.

⁴ Owɔe lofo buńyə fə lə ənəmi nya wəmbote fə sikpi, O Bonamute,

nya wembufi atesə utə fə dinye?

Itsyise fə hə diyifo kənke,

nya kawunsia eto betidi kenke luubə bətə fə dibu.

Itsyise bələkə fə asase yifoyifo bate utsyua saa ənyə.”

⁵ Lə nyamfo eto kamaa, rnyə se Kedikətəkɔ lə kato ku kaka ni Kakenkəkɔ Kenke lə mfó lɛsini nte. ⁶ Nya Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba nlɛ kanyinyənyə akuanse nyamə lɛbɔ bɛtsyi lə Disumuyo nəmə. Bakpe awu flubia nya nlɛ buyənde nya bəfi sika sia eto kekue bákɛ mə akɔsi. ⁷ Mfo nya asa ana nyamə nsi nkpe eto ɔni dífi sika sia eto ekplibi akuanse nnya díyi ku Onanto wə nsi nkpe manlo manlo eto lɛblɔfi útə batɔnkpe ekuanse bamə. ⁸ Nya kuyua ko lɛbɔ kutsyi lə Onanto eto diyənde ku əsuəale nyamə diyi Disumuyo nəmə kenke, nya kuutsyua saa mamfo Disumuyo nəmə budufə ese lefe nə efimbi akuanse nya batɔnkpe ekuanse bamə lɛbokodibə éfe.

Bawuninsə Onanto Eto Lɛblɔfi Eto ɛkpɛ Ekuanse Nyamə Bákpo Lə Kawunsia.

16 Mfó míncɔ ɔkɔɛ bembembe utsyua lɛbɔ utsyi Disumuyo nlɛ batɔnkpe ekuanse bamə nlɛ bɔtɛyi nkə, “Bisu bəwuninsə Onanto eto lɛblɔfi eto ɛkpɛ ekuanse nyamə bəkpə lə kawunsia əsuə!”

² Onanto eto ɔtɔnkpe tute əmə esu ɔwuninsə wə ɔkpɛ əmə okpo lə kawunsia əsuə. Nyamfo ətə bə afabe nya nkpe kɛnyɛ ale, leefi, abɔ ekpo lə mba ubutubuki əmə eto leba ntəkə ku mba disumu wə awenwesa.

³ Nya ɔtɔnkpe nuəfə lɛwuninsə wə ɔkpɛ ókpo lə lekpo əsuə, nya ntu bomə letsyi bɔwuninsə bofiani fe betidi kpenkpe eto kɔtɔ seka, itə bə asa nnya nkpe nkpe lə lekpo nəmə kenke ekpe.

⁴ Nya ɔtɔnkpe tsyafə lɛwuninsə wə ɔkpɛ ókpo lə ntu ku etubiə kenke əsuə nya nyambɛ léfiani kɔtɔ. ⁵ Mfo míncɔ se ɔtɔnkpe wə laabe ntu lɛtɛyi nkə, “O ɔkɛkɛnyə, fəə nsi nkpe idu taa kokolefe ke,

fə akpokponkpo kenke aaye la kusu tsyantsyɔ əsuə lo!

⁶ Betidi bamfo ákpo fə betidi ku fə bənyələkətidi eto kɔtɔ kasɔ.

Nyaso fətə mə kɔtɔ fə bənə nɛ.

Kotonənə komfo ənyə kutə mə tinti!"

⁷ Mfo míncɔ ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi Onanto eto kedikətəkɔ eto leba əsuə nle bɔtɛyi nkə, "Bonamute Onanto, Əsuəalenyə Kenke! Fə lekpokponkpo yɛ lə kɔtsyantsyɔ-su ku lə ɔnukualɛ əsuə."

⁸ Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe nale áwuninsə nnya nkpe lə wə ɔkpe əsuə ókpo lə kofe eto ənəmi əsuə nya Onanto dítə ko əsuəale nkə otonsə betidi ku ko utefofo. ⁹ Ute eto əsuəale átonsə mə nya békudi Onanto eto diyɛ. Onanto kré əsuəale lə kanyi kamfo əsuə, fɛɛ báni bə bəmbɔtsyi bawuninsə lə mə abua əsuə batɛsɛ wə sɛkplɛ.

¹⁰ ɔtɔnkpe nɔnde əmə áwuninsə nnya nkpe lə wə ɔkpe mə əsuə ókpo lə ubutubuki bua əmə eto lekankpomɛ əsuə. Kale ko léna lə ubutubuki əmə eto sekakedikɔ kenke nya betidi lɛyimi anyi lə kanyi ka banlɛ bunyə eso. ¹¹ Nya betidi bamə díkudi Onanto wə nkpe kato lə kanyi ka banlɛ bunyə lə afabe nyamə eso. Tsyaa, báni bə bəmbɔtsyi bawuninsə lə mə abua əsuə.

¹² Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe kuande əmə áwuninsə asa nnya nkpe lə wə ɔkpe əsuə ókpo lə Ketukplɛ Frate əsuə. Ketu kamə ákpi kətə baka ba ditsyi kofekatokɔ kusu lə bayɛ bafe. ¹³ Mfó nya mínyə awɔncɔ bua ətsyɔ nnya nte fe asasa lɛbɔ itysi lə owa kplɛ əmə, ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyɛləkətidi əmə eto nnyɛ.

¹⁴ Beyifo awɔncɔ bua nnya leeyifo ayanisa. Awɔncɔ bua ətsyɔ nyamfo leesu kakpadi kawunsiə eto baka kakɔ itə lema bɔkɔɔ lə Boanto Onato, Əsuəalenyə Kenke əmə, eto Diyi Kplɛ nəmə əsuə.

¹⁵ "Bɛncɔ! Muubə fe uyu seka! Disuəyuə itə nwə lutəkə ənə nya umuə əsuə utsyɔ ku wə awu bikelelɛ wəmbɔyɛ leyaleya okpe wə əsuə kofani lə betidi nti."

¹⁶ Mfó nya awɔncɔ bua nyamə lékpa baka bamə bətsyɔ lə kaka baakpo Armagedon lə Hebri eto sele əsuə.

¹⁷ Nya Onanto eto ɔtɔnkpe kuansele əmə ləwuninsə nya nkpe lə wə ɔkpe əmə kafo okpo lə difule əsuə. Ete ɔkɔɛ kplɛ utsyuə lɛbɔ utsyi lə lekankpomɛ nə nte lə Disumuyo nəmə nle bɔtɛyi nkə, "Elo o-o!" ¹⁸ Mfóo, difule ko ditsyiko ɔsi boto, kafa kekumi nya kasɔ ditinkə kek-leke. Kasɔ butinkə kamfo eto okle məmbə tɔ kənyə idu lə kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ. ¹⁹ Umənkplɛ əmə ába lə akpa ətsyɔ, nya ese ese eto kəmənkplɛ léba. Onanto ákloma Babilonia kplɛ nya utə únə nte útsyiko lə wə ləkɔbe nəmə kafo wə lɛlbɔfi nəmə eto nte. ²⁰ Nsɔ bo ntu letsyilama kenke ánya vi, nya atini kenke tsya lénya. ²¹ Etubankli kplɛ kplɛ fe nkedibo awosi anɔ seka áni itsyi kato ibə eblɛ betidi. Mə dikudi Onanto eyɛ lə etubankli nyamə eto kənyɛ ale əmə eso.

Onanto Ebunə ɔɔncɔdi Ninə Kenke Koto.

17 Mfo batɔnkpe ekuanse bamə eto ɔni wə nle kakpɛ ekuanse dibə ɔtɛyi mɛ nkə, "Bə lə nte fə

kase boonə ɔɔncɔdi koto. Uyifo umənkplɛ wə bato bənyənsə lə ntu bɔdibɔdi kɔɔ ɔflɔ. ² Nya kawunsiə eto baka laa labe ko wə fe kase utsyuə leesu ɔɔncɔdi ɔflɔ, nya kawunsiə eto betidi eto le bua buuyifo te fe kase bəənə nte kekpe seka."

³ Ləwɔncɔ nəmə əsiə lə mɛ əsuə nya ɔtɔnkpe əmə lékpa mɛ úsu ko mfiminti. Mfó minyə usio utsyuə nsi lə ubutubuki sia utsyuə wə aye nya bəwɔni bətəkə lə ubuki əmə əsuə kenke diyifo aka itə Onanto. Ubuki əmə kpe esi akuanse ku akpɛ lefosi. ⁴ Usio əmə kpe awu nya diyifo tũũ asiasia kɔakpa akpa nya balɔkɔsə wə ku sika sia ku aba ku atsyabi nya lefo koya nya ɔnlɛ sika sia eto kɔpo lə kɔni ko diyi ku asa nnya laanɔ bobɛ ku asinsa únyə utsyiko lə wə sɛɔncɔdidi əsuə. ⁵ Bawɔni ləkulayɛ bətəkə lə wə kato nə eto kasɔ ni bənkə

Umənkplɛ Babilonia,

ɔɔncɔdi kenke eto ambe

ku asa nnya beekisi lə kawunsiə eto ambe.

⁶ Nya minyə əmə mfo wə dikpɛ nte ku Onanto eto betidi eto kɔtɔ ko únə ku mba bálo eto kɔtɔ itsyise bətəkəko Yesu kama eso. Se minyə wəə, iyifo mə yanii tinti. ⁷ Mfo nya ɔtɔnkpe əmə lɛtɔmɛ nkə, "Beso iyifo fə yanii mə? Muuləkə akulasa nya nkpe lə usio əmfɔ ku ubutubuki esi akuanse ku aakpɛ lefo wə əsuə unsi nte fə. ⁸ Ubutubuki əmfɔ ébusiə nkɔə uńyə, fɛɛ unsi. Ola nkə eni lə ɔbɔ utsyi lə ukpe eto dibiyə kplɛ nəmə kafo udu, nya lə bətsylɔsə wə. Betidi ba disiyə lə kawunsiə ba eto aye bəwɔni bakpɛ lə nkɔə eto kukue fɛ Onanto diyifo kawunsiə, yuuyifo mə naa lə bənyə ubutubuki əmə. Itsyise úsiə nkɔə uńyəə, fɛ unsibə, nya usi wuubə bio.

⁹ "Nyamfo ahiä itə kobe ku kasɔncɔ. Esi akuanse nyamə ńyə itə atini akuanse nya əsuə usio əmə ləəsiə. Beyifo baka ekuanse tsya. ¹⁰ Baka ɛncɔ bamə ébusiə nkɔə bənyə, ɔni si lə lekpomɛ, nya ɔfɛfɛ məmbə tɔ. Lə ubəə, lefe kliminti hă ete wuusiyə. ¹¹ Nya ubutubuki wə dísiyə nkɔə ibə efe fɛ unsi, wə kosate eyifo oka flamflale wə ni ekuanse bamə eto ɔni wə bantɔɔ kat-sylɔsəkɔ.

¹² "Aakpɛ lefosi nya fənyəə, eyifo baka lefosi ba eto sekadidi fe dimanyo tɔ. Fɛɛ bootə mə kusu bedi seka itə lebombosɔɔ lɔni ku ubutubuki əmə. ¹³ Nsusu bɔni ete nkpe baka lefosi bamə, nya boofi mə əsuəale ku mə kənyɛbusiə bətə ubutubuki əmə. ¹⁴ Bɔkɔkɔncɔ Lesamubi nəmə ku wə betidi ba bákpadɛ, ba uləkə, mba léfo wə banɔ ntəkəkə wə, ebutəkə mə kato, it-syise wə ni banamute eto Onamute, ku baka eto oka."

¹⁵ ɔtɔnkpe əmə tsya atɛyi mɛ nkə, "Ntu bo fənyə bo əsuə ɔtsyɛtɔ əmə nsi, eyifo ese ese, betidi betidi, nle nle ku bele bele. ¹⁶ Aakpɛ lefosi nyamə fənyə ku ubutubuki əmə, ebukisi otsyɛtɔnyə əmə. Bɔklɛ lesa saa nə nte wə bafo, usiyə leyaleya. Bɔkɔyimi wə əsuə eto sinə nya bootonsə sinə sia dibu ku ute. ¹⁷ Itsyise Onanto éfi nyamfo okpe mə lə utu kəmiə nkə lə beyifo lesa nə wə ala əsuə. Nya útə nkə beyifo bani lə befi mə sekadidi bətə ubutubuki əmə, isu ese lefe nə Onanto eto etiki luubə itə ¹⁸ usio wə fənyə mfo, eyifo umənkplɛ wə nle seka budi lə kawunsiə eto baka əsuə."

Yohanes Áno Nkə Bába Babilon.

18 Lə nyamfo eto kamaa, nńyá Onanto eto ɔtɔnkpe bamba utsyuá wə ditsyi kato ɔnlɛ kasɔ bubá. Okpe əsuáale tinti nya wə diyənde diyənde lékpo lə kawinsia kenke əsuá. ² Ófa bembembe ɔtɛyi nkə, “Óba o-o! Babilon wə léfo diye sitinti nso aba kenke! Ófiani awɔɔɔ bua kenke eto ɔkplɛ eto kabiɔkɔ. Mfó nya baklɔbɛ bua saa eto okle ba bendi kenke nsi nɛ.

³ Itsyise kawunsia eto betidi kenke ənə wə nte bo nkpe ale ini nnya wə sɛsɔɔɔdidi eto lebuá dínə éboko. Kawunsia eto baka álabeko wə, nya kawunsia eto mba laasa asi léfiani batabinyə eyɛ lə wə setsyetɔ kekkeleke siamə əsuá.”

⁴ Nya minsi mínɔ ɔkɔɛ bamba ditsyi kato nle bɔtɛyi nkə, “Mɔ betidi, bɛbɔ lə umə əmə bibə! Bə lə bɛyɛ wə abua nnya ɔnlɛ buyifo buyifo. Kase biəmbɔkɛ lekpa lə kotonənə ko luubə lə wə betidi əsuá.

⁵ Itsyise wə abua etsyue itəkə lə əsuá itə bə ísu ítidi taa kato, nya Onanto laakloma wə esu bua nyamə.

⁶ Biyifo wə fe kase wuntsya díyifo mi eto kényɛ. Tisə wə oko sinuə lə nnya úyifo mi eto kényɛ. Ləkɔbɛ nə kafo békuti nte bo nkpe ale bətə fə, kuti ni sinuə ətə wə.

⁷ Bitə lə unyə kanyi, lə ɔkɛ lə ləwɛnlo əsuá fe kase inyə itə, lə wə kɔkɔ kekkeleke ku nkprə minimini bo údi əsuá. Itsyise wəəsiə katɛyi wə əsuá nkə, ‘Besio eto Oka mini mfo. Minni ɔkɔsiə nya membusiə nkewi keku kulefe!’

⁸ Mmə eso bule bo ni kanyinyənyə ebutu wə diyi lɔni. Wuudufə lə kanyi ka ni bufi, ukpe ku kukpɛnsɛ kplɛ əsuá. Itsyise Bonamute Onanto wə laakpronko wə lekpooyifo əsuáalenya.

⁹ “Lə kawunsia eto baka ba dídinko wə sɛsɔɔɔ, nya bédí nkprə ku wə əńyá ute wə nle wə botonsə eto kuyua ko nle botakaa, boofa bewi nku bətə wə.

¹⁰ Boonyə kɔsɛsɛ ke lə sikpe sia dímuə mə lə kanyi ka bənyə ɔnlɛ bunyə esoo, batɛyi bənkə, ‘Mbɔbue! Mbɔbue! Umənkplɛ Babilonia! Lebombosɔɔ lɔni ete bəfi bənə fə koto mə!’

¹¹ “Mba laasa asi kplɛ ba nkpe lə kasɔ kamə tsya éwi nku bətə wə, ílə mə itə wə itsyise kuutsyuə saa ensiana fə bike. ¹² Kuutsyuə saa anya mə bike bia ni sika sia ku siflubia, atsyabi ku aba nnya lefo koya, mfia sia, nkufia ku mfia bo ləyənde, eyi akpa akpa eto kakle ku nnya laanyi fififi, ku asa nnya bəfi atonyi ku eyi nnya lefo koya, bitu ku situnaa ku aba nnya lefo koya bəyifo tsya. ¹³ Nya ɔklɔ eto bike bamba nsi ni diyikpe nə laanyi fififi baakpo sinamɔn ku asa fififi ate ate nnya beefi keyifo ɔklɛ. Nuəbi bo laanyi fififi, uyudu ku lifui, nte ku

nnuə, bloblo eto nnamfo ku edisa, batobuki ku banantsyui, batɔmini ku nkenke kplɛ bo leetsyi bike, ndomufɔ ku betidi ba buufi bətə kedi kulaa tsya.

¹⁴ “Mba laasa asi átɛyi bənkə, ‘Babilonia! Asa sɛɛ nnya fábebe fətə əsuá, nnya lɛbɔ fə lə ani mmə nɛ. Fə setabike ku sisuəlɔ tsya ánya, ensiebunyə nnya kulefe.’

¹⁵ Mba laasa asi ba léfiani batabinyə eyɛ lə biketete əsuá, ebuńyá kɔsɛsɛ famfamfa itsyise báte sikpi bə bofo lekpa lə wə kanyi ka əsuá. Boofa nya buwi kamisə ku batəyi bənkə,

¹⁶ ‘Mbɔbue! Mbɔbue, umənkplɛ wə lefo diye.

Umə wə bálɔkɔsɛ ku mfia flubia ku nsia eto aflanka, nya bálɔkɔsɛ wə ku sika sia ku aba ku atsyabi nnya lefo koya ni nwəmfo nɛ.

¹⁷ Fɛɛ lə lebombosɔɔ lɔni kama, setabi siamfo kenke áfiani abiabia!’

“Ntu eto efue eto beninə kumba nyɛ kusu lə ntu əsuá, mba laaka ntu eto efue ku mba laasa asi lə ntu eto efue əsuá əkənə bəńyá kɔsɛsɛ. ¹⁸ Nya báfá ku keku se bənyə umə əmə nle ute bunyə eto kuyua, nya bətɛyi bənkə, ‘Umənkplɛ saa mensikɛ tɔ wə lekateko nwə mfo!’ ¹⁹ Mfó bákpa utembu bákpo lə mə esi, bəwi kaminsəku bətɛyi sitinti bənkə,

‘Mbɔbue, mbɔbue boətə umə wə lefo diye mfo.

Wə ni umənkplɛ wə efue kplɛ nnya laayɛ lə lekpo əsuá eto basate ləyɛ bakɛ atabi eyɛ lə wə setabike əsuá.

Nya lə lebombosɔɔ lɔni əsuá, áfiani uməbaba.

²⁰ O mimba nkpe kato kenke, binyə disuəyua. Binyə disuəyua mi Onanto eto betidi kenke ku wə bənyələkətidi ku Kristo eto batɔnkpe!

Itsyise Onanto ákpronko wə lekpo ólo wə dikpi lə nnya úyifo mi eso!’”

²¹ Lə nyamfo eto kamaa, nńyá Onanto eto ɔtɔnkpe wə nkpe ale utsyuá dítsyi kobansə kplɛ kutsyuə nya óto ko ókpe lə lekpo katɛyi nkə,

“Mmə ke booto Babilonia eto umənkplɛ əmə basɔ lə kasɔ bembembe,

nya bensiembunyə wə bio kulefe nɛ.

²² Nya bensiəmbɔɔ kasanku, katlowoe ku nkpat-syaku eto

kɔɔ lə fə kulefe!

Bensiembunyə ani eto kɔsi eto uyifoyifo saa lə fə bio.

Nya bensiəmbɔɔ əkuə saa eto kɔɔ lə fə bio.

²³ Bensiembunyə kakandíe eto buyənde lə fə bio.

Nya bensiəmbɔɔ kusiəkpakpa eto ese tsya lə fə. Fə mba laasa asi ni bəsuáalenyə kenke lə kawunsia, nya eyɛ lə fə kasayifoyifo əsuá fawɛ kawunsia eto betidi kenke fakpe!

²⁴ Bənə Babilonia eto umə koto itsyise bənyə Onanto eto bənyələkətidi ku Onanto eto betidi

ku mba kenke bálɔ lə kasɔ mfo

eto kɔtɔ ko bákpo lə kasɔ mfo eso!’”

19 Lə nyamfo eto kamaa, nńk kudu kplɛ ko lele si-

tiditu kplɛ eto kɔɔ kato ko nle bɔtɛyi nkə,

“Atəsə itə Onanto!

Bofokətə, diyənde ku əsuáale eyifo bo Onanto eto

ale!

² Itsyise woakpo lekpo lə ɔnukualə əsuə, kala etiki kələkə lə kusu tsyɔntsyo əsuə. Olo otsyetɔsio bua wə nle kawunsia bobiasə ku wə səsɔɔdi dikpi. Onanto ənə wə koto itsyise ólo Onanto eto beyifoyifo.”

³ Nya besi báfa bátəyi bənkə, “Atəsə itə Onanto! Kuyuə ko nle bɔbɔ ketsyi lə ute wə létonsə umənkplə əmə lə bɔbɔ isu manlo manlo!”

⁴ Beninə fosi ənuə ena bamə ku asa nnya nsi nkprə ena nyamə ákpo kasɔ nya bátəsə Onanto wə dísiə lə wə lekankpomə əsuə, nya bátəyi bənkə, “Tbə itə nko! Atəsə itə Onanto!”

Lesamubi Nəmə Eto Kusiəkpakpa Eto Diyi Sə.

⁵ Ete ɔkɔə utsyuə ləbɔ útsyi lekankpomə nəmə ɔflɔ lətəyi nkə, “Bətəsə bo Onanto, mi wə beyifoyifo, ku betidi ba ta, bakplənyə ku betidiwewe kenke ba laate wə sikpi.”

⁶ Nya kamaa, nno ɔkɔə utsyuə fe sitiditu eto ole nye nwə lele ketu eto ntu bo nle boto ketsyi ketsyue kato kakpo lə ditumbu əsuə, nye fe ofamfa wə ləbɔ utsyi kato seka, wə nle bətəyi nkə, “Atəsə itə Onanto! Itsyise Bonamute, bo Onanto Əsuəalenyə Kenke, ni oka.

⁷ Bitə lə bunyə disuəyuə, bobesə wə kato, nya bufi atəsə butə wə! Itsyise Lesamubi nəmə eto kusiəkpakpa eto diyi nəmə eboyo, nya wə kusia komə dílb wə əsuə utsyə itə diyi nəmə.

⁸ Béfi aklala flubia nnya lele eto awu nnya nle buyənde bətə wə bə okpe.” Nya aklala flubia nnya lele əməə, eyifo Onanto eto betidi eto asa sɛɛ yifoyifo.

⁹ Mfó nya Onanto eto ɔtɔnkpe əmə lətəyi mɛ nkə, “Wɔni nyamfo ətsyə. Disuəyuə itə mba bákpo báboko Lesamubi nəmə eto kusiəkpakpa eto lesakedikɔ.” Nya ɔtɔnkpe əmə disi ɔtəyi nkə, “Nyamfo eyifo Onanto kosate eto kenye eto etiki.”

¹⁰ Mfó mínse akonki lə wə ɔflɔ miə lə nsumu wə, fə ɔtəyi mɛ nkə, “Menyifo nko! Uyifoyifo ete mini fe fə ke ku fə bayimi ba léfo Yesu eto ditiki bánɔ ke. Onanto ete ele bə busumu!”

Itsyise ɔnukualə eto asa nnya Yesu díləkə ótee, nnya ni lesa nə lékpe Onanto eto bənyələkətidi nkəale nɛ.

Yohanes Ənyə Nwə Nsi Lə ɔtɔmli Flubia Əsuə.

¹¹ Lə nnya kamaa, nnyə se kato ləsinə kenke nya mínə ɔtɔmli flubia utsyuə. Baakpo nwə nsi lə wə bə Nwə leeyifo asa lə kusu əsuə ku ɔnukualenyə. Woakpo lekpo kayenko lə kusu tsyɔntsyo əsuə woakpo lemma kayenko lə kusu tsyɔntsyo əsuə. ¹² Wə ənəmi éyifo fe

ute wə nle buńyə nya unti akankpakpa kpə lə wə disi. Bəwɔni diye ditsyuə bətəkə lə wə nə kuutsyuə saa lenyi enso wə kosate hă. ¹³ Ókpé awu nnya bédi bákpré lə ɔtɔ əsuə. Wə diye ni Onanto Eto Ditiki Nəmə. ¹⁴ Nya kato eto bamamanyə ba nkpe awu nya lələkə iflubi nnya ele, nya bensi lə batɔmli flubia əsuə ntəkəkə wə kama. ¹⁵ Útsyi lesiabi nye nnuə yayaya lə wə kenye nə wuufi ɔkprɔnko, ese ese utəkə nnya kato. Wuufi situ eto uyi udi seka lə mə əsuə, nya wɔɔnwɔ wain eto ebibi uləkə nte lə mu kawakɔ lə Onanto Əsuəalenyə Kenke eto lefonyi ku ləblɔfi kekəleke əsuə. ¹⁶ Nya bəwɔni diye ditsyuə lə wə awu nnya onkpe ku lə lekpubu əsuə nle bətəyi nkə,

Baka eto Oka ku Banamute eto Onamute.

¹⁷ Lə nnya kamaa, nnyə Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə wə díńyə lə kofe əsuə, ófa bembembe ókpadi baklɔbɛ ba kenke leefunini kato ɔtəyi nkə, “Bibə bəkə lə bidi Onanto eto ditsyitsyosa kplə nəmə! ¹⁸ Bibə beyimi baka, bamamanyə ninə, bamamanyə, batɔmini ku betidi ba ləəsiə lə mə əsuə, betidi ba kenke, ndomufɔ ku mba nsi lə mə əsuə əsuə, bakplənyə ku betidiwewe eto əsuə eto sinə!”

¹⁹ Nya mínə ubutubuki bua əmə ku kasɔ mfo eto baka ku mə bamamanyə ləkɔ bətaka lema lə Nwə nsi lə ɔtɔmini ku wə bamamanyə əsuə. ²⁰ Fəɛ bəmuə ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyələkətidi wə díyifo ayanisa əmə lə wə ənəmi. Ayanisa nyamfó béfi bawə betidi ba ubutubuki bua əmə eto leba nteke ku mba lésumu ubutubuki bua əmə eto ditsyəbiwenwe bákpré. Béfi ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyələkətidi bamə bəto bakpe ku nkprə lə ute eto aba nya nle bunyə lə ditumbu klinklaa kplə nəmə kafo. ²¹ Nya nwə nsi lə ɔtɔmini əmə əsuə lélo bamamanyə fəfə ku lesiabi nə ləbɔ ditsyi lə nwə nsi lə ɔtɔmi əmə əsuə nya baklɔbɛ bamə kenke díbə bətsyuebi sinə sia ke boofu butsyuebi kamini.

Bəmuə Olo Əmə Bákpe Lə Amana Itə Alə Kəkpi.

20 Nya mínə Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ditsyi kato ɔnlə bɔyifə kəbə kasɔ nya ɔnlə dikprəmbiə eto safui ku kɔnyɔ ko ditidi kutsyuə lə kɔni. ² Úmuə owa kplə əmə, wə nkpe taa kokolefe ke wə baakpo Obonsam nye Olo əmə, nya úmuə wə ókpe lə amana itə alə kəkpi. ³ Onato eto ɔtɔnkpe əmə áto wə ókpe lə dikprəmbiə nəmə kafo, nya úti ni kenye kpā ku sitə, itə lə ɔye kusu bunyə kabɔ kawə ese ese eto betidi isu ese lefe nə alə kəkpi nyamə díbə éfe. Nya kama fə booləkə wə amana əsuə sɛkə nɛ.

⁴ Nyamfo eto kamaa, nnyə akankpomə ətsyuə, nya bətə mba nsi lə nnya əsuə əsuəale bə bakpo akpo. Mə ni betidi ba bəlo eto awɔɔ se bédi adansiə bətə Yesu ku Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə eso. Báni bənsumu ubutubuki bua əmə ku wə ditsyəbi wenwe nye bətəkə wə leba lə mə nto nye mə ani. Bətaka bəsiə nkprə nya bédi seka ku Kristo itə alə kəkpi. ⁵ Nyamfo ni bekpenkpe eto botaka kəbə nkprə tutə nɛ. Bekpenkpe fəfə mámtaka bəbə nkprə fə alə kəkpi komə léyo. ⁶ Diyuə ku Onanto eto atsyɔkpokpo kplə itə betidi ba

dínyà kedikò lə bekpenkpe eto botaka kəńyà tute bomfo kəmià. Ukpe nnuəfə əmbòkə əsuəale lə mə, bomu booyifo Onanto ku Kristo eto besumunyə nya buudi seka ku wə itə alə kəkpi.

Bətəkə Obonsam Kato.

⁷ Nya lə alə kəkpi komə ayoo, nya fə booləkə Obonsam lə diyo nəmə nɛ. ⁸ Nya wuusu kawunsiə eto akpɔ ana nyamə kenke usu ɔwɛ betidi okpé, ba ni Gog ku Magog. Wookpa mə utsyə ditsyu itə lema bəkɔ, nya boofui fe lekpo eto kɔwunimi. ⁹ Bésense bakpo lə kawunsiə kenke nya bátsyalama kaka Onanto eto betidi nsi wə ni wə uməkpɛ lala əmə. Fɛɛ ute áyifə utsyi kato úbə ótonsə məmblɛ kenke. ¹⁰ Nya Obonsam əmə ləwɛ mə ókpee, bəfi wə báto bákpe lə ute ku ute bambi eto ditumbu klinklaa kplɛ nəmə kafo kaka báto ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyeləkətidi əmə bákpe. Mfó boonyə kanyi ketsye ku kakɔmi itə manlo manlo.

Onanto Ákpronko Kawunsiə Kenke Lekpo.

¹¹ Nya kamaa, nnyə lekankpomɛ kplɛ flubia ditsyuə ku nwə ləəsiə lə ni. Kasɔ ku kato étsyetsyi bánya lə wə ənəmi nya bésinyə mə bio. ¹² Nya mínyə bekrənkpe kɔ, bakplɛnyə ku betidiwewe ńyə lə lekankpomɛ nəmə eto ənəmi. Básiini ekue, nya besi básiini kukue kɔni, ko ni mba nsi nkɔ eto kukue. Bákpronko bekpenkpe bamə lekpo, utsyuə saa lə kase úsiə nkɔ fe kase bəwɔni bákpe lə ekue nyamə kafo. ¹³ Lekpo əlakə bekpenkpe ba nkɔ lə ni óboko, nya ukpe ku ɔkɔmə tsya dílakə bekpenkpe ba nkɔ lə mə bətə. Nya Onanto lékpronko utsyuə sa lekpo ɛyɛ mə eyifosa əsuə. ¹⁴ Nnyə kamaa, bəfi ukpe ku ɔkɔmə báto bákpe lə ute eto ditumbu klinklaa kplɛ nəmə kəmiə. Ute eto ditumbu klinkla kplɛ nəmə ni ukpə nuəfə nɛ. ¹⁵ Utsyuə saa wə eto diye bəwɔni bákpe lə nkɔ eto kukue komə kafoo, bəfi wə báto bákpe lə ute eto ditumbu klinklaa nəmə kafo.

Kato Fɔfɔ Ku Kasɔ Fɔfɔ.

21 Nyamfo eto kamaa, nnyə kato fɔfɔ ku kasɔ fɔfɔ. Itsyise kato tute ku kasɔ tute ébubə kafe nya lekpo tsya lénya. ² Ete mínyə Umə kenke əmə, wə ni Yerusalem fɔfɔ, ditsyi Onanto ɔfɔ kato ɔnlɛ kasɔ bubə. Nya bálkɔsɛ wə kukɔɔ fe okafɔ itə wə usə eto bokpa seka. ³ Nya mínyə ɔkɔ kplɛ utsyuə ləbɔ utsyi lekankpomɛ nəmə ɔfɔ wə nlɛ bɔtɛyi nkə, “Bebee! Mɔmɔ, Onanto eto kəsiəkɔ ébubə kəkpé lə betidi nti mfo. Wuusiə lə mə ɔfɔ nya boofiani wə betidi. Onanto kosate ebusiəko mə nya wuuyifo mə Onanto. ⁴ Nya wɔɔsi mə binəntu kenke lə ənəmi. Nya ukpe tsya ensiəmbɔkɛ. Nko ke ini itə bolo kəsiə, nku buwi ku kanyinyənyə tsya nɛ. Akokosa kenke ébubə efe.” ⁵ Ete nwə nsi lə lekankpomɛ əsuə lɛtɛyi nkə, “Bebee! Mbusinkli nyifo asa nnyə kenke afɔfɔ.” Nya ɔtɛyi nkə, “Wɔni nyamfo ətsyə, itsyise iyifo etiki nnyə diyifo sitinti nya utsyuə saa loofɔ bofo kanɔ.”

⁶ Nya ɔtɛyi mɛ nkə, “Lesa saa aflɔ. Mɔ ni utute ku ɔfɛfɛ, ketsyikokɔ ku kalosəkɔ. Utsyuə saa ke utukɔɛ nlɛɛ, muutə wə kusu unə nkɔ eto ntu bo laayifə ketsyi ditubiə əsuə nya wəmbɔfo kayo saa. ⁷ Utsyuə saa ke ditəkə kato ebofo nyamfo utsyiko mɔ ɔfɔ. Muuyifo wə Onanto nya wuuyifo mɔ ubi. ⁸ Fɛɛ betidi ba laate asa sikpi, mba leedu bətsyuə kətə, mba leeyifo asinsa, mba laalo betidi ku batsyɛtɔnyə ku bafate, ku mba leesumu bəfiə, ku badia kenke, eto kəsiəkɔ ni ditumbu klikla kplɛ nə nlɛ bunyə ku ute eto aba kafo. Nyamfo ni ukpe nuəfə nɛ.”

Yerusalem Fɔfɔ Əmə.

⁹ Nya kamaa, Onanto eto batɔnkpe nlɛ ekpɛ ekuanse ka díyi ku kanyinyənyə ka nkɔ kənyɛale ekuanse fɛfɛ eto ɔni əbə mɛ ɔfɔ nya ɔtɛyi mɛ nkə, “Bə, lə nte fə Okafɔ wə ni Lesamubi nəmə eto kusia.” ¹⁰ Ləwɔɔ nəmə áfo disia lə mɛ nya Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ditsyi mɛ usuko kɔtini ko letaka fefe eto kato. Óte mɛ Yerusalem, umənkplɛ kɛnkɛ əmə ləbɔ utsyi Onanto ɔfɔ kato ɔnlɛ kasɔ bubə. ¹¹ Nya ɔnlɛ buyənde ku Onanto eto diyənde. Umənkplɛ əmə əyənde fe leba nə lefo koya tinti. Dite fe Yaspə eto leba seka nya lekpa wuee fe ahuhɔɛ seka. ¹² Báto ofati wə ditidi nya otaka bátsyilama wə, nya bákpe lefosi mbɔsɛ nnuə lə wə. Nya Onanto eto lefosi batɔnkpe inuə ńyə lə mu nnyɛ. Bəwɔni Israel eto lefosi atobi ənuə nyamə eto aye bətəkə lə nsie bomə əsuə. ¹³ Nsɛ ntsyɛ lə kofekatokɔ, ntsyɛ lə ɔnwɛ kato, ntsyɛ nkɔ lə ɔnwɛ dikue nya ntsyɛ nkɔ lə diyo kedufəkɔ eti tsya. ¹⁴ Bákpe lefosi aba ənuə lə kasɔ fɛ báto umə əmə eto kafati bəńyənsə. Nya bəwɔni Lesamubi nəmə eto batɔnkpe lefosi inuə bamə eto aye bətəkə lə nnyə əsuə.

¹⁵ Onanto eto ɔtɔnkpe wə dídinko mɛ etikii, lɛ sika sia eto esususa nnyə wuufi ususu umə əmə ku wə nsie bomə ku kafati lə kɔni. ¹⁶ Akpɔ ana nkɔ umə əmə, nya wə akpake eto kekulə ku ləblɛbe lekate. Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ésusu umə əmə ku esususa nyamə, nya unyə nkə umə əmə eto lekpa lɔni ekulə esunkpɔ kəkpi alofa anɔ. Nya umə əmə eto dikulə, ləblɛbe ku botaka akate pɛpɛpɛ. ¹⁷ Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ésusu ofati əmə tsya, nya únyə nkə wə ditidibi eyifo akpa alofa ənuə lefosi akpa akua ɛyɛ lə esususa nnyə ɔnlɛ əsuə. ¹⁸ Aba nnyə bəfi báto ofati əmə ni yaspə, nya bəfi sika sia nso bɔlɛkɛ, sia lekpa fe ahuhɛ seka báto umə əmə kosate. ¹⁹ Nya bəfi aba nya léfo koya akpa akpa bálɔ umə əmə eto aba nnyə kasɔ əsuə báto kafati kamə bətəkə.

Kasɔ eto leba tute ni nə baakpo yaspə. Dinuəfə ni nə baakpo sapir. Ditsyɛfə ni nə baakpo yalkedon, nya lenale ni nə baakpo smaragdo. ²⁰ Ləwɔɔndɛ ni nə baakpo sardonik, nya lekuande baakpo sardis. Akuansele baakpo krisolit, nya leflamflale baakpo beril. Ləwɔɔmbəle baakpo topas. Lefosile baakpo krisopra.

Lefosi cənwe baakpo yanikint,
 nya lefosi unuəfə baakpo ametist.

²¹ Umə əmə eto lefosi nsie nnuə eyifo lefosi aba ənuə nnya lefo koya. Leba kplə bəfi bəyifo kesie saa nē. Sika sia lefo koya bəfi bəl umə əmə eto usunte kplə, nya ebunyə asa wuee ayə lə sika siamə əsuə fe kase bəənyə asa lə ahuhue əsuə seka.

²² Nya mənnə Disumuyo saa lə umə əmə, itsyise Bonamute Onanto Əsuəalenyə əmə ku Lesamubi nəmə ni wə Disumuyo. ²³ Kofe nye kofande eto bofa nye buyənde manfe itə umə əmə, itsyise Onanto eto diyənde əyənde kakpo wə nya Lesamubi nəmə ni wə okandie. ²⁴ Kawunsia eto betidi ebjə lə ni buyənde əsuə, nya kasə eto baka ebufi mə setabike baboko wə. ²⁵ Nya bembuti umə əmə eto nsie ku lefe, itsyise kale tsya embona lə wə. ²⁶ Ese, ese eto betidi kenke ebufi mə seklə ku mə setabike bəbə baboko mfó. ²⁷ Fəe kəfi eto kulesa embedufə lə wə kulefe. Nya badia ku mba leeyifo afanisa embudufə lə wə. Bomu mba eto aye bəwəni bəkpə lə Lesamubi nəmə eto nkpə eto kukue komə kafoo, mə hā luudufə umənkplə əmə nē.

Onanto Eto Ketu Ka Ləətə Nkpə.

22 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto cənkpe əmə áte mə ketu ka ləətə nkpə eto ntu. Ketu kama aabədi ketsyi lə Onanto ku Lesamubi nəmə eto lekankpomə əsuə. Ntu bomə akpa kənkə fe ahuhue. ² Nya bənlə bəbədi lə umənkplə əmə eto obia kplə. Nya lə ke etukpenkpe ənuə nyamə əsuə, nkpə eto kuyi řyə, nya kuanwə kofa saa kofa. Ko afanto eyifo afantosi itə ese eto betidi kenke. ³ Bembunyə kulesa nə Onanto dıkudi lə umənkplə əmə. Onanto ku Lesamubi nəmə eto lekankpomə ebəkə lə umənkplə əmə, nya wə beyifoyifo luusumu wə. ⁴ Boonyə wə ənəmi nya wə diye luutəkə lə mə nto. ⁵ Kale ensi embolo mfó. Nya bembəhiā kakandie nye kofe, itsyise Bonamute Onanto ebudi mə diyənde nya boodi seka isu manlo manlo.

Yesu Eto Dibəfe

⁶ Mfó nya Onanto eto cənkpe əmə lətyi mə nkə, “Onukualə eto etiki ni nyamfo nya boofu nya bofo kanə sitiniti. Nya Bonamute Onanto wə leefi wə Ləwəncə kətə wə bənyələkətidi, wə ni lətsyese wə cənkpe nkə ote wə beyifoyifo asa nnya ləəbə bubə lə lefe kliminti əsuə.”

⁷ “Bebel! Muubə lə lefe kliminti əsuə. Disuəyua itə mba leetsyue etiki nnya bəbe letsya lə kukue komfo kəmiə koto.”

⁸ Mə Yohanes, mə ni nwə ləncə nya mınıyə asa nyamfo kenke. Nya lefe nə mınıyə nya mınıcə nnya mınılosə, nse akonki lə Onanto eto cənkpe wə dıləkə asa nyamfo óte mə eto akə miə lə nsumu wə. ⁹ Fəe řtyi mə nkə, “Menyifo nko! Mintsyaa, uyifotsyua mini fe fə ku fə bayimi ba ni Onanto eto bənyələkətidi ku mba kenke leetsyue etiki nnya nkpə lə kukue komfo koto. Onanto mate ete ele bə sumu.”

¹⁰ Mfó nya řtyi mə nkə, “Menfi bənyələkətidi eto etiki nnya bəwəni bəkpə lə kukue komfo akula, itsyise lefe nəmə eboyo lelo nyamfo kenke luubə itə. ¹¹ Utsyua saa ke leeyifo asa buaa, sukosə lə ukeyifo asa bua, nwə ke leeyifo asinsa sukosə lə ukeyifo asinsa, nwə kee leeyifo kasə, sukosə lə ukeyifo kasə, nwə kee diyifo kənkə, usukosə lə uyifo nwə diyifo kənkə.”

¹² Yesu nkə, “Bebel! Muubə lə lefe kliminti əsuə! Muubə ku kayofofu ka diřyə kətə utsyua saa lə keyifo ka úyifo kumə. ¹³ Mə ni Ututə ku řfəfə, Kasə Ketsyikokə ku Kaalosəkə.

¹⁴ “Disuəyua itə betidi ba dumuə əsuə bətsyə fe kase bəəflə bikə kənkə kətsyə. Mə dunyə kusu bedi nkpə eto kuyi komə eto eyibibi nē, nya bəjyə lə kesie kama bedufə lə kato eto umənkplə əmə lafo. ¹⁵ Nya mba luunyə lə cəncə əmə kama ba ni mba leeyifo afanisa, mə ni betidi ba ni bafate, mba ni bətsyətə, mba laalo betidi, mba ləətə bəfiə kedi ku betidi ba ni badia ba laawə betidi kakpe lə etiki ku lə eyifosa əsuə.

¹⁶ “Mə, Yesu, ni nwə lətsyese mə cənkpe miə lə ubə uləkə asa nyamfo ote mi bafokancə eto etsyukpa kenke. Mə ni kuyi eto ote kplə əmə wə ni Oka David eto ufluflu. Mə ni kolensiantə eto sefandebi sia ləəyənde.”

¹⁷ Ləwəncə nəmə ku okafə əmə nkə, “Bə!”

Nya nwə ke nle nnya bəncə tsya řtyi nkə, “Bə!”

Nya nwə ke utukə nle, ubə. Nya nwə ke nle ntu bo ləətə nkpə bəbəbə, ubə ofo mu unə, kayo saa mamfo mamfo.

¹⁸ Mə Yohanes lə utsyua saa wə laancə etiki nnya nkpə lə kukue komfo kafoo ato bukə kekleke miə utsyua saa ke luufi lesatsyua okpə lə nnya əsuə, Onanto ebufi kanyinyənyə ka bəwəni bəkpə lə kukue komfo utəkə wə lə əsuə fe kotonənə. ¹⁹ Nya lə utsyua tsya ələkə lesatsyua utsyiko lə nnya əsuə, Onanto embutə unyə kayofofu ka bəwəni bəkpə lə kukue komfo əsuə. Weebunyə kedikə ka untənyə lə nkpə eto kudiyi komə əsuə ku lə umə kənkə əmə tsya əsuə.

²⁰ Nwə nle adansie budi lə nyamfo əsuə lə bətyi nkə, “Ee, muubə lə leefe kliminti əsuə!”

Ibə itə. Bonamute Yesu, bə!

²¹ Bonamute Yesu eto lefonə lə disiəko utsyua saa.